T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
ARKEOLOJİ ENSTİTÜSÜ

DOKTORA TEZİ
ARKEOLOJİ ANA BİLİM DALI
ARKEOLOJİ DOKTORA PROGRAMI

STRATONIKEIA KOROPLASTİĞİ

Nihal DURNAGÖLÜ

AĞUSTOS 2020
DENİZLİ

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
ARKEOLOJİ ENSTİTÜSÜ

DOKTORA TEZİ
ARKEOLOJİ ANA BİLİM DALI
ARKEOLOJİ DOKTORA PROGRAMI

STRATONIKEIA KOROPLASTİĞİ

Nihal DURNAGÖLÜ

Danışman
Prof. Dr. Bilal SÖĞÜT

AĞUSTOS 2020
DENİZLİ

DOKTORA TEZİ ONAY FORMU

Arkeoloji Anabilim Dalı, Arkeoloji Doktora programı öğrencisi Nihal DURNAGÖLÜ tarafından Prof. Dr. Bilal SÖĞÜT yönetiminde hazırlanan "Stratonikeia Koroplastiği" başlıklı tez aşağıdaki jüri üyeleri tarafından 21.08.2020 tarihinde yapılan tez savunma sınavında başarılı bulunmuş ve Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı
Prof. Dr. Celal ŞİMŞEK

Jüri-Danışman
Prof. Dr. Bilal SÖĞÜT

Jüri
Prof. Dr. Asuman BALDIRAN

Jüri
Prof. Dr. Bahadır DUMAN

Jüri
Doç. Dr. Murat ÇEKİLMEZ

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun ……..tarih ve …….. sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Celal ŞİMŞEK

Müdür

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırılmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atıfta bulunulduğunu beyan ederim.

Nihal DURNAGÖLÜ

ÖNSÖZ

Stratonikeia territoriumu içindeki kırsal yerleşmeler ve nekropollerden gelen terrakotta figürinlerin sayısı, bölgede yapılan kurtarma kazılarına bağlı olarak artmıştır. Pek çoğu herhangi bir bilimsel çalışmaya konu olmamıştır. Devam eden kurtarma kazılarına bağlı olarak bu figürinlerin sayıdan ziyade tip olarak çeşitliliğinin artması Stratonikeia koroplastiğine bütüncül olarak yaklaşılması gerekliliği sonucunu zorunlu kılmış ve beni bu konuyu çalışmaya teşvik etmiştir.

Zengin içerikli ve nitelikli bu malzemeyi bana güvenerek çalışmama izin veren, tez danışmanlığımı ve projede yürütücülüğümü üstlenerek önemli katkıları ve eleştirileri ile bilimsel temellere dayalı olarak çalışmayı yönlendiren, bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım sayın hocam Prof. Dr. Bilal SÖĞÜT'e, teşekkür ve şükranlarımı sunmayı bir borç bilirim. Olumlu ve yapıcı eleştirileriyle, tecrübe ve bilgi birikimleriyle her zaman kendilerinden çok şey öğrendiğim, bu proje ile ilgili çalışmalarımda desteklerini esirgemeyen Prof. Dr. Celal ŞİMŞEK, Prof. Dr. Aslı SARAÇOĞLU ve Prof. Dr. Asuman BALDIRAN hocalarıma sonsuz şükranlarımı sunarım.

Tez sürecinde, konuyla ilgili görüş ve desteklerini eksik etmeyen, ayrıca tez konusuyla ilgili arşivindeki kaynakları esirgemeden benimle paylaşan çok değerli Doç. Dr. Murat ÇEKİLMEZ'e, yakın ilgileri ve katkıları için Prof. Dr. Bahadır DUMAN'a, araştırmanın mali problemlerinin aşılmasında büyük katkı sağlayan üniversitemizin BAP Başkanlığı birimine ve çalışan tüm personele, bu konuyla ilgili karşılaştığım tüm sorunlara her daim elini uzatan, üniversiteyle aramda adeta bir köprü olan çok değerli Arş. Gör. Banu YILMAZ ve Tunç SEZGİN'e, katalog ve fotoğraf çekimleri için yoğun mesaileri arasında bana zaman ayırarak söz konusu malzemeye ulaşmamı sağlayan Muğla, Milas ve Bodrum Müze Müdürlüğü ve değerli personellerine, müze çalışmaları ve katalog hazırlığı aşamasında destek veren Arkeolog Hande KÖTEK ve Arkeolog Serap TULUMBACI'ya, eserlerin fotoğraflanmasında çok emeği geçen sevgili arkadaşım Arkeolog Emin SARIİZ'e, restorasyon durumu konusunda bilgilerini paylaşan Öğr. Gör. Fatma ŞENOL ile Restoratör ve konservatör Tuğba ARSLAN'a, teknik konuda destek veren mesai arkadaşlarım Arkeolog Mustafa ÇİMEN ve Arkeolog Ahmet MEKE'ye, çizim çalışmalarında yardımlarını esirgemeyerek bana destek çıkan sevgili dostum Arkeolog Elif GÜLŞEN HİÇDURMAZ'a ayrıca teşekkür ederim.

Tüm hayatım boyunca benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen canım

anneme ve babama, doktora tezi sürecindeki yoğun çalışma temposunda desteği ve yardımlarıyla her zaman yanımda olan çok değerli eşim, melektaşım Savaş DURNAGÖLÜ'ne ve varlığı her zaman bana güç veren canım kızım Karya DURNAGÖLÜ'ne sonsuz sevgi ve şükranlarımı sunmak isterim. Özellikle kızım Karya'nın bu süreçte bana gösterdiği sabır ve anlayış kelimelerle anlatılmaz…

Nihal DURNAGÖLÜ

Denizli 2020

ÖZET

STRATONIKEIA KOROPLASTİĞİ

DURNAGÖLÜ, Nihal

Doktora Tezi

Arkeoloji ABD

Arkeoloji Doktora Programı

Tez Yöneticisi: Prof. Dr. Bilal SÖĞÜT

2020, 902 sayfa

Antikçağın zengin ve güçlü kentlerinden biri olan Stratonikeia, farklı inanç ve geleneklere sahip birçok kültüre ev sahipliği yapmıştır. MÖ 4. yüzyılda suru genişleyen ve genel anlamda planlaması yapılmış olan kent, Hellenistik Dönem'de özellikle MÖ 2. yüzyılda Gymnasion gibi büyük ölçekli yapıların inşa edildiği ve Erken İmparatorluk Dönemi ve sonrasında da anıtsal yapıların artarak devam ettiği bir siyasi yerleşim merkezi olmuştur.

Lagina Hekate Kutsal Alanının bir yol ile Stratonikeia'ya bağlı olması, bu yol boyunca halen yürütmekte olduğumuz kazılar neticesinde ortaya çıkan farklı dönemlere ait yeni yerleşmeler ve nekropol alanları bölgeyi daha da önemli kılmıştır. Bu çalışmada Stratonikeia'nın koroplastik sanatına ve üretimine ilişkin kapsamlı bir değerlendirme yapılmıştır. Stratonikeia ve çevre kırsal yerleşimlerin inanç sistemi ve yoğunluğu oluşturan Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemi koroplastik sanatına ilişkin önemli veriler sunan pişmiş toprak figürinler, kent içinden çevre yerleşmelere, kutsal alandan nekropolis alanlarına kadar pek çok farklı kontekst içinde karşımıza çıkmaktadır.

Stratonikeia koroplastik sanatı konu olarak çok geniş bir yelpazeye sahiptir. Bu zengin koroplastik malzeme içinde günlük yaşamdan tiyatro oyunlarına, oyuncaklardan oyun araçlarına, figürlü mangal tutaçlarından inançlara kadar farklı konularda terrakotta eser görmek mümkündür. Çoğunluğu müze kurtarma kazılarından gelen bu eserler Muğla, Milas ve Bodrum Sualtı Arkeoloji müzelerinde muhafaza edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Karia, Stratonikeia, Lagina, Koroplastik, Figürin, Hellenistik Dönem, Roma Dönemi

ABSTRACT

STRATONIKEIA COROPLASTIC

Durnagölü, Nihal

PhD Thesis

Archeology Department

Archeology Phd Programme

Project Supervisor: Prof. Dr. Bilal SÖĞÜT

2020, 902 pages

Stratonikeia, one of the rich and powerful cities of the Ancient Age, hosted many cultures with different beliefs and traditions. The city, whose walls expanded in the 4th century BC and was planned in a general sense, became a political settlement center during the Hellenistic Period, especially in the 2nd century BC, where large-scale buildings such as Gymnasion were built and the monumental buildings continued to increase in the Early Imperial Period and thereafter.

The fact that the Lagina Hekate Sanctuary is connected to Stratonikeia by a road, the new settlements and necropol areas of different periods, which have emerged as a result of the excavations we are conducting along this road, have made the region even more important. In this study, a comprehensive assessment of Stratonikeia's coroplastic art and production was made. Terracotta figurines, which provide important data on the Hellenistic and Roman Imperial Period coroplastic art that constitutes the belief system of Stratonikeia and the surrounding rural settlements, come across in many different contexts from the city to the surrounding settlements, from the sanctuary to the necropolis areas.

Stratonikeia coroplastic art has a wide range of subjects. It is possible to see terracotta artifacts on different subjects from daily life to theater plays, toys to game tools, figured barbecue handles to beliefs, in this rich coroplastic material. These artifacts, mostly from museum rescue excavations, are preserved in Muğla, Milas and Bodrum Underwater Archeology museums.

Key Words: Karia, Stratonikeia, Lagina, Coroplastic, Figurine, Hellenistic Period, Roman Period

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ v
ÖZET vii
ABSTRACT viii
İÇİNDEKİLER ix
GİRİŞ 1
Amaç 1
Kapsam 1
Yöntem 2

BİRİNCİ BÖLÜM
KENT VE ÇEVRESİNDEKİ YERLEŞMELER

1.1 Kent ve Çevresindeki Yerleşimlerin Coğrafi Yapısı 6
1.2 Kent ve Çevresinin Tarihçesi 9
1.3 Kent ve Çevresi ile İlgili Yapılan Araştırmalar 18

İKİNCİ BÖLÜM
ANTİK ÇAĞ KOROPLASTİĞİNE GENEL BİR BAKIŞ

2.1. Tarihsel Gelişim Süreci 25
2.2. Anadolu'da Figürin Üreten Atölyeler 30

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
STRATONIKEIA KOROPLASTİK MALZEMELERİN TEKNİK ÖZELLİKLERİ

3.1 Kil 41
3.2 Yapım Tekniği 45
3.2.1 Elle Şekillendirme 45
3.2.2 Kalıplama ve Yapım Teknikleri 46
3.3 Arka Yüz 53
3.4 Kaide 57
3.5 Astar ve Boya 59
3.6 Fırınlama 66
3.7 Pişirme Deliği 68
3.8 Arkeometrik Analizler 70
3.8.1 Analiz Sonuçları ve Bulgular 75

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
STRATONIKEIA VE ÇEVRESİ MEZAR KONTEKSTİ

4.1 Buluntu Durumları 78
4.1.1 Mezar 78
4.1.1.1 Mezarların Konteksti 78
4.1.1.1.1 İğdemir Nekropolü 79
4.1.1.1.2. Akdağ Nekropolü 82
4.1.1.1.3. Kabasakız Nekropolü 103
4.1.1.1.4. Aldağ Nekropolü 109
4.1.1.1.5 Börükçü Nekropolü 123
4.1.1.1.6 Baca Nekropolü 128
4.1.2 Sondaj 129
4.1.2.1 Lagina Kutsal Alanı Naos Buluntuları 129

BEŞİNCİ BÖLÜM
STRATONIKEIA ve ÇEVRESİNDE TESPİT EDİLEN ATÖLYELER

5.1. Atölyeler ve İzleri 134
5.1.1. Fırınlama Hatası Kaplar 136
5.1.2. Özgün Tipoloji Gösteren Eserler 137

5.1.3. Aynı Kalıp Üretimler 138
5.1.4. Terrakotta Kalıp 140
5.1.5. Sanatçı İmzası 140
3.2 Stratonikeia ve Çevresindeki Atölyelerde Tespit Edilen Koroplastik Malzemelerin Üretim Özellikleri 144
5.2.1 ΑΠΟΛΛΩ/ΝΙΟΥ *(Apollonios Atölyesi)* 144
5.2.2 ΖΩCΙΜ[ΟΥ] *(Sosimos Atölyesi)* 155
5.2.3 ΝΕΙΚΟ *(Neyko Atölyesi)* 160
5.2.4 ΔΙΟΝΥCΙΟΥ *(Dionysios Atölyesi)* 161
5.2.5 ΝΙΚΟΔΗ *(Nikode Atölyesi)* 170
5.2.6 ΔΙΟΓΕ (*Diogenes Atölyesi)* 172
5.2.7 ΕΚΑ *(Heka Atölyesi)* 174
5.2.8 ΜΙ[…]W 177
5.2.9 [….]VMOY 178

ALTINCI BÖLÜM
STRATONIKEIA VE ÇEVRESİ FİGÜRİN TİPLERİ VE İKONOGRAFİSİ

6.1 Tanrıçalar 181
6.1.1 Aphrodite (K.1-K.46) 181
6.1.1.1 Knidoslu Aphrodite (K.1-K.7) 184
6.1.1.2 Aphrodite/Venüs Genetrix (K.8-K.18) 186
6.1.1.3 Aphrodite Anadyomene (K.19-K.31) 191
6.1.1.4. Doidalses Aphroditesi (K.32) 198
6.1.1.5. Sandaletini Çözen Aphrodite (K.33) 199
6.1.1.6 Aphrodite Pandemos (K.34-K.35) 201
6.1.1.7 Aphrodite-Eros (K.36-K.39) 203
6.1.1.8 Diğer Tasvirler (K.40-K.46) 207
6.1.2 Ana Tanrıça/Kybele (K.47-K.52) 211
6.1.3 Tykhe (K.53) 217
6.1.4 Poloslu Tanrıça (K.54-K.57) 218
6.2. Tanrılar 220
6.2.1. Zeus 221
6.2.1.1 Zeus Panamaros (K.58-K.59) 221
6.2.1.2 Diğer Tasvirler 228
6.2.2. Herakles (K.60-K.64) 228
6.2.2.1. Herakles Farnese (K.60-K.62) 229
6.2.2.2 Albertini Heraklesi (K.63) 231
6.2.2.2 Diğer Tasvirler (K.64) 234
6.2.3. Eros (K.65-K.84) 234
6.2.3.1 Kayalık Üzerinde (K.65-K.67) 236
6.2.3.2 Sadaklı Ephebos Tipi (K.68) 236
6.2.3.3 Eros-Psykhe (K.69) 238
6.2.3.4 Eros-Asker (K.70) 239
6.2.3.5 Hayvan Gruplu Eroslar (K.71-K.72) 239
6.2.3.5.1 Yunus Üzerinde (K.71) 239
6.2.3.5.2 Kaz Üzerinde (K.72) 241
6.2.3.6 Uçan Eros (K.73) 241
6.2.3.7 Diğer Tasvirler (K.74-K.84) 242
6.2.4. Hermes 246
6.2.4.1 Hermes Kriophoros (K.85) 247
6.2.5 Dionysos (K.86-K.88) 248
6.2.6. Karışık Varlıklara Ait Tipler (K.89-K.92) 250

6.2.6.1 Papposilenos (K.89) ... 252
6.2.6.2 Dans Eden Satyr (K.90) ... 254
6.2.6.3. Pan (K.91-K.92) ... 257
6.2.6.4 Medusa (K.93) ... 259
6.3 Ölümlüler ... 262
6.3.1 Erkekler ... 262
6.3.1.1 Dioskurides (K.94) ... 263
6.3.1.2 Süvari (K.95) ... 264
6.3.1.3 Çelenk Taşıyan (K.96) ... 267
6.3.1.4 Aktör (K.97) ... 268
6.3.1.5 Sporcular (K.98-K.138) ... 269
6.3.1.5.1 Gladyatör Tipleri (K.98-K.101) ... 269
6.3.1.5.2 Sadaklı Ephebos Tipleri (K.102-K.136) ... 274
5.3.1.5.3 Trigon Oyuncusu (K.137) ... 285
6.3.1.5.4 Diğer Tasvirler (K.138) ... 288
6.3.2 Kadın Tipleri ... 288
6.3.2.1 Oturanlar (K.139-K.145) ... 288
6.3.2.1.1 Kayalık Üzerinde (K.139) ... 289
6.3.2.1.2 Yün Eğiren (K.140-K.143) ... 293
6.3.2.1.3 Yaşlı Sarhoş Kadın (K.144-K.145) ... 301
6.3.2.2 Ayakta Duranlar (K.146-K.164) ... 303
6.3.2.2.1 Pudicitia Tipleri (K.146) ... 303
6.3.2.2.2 Hydrophoros (K.147) ... 307
6.3.2.2.3 Aphrodite/Hekate Rahibesi? (K.148-K.151) ... 310
6.3.2.2.4 Aphrodite Rahibesi (K.152) ... 314
6.3.2.2.5 Tanagralı Kadın Tipleri/Tambur Tutan (K.153) ... 316
6.3.2.2.6 Musa Pozunda (K.154) ... 318
6.3.2.2.7 Yaşlı Kadın (K.155) ... 319
6.3.2.2.8 Tanagralı Kadın Tipleri/ Genç Kızlar (K.156-K.157) ... 320
6.3.2.2.8 Diğer Tasvirler (K.158-K.164) ... 322
6.3.2.3 Çömelenler ... 328
6.3.2.3.1 Bebeğini Yıkayan (K.165) ... 328
6.3.3 Çocuklar (K.166-K.168) ... 331
6.3.3.1 Erkek Çocuklar ... 332
6.3.3.1.1 Lir Çalan (K.166) ... 332
6.3.3.2 Kız Çocuklar ... 334
6.3.3.2.1 Köpeğiyle Oynayan (K.167) ... 334
6.4 Figürinlere Ait Parçalar (K.169-K.233) ... 335
6.4.1 Baş ... 336
6.4.1.1 Kadın Başı (K.169-K.213) ... 336
6.4.2 Ayak (K.214-K.219) ... 345
6.4.3 El (K.220-K.223) ... 346
6.4.4 Kol (K.224-K.229) ... 347
6.4.5 Kanat (K.230-K.231) ... 347
6.4.6 Atribütler (K.232-K.233) ... 348
6.4.6.1 Bereket Boynuzu (Cornicopia) (K.232) ... 349
6.4.6.2 Meşale (K.233) ... 349
6.5 Masklar (K.234-K.247) ... 352
6.5.1 Tragedia (K.234-K.238) ... 356
6.5.2 Komedi (K.239) ... 359
6.5.3 Genç Kız (K.240) ... 360
6.5.4 Çocuk (K.241-K.242) ... 361
6.5.4 Herakles (K.243) ... 362

6.5.6 Dionysos (K.244) 364
6.5.7 Satyros (K.245) 364
6.5.8 Pan (K.246) 365
6.5.9 Diğer Tasvirler (K.247) 366
6.6 Protom 366
6.6.1 Kadın (K.248) 367
6.7 Hermeler 368
6.7.1 Herakles (K.249-K.250) 369
6.7.2 Dionysos (K.251-K.256) 372
6.7.3 Diğer Tasvirler (K.257-K.259) 378
6.8 Grotesk (K.260-K.271) 379
6.8.1 Erkekler 386
6.8.1.1 Kasap Pozunda (K.260) 386
6.8.1.2 Sarhoş İhtiyar (K.261) 387
6.8.1.3 Şarap Karan (K.262) 387
6.8.1.4 Sepet Taşıyan (K.263) 388
6.8.1.5 Aktör (K.264-K.265) 389
6.8.1.6 Cüce (K.266-K.267) 390
6.8.1.6.1 Atlet/Boksör (K.266) 391
6.8.1.6.2 İtafallik Betimli Yaşlı Adam (K.267) 391
6.8.2 Kadınlar 392
6.8.2.1 Obez/Çıplak Kadın (K.268) 392
6.8.3 Hayvan Karikatürleri (K.269-K.270) 395
6.8.3.1 Maymun Pozunda (K.269-K.270) 395
6.8.3.1.1 Gladyatör Pozunda (K.269) 396
6.8.3.1.2 Ayakta Duran (K.270) 398
6.8.4 Diğer Tavirler (K.271) 398
6.9 Hayvanlar (K.272-K.293) 399
6.9.1 At (K.272-K.277) 401
6.9.2 Köpek (K.278-K.280) 403
6.9.3 Panter/Leopar Başı (K.281) 405
6.9.4 Horoz (K.282-K.285) 406
6.9.5 Fil (K.286) 409
6.9.6 Boğa/Sığır (K.287-K.288) 416
6.9.7 Ceylan (K.289) 417
6.9.8 Diğer Tasvirler (K.290-K.293) 418
6.10 Mimari Öğe 418
6.10.1 Arulae (Sunak/Altar) (K.294) 418
6.11 Oyun Araçları ve Oyuncaklar (K.295-K.324) 422
6.11.1.1 Zar (K.295) 424
6.11.1.2 Oyun Taşı (K.296) 431
6.11.2. Bebek/Kukla (K.297) 432
6.11.2.1 Attis Tasvirli (K.298-K.300) 440
6.11.3 Düdük (K.301-K.304) 441
6.11.4 Iygks (K.305-K.316) 443
6.11.5 Dekoratif Mobilya (K.317-K.318) 444
6.11.5.1 Dekoratif Koltuk (K.317) 445
6.11.5.2 Dekoratif Kline/Sedir (K.318) 446
6.11.6 Sütun Modeli (K.319-K.322) 447
6.11.6.1 Korinth Başlıklı (K.319) 447
6.11.6.2 Dor Başlıklı (K.320) 448
6.11.6.3 Ion Başlıklı (K.321-K.322) 448

6.11.7 Karikatür/Oyuncak (K.323) 449
6.12 Figürlü Mangal Tutaçları (K.324-K.350) 449
6.12.1 Satyr/Silen Tasvirli (K.324-K.335) 451
6.12.2 Keçi/Boğa Tasvirli (K.336-K.347) 456
6.12.3 Mangal Standına Ait Parçalar (K.348-K.350) 459
YEDİNCİ BÖLÜM 469
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ 469
SEKİZİNCİ BÖLÜM 486
KATALOG 486
KAYNAKLAR 711
RESİMLER LİSTESİ 753
GRAFİKLER LİSTESİ 756
HARİTALAR LİSTESİ 757
ŞEKİLLER LİSTESİ 757
KISALTMALAR DİZİNİ 758
EKLER 759
LEVHALAR 779
ÖZ GEÇMİŞ 902

GİRİŞ

Amaç

Hellenistik Dönem'de özellikle MÖ 2. yy'dan itibaren hızla gelişen Stratonikeia kenti, Erken İmparatorluk Dönemi'nde inşa edilmeye başlayan yapılarıyla bölgenin önemli merkezlerinden biri haline gelmiştir. Kentin kutsal alanlarından biri, bölgenin bilinen en önemli dini merkezi Lagina'daki Hekate kutsal alanıdır. Stratonikeia kentini Lagina Hekate Kutsal Alanına bağlayan yol güzergâhında son 30 yıl içerisinde sürdürülen araştırmalar sonucunda yeni yerleşme ve nekropol alanlarına ilişkin bulgular ortaya çıkartılmıştır. Bu çalışmada, Stratonikeia kent merkezi ve Lagina Hekate Kutsal Alanı bulguları dışında, Aldağ, Akdağ, İğdemir, Kabasakız, Börükçü, Değirmenderesi, Baca, Beybağ gibi yerleşim ve nekropol alanlarında ortaya çıkartılmış koroplastik eserler değerlendirilmiştir. Bu figürinler, kent içinde yerleşimlerden, nekropolis alanlarına kadar pek çok farklı kontekst içinde yer almakta, en yaygın şekliyle mezar hediyesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışma kapsamında hedeflenen diğer bir amaç, Stratonikeia kenti ve çevresinin koroplastik atölyelerinin üretimi üzerine ayrıntılı bir araştırma yaparak bulguları sınıflandırmak, figürinlerin karakteristik özellikleri ve kullanım amaçları ışığında bölgedeki yaygın koroplastik üretimler içerisindeki yerini bulmayı amaçlamaktır.

Kapsam

Terrakotta figürinler yapıldıkları dönemin sosyal, ekonomik, düşünce ve inanç gibi sistemlerini yansıtmaktadır. Genel başlıkla değerlendirilen koroplastik sanatı günümüze değin iyi anlaşılmış ve yorumlanmış olsa da, son yıllardaki arkeolojik çalışmalarda gün ışığına çıkarılan terrakotta figürinler üzerine yapılan yayınlar koroplastik sanatı üzerine olan bilgilerimizi daha da artırmıştır. Bu çalışma ile Batı Anadolu'da bulunan Stratonikeia ve çevresindeki yerleşmeler üzerine yoğunlaşılacak, daha önce yayınlanmamış ya da yayına yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiş kazı buluntularının tanıtılmasıyla koroplastik sanatına katkı sağlanacaktır. Burada tercih edilen, tipolojik kaygı taşımadan, figürinlerdeki çeşitliliği mümkün olduğunca göstermek, veri olarak kullanmak üzere sınıflandırmaktır.

Stratonikeia koroplastiği, kent ve çevresinde yaşamış olan insanların kültürel ve sanatsal gelişimini sunan geniş bir yelpazeyi barındırmaktadır. Çalışmanın içeriğinde,

Stratonikeia kenti ve nekropolü[1] kazılarında ortaya çıkarılan terrakotta figürinlerin haricinde, Lagina Hekate Kutsal Alanı, Beybağ, Baca, Tepecik, Börükçü ve Değirmenderesi Mevkisi kurtarma kazılarında ortaya çıkarılan figürinler yer almaktadır. Yoğunluğu, Stratonikeia Nekropolü ve Lagina Hekate Tapınağı Naosu'ndan çıkan terrakotta figürinler oluşturmaktadır. Lagina ve çevresinde yapılan kurtarma kazıları hala devam etmektedir. Figürinlerdeki çeşitliliği görmek ve yeni bilgiler edinmek açısından bu mevkilerden gelecek terrakotta figürinlerde çalışma kapsamına alınmıştır. Figürin repertuvarını zenginleştirmesinin yanı sıra, üretimi, gelişimi ve kronolojisi açısından da Batı Anadolu'daki koroplastik sanatına katkı sağlayacaktır.

Çalışma kapsamında toplam 350 adet terrakotta figürin teknik özellikleri, konteksti, ikonografisi ve dönem stil özellikleriyle değerlendirilmiştir. Değerlendirmeye alınan figürinlerin 148 adedi İğdemir, Aldağ, Akdağ, Kabasakız ve Börükçü Nekropolü'ne ait zengin buluntular veren 43 adet mezardan; 198 adedi kent ve Lagina Hekate Kutsal alanı çevresindeki kazılardan; 4 adedi ise kent merkezi ve yakın çevresindeki yüzeyden bulunmuştur.

Yapılan çalışmayla Stratonikeia ve çevresi terrakotta figürinleri konusundaki tüm verilere bütüncül olarak yaklaşılacak ve bu durum genel koroplastik sanatını daha iyi yorumlamamıza imkân sağlayacaktır.

Yöntem

Terrakottalar, ucuz maliyetleri, küçük boyutları ve kolay taşınabilir olmaları sebebiyle sosyo-ekonomik yapıyı ve stil gelişimini en iyi yansıtan arkeolojik malzemelerin başında gelmektedir. Ayrıntılarda ise yerel farkları görmek mümkündür. İlk ortaya çıktıkları andan itibaren sürekli kendini yenileyen bir süreç içerisinde değişim gösteren figürinlerin kullanım amaçları da çeşitlilik göstermektedir. Bu bağlamda büyük boyutlu heykeltıraşlık sanatı ile benzerlik ve farklılıkları belirlenmiş, bölgeler arası benzerlik, etkileşim ve farklılıklar ayrıntılı biçimde değerlendirilmiştir. Ayrıca bu terakottaların üretim süreci ve atölye tespiti yapılarak, bölgesel veya daha dar anlamda buluntu merkezindeki yerel ekollerin veya işliklerin ürünleri mi, yoksa bölgeler arası çalışan gezici atölye elemanlarının eserleri mi olduğu gibi sorulara da cevap aranmıştır.

* Bu çalışma, Pamukkale Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) Koordinatörlüğü'nün 2016SOBE002 numaralı projesi ile desteklenmiştir.

[1] Nekropol alanı, şehrin giriş kapısının kuzeyinde yer alır. Lagina ile Stratonikeia arasında bağlantıyı sağladığı bilinen kutsal yolun her iki yanında çeşitli tiplerde mezarlar bulunmuştur. Nekropol alanı yöresel isimlerle dört bölümde (İğdemir, Kabasakız, Aldağ, Akdağ) incelenecektir.

Figürinlerin yayılma alanlarına bakarak dönemin ticaret ağlarının belirlenmesi sağlanmıştır. Terrakotta figürinlere uygulanan "imza" geleneği bu alandaki eksikliğe ışık tutmuştur.

Stratonikeia ve çevresinden müzelere dağılan toplam eserlerin 337 adedi Muğla Müzesinde; 12 adedi Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesinde, 1 adedi ise Milas Müzesi'nde bulunmaktadır. Eserlerin bir kısmı vitrinlerde sergilenirken çoğunluğu depolarda muhafaza edilmektedir. Çalışma konusunu oluşturan figürinlerin çalışma izinleri alındıktan sonra yoğunluğun olduğu Muğla Müzesi'yle çalışmalara başlanmıştır. Tüm eserlerin teknik özellikleri incelenmiş, bu bağlamda kil renkleri, astar ve boyaları Munsell renk kataloğuna göre belirlenmiştir. İmza ve monogramlarda dahil olmak üzere tüm teknik detaylarıyla figürinler tanımlanmış, ölçüleri alınmış ve envanter bilgileri elde edilmiştir. Dijital fotoğrafları alınan eserlerin photo-shop işlemleri yapılmıştır. Elde edilen detaylı tanım ve ölçüler, örnek katalog oluşturularak belirli bir düzen çerçevesinde dijital ortama aktarılmış, belgeleme ve kataloglama işlemleri sonlandırılmıştır.

Eserlerin çizim çalışmaları tez yazım süresince devam etmiştir. Büyük bir kısmının ölçekli çizimleri yapılmış ve özellikle stilinden tarihleme yaptığımız figürinlerde detaylar verilmeye çalışılmıştır. Bazı örneklerde ise parça niteliğindeki esere, sağlam örnek model alınarak çizim üzerinde bir tamamlama önerisi getirilmiştir. Müze çalışmasından sonra elde edilen veriler ışığında çalışma kapsamındaki figürinler tanımlarına uygun gruplara ayrılmış ve 'Çalışma Taslak Planı' hazırlanmıştır.

Stratonikeia ve çevresinde 1977 yılından günümüze kadar gün ışığına çıkarılmış olan ve koruma ya da onarım gerektiren terrakotta figürinlerin proje süresi içinde restorasyon ve konservasyon işlemleri gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda Muğla Müzesi'nde bir çalışma gerçekleştirilmiş ve 291, 295, 296, 303, 305, 306, 808, 971, 3792, 3794, 3915, 4019, 4023, 4144, 4146, 4149, 4150 müze envanter numaralı toplam 17 adet eser tekrar restore edilmiştir[2].

Uzun bir araştırma ve kaynak taramasından sonra tezin yazımına başlanmış ve çalışma taslak planına uygun olarak ilerlenmiştir. Birinci bölümde, Stratonikeia ve çevresindeki yerleşmelerin coğrafi yapısı, tarihçesi ve bölgede yapılan araştırmalar ele alınmış, geniş coğrafyaya yayılmış Stratonikeia koroplastiğinin hangi kültürlere ev sahipliği yaptığı üzerinde durulmuştur. Yapılan araştırmalar bölümünde ise günümüz araştırmacılarının da içinde bulunduğu tüm yayınlar derlenmeye çalışılmıştır.

[2] Bu konudaki özverili çalışmalar, değerli arkadaşım Restoratör ve konservatör Lale KOYDEMİR tarafından gerçekleştirilmiştir.

İkinci bölümde Antik Çağ koroplastik sanatı genel olarak değerlendirilmiş, figürinlerin genel kullanımı, işlevi ve anlamları üzerine durulmuştur. Tarihsel gelişim süreci bir kronoloji çerçevesinde genel dönem özellikleriyle birlikte ele alınmıştır. Stratonikeia yerel atölyelerini daha iyi anlamamız ve atölyeler arası karşılaştırma yapabilmek, benzerlik ve farklılıkları daha net ortaya koyabilmek için Anadolu'da figürin üreten atölyeler ve özelliklerinden bahsedilmiştir.

Üçüncü bölümde figürinler ve figürin parçaları teknik açıdan incelenmiş, yapım tekniği, kalıp, hamur, fırınlama, astar, boya, kaide ve pişirme deliği tipleriyle ayrıntılı bir şekilde irdelenmiştir. Elde edilen tüm sonuçlar tablo ve grafiklerle desteklenmiştir.

Dördüncü bölümde figürinlerin buluntu durumları mezar ve sondaj olarak ayrılmıştır. Mezar buluntusu figürinler ele geçtikleri nekropole göre kontekstleriyle birlikte değerlendirilmiş ve tüm buluntulara göre mezarın kullanım evresi tespit edilmeye çalışılmıştır. Her mezara ait kontekst malzemeler adı, malzemesi ve adedine göre tablo şeklinde verilmiş ve figürinlere ait fotoğraflarla desteklenmiştir. Sondaj buluntusuna en iyi örnek ise Lagina Hekate Tapınağı Naos'unda kutsal malzemeleri içeren dolgu tabakadan gelmiştir. Sunu amaçlı bırakıldığı düşünülen eserlerin çoğunluğu poloslu tanrıça başlarına aittir. Sondajda gerçekleştirilen kazılar sırasında Stratonikeia'nın Hellenistik Dönem koroplastiği için büyük önem taşıyan 52 adet figürin ele geçmiş ve her eser ayrı ayrı değerlendirilerek katalogları yapılmıştır.

Beşinci bölümde Stratonikeia ve çevresine ait kazısı tamamlanan fırın yapıları ve seramik atölyelerinden bahsedilmiştir. Çevre yerleşimlerdeki fırın yapılarının çokluğu Stratonikeia yakınlarında da böyle atölyelerin olabileceğini göstermiş ve üretimi gerçekleştirilen çok sayıdaki figürinin, bu atölyelerde üretilmiş olabileceğini göstermiştir. Kentte üretimin olabileceğini gösteren en önemli ipucu olan 30 adet imza tespit edilmiş, detaylı olarak incelenen imzalı figürinler sayesinde kentte o döneme ait 9 adet atölyenin ismi ve atölye özellikleri belirlenmiş ve bu atölyelerin hangi zaman aralığında aktif olarak çalıştıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca bu imzalardan bazıları Stratonikeia repertuvarında bulunan kap gruplarında da takip edilebilmiş ve bu üretimlerin birlikte yürütüldüğüne dair önemli bulgular elde edilmiştir.

"Figürin Tipleri ve İkonografi"nin ele alındığı altıncı bölümde eserlerin tipolojik sınıflandırılmasına yer verilmiş, tipin genel dağılımı ve ikonografisi üzerinde durulmuştur. Her tip kendi içinde varyasyonlar şeklinde ayrılmış ve yoğunluğuna göre grafikle desteklenmiştir. Yapım tekniği ve stilistik verilerin değerlendirilmesiyle her esere tarihlendirme önerileri getirilmiştir. Sağlam bir stil gelişimi ve tarihlendirme için

benzer örnekler ışığında diğer bölgelerdeki figürinlerle de karşılaştırmalar yapılmış benzerlik ve farklılıklar ortaya konulmuştur.

Yedinci bölümde genel değerlendirme ve sonuç ele alınmış, Stratonikeia Koroplastiği'nin Anadolu'daki yeri ve önemi üzerine saptamaların bir özeti verilmiştir.

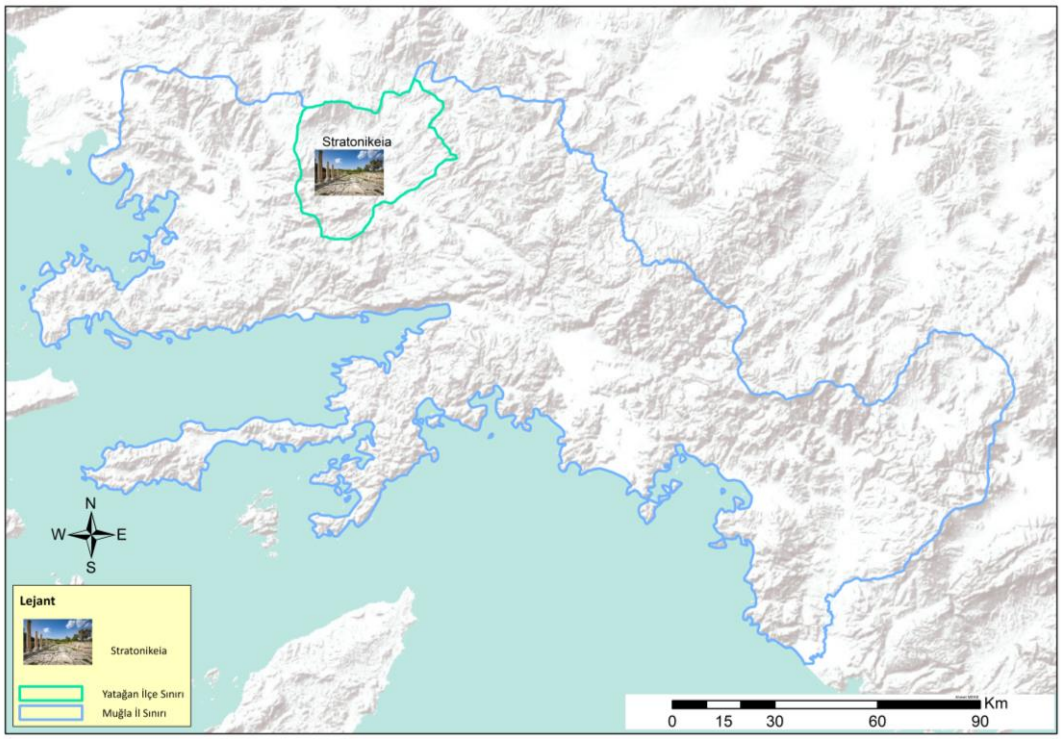
Sekizinci bölümde ele alınan Katalog kısmında her esere ait bilgiler, oluşturulan bir şablonda tablo şeklinde verilmiştir. Katalog düzenlenirken eserin katalog numarası belirtilmiş, tipi, müze ve kazı envanter numarası, buluntu yeri, ölçüsü, hamur özelliği, korunma durumu, teknik ve işçiliği, ayrıntılı tanımı yapılmış, varsa atölye/koroplast imzası belirtilmiştir. Yayınlanan eserler referans kısmında kısaltma olarak kaynakça şeklinde verilmiştir. Benzer örneklerle karşılaştırılmış ve en son tarihleme önerisi getirilerek kataloğa son şekli verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KENT VE ÇEVRESİNDEKİ YERLEŞMELER

1.1 Kent ve Çevresindeki Yerleşimlerin Coğrafi Yapısı

Karia Bölgesi sınırları içerisinde yer alan ve günümüze kadar ulaşan yapılarıyla "mermer kent" olarak bilinen antik Stratonikeia kenti, günümüz Muğla İli, Yatağan İlçesi, Eskihisar Mahallesi yerleşim sahası içindedir[3] **(Harita 1)**.

Harita 1: Güneybatı Anadolu İç Karia'da Stratonikeia

Yazınsal kaynaklar ve arkeolojik bulgulardan edindiğimiz bilgilere göre Akdağ ve Kurukümes dağlarının uzantısı olan tepelerin kesiştiği noktada yer alan Kadıkulesi Tepesi'nin kuzey yamaçlarında ve devamındaki düzlükte kurulmuştur[4]. İç bölgelerdeki yerleşimlerin denize ulaşmasını sağlayan önemli yol güzergâhları üzerinde bulunmaktadır[5]. Kendi toprakları haricinde, çevre kentlerden Alabanda ve Alinda'nın bulunduğu geniş ovalara, Büyük Menderes Irmağı'na, güneyde ise Pisye üzerinden Idyma ile birlikte Gökova Körfezi'ne ulaşan ve buraları besleyen Çine Çayı'nın suyu (Marsyas), Stratonikeia'nın bulunduğu coğrafyadan doğmaktadır. Doğuda Hyllarima üzerinden

[3] Söğüt 2011, 395.
[4] Söğüt 2019a, 17.
[5] Strabon, Stratonikeia'nın Mylasa ve Alabanda ile birlikte iç kısımlardaki yerleşmelerden biri olduğunu söyler (Strab. XIV-II. 22).

Aphrodisias'a, Tabai Ovası'ndan Lykos Vadisi'ne; batıda Keramos, Halikarnassos ve Iasos gibi liman kentlerine ulaşım sağlamaktadır. Bugün kentin suyunu sağlayan Işık Deresi ise kent merkezinin güneydoğusundan oldukça derin bir vadi içinden akmaktadır[6]. Ulaşım ağı kolaylığına ve doğal su kaynaklarına sahip olmasının yanı sıra tarımsal açıdan verimli ovalar ve zengin maden yatakları, bu geniş toprakların tarih boyunca önemini korumasını sağlamıştır. Bu zenginlikler sayesinde bölge, antikçağın güçlü yerleşmelerinden biri olmuş, prehistorik dönemlerden günümüze kadar farklı kültürlere, farklı inanç ve geleneklere sahip çeşitli halklara ev sahipliği yapmıştır.

Karia Bölgesi sınırları içinde kalan ve dini merkez konumundaki Lagina Hekate Kutsal Alanı Muğla İli, Yatağan İlçesi, Turgut Kasabası sınırlarında bulunan Kapıtaş Mevkisi'nde yer almaktadır. Yatağan'ın 10 km. kuzeybatısında bulunan yerleşim, Turgut Kasaba merkezine yaklaşık 1 km uzaklıktadır. Antik Çağdan itibaren kullanıla gelen "Lagina" isminin bir devamı olarak, belde "Leyne" adıyla adlandırılmış iken, son dönemde bu isim "Turgut" olarak değiştirilmiştir.

İdari merkez olan Stratonikeia ile dini merkez olan Lagina Hekate Kutsal alanı yaklaşık 3,50 m genişliğinde, 8,5 km uzunluğunda bir kutsal yol ile bağlıdır[7]. Kutsal yol Stratonikeia'nın kuzey surundaki gösterişli şehir kapısından başlamakta ve Lagina-Hekate Kutsal Alanın'daki propylon'da son bulmaktadır[8]. Bu yol Antik Çağda hem fonksiyonel hem de dinsel açıdan büyük bir öneme sahiptir[9]. Bu kutsal yolun her iki

[6] Magie 1950, 130 vd.; Tırpan 1998, 1; Söğüt 2013, 605-606; Söğüt 2015b, 1.

[7] *Kentin kuzeyindeki alanlarda, özellikle nekropolün içinden geçen yerlerde daha düzenli ve orta ölçekli, yer yer plaka taşlardan itinalı bir şekilde döşenmiş olan kutsal yol daha önce Y. Boysal dönemindeki kazılarda tespit edilmişti. Börükçü ve devamındaki alanlarda daha küçük taşlardan örülmüş döşeme ve yol kenarlarında 1-3 m arasında değişen yükseklikte duvarları bulunan orijinal yolun hiç bozulmamış kısımları bulunmuştur. Börükçü ve devamındaki Beybağı Mevkii'nde bulunan antik döneme ait orijinal kutsal yol döşemesi sağlam olarak ortaya çıkarılmıştır. Bu yol sonraki dönemlerde normal ulaşım yolu olarak kullanıldığı için ara ara tamiratlar yapılmıştır. Yol en son 1950 yıllarında o zaman köy statüsündeki Yeşilbağcılar'ın Muhtarı Ali Mavi tarafından tamir ettirilmiştir. Köylülerin anlattıklarına göre bu dönemde Yeşilbağcılar'ın içindeki bazı sokaklar bile taş döşenmiştir. Büyük bir ihtimalle, yer yer kalıntıları görülen kutsal yola bağlanan yerlerdeki ara yol döşemeleri de aynı dönemde yapılmış olmalıdır. Özellikle Börükçü ile Yeşilbağcılar arasındaki alanda eski yolun güzergâhında yapılan düzeltmeler nedeniyle küçük değişiklikler olmuştur. Buna bağlı olarak bazı yerlerde antik yol, son zamanlara kadar kullanılan yolun tam altında çıkmamaktadır* (Söğüt 2012b, 555, dn 7).

[8] Epigraf M. Aydaş kutsal yolu, isminin yazıtlarda geçmemesi ve buna dair herhangi bir belgenin olmamasından dolayı modern ve yapay bir adlandırma olarak ifade etmektedir. Aydaş'a göre kutsal sanılan bu yol, Stratonikeia Kuzey Cadde'nin kent merkezi dışındaki bölüm olabilir (Aydaş 2015, 73).

[9] Hekate şenliklerinde, genç kızlardan oluşan bir koro, ilahiler eşliğinde bu kutsal yolda yürüyerek, Stratonikeia'dan Hekate'nin anahtarını taşıyorlardı. Bu anahtar ile kutsal Alanın kapısı açılıyor ve Hekate Kutsal Alanında törenler başlıyordu (Bean 1979, 72-73; Tırpan 1997, 81, dn. 23).

kenarına kurulmuş olan başta İğdemir[10], Kabasakız[11], Akdağ[12] ve Aldağ[13] olmak üzere vadi boyunca devam eden Börükçü[14], Tepecik, Beybağ, Kurudere, Baca, Osmanbağ, Göçükdere, Taşavlu, Kumyer[15], Karıngeçli Kuyu, Yarbaşı[16], Bozukbağ, Alibeyderesi, Emirler, Samantaşı, Değirmenderesi, Çapalıbağ, Civcil gibi küçük ve büyük kırsal yerleşimler ve nekropol alanları vardır **(Harita 2)**.

Kutsal yolun doğusunda yer alan Börükçü yerleşmesinin, alanda bulunan bir yazıttan dolayı Stratonikeia'nın demoslarından biri olan "*Koliorga*" olduğu düşünülmektedir[17]. Koliorga, Apollon'un ikiz kardeşi Artemis ile birlikte tapınım gördüğü ve anıldığı bir yerleşimdir. Kentin Koliorga haricinde dört demosu daha bulunmaktadır[18]. Yerleşim kalıntılarının tamamına yakını doğu yamaçta tespit edilmiştir[19]. Ayrıca yola 1-1,5 km uzaklıkta kurulmuş Türk Kalesi, Gavur Kalesi, Taşkesik ve Gibye gibi antik yerleşme noktaları da vardır. Nekropolisler ve yerleşmeler haricinde su kuyuları, çeşmeler ve bu yerleşimlere ait atölye ve işlikler de yine kutsal yol boyunca sıralanmaktadır.

[10] Günümüzdeki yöresel adıyla İğdemir olarak adlandırılan mevki Stratonikeia kentinin kuzeyindeki şehir kapısından, eski Milas-Yatağan karayolunun bulunduğu yere kadar olan alanı kapsamaktadır (Boysal 1987a, 53; Tamsü Polat 2013, 16). Hellenistik ve Roma Dönemi'ne tarihlenen eserler haricinde, bu bölgede ele geçen en erken buluntular MÖ 4 yy'a tarihlenmektedir. (Boysal 1987a, 62; Tamsü Polat 2013, 19).

[11] Kabasakız Mevki, İğdemir Mevkii'nden kömür ocaklarının bulunduğu alana kadar olan alanı kapsamaktadır (Tamsü Polat 2013, 17). Hellenistik ve Roma Dönemi'ne tarihlenen eserler haricinde, bu bölgede ele geçen en erken buluntular MÖ 7. yy ortalarına tarihlenmektedir.

[12] Nekropol alanının yer aldığı Akdağ Tepesi, antik kentin kuzeyinde, kuş uçumu 3 km uzaklıkta olup dağlık bir kısımda yer alır (Boysal 1997, 155).

[13] Kabasakızdan sonraki kısım ise Aldağ olarak adlandırılmaktadır (Tamsü Polat 2013, 17). Stratonikeia kenti nekropol alanındaki en erken buluntular bu mevkide ele geçmiş olup MÖ 7. yy'ın başına tarihlenmektedir. Ayrıca Aldağ Nekropolü'nde yürütülen çalışmalarda Hellenistik ve Roma Dönemi'ne tarihlenen eserlerde ele geçmiştir, (Tamsü Polat 2013,19).

[14] Coğrafi olarak Börükçü mevki, Stratonikeia Antik Kenti'nin kuzeyindeki Akdağ'ın güney yamacında, Stratonikeia ile Lagina'yı birbirine bağlayan kutsal yol güzergâhı üzerinde yer almaktadır. Stratonikeia'dan Lagina'ya giden, ortalama 3,50 m genişliğinde ve yaklaşık 8,5 km uzunluğundaki kutsal yol, Kuzey Şehir Kapısı çıkışından itibaren İğdemir, Kabasakız, Akdağ Mevkilerinden sonra 6. km'de Börükçü mevkisinden geçmektedir (Söğüt 2012a, 555).

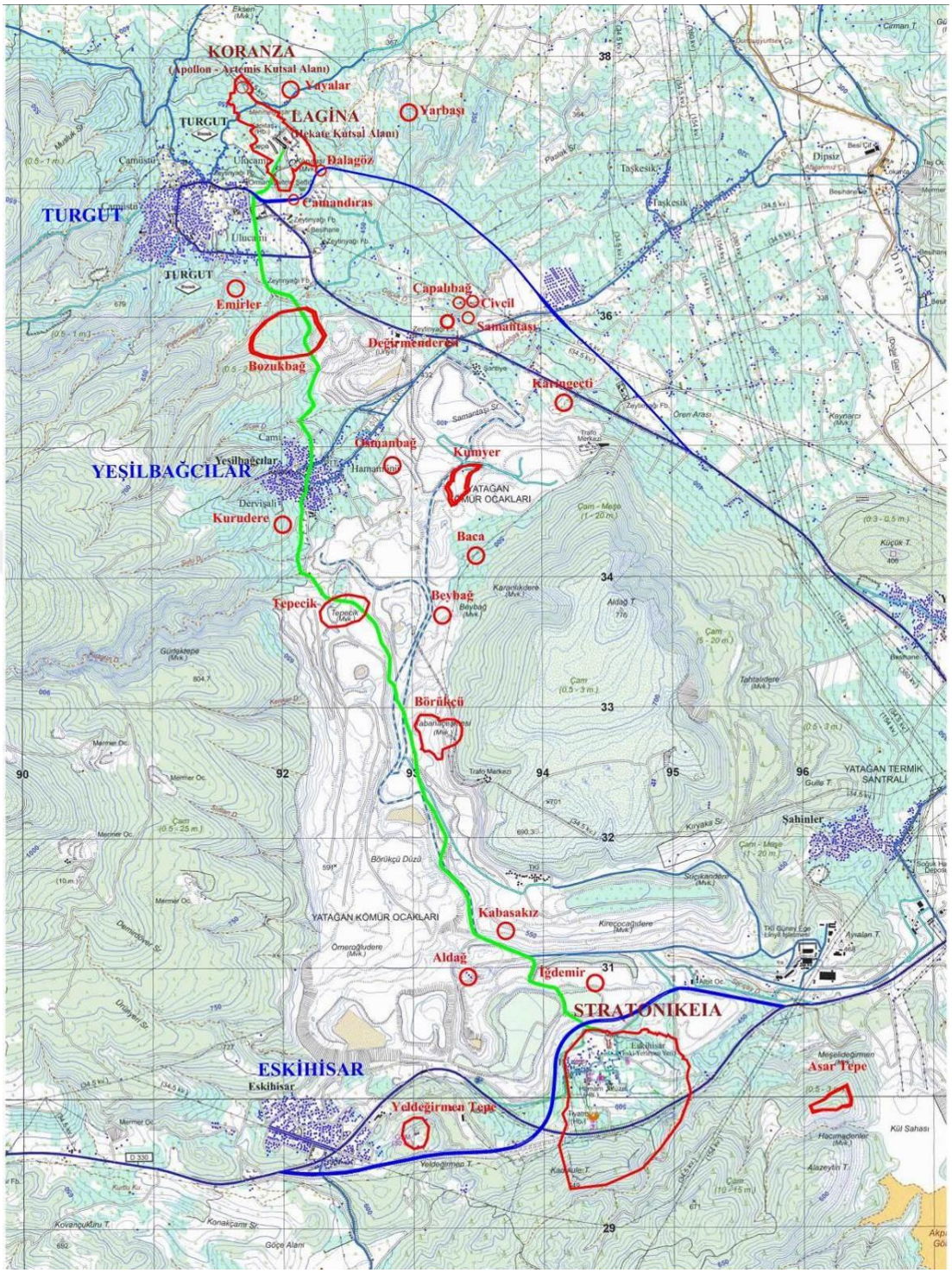
[15] Kumyeri Nekropolü; Muğla İli, Yatağan İlçesi, Yeşilbağcılar Köyü sınırları dâhilinde Güney Ege Linyit İşletmeleri'ne (GELİ) ait dekupaj sahası içinde kalmaktadır.

[16] Stratonikeia ile Lagina arasındaki kutsal yol kenarında Lagina çevresindeki en eski yerleşim ise kutsal alanın yaklaşık 1 km güneyindeki Yarbaşı mevkisinde bulunmakta olup tarihi Eski Tunç Dönemi'ne kadar inmektedir (Boysal 1979, 389-390).

[17] Aydaş 2006, 111-112.

[18] *Stratonikeia antik kentinin diğer demosları Koraia, Lobolda, Hiera Kome ve Koranza'dır. Koranza'nın Lagina Hekate Kutsal Alanı'nın yaklaşık 600 m kuzeyinde olduğu düşünülmektedir. Hiera Kome ise Stratonikeia antik kentine çok yakın bir yerde olmalıdır,* bkz. Söğüt 2012a, 555, dn 9.

[19] Söğüt 2012a, 555.

Harita 2: Stratonikeia ile Lagina arasındaki kutsal yol çevresinde kazısı yapılan kırsal yerleşmeler ve nekropol alanları (Söğüt 2019a, Harita1'den)

1.2 Kent ve Çevresinin Tarihçesi

Yerleşim gördüğü ilk dönemden günümüze dek farklı ve birbirine eklenen kültür gruplarının yaşam alanı olan Stratonikeia ve çevresinin geçmişi Prehistorik dönemlere kadar uzanmaktadır. Konumu nedeniyle tarihte birçok medeniyete ev sahipliği yapan

bölge, günümüzde de izleri okunabilen çok katmanlı bir kültürel miras dokusunu bünyesinde de barındırmaktadır[20].

Kent, Hellenistik Dönem'de Karia'daki küçük yerleşmelerin yakınına kurulan kentlerden biridir. Bu şekilde tüm çevre toplumları kendine bağlamayı bilmiş, Hellenistik Dönem boyunca hızlı gelişen kent, Roma Dönemi'nde bölgenin önemli merkezlerinden biri haline gelmiştir[21].

Stratonikeia ve çevresinin tarihi Kalkolitik Dönem'e kadar inmektedir[22]. Kent içindeki erken yerleşime ait duvar kalıntıları kentin güneyindeki Kadıkulesi Tepesi üzerinde ve kuzey yamacında görülmekte olup erken yerleşime ait izlerden sadece biridir [23]. Kent, Hititler döneminde Atriya, Klasik Dönem'de Khrysaoris ve Idrias olarak bilinmektedir[24]. Antik yazarların verdiği bilgilere göre[25] burada Hellenistik Dönem öncesine ait bir yerleşme vardı[26] ve bu yerleşmeler Khrysaoris ve Idrias[27] olarak bilinmekteydi. Kent ilk önce Khrysaoris adıyla kurulmuş olup aynı yerleşim MÖ 5. yy içinde (MÖ 484-430) Idrias olarak geçmekteydi[28]. Sonraki tarihlerde (MÖ 430-268) Hekatesia adını alan yerleşim, MÖ 268 yıllarından itibaren Stratonikeia adını kullanmıştır. Roma İmparatorluk Döneminde kısa bir süre (MS 138-161 yılları arasında) Hadrianoupolis olmuştur[29].

Tüm Karialıların dâhil olduğu Khrysaorik Birliğin toplantı yeri Zeus Khrysaoreus'un kutsal mahallini Pausanias Stratonikeia topraklarının eski adı olarak bildirir[30]. Khrysorik Birliğe dâhil olanlar hatta bütün Karia, bazen "Khrysaoris" olarak adlandırılırdı ve bu

---

[20] Söğüt 2015b, 1.

[21] Jones 1971, 43; Brewster 1993, 53.

[22] *Ulaşım kolaylığı ve sahip olduğu stratejik konumu nedeniyle tarih boyunca önemini hep koruyan Stratonikeia'nın yakın çevresindeki kalıntılar, Gökbel Dağları'nın güney yamaçlarındaki kaya resimlerine göre Neolitik Dönem'e, yerleşim olarak ise Stratonikeia'nın 5 km doğusunda, Yatağan Çayı kenarında bulunan Asartepe Höyük'teki buluntulara göre Kalkolitik Dönem'e kadar inmektedir. Stratonikeia kent merkezindeki buluntulardan en eskisi ise kentin Batı Nekropolü'nde tespit edilen ve benzerleri Iasos'ta bulunmuş olan Kyklad tipi mezardır. Merkez olarak burada, MÖ 2. bin ortalarından itibaren günümüze kadar yerleşimin devam ettiği düşünülmektedir* (Söğüt 2015b, 1). Kentin tarihsel süreci hakkında ayrıca bkz. Söğüt 2019b, 21-23.

[23] Mevcut kalıntılara göre Arkaik Dönemde Kadıkulesi Tepesi'nin kuzey yamaçlarını kapsayan bir savunma sistemine sahip bir yerleşim vardı (Söğüt 2015b, 1).

[24] Aydaş 2015, 75; Söğüt 2019b, 21.

[25] Herdt. V. 118; Strab. XIV-II. 25; Paus. V. 21. 10; Byz. Steph. 696.

[26] Kentin Hellenistik Dönem öncesi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Söğüt 2013, 605-623.

[27] Idrias kenti Edrieis adıyla Karia Bölgesi'ndeki Euromos'la birlikte MÖ 425'e ait Atina vergi listelerinde bulunmaktadır (İdil 1997, 1702).

[28] Şahin 1976, 32-37, dn. 105-114; Tırpan 1998, 2-3, dn. 7-20. Idrias Dönemi Stratonikeia ve yakın çevresi için ayrıca bkz. Söğüt 2013, 606-608.

[29] Söğüt 2015b, 1. Stratonikeia'da görülen benzer sur duvarı örnekleri için ayrıca bkz. Söğüt 2013, 609-610.

[30] Strab. XIV-II. 25; Magie 1950, 130 vd.; Tırpan 1998, 2; Laumonier 1958, 201-209.

isim Karia ile eş anlamlı olmuştur[31]. MÖ 276 yıllarında bölge Ptolemaios'ların elinde idi, Seleukoslar en geç MÖ 268 yılında bölgedeki kontrolü ele geçirdikleri zaman, birçok Karia kentinin üyesi olduğu "Karialılar Khyrsaorik Birliği"nin merkezi olan Idrias kenti, aynı zamanda Zeus Khrysaoreus kutsal alanının bulunduğu yerdi. Seleukos'lar bu birliği ve kutsal alanı kontrol etmek için Idrias kentinin yakınına Stratonikeia kentini kurdular. Böylece Karia'daki en önemli dini ve siyasi birliği kontrol altına alan Stratonikeia kenti, ilerleyen zaman içinde bölgenin idari ve dini merkezi oldu[32].

Şehrin politik nedenlerden dolayı yerli bir kült merkezinin hemen yanına kurulduğu ve bağ satışına ait bir kitabeden de MÖ 283-276 yılları arasında kurulmuş olacağı ileri sürülmektedir[33]. Kentte daha çok yerli halk yaşamaktadır. Büyük gymnasium yapısından dolayı da askeri eğitim merkezi olduğu anlaşılır. Seleukoslu halkın yer almadığı bu nüfus yapısından dolayı, kent MÖ 240 yıllarında Rhodos'lulara rahatlıkla armağan edilmiştir[34].

Stratonikeia, MÖ 205 yılında Makedonya Kralı V. Philip'in istilasına uğramış, daha sonra fidye karşılığı bağımsızlığına kavuşmuştur[35]. MÖ 197'de Rhodos'luların eline geçmiş olduğu, Rodos elçisinin Roma Senatosu'nda yaptığı konuşmadan anlaşılmaktadır. Rodos elçisi Stratonikeia'yı kendilerine Antiochos ve Seleukos'un verdiğini söyler. Lakin MÖ 189 yılına ait bir kitabede, Rodos ve Stratonikeia arasında hudut ihtilafı olduğu ve Bargilia'nın bu ihtilafa hakemlik yaptığı göz önünde bulundurulursa, Rodos hâkimiyetinin uzun sürmediği ortaya çıkar[36].

MÖ 188'de Apameia Barışı ile Karia Bölgesi'ndeki Rhodos hâkimiyeti Roma baskısı ile onaylanır. Bu tarihlerde Stratonikeia Bouleuterion'u üyeleri, bu yöredeki küçük bağımsız Karia kentlerinin aralarında kurdukları federasyonların temsilcilerinden oluşmakta idi. MÖ 167'den sonra Stratonikeia bağımsızlığına kavuşunca, bu federasyon yapı değiştirmiştir. Federasyon filelere (phylai) ayrılmış ve meclislere file temsilcisi olarak katılmışlardır. Bu da Stratonikeia kentinin bölge idaresinde daha yetkili bir konuma geldiğini işaret eder[37].

Pergamon Kralı III. Attalos'un vasiyeti üzerine MÖ 133'te Roma'lılara bırakılan Pergamon Krallığı'nı ele geçirmek için Roma'ya karşı ayaklanan Aristonikos, MÖ 130'da Stratonikeia'ya sığınmış, bunun üzerine Romalı komutan Perpernes kenti

[31] Tırpan 1998, 2; Bean 2000, 82.
[32] Tırpan 1998, 2.
[33] Tırpan 1990, 217.
[34] Tırpan 1998, 3.
[35] Tırpan 1990, 217.
[36] Jones 1971, 50; Tırpan 1990, 217.
[37] Jones 1971, 56; Tırpan 1990, 217.

kuşatmış ve sonuçta aç kalan kent teslim olunca Aristonikos'ta esir alınarak Roma'ya götürülmüştür[38]. MÖ 88 yılında Anadolu'yu Romalılardan temizleme savaşları veren Pontus Kralı Mithridates'e karşı koymuş, fakat ele geçirilmiştir. MÖ 81'de Mithridates'in Romalılara yenilmesi üzerine, Romalılar tarafından mükâfatlandırılarak, 50 km kuzeydoğusundaki Hydios şehri kente verilmiştir[39].

MÖ 40 yılında Labienus önderliğindeki Parthların saldırısına uğrayan Stratonikeia, gücü sayesinde bu saldırıya karşı koymayı başarır[40]. Labienus'un vermiş olduğu zarar ve yıkım Roma İmparatoru Augustus'un maddi desteği ile telafi edilmiştir. Lagina Hekate Kutsal Alanı'nda, propylonda merkezi kapı lentosu üzerindeki kitabe de bununla ilgilidir. Ayrıca Stratonikeia kent merkezindeki pek çok mimari elemanda bu dönem imarı ve çalışan ustalar ile ilgili mimari bezemeler bulunmaktadır. Augustus ve sonrası dönemlerde görülmeye başlayan barış ve imar atılımından, Stratonikeia kentinin de en iyi şekilde yararlandığı anlaşılmaktadır.

Roma idaresinde bağımsız ve ayrıcalıklı bir kent olarak yaşamını sürdüren Stratonikeia, Bizans döneminde piskoposluk merkezi olmuş ve Aphrodisias'a bağlanmıştır[41].

Kentin çok sınırlı bir alanında kazı yapılmış olmakla birlikte, bazı erken duvarlar haricinde, yerleşimin kuruluş dönemi ile ilgili bir yapı kalıntısına rastlanmamıştır. Kentte sur duvarları dışında bilinen en eski yapı MÖ 2. yy'ın 2. çeyreğine tarihlenen ve inşası sonraki dönemlerde de devam ettiği anlaşılan Gymnasion'dur. Augustus ve İmparatorlar Tapınağı ile kent Bouleuterion'u Erken İmparatorluk Dönemi'nde inşa edilen yapılar arasındadır. Depremde yıkılıp, sonrasında Roma İmparatoru Antoninus Pius'un parasal yardımı ile MS 2. yy'ın ortalarında ayağa kaldırılan yapı ise Kuzey Şehir Kapısıdır. Kentteki Bizans ve Türk Dönemi'nde yerleşim aynı şekilde devam etmiştir. Yazıtlardan varlığı bilinen kiliseler ve bunlara ait buluntular, Beylikler Dönemi'ne tarihlenen Hamam Yapısı ile Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi'ne ait dini ve sivil yapılar bu dönemlerle ilgili eserlerdendir.

Lagina ve çevresinde tespit edilen kalıntılara göre bölgedeki yerleşimler MÖ 3. bine kadar uzanmaktadır. Burada yaşayan halkın, bölgenin yerli insanı olan Karia'lılar olduğu anlaşılmaktadır.

Eski Tunç Dönemi mezarlarından sonra, bölgede ele geçen en erken buluntular

[38] İdil 1997, 1702.
[39] Jones 1971, 62; Tırpan 1990, 217; Tırpan 1998, 3.
[40] Tırpan 1990, 217; Bean 2000, 81.
[41] İdil 1997, 1702; Tırpan 1990, 217; Tırpan 1998, 3.

Submiken Dönemi'ne aittir. Lagina çevresinde MÖ 8. yy'dan itibaren küçük yerleşimler büyümeye ve yeni yerleşimlerin sayıları artmaya başlamıştır. Kutsal alan içerisinde ele geçen buluntulara göre, kutsal alanın tarihinin Geometrik Döneme kadar gittiğini söylemek mümkündür.

MÖ 5. yy'da, Hekate Kutsal Alanı'nın yaklaşık 1 km. kuzeybatısında Koranza adlı bir kent vardı. Demosları olan bu kent, MÖ 4. yy'da bölgenin en önemli yerleşmesiydi. Bu dönemde Lagina Koranza'nın demoslarından birisiydi ve Lagina Hekate ile Apollon ve Artemis'in kutsal alanları vardı. Epigrafik buluntuların dışında, kazılar sonucunda ortaya çıkarılan mezarlar ve arkeolojik buluntular da, bu dönemdeki yerleşimin varlığını ve önemini açık bir şekilde göstermektedir. MÖ 3. yy başlarında Stratonikeia kentinin Seleukoslar tarafından genişletilip, imar ve iskân edilmesi ve bölgenin Seleukosların yönetiminde siyasi yapısının yeniden düzenlenmesi ile Koranza ve Lagina'nın da bulunduğu pek çok küçük yerleşimler Stratonikeia'nın demoslarından biri olmuştur[42].

Bu idari değişikliğe rağmen, Lagina'nın bağlı olduğu Koronza'nın adının unutulup, kentin Lagina ismi ile tanınmasının nedeni Lagineus demoslarındaki Anadolulu bir tanrıça olan Hekate'nin kültüne Seleukosların sahip çıkması ve böylece Lagina Hekate Tapınağı'nın bölgenin en önemli dini merkezi haline gelmesinden dolayı olmuştur. Bu devirde Lagina Hekate'nin kutsal bir yol ile Stratonikeia'ya bağlanması, Hekate Tapınağı rahiplerinin Stratonikeia yönetiminde söz sahibi olmaları, Lagina'nın bölgedeki önemini vurgular[43].

Kutsal alan içerisinde bulunan yazıt ve bezemeli mimari bloklara göre; MÖ 3. yy, MÖ 2. yy'ın ilk yarısı, aynı yüzyılın sonları ve MÖ 1. yy'da imar faaliyetlerinin devam ettiği anlaşılmaktadır. İmparator Augustus'un burası için yardımlarda bulunarak yeni yapıların inşa edilmesini sağlaması ve bunu özellikle giriş kapısına yazdırması da, burasının bölge için büyük bir öneme sahip olduğunu göstermektedir. Roma İmparatorluk ve Erken Bizans Dönemleri boyunca kutsal alan önemini hep korumuştur. MS 4. yy'ın ilk yarısında tanınan serbestliğin hemen arkasından; küçük bir şapel ve arkasına bir yapı inşa edilmiştir. Daha sonra bu yapılar bir deprem ile yıkılınca bu alan terk edilmiştir. Kutsal alanın güneyindeki kalıntılara göre Beylikler Devrinde de küçük bir yapının inşa edilmiş olduğu düşünülmektedir. Bu kalıntılar bize, Ankara Augustus Tapınağında olduğu gibi; bu alanın, eski bir geleneğin devamı olarak uzun bir süre kutsal sayıldığını göstermektedir.

[42] Akarca-Akarca 1954, 56.
[43] Strab. XIV-II. 29.

Stratonikeia kent merkezi dışında, çevre yerlerde de yeni yapılan araştırmalara göre farklı kültürlerin yaşandığı yerleşimler tespit edilmiştir. Yapılan araştırmalara göre erken dönem yerleşim izleri kent merkezindeki Kadıkulesi ile sınırlı olmayıp çevre yerlerde de izlenebilmektedir[44]. Antik kent merkezinin yaklaşık 4,5 km kuzeydoğusunda yer alan Asartepe'de yapılan yüzey araştırmasından elde edilen verilere göre buradaki yerleşim Geç Kalkolitik Dönemde başlamıştır[45]. Sonrasında höyükte izlenebilen bir sonraki dönem ise Erken Tunç Çağı olup Höyük üzerinde ve çevresinde, az miktarda Roma Dönem'i seramik örneklerine de rastlanmıştır[46]. Yatağan termik santralinin güneyinde yer alan Taşavlu yerleşmesinde Roma ve Bizans dönemlerine ait seramikler, kuzeybatı kesiminde ise Geç Tunç Çağı ve Myken seramik örnekleri tespit edilmiştir[47].

Antik kentinin güneydoğusunda, kentin merkezine kuş uçumu yaklaşık 2 km uzaklıkta yer alan ve yöresel ismiyle Asar Tepesi olarak bilinen Kale Tepe'nin etrafı surlarla çevrelenmiş, yüksek, dere yatağına ve ovaya hâkim konumu ile tam bir kale yerleşmesi görünümündedir. Yapılan yüzey araştırmalarında tespit edilen seramik parçaları ve özelliklerine göre en erken yerleşim Geometrik Dönem'in sonlarına tarihlendirilmiştir. Ayrıca burası Stratonikeia antik kenti çevresinde, Klasik Dönemin varlığına ilişkin verilerde vermektedir. Klasik Dönem ve sonrasına ait mimari öğelerin başında sur ve surun çevrelediği mimari kalıntılarda ile seramik parçaları yer almaktadır. Olasılıkla bu kale Stratonikeia ve çevresinin savunmasında rol oynayan bir kale konumundadır. Oldukça iyi korunmuş olan duvar yapısının Klasik-Erken Hellenistik Dönem'e, muhtemelen ev olarak kullanılmış olan mekânlarında Geç Bizans Dönemi'ne tarihlendirilebileceği düşünülmektedir.

Yatağan termik santralinin kuzeybatısında, Şahinler köyü mezarlığının arkasında ise yine yüzeyden toplanan seramik ve kiremit parçalarının verdiği tarih Geç Roma-Erken Bizans Dönemi olarak belirlenmiştir. Ayrıca mezarlık alanı içerisinde Osmanlı Dönemi'ne ait yazıtlı mezar taşları da yer almaktadır.

Bir diğer önemli yerleşim ise Stratonikeia kazı ekibi tarafından 2009-20011 yılları aralığında kurtarma kazısı yapılan Yeldeğirmen Tepe'dir. Yerleşim Eskihisar köy merkezinin güneydoğusunda yer almaktadır. Kalıntılar, Stratonikeia sur duvarlarının kuş

[44] Bu konudaki ayrıntılı çalışmalar için bkz. Oğuzhanoğlu 2015, 9-28.
[45] Bu bölgede yapılan araştırmalar ve yüzeyde tespit edilen dönem seramiklerinin özellikleri ve karşılaştırmalı örnekleri için bkz. Oğuzhanoğlu 2015, 10, dn. 12.
[46] Erken Tunç Çağı'na ait seramiklerin özellikleri için bkz. Oğuzhanoğlu 2015, 11.
[47] Geç Tun Çağı ve Myken seramiklerinin özellikleri ve karşılaştırmalı örnekleri için bkz. Oğuzhanoğlu 2015, 12-13.

uçumu yaklaşık 1.100 m batısında, bugün modern yerleşimin bulunduğu Eskihisar Mahallesi'nin 500 m doğusunda, yeni Yatağan-Milas Karayolu'nun 50 m kuzeyindedir. Buranın erken dönem yerleşim alanı olduğunu işaret eden tek buluntu Arkaik Dönem özellikleri gösteren parça durumundaki bir adet Fikellura seramiğidir[48]. Seramik haricinde alanda yapılan kazı çalışmalarında tespit edilen duvar, yapı kalıntıları ve lahit mezarların verdiği veriler yerleşimin tarihinin Roma Dönemi'ne kadar gittiğini göstermektedir[49].

Yürütülen yüzey araştırması neticesinde Yatağan Ovası'ndaki zaman dilimi Asartepe Höyüğü verilerine göre Geç Kalkolitik Çağ ile başlamaktadır. Yine yakın yerleşimlerden olan Erken Tunç Çağı kültürlerinin görüldüğü Küpasar ve Yarbaşı mezarlık alanları ise Boysal tarafından bilim dünyasına tanıtılmıştır[50].

Geç Geometrik Dönem'den Erken Bizans Dönemi'ne kadar yaşam izlerinin görüldüğü bir başka yerleşim ise Börükçü yerleşmesidir[51]. Yatağan Ovası'nda, kömür havzası içindeki Güney Ege Linyit İşletmeleri dekupaj sahası içinde kalan, yeni küçük bir köy yerleşimi olan ve kendine ait nekropolisi bulunan Börükçü'de yapılan kurtarma kazılarında çok önemli verilere ulaşılmıştır[52]. Buradaki yerleşimin en iyi görüldüğü dönem MÖ 4. yy'dır[53]. Tespit edilen nekropolis alanları, atölyeler ve yerleşim alanları iç içedir[54]. Küçük köy yerleşmesinde, Geometrik Dönem nekropolüyle ve bu nekropolün

[48] Yeldeğirmen Tepe ile ilgili yapılan genel değerlendirmeler ve fikellure seramiği için bkz. Söğüt-Yılmaz 2015, 69-586. Ayrıca benzer fikellure seramik örnekleri için bkz. Fazlıoğlu 2009, 472, 475, Fig. 16.

[49] Yeldeğirmen Tepe'de Geç Klasik Döneme tarihlenen mezarın mimarisi ve buluntuları ile ilgili değerlendirmeler için bkz. Sezgin 2015, 143-157. Ayrıca Geç Hellenistik ve Roma Dönemi'ne tarihlenen mezarlar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Söğüt-Yılmaz 2015, 569.

[50] Stratonikeia ve çevresinde uzun süreli kazılar 1966 yılında Y. Boysal başkanlığında bir ekip ile başlamış ve bu çalışmalar 1999 yılına kadar sürmüştür. Y. Boysalın, Lagina ve çevresinde yaptığı kazı ve araştırmalar için bkz. Boysal 1967, 1-56; Boysal 1970, 63-93; Boysal 1979, 389-390; Boysal 1983,123-134; Boysal 1987a, 51-69; Boysal 1990, 501-502.

[51] Börükçü Mevkisi, 2002 yılında kömür dekupajı öncesinde, dinamit atımı esnasında mermer blokların görülmesi üzerine tesadüfen ortaya çıkmış olup ilk çalışmalar Muğla Müzesi tarafından yapılmıştır. Bölgedeki kurtarma kazıları 2003 yılında Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü ile TKİ Genel Müdürlüğü arasında yapılan bir protokolle Prof. A. A. Tırpan başkanlığında, benimde heyet üyesi olarak katıldığım bir ekip ile başlamış ve bu kazılar 2009 yılına kadar 12 ay boyunca devam etmiştir. Yapılan çalışmalar Türkiye Kömür İşletmeleri Genel Müdürlüğü, Güney Ege Linyitleri İşletmesi Müessesesi Müdürlüğü tarafından desteklenmiştir.

[52] *İlk tespitlere göre burada en azından MÖ 8. yy'dan MS 5. yy sonuna kadar yerleşmenin olduğu düşünülmektedir. Kutsal yol kenarındaki kazılarda elde edilen verilere göre Stratonikeia ile Lagina arasındaki yolun en azından MÖ 8. yy'dan beri kullanılmakta olduğu da kesinleşmiş olmaktadır* (Söğüt 2012a, 569).

[53] Söğüt 2013, 607. Ayrıca Börükçü'nün Arkaik Dönem mezarı ve diğer yapı kalıntıları için bkz. Tırpan-Söğüt 2008, 396, Söğüt 2012a, 557-558; Büyüközer 2012, 127-146; Büyüközer 2014b, 111-128; Tırpan vd. 2016.

[54] Börükçü'de yapılan tüm çalışmalar, elde edilen veriler ve değerlendirmeler için bkz. Tırpan-Söğüt 2005a, 371-386; Tırpan-Söğüt 2006, 257-270; Tırpan-Söğüt 2007, 591-612; Tırpan-Söğüt 2008, 387-410; Tırpan-Söğüt 2009, 243-266; Tırpan-Söğüt 2010, 505-527; Tırpan-Büyüközer 2010, 227-240; Tırpan-Gider 2011,

hemen üzerine kurulan Klasik Dönem'de inşa edilen ve Hellenistik Dönem'de kullanımı devam eden Zeytinyağı İşlikleri ve Dokuma Atölyeleri tespit edilmiştir. Geometrik Dönemden sonra devam eden Klasik ve Hellenistik Dönem yapıları bu bölgenin terk edilmediğinin göstergesidir. Yerleşim alanı olarak Geometrik Dönem nekropol alanının tercih edilmesi ise muhtemelen bir Karia geleneği olarak mezarlık alanların kutsal sayılması ve sonraki dönem insanının bu alanları terk etmek istememelerinden kaynaklı olmalıdır.

Börükçü'den sonra kutsal yol kenarındaki GELİ dekupaj alanında yapılan çalışmalar Tepecik, Kumyeri, Beybağ, Kurudere, Baca, Osmanbağ, Karıngeçti ve Bozukbağ Mevkisi ile devam etmiştir. Börükçü'nün karşısında eğimli bir yamaçta yer alan Tepecik yerleşmesinde yapılan kazılar sonucunda elde edilen veriler, bu yerleşmenin 15. yy'a ait Osmanlı Dönemi Türk yerleşmesi olduğunu göstermiştir[55]. 2009 yılında kazısı yapılan Kumyeri Nekropolü bölgedeki en önemli ve geniş Erken Tunç Çağı verilerini sunarak Karia prehistoryasına yeni bir açılım getirmiştir. Erken Tunç Çağı'nın her üç evresinde de (ETÇ I-ETÇ II-ETÇ III) kullanım görmüş olup[56], Küpasar ve Yarbaşı mezarlık alanları ile çağdaştır[57]. Beybağ Mevkisi Bizans Dönemi, Kurudere Mevkisi Roma Dönemi, Baca Mevkisi Hellenistik Dönem, Bozukbağ Mevkisi ise Geometrik Dönem eserler vermiştir. Beybağı yerleşmesinim yaklaşık 3 km kuzeydoğusundaki Baca Mevkisi, kaçak kazılar sonucunda keşfedilmiş, kazı çalışmaları 2008 yılında başlamıştır. 2 adet sondaj ve içerisindeki 18 adet mezarın kazısı yapılmıştır. Yapılan çalışmalarda Klasik, Roma ve Bizans Dönemi'ne ait mezarlar ile Geç Osmanlı ve Erken Cumhuriyet Dönemi'ne ait sivil yapılar açığa çıkartılmıştır[58].

Kentin farklı zamanlardan ve farklı tiplerden oluşan nekropolis alanı ise Kuzey Şehir Kapısının hemen önünden başlamakta ve kutsal yolun her iki yanı boyunca kuzeyde Lagina'ya doğru devam etmektedir. Bu kutsal yolda dini seramoniler yapıldığı ve Hekate Tapınağı anahtarının Stratonikeia'ya taşındığı yazıtlardan öğrenilmektedir[59]. Tanrıça Hekate için dört yılda bir yapılan "*anahtar taşıma*" töreninde[60], şenlikler birkaç gün[61] sürüyor ve çeşitli oyunlarla birlikte törenler esnasında anahtar taşıyan genç kız

374-395; Tırpan vd. 2013, 241-256; Tırpan vd. 2016, 499-516; Söğüt 2004, 24-31; Söğüt 2012a, 553-586; Büyüközer 2012, 127-146; Büyüközer 2014a, 37-48; Büyüközer 2014 b, 111-128.

[55] Bu alanda yapılan çalışmalar ve değerlendirmeler için bkz. Cirtil 2009, 117-125.

[56] Kara 2015, 29.

[57] Boysal 1979, 389-390.

[58] Söz konusu veriler Stratonikeia kazı arşivinden alınmıştır.

[59] Boysal 1987a, 53, dn. 7.

[60] Laumonier 1958, 368-369.

[61] Strab. XIV-II. 25.

(*kleidophoros*) tören alayı eşliğinde anahtarı Stratonikeia'dan getiriyordu. Bu işlem hem yeraltı dünyasının anahtarının Hekate'nin elinde olduğunu, hem de bir dini merkez olan Lagina'nın Stratonikeia'ya bağlı olduğunu gösteriyordu[62].

Yolun iki tarafında yer alan ve yolu izleyen mezarlar, şehre yaklaşık 1,5 km uzaklıktaki Aldağ Mevkisi'nde daha geniş bir sahaya yayılarak şehrin nekropolünü oluşturmuştur[63]. Kentin bu uzun Nekropolis alanı yöresel isimlerle dört bölümde incelenmiştir. Şehir kapısından itibaren İğdemir, Kabasakız ve Aldağ Nekropolü'ndeki çalışmalar, kentte devam eden kazı çalışmalarıyla birlikte yürütülmüş olup, bu çalışmalar 1980 yılından 1986 yılına kadar aralıklarla gerçekleştirilmiştir[64]. Antik kentin kuzeyinde yer alan Akdağ Tepesi'ndeki nekropol çalışmaları ise 1996-1999 yılları arasında gerçekleştirilmiştir.

İğdemir Nekropolü'nde Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen eserler haricinde, bu bölgede ele geçen en erken buluntular MÖ 4. yy'a tarihlenmekte olup STR86-İD52 mezarından ele geçmiştir. Mezarda ele geçen 3 adet Pelike[65], 1 adet kâse ve 7 adet altın bu dönemdendir[66].

Kabasakız Nekropolü'nde Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen eserler haricinde[67], mezar buluntusu olmayıp yüzeyde ele geçen düz ağızlı bir adet oinochoe ve omphalos bu bölgenin en erken buluntularını teşkil eder. Oinochoenin gövde kısmında balık tasviri ve yanlarda Geometrik Dönem'de çok sık kullanılan baklava motifi yer almaktadır. Oinochoe form ve bezeme özelliklerine göre Subgeometrik Dönem'e[68] tarihlendirilmiştir[69].

Kentin nekropollerinden biri konumundaki Aldağ Nekropolü en erken buluntuları vermiş olup, en erkeni Geç Geometrik Dönem'e tarihlenmektedir[70]. Nekropolün kullanım süresi göz önünde bulundurulduğunda A10 mezarı MÖ 4. yy'ın ilk yarısına tarihlenen

[62] Bean 1979, 72-73.
[63] Boysal 1987a, 53; Stratonikeia nekropolü'nün tarihsel süreci için bkz. Baldıran 1991, 45-56.
[64] Tamsü Polat 2013,17.
[65] Benzer Pelike örnekleri Yeldeğirmen Tepe ve Mylasa kurtarma kazılarında da bulunmuştur. Yeldeğirmen Tepe örneğiyle ilgili geniş bilgi için bkz. Sezgin 2015, 143-158, Res. 7-8; Mylasa örnekleriyle ilgili geniş bilgi için bkz. Kızıl 2009, 397-461; Kızıl 2011, 1-11.
[66] Boysal 1987a, 62, Res. 8; Tamsü Polat 2013, 19.
[67] Hellenistik Döneme tarihlenen KS14 numaralı mezar buluntuları hakkında geniş bilgi için bkz. Boysal 1987a, 64-65, Res. 10; Roma Dönemi'ne tarihlenen KS03 numaralı mezar buluntuları hakkında geniş bilgi için bkz. Boysal 1987a, 67-68, Res. 13.
[68] Yaklaşık MÖ 660-650 yılları.
[69] Boysal 1987a, 57-58, Res. 6a-b, dn. 19.
[70] Bu bölgede ele geçen en erken tarihli buluntu 33 cm yüksekliğindeki yonca ağızlı bir Oinochoe'dir. Geniş tabanlı ve yarım küreye yakın bir gövdeye sahiptir. Gövde kısmının ortasında metop içinde kuş ve iki yanında geometrik bezemeler yer almaktadır (Boysal 1987a, 54, Res. 1a-b).

buluntularıyla bu süreyi biraz daha ileriye çekmektedir. Mezarda ele geçen ve benzer örnekleri Lagina, Börükçü ve Damlıboğaz'da görülen bodur iki adet Lekythos form ve bezeme özellikleriyle bu tarihtendir[71]. Ayrıca Aldağ Nekropolü'nde yürütülen çalışmalarda Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen eserlerde ele geçmiştir[72].

Akdağ Nekropolü ise Geç Hellenistik ve Erken Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen malzemeler vermiştir. Mezar ve buluntuları ışığında yapılan değerlendirmelere göre Akdağ Nekropolü MÖ 3. yy ortası-MÖ 3 yy sonlarından itibaren kullanılmaya başlanmış ve bu kullanım, MS 2. yy ortası-MS 3. yy'a kadar devam etmiştir[73]. Yukarıdaki tabloya baktığımızda, kent merkezinden uzaklaştıkça nekropolis alanlarının dönemsel olarak daha da erken gittiği görülmektedir. Stratonikeia ile Lagina arasında ki yerleşmelere ait buluntu ve kalıntılar, söz konusu geniş alanın uzun bir süreç boyunca iskân edildiğini, Tunç Çağı'ndan başlayıp Osmanlı Dönemi'ne kadar farklı yerleşimlere ev sahipliği yaptığını ortaya koymaktadır. Tüm bu ugarlıklar mimari, sanat, inanç ve yaşam kültürü alanlarında, değerlerini birbirlerinin üstüne inşa etmişlerdir. Kazılar devam edip yeni yerleşmeler tespit edildikçe, Stratonikeia antik kenti çevresinin tarihi coğrafyası daha da netlik kazanacaktır.

1.3 Kent ve Çevresi ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Tarihi süreç içerisinde birçok kez el değiştiren Stratonikeia, pek çok antik yazar ve araştırmacının ilgisini çekmiştir. Bu bağlamda kente 17. ve 18. yy'dan itibaren pek çok araştırmacı ve seyyah gelmiştir[74]. Stratonikeia'yı ilk ziyaret eden seyyahlardan olan Evliya Çelebi 1670 yılında kentteki yapılar ve yerleşim hakkında detaylı bilgi vermiştir[75]. Bouleuterion'un kuzey duvarının dış yüzündeki Latince olarak yazılmış olan İmparator Diocletianus'un Tavan Fiyat Kararı, birçok araştırmacının ve gezginin ilgisini çekmiş ve bu yönde araşatırmalar yapmışlardır. Kentte ilk araştırmayı yapan ve bu fermanı 1709 yılında İzmir'de konsül olarak görevliyken bir kopyasını çıkartan kişi kişi hümanist ve botanikçi W. Sherard olmuştur[76]. E. Chishull, W. Sherard'ın kopyaladığı Diocletianus yazıtını yayınlamıştır[77]. R. Chandler 1764-1776 yılları arasında Anadolu'ya düzenlene

[71] Boysal 1987a, 59, 61, Res. 7, dn. 23-25.
[72] Boysal 1987a, 64, Res. 10; Tamsü Polat 2013,19.
[73] Akdağ mezarları ve buluntuları hakkında geniş bilgi için bkz. Tamsü Polat 2013.
[74] Tırpan 1998, 3; Özgan 1999, 13; Söğüt 2019b, 27 vd.
[75] Evliya Çelebi, *Seyahatname 9*, 108-109; Söğüt 2019b, 28.
[76] Özgan 1999, 13; Crawford 2003, 83-107.
[77] Chishull 1728, 155-164.

bir gezi esnasında kente gelmiş, bu dönemde bilinmeyan yapıları tespit etmiş ve tanıtmıştır[78].

19 yy'da kente gelen C. T. Newton'da kentte araştırmalar yapmış ve Lagina Hekate Tapınağı planını çıkartmak amacıyla yapmış olduğu kazılarda çok sayıda friz bulmuştur[79]. W. M. Leake 19. yy.ın ilk çeyreğinde Bouleuterion duvarlarında bulunan Diocletianus yazıtını kopyalayarak yayınlamıştır.

1838 ile 1852 yıllarında C. H. Fellows kentle ilgili gözlemlerini yazmıştır. Fellows kentte beş ya da altı tapınak olması gerektiğini söyler. Ayrıca Bouleuterionun duvarlarındaki yazıtların bir tapınağın cella duvarına ait olduğunu sanır[80]. Ancak daha sonra tapınak olarak bahsettiği yapının Bouleuterion olabileceğine değinmiş, Diocletianus yazıtı ve diğer yapılar hakkında bilgi vermiştir[81].

Stratonikeia antik kentinin görünen yapılarının var olduğu şehir planı ise ilk olarak 1863 yılında P. Trémaux tarafından yayınlanmıştır[82]. E. Hula ve E. Szanto, 1894 yılındaki Anadolu gezisi sırasında buldukları bir yazıttan dolayı Augustus İmparatorlar Tapınağı'nın imparator kültü olduğunu ilk kez yayınlamışlardır.[83]

1924 yılında Fransız araştırmacı H. Oppermann, kentin kutsal alanlarından biri olan Zeus Panamara'yı incelemiştir[84]. Ayrıca kent hakkında Y. Boysal[85], A. Akarca, M. Ç. Şahin, J. Robert- L. Robert, C. H. Texier, J. L. Myres, E. Akurgal, J. M. Cook, W. M. Ramsay, B. W. Head, A. Laumonier, M. Anabolu, R. Naumann, V. İdil gibi araştırmacıların yayınları bulunmaktadır[86].

Kazı çalışmalarının başladığı 1977 yılından itibaren yapılan yayınlar ise genellikle kazı buluntuları ile ilgilidir. Y. Boysal her yıl kazı sonuçlarını raporlar halinde sunmuştur. R. Özgan[87] yontuları, A. A. Tırpan[88] şehir suru ve şehir planını yayınlamıştır. Ayrıca Stratonikeia İmparatorlar Tapınağı'nı çalışmış, tapınağın mimari, süsleme ve rekonstrüksiyon çalışmaları yapılarak kitap haline getirilmiştir[89]. Şehir kapısı ise H.

[78] Chandler 1775, 192-195.
[79] Newton 1863, 554-572, Pl. 77-80.
[80] Fellows 1839, 254-257.
[81] Fellows 1841, 80-84.
[82] Trémaux 1864, Taf. 4.
[83] Hula-Szanto 1895.
[84] Oppermann 1924.
[85] Boysal 1985, 519-522; Boysal 1987a, 51-68; Boysal 1987b, 237-238; Boysal 1990, 501-502; Boysal 1992,
117-121.
[86] Tırpan 1990, 218.
[87] Özgan 1999.
[88] Tırpan 1990.
[89] Tırpan 1998.

Aşkın tarafından yüksek lisans tezi kapsamında çalışılmıştır[90].

Antik kentte bulunan yazıtların toplu olarak ele alındığı epigrafik çalışmalar Ç. Şahin[91] ve E. Varinlioğlu tarafından gerçekleştirilmiştir. 2008 yılından bu yana kentte bulunan yazıtlar Epigraf M. Aydaş tarafından çalışılarak yayına hazırlanmaktadır. Kentin kuzey kapısında ele geçen korinth tipindeki başlık, V. İdil tarafından ele alınmıştır. Kentte bulunan tüm Hellenistik ve Roma Dönemlerine ait yapıların mimari süslemesi, yapıların plan ve cephe önerileri H. İ. Mert tarafından önce doktora çalışması olarak yapılıp[92] sonra kitap haline getirilmiştir[93]. Stratonikeia nekropolüne ait bazı mezar ve buluntularını ise U. Işık, B. Serçeoğlu, S. Karaöz lisans, M. Tozkoparan yüksek lisans, A. Baldıran[94] ve R. Tamsü Polat[95] ise doktora çalışması kapsamında çalışmışlardır. Stratonikeia Tiyatrosu ise T. Sezgin tarafından yine doktora çalışması olarak ele alınmıştır. Son çalışma olarak da B. Söğüt, kentle ilgili farklı konulardan oluşan makalelerden derleyip, editörlüğünü yaptığı "Stratonikeia ve Çevresi Araştırmalarını" bant şeklinde yayınlamaktadır[96].

Çevre yerleşimler ile ilgili ilk uzun süreli kazılar Osman Hamdi Bey tarafından 1891-1892 yılında Lagina'da yapılmıştır[97]. 1891 yılı çalışmalarında Osman Hamdi Bey 17 friz daha bulmuş ve frizleri köydeki bir depoya taşıtarak güvenliğini sağlamıştır. 1892 yılında ise A. Chamonard ve Carller'in yardımları ile tapınak frizlerini ve kırık parçalarını toplayarak İstanbul Arkeoloji Müzesi'ne taşıtmıştır. 1895 yılında tapınağa ait batı cephesi frizleri ilk olarak A. Chamonard tarafından yayınlanmıştır[98]. Yeni heyet üyesi H. Ethem Bey, 1902 yılında Wiegand ve Knacfuss'da yardımıyla tapınağın planını çıkarmış, G. Mendel bu bilgileri derleyerek 1912 yılında yayınlamıştır[99].

1966 yılından itibaren ise Y. Boysal başkanlığında, Turgut sınırları içerisinde bulunan Yarbaşı, Bozukbağ ve Emirler Mevkisi'nde kazı çalışmalarına başlanmıştır. Bu çalışmalarda yörenin Erken Tunç öneminden itibaren kesintisiz iskân gördüğünü belgeleyen malzemeler ele geçmiştir[100]. 1971-1972 yıllarında Ü. Serdaroğlu tarafından yürütülen çalışmalarda ise Lagina yakınlarındaki Hacıbayramlar köyünde Arkaik dönem

[90] Aşkın 1987.
[91] Şahin 1981; Şahin 1982.
[92] Mert 1999.
[93] Mert 2008.
[94] Baldıran 1990.
[95] Tamsü Polat 2013.
[96] Söğüt 2015b; Söğüt 2019a; Söğüt 2019b.
[97] Bu dönemde Osman Hamdi Bey'in Lagina çalışmaları hakkında bkz. Söğüt 2009.
[98] Chamonard 1895, 235 vd.; Tırpan 1997, 78.
[99] Mendel 1912, 431 vd.; Tırpan 1997, 79.
[100] Boysal 1970, 63.

yerleşimi tespit edilmiştir[101]. A. Rumscheid, Lagina Hekate Temenosundaki mimari kalıntıların stilistik özelliklerine göre tapınak ve propylonun tarihlendirilmesi üzerinde durmuştur[102].

Y. Boysal'ın Lagina Hekate Kutsal Alanı ve Koranza'da yaptığı kısa süreli çalışmalar ile bu bölgede ki kazılar devam etmiştir. Bu çalışmaların ardından, 1977 yılının 1 Ağustos'unda Stratonikeia kentinde Kuzey Şehir Kapısı'nda başlayan kazılar, kentin içindeki farklı yapılarda ve nekropolde yürütülen çalışmalar ile 1999 yılına kadar devam etmiştir[103].

Lagina Hekate Kutsal Alanı'nda uzun süreli ilk çalışmalar A. A. Tırpan tarafından 1993 yılında başlamıştır[104]. Siyasi merkez Stratonikeia'dan çıkıp, Lagina Hekate Kutsal Alanı'na ulaşan yol Antik Çağdan beri iyi biliniyordu. Ancak Stratonikeia'nın kuzey şehir kapısının hemen kuzeyinde başlayan nekropoller haricinde, kutsal yol ve her iki kenarındaki yerleşimler ile ilgili düzenli bir çalışma yapılmamıştı.

Türkiye Kömür İşletmeleri Genel Müdürlüğü, S. S. Güney Ege Linyitleri İşletmesi Müessesesi Müdürlüğü'nün (GELİ) teknik elemanlarının 2002 yılında kutsal yolun doğu kenarında bulunan Börükçü Mevkisi'nde yaptıkları kömür dekupajı öncesinde ki olağan dinamit atımı esnasında, toprak içinden mezarlara ait mermer blokların çıktığı görülmüştür. Mevcut durumun Muğla Müzesi Müdürlüğü'ne bildirilmesi ile birlikte yeni bir süreç başlamıştır[105]. Bu çalışmalar kutsal yol ve kenarındaki yerleşim kalıntılarının ilk defa detaylı bir kazı çalışması sonrasında tespit edilmesinin dışında, yıl boyu devam eden arkeolojik kazılar ve bunların uygulanması açısından da bir ilktir. Kutsal yol kenarındaki GELİ dekupaj alanında Börükçü yerleşiminde ki kazılarla başlayan süreç Tepecik, Beybağ, Kurudere, Emirler, Baca, Osmanbağ, Kumyeri, Karıngeçti ve Bozukbağ Mevkisi'nde yapılan kazı çalışmalarıyla devam etmiştir[106]. 2016

[101] Serdaroğlu 1972, 84.
[102] Rumscheid 1994, 132-139; Tırpan 1997, 79.
[103] Söğüt 2012a, 554.
[104] Bu çalışmalara 1998 yılından bu güne heyet üyesi olarak katılmaktayım.
[105] Önce 2002 yılında Lagina Kazıları Bilimsel Heyet üyesi olan Yrd. Doç. Dr. Bilal Söğüt, Arş. Gör. Tunç Sezgin ve Muğla Müzesi uzmanlarından oluşan bir ekip ile ortak devam edecek olan kurtarma kazıları başlamıştır. Hemen sonrasında 2003 yılından itibaren A. A. Tırpan başkanlığında ki, Lagina kazı ekibi ile birlikte Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü ile Türkiye Kömür İşletmeleri Genel Müdürlüğü, Güney Ege Linyitleri İşletmesi Müdürlüğü arasında yapılan 31.03.2003 tarihli protokole bağlı olarak, burada uzun süre devam edecek olan ilk kazılar başlamıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Tırpan-Söğüt 2004, 372-380. 2004-2009 yılları arasında ise kazı çalışmaları 12 ay boyunca aralıksız devam etmiştir. Yapılan çalışmalar için bkz. Söğüt 2004, 24-31; Tırpan-Söğüt 2005a, 371-386; Tırpan-Söğüt 2006, 257-270; Tırpan-Söğüt 2007, 591-612; Tırpan-Söğüt 2008, 387-410; Tırpan-Söğüt 2009, 243-266; Tırpan-Söğüt 2010, 505-527.
[106] Söğüt 2012a, 554.

yılında Muğla Müzesi denetiminde yürütülen kurtarma kazılarında, kutsal yol üzerinde daha önce yapılmış olan yüzey araştırmaları ve kazı çalışmaları sonucu belirlenen 10 adet lokal yerleşime ek olarak 11'inci lokal yerleşim sayılabilecek nitelikte Samantaşı-Değirmenderesi Mevkisi kazıları günümüzde devam etmektedir[107].

[107] Samantaşı-Değirmenderesi Mevkisi kurtarma kazısı çalışmaları Yatağan Termik Enerji Üretim A.Ş. ile yapılan protokol çerçevesinde, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 08.01.2018 tarih ve 13999 sayılı kazı ruhsatı ile Muğla Müze Müdürlüğü başkanlığında, Prof. Dr. B. SÖĞÜT bilimsel danışmanlığında, benimde heyet üyesi olarak katıldığım uzman bir ekip tarafından yürütülmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

ANTİK ÇAĞ KOROPLASTİĞİNE GENEL BİR BAKIŞ

Çömlekçilik, kilden yapılan nesneler için kullanılan ortak bir terimdir. Heykeller, figürinler, mimari elemanlar, künkler, lahitler, pullar, lambalar ve benzerleri bu gruptan sayılabilir. Bir sanat dalı olmayı başarabilen terrakotta figürinler için bir diğer ortak terim "*koroplastik"tir.* "*Koroplathos" (κοροπλάθος)* terimi ilk olarak MÖ 4. yy'da görülmeye başlar. Daha sonra yaygın olarak eş anlamlısı "*koroplastes"* terimi ortaya çıkmıştır. Mukaddes Kitaba göre, Tanrı ilk koroplastdı ve insanı toprağın tozundan yarattı (Gen. 2,7). Yunan mitolojisine göre ise Prometheus insan ırkını kilden yarattı[108]. Bu kelime İngilizceye "*coroplast"* olarak geçmiştir. Yunan dilinde ise kili şekillendiren zanaatkârlara "genç kızları biçimlendiren" anlamında "*koroplathos"* veya "*koroplathes"* adı verilmiştir. "*Kore*" kelimesi antik Yunan dilinde genç kız anlamına gelmekte olup, kilden yapılmış bu figürinlerin kadınlarla ilintili bir geleneğe dayandığı düşünülmektedir. Buna kanıt olarakta kesin olmamakla birlikte, arkeolojik kazılarda ele geçen figürünlerin çoğunluğunun tanrıçalara ait olması gösterilmektedir[109].

Antik Çağda terrakotta üreten zanaatkârlar çömlek yapımı dışında terrakotta figürinler de üretmeye başlamışlardır. Erken dönemlerde önemsiz görülen bu sanat dalı böylece zamanla yaygınlaşmış, pek çok üretim merkezi oluşturulmuş ve teknik olarak geliştirilmiştir. Antik kaynaklara göre, adları günümüze ulaşmış kimi heykeltıraşlar, eserlerini önce kilden biçimlendirmekteydi[110].

Üretimlerde figürinlerin büyük bir kısmı, kırılgan olmaları ve modellemedeki güçlükler nedeniyle 5-50 cm yüksekliğinde küçük ölçekli olarak yapılmaktadır. Çoğunluğu ortalama 30 cm yüksekliğindedir. Ancak küçük figürinlere ek olarak, büyük ölçekli figürinlerde var olup nadir olarak görülmektedir[111]. Özellikle Etruria bölgesinde insan boyutunda pişmiş toprak heykeller çok fazladır[112].

Figürin üretiminde kullanılan ilk teknikler için (serbest modelleme veya kalıp yapımı) yaratıcı, hayal gücüne sahip ve kilden eşsiz eserler yaratabilen gerçek anlamda zanaatkârlar gerekmiştir[113]. Yunanistanda MÖ 7. yy'da görülmeye başlanan kalıplama

[108] Erlich 2015, 1; Mollard-Besques 1963a, 6; Sanidas 2016, 16, not 5.
[109] Kepçe-Gerçeker 2011, 14; Uhlenbrock 1992, 20.
[110] Kepçe-Gerçeker 2011, 14-15.
[111] Erlich 2015, 1.
[112] Etrüsk tipi pişmiş toprak heylek başları için bkz. Riis 1981.
[113] Figürin yapım teknikleri için, bkz. Caubet 2009, 47-48.

tekniği büyük bir teknolojik yenilik olarak MÖ 6. yy'da giderek yaygınlaşmıştır. Bu teknik sayesinde figürin üretimi artmış, kalıptan alınan her figürin çoklu kopyalarla artık benzersiz olmaktan çıkmıştır. Çeşitli üretim aşamaları birden fazla kişi tarafından yapılmıştır. İlk modelci, ilk kalıpların yapıldığı prototip olan orijinal heykelciği tasarlayarak zirvede kalmıştır[114].

Kazı buluntuları ışığında figürinler üç ana alan ile ilgilidir. Dini kullanım olarak tapınak veya tapınaklarda adak[115]; evlerde[116] kült, dekorasyon[117] ve oyuncak; mezarlarda ise ölü hediyesi olarak çeşitli amaçlar için kullanıldıkları görülmektedir[118].

Figürinlerin anlamı ve rolü genellikle iki ana alanla ilişkilidir. Bir yandan doğurganlık, bolluk ve sağlığın garantisi, diğer yandan *apotropaik* olarak rol oynar. Terrakotta figürinleri yorumlamak kolay değildir[119]. Bu bağlamda figürinlerin genel kullanımı, işlevi ve anlamı ile ilgili soruları ele almanın üç yolu vardır. Birinci yol tipolojik ve ikonografik analizlerdir. Ancak yukarıda değinildiği gibi, bu yaklaşımlar genellikle figürü kimin, nerede ve ne zaman kullandığını tam olarak açıklayamaz. İkinci yol terrakottaların arkeolojik bağlamını (örneğin mezarlar, kutsal yerler, evler) incelemektedir[120]. Ancak figürinlerin bulunduğu yerin bilinmesi de geçerli bir kriter değildir. Çünkü aynı tipler farklı yerlerde karşımıza çıkabilmektedir. Örneğin mezar hediyesi olarak konulan bir figürin aynı zamanda tapınaklara tanrıya şükran amacıyla da bırakılabilmektedir. Bu nedenle kullanım amaçlarını keskin hatlarla birbirinden ayırmak çok da doğru değildir. Stratonikeia koroplastik sanatında olduğu gibi Anadolu'da

[114] Koukouvou 2017, 45.

[115] Hellenistik figürinleri izlenmesinin bir başka yolu da onları Antikçağın Anadolu'sunun büyük kutsal alanlarında aramaktır. Orada bulunan figürinler adak sunumları olarak kullanılmıştır. Bu konuda ki en iyi örneklerden biri Geç Hellenistik Döneme tarihlenen Lagina Hekate Tapınağı naos'una bırakılan adak figürinlerdir.

[116] Hellenistik ve Roma Dönemi'nde figürinlerin büyük oranda günlük yaşam içerisinde yer aldığı ve evlerin andronlarını süslediğini bilinmektedir. Sarayları taklit ederek evlerini süsleyen zenginler saraylarda yer almış olan ve günlük yaşamı yansıtan figürinleri belki de evlerinin en önemli mekânlarına koymuşlardır. Bu konuda ki en iyi örnekler Priene ve Efes'te görülmektedir. Priene ve Efes evlerinde çok sayıda figürin bulunmuştur (Wiegand-Schrader 1904, 330-366; Lang-Auinger 1998, 117-131).

Bu figürinler evde kullanılan dekoratif ürünler olup büyük ölçekli terrakotta figürinleri satın alabilecek durumda olmayanların yerine koydukları ya da değerli malzemeden yapılmış nesnelerin yerine geçiyordu. Bazı evlerin yerli sığınaklarda sunuları vardı. Tiyatro severlerin evlerini veya o dönem tiyatro koltuklarını süsleyen tiyatro maskeleri ilginç bir kategoridir. Efes'in 1. evindeki tiyatro maskeleri, Priene tiyatrosunun yanındaki evde olduğu gibi bu şekilde yorumlanır. Mezar hediyeleri olan tiyatro maskeleri tiyatro severlerin bir sembolü olarak kabul edilir ya da Dionysos kültüyle ilgilidir. Hellenistik Dönem terrakotta figürinlerden genç veya yetişkin erkek, Eros, aktör, tiyatro maskesi gibi figürinler genelde erkek mezarlarında bulunmuştur.

[117] Örnek teşkil etmesi bakımından Lagina Kutsal Alanı'nın yaklaşık 600 m kuzeybatısında yer alan Koranzada bulunan Mimari Terrakottalar ile ilgili değerlendirmeler için bkz. Akkurnaz 2015, 45-70.

[118] Erlich 2015, 5.

[119] Metodolojik bir tartışma için bkz. Ucko 1968, 409-444; Voigt 1983, 186-95; Erlich 2015, 4.

[120] Erlich 2015, 5.

Hellenistik Dönem figürinlerinin çoğunluğu mezarlarda bulunmuştur. Bu nedenle mezar hediyesi olarak kabul edilmektedirler. Bunun açıklaması ise mezar hediyelerini ya tanrılara sundukları ya da bu hediyelerin ölenlerin yanında Hades'e eşlik ettiği şeklinde yorumlanmaktadır[121].

2.1. Tarihsel Gelişim Süreci

Koroplastik sanatı, çağdaşı heykel sanatındaki gelişim kronolojisinde incelenmektedir. Richter'e göre, buluntu yeri neresi olursa olsun, tüm örnekler heykel ve kabartmalarda görülen Geometrik, Arkaik, Klasik ve Hellenistik gelişim düzenini izlemektedir. Tarihin en erken dönemlerinden itibaren terrakotta figürinlerin üretimi sağlanmıştır. Myken Dönemi'nde terrakotta figürinlerin yapımı oldukça yaygındı. Bu dönemden sonra yani yaklaşık MÖ 9-8. yy'dan sonra antik dönemde kesintisiz bir terrakotta figürin üretimi izlenebilmektedir. Zamanımıza kadar çok sayıda korunagelmelerinin nedeni bu figürinlerin görevlerini tamamladıktan sonra yeni adak hediyelerine yer açmak için topluca gömülmüş olmalarıdır. Örnekleri Attika, Boeotia, Euoe, Girit, Argos Heraion'u, Sparta, Perachora, Korinth, Girit, Tarsus, Rodos, Güney İtalya ve Sicilya'da görülmektedir. Bu merkezlerde yapılan kazılarda toplu şekilde sayısız tipteki terrakotta figürinler gün yüzüne çıkartılmıştır[122].

Geometrik ve Arkaik Dönem[123] terrakotta figürinlerin konuları işlevleriyle doğru orantılıdır ve bu nedenle daha kısıtlıdır. Tapınaklara adak hediyesi amacıyla üretilmiş olan bu dönem figürinleri, adandıkları tapınağın kültüne bağlı olarak ikonografik özellikler gösterirler. Bunların birçoğu elle biçimlendirilmişlerdir. Fakat kalıptan çıkma bir baş ya da tümü kalıpla yapılmış örneklerde görülebilmektedir. Genel olarak atlar, at binicileri ve kuş figürinler görülmektedir. Bazı örneklerde ise söz konusu figürler vazo kapakları için tutamaç görevi görmüştür. Geometrik Dönem örnekler arasında Boeotia buluntusu olan çan gövdeli, uzun boyunlu, yassı yüzlü ve düz bacaklı figürler en erken örnekleri oluştururlar. Üretim tekniği incelendiğinde gövdenin çarkta çekildiği ve kalan bölümlerin elle biçimlendirildiği görülür. Gövde üstüne, aralarında kuş ve hayvan figürleri olan boyalı bezemeler yapılmıştır[124].

MÖ 7. yy'da Boeotia'da çanak çömlek üretiminin yanında terrakotta figürin

[121] Lila 2017, 1-2.
[122] Richter 1984, 192. Myken Dönem'i terrakotta figürinler ve konuları hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. Mollard-Besques 1963a, 39-40; Richardson 2001.
[123] Anadolu ve dışındaki Arkaik Dönem yerleşimler, figürünleri ve teknik özellikleri için bkz. Mollard-Besques 1963a, 50-52.
[124] Richter 1984, 192, Res. 325.

üretimine de devam eder[125]. Cyprus'daki kazılarda bu döneme ait örneklerin çoğunluğu elle biçimlendirilmiştir. Bazı eserlerde gövdenin çarkta çekildiği, boyun ve baş kısmının elle yapıldığı görülmektedir. Savaşçılar, biniciler, müzikçiler, su taşıyıcıları ve kutsal hayvanlar kısıtlı çeşitlilik içerisinde sevilen konuları oluşturur. Bunların dışında, ellerinde çeşitli hayvanlar, meyveler ve çiçekler tutan adak sunan genç kız betimlemeleri de ağırlıktadır[126]. MÖ 7. yy'ın sonlarında, Attika'da köşeli gömütlerin kaplamasını oluşturan terrakotta dilimler, protesis sahnesini oluşturan figürlerle bezenmiştir[127].

MÖ 6. yy'ın 2. yarısında, sınırlı çeşitlilik içerisinde ayakta duran ya da ağırbaşlı bir biçimde oturan, kimisi elinde bir kuş, bir çiçek ya da bir meyva tutan kadınlar yapılmıştır[128]. Kadınların kucağında çocuk taşıdığı örneklerde vardır. Ayrıca hayvanlarda sevilen konular arasındadır[129].

Geç Arkaik Dönem terrakotta figürinler arasında Boeotia'da günlük işlerle uğraşan erkek ve kadın figürinleri bulunmuştur. Elle biçimlendirilen örnekler arasında yemek ya da ekmek pişiren, müzik ile uğraşan, çocuklara bakan, odun kıran ya da saç kesen figürinler görmek mümkündür.

Klasik Dönem'de dini kullanımın ön planda olduğu, yaklaşık otuz yıldır- oyuncaklar hariç- hiç değişmeyen terrakotta figürinler vardır[130]. MÖ 5. yy'ın 2. çeyreğinde giyisili kadın figürinler üstünlüklerini sürdürmektedir. Peplos en sevilen giyisidir. Zamanımıza dek korunagelmiş olan tüm örnekler kalıptan üretilmiş olup bu örneklerin sayısız benzerleri bulunmuştur. Konular genellikle Yunan tanrılarını kapsar, fakat günlük yaşamdan örneklerde vardır. Güney İtalya'da terrakotta figürinlerin üretiminde Lokri dışında önemli olan bir diğer merkez Tarentum'dur[131]. MÖ 6. yy'da başlayıp, Hellenistik Dönem'e kadar tarihlenen çok sayıda figürin burada bulunmuştur. Bunların büyük çoğunluğu MÖ 5. yy'a tarihlenmekte olup mezar hediyesi olarak kullanım görmüştür. MÖ 5. yy'ın 2. yarısından az sayıda heykelcik zamanımıza ulaşmıştır. Bu örnekler çok iyi korunmuş olup, oldukça büyüktürler ve o dönemin ünlü heykel ustalarının etkisini yansıtan anıtsallıktadırlar. En geçerli konu soylu bir anlamda ayakta duran tanrı ya da tanrıçalardır. Boeotia, Lokris ve başka yerlerde bulunan çok güzel kadın baş heykelleri ve yarım figür protomlar, Rodos'da bulunanlara benzemekle

[125] Bu döneme ait örnekler için bkz. Richter 1984, Res. 326-327.
[126] Richter 1984, 194.
[127] Richter 1984, 195.
[128] Richter 1984, Res. 334.
[129] Richter 1984, 195.
[130] Mollard-Besques 1963a, 58.
[131] Tarentum terrakotta figürinleri için ayrıca bkz. Kingsley 1976.

birlikte üslup yönünden daha geç bir döneme tarihlenir[132].

Hellenistik Dönem terrakotta sanatı, heykeltıraşlıkta olduğu gibi konu ve biçimlerin seçiminde standartlaşmış eğilimlerin yerine birçok özelliği ile ön plana çıkar: Portrecilik, barok ve günlük hayata ilişkin gerçeklik. Genelleştirilmiş tiplere nazaran Klasik heykeltıraşlığa göre bir çeşitlilik sunar. Gerçeklik ön plandadır. Bu gerçeklik içerisinde günlük sahneler yer alır[133].

Hellenistik Dönem figürinler Arkaik ve Klasik koroplastik sanatını simgeleyen dini özelliklerden uzaktır[134]. Bu bağlamda dinsel konular daha esnekleşmiş, betimlenen tanrı ve tanrıçalar farklı bir öz ve biçim içerisinde betimlenmiş, saygınlığına daha az önem verilmiştir[135]. Tam tersine teknikleri çoğu zaman o kadar doğaldır ki bu figürinlerin yalnızca ölümlüleri temsil ettiği yaygın bir şekilde kabul görmüştür. Ancak bu görüşler evrensel değildir. Bazı en doğal figürinlerin bile tanrılara işaret ettiğini ispatlayan durumlarda söz konusudur. MÖ 5. yy'da başlayan süreç tamamlanarak, sanattaki bölgesel farklılıklar neredeyse tümüyle ortadan kalkmıştır. Bu dönemde teknik mükemmeliyet doruk noktasına ulaşmıştır[136]. Figürinler kalıp tekniği ile üretilmiş olup ön ve arka yüzleri için farklı kalıplar kullanılmıştır[137]. Fakat çeşitlilik sağlamak için bir figürde birçok kalıp kullanılmış ve figürü tamamlayan öğeler sürekli olarak değiştirilmiştir[138]. Figürinlerin iç kısmı pişirme işlemi sırasında kırılmayı önlemek için içbükeydir[139]. Stratonikeia Hellenistik Dönem örneklerinde olduğu gibi başların içi doludur. Koroplastik sanatçıları ön yüzü titizlikle işlerken, arka yüzü işlenmeden bırakmışlardır[140]. Bu şekilde her üç yönden mükemmel şekilde görülebilecek üç boyutlu eserler yaratılmıştır. İyi korunmuş

[132] Richter 1984, 199-201.
[133] Anadolu ve dışındaki Hellenistik Dönem yerleşimler, figürünleri ve teknik özellikleri için bkz. Mollard-Besques 1963a, 50-52.
[134] Lila 2017, 2.
[135] Richter 1984, 202.
[136] Higgins 1969, 23.
[137] *Bu tip kalıplar kil veya mumdan, hatta bronz veya ahşap figürlerden el yapımıdır. Kalıbı oluşturmak için, ıslak kil şeritleri, kalın bir tabaka oluşturuncaya kadar, temel türün ön tarafında diğerinin üstünde sabitlenmiştir. Daha sonra kurumaya bırakılmıştır. Kil neredeyse deri kadar sertleştiğinde, özel bir alet yardımı ile kendi modelinden özenle ayrılmış ve daha sonra fırında pişirilmişti. Fırınlama prosedüründen sonra kalıp kullanılmaya hazırdır. Ön tarafının içbükey kısmında eşit derecede kalın bir çamur teli yerleştirilirken, arka tarafı işlenmeyen belirli bir kil yığınıyla kapatılmıştır. İki parça ince kil ile birleştirildi. Bundan sonra figürin, neminin buharlaşması için bırakılmış ve heykelcik dikkatli bir şekilde çıkarılmaya hazır hale getirilmiştir*. Lila 2017, 5, dn. 9.
[138] Richter 1984, 202.
[139] Aynı sebepten dolayı figürinlerin arka yüzüne açıklıklar bırakılmıştır. MÖ 2. yy'dan itibaren Atina, Mısır ve başka yerlerde, Anadolu'da kullanımı sınırlı olan alçı kalıplar kullanılmıştır (Burn-Higgins 2001, Kat. No. 2271, 2494; Lila 2017, 5, dn.10).
[140] Yunanlı koroplastlar tarafından kullanılan teknikler birçok araştırmacı için bir tartışma konusu olmuştur. Ayrıntılı bir rapor için bkz. Burn-Higgins 2001, 18-20.

bazı örnekler renkli bir süslemeye sahiptir[141].

Mükemmel plastik sanat eserlerine karşılık gelen eserler yapmaya başlamıştır. Dönemin terrakotta eserlerinde deseninin araştırılması gerektiği konusunda bir teori ortaya konmuştur. Atina'da bulunan ve MÖ 320 yıllarına tarihlenen bir kabartma mezar steli, Tanagra figürinleri ile büyük bir üslup benzerliği sunmaktadır. Ele geçen buluntular ışığında "Tanagra" üslubunun heykel sanatı kökenine dayanmasının yüksek bir olasılık olduğu düşünülmektedir[142]. Bu dönemdeki tanrı ve tanrıça betimleri insan biçiminde yapılsa da atribütleri neyi simgelediklerini göstermektedir. Örneğin; saçında sarmaşık yapraklarıyla betimlenen Menad, elinde mask tutan Mousa, Stratonikeia örneğinde olduğu gibi[143] kanatlı fakat insansı küçük erkek Eros, yine Stratonikeia örneğinde olduğu gibi yarı çıplak kadın Aphrodite'yi tasvir etmektedir [144].

Anadolu'nun Hellenistik Dönem terrakotta sanatı iki kronolojik evreye bölünmektedir[145]. Bunlar Başlangıçta, Anadolu'nun terrakotta sanatçıları, Yunanistan'da da hakim olan genel eğilimleri izlemiştir. Erken dönem MÖ 330 ile MÖ 200 arasındaki zaman aralığını kapsar. Bu yıllarda biçimde ve konu tiplerinin seçiminde büyük homojenlikle karakterize edilen Tanagra Stili yaygındır[146]. Bu stilin en yaygın konu türü Tanagra olarak adlandırılır[147]. Bu figürinler ayakta duran, çok renkli bezenmiş ve kıvrımları özenli işlenmiş elbiseler giyen kadın figürinlerdir. Stratonikeia'da örnekleri olduğu gibi **(K.169**-**K.177**, **K.153)** ayakta duran ve doğal pozda yapılmış kadınlar ve genç kızlardır. Bu figürleri hem varlıklı ve modayı takip eden, hem de güzel kadın modelini yansıtan her özelliğe sahip kadın heykelcikleridir. Bu figürler genellikle khiton ve hymation giyerler. Hymationları sıkıca vücutlarını sarmış, altta khitonları görülmektedir. Kıvrımlar genel olarak zengin olup zıt yönde ilerleyen kıvrımlar şeklindedir. Heykelciğin

[141] Lila 2017, 2; Richter 1984, 202.
[142] Higgins 1969, 23-24.
[143] Aldağ nekropolü A.44 no'lu mezar, STR85-A.44/477 numaralı eser.
[144] Higgins 1969, 24.
[145] Hellensitik Dönem terrakottaları tarihlemek sıklıkla sorunludur. Hellenistik terrakotta sanatı tarihleme sorunu için bkz. Higgins 1967, 95-96.
[146] Dünya'da üç kent terrakottaları ile ünlüdür. Bu merkezler İtalya'da Tarentum, Yunanistan'da Tanagra ve Batı Anadolu'da Myrina'dır. Özellikle Hellenistik Dönem terrakotta heykelciklerin sayıca çok ve önemli buluntu veren ve Anadolu Koroplastik sanatı için önemli olan iki merkezi Tanagra ve onun Anadolu'sundaki temsilcisi Myrina'dır. Tanagra, Boioti kasabası olan kentin nekropol alanıdır. Koroplastik sanatının erken dönemini temsil eden buluntular buradan çıkmıştır. MÖ 7. yy'dan itibaren eser vermeye başlar. Bunlar genelde elle şekillendirilmişlerdir. Rodos etkili örnekler çoktur. Tanagra nekropolü asıl ününü Erken Hellenistik Dönem eserleri sayesinde kazanmıştır.
[147] Tanagra gibi küçük bir kentin figürin üretiminde önemli bir merkez olması Makedonya'nın MÖ 338 ve 335'de Theben ve öteki Boiotia kentlerini yıkmasına bağlanmaktadır. Bu nedenle Boiotia'daki terrakotta işçiliği geleneğinin sürdürülmesi işinin Tanagra'ya kalmış olabileceği, ancak bu üretimin merkezininde Attika olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda Attika'dan göç etmiş sanatçılar küçük Boiotia kentindeki geniş üretimi daha da canlandırmışlardır (Richter 1984, 202).

gösterişini arttıran bu kıvrımlar figürlere canlı ve dekoratif bir nitelik kazandırır ve aynı temada varyasyon imkânı sunar. Bu yıllardaki diğer karakteristik tematik tipler ise oturan kadın figürler, genç kızlar, ayakta kalan erkek figürler, genç erkeklere ilave kanatların eklenmesiyle tanrı Eros ve ayakta veya oturmuş Aphrodit figürinleridir. Tanagra'nın erken örneklerinde pişirme delikleri (MÖ 7.-6. yy) dikdörtgen şeklinde olup sonraki dönemlerde küçük kare haline gelir. Halikarnassos ve Rodos örneklerinde gördüğümüz Hydrophoroslar bu dönemde devam etmektedir.

Geç Hellenistik Dönem, MÖ 2. ve 1. yy'ları kapsarken bazı atölyelerde üretim daha sonrada devam etmiştir. Benzer eserlerin üretimi devam etmiş, ancak aynı zamanda yeni, yenilikçi eğilimlerde başlamıştır. Tanagra stili hala favori bir konudur, ancak terrakotta sanatçılarının konusal yapısı çeşitli yeni türlerle zenginleştirilmiştir. Eğilimler gittikçe doğallıktan uzaklaşmış ve stil genellikle daha dekoratif/bezemeli hale gelmiştir. Dikkat merkezi, o dönemde Yunan dünyasında en iyi terrakotta sanatı örneklerini üreten Anadolu atölyelerine kaydırılmıştır. Nitekim birçok durumda üretim İmparatorluk zamanlarına kadar devam etmiştir[148].

Yunanistan ve Anadolu, daha erken dönemlerden Hellenistik Dönem'e kadar terrakotta figürinlerin evi iken, İmparatorluk Dönemi'nde figürin üretimi ve kullanımı azalmıştır[149]. Bu geç dönemlerde figürler kalıptan çıkarıldıktan sonra, hemen hemen hiçbir düzeltme işleminden geçirilmiyorlardı. Bu nedenle geç dönem heykelciklerinde belirli bir mekanik görünüm vardı[150]. Teknik süreç basitleştirilmiş ve stil daha kaba ve sıkıcı hale gelmiştir. Bu geç dönemde, bakır eserler eskisinden daha erişilebilir hale gelmiş, bu da kil figürinlere olan talebi azaltmıştır. Böylece bu sanat çökmüş ve dejenere olmuştur. Son örnekler MS 5. yy'a tarihlendirilmiştir[151].

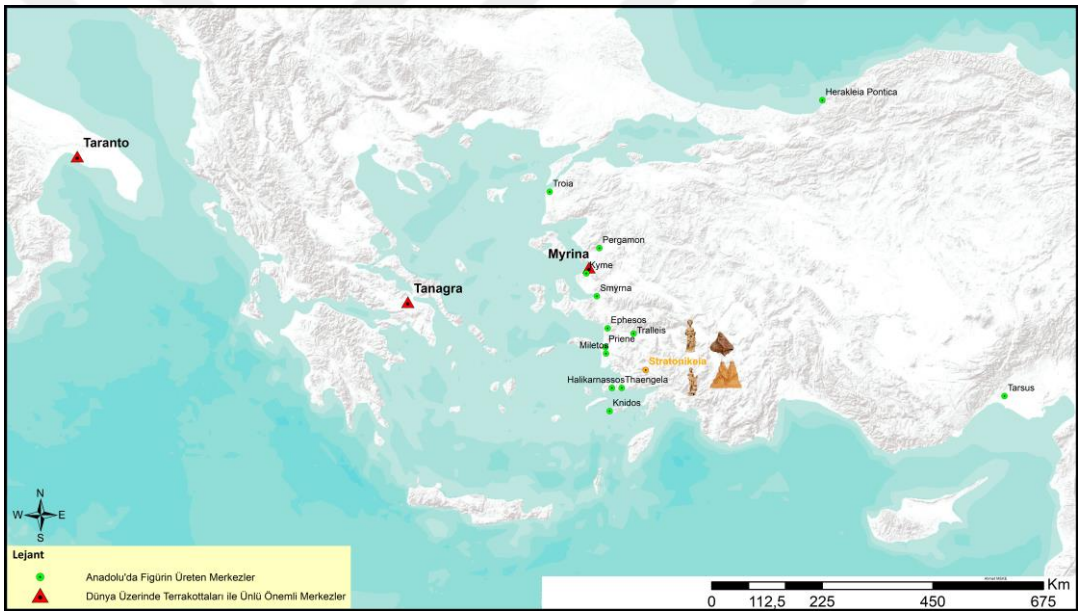
Atina Agorası'nda, 200 yıllık bir aradan sonra, Geç Roma İmparatorluk Dönemi'ne ait figürinlerin üretimi (MS 3. yy'dan MS 4. yy'a kadar) daha az kalite ile yeniden ortaya çıkmıştır[152]. Bu dönemde figürinler, diğer seramik ürünlerle birlikte üretilmiş ve aynı zanaatkârlar tarafından imzalanmıştır. Hellenistik Dönem'de, figürinler için geleneksel olarak kol ve başlar için ayrı kalıp tercih edilirken, Roma İmparatorluk Dönemi'nde figürinler sadece iki kalıpta üretilmiştir. Ucuz ve kitlesel üretilen

[148] Yunanistan ve Anadolu dışında Roma dünyasında Terrakotta figürin üretim ve kullanım merkezleri İtalya, Afrika, İspanya, Doğu Akdeniz Ülkeleri ve Mısır'dır (Erlich 2015, 8).
[149] Erlich 2015, 11.
[150] Richter 1984, 204.
[151] Lila 2017, 8.
[152] Grandjouan 1961.

terrakottaların, büyük ölçüde Roma toplumundaki alt sınıfların (kadın, çocuk ve yoksul insanlar) duyguları, inançları ve özlemlerinin yansımaları olarak hizmet ettiği düşünülmektedir.

Roma repertuarı, bazı yabancı *apotropaik* tanrılar ile kanonik Yunan ve Roma tanrıları; Gaulish tipine benzer şekilde, çocuklarla veya diğer özelliklerle uğraşan kadınlar; tiyatro ile ilgili motifler ve daha az ölçüde oyunlar - aktörler, maskeler, pandomim ve eğitimli hayvanlar, gladyatörler ve güreşçiler; fallik nesneler; çocuk oyuncakları seçimi - kuklalar, bebekler, tekerlekler ve çıngıraklar üzerinde oyuncaklar; çocukların ve yetişkinlerin büstleri; günlük yaşamın ve modanın temsili figürlerden oluşur[153].

2.2. Anadolu'da Figürin Üreten Atölyeler

Harita 3: Dünya ve Anadolu genelinde figürin üreten önemli merkezler

Koroplastik sanatı Hellenistik Dönem boyunca Anadolu'da çok gelişmiştir. Bu gelişimin nedeni ise Tanagra atölyelerinin Anadolu'daki temsilcisi olan Myrina'nın Geç Hellenistik-Erken Roma Dönem'inde üretim yapan atölyelerinin Anadolu'daki koroplastik atölyelerine öncülük etmesiyle ilişkilidir. Bu dönemde Yunanistan'ın dışında, ana üretim merkezleri iyi derecede terrakotta figürin üreten Anadolu atölyelerine kaymıştır. Bunların büyük bir kısmı, yerel killeriyle ithal Tanagra örneklerini kopyalamış ve yeniden tasarlamıştır. En önemli merkezler Myrina, Priene, Pergamon, Smyrna,

[153] Erlich 2015, 11.

Knidos, Tralleis ve Herakleia Pontica'dır **(Harita 3)**. Bu merkezlerin atölyelerinde kullanılan kil çeşitlilik göstermektedir. Gerek renk gerekse içerdiği katkı maddeleriyle diğer merkezlerin kilinden rahatlıkla ayrılabilmektedir[154]. Anadolu'da birçok atölye Roma İmparatorluk zamanlarına kadar üretimlerine devam etmiştir[155]. Özellikle Myrina, Smyrna, Stratonikeia ve Tarsus'ta[156] Erken Roma İmparatorluk Dönemi'nde üretim artmıştır. Bu merkezler içerisinde çok önemli bir yere sahip olan Myrina atölyesi, MÖ yaklaşık 100 yılında, Tanagra'daki terrakotta endüstrisinin son bulmasıyla terrakotta açısından oldukça önemli bir yerleşim haline gelmiştir[157].

Figürinlerin üretimi yerel farklılıklara rağmen büyük bir benzerlik sunar. Troia'daki terrakottalar çoğunlukla 1932-8 yıllarında Amerikan kazılarından gelir[158]. Teknik olarak komşu atölyelerle kıyaslandığında üretimler oldukça taşradır. Üretim kronolojik olarak MÖ 3. yy'dan MÖ 1. yy'la kadar yayılır. Oturan tanrıça Kybele'nin varyasyonları, Tanagra tarzı giyimli kadın figürlerin yanı sıra, "Doğu tipi Aphrodit"[159] olarak bilinen oturan çıplak kadın figürleri başlıcalarıdır[160].

Terrakotta figürinlerin yapımında, Geç Hellenistik Dönem'de önde gelen merkezlerden birisi de Anadolu'da Myrina kentidir[161]. Aiolis'te nispeten önemsiz görülen Myrina[162], bugüne kadar Anadolu'da en fazla sayıda terrakottanın bulunduğu yer ve Anadoluda Tanagra sitilinin devamını sağlayan merkezdir. MÖ 3. yy ile MS 1. yy arasına

---

[154] ***Myrina:*** *Dokusu oldukça iyi, çoğunlukla mikalı, renk olarak genellikle soluk portakal, geç örneklerde kırmızı renk de izlenebiliyor.* ***Tanagra****: Oldukça yumuşak ve yüksek kaliteli bir hamur. Hamur rengi çok çeşitli sarı, açık portakal, açık kahverengi olabiliyor.* ***Aleksandria:*** *Genel olarak Mısır terrakottaları Nil kili olarak isimlendirilen kaba kahverengimsi bir tonda olurlar ancak Aleksandria'da yaratılmış bir başka grup terrakotta da vardır; bunlar renk olarak açık kahverengiden açık sarıya doğru giden bir ton gösterirler, bunlar nil kiline göre daha iyi kalitedirler* ***Smyrna:*** *Portakal veya soluk portakal renkte, çok parlak bir yüzeye sahip ve sıklıkla da özü gri kalan bir hamur, altın yaldızla kaplama işçiliği de en büyük özelliklerinden.* ***Pergamon:*** *3. yüzyıl ince duvarlı, iyi pişmiş, yüzyılın ikinci yarısından sonra daha kalın duvarlı oluyor. MÖ 1. yüzyıl, sarımsı renkte, iyi pişirilmiş. MÖ 1. yüzyıl, sarımsı bir renkte, iyi kalitede, Diphilos dönemi, porselen özelliğinde, koyu renkli, sert. MS 1. yüzyıl İmparatorluk çağında, çok sert pişmiş, yüzeyi cilalı. Troia: Genellikle kumlu, az mikalı orta sertlikte; hamur rengi kahverengimsi sarıdan grimsi kahverengine doğru değişmekte.* ***Priene:*** *Oldukça yüksek kaliteli parlak yüzeyli ve çoğunlukla mikalı bir hamur. Hamur rengi parlak ve soluk portakal rengi ile kahverengi arasında değişmekte.* ***Tarsus:*** *Kırmızı ya da portakala çalan toprak rengi ile kremsi ve yeşilimsi beyaz toprak renkli hamur her iki tür de iri tanecikli. Amisos: Yumuşak, soluk sarı ve koyu kahverengi ve özü gri renkte* (Işın 2007, dn. 63).

[155] Mısır'da, daha sonraki dönemlerde de kaliteli sanat yapıtlarının yapılmasına devam edilmiştir.

[156] Tarsu figürinleri hakkında en güncel kaynak için bkz. Rous-Yalçın 2018, 1-23.

[157] Higgins 1963, 25.

[158] Daha öncesinde 19. yüzyılın ortalarında F. Calvert, 1870-1894 yıllarında H. Schliemann tarafından birçok figürin bulmuşlardır.

[159] Bu tip Aphrodit, Hellenistik Dönem'in doğu terrakotta sanat atölyelerinde özellikle sık görülür.

[160] Troia koroplastiği ve özellikleri için ayrıca bkz. Thompson 1963b; Mollard-Besques 1963a, 83-84.

[161] Richter 1984, 203.

[162] Adını Amazon kraliçesinden alan Myrina, Aolis bölgesinin en güzel kentlerinden biridir. İzmir'in Aliağa ilçesinin hemen kuzeyinde, deniz kıyısında bulunur. Güzelhisar Çayının'da denize döküldüğü yerde yer alır. Bu çay Antik Çağda "Pytikhos", 19. yy'da ise "Kocaçay" adıyla biliniyordu. Kaçak kazılar ve sonra Fransız kazılarında ortaya konan binlerce terrakottatan yapılmış heykelcik Myrina'yı ünlü yapmıştır.

tarihlenen yaklaşık 2000 figürin, Smyrna ve Pergamon arasında kalan nispeten önemsiz Myrina kentindeki mezarlardan bulunmuştur[163]. Bu mezarlıklar yıllarca köylüler tarafından soyulmuştur. Kentteki sistematik kazılar ise 1880'den 1882'ye kadar Fransız arkeologlar tarafından yürütülmüştür[164]. Atölyesi Geç Hellenistik-Erken Roma merkezi olması nedeniyle pek çok atölyeye de öncülük etmiştir. Bu durum birebir aynı kalıpların kullanılması ve imza atma geleneğinin devam etmesi ile de görülür[165].

Myrina diğer yerleşimlerde benzeri bulunmayan, daha büyük oranlarda ve iyi kalitede üretimin yapıldığı bir yerleşimdir. Bu buluntular mezar buluntusu olmaları nedeniyle kolay tarihlenmekte ve iyi kalitede örnekler vermektedir. Erken Hellenistik Dönem Tanagra üslubu ile karakterize olmuşken, Geç Hellenistik Dönem Myrina ile karakterize olmaktadır[166]. Bulguların çokluğu ve mükemmel korunma durumu, Geç Hellenistik Dönem'de Myrina atölyesini en önemli hale getirmiştir. Bununla birlikte bu sonuç terrakotta sanatı alanında büyük bir geleneği olan komşu atölyelerde buluntu sayısının az olması nedeniyle kısmen gerçektir[167].

Atölye çalışmalarının en erken örnekleri MÖ 250 civarlarında izlenir. Geç Klasik ve Erken Hellenistik Dönem boyunca Atina ve Tanagra'da geliştirilen sanatsal geleneğe bağlıdır. Siyasi istikrarsızlık döneminde daha iyi bir hayat arayışıyla Kıta Yunanistan'ı terk eden terrakotta sanatçılarının Myrina'ya yerleştikleri düşünülmektedir. Başlangıçta Tanagra stili galip gelse de, çocuklar, Eroslar, masklar ve hayvanlarla da karşılaşılmıştır. Atölyenin en iyi örnekleri MÖ 200-150 yıllarına aittir. Bu en yoğun dönem Alexandria'dan gelen terrakotta sanatçıları ya da büyük olasılıkla Pergamon heykel okulunun etkisiyle ilişkilendirilir[168]. O yıllardan yaklaşık MÖ 30'a kadar üretim artmış ve serbest şekillerle tasvir edilen dini ve mitolojik konular benimsenmiştir. MS 1. yy'a ait figürinler yeniliklerini kaybederek daha az özenli işçilik gösteren metalik eserler haline gelmiştir[169].

Konu tercihi olarak Aphrodite'yi temsil eden kadın figürinler, Eros, Sirenler,

[163] Burr 1934; Mollard-Besques 1963a, 84-88; Burn-Higgins 2001, 113-14.
[164] Çok geniş bir nekropol alanı bulunmaktadır. Fransız Arkeoloji Okulu'nun 19. yy'da kent mezarlığında gerçekleştirdiği kazılarda yaklaşık 2000 civarında örnek bulunmuştur. Bugün en iyi örnekler, Louvre Müzesi, Istanbul Arkeoloji Müzesi, Atina'daki Fransız Okulu, Boston'daki Güzel Sanatlar Müzesi, British Müzesi, Pergamon Müzesi ve Smyrna Müzesi arasında paylaşılıyor. 19. yüzyılın sonunda Myrina'da yaklaşık 5000 mezar kazıldığı dikkat çekicidir (Higgins 1963, 26; Richter 1984, 203; Lila 2017, 2).
[165] Stratonikeia, Tralleis ve Pergamon örneklerinde imza atma geleneği devam etmiştir.
[166] Higgins 1963, 25.
[167] Örneğin, Pergamon'dan bazı figürinler Myrina'dakilerle üslup olarak benzeşmektedir, ancak Pergamon mezarlığı henüz kazılmadığı için bize istisnai örnekler verebilir (Lila 2017, 2).
[168] Töpperwein 1976, 171-2, 193-8.
[169] Burr 1934, 7-25; Mollard-Besques 1963b, Pl. 13-25; Kassab 1988.

groteskler, mitolojik figürler ve Praksiteles'in Knidos Aphroditesine benzeyen terrakotta kopyaları görülür. Genel olarak ortalama sanat eserlerinin sınırlarını aşan yerel teknik belirgindir. Bu yeni eğilimler, esasen Nike ve Eros[170] figürinlerinin, güçlü bir esneklik ve hareketi ortaya çıkaran kanatlı figürlerin yanı sıra mükemmel tekniğin kullanılmasıyla da oluşturulmuştur. Figürinler pişirme aşamasından önce birleştirilen birçok farklı kalıptan üretilmiştir. Bu stilin en popüler örneklerinden biri olan oturarak sohbet eden iki kadın şu anda British Müzesi'nde sergilenmektedir[171]. Bu örnek aynı zamanda o dönemin insanlarının yaşantısından bir kesiti tanıtmaktadır[172].

Myrina mezarlıklarında bulunan sayısız figürinlerin ölünün yakınları yerine geçerek, öbür dünyada onlara eşlik edeceği düşüncesiyle tasarlanıldığı düşünülmektedir. Mantosuna sarınmış figürinleri ilk kez Tanagra'da görmüştük. Bu tip Myrina'da devam eder. Tercih edilen Kanatlı Eros ve Nike figürinleri için ise canlılar adına yaşam sevincini simgelemek ve yer altı ile yer üstü dünyalar arasındaki çelişkiyi vurgulamak şeklinde yorumlanmıştır[173].

Benzer örnekler Stratonikeia figürinlerinde de görülmekte olup ikonografi Myrina atölyelerinden ödünç alınmış olmalıdır. Bu da atölyelerin aynı kalıp üretiminden ziyade ikonografik anlamda da birbirlerini etkilediklerini gösterir. Bazı benzer Myrina örnekleri, özellikle fil, yunus üzerinde Eros, bazı Aphrodite ve Ephebos tipleri Stratonikeia koroplastiğinde yerini almıştır. Bu durum Stratonikeia'nın Myrina gibi önemli bir üretim merkezinden etkilendiği ve eserlerine yansıttığı sonucunu açıkça ortaya koymaktadır. Bu bağlamda çevre yerleşimlerde, üretimin olduğu önemli bir kent konumundaki Stratonikeia'dan etkilenmişler ya da etkilemişlerdir. Özellikle Hyllarima[174] ve Mylasa bu etkileşimin olduğu kentlerdir. Böylelikle Hellenistik Dönem boyunca tasarlanan prototipler komşu kentler arasında gidip gelmiş ve birbirlerinin repertuarlarını beslemişlerdir.

MÖ 60 ve MÖ 30 yılları arasında Myrina'daki zanaatkârlar genellikle terrakotta figürinlerini imzalamışlardır[175]. Üslup analizine dayanan araştırmacılar, farklı atölye

[170] Eros, Myrina'da en popüler tiptir. MÖ 200 yılına kadar genç tasvir ediliyordu; daha sonra tasvirler erken çocukluktan ergenliğe kadar uzanıyordu. Bu konudaki bazı karakteristik varyasyonların sunumu için bkz. Higgins 1967, Tab. 55.
[171] Lila 2017, 2.
[172] Richter 1984, 203.
[173] Mrogenda 1996, 107.
[174] Hyllarima antik kenti Çine çayının (Marsyas) küçük kollarından biri olan Meselve'nin sınırları içerisindeki alçak ve yayvan bir tepe olan Maltepe üzerindedir. Yerleşim, Karca-Yunanca çift dilli bir yazıt sayesinde tanımlanabilmiştir (Laumonier 1934, 345, n. 39).
[175] Burr 1934, 7-25; Mollard-Besques 1963b, Pl. 13-25; Kassab 1988.

çalışmalarını ve aynı zamanda Myrina'da yıllar boyu çalışmış olan isimsiz terrakotta sanatçılarını ayırmayı başarmıştır. Myrinayla başlayan imza geleneği uzun yıllar boyunca devam eder. En üretken ve iyi kanıtlanmış imzalar *Diphilos*[176] ve *Menophilos* dur[177]. Bu imzalar terrakotta sanatçılarına değil, çoğunlukla terrakotta atölyesi sahiplerine atfedilir. Bu atölye sahiplerinden biri olan *Menophilos*, yeterince zengindi ve daha üst bir sosyal sınıfa aitti[178]. *Diphilos*, dökümlü kadınlar, Aphrodite, Eros ve gruplar da dâhil olmak üzere heykel tarzında terrakotta figürinler yapmıştır. Eserleri dikkate alınmıştır ancak sıkıcı tarzda, kalitesiz ve bitmemiş yüzeylere sahiptir. *Menophilos* daha iyi kalitede terrakotta figürin üretmiştir[179]. Daha sonraki terrakotta eserlerde belki de seri üretimden kaynaklanan çöküşün ilk işaretleri belli olmaya başlamış ve imzalarda da belirgin bir düşüş yaşanmıştır[180]. Teknik mükemmel kalırken, figürinler sürekli olarak yeniliklerini kaybetmiştir. Düşüşün bir nedeni de bronzun ucuz hale gelmesidir[181]. Felaket getiren MS 106 depremi ile kent harap olmuş, yeniden onarılmış ve Hıristiyanlığın yayılmasıyla önemini kaybederek atölyenin etkinliği son bulmuştur[182].

Kyme koroplastik sanatı, konu türlerinde büyük üslüp benzerlikleri ve kil kullanımında Myrina ile büyük benzerlik sunar. Bu yaygın eğilimler iki şehrin yakın olmasından kaynaklanır. Buna rağmen, üretim Myrina'ya göre biraz daha kabadır. Bezemede görülen parlak boya kullanımı oldukça tuhaf olsa da Smyrna'da da görülür.

Smyrna, Anadolu'nun orijinal terrakotta üreten merkezlerinden biridir. Şehir MÖ 288 civarında eski konumuna çok yakın mesafede Büyük İskender'in generali olan Lysimakhos tarafından yenilenmiştir[183]. İmparatorluk yıllarında ise zirveye ulaşmıştır[184]. Aslında daha günümüze kadar devam eden yerleşim, sistematik kazıların yapılmasını imkânsız hale getirmiştir. Smyrna'dan bulunan, Avrupa ve Amerika Birleşik

[176] Higgins 1963, 27; Mollard-Besques 1963a, 85 vd.
[177] Higgins 1963, 27; Mollard-Besques 1963a, 85 vd.; Kepçe-Gerçeker 2011, 14.
[178] Mollard-Besques 1983, 22-30.
[179] Burford 1972, 107.
[180] Hellenistik Dönem son bulup Roma İmparatorluğu hâkimiyetinin başlamasıyla üretim son bulmamıştır. Özellikle İmparatorluğun doğu kısmında, en az dört yüzyıl boyunca terrakotta üretiminin devam ettiği ele geçen buluntular ışığında ispatlanmıştır. Bu dönemde özellikle Mısır gibi bazı bölgelerde standardın hala yüksek olduğu görülmektedir. Fakat bütün Roma terrakottaları için bu durum söz konusu değildir. Standardın düşmesindeki sebeplerden birisi, bronzun zamanla ucuz bir malzeme haline gelmesi ve terrakottaya olan rağbetin azalmasıdır.
[181] Higgins 1963, 27.
[182] Vardar-Yavaşlı 2016, 167.
[183] Eski şehir MÖ 627'de yıkılmıştır ve aynı yere yerleştirilmemiştir.
[184] Birçok antik yazar, şehrin ihtişamından ve güzelliğinden bahsetmektedir. Strabon, kenti Ionia'nın en güzel kasabası olarak nitelendirmiştir (Strab. XIV-I. 37).

Devletleri'nin en büyük müzelerinde sergilenen figürinler - çoğunlukla baş parçacıkları- genellikle şehrin konut bölgelerinden gelen yasadışı kazılarda ortaya çıkarılmıştır[185].

Smyrna figürinleri MÖ 1. yy'dan MS 106 yılına tarihlenirken, bölgede meydana gelen büyük deprem şehir sakinlerini uzun süre boyunca kenti terk etmeye zorlamıştır. Kent MS 178 yılındaki depremde hasar görene kadar Hellenistik dönemlerden terrakotta figürinler üretmiştir. Farklı bir kilden yapılmış olan terrakottaların çoğunun güvenli bir kaynağı yoktur[186]. Kahverengiden kırmızıya değişen kil renkleriyle kolayca tanınırlar. Kil ince ve homojen olup, altın ve gümüş mika içerir. Bazı örnekler renklerini korumaktadır. Pişirme deliklerinin çok küçük olduğu ya da hiç olmadığı görülür. Genel olarak yapımı çok dikkatlidir, sanatçıların az sayıdaki imzası hayatta kalırken arka yüzler nadiren işlenmeden bırakılır[187].

Konularda genel olarak Klasik ve Hellenistik Dönem'in büyük terrakotta sanat eserlerinde popüler olan Herakles, çeşitli atletler ve tanrılar hâkimdir[188]. Bir başka gözde konu ise Tanagra tarzında giyinen kadın figürinlerdir[189]. Repertuarında el yapımı minyatürler de görülürken, grotesk figürinler özel bir kategoridir[190]. Bu gruba giren figürinlerin anlamları tartışmalıdır ve olasılıklar *apotropaik* veya kült nesnelerden tiyatro hatıralarına kadar uzanmaktadır[191]. Bu tiplerin muhtemelen hastalıklarından dolayı vücudu bozulmuş gerçek insanları temsil ettiği düşünülmektedir[192].

Smyrna'nın terrakotta stili[193], Myrina'yla büyük benzerlikler gösterir. Muhtemelen aynı sanatçılar her iki kentte de çalışmış, belki de benzer kalıpları kullanmışlardır. Benzer bir ilişki olasılıkla Pergamon ve Kyme'de de vardır. Öte yandan Smyrna atölyesinin bazı konu tipleri -siyah figürler ve grotesk figürler- İ Alexandria'nın terrakotta sanatına atıfta bulunur. Böylece bu kentle yakın siyasal ve sanatsal ilişkileri

[185] Myrina'da olduğu gibi, bu figürin evlerde değil de mezarlarda bulunması, onların kötü durumlarını haklı çıkarmaktadır. Şaşırtıcı bir şekilde, müzelerde ya da diğer koleksiyonerlerde olan cesetlere kıyasla, mevcut kafaların büyük bir benzerliği var. Olası bir açıklama, yasadışı ekskavatörlerin figürinlerin çoğunluğunu parçalı biçimlerde buldukları ve baş parçaları toplanmayı tercih ettiklerini, ancak cesetlerini tahrip edip onlardan kar sağlamayacaklarını varsayarak yaptıklarını belirtti.
[186] Besques 1972, 153-6; Burn-Higgins 2001, 127-8.
[187] 'Masimus' adı altında bir terrakotta sanatçının imzası, şu anda British Müzesi'nde bulunan Smyrna'daki bir heykelcik üzerinde hayatta kalmıştır. Adı, 'Maximus'un başka bir versiyonu olmalıdır.
[188] Araştırmacılar büyük plastik sanatının tanrıları temsil eden figürinler üzerindeki farklı etkilerini kabul etmektedir. Herakles'in özellikle popüler modeli dışında Zeus, Hermes, Dionysos, Apollon, Ares, Satyrs ve Artemis Ephesian modelleri görülmektedir.
[189] Bu tipin ayrılmaz örnekleri azdır. Bazılarının Ahprodite'yi temsil ettiği düşünülmektedir.
[190] Besques 1972, Pl. 221-47, 306-323, 324-31.
[191] Garland 1995, 105–122; Burn-Higgins 2001, 128.
[192] Bu figürler çoğunlukla dans veya oyunculuk olarak tasvir edilmiştir. Muhtemelen, yaşamak için sokaklarda fiziksel kusurlarını sergileyen dilencileri temsil ettiler. Ayrıca, dini törenlere katılan ya da sadece komedyenler olarak seçmen olarak görülüyorlardı.
[193] Leyenaar-Plaisier 1979.

güvence altına alır. Smyrna'daki figürinler antik dünyada çokça takdir edilmiştir. Bu figürinler Myrina, Priene, Pergamon, Troia, Tarsus, Delos, Atina, Cyprus ve Karadeniz şehirlerine ihraç edilmiştir[194].

Hellenistik Dönem'de Pergamon[195], Mysia'nın[196] en büyük kenti olup Attalos Hanedanı tarafından yönetilmiştir. Başta mimarlık ve heykel olmak üzere Anadolu'nun o yıllardaki en önemli sanatsal merkezidir. Attaloslar aralarında seramik ve terrakotta sanatı olan tüm sanat türlerinin destekçileriydi. Pergamon koroplastiği çok iyi bilinmemektedir. 1878 yılındaki Alman kazılarında ele geçen buluntular yeterince kamuoyuna duyrulmamıştır. Bu figürinler çoğunlukla kutsal alanlarda ve evlerde bulunmuştur. Repertuar Hellenistik Dönem'e aittir, ancak bazı güzel parçalar, Pergamon üretiminin hala keşfedilmediğini göstermektedir. Bunlar çoğunlukla genç erkekler, Aphrodite ve Eros'un çeşitlemeleridir[197]. Amisos, Myrina ve Smyrna gibi diğer atölyeler incelendiğinde terrakotta eserler üzerinde Pergamon sanatının 1. ve 2. yy'daki etkileri görülür. Bu bağlamda figürinler, komşuları Myrina'nın terrakotta sanatı ile büyük bir üslup benzerliği gösterir. İki atölye arasındaki yakın ilişki, Kıta Yunanistan'daki Atina ve Tanagra arasındaki ilişkiyle paraleldir. Pergamon, muhtemelen yeni sanatsal eğilimlerin üretildiği öncü merkezdi. Şüphesiz, bu başarı terrakotta sanatçılarının prototiplerini yaratan, kentteki büyük terrakotta sanatının eşzamanlı başarısından kaynaklanmaktadır. İki atölyede de ortak konular ve terrakotta sanatçılarının ortak imzaları bulunur[198]. En erken örnekler MÖ 5-4. yy'a tarihlenir. *Paparios* ve *Hermokrates* en çok rastlanan iki imzadır. Sonrasında *Artemon* ve *Papias* imzaları görülmeye başlanır. Buna rağmen ayrıntılı bir üslupsal karşılaştırma girişimi özellikle zordur, çünkü Myrina'nın aksine Pergamon figürleri evsel kullanım nedeniyle iyi durumda kalamamıştır[199].

Ephesos'ta arkeolojik kazılar 1863 ile 1874 yılları arasında Artemis tapınağında

[194] Smyrna figürinleri G. Şakar tarafından doktora tezi kapsamında ayrıntılı olarak çalışılmıştır. Detaylar için bkz. Şakar 2015. İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde Sergilenen Smyrna Figürinleri Kataloğu için ayrıca bkz. Rous vd. 2015.

[195] Attalos hanedanının yeri olan Hellenistik Pergamon, başta mimarlık ve heykel olmak üzere o yıldaki antikçağ Anadolusu'nun en önemli sanatsal merkeziydi. Bu önemini kazanmasında coğrafi konumunun yanı sıra Attaloslar hanedanının kraliyet ailesini bilim ve sanatın korumacılığı ışığında göstermeyi amaçlayan dış politika gütmesi de etkili olmuştur. Bu politikanın etkinliği konusunda hiçbir şekilde savaşçı olmayan bir amaca hizmet eden Kraliyet Kütüphanesi'nin varlığı önemlidir (Üreten 2008, 438).

[196] Mysia bölgesi Anadolu'nun kuzeybatısında olup kuzeyde Bithynia ve Propontis, güneyde Lydia, batıda Ege Denizi, doğuda ise Phrygia ile sınırlandırılmıştır (Strab. XII-IV. 4-5, XII-VIII. 1; Sevin 2001, 43-55).

[197] Pergamon koroplastiği ve özellikleri için bkz. Mollard-Besques 1963a, 84.

[198] İki atölyenin üretimlerinde kil ayrımını yapmak kolay değildir. Myrina'da bulunan bazı figürinler belki de Pergamon'da üretilmiştir. Üslupsal karşılaştırma girişimi Myrina eserlerinin aksine, Pergamon'da figürünlerin evde kullanılması ve iyi durumda kalmadığından dolayı oldukça zordur.

[199] Pergamon figürinleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Kielau 2018.

gerçekleştirilmiş ve çok sayıda figürin gün yüzüne çıkartılmıştır[200]. Bu eserlerin çoğunun yayınları yetersizdir ve tarihlendirmeleri de zordur. Ephesos atölyesinin güvenli şekilde Hellenistik Dönem'e tarihlendirilecek örneği azdır. Buna rağmen kentin o dönemde Anadolu'un en büyük üretim merkezlerinden biri olduğu bilinmektedir. Üretilen kırmızımsı kil çok özgündür ve genellikle mika ve diğer malzeme karışımlarını içermektedir. Yaygın figürler ayakta duran kadınlar, Aphrodite'nin varyasyonları ve çoğunlukla kadın ve erkek başlarıdır. Karakteristik olarak komşusu Smyrna'nın terrakotta üslubuna benzemekte olup tipleri içinde grotesk figürinler de yer almaktadır[201].

Priene'nin Hellenistik Dönem terrakotta sanatı büyük ilgi görür. Yeni kent, MÖ 350 civarında bugünkü yerine taşınmıştır. Kentte görülen figürinler başta Athena Polias, Demeter ve Kore kutsal alanlarından olmak üzere kentin yerleşim alanlarından da bulunmuştur. Geniş üretim kronolojisi MÖ 3. ve 1. yy'lar arasındadır. Priene kili iyidir, farklı malzeme katkıları olan sabunsu bir dokudadır. Rengi turuncu ve kahverengi arasında değişir. Korunan imza sayısı dikkate değerdir. Konuya giysili kadın figürler hâkimdir ve mevcut örnekler kusursuz kalitededir. Myrina atölyesinin en iyi örneklerini andırırlar, ancak oluşturulmuş kil tipleri ve bazı yerel konularıyla ayırt edilebilirler. 50 cm'ye ulaşan büyüklükleriyle bazı figürinler büyük terrakotta parçalarının ucuz temsilcileri olduklarını gösterir, tapınaklarda adak sunuları veya evlerde dekoratif objeler olarak kullanılmışlardır. Günlük sahneleri temsil eden natüralist figürler yerel bir özelliktir.

Tarsus'ta en erken figürin örnekleri Kalkolitik Dönem'e aittir. Elle şekillendirilmiş at, boğa gibi hayvan figürleri üretilmiştir. Üretimin Hellenistik Dönem'den MS 2. yy'a kadar devam ettiği görülür[202]. H. Goldman'ın yürüttüğü kazılarda 631 adet Hellenistik ve Roma figürünün yanı sıra 16 adet alçı kalıp ele geçmiş ve yayınlanmıştır. Bu da kentte koroplastik üretim merkezinin açık bir şekilde varlığını göstermektedir. Figürinler çoklu alçı kalıplarda üretilmiştir. Roma İmparatorluk Dönemi tanrı figürleri, MS 1. yy'ın sonlarından itibaren yeni tiplerle Hellenistik heykel geleneğini izler. MS 2. yy'daki hem kadın hem erkek figürinlerin neredeyse tamamında başları taçlandıran sarmaşık çelengin varlığı birçok doğu tanrısının ikonografisinde de bulunan taçları andırmaktadır. Hıristiyanlığın ortaya çıkışıyla ortadan kaybolan sarmaşık taç modeli, Hellenistik ve Erken İmparatorluk Dönemleri'nde kentin figürinlerinde öne çıkan

[200] Wood 1877.
[201] Ephesos büyük tiyatronun onarımı için yapılan kazılarda meydana çıkarılan tonozlu altyapılar içerisindeki grotesk figürinler için bkz. Atalay 1983, 5-18.
[202] Goldman 1950, 298-306.

bir özellik haline gelmiştir. Bu durum Erken İmparatorluk yerel endüstrisi için ayırt edici bir özelliktir. Augustus Dönemi boyunca, hem erkek hem de kadın heykellerinde ortaya çıkan örgülü saç bantları, Tarsus figürinleri arasında üçüncü yüzyıla kadar devam eden bir motif olmuştur. Tarsus repertuarında Zeus, Hera, Artemis veya Demeter gibi nadir görülen bazı tanrıların aksine Aphrodite, Eros ve Dionysos figürinleri özellikle tercih edilmiştir. Tarsus'un Dionysos figürinlerinin ikonografik çeşitliliği, imparatorluk zamanlarında kültünün önemini kanıtlar. Yarı tanrı Herakles, Tarsus'ta da çok popülerdir. Alçı kalıbıyla birlikte bulunan Zeus Ammon'a ait kabartma baş, kentin MÖ 2. ve 3. yy'la tarihlenen atölyesine aittir. Harpokrates, kentte gizemli dinlerin önemini gösteren Tarsus'un koroplastik üretiminde iyi temsil edilen bir başka Mısır kökenli tanrıdır. Mısır tanrısı Horus'tan türetilen bu çocuk tanrısı, bir kurtarıcı ve koruyucuydu ve dikkat çekici bir şekilde, ağzına kaldırılan işaret parmağı tarafından tanınıyordu. İmparatorluk döneminde popüler olan başka bir gizemli din olan Attis kültü, koroplastik üretimi ile Tarsus'ta da açıkça kanıtlanmıştır. Repertuarında diğer eserler arasında ise festivalle bağlantılı olan aktörlerin ve tiyatro maskelerinin sayısız temsilinin dışında Smyrna örnekleriyle benzer grotesk figürler ve günlük hayatı temsil eden figürinler üretmiştir[203].

Karia Bölgesi'nde Knidos, Halikarnassos ve Theangela atölyeleri vardır. Bu atölyelerin üretimi, Dodekannesos Adalarının modern terrakotta sanatı ile benzerlik göstermektedir. Son yıllarda yapılan araştırmalarla Tralleis figürinleri de yerel üretim merkezi olarak Karia Bölgesi içerisinde yerini almıştır. Knidos hakkındaki en güncel ve önemli tartışmalardan biri eski ve yeni Knidos sorunudur. Knidos MÖ 340'ta yenilenmiştir. Bu tarihte modern Datça'da yaşayan Knidoslular, daha sonra herhangi bir nedenle bugünkü Knidos'u inşa ederek oraya taşınmışlardır. Ancak Yuvarlak tapınak terasında bulunan terrakottalar MÖ 7. yy'la geri giden erken tarihleri ile tartışmalara odak noktası olmuştur. Yuvarlak Tapınağın Terasında bulunan terrakottalar M. Şahin tarafından değerlendirilmiştir. Ele geçen terrakottalara göre Yuvarlak Tapınak Terasında üç farklı dönemle karşılaşılmıştır. Özellikle teras duvarlarının temel duvarı altında bulunan bir grup terrakotta figürin, duvarların yaklaşık olarak MÖ 380-370 civarında bir tarihte yapılmış olabileceğini göstermektedir. M. Şahin'in tespitlerine göre, terrakottalar ışığında, söz konusu üç farklı evrede çok farklı tanrı karakterleri ile karşılaşılmış ve her evrede farklı tanrılara ibadet edilmiştir. M. Şahin ayrıca, bir kutsal alanın aynı din çerçevesinde farklı tanrılar arasında el değiştirmiş olmasına da dikkat çekmektedir.

[203] Rous-Yalçın 2018, 1-23.

Bulunan figürinler arasında kadın figürinlerin sayısı fazla olup, erkek figürinler % 20'lik bir pay ile temsil edilmektedir. Ayrıca boğa ve güvercin gibi bazı hayvan figürleri ele geçmiştir[204].

Demeter ve Kore tapınaklarına ait bir grup figürin ise 1858'de Charles Newton tarafından gün yüzüne çıkarılmıştır. Çoğunluk MÖ 340-300 yılları arasında kabul edilen ve Demeter kültüyle doğrudan bağlantılı olan Hydrophoros'lara aittir. O yıllara tarihlendirilen bir dizi figürin Knidos'ta koroplastik atölyesinin varlığını da belgelemektedir. Knidos'ta ikinci yaygın konuyu Tanagra stilindeki giyisili kadın figürinleri içermektedir. Aslında bazı parçaların ortaya koyduğu güçlü plastik etki, Knidos terrakotta sanatının -Halikarnassos'ta olduğu gibi- çağdaş heykellerden diğer Doğu atölyelerine kıyasla daha fazla etkilendiğini gösterir. Bu karşıt etki, büyük plastik sanatının Hellenistik Dönem'de sözü geçen iki kentte karşılaştığı özel gelişimden kaynaklanmaktadır. Knidos kili kırmızı renkten açık kahverengiye değişen renk tonlarıyla, yüksek ısıda fırınlamadan kaynaklanan sertliğiyle ayırt edilebilmektedir. Ayrıca turuncu tonlarında ve yüksek oranda katkı malzemesi içeren bir ikinci çeşit kille de karşılaşılaşılmaktadır. Tamamen lokal olan bu kil, yakınlarındaki Halikarnasssos'tan rahatlıkla ayırtedilebilir özellikler göstermektedir.

Halikarnassos'da çok sayıda figürin bulunmuştur. Başlıcaları Charles Newton'un 1856-1885 yılları arasında yaptığı Mousoleum kazılarından gelir. Figürinler MÖ 4. yy'ın ortalarında tamamlanmış olan anıt mezardan daha sonrasına tarihlendirilmiştir. Adak sunusu olarak kullanım gördüğü düşünülen bu figürinlerin Hellenistik ve Roma Dönemleri'nde bir tanrı ya da kahraman olarak tapınılan Maussollos şerefine yapılan bir ritüeli işaret ettiği düşünülmektedir. Benzer kahramanlık kültünü işaret eden tasvirler Stratonikeia koroplastiği içinde de yer almaktadır. Sol elinde phiale taşıyan ve at üzerinde hareket halinde olan figür tanrı olmayıp kahramanlaştırılmış süvari **(K.95)** olarak yorumlanmıştır. Halikarnassos'ta zarar görmemiş figürin sayısı azdır. Çoğu parça halinde olup baş ve sunu tutan el parçalarından oluşmaktadır. Bu nedenle tarihlendirilmeleri zordur.

Halikarnassos yakınlarındaki, yakın zamana kadar bilinmeyen Theangela'nın figürin sanatı için özel bir karşılaştırma yapılmalıdır. Büyük İskender zamanında Theangela'nın üretimini diğer belirgin Karia terrakotta atölyelerinden ayıran lokal eğilimler görülmektedir. Çoğunlukla matara taşıyan erkek figürinleri baskındır. Bunun

[204] Yuvarlak Tapınak Terasında bulunan farklı dönemlere ait terrakotta figürinler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Şahin 2005, 65-93.

yanısıra kadın figürler çeşitli varyasyonlarla tasvir edilmiştir. Ritüel amaçlı kullanım gördüğü düşünülen bu figürinlerin Demeter Kore kültüyle ilişkili olduğu düşünülmektedir[205].

Tralleis koroplastiği bütüncül anlamda M. Çekilmez tarafından bilim âlemine tanıtılmıştır[206]. Tralleis Güney Nekropolü mezarları kurtarma kazılarından gelen ve tamamı mezar buluntusu olan 137 adet figürin incelenmiş ve figürinlerin MÖ 2. yy'dan MS 2. yy'a kadar geçen yaklaşık dörtyüz yıllık süreçte heykeltıraşlık sanatına paralel bir gelişim gösterdiği tespit edilmiştir. Koroplastik sanatın ve koroplastların altın çağını yaşadıkları bu dönem aralığı Stratonikeia koroplastiği için de geçerlidir. Tralleis ile yakın benzerlikler sunan Stratonikeia koroplastiği, aynı dönemde her iki kentin etkileşim içinde olduklarını gösterir. Tralleis örneklerinde ana kil rengi kırmızımsı sarıdır. Hellenistik Dönem figürinlerinde hamurun pembe ya da kırmızı renge daha yakın özellikte olduğu, Roma İmparatorluk Dönemi figürinlerinde ise hamur renginin sarıya yaklaştığı tespit edilmiştir. Eserler teknik özelliklerine göre üç gruba ayrılmıştır. İlk grup MÖ 180 ve sonrasına tarihlenen Hellenistik figürinlerdir. Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen ikinci grup eserler terra sigilata astarlı, kırmızımsı sarı hamurludur. Üçüncü grup ise ince beyaz astarlı, ince cidarlı, yoğun mika ve kireç katkılı MS 1. yy'a tarihlenen figürinlerdir. Yoğunluk olarak tiyatral, mezar kültüyle ilgili ve mitolojik konular ağırlıktadır. Özellikle uçan Eros figürinleri ile dikkatleri üzerinde toplamıştır. 13 figürinde koroplast ismine rastlanmıştır. *Trophimos, Dionysios, Phoiniks, Antiokhos, Theodotos, Simalionos, A* ve *AA* tespit edilen imzalardır. Bunlardan *A* monogramının olasılıkla Myrina'daki *Aglaophon* adlı koroplasta işaret ettiği düşülmektedir. Dio kıslatmasını kullanan *Dionysios* adlı koroplast ise olasılıkla Smyrna kökenlidir. *Trophimos, Simalionos, Theodotos* ve *AA* adlı koroplastların ise olasılıkla MS 1 ve 2. yy'da Tralleis'te üretim yapan yerel atölyeler olduğu tespit edilmiştir. İki figürinde rastlanan *Phoiniks* adlı imza yine olasılık dâhilinde Tralleis dışında bir üretim merkezini işaret etmektedir[207].

[205] Ayrıca bkz. Işık 1980, 1 vd.
[206] Çekilmez 2017.
[207] Tralleis koroplastiği hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Çekilmez 2017.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

STRATONIKEIA KOROPLASTİK MALZEMELERİN TEKNİK ÖZELLİKLERİ

Genel olarak terrakottaların tarihsel dizininin ortaya çıkarılmasında ve yaratıldığı coğrafyanın belirlenmesinde teknik verilerin ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmesi önemlidir. Bu bölümde, çalışmaya konu olan figürinler ve figürin parçaları teknik açıdan incelenmiş, yapım tekniği, kalıp, hamur, fırınlama, astar, boya, kaide ve pişirme deliği tipleriyle ayrıntılı bir şekilde irdelenmiştir. Çıplak gözle yapılan incelemeler sonucunda Stratonikeia figürinlerinin teknik özelliklerinin farklılıklar gösterdiği tespit edilmiş ancak bu figürinleri tanımlamamıza yardımcı olan bir takım teknik özellikler ortaya koymuştur.

3.1 Kil

Terrakotta figürinlerin hammaddesi kildir ve bu eserlerin kil özellikleri yapım yerini tanımlamakta son derece önemli bir unsurdur. Kil doğada yaygın olarak bulunan minerallerdendir. Suyla karıştırıldığında plastik bir özellik kazanan kil, kuruyunca aldığı formu korumaktadır. Kil ile yapılan üretimlerde içine katkı maddeleri katıldığında kolaylıkla özelliği değişebilir. Fakat saf kil bulmak oldukça zordur. Kilin içerisinde en çok kalker, silis, mika, demir oksit bulunur. Ayrıca bileşiminde bulunan yanıcı maddelerden dolayı sarımtırak, kırmızımtırak, esmer gibi farklı renklerde bulunur. Killer bölgeye göre farklılaşmaktadır. Bunun nedeni ise iklim, anakaya, drenaj ya da jeolojik yaş etmenlerinden biri ya da birkaçı olabilir. Kilin yapısı itibarıyla su çekme özelliği vardır ve her kil türünün plastikleşme ve sıvılaşma sınırına erişmesi için gereken su miktarı farklıdır[208].

Temin edilen kilden sonra üretim sırasıyla kilin hazırlanışı, kalıplama, rötuşlama, fırınlama ve bezeme (renklendirme) olarak beş aşamalı bir süreçten geçmektedir[209]. Terrakottanın hammaddesi olan kilin elde ediliş ve hazırlanışı kaplarda olduğu gibi günümüzde de değişmemiştir[210]. Kil, öncelikle temizlenmek için dikkatli bir biçimde yıkanmakta ve sonrasında yine su yardımıyla yoğrulmaktadır[211]. Şekil verilen kil

[208] Erinç 1982, 88-89. Hellenistik Dönem içinde üretim yapan belli başlı merkezlerin hamur özellikleri için ayrıca bkz. Işın 2007, dn. 63.
[209] Walters 1903, 22.
[210] Higgins 1967, 1.
[211] Walters 1903, 23.

işlenmeye ve yoğrulmaya elverişli olmalıdır. Katkısız kil, kuruma ve fırınlanma aşamasındaki çekme payını en aza indirgemek için içinde en fazla %10 oranında katkı maddesi bulundurmalıdır. Kil, aynı zamanda nemin buharlaşması ve fırınlama aşamasındaki sertleşme için hava ve suyu geçirebilen gözenekli bir yapıya sahip olmalıdır. Aynı kil yatağından elde edilen malzemede bütün nitelikler her zaman mevcut değildir. Çekme payının en aza indirgenmesi için farklı dokuya sahip killerin kum veya şamot gibi maddelerle karıştırılması gerekmektedir [212]. Kile gereksinimine göre istenen katkılar katıldıktan sonra hamur homojenleşmesi için sıkıştırılır. Sıkıştırma ise genellikle ikiye bölünen parçaların birbirine vurulmasıyla yapılır. Bu şekildeki bir uygulamayla yoğrulan kilin içindeki havanın çıkması sağlanmış olur. Yoğurma işlemi içinde ustalar tarafından farklı yöntemler kullanılmaktadır[213].

Müzelerde yapılan çalışmalarda, müze şartlarına bağlı olarak figürinlerin hamur yapısı ve kil özellikleri belirlenirken mercek yardımıyla gözlem yoluyla inceleme yapılmıştır. Terrakotta eserlerin üretiminde, antik çağ ustalarının ihtiyaç duydukları kilin kaynağı, Stratonikeia civarındaki Büyük Menderes nehri ve kollarının oluşturduğu havza olan Dalaman Çayıdır. Gözlemler sonucunda Stratonikeia figürinlerinin yapımında tek bir örnek hariç çok kaliteli bir kil kullanılmadığı, kildeki minerallerin cins, miktar ve hamur içindeki dağılımlarına göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Kil içerisinde yoğunlukları değişen ve düzensiz bir görünüm arz eden mika ve taşçık katkı hemen hemen tüm figürinlerde mevcuttur. Bunun dışında bazı örneklerde şamot ve bitkisel katkı görülmektedir. Bitkisel katkılar, hamur içerisinde ince uzun çizgiler şeklinde görülmekte olup bazı örneklerin yüzeyleri, yanmış bitkisel katkılara bağlı olarak gözenekli bir yapıdadır.

Farklı kil dokusuyla diğer figürinlerden ayrılan tek örnek ithal ürünlerden olan, Börükçü Mevki mezar buluntusu kukla bebektir **(K.297).** Kil yapısı olarak özenle hazırlanmıştır. İyi arıtılmış bir hamur yapısına sahip olan figür sıkı bir dokuya sahiptir. Mika dâhil olmak üzere herhangi bir katkı maddesi içermez. Kil özellikleri bu eseri diğer figürinler arasında eşsiz kılar. Mevcut durum bu eser için farklı kil yataklarının kullanıldığını göstermektedir. Attika ve Mısır kökenli konteks buluntuları da göz önünde bulundurulduğunda kukla bebeğin ithal olduğu kesindir ve Attika kökenli olabileceği düşünülmektedir. Hemen her yerleşmede, miktarı değişmekle birlikte, yerleşmeye dışarıdan gelmiş eserler bulunmaktadır. Tek sorun bu eserlerin hangi şekillerde yerleşime

[212] Higgins 1967, 1.
[213] Cooper 1978, 34, 36-37.

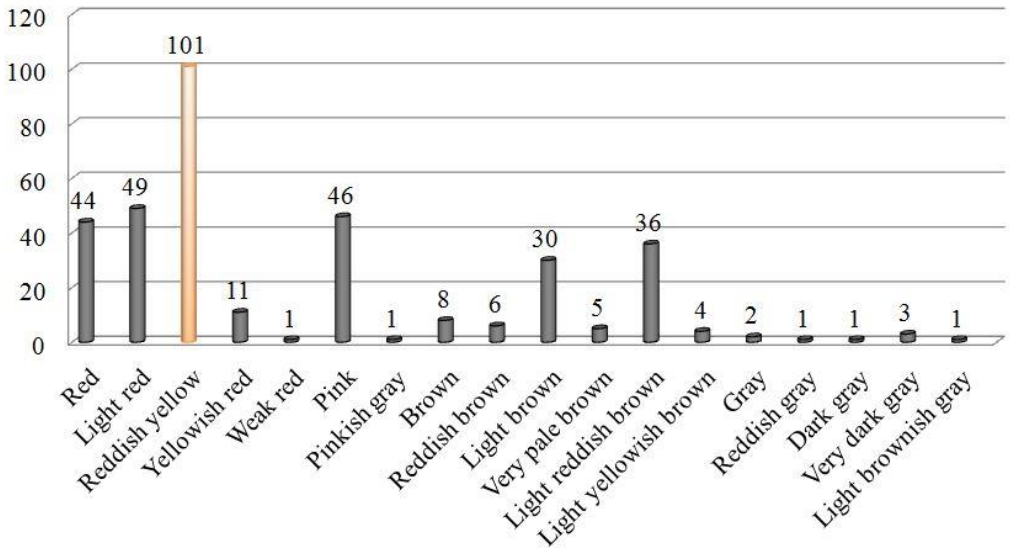
geldiğidir. Bu konu kukla bebeği değerlendirdiğimiz "Oyun ve Oyun Araçları" başlığı altında ayrıca ele alınacaktır.

Kil renklerinin belirlenmesinde renk şablonu olarak belli standartların sağlanması ve uluslararası geçerliliği sebebiyle Munsell Soil-Color Charts 2009 (revised)/ 2010 (production) versiyonu kullanılmıştır. Bu kataloğa göre hamur renkleri, astar ve boyaları tespit edilmiştir. Çalışmada ele alınan 350 adet eserde;

1. 101 örnekte kırmızımsı sarı (5YR 6/6, 5YR 6/8, 5YR 7/6, 5YR 7/8, 7.5YR 6/6, 7.5YR 6/8, 7.5YR 7/6)
2. 49 örnekte açık kırmızı (2.5YR 6/6, 2.5YR 6/8, 2.5YR 7/6, 2.5YR 7/8, 10R 6/6)
3. 46 örnekte pembe (5YR 7/3, 5YR 7/4, 7.5YR 7/3, 7.5YR 7/4, 7.5YR 8/4)
4. 44 örnekte kırmızı (5R 5/8, 2.5Y 5/6, 2.5YR 4/6, 2.5YR 4/8, 2.5YR 5/6, 2.5YR 5/8, 10R 5/6, 10R 5/8)
5. 36 örnekte açık kırmızımsı kahverengi (5YR 6/3, 5YR 6/4, 2.5YR 6/4)
6. 30 örnekte açık kahverengi (7.5YR 6/3, 7.5YR 6/4)
7. 11 örnekte sarımsı kırmızı (5YR 4/6, 5YR 5/6, 5YR 5/8)
8. 8 örnekte kahverengi (7.5YR 5/3, 7.5YR 5/4)
9. 6 örnekte kırmızımsı kahverengi (5YR 5/4)
10. 5 örnekte çok soluk kahverengi (10YR 7/3, 10YR 7/4, 10YR 8/2)
11. 4 örnekte açık sarımsı kahverengi (10YR 6/4)
12. 1 örnekte zayıf kırmızı (7.5R 5/3) renkli kil; son 9 örnekte ise gri ve tonları kullanılmıştır.

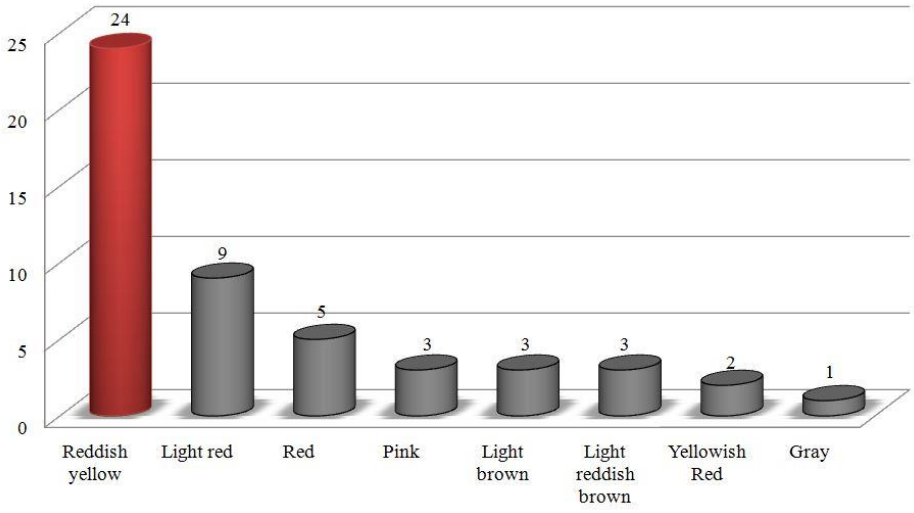
Bu sonuçlara göre Stratonikeia figürinlerinin ana kil rengi kırmızımsı sarı, daha az kullanılan ise gri ve tonlarıdır **(Grafik 1)**.

Kil Türü	Yükseltgenmiş	İndirgenmiş
Kırmızı Demir Oksitli Kil	Kırmızı-Sarı	Kızıl Kahverengi
Sarı Kireçli Kil	Sarı-Yeşil	Sarımsı Gri
Magnetit Karbonlu Kil	Gri	Siyah

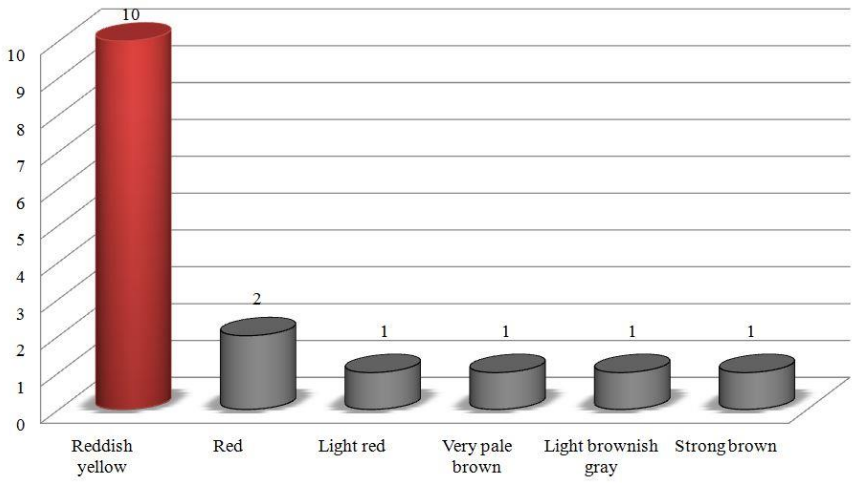

Grafik 1

Stratonikeia ve çevresinde yapılan kazılardan gelen tüm figürinler göz önünde bulundurulduğunda Stratonikeia figürinlerinin killeri yukarıda bahsi geçen kukla bebek hariç **(K.297)** çoğunlukla mika ve kum katkı içermektedir. Mikanın cinsi ise mevkilere göre değişmektedir. Stratonikeia'nın nekropolü konumundaki Kabasakız, İğdemir, Aldağ ve Akdağ'dan gelen figürünlerde, çıplak gözle yapılan incelemelerde gümüş rengi mika altın mikaya oranla yoğunluktayken, dini merkez konumundaki Lagina figürinlerinde gümüş mika haricinde altın mikanında özellikle bazı buluntularda yoğun olduğu görülmüştür. Kontekst buluntu grubunu oluşturan Lagina Hekate Tapınağı Naos figürinlerinin kil rengi diğer nekropol ve yerleşimlerden gelen figürinlerin rengiyle aynı olup ana kil rengi kırmızımsı sarıdır **(Grafik 2)**. Aynı şekilde Börükçü figürinlerininde ana kil rengi kırmızımsı sarıdır **(Grafik 3)**.

Grafik 2

Grafik 3

3.2 Yapım Tekniği

Hellenistik ve Roma figürinlerinin üretim tekniği benzerdir[214]. Üretimindeki teknik süreçte, kilin temin edilmesi ile hazırlanmasından bir sonraki aşama kile şekil verilmesidir. Bu şekillendirme sürecinin Stratonikeia eserlerine nasıl yansıdığı irdelenmiş ve farklı tekniklerin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Antik Çağda terrakotta üretmek için temel olarak üç farklı yöntem kullanılmıştır[215]. Bu yöntemler elle şekillendirme[216] çarkta şekillendirme ve kalıplamadır[217]. Çark çekimi üretimler genellikle elle şekillendirmeyle birlikte kullanılmışlardır. Çalışma kapsamında değerlendirmeye alınan Stratonikeia figürinleri içerisinde elle şekillendirme ve o dönemin figürin üretim teknolojisine uygun olarak kalıplama ile hazırlanmış figürinler mevcuttur. Stratonikeia'da çark çekimi üretimler bulunmamaktadır.

3.2.1 Elle Şekillendirme

Terrakotta figürinlerin yapım teknikleri zaman içerisinde gelişen teknolojiyle farklı boyutlara ulaşmıştır. Bilinen ilk teknikte figürinler elle şekillendirilerek yapılmıştır[218] Bu teknikte parça parça yapılan figürün uzuvları, malzeme henüz yaş iken birleştirilmiştir. Bu yöntemle yapılmış figürinlerin tümü masif olup, genellikle hatları

[214] Nicholls 1952; Higgins 1976; Uhlenbrock 1990, 15-21; Burn-Higgins 2001, 18-20. (Bkz. Erlich 2015, 3).
[215] Genel anlamda figürin yapım teknikleri için, bkz. Caubet 2009, 47-48.
[216] Elle şekillendirme yöntemleri için bkz. Cooper 1978, 6.
[217] Higgins 1967, 1; Higgins 1969, 10.
[218] Higgins 1969, 10; Tamsü Polat 2013, 352.

kaba ve orantısızdır.

Geç Neolitik Dönemden erken Bronz Çağına kadar yapılmış olan figürinlerin el yapımı ve oldukça kaba formlu oldukları görülür[219]. Stratonikeia figürinleri içinde kilin elle şekillendirilerek çalışıldığı beş adet figürin yer alır **(K.272**, **K.273**, **K.276**, **K.277**, **K.293)** Söz konusu bu figürinlerin içi dolu olarak yapılmıştır. Örneğin **K.272**'de atın baş kısmı oval bir çıkıntı şeklinde stilize edilmiş, göz, burun, ağız ve yelesi sivri uçlu bir alet yardımıyla özensizce yapılmıştır. Bacaklar tek bir kütle halinde biçimlendirilmiştir.

3.2.2 Kalıplama ve Yapım Teknikleri

Kalıplama, öncelikle üretimin ilk aşaması olan hazır bir prototip figürinden bir kil veya alçı kalıbın hazırlanmasını içermektedir. Bazen ön, arka, baş veya kollar için ayrı kalıplar yapılmıştır. Ama daha çok ön ve arka yüz için iki kalıp kullanılmıştır. Rötuşlanan kalıplar fırınlandıktan sonra artık figürinlerin seri üretimi için hazır hale gelmiştir[220]. Koroplastik üretim, bir kalıptan bir dökümün, bir heykelcikten iki kalıbın alınması şeklinde nesiller boyunca devam eder. Bu yöntem her aşamada kilin büzülmesinden dolayı figürin boyutunda bir azalma olarak kabul edilebilir[221].

Stratonikeia atölye üretimlerinde kullanılan en yaygın yöntemlerden birisi MÖ 7. yy'da Cyprus[222] ve Girit kültürlerinde ilk kez görülmeye başlanan ve MÖ 6. yy'da giderek yaygınlaşan kalıptan çekme yöntemidir. Kil ya da balmumundan yapılan özgün yapıt hazırlandıktan sonra genellikle yalnız ön yüzden ya da kimi zaman da her iki yüzden de kil kalıplar alınarak fırınlanır. Kalıplara dökülen kil ince birkaç tabaka şeklinde döşenir. Döşenen kil kuruyup çektikten sonra kolaylıkla kalıptan ayrılır. Kösele sertliğinde kuru duruma gelen figüre, çoğu zaman işlenmemiş yani düz bırakılmış ve fırınlama sırasında oluşan nemin dışarıya çıkıp yok olması için hava deliği açılmış olan arka yüz takılır. Kaidesi de eklendikten sonra birleşme yerleri sıvı kil ile örtülür ve son düzeltmeler bir heykeltraş kalemi ile yapılır. Farklı parçalar daha sonra rötuşlanır ve birleştirilir. Bazen elle şekillendirilen parçalarda eklenir[223]. Bu yöntem önceleri sadece başlar için kullanılmıştır[224]. Daha sonra bu uygulama figürün tümünde uygulanmaya başlamıştır. Bu durum üretim hızının ve kalitesinin de artmasına sebep olmuştur[225]. Üretim hızının

[219] Higgins 1963, 10.
[220] Erlich 2015, 3.
[221] Ammerman 2002, 12-14.
[222] Figürünlerin tipolojisi ve teknik özellikleri için bkz Mollard-Besques 1963a, 52-53.
[223] Yapım teknikleri için bkz. Richter 1984, 196; Erlich 2015, 3-4.
[224] Higgins, 1967, 1; Besques 1963, 20; Dereboylu 2012, 43.
[225] Besques 1963, 20; Dereboylu 2012, 43.

artmasıyla iş gücü azalmış ve daha az emek karşılığında daha çok üretim sağlanabilmiştir. Mevcut durumda dağılım alanlarının daha geniş olması gerektiğine dair ayrıca önemli bir kanıttır.

Stratonikeia figürinlerinin neredeyse tamamı bu teknikle üretilmiştir. Kalıp yönteminin yaygın olarak kullanımı özellikle Geç Hellenistik-Erken Roma İmparatorluk Dönemi'nde kentte toplu ve seri halde bir üretimin varlığını da kanıtlamaktadır. Ancak seri üretime bağlı olarak Stratonikeia eserlerinin yayılımı çok fazla değildir. Özellikle bazı figürin guruplarındaki seri üretim göze çarpar. Stratonikeia eserlerinin çoğunun ön ve arka tarafları ayrı kalıplarda çalışılmış, ön yüzler detaylı, arka yüzler ise düz bırakılmıştır. Kalıp birleşim yerleri ise ağzı düz bir alet yardımıyla sıvanarak kapatılmıştır.

Stratonikeia eserlerinde kalıplama yapılırken yapım tekniği olarak baskı, yarı döküm ve döküm teknikleri kullanılmıştır[226]. Kalıp içerisine uygulanan baskı tekniğinde kil deri kıvamında olup her yerde parmak izi vardır. İki parça kalıp içerisine baskı yöntemiyle çamur güzelce bastırılarak şekil alması sağlanır. Kalıp içerisinden çıkarmadan birleşme yerlerine balçık kıvamında kil sürülür ve iki parça kalıp üst üste konularak kol kuvveti yardımıyla sıkıştırma işlemi yapılır. İki parçanın birbirine tam oturmasıyla kalıp içerisindeki kilin birbirine yapışması bu şekilde sağlanır.

Yarı döküm tekniğinde, kil kaşıkla dökülecek kıvamda olup her yerde sıvama izi vardır. Kil her iki kalıba ayrı ayrı kaşık kıvamında dökülerek el ile kalıp içerisine yerleşmesi sağlanır. Daha sonra istenilen et kalınlığına ulaşıldığında, kalıp içerisindeki fazla kil, parmaklar yardımıyla boşaltılır. Bu işlem yapılırken heykelciğin iç kısmında sıvama izleri oluşur. Heykelciğe ait parçalar deri sertliğine geldiğinde yani kuruyup suyunu çektiğinde kalıplardan çıkartılır ve birleşme yerlerine sıvı haldeki kil toprak sürülerek parçalar birleştirilir. Yarı döküm tekniğinde kaidenin altındaki kil kalınlıkları farklıdır.

Döküm tekniği ise kilin en sıvı ve en akışkan halinde olanıdır. Bu teknikte iki kalıp birleştirilir ve sıvı haldeki çamur üstten kalıbın içine akıtılır. Heykelciğin boyutuna oranla et kalınlığı oluştuğunda, kalıp içerisindeki sıvı kil, kalıp ters çevrilerek boşaltılır. Üst tarafta oluşan eksilme sürekli kontrol edilerek sıvı killi toprak ilavesi yapılır. Heykelcik deri sertliğine geldiğinde kalıp açılır ve dış yüzey kalıp birleşme yerlerinde oluşan çıkıntılar temizlenerek düzeltilir. Genellikle bu teknikte üretilen heykelciklerin iç

[226] Söz konusu teknikler ve uygulamaları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Tahberer 2006, 43-61.

taraflarında pürüzsüz bir dokunun oluştuğu gözlemlenmiştir. Eserin iç kısmında kalıp birleşim izi yoktur kesinlikle. Kil et kalınlığı tamamen eşit olup yüzeyi pürüzsüz dokudadır.

K.3

K.35

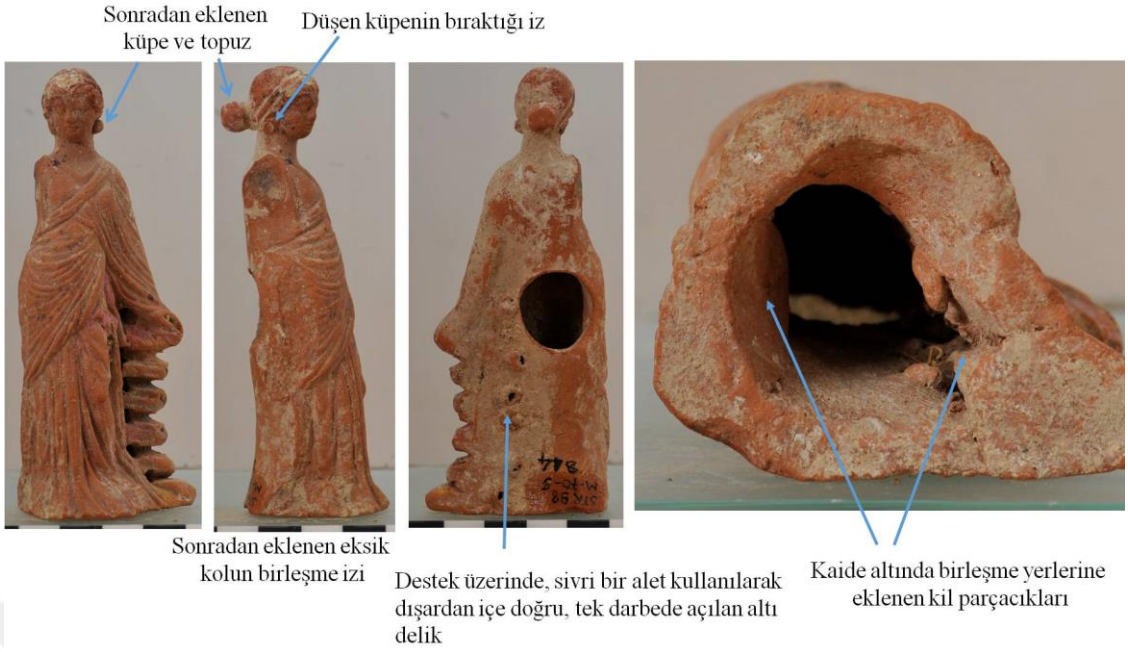

K.127

K.253

Stratonikeia eserlerinde tümden döküm tekniğinin kullanıldığı eser yoktur. Eserlerin tümü baskı ve yarı döküm tekniği ile yapılmıştır. Döküm tekniği sadece vücut uzuvları ve bazı süs eşyaları için kullanılmıştır. Özellikle Hellenistik Dönem'e tarihlenen başların döküm tekniği ile üretildikleri tespit edilmiştir. Baş haricinde kol ve bacak gibi uzuvların da ayrı kalıplarda bu teknik ile yapılarak gövdeye çeşitli yöntemler ile birleştirildiği görülür. **K.157**'de başın arka kısmında saça sonradan ekleme, yuvarlak düzgün formda bir topuz ve küpeleri bulunmaktadır. **K.112**'de ise çelenk, baş üzerine sonradan yerleştirilmiştir.

K.157

K.112

Stratonikeia eserlerinde çeşitli uzuvların gövdeye birleştirilmesi için genellikle sulu kil kullanılmıştır. **K.68** numaralı Eros örneğinde olduğu gibi birleştirme farklı şekillerde de yapılabilmektedir. Söz konusu örnekte Eros ayakta ve direk zemin üzerine basmaktadır. Ayaklar ön kalıba ayrı kil parçasıyla ekleme yapılarak birleştirilmiştir. Alt kısımdan eklenen kil parçacıkları ve kenarlarda görülen parmak izleri ise parmakla müdahale edildiğinin işaretidir. Bu birleştirme işi kaidenin altında kaldığı içinde rahat bir

şekilde müdahalenin edildiği gözlemlenmiştir. Aynı durum vücudun görünen kısımlarında olamayacağı için, buradaki birleştirmelerde ise yukarıda da bahsi geçtiği gibi sulu kil tercih edilmiştir.

K.68

Bazı örneklerde, sonradan birleştirilen uzuvların vücuda tutturulması sırasında, vücutla fiziksel bir bağı oluşmadığı için pişirme esnasında çatlaklar oluştuğu görülmektedir. Bazı eserlerin birleştirilmesinde görülen özensizlik figürinlerin eklenti yerlerinden ayrılmasına sebep olmaktadır**. K.39**'da diz çökmüş Aphrodite figüründe içi dolu kollar gövdeden, birleşme yerinden ayrılmıştır. Benzer durum **K.90**'daki satyr örneğinde de görülmektedir. Sol kol eksik olup, sağ kol ise restorasyonla gövdeye birleştirilmiştir.

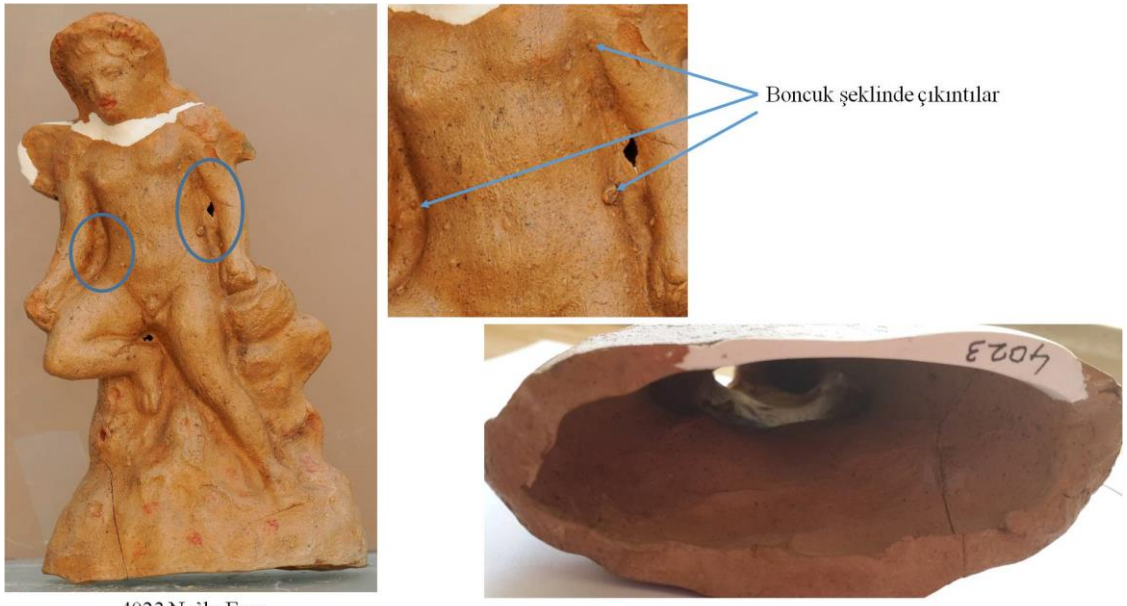
K.39, **K.90**

Tüm değerlendirmeler ışığında, ikili kalıpların dışında farklı kalıpların kullanımı özellikle Hellenistik Döneme tarihlenen eserlerde görülmektedir. Bu dönemde eserlerde baş ve diğer uzuvlar gövde üzerine sonradan eklenirken, Roma İmparatorluk Dönemi eserlerinde eller, kollar ve bacaklar vücuttan ayrılmaz. Bu dönemde baş kısmı da kalıp içerisindedir.

Antik Çağ'da figürin kalıplarının üretiminde farklı malzemeler kullanılmıştır. Bu malzemelerin başında terrakotta ve alçı gelmektedir. Stratonikeia'da bir adet malzemesi terrakotta olan kalıp tespit edilmiştir. **K.138** numaralı eser, tek parça kalıp içerisine dolgu tekniğinde yapılmış olup, üzerinden kalıp alınacak orijinal (pozitif) modeldir. İçinin dolgu olması, arka kısmında pişirme deliğinin bulunmaması ve altı kısmında açık bırakılmamasından dolayı kalıp olma ihtimali oldukça yüksektir. Ayrıca arka yüzeyinde üstte ve altta çapraz şeklindeki kazıma işaretler, bu eserin kalıp olarak kullanılmış olabileceği fikrini destekli kılmaktadır. Bu işaret alt kısımda oldukça belirgindir. Kalıpların belli yerlerine çeşitli işaretlerin konulması, eserin kaymasını engellemek amacıyla yapılmış olmalıdır.

Stratonikeia'da tespit edilen bir diğer kalıp ise alçıdan yapılandır. Kilden sonra en çok kullanılan malzemenin başında gelir. Ancak alçı, kil kadar doğa koşullarına dayanıklı olmadığı için yapılan yontuların çok azı günümüze ulaşır. Bu bağlamda kentte buluntu olarak alçı kalıp ele geçmemesine rağmen kullanıldığını gösteren izler oldukça fazladır. Bu konuda alçı kalıpların ele geçtiği Tarsus-Gözlükule önemli veriler sağlamaktadır. Tarsus-Gözlükule figürinlerini inceleyen H. Goldman alçı kalıp ile üretilmiş eserlerin yüzeyinde boncuk şeklinde çıkıntıların gözlemlendiğini belirtmektedir. H. Goldman'a göre alçı modelin üzerine o kadar dikkatsiz bir şekilde dökülmüşki, eserin derin yerlerinde hava sıkışmış ve kalıpta delikler oluşturmuştur. Bu kalıbın içine kil bastırıldığında, figürün görüntüsünü bozan, boncuk şeklinde çıkıntıların oluşmasına sebep olmaktadır ve bu da kalıbın terrakotta değil alçı olduğunu ispatlamaktadır[227]. Stratonikeia eserlerinin genelinde de Tarsus örnekleriyle benzer, alçı kalıbı işaret eden boncuk şeklindeki çıkıntılar vardır. Mevcut durum Stratonikeia koroplastlarının alçı kalıp kullanma konusunda o kadar da uzmanlaşmış olmadıklarını göstermektedir.

[227] Goldman 1950, 298.

K.65

K.262, **K.266**

Stratonikeia figürinleri içerisinde birbirinin tekrarı şeklinde aynı kalıptan çıkmış üretimlerde mevcuttur. Bu durum da bir kalıbın birden fazla eser için kullanılmış olduğunu göstermektedir. **K.3-K.4**, **K.35-K.36**, **K.102-K.103**, **K.114-K.115-K.116-K.117**, **K.131-K.132**, **K.128-K.130**, **K.144-K.145**, **K.108-K.109**, **K.278-K.279**, **K.60-K.61**, **K.249-K.250**, **K.8-Res.4**, **K.106-K.107**, **Res.3-K.257** numaralı örneklerin üretimi aynı kalıptan çıkmadır. 30 adet eserde tespit edilen aynı kalıp üretimlerde yukarıda da bahsi geçtiği gibi figürinlerin üzerinde aynı noktalarda alçı kalıbı işaret eden boncuk şeklinde çıkıntılar mevcuttur. Ayrıca seri üretime bağlı olarak kalıbın çok kullanılmasından kaynaklı, önü yıpranmış bir kalıptan alınmış **(K.12**, **K.33**, **K.47**, **K.111)** figürinler de vardır Bu bozulma eserlerin yüzeylerinde rahatlıkla görülmektedir.

K.3-K.4

K.144-K.145

Alçı ve pişirilmiş toprak kalıplarla çalışmanın hem avantajı hem de dezavantajı vardır. Kil kalıplar daha fazla işçilik gerektirir ve pişirme işlemi sırasında fiziksel değişime karşı daha dayanıksızdır ama son derece de uzun ömürlüdür. Buna karşın alçı daha kısa zamanda orijinale çok yakın kopyaların yapılmasına olanak sağlar. Bununla beraber sık kullanımda, gittikçe detaylar azalır ve çok daha çabuk bozulur ve bu nedenle de sıkça yenisinin yapılması gerekir. Antik alçı kalıplarının kalıntılarına rastlamak genellikle güçtür. Çünkü alçı kolay yok olabilen bir malzemedir. Pişirilmiş toprağın, toprak altında uzun süre bozulmadan kalma şansı çok daha yüksektir[228].

3.3 Arka Yüz

Stratonikeia figürinleri kendi içinde kalite, özen ve işçilik açısından çeşitlilik göstermektedir. Bu farklılığın en önemli göstergelerinden biri de bazı eserlerin arka yüzündeki işçiliktir. Stratonikeia eserlerinin çoğunda ön kalıp özenli bir şekilde işlenirken, arka kalıp çoğunlukla düz bırakılmıştır. Arka yüzleri korunmuş **K.1**, **K.20,** **K.32**, **K.34**, **K.35**, **K.36**, **K.37**, **K.39**, **K.41**, **K.48**, **K.56**, **K.60**, **K.61**, **K.65**, **K.71**, **K.73**, **K.90**, **K.101**, **K.139**, **K.146**, **K.152**, **K.153**, **K.157**, **K.165**, **K.166**, **K.167**, **K.169**, **K.170**, **K.172**, **K.173**, **K.174**, **K.175**, **K.176**, **K.177**, **K.186**, **K.187**, **K.199**, **K.200**, **K.214**, **K.251**, **K.252**, **K.261**, **K.266**, **K.281**, **K.283**, **K.268**, **K.300**, **K.318** numaralı toplam 48 adet eserlerde arka kısım tam veya yarı işlenmiştir. Arkası işlenmiş figürinler kullanım amacına yönelik olarak tamamen işçiliksiz değil, fakat ön yüze göre yüzeysel

[228] Tahberer 2006, 54-55.

bırakılmıştır**.** Bazı eserlerde ise arka kısım düz bırakılmış olup sadece başlara ait kalıplamalarda başın arka kısmına, topuzlar ve saç taramalarıyla zengin bir görünüm kazandırıldığı görülmektedir.

G. Işın, Patara örneklerinden yola çıkarak yaptığı değerlendirmesinde her iki yüzünde eşit derecede özenle ve dikkatle çalışılmış eserlerin MÖ 100-MÖ 50 yılları arasına tarihlenebileceğini belirtir. Arka yüz işlenmeden, sadece başların önlü arkalı saç ayrıntılarının işlendiği örnekleri MÖ 2. yy'ın ortalarından itibaren MS 50 yıllarını kapsayan geniş bir zaman dilimi içine yaymıştır. MÖ 50- MS 50 yılları arasına tarihlenen örneklerde ise kalça, bacak ya da sırt gibi, ayrıntılara girmeden yüzeyi hafif dış bükey olarak şekillendirilmiş, başın arkası ise belirgin bir bombe olarak bırakılmıştır[229].

İkili kalıplama bazı eserlerde ise yan cepheler olarak uygulanmıştır. Bazı örneklerin ise her iki yüzü de işlenmiştir. **K.71**'de Eros figürünün arka kısmı düz verilirken yunus her iki yan yüzden işlenmiştir. **K.281** numaralı panter, **K.283** numaralı horoz, **K101** numaralı miğferli gladyatör başı ve **K.214** numaralı ayak parçası iki yan yüz olarak işlenmiştir.

K.39

K.1

K.165

K.60

K.61

K.35

K.36

K.32

K.37

K.300

[229] Işın 2007, 14.

K.166

K.268

K.90

K.266

K.261

K.73

K.34

K.167

K.65

K.153

K.146

K.152

K.139

K.48

K.71

K.283

K.251

K.252

K.20

K.214 **K.101** **K.281**

K.157 **K.318** **K.41** **K.169**

K.170 **K.172** **K.175** **K.56**

K.173 **K.174** **K.176** **K.177**

K.187 **K.199** **K.186** **K.200**

Stratonikeia eserlerinde arka yüzü işlenen eserlerin geneli Hellenistik Dönem'e tarihlenmektedir. Buda göstermiştir ki Hellenistik Dönem'de arka yüzün işlenmesine daha önem verilmiştir. Roma İmparatorluk Dönemi'ne gelindiğinde ise üretim tekniğinin Hellenistik Dönem'e göre değiştiği ve basitleştiği görülür. Örnek teşkil etmesi açısından Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen **K.29**, **K.31**, **K.110**, **K.117**, **K.149** numaralı örneklerde görüldüğü gibi arka kalıp genellikle düz bir zemin olarak düşünülmüştür. Ayrıca ön ve arka kalıpları dışında, farklı kalıpların kullanımı Roma İmparatorluk Dönemi örneklerinde genellikle görülmemektedir.

3.4 Kaide

Stratonikeia koroplastiği içerisinde, figürinlerin üzerinde yükseldiği farklı tip ve profillerde kaideler uygulanmıştır. Çoğunluğu figürin ile birlikte bir bütün olarak tasarlanmıştır. Dönemsel olarak farklılıklar gösteren bu kaide tipleri tarihlemede önemli bir ölçüttür. Stratonikeia figürinlerinde kaideler alçak plaket **(K.146**, **K.153)** alçak kare profilli **(K.1)**, alçak dikdörtgen profilli **(K.34)**, yuvarlak (**K.71**) ve yarım yuvarlak profilli **(K.9, K.141)**, yüksek dörtgen profilli **(K.125**, **K.280)**, alçak dörtgen **(K.140)**, yüksek dörtgen ve yüksek beşgen kaide **(K.8**, **K.94**, **K.122)** tipindedir. Bu kaideler içerisinde alçak dikdörtgen profilli iki örneğin tabanı kapalı olup (**K.153**, **K.34**) bu yönüyle diğer örneklerde ayrılır. **K.8** numaralı eserde ise kaide beşgen şeklinde olup bu yönüyle yine diğer örneklerden farklılık gösterir. **K.39**, **K.65**, **K.66**, **K.67**, **K.139** numaralı örneklerde kaide diğer örneklerden farklı olarak kayalık görünümünde yapılmış olup tabanı açıktır. Bazı örneklerde ise **(K.152**, **K.68**, **K.73)** kaide olmayıp figürler ayakları üzerinde direk zemine basmaktadır. **K.90** numaralı pan örneğinde zemine basma tam gerçekleştirilememiştir. Figür tam yuvarlak olmayan alçak bir zemin üzerinde durmaktadır. Figürün sağ ayağı önde olup, sol ayak geridedir. Muhtemelen ayakların bu şekilde verilmesinden kaynaklanan duruşu sanatçı tam veremediğinden bu şekilde ki bir

yöntemi tercih etmiştir.

Dönem formlarını göstermesi açısından önemli olan kaideler Hellenistik Dönem'de profilli iken, Roma İmparatorluk Dönemi içerisinde ilerledikçe kaidelerin yükseldiği ve darlaştığı görülmektedir[230]. Dörtgen yüksek kaidelerin özelliği ise figürin ile kaidelerin aynı kalıptan çıkmasıdır.

K.153

K.146

K.34

K.1

K.71

K.158

K.270

K.140

K.125

K.280

K.9

K.141

K.8

K.94

K.122

[230] Silindirik ve profilli dikdörtgen formdaki kaideler yaklaşık MÖ 2. yy'ın sonlarında sık kullanılmaktadır (Baldıran 1990, 45).

K.139 **K.65** **K.152** **K.68** **K.73** **K.90**

3.5 Astar ve Boya

Son işlem olarak figürinler 750-950 derece arasında değişen bir ısısı olan fırınlanmadan sonra, beyazımsı astar üstüne kırmızı, mavi ve sarı renklerin ağır bastığı toprak boyası sürülerek renklendirilmektedir[231]. R. A. Higgins, MÖ Erken 5. yy'dan itibaren figürlerin kalıptan çıktıktan sonra, deri sertliği kıvamında beyaz kireçtaşı veya alçı taşı ile yıkanarak astarlandığını belirtir. Kullanılan beyaz kireçtaşı astar, üzerine sürülen renkli boyanın alt yapısını oluşturarak[232] kil tarafından emilmesini engelliyor, aynı zamanda renklerin daha etkili, canlı görünmesini ve uzun yıllar dayanmasını sağlıyordu[233].

Son yapılan bir araştırma orijinal olarak boyanmış bazı terrakotta figürinlerin gömülmeden önce tekrar boyandığına ilişkindir. Yazar, hala bilinmeyen bir soruya odaklanmış olup Louvre Müzesi'nde korunan iki Hellenistik Dönem örnek üzerinde bu araştırmayı yapmıştır. Örneklerden biri Attika üretimi Menad, diğeri ise Priene Eros'una aittir. Eserler üzerinde mikroskop ile yapılan stratigrafi çalışmasında Menad figürünün boyayla nasıl tamir edildiği, farklı tabakaların olduğu açıkça ortaya koyulmuştur[234].

Stratonikeia figürinlerinin özgün görünümlerini değerlendirebilmek için, hepsinin boyalı olduklarını göz önüne getirmek gerekir. Stratonikeia figürinlerinde renkler genellikle yok olmuştur. Ancak astar ve boya killerinin kullanıldığı, üzerindeki korunagelen izlerden anlaşılmaktadır. Bugünkü görünümlerine karşılık, korunagelen renklerden bir zamanlar ne denli canlı ve etkileyici bir görünümlerinin olduğunu tahmin etmek çok da zor değildir. Farklı astarlama tekniklerinin uygulandığı Stratonikeia

[231] Richter 1984, 196; Erlich 2015, 4.
[232] Higgins 1967, 272.
[233] Işın 2007, 15.
[234] Konuyla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Bourgeois-Jeammet 2014, 84-94, Fig. 1-12b.

eserlerinin genelde dış yüzüne uygulanan astarlar, gövde yüzeyinin daha düzgün görünümünü sağlayan kaplama malzemelerdir. Astar kullanımının bir diğer amacı da istenmeyen gövde rengini gizlemek ve boya altında güzel görünümlü bir zemin oluşturmaktır. Stratonikeia figürinlerinin çoğunda beyaz astarın izleri görülebilmektedir.

Figürinler üzerinde yaptığımız incelemelerde kullanılan astar renginde, yoğunluk beyaz tonlarda olsa da farklı tonlarının varlığı dikkat çekmektedir. İncelediğimiz 118 adet eserde beyaz, 5 adet eserde pembemsi beyaz, 20 adet eserde solgun sarımsı pembe, 12 adet eserde ise kırmızı astar boya kalıntıları tespit edilmiş ve yüzeyi kaplayan ve zemini oluşturan astar, çoğu eserde kısmen korunagelmiştir.

Figürinlerde kullanılan boya killeri ise doğadan alınan renklerdir. İnorganik ve organik bu renklendiriciler, doğrudan kile değil beyaz bir kaplama üzerine uygulanmıştır. Stratonikeia figürinlerinde bu kaplama, eser pişirildikten sonra en son aşamada, beyaz kaplama üzerine yapılmıştır. Çok sayıda örnek üzerinde kaplama ve boya izi korunagelmiştir. Özellikle kentin Hellenistik Dönem eserlerinde bu renk çeşitliliği daha fazladır. Hellenistik Dönem'e tarihlenen terrakottalar, genellikle olağanüstü derecede iyi korunmuş astar ve tüm yüzeyi herhangi bir alanı boş bırakılmadan tamamen boya ile kaplı olmasıyla bilinirler. Bununla birlikte Hellenistik Dönem'e tarihlenen terrakottalarda renk kullanımı Stratonikeia örneklerinde de görüldüğü gibi çok renkli ve karmaşıktır[235]. Stratonikeialı koroplastlar eserlerini boyarken gerçeği yakından yansıtan renkleri tercih etmişlerdir. Özellikle giysiler, takılar, göz, kaş ve dudak gibi portre özelliklerinin verilmesinde ve bunlara ek detaylarda farklı renkler kullanmışlardır. Stratonikeia eserlerinde genelde eserlerin ön yüzündeki boyalar korunmuştur. Arka yüzlerinin boyalı olduğu sınırlı sayıda örnekler de **(K.158**, **K.159)** yer alır. Söz konusu bu figürinler naos buluntusu olup MÖ 3. yy'a tarihlediğimz Tanagra stilini yansıtan lokal üretimlerdir.

Eserlere uygulanan boyalar içerisinde **(Grafik 4)** kırmızı ve tonları, kullanımı en yaygın renktir. Kırmızıdan sonra en çok tercih edilen renkler ise çok koyu gri, sarı ve tonlarıdır. Figürinlerin portre özelliklerinin belirtilmesinde özellikle siyah boya kullanılmıştır. Bunun en güzel örneğini ise Hekate rahibesi **(K.148)** örneğinde görmekteyiz. Örnekte figürünün kaş ve göz haricinde küpesi de siyah renk boyayla verilmiştir. Figürinlerin elbiseleri üzerinde tercih edilen renk ise kırmızıdır. 27 adet eser içerisinde 15'inin elbisesi üzerinde kırmızı renk ve tonları (soluk kırmızı, açık kırmızı donuk kırmızı, kırmızı) boya kullanılmıştır. Kırmızı renkten sonra ise elbiseler üzerinde

[235] Hellenistik Dönem'e tarihlenen çok renkli heykel ve terrakottalar için bkz. Blume 2010, 144-146, Fig. 1-34.

tercih edilen renk sarı ve tonları olup, 5 eser üzerinde sarı, 2'sinde ise kırmızımsı sarı renkte boya kullanılmıştır. Gri ve tonları boya ise 3 eserde korunagelmiştir. Geriye kalan tekil örneklerde de pembe, açık mavimsi gri ve siyah renkte boya kullanılmıştır.

Saçlarda ise yine kırmızı renk boya ve tonları tercih edilmiştir. 48 adet eserde saç üzerinde boya kalıntılarının izlerine rastlanmıştır. 30'unda kırmızı ve tonları, 4'ünde çok koyu gri, 2'sinde açık mavimsi gri, 2'sinde çok soluk kahverengi, 4'ünde kırmızımsı sarı, 2'sinde sarı, 2'sinde güçlü kahverengi, tekil iki örnekte de pembe ve siyah renkte boya kullanılmıştır.

Figürinlerin teni üzerinde ve özellikle de yüz kısmında tespit edilen boya kalıntı izlerine göre kırmızının açık tonları ve pembe rengin kullanıldığını görüyoruz. 40 adet eser içerisinde 7'sinde pembe, 2'sinde açık pembe, 2'sinde soluk kırmızı, 11'inde kırmızı, 1'inde koyu kırmızı, 8'i üzerinde açık kırmızı, 3'ü üzerinde kırmızımsı sarı, 2'sinde çok soluk kahverengi, 1'inde kırmızımsı kahverengi, 1'inde sarı, 1'inde açık grimsi yeşil ve 1 örnekte siyah renk boya kullanılmıştır.

Figürinlerin dudaklarında tercih edilen renkte, yine kullanımı oldukça yaygın olan açık kırmızı renkte boyadır. Boya üzerinde izleri tespit edilen 6 eserden 5'i açık kırmızı, 1'i ise koyu kırmızıdır.

Kaidelerde ise genel olarak tercih edilen renk gri ve tonlarıdır. Sonrasında ise yeşil, kırmızı ve sarı gelir. 28 adet eserin kaide kısmında boya izlerinin kalıntısı tespit edilmiştir. 1'inde gri, 2'sinde koyu gri, 5'inde çok koyu gri, 1'inde yeşilimsi gri, 3'ünde açık yeşilimsi gri, 2'inde açık mavimsi gri, 1'inde koyu kırmızı gri, 1'inde soluk yeşil, 3'ünde grimsi yeşil, 2'sinde açık kırmızı, 1'inde koyu kırmızı, 1'inde kırmızı, 1'inde siyah, 1'inde kırmızımsı siyah, 1'inde sarı ve 2'inde kırmızımsı sarı renkte boya kullanılmıştır.

K.170, K.82

K.241

K.34

K.68

K.148

K.156

K.16

K.10

K.140

K.65

K.157

K.141

K.139

K.142

K.143

K.243

K.153

K.165

K.158

K.160

K.63

K.251

K.252

K.97

K.286

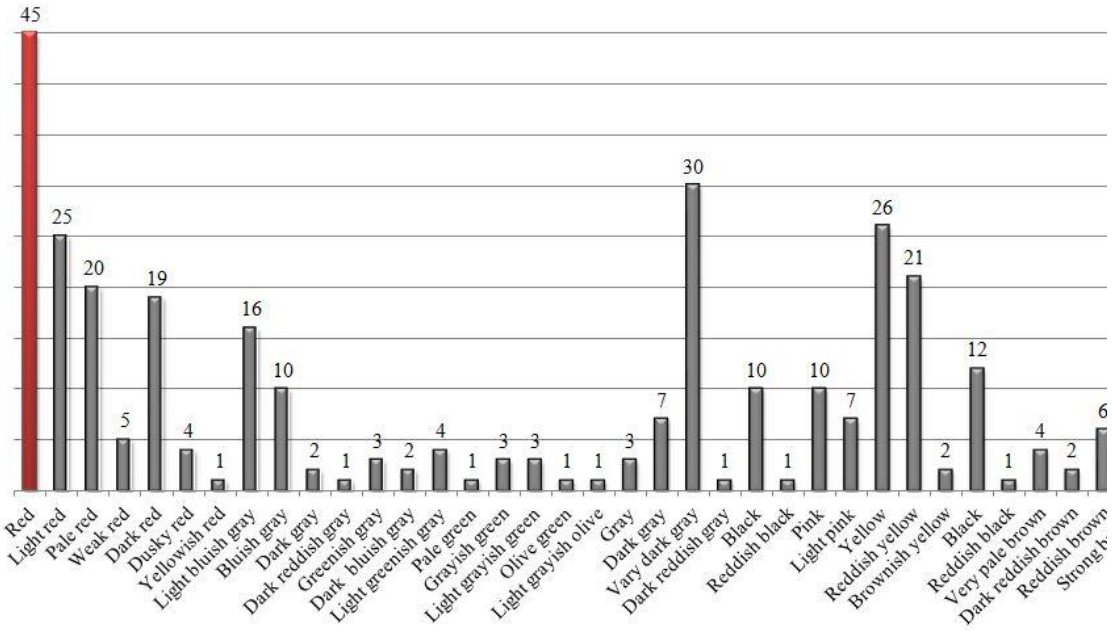
K.294

K.71

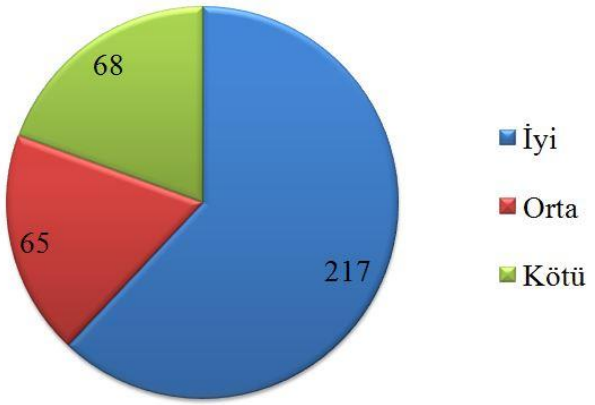

K.159

Grafik 4

3.6 Fırınlama

Grafik 5

Elde ya da kalıpta biçimlendirilen figürinler, fırınlanmadan önce çok iyi kurutulmaktadır. Kurutulmuş eserler gölge bir yerde bir süre bekletildikten sonra kullanıma elverişli sertliğe erişmesi amacıyla ateşte pişirilmektedir[236]. Kilin içine katılan katkılar gibi eserin renginin belirlenmesi pişirmeyle; figürinlerin sertlik derecesi ve

[236] Kil ısıtıldığında bazı değişimlere uğrar. 100 dereceye kadar ısıtılan kil, nemini kaybederek tamamen kurur, ancak bu haliyle ıslatıldığında tekrar biçimi değişebilir. Eğer ısı 600-700 dereceye yükselirse, kilin kimyasal yapısında geri dönüşü olmayan bir takım değişimler olur. Hamurun içinde bulunan minarelerin erime süreci ve buna bağlı olarak renk değişimleri de bu aşamada oluşur. Isı 900-1000 dereceye yükseltildiğinde ise kil zerreleri birbirleriyle birleşmeye başlar (Cooper 1978, 13).

kırıkları da pişirme derecesiyle doğrudan ilişkilidir[237]. Hazırlanan eserlerin pişirilmesi için fırın sıcaklığının 750-950 derece arasında değişmesi gereklidir[238].

Stratonikeia figürinleri göz önüne alındığında eserlerin pişme kalitesi birbirinden farklılık göstermektedir. Pişme derecelerindeki farklılıklardan dolayı oluşan renk farklılıkları eserler üzerinde, özellikle kırık yerlerden belirgin şekilde fark edilmektedir. Stratonikeia eserlerinde pişme durumu figürinlerin kesitine ve dökülme yerlerine bakılarak belirlenmiştir. Öz tamamen siyah ya da kurşuni renkteyse 'kötü pişirilmiş; iç ve dış çeper hamurunun renginde, öz siyah renkteyse 'orta pişirilmiş'; öz tümüyle hamurunun rengindeyse ve kesitte bir renk değişimi yoksa 'iyi pişirilmiş' terimleri kullanılmıştır.

K.134, **K.48** **K.82** **K.161**, **K.184**

Stratonikeia figürinlerinde diğer birçok eser gibi doğa koşullarında ve toprak altında belirli bir bozulma süreci geçirmişlerdir. Toprak altında uzun süre kalan eserler, basınç ya da nemli ve tuzlu ortam nedeniyle kısmen bozulmuşlardır. Nem, figürinlerin dokularını zayıflatarak hassaslaşmasına, çatlayarak parçalanmalarına ya da boyalarının dökülmesine neden olmuş ve bazı eserlerin yüzeylerinde biyolojik ve kimyasal etkenlerin oluşmasını hızlandırmıştır. Özellikle pişme kalitesi düşük ve düşük ısıda fırınlanan figürinler bu tahribattan daha çok etkilenmişlerdir.

Değerlendirmeye alınan toplam 350 adet eser üzerinde çıplak gözle yapılan incelemede 217 adet örnekte figürinler fırınlama sırasında iyi, 65 adet örnekte orta, 68 adet örnekte ise kötü pişirilmiştir **(Grafik 5).** Yukarıda bahsi geçtiği gibi pişirme ısısının

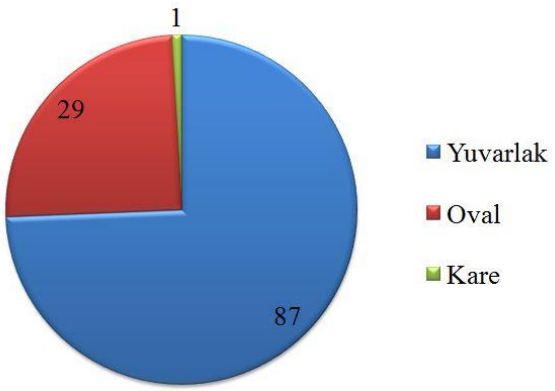
[237] Saf kil yataklarının kullanılmamış olması ya da kullanıldıklarında çıkartılan killere mutlaka katkı maddelerinin eklenmesinin nedeni, Antik Çağda fırınlama yöntemlerinin kilin ergime noktası olan 1200C derecenin üstüne çıkmaya olanak vermemesidir.
[238] Higgins 1969, 11; Richter 1984, 196; Erlich 2015, 4.

düşük olmasından dolayı bazı eserlerde bozulmalar görülmektedir **(K.108**, **K.109**, **K.129)**. Bu değerlendirmeler ışığında atölyelerdeki fırınlama teknolojisinin gelişmiş olduğu söylenebilir.

K.108 **K.109** **K.129**

3.7 Pişirme Deliği

Grafik 6

Genelde terrakotta figürinlerin arka cephesine açılan delik, pişirme sırasında figürinin içerisinde oluşan buharın rahatça çıkıp esere zarar vermemesi içidir[239]. Pişirme delikleri eserlerin tarihlendirilmesinde de önemli bir ölçüttür. MÖ 6. yy'da kare ve dikdörtgen, MÖ 3.-2. yy'da oval, üçgen veya kubbeli dikdörtgen, MS 1.-2. yy'da ise yuvarlak buhar delikleri uygulanmıştır[240].

Pişirme deliği olmayan eser sayısı ise azdır. Sağlam olan eserlerin 3'ünde pişirme deliği olmayıp, buhar çıkışı için başka çözümler bulunmuştur. Bu bağlamda **K.39**, **K.90**, **K.266** numaralı örneklerde buhar çıkışı kaidenin altının boş bırakılmasıyla sağlanmıştır.

[239] Tavukçu 1999, 15.
[240] Tavukçu 1999, 30; Baldıran 1990, 44; Merker 2007, 18.

K.138 numaralı örnekte ise pişirme deliği olmayıp, içi dolu olarak yapılmıştır. Yukarıda da bahsi geçtiği gibi söz konusu eser muhtemelen kalıp görevi görmüş olmalıdır.

Stratonikeia figürünlerinde pişirme deliğinin tam olarak korunduğu eser sayısı 117'dir **(Grafik 6)**. Pişirme deliği olan eserlerde buhar çıkışı kare, yuvarlak ve tam yuvarlak olmayan formdaki deliklerle sağlanmıştır. Tanagra figürinleri için karakteristik olan, Myrina ve Troya'da da örnekleri görülen kare formlu buhar deliği **K.33** numaralı örnekte görülmektedir. Bu yönüyle tek örnek olup diğer örneklerden ayrılır.

Pişirme deliklerinin boyutları da değişkenlik göstermektedir. Çapları ise eserin büyüklüğü ile orantılı değildir. Hellenistik Dönem'den Roma İmparatorluk Dönemi'ne gelindiğinde pişirme deliklerinin çaplarının küçüldüğü gözlenmiştir.

Farklı olarak **K.300** numaralı eserin arka yüzeyinde elips formunda bir açıklık bulunmaktadır. Bu açıklık pişirme deliğinin olması gerektiği noktada yer almaktadır. Her taraftan aşınmış durumdaki bu deliğin pişirme deliği mi yoksa normal bir kırık mı olduğu tartışmalıdır. Zira elbise kıvrımlarının eserin arka kısmında devam etmesi ve deliğin de bu kıvrımları kesmiş olması, bu deliğin normal bir kırık olduğu düşüncesini daha baskın kılmaktadır.

K.109

K.129

K.14

K.117

K.157

K.302

K.33

K.266

3.8 Arkeometrik Analizler

Stratonikeia ve çevresinden ele geçen figürinlerden kopma amorf nitelikteki 25 adet parça arkeometrik yöntemler kullanılarak incelenmiştir. Örneklerin petrografik özellikleri ince kesit optik mikroskop analiziyle, kimyasal yapısı da XRF ve SEM-EDX analizleri ile belirlenmiştir. Analizleri yapılan parçalar, kentin nekropolleri konumundaki Hellenistik Dönem ve Roma İmparatorluk Dönemi buluntuları veren Aldağ, Akdağ, Kabasakız ve İğdemir nekropollerine aittir. Aşağıda yapılan analizler ile ilgili birer grup örneğe ait çalışma verilmiştir.

STR 1-1
Akdağ nekropolü
1998 Yılı
STR 98-AM?

STR 1-2
Akdağ nekropolü
1998 Yılı
STR 98-AM?

STR 2-2
Akdağ nekropolü
1996 Yılı
STR 96-AM?

STR 3-1
Akdağ nekropolü
1998 Yılı
STR 98-AM.59

Şekil 1: Stratonikeia Kazısı çalışma örneklerinden bir bölüm **(XRF-XRD)**

STR 2-1
Akdağ Nekropolü
STR96 AM. 20/40

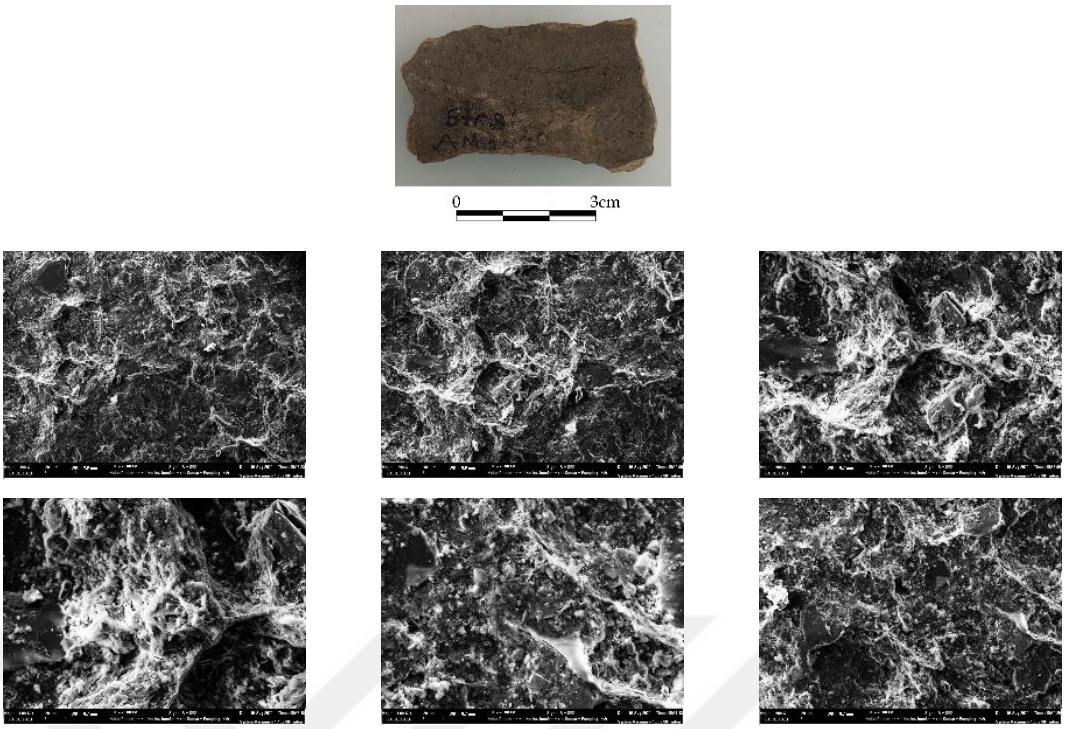
STR 9
Buluntu yeri
bilinmiyor

STR 11
Buluntu
yeri
bilinmiyor

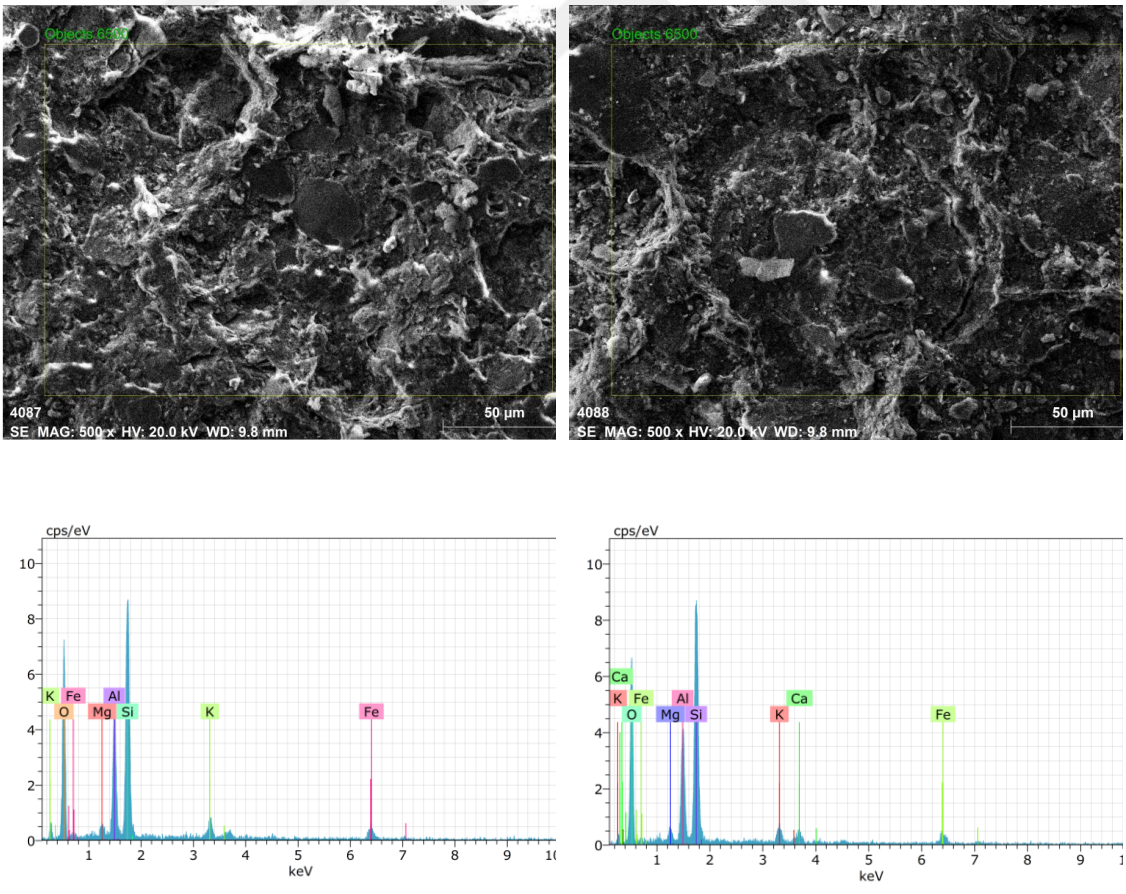
STR 12
Buluntu yeri
bilinmiyor

STR 13
Buluntu yeri
bilinmiyor

Şekil 2: Stratonikeia Kazısı çalışma örnekleri (**SEM)**

Şekil 3: STR 2-1 numunesine ait SEM görüntüsü

Spectrum: Objects 6500

El	AN	Series	unn. C [wt.%]	norm. C [wt.%]	Atom. C [at.%]	Error (1 Sigma) [wt.%]
O	8	K-series	38.82	51.87	66.70	7.29
Si	14	K-series	18.16	24.26	17.77	0.89
Al	13	K-series	10.30	13.76	10.49	0.62
Fe	26	K-series	3.98	5.32	1.96	0.30
K	19	K-series	2.31	3.08	1.62	0.18
Mg	12	K-series	1.28	1.71	1.45	0.17
		Total:	74.85	100.00	100.00	

Spectrum: Objects 6500

El	AN	Series	unn. C [wt.%]	norm. C [wt.%]	Atom. C [at.%]	Error (1 Sigma) [wt.%]
O	8	K-series	41.35	52.66	67.58	7.31
Si	14	K-series	19.12	24.35	17.80	0.92
Al	13	K-series	9.29	11.84	9.01	0.55
Fe	26	K-series	3.24	4.13	1.52	0.23
K	19	K-series	2.40	3.06	1.61	0.17
Ca	20	K-series	2.05	2.61	1.33	0.17
Mg	12	K-series	1.07	1.36	1.15	0.14
		Total:	78.52	100.00	100.00	

Şekil 4: STR 2-1 numunesine ait EDS analiz sonucu

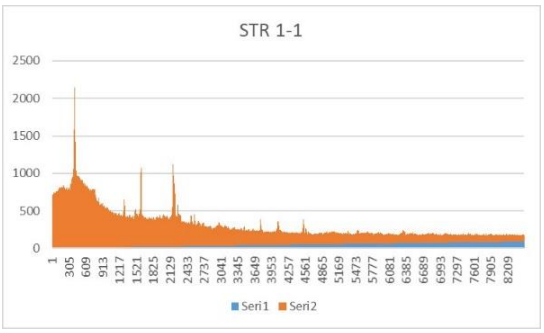
Numunelerin gövde katmanlarının ayrıntılı ana element içerikleri XRF, mineralojik karakterizasyonu XRD analizi ile yapılmıştır.

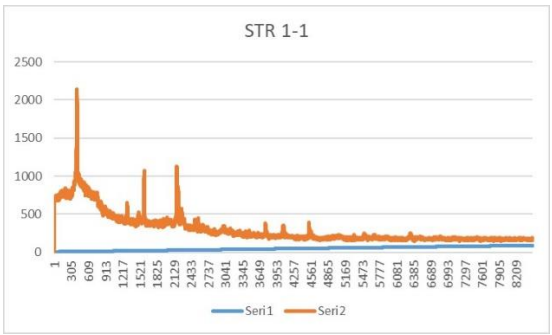
Ana Oksit Element	Oran	1-1	1-2	2-2	3-1
Na_2O	(%)	0,240	0,326	0,726	0,607
MgO	(%)	1,547	1,154	2,072	2,485
Al_2O_3	(%)	16,750	16,010	19,080	20,150
SiO_2	(%)	37,000	36,050	41,930	43,700
P_2O_5	(%)	4,744	6,968	1,125	0,197
SO_3	(%)	0,072	0,085	0,029	0,012
K_2O	(%)	2,394	2,027	2,563	2,652
CaO	(%)	4,910	6,241	6,420	3,576
TiO_2	(%)	0,779	0,738	0,870	0,884
Cr_2O_3	(%)	0,028	0,025	0,016	0,030
MnO	(%)	0,018	0,022	0,037	0,036
Fe_2O_3	(%)	5,077	5,038	5,514	6,000

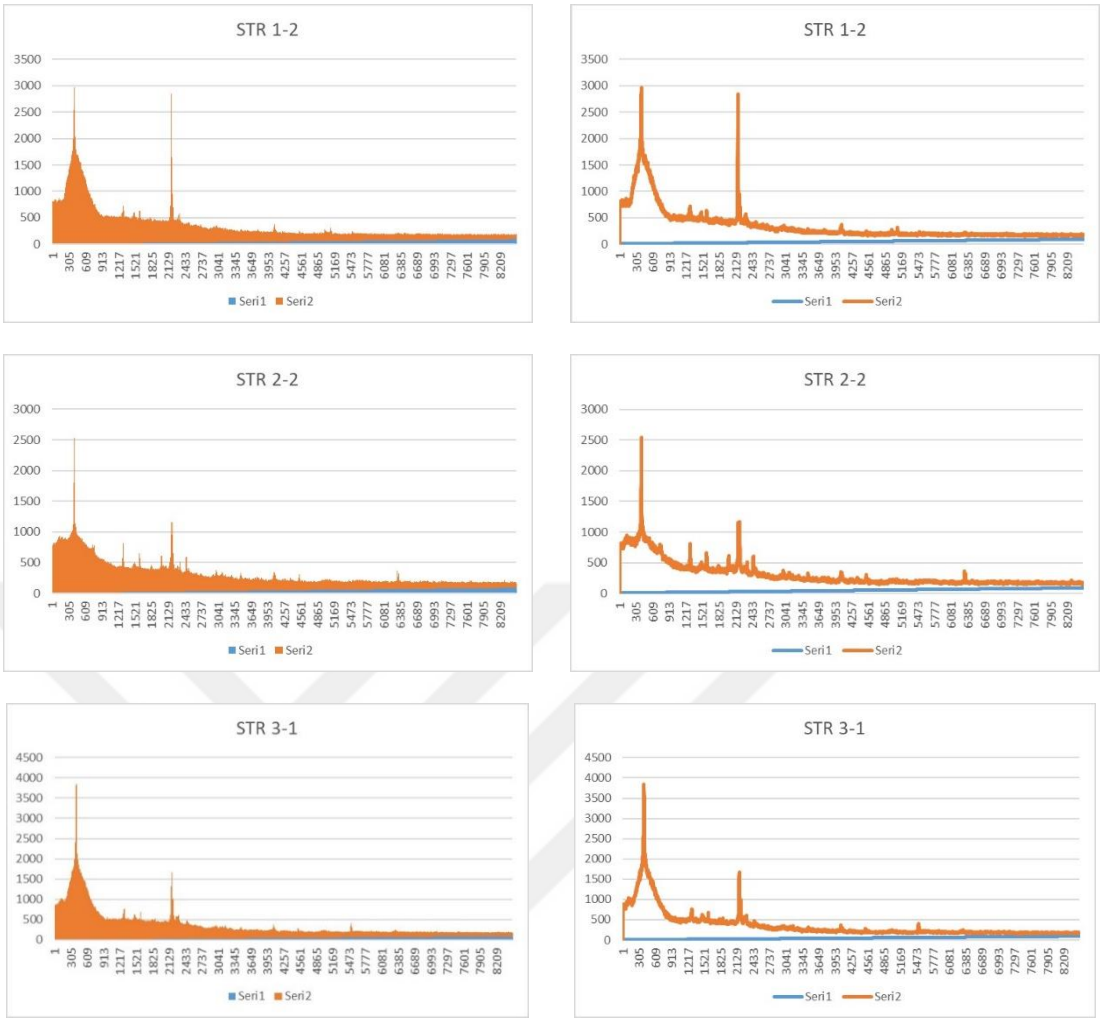
İz Elementler	Oran	1-1	1-2	2-2	3-1
Cl	(ppm)	388,8	311	480,5	331,8
V	(ppm)	100,2	115,6	144,9	133,7
Co	(ppm)	24,5	25,3	30,6	35,6
Ni	(ppm)	126,8	128,1	118,2	151,8
Cu	(ppm)	104,8	54	67	56,7
Zn	(ppm)	177,7	232,1	117,2	107,6
Ga	(ppm)	30,7	29,9	32,7	35
Ge	(ppm)	< 0,5	0,5	1	0,8
As	(ppm)	4,5	2,4	55,9	2,3
Se	(ppm)	0,7	0,2	0,7	< 0,5
Br	(ppm)	2,4	2,2	1,2	1,2
Rb	(ppm)	125	128,3	172,4	181,9
Sr	(ppm)	271,6	357,1	197,6	91
Y	(ppm)	54,6	49,5	58,4	52,2
Zr	(ppm)	161,3	116,5	174,7	156,3

Nb	(ppm)	18,5	18,3	19,9	21,8
Mo	(ppm)	14,2	11,9	5,7	13
Ag	(ppm)	50,8	53,1	34,8	59,8
Cd	(ppm)	37	40	16,6	46,5
Sn	(ppm)	52,9	61,8	6,3	66,1
Sb	(ppm)	44	59,4	< 3,0	69,7
Te	(ppm)	60	81,5	< 3,0	92,8
I	(ppm)	20,2	45,5	1,8	52,5
Cs	(ppm)	76,7	< 4,0	< 4,0	< 4,0
Ba	(ppm)	843	690	513	868
La	(ppm)	201	184	23,1	363
Ce	(ppm)	221	< 2,0	148	< 2,0
Pr	(ppm)	12,9	< 2,0	36,1	< 2,0
Nd	(ppm)	101,2	106,9	135	132,7
Er	(ppm)	2,9	7,9	< 6,4	7
Yb	(ppm)	< 2,0	< 2,0	< 2,0	< 2,0
Hf	(ppm)	< 1,5	< 1,0	< 1,0	< 1,0
Ta	(ppm)	27,6	23,9	20,9	25,1
W	(ppm)	< 1,0	< 1,0	< 1,0	< 1,0
Hg	(ppm)	3,1	2	1,5	1,9
Tl	(ppm)	1	1	0,4	0,8
Pb	(ppm)	53,5	41,4	72,9	32,4
Bi	(ppm)	< 1,0	< 1,0	< 1,0	< 1,0
Th	(ppm)	23,8	22,5	24,1	25,1
U	(ppm)	6	5	4,4	4,4

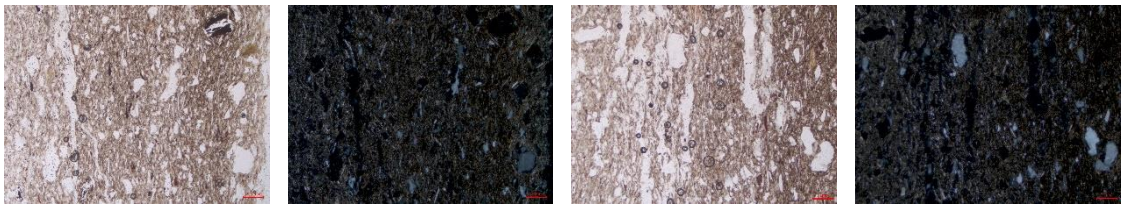
Şekil 5: STR 1-1, STR 1-2, STR 2-2, STR 3-1 örneklerine ait XRF analizi

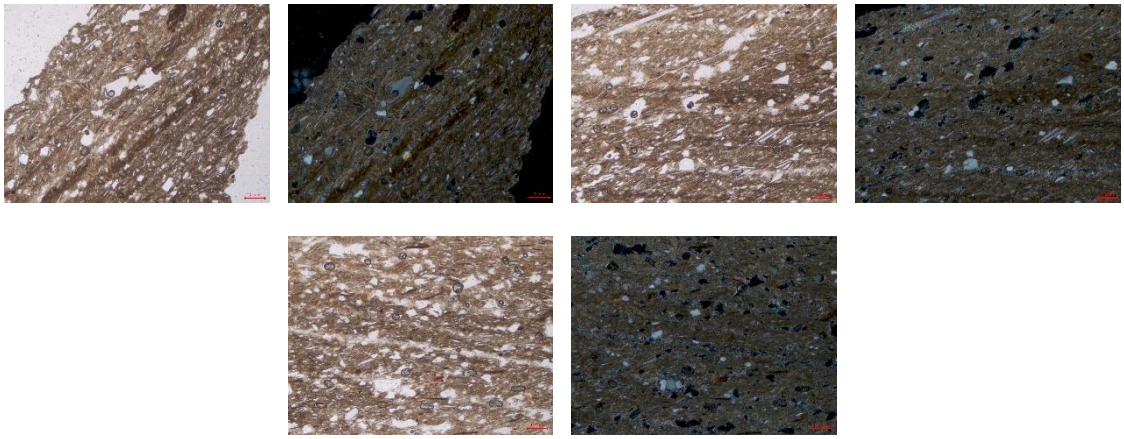

Şekil 6: STR 1-1, STR 1-2, STR 2-2, STR 3-1 örneklerine ait XRD şablonu

Şekil 7: STR 1-1 numunesine ait ince kesit optik mikroskop analizi mikrofotoğrafları

Şekil 8: STR 2-1 numunesine ait ince kesit optik mikroskop analizi mikrofotoğrafları

3.8.1 Analiz Sonuçları ve Bulgular

Örneklerin kimyasal ve mineralojik yapısının belirlenmesi için X-Işını Floresans (XRF), Enerji Dağılım Spektrometre (EDS) ve X-Işını Difraksiyon (XRD) analizleri kullanılır. Morfolojik yapısı ve yüzey özellikleri de Taramalı Elektron Mikroskobu (SEM) ile belirlenir. Örneklerin XRD analizi ile seramiğin yapıldığı hammaddelerin mineral bileşenleri ortaya konulur. SEM ile bu bileşenlerin mikro ölçekte görüntüleri arkeometrik olarak yorumlanabilir. Örneklere XRD sonuçlarını teyit etmek amacıyla EDS analizleri kullanılır.

Seramik örneklerinin kimyasal yapı analizleri XRF tekniği ile gerçekleştirilir. Her bir örnek için elde edilen sonuçlar iki tablo olarak verilmiştir. İlk tabloda ana oksit elementler ve yüzde oranları bulunurken ikinci tabloda örneklerin içerdiği iz elementler ppm ($mg_{kimyasal\ yapı}/kg_{örnek}$) düzeyinde verilmiştir.

Genel olarak örneklerde SiO_2 en yüksek olduğu görülmektedir. Konsantrasyonu yüksek olan diğer bir oksitli yapı Al_2O_3'tir. Bu iki oksitli yapı örneklerde değişmekle birlikte yaklaşık olarak kimyasal bileşimin %42 ile %76'sini oluşturmaktadır. Hematitte (Fe_2O_3) beklendiği gibi örneklerde yüksek oranda bulunmaktadır. %5-7 civarında olan Fe_2O_3 renk verici yapılar arasında en yüksek oranda bulunan kimyasal bileşiktir. Diğer renk verici elementlerin oranları çok düşük seviyededir. Buna göre renklerin yüksek oranda pişirim atmosferine bağlı olarak oluştuğunu söyleyebiliriz. Kimyasal kompozisyonlarda SiO_2, Al_2O_3 ile beraber MgO, Na_2O, K_2O, CaO gibi alkali ve toprak alkali oksit içeriklerinin de bulunduğu görülmektedir. Buna göre sonuçların mineral içerikleri ile uyumlu görülmektedir. Elde edilen sonuçlara göre bazı seramiklerde CaO miktarının yüksek olduğunu görülmüştür. Bu seramiklerin üretiminde kalkerli kil

kullanıldığı söylenebilir.

Bütün örneklerde, beklendiği gibi ppm düzeyinde eser elementler bulunmaktadır. Çok düşük oranda bulunan bu elementlerin büyük çoğunluğu kilin ve seramik hammaddelerin doğal yapısından kaynaklanırken çok az kısmı hazırlama ortamı veya kontaminasyon yoluyla örneklere karışmış olabilir. Eser element oranları parmak izi niteliğinde olup ileride yapılacak karşılaştırmalı analizlerle kilin kökeni, hazırlanma metotları gibi farklı bilgiler sağlayabilir.

Örneklerin SEM görüntüleri farklı büyütme oranlarında mikron ölçekte alınmış ve EDS analizi yapılarak genel kompozisyon belirlenmiştir. EDS verileri de XRF analiz sonuçları ile paralellik göstermektedir. Beklendiği gibi oksijenden sonra silisyum ve alüminyum en yüksek oranda bulunan elementlerdir. Oksit kimyasalların yapısında bulunan oksijenin sonuçlarda görüldüğü gibi en yüksek oranda olması beklenir. EDS analizleri seçilen çok küçük bir alanda SEM görüntüleri ile birlikte yarı-kantitatif veri sağlar. Seçilen bölgelere göre farklı elementel dağılımlar görülebilir. Örneğin 12 numaralı örneklerde yüksek oranda demir bulunması seçilen bölgede ana yapının hematit olduğunu göstermektedir. SEM görüntülerinden yüzeyde bazı deformasyonlar ve çatlaklar görülmektedir. Bu kusurlar örneklerin kullanıldığı dönemde veya bulunana kadar yıpranmış olabileceklerini göstermektedir.

Örneklerin petrografik özellikleri optik mikroskop analiziyle ve mineralojik yapısı X-ışınları difraksiyon spektrometresi (XRD) ile belirlenmiştir. XRD yöntemi ile yapının elementel karakterizasyonundan daha çok mineralojik tanımlamalar yapılabilir. İncelenen örnekler petrografik özelliklerinin yanı sıra kimyasal içerikleri açısından kendi aralarında büyük benzerlikler taşımaktadır. XRD sonuçlarına bakıldığında yapılarda kuvars, kalsit, albit, hematit ve feldispat bulunmaktadır.

Optik mikroskopla elde edilen seramik buluntulara ait petrografik analiz sonuçları incelenmiştir[241]. Örneklerin petrografik dokusal özellikleri, kil matriks ve agrega içeriği, türü, agrega dağılımı ince kesit optik mikroskop analizi ile araştırılmıştır. Optik mikroskop analizlerinin yapılması için seramik örneğin kesitini ifade eden kısımlarını gösterecek şekilde uygun bir kesici ile örnekler kesilmiş ve inceltilerek ince kesitleri hazırlanmıştır. Buna göre seramiklerin genel olarak benzer içerikli olduğu saptanmıştır. Örneklerin iri boyutlu agregalar içerdiği görülmektedir. İncelemelere göre seramik örneklerinin killi ve kırıntılı matriks dokusuna sahip olduğu söylenebilir. Malzemelerin

[241] Numunelerin analiz yorumlamaları Prof. Dr. Cem Gök hocamız tarafından yapılmıştır. Verdiği katkıdan dolayı kendisine çok teşekkür ederim.

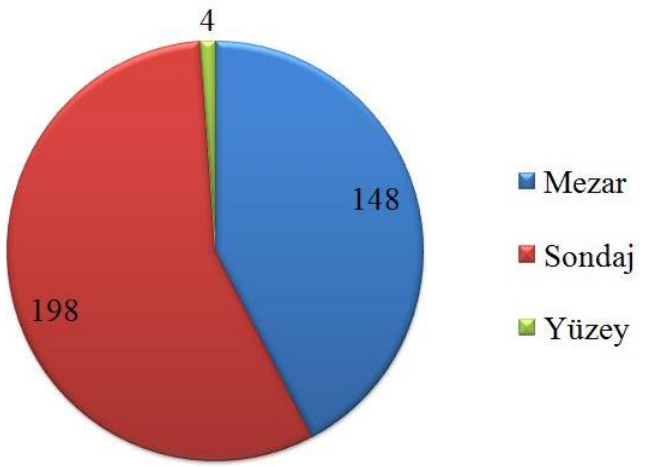
üretiminde ana madde kil olduğu için, yapıda kil minerallerinin yanında feldispatlar, kalsit ve organik maddeler gibi çeşitli katkı maddeleri bulunmaktadır. Bütün analiz sonuçlarına göre genel olarak değerlendirildiğinde örneklerdeki benzerliklerin yüksek olduğu görülmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

STRATONIKEIA VE ÇEVRESİ MEZAR KONTEKSTİ

4.1 Buluntu Durumları

Stratonikeia ve çevresine ait terrakotta figürinlerin buluntu yerleri farklıdır. 148'i mezar, 198'si sondaj, 4'ü yüzey buluntusu olarak ele geçirilmiştir **(Grafik 7).**

Grafik 7: Buluntu yerlerine göre figürinlerin dağılımı

4.1.1 Mezar

Çalışma kapsamında değerlendirilen eserlerin çoğunluğu mezarlardan gelmiştir. Antik Çağ inanç sistemi çerçevesinde ölümden sonra yaşamın devam edeceğine dair düşünce çerçevesinde bir grup terrakotta heykelcik mezar buluntuları içerisinde yerini almıştır. Bu figürinler, ölen kişinin öbür dünyaya olan yolculuğunda ona eşlik etmesinin yanı sıra yeraltı tanrılarıyla da bağlantılı özel bir anlam taşıyabilmektedir.

Stratonikeia ve çevresine ait Hellenistik Dönem'den Roma İmparatorluk Dönemi'ne kadar uzanan yerel koroplastik atölyelerinden, ikonografik türleri ve stilleri kapsayacak şekilde, kontekst buluntularıyla ele geçirilen toplam 148 adet eser, farklı nekropollere ait 43 adet mezardan gelmiştir. Her bir mezara ait kontekst buluntuların isimleri, sayısı ve malzemesi tablo olarak verilmiştir.

4.1.1.1 Mezarların Konteksti

Eserlerin tarihlendirilmesinde genel stilistik özelliklerin yanında, aynı ele geçen eserler de fikir vermektedir. Bu bağlamda eserlerin buluntu durumları ve kontekstleri ile ilgili veriler oldukça önemli olduğu için figürinlerin tarihlendirilmesinde göz önünde

bulundurulmuştur. Bu bütünlüğün daha net olarak görülebilmesi için nekropollerden gelen tüm terrakotta figürinler kontekstleriyle beraber aşağıda tablo içerisinde verilmiştir. Figürin dışındaki kontekst malzemelerin tarihlendirilmesinde doktora tezi kapsamında çalışılmış Akdağ Nekropolü buluntuları dikkate alınmıştır. Daha önce de bahsi geçtiği gibi kap repertuarının tüm nekropollerde aynı olmasından dolayı böyle bir yol izlenmesi uygun bulunmuştur.

Mezarlarda ele geçen eserlerin bir konteks halinde bulunmuş olması, bütün olarak doğru bir şekilde tarihlendirilmesi için önemli bir kriter olduğu bilinmektedir. Arasında terrakotta figürinlerin de ele geçtiği bu konteks buluntular, özellikle tarihi kesin olarak bilinemeyen eserler için büyük bir avantaj sağlamaktadır. Bu çalışma kapsamında incelenen konteks buluntuların ayrı bir başlık altında ele alınmasının, çalışma için gerekli ve doğru bir analiz olduğu görülmüştür. İçinde figürünün bulunduğu bu konteksler, mezarların bulunduğu mevkilere ve mezar numarasına göre sırasıyla ele alınmıştır.

4.1.1.1.1 İğdemir Nekropolü

Resim 1: 1985 Yılı Kuzey Kapıdan İğdemir Nekropolü'nün genel görünümü

Adı: ID16 Numaralı Mezar (Lev. 1)

Açıldığı Yıl: 1985

Bulunduğu Yer: İğdemir Nekropolü

Mezarın Tipi: Kuzey-Güney Doğrultulu Dromoslu Oda Mezar

Kullanım Evresi: En erken kullanım MÖ 2. yy ortaları, son kullanım MS 1. yy'ın ilk yarısı.

Buluntular: Mezar konteksti içinde ilk kullanıma ait iğ formlu unguentarium MÖ 2. yy ortasına[242] aittir.

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	2
Unguentarium	Terrakotta	2

[242] Benzer formdaki unguentariumlar için bkz. Tamsü Polat 2017, Lev. 36-38. Stratonikeia nekropollerinde açığa çıkartılan unguentariumlar ve gelişimleri hakkında ayrıca bkz. Baldıran 1998, 335-356.

Sikke	Bronz	3
Strygilis	Bronz	1
Bıçak	Demir	1
		Toplam: 9

Resim 2: İğdemir Nekropolü 16 numaralı mezar koteksti **K.125- K.118**

Adı: ID33 Numaralı Mezar (Lev. 1)

Açıldığı Yıl: 1986

Bulunduğu Yer: İğdemir Nekropolü

Mezarın Tipi: Doğu-Batı Doğrultulu Dromoslu Oda Mezar

Kullanım Evresi: En erken kullanım MÖ 2.yy ortaları-MÖ 2.yy, son kullanım MS 2. yy

Buluntular: Mezar konteksti içinde iki mask **(K.239-K.240)**, bir horoz **(K.283)**, bir sadaklı ephebos **(K.106)** yer almaktadır. Mezarın ilk kullanımına ait unguentarium[243] MÖ 2. yy'ın ortası-MÖ 2. yy'a tarihlenmiştir.

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	4
Unguentarium	Terrakotta	1
Çelenk Parçaları	Altın	98
		Toplam: 103

[243] Benzer formdaki unguenatarium için bkz. Tamsü Polat 2017, Lev. 39-40.

K.106, K.239, K.240, K.283

Adı: ID53 Numaralı Mezar

Açıldığı Yıl: 1986

Bulunduğu Yer: İğdemir Nekropolü

Mezarın Tipi: Doğu-Batı Doğrultulu Dromoslu Oda Mezar[244]

Kullanım Evresi: En erken kullanım MÖ 2.yy ortaları- son kullanım MS 1-2 yy.

Buluntular: Mezar konteksti içinde bir adet Aphrodite **(K.19)** yer almaktadır. Kontekst içinde bulunan iğ formlu, dışa dönük dudaklı, uzun boyunlu, oval gövdeli unguentarium[245] MÖ 2. yy ortalarına; uzun, okucu burunlu, omuz üzerinde spiral bezemeli kandil[246] MÖ 2. yy'ın 4. çeyreği-MÖ 1. yy'a; hafif dışa dönük dudaklı, küresel gövdeli kâseler[247] MÖ 1. yy-MS 1.yy'a; dışa dönük ince dudaklı, silindirik boyunlu, torba gövdeli, düz dipli unguentariumlar[248] MÖ 1. yy sonu-MS 1. yy başına; dışa dönük dudaklı, silindir boyunlu, ovaid gövdeli tek kulplu testi[249] MS 1-2. yy'a tarihlenir.

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	1
Unguentarium	Terrakotta	8
Kandil	Terrakotta	1
Tek Kulplu Testi	Terrakotta	2

[244] Mezar içerisinde yoğun şekilde kemik parçaları ele geçmiştir. Tespit edilen iskelet parçalarına göre mezar içerisine 1'den fazla bireyin gömülmüş olduğu anlaşılmıştır.
[245] Tamsü Polat 2017, U35, Lev. 38e.
[246] Tamsü Polat 2017, K4-K7, Lev. 83d-g.
[247] Tamsü Polat 2017, Lev. 79e, f, g; Lev. 80a.
[248] Tamsü Polat 2017, U133, U136, Lev. 54d, g.
[249] Tamsü Polat 2017, T22, Lev. 72a.

Kâse	Terrakotta	2
		Toplam: 14

K.19

4.1.1.1.2. Akdağ Nekropolü[250]

Genel olarak arazi, özellikle de nekropol alanı kireç taşından oluşmakta olup, güneye doğru hafif meyillidir. Bundan dolayı alan mezar yapımına ve mezarın doğanın etkisinden korunmasına oldukça elverişlidir. Akdağ Tepesi'ndeki nekropol çalışmalarında çok sayıda mezar açılmıştır. Açılan mezar grupları içerisinde çoğunluğu dromoslu oda mezarlar oluşturmaktadır. Arazinin doğal sathına oyulmuş dikdörtgen planlı (kist) sanduka tipi mezarlar ise azınlıktadır. Her iki mezar tipi arasında yön birliği bulunmazken, dromoslu oda mezarlar arazinin eğimine uyularak kuzey-güney doğrultusunda yapılmış olup, dromosları güneye bakmaktadır[251].

Adı: AM2 Numaralı Mezar[252] **(Lev. 2)**

Açıldığı Yıl: 1996

Bulunduğu Yer: Akdağ Nekropolü

Mezarın Tipi: Kuzey-Güney Doğrultulu, Tek Odalı Dromoslu Oda Mezar

Kullanım Evresi: En erken kullanım MÖ 2. yy ortaları, son kullanım MS 2. yy'ın 2.

[250] Muğla İli, Yatağan İlçesi, Eskihisar Mahallesi, Akdağ-Börükçü düzü Mevkisi'nde, Türkiye Kömür İşletmeleri Güney Ege Linyitleri İşletmesi Bölge Müdürlüğü'nün Yatağan Termik Santraline kömür sağlamak için hafriyat çalışmaları yaptığı alanda mermer eserlerin çıkarılmasının öğrenilmesi üzerine, Muğla Müze Müdürlüğü, GELİ'nin buradaki çalışmalarını durdurarak kazılar yapmış ve farklı tiplerde mezarlar tespit edilmiştir. GELİ'nin bu alanda yaptığı çalışmada iki adet üzerlerinde gladyatör betimli mezar steli, bir adet kabartma bulunan mermer blok, sütun başlık ve tamburları ile sunakların açığa çıkarıldığı saptandığından Muğla Müze Müdürlüğü bu alanda kurtarma kazısı yapılması gerektiğine karar vermiş ve Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün izniyle alanda kurtarma kazılarına başlanmıştır. O dönemdeki bu çalışmalar, Muğla Müzesi Müdür Vekili Fütühat Küçükçoban tarafından yürütülmüştür.

[251] Bu alanda gerçekleştirilen nekropol çalışmaları için bkz. Boysal 1997, 153-160; Boysal-Kadıoğlu 1998, 215-228. Akdağ Nekropolü R. T. Polat tarafından doktora tezi kapsamında çalışılmış ve yayına dönüştürülmüştür (Tamsü Polat 2017). Akdağdan bir mezar ve buluntuları için ayrıca bkz. Civelek 2006, 47-64.

[252] Mezarın mimarisi için bkz. Tamsü Polat 2013, 34.

yarısı.

Buluntular: Mezar konteksti içinde altı adet Aphrodite **(K.14**, **K.23**, **K.5, K.24, K.15, K.164),** bir adet Hekate rahibesi **(K.149)**, bir adet sadaklı ephebos **(K.117)**, bir adet oyuncak Attis **(K.300)**, bir adet köpek **(K.278)**, bir adet horoz **(K.282)** yer almaktadır[253]. Mezar kontekstinde bulunan gümüş sikke[254] MÖ 150-120; iğ formlu unguentariumlar **(Res. 3)** MÖ 2. yy ortaları[255], MÖ 2. yy sonu-MÖ 1. yy başı[256]; uzun okucu burunlu, omuzda bitkisel bezemeli kandil[257] MÖ 2. yy'ın 4. çeyreği-MÖ 1. yy; kısa okucu burunlu, iç bükey diskusta gladyatör mücedelesi betimli kandil[258] MÖ 1. yy sonu-MS 1. yy; tek kulplu testiler MS 1. yy[259]-MS 1.- 2. yy[260]; okucu burunlu, iç bükey diskusta denizatına binmiş insan betimli kandil MS 1. yy'ın ilk yarısı-MS erken 2. yy'a; torba formlu unguentarium[261] MS 2. yy'ın 2. yarısına tarihlendirilmiştir **(Res. 4)**.

Adı	**Malzemesi**	**Adedi**
Figürin	Terrakotta	11
Unguentarium	Terrakotta	13
Kandil	Terrakotta	3
Tek Kulplu Testi	Terrakotta	6
Kâse	Terrakotta	1
Aryballos	Terrakotta	1
Strigilis Parçası	Bronz	1
Sikke	Gümüş	1
		Toplam: 37

[253] Figürinlerin katalogları ve tarihlendirilmesi için bkz. Tamsü Polat 2017, 12-13, F1, F3, F12, F14, F15, F24, F30, F39, F43, F44, 12-13.
[254] Tamsü Polat 2017, 12, S23, Lev.114.
[255] Tamsü Polat 2017, 12, Lev.36c-d.
[256] Tamsü Polat 2017, 12, Lev.46d.
[257] Tamsü Polat 2017, K9, Lev. 83ı; Tozkoparan 1998, Res. 26, 31-34.
[258] Tamsü Polat 2017, K48, Lev.88d.
[259] Tamsü Polat 2017, 13, Lev.118b.
[260] Tamsü Polat 2017, 13, Lev.118b.
[261] Tamsü Polat 2017, 12, Lev.56d, MS 2. yy'ın 2. yarısı.

K.14, **K.23**, **K.5**, **K.149**, **K.117**, **K.24**, **K.300**, **K.15**, **K.164**, **K.282**, **K.278**

Resim 3

Resim 4

Adı: AM3 Numaralı Mezar[262] **(Lev. 2)**

Açıldığı Yıl: 1996

Bulunduğu Yer: Akdağ Nekropolü

Mezarın Tipi: Kuzey-Güney Doğrultulu, Tek Odalı Dromoslu Oda Mezar

Kullanım Evresi: En erken kullanım MÖ 3. yy ortaları-MÖ 3. yy sonları, son kullanım MS 2. yy.

Buluntular: Mezar konteksti içinde iki adet sadaklı ebhebos **(K.109**, **K.129)** yer almaktadır. Kontekstinde bulunan Hellenistik Dönem sikkeler MÖ 250-190[263], MÖ 166-

[262] Mezarın mimarisi ve buluntuların tarihlendirilmesi için bkz. Tamsü Polat 2013, 155-157; Tamsü Polat 2017, 13. Mezar buluntusu olan unguentariumlar hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. Baldıran 1998, 338.

[263] Tamsü Polat 2017, Lev. 114-S1.

88[264], MÖ 150-120[265] yıllarına tarihlendirilmiştir. İğ formlu unguentariumlar **(Res. 5)** MÖ 3. yy ortası-MÖ 3. yy sonu[266], MÖ 2 yy ortası, MÖ 2 yy 2.yarısı[267], MÖ 2. yy yarısı-MÖ 2. yy[268], MÖ 2. yy sonu-MÖ 1. yy[269]; torba gövdeli unguentariumlar[270] MÖ 1. yy ortası-MS 1. yy. Küçük yuvarlak diskuslu kandil[271] MÖ 2.-1. yy, omuz etrafında dil motifli kandil[272] MS 1. yy'ın 2. yarısı, omuz üzerinde dil motifli kandil[273] MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy. Boyunlu, geniş karınlı tek kulplu testi[274] MÖ 1. yy sonu-MS 1. yy; boyunsuz, torba gövdeli tek kulplu testi[275] MS 1.-2. yy; boyunsuz çift konik gövdeli testi[276] MS 1.-2. yy. Stamnoslar[277] ise benzer örneklerine göre MS 1. yy'a tarihlendirilmiştir.

Adı	**Malzemesi**	**Adedi**
Figürin	Terrakotta	2
Unguentarium	Terrakotta	1+
Kandil	Terrakotta	1+
Urne	Terrakotta	2
Tek Kulplu Testi	Terrakotta	1+
Stamnos	Terrakotta	3
Tava	Terrakotta	1
Pyxis	Terrakotta	1
Küpe	Altın	1 Çift
Strigilis	Bronz	1
Halka	-	1
Sikke	-	1+
		Toplam: 20+

[264] Tamsü Polat 2017, Lev. 114-S6, S9, S12, S17.
[265] Tamsü Polat 2017, Lev. 114- S36, S37, S39, S42-S44, S46-S47.
[266] Tamsü Polat 2017, U2, Lev. 33b, Çiz. 13a.
[267] Tamsü Polat 2017, U23-U25, Lev. 36e-f, Lev. 37a.
[268] Tamsü Polat 2017, U60, Lev. 42f.
[269] Tamsü Polat 2017, U83, Lev. 46e.
[270] Tamsü Polat 2017, U122, Lev. 52e.
[271] Tamsü Polat 2017, K42, Lev. 87g.
[272] Tamsü Polat 2017, K72, Lev. 91a.
[273] Tamsü Polat 2017, K77, Lev. 91f.
[274] Tamsü Polat 2017, T4, Lev. 64b.
[275] Tamsü Polat 2017, T32, Lev. 75b.
[276] Tamsü Polat 2017, T35, Lev. 76a.
[277] Tamsü Polat 2017, Sta1-Sta3, Lev. 117a-c.

K.109, K.129

Resim 5

Adı: AM12 Numaralı Mezar [278] **(Lev. 3)**

Açıldığı Yıl: 1996

Bulunduğu Yer: Akdağ Nekropolü

Mezarın Tipi: Kuzey-Güney Doğrultulu Tek Odalı Dromoslu Oda Mezar

Kullanım Evresi: En erken kullanım MÖ 3. yy ortaları, son kullanım MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy.

Buluntular: Mezar konteksti içinde bir adet sadaklı ephebos **(K. 130)**, bir adet kol parçası **(K.227)** yer almaktadır. Kontekstte bulunan iğ formlu unguentariumlar MÖ 3. yy ortası[279], MÖ 2. yy ortası-MÖ 2. yy[280]; MÖ 2. yy[281], MÖ 2. yy ortası-MÖ 2. yy sonlarına[282] tarihlendirilmiştir **(Res. 6)**. Hellenistik dönem sikkeler[283] MÖ 150-120 yıllarına verilmiştir. Megara kâse[284] MÖ 1. yy; uzun okucu burunlu, omuzda rozet ve

[278] Mezarın mimarisi ve buluntular için bkz. Tamsü Polat 2013, 36; Tamsü Polat 2017, 15-16.
[279] Tamsü Polat 2017, U3, Lev. 33c.
[280] Tamsü Polat 2017, U62, Lev. 43b.
[281] Tamsü Polat 2017, U72, Lev. 44f.
[282] Tamsü Polat 2017, U77, Lev. 45e.
[283] Tamsü Polat 2017, S24-S2, Lev. 114.
[284] Tamsü Polat 2017, Kă17, Lev. 81e.

palmet bezemeli kandil[285] MÖ 2. yy'ın 4. çeyreği-MÖ 1. yy; okucu burunlu, omuzda bitkisel bezemeli kandil[286] MÖ 2.-1. yy; omuzda dil motifli kandil[287] MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy'a tarihlendirilmiştir. Tek kulplu testiler MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy[288], MS 1. yy'ın sonu-MS 2. yy[289]. Torba karınlı unguentariumlar MÖ 1yy ortası-MS 1yy ortası[290], MS 1. yy ortasına[291] tarihlendirilmiştir.

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	2
Unguentarium	Terrakotta	7
Kandil	Terrakotta	4
Tek Kulplu Testi	Terrakotta	9
Kâse	Terrakotta	10
Sikke	Gümüş	2
		Toplam: 34

K. 130, K.227

Resim 6

[285] Tamsü Polat 2017, K11, Lev. 84b.
[286] Tamsü Polat 2017, K.40, Lev. 87e.
[287]Tamsü Polat 2017, K78, Lev. 91g.
[288] Tamsü Polat 2017, T7, Lev. 66a.
[289] Tamsü Polat 2017, T8, Lev. 66b.
[290] Tamsü Polat 2017, U115, U123, Lev. 51d, Lev. 52f.
[291] Tamsü Polat 2017, U138, Lev. 54ı.

Adı: AM20 Numaralı Mezar [292] **(Lev. 3)**

Açıldığı Yıl: 1996

Bulunduğu Yer: Akdağ Nekropolü

Mezarın Tipi: Kuzey-Güney Doğrultulu Tek Odalı Dromoslu Oda Mezar

Kullanım Evresi: En erken kullanım MÖ 3. yy sonu-MÖ 2. yy başları, son kullanım MS 2. yy'ın 2. yarısı.

Buluntular: Mezar konteksti içinde iki adet tiyatro maskesi **(K.241**, **K.242)**, bir adet minyatür altar **(K.294)** yer almaktadır. Kontekstinde bulunan omuzda rulet bezemeli ve bant bezemeli unguentarium[293] MÖ 3. yy sonu-2. yy başı, Hellenistik Dönem sikkeler[294] MÖ 150-120 yıllarına verilmiştir. Torba gövdeli unguentarium MS 1. yy[295], MS 2. yy'ın 2. yarısına[296] tarihlendirilmiştir.

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	3
Unguentarium	Terrakotta	10
Kandil	Terrakotta	1
Kâse	-	1
Tek Kulplu Testi	Terrakotta	5
Kapak	Terrakotta	1
Kadın Figürü Obje	Cam	1
Yaban Domuzu Obje	Onyxten	1
Sikke	Bronz	9
		Toplam: 32

[292] Mezar mimarisi ve buluntuları için bkz.Tamsü Polat 2013, 38; Tamsü Polat 2017, 17.
[293]Tamsü Polat 2017, U8, U15, Lev. 34b; Çiz. 13b, Lev. 35c.
[294] Tamsü Polat 2017, S20-S35, Lev. 114.
[295] Tamsü Polat 2017, U140, Lev. 55b.
[296] Tamsü Polat 2017, U149, Lev. 56e.

K.294, **K.241**, **K.242**

Resim 7

Adı: AM24 Numaralı Mezar [297]

Açıldığı Yıl: 1996

Bulunduğu Yer: Akdağ Nekropolü

Mezarın Tipi: Kuzey-Güney Doğrultulu Tek Odalı Dromoslu Oda Mezar

Kullanım Evresi: MS 1. yy sonu

Buluntular: Mezar konteksti içinde MS 1. yy'ın ilk yarısına ait bir adet sadaklı ephebos **(K.111)** yer almaktadır. Dışa dönük dudaklı tek kulplu testi[298] MS 1. yy sonuna tarihlendirilmiştir.

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	1
Tek Kulplu Testi	Terrakotta	1
Sikke	-	1
		Toplam: 3

[297] Mezar mimarisi ve buluntular için bkz. Tamsü Polat 2013, 38; Tamsü Polat 2017, 18.
[298] Tamsü Polat 2017, T11, Lev. 67c.

K.111

Adı: AM27 Numaralı Mezar [299]

Açıldığı Yıl: 1996

Bulunduğu Yer: Akdağ Nekropolü

Mezarın Tipi: Kuzey-Güney Doğrultulu Khamosorion Mezar

Kullanım Evresi: MÖ 1. yy-MS 1. yy ve sonrası

Buluntular: Mezar konteksti içinde bir adet giyimli yaşlı kadın **(K.155)** figürü yer almaktadır. Kontekst içinde ikinci kullanıma ait armudi gövdeli unguentarium[300] MS 1. yy'ın ilk yarısı, silindirik boyunlu, şişkin gövdeli tek kulplu testi[301] MS 1. yy, bronz ayna[302] MS 1. yy ve sonrasına tarihlendirilmiştir.

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	1
Unguentarium	Terrakotta	1
Kandil	Terrakotta	1
Tek Kulplu Testi	Terrakotta	1
Ayna	Bronz	1
Sikke	Bronz	1
		Toplam: 6

[299] Mezar mimarisi ve buluntular için Tamsü Polat 2013, 39-40; Tamsü Polat 2017, 19.
[300] Tamsü Polat 2017, U108, Lev. 50c.
[301] Tamsü Polat 2017, T12, Lev. 68.
[302] Tamsü Polat 2017, A2, Lev. 120e.

K.155

Adı: AM32 Numaralı Mezar [303] **(Lev. 4)**

Açıldığı Yıl: 1996

Bulunduğu Yer: Akdağ Nekropolü

Mezarın Tipi: Doğu-Batı Doğrultulu Tek Odalı Dromoslu Oda Mezar

Kullanım Evresi: En erken kullanım MÖ 3. yy ortaları, son kullanım MS 2 yy.

Buluntular: Mezar konteksti içinde bir adet Aphrodite rahibesi **(K.152)**, bir adet çelenk taşıyan giyimli erkek **(K.96)** yer almaktadır. Kontekst içinde bant bezemeli unguentarium[304] MÖ 3. yy ortaları, cam unguentariumlar MS 1. yy ilk yarısı-MS 2. yy[305] ve MS 2. yy'a[306] tarihlendirilmiştir.

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	2
Unguentarium	Terrakotta	3
Unguentarium	Cam	2
Kandil	Terrakotta	1
		Toplam: 8

[303] Mezar mimarisi ve buluntular için Tamsü Polat 2013, 40-41; Tamsü Polat 2017, 20.
[304] Tamsü Polat 2017, U4, Lev. 33d.
[305] Tamsü Polat 2017, CU2, Lev. 111b.
[306] Tamsü Polat 2017, CU11, Lev. 111k.

K.152, **K.96**

Resim 8

Adı: AM37 Numaralı Mezar [307]

Açıldığı Yıl: 1997

Bulunduğu Yer: Akdağ Nekropolü

Mezarın Tipi: Kuzeydoğu-Güneybatı Doğrultulu Tek Odalı Dromoslu Oda Mezar

Kullanım Evresi: En erken kullanım MÖ 2. yy ortası, son kullanım MS 2. yy sonları-MS 3. yy başları

Buluntular: Mezar konteksti içinde bir adet parça niteliğinde kol **(K.228)** yer almaktadır. Kontekst içinde erken kullanıma ait iğ formlu unguentariumlar[308] MÖ 2. yy'ın 2. yarısına, son kullanıma ait bronz sikkeler[309] MS 2. yy sonu-MS 3. yy başlarına tarihlendirilmiştir.

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin Parçası	Terrakotta	1
Unguentarium	Terrakotta	17
Kandil	Terrakotta	13
Kulp	Terrakotta	2
Oyun Taşı	Cam	91
Sikke	Gümüş	9
Sikke	Bronz	6
Küpe	-	1
Yüzük	-	1

[307] Mezar mimarisi ve buluntular için bkz. Tamsü Polat 2017, 22-23.
[308] Tamsü Polat 2017, U27-U29, U47, U48, U54, Lev. 37c-e, Lev. 40e-f, Lev. 41f.
[309] Tamsü Polat 2017, S55 (MS 193-211); S56 (MS 202-205), Lev. 116.

Levha Parçası	Altın	-
Strigilis Parçaları	Bronz	1
		Toplam: 8

K.228

Adı: AM39 Numaralı Mezar [310]

Açıldığı Yıl: 1997

Bulunduğu Yer: Akdağ Nekropolü

Mezarın Tipi: Kuzeybatı-Güneydoğu Doğrultulu Tek Odalı Dromoslu Oda Mezar

Kullanım Evresi: En erken kullanım MÖ 2. yy'ın 2. yarısından sonra, son kullanım MS 1. yy sonrası.

Buluntular: Mezar konteksti içinde parça niteliğinde kanat **(K.231)** yer almaktadır. Kontekst içinde iğ formlu unguentarium[311] MÖ 2. yy'ın 2. yarısı; nokta dipli cam unguentarium[312] MS 1-2. yy; aryballos'lar[313] MS 1. yy'a tarihlendirilmiştir.

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin Parçası	Terrakotta	1
Unguentarium	Terrakotta	1
Unguentarium	Cam	4
Kâse	Terrakotta	1
Kandil	Terrakotta	1
Tabak	Terrakotta	1
Aryballos	Terrakotta	2
Yüzük Kaşı	Altın	1
Sikke	Bronz	7
		Toplam: 19

[310] Mezar mimarisi ve buluntular için bkz. Tamsü Polat 2017, 23-24.
[311] Tamsü Polat 2017, U55, Lev. 42a.
[312] Tamsü Polat 2017, CU36, Lev. 113g.
[313] Tamsü Polat 2017, Ary2-Ary3, Lev. 118c-d.

K.231

Adı: AM42 Numaralı Mezar[314] **(Lev. 4)**

Açıldığı Yıl: 1997

Bulunduğu Yer: Akdağ Nekropolü

Mezarın Tipi: Kuzey-Güney Doğrultulu Tek Odalı Dromoslu Oda Mezar

Kullanım Evresi: En erken kullanım MÖ 1.yy-MS 1.yy'ın ilk yarısı, son kullanım MS 2. yy'ın 2. yarısı

Buluntular: Mezar konteksti içinde dört adet ephebos **(K.108**, **K.131**, **K.126**, **K.132)**, bir adet herme **(K.253)** yer almaktadır. Kontekst içinde torba gövdeli unguentariumlar[315] MÖ 1.yy'ın ortası-MS 1.yy'ın ilk yarısı, MS 1.yy'ın ilk yarısı[316], MS 2.yy'ın 2. yarısına[317] tarihlendirilmiştir.

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	5
Unguentarium	Terrakotta	6
Tek Kulplu Testi	Terrakotta	2
Ağırşak	Terrakotta	2
Yüzük	Bronz	1
Sikke	-	4
		Toplam: 21

[314] Mezar mimarisi ve buluntular için bkz. Tamsü Polat 2013, 44; Tamsü Polat 2017, 24-25. Mezar mimarisi ve buluntuları için ayrıca bkz. Boysal-Kadıoğlu 1998, 220-221, Plan 3, Res. 5-8.
[315] Tamsü Polat 2017, U96, U104, Lev. 48f, Lev. 49h.
[316] Tamsü Polat 2017, U111, Lev. 50f.
[317] Tamsü Polat 2017, U159, Lev. 58c.

K.108, **K.131**, **K.126**, **K.253**, **K.132**

Adı: AM48B Numaralı Mezar [318]

Açıldığı Yıl: 1998

Bulunduğu Yer: Akdağ Nekropolü

Mezarın Tipi: Kuzey-Güney Doğrultulu Tek Odalı Dromoslu Oda Mezar

Kullanım Evresi: MÖ. 2-1. yy.

Buluntular: Mezar konteksti içinde bir adet tanrıça **(K.53)** yer almaktadır. Kontekst içinde yer alan iğ formlu unguentarium[319] MÖ 2. yy ortalarına tarihlenmiştir.

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	1
Unguentarium	Terrakotta	1
Kandil	Terrakotta	1
		Toplam: 3

K.53

Resim 9

[318] Mezar mimarisi ve buluntular için bkz. Tamsü Polat 2013, 46.
[319] Benzer örnek için bkz. Tamsü Polat 2017, U29, U30, Lev. 37e-f.

Adı: AM62 Numaralı Mezar [320] **(Lev. 5)**

Açıldığı Yıl: 1998

Bulunduğu Yer: Akdağ Nekropolü

Mezarın Tipi: Kuzeybatı-Güneydoğu Doğrultulu Tek Odalı Dromoslu Oda Mezar

Kullanım Evresi: En erken kullanım MÖ 2. yy'ın ortası-son kullanım MS 2. yy'ın 2. yarısı.

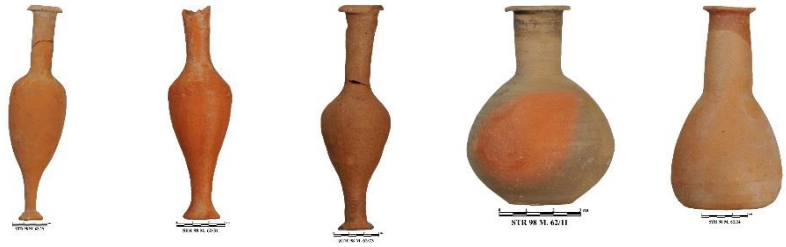
Buluntular: Mezar konteksti içinde sekiz adet Aphrodite **(K.30**, **K.9**, **K.8**, **K.16, K.11**, **K.31**, **K.20**, **K.18)**, bir adet genç kız **(K.156),** iki adet yün eğiren kadın **(K.141-K.142)**, bir adet kayalık üzerine otura kadın **(K.139)**, bir adet boksör **(K.137)**, bir adet bereket boynuzu **(K.232)** yer almaktadır. Kontekst içinde ilk kullanıma ait iğ formlu unguentarium[321] MÖ 2. yy'ın ortası-MÖ 2. yy; son kullanıma ait torba gövdeli unguentarium[322] MS 2. yy'ın 2. yarısına tarihlendirilmiştir.

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	14
Unguentarium	Terrakotta	11
Kandil	Terrakotta	4
Tek Kulplu Testi	Terrakotta	1
Stel	Taş	1
Toplam: 30		

K.30, **K.9**, **K.8**, **K.16**, **K.156**, **K.139**, **K.11**, **K.141**, **K.142**, **K.31**, **K.20, K.137**, **K.18**, **K.232**

[320] Mezar mimarisi ve buluntular için bkz. Tamsü Polat 2013, 50; Tamsü Polat 2017, 33.
[321] Tamsü Polat 2017, U69, Lev. 44c.
[322] Tamsü Polat 2017, U165, Lev. 59c.

Resim 10: Mezar konteksti içinde yer alan unguentariumlar

Resim 11: Mezar konteksti içinde yer alan unguentariumlar

Adı: AM70 Numaralı Mezar [323] **(Lev. 5)**

Açıldığı Yıl: 1998

Bulunduğu Yer: Akdağ Nekropolü

Mezarın Tipi: Doğu-Batı Doğrultulu Tek Odalı Dromoslu Oda Mezar

Kullanım Evresi: En erken kullanım MÖ 2.yy'dan sonra, son kullanım MS 2. yy

Buluntular: Mezar konteksti içinde giyimli bir kadın ve Musa figürü **(K.162**, **K.157)** yer almaktadır. Kontekst içinde çapa burunlu, dikdörtgen diskuslu kandil[324] MÖ 2.-1. yy; tek kulplu testi[325] MS 1. yy sonu-MS 2. yy'a tarihlendirilmiştir.

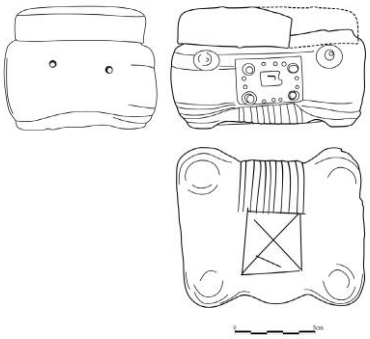
Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	2
Pyxis	Terrakotta	1
Krem Kabı	Terrakotta	1
Unguentarium	Terrakotta	2
Kandil	Terrakotta	2
Tek Kulplu Testi	Terrakotta	3
Kâse	Terrakotta	1

[323] Mezar mimarisi ve buluntular için bkz.Tamsü Polat 2017, 34-35.
[324] Tamsü Polat 2017, K36, Lev. 87a.
[325] Tamsü Polat 2017, T25, Lev. 73a.

Skyphos	Terrakotta	1
Sikke	Bronz	1
Kap	Bronz	1
Fibula	Bronz	1
		Toplam: 16

K.162, **K.157**

Resim 12

Adı: AM78 Numaralı Mezar [326]

Açıldığı Yıl: 1998

Bulunduğu Yer: Akdağ Nekropolü

Mezarın Tipi: Kuzeybatı-Güneydoğu Doğrultulu Dromoslu Oda Mezar

Kullanım Evresi: En erken kullanım MÖ 2.yy'ın 2. yarısından sonra, son kullanım MS 2. yy'ın 2. yarısı.

Buluntular: Mezar konteksti içinde bir adet sadaklı ephebos **(K.128)** yer almaktadır. Kontekst içinde iğ formlu unguentarium[327] MÖ 2. yy ortası-MÖ 2. yy; torba gövdeli unguentarium[328] MS 2. yy'ın 2. yarısına tarihlendirilmiştir.

Adı	**Malzemesi**	**Adedi**
Figürin	Terrakotta	1
Unguentarium	Terrakotta	4
Kandil	Terrakotta	2
Kapak	Terrakotta	2
Sikke	Bronz	1
		Toplam: 10

[326] Mezar mimarisive buluntular için bkz. Tamsü Polat 2013, 53; Tamsü Polat 2017, 36.
[327] Tamsü Polat 2017, U70, Lev. 44d.
[328] Tamsü Polat 2017, U171, 60c.

K.128

Adı: AM80 Numaralı Mezar [329]

Açıldığı Yıl: 1998

Bulunduğu Yer: Akdağ Nekropolü

Mezarın Tipi: Kuzeybatı-Güneydoğu Doğrultulu Tek Odalı Dromoslu Oda Mezar

Kullanım Evresi: MÖ 2.-1. yy

Buluntular: Mezar konteksti içinde bir adet Eros figürü **(K.66)** yer almaktadır. Kontekst içinde omuzda palmet bezemeli, yuvarlak diskuslu kandil[330], omuz üzerinde rozet, bitkisel bezemeli kandil[331] MÖ 2-1 yy'a tarihlendirilmiştir.

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	3
Unguentarium	Terrakotta	2
Kandil	Terrakotta	2
Sikke	Bronz	1
		Toplam: 8

K.66

[329] Mezar mimarisive buluntular için bkz. Tamsü Polat 2013, 54; Tamsü Polat 2017, 37.
[330] Tamsü Polat 2017, K16, Lev. 84g.
[331] Tamsü Polat 2017, K37, Lev. 87b.

Adı: AM89 Numaralı Mezar [332] **(Lev. 6)**

Açıldığı Yıl: 1999

Bulunduğu Yer: Akdağ Nekropolü

Mezarın Tipi: Güneybatı-Kuzeydoğu Doğrultulu Tek Odalı Dromoslu Oda Mezar

Kullanım Evresi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısından sonra-MS 1. yy sonları-MS 2. yy'ın başı

Buluntular: Mezar konteksti içinde bir adet ephebos tipinde Eros **(K.68)**, bir adet kaz üzerinde Eos **(K.72)**, bir adet Aphrodite **(K.10)**, bir adet sadaklı ephebos **(K.121)** yer almaktadır. Kontekst içinde iğ formlu unguentariumlar[333] MÖ 2. yy-MÖ 2. yy'ın 2. yarısı; tek kulplu testi[334]MS 1. yy'ın sonu- MS 2. yy'ın başına tarihlendirilmiştir.

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	4
Unguentarium	Terrakotta	4
Kandil	Terrakotta	1
Tek Kulplu Testi	Terrakotta	1
Tava	Terrakotta	1
Skyphos	Terrakotta	1
Mutfak Kabı	Terrakotta	1
Sikke	Bronz	6
Kap	Bronz	2
		Toplam: 21

K.68, **K.121**, **K.10**, **K.72**

[332] Mezar mimarisi ve buluntular için bkz. Tamsü Polat 2013, 55-56; Tamsü Polat 2017, 38.
[333] Tamsü Polat 2017, U36, U37, U44, U52, Lev. 38f, Lev. 39a, Lev. 40b, Lev. 41d.
[334] Tamsü Polat 2017, T29, Lev. 74b.

Adı: AM90 Numaralı Mezar [335] **(Lev. 6)**

Açıldığı Yıl: 1999

Bulunduğu Yer: Akdağ Nekropolü

Mezarın Tipi: Kuzey-Güney Doğrultulu Tek Odalı Dromoslu Oda Mezar

Kullanım Evresi: En erken kullanım MÖ 2. yy'ın 2. yarısı, son kullanım MS Erken 2. yy.

Buluntular: Mezar konteksti içinde bir adet Aphrodite **(K.33) ,** bir adet yün eğiren kadın figürine ait kaide ve diphros parçası **(K.143)** yer almaktadır. Kontekst içinde burun ucu yay şeklindeki kandil[336], iğ formlu unguentarium[337] MÖ 2. yy'ın 2. yarısı-MÖ 2. yy'a; burun ucu okucu şeklinde, kulpu kadın başı şeklinde olan kandil[338] MS 1. yy'ın ilk yarısı-MS erken 2. yy'a tarihlendirilmiştir.

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	2
Unguentarium	Terrakotta	8
Kandil	Terrakotta	2
Kâse	Terrakotta	4
Lagynos	Terrakotta	1
Sikke	Gümüş	1
Ayna	Bronz	1
İğne	Bronz	2
		Toplam: 21

K.33, **K.143**

[335] Mezar mimarisive buluntular için bkz. Tamsü Polat 2013, 56; Tamsü Polat 2017, 38-39.
[336] Tamsü Polat 2017, K2, Lev. 83b, Çiz. 18b.
[337] Tamsü Polat 2017, U45, Lev. 40c.
[338] Tamsü Polat 2017, K70, Lev. 90h.

Adı: AM98 Numaralı Mezar [339]

Açıldığı Yıl: 1999

Bulunduğu Yer: Akdağ Nekropolü

Mezarın Tipi: Kuzeybatı-Güneydoğu Doğrultulu Tek Odalı Dromoslu Oda Mezar

Kullanım Evresi: En erken kullanım MÖ 3.yy sonrası-son kullanım MS 2.yy'ın 2. yarısı

Buluntular: Mezar konteksti içinde bir adet Aphrodite **(K.1)** yer almaktadır. Kontekst içinde ovaid gövdeli, bant bezemeli unguentarium[340] MÖ 3. yy'ın ortası-MÖ 3.yy sonu; Rodos sikkesi[341] MÖ 250-190 yılına tarihlendirilmiştir. Burun ucu okucu şeklinde, omuzda spiral bezemeli kandil[342] MÖ 2. yy'ın 4. çeyreği-MÖ 1.yy'a; küresel gövdeli cam unguentarium[343] MS 2. yy'a; torba gövdeli unguentarium[344] MS 2. yy'ın 2. yarısına tarihlendirilmiştir.

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	1
Unguentarium	Terrakotta	4
Unguentarium	Cam	2
Kandil	Terrakotta	2
Tek Kulplu Testi	Terrakotta	7
Kâse	Terrakotta	1
Urne	Terrakotta	1
Sikke	Bronz	30
		Toplam: 50

[339] Mezar mimarisi ve buluntular için bkz. Tamsü Polat 2013, 58-59; Tamsü Polat 2017, 41.
[340] Tamsü Polat 2017, U7, Lev. 34a.
[341] Tamsü Polat 2017, S4, Lev. 114.
[342] Tamsü Polat 2017, K7, Lev. 83g.
[343] Tamsü Polat 2017, CU22, Lev. 112h.
[344] Tamsü Polat 2017, U173, Lev. 60e.

K.1

4.1.1.1.3. Kabasakız Nekropolü

Adı: B1 Numaralı Mezar (Lev. 7)

Açıldığı Yıl: 1982

Bulunduğu Yer: Kabasakız Nekropolü (III. Grup-B Çukuru)

Mezarın Tipi: Kuzey-Güney Doğrultulu Lahit Mezar

Kullanım Evresi: MÖ 3. yy'ın ortası-MÖ 3. yy'ın sonu-MS 2. yy'ın 2. yarısı

Buluntular: Mezar konteksti içinde bir adet Dionysos Hermesi **(K.251)**, bir adet Pan **(K.90)**, bir adet Herakles, **(K.63)**, bir adet Herakles'e ait alt gövde parçası **(K.61)** bir adet grotesk **(K.261)**, iki adet mask **(K.243, K.237)**, iki adet kadın **(K.41**, **K.192)** ve bir adet tanrı başı **(K.64)** yer almaktadır. Mezar konteksti içindeki en erken unguentarium[345] MÖ 3. yy'ın ortası-MÖ 3. yy'ın sonuna tarihlenmekte olup, mezar içerisindeki en erken terrakotta buluntuyu oluşturur. Boyun ve gövdede yatay bantlara sahip olan unguentarium geniş ovaid gövdelidir. Tek örnekle temsil edilen kandil[346] MÖ 2. yy'ın 4. çeyreği-MÖ 1. yy aralığına aittir. Diğer 7 adet unguentarium[347] MÖ 1. yy'ın ortası-MS 1. yy'ın ortasına, tek kulplu testi[348] MS 1. yy'a tarihlenir. Mezarın en geç buluntusu olan, boynu ve gövdesi yivli unguentarium[349] ise MS 2. yy'ın 2. yarısına tarihlenir.

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	11
Unguentarium	Terrakotta	9
Kandil	Terrakotta	1

[345] Tamsü Polat 2017, 155, U2, Lev. 33b, Çiz. 13a.
[346] Tamsü Polat 2017, 192-193, Lev. 83c-ı.
[347] Tamsü Polat 2017, 172-175, Lev. 52-54.
[348] Tamsü Polat 2017, 184, Lev. 69b.
[349] Tamsü Polat 2017, 180-181, Lev. 61-62.

Tek Kulplu Testi	Terrakotta	2
Pyxis	Terrakotta	1
Sikke	-	22
		Toplam: 45

Resim 13: Kabasakız Nekropolü B1 numaralı mezar konteksti

K.251, **K.63**, **K.261**, **K.90**, **K.61**, **K.243**, **K.64**, **K.41**, **K.237**, **K.192**

Adı: KS7 Numaralı Mezar

Açıldığı Yıl: 1985

Bulunduğu Yer: Kabasakız Nekropolü

Mezarın Tipi: -

Kullanım Evresi: MÖ 1. yy

Buluntular: Mezar konteksti içinde bir adet grotesk/obez çıplak kadın **(K.268)** yer almaktadır.

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	1
Sikke	-	1
Yüzük taşı	Cam	1
Düğme	Fildişi	1
Madalyon	-	1
		Toplam: 5

K.286

Adı: KS9 Numaralı Mezar (Lev. 7)

Açıldığı Yıl: 1985

Bulunduğu Yer: Kabasakız Nekropolü

Mezarın Tipi: -

Kullanım Evresi: MÖ 3. yy-MS 1.yy ortası-MS 2. yy

Buluntular: Mezar konteksti içinde dört adet sadaklı ephebos **(K.115**, **K.116**, **K.114),** iki adet Herakles Hermesi **(K.249**, **K.250**) bir adet Hermes Kriophoros **(K.85)**, bir adet Herakles **(K.60)**, bir adet atlı süvari **(K.95)**, bir adet köpek **(K.280)** figürü yer almaktadır. Mezar konteksti içindeki unguentariumlar MÖ 1. yy sonuna tarihlenir[350].

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	10
Unguentarium	Terrakotta	2
Toplam: 12		

[350] Tamsü Polat 2017, 168-169, Lev. 48d-e.

Resim 14: Kabasakız Nekropolü 9 numaralı mezar konteksti

K.115, **K.116**, **K.114**, **K.249**, **K.250**, **K.60, K.95**, **K.85**, **K.280**

Adı: KS17 Numaralı Mezar

Açıldığı Yıl: 1985

Bulunduğu Yer: Kabasakız Nekropolü

Mezarın Tipi: Doğu-batı doğrultulu

Kullanım Evresi: MÖ 3. yy

Buluntular: Mezar konteksti içinde sikke dışında bir adet poloslu tanrıça figürü **(K.54)** yer almaktadır. Stiline göre MÖ 3. yy'a aittir.

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	1
Sikke	-	1
		Toplam: 2

K.54

Adı: KS49 Numaralı Mezar (Lev. 8)

Açıldığı Yıl: 1986

Bulunduğu Yer: Kabasakız Nekropolü

Mezarın Tipi: Doğu-Batı Doğrultulu Lahit Mezar

Kullanım Evresi: MÖ 3. yy-MÖ 2. yy ile MS 2. yy

Buluntular: Mezar konteksti içinde dört adet sadaklı ephebos **(K.103**, **K.102**, **K.104, K.105)**, iki adet herme **(K.252**, **K.255)**, bir adet groteks **(K.266)**, bir adet erkek çocuk **(K.166)**, bir adet eklemli oyuncak **(K.298)** ve bir adet Aphrodite **(K.32)** figürü yer almaktadır. Mezar konteksti içindeki en erken buluntu kâse[351] olup MÖ 3 yy-MÖ 2. yy'a tarihlenir. Bir diğer kâse[352] MÖ 2.-1. yy'a, 3 adet kandil[353] MÖ 1. yy'ın sonu-MS 1. yy'a, diğer kandiller[354] MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy'a tarihlenir. Boyunsuz düşük karınlı, torba gövdeli testiler[355] MS 1.-2. yy'a, urne kabı[356] MS 1. yy'ın ortaları-MS 2. yy'a, cam unguentariumlar[357] MS 2. yy'a ve terrakotta yivli unguentariumlar[358] MS 2. yy'ın 2. yarısına tarihlenir.

[351] Tamsü Polat 2017, 73-74, 191, Lev. 81c.
[352] Tamsü Polat 2017, 72-73, 190-191, Lev. 81a.
[353] Tamsü Polat 2017, 201, Lev. 88 d, Lev. 89b.
[354] Tamsü Polat 2017, 203, 205-208, Lev. 90b-d; Lev. 91c-ı, 92-93.
[355] Tamsü Polat 2017, 187-188, Lev. 75d-e.
[356] Tamsü Polat 2017, 76, 192, Lev. 82d-e, Çiz. 17d.
[357] Tamsü Polat 2017, 221, Lev. 112j, Çiz. 19e; Lev. 112k.
[358] Tamsü Polat 2017, 180, Lev. 61a.

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	10
Unguentarium	Terrakotta	10
Kandil	Terrakotta	12
Tek Kulplu Testi	Terrakotta	6
Oinochoe	Terrakotta	1
Urne (Silindir Kap)	Terrakotta	1
Kâse	Terrakotta	3
Pudra Kutusu	Terrakotta	1
Ayna	Bakır	1
Unguentarium	Cam	3
Kadeh	Cam	1
Diadem	Altın	2
		Toplam: 51

K.32, **K.103**, **K.102**, **K.104**, **K.252**, **K.255**, **K.105**, **K.298**, **K.166**, **K.266**

4.1.1.1.4. Aldağ Nekropolü

Nekropol alanı Aldağ bölgesindeki dekupaj sahası içinde bulunmaktadır. Mezarlar dolgu toprak yüzeyinden 2.80 m aşağıda, birbirine yakın olarak inşa edilmişlerdir. Açığa çıkartılan mezardan biri dışında diğerleri oda mezardır. Oda şeklindeki bu mezarların iç mimarisi yerli kayanın tamamen oyulması ile meydana getirilmiştir. Mezarların düz zemini üzerinde 1 metreye kadar yükselen yan duvarlar, yukarıda tonoz şeklinde bir kavis yaparak tavanı oluşturmaktadır. Mezarların içindeki kapı ve buna bağlı olan dromos, dikdörtgen formda yapılmış duvarların bazen batı bazen de güney yönündeki kısa kenarlarına yerleştirilmiştir. Oda mezarların hemen hepsinde görülen üçer kline mezarı girişi hariç diğer üç yönden çevirmektedir.

Adı: A12 Numaralı Mezar

Açıldığı Yıl: 1985

Bulunduğu Yer: Aldağ Nekropolü

Mezarın Tipi: Tonozlu Oda Mezar

Kullanım Evresi: MÖ 2. yy ortaları -MS 2. yy

Buluntular: Mezar konteksti içinde bir adet sadaklı ephebos **(K.107)** figürü yer almaktadır. Konteksti içindeki en erken buluntu üçgenimsi ovaid gövdeli unguentarium[359] olup MÖ 2. yy ortasına tarihlenir. Boyunsuz çift konik gövdeli, tek klulplu testi[360] MÖ 2-1 yy'a; torba gövdeli unguentarium[361] MÖ 1. yy ortası-MS 1. yy ortası; aryballos[362] MS 1. yy; urna[363] MS 1. yy ortaları-MS 2 yy, düşük karınlı, torba gövdeli tek kulplu testi[364] MS 1. yy sonu-MS 2. yy'a ve en geç buluntusu olan küresel gövdeli cam unguentarium MS 2. yy'a tarihlenir.

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	1
Unguentarium	Terrakotta	7
Fincan	Terrakotta	2
Tek Kulplu Testi	Terrakotta	9

[359] Tamsü Polat 2017, U18-U38, Lev. 82 a-d, Lev. 35-39.
[360] Tamsü Polat 2017, Lev. 78b, Çiz. 15d.
[361] Tamsü Polat 2017, Lev. 52d, Çiz. 14e.
[362] Tamsü Polat 2017, Lev. 118b.
[363] Tamsü Polat 2017, 76, Lev. 82a,b,d.
[364] Tamsü Polat 2017, Lev. 75 b-d, Çiz. 15 c.

Urna	Terrakotta	1
		Toplam: 20

K.107

Adı: A14 Numaralı Mezar (Lev. 8)

Açıldığı Yıl: 1985

Bulunduğu Yer: Aldağ Nekropolü

Mezarın Tipi: Tonozlu Oda Mezar

Kullanım Evresi: MÖ 2. yy ortaları -MS 2. yy'ın 2. yarısı

Buluntular: Mezar konteksti içinde bir adet Aphrodite-Eros-Kaz üçlüsü **(K.37)**; bir adet Knidoslu Aphrodite **(K.7)**; bir adet Pan **(K.91)**; bir adet dekoratif kline **(K.318)**; bir adet dekoratif koltuk **(K.317)** figürü yer almaktadır. Kontekst içindeki en erken buluntu MÖ 2. yy ortalarına tarihlenen ovaid gövdeli unguentariumdur[365]. Kalın boyunlu, torba gövdeli unguenatrium[366] MÖ 1 yy'ın ortası-MS 1. yy ortasına; dışa dönük dudaklı, küresel gövdeli, alçak halka kaideli kâse[367] MÖ 1. yy-MS 1. yy'a; kısa boyunlu, torba gövdeli unguentarium[368] MS 1. yy'ın ortasına tarihlenir. En geç buluntu olan torba gövdeli unguentariumlar[369] MS 2. yy'ın 2. yarısına aittir.

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	5
Unguentarium	Terrakotta	7
Kâse	Terrakotta	1

[365] Tamsü Polat 2017, U18-U38, Lev. 35-39.
[366] Tamsü Polat 2017, Lev. 51d, Çiz. 14e.
[367] Tamsü Polat 2017, Lev. 79g, Çiz. 16b.
[368]Tamsü Polat 2017, 2017, Lev. 51a-c.
[369] Tamsü Polat 2017, Lev. 56.

Fincan	Terrakotta	1
Sikke	-	5
Boncuk	-	2
Bronz Parçalar	-	-
		Toplam: 21

K.37, K.7, K.91, K.317, K.318

Adı: A19 Numaralı Mezar

Açıldığı Yıl: 1985

Bulunduğu Yer: Aldağ Nekropolü

Mezarın Tipi: Kuzey-Güney Doğrultusunda Tonozlu Oda Mezar

Kullanım Evresi: MÖ 3. yy'ın sonu ile MÖ 2. yy'ın başları-MS 2. yy.

Buluntular: Mezar konteksti içinde bir adet dioskurides tipinde giyimli erkek **(K.94)** figürü yer almaktadır. Kontekstin en erken buluntusu MÖ 3. yy'ın sonu ile MÖ 2. yy'ın başlarına tarihlenen dışa taşkın kaideli, geniş ovaid gövdeli unguentarium'dur[370]. Silindirik boyunlu, torba gövdeli unguentariumlar[371] MS 1. yy'ın ortalarına; düşük karınlı, torba gövdeli tek kulplu testi[372] MS 1.-2. yy'a; diskusta kabartma olarak yapılmış, at üzerinde mızrak tutan süvari betimli yarım yuvarlak burunlu kandil[373] MS 1. yy'ın 2.

[370] Tamsü Polat 2017, U12, Lev. 34 f, Çiz. 13c.
[371] Tamsü Polat 2017, U139-U141, Lev. 55a-c.
[372] Tamsü Polat 2017, T32-34, Lev. 75b-d, Çiz. 15c.
[373] Kandil için bkz. Baldıran 1990, 179, Res. 159. Benzer örnek için ayrıca bkz. Tamsü Polat 2017, 206, K79, Lev. 91h.

yarısı-MS 2. yy'a ve en geç buluntusu olan boyna geçişi belirgin, torba gövdeli, düz dipli unguentarium[374] MS 2. yy'ın 2. yarısına tarihlenir.

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	1
Unguentarium	Terrakotta	6
Kandil	Terrakotta	1
Tek Kulplu Testi	Terrakotta	1
Sikke	Bronz	7
Toplam: 16		

K.94

Adı: A20 Numaralı Mezar

Açıldığı Yıl: 1985

Bulunduğu Yer: Aldağ Nekropolü

Mezarın Tipi: 3 Klineli Oda Mezar

Kullanım Evresi: MÖ 3.-2. yy ile MS 1.-2. yy

Buluntular: Mezar konteksti içinde bir adet Aphrodite **(K.13)** figürü yer almaktadır. Mezar konteksti içinde en erken buluntu, MÖ 3-2. yy'a tarihlenen içe dönük dudaklı, konik gövdeli kâsedir[375]. İğ formlu unguentariumlar[376] MÖ 2. yy'ın ortası-MÖ 2. yy; düz dudaklı, küresel gövdeli kâse [377] MÖ 2. yy'ın sonu-MÖ 1. yy'ın başına; yuvarlak diskuslu, uzun yay burunlu kandil[378] MÖ 2- 1. yy'a; çift konik gövdeli, ovaid gövdeli, düz dipli tek

[374] Tamsü Polat 2017, U143, Lev. 55e, Çiz. 14ı.
[375] Tamsü Polat 2017, Kă15, Lev. 81c.
[376] Tamsü Polat 2017, Lev. 40a, Lev. 41b, Lev. 46a-f; U43, U50, U79-81.
[377] Tamsü Polat 2017, Kă12, Lev. 80e
[378] Tamsü Polat 2017, K20, Lev. 85c.

kulplu testiler[379] MÖ 2-1. yy'a; düz dudaklı, küresel gövdeli kâse[380] MÖ 2. yy'ın sonu-MÖ 1. yy'ın başına; dışa dönük dudaklı, küresel gövdeli kâse[381] MÖ 1. yy-MS 1. yy'a ve en geç buluntusu olan tek kulplu testiler[382] MS 1-2 yy'a tarihlenir.

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	1
Unguentarium	Terrakotta	4
Kandil	Terrakotta	2
Tek Kulplu Testi	Terrakotta	8
Kâse	Terrakotta	4
Kapak	Terrakotta	1
Urne	Terrakotta	1
Sikke	Gümüş	1
		Toplam: 22

K.13

Adı: A21 Numaralı Mezar

Açıldığı Yıl: 1985

Bulunduğu Yer: Aldağ Nekropolü

Mezarın Tipi: Kuzey-Güney Doğrultulu Dromoslu Oda Mezar

Kullanım Evresi: MÖ 2. yy'ın 4. çeyreği-MÖ 1. yy ile MS 2. yy

Buluntular: Mezar konteksti içinde bir adet Knidoslu Aphrodite **(K.2)** figürü yer almaktadır. Kontekst içindeki en erken buluntu MÖ 2. yy'ın 4. çeyreği-MÖ 1. yy'a

[379] Tamsü Polat 2017, T38-39, Lev. 77a-b.
[380] Tamsü Polat 2017, Kă12, Lev. 80e.
[381] Tamsü Polat 2017, Kă8-10, Lev. 80a-c.
[382] Tamsü Polat 2017, T19-T30, Lev. 70-74.

tarihlenen iç bükey diskuslu, uzun burunlu düz dipli kandildir[383]. Torba gövdeli unguentarium[384] MÖ 1. yy'ın ortası-MS 1. yy ortasına; armudi gövdeli unguentarium[385] MS 1. yy'ın ilk yarısına; yuvarlak iç bükey diskuslu, kısa ve diskusun etrafı yivli kısa burunlu kandiller[386] MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy'a ve en geç tarihli kandil[387] ise MS 1. yy'ın 2. yarısı ile MS 2. yy aralığına verilmiştir.

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	1
Unguentarium	Terrakotta	4
Kandil	Terrakotta	4
Toplam: 9		

K.2

Adı: A23 Numaralı Mezar (Lev. 9)

Açıldığı Yıl: 1985

Bulunduğu Yer: Aldağ Nekropolü

Mezarın Tipi: Kuzey-Güney Doğrultulu Tonozlu Oda Mezar

Kullanım Evresi: MÖ 2. yy ortası- MS 2. yy'ın 2. yarısı

Buluntular: Mezar konteksti içinde iki adet Aphrodite **(K.12, K.27)** figürü yer almaktadır. Kontekstin en erken buluntusu olan iğ formlu unguentariumlar MÖ 2. yy ortası[388], MÖ 2. yy ortası-MÖ 2. yy'a[389], MÖ 2. yy sonu-MÖ 1. yy'a [390]tarihlenir. Düz dudaklı, küresel gövdeli kâse[391] MÖ 2. yy'ın sonu-MÖ 1. yy'ın başına; çift konik gövdeli,

[383] Tamsü Polat 2017, K13-K14, Lev. 84e, d.
[384] Tamsü Polat 2017, U115, Lev. 51d.
[385] Tamsü Polat 2017, U108, Lev. 50c.
[386] Baldıran 1990, Lev. LV/6-LV/8. Ayrıca bkz. Tamsü Polat 2017, K84-K88, Lev. 92d-h.
[387] Tamsü Polat 2017, MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy.
[388] Tamsü Polat 2017, U29-U30, Lev. 37e-f.
[389] Tamsü Polat 2017, U43, U44, Lev. 40a-f.
[390] Tamsü Polat 2017, U92, Lev. 48b.
[391] Tamsü Polat 2017, Kă12, Lev. 80 e.

düz dipli tek kulplu testi[392] MÖ 2.-1. yy'a; kısa, ok ucu burunlu, diskus kısmında stilize volütleri bulunan kandil[393] MÖ 1. yy sonu MS 1. yy'a; kalp burunlu, omuzda dil motifli kandiller[394], MS 1. yy'ın 2. yarısı; tavuşkuşu kuyruğu şeklinde, diskus deliğinde iç içe halka, diskus üzerinde kabartma olarak yapılmış panter betimli kandil[395] MS 1. yy'ın ilk yarısı-MS erken 2. yy'a; düşük karınlı, torba gövdeli tek kulplu[396] testi MS 1.-2. yy'a; tek kulplu testiler[397] ve tüp biçimli cam unguentarium[398] MS 1.-2. yy'a tarihlenir. Mezarın en geç buluntusu ise MS 2. yy'ın 2. yarısına tarihlenen silindir boyunlu, torba gövdeli, üzeri yivlendirilmiş unguentarium[399] ile yine silindir boyunlu, torba gövdeli, yivsiz düz dipli unguenatriumdur[400].

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	2
Unguentarium	Terrakotta	10
Unguentarium	Cam	1
Kandil	Terrakotta	4
Tek Kulplu Testi	Terrakotta	5
Lekythos	Terrakotta	1
Fincan	Terrakotta	3
Kâse	Terrakotta	1
Sikke	Bronz	8
Saç İğnesi	Kemik	1
Diadem	Altın	1
İstiridye Kabuğu	-	-
Toplam: 37		

[392] Tamsü Polat 2017, T38, Lev. 77a.
[393] Tamsü Polat 2017, K56, Lev. 89c.
[394] Baldıran 1990, 187, Lev. LV/1-LV/2. Benzer örnekler için ayrıca bkz. Tamsü Polat 2017, K71-K72, Lev. 90ı, Lev. 91a.
[395] Baldıran 1990, 187, Lev. LIV/1-LIV/2. Benzer örnekler için ayrıca bkz. Tamsü Polat 2017, K69, Lev. 90g.
[396] Tamsü Polat 2017, T32-34, Lev. 75 b-d, Çiz. 15c.
[397] Tamsü Polat 2017, T19-T30, Lev. 70-74.
[398] Tamsü Polat 2017, Cu28-Cu29, Lev. 112n-o.
[399] Tamsü Polat 2017, U177-U184, Lev. 61b-ı.
[400] Tamsü Polat 2017, U144, Lev. 55f, Çiz. 14ı.

K.12, K.27

Resim 15

Adı: A29 Numaralı Mezar

Açıldığı Yıl: 1985

Bulunduğu Yer: Aldağ Nekropolü

Mezarın Tipi: Kuzey-Güney Doğrultulu Oda Mezar

Kullanım Evresi: MÖ 3. yy- MS 2. yy'ın 2. yarısı

Buluntular: Mezar konteksti içinde bir adet panter **(K.281)** figürü yer almaktadır. Kontekst içindeki en erken tarihli buluntu MÖ 3 yy sonu-MÖ 2. yy başlarına tarihlene silindirik boyunlu, geniş ovaid gövdeli, dışa taşkın kaideli, gövde üzerinde rulet bezemeli unguentariumdur[401]. İçe dönük dudaklı, küresel gövdeli kâse[402]**,** MÖ 3. yy-MÖ 2. yy'a; İğ formlu dışa taşkın kaideli unguentarium[403] MÖ 2. yy ortalarına; uzun burunlu, omuz üzerinde bitkisel bezeme bulunan kandil[404] MÖ 2.-1. yy'a; düşük karınlı, torba gövdeli tek kulplu testi[405] MS 1.-2. yy'a tarihlenir. Mezarın en geç tarihli buluntusu torba gövdeli

[401] Stratonikeia'dan rulet bezemeli unguenatariumlar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Baldıran 2015, 71-83. Benzer örnekler için ayrıca bkz. Tamsü Polat 2017, K39, Lev 34d-e-f.
[402] Baldıran 1990, 23. Benzer örnekler için ayrıca bkz. Tamsü Polat 2017, Kă1-Kă2, Lev. 79a-b, Çiz. 16a.
[403] Tamsü Polat 2017, U29, Lev. 37e.
[404] Tamsü Polat 2017, K39, Lev 87d.
[405] Tamsü Polat 2017, T32-34, Lev. 75 b-d, Çiz. 15c.

unguenatriumlar[406] olup MS 2. yy'ın 2. yarısına tarihlenir.

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	1
Unguentarium	Terrakotta	4
Kandil	Terrakotta	1
Tek Kulplu Testicik	Terrakotta	1
Kâsecik	Terrakotta	1
Toplam: 8		

K.281

Adı: A34 Numaralı Mezar (Lev. 9)

Açıldığı Yıl: 1985

Bulunduğu Yer: Aldağ Nekropolü

Mezarın Tipi: Kuzeydoğu-Güneybatı Doğrultulu Oda Mezar

Kullanım Evresi: MÖ 1. yy-MS 2. yy

Buluntular: Mezar konteksti içinde 3 adet sadaklı ephebos **(K.122, K.124**, **K.110)** iki adet mask **(K.234**, **K.245)**, bir adet gladyatör **(K.98)**, iki adet grotesk **(K.270**, **K.260)** figür yer almaktadır.

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	8
Toplam: 8		

[406] Tamsü Polat 2017, Lev 56a-f-57a-b.

K.122, **K.124**, **K.110**, **K.270**, **K.234**, **K.98**, **K.260**, **K.245**

Adı: A37 Numaralı Mezar

Açıldığı Yıl: 1985

Bulunduğu Yer: Aldağ Nekropolü

Mezarın Tipi: Doğu-Batı Doğrultulu Oda Mezar

Kullanım Evresi: MÖ 3. yy-MÖ 2. yy ile MS 2. yy'ın 2. yarısı

Buluntular: Mezar konteksti içinde bir adet köpek **(K.279)** figürü yer almaktadır. Kontekst içindeki en erken tarihli buluntu MÖ 3. yy-MÖ 2. yy'a tarihlenen İçe dönük dudaklı, küresel gövdeli kâsedir[407]. MÖ 2. yy ortaları[408], MÖ 2. yy ortaları-MÖ 2. yy sonları[409] ve MÖ 2. yy sonu-MÖ 1. yy[410] aralığına verilen iğ formlu mezar konteksti içinde yer alır. Uzun burunlu, omuz üzerinde bitkisel bezeme bulunan kandil[411] MÖ 2.-1. yy'a; tek kulplu testi MS 1-2 yy'a tarihlenir. En geç tarihli buluntu ise MS 2. yy'ın 2. yarısına tarihlenen silindir boyunlu, torba gövdeli, düz dipli unguentariumdur[412].

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	1
Unguentarium	Terrakotta	7
Kandil	Terrakotta	1

[407] Tamsü Polat 2017, Kă1-Kă2, Lev. 79a-b, Çiz. 16a.
[408] Tamsü Polat 2017, U29, Lev. 37e.
[409] Tamsü Polat 2017, 2017, U80, 46b.
[410] Tamsü Polat 2017, U92, Lev. 48b.
[411] Baldıran 1990, 201, Lev. LIII/3. Benzer örnekler için ayrıca bkz. Tamsü Polat 2017, K39-K44, Lev. 87d-ı.
[412] Tamsü Polat 2017, U 144, Lev. 55f, Çiz. 14ı.

Tek Kulplu Testi	Terrakotta	1
Kâse	Terrakotta	1
Kapak	Terrakotta	1
Sikke	Bronz	2
		Toplam: 14

K.279

Adı: A42 Numaralı Mezar

Açıldığı Yıl: 1985

Bulunduğu Yer: Aldağ Nekropolü

Mezarın Tipi: Kuzey-Güney Doğrultulu Oda Mezar

Kullanım Evresi: MÖ 2. yy ortası-MÖ 2. yy ile MS 2. yy'ın 2. yarısı

Buluntular: Mezar konteksti içinde bir adet pudicitia tipinde kadın **(K.146)** figürü yer almaktadır. Mezarın en erken buluntusu MÖ 2. yy ortası-MÖ 2. yy'a tarihlenen iğ formlu, dışa taşkın kaideli unguentariumdur[413]. Dışa dönük dudaklı, küresel gövdeli kâse[414], MÖ 1. yy-MS 1. yy'a; tek kulplu testi[415] MS 1-2 yy'a tarihlenir. Mezarın en geç tarihli buluntusu ise silindir boyunlu, torba gövdeli unguentariumdur[416].

Adı	**Malzemesi**	**Adedi**
Figürin	Terrakotta	1
Unguentarium	Terrakotta	2
Tek Kulplu Testi	Terrakotta	2
Kâse	Terrakotta	1
		Toplam: 6

[413] Tamsü Polat 2017, U43-U48, Lev. 40a-f,U49-U53, 41a-e.
[414] Tamsü Polat 2017, Kă8-Kă10, Lev. 80 a-c.
[415] Tamsü Polat 2017, T19-T30, Lev. 70-74.
[416] Tamsü Polat 2017, U177-U184, Lev. 61b-ı.

K.146

Adı: A44 Numaralı Mezar (Lev. 10)

Açıldığı Yıl: 1985

Bulunduğu Yer: Aldağ Nekropolü

Mezarın Tipi: Kuzey-Güney Doğrultulu Tonozlu Oda Mezar

Kullanım Evresi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı-MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy

Buluntular: Mezar konteksti içinde iki adet Eros **(K.65**, **K.73)**, bir adet yaşlı sarhoş kadın **(K.144)**, bir adet yün eğiren kadın **(K.140)**, bir adet patera tutan giyimli kadın **(K.160)**, bir adet Doidalses Aphrodite'si **(K.39)**, bir adet Dionysos Hermesi **(K.254)**, bir adet mask **(K.244)**, bir adet miğfer **(K.101)** yer almaktadır. Mezar konteksti içinde terrakotta heykelcikler dışında ele geçen tek eser MÖ 1. yy sonu-MS 1. yy başına tarihlenen, dışa dönük ince dudaklı, uzun boyunlu, torba gövdeli, düz dipli unguentariumdur[417].

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	9
Unguentarium	Terrakotta	1
		Toplam: 10

[417] Tamsü Polat 2017, U136, Lev. 54g.

K.254, **K.140**, **K.39, K.65**, **K.144**, **K.73**, **K.244**, **K.101**, **K.160**

Adı: A46 Numaralı Mezar (Lev. 10)

Açıldığı Yıl: 1986

Bulunduğu Yer: Aldağ Nekropolü

Mezarın Tipi: Doğu-Batı Doğrultulu Tonozlu Oda Mezar

Kullanım Evresi: MS 1. yy -MS 2. yy'ın 2. yarısı

Buluntular: Mezar konteksti içinde iki adet Aphrodite *Kourotrophos* **(K.35**, **K.36)** figürü yer almaktadır. Kontekst içinde figürinler dışında ele geçen terrakotta tek eser, MS 2. yy'ın 2. yarısına tarihlenen silindirik boyunlu, torba gövdeli, düz dipli unguentariumdur[418].

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	2
Unguentarium	Terrakotta	1
Boncuk	Cam	3
Ayna Parçaları	Bronz	1
		Toplam: 7

[418] Tamsü Polat 2017, U157, Lev. 58a.

K.35, K.36

Adı: A47 Numaralı Mezar (Lev. 11)

Açıldığı Yıl: 1986

Bulunduğu Yer: Aldağ Nekropolü

Mezarın Tipi: Oda Mezar

Kullanım Evresi: MÖ 2. yy'ın ortası-MÖ 2. yy'ın sonları

Buluntular: Mezar konteksti içinde iki adet iki adet Aphrodite **(K.21**, **K.40)**, bir adet Aphrodite-Eros **(K.34)**, bir adet Eros **(K.71)**, bir adet bebeğini yıkayan kadın **(K.165)**, bir adet tiyatro maskı taşıyan aktör **(K.97)** figürü yer almaktadır. Aktör, kayalık üzerinde oturan Aphrodite, bebeğini yıkayan anne MÖ 2. yy. ilk yarısına, Aphrodite Anadyomene MÖ 2. yy'ın ikinci yarısına, yunus üzerinde Eros MÖ 2. yy. sonlarına, Aphrodite-Eros MÖ 2. yy ortalarına aittir.

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	6
Sikke	Bronz	1
Diadem Parçası	Altın	1
Boncuk	Cam	1
Toplam: 9		

K.21, K.71, K.97, K.34, K.40, K.165

4.1.1.1.5 Börükçü Nekropolü

Börükçü, Stratonikeia ile Lagina'daki Kutsal Hekate Bölgesini birbirine bağlayan kutsal yoldaki yerleşimlerden biridir. Nekropol alanı kentin doğu ve kuzey doğusuna yayılım göstermiştir. Yapılan çalışmalarda 268 adet mezarın kazısı yapılmış; örgü tekne, plaka tekne, pythos, urne, çömlek, oygu tekne, mermer plaka tekne ve oda mezar olmak üzere zengin bir mimari tipoloji sunan mezarlar bulunmuştur. Börükçü kazılarında açığa çıkartılan buluntular Geç Geometrik Dönem'den Roma Dönemi ortalarına kadar kesintisiz bir yerleşimin olduğunu göstermektedir[419]. Börükçü' de bulunan mezarlar bu bölge için yabancı değildir. Mimari ve buluntu olarak yakın benzerleri kentin arteri durumundaki Aldağ, Bozukbağ, Emirler ve Koranza yerleşmelerinde bulunmuş ve yayınlanmıştır.

Adı: 05BM22 Numaralı Mezar[420] (Lev. 11)
Açıldığı Yıl: 2005
Bulunduğu Yer: Börükçü Nekropolü
Mezarın Tipi: Dromoslu Oda Mezar
Kullanım Evresi: MÖ 2. yy- MS 1. yy
Buluntular: Mezar konteksti içinde MÖ 2. yy sonları ile MÖ 1. yy'a tarihlenen, biri tüm

[419] Büyüközer 2011b, 37, 39; Tırpan vd. 2013, 242.
[420] Mezarın mimarisi için bkz. Tırpan vd. 2013, 242-244, Fig. 3-10.

diğeri parça niteliğinde iki adet sadaklı ebhebos **(K.112**, **K.113)**, iki adet baş **(K.134**, **K.205)** yer almaktadır. Mezar içinde dromos buluntusu bir adet bronz sikke MÖ 1. yy'a; mezar odası buluntusu bronz sikke MÖ 125-81 yıllarına verilmiştir[421]. Tek kulplu testi, amphora MÖ 1. yy-MS 1. yy'a; dışa dönük dudaklı küresel gövdeli kâse MÖ 1. yy'ın ilk çeyreğine[422]; iğ formlu, ovaid gövdeli unguentarium MÖ 2. yy sonu-MÖ 1. yy ortasına[423]; dışa dönük dudak, silindirik boyun, torba gövdeli, düz dipli unguentarium[424] MÖ 1. yy-MS 1. yy'a; orak formunda bronz strgilis[425] MS 1. yy'a tarihlenmiştir **(Res. 16-17)**.

Adı	**Malzemesi**	**Adedi**
Figürin	P.T.	6
Unguanterium	P.T.	2
Çömlek	P.T.	4
Strigilis	Bronz	1
Sikke	Bronz	2
Halka	Bronz	1
		Toplam: 15

[421] 05BM22-S01 (MÖ 125-81) ve 05BM22-S02 (MÖ 150-120) numaralı sikke tarihlendirmesi için bkz. Ekici 2015, 141, Pl. 4, No. 61; Pl. 2, No. 27.
[422] Tırpan vd. 2013, 248, Kat. No. 8, Fig. 18. Ayrıca Akdağ, İğdemir ve Kabasakız nokropollerinde ele geçen benzer kâse örnekler için bkz. Baldıran 1990, 23; Tamsü Polat 2017, Kă8, Lev. 80a (MÖ 1. yy-MS 1. yy).
[423] Tırpan vd. 2013, 248, Kat. No. 9, Fig. 19. Ayrıca Akdağ, İğdemir ve Kabasakız nokropollerinde ele geçen benzer örnekler için ayrıca bkz. Tamsü Polat 2017, U14, U16,U17, Lev. 35b-d-e. (MÖ 3. yy sonu-MÖ 2. yy başı).
[424] Tırpan vd. 2013, 250, Kat. No. 10, Fig. 20. Benzer örnek için ayrıca bkz. Tamsü Polat 2017, U101, Lev. 49e (MÖ 1. yy ortası-MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[425] Benzer örnekler için bkz. Tamsü Polat 2017, St.1-St.2, Lev. 119c-e (Agustus Dönemi/MÖ 27-MS 14).

Resim 16: Börükçü Nekropolü 22 numaralı mezar konteksti

Resim 17 **K.112**, **K.113**, **K.134**, **K.205**

Adı: 06BM47 Numaralı Mezar[426]

Açıldığı Yıl: 2006

Bulunduğu Yer: Börükçü Nekropolü

Mezarın Tipi: Kuzey-Güney Doğrultulu Örgü Tekne Mezar

Kullanım Evresi: MÖ 8 yy'n 2. yarısı-MÖ 4. yy başları

Buluntular: Mezar konteksti içinde MÖ 5.yy'ın sonları-MÖ 4. başlarına tarihlenen bir adet kuklaya ait gövde parçası **(K.297)** yer almaktadır. Mezar iki ayrı dönemde kullanım

[426] Mezarın mimarisi için bkz. Büyüközer 2011b, 37-48, Fig. 1-12.

görmüştür. Mezarın en erken tarihli buluntusu ilk kullanıma ait tek örnek olan kuş ve geometrik motiflerle süslü kraterdir. Krater, Geç Geometrik Döneme tarihlenmiştir. Mezarın diğer buluntuları ikinci kullanıma aittir. "U" formlu tutamağı bulunan bir adet kylix MÖ 5. yy'ın ilk çeyreği-MÖ 4. yy'ın ilk çeyreğine; bir adet ion kymationu ile sınırlandırılmış, kırmızı figür tekniğinde yapılmış Eros betimli lekythos MÖ 400-375 yıllarına verilmiştir. Kırmızı figür tekniğinde boyanmış diğer lekythosun sahne alanı ise önündeki kutuya bir obje fırlatan oturan kadın figürüyle süslenmiş olup MÖ 5. yy'ın sonu-MÖ 4. yy'ın başına tarihlenmiştir. İki adet zikzak motifli cam aphoriskos ve bir adet zikzak motifli cam alabastron MÖ 400-375 yılları aralığına verilmiştir. Yerel üretim olan gri hamurlu bir adet skyphos MÖ 380-350; gri hamurlu bir adet tek kulplu testi, kırmızı yatay bantlı bir adet terrakotta amphoriskos MÖ 400- 375 yılları aralığına verilmiştir. Beş adet gümüş sikke MÖ Geç 5. yy- Erken 4 yy'a tarihlenir[427]. Ortasında fayanstan yapılmış, üzerinde Mısır sembolü olan amulet, silindir formlu yivli sürme kabı ve diğer küçük buluntular konteks buluntulara göre yine aynı tarihtendir. Bunlardan terrakotta kukla figürü **(K.297)**, amulet ve sürme kabı ithal buluntular arasında olup Mısır'la olan ticari ve kültürel ilişkilereışık tutmaktadır.

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	1
Krater	Terrakotta	1
Lekythos	Terrakotta	2
Amphoriskos	Cam	2
Amphoriskos	Terrakotta	1
Tek Kulplu Testi	Terrakotta	1
Alabastron	Cam	1
Kylix	Terrakotta	1
Skyphos	Terrakotta	1
Amulet/kolye	Altın-cam-mercan-lapis	1
Sürme Kabı	Kemik-Bronz	1
Sikke	Gümüş	5
Küpe	Gümüş	5

[427] Mezar buluntularının değerlendirilmesi hakkında bkz. Büyüközer 2011b, 39-46, Fig. 4-12. Ayrıca bkz. Ekici 2015, Pl. 8, No. 146 (06BM47-S01 MÖ 450-400); Pl. 7, No. 130 (06BM47-S02 MÖ 420-390).

Yüzük	Gümüş	4
Bıçak	Demir	1
Orak	Demir	1
Ok Ucu	Demir	2
Mızrak Ucu	Demir	2
Obje	Bronz	3
		Toplam: 36

K.297 **Resim 18:** Börükçü Nekropolü 47 numaralı mezar konteksti

Resim 19

Resim 20

4.1.1.1.6 Baca Nekropolü

08BCS01 sondaj numarası verilen sondaj alanında toplam 18 adet mezarın kazısı yapılmıştır. 08BCS01 numaralı sondaj alanında 3 farklı evre tespit edilmiştir. Birinci seviyede Klasik, Roma ve Bizans Dönemi'ne ait mezarlar, ikinci ve üçüncü seviye ise Geç Osmanlı ve Erken Cumhuriyet Dönemi'ne ait sivil yapıdır[428].

Adı: 08BCM01 Numaralı Mezar
Açıldığı Yıl: 2008
Bulunduğu Yer: Baca Mevki
Mezarın Tipi: Kuzeybatı-Güneydoğu Doğrultulu Örgü Tekne Tipinde Mezar
Kullanım Evresi: MÖ 7. yy-MS 3.-5. yy
Buluntular: Mezar konteksti içinde bir adet kuşa ait baş parçası **(K.290)** yer almaktadır. Kontekst buluntusu terrakotta bolsal, Demir Çağı'nı işaret etmektedir. MÖ 7. yy'a tarihlendirilen Değirmenderesi ve Börükçü örnekleriyle benzerdir. İkinci kullanıma ait hayvan figürini Geç Roma-Erken Bizans Dönemi'ne aittir.

[428] Tırpan-Söğüt 2010, 515.

Adı	Malzemesi	Adedi
Figürin	Terrakotta	1
Bolsal	Terrakotta	1
		Toplam: 2

K.290

4.1.2 Sondaj

Mezar buluntularından sonra sayı olarak çoğunluğu sondaj buluntuları oluşturmaktadır. Sondajda ele geçen terrakotta figürinlerin buluntu seviyesi ve aynı seviyeden çıkan başka buluntularla birlikte değerlendirilmesi oldukça önemlidir. Özellikle aynı seviyeden çıkmış sikkeler, figürinleri tarihlendirmemize büyük katkı sağlar.

4.1.2.1 Lagina Kutsal Alanı Naos Buluntuları

Stratonikeia koroplastik sanatı içinde sondaj buluntusuna en iyi örnek, Stratonikeia'nın kutsal alanlarından biri olan Lagina Hekate Kutsal alanında gelir. Tapınağın naosunda yapılan çalışmalarda döşeme seviyesinden 1. 74 m derinliğe kadar inilmiş, kült malzemeleri içeren dolgu bir tabakanın varlığına rastlanmıştır. Dolgu tabakanın büyük taş bloklardan, moloz, kültür toprağı, kül ve benzeri malzemelerden oluştuğu tespit edilmiştir[429]. Dolgu içerisinde 55 adet terrakotta figürin **(Res. 21)** haricinde 387 adet sikke, 176 adet cam fal taşı, 61 adet rozet formunda altın elbise süsü, 30 adet kemik, 11 adet demir, 7 adet bronz ve 1 adet fildişi buluntunun yanı sıra 11 adet cam kap, iki heykel kaidesi ve iki yazıtlı stel bulunmuştur[430].

Stratonikeia koroplastik sanatı için büyük önem taşıyan ve Hellenistik Dönemi'ne ışık tutan figürinler, naosun antik çağda dinsel karakterde kullanıldığını göstermektedir. Bu hediyelerin arasında boyundan düzensizce kırık başlar çoğunluktadır. Antik Çağ'da tapınaklara sunu amacı ile bırakılan figürinler zaman içerisinde sayıca arttıklarında, yeniden kullanımlarını önlemek amacıyla rahipler tarafından kırılıp çukurlara

[429] Büyüközer 2018, 21.
[430] Tırpan 2012, 203; Büyüközer 2018, 21-22.

gömülmüşlerdir[431]. Konuyla ilgili bir vazo resmi terrakotta figürinlerin Antik Çağ'da tapınaklara ve kutsal alanlara ithaf edildiğini açıkça göstermektedir. Paris Bibliotheque Nationale Müzesi'nde bulunan bir krater üzerinde kutsal bir yapıya figürinler sunan kadın tasviri yer almaktadır[432].

Kült amaçlı üretilmiş tanrı ve tanrıçaların tasvir edildiği figürinler incelendiğinde en çok poloslu tanrıça başları, genç kızlar, çelenk taşıyan kadın başlarının yanında Zeus/Hades, Dionysos, Eros olmak üzere kıyasla çok az sayıda yetişkin erkek figürleri bulunması dişil bir inanç sistemini işaret eder. Naos sondaj çalışmalarında bulunan en erken tarihli sikkeler MÖ 394-304 yıllarına, en geç tarihli Stratonikeia sikkeleri ise MÖ 168-88 yıllarına tarihlenmiştir. Naos'ta bulunan ve Ç. Şahin tarafından yayınlanan stellerden biri MÖ 4. yy'ın 2. yarısına, diğeri MÖ 2. yy'ın ilk çeyreğine tarihlenmektedir[433]. Naos'ta stratigrafinin bozulmuş olması ve çıkan sikkelerin MÖ 4. yy-MÖ 2. yy aralığında yer alması, figürinler açısından toplu tarihlendirmeyi mümkün kılmamaktadır. Adak olarak sunulan figürinler yapım tekniği ve sitil özelliklerine göre MÖ 2. yy'ın 2. yarısına tarihlendirilmiştir. Tanrı ve tanrıçalara ait en popüler tiplerin bir arada bulunduğu Lagina Hekate Tapınağı naos buluntuları tipolojik çeşitlilik göstermektedir. Bazı figürinlerin adak ritüelinde oynadığı rolü tam olarak anlaşılmamış olsa da yorumlamak mümkündür. Figürinler hakkındaki detaylı bilgi "Figürin Tipleri" başlığı altında ayrıca ele alınmıştır.

Naos buluntuları dışında, Lagina Hekate Kutsal alanından gelen parça niteliğindeki figürin ve mangal tutaçları çalışma kapsamında Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemi içinde ayrıca değerlendirilmiştir.

[431] Higgins 1967, 1; Kasapoğlu 2012, 177-178.
[432] Kasapoğlu 2012, 178.
[433] Tırpan 2012, Kat. 1-19, Fig. 1-19; Büyüközer 2018, 22, Fig. 8-9.

Resim 21

BEŞİNCİ BÖLÜM

STRATONIKEIA ve ÇEVRESİNDE TESPİT EDİLEN ATÖLYELER

Antik Çağlardan günümüze çok sayıda terrakotta eser ulaşmıştır. Bu eserler mezar, sondaj ve yüzeylerden gelen tam veya parça niteliğindeki seramikler ve figürinlerdir vs. Bu kadar çok sayıda ve farklı tiplerde eserler günümüze ulaşmasına rağmen bu eserlerin üretim koşulları ve bu eserleri yapan ustalar hakkında bildiklerimiz oldukça azdır. Terrakotta eserlerdeki bu yoğunluk söz konusu buluntuların antik çağın günlük yaşamında ne kadar da önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir.

Antik Çağda seramik fırınları, boyutlarında farklılık olsa da genel hatlarıyla değişmeden, bütün Akdeniz havzası ile aynı form ve özelliklerle inşa edilmiştir. Arkeolojik kazılarda, fırınlar genelde temel seviyesinde koruna gelmiş olarak karşımıza çıkmaktadır[434]. Bir seramik atölyesinin en önemli işaretleri; bir seramik fırını, seramik boyama bölümü, çark, kil havuzları, seramik kalıpları, bir tarafa depo edilmiş seramik yığını, seramik deposu, mühür/imza ve çömlekçi diskidir. Atölye yerlerini ortaya çıkarmak her zaman olası değildir. Bu şekildeki ticaretlerin yorumlanmasında doğal kaynaklara ilişkin coğrafi konumu da oldukça önemlidir[435].

Stratonikeia kent merkezinde veya yakınında şu ana kadar tespit edilmiş bir seramik atölyesi ya da çömlekçi fırını yoktur. Stratonikeia kent merkezinde kalıntı olarak tespit edilemeyen atölye ya da fırınlar Stratonikeia çevresindeki küçük kırsal yerleşmelerde açığa çıkarılmıştır. Bu atölyelerdeki ortak özellikler ise su kaynaklarına ve kil yataklarına yakın olan konumlarıdır.

Kumyer Mevkisi'nde 7 adet fırın tespit edilmiş bunlardan üçünün kazısı tamamlanabilmiştir. 3,25x2,70 m boyutlarındaki bu fırınların Tunç Çağında Batı Anadolu'da bilinen en büyük boyutlu fırınlar olduğu ve nekropol alanının ihtiyaçlarını karşılamak için inşa edildikleri düşünülmektedir. Mezar olarak kullanılan pithosların ve içindeki günlük kullanım kaplarından oluşan ölü hediyelerinin üretimi, Erken Tunç Çağı

[434] Tek 2001, 5.

[435] *Bir yerleşmenin doğal kaynaklara ilişkin coğrafi konumunun ticaret açısından incelenmesi, ele alınan yerleşmenin doğal kaynağa olan fiili (edimsel) uzaklığına, söz konusu kaynaktan elde edilen hammaddenin yerleşmede işlenmiş olduğuna ilişkin kanıtlara, yerleşmede saptanan üretim teknolojisinin nesnenin dağılımının olduğu yerlerde de saptanabilmesine, kaynağa yakın yerleşme ve dağılım bölgesindeki tarihlerin birbirini tutmasına ve son olarak kaynağa yakın diğer yerleşmelerin de aynı gözle incelenmesine bağlıdır* (Doğan 2012, 226).

II'ye tarihlendirilen oval formdaki bu fırınlarda yapılmıştır[436].

Börükçü Mevkisi'nde üretime yönelik 3 adet seramik fırını bulunmaktadır. Üst yapıları tahrip olmuş fırınların ocak kısımları ise kısmen korunmuştur. Bu fırınların atölyelerin küçük birer parçası oldukları ve sadece kendi çevresinde bulunan yerleşim yerlerinin ihtiyaçlarını karşıladığı, fırınların ve atölye mekânlarının küçüklüğünden anlaşılmaktadır. Klasik Dönem'e tarihlendirilen dikdörtgen planlı ilk fırın yapısı, Börükçü Mevki, batı yamacında 04BS12 numaralı sondaj alanı içindedir. Fırının içinde ve yakın çevresinde yoğun olarak bulunan çatı kiremidi parçalarından hareketle bu fırının Börükçü'deki yerleşimin ihtiyacını karşılamaya yönelik çatı kiremidi üreten bir atölye ait olduğu düşünülmektedir. Diğer iki seramik fırını ise Börükçü Mevki, doğu yamacında bulunmaktadır. Oval formlu ilk fırında bulunan seramik parçaları Klasik Dönem'i işaret etmektedir. Amphora ve farklı formlardaki mutfak kapları dışında ele geçen kalypter ve stroter parçalarından söz konusu fırının çatı kiremidi üretimi yaptığı da tespit edilmiştir. Klasik Dönem'e tarihlenen ikinci seramik fırını, bir önceki seramik fırını ile aynı sondaj alanı içerinde yer almaktadır. Oval formdaki ikinci fırın yapısı içinde bulunan bir kâse MÖ 5. yy'ın son çeyreğine tarihlenmiştir. İlk fırın yapısında olduğu gibi kalypter ve stroter parçaları ele geçmiştir[437].

Fırınlama aşaması da olasılıkla üretimin yapıldığı atölyenin yakınlarında yapılıyordu. Bu atölyelerde çalışan insanlar muhtemelen ailece bu işi yapıyorlardı. Hem yaşantılarını sürdürüyor hem de mesleklerini icra ediyorlardı. Çünkü seramiğin üretim aşamaları, zahmetli ve takip edilmesi gereken uzun zaman alan bir süreçti.

Börükçü Mevkisi'nde Klasik Dönem fırın yapılarının dışında Hellenistik Dönem'de üretim yapan atölyeye ait bulgular Börükçü Mevkisi'nin kuzey yamacındaki 06BS13 numaralı sondaj alanında karşımıza çıkar. Börükçü'deki diğer iki fırına göre daha büyük boyutta olan fırın buluntularına göre Hellenistik Döneme tarihlendirilmiştir. Börükçü'de bulunan en büyük fırının buraya kurulmasındaki en büyük etmen ise hammaddeye olan yakınlığıdır[438].

Seramik üretimine ilişkin önemli verilerin ele geçtiği Beybağ Mevkisi'nde yapılan kazı çalışmalarında elde edilen bulgular, MS 10. yy başından MS 13. yy başına kadar kesintisiz devam eden seramik üretiminin varlığını ortaya koymuştur. 16'ı oval, 2'si dikdörtgen formlu olmak üzere toplamda 18 fırın yapısı açığa çıkarılmıştır. Bunlardan üst

[436] Büyüközer vd. 2019, 389-390, 396.
[437] Büyüközer vd. 2019, 390-391, 397.
[438] Büyüközer vd. 2019, 397.

yapıları tahrip olmuş fırınların Börükçü fırın yapılarında olduğu kubbeli olduğu düşünülmektedir. 07BBS07 numaralı sondajda fırınlara ek olarak kil dinlendirme havuzları bulunmuştur[439].

5.1. Atölyeler ve İzleri

Antik dönemde üretim daha çok küçük atölyelerde, taşınabilir malzemelerle yapılmaktaydı. Seramik fırını toplu üretimin yapılacağı her yerde çabucak kurulabiliyordu. Malzeme bulunabildiği sürece, sadece heykel ustasının aletlerini bir torbaya doldurup yanına almasıyla, atölyesini bir yerden bir başka yere taşıyabiliyordu. Sadece büyük tapınak ve süslemeleri yapılacağında bir atölyenin kurulması söz konusu olabilirdi[440]. Demek oluyor ki sanatçının aletleri yanında olduğu sürece hem kalıcı bir mekâna ihtiyaç duyulmamış, hem de çömlek ya da figürin üretmek için farklı mekânlar istenmemiştir. Çoğu atölyede diğer seramik ürünler de üretilmiştir[441].

Bir prototip oluşturmanın sanatsal ve teknik gereksinimleri, bir sanatçı, bir metal işçisi veya daha çok bir heykeltıraş tarafından yaratıldığı sonucuna yol açar. Kil hazırlama ve fırınlama gibi diğer üretim aşamaları, bir çömlekçi bilgisini gerektirmiştir[442]. Kalıba döküm ya da kalıp tekniği, özel tesisler ya da yüksek düzeyde bir uzmanlık gerektirmemiştir. Bundan sonrasında yapım aşamasında, bir kalıba sahip olan herkes rahatlıkla üretim yapabilir. Kalıplamadan sorumlu personel, çok yetenekli olması gerekmeyen yardımcı personeldi. Öte yandan, kalıpların ticaret yoluyla elde edilmesi gerekmiyordu. Herhangi bir figürin potansiyel bir prototip olarak işlev görebilir ve bir seramik atölyesinin, mevcut kalıplardan kendi kalıplarını üretmesi ve daha sonra aynı figürinlerin üretimine (kalıptan türetilmiş) geçmesi nispeten kolaydı[443].

Çömlekçiler, heykeltıraşlar ve metal işçileri için mevcut zengin malzemenin aksine, yazılı kaynaklarda veya ikonografide koroplastlar konusunda kanıt olmaması dikkat çekicidir[444]. Sonuç olarak arkeolojik araştırma, ustaların çalışacağı ortam, kullanılan ekipman ve diğer ustalarla olası işbirliği hakkında bize bilgi vermek için mevcut tek kaynaktır. Ne yazık ki, bir koroplastik atölyenin tanımlanması kolay değildir; çünkü tesisler ve ekipmanlar bir çömlek atölyesine benzemektedir[445]. Koroplastik bir

[439] Büyüközer vd. 2019, 392 vd.
[440] Burford 1972, 78.
[441] Erlich 2015, 1.
[442] Uhlenbrock 1990, 15; Muller 2014, 70-71; Koukouvou 2017, 45.
[443] Koukouvou 2017, 45-46.
[444] Mollard-Besques 1963a, 7-9. Vazo resminde ustaların tasvirleri için bkz. Koukouvou 2017, 46.
[445] Koukouvou 2017, 46.

atölye olarak bir mekânı tanımlamak için sıklıkla kullanılan kriterler; kil hazırlama, pişirme için fırınlar, kalıp ve figürinlerin varlığıdır. Bununla birlikte, bugüne kadar yukarıda sayılanların tümünü içeren ve dolayısıyla, bir koroplastik atölye olarak güvenli bir şekilde tanımlanabilecek bir alan bulunamamıştır. Üretim aşamalarının farklı yerlerde gerçekleştiğine dair güçlü işaretler vardır. Kil hazırlama ve son aşamayı oluşturan figürinlerin fırınlanması gibi bazı işler, bu işlemlerin üstesinden gelmek için zaten donanımlı olan çömlek atölyelerinde yapılmıştır. Kalıplar ve figürlerin boyanması için gerekli olan boya maddeleri farklı yerlerde - örneğin Olynthos'taki evlerde veya Pella'da olduğu gibi şehir agorasındaki dükkânlarda[446] bulunmuştur. Açıkça görülüyor ki, kalıplama tekniği veya renk dekorasyonu gibi belirli üretim aşamalarının, atölye olarak işlev görmeyen mekânlarda yapıldığıdır. Bu bağlamda kil hazırlama ve fırınların mevcut olmadığı, kalıba dökümün zaman zaman evde yapıldığı bir ev üretiminden bahsedilebilir. Bu üretim için 2-3 kişi yeterlidir[447]. Kadınlar ve gençlerde yardımcı personel olarak bu gibi durumlarda çok rahat istihdam edilebilirler[448].

Atölyeler uzmanlık derecesi bakımından farklıydı[449]. Yetenekli koroplastlar, mükemmel kalite ve yenilikçi ilk üretimler ile karakterize edilen yaratıcı atölyelerde görev alırken diğer atölyeler elde edilen kalıpların (örneğin ticaret yoluyla) kullanımıyla mevcut türlerin yeniden üretilmesine odaklanmıştı. Burada kaliteyi sürekli olarak azaltan bir uygulama olan peş peşe üretilmiş figürinler bulunur. Sürekli üretim ve çoğaltma, doğal olarak ustaları, dekoratif unsurların varyasyonları, kombinasyonları ve eklemeleriyle yeni oluşumlara yönlendirmiştir. Stratonikeia eserlerinde de ticari kaygıdan kaynaklı benzer uygulamalar bariz bir şekilde görülmektedir. Bu basit ve maliyetsiz yolla, yerel müşterinin taleplerine uyum sağlayarak üretimi arttırılması hedeflenmiştir[450].

Stratonikeia'nın yerel üretimlerinde figürin üretimini doğrulayan çok önemli ipuçları olmasına rağmen çevre kırsal yerleşimler haricinde Stratonikeia kent merkezinde şu zaman kadar seramik fırını ya da seramik üreten bir atölye tespit edilememiştir. Bu atölyelerin varlığının da kent merkezinde aranması çokta akla uygun görünmemektedir. Nitekim seramik atölyelerinin dışında zeytinyağı işlikleri ve dokuma atölyeleri gibi üretim tesislerinin kentin arteri durumundaki kırsal yerleşmelerde tespit edildiği bilinmektedir. Stratonikei çevresinde, çanak çömlek üretimi için farklı dönemlere ait fırın

[446] Koukouvou 2017, 46.
[447] Muller 2014, 75-76; Koukouvou 2017, 47.
[448] Koukouvou 2017, 46.
[449] Koukouvou 2017, 46.
[450] Koukouvou 2017, 46.

sahaları akademisyenler tarafından çalışılmıştır[451]. Aynı atölyelerin çanak çömlek ve terrakotta figürinler üretip üretmediği kesin olarak bilmesek de imkansız değildir[452]. Stratonikeia ve çevresinde, üretim atölyelerinin varlığına dair yeterli kanıt bulunmaktadır. Bu tespitler maddeler halinde irdelenecek olursa;

5.1.1. Fırınlama Hatası Kaplar

İlk kanıt fırınlama hatasından kaynaklanan iç içe geçmiş seramik kapların varlığıdır. Hiç kuşkusuz fırınların yakılması ve pişirimi sırasında sıkça kazalar meydana geliyordu ve seramik ustaları fırınlamada oluşabilecek bu kazalardan korkmaktaydı. Konuyla ilgili Beybağ buluntusu halka destekler üzerindeki yazıt oldukça önemlidir. 07BBS04 numaralı sondaj buluntusu destek üzerinde ki iki satır yazıtta *"Menophilos'un seramiği, Tanrım, kölene yardım et!"* yazısı; 08BBS31 numaralı sondaj buluntusu destek üzerinde bulunan yazıtta ise *"Annen Maria'nın (Meryem'in) kölesini hatırla/kölesine yardım et! Tanrım kölene yardım et!"* yazısı okunmaktadır[453].

Bir araştırmacı için seramik atölyesinin varlığının ilk işareti cüruf malzemelerdir. Bir alanda cüruf malzemeye rastlanıyorsa orada bir yerel üretim olduğu düşünülebilir. Diğer bir ölçüt ise seramik çöplükleridir. Çöplüklerdeki anlık atımlar bir seramiğin tarihlenmesindeki en önemli ipuçlarından biridir. Tüm bu nedenlerden dolayı hatalı üretilmiş ve atılmış seramik malzemesi, bugün antik fırınların yerlerinin saptanmasında en önemli verileri oluşturmaktadır[454].

Stratonikeia kent merkezinde fırınlama hatasından kaynaklanan 4 adet içiçe geçmiş geniş ağızlı kâse gurubu tespit edilmiştir **(Res. 22**, **23).** Bu eserlerden ikisi 2009 yılı yüzey taramalarında[455], bir diğeri 2014 yılı yüzey taramalarında[456], sonuncusu ise müzedeposu ve eski kazı evi olarak kullanılan binada[457] etütlük malzeme olarak ele geçmiştir. Söz konusu kâselerin ortak özelliği üretim atığı olduğu ve fırınlama sırasında yüksek ısıya maruz kaldığı için fırın içinde iç içe geçerek kaynaştığıdır. Bulunan bu üç kâse grubunun hamur yapısı ve tipolojik özellikleri aynıdır. Gri hamurlu, mikalı ve kırmızı astarlıdır. Dışa sarkık dudaklı, kaideye doğru daralan çan gövdeli, alçak halka kaidelidir. Dudağın hemen altında birbirine paralel 2 dikey kulp yer almaktadır. Bu kâse

[451] Büyüközer vd. 2019, 387-412.
[452] Atölyelerde, figürinlerle beraber kandil ve kalıp yapımı seramiklerin üretildiği bilinmektedir (Mollard-Besques 1963a, 14-19; Kepçe-Gerçeker 2011, 13-14).
[453] Büyüközer vd. 2019, 398.
[454] Tek 2001, 32.
[455] 09STRYB-PT01-09STRYB-PT02
[456] 14STRYB-PT01
[457] 09MDM2-PT29

grubu MÖ 50-MS 50 yıllarına ait, Stratonikeia yakınında bulunan bir fırının üretim hatası olan mallarıdır[458]. Ayrıca kentte bulunmuş diğer seramik gruplarına baktığımızda da hamur yapılarının aynı olması ve tipolojilerinde yerel farklılıklar olması, birebir benzerlerinin olmaması bize yine atölye konusunda bilgi vermektedir.

Resim 22

Resim 23

5.1.2. Özgün Tipoloji Gösteren Eserler

Kentte özgün tipoloji gösteren 5 adet eser tespit edilmiştir. Bunlardan ilki sembolik işlev gören portatif minyatür bir altardır **(K.294)**. İkincisi Zeus Panamaros betimli adak levhası parçasıdır **(K.58)**. Üçüncüsü Stratonikeia sikkeleri üzerinde görülen panter betimlemesiyle benzer figürin örneğidir **(K.281)**. Son ikisi ise Hekate Rahibesi figürinleridir **(K.148-K.151)**. Görüldüğü gibi Stratonikeia, ana üretim merkezlerini yakından takip ettiği gibi kente özgü eserler de üretmiştir. Söz konusu eserler tipler anlatılırken ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

[458] Stratonikeia 2009 yılı çalışmaları raporu.

K.294

K.58

K.281

K.148-K.151

5.1.3. Aynı Kalıp Üretimler

Stratonikeia figürinleri içerisinde birbirinin tekrarı şeklinde aynı kalıptan çıkmış üretimlerde mevcuttur. Toplam sayısı 32 adet olan aynı kalıp üretim tespit edilmiştir. Aynı kalıbın kullanılmış olması, bu eserlerin aynı kişi ya da aynı atölye tarafından kent atölyelerinde üretildiğini işaret eder. Aynı kalıp üretimlerde kalıpların çok kullanılmasına bağlı olarak bazı bozulmalar görülmektedir. Özellikle kente sayıca çoğunluğu temsil eden Aphrodite ve Ephebos figürinlerinde görülen aynı kalıp üretimler tümüyle iç pazara yöneliktir.

K.3, **K.4**

K.35, **K.36**

K.36, Etütlük Parça

K.102, **K.103**

K.116, **K.117**

K.114, **K.115**

K.108, K.109

K.131, **K.132**

K.128, **K.130**

K.106, **K.107**

K.144, K.145

K.249, **K.250**

K.65, K.66

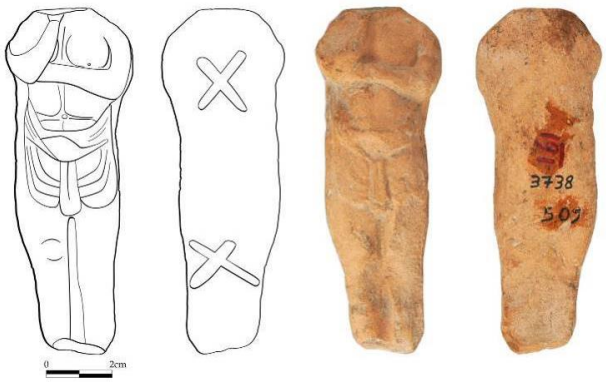
K.278, K.279

K.257 **Resim 24**

5.1.4. Terrakotta Kalıp

Kalıp bir kentte üretimin olduğunu gösteren en önemli ipucudur. Stratonikeia' da bir adet malzemesi terrakotta olan kalıp tespit edilmiştir. Tek parça kalıp içerisine dolgu şeklinde yapılmış olup, üzerinden kalıp alınacak orijinal (pozitif) modeldir. İçinin dolgu olması, arka kısmında pişirme deliğinin bulunmaması ve altı kısmında açıklık bırakılmamasından dolayı kalıp olma ihtimali oldukça yüksektir. Ayrıca arka yüzeyinde üstte ve altta çapraz şeklindeki kazıma işaretler, bu eserin kalıp olarak kullanılmış olabileceği fikrini destekli kılmaktadır. Bu işaret alt kısımda oldukça belirgindir. Kalıpların belli yerlerine çeşitli işaretlerin konulması, eserin kaymasını engellemek amacıyladır.

K.138

5.1.5. Sanatçı İmzası

Hellenistik Dönem'de, koroplastik üretim konusunda uzmanlaşmış atölye çalışmaları yaygın olsa da, Roma Dönemi boyunca çoğu atölye yalnızca figürlerde uzmanlaşmamış başka seramik ürünler de üretmiştir. Çoğu atölye çalışmasında bu koroplastların ismi bilinmemektedir. Bu durum terrakotta figürinleri çömlekçi mi yapar

heykeltıraş mı? sorusunu akla getirmiştir[459].

Yunan dünyasında faaliyet gösteren terrakotta figürin üreten atölyeler, yerel geleneklerinin dışında, antik dünyanın önemli sanat merkezlerinden de etkilenmiştir. Bu nedenle, koroplastların yaratıcılığı ve becerileri, yerleşmiş iyi modellerin yeniden yaratılmasıyla birlikte belirginleşmiştir. Ancak kalıp ve figürin ticaretinin olduğu açıktır[460]. Herhangi bir modelin yeniden üretilebilme yeteneği, yerel ve ithal figürinler arasında ayrım yapmak gibi ciddi sorunlar yaratır. Bu eserler, heykel veya çanak çömleklerde olduğu gibi, tipolojik ve stilistik ölçütlere dayanan belirli atölyelere atfedilmişlerdir[461]. Figürlerde, koroplastların tanımlanması ve belirli atölyelere atfedilmesi, sadece figürinlerin teknik özelliklerinin incelenmesiyle ve sanatçıların kazımış oldukları işaretlerle mümkündür[462]. Sanatçıların imzaları çömlekler üzerinde çok erken dönemde ortaya çıkmıştır. Aksine bu imzalar koroplastik eserler üzerinde Hellenistik Dönem'de görülmeye başlar. Kalıplar ve figürinler üzerinde bulunan imzalar sanatçıya ait değildir. Bu imzalar daha çok büyük atölye sahiplerini ticari marka olarak temsil etmektedir[463].

Roma İmparatorluğu'nda, özellikle de Anadolu ve Galya'da, koroplastların ürettikleri figürinlerini ve diğer terrakotta ürünlerini imzaladıkları bazı bölgeler vardır[464]. Atölyelerde çalışan koroplastların figürinleri imzaladıkları ele geçen buluntular ışığında ispatlanmıştır[465]. Figürinlerin kaide veya arka yüzlerindeki yazıtlar; imzaları, monogramları, işaretleri ve harfleri içerir. Bu yazıtlar belirli atölyeleri, dönem figürlerini daha kesin olarak tanımamızı ve bu koroplastlar tarafından yapılan tiplerin dağılımını takip etmemizi sağlar.

Stratonikeia koroplastiğine ait 350 adet eser içerisinde toplam 30 adet imza ve 9 adet atölye tespit edilmiştir. Bu atölyelerin sayısındaki fazlalık kent ve territorium'unda arz talep ilişkilerindeki yoğunluğu gösteren bir zenginliği işaret ediyor olmalıdır. **K.105**'de imza pişirme deliğinin üzerine; **K.71** ve **K.167**'de pişirme deliğinin altına yapılmıştır. Diğer örneklerin tümünde imza kaidenin arka yüzündedir. Detaylı olarak incelenen imzalı eserler sayesinde kentte üretim yapan 9 atölyenin ismini tanımakta ve

[459] Erlich 2015, 16.
[460] Besques 1978, 622-626; Koukouvou 2017, 48.
[461] Muller 1990, 442-444; Koukouvou 2017, 48.
[462] Koukouvou 2017, 48.
[463] Besques 1963, 18-19; Kassab 1988, Tsimpidou-Avloniti 2017, 140.
[464] Erlich 2015, 4.
[465] Demir çağının sonundan itibaren (MÖ 8. yy), çömlekçilerin ve heykeltıraşların eserlerini imzaladıkları görülmeye başlar. Bu sayede birçok antik kent sanatçısının isimleri günümüze kadar gelebilmiştir, (Burford 1972, 11).

üretim teknikleri hakkında bilgi edinebilmekteyiz. Ayrıca hangi zaman aralığında aktif olarak çalıştıkları da figürinlerin stilistik özelliklerine göre belirlenebilmektedir. Belirlenen imzalar, Stratonikeia'daki atölyelerin MÖ 2. yy ortaları ve MS 2. yy arasındaki dönemde üretim yaptıklarını göstermiştir. Bu çalışmada koroplastların yerel üretim yaptıkları öne sürülmektedir. Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemi figürinlerinin üretildiği atölye özelliklerinden yola çıkarak en azından kesin olarak bu dönemlerde kentte büretimin olduğu söylenebilir. Ancak eldeki verilerin yetersizliğinden dolayı daha erkene giden buluntular için bu tespiti yapmak zordur.

Antik Çağda terrakotta üreten atölyeler Korinth, Olynthus, Akragas ile Tarentum gibi bazı yerlesimlerde kalıpların bulunmasıyla tanımlanmıştır[466]. Bu konuda ki bir diğer önemli merkez Myrina'dır. Burada yüz yıllık bir süre zarfında üretilmiş terrakotta heykelcikler üzerinde 90 civarında farklı üreticinin imzasına rastlanılmıştır. Ancak bunların incelenmesi, ustaların en fazla 30 kadar farklı atölyede çalışmış olabileceklerini göstermektedir[467]. En önemli merkez durumundaki Myrina'da 40 isim ve 20 monogram tespit edilmiştir[468]. Bu atölyelerde çalışan kişilerin mütevazı zanaatçılar olduğu ve olasılıkla da birçoğunun köle olduğu düşünülmektedir. Yine olasılıkla, atölyelerde sekiz ya da dokuz isçinin çalıştığı tahmin edilmektedir[469]. Eğer ustalar gezgin ise uzman çömlekçi basit ve kolay taşınabilen mesleki araç gereçleri yanına alarak, kullandığı hammadde her yerden sağlanabilir olunca, kolaylıkla gezici bir zanaatçı olabiliyordu. Bu durum sadece çömlekçi ya da koroplast ustaları için değil diğer maden ustaları içinde geçerli bir durumdur. Durum böyle olunca gezgin ustacı belirli üslup özelliklerini gittiği yerlerde eserlerine yansıtmaktadır. Ustaların gezgin olması başlıca iki soruyu da beraberinde getirmektedir. Bunlardan birisi konaklama, bir diğeri ise yiyeceğin nasıl temin edildiğidir. Muhtemelen gezgin ustalar hizmet verdikleri yerleşmelerde takas usulüyle bu sorunlarını gideriyorlardı. Neyle takas edildiği sorusuna gelince de olasılıkla ustalar verdikleri hizmetin karşılığının bir bölümünü yiyecek ve kalacak yer olarak almaktaydılar[470].

Anadolu'da üreticiye ait imzanın görüldüğü bir diğer merkez ise Parion'dur. Parion eserlerinin beşinde yazı ya da kısaltma tespit edilmiştir. Bu yazı ve kısaltmların usta ya da atölye işareti sayılabileceği gibi, sipariş veren müşterilerin isteğine göre de

[466] Higgins 1967, 5.
[467] Kassab 1988; Tek 2001, 35.
[468] Çekilmez 2017, 106.
[469] Webster 1959, 8.
[470] Doğan 2012, 130.

yazılmış olabileceği düşünülmektedir[471].

İmzalar çoğu zaman ressam ve çömlekçilerin akraba olduklarını göstermektedir[472]. Antik yazılı kaynaklar ve daha da önemlisi sayısız eser üzerindeki kişisel imzalar, antik çağlar boyunca babaların oğullarını eğittiğini ve onlarında kendi oğullarını eğittiğini işaret etmektedir. Platon'un aşağıdaki ifadesi, bu görüşün geçerli olduğunu kanıtlar niteliktedir: *"Eğer bir çömlekçi parası olmadığında işini yapmak için gerekli alet ve edevatı temin edemeyeceği için yapabileceğinden daha kötü bir iş çıkaracak; bir yandan da onun izinden giden oğullarını ve çıraklarını kötü çömlekçiler olarak yetiştirecektir[473]"*.

Benzer akrabalık ilişkilerinin Stratonikeia atölyelerinde de olduğu düşünülmektedir. Özellikle kente hizmet veren ve çok sayıda figürin ürettiği tespit edilen "*Apollonios*" ve "*Dionysios*" atölyelerinin çalışma aralığına baktığımızda mesleğin günümüzde olduğu gibi babadan oğula geçerek devam ettiği sonucuna varılabilir. Kentte tespit edilen atölye isimlerine bakıldığında bazı örneklerde koroplastın adında kısaltma yapıldığı görülmektedir. Mevcut durum imza atacağı alanın genişliğiyle alakalı olabilir. Tek bir örnekte ise imza yanlış yazılmıştır. ΑΠΟΛΛΩ ΝΙΟΥ ve [Α]ΠΟΛΛΥΟΙΝ koroplast/atölye isimleri aynı atölyeye aittir. Her iki atölyede "ΑΠΟΛΛ" ismi aynı olup, ilk koroplast/atölye isminde yer alan "ΝΙΟΥ" kelimesi, ikinci koroplast/atölye isminde tersten yazılarak "ΥΟΙΝ" şeklini almış ve "ΝΙΟΥ" kelimesinin devamında gelen "Ω" harfi eklenmemiştir. **K.139'da** yer alan bu imza olasılıkla yanlış yazılmış olmalıdır ve "*Apollonios*" atölyesine aittir.

Benzer durum ΔΙΟΝΥ CΙΟΥ, ΔΙΟΝΥ, ΔΙΟΝΙΟ atölyeleri için de geçerlidir ve bu atölyelerin tümü "*Dionysios*" atölyesine aittir. Bu bağlamda en az iki aile terrakotta heykelcik üretiminde aktif olarak çalışmış ve kente hizmet etmiştir.

İncelenen örneklere göre Stratonikeia'da yerel üretimlerin yanı sıra gezgin ustaların çalışmış olma ihtimali oldukça düşüktür. Stratonikeia eserlerine baktığımızda hem yukarıda bahsettiğimiz ipuçlarından dolayı, hem olduğunu düşündüğümüz akrabalık ilişkilerinden dolayı hem de yakın çevrede Stratonikeia eserleriyle birebir aynı kalıp üretimi eserlerle karşılaşılmadığından dolayı Stratonikeia'daki üretimin gezgin ustalar

[471] Kat. No. 31, Kat. No. 33 ve Kat. No. 52'deki eserlerin arkasında "ÊÁ", Kat. No. 48'de ise, "KÀËËIÃÕÁ" yazısı okunmaktadır. Kat. No. 36'nın kaidesinde yer alan yazıt ise tam olarak okunmamakla birlikte Kat. No. 48'deki yazıya (KÀËË) benzemektedir (Tavukçu 2006, 165).
[472] Tek 2001, 35.
[473] Plat. IV. 421d-e.

tarafından yapılmadığı, yerleşik atölyelerin olduğu çok açıktır. Stratonikeia figürinlerinde tespit edilen 30 imzanın başka kentlerde görülmemesi söz konusu dağılımın kent dışına çıkmadığını sadece yerel ihtiyaca cevap verdiğini göstermektedir.

Koroplastik sanatının yayılım alanına baktığımızda bir moda akımı gibi az veya çok farkla kentlerin birbirlerini etkilediği görülmektedir. Stratonikeia eserlerine en yakın benzer örnekler Myrina, Hyllarima ve Tralleis'den gelmektedir. Myrina'da elinde ayna tutan Eros tasviri Stratonikeia örneğiyle neredeyse aynıdır. Hyllarima'da, farklı eserler üzerine atılmış benzer imza kalıpları aynı sanatçıyı işaret etmektedir. Tralleis'de ise farklı dönemlerde üretim yapan 13 farklı koroplast/atölye imzası tespit edilmiştir[474]. Bu merkezde tespit edilen imzaların hiçbiri Stratonikeia imzalarıyla benzer değildir. İki merkez arasındaki benzerlik bir moda akımı gibi bazı tasvirlerin model olarak aynı alınmasından kaynaklanmaktadır. Yukarıda da değindiğimiz gibi Tanagra ve Myrina atölyelerinde olduğu gibi, önceki atölyeler kendinden sonraki atölyeleri etkilemekte ve aynı kalıptan çıkmasa da model olarak birbirlerini örnek almaktadırlar. Aynı tarihsel bölge coğrafyası içerisinde yer alan bu kentlerin birbirlerden etkilenmemeleri düşünülemez. Bu bağlamda bu kentler arasında yakın benzerlikler görülmektedir. Stratonikeia ve Tralleis arasındaki bağlantı da buradan kaynaklanmaktadır.

Koroplastlar tarafından imzalanan eserlere baktığımızda tanrı ya da tanrı olmayan diye bir ayrımın olmadığını görüyoruz. İncelenen eserlerde Aphrodite, Dionysos, Eros gibi tanrı/tanrıça betimlemelerinin yanı sıra, Hellenistik Dönem'in günlük hayatından esinlenerek yapılan insan ve hayvan betimlemelerine ait güzel örneklerde sanatçılar tarafından imzalanmıştır.

Aşağıda, Stratonikeia atölyeleri ve atölyelerden çıkan eserlerin ortak özelliklerini irdelenmiş, figürinlerin tipolojik ve stilistik özellikleriyle birlikte buluntuların ait olduğu dönem özellikleri ve koroplastları belirlenmeye çalışılmıştır.

3.2 Stratonikeia ve Çevresindeki Atölyelerde Tespit Edilen Koroplastik Malzemelerin Üretim Özellikleri

5.2.1 ΑΠΟΛΛΩ⁄ΝΙΟΥ *(Apollonios Atölyesi)*

Bu atölyenin ürettiği 8 adet figürin **(K.8**, **K.9**, **K.20**, **K.38**, **K.139**, **K.152**, **K.251**, **K.254)** bulunmuştur. Bu yönüyle en fazla eserin tespit edildiği iki atölyeden biridir. Tamamı mezar buluntusu olan bu figürinler Aldağ, Akdağ ve Kabasakız gibi nekropol

[474] Çekilmez 2017, 106.

alanlarından gelmiştir. Figürinler üzerinde yapılan stilistik değerlendirmelere göre "*Apollonios*" atölyesi üretimlerini en erken MÖ. 1 yy ile en geç MS 2. yy'da yapmıştır. Buna göre atölyenin üretimi hem uzun bir süre devam etmiş hem de buluntu yerlerine baktığımızda oldukça geniş bir alana yayılmıştır. Atölyenin varlığının uzun bir süre devam etmesi ve yayılım alanının geniş olması bu mesleğin aynı isimle babadan oğula geçtiğini düşündürmektedir. Figürinlerin geneline baktığımızda Aphrodite, Dionysos, Eros gibi mezar hediyesi olarak daha çok tercih edilen tanrı ve tanrıça tasvirlerini ürettikleri görülmektedir. Bu eserlerin 3'ü Aphrodite, 1'i Aphrodite rahibesi, 1'i Aphrodite-Eros, 2'si ise Dionysos'a ait Herme betimlemeleridir. Aphrodite betimlemelerinde 2 örnek Aphrodite Genetrix, 1 örnek ise Aphrodite Anadyomene tipindedir. Hermelerde ise Dionysos betimlemeleri farklı tipte olup kaideler aynı tutulmuştur. Kaideler profilli dörtgen tipinde olup, ön yüzün iki yanında rozet ve ortada büyük bir üzüm salkımı bulunmaktadır. Tekli betimler yanında kompozisyon içeren ikili betimlerde atölyenin üretimleri arasında yer alır. Bu eserlerin dışında yer alan küçük parça niteliğindeki örneklerden biri **(Res. 25)** imzalı benzer pozdaki sağlam örnekle **(K.8)** karşılaştırıldığında muhtemelen aynı atölyeden çıkmadır. Tüm örneklerde imza hamur yaş iken sanatçı tarafından kaidenin arka kısmına atılmıştır.

K.8 **Resim 25** **K.9** **K.11**

Atölye, üretimlerinde yoğun ince tanecikli gümüş mika içeren, kırmızı ve tonlarına ait bir kil (5YR 6/3, 5 YR 6/6, 5YR 7/6, 2.5YR 5/6, 2.5YR 6/6, 2.5YR 6/8, 7.5YR 6/4) kullanmıştır. Figürinlerini, kalıp yöntemiyle baskı ve yarı döküm tekniklerini kullanarak üretmiştir. Özellikle kaide formlarındaki çeşitlilik dikkat çekicidir. Yüksek beşgen, yarım yuvarlak profilli, alçak dörtgen, yüksek dörtgen profilli kaide gibi

çeşitlemelerin yanı sıra kaidesiz olarak zemine basan figürinler de üretmişlerdir. Sık talep edilen Aphrodite figürinlerinin farklı kaideler üzerinde denenmesi ya da bunun tam tersi Dionysos Hermelerinde görülen meyvelerle dekore edilmiş kaidenin sabit kalıp üzerinde yükselen hermelerin modelinin değişmesi bu atölyenin bir özelliğidir. Hermelerde sakallı ve sakalsız olarak iki ayrı tip tercih edilmiştir. **K.8** ve **K.9** numaralı Aphrodite Genetrix betimlemelerinde koroplastlar aynı modeli farklı kaideler üzerine de denemişlerdir. Aynı mezar buluntusu olan iki örnekte, farklı modelden alınma kalıp kullanılmıştır. Betimleme olarak birbirine çok yakın olan bu eserler farklı tipte kaideler üzerinde yükselmektedir. Öyle ki beşgen kaide sadece bu atölyede üretilen tek bir eserde **(K.8)** görülmektedir. Bu da sanatçıların aynı betimlemeleri farklı tipte kaideler üzerinde yorumladıklarını gösterir. Kaidelerde ve tiplemelerde görülen bu çeşitleme tamamen ticari kaygıdan kaynaklanmaktadır. Atölyenin satış yapabilmek için elinde ki örnekleri zengin tutması bunun bir sonucudur. **K.11** numaralı örnek ise yine Aphrodite Genetrix'in bilinen pozunda olup tek farklılık Knidos Aphrodite'sinde olduğu gibi sağ bacak yanına yerleştirilen su kabıdır. Bu görünümüyle iki ünlü tipin sentezi şeklindedir. **K.8** ve **K.9** numaralı figürinlerle aynı atölyeden çıkmadır. Bazı detaylar dışında tüm özellikler neredeyse aynıdır. Fark olarak kulağında topuz şeklinde büyük küpeleri bulunmaktadır. Figürün kaidesi ve dizden altı kırık olduğundan sanatçıya ait imzanın olup olmadığı belli değildir. Ancak üç eserde yan yana getirildiğinde kıyafet, saç düzenlemesi ve yüz detaylarının aynı olduğu görülmektedir. Atölye sahibi pazar taleplerine karşılık vermek amacıyla Aphrodite'nin farklı varyasyonlarını deneyerek bir çeşitleme yapmak istemiştir. **K.11**'de Aphrodite'nin sol yanına çift kulplu bir Amphora koyarak ve topuz şeklinde bir küpe ekleyerek bu çeşitlemeyi çoğaltmaya çalışmıştır.

Bu atölyenin ürettiği **K.139** numaralı örnekte ise imza yanlış yazılmıştır. Figürin Akdağ Nekropolünde, 62 numaralı mezar içerisinde bulunmuştur. ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ olması gereken imza iken olasılıkla yanlışlıkla koroplast adı olarak [Α]ΠΟΛΛΥΟΙΝ olarak yazılmıştır. İmzanın yer aldığı **K.139**, "*Apollonios"* atölyesi üretimi diğer imzalı figürinlerle aynı mezar içinde kontekstir. Ayrıca söz konusu 62 numaralı mezarda üçüncü farklı bir atölyeye ait iki adet eser daha yer almaktadır.

"*Apollonios*" atölyesinin izleri Anadolu dışında da takip edilebilmiştir. Thessaloniki[475] örneğinde ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ *(Apollonios)* imzası Knidoslu Aphrodite örneğinin kaide arkasında yer almaktadır **(Res. 26)**. Harf karakterleri karşılaştırıldığında

[475] Tsimpidou-Avloniti 2017, 416-417, K.537.

imzanın aynı ustanın elinden çıkmadığı bellidir. Ancak aynı atölye üretimine ait olabileceği gibi aynı isim altında farklı bir atölyeninde olabileceği göz ardı edilmemelidir. Tek bir örnekten yola çıkarak gezici bir atölyenin varlığından söz etmek doğru bir yaklaşım değildir. Eğer aynı atölye üretimi ise büyük ihtimalle ticaret yoluyla ya da gezici bir tüccar tarafından dağıtılmış olmalıdır. İkinci ihtimal ise kalıpların dolaşmasıdır. Ancak imza hamur yaş iken yazıldığı için ikinci ihtimalde söz konusu değildir. Burada önemli olan şey ise kilin kökenidir. Kil analizi yoluyla mevcut ayrım rahatlıkla teyit edilebilir.

Resim 26: Tsimpidou-Avloniti 2017, K.537

Thessaloniki örneği MS 50-100 yılları aralığına tarihlenmiştir. Bu tarih *"Apollonios"* atölyesinin üretim yaptığı tarih aralığıyla da uyumludur. Bir diğer önemli husus ise atölyenin çok sayıda ve severek ürettiği Aphrodite tasvirlerindeki uzmanlığıdır. Yukarıda da bahsi geçtiği gibi atölye tanrıçanın çeşitli varyasyonlarını severek denemiş ve ticari kaygısını net bir şekilde ortaya koymuştur. Bu detay göz önünde bulundurulduğunda Thessaloniki örneğinin de bir Aphrodite tiplemesine ait olduğu şaşırtıcı bir sonuç değildir. Her ne kadar Stratonikeia örnekleri Aphrodite'nin Knidos tiplemesi haricinde diğer tiplemelerine ait olsa da ortak bazı detayları barındırmaktadır. Thessaloniki ve Stratonikeia örneklerinde topuz şeklindeki küpeler bu ortaklığın birer işaretir. Bir diğer önemli husus ise atölyenin varlığının uzun bir zaman dilimine yayılmasıdır. Buda daha önce yoruma açık bir konu olan atölyelerin babadan oğula geçmesi ya da akrabalık ilişkilerine dayandırılarak bir gelişim süreci izlemesi konusuna açıklık getirebilir.

K.8

Katalog No	8
Müze Env. No	808
Aktif Dönem	MÖ Geç 1. yy
Yapım Tekniği	İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği, tabanı açık
Kil Türü	Çok ince tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 2.5YR 6/8
Arka Yüz	Düz
Kaide Formu	Yüksek, beşgen form
Pişirme	Orta
Pişirme Deliği Formu-Çapı	Yuvarlak form-2 cm.
Astar ve Boya	-
İmza	ΑΠΟΛΛW/ΝΙΟΥ (*Apollonios*'un eseridir)

K.9

Katalog No	9
Müze Env. No	804
Aktif Dönem	MÖ Geç 1. yy
Yapım Tekniği	İki ayrı kalıp içerisine baskı tekniği, tabanı açık
Kil Türü	Yoğun ince tanecikli gümüş mika katkılı, 2.5YR 6/6
Arka Yüz	Düz
Kaide Formu	Profilli, yüksek yarım yuvarlak form
Pişirme	Kötü
Pişirme Deliği Formu-Çapı	Yuvarlak form-1,8 cm.
Astar ve Boya	Astar 10YR 8/1; elbise 10YR 8/6; stephane, meyve 10YR 7/8; saç, yüz, sırt 10YR 7/4
İmza	ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ (*Apollonios*'un eseridir)

K.152

Katalog No	152
Müze Env. No	405
Aktif Dönem	MÖ Erken 1. yy
Yapım Tekniği	İki ayrı kalıp içerisine
Kil Türü	Yoğun, ince tanecikli gümüş mika katkılı, 7.5YR 6/4
Arka Yüz	Düz
Kaide Formu	-
Pişirme	Kötü
Pişirme Deliği Formu-Çapı	Küçük yuvarlak form-2,2 cm.
Astar ve Boya	Astar White page 7.5YR_/1 9.5/; saç 5R 6/8; taç 7.5YR 6/8-GLEY2 7/5B=7/1; elma, küpe 7.5YR 7/8
İmza	[ΑΠ]ΟΛΛ[ω ΝΙΟΥ] (*Apollonios*'un eseridir)

K.20

Katalog No	20
Müze Env. No	809
Aktif Dönem	MÖ Geç 1.yy
Yapım Tekniği	İkili kalıp içerisine baskı tekniği, tabanı açık
Kil Türü	Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek orta büyüklükte taşçık katkılı, 2.5YR 5/6
Arka Yüz	Düz
Kaide Formu	Yüksek olmayan dörtgen form
Pişirme	Orta
Pişirme Deliği Formu-Çapı	Düzgün olmayan oval form-1,7 cm.
Astar ve Boya	Elbise 5R 6/4; kaide GLEY1 6/ 5G_/2=6/2
İmza	ΑΠΟΛΛΩ𐅃ΝΙΟΥ (*Apollonios*'un eseridir)

K.251

Katalog No	252
Müze Env. No	1.19.82
Aktif Dönem	MS 2. yy
Yapım Tekniği	İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği, tabanı açık
Kil Türü	Çok ince yoğun gümüş tanecikli mika, seyrek taşçık katkılı, 5 YR 6/6
Arka Yüz	Yarı işlenmiş
Kaide Formu	Profilli, yüksek dörtgen form
Pişirme	İyi
Pişirme Deliği Formu-Çapı	Yuvarlak form-2,6 cm.
Astar ve Boya	Astar White page 2.5 Y_/1-8.5/; baş 10 YR 8/6; kaide ve meyve GLEY 2 7/10BG, gövde 10R 3/6
İmza	ΑΠ[Ο]ΛΛΩ𝒴[ΝΙΟ]Υ (*Apollonios*'un eseridir)

K.254

Katalog No	254
Müze Env. No	STR 85-A. 44/479
Aktif Dönem	MS 2. yy
Yapım Tekniği	İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği, tabanı açık
Kil Türü	İnce tanecikli gümüş mika, seyrek küçük boyutta taşçık katkılı, 5YR 6/3.
Arka Yüz	Düz
Kaide Formu	Profilli, yüksek dörtgen form
Pişirme	Orta
Pişirme Deliği Formu-Çapı	Yuvarlak form-2,6 cm
Astar ve Boya	Astar White page 10 YR_/1 9.5/; sol yan gövde 2.5Y 8/6; gövde altı 5R 7/3; sağ omuz 10Y-5GY 6/2; boyun arkası 10R 5/6; kaide 2.5Y 3/1
İmza	ΑΠ[ΟΛΛΩ]/[ΝΙΟΥ] (*Apollonios*'un eseridir)

K.38

Katalog No	38
Kazı Env. No	09MDMA-T01
Aktif Dönem	MÖ 1. yy
Yapım Tekniği	İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği, tabanı açık
Kil Türü	Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika katkılı, 5YR 6/6.
Arka Yüz	Düz
Kaide Formu	Yüksek dörtgen
Pişirme	İyi
Pişirme Deliği Formu-Çapı	-
Astar ve Boya	Kaide, soldaki figürinin ayakları 5Y 3/1.
İmza	ΑΠ[ΟΛΛΩ]ΝΙΟΥ (*Apollonios*'un eseridir)

K.139

Katalog No	139
Müze Env. No	810
Aktif Dönem	MÖ 1. yy'ın son çeyreği
Yapım Tekniği	İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği, tabanı açık
Kil Türü	Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 7/6.
Arka Yüz	Yarı işlenmiş
Kaide Formu	Yüksek kayalık form
Pişirme	Kötü
Pişirme Deliği Formu-Çapı	Büyük, yuvarlak form-2,6 cm.
Astar ve Boya	Astar White page 7.5YR_/1 9.5/; kayalık GLEY2 7/5B=7/1-5R 3/6; saç 5R 3/6.
İmza	[Α]ΠΟΛΛΥΟΙΝ (*Apollonio*s'un eseridir)

5.2.2 ΖΩCIM[OY] *(Sosimos Atölyesi)*

Bu atölyenin ürettiği aynı kalıptan üretilmiş 2 adet terrakotta figürin **(K.144**, **K.145)** bulunmuştur. Eserlerden biri 44 numaralı mezarda bulunmuş olup diğeri müze deposunda buluntu yeri belli olmayan eserler arasındadır. Koroplast adını her iki örnekte yüksek dörtgen kaidenin arkasına yazmıştır. "C" harfinin karakterine göre bu imza MS 2. yy'a ait olmalıdır. Benzer harf karakteri "Dionysios" koroplast adının içinde de yer almaktadır. Bundan dolayı her iki atölye *(Sosimos, Dionysios)* çağdaş olup MS 2. yy'da üretim yapmışlardır. Nitekim **K.145** numaralı figürin "*Apollonios*" ve "*Dionysios*" imzalı figürinlerle Aldağ nekropolü 44 numaralı mezarda kontekst olarak bulunmuştur. Atölye, üretimlerinde çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika içeren, açık kırmızı renkte bir kil (2.5YR 6/6) kullanmıştır. Figürinleri kalıp yöntemiyle yarı döküm tekniğini kullanarak üretmiştir. Figürinlerin stil özelliklerine göre atölye Roma İmparatorluk Dönemi'nde hizmet vermiştir. Tip olarak önceki iki atölyeden farklı olarak günlük bir konu tercih edilmiş, oturan yaşlı sarhoş bir kadın elindeki içki kaplarıyla tasvir edilmiştir.

Bilindiği gibi figürinlerin imzalanması dağılımın izlenmesi içinde önemli bir yoldur. Bu detaylar kentin komşuları ile koroplast ilişkilerine kanıtlar sunması

bakımından da oldukça önemli verilerdir. Bu bağlamda atölye işaretinin bir benzeri Hyllarima'da[476] **(Res. 27)** karşımıza çıkar. Rahibeyi[477] temsil eden figürin kaidesinin arkasında iki satır şeklinde ΣΩCIM/OY (Sosimos'un eseridir) imzası yer almaktadır. Sona gelen "OY" harfleri iyelik eki olarak kullanılmıştır. İlk harf dışında diğer dört harfin ΖΩCIM[OY] atölyesinin imzasıyla benzer olduğu görülmektedir. Hyllarima örneğinde ilk harf net olmadığından dolayı "Ζ" yerine "Σ" şeklinde okunmuş olmalıdır. Eğer durum bu şekildeyse her iki kentin imzası da benzerdir. Bir diğer durum Hyllarima örneğinde ikinci satırda yer alan "OY" harflerinin Stratonikeia imzasında görülmemesidir. **K.144** ve **K.145**'de yer alan ΖΩCIM imzasının devamındaki iyelik eki olan "OY" harfleri silinmiş olmalıdır. Nitekim bu harflerin sığabileceği bir alan mevcuttur. Bu yorumlamada genel tabloya baktığımızda iki kentin imzasının birbirini tamamladığı görülmektedir.

İlk yorumlamadan hareketle bu bölgede ΖΩCIM[OY] (*Sosimos*) isimli atölye/koroplasta ait olduğunu bildiğimiz üç adet eser tespit edilmiştir. İki kentin eserleri karşılaştırıldığında her üç eserdeki üretim özellikleri de benzerdir. Hyllarima örneğinde kil rengi kırmızımsı sarı iken (7.5YR 6/6), Stratonikeia örneklerinde açık kırmızı (2.5YR 6/6) renktedir. Kil renklerinin birbirine çok yakın olması atölyenin kırmızımsı sarı ve tonlarında bir kil kullandığını düşündürmektedir. Her üç eser de iki ayrı kalıpla yarı döküm tekniğinde üretilmiştir. Ön yüz detaylı işlenirken, figürinlerin arka tarafları düz bir zemin kabul edilerek ayrıntısız verilmiştir. Pişirme delikleri de benzer olup, atölye ürettiği üç eserinde de küçük, yuvarlak pişirme deliği kullanmıştır. Söz konusu veriler ve benzer imza kalıpları Stratonikeia'daki ve Hyllarima'daki *Sosimos*'un aynı üretici olduğu fikrini güçlendirmektedir.

[476] Hyllarima antik kentinde bulunan ve 1994 yılında Aydın Arkeoloji Müzesi'ne hibe edilen üç giyimli rahibe figürini ve iki ephebostan oluşan bir grup figürin M. Çekilmez tarafından çalışılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Çekilmez 2015c, 371-396.

[477] *TK. 1. Aphrodite Rahibesi, Müze Env. No. 3378, Ölçüler: Yük.: 16. 2 cm, Gen.: 5. 4 cm, Kal.: 0. 6 cm, Kaide Yük.: 2. 2 cm, Kaide Gen.: 5. 7 cm. Küçük yuvarlak pişirme deliğinin çapı: 1. 8 cm. Hamur: 7. 5 YR 6/6 kırmızımsı sarı, mika, kum ve taşçık katkılı, yer yer gri astar boyalı.* Bkz. Çekilmez 2015c, 373, dn. 5.

ΣΩCIMOY ZΩCIMOY	ZΩCIM ZΩCIM[OY]	Zω[…..] ZΩCIM[OY]
Hyllarima	Stratonikeia	Aigai

Resim 27: Çekilmez 2015c, 373

Resim 28: Dereboylu 2012, Res. 35

Bir diğer örnek ise Aigai'de[478] bulunmuştur **(Res. 28)**. Parça niteliğindeki figürin üzerinde "*Sosimos*" atölyesinin imzası olabilecek ilk iki harf Zω[….] korunmuştur. Hyllarima örneğindeki gibi benzer bir durum bu parça üzerinde de geçerlidir. E. Dereboylu parça üzerinde ki harfleri sigma ve omega olarak yorumlamış ve Myrina'dan bilinen koroplast "*Sosibos*" imzasıyla ilişkilendirmiştir[479]. Ancak parça kırık olduğundan ilk harfin örneğimizde olduğu gibi "Z" harfi de olabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır. Bu yönüyle sağlam durumdaki Stratonikeia örneği Hyllarima ve Aigai örneklerine ışık tutabilir ve ihtimallaride beraberinde getirir.

Bir diğer çok önemli ayrıntı *"Sosimos"* imzasının yayılımının figürin dışında farklı malzemeler üzerinden de takip edilebilmesidir. İlk örnekte "*Sosimos*" imzası Börükçü mezar buluntusu[480] olan ve Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen bir kandilin dip kısmında **(Res. 29)** görülmektedir. İki satır şeklinde olan yazıtın (ZΩCIMOY) harf karakterleri **(Res. 31-32)** figürin **(K.144-K.145)** örneğimizle oldukça benzerdir. İkinci örnek ise Stratonikeia Batı Caddesi'nde bulunan bir sütun tamburu üzerinde yer alır **(Res. 30)**. *"Sosimos"* atölyesini işaret eden imzanın Stratonikeia ve çevresi dışında **(Res. 29-32)** kente yakın konumdaki Hyllarima'da görülmesi bu atölyenin

[478] Dereboylu 2012, Res. 35.
[479] Dereboylu 2012, 64.
[480] Mezar doğu-batı yönünde inşa edilmiş dromoslu bir oda mezarıdır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Tırpan-Söğüt 2005b, 54.

yayılım alanına göre daha geniş bir alanı etkilediğini göstermektedir. Böyle bir atölyenin terrakotta figürin ve kandil gibi pişmiş toprak eserlerin dışında Batı Cadde'de bulunan bir sütun tamburunda yer alması söz konusu atölyenin mimari öğelerin üretimindeki ihtiyaca da cevap verdiği söylenebilir. Eldeki veriler ışığında MS 2. yy ve sonrasında hizmet veren *"Sosimos"* atölyesinin hem daha geniş bir alana yayılması hem de farklı malzemeler üzerinden takip edebilmesi, bu atölyenin tespit ettiğimiz diğer 8 atölyeye göre daha kapsamlı ve donanımlı bir atölye olduğuna işaret eder.

Resim 29: 05BM124-PT03 numaralı *"Sosimos"* imzalı kandil

Resim 30: Batı Cadde sütun gövdesi üzerinde yer alan *"Sosimos"* yazıtı

Res. 31

Res. 32

K.145

Katalog No	145
Müze Env. No	4626
Aktif Dönem	MS 2. yy
Yapım Tekniği	İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği, tabanı açık
Kil Türü	Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika katkılı, 2.5YR 6/6
Arka Yüz	Düz
Kaide Formu	Yanlardan girintili yüksek olmayan dörtgen kaide
Pişirme	İyi
Pişirme Deliği Formu-Çapı	Küçük, yuvarlak form-1.4 cm.
Astar ve Boya	Astar white page 7.5YR_/2 9.5/; kaide 5R 7/6; amphora 7.5R 4/6; tüm yüzey 7.5YR 2.5/1
İmza	ZΩCIM[OY] (*Sosimos*'un eseridir)

K.144

Katalog No	144
Müze Env. No	4627
Aktif Dönem	MS 2. yy
Yapım Tekniği	İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği, tabanı açık
Kil Türü	Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika katkılı, 2.5YR 6/6.
Arka Yüz	Düz
Kaide Formu	Yanlardan girintili yüksek olmayan dörtgen kaide

Pişirme	İyi
Pişirme Deliği Formu-Çapı	Küçük, yuvarlak form-1.4cm.
Astar ve Boya	Astar White page 7.5YR_/2 9.5/; kaide 5R 7/6; amphora 7.5R 4/6; tüm yüzey 7.5YR 2.5/1.
İmza	ΖΩCIM[OY] (*Sosimos*'un eseridir)

5.2.3 ΝΕΙΚΟ *(Neyko Atölyesi)*

Bu atölyenin ürettiği tek bir terrakotta figürin **(K.140)** bulunmuştur. "*Apollonios*" ve "*Sosimos*" imzalı figürinlerle Aldağ nekropolü 44 numaralı mezarda kontekstir. Bu nedenle bu atölyelerle çağdaştır. Atölye, üretimlerinde yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, çok seyrek orta tanecikli altın mika içeren, kırmızımsı sarı renkte (5YR 7/6) bir kil kullanmıştır. Figürinleri kalıp yöntemiyle baskı tekniğini kullanarak üretmiştir. Bu atölyede tanrı ve tanrıça tasvirlerinin dışında gündelik hayattan bir konu tercih etmiştir. Yün eğiren kadının tasvir edildiği figürin stil özelliklerine göre MÖ 1. yy'ın sonuna tarihlenmiştir.

K.140

Katalog No	140
Müze Env. No	3479
Aktif Dönem	MÖ 1. yy sonu
Yapım Tekniği	İkili kalıp içerisine baskı tekniği, tabanı açık
Kil Türü	Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, çok seyrek orta tanecikli altın mika, seyrek taşçık katkılı, 5YR 7/6.
Arka Yüz	Düz

Kaide Formu	Yüksek olmayan dörtgen kaide
Pişirme	Kötü
Pişirme Deliği Formu-Çapı	Yuvarlak form-1,9 cm.
Astar ve Boya	Astar White page 7.5YR_/1 9.5/; elbise 5R 7/4; taht, kap 7.5YR 7/8; taht minderi GLEY2 6/5B=6/1; kaide GLEY1 4/N=4
İmza	ΝЄΙΚΟ (*Neyko*)

5.2.4 ΔΙΟΝΥCΙΟΥ *(Dionysios Atölyesi)*

Bu atölye üretimi 11 adet terrakotta figürin **(K.35**, **K.36**, **K.95**, **K.98**, **K.137**, **K.280**, **K.125**, **K.257**, **K.291**, **K.16**, **?)** bulunmuştur. Bu yönüyle en fazla eserin üretildiği iki atölyeden biri olup eser sayısına göre ilk sırayı alır. Yayılım alanı da diğer atölyelere göre en geniş olanıdır. Figürinlerden 3 tanesi Akdağ nekropolü 2 ve 62 numaralı mezarlarda; 1 tanesi Aldağ nekropolü 34 numaralı mezarda bulunmuştur. Kalan 3 eserin ikisi Kabasakız nekropolü 9 numaralı mezarda, 2 tanesi ise yine Kabasakız nekropolü numarası belli olmayan mezara aittir. Son figürin ise İğdemir nekropolü 16 numaralı mezardan gelmiştir. Koroplast adında bulunan "C" harfinin karakterine göre bu imza MS 2. yy'a ait olmalıdır. Bu bağlamda atölye üretimlerini MS 2. yy'da yapmıştır. Öncesine ait bir üretim olamaz. Konu çeşitliliği fazladır. Atölye üretimi 2 adet Aphrodite Genetrix, 2 adet Herme, Ephebos, Süvari, Trigon oyuncusu, Gladyatör ve köpek tasviri farklı kaideler üzerinde denenmiştir. Ephebos ve köpek tasvirinde profilli dörtgen kaide tercih edilmiştir. Aynı tipe ait Aphrodite tasvirlerinde ise yüksek dörtgen ve profilli alçak dörtgen kaide kullanılmıştır. İki basamaklı kaideler üzerinde yükselen hermeler aynı kalıp üretimidir. Üretimlerinde açık kırmızımsı kahverengi, kırmızı ve tonlarında (5YR 6/4, 2.5YR 6/6, 5 YR 7/6, 2.5YR 5/6) kil kullanmıştır. Figürinleri, kalıp yöntemiyle baskı ve yarı döküm tekniklerini kullanarak üretmişlerdir. Üretim kalitelerine bakıldığında aynı tarihten olan birçok figürine göre plastik kalitesi yüksektir. Bazı eserlerde boya izleri yer yer korunmuştur. Ürettiği Aphrodite Genetrix **(K.16)** modellerinden biri "*Apollonios*" ve "*Dionysio*s" imzalı figürinle Akdağ nekropolü 62 numaralı mezarda kontekst olarak bulunmuştur. Süvari örneği ise **(K.95)** "*Dionysios"* imzalı figürinle Kabasakız nekropolü 9 numaralı mezarda kontekst olarak bulunmuştur. Figürinin başında yer alan *strophion*, sadaklı ephebos üretimi yapan ve yine bu dönemde hizmet vermiş *"Nikode"* atölyesinden

model alınmış olmalıdır. Aphrodite'nin *"koutrophoros"* tipine ait **K.35**, **K.36** Aldağ nekropolü 46 numaralı mezarda kontekst halde bulunmuştur. Aynı kalıptan üretilmiştir. Dönemin modasına uygun olarak da yüksek dörtgen kaideler tercih edilmiştir.

K.98

Katalog No	98
Müze Env. No	4019
Aktif Dönem	MS 2. yy
Yapım Tekniği	İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği, tabanı açık
Kil Türü	Yoğun çok ince tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 6/4
Arka Yüz	Düz
Kaide Formu	Alçak dikdörtgen form
Pişirme	İyi
Pişirme Deliği Formu-Çapı	Yuvarlak form-2,1 cm
Astar ve Boya	Astar White page 7.5YR_/1; sağ miğfer GLEY2 7/5B=7/1; tüm yüzey yer yer 10YR 7/8
İmza	ΔIONYCIOY (*Dionysios*'un eseridir)

K.280

Katalog No	280
Müze Env. No	3911
Aktif Dönem	MS 2. yy
Yapım Tekniği	İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği, tabanı açık
Kil Türü	Çok yoğun orta ve büyük tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 2.5YR 6/6
Arka Yüz	Düz
Kaide Formu	Profilli yüksek dörtgen form
Pişirme	İyi
Pişirme Deliği Formu-Çapı	Düzgün olmayan yuvarlak form-2,1 cm.
Astar ve Boya	-
İmza	ΔIONYΣIOY (*Dionysios*'un eseridir)

K.125

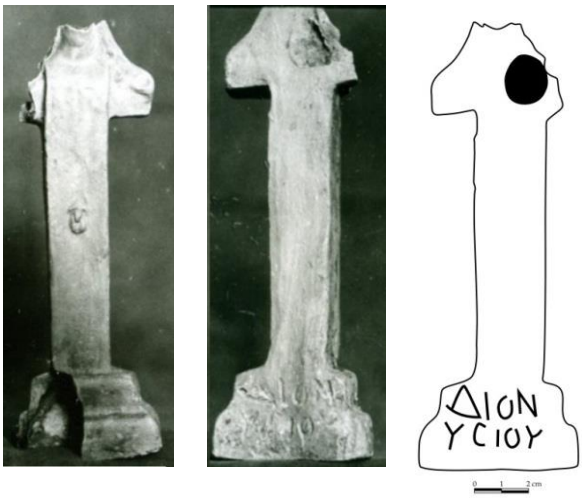
Katalog No	125
Müze Env. No	STR 85-İD. 16/372
Aktif Dönem	MS 2. yy
Yapım Tekniği	İkili kalıp içerisine baskı tekniği, tabanı açık
Kil Türü	Yoğun ince tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika katkılı, 5 YR 7/6
Arka Yüz	Düz
Kaide Formu	Profilli, yüksek dörtgen form

Pişirme	Kötü
Pişirme Deliği Formu-Çapı	Yuvarlak form-2,5 cm.
Astar ve Boya	-
İmza	ΔΙΟΝΥ⁄CΙΟΥ (*Dionysios*'un eseridir)

K.257

Katalog No	257
Müze Env. No	9.32.80
Aktif Dönem	MS 2. yy
Yapım Tekniği	İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği, tabanı açık
Kil Türü	Çok yoğun ince tanecikli gümüş mika katkılı, 5 YR 7/6
Arka Yüz	Düz
Kaide Formu	İki basamaklı, yüksek dörtgen form
Pişirme	Orta
Pişirme Deliği Formu-Çapı	Oval form-1,5 cm.
Astar ve Boya	Astar White page 7.5 YR-/1-9/; gövde 10 R 4/6; kaide 7.5 YR 7/8; saç GLEY 7/10B
İmza	ΔΙΟΝ⁄YCΙΟΥ (*Dionysios*'un eseridir)

Resim 33

Müze Env. No	-
Aktif Dönem	MS 2. yy
Yapım Tekniği	-
Kil Türü	-
Arka Yüz	Düz
Kaide Formu	İki basamaklı, yüksek dörtgen form
Pişirme	-
Pişirme Deliği Formu-Çapı	-
Astar ve Boya	-
İmza	ΔΙΟΝ⁄ΥCΙΟΥ (*Dionysios*'un eseridir)

K.14

Katalog No	14
Müze Env. No	291
Aktif Dönem	MS 2. yy
Yapım Tekniği	İkili kalıp içerisine baskı tekniği, tabanı açık
Kil Türü	Yoğun orta ve büyük tanecikli gümüş mika, yoğun küçük ve orta boyutta taşçık, seyrek kiremit parçacıkları katkılı, 2.5YR 5/6
Arka Yüz	Düz
Kaide Formu	Yüksek dörtgen form
Pişirme	İyi
Pişirme Deliği Formu-Çapı	Düzgün olmayan yuvarlak form-2,2 cm.
Astar ve Boya	Kaide ve pişirme deliği etrafı 2.5 YR 4/1
İmza	ΔΙ[ΟΝΥ]/CΙΟ[Υ] (*Dionysios*'un eseridir)

K.16

Katalog No	16
Müze Env. No	816
Aktif Dönem	MS 2. yy
Yapım Tekniği	İkili kalıp içerisine baskı tekniği, tabanı açık
Kil Türü	Çok yoğun ince tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 6/4
Arka Yüz	Düz
Kaide Formu	Yüksek olmayan, profilli dörtgen form

Pişirme	İyi
Pişirme Deliği Formu-Çapı	Yuvarlak form-2,3 cm.
Astar ve Boya	Astar 10YR 8/1; saç 5R 3/6; elbise 5R 6/8; kaide 5GY 6/2; göz, hale ve meyve 5YR 4/1
İmza	ΔΙΟΝ[ΥCΙ]ΟΥ (*Dionysios*'un eseridir)

K.95

Katalog No	95
Müze Env. No	3908
Aktif Dönem	MS 2. yy
Yapım Tekniği	İkili kalıp, tabanı açık
Kil Türü	Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 6/4
Arka Yüz	Düz
Kaide Formu	Yüksek dörtgen form
Pişirme	İyi
Pişirme Deliği Formu-Çapı	Yuvarlak form-1,9 cm.
Astar ve Boya	Astar 5YR 4/6; çelenk 5R 7/6
İmza	ΔΙΟΝΥ[CΙΟΥ] (*Dionysios*'un eseridir)

K.137

Katalog No	137
Müze Env. No	799
Aktif Dönem	MS 2. yy
Yapım Tekniği	İkili kalıp, tabanı açık
Kil Türü	Çok ince tanecikli gümüş mika katkılı, 2.5YR 6/8
Arka Yüz	Düz
Kaide Formu	Yüksek dörtgen form
Pişirme	İyi
Pişirme Deliği Formu-Çapı	Büyük, düzgün olmayan yuvarlak form-1,6 cm.
Astar ve Boya	Astar White page 10YR_/2 9/; dudak ve erkeklik organı 5R 7/6
İmza	ΔION[Y] [CIOY] (*Dionysios*'un eseridir)

K.35

Katalog No	35
Müze Env. No	3787
Aktif Dönem	MS 2. yy
Yapım Tekniği	İkili kalıp içerisine baskı tekniği, tabanı açık
Kil Türü	Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, çok seyrek ince ve orta tanecikli altın mika, seyrek taşçık katkılı, 7.5YR 7/4.
Arka Yüz	Yarı işlenmiş
Kaide Formu	Yüksek dörtgen form
Pişirme	İyi
Pişirme Deliği Formu-Çapı	Küçük, yuvarlak form-1,9 cm.
Astar ve Boya	Astar White page 9.5/; ten 2.5YR 7/8
İmza	ΔIONY[CIOY] (*Dionysios*'un eseridir)

K.36

Katalog No	36
Müze Env. No	3788
Aktif Dönem	MS 2. yy
Yapım Tekniği	İkili kalıp içerisine baskı tekniği, tabanı açık
Kil Türü	Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, çok seyrek orta tanecikli altın mika, seyrek taşçık katkılı, 7.5YR 7/4.
Arka Yüz	Yarı işlenmiş
Kaide Formu	Yüksek dörtgen form
Pişirme	İyi
Pişirme Deliği Formu-Çapı	Küçük, yuvarlak form-2,1 cm
Astar ve Boya	Astar White page 7.5YR_/2 8.5/; saç ve Eros'un teni 7.5R 4/6.
İmza	ΔIONY[CIOY] (*Dionysios*'un eseridir)

5.2.5 ΝΙΚΟΔΗ *(Nikode Atölyesi)*

Bu atölyede aynı kalıptan çıkma 2 adet sadaklı ephebos figürini **(K.102**, **K.103)** üretilmiştir. Bu figürinler bu dönemde faaliyet göstermiş olan "*Diogenes"* ve [….]VMOY? imzalı iki figürinle **(K.105**, **K.166)** Kabasakız nekropolü, 49 numaralı mezarda kontekst olarak bulunmuştur. **K.102** numaralı eserde imza okunabilecek şekilde belirgin olup, **K.103**'de imzanın ilk üç harfi korunagelmiştir. Atölye üretimlerinde çok ince tanecikli gümüş mika, seyrek küçük boyutta taşçık içeren kırmızı renkte (2.5YR 5/6,

2.5YR 5/8) bir kil kullanmıştır. Figürinleri kalıp yöntemiyle baskı tekniğini kullanarak üretmiştir. Figürinlerin stlistik özelliklerine göre atölye MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy'da faaliyet göstermiştir. Dönemin modasına uygun olarak da yüksek dörtgen kaideler tercih edilmiş olup saç modası Julius Cladius Sülalesinin saç tipine benzer.

K.102

Katalog No	102
Müze Env. No	4144
Aktif Dönem	MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy
Yapım Tekniği	İkili kalıp içerisine baskı tekniği, tabanı açık
Kil Türü	Çok ince tanecikli gümüş mika, seyrek küçük boyutta taşçık katkılı, 2.5YR 5/8
Arka Yüz	Düz
Kaide Formu	Yüksek dörtgen
Pişirme	İyi
Pişirme Deliği Formu-Çapı	Yuvarlak form-2,6 cm.
Astar ve Boya	-
İmza	ΝΙΚΟΔΗ (*Nikode*)

K.103

Katalog No	103
Müze Env. No	4149
Aktif Dönem	MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy
Yapım Tekniği	İkili kalıp içerisine baskı tekniği, tabanı açık
Kil Türü	Çok ince tanecikli gümüş mika katkılı, 2.5YR 5/6.
Arka Yüz	Düz
Kaide Formu	Yüksek dörtgen form
Pişirme	İyi
Pişirme Deliği Formu-Çapı	Yuvarlak form-2,4 cm.
Astar ve Boya	Kaide GLEY1 5/5G_/2=5/2; saç 7.5R 3/6
İmza	NIK[ΟΔΗ] (*Nikod*e)

5.2.6 ΔΙΟΓΕ (*Diogenes Atölyesi)*

"Diogenes" atölyesi *"Nikode"* atölyesi ile çağdaş olup benzer figürinler üzerine üretim yapmıştır. "*Nikode*" atölyesi üretimi olan 2 adet sadaklı ephebosun **(K.102**, **K.103)** stil olarak benzeri bu atölyede tek örnekle **(K.105)** temsil edilmektedir. İki atölyenin ürünleri Kabasakız nekropolü, 49 numaralı mezarda kontekst olarak bulunmuştur. İki atölye arasında figürinlerin üretiminde teknik olarak farklılıklar bulunmaktadır. "*Nikode*"

atölyesine ait **K.102** ve **K.103** numaralı figürinlerde sadak uçları sonradan elle yapılarak gövde üzerine tek bir yerden arkadan birleştirilmiştir. Bu atölyenin üretimi olan figürinde ise sadak uçları kalıp içerisindedir. Bu da aynı dönemde faaliyet göstermiş farklı iki atölyenin aynı ikonografiye sahip figürinlerde farklı teknikler uyguladıklarını göstermektedir. Detaylara inildiğinde ise stil olarakta farklılıklar göze çarpmaktadır. **K.102** ve **K.103** numaralı figürinlerde mantonun içinden geçen ve dirsekten kıvrılarak sol göğüs üzerinde duran kol üzerindeki kıvrımlar doğal ve ince kıvrımlar şeklindedir. **K.105**'de ise bu kıvrımlar iki kıvrım şeklinde verilmiş olup yüzeysel ve şematiktir. Omuzlar üzerine düşen kurdela üzerinde yer alan süslemelerde **K.102** ve **K.103** numaralı örneklere göre oldukça kaba ve yüzeysel verilmiştir. Sağ omuz üzerinde elbisenin iki ucunu tutturmak için kullanılan broş **K.102** ve **K.103** numaralı figürinlerde belirgin olup yuvarlak formdadır. "*Diogenes"* atölyesi üretimi **K.105'**de ise belirgin değildir.

K.105

Katalog No	105
Müze Env. No	4142
Aktif Dönem	MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy
Yapım Tekniği	İkili kalıp içerisine baskı tekniği, tabanı açık
Kil Türü	Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika, seyrek taşçık katkılı, 2.5YR 6/8
Arka Yüz	Düz

Kaide Formu	Yüksek olmayan dörtgen form
Pişirme	İyi
Pişirme Deliği Formu-Çapı	Yuvarlak form-2,3 cm.
Astar ve Boya	Astar White page 7.5YR_/1 9/
İmza	ΔΙΟΓЄ (*Diogenes*)

5.2.7 ЄΚΑ *(Heka Atölyesi)*

Atölyeler içinde en erken tarihte figürin üreten "*Heka"* atölyesine ait toplam 3 adet figürin **(K.34**, **K.71**, **K.167)** bulunmuştur. Bu figürinlerden 2'si Aldağ nekropolüne ait 47 numaralı mezara, diğeri ise Kabasakız nekroplüne ait 18 numaralı oda mezara hediye olarak bırakılmış olup yayılım alanı kısmen geniştir. Üretimlerinde ince ve orta tanecikli gümüş mika ve taşçık içeren kırmızı ve tonlarında (2.5YR 6/6, 7.5YR 6/6, 5YR 6/4) bir kil kullanılmıştır. Figürinleri kalıp yöntemiyle yarı döküm tekniğini kullanarak üretmiştir. Tüm eserlerde pişirme deliği, düzgün olmayan yuvarlak şeklinde olup imza, pişirme deliğinin altındadır. Figürinlerin stilistik özelliklerine göre atölyenin çalışma aralığı MÖ 2. yy'ın ortaları-MÖ 1. yy'ın ilk yarısıdır. Konu çeşitliliği fazla olup ikili betimler tercih edilmiştir. Atölye üretimi 1 adet Aphrodite'ye ayna tutan Eros, 1 adet yunus süren Eros ve köpeğiyle oynayan kız çocuk tasviri, farklı tip ve profillerde (alçak plaket, alçak dikdörtgen profilli ve yüksek yuvarlak profilli) kaideler üzerinde yükselmiştir. Aphrodite-Eros **(K.34)** ve yunus süren Eros betimleri **(K.71)**, ΜΙ[…]W imzalı figürinle Aldağ nekropolü 47 numaralı mezarda kontekst olarak bulunmuştur. Figürinlerin stil özelliklerine baktığımızla dönemin modasıyla da uyumludur. Figürinlerin ikisinde Hellenistik Dönem'de moda olan profilli kaide tercih edilmiştir.

K.167

Katalog No	167
Müze Env. No	3859
Aktif Dönem	MÖ 1. yy'ın ilk yarısı
Yapım Tekniği	İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği, tabanı açık
Kil Türü	Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, taşçık katkılı, 2.5YR 6/6
Arka Yüz	Yarı işlenmiş
Kaide Formu	Alçakdörtgen plaket form
Pişirme	İyi
Pişirme Deliği Formu-Çapı	Düzgün olmayan yuvarlak form-1,8 cm.
Astar ve Boya	Astar White page 10YR_/1 9/; köpek 5R 3/6
İmza	ЄKA (*Heka*)

K.34

Katalog No	34
Müze Env. No	3792
Aktif Dönem	MÖ 2. yy'ın ortaları
Yapım Tekniği	İkili kalıp, tabanı düz
Kil Türü	Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 7.5YR 6/6
Arka Yüz	Yarı işlenmiş
Kaide Formu	Yüksek olmayan, profilli dikdörtgen form

Pişirme	İyi
Pişirme Deliği Formu-Çapı	Büyük, oval form-2 cm.
Astar ve Boya	Astar white page 10YR_/2 9.5/; Eros'un teni 7.5R 5/8; kanat, ayna ve stephane 10YR 7/8
İmza	ϵKA (*Heka*)

K.71

Katalog No	71
Müze Env. No	3794
Aktif Dönem	MÖ 2. yy'ın sonları
Yapım Tekniği	İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği, tabanı açık
Kil Türü	Yoğun ince tanecikli gümüş mika, yoğun çeşitli büyüklüklerde taşçık katkılı, 5YR 6/4.
Arka Yüz	Yarı işlenmiş
Kaide Formu	Profilli, silindir
Pişirme	İyi
Pişirme Deliği Formu-Çapı	Yuvarlak form-5,6 cm.
Astar ve Boya	Eros'un teni 7.5R 4/8; yunusun gözleri 2.5Y 2.5/1
İmza	ϵKA (*Heka*)

5.2.8 MI[…]W

"*Heka*" atölyesiyle aynı zaman aralığında üretim yapan MI[…]W atölyesinin ürettiği tek bir figürin bulunmuştur. Profilli silindir kaide üzerinde yükselen Aphrodite Anadyomene pozundaki figürin **(K.21**) stil özelliklerine göre MÖ 2. yy'ın ikinci yarısına tarihlenmiştir. "*Heka*" imzalı figürinlerle (**K.34**, **K.71**) Aldağ nekropolü 47 numaralı mezarda kontekstir. Üretiminde yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika içeren açık kırmızı renkte (2.5YR 6/8) bir kil kullanmıştır. Figürinleri kalıp yöntemiyle yarı döküm tekniğini kullanarak üretmiştir. Dönemin modasına uygun olarak profilli silindir kaide tercih edilmiştir.

K.21

Katalog No	21
Müze Env. No	3790
Aktif Dönem	MÖ 2. yy'ın 2. yarısı
Yapım Tekniği	İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği, tabanı açık
Kil Türü	Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 2.5YR 6/8
Arka Yüz	Düz
Kaide Formu	Profilli silindir form
Pişirme	Orta
Pişirme Deliği Formu-Çapı	Oval form-1,9 cm
Astar ve Boya	Astar White page 7.5YR_/2 9/, kaide 2.5Y 2.5/1, 2.5YR 4/3
İmza	MI[…]W

5.2.9 [….]VMOY

Atölye üretimi tek bir figürin **(K.166)** bulunmuştur. Kaide arkasına atılan imzanın son dört harfi kısmen belirgindir. Üretiminde seyrek ince tanecikli gümüş mika içeren kırmızı renkte (2.5YR 5/8) bir kil kullanmıştır. Figürinleri kalıp yöntemiyle baskı tekniğini kullanarak üretmiştir.

K.166

Katalog No	166
Müze Env. No	4145
Aktif Dönem	MÖ Geç 1. yy
Yapım Tekniği	İkili kalıp içerisine baskı tekniği, tabanı açık
Kil Türü	Seyrek ince tanecikli gümüş mika katkılı, 2.5YR 5/8
Arka Yüz	Yarı işlenmiş
Kaide Formu	Yüksek olmayan yarım yuvarlakform
Pişirme	İyi
Pişirme Deliği Formu-Çapı	Oval form-1,7 cm
Astar ve Boya	Astar White page 7.5YR_/1 9/; sütunçe GLEY2 6/5PB=5/1
İmza	[…]VMOY ?

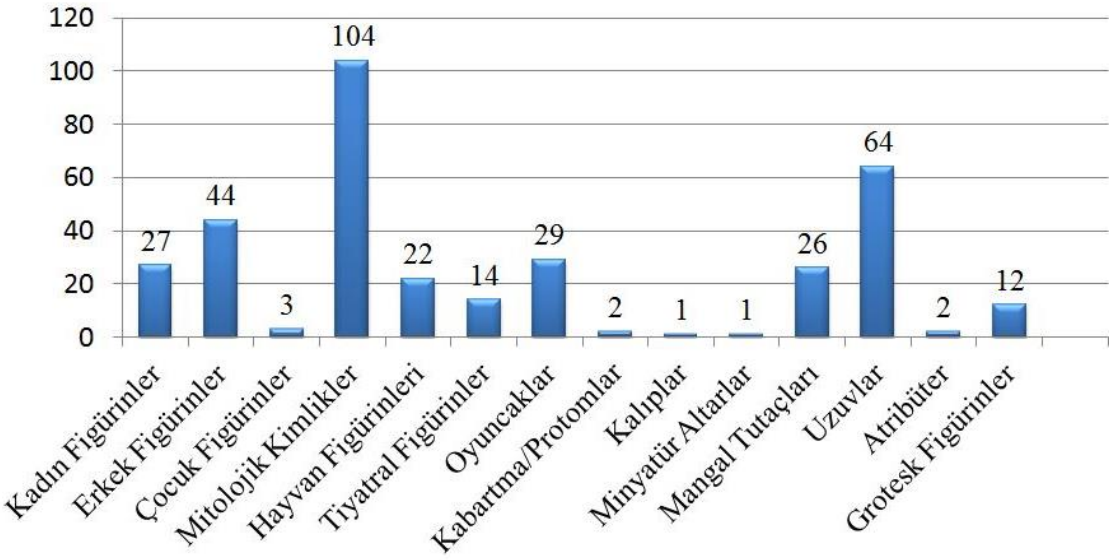
Tüm bu verilere bütüncül olarak yaklaşıldığında, tespit edilen 9 atölye içinden 7'sinin aynı dönemde üretim yapması MÖ 1-MS 2. yüzyıl aralığına tarihlenen figürinlerin tiplerindeki çeşitliliği ve sayıca yoğunluklarının sebebini açıklamaktadır. Mevcut veriler Stratonikeia'nın aktif olduğu bu dönemlerde çok önemli bir atölye merkezi olduğunu

gösterir. Stratonikeia ve çevresinde adeta bir endüstri oluşmuştur. Atölyelerin üretimlerine baktığımızda aynı dönemde faaliyet gösterenlerin konu tercihlerinin de farklı olduğu görülmektedir. Bir atölye tanrı ve tanrıça da uzmanlaşmışken bir diğer atölye gündelik hayattan figürinler üretmiş bir diğeri ise sporcu tiplerini tercih etmiştir. Mevcut durum rekabet riskini daha aza indirgemek için kendi aralarında bir planlamaya girdikleri şeklinde düşünülebilir. Stratonikeia atölyelerinde, yerel ihtiyaçların çok üzerinde terrakotta figürin üretilmemiş, kendi pazar taleplerini karşılayabilecek düzeyde kalmıştır. Özellikle belirli bir popülariteye sahip olan tipler daha yoğun üretilmiştir. Aphrodite tiplemeleri en iyi örnekleri açıkça ortaya koymaktadır.

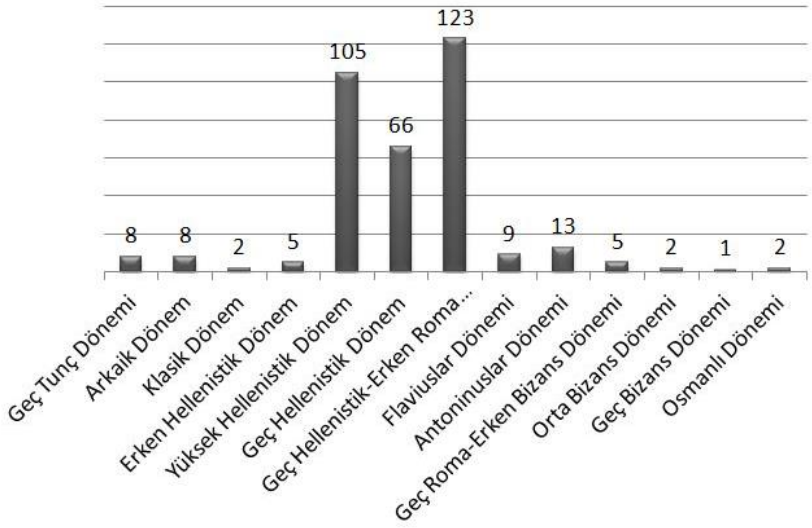
ALTINCI BÖLÜM

STRATONIKEIA VE ÇEVRESİ FİGÜRİN TİPLERİ VE İKONOGRAFİSİ

Koroplastik sanatında özellikle MÖ 4. yy'dan itibaren terrakotta figürinler büyük boyutlu mermer heykellerden esinlenerek yapılmışlardır. Figürinlerin çoğunluğu mezar buluntusu olması sebebiyle mermer eserler kadar tahribe maruz kalmamışlardır. Bu nedenle başından sonuna kadar kronolojik stil gelişimine katkıları büyüktür[481].

Grafik 8

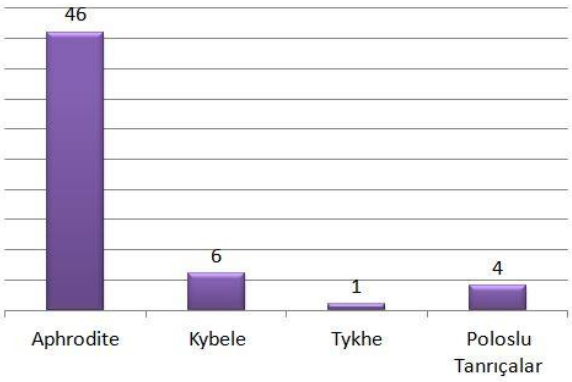
Grafik 9

[481] Higgins 1969, 16; Özgan 2016, 9.

Stratonikeia figürinleri geniş bir zaman dilimi içinde önemli konu tiplerini barındırır **(Grafik 8-9)**. Ünlü heykel tiplerinin türevi olan ideal tipler azımsanmayacak kadar sayıca fazladır. Figürin grupları arasında sayısal yoğunluğuyla öne çıkan iki grubu Aphrodite ve Sadaklı Ephebos tasvirleri oluşturmaktadır. Özellikle Aphrodite ikonografisi, sanatın tüm dallarında olduğu gibi Stratonikeia koroplastik sanatında da oldukça rağbet görmüş ve başarıyla uygulandığı örnekler üretilmiştir. Bu örneklerin yapılmasında ise burada çalışan koroplastlar özellikle Praksiteles ve Lysippos gibi ünlü sanatçılardan etkilenmişlerdir. Dönemin ünlü tiplemeleri yaygın olmasına rağmen, belirli türlerin düşük oranları da şaşırtıcıdır. Ayrıca burada çalışan koroplastlar Stratonikeia heykeltıraşlığından da etkilenmiştir. Özellikle bazı eserlerde **(K.139**, **K.146**, **K.148)** bu etkileşim çok net bir şekilde görülebilmektedir.

6.1 Tanrıçalar

Bu başlık altında 57 adet örnek değerlendirilmiştir. Çoğunluğunu Aphrodite figürinleri oluşturmaktadır **(Grafik 10)**.

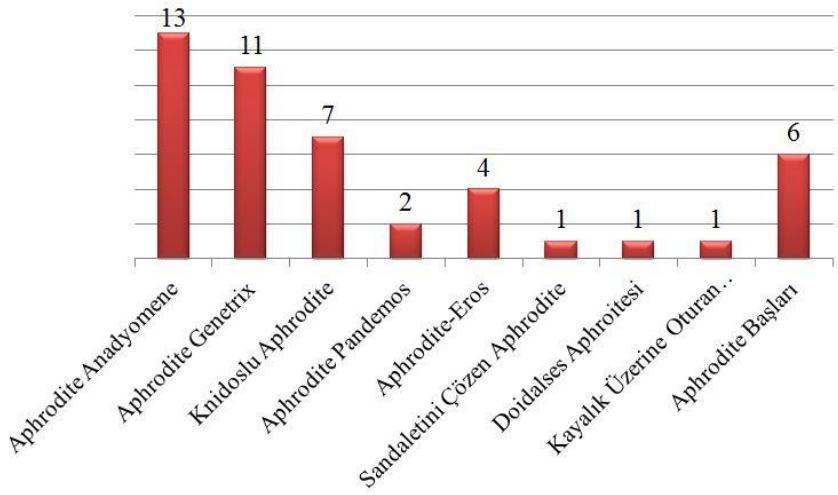

Grafik 10

6.1.1 Aphrodite **(K.1-K.46)**

Kentte tapınım gören tanrıçalar arasında önemli bir yere sahip olan Aphrodite ile ilişkili figürinler tipolojik çeşitliliği ile mezar hediyeleri içinde en popüler grubu oluşturmaktadır. Nekropoliste bulunan tam ve tama yakın korunmuş toplam 46 adet Aphrodite figürinin kendi içinde duruş ve kıyafette görülen farklılıklardan hareketle çok sayıda varyasyonu olduğu tespit edilmiştir. Yoğun betimlenişi Hellenistik Dönem'in karakteristik özelliği olup, bu dönemden itibaren birçok yerleşimde olduğu gibi, Stratonikeia'da da Aphrodite'nin terrakottatan yapılmış farklı tiplere ve varyasyonlarına

ait çıplak ya da giyinik örnekleri sevilerek kullanılmıştır. Bu figürinler, 7 adet "Knidos Aphroditesi" **(K.1-K.7)**, 11 adet "Aphrodite/Venüs Genetrix" ya da Roma Dönemi'ndeki adıyla "Aphrodite Fréjus" **(K.8-K.18),** 13 adet "Aphrodite Anadyomene" **(K.19-K.31)**, 2 adet "Aphrodite Pandemos" (yaslanan) **(K.32-K.33)**, 5 adet "Aphrodite-Eros" **(K.34-K.38)**", 1 adet "Doidalses Aphrodite'si" **(K.39)**, 1 adet Kaya Üzerine Oturan Aphrodite" **(K.40)** ve 6 adet Aphrodite başı olmak üzere farklı alt tipleri yansıtmaktadır **(Grafik 11)**.

Grafik 11

Stratonikeia Nekropolü'nde açığa çıkartılan ve çoğunluğu oluşturan Ahrodite figürinlerinin tamamı Aldağ, Akdağ, İğdemir ve Kabasakız nekropolündeki mezarlardan gelmiştir. Bunlar stil özelliklerini takip edebildiğimiz bir grubu oluşturur. Mevcut durum Aphrodite'nin kent için önemli bir yeri olmasının yanı sıra[482], tanrıçaya yüklenen kthonik inancından kaynaklanmaktadır[483]. Hem kthonik inanç, hem de moda olan Aphrodite ikonografisi, Stratonikeia koroplastlarının üretimlerini etkilemiş ve ticari kaygı içeren koroplastlar özellikle Aphrodite betimlemelerinde uzmanlaşmışlardır. Mezar buluntusu olan bu eserlerin tamamına yakınının iyi korunmuş olması da sağlıklı bir değerlendirmenin yapılmasına imkan vermiştir.

Antik Dönemde insanlar, öbür dünya inanışlarından kaynaklanan bir gelenek olarak, bazı tanrıları özellikle kthonik olarak adaklarla onurlandırırlardı. Çünkü inanışa göre bu tanrılar, öbür dünyada insanlara daha iyi bir hayat sunma gücüne sahip tanrılardı. Bu nedenle bu tanrılar için, bazı dini bayramlar veya törenlerde kurbanlar kesilir ya da

[482] Figürinlerin dışında epigrafik belgelerin bulunması da, Aphrodite'nin kentteki tapınımının varlığına işaret etmektedir. Hatta Aphrodite diğer tanrıçalarla birlikte tapınım görmüştür. Aphrodite dışında, kent ve çevresinde Zeus, Hekate, Hera, Artemis, Apollon, Demeter, Nike ve Thyke'ye adanmış yazıtların olması, bu tanrı ve tanrıçaların da kentteki tapınımının varlığını göstermektedir (Durna 2001, 68).
[483] Tsimpidou-Avloniti 2017, 139.

libasyonlar yapılırdı. Tanrıça Aphrodite'nin de bu kthonik tanrıçalardan biri olduğu kabul edilmiş ve öbür dünyada insanlara sonsuz bir hayat vereceğine inanılmıştır[484]. Stratonikeia'da da çok sayıda örneği olduğu gibi kthonik tanrıların figürinleri mezarlara, ölülerle birlikte gömülmüşlerdir. Kent nekropolünden bulunan Aphrodite figürinlerinin tamamının mezarlardan ele geçmesinin temel sebebi de yeraltı dünyasındaki koruyucu özelliğinden kaynaklanıyor olmalıdır.

C. M. Havelock'a göre Aphrodite heykelcikleri kadın erkek ayrımı yapılmadan her ölünün yanına bırakılabiliyordu. Bunda ise tanrıçanın "yeniden yaratıcı" tanrısal gücü önemli bir rol oynuyordu; çünkü tanrıçanın gücü, yeniden hayata dönebilmede kuvvetli bir umut kaynağı olarak düşünülüyor olmalıydı[485]. Aphrodite'nin diğer tanrılara göre yoğun olarak betimlenişi, dönemin karakteristik özelliği olup, Delos[486], Sicilya'da Morgantina[487], Boeotia'da Halae Nekropolisi[488] ile Anadolu'da Myrina[489], Smyrna[490], Tralleis[491], Tarsus[492] ve Parion[493] gibi merkezlerde genellikle mezar buluntuları arasında ele geçmiştir.

Çalışmada incelenen, Aphrodite figürinlerinin en erken örnekleri MÖ 2. yy'a tarihlenirken en geç tarihli örnekler MS 1. yy'ı işaret etmektedir. İki yüz yıl gibi geniş bir zaman dilimine yayılan figürinlerin yoğunluğuna bakıldığında heykel sanatına paralel olarak Geç Hellenistik Dönem ve Roma İmparatorluk süreci içerisinde üretilmiş oldukları söylenebilir. Bu bağlamda Aphrodite figürinleri arasında, Hellenistik Dönem'in heykeltıraşlık eserlerinden esinlenen dönemin ünlü tiplemeleri yer alır. Bu tiplemelerin oluşmasında ise MÖ 4. yy'ın önemli heykeltıraşlarının katkıları oldukça büyüktür. Başta Praxiteles olmak üzere Skopas, Leochares, Bryaxis ve Lysippos gibi heykeltıraşların Hellenistik heykelin biçimlenmesinde önemli etkileri olmuştur. Stratonikeia figürinleri arasında heykeltıraş Praxitales'in Knidos Aphroditesi, Ahrodite Anadyomene, Aphrodite/Venüs Genetrix ya da Roma Dönemi'ndeki adıyla Aphrodite Frejus gibi ünlü tipleri yer alır.

K.36 ve **K.37** dışında figürinlerin geneli, kontrapost duruşa bağlı oluşan, MÖ Geç

[484] Korkut 2005, 154.
[485] Havelock 1995, 111.
[486] Laumonier 1956, Lev. 48.
[487] Bell 1981, 15-16, 75, 78, No. 226-238.
[488] Goldman-Jones 1942, 397, Lev. XXI, XXII/402, 405.
[489] Mollard-Besques 1963b, Pl. 9-38; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 93-94/668-676.
[490] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 47-48/275-285.
[491] Çekilmez 2017, Lev. 17-28/K.1-20
[492] Goldman 1950, Lev. 225, No. 151.
[493] Tavukçu 2006, Lev. 27-29/Res. 66-82.

4. ve 3. yy başlarının karakteristik özelliği olan "kalça kayma" duruşunu benimsemişlerdir.

6.1.1.1 Knidoslu Aphrodite (K.1-K.7)

MÖ 4. yy'dan önce Aphrodite tüm tasvirlerde giyinik olarak verilmiştir. Çıplak Aphrodite'ler ise Hellenistik Dönem'de yapılan heykellerde en çarpıcı ve en dikkat çekici gruptur. Zarifliğin, cinsellik ve tutkunun da ön planda olduğu heykellerin yapılmaya başlandığı dönemdir[494]. Bu değişimin temelinde ise toplumsal gelişim yatmaktadır. MÖ 5. yy'ın sonlarına doğru yavaş yavaş vurgulanmaya başlanan çıplaklık, hem kadının sosyal durumunun değişimini hem de erkeklerin bakış açısındaki değişikliği net bir şekilde ortaya koymuş ve antik dönemin sonuna kadar tanrıça çıplak ya da yarı çıplak olarak yoğun bir biçimde betimlenmiştir[495]. Aphroditelerin, tüm çıplaklığına rağmen edepli ve pasif bir şekilde betimlendiği tipler de vardır. Söz konusu heykeltıraşlık ve koroplastik eserlerde cinsel bölgelerin ayrıntılı işlenmemesi ve kısmen örtülü olarak gösterilmesi de bu pasifliğin göstergesi olmalıdır. Bu durum MÖ 4. yy'da dönemin ünlü heykeltıraşı Praksiteles tarafından tanrıçanın çıplak heykelinin yapılmasına kadar sürmüş ve büyük bir şaşkınlık yaratmıştır. Bu dönem, yeniliğin, kalıpların kırıldığı ve bilinçaltında yatan duyguların heykele yansıtıldığı bir dönem ve süreçtir. Tanrı ve tanrıça heykellerinde kendilerine yüklenen bir sorumluluk ve ağırlık vardı. Bu durum MÖ 4. yy'da özellikle Aphrodite ile kırılmaya başlandı. Tanrıçanın cinsellik yönü ön planda tutulmuş ve cesur bir şekilde yansıtılmıştı. Bunun ilk gerçekleşmesi ise Praxsiteles'in Knidoslu Aphroditesi'yle olmuştur[496]. Praxiteles'le yaşanan bu dönüm noktası Hellenistik Dönem boyunca devam etmiş ve sanatın yoğun ilgisini çeken konuların başında Aphrodite ve seks gelmiştir[497].

[494] Pischel 1981, 107; Sönmez 2015, 173.
[495] Özgan 2016, 96.
[496] Sönmez 2015, 173. Knidoslu Aphrodite'nin tipolojisi ve ikonografisi ile ilgili detaylı bir çalışma içi ayrıca bkz. Havelock 1995.
[497] Özgan 2016, 97.

Resim 34

MÖ 4. yy ile birlikte Hellenistik Dönem boyunca, Knidos Aphroditesi uyarlamaları koroplastik sanatta oldukça sevilmiştir[498]. Bu etkileşimin içinde yer alan Stratonikeialı koroplastlar Klasik Dönemin bu ünlü tipini, dönemin modası içerisinde eserlerine başarıyla yansıtmışlardır. Bu tipe ait 7 eser, mezar buluntusu olarak ele geçirilmiştir **(Res. 34)**. Örneklerin tümünde, soyunmuş olarak cepheden çıplak betimlenen Aphrodite kaide üzerinde ayakta verilmiştir. Başını hafifçe aşağıya ve soluna döndürmüş olup başında bir stephane bulunur. Saçlar ortadan ikiye ayrılmış, arka tarafa doğru dalgalı bir şekilde taranarak bukleler omuz üzerine dökülmüştür. Saçın arka kısmında küçük bir topuz yapılmıştır. Orijinal tipe uygun olarak sağ kolunu dirsekten bükerek sağ eli ile genital bölgesini kapatır şekilde betimlenmiştir. Sol kolu ise kolunun üzerine attığı giysisini sol bacağının yanındaki hdryia formunda büyükçe bir kap üzerine bırakmak üzeredir. **K.5**'de kumaş hdryia üzerine dikey olarak değer. Benzer detay Cyprus[499] örneğinde de görülür. Banyo kabı üzerine dikey düşen mantonun zengin kıvrımları vücudun arkasını tamamen kaplar ancak kollar dışında hiçbir yeri kapatmaz. Örneğimizden farklı olarak dalgalanan zengin manto kıvrımlarını vücudun her iki yanından açık bir şekilde görebilmek mümkündür. Diğer örneklerde **(K.1**, **K.2**, **K.3**, **K.4)** hydria üzerinde kalınca bir kumaş tomarı oluşmuş ve taşan kısımlar kabın her iki yanından kaideye doğru yine kıvrımlar şeklinde düz inmiştir. Orijinal tipteki duruşun aksine, Stratonikeia figürininde sağ bacak hareketli verilirken figürin sol bacağından destek alır. Sağ ayak dizden hafifçe bükülerek geriye doğru yana açılıp, parmak ucu ile kaideye basar. Klasik Dönem'in ünlü yontusunun etkisinde kalınarak yapılmış olsa da, geniş karın-kalça ve baldırların daraltıldığı, hareketlerin basitleştirildiği ve eserin

[498] Havelock 1995, 92.
[499] Papantoniou vd. 2019, Fig. 1.7.

genelinde ince-uzunluğun hâkim olduğu açıkça görülmektedir. Duruşundan kaynaklanan "S" hareketi kısmen kaybolmuştur. Yine orijinal tipin aksine ortadan ayrılıp arkada toplanan saçlara ek olarak, arkada bağlanan çözülmüş saç tellerinin omuz üzerine düşürülmesiyle zenginlik sağlanmıştır.

Tüm örneklerde **(K.1-K.7)** küçük detaylar dışında tasvir aynıdır. Grubun en erken örneklerinden biri olan **K.1**, basit ve özensiz yapılmış bu tipe ait diğer örneklere göre **(K.2-K.7)** daha plastik, zengin ve özenlidir. Dönemin modasına uygun idealize yüz hatlarına sahiptir. Profilli bir kaideye sahip olması yönüyle de diğer örneklerden ayrılır. Yapım tekniği olarak değerlendirildiğinde her iki yüzünde özenli çalışıldığı görülmektedir. Bundan dolayı yüksek Hellenistik Dönem özelliği gösterir. Bu bağlamda MÖ 100-MÖ 50 yılları arasına tarihlenmelidir. **K.2** ise yuvarlak kaide yapısıyla yine diğer dörtgen kaide üzerinde yükselen figürinlerden **(K.3**, **K.5**, **K.6**) ayrılır. **K.3** ve **K.4** no'lu aynı kalıp üretimi iki örnek olup, Aphrodite'nin göğüs uçları oldukça belirgin verilmiştir. **K.1** ve **K.2** dışında diğer örnekler konteks buluntularıyla ve benzerleriyle değerlendirildiğinde[500] Flaviuslar Dönemi'ne (MS 1. yy) tarihlenir.

Stratonikeia örneklerinin en yakın benzeri Tralleis'de[501] görülür. Benzer tipoloji ve ikonografideki figürinler Tralleis dışında Myrina[502], Smyrna[503], Parion[504], Tarsus[505], Patara[506], Pergamon[507], Afyon Müzesi[508], Apri[509], Kapua[510], Thessaloniki[511] gibi merkezlerde karşımıza çıkmaktadır.

6.1.1.2 Aphrodite/Venüs Genetrix **(K.8-K.18)**

Giyimli Aphrodite tipleri içerisinde en popüler olanıdır. Stratonikeia nekropoline ait mezarlardan gelen Aphrodite/Venüs Genetrix **(Res. 35**, **36)** ve varyasyonlarına **(Res. 37)** ait toplam 11 adet figürin tespit edilmiştir. Bu tipi sergileyen Akdağ **(K.8, K.9, K.10,**

[500] Tavukçu 2006, Lev. 27, Res. 69-70, Kat. 34-35; Çekilmez 2017, Lev. 17-20/ Kat. 2-7.
[501] Çekilmez 2017, Lev. 17-20/ Kat. 2-7 (MS 1. yy'ın 2. yarısı, sol bacak sabit, sağ bacak hareketli, su kabı solda).
[502] Mollard-Besques 1963b, Pl. 16, MYR 19a, MYR 953b, MYR 1032c; Burr 1934, 12, Fig. 7; Leyenaar-Plaisier 1979, 253, Lev. 93, Res. 669; Winter 1903 (II), Pl. 216: 2, 9 (ΔΙΦΙΛΟΥ imzalı).
[503] Winter 1903 (II), Pl. 216: 3; Leyenaar-Plaisier 1979, 213, 1605; Schürmann 1989, Taf. 73, 415.
[504] Tavukçu 2006, Lev. 27, Res. 69-70, Kat. 34-35 (MÖ Geç 1. yy-MS Erken 1. yy, dörtgen kaide, sağ bacak sabit, sol bacak hareketli, su kabı sağda); Kasapoğlu 2012, 179-180, Res. 226 (MÖ 1. yy'ın sonu-MS. 1. yy'ın ilk yarısı).
[505] Winter 1903 (II), Pl. 216: 1.
[506] Işın 2007, 40, K.16, Res. 21 (MÖ 1. yy'ın sonu-MS 1. yy).
[507] Winter 1903 (II), Pl. 216: 10.
[508] MS 1.-2. yy'a tarihlenen örneklerin kaba vücut işçiliği için bkz. Coşkun 2019a, 25-27, Kat. No. 16, 17.
[509] Şahin-Güçlü 2017, Fig. 1 (MÖ 1. yy).
[510] Winter 1903 (II), Pl. 216: 7.
[511] Tsimpidou-Avloniti 2017, 417, K.537 (MS 50-100, ΑΠΟΛΛΩ /NIOY imzalı).

K.11) ve Aldağ **(K.12**, **K.13)** nekropollerinden gelen 6 adet tüm **(Res. 35)** ve 1 adet buluntu yeri belli olmayan parça niteliğindeki eser **(Res. 36)** Aphrodite Genetrix pozundadır.

Resim 35: Aphrodite Genetrix

Resim 36

Genç ve ideal güzellikte betimlenmişlerdir. Sağlam olan figürinler bilinen pozda, bir göğsünü çıplak bırakan ve özellikle de genital bölgesini vurgulayan şeffaf ve vücuda yapışan bir giysi ile rahat bir pozda verilmiştir. Ancak tiplerinden kaynaklanan zorunlu hareket dışında durağan yapıdadır. Kumaş hareketleri düzenlidir. Özellikle **K.8**, **K.9**, **K.11**'de ince khiton, transparan yapısıyla vücut detaylarını örtmemiştir. Giysi kumaşı altında sağ göğüs, göbek deliği ve kasık bölgesi görülmektedir. Sabit sol bacakları üzerine durmakta olup sağ bacakları serbesttir. Praxiteles'in eserlerinde izlenen, duruşta S" şeklinde esneme hareketi neredeyse hissedilmez. Sol elinde elma tutarken, sağ el mantonun ucunu tutmaktadır. **K.8**'de tanrıçanın başı diğerlerinden farklı olarak çok az kendi sağına döndürülmüş olup siyah boyayla verilmiş olan göz bebekleri sağ göz ucuna kaydırılmıştır. Tarihlemede yardımcı olan gözlerin işlenişine bakıldığında göz

kapaklarının daralmaya başladığı ve sert bir üslupla şekillendirildiği görülür. Bu özellikler MÖ 1. yy'ı işaret eder[512].

Büyük boyutlu plastik yontulara ve terrakotta figürinlere ilham kaynağı olan bu tipin temeli Roma, Julia Forumu'nda Venüs Tapınağı'ndaki Venüs Genetrix heykeli modeline dayanmaktadır[513]. MÖ 4. yy'dan itibaren tanınan[514] ve Venüs Genetrix olarak bilinen bu pozun birçok Roma kopyası da bilinmektedir.

Akdağ buluntusu olan ilk iki örnek **(K.8-K.9)** 62 numaralı mezara ölü hediyesi olarak bırakılmıştır. Her iki örnekte aynı kalıptan çıkma olup, Stratonikeia'nın yerel "*Apollonios*" atölyesinin bir üretimidir. Sanatçı burada aynı kalıptan çıkma Aphrodite Genetrix betimlemelerini beşgen ve yarım yuvarlak profilli kaideler üzerine deneyerek farklı çeşitlemeler ortaya koymuştur. Bu konu detaylarıyla birlikte atölyeler kısmında ayrıntılı olarak işlenmiştir. **K.8** ve **K.9**'da elbise vücut hatlarına göre şekil almıştır. Omuz üzerinden kayarak sol göğsü açıkta bırakan khitonu sağ omuz üzerinden çekmektedir. Khitonun göğüs altında kalan uç kısmı sarmal şeklinde kıvrılmış ve altta kıvrımlar oluşturarak ayakucuna kadar inmektedir. Sağ bacakla itilen kıvrımlar tek kat halinde bacak arasında toplanmıştır. Sağ ayağını çok az yana ve geriye çekerek bacağını dizden bükmüş, buna bağlı olarak vücut hafif sola yaylanmıştır. Vücudun "S" hareketi azda olsa hissedilmektedir. Kıvrımlar ana çizgiler halinde verilmiştir. Başta yüksek bir stephane bulunmaktadır. Stephane altında, alnının ortasından ikiye ayrılan tirbuşon şeklinde bükümlü saçları, başın iki yanından omuzlara inmekte olup geri kalanı ensede topuz yapılmıştır. Tirbuşon bükümlü saçları MÖ Geç 1. yy'ı işaret eder.

Buluntu yeri belli olmayan parça niteliğindeki eser ise **(Res. 36)** Aphrodite Genetrix betimlemesinin dirsekten bükerek yukarıya doğru kaldırdığı sağ el ile khitonun ucundan tuttuğu kısmına aittir. Sağ omuz üzerine inen saçların uç kısımları görülebilmektedir. Diğer sağlam örneklerle **(K.8-K.9)** aynı kalıptan çıkması ve benzer kil yapısından dolayı parça niteliğindeki bu eserin de "*Apollonios*" atölyesinin bir üretimi olduğu söylenebilir.

K.10 örneği ise **K.8** ve **K.9** ile aynı pozda olup, boynunun çok kısa-geniş tutulması, omuzların başına oranla dar olması, bel bölgesinin hareketsizliği, şematikleşen kıvrımlar ve etkisiz hareketleriyle daha geç bir tarihten olmalıdır. Çok yüksek olmayan dörtgen bir kaide üzerinde duran figürin, **K.8** ve **K.9** göre daha kaba hatlı olup kütlesel

[512] Thompson 1963, 29.
[513] Çalık 1997, 50, 110, 111, Pl. 1a.
[514] Mollard-Besques 1954, Lev. LIX, LXI, LXXII/ C.24, C38, C.101.

yapıdadır. Kaidenin orta kısmına siyah boya ile bant şeklinde süsleme yapılmıştır. Stilindeki özensizlik ile birlikte elbise kıvrımları yüzeysel ve şematiktir. Sağ omuzu üzerinde yuvarlak bir broşla tutturulmuş khiton giyimlidir. Yuvarlak formlu broş, diğer örneklerde bu derece belirgin değildir. Khiton, vücut üzerinde ağır durmaktadır. Kalın khiton kumaşından dolayı vücut elbise altından belli olmaz. Buna bağlı olarak göbek deliği de diğer örneklere göre belirgin değildir. Yüzü çevreleyen "kavun dilimi" şeklinde kabarık saç biçimi tipik olarak Flaviuslar dönemi tarzındadır. "Kavun dilimi" saç modeli MÖ 4. yüzyıl başlarından itibaren görülmeye başlar ve bu dönemde görülen büyük heykellerden miras alır. Örneğimizdeki gibi Roma İmparatorluk Dönemi içinde değerlendirdiğimz **K.10** "kavun dilimi" saç stilinin bozulmuş şekli olarak karşımıza çıkar. Alında ince bir şerit vardır. Saçlar kulak arkasından çıkıntı yaparak omuz üzerine düşer. Flaviuslar Dönemi imparatoriçelerinin, özellikle de İmparator Titus'un kızı Julia Tuti'nin saç biçimine gönderme yapar[515]. Benzer tipteki saç modeli Tralleis[516] ve Smyrna'da[517] karşımıza çıkar. Yüzünde çok hafif bir gülümseme görülmektedir.

Benzer saç stiline sahip örnekler mezar buluntusu olarak tek örnekle **(K.10)** sınırlı olsa da naos ve Bouleuterion buluntusu kadın başları **(K.169**-**K.177)** "melonfrizör" (kavun dilimi) modasını içerir. Tanagra stilindeki genç kızlara ait 9 adet başta çoğunluğu altı olmak üzere yedi ve dokuz boğumdan oluşan kavun dilimlerinin bir topuzda toplandığı ve fazla ayrıntıya girilmeden çalışıldığı görülmektedir. Naos ve Bouleuterion **(K.171)** buluntusu Tanagra stilindeki bu başlarla birlikte ayakta duran üç kadın figürin **(K.153**, **K.158**, **K.159)** MÖ 3. yy içinde değerlendirilmiştir. Bu yönüyle naos buluntuları içindeki en erken döneme tarihlenen buluntuları oluşturmaktadır.

K.11 ve **K.12** numaralı örnekler ise yine yukarıdaki örneklerde olduğu gibi Aphrodite Genetrix'in bilinen pozunda olup tek farklılık Knidoslu Aphrodite'de olduğu gibi sağ bacak yanına yerleştirilen çift kulplu bir Amphora'dır. Bu görünümüyle iki ünlü tipin sentezi şeklindedir. **K.11** numaralı figürin **K.8** ve **K.9** numaralı figürinler ile aynı atölyeden (*Apollonios*) çıkma olup büyük olasılıkla aynı sanatçının ürünüdür. Bazı detaylar dışında tüm özellikler neredeyse aynıdır. Farklı olarak kulağında yuvarlak, topuz şeklinde basit küpeleri vardır. Sol kulaktaki küpesi korunmuştur. Portre özellikleri **K.8** ve **K.9**'a göre daha detaylı olup dudaklar yine martı şeklindedir. **K.8**'de olduğu gibi, göz bebeğinin siyah boya ile verildiği, sağ gözde oldukça belirgindir. Diğer örneklerde olduğu

[515] Rous vd. 2015, 165.
[516] Çekilmez 2017, Lev. 18-19/K. 3-4 (MS 1. yy'ın 2. yarısı).
[517] Rous vd. 2015, 164-166, K.115-117 (MS 1. yy'ın son çeyreği).

gibi başında stephanesi vardır. Kırık olduğundan yüksekliği belli değildir. Ancak benzer örneklerden hareketle yüksek bir stephane giymiş olmalıdır. Figürin, muhtemelen beze sarılı cesedin üzerine konulmuştur. Arka yüzeyinin sağ alt kısmında tekstil kalıntıları çıplak gözle rahatlıkla görülebilmektedir. Figürinin kaidesi ve dizden alt kısmı kırık ve eksik olduğundan sanatçıya ait imzanın olup olmadığı belli değildir. Ancak üç eserde yan yana getirildiğinde kıyafet, saç düzenlemesi ve portre özelliklerinin aynı olduğu görülür. Hatta kıvrımların hareket yönleri bile benzerdir. Atölye sahibinin ticari kaygı sebebiyle Aphrodite'nin farklı varyasyonlarını deneyerek bir çeşitleme yapmak istemiş olmalıdır. Sanatçı bu eserde **(K.11)** figürinin yanına bir Amphora koyarak ve kulağına topuz şeklinde bir küpe ekleyerek bu çeşitlemeyi denemeye çalışmıştır. Aynı atölyenin ürünü olmasından dolayı diğer eserler referans alınarak MÖ Geç 1. yy'a tarihlenmiştir. **K.13** kısa dörtgen kaide üzerinde giyimli olarak ayakta verilmiştir. Bilinen Aphrodite Genetrix pozundadır. Sağ eliyle elbisesini omuz hizasına kaldırmıştır. İşçiliğinden dolayı çok kullanılmış bir kalıptan çıkmış olmalıdır.

Hellenistik Dönem içerisinde sevilerek kullanılan ve Roma İmparatorluk Dönemi'nde özellikle de Julius Claudiuslar Dönemi'nde "Aphrodite Fréjus" adıyla kullanım gören bu tipte, bazen sol göğüs kapalı olarak betimlenmiş ve bu şekliyle, gösterişli kadın portreleri için taslak model olmuştur[518]. Bu doğrultuda Akdağ nekropolünden gelen **K.14**-**K.18** numaralı figürinler Aphrodite Genetrix ya da "Aphrodite Fréjus"un olarak farklı varyasyonları olarak değerlendirmeye alınmıştır. Söz konusu örneklerde bilinen pozdan farklı olarak sağ eliyle plastere dayanır şekilde ayakta verilmiştir. Tüm örnekler "V" yakalı khiton üzerine hymation giyimlidir. Sol bacak hafifçe dizden bükülerek öne atılmış, vücut ağırlığı sağ bacak üzerinde verilmiştir. Bu duruş, vücudun sola doğru esnemesine yol açmıştır. Gövde üstü kırık olan **K.15** dışında diğer örneklerde sol kol dirsekten bükülerek göğüs altında verilmiş olup elinde elma tutmaktadır. Başlarda yüksek bir stephane olup ortadan ikiye ayrılmış dalgalı saçlar omuz üzerine düşürülmüştür. **K.15** dâhil olmak üzere tüm eserlerde khiton altından ayakuçları gözükmektedir. Parça niteliğindeki **K.18**, benzer ikonografideki **K.14**-**K.17** numaralı örnekler referans alındığında Aphrodite Genetrix tipinde olmalıdır. **K.18** numaralı figürin, benzer ikonografideki diğer örneklerden farklı olarak makara biçimli kaide üzerindeir. A. Baldıran'a göre bu tip kaideler MÖ 2. yy'da kullanılmaktadır[519]. Myrina[520]

[518] Kasapoğlu 2012, 179-180.
[519] Baldıran 1992, 217, Res. 8.
[520] Winter 1903 (II), Pl. 46: 7; Pl. 51: 8; Pl. 56: 4; Pl. 57: 10; Pl. 66: 1, 6; Pl. 67: 2.

örnekleri içinde benzer kaide tipleri sıkça karşımıza çıkar. Özellikle de Diphilos ve Menaphilos atölyelerinin makara biçimli bu kaideleri tercih ettiği görülür[521]. Benzer poz **K.35** ve **K.36** numaralı "*Dionysios"* atölyesi üretimi "Aphrodite *Kourotrophos*" figürlerinde de görülmektedir. Özellikle **K.17**, tüm yönüyle bu atölyesi üretimi olan Aphrodite'ler ile çok yakın benzerlikler sunar ve aynı tarihten olmalıdır. Bu bağlamda MS 2. yy'a tarihlenmiştir.

K.16 ve **K.18** numaralı örneklerde orijinal boya izlerini görmek mümkündür. **K.16**'da Aphrodite'nin stephanesi, göz bebeği detayı ve elindeki meyve koyu gri renkte verilmiştir. Elbisesi açık kırmızı renkte, kaidesi solgun yeşil renktedir. Göz bebeğinin boya ile verilmesi **K.8** ve **K.11** numaralı örneklerle benzerdir. **K.18**'de ise plaster koyu kırmızı, elbisesi yeşilimsi gri, sarı kaidesi ve zemin koyu gri renktedir.

Resim 37

Stratonikeia örneğinin en yakın benzeri Myrina'da[522] görülür. Tralleis[523], Rhodos[524], Troas[525], Kyme[526], Smyrna[527], Amisos[528], Akhisar[529], Kocaeli Müzesi'nde[530] de benzer pozda örnekler görülmektedir.

6.1.1.3 Aphrodite Anadyomene (K.19-K.31)

Banyodan sonra, saçlarını kurutmak için kollarını yukarı doğru kaldırarak sol eli

[521] Işın 2007, 28.
[522] Winter 1903 (II), Pl. 214: 4, 5, 7; Burr 1934, 10, Fig. 10 (Diphilos atölyesi); Mollard-Besques 1963b, Pl. 12, MYR 28a-b; Pl. 12, MA 525c-d; Pl. 13, MYR 26a-b; Pl. 13, M6, M7c-d; Pl. 14 LY 1587a; Pl. 14 MYRINA 964b; Pl. MYRINA 925c, Pl. MYRINA 672d.
[523] Çekilmez 2017, Lev. 18-19, K.3-4 (MS 1. yy'ın 2. yarısı).
[524] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 25, 148, 1142-1144 (Rodos? MÖ 5. yy'ın ortası).
[525] Winter 1903 (II), Pl. 214: 1.
[526] Atila vd. 2015, 18, Res. 16 (Tanrıça giyimli, bacaklar çapraz, sol kol destek üzerinde MÖ 1. yy).
[527] Winter 1903 (II), Pl. 214: 3.
[528] Winter 1903 (II), Pl. 214: 6.
[529] Yıldız-Şakar 2017, 416-417, Kat. No. 3, Res. 6-7 (MS 2. yy'ın sonu); Tavukçu-Coşkun 2018, Lev. 1, Res. 4, Kat. No. 4 (MS 1. yy).
[530] Tavukçu-Coşkun 2018, Lev. 1, Res. 4, Kat. No. 4 (MS 1. yy).

ile dolanmış saçını tutup sıkması bu tipin temel özelliğidir **(Res. 38)**. Tamamen veya kısmen çıplak tasvir edildiği sayısız yorumu bulunmaktadır. A. Furtwängler, Aphrodite Anadyomene ve Diadoumene üzerine yaptığı bir tartışmada, aşk tanrıçası Aphrodite'nin heykelcikleri dışında hiçbir tanrıçanın bu kadar yoğun temsil edilmediğinden bahseder[531].

İkonografiye göre Aphrodite'nin denizlerden doğuşunu sembolize etmektedir. Hem doğumun hem de banyonun tasvir edildiği örnekler, Aphroditin görünüşte masum bir durumda göründüğünü simgeleyen önemli olaylardır. Edebi mitler ve görsel örnekler incelendiğinde bu tasvirler Aphrodite için muhtemelen ilk cinsel deneyimdir. Doğumda, Aphrodite bir anda tamamen şehvetli ve doğası gereği cinselliği ön plandadır ancak henüz deneyimsizdir. Aphrodite'nin doğuş hikâyeleri Hesiodos'un Theogonia'sında[532] ve Homeric Hymn'de[533] anlatılır. Her iki anlatımda da Aphrodite çarpıcı bir şekilde pasiftir. Theogonia'da Cyprus'ta denizden karaya çıkana kadar, Homeric Hymn'de giyinmiş ve tanrılara tanıtılmaya getirilmiştir.

Anadyomene, Aphrodite tiplerinin en esneklerinden biridir. Duruş (ayakta duran, çömelmiş ve oturmuş) ve kıyafette birçok varyasyonu vardır[534]. Bu tipler içinde kiminde sandalatinin kayışını ayarlaması **(K.33)** ya da çömelerek banyo yaparak ıslak saçlarını düzenlemesi **(K.32)** sayılabilir. Diğer birçok çıplak Aphrodite gibi Anadyomene'de vücut gizlenmemiş, kollarını kaldırarak, utanmadan çıplaklığını ortaya çıkararak, bakışları bedenine maruz bırakmıştır. Knidos Aphroditesi ve onun etkisinde yapılan Capitolini[535] ve Medici Aphroditesi'nde[536] görüldüğü gibi mütavazi değildir. Bu tipe aynı zamanda aynalar, vazolar, Eroslar, kazlar, yunuslar, tritonlar, deniz kabukları gibi diğer unsurlarda bu pozlara dâhil edilmiştir[537].

[531] Furtwängler 1901, 177.
[532] Most 2006, 176-206.
[533] White 1914, *Hymn 5*.
[534] Çıplak-yarı çıplak Aphrodite Anadyomene yontuları için bkz. Brinkerhoff 1978, Pl. XL-XLVIII, L-LI.
[535] Brinkerhoff 1978, Pl. XXXVI; Arvello 2005, 41, Fig. 2.16; Özgan 2016, Res. 77a-b.
[536] Brinkerhoff 1978, Pl. III; Arvello 2005, 42, Fig. 2.17.
[537] Anadyomene'nin farklı pozları için bkz. Winter 1903 (II), Pl. 208-213; Kasapoğlu 2012, Res. 227, 228 (Parion, MÖ 1. yy'ın sonları-MS 1. yy başı); Zografou 2017, Kat. No. 479 (Thessaloniki, MS 1. yy).

Resim 38

Bu tipi sergileyen Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemi'ne ait İğdemir **(K.19)**, Akdağ **(K.20)** ve Aldağ **(K.21)** nekropollerinden gelen dört adet örnek değerlendirmeye alınmış olup biri parça **(K.22)** niteliğindedir **(Res. 38)**. Bu örneklerde Aphrodite kısmen ya da tamamen soyunuktur. Anadyomene için daha yaygın olan ayakta durma pozu tercih edilmiştir. Baş hafif sağa dönüktür. Yüz özellikleri tipik olarak yatay kaşlar, uzun düz burun, küçük ağız, yuvarlak bir çene ve geniş aralıklı gözler şeklindedir. Her üç örnekte de tanrıça stephane ile taçlandırılmıştır. Çok sık karşılaşılan, çeşitli varyasyonlarıyla çok da tartışmalı olan Anadyomene tipinin genel olarak Praxiteles ile çağdaş bir ressam olan Apelles'in MÖ 4. yy'da, Kos Asklepios Tapınağı için yapmış olduğu resimden ortaya çıkan bir tip olduğu kabul edilmektedir. Apelles'in Anadyomene'yi boyamadan önce, saçlarını yıkayan ya da sıkan bir kadının tasviri MÖ 5. yy'ın sonlarında kırmızı figürlü vazolarda ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu kadın tasvirleri çömelebilir ya da ayakta durabilir şekilde; tek başına ya da diğer figürlerle beraber, vazo, ayna, banyo ve tuvalet öneren öğelerle temsil edilmiştir. Her ne kadar bu tür vazolar kadınların banyo yaptığını gösteriyor gibi görünse de, Apelles'in Aphroditesi'nde, saçlarından suyu sıkan kadının motifini kullanması, onun doğumunda bir tanrıçayı temsil etmesiyle bu geleneğin içinden ayrılmıştır[538].

Bu tipte Aphrodite tam çıplak veya Stratonikeia örneklerinde olduğu gibi yarı çıplak olmak üzere iki farklı biçimde betimlenmektedir. Bu tipin en erken örneklerinin görüldüğü bölge olarak Ionia kabul edilmektedir. Özellikle Myrina[539] atölyelerinde üretilmiş terrakotta figürinlerde sıkça karşılaşılmaktadır. Oldukça yaygın olan bu tip Geç Hellenistik-Erken Roma Dönemleri'nde gerek terrakotta ve bronz figürinlerde gerekse

[538] Kırmızı figürlü vazolarda banyolu kadın figürleri için bkz. Eileen Wardle 2010, 49-68, Nr. 1-21.
[539] Winter 1903 (II), Pl. 209: 6; Baudat 1953, Pl. VIII, Nr. 18; Mollard-Besques 1963b, Pl. 19, a-36, b-1035, c-37, d-LY 1554, f-1034.

heykellerde sık sık tekrar edilmiştir.

Anadyomene geniş bir kullanım yelpazesinde ve geniş bir çeşitlilikte Roma'nın işgal ettiği İngiltere'den Kuzey Afrika'ya, Karadeniz'den Mısır'a kadar olan topraklarda da ele geçmiştir. Stratonikeia'da da en çok tercih edilen tanrıça olması ve özelikle kadın mezarlarında ölü hediyesi olarak kullanılması, kthonik tanrıça olmasının yanı sıra genç kızlara ilham kaynağı olmasındandır. Bu bağlamda gündelik faaliyetlerden biri olan banyoya tanrıçanın katılması ve saçlarını sıkması gibi masum bir eylem birçok kadını tanımlar. Bunun gibi yukarıda da bahsi geçtiği şekilde Aphrodite'nin denizden doğuşunda masum, cazibeli ve hala deneyimsiz olduğunu göstermektedir. Bunları temsil eden bir tanrıçada, muhtemelen bir gelin için mükemmel bir armağan olarak kabul görmüştür.

İğdemir Nekropolü mezar buluntusu olan parça niteliğindeki **K.19**'da Aphrodite'nin başında üç kademeli yüksek bir stephane bulunmaktadır. Stephane altından ortadan ikiye ayrılan saçlar her iki yandan omuzlar üzerinden çıplak göğüs üzerine düşürülmüştür. Baş hafif kendi sağına dönüktür. Aphrodite her iki kolunu dirsekten kıvırarak yukarıya doğru kaldırmış ve saçlarındaki suyu sıkarken tasvir edilmiştir. Boyunda "Venüs Halkası" denilen iki adet deri halkası ve arka yüzünde pozisyondan kaynaklı omurga çizgisi görülmektedir. Stephanesi üzerinde yer yer korunagelen sarı renkte boya canlılığını korumaktadır. Ağırlık taşıyan bacak yönünde kol aşağıda, destek sağlayan bacak yönünde kol yukarıda verilmiştir. Kontrapost duruşundan kaynaklı vücut "S" çizmektedir. Bu Praxiteles'in eserlerinde görülen en belirgin özelliktir. Bu duruşa bağlı olarak sağ omuz daha yukarıda olup göğüslerde asimetriktir. Kontekstine göre mezarın en erken kullanımı MÖ 2. yy'ın ortaları, son kullanımı MS 1.-2. yy'dır. Figürinin boynunun kısa-geniş tutulması, detaysız anlatım, omuzların başına oranla dar olması, vücut hatlarındaki orantısızlık ve durağan yapısıyla şematik olan figürin MÖ 1. yy sonlarına tarihlenmiştir.

Parça niteliğindeki **K.22**, benzer ikonografideki **K.19** ile aynı tarihtendir. "*Apollonios*" atölyesi üretimi olan benzer pozdaki **K.20** ise ince-uzun ve narin yapısıyla ilk bakışta Hellenistik Dönem geleneğinin izlerini taşır. Taşıyıcı sağ ayağı üzerinde duran gövde kendi sağına doğru çok hafif döndürülmüştür. Genç tanrıçanın belden yukarısı çıplak olup, arkada oldukça yüksek tutularak kalçayı örten manto önde yerçekimine meydan okuyacak şekilde kasıklara kadar tomar şeklinde sıyrılmış ve genital bölgesi üzerinde bağlanarak aşağıya sarkar şekildedir. Kalça ve bacaklarda gergin bir şekilde duran manto kumaşı ayak bileklerine kadar uzanır. Kumaş önde ve yanda sol bacağın üstünden sağ bacağın altına doğru giden diagonal kıvrımlar şeklinde olup, önde düğümü

oluşturan kumaşın ucu aşağıya doğru, diz kapağının altına kadar kırlangıçkuyruğu şeklinde uzanmaktadır. Manto kumaşı altından bacaklar hissedilmez. Üst ve alt gövde arasında farklılık olup üst gövde uzundur. Vücut göğüs kafesi üzerinden daraltılmış, kalça ve uyluk genişletilmiştir. Figürinde ilk dikkati çeken unsur, vücudunda görülen bariz uzamadır. Koroplastik sanatında Erken Hellenistik Dönem'in ölçülü vücut anlayışı, özellikle MÖ 1. yy'da yerini daha uzun-ince figürinlere bırakmaya başlar[540]. Özellikle bu yüzyılın ikinci yarısında, proporsiyon hataları ve özensiz işçilik önceki örneklere göre daha serttir ve bizi Roma Dönemi'ne doğru yaklaştırır. Kontrapost duruşundan kaynaklanan "S" hareketi **K.21** ile kıyaslandığında belirgin değildir. Kalın manto kumaşının bacaklarının arasında düğümlenmesinden oluşan kıvrımlar plastik özellikler içermeyip sert kıvrımlar şeklindedir. Kontekstine göre mezarın en erken kullanımı MÖ 2. yy'ın 2. yarısı, son kullanımı MS 2. yy'ın 2. yarısıdır. Aynı atölye üretimi olan **K.8** ve **K.9** ile stil olarak kıyaslandığında saç ve portre özelliklerinin yanında sert ve şematik kıvrım yapısıyla da oldukça benzerdir ve aynı tarihten olmalıdır. Vücut uzuvlarının orantısız olması, saçların kazıma çizgilerle detaylandırılması, giysinin kaba ve şematik işçiliği ile figürin MÖ Geç 1. yy'a tarihlenmiştir.

MI[…]W atölyesi üretimi olan **K.21**'de farklı olarak vücut daha kalın, göbek yağlı, göğüsler daha yüksek, bel daha kıvrılmıştır. Kalça ve uylukları kalın ve armut şeklindedir. Bu nitelikler, genç doğurganlık izlenimi yaratır. Göğüs ucu boyayla belirginleştirilmiştir. Figürinde iki farklı stilistik üslubun etkilerini görmek mümkündür. Klasizm ön plandadır. Başın Klasik eğimli stili ve saçlar Hellenistik Dönem'i işaret eder. Kontrapostta sol bacak ağırlığın taşındığı pozisyondadır. MÖ 4. ve 3. yy'ın başlarının karakteristik özelliği olan kalça kayma duruşu benimsenmiştir. MÖ 4. yy Praxiteles özelliği olarak manto kumaşının tomar şeklinde belde döndürülmesi, solda yana düşen kumaşta Arkaistik kırlangıç kuyruğu şeklinde kıvrımların olması Erken Hellenistik Dönem'den itibaren görülür. Praxiteles ekolü olarak da ortadan ayrılan saçlar alında üçgen yapmıştır. Etli ve dolgun kalçalar, vücutlarının alt kısımlarının uzun, üst kısımlarının daha kısa olarak yapılması, gövdenin farklı yerlere burkulması, vücudun bazı kısımlarının giysi altından gösterilmesi Geç Hellenistik Dönem'in genel özellikleridir. Ancak figürinin işçiliği Hellenistik Dönem geleneğinin bir parçası olsa da proporsiyonda bazı bozulmalar görülmektedir. Gövde yapısı daha erken örneklere göre uzamıştır. Ayrıca duruştan kaynaklı sol omuz yukarıda olmayıp göğüsler simetrik verilmiştir.

[540] Uhlenbrock 1990, 75-76.

Figürin makara biçiminde dairesel bir kaide üzerinde yükselmektedir. Hellenistik Dönem'de kullanılmaya başlanan makara kaide MÖ 3. ve 2. yy'da terrakotta figürinlerde yoğun olarak karşımıza çıkmaktadır. G. S. Merker, makara kaidenin kökeninin bronzdan yapılmış Boston Aphrodite heykeli olabileceğini ileri sürmektedir[541]. Stilistik karşılaştırmalar ve kontekstine göre MÖ 2. yy'ın ikinci yarısına tarihlenmiştir.

Benzer tipoloji ve ikonografideki figürinler Myrina[542], Parion[543], Tarsus[544], Kyme[545], Tralleis[546], Troas[547], Sagalassos[548], Erythrae[549], Smyrna[550], Megara[551], Ionia kıyıları[552], Kertsch[553], Pella[554], İtalya[555], Pompei[556], Walters Sanat Müzesi[557] gibi farklı merkezlerde karşımıza çıkmaktadır.

K.23-K.31 ise bu tipin varyasyonları şeklindedir **(Res. 39)**. Aphrodite genç ve ideal güzellikte cepheden gösterilmiştir. Kontrapost duruş açıkça görülmektedir. Vücut ağırlığı sol bacak üzerinde olup sağ bacak dizden hafifçe bükülerek geriye ve hafif yana açılmıştır. Vücutta belirgin bir "S" profili oluşmuştur. Çıplaklık ön plandadır. Önden çıplak ancak arkadan, başının üzerinden boylu boyunca arkaya düşen hymation giyimli olup banyodan çıkarken ya da banyoya girerken tasvir edilmişlerdir. Sağ elleriyle hymationu sağa doğru açmakta, sol elle ise hymationun diğer ucundan tutmaktadırlar. Tutuşa bağlı olarak manto kıvrımları sağ bacak yanında birbirine paralel, düzenli, yatay kıvrımlar şeklindedir. Kumaş şekli kaba durmaktadır. Tüm örneklerde MÖ 1. yy'dan itibaren terrakotta figürinlerde ortaya çıkan dejenarasyona paralel olarak vücut uzuvlarında kısalma olduğu görülür. Özellikle bazı örneklerde **(K.31)** proporsiyon bozukluğu hemen göze çarpmaktadır. Figürün boynunun kısa-geniş tutulması, omuzlarının başına oranla dar olması, göğüs bölgesinin küçülmesine rağmen bel kısmının

[541] Merker 2007, 276, Lev. 63, Fig. 37-38.
[542] Winter 1903 (II), Pl. 209: 6 (Sol bacağı yanında su kabı), 7, 9; Burr 1934, Pl. IV, 9; Pl. II, 6; Mollard-Besques 1963b, Pl. 19, MYR 1035b, MYR 37c, LY 1554d, MYR 961e, MYR 1034f.
[543] Kasapoğlu 2012, 182, Res. 228 (sol bacağı yanında yunus).
[544] Winter 1903 (II), Pl. 211:1; Goldman 1950, 212-9, 11, 13; Rous-Yalçın 2018, Fig. 8 (MÖ 4.-3. yy).
[545] Winter 1903 (II), Pl. 209: 5.
[546] Çekilmez 2010, 173, Fig. 3, Kat. No. 3 (MS 2. yy'ın 2. yarısı).
[547] Tavukçu 1999, Lev. 63, Kat. No. 247 (Yarı giyimli).
[548] Talloen vd. 2015, 5, Res.8 (Sağ yanında su kabı/MS Geç 1.-2. yy).
[549] Winter 1903 (II), Pl. 209: 3.
[550] Winter 1903 (II), Pl. 209: 4; Burn-Higgins 2001, Pl. 56, 2306.
[551] Winter 1903 (II), Pl. 209: 8.
[552] Leyenaar-Plaisier 1979, 148, 1144.
[553] Winter 1903 (II), Pl. 210: 8 (Sağ bacağı yanında Eros).
[554] Lilimbaki-Akamati 1994, Pl. 44, No. 391; Lilimpaki-Akamati 2000, Pl. 39, No.3,4; Pl. 40, No. 5, 6 (genital bölgesi açıkta, ağırlık sağ bacak üzerinde); Lilimbaki-Akamati 2011,171 (MÖ 2. yy'ın ortaları).
[555] Winter 1903 (II), Pl. 213: 7, 8 (Sağ bacağı yanında Eros).
[556] Winter 1903 (II), Pl. 213: 2.
[557] Brinkerhoff 1978, Pl. XLIX (Aphrodite-Eros).

kalın ve hareketsizliği, oransızlık ve yüzdeki dolgunluk hatta kaba çalışma Roma İmparatorluk Dönemi stiline işaret etmektedir. Bu dönemde figürinler tiplerinden kaynaklanan zorunlu hareketler dışında durağan yapıdadır. Daha erken örneklere göre zarafetini kaybetmeye başlamışlardır. Başlarında stephane bulunur. **K.23**'ün yüzünde tebessüm eden bir ifade vardır. Yuvarlak topuz küpeleriyle de diğer örneklerden ayrılır. Stilindeki özensizlik, baş ve yüzdeki detaysız anlatım üslubu, yüz hatlarının yüzeysel işçiliği ile tüm figürinler Myrina'daki[558] benzerlerinden de yola çıkarak MS 1. yy başına tarihlendirilebilir.

Resim 39

Bu tipte yapılmış çıplak, ancak mantolu Aphrodite betimlemeleri yaygın olarak üretilmişlerdir. Bazen bu poza kaz ya da kuğu eşlik etmektedir[559]. Benzer tipoloji ve

[558] Burr 1934, Pl. II, 6 (Sol bacak yanında kaz); Mollard-Besques 1963b, Pl. 19, MYR 36a (Sağ bacak yanında yunus).
[559] Benzer ikonografideki örnekler için bkz. Çekilmez 2017, Lev. 28, Kat. 18, 19 (Tralleis, MS 1. yy'ın ilk yarısı);
Zografou 2015, K. 479 (Thessaloniki, MÖ 1. yy).

ikonografideki figürinler Myrina dışında Tralleis[560], Afyon Müzesi[561], Parion[562], Patara[563], Metropolis[564], Klaros[565], Tarsus[566], Makedonya[567], Thessaloniki[568], Korinth[569], Panticapaeum[570], Eleusis[571] gibi merkezlerde karşımıza çıkar.

6.1.1.4. Doidalses Aphroditesi (K.32)

Çömelmiş Aphrodite tipine giren **K.32**, Aldağ nekropolü, 44 numaralı mezar buluntusu olarak ele geçirilmiştir. Anadyomenenin farklı bir varyasyonudur. Aphrodite, açık bir alanda kutsal banyosuna çömelmiştir. Su burada kutsal bir unsurdur[572]. Dirsekten bükük kolları yukarı doğru kaldırılmıştır. Sol yanındaki su kabı ve üzerine tomar şeklinde düşürülen havlu, tanrıçanın Anadyomene pozunu anımsatmakta olup banyo yaparken tasvir edilmiştir. Daha doğrusu yıkanma eylemi bitmiş, yukarıya kaldırdığı elleriyle saçlarını sıkmaktadır. Tanrıçanın sağ üst bacağı öne ve aşağıya çekilerek yere değmektedir. Sağ ökçesi üzerine oturması ile dengesi başarılı bir şekilde sağlanabilmiştir. Dizden kıvrılmış sol bacakta, ayak yere düz basar. Gövdenin yukarısı hafif öne eğilmiş ve çok hafif olarak da sağına döndürülmüştür. Esere, oturmaya bağlı oluşan piramidal bir yapı ve görünüm kazandırılmıştır. Öne doğru eğilmeye bağlı olarak oluşması gereken karın katlanmaları görülmez. Eser her yönden görünecek biçimde çok cepheli biçimde tasarlanmıştır. Burada "bir an" ifade edilmiştir. Portre özellikleri çok belirgin olmamasına rağmen yüzün genelinde bir huzur, sakinlik ve rahatlık ifadesi görülebilmektedir. Tanrıça, çevre ile hiçbir ilişki ve bağlantısı olmadan başı aşağıya doğru eğimli, gözler yere doğru odaklanmış şekilde kendi kendine meşguldür. Figürlerin çevreden kopuk ve izole bir halde tamamıyla kendi kendileri ile meşgul olmaları, dönemin bir sanatsal düşüncesidir[573].

---

[560] Çekilmez 2017, Lev. 28, Kat. 18, 19 (Sol bacağı yanında kaz/kuğu).
[561] Coşkun 2019a, 11-25, Kat. No. 1-15 (En erken tarihli Kat. No. 1 -2 MÖ 2. yy'ın 2. yarısı; Kat. No. 3 MÖ 1. yy'ın ilk yarısı; Kat. No. 4-5 MÖ 1. yy'ın ikinci yarısı; Kat. No. 6-8 MÖ 1. yy'ın sonu- MS 1. yy; Kat. No. 9-12 Roma Dönemi).
[562] Kasapoğlu 2012, 181, Res. 227 (Sol bacağı yanında kaz/kuğu).
[563] Işın 2007, 142, Res. Fig. 20 (Yarı giyimli, genital bölge açıkta).
[564] Erpehlivan 2011, 15, 16, 43, Lev. 7, Kat. 13.
[565] Gürbüzer 2012, 230, Lev. 5, Kat. No. 12 (Yarı giyimli, MÖ 4. yy).
[566] Goldman 1950, 211-2, 3.
[567] Leyenaar-Plaisier 1979, 40, 228 (Sağ bacak yanında yunus); Mollard-Besques 1963a, Pl. XX-1 (Sol omuzu üzerinde Eros).
[568] Zografou 2015, K. 479; Tsimpidou-Avloniti 2017, K.533-537, 540, 541 (MS 50-100).
[569] Winter 1903 (I), Pl. 84: 3, 4.
[570] Ustinova 1998, Fig. 4 (Yarı giyimli, sol bacağı yanında yunus).
[571] Winter 1903 (I), Pl. 85: 9.
[572] Gersht 2001, 70.
[573] Özgan 2016, 128-129.

MÖ 3. yy ortalarına tarihlenen, klasik arkeoloji literatüründe "Çömelmiş Aphrodite" ya da "Doidalses Aphrodite'si" olarak ün yapmış replikalarla örneğimizi karşılaştırmak mümkündür[574]. Roma Ulusal Müzesi ve Napoli Ulusal Müzesi'nde bulunan Doidalses Aphroditesi'nin örneğimizden farklı olarak sağ üst bacağı, diz kapağı yere değmeden yatay bir şekilde yerleştirilmiştir. Ayrıca oturmadan dolayı, doğal olarak göğüsler altında ve karın bölgesinde oluşan deri katlanması **K.32**'de görülmez. Farklı olarak çömelmiş örneğimize Knidos Aphroditesi tiplerinde gördüğümüz su kabı ve üzerine atılmış bir havlu eşlik etmektedir. Rhodos Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen yıkanan Aphrodite yontusunda[575] ise baş ve gövdenin üst kısmı sağa doğru döndürülmüş, sağ omuz yukarıda sol omuz aşağıda kalacak şekilde yerleştirilmiştir. Yukarıya doğru kaldırdığı elleriyle salınmış dalgalı saçındaki suyu sıkmaktadır. Örneğimizde sağ ve sol omuz nerdeyse aynı hizada olup başın ve üst gövdenin döndürülme olayı görülmez. Aphrodite tamamen izole olmuştur. **K.32**, "Doidalses Aphrodite'si" önderliğinde ve etkisinde biraz daha sonra yapılmış olmalıdır. Etli ve dolgun kalça yapısı, alt kısımlarının uzun üst kısımlarının daha kısa olarak yapılması, gövdenin farklı yönlere burkulması Geç Hellenistik Dönem özelliğidir. Yapım tekniği, stil özellikleri, benzer örnekler ve kontekstine göre MÖ 2. yy'ın 2. yarısına tarihlenmiştir. Çok yakın benzeri Myrina'da[576] karşımıza çıkar. Her yönden işlenmiş olup bacakların konumu **K.32** ile aynı pozisyondadır. Ancak gövdenin ve başın sağa ve aşağıya başarılı bir şekilde döndürülmesiyle örneğimizden ayrılır. Dirsekten kıvrılan kollar yana açılmadan baş hizasında yukarıya kaldırılmıştır. Örneğimizde ise farklı olarak yana doğru açıldıktan sonra yukarıya kaldırılmıştır.

Benzer tipoloji ve ikonografideki figürinler Myrina[577] dışında Alexandrie[578] gibi merkezlerde karşımıza çıkmaktadır.

6.1.1.5. Sandaletini Çözen Aphrodite **(K.33)**

K.33 Aldağ nekropolü, 14 numaralı mezar buluntusu olarak ele geçirilmiştir. Anadyomene tipinin bir varyasyonu şeklinde olup öne doğru eğilen Aphrodite sandaletini çözmektedir. Kutsal banyosuna hazırlık yapan Aphrodite'nin bu pozu ritüel bir eylem

[574] Doidalses Aphrodite yontusu için bkz. Brinkerhoff 1978, Pl. IX, X; Özgan 2016, 124-127, Res. 103a-c, 104, 105. Haifa örneği için ayrıca bkz. Gersht 2001, 70, Şek. 8, Ulusal Denizcilik Müzesi)
[575] Brinkerhoff 1978, Pl. XII; Özgan 2016, 127, Res. 105.
[576] Mollard-Besques 1963b, Pl.18, MYR 18a-e.
[577] Mollard-Besques 1963b, Pl.18, MYR 18a-e.
[578] Mollard-Besques 1963a, Pl. XXX, 3 (Çömelmiş Aphrodite, başında stephane, saçındaki suyu sıkar pozisyonda, sağında su kabı).

olarak yorumlanmıştır[579]. Banyoya hazırlanan Aphrodite'ye, ayna tutan Eros ve başı sağa dönük bir kaz eşlik etmektedir. **K.23-K.31** numaralı örneklerde görüldüğü gibi Aphrodite yukarıya kaldırdığı sol eliyle manto kumaşının ucundan tutmaktadır. Ancak ikonografide farklılıklar görülür. Öncelikle Anadyomene de olduğu gibi manto kumaşı figürinin arka tarafını tamamen örtmez. Kalın ve şematik kıvrımlardan oluşan manto kumaşı, sol omuz arkasından kalça hizasınca diz kapağına kadar uzanarak Aphrodite'nin kalçasını açıkta bırakır. Manto uçları arkada arkaistik kıvrımlar şeklindedir. Ayrıca öne doğru eğilen Aphrodite bir yandan manto kumaşını ucundan tutarken diğer yandan da sol bacağını dizden bükerek yukarı ve yana doğru kaldırdığı ayağındaki sandalete uzanır pozisyonda olmalıdır. Bu yönüyle ikonografide "Sandalatini Çözen Aphrodite" tipine girer. Başında stephanesi yoktur. Stratonikeia koroplastiği içinde **K.33** dışında stephanesi olmayan Aphrodite tasviri görülmez. Harekete bağlı olarak sağ omuz daha aşağıda bel sağa dönüktür. Ortadan ayrılan dalgalı ve kabarık saçlar tomar şeklinde sol omuz üzerinden göğüs hizasına düşürülmüştür. Muhtemelen öne eğilmeye bağlı olarak açık saçlarını sol omuz yanında toplamak istemiştir. Omuz üzerindeki oldukça kaba yapılmış saçta dalgalar basit çukurluklar şeklindedir. Tüm bu yönüyle Aphrodite banyoya hazırlık yapıyor olmalıdır. Figürin kötü bir kalıptan çıkarılmıştır. Üçgenimsi-uzun yüzde portre özellikleri deforme olmuştur.

"Sandaletini Çözen Aphrodite Tipi", daha çok Hellenistik Dönem'de karşımıza çıkmaktadır. Ortaya çıkış yeri olarak ise Batı Anadolu önerilmektedir. MÖ 2. yy sonundan itibaren küçük boyutlu bronz[580] ve terrakotta örneklerde karşımıza çıkar[581]. Heykeltıraşlık eserleri içinde güzel örnekleri bulunmaktadır[582].

Tipolojik olarak yakın benzeri Tralleis'te[583] görülür. Örneğimizde olduğu gibi Aphrodite'ye Eros eşlik etmektedir. Farklı olarak tuvalet masasının üzerinde verilmiştir. MS 1. yy'ın ilk yarısına tarihlenen Tralleis örneğine göre daha durağan yapılı ve hareketsiz olan **K.33** daha geç bir tarihten olmalıdır. Kontekstine göre mezarın en erken kullanımı MÖ 2. yy ortaları, son kullanımı ise MS 2. yy'ın 2. yarısıdır. Baş ve yüzdeki detaysız anlatım üslubu, yüzeysel işçiliği ve kontekstine göre MS 2. yy'ın ilk yarısına tarihlenmiştir.

[579] Gersht 2001, 64.
[580] Brinkerhoff 1978, Pl. XV-XVIIII; Gersht 2001, 64, Fig. 1.
[581] Işın 2007, 35-36, K.13; Çekilmez 2017, 45.
[582] Brinkerhoff 1978, Pl. XIV (Patras/British Müzesi); Pl. XXI (Mısır/Brussels); Pl. XXIII (Altes Müzesi/Berlin); Pl. XXIV (London).
[583] Çekilmez 2017, Lev. 23, K.14 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).

Benzer tipoloji ve ikonografideki figürinler Tralleis dışında Myrina[584], Patara[585], Smyrna[586], Tripolis[587], Megara[588] gibi merkezlerde karşımıza çıkar.

6.1.1.6 Aphrodite Pandemos (K.34-K.35)

Knidos Aphroditesi uyarlamalarına ek olarak, bir dikmeye yaslanarak oluşturulan serbest duruşlar yine koroplastik sanatta oldukça sevilmiştir **(Res. 40)**. MÖ 5. yy'dan itibaren yontu sanatında en popüler tiplerden biri olmuştur[589]. Praxiteles'e ait Arles Aphroditesi'nin[590] bir varyasyonu şeklindedir. Sanatçı büyük bir adım atarak tanrıçayı yarı çıplak işlemiştir. Farklı pozlarla heykeltıraşlara ve koroplastlara modelleme fırsatı sunar. MÖ 4. yy ile birlikte Hellenistik Dönem boyunca, figürinlerde görülen bir dikmeye yaslanarak oluşturulan serbest duruşlar anıtsal heykeltıraşlık eserlerindeki Praksiteles etkisindedir[591]. Figürlerin taşıdığı nesnelere ve desteklerin tiplerine göre çeşitliliği fazladır. Bir yere yaslanan rahat duruşların yanı sıra giysinin vücuda yapışması özelliği de dönemin plastik sanatında karşılaşılan bir özelliktir[592].

Stratonikeia koroplastiği içerisinde iki örnek değerlendirmeye alınmıştır **(Res. 40)**. Kabasakız nekropol buluntusu **K.34**'te plastere dayalı olan Aphrodite yarı çıplak olarak cepheden betimlenmiş olup stephane ve topuz küpeler ile süslenmiş başı dikkat çeker. Genç ve ideal güzellikte betimlenmiştir. Başı çok hafif soluna doğru döndürülmüş ve gözler hedefsiz olarak boşluğa, uzaklara çevrilmiştir. Geniş görünümlü ve oval biçimli yüz dolgun ve hemen hemen hareketsiz bir ifadeye sahip olmasına karşın elmacık kemikleri belirgindir. Üçgen biçimli alın yapısına sahiptir. Göz kapakları keskin biçimde göz yuvarlağından kesilmiş, kalın, etli ve keskin kenarlı bir görünüm kazanmıştır. Keskin kaşlar burun kökü kenarlarının belirgin ve kavisli birer devamı gibi ele alınmışlardır. Burun kökü oldukça geniş ve kalın olup keskin kenarlıdır ve bundan dolayı gözler birbirinden aralıklı yerleştirilmişlerdir. Alın üzerinde dalgalı, hareketli ve uzun olan saç bukleleri alın ortasında ikiye ayrılarak yanlara taranmıştır. Şakaklardan çıkarak arkaya doğru taranan saç bukleleri kulakların üst kısımlarını örtecek biçimde ve alın üzerindeki buklelere nazaran daha kabarık, daha belirgin ve daha dalgalı vurgulanmışlardır. İdeal

[584] Winter 1903 (II), Pl. 205, 206, 207/6, 3, 3.
[585] Işın 2007, 35, K.13, Res. 18.
[586] Brinkerhoff 1978, Pl. XXVI.
[587] Winter 1903 (II), Pl. 207: 1.
[588] Winter 1903 (II), Pl. 209: 8 (Tanrıça yarı giyimli, sol yanında çıplak Eros, kucağında kaz).
[589] Burr 1934, 34.
[590] Brinkerhoff 1978, Pl. I.
[591] Thompson 1959, 133, Lev. 26, No. 7, Higgins 1967, 67.
[592] Gürbüzer 2012, 229-230, Lev. 5, Kat. No. 11 (MÖ 4. yy).

güzellikte tasvir edilen Aphrodite figürini, Klasik Dönem'den etkilenilerek yapılmış Roma Dönemi eseri olmalıdır.

Resim 40

Her yönden görünecek biçimde çok cepheli olarak tasarlanmıştır. Üzerinde, arkadan sağ kalçanın altından gelip, sol diz üzerinden yukarıya bele doğru çapraz çıkan ince ve ufak bir şal bulunmaktadır. Saçlar geriye ve yana doğru taranmıştır. Boyun oldukça kalındır. Sol el olasılıkla yan tarafta, aşağıya doğru sarkmakta olup dizinin üzerindeki şalı tutmaktadır. Şalın üzerinde mavi boya izleri yer yer korunagelmiştir. Sağ kolu bir plasterin üzerinde bulunan giyimli ve ayakta duran bir heykelcik desteklemektedir. Aphrodite'nin heykellerine ek olarak bilinen popüler yardımcı destekler muhtemelen tanrıçanın ziyaret etmesi gereken Aphrodite'nin arkaik heykellerini temsil eder[593].

Oldukça kalın ve hantal yapıdaki basenden sonra bacaklar kalın ve güçlü işlenmiştir. Sol ayak yere dik olarak basmakta, sağ ayak dizden kıvrılmış olup biraz geri çekilmiştir. Bu duruştan dolayı sol kalça dışa çıkmıştır. Figürinin kalın baseni, dolgun beli ve bacağın kalınlaşıp hareketsizleşmesiyle bozulan ve şematikleşen bir vücut yapısı vardır. Benzer stil özelliği Priene[594] örneğinde görülür. Hareketsiz ve durağan yapıda olan figürin Roma örneği olup Hadrian Dönemi'ne (MS 117-138) tarihlendirilebilir. Örneğimizin tasvir olarak yakın benzeri MÖ 2. yy'ın son çeyreğine tarihlenen Myrina[595] ve Tanagra'da[596] karşımıza çıkar.

Akdağ nekropolü mezar buluntusu **K.35**'te bir postamente dayanan Aphrodite,

[593] Stewart 2012, 282.
[594] Rumscheid 2006, Taf. 8, 1-4; Taf. 9, 1-4; Taf. 27, 1-4; Taf. 28, 1-4 (Tanrıça çıplak, her yönden işlenmiş).
[595] Winter 1903 (II), Pl. 98: 6; Burr 1934, 33-34, Pl. IV, 10.
[596] Winter 1903 (II), Pl. 95: 1; Zimmer 1994, Kat. 71 (Destek sağında, sol elinde meyve).

duruş olarak "Pontia Euploia" tipine[597] girmektedir. Sağ bacak taşıyıcı, sol bacak serbest olarak ayakta durmaktadır. Pozisyondan kaynaklı vücudun "S" formunu kazanması **K.34**'e göre oldukça başarılı verilmiştir. Vücuttan açık duran sağ kol, dirsekten kaldırılmış durumdadır. Çıplak vücuduna hymation sarılmıştır. Kasıklara kadar sıyrılan kumaş tomarı önde ağır bir kütle halinde sol baldır üzerinden aşağıya sarkıtılmıştır. Vücut yapısı kesinlikle Hellenistik Dönem'e aittir. Yapım tekniği, konteksti ve dönem stil özellikleriyle MÖ 2. yy'ın 2. yarısına ait olmalıdır.

Benzer tipoloji ve ikonografideki figürinler Apri[598], Klaros[599], Myrina[600], Sadberk Hanım Müzesi[601], Atina[602], Pella[603], Kyme[604], Kentoripa[605], Kanosa[606], Tarent[607], Capua[608], İtalya[609], Thisbe[610] gibi merkezlerde karşımıza çıkmaktadır.

6.1.1.7 Aphrodite-Eros (K.36-K.39)

Bu grup, mezar buluntusu 4 örnekle temsil edilmektedir **(Res. 41)**. 3'ü Aldağ nekropolü buluntusu olup **(K.36-K.38)**, diğer eserin **(K.39)** hangi nekropolden geldiği belli değildir. Hellenistik Dönem'de faaliyet göstermiş "*Heka"* atölyesinin bir üretimi olan **K.36**'da geniş ve profilli bir kaide üzerinde çocuk Eros'un Aphrodite'ye ayna tutma sahnesi tasvir edilmiştir. Aphrodite'nin pozu Anadyomene'nin farklı bir varyasyonu şeklindedir. Dirsekten bükerek omuz hizasına getirdiği sol eliyle hymationun bir ucunu, yana açarak aşağıya indirdiği sağ eliyle de hymationun diğer ucunu tutmaktadır. Eserde farklı dönem özellikleri görülmektedir. Bu bağlamda solda yana düşen kıvrımlar Arkaistik özelliktedir. Aphroditenin bu pozu **K.23-K.31** numaralı örneklerde görülen ikonografiyle benzerdir. Bu poza ait Eros'un, yunus, kaz ile betimlendiği varyasyonları oldukça yoğundur. Aphrodite'nin sağında yer alan, her yönden görünecek biçimde çok

[597] Gersht 2001, 68, Fig. 5.
[598] Şahin-Güçlü 2008, 404, Fig. 2.
[599] Gürbüzer 2012, 229-230, Lev. 5, Kat. No. 11 (Bacaklar çapraz, MÖ 4. yy).
[600] Burr 1934, Pl. XXXIII, 83 (Bacaklar çapraz, MÖ 1. yy); Mollard-Besques 1963b, Lev. 25, c-B 147 / e-MYR 629; Lev. 29, b-MYRINA 962/c-M14; Lev. 31, b-MYR 26.
[601] Aybek vd. 2009, 34, Kat. 16.
[602] Winter 1903 (II), Pl. 96: 8 (Solda destek şeklinde giyimli heykelcik üzerinde Eros).
[603] Lilimbaki-Akamati 1994, Pl. 20, No. 139; Pl. 32, No. 278; Pl. 35, No. 286 (MÖ 2. yy ortası); Lilimbaki-Akamati 2011,169; Lilimbaki-Akamati 2000, Pl. 41, No. 7-8; Pl. 41, No. 9; Pl. 43, No. 10, 11 (Tanrıça yarı çıplak, destek solunda, MÖ 2. yy'ın ortası).
[604] Atila vd. 2015, 18, Res. 16 (Tanrıça giyimli, bacaklar çapraz, MÖ 1. yy).
[605] Winter 1903 (II), Pl. 90: 2 (Tanrıça giyimli, bacaklar çapraz).
[606] Winter 1903 (II), Pl. 100: 1 (Tanrıça yarı giyimli, destek sağında, bacaklar çapraz).
[607] Winter 1903 (II), Pl. 100: 2 (Tanrıça yarı giyimli, destek sağında, bacaklar çapraz). Ayrıca bkz. Besques 1986, Pl. 03, 3341a-3344f (Tanrıça yarı giyimli, destek sağında, bacaklar çapraz).
[608] Winter 1903 (II), Pl. 100: 3 (Tanrıça yarı giyimli, destek sağında).
[609] Winter 1903 (II), Pl. 100: 5, 7 (Tanrıça yarı giyimli, destek sağında, bacaklar çapraz). Benzer tasvirler için ayrıca bkz. Winter 1903 (II), Pl. 101: 1-8.
[610] Winter 1903 (II), Pl. 93: 7.

cepheli biçimde tasarlanan Eros, elinde tuttuğu açık ayna ile Aphrodite'nin güzelliğini kendisine göstermek istemektedir. Benzer kompozisyon vazo resimleri üzerinde de görülmektedir. Bölgeye yakın Mylasa'da[611], M.18 numaralı lahit mezar içerisinde ele geçirilen MÖ 4. yy kırmızı figürlü bir Pelike üzerinde, Eros Aphrodite'ye ayna tutarken betimlenmiştir.

Ayna taşıyan Eros tasviri koroplastik sanatında sıklıkla işlenen bir konudur ve çok sayıda örnek Myrina'dan[612] bilinmektedir. Ancak örneğimizde olduğu gibi ikili betim, sahnenin tuvalet masası ve sütünce gibi nesnelerle doldurularak geniş bir sahnenin elde edildiği örnekler azınlıktadır. Çoğu örnekte Aphrodite tek başına tuvalet masasının yanında tasvir edilmiştir[613]. Benzer kompozisyonlar yine Myrina'yı hatırlatır[614]. Ayna tutan Eros figürinleri Myrina dışında Troia[615], Parion[616], Smyrna[617], Cypern[618], Tunus[619], Cyprus[620], gibi merkezlerde karşımıza çıkmaktadır. Tabanı ve üst kısmı eksik olan Cyprus örneğinde Eros bir kaide üzerinde durur ve uzanmış sağ eli ile tanrıçaya bir ayna tutar. Aphrodite'nin pozu ise örneğimizden farklı olarak "Venüs Felix" ikonografisini anımsatır.

Elinde ayna tutan kadın tasvirleri kadının güzelliğe verdiği değeri ve dolayısıyla onun statüsünü vurgulamaktadır. Attika kökenli bir mezar steli üzerinde giyimli bir kadın ayna tutarken betimlenmiştir[621]. Tanagra örnekleri ve benzerlerinde küpe, ayna ve yelpaze ile tasvir edilen kadınlar zenginlik, refah ve kültürlü olma olgularıyla bağdaştırılmaktadır[622]. Hellenistik Dönem'in yeni toplumsal yapısı ile "ölmüş olan kadının Aphrodite kadar güzel ve bunun ötesinde mousalar kadar eğitimli ve saray kadınları kadar da zengin ve bakımlı olduğu" simgelenmekte ve ölümsüzleştirilmek istenmektedir; özellikle de ölmüş olan bir genç kızı yansıtıyorsa.

Aynalar da form olarak değişmektedir. Stratonikeia örneğinde Eros'un elinde tuttuğu ayna, MÖ 5. yy'ın 2. yarısında moda olan kapaklı aynalardandır ve genellikle

[611] Kızıl 2009, 409, Res. 61-62.
[612] Burr 1934, 42, Pl. X, 23 (MÖ Geç 2. yy); Mollard-Besques 1963b, Pl 56, MYR 94-96; Pl. 70, MYR 97, B ° 17, MYR 1070, MYR 1071.
[613] Winter 1903 (II), Pl. 209: 3 (Erytrai); Pl. 209: 4 (Tralleis); Pl. 209: 5 (Smyrna).
[614] Winter 1903 (II), Pl. 212: 2, 8; Mollard-Besques 1963b, Pl. 33, a-LY 1580, b- MYR 46; Pl. 190, a-CA 1632.
[615] Miller 1991, 42, Fig. 1, Kat. 1.
[616] Kozanlı 2015, 390, Fig. 10.
[617] Schürmann 1989, Taf. 73, Nr. 414; Burn-Higgins 2001, Pl. 56, 2306.
[618] Winter 1903 (II), Pl. 211: 6.
[619] Winter 1903 (II), Pl. 211: 7.
[620] Papantoniou vd. 2019, Fig. 1.8.
[621] Kaba 2015, Res. 10.
[622] Higgins 1986, 134, Res. 161.

terrakotta örneklerde sıklıkla açık vaziyette kapaklı aynalar tercih edilmiştir. Parion[623] örneğinde farklı olarak Aphrodite'nin sağ eliyle tuttuğu ayna kapaksızdır ya da açık değildir. **K.36** numaralı örneğimizde yer alan Eros'un başın üzerinde fiyonk yapılan uzun dalgalı saçları ve yuvarlak hatlı dolgun yüz yapısı, tipinden kaynaklanan zorunlu hareketler dışında durağan yapısıyla Geç Hellenistik Dönem özellikleri taşımaktadır. Aphrodite'de genç ve ideal güzellikte tasvir edilmiş olup ince-uzun ve zarif bir görünümdedir. Dönemin sonunda gördüğümüz dolgun kalça tercih edilmemiştir. Hellenistik gelenekte üst gövdesi kısa, alt gövdesi uzundur. Çıplaklık ön plandadır. Oranlar hafif uzatılmıştır. Kontrapost duruşa bağlı oluşan esneme hareketi görülmez. Kontrapost duruşundan kaynaklı "S" hareketi çok fazla hissedilmez. Eğik baş ve kollarda bu hareketi vurgulanmaktadır. Praxiteles'in eserlerinde izlenen saçların alın ortasından ikiye ayrılması ve içteki duygusallığın yansıtıldığı "etos" ifade görülür. Dudaklar hafif aralıklı olup yüzünde bir sevecenlik hâkimdir. Eros ve Aphrodite'de vücudun ve başın farklı yönlere döndürülmesi yine Hellenistik Dönem geleneğindedir. Hellenistik Dönem eserlerinin büyük çoğunluğunda gördüğümüz boya izleri yer yer korunagelmiştir. Eros'un teni kırmızı, kanadı, tuttuğu ayna ve Aphrodite'nin stephanesi sarı renkte boyanmıştır. Yapım tekniği, stil özellikleri ve kontekstine göre MÖ 2. yy'ın ilk yarısına tarihlenmiştir.

Resim 41

"*Dionysios*" atölyesi üretimi olan ve aynı kalıptan alınan **K.37** ve **K.38**, Aldağ nekropolü, 46 numaralı mezar buluntusu olarak ele geçirilmiştir. *"Aphrodite Kourotrophos"* tipindedir. Bilindiği gibi Aphrodite *kourotrophos* rolünü üstlenen güçlü tanrıçalardan biridir. *Kourotrophos*lar aynı zamanda güçlü *khthonik* özelliklere de

[623] Kasapoğlu 2012, 179, Res. 225.

sahiptir[624]. Bu inanç hayatın yerden gelmesi ve yine yerin altına gitmesi ile bağlantılıdır[625]. Mezarlarda ki çok sık kullanımı ise bu özelliğinden dolayı olmalıdır. Myrina'dan[626] gelen çok sayıda örnek, çocuğunu emziren Aphrodite tipindedir. Stratonikeia örneği ise farklı bir tiptedir. Giyimli Aphrodite solunda duran çıplak Eros ile tasvir edilmiştir. Tenleri kırmızı renktedir. Eros başını hafifçe eğmiş, ellerini arkada bağlamış, ayaklarını ise çapraz bir biçimde üst üste getirmiştir. Sağ elinde avucunun içinde bir kuş görülmektedir. Sol eli, yanında duran Eros'un başına konmuştur. Aphrodite'nin elini Eros'un başına koyması aralarındaki yakın ilişkiyi vurgular. Koroplastik sanatında Aphrodite ile Eros'un birlikte tasvir edildiği çok sayıda örnek vardır. Ancak örneğimizde Aphrodit'in *Kourotrophos* tipi karşımıza çıkmaktadır. Bu grupta anne-çocuk ikonografisi içeren bir kompozisyon yaratılmak istenmiştir. İkonografide ana figür konumundaki Aphrodite'nin giyimli olması ve elini Eros'un başına koyması da bunun bir göstergesidir. Bu figürinlerin çocuklarıyla beraber ölümlü kadınları tasvir ettiği ve tanrılarında onların koruyucuları olmaları sebebiyle ölü yakınları tarafından mezara bırakıldıkları düşünülmektedir.

Tanrıçanın elinin Eros'un başına koyması Cyrene[627] örneğinde de karşımıza çıkar. Benzer ikonografideki Boeotia[628] örneğinde tanrıçanın sağ yanında duran Eros'un bacakları, örneğimizdeki gibi çapraz şekilde üst üste getirilmiştir. Tanrıçada kontrapost duruşa bağlı oluşan "kalça kayma" duruşu yani beklenen esneme hareketi görülmez. Yapılan hareketle uyumluluk yoktur. Frontal duruşlu olup, durağan yapıdadır. Ayrıca vücudun kısalması, boynunun kısa ve geniş tutulması, omuzların başına oranla dar olması, bel kısmının kalın ve hareketsizliği, vücutta zarafet ve estetiğin bulunmaması Roma İmparatorluk Dönemi stilini yansıtır. Kontekstindeki unguentarium MS 2. yy'ın 2. yarısına tarihlenmiştir. Kaidesinin arkasında "*Dionysios"* adlı koroplastın tam ismi yer alır. "C" harfinin karakterine göre bu imza MS 2. yy'a ait olmalıdır. **K.37** ve **K.38** numaralı figürinlerin yapım tekniği, giysi ve kıvrım stil özellikleri de bu yüzyılı işaret etmektedir. Kontekstine göre MS 2. yy'ın 2. yarısına tarihlenmesi uygun görülmüştür.

Koroplastik sanatlar dışında Aphrodite ve Eros'un heykel grupları Hellenistik Dönem'de sayıca daha fazladır. Çocuk yaşlarda bir Eros'un çoğunlukla Hellenistik heykel

[624] "*Kourotrophos"* sıfatını taşıyan Hekate için bkz. Aydaş 2018, 76.
[625] Bulba 2019, 131.
[626] Mollard-Besques 1963b, Pl. 32a, c, f; Pl. 33a; Pl. 34c; Pl. 37a-f.
[627] Winter 1903 (II), Pl. 85: 9 (Tanrıça giyimli, sol yanında Eros).
[628] Winter 1903 (II), Pl. 6: 4.

tipinde Aphrodit'e eşlik ettiği, Roma Dönemi'nde çok sayıda örnekte görülmektedir[629]. Koroplastik sanatında benzer tipoloji ve ikonografideki figürinler Tralleis[630], Adana, Mersin ve Silifke Müzesi[631], Capua[632], Pella[633] gibi merkezlerde karşımıza çıkmaktadır.

"*Apollonios*" atölyesi üretimi olan **K.39** Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposunda bulunan etütlük malzemenin içinden gelmiştir. Parça niteliğindedir. İkonografiye göre Eros, solunda giyimli olarak ayakta duran Aphrodite ile tasvir edilmiştir. Eros, çocukluktan çıkmış genç bir görünümdedir. Vücudunun ön kısmı tamamen çıplak olarak tasvir edilirken, khlamys ile vücudun arka kısmını kapattığı görülür. Eros'un bacak, kol ve gövde oranları uyumlu olup göbek deliği belli edilmiştir. Kontrapost duruşta ağırlık sağ bacak üzerinde olup vücutta çok az bir esneme görülür. Neredeyse frontal bir şekilde durmaktadır. Khlamysin kalın Arkaistik kıvrımları sağ yanda, el altından itibaren görülmekte olup yere kadar uzanır. Kumaş kıvırmları şematik bir yapı sergiler.

Genç Eros tiplerinde göze çarpan en belirgin özellik dişiliğe varan vücut formlarının tercih edilmesidir. Tanagra'da MÖ 3. yy'dan itibaren tanınan bu tip, Myrina örnekleriyle MÖ 200 yıllarından sonra hem çocuksu hem de genç tiplemeleriyle canlandırılmaya başlanmıştır[634]. Çok iyi korunamamış figürün stilistik ayrıntılarını tespit etmek zordur. Ancak Eros'un vücut oranlarının uyumlu olması ve Aphrodite'nin bacakları arasındaki elbise kıvrımlarının derin kanallar şeklinde verilmesi Geç Hellenistik Dönem özelliği gösterir. Bu bağlamda **K.39**, MÖ 1. yy içine tarihlenebilir.

6.1.1.8 Diğer Tasvirler **(K.40-K.46)**

K.40 kaya üzerinde oturan Aphrodite tipindedir. Parça niteliğindedir **(Res. 42).** Figürinin ikonografisi için çok önemli olabilecek bir husus üst gövdenin çıplak olarak bırakılmış olmasıdır. Vücudun büyük bir bölümünün çıplak verilişi Aphrodite'ye özgü ikonografik özelliklerden biridir. Muhtemelen bir yerde oturmuş ve gövdesi sola doğru dönmüştür. Sağ kol hafifçe açılarak dirsekten kıvrılmış, sol kol düz olarak aşağı ve yana açılmıştır. Avuç içi yere bakacak şekilde açık verilmiştir. Sol omuz sağa oranla daha yüksekçedir. Mevcut pozisyonlar sol koluyla bir yerden destek aldığını gösterir. Sırtın

[629] Benzer ikonografideki Atina örneği için bkz. Machaira 2018, Fig. 5 (Tanrıça giyimli, sol bacak sabit, sol yanında çıplak Eros.
[630] Çekilmez 2017, Lev. 28, Kat. 20 (Tanrıça sağ göğsü açıkta bırakan peplos giyimli, sağında duran çıplak Eros'un elinden tutar, sağ bacak sabit, MS 1. yy'ın 2. yarısı).
[631] Çevirici-Coşkun 2010, 195, Fig. 6 (Demeter?-Roma Dönemi, çocuk sol bacak yanında); Fig. 19, 20 (Geç Hellenistik Dönem, çocuk sağ bacak yanında).
[632] Besques 1986, Pl. 06-b D3356 c (MÖ 3. yy'ın sonu).
[633] Lilimbaki-Akamati 2000, Pl. 44, No. 12, 13.
[634] Işın 2007, 70, K.38, Res./Fig. 43 (MÖ 1. yy).

arkasından sağ yanda kalçayı dolanan kumaş kıvrımlarından bacaklarını saran bir mantonun varlığı anlaşılabilmektedir. Mantonun diğer ucu sol omuz üzerinden göğüs üzerine düşürülmüştür. Kumaş katları kalın ve şematik yapıdadır. Stil açısından karşılaştırabileceğimiz bir yapıt Lagina Hekate Tapınağı frizleridir. Friz üzerinde yer alan kabartmayla[635] aynı pozdadır ve örneğimiz bu frizlerle aynı tarihten ya da sonrasında yapılmış olmalıdır. **K.40**, yapım tekniği, kıvrım stil özellikleri ve kontekstine göre MÖ 2. yy'ın 2. yarısından sonraya ait olmalıdır.

Resim 42

Bu başlık altında değerlendireceğimiz bir grup eseri de Aphrodite başları oluşturur **(Res. 42)**. Altı örnekle temsil edilmektedir **(K.41-K.46)**. Kabasakız nekropolü, mezar buluntusu olan **K.41**, şüphesiz Klasik Dönem'den etkilenerek yapılmış genç ve ideal güzellikte bir Aphrodite başı olarak betimlenmiştir. Eserin saç ve baş düzenlemesinde de tarihlemede etkili olabilecek bazı stil özellikleri göze çarpar. Saç modeli Knidoslu Aphrodite tipinde olup, başın bir tanrıçayı temsil ettiği boynundaki "Venüs halkaları" ile gösterilir. Kadının başı kuvvetli olarak sağına döndürülmüş ve gözler hedefsiz olarak boşluğa, uzaklara çevrilmiştir. Klasik eğimli stili ve saçları başın Hellenistik Dönem'e tarihlendiğini gösterir. Geniş görünümlü ve oval biçimli yüzü dolgun ve hemen hemen hareketsiz bir ifadeye sahip olmasına karşın elmacık kemikleri hissedilebilmektedir. Alın yapısı bombeli ve hareketsiz bir yüzey biçimindedir. Burun kökü oldukça geniş ve kalındır. Ağız kapalı, düz dudakları etli ve dolgundur. Alt dudak ile çeneyi ayıran çukurluk iyice belirtilmiştir. Praxiteles ekolü olarak da başın ortasından her iki tarafa ayrılan, alnı üçgen bırakan dalgalı, hareketli ve uzun olan saç bukleleri, büyük teller

[635] Baumeister 2007, Plaka 204. Güney friz

halinde fırçalanarak, ensede simit şeklinde toplanarak düğümlenmiş, bazı kıvrımlar ense üzerine salınmıştır. Arkaya doğru taranan saç bukleleri kulakların üst kısımlarını örtecek biçimde ve alın üzerindeki buklelere nazaran daha kabarık, daha belirgin ve daha dalgalı vurgulanmıştır. Başında ensiz saç bandı bulunur. Bant yanlara taranan saçların altında kalmıştır. Banttan dolayı saçın orta kısmı basık şekil almış, arka kısmı daha kabarık ve hacimli bir görünüm kazanmıştır. Bu saç modeli MÖ 4. ve 3. yy'da çok popüler ve yaygın olarak kullanılıyordu. Hellenistik Dönem'de ise en çok tercih edilen saç modelidir. Başın stili, Stratonikeia koroplastiği içinde birkaç Hellenistik Aphrodite başıyla karşılaştırılabilir. "Knidoslu Aphrodite" başlığı altında değerlendirilen en erken tarihli **K.1** ve **K.36** ile saç modeli benzerdir. Örneğimize göre daha hacimsiz olup, başlarında stephane bulunur. Eserin saç ve baş düzenlemesinde stil olarak yakın benzerleri Halikarnassos[636], Smyrna[637], Priene[638], Troia[639], Küçük Asya?[640], Samos[641] gibi kentlerde karşımıza çıkar

Hellenistik Dönem heykeltıraşlığı açısından en önemli eserlerden biri olan Pergamon'daki büyük altarda örneğimizle benzer saç modeli tanrıçalar için kullanılan stile yakındır[642]. Ayrıca Lagina frizleri ve Lagina-Stratonikeia buluntusu kadın portreleri tanrıçaların başları için kullanılan stilistik seçenekler hakkında en iyi fikri ortaya koyar. **K.41**'in stil özellikleri ile Lagina frizi tanrıça başları benzerdir[643] **(Res. 43-46).** Yaptığımız karşılaştırmada örneğimizin daha önce olamayacağı açıkça anlaşılmaktadır. Klasik Dönem modelleri örnek alınarak dönem modası eklenen ve karma bir ikonografide sentezlenen örneğimizin ele geçtiği mezarın kullanım evresi MÖ 3. yy'ın ortası-MÖ 3. yy'ın sonu-MS 2. yy'ın 2. yarısıdır. Yüzeysel saç bukleleri, katı ve hareketsiz yüz ifadesi ve kontekstindeki örneklere göre **K.41** MÖ 1. yy'a ait olmalıdır.

[636] Burn-Higgins 2001, Pl. 92, 2563, 2566.
[637] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 62, 65, Kat. 376, 377 (Baş soluna eğimli), 404.
[638] Rumscheid 2006, Taf. 72-73, 1-2, Kat. Nr. 179.
[639] Thompson 1963, Pl. XLV, 207 (Baş soluna eğimli).
[640] Schmidt 1994, Taf. 36, 189.
[641] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45, Kat. 265.
[642] Welch 1996, Pl. 90, Pl. 91a-b.
[643] Baumeister 2007, Plaka 211 (Doğu friz); Plaka 216, 218 (Kuzey friz); Plaka 206 (Güney friz); Plaka 226 (Batı friz).

Resim 43: Baumeister 2007, plaka 211

Resim 44: Baumeister 2007, plaka 216

Resim 45: Baumeister 2007, plaka 206

K.41

Resim 46

Börükçü sondaj buluntusu **K.42**'de baş çok hafif sağa eğimlidir. **K.41** ile benzer saç modeli görülür. Özenli bir çalışmanın ürünü olan baş Myrina[644] ve Smyrna'da[645] sık karşılaştığımız "doğulu Aphrodite" lerde görülen türden zengin bir diadem taşımaktadır[646]. İki kademeli diademin uçları zikzak şeklinde süslüdür. İdealize yüz hatlarına sahiptir. Oval yüzde alın üçgen, kabarık kaşların altında gözler derin, göz kapakları etli, kısa burun yumuşak, küçük aralıklı ağız düz, boyun ince uzundur. Boynunda tek deri halkası bulunmaktadır. Başın stili Troia[647] **(Res. 47)** ve İtalya[648] örnekleriyle benzerdir.

K.42

Resim 47: Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 137, 1067

[644] Burr 1934, Pl. II, Nr. 4.
[645] Besques 1972, 190, Lev. 271, D 1394, E/D 1399.
[646] Aigia örneği için ayrıca bkz. Dereboylu 2012, Lev. 18, K.12, K.13.
[647] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 137, 1067.
[648] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 193, 1511.

Naos buluntusu **K.43**'de baş cephedendir. Başında yüksek bir stephane taşır. Başın ortasından her iki tarafa ayrılan dalgalı saçlar arkada toplanmış ve boynun her iki yanından omuz üzerine düşürülmüştür. Oval yüzü dolgun, alnı üçgen, göz kapakları etli, gözler kısık verilmiştir. Uzun boynu yüzüne göre kalın olup boyun bileziği belirgindir. Geç Hellenistik Dönem özelliği olarak yüz yapısı şematikleşmeye başlamıştır. Yapım tekniği ve kontekstine göre MÖ 2. yy'ın 2. yarısından olmalıdır.

6.1.2 Ana Tanrıça/Kybele **(K.47-K.52)**

Stratonikeia'lı koroplastlar, kentin yöresel kültlerinin yanında, Anadolu'nun diğer bölgelerine ait kültlerle ilgili figürin üretimine de yer vermiştir. Bu bağlamda Stratonikeia terrakotta figürünleri arasında Kybele ve Attis'e ait betimlemeler de bulunmaktadır. Bu başlık altında Kybele altı örnekle temsil edilmektedir **(Res. 48)**.

Anadolu'da en eski çağlardan itibaren tapınılan tanrıça ana tanrıçadır. Ana tanrıça olarak bilinen Kybele'ye MÖ 7000 yıllarında Çatalhöyük'te tapınılıyordu. Yunan dünyasından önce, Ana tanrıça kültü, Miletos, Smyrna ve Kyme gibi Batı Anadolu Grek kolonilerinde ortaya çıkmış ve buradan Yunanistan, Sicilya ve İtalya'ya yayılmıştır[649]. Smyrna, Kyme ve Myrina örneklerinde, şehir koruyucu rolünü üstlenen kule biçimli bir taç ile tasvir edilmiştir. Zafer özelliklerini yanı sıra koruyucu özelliğine de işaret eden kanatlı bir tahtta otururken gösterilmiştir[650].

R. Naumann'a göre Arkaik Dönem'de Batı Anadolu'da görülen Kybele figürinlerinin erken örnekleri atribütsüz olarak betimlenmiştir[651]. Buna bağlı olarak kimliği tartışmalıdır. Klasik Dönem figürinlerinin çoğu ise, iyi korunamamış parça niteliğindeki eserler olmalarından dolayı çok azı yayınlanmıştır[652]. Betimlerinde tanrıçanın giysisi khitondur ve başındaki polos önem taşımaktadır. Bazı örneklerde polos yerine stephane ile betimlenmiştir[653]. Khitonun elbise altından kemer ile bağlanması Ana

[649] Erol 2008, 177.
[650] Erol 2008, 181, Fig. 9 (Smyrna, MÖ 350); Fig. 10 (Kyme, Hellenistik), Fig. 11 (Myrina, MÖ 2. yy).
[651] Naumann 1983, 234.
[652] Çevirici 1998, 50.
[653] Genellikle Kybele tarafından giyilen polos zamanla küçük değişikliklere uğramıştır. Erken örneklerde alçak ve geniş formda ya da stephane biçimindedir (no. 21, 38, 41). Genellikle polosun sadece üst kısmı çıkıntı yapmakta, bazı örneklerde ise polosun her iki kısmının da biçimlendiği görülmektedir (no. 34, 37, 38). Sonraki dönemde ise polos daha uzun bir biçim alarak bazen bir örtünün altına bazen de bu örtünün üzerine giyilmiştir (no. 44, 46). Bu örtü, bazı örneklerde basın alt kısmında bir çıkıntı yaparak polosun altına, nadiren de polosun üstünden arkaya dogru çevreleyerek giyilmektedir. Daha geç dönemdeki formu ise temelde Hittit şehir-tacından türeyen ufak kule ya da mazgallı polos biçimdedir (no. 4447). Bu polosların, şehir surlarını temsil ettiği ve özellikle de Hellenistik Dönem boyunca popüler oldugu

tanrıça heykelcikleri için tarihleyici bir kriterdir[654].

Atribütüyle Ana tanrıça olduğu kesin olan Kybele figürini **(K.47)** Börükçü sondaj buluntusu olarak ele geçirilmiştir[655]. Parça niteliğinde olan eser typanon ve üst gövdeye ait parçadan oluşur. Her iki yüzde, yer yer kırmızı boya izleri görülebilmektedir. Tanrıça kanatlı bir taht üzerinde oturmaktadır. Sol eliyle bir typanon tutar[656]. Yüzü oldukça uzun verilmiştir. Başında geniş ve alçak bir polos taşır. Saçlar, polos bulunan başı kitle halinde çevreler ve her iki taraftan omuzuna dökülür. Parça niteliğinde olduğu için başka bir atribütünün olup olmadığı belli değildir. Tanrıçanın bu şekildeki tasviri çok eski bir temadır ve tipik figürinlere örnek teşkil eder. Zira birkaç küçük varyasyon haricinde Kybele ikonografisi Klasik Dönem'den Roma dönemlerine kadar olan gelişim sürecinde değişmez, aksine oldukça standart hale gelir[657]. Terrakotta figürinler için genel olarak üç değişik tipten bahsedilmektedir. İlkinde tanrıça bir tahtta oturur şekilde tasvir edilmiştir. Genellikle kucağında bir aslan bulunur[658]. İkinci tipte, tahtta oturan Kybele'nin sol elinde typanon, sağ elinde ise phiale taşır. Ayrıca tanrıçaya bir aslan figürünün eşlik ettiği görülür[659]. Son tipte ise Kybele, elinde bir typanon ya da phiale tutarken ayakta betimlenmiştir.

Benzer tipoloji ve ikonografideki figürinler Metropolis[660], Ephesos[661], Priene[662], Assos[663], Troia[664], Ordu/Kurul Kalesi[665], Pergamon[666], Ereğli Müzesi[667], Daskyleion[668],

düşünülmektedir (Thompson 1963, 78).
654 Ekin Meriç 2007, 35.
655 Börükçü Mevkisi doğu yamacında 05BS04 numaralı sondajın yaklaşık 60 m güneyinde arazi taramaları sırasında doğal toprak içerisine yerleştirilmiş bir pithosun görülmesiyle bu alandaki çalışmalar başlatılmıştır. Doğu-batı yönlü uzanan 5 ve 6 numaralı duvar sırasının kuzeyinde yürütülen çalışmalarda bir adet Kybele figürün parçası ele geçirilmiştir (Tırpan-Söğüt 2005b, 67-68).
656 Ritm için kullanılan ve vurmalı çalgı olan typanon, yuvarlak bir kasnağa deri gerilmesi sonucu yapılan düz bir yüzeye sahiptir. Genellikle sol el ile kenarından tutulur ve sağ elle bu düz yüzeye vurularak çalınır. Ayrıca Kybele ikonograisinde Typanon hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ateş 2018, 296.
657 Nankov 2007, 50.
658 Robinson 1931, Pl. 36, No. 355-56.
659 Naumann 1983, 270.
660 Meriç 2013, 119-121, 252-253, Lev. 101-103/TK 2, TK 6, TK 7, TK 20 (Erken tip MÖ 340 öncesi).
661 Soykal 1993, Fig. 1-4.
662 Nankov 2007, Fig. 6, 9; Rumscheid 2006, Kat.10, Taf. 4.1.
663 Tolun 2009, 44, Res. 1; Tolun 2015, 376, Fig. 1.
664 Thompson 1963, Pl. VIII, 16; Pl. VII, 17, 18; Pl. IX, 21; Pl. XIII, 44 (MÖ 3.-1. yy aralığı).
665 Şenyurt 2017, 138, Res. 11.
666 Erol 2008, 181, Fig. 13a-b (Hellenistik Dönem, kanatlı taht, kule biçimli polos); Japp-Schwarzer 2015, Abb. 28, 29, 43.
667 Baldıran 1993, Res. 1-10.
668 Çevirici 1998, Lev. 1, Kat. No. 1-16.

Cyprus[669], Atina[670], Yunanistan/Vergina[671], Yunanistan/Demetrias[672], Bulgaristan[673], Pella[674], Palatinus[675] gibi merkezlerde karşımıza çıkar.

Resim 48

Stratonikeia örneği Klasik Dönem eserlerinde olduğu gibi alçak bir polos taşır. Elbise, yüz ve diğer tüm detaylar aşınmaya bağlı olarak çok yüzeysel olup stilistik özelliklerini belirlemek oldukça güçtür. Uzun yüzü, Aigai[676] örneği ile çok benzemektedir. Ayrıca Mamurt Kale'de[677] bulunan figürin ile de stil açısından yakın benzerlikler sunar. Mamurt Kale örneğinde sol elinde, omuz hizasında alçak tutturulmuş bir tympanon taşıyan figürin, üzerinde daha erken dönemlerin ağır-hantal giysilerinden uzak, sol göğüs hattını hissettiren ve sağ göğsü açıkta bırakan ince bir giysi giymiştir. Tympanon'u tutan sol elin bu hareketinden dolayı, giyside oluşması gereken kıvrımlar oldukça basit ve sade verilmiştir. Stratonikeia örneği de elbise kıvrımlarının sadeleşmesi ve basitleşmesi ile Hellenistik Dönemin genel özelliğini yansıtır ve benzer örneğine göre MÖ 2. yy'ın 2. yarısına tarihlenmesi uygun bulunmuştur.

Bir diğer Kybele figürini **(K.48)**, yine Börükçü Mevki, 04BDA1 numarası verilen dokuma atölyesinde ele geçirilmiştir. Kybele ayakta ve cepheden verilmiştir. Bu şekilde ayakta betimlendiği örneklerin sayısı oldukça azdır[678]. Hellenistik Dönem'de tanrıça genellikle oturur şekilde, değişmeyen atribütleriyle tasvir edilmiştir. Örneğimiz parça

[669] Karageorghis vd. 2016, 179-180, Kat. 304-305, (MÖ 400-310).
[670] Nankov 2007, Fig. 7.
[671] Nankov 2007, Fig. 4.
[672] Nankov 2007, Fig. 11.
[673] Nankov 2007, 47, Fig. 1, 15 (Varna).
[674] Nankov 2007, Fig. 5.
[675] Erol 2008, Fig. 14 (MÖ 2. yy).
[676] Dereboylu 2012, Lev. 15, 16 (MÖ 2. yy'ın 2. yarısı).
[677] Nohlen-Radt 1978, Taf. 35; kybele figürin başları için ayrıca bkz. Taf. 26-27.
[678] Ayakta duran yüksek poloslu Kybele tasviri için bkz. Coşkun 2019b, Kat. No. 25 (MÖ 1. yy).

durumunda olduğundan atribütleri belli değildir. Ancak başında taşıdığı kentlerin sur duvarları ile kulelerini temsil eden ve tanrıçanın kentlerin koruyucusu olduğunu vurgulayan yüksek polosundan Kybele olduğu tartışmasızdır ve Hellenistik Dönem Kybele tasvirleriyle benzeşir. Her yönden görünecek biçimde tasarlanmıştır. Kalınca bir kumaştan "V" yakalı peplos üzerine hymation giyimlidir. Hymationun bir ucu polosun üzerinden geçirilerek figürinin sırtını ve omuzlarını kapatmaktadır. Diğer ucu sol omuzdan dikey şekilde aşağı indirilmiş, sağ tarafta belden tomar şeklinde geçirilip sol kolun üzerinden aşağı düşürülmüştür. Benzer uygulama Mylasa ve Stratonikeia'da bulunan Aphrodite heykellerinde de karşımıza çıkar. Klasik Dönem heykellerinden etkilenen bu grup Hellenistik Dönem'de basit bir modelden türetilmiş olup geç antik döneme kadar görülmektedir[679]. Belde tomar şeklinde hymation MÖ 4. yy özelliğidir. Vücut hatlarını belli eder şekilde, iki göğüs arasında kalan dikey kıvrımların işçiliği çok yumuşak değildir. Ayrıca göbek üzerinde yarımay şeklinde iç içe kıvrımlar oluşmuştur. Bu kıvrım şekli Hellenistik Dönem özelliği olup **K.48**'de şematik ve doğallıktan uzaktır. Geç Hellenistik Dönem'deki Klasizim ön plandadır. Frontal duruşta ve özellikle belden aşağıda kalan eteğin oval kıvrım yapısında Arkaistik özellikler göze çarpmaktadır. Polos altında ortadan ikiye ayrılan düz taranmış oldukça kabarık olan saç, kulakları kapatarak ense üzerinde yuvarlak topuz yapılmıştır. Praxiteles ekolü olarak ortadan ayrılan saçlar alında üçgen yapmıştır. Baş vücuda göre küçük olup, oval dolgun yüzde, etli göz kapakları şişmiş şekilde kabarık, burun kökü ve büyük burun geniş ve basık, düz ağızda aralıklı dudaklar şişmiş derecede etli ve kalındır. Çene üzerinde çukur şeklinde gamzesi bulunur. Gözlerin işlenişi de figürinleri tarihlendirmede yardımcı olur. MÖ 1. yy'da gözlerin gittikçe daralmaya başladığı ve iyice kalınlaşan göz kapaklarının sert bir üslupla şekillendirildiği görülür[680]. Boynu çok kısa-geniş tutulmuştur. İşçiliği sertleşmiş, zarafetini ve estetiğini kaybetmiştir. Oldukça donuk ve ruhsuz bir ifade yaratılmıştır. Yapım tekniğine göre yani her iki yüzünde eşit derecede özenle işlenmiş olması, portre stil özellikleri, stilindeki özensizlik ve şematik yapısı ile figürin MÖ 1. yy'a tarihlendirilmiştir.

Naos buluntusu **K.49** ve **K.50**'de ana tanrıça, başında şehir koruyucusu olduğunu gösteren çok yüksek olmayan beş boğumlu, kuleli bir taç taşır. Bu taçlar kuleli duvarları temsil etmektedir[681]. Her iki figürinin boyundan altının kırık olması hangi tanrıçayı tasvir

[679] Rumscheid 2008, Abb. 1-23
[680] Thompson 1963, 29.
[681] Thompson 1963, 78.

edip etmediği konusundaki ikonografik değerlendirmeyi güçleştirse de Limyra[682], Metropolis[683], Ordu/Kurul Kalesi[684], Pergamon[685], Vergina[686], Pella[687], Varna[688] eserleri arasında bulunan benzerlerinden dolayı Kybele olarak değerlendirmeye alınmıştır. Kybele'nin Hellenistik temsillerindeki kule taçlarının popülaritesi de göz ardı edilmemelidir[689]. Her iki örnekte de tacın üzerinde yer yer korunagelen kırmızı renkte boya izleri belirgindir. Ortadan ayrılarak başın iki yanına taranan saçlar alına üçgen bir form kazandırmıştır. Yüz detayları yüzeyseldir. Kulaklarında yuvarlak küpeleri bulunmaktadır. Kontekstine göre MÖ 2. yy'ın 2. yarısına tarihlenmiştir.

Naos buluntusu **K.51** diğer iki örnekten farklı olarak, Assos[690], Pergamon[691], Troia[692]ve Priene[693] örneklerinde görüldüğü gibi geniş olmayan, yüksek kuleli bir taç taşır. **K.49** ve **K.50**'den farklı olarak başın arkası içbükey değil yuvarlaktır ve yine işlenmeden düz bırakılmıştır. Polos üzerinde kırmızı renkte boya izleri göze çarpar. Naos buluntusu **K.52**, polosu dışında tip olarak **K.51** ile benzerdir. Silindir polos, tepesinde genişleyerek dışa doğru çıkıntı yapar. Kule biçiminde değildir. Bu yönüyle kalıplanmış Troas örnekleriyle form olarak benzerdir. Ancak Stratonikeia örneğinde polos elle şekillendirilmiştir. Ortadan ikiye ayrılan, geriye taranıp kulakları kapatarak omuz üzerine düşürülen dalgalı saçta kıvrımlar çentiklerle verilmiştir. Oval kemikli yüzde, dar alnı yuvarlak, portre özellikleri yüzeyseldir. **K.51** ve **K.52** yapım tekniği, portre özellikleri ve kontekstine göre MÖ 2. yy'ın 2. yarısına tarihlenmiştir. Kybele'nin benzer polos taşıyan örnekleri Tralleis[694], Troia'da[695] karşımıza çıkar.

Stratonikeia örneklerinde görüldüğü gibi, Kybele'nin taşıdığı başlıklar, alçak, yüksek, geniş form ya da stephane şeklinde zamanla az da olsa değişkenlik göstermektedir Kısa olan polos zamanla uzamış, bazı örneklerde ise üzerinden örtü geçirilmiştir. Genelde abartmanın artmasıyla ilgili olarak başla birlikte orantılı

[682] Zhuber-Okrog 1990, 5: TK.28 (Antalya Müzesi).
[683] Meriç 2013, 122, 254-255, Lev. 103-104, TK16, TK34, TK35, TK36.
[684] Şenyurt 2017, 138, Res. 11.
[685] Japp-Schwarzer 2015, Abb. 28, 29, 43 (MÖ 2. yy'ın ilk yarısı).
[686] Nankov 2007, 51, Fig. 4.
[687] Nankov 2007, 51, Fig. 5.
[688] Nankov 2007, 55, Fig. 15.
[689] Thompson 1963, 78.
[690] Çelikel 2008, Res. 8, 9, 13, 18/ Kat. No. 1, 2, 4, 8 (Hellenistik).
[691] Japp-Schwarzer 2015, Abb. 28, 29, 43 (MÖ 2. yy'ın ilk yarısı).
[692] Thompson 1963, Pl. XII, 46-47.
[693] Rumscheid 2006, Taf. 4, 1- Kat. Nr. 10 (Yüksek polos).
[694] Saraçoğlu 2010, 486, Fig. 3 (Alçak polos).
[695] Thompson 1963, Pl. XI, 34, 37, 38.

büyürler[696]. Bazı örneklerde ise polos kalıplanmıştır[697]. Hellenistik Dönem'de oldukça popüler olan bu tiplemeleri, Stratonikeia koroplastiği içinde de görmek mümkündür. Özellikle naos içerisinde Kybele'nin farklı tipteki poloslarla tasvir edilmesi bir çeşitlemeye gidildiğini gösterir. **K.49** ve **K.50**'de Kybele'nin taşıdığı yüksek olmayan tacın düz ve yarım ay şeklinde yuvarlatılarak başın üzerine konması; **K.51** ve **K.52**'de yüksek olan polosun kule şeklinde ya da sade bırakılması bunun bir sonucu olmalıdır.

Stratonikeia koroplastiği içerisinde mezar hediyesi olarak tercih edilmeyen **K.47** ve **K.48**, bilinen kutsal alanların dışında, Stratonikeia-Lagina territorium'u içerisindeki Börükçü kırsal yerleşiminde ele geçmiş olması, bir kült kanıtı olarak ayrıca dikkat çekicidir. Börükçü kırsal yerleşiminin inanç sistemi hakkında bilgi vermesi açısından da ayrıca önemlidir. **K.47**'nin arkalıklı birt taht üzerinde verilmesi, tanrıçanın koruyucu yönüne işaret eder. Bu bağlamda Börükçü Mevkisi'nin doğu yamacında 04BDA1-04BDA2 numaralı dokuma atölyelerinin varlığına ek olarak Kybele, bu bölgede atölye çalışanlarının işlerini kutsaması için saygı görüyor olması muhtemel görünmektedir.

Börükçü kırsal yerleşiminde atölye ve yaşam alanlarının içiçe birlikte kullanıldığı görüşünden hareketle evdeki mabetlerde tanrıya adak armağanı şeklinde bir kullanım görmüş olabilir[698]. Zira Börükçü düzünde ele geçen buluntulardan Artemis adına yapılmış kutsal bir alanın varlığı bilinmektedir[699]. Kybele'nin dokuma ile olan ilişkisi "Giyimli Kadınlar" bölümünde değerlendirmeye alınan "yün eğiren tip" başlığı altında ayrıntılı şekilde değerlendirilmiştir. Benzer örnek Ketios Vadisi kurtarma kazıları sırasında ele geçirilmiştir. Pergamon'un çömlekçi atölyelerinin birinde bir duvar nişi içinde in situ olarak, mermerden yapılmış bir Kybele heykelciği ve ona ait küçük bir sunak bulunmuştur[700].

Metropolitan Sanat Müzesi'ndeki MÖ 2.-1. yy'a tarihlenen bir bronz levha, Ana tanrıça, Artemis, Hekate, Demeter, Hermes ve Athena'nın senkronizmi için önemli kanıtlar sunmaktadır. İkonografik gerekçelerle Smyrna bölgesindeki bir atölyeye atfedilmiştir. Ana tanrıça burada diğer figürlerden daha büyük bir şekilde merkezi konumda yer alır. Böyle bir görsel hiyerarşi ona, Antik dönemde "Tanrıların Annesi" olarak atıfta bulunulmasını uygun kılmakta, aynı zamanda Ana tanrıçanın tüm bu

[696] Thompson 1963, 78.
[697] Thompson 1963, Pl. XI, 34, 37, 38.
[698] Bald Romano 1995, 24.
[699] Söğüt 2012a, 558-559, Fig. 11-12.
[700] Karagöz 2004, 351-357, Abb. 1-3.

kutsallıkların işlevlerini de taşıdığını göstermektedir[701].

6.1.3 Tykhe **(K.53)**

Stratonikeia koroplastik sanatı içinde terrakotta Tykhe betimlemeleri yaygın değildir. Hellenistik Dönem ile birlikte popülaritesi artan Tykhe figürini tek örnekle temsil edilmektedir. Kader tanrıçasının insan şeklinde simgeleştirilmesi özellikle bu dönemde Anadolu'da çok yaygınlaşmıştır. Erken Hellenistik Dönem'in ünlü yapıtı Antakya Tykhe'sine ait çok sayıda replika bulunmaktadır. Anıt I. Seleukos Nikator tarafından Antiokheia'nın şehir tanrıçası olarak Lysippos'un öğrencilerinden Eutykhides tarafından yapılmıştır. Orjinali kaybolmuş olan yapıtın MÖ 300 yıllarında ya da hemen sonrasında kentle aynı tarihte ve kolosal olarak bronzdan yapıldığı düşünülmektedir[702].

Akdağ nekropol buluntusu **K.53** parça niteliğindedir. Figürinin başında taşıdığı polos üste doğru genişlemekte olup yüksektir[703]. Yüksek polosundan bir tanrıça olduğu bellidir. Terrakotta betimlerine ek olarak sikke[704] betimlerinden de yola çıkarak, Tykhe figürinine ait olabileceği düşünülmektedir. Ortadan ayrılarak alnı üçgen bırakan dalgalı saçları omuzları üzerine düşürülmüştür. Sağ kolu işlemeli, "V" yakalı khiton giyimlidir. Sol omuz hizasını geçen bir eklenti görülmektedir. Kırık olduğundan sadece arka yüzü korunagelmiştir. Tanrıçanın kimliğini ortaya çıkarabilecek olan bu eklenti en yakın ihtimal olarak bereket boynuzu şeklinde yorumlanabilir. Kenar kısımları kırık değildir. Tam birleşme yerinden ayrılmıştır. Bu nedenle bu çıkıntının bir taht, bir typanon olma ihtimali yoktur. Bu şekilde düşünüldüğünde akla ilk gelen Tykhe figürinidir. Tykhe'nin geleneksel kule taçlarının yanı sıra üste doğru genişleyen başlıklarla da betimlendiği sikke dışında başka örneklerde mevcuttur. Özellikle bu konudaki en güzel örnek kalathosu bitkisel motiflerle işlenmiş olan Prusias ad Hypium Tykhe'sidir[705]. Ortadan ayrılan dalgalı saçları, örneğimizde görüldüğü gibi omuzları üzerine düşürülmüş olup peplosun sağ kolu işlemelidir. Koroplastik sanatında ise ikonografik anlamda benzerleri Myrina[706], Metroplis[707], Troas[708], Smyrna[709] ve Ionia kıyılarında[710] karşımıza çıkar. Portre

[701] Erol 2008, 182-183, Fig. 12a-b.
[702] Özgan 2016, 34-35. Bronz replika için ayrıca bkz. Brinkerhoff 1978, Pl. IV (Metropolitan Müzesi).
[703] Benzer polos taşıyan örnekler için bkz. Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 110, 754, 757, 759 (Myrina); Pl. 62, 373, 374 (Smyrna).
[704] https://www.acsearch.info/search.html?id=4358570.
[705] Okan 2016, 10, Res. 5.
[706] Winter 1903 (II), Pl. 171: 3.
[707] Erpehlivan 2011, Lev. 19, Kat. 62 (MS 1. yy'ın sonu-2. yy'ın başı).
[708] Tavukçu 1999, Lev. 23, Kat. No. 92 (MÖ 2. yy'ın 2. yarısı).
[709] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 150, 1156; Pl. 162, 1244.
[710] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 150, 1156, 1158; Pl. 162, 1244.

özelliğinden stilini takip etmek oldukça zordur. Yapım tekniğine göre MÖ 1. yy içerisinde değerlendirmek gerekir.

6.1.4 Poloslu Tanrıça **(K.54-K.57)**

Polos tanrısal varlıkların kullandığı bir başlık tipi olmakla birlikte, koroplastik sanatta da birçok tanrı ve tanrıçanın atribütü olarak kullanılmış olup Kybele, Tykhe ve Hera'da karşımıza çıkar. Özellikle Kybele'de polos uzun süre kullanılmıştır[711]. Adak sunusu olarak üretilen altı örnekle temsil edilmektedir **(Res. 49).** Kimlikleri tartışmalıdır. Ancak yine de benzer örneklerle karşılaştırılarak bir öneri getirilmeye çalışılmıştır.

Resim 49

Kabasakız nekropol buluntusu olan **K.54,** Stratonikeia koroplastiği içinde sıra dışı örneklerden biridir. Başındaki başlığından, elbisesinden ve çok belirgin olmayan göğüs yapısından kadın olduğu anlaşılmaktadır. Korunan kısımlara göre figürinde sade bir giysi stili mevcut olup aşağıya kadar uzanan "V" yakalı peplos giyimlidir. Oldukça sade ve ayrıntısızdır. Vücudun frontal duruşuna zıt olarak dirsekten kıvırıp göğsü üzerine dayadığı elleriyle oval bir nesne tutmaktadır. Ayrıca üst gövdenin statik yapısı bizi MÖ 5. yy'a tarihlendirilen peploslu figürinlere götürmekle birlikte, figürün alt kısmında sağ bacağın dizden hafif kıvrılarak geriye doğru çekilmesi ve hareketin ivmesiyle oluşan peplosun etek kısmında oluşan şematik katı kıvrımlar sonraki bir dönemi işaret eder[712]. Benzer figürler Tanagra ve Boeotia'da oldukça yaygındır. Tanagra buluntusu benzer örnekte peplos giyimli figürin, göğsüne dayadığı sağ eliyle bir çiçek tutmaktadır. Farklı olarak sol kol aşağıya sarkıtılmıştır. Polosu örneğimize göre daha yüksektir. Buluntu yeri bilinmeyen bir başka figürin ise örneğimizle ikonografik olarak en çok benzeşen

[711] Thompson 1963, 77.
[712] MÖ 5. yy'a tarihli Tanagra örneği için bkz. Higgins 1986, Kat. No. 110.

örnektir[713]. Farklı olarak yüzü ve boynu daha uzun tutulmuştur. Troas buluntusu Demeter-Kore büstünde ise figür göğsüne dayadığı her iki eliyle krotalon (kastanyet) tutmaktadır[714]. Görüldüğü gibi figürlerin göğüsleri üzerinde elleriyle tuttukları nesneler çeşitlilik gösterir. Aphrodite olarak tanımlanan figürler ise göğüs üzerine dayadığı sağ eliyle kumru/güvercin ya da nar tutmaktadır[715]. Örneğimiz başında alçak geniş apoptygmalı bir polos taşır. Saçlar polosun altından detaylandırılmadan verilmiş ve omuz üzerine düşürülmüştür. Ortadan ayrılan saçların biçimi alnı üçgen yapmıştır. Yuvarlak dolgun yüzde aşınmadan dolayı stilistik özellikleri belirlemek oldukça güçtür. Figürün cepheden ve frontal duruşu, vücut ağırlığının bacaklara eşit olarak dağılımı gibi özellikler Klasik dönem koroplastik eserlerde karşımıza çıkan özelliklerdir. Nitekim bu eserde iki farklı stilin üslubunu görmek mümkündür. Stilistik özelliklerine göre MÖ 3. yy içinde değerlendirilmesi gerekir.

K.55, **K.56** ve **K.57**'de poloslu başlar tasvir edilmiştir. Naos buluntusu **K.55**, yüksek-geniş poloslu tanrı başına aittir. Saçlar alnın etrafında kulakları örtecek şekilde detaysız, kalın bir bant şeklinde stilize edilmiştir. Benzer poloslu ve saç şekli gösteren örnekler Kybele[716] ve Apollon'da karşımıza çıkar. Metropolis[717] örneklerinde Kybele figürleri arkalıklı tahtta oturur şekildedir. Sol omuz üzerinde tahta ait kısımların bir kısmı korunagelmiştir. Bunlar tarihleri kesin olarak belirlenemeyen grubu oluşturur. Apollon'a ait örnekler ise Klaros[718] figürinlerinde görülür. **K.55**'in kimliği konusunda net bir sonuca varmak mümkün değildir. Naos içerinde Kybele olduğu kesin olan figür başlarının taşıdığı başlıklar kule taç şeklindedir. Bu nedenle **K.55** daha yakın ihtimal olarak Apollonu temsil ediyor olmalıdır. Nitekim aynı bölgede yer alan Koronza antik kentinde Apollon ve Artemis'e tapınımın yapıldığı bilinmektedir. Lagina'da MÖ 4. yy'da bu antik kentin bir mahallesidir[719]. Dolayısıyla Lagina Hekate Tapınağı naosunda bulunan **K.55,** Apollon'a bir tapınımın olduğunu gösteren önemli bir belge niteliği taşır.

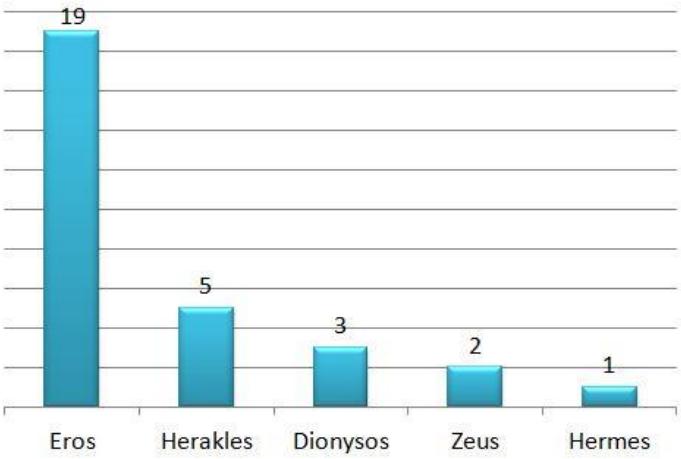
Bir başka naos buluntusu **K.56**'da tanrıça başı hafif sağa yatıktır. Başın etrafını dolanan ay şeklinde yüksek-geniş bir stephane taşır. Ortadan ikiye ayrılan dalgalı saç, kulakları kapatarak başın orta kısmında yuvarlak topuz yapılmıştır. Üzgün bir ifade yakalanmış olup bakışlar aşağıya yönlendirilmiş gibidir. Kimliği tartışmalıdır. **K.57** farklı

[713] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 31, 185. Farklı örnekler için ayrıca bkz. Pl. 8, 43, 46.
[714] Tavukçu 1999, Lev. 18, Kat. No. 72 (MÖ 470-460).
[715] Benzer örnekler için bkz. Tavukçu 1999, Lev. 8-9, Kat. No. 32-35; Lev. 14, Kat. No. 54.
[716] Thompson 1963, Pl. XI, 41.
[717] Meriç 2013, Lev. 103, TK19-TK24.
[718] Gürbüzer 2012, Lev. 42, Kat. No. 362-389 (Lyralı Apollun başı-MÖ 4. yy).
[719] Aydaş 2015, 72.

olarak mezar buluntusu olarak ele geçirilmiş, ancak buluntu yeri belli değildir. Diğer örneklerle benzer yüksek-geniş bir polos taşır. Ancak yüzüne göre oldukça büyüktür. Polosun altında başı çevreleyen yüksek, üzeri çukur nokta bezeklerle süslü kalın, simit şeklinde bir çelenk taşır[720]. Çelengin altından çıkan kütlesel saçlar, ortadan ikiye ayrılarak alnı üçgen yapmıştır. Saç kıvrımları düzgün bir şekilde verilmiş olup bir tutamı kulak üzerinden geçirilerek omuz üzerine düşürülmüş geri kalanı ensede topuz yapılmıştır. Kulaklarında yuvarlak kabartma şeklinde küpeleri bulunmaktadır. Yüz hatları belirgin olup yuvarlak etli göz kapakları arasında sağ göz kapanır derecede oldukça kısık verilmiştir. Yüzüne göre büyük ve geniş olan ağzında dudaklar hafif aralıklı gibidir. Burun kökü oldukça kalın olup çenesinde gamzesi bulunur. Oldukça donuk ve ruhsuz bir ifade yaratılmıştır. Söz konusu **K.57** no'lu poloslu tanrıçanın yüz detayı Börükçü buluntusu Kybele figürü **(K.48)** ile oldukça benzerdir. Ayrıca benzer şekilde yüksek bir polos taşıması **K.57**'ninde Kybele'ye ait bir baş olabileceğini düşündürmektedir. Stilindeki özensizlik ile birlikte şematik yapıda olan **K.57** no'lu figürinin MÖ 1. yy'a tarihlenmesi uygun bulunmuştur.

6.2. Tanrılar

Bu başlık altında 30 adet örnek değerlendirilmiştir. Çoğunluğunu Eros figürinleri oluşturmaktadır **(Grafik 12)**.

Grafik 12

[720] Benzer çelenkli başlar için bkz. Thompson 1963, Pl. LIII, 270-271 (MÖ Geç 2. yy-Erken 1. yy); Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 119, 876 (Myrina); Mollard-Besques 1963b, Pl. 205, a-MYRINA 1309, c-MYRINA 1304.

6.2.1. Zeus

6.2.1.1 Zeus Panamaros (K.58-K.59)

Tek örnekle temsil edilen Zeus Panamaros betimli terrakotta adak levhası **(K.58)** Stratonikeia Augustus İmparatorlar Tapınağı buluntusu olarak ele geçirilmiştir. Levhanın dört taraftan kırık olup herhangi bir profil vermemesinden dolayı mimari bir terrakotta mı yoksa bir adak levhası mı olduğu konusu tartışılabilir. Ancak levha ya da plakanın cidarının ince olmasından dolayı mimari terrakotta olma ihtimali düşüktür. Bu nedenle söz konusu eser çalışma kapsamında adak levhası olarak değerlendirilmiştir.

Zeus Panamaros tasviri kent için yabancı değildir. Stratonikeia'ya ait ikinci kutsal alan Zeus Panamaros tapınağının olduğu Panarama'dır[721] ve Stratonikeia kenti territoriumu içerisinde yer alır. Stratonikeia'da farklı kültlerin dışında Zeus Panamaros kültünün görülmesiyle, kentin İmparatorluk dönemi dini çeşitliliği daha iyi bir şekilde görülmektedir. Söz konusu terrakotta buluntu ile tanrının özel kült ile onurlandırıldığı bir kez daha ortaya konmuştur. Zeus Karios[722] epitetli tanrı kültlerinden biri olan Zeus Panamaros kültü Karia Bölgesi'nde Panamara dışında Stratonikeia kentinde görülür. Zeus Karios'un silahlı tipi olarak karşımıza çıkan Zeus Panamaros Karia'nın yerel tanrısı olan Zeus Karios'un Hellenlerle Karialılar'ın birleşmelerinden sonra bu yerel tanrının Hellenlerin Zeus'u ile birleşerek Zeus Panamaros'a dönüştüğü ileri sürülen savlar arasındadır[723].

Levha üzerinde sakallı ve yaşlı görünümlü tanrı Zeus, atın üzerinde hareket halinde tasvir edilmiştir. Tanrı Zeus'un atlı olarak betimlenmesi tanrının diğer biçimdeki betimlerinden daha azdır[724]. At figürü, Panamareia bayramlarında Zeus Panamaros'un kült heykelinin Panamara'dan Stratonikeia'ya, tören alaylarıyla bir at üzerinde taşınmasıyla bağlantılıdır **(Res. 50)**. Ata binen giyimli tanrı sağ yandan ¾ profilden verilmiştir. Üzerinde sağ omuzdan büyük bir broşla tutturulmuş, sağ üst kolu açıkta bırakan bir *khylamys/lacerna*[725] taşır. Ayrıca kısa bir tunik ve dar pantolon giyimli olup,

[721] Bean 2000, 92.
[722] Zeus Kareios kültü, Arkaik Dönem'de oldukça yaygın bir külttür[722]. Özellikle MÖ 5. yy'ın başında Zeus Kareios kültünün geniş bir alana yayıldığını Herodotos ve Strabon'dan öğrenmekteyiz, bkz. Herdt. I. 171; Strab. XIV-II. 23. MÖ 4. yy'da Hekatomnid sülalesi döneminde Zeus Labraundos kültü yaygınlaşınca bu kült önemini yitirir, bkz. Şahin 2001b, 68; Laumonier 1958, 42.
[723] Şahin 2001b, 140; Mutlu 2015, 80 vd.
[724] Anadolu'da yaygın olarak karşımıza çıkan binici tanrılarla (Kakasbos, Apollon, Sozon, Men vb.) ilgili adaklar için genel olarak bkz. Delemen 1999, 62.
[725] Klasik ve Hellenistik Dönem'de *khlamys/χλαμυσ* olarak tanınan ve omuz üzerinden broşla tutturularak çoğunlukla delikanlılar tarafından giyilen, Roma Cumhuriyet Dönemi'nden itibaren ise *lacerna* olarak isimlendirilen pelerin türü bir mantodur. Geniş bilgi için bkz. Pochmarski 1992, 152-154.

görünen sağ ayağında bileğe kadar uzanan bir bot bulunmaktadır. Sağ kol dirsekten hafif bükülerek sağ bacak üzerindedir. Bu tip betimleme Stratonikeia sikkelerinde Roma Dönemi'nde özellikle MS 2. yy'da yoğun olarak görülmektedir[726]. Adak levhası, figürün baş ve yüzdeki detaysız anlatım üslubu, belirgin olmayan el ve yüz hatlarının yüzeysel işçiliği ve ile yukarıda önerilen tarihten olmalıdır.

Panamarada[727] Hellenistik Dönem'den Geç Roma Dönemi'ne kadar Zeus, farklı sıfatlarla geçmektedir. Özellikle Zeus konusunda yetkin çalışmalarıyla tanınan A. B. Cook ve H. Oppermann, Panamara'da tapınım gören Zeus Panamaros'un Karialı yerel bir tanrı olduğu görüşünü kabul etmektedirler[728]. Büyük bölümü MÖ 2. yy'a ait olan yazıtların çoğunun rahipleri yüceltiyor olması durumu zorlaştırmasına rağmen Zeus Panamaros MÖ 1. yy'da kültü ortadan kalkan Zeus Karios'un yerini aldığı bu yazıtlardan anlaşılmaktadır. Hellenistik Dönem yazıtlarında Zeus Karios Panamara birliğinin hamisi *κοινον παναμαρεων* olarak geçer[729]. Birçok köyün ortak kültü olarak kabul edilen Zeus Karios özellikle politik sorunları çözen bir işleve sahip yönüyle benimsenmişti. Panamara birliğinin kararları Zeus Karios tapınağında saklanırdı. Ancak MÖ 81 yılında Panamara, Stratonikeia'ya bağlanınca *κοινον παναμαρεων* yazıtlarda geçmez oldu. MÖ 80 yılından sonraki yazıtlarda Zeus Karios'un yerini Zeus Panamaros aldı. Bunun en önemli nedeni MÖ 3. yy'da Seleukoslar tarafından kurulan Stratonikeia kentinin, çevresinde dağınık bulunan kent ve köyleri yönetim bakımından kendine bağlaması ve hepsinin kentin koinon veya demosları haline gelmiş olmasıdır.

Rahiplere ait onur yazıtlarında geçen *επιδημια του θεου* tanrının halkın önüne çıkması, halkı ziyaret etmesi- anlamındaki ifade, bir tören alayıyla Panamara dağ tapınağından at üzerinde yola çıkan tanrı Zeus Panamaros'a ait kült heykelinin Stratonikeia'ya getirilip kuzey caddeden geçerek meclis binasına konmasını açıklamaktadır[730]. Bu eylemdeki anlam ve amaç, dağlarda yaşayan bir tanrının kendisini yüceltenleri ve inananları ziyaret etmesidir. Söz konusu törenin her yıl tekrarlanması, kültün Stratonikeia'da resmi olarak kabul edildiğine, kurumsallaştığına işaret

[726] Tekin-Özdizbay 2012, Pl. 8, 177.
[727] Zeus Panamaros kutsal yeri olan Panamara, Muğla ili, Yatağan ilçesi, Bağyaka mahallesi sınırları içerisinde yer alan, Stratonikeia'nın 13 km. güneydoğusundadır. İlk olarak 1886 yılında tanımlanan bu bölgede Zeus Panamaros ile eşi Hera'ya ait iki tapınak vardı (Laumonier 1958, 221-343; Mutlu 2015, 79; Söğüt 2019b, 278 vd).
[728] Oppermann 1924, 84-85; Cook 1914, 20.
[729] Cousin 1904, 346-350, No. 2-5.
[730] Panamara Stratonikeia'ya bağlı dini kutsal alanlardan birisidir. Diğeri ise Lagina'dır. Kent Lagina'ya 9 km, Panamara'ya ise 13 km uzaklıktadır. Panamara yüksekte, dağlık bir yerde yer aldığı için kutsal yol Lagina-Stratonikeia kutsal yolu gibi değildir. Bu nedenle Zeus heykeli at üzerinde kente getiriliyordu.

etmektedir[731]. Ancak, bu kabul edişin geçmişi oldukça eskiye, Zeus Karios'a kadar uzanmaktadır.

Resim 50

MÖ 166 yılında Roma hâkimiyetine giren bölgede MÖ 80'li yıllara kadar Karios kültü koinon tanrısı olarak varlığını korumuştur. Kutsal alan Romalı komutan Sulla'nın MÖ 81 yılındaki düzenlemesiyle muhtemelen diğer Karia kentleri gibi Stratonikeia'ya bağlanmıştır[732]. H. Oppermann'a göre Panamara birliği kutsal alanın Sulla tarafından Stratonikeia'ya bağlanmasıyla işlevini yitirmiş ve Panamara'daki Zeus kültü tanrıça Hekate ile birlikte Stratonikeia kentinin baş tanrısı olmuştur[733].

Panamara kutsal alanında 1886 yılında bulunan bir yazıt Zeus Panamaros hakkında bilgi vermektedir. P. Roussel, G. Cousin tarafından yapılan kopyalardan sonra yazıtı yayınlamıştır. Bu yazıtın parçalarının büyük bir kısmı kaybolmuştur. Sadece 13 satır korunagelmiştir. P. Roussel, 12 ile 13. yazıt arasını tamamlayacak bir öneride bulunmuştur. P. Roussel'a göre 13. Satır ile Zeus Panamaros'un yüceliği ortaya çıkmaktadır. Yazıtta tanrı Zeus'un yaptığı işlerden bahsedilir. Partlar G. Labienus komutası altında MÖ 41-40 yıllarında Küçük Asya'ya saldırdığında, ordunun bir bölümü Stratonikeia'yı almayı dener. Ancak bu müdahale başarısızlıkla sonuçlanınca diğer dini

[731] Opperman 1924, 83.
[732] Roma'nın Asia Minor'daki en büyük düşmanı olan ve MÖ 120'den 63'e kadar hüküm süren Pontos kralı VI. Mithridates Eupator, MÖ 88 yılında Stratonikeia'yı fethetmiş ve kenti direndiği için cezalandırmıştır (Morkholm 2000, 205; Bean 2000, 81). Roma diktatörü Lucius Cornelius Sulla müttefiki Stratonikeia'nın yardımına kosmus, Roma'nın çıkarlarını savunduğu için zararlarını telafi etmiştir. Kente kendi yasalarını ve geleneklerini uygulama hakkı tanımış, kentin savaş nedeniyle yaptığı düzenlemeleri kabul etmiş, cesaretsizlik gösteren kentlerin gelirlerini, limanlarını, köylerini, arazilerini Stratonikeia'ya vermiş, kentin dini merkezi olan Lagina Hekate kutsal alanını dokunulmaz kılmıştır (Şahin 1982, 4, Nr. 505; 9, Nr. 507; 10, Nr. 508). Senato kararının bir örneği Lagina Hekate Tapınağı'nın duvarlarına kazınmıştır. Buradaki kararlardan birisinde Stratonikeia kentinin sınırlarının genişletileceğinden de bahsedilir (Şahin 1982, 4-9).
[733] Oppermann 1924, 30.

merkez olan Lagina'yı yağmalamışlardır[734]. Diğer dini merkez olan Panamara'ya düzenledikleri harekât da başarısızlıkla sonuçlanmıştır[735]. Bu tarihten sonra yazılan yazıta göre Labienus'un askerleri günlerce halüsinasyon görmüşlerdir. Zeus Panamaros göklerden ateş yağdırmış, şimşekler çaktırmış ve düşmanı korkutmuştur[736]. Zeus Panamaros bağırışları duymuş, kendi gücünü göstererek kutsal alanı ve Stratonikeia kentini Labienus'un saldırısından korumuştur.[737] Stratonikeia kenti sakinleri bu saldırıdan sonra Roma'ya elçiler göndererek senatoya ve Roma'ya karşı bağlılıklarını yenilerler ve onlardan yardım isterler. Stratonikeialıların bir kere daha Roma'ya sadık davranması üzerine Roma Senatosu kente yardım kararı alır[738]. Şehre önce Marcus Cocceius Nerva[739], daha sonrada Augustus[740] gelmiştir. Muhtemelen bu tarihten sonra (MÖ 40/39) Zeus Panamaros sikkeler üzerinde atlı binici tanrı olarak karşımıza çıkmaktadır[741]. Zeus Panamaros kült bayramı da yine bu tarihten sonra Stratonikeia kentinde kutlanmaya başlanmıştır[742]. Artık bilinen "Karios" sıfatı orijinalliğini yitirmeye başlamıştır. Bu sadece bir isim değişikliğidir[743].

Zeus Panamaros ve Hera kültünde görev yapan rahipler, adı geçen tanrılar adına kutlanan bayramları idare ederlerdi. Bunlardan ilki Zeus Panamaros adına kutlanan *Panamareia* bayramıdır. Panamareia dışında burada iki şenlik daha kutlanmaktaydı. Bunlardan biri Hera için düzenlenen *Heraia*, diğeri ise Zeus Kamyros adına düzenlenen *Komyria* şenlikleridir[744]. Bunlardan Panamareia Stratonikeia kentinde, Komyria ve Heraia ise Panamara'daki kutsal alanda kutlanmaktadır. Komyria şenliğine toplumun her kesiminden sadece erkekler katılabiliyor ve bazen tanrıya şükran borcu bazen de dilek ifadesi olarak yorumlanan saç adakları sadece erkekler tarafından yapılıyordu[745]. Heraia şenlikleri ise sadece kadınlara açıktı[746].

Yılda bir kez kutlanan Panamareia bayramı on gün sürerdi. Bu şenlikler her yıl düzenli olarak kullanılırken, dört gün süren Heraia ve iki gün süren Komyria ise dönüşümlü olarak iki yılda bir gerçekleşmekteydi. Zeus Komyrios'a adanan Komyria

[734] Şahin 1982, 14, Nr. 511; Williamson 2009, 216.
[735] Sahin 1981, 10, Nr. 10.
[736] Williamson 2009, 216.
[737] Merkelbach 1968, 39-40; Williamson 2009, 216.
[738] Tac. III. 62.
[739] Sahin 1982, 12, Nr. 509.
[740] Sahin 1982, 14, Nr. 511.
[741] Williamson 2009, 216.
[742] Oppermann 1924, 58-62.
[743] Williamson 2009, 216.
[744] Festivaller için ayrıca bkz. Lozano 1992, 85-101.
[745] Şahin 1981, 92, No. 203, Satır 17-20; Sina 2003, 125; Mutlu 2015, 87 vd.
[746] Oppermann 1924, 75-77; Mutlu 2015, 87; Söğüt 2019, 283.

şenliği Zeus'un Stratonikeia'dan Panamara'ya geri dönüş yolculuğu temelinde tanrının çıkışına ya da ayrılışına işaret eder. H. Opperman'a göre bu durum Zeus'un eşi Hera'yı ziyaretinin temsili anlatımıdır[747]. Yazıtlarda Zeus Panamaros kült heykelinin dinsel alaylar eşliğinde Panamara'dan Stratonikeia'a getirildiği bildirilmektedir[748]. Bayramın birinci günü Panamara'daki dağ tapınağından alınan Zeus Panamaros kült heykeli bir atın üzerine yerleştirilir ve Panamara ile Stratonikeia arasındaki 13 km. taş döşeli yolu izleyerek tören alayıyla Stratonikeia'ya getirilirdi. A. Laumonier 1930'lu yıllarda Panamara'yı ziyaret ederken kutsal alanın bulunduğu tepenin yamacında antik bir yolun halen görülebilir olduğunu bildirmiştir[749]. Fakat günümüzde bu yolun hangi güzergâhı takip ettiği ve kutsal alana nasıl ulaştığı tam olarak bilinmemektedir. Burada meclis binasına yerleştirilen kült heykelinin önünde tanrı için sığır, ama özellikle boğalar kurban edilirdi. Söz konusu boğalar Panamara'dan tören alayıyla birlikte ve kortejin önünde getirilirdi[750]. Stratonikeia'nın Septimus Severus Dönemi'ne ait bir sikkenin arka yüzünde kısa khitonlu, khylamysli ve çiçeklerle süslenmiş bir platform üzerinde sola dönük olarak boğa kurban eden bir adam betimlenmiştir. Söz konusu adam baltasının tam da boğanın başına indirmek üzeredir[751].

Zeus Panamaros kült heykelinin Stratonikeia'da bulunduğu süre içinde yapılan zengin sunular ve renkli gösteriler onuncu gün sona erer. Tanrının kült heykeli geçişi ikametinden alınır ve at üzerinde geldiği yoldan Panamara'daki tapınağa götürülürdü. Sonuç olarak Panamara'da bulunan Zeus Panamaros, Komyros ve Hera ile ilgili yazıtlar bize özellikle Zeus'un toplumun her kesiminin koruyucu tanrısı olduğunun ve Hera'nın da onun eşlikçisi olarak kabul gördüğünü ispat etmiştir.

Panamaralı Zeus'un karakterini belirlemede yol gösteren kaynaklardan bir diğeri de nümizmatik veriler olup, bölge sikkeleri üzerindeki betimi kültün etkinliği açısından önemlidir **(Res. 51).** Stratonikeia MÖ 168 yılında sikke basmaya başlar. Kentte Zeus Panamaros'a da tapınım görülmektedir ve bu nedenle sikkelerde Zeus Panamaros ve atribütleri sıkça görülmektedir[752]. Stratonikeia sikkelerinde kentin baş tanrısı Zeus, en erken MÖ 2. yy'da görülmeye başlamıştır. MÖ 166 yılından MÖ 88 yılına kadar tanrı, sikkenin ön yüzünde başı sağa dönük ve defne çelenkli olarak betimlenmiştir[753].

[747] Oppermann 1924, 29.
[748] Şahin 1981.
[749] Laumonier 1936, 325.
[750] Hatzfeld 1927, 70; Deschamps-Cousin 1888, 259, No.42.
[751] Head 1897, 157, No.59, Res. XXIV.8.
[752] https://www.acsearch.info/search.html?id=2267834
[753] Medows 2002, 1. Grup, 1a-4a; 2. Grup, 1a-11a.

Zeus Panamaros'un bölge sikkeleri üzerindeki betimi kültün etkinliği açısından önemlidir. Augustus ile Caracalla ve Geta (MÖ 27-MS 217 yılları arasında) yönetimlerinde Stratonikeia sikkelerinde, kentteki Panamaros tapınımıyla bağlantılı Zeus Panamaros tasvirleri yer almıştır. Bu dönem sikkelerinde tanrı, önceleri sakalsız, sonradan da sakallı, başı sağa dönük, sol elinde uzun bir asa ile sağ ayağı yürüyormuşçasına öne kalkmış bir atın üstünde resmedilmiştir. Tanrı genellikle atın üzerinde olmakla birlikte, zaman içerisinde çeşitli farklılıklar sergilemiştir.

Augustus Dönemi'ne ait bir Stratonikeia sikkesinin ön yüzünde İmparator'un defne çelenkli başı yer alırken; arka yüzünde sağa dönük olarak at üzerinde ve sol elinde asa, sağ elinde patera tutar halde Zeus Panamaros ile önde alevli bir sunak yer almaktadır[754]. Bazen de sunak olmadan, kısa bir khiton giymiş olarak yukarıdaki pozuyla görülür[755]. Trajanus Dönemi'ne ait bir sikkenin ön yüzünde yer alan Zeus Panamaros'un, bilinen motiften farklı olarak asasını sol omuzuna almış olduğu görülür[756]. Bir başka sikkede ise ön yüzde Antoninus Pius'un defne çelenkli başı yer alırken, arka yüzünde tanrı yine atlıdır. Ancak bu kez tanrı, atın sağrısını kaplayacak kadar geniş bir khylamys giymiştir[757]. Septimus Severus dönemi sikkesinde de tanrı aynı görünümdedir. Ancak Antoninus Pius sikkesinde altar yer almazken, Septimus Severus sikkesinde alevli altar bulunmaktadır[758]. Septimus Severus ve Julia Domna ortak sikkesinde de tanrı, aynı görünümü korumuştur[759]. Caracalla ve Plautilla'nın ön yüzünü kapladığı bir diğer Stratonikeia sikkesinde de Zeus Panamaros, atlı ve yanmakta olan alevli altar ile betimlenmiştir[760]. Son olarak, Caracalla ve Geta Dönemi'ne ait bir sikkede, tanrı bütünüyle aynı pozdadır. Söz konusu sikkeler üzerindeki tasvirlerde Zeus Panamaros'un meşale, yıldız ve at gibi yan motiflerle ifadesi kutsal bir varlıktan ziyade bir generali çağrıştırmaktadır. Ancak meşale Hekate'nin, yıldız Nemesis'in, atribütleri olduğu göz önüne alınınca tanrının imajı netleşmektedir. At figürü ise Panamareia bayramlarında Zeus Panamaros'un kült heykelinin Panamara'dan Stratonikeia'ya, tören alaylarıyla bir at üzerinde taşınmasıyla bağlantılıdır. Sikkelerin tamamında yer alan asa ise, yaşamın düzenini belirleyen tanrısal bir gücün saygınlık gördüğü kentler üzerindeki egemenliğini ifade etmektedir.

[754] Aulock 1962, No. 2664.
[755] Cook 1914, 19, Res. 4.
[756] Head 1897, 153, No. 42-44, Res. XXIV.4.
[757] Head 1897, 154, No. 49; Res. XXIV.5.
[758] Head 1897, 153, No. 44; Aulock 1962, No. 26664.
[759] Head 1897, 156, No. 55; Aulock 1962, No. 2666.
[760] Head 1897, 158, No. 66-67.

Resim 51

Resim 52: Laumonier 1934, Fig. 4

Resim 53

Zeus Panamaros'un sikkeler dışında görüldüğü yerler de vardır. Bunlardan biri Stratonikeia'da bulunmuş mermer, yazıtlı bir rölyeftir **(Res. 52).** Artemidoros'un oğlu Artemidoros tarafından Zeus'a, Hekate ve Nemesis'e itaf edildiği anlaşılan rölyefte tanrı gövdesinin üst kısmını açıkta bırakan bir hymation giymiş, sağ elinde patera tutar halde, at üzerinde görülmektedir[761]. Rölyefte Nemesis ve Hekate'yi simgeleyen yıldız biçiminde bir tekerlek ile iki meşale yer almıştır. İkinci örnekte ise kentte modern duvarda, devşirme olarak kullanılmış figürlü anta başlığı üzerinde yer alan atlı figür[762] **(Res. 53)**, ikonografik anlamda **K.58**'deki Zeus Panamaros figürüyle benzeşir. Bir diğer örnek ise Kuzey Şehir Kapısı'nın üst yapısına ait kilit taşı üzerindeki kabartmadır[763]. T. Özdemir tarafından değerlendirilen parça niteliğindeki kabartmada, elinde bir nesne tutan kylamys giyimli figür Zeus Panamaros kültüyle ilişkilendirilmiştir[764]. Kylamysin uçuşur biçimde verilmiş

[761] Laumonier 1958, Pl. V-13; Oppermann 1924, 87; Laumonier 1934, Fig. 4; Aydaş 2018, 77.
[762] Özgan 1999, 138, Taf. 57.
[763] Aşkın 1987, 17, Res. 63; Özdemir 2019, 144, Res. 9.
[764] Özdemir 2019, 144 vd.

olması bizim örneğimizde olduğu gibi figürün hareket halinde olduğunu gösterir. Bu kabartmadaki figürün karakteristik özellikleri Zeus Panamaros örneğimizle benzerlik taşıması açısından son derece önemlidir.

Yukarıdaki tüm değerlendirmeler ışığında Stratonikeia'daki Zeus Panamaros kültüne ait tüm veriler yazıtlı bir rölyef ve nümizmatik verilerden ibaretti. Zeus Panamaros'a ait adak levhası **(K.58)**, Zeus Panamaros kültünün Stratonikeia'daki varlığını bir kez daha kanıtlamaktadır.

6.2.1.2 Diğer Tasvirler

Tek örnekle temsil edilen naos buluntusu kırık baş **(K.59)** sakallı ve bıyıklı tasvir edilmiştir. Sakalı kısa olup oldukça yüzeyseldir. Dudak altına kadar uzanan bıyık, sakala karışmaz. Oldukça şematik işlenen bıyık, sakal üzerinde katman şeklindedir. Alt dudak kısmen belli olmaktadır. Şakaklardan uzanan sakal detayları belirsizdir. Ancak burun kenarındaki çukurluklardan yaşlı birini temsil ettiği anlaşılmaktadır. Figürün kimliği konusunda iki ihtimal bulunmaktadır. İlki Zeus, diğeri ise Hades olabileceği yönündedir. Koroplastik sanatında her iki figürün de sakallı ve bıyıklı betimlendiği örnekler mevcuttur. Ancak kentin baştanrısı konumundan dolayı, örneğimiz Zeus başı olarak yorumlanmıştır. Kontekstine göre MÖ 2.yy'ın 2. yarısına tarihlenmiştir.

6.2.2. Herakles **(K.60-K.64)**

Stratonikeia koroplastik sanatı içinde 4 farklı tipte 8 adet Herakles betimlemesi değerlendirmeye alınmıştır **(Res. 54)**. Örneklerin tümü Kabasakız nekropolü buluntusudur. Aphrodite figürinlerin de olduğu gibi Herakles betimlemelerinde de Stratonikeia'da çalışan koroplastlar, ünlü sanatçıların heykellerini kopya etmişlerdir. Mevcut durum, daha öncede değindiğimiz gibi Stratonikeia sanatçılarının klasik heykel sanatına olan hayranlığının bir sonucu olmalıdır. Özellikle Herakles betimlemelerinde Lysippos'un eserleri Stratonikeialı koroplastları oldukça etkilemiştir. Stratonikeia örneklerinin tamamının mezar hediyesi olarak kullanım görmüş olması Herakles'in mezar içindeki koruyucu özelliği ile ilgilidir.

Resim 54

6.2.2.1. Herakles Farnese (K.60-K.62)

Kabasakız nekropolünde bulunan 1 adet korunmuş ve 2 adet parça niteliğinde, toplam 3 adet, ayakta dinlenen Herakles figürini tespit edilmiştir. İlk örnekte **(K.60)** Herakles figürini[765] ayakta ve çıplak olarak tasvir edilmiş, başı öne eğik yorgun bir şekilde dinlenir vaziyette gösterilmiştir. Vücut ağırlığı sağ ayak üzerinde olup, sol ayak bir adım öne doğru serbestçe uzatılmıştır. Sağ elin avucunda Hesperidlerin elmaları bulunmaktadır. Sağ el ve elmalar arkada bel hizasına doğru kıvrılan kolla birlikte, avuç içi dışarı bakacak şekilde tasvir edilmiştir. Sol kolu ise dayanmış olduğu sopası üzerinden aşağıya doğru salınmış, dinlenir vaziyette gösterilmiştir. Aslan postu da koltuğunun altındaki sopasına asılı bir şekilde aşağı sarkar şekildedir. Bu harekete bağlı olarak sol omuzun daha aşağıda olması gerekirken her iki omuzda aynı hizadadır. Baş sola doğru çevrilmiş ve gözler aşağıya doğru bir noktaya yönlendirilmiştir. Başın yana düşüşünde hafif bir yorgunluk hali göze çarpmaktadır. Bir yarı-tanrı olan Herakles güçlü, kuvvetli ve kaslı yapısıyla dikkati çekmektedir. Kahramanın gücü boyun ve kabarık kol kaslarıyla ortaya konmuştur. Detaylı plastik yapısı ile ön plana çıkan Herakles'de yüzeysel bir anlatım üslubu hâkimdir. Bandın altından çıkan saçlar kısa olup ayrıntıları üstünkörü çalışılmıştır.

Kabasakız nekropolü, mezar buluntusu olan ikinci örnek **(K.61)** parça niteliğinde ve Heraklesin arka gövde altına aittir. **K.60** ile aynı pozdadır ve aynı tarihten olmalıdır. Kontekstindeki diğer buluntularda bu dönemi işaret etmektedir. Vücut ağırlığı sağ bacak üzerindedir ve sol ayak dizden hafif kırılarak **K.60**'e göre daha öne atılmıştır. Sayı olarak yoğunluğu arttıran parça niteliğindeki bu eser, Stratonikeia koroplastik sanatı içinde en

[765] Herakles, Hera'nın şanı, şerefi ya da Hera sayesinde ün kazanan anlamındadır (Rayor 2004, 141).

çok kullanılan tipin hiç kuşkusuz Herakles Farnese olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Parça niteliğindeki üçüncü örnek **(K.62)** yine mezar buluntusu olup buluntu yeri belli değildir. Herakles'in lobutundan sarkan aslan postuna aittir. Tip olarak Farnese Herakles'i ya da Genç Albertini Herakles'i tipine aittir. Parça niteliğinde olmasına rağmen Herakles örnekleri içerisinde daha erkene gider. Aslan başının stiline baktığımızda anatomik özellikleri gerçeğe çok yakın olup plastik işlenmiştir. Alın üstünde alın başlangıcından burun köküne dikey olarak uzanan kafatası çukuru belirgin olarak gösterilmiştir. Kafatası çukurundan iki yana doğru yumru şeklindeki şişkin kaslar ve kaş kemiği oldukça güçlü verilmiştir. Elmacık kemiği, yayvan göz çukuru ve göz pınarı belirgin olup göz kapakları şişkin olarak verilmiştir. Aslanın ağzı kapalı olarak tasvir edilmiştir. Burun çizgisi belirgin olup geniş, yayvan ve basıktır. Yelesi gürdür. Alnın gerisinden başlayan yeleye ait perçemler çok düzgün olmayan bir sırayla uca doğru sivrilen alev huzmesi şeklinde sık bir dizilim gösterir. Yelesi üzerinde sarı renkte boya yer yer korunmuştur. Figürinlerin canlı renklerle boyanması Stratonikeia koroplastiği içinde genelde Hellenistik Dönem eserlerinde görülmektedir.

Herakles Farnese tipi koroplastikte oldukça sevilerek tekrarlanan bir konudur. Burada Lysippos'un Heraklesi taklit edilmiştir. Tipolojik olarak figür, MÖ 325/20 yıllarında Lysippos tarafından bronz olarak yaratılmış ve orijinali bulunamamış[766] Farnese Heraklesi'nin modern bir repliği olabilir[767]. D. B. Thompson'a göre Ny Carlsberg Glytothek'te bulunan bronz heykel ve Atina'dan bir adak kabartmasındaki Herakles figürü tipin iyi korunan örneklerindendir. D. B. Thompson, Klasik ve Hellenistik Dönem örneklerinde Herakles'in genç ve sakalsız, sonraki dönemlerde ise yaşlı ve sakallı işlendiğini belirtir[768]. Bu görüşe zıt bir şekilde, Herakles'in sakalsız işlendiği tasvirlerde aynı mezarın konteksti içinde Herme tiplemelerinde karşımıza çıkar. Herakles'in aynı mezar konteksti içindeki sakallı ve sakalsız betimleri aynı tarihtendir. **K.60**, konteksti de göz önüne alındığında baş ve yüzdeki detaysız anlatım üslubu, belirgin olmayan yüz hatlarının yüzeysel işçiliği yapıldığı dönemin stilistik özelliklerini vurgular. Bu bağlamda ayrıntılarda gözlenmeye başlayan şematik yapısı ile birlikte örneğimiz MS 2. yy'a tarihlenmiştir. **K.62**'daki aslan postunun **K.60**'a göre detaylı anlatımı ve iyi işçiliği daha erken bir dönemi işaret etmektedir ve MÖ 1. yy içinde değerlendirilebilir.

[766] Günümüzde Geç Klasik Herakles heykellerinin orijinalleri bulunamamıştır. Bu heykellerin hakkında edindiğimiz bilgi Caesar Dönemi Roma kopyalarından günümüze ulaşabilenlerden gelmektedir. Bu sebeple Herakles Farnese tipi ile ilgili hiçbir heykel gerçek anlamda incelenememiştir (Kansteiner 2000, 1).
[767] Genel olarak Farnese Heraklesi'ne ait replikler için bkz. Johnson 1927, 197-200.
[768] Thompson 1963, 72; Işın 2007, 65.

Koroplastik sanatı içinde Herakles Farnese tasvirleri çok tercih edilmemiştir. Stratonikeia'daki varlığı ise Gymnasium dünyasıyla ilişkilidir. Tipolojik anlamda yakın benzeri Tarsus'da[769] karşımıza çıkar.

6.2.2.2 Albertini Heraklesi (K.63)

Bir diğer örnek ise ayakta dinlenen Herakles figürleri içinde en yaygın olarak kullanılan Lysippos'un Albertini Heraklesi tipidir. Tek örnekle **(K.63)** temsil edilir. Oldukça popüler bir tip olmasından dolayı heykeltıraşlar ve koroplastlar tarafından sık tercih edilmiştir. Bu tipin belirlenmesindeki en önemli iki atribüt sopa ve aslan postudur. Bu tipte çıplak Herakles sol bacağının üzerinde durur. Sağ bacak hafif yandadır ve Herakles duruş olarak ayakta dinlenir vaziyettedir. Sağ el yanda, yere değen sopanın üst kısmını tutar. Hafif dirsekten bükülmüş sol kol ise omuzundan yere doğru uzanmış olan aslan postunu taşır.

Albertini Heraklesi MÖ 4. yy'ın 2. yarısında Lysippos'un erken döneminde yaratmış olduğu eserlerden biri olarak kabul edilir[770]. Herakles bu tipin erken örneklerinde sakalsız ve genç bir görüntüyle betimlenirken, daha sonraki dönemlerde yaşlı ve sakallı olarak karşımıza çıkar. Stratonikeia örneğinde **(K.63)** bu tipin yaşlı ve sakallı versiyonu betimlenmiştir. Herakles, dörtgen kaide üzerinde çıplak ve ayakta verilmiştir. Baş sola doğru çevrilmiş ve gözler aşağıya doğru, bir noktaya yönlendirilmiştir. Herakles'in başını saran bandın sağ omuz üzerine düşen kısmı korunmuştur. Figürün kısa ve dalgalı saçları, banttan sıyrılarak alnına dökülmüştür. Çatalla ayrılan saçlar alnın etrafını saran bukleler şeklinde düzenlenmiştir. Çatal kısmında gerçek bir anastole görülmez. Alnın ortasını çevreleyen bukleler dışında diğer bukleler belirgin olmayıp detay işçiliği azdır. Alın geniş ve basık işlenmiş olup alın kırışıklıkları iki çizgi halinde belirgindir. Kaşlar kalın ve çatık şekilde verilmiştir. Yüzeyi aşındığı için gözlerin detay işçiliği belirgin olmayıp badem gözler sarkıktır. Burun kökü kalın olup yüzüne göre geniş ve büyüktür. Ağız küçük olup dudaklar hafif aralıklı verilmiştir. Sakalları kısa ve gür işlenmiştir. Bıyık ile birleşen kütlevi sakalı kabarık ve karışık şekilde çene altına kadar devam etmektedir. Sakalın altında boyun kısa ve kalın verilmiştir. Atletik vücut yapısına tezat oluşturacak şekilde boyundaki deri kırışıklıkları dikey çizgiler şeklinde boyun çevresince oldukça belirgindir. Yaşını almış bir görünümde olup yüzündeki yorgunluk hali hemen göze çarpmaktadır.

[769] Rous-Yalçın 2018, 15, Fig. 20-21.
[770] Johnson 1927, 206-208; Işın 2007, 65.

Vücudu yüzüne göre daha genç ve dinamiktir. Vücudun üst kısmı dik dururken, bacaklar vücudun soluna kaykılmıştır. Vücut ağırlığı Farnese **(K.60)** örneğinde olduğu gibi sağ ayak üzerindedir. Sol bacak serbest biçimli dizden hafifçe kıvrılarak bir adım öne ve yana doğru atılmıştır. Sağ kolu vücuttan açılmış, dirsekten hafif kıvrılarak, eliyle yere dayadığı lobutunu/sopa kavramış adeta ondan destek almaktadır. Uca doğru genişleyen lobutun tutamak yeri iki boğum şeklinde profilli olarak verilmiştir. Sol alt kolu noksan olmasına rağmen dirsek kısmındaki dönüş yerinden ileri uzattığı bellidir. Sol alt kol üzerine atılan aslan postu kolun her iki yanından aşağı sarkmıştır. Postun detaylı işlendiği korunan kısımlardan belli olmaktadır. Vücudun üst kısmı hafif üçgen formlu olup omuzlar etlidir. Göğüsler belirgin verilirken, göğüs kafesinin alt sınırı ve bacaklar, Farnese örneğinde olduğu gibi çok plastik verilmemiştir. Karın adaleleri yumuşak geçişlerle betimlenmiştir. Ama yine de kol ve bacaklardaki kaslarla Herakles'in gücü vurgulanmak istenmiştir. Çok belirgin olmayan göbek deliği yuvarlak bir çukur olarak gösterilmiştir. Cinsel organı ana hatlarıyla işlenmiştir. A. Baldıran tarafından MS 2. yy'a tarihlenmiştir[771]. Stil özellikleri ve kontekstindeki diğer buluntulara göre bu yüzyıldan olmalıdır.

Stratonikeia örneğiyle benzer duruş ve sakallı tip versiyonları Tralleis[772], Myrina[773], Smyrna[774], Priene[775], Elaiussa Sebaste[776], Patara[777], Tarsus[778], Pergamon[779], Sicilya/Naxos[780], Mısır[781], İtalya[782] gibi farklı merkezlerde karşımıza çıkar. M. Çekilmez tarafından Geç Hellenistik Dönem'e tarihlenen Tralleis[783] örneğine lobut ve aslan postu eklenerek bir tamamlama önerisi getirilmiştir. Duruş olarak aynı pozisyonda olan Herakles, sakallı ve yaşlı betimlenişi ile de incelediğimiz örnekle benzerdir. Farklı olarak başını yukarı kaldırıp sağına çevirmiştir. Başında bir *strophion* taşımaktadır. İncelediğimiz örnekte olduğu gibi *strophion*'dan sarkan kurdele omuz üzerine düşürülmüştür. M. Çekilmez'in Tralleis örneğine tip olarak yakın bulduğu örnek Sadberk

[771] Baldıran 1990, 55, 160-161, Res. 232-233.
[772] Çekilmez 2013, 201-207, Fig. 1-4 (Geç Hellenistik).
[773] Mollard-Besques 1963b, Pl. 105, b-MYR 202; Pottier vd. 1888, XVIII (MÖ 2. yy'ın sonu).
[774] Winter 1903 (II), Pl. 380: Nr. 3.
[775] Işın 2007, 66; Rumscheid 2006, Lev. 128 1-3 Kat. No. 292 (MÖ 2. yy). Ayrıca bkz. Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 140, 1076.
[776] Ferrazoli 2015, 396, 398, Fig. 5.
[777] Işın 2007, 64, 152, Res./Fig. 39 K. 34 (MS 25-50).
[778] Goldman 1937, 285, Fig. 48; Goldman 1950, 329-330, Kat. No. 151, Fig. 225 (MÖ 4. yy).
[779] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 135, 1046.
[780] Uhlenbrock 2002, 336, Fig. 13a-13b (Geç 5. yy).
[781] Breccia 1930, Tav. XX, 2, 7. Ayrıca bkz. Schürmann 1989, Taf. 85, Nr. 461.
[782] Winter 1903 (II), Pl. 378: Nr. 8.
[783] Çekilmez 2013, 201-207, Fig. 1-4 (Geç Hellenistik).

Hanım Müzesi'nde korunan ve buluntu yeri belli olmayan Herakles figürinidir. S. Ç. Kepçe ve S. Ö. Gerçeker'in Geç Hellenistik-Erken Roma Dönemi'ne tarihlediği Herakles figürü sakallı oluşu ile Stratonikeia örneğiyle benzerdir[784].

Tip olarak karşılaştırılabilecek Myrina[785] örneğinde kısa ve gür sakallı Herakles, ikili figür şeklinde bir hermeyle birlikte gösterilmiştir. S. Mollard-Besques tarafından MÖ 2. yy'ın sonuna tarihlenen figür Stratonikeia örneğiyle benzer duruş sergilemektedir. Herakles'in başı farklı olarak sağına, beli ise soluna doğru döndürülerek kontrapost hareket sağlanmıştır. Bir diğer Myrina buluntusu örnek ise MÖ 1. yy sonuna tarihlenen sakallı bir Herakles figürinidir. Duruş olarak Stratonikeia örneğiyle benzer olup farklı olarak, sola çevirdiği başını yukarı kaldırmıştır ve başında yapraklardan oluşan bir *strophion* taşımaktadır. S*trophion'*dan çıkan kurdelelerin omuz üzerine düşürülmesi yine her iki örnekte de benzerdir.

Benzer tipteki bir diğer örnek F. Rumscheid tarafından MÖ 135'e tarihlenen Priene[786] örneğidir. Yaşını almış bir görünümde olan Herakles'in başı sağına ve hafif aşağıya döndürülmüştür. Gövde oranlaması oldukça beceriksizce çalışılmıştır. Üst gövde alta göre uzun tutulmuş, baş vücuda göre büyük yapılmıştır. Başında Myrina örneğiyle benzer, yapraklardan oluşan ve kurdeleleri omuz üzerine düşen bir *strophion* bulunmaktadır.

Stratonikeia örneğiyle benzer duruş ve genç-sakalsız tip versiyonları Elaiussa Sebaste[787], Patara[788] ve Tarsus[789] örneklerinde görülür. Elaiussa Sebaste örneğinde nekropolün en erken evresine ait zengin bir kaya mezar buluntusu içinde bulunan Herakles'in arkası işlenmeden düz bırakılmıştır. Köşeleri yuvarlatılmış dikdörtgen bir kaide üzerinde ayakta betimlenen Herakles, sakalsız ve başını çevreleyen asma yapraklarından oluşan bir çelenkle betimlenmiştir. Başı sağına dönük olup yüzünde acıklı bir ifade vardır. Stratonikeia örneğinden farklı olarak ağırlık sol bacağa verilmiş, sağ bacak dizden hafifçe kıvrılarak bir adım öne ve yana doğru atılmıştır. Sağ kolu dirsekten hafif kıvrılarak, eliyle yere dayadığı budaklı lobutunu/sopa kavramıştır. Sol alt kol üzerine atılan aslan postu kolun her iki yanından aşağı sarkmış ve detaylı olarak işlenmiştir. Söz konusu Mersin örneği, Tarsus atölyelerinde üretilen sakalsız figürinler ile

[784] Çekilmez 2013, 205; Kepçe-Gerçeker 2011, 140.
[785] Mollard-Besques 1963b, Pl. 105, b-MYR 202; Pottier vd. 1888, XVIII (MÖ 2. yy'ın sonu).
[786] Işın 2007, 66; Rumscheid 2006, Lev. 128/1-3 Kat. No. 292 (MÖ 2. yy). Ayrıca bkz. Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 140, 1076.
[787] Ferrazoli 2015, 396, 398, Fig. 5.
[788] Işın 2007, 64, 152, Res./Fig. 39 K.34.
[789] Goldman 1937, 285, Fig. 48; Goldman 1950, 329-330, Kat. No. 151, Fig. 225.

çok benzerdir. Tarsus örneğinde Herakles'in saçları kıvırcık olarak verilmiştir ve Elaiussa Sebaste örneğine göre daha plastiktir. Tarsus ile olan paralellik, bölgesel bir atölyenin varlığını düşündürmektedir.

Erken tipteki genç Herakles örneklerinden bir diğerini Patara'dan görmekteyiz. Patara örneklerinde duruş ve başın yönü Stratonikeia örneğine yakındır. Başında taşıdığı yapraklardan oluşan çelenk, Elaiussa Sebaste ve Tarsus örnekleriyle benzeşmektedir.

MÖ Geç 5. yy'a tarihlenen Sicilya'da ki Naxos örneğinde pelerin görünümündeki aslan postu boyundan bağlanmıştır[790]. Sol omuz üzerinden gelen kalın kıvrımlar kol üzerinden aşağıya doğru sarkar. İncelediğimiz örnekte olduğu gibi sağ elle yere dayadığı budaklı lobutunu, kalçasına dayadığı sol eliyle de Hesperidlerin elmasını tutmaktadır. Vücut üçgen görünümünde olup plastik olarak verilmiştir. Başı ve kaidesi eksiktir.

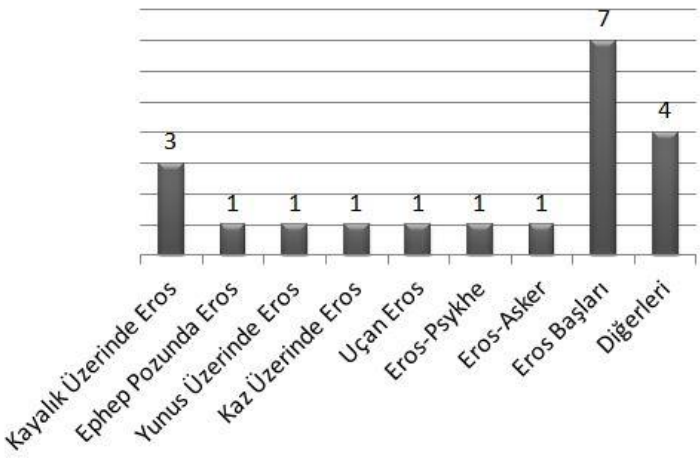
6.2.2.2 Diğer Tasvirler **(K.64)**

Tek örnekle temsil edilen plastik kalitesi yüksek olan sakallı erkek başı **(K.64)** cepheden betimlenmiş olup bir tanrıyı temsil ediyor olmalıdır. Gür saç ve sakalıyla Herakles olarak yorumlanabilir. Başında kalın bir bant taşır. Bu yönüyle Herakles Farnese başıyla **(K.60)** benzerdir. Yüzdeki güçlü ifade bizi Lysippos Heraklesi'ne yaklaştırmaktadır. Alt ve üst göz kapakları ince çizgilerle verilmiş olup gözbebekleri işlenmemiştir. Burun düz olup ideal biçimdedir. Bıyıkları aşağıya doğru inerek sakala karışır. Sakal fazla işlenmemiştir. Sol kulak üzerinde yer alan delik bir objenin aplik edildiğini gösterir. Kontekstine göre mezarın kullanım evresi MÖ 3. yy'ın ortası-MÖ 3. yy'ın sonu-MS 2. yy'ın 2. yarısıdır. Kontekstine göre MS 2. yy'a tarihlenmesi uygun görülmüştür.

6.2.3. Eros **(K.65-K.84)**

Bilindiği gibi Eros, tasvirlerde en fazla karşılaşılan mitolojik figürlerden biridir. Stratonikeia koroplastiği içinde ikonografik açıdan oldukça zengin eser grubunu oluşturan toplam 20 adet Eros figürininin çoğunluğu nekropol alanından ele geçmiştir **(Res. 55)**. Bazen tekli bazen grup figürlerle tasvir edilmiştir. 7'sini Eros'a ait başlar oluşturur **(Grafik 13)**.

[790] Uhlenbrock 2002, 336, Fig. 13a-13b.

Grafik 13

Stratonikeia koroplastik sanatı içinde genç erkek olarak betimlendiği Sadaklı Ephebos tipi **(K.68**) dışında çıplaktır. Bu örneklerden bazılarında ise bir pelerine sarınmıştır **(K.70-K.75)**. Hemen hemen bütün tasvirlerde açık kanatlarla tasvir edilmiştir. Stratonikeia örnekleri içinde Eros'un bebeklik, çocukluk ve gençlik[791] temsillerini görmek mümkündür. A. Laumonier, Eros figürlerinin *apotropaik* olduğu görüşündedir[792]. Mezarlarda sıkça karşımıza çıkması belki de bu görüşü doğrular niteliktedir. Koroplastik sanatında MÖ 4. yy'dan itibaren bütün Akdeniz dünyasında yaygın bir şekilde görülür. Roma Dönemi boyunca da kullanımı devam etmiştir[793]. Özellikle Hellenistik Dönem'de kanatlı ve ayakta tasvir edilmiştir. Çocuk Eros tipleri MÖ 3. ve 2. yy'larda Tanagra, Troia, Atina ve Eretria'da oldukça yaygındır[794].

Resim 55

[791] Eros'un Ephep temsilleri için bkz. Mollard-Besques 1963b, Pl. 55, aM41, bMYR 68, cB 102, dMYR 982, eMYR 178, fMYR 1031, gMYR 681. Besques 1986, Pl. 07- D3363c, D3366d, D3365e; Pl. 08- D3367a, D3364b.
[792] Laumonier 1956, 164.
[793] Ammerman 2002, 155.
[794] Thompson 1959, Pl. 30, No. 42.

6.2.3.1 Kayalık Üzerinde **(K.65-K.67)**

İkisi aynı kalıp üretimi olan **(K.65-K.67)** 3 örnekle temsil edilmektedir. Biri sağlam diğer ikisi parça halindedir. Sağlam durumdaki ilk örnek **(K.65)**, Aldağ nekropolü, 44 numaralı mezar buluntusu olarak ele geçirilmiştir. Eros, bir kayanın üzerine dayanmış çıplak olarak durmaktadır. Sol bacağı kayalığa basarken, dizden kıvırdığı sağ bacağını yukarıda tutarak kayalığa desteklemiştir. Başının üzerinde saçı topuz şeklinde olup enseye kadar uzar. Etli göz kapakları arasında gözler kısık verilmiştir. Başında çok yüksek olmayan bir çelenk taşır. Eros figürünün anatomik işlenişi ergenliğe vurgu yapacak şekilde gerçekleştirilmiştir. Uzatılmış üst gövde, belirgin göğüsler ve hafif çıkıntı yapar vaziyetteki kasık hattı bu durumu destekler. Kayalık, göbek deliği, göğüs uçları, omuz, yüz, başlık ve dudak koyu kırmızı renktedir. Benzer örnek Troas[795] merkezinde karşımıza çıkar. Yapım tekniği ve stiline göre MÖ 2. yy. 2. yarısına tarihlenmiştir. Parça durumundaki **K.66,** Akdağ nekropolü, 80 numaralı mezar buluntusu olarak ele geçirilmiştir. **K.65** ile aynı pozda olup aynı kalıptan çıkmadır. Özellikle sağ omuz arkasından çıkan yuvarlatılmış kanadın yapısı ve omuzlara düşürülen saç dalgaları oldukça benzerdir. **K.67**, kayalık şeklindeki bir altlığa ait olup diğer kısımları eksiktir. **K.65** ve **K.66**'da görülen benzer altlıktan dolayı bu tipe dâhil edilmiştir. Bu altlığın Stratonikeia koroplastiği içinde başka figürlerde görülmemesi bu görüşümüzü destekli kılmaktadır. **K.66** ve **K.65**, **K.64** ile aynı tarihtendir.

6.2.3.2 Sadaklı Ephebos Tipi **(K.68)**

Tek örnekle temsil edilen figür **(K.68)** Akdağ nekropolü, 89 numaralı mezar buluntusu olarak ele geçirilmiştir. Eros, delikanlılık çağındadır. Ayırt edici kanatları dışında "Sadaklı Ephebos" tipindeki **(K.102-K.133)** Stratonikeia örnekleriyle aynı pozdadır ancak farklı olarak zemin üzerine basar. Sağ omuzda uçları yuvarlak bir broşla tutturulan, vücudu ayak bileklerine kadar saran ephaptis giyimlidir. Başında *strophion* vardır. Yine "Sadaklı Ephebos" tipindeki örneklerden farklı olarak *strophion* kurdelesizdir ve ortasında madalyon şeklinde süsü bulunmaz. Baş çok hafif sağa çekiktir. Yüzü farklı olarak daha üçgenimsidir. Elmacık kemikleri hissedilebilmektedir. Etli göz

[795] Benzer taç ve saç modeli için bkz. Tavukçu 1999, Lev. 29, Kat. No: 115 (Eros ve Psyke, MÖ 1. yy ortası sonrası), 116 (MÖ 1. yy'ın 3. çeyreği).

kapakları arasında gözler hafif kısık işlenmiştir. Kısa boynu kalın, geniş-düz burun kanatlarda etlidir. Küçük, dar ve etlice olan pembe dudakları hafif aralıklı verilmiştir. Çene ile alt dudak arasında ayırt edici bir çukurluk bulunmaktadır. Yüzde mutlu bir ifade vardır. Dar yuvarlak alın kalın saç perçemleriyle çevrelenmiştir. Yaka açıklığı boynun altında hafif yayvan "V" biçimindedir. Sol kol mantonun içinden mantoyu gerecek şekilde dirsekten kıvrılarak sol göğüs üzerinde duran ve eliyle sırtında duran sadağın kayışından tutmaktadır. Bu şekliyle elbiseyi sol göğüs hizasında germektedir. Sağ kol aşağıya doğru sarkık vaziyette dururken elbisenin sağdan gelen ucu sağ kola sarıldıktan sonra aşağıya çok fazla yanlara açılmadan zikzak şeklinde dökülür. Etek uçları düz verilmiştir. Mantosu üzerindeki yer yer kırmızı renkte boyalar korunagelmiştir. Belden üstü dik ve hareketsizdir. Sol ayak hafif yana açılmış ve bacak dizden hafifçe bükülmüştür. Bu bükülmeden dolayı kalça sağa doğru hafifçe dışarı çıkmıştır. Ayak bilekten itibaren açık bir vaziyette olup çıplak olarak zemine basmaktadır. Omuzlarına sonradan eklenen elle şekillendirilmiş kanatları bulunmaktadır. Kanatları üzerindeki mavi renkler yer yer görülebilmektedir. Sırtında çapraz vaziyette bir sadak bulunmaktadır. Sadağın alt ucu sol kol altından dışarı çıkmıştır. Sağ omuz arkasından çıkan kısmı eksiktir. Elbisenin sol el ile göğüs hizasında gerilmesinden dolayı, kıvrımlar sol el ile karın hizasında toplanmıştır. Ayrıca sağ ayak üzerinden dökülen kıvrımlar sol ayak üzerine doğru yatay bir şekilde inmektedir.

Sadaklı Ephebos tipindeki Stratonikeia örnekleriyle küçük farklılıklar dışında neredeyse aynıdır. Kanatların form olarak çok basit oluşu, portre ve stil özelliklerinin belirgin olduğu bu figür için çok basit kalmıştır. Mevcut durum Sadaklı Ephebos figürünün sonradan Eros tipine dönüştürüldüğünü ihtimal dâhilinde de olsa düşündürmektedir. Örneğimizin tipoloji olarak çok yakın benzeri W. Froehner tarafından yayınlanan J. Greau Koleksiyonu'nda yer alır. Phokaia[796] üretimi olan eser alçak dörtgen kaide üzerinde, Herme'nin yanında duran "Sadaklı Ephebos" tipindeki Eros'u temsil eder. Herme, bir çocuğun özelliklerine sahiptir; dörtgen bir plaster üzerinde dururken, sağ eliyle göğsünden tuttuğu bol dökümlü bir Khlamys ile giydirilir. Başında yuvarlak bir çelenk ile taçlandırılmış Eros'un sol omuzu üzerinde *strophion*'un pembe renkte boyanmış kurdelesi uzanmaktadır. Başı sağ omuzuna çevrilmiştir. Yüzündeki mutlu ifade örneğimize göre çok belirgindir. Başın döndürülmesi, kıvrımların harekete uygun ve doğal oluşu, örneğimize göre ince-uzun boyun ve kanat yapısı, çoklu kompozisyon

[796] Froehner 1881, 20-21, Pl. 6.

Phokaia örneğini Hellenistik Dönem içerisinde daha erkene taşır.

Söz konusu eseri, R. Tamsü Polat MS 1. yy'a, A. Baldıran ise benzer Myrina örneklerinden hareketle eseri MÖ 1. yy sonlarına tarihlemiştir[797]. MS 1. yy 2. yarısı-MS 2. yy'a tarihlediğimiz Sadaklı Epheboslara göre daha erken olmalıdır. Yapım tekniği açısından ele alındığında *strophion*'un, içi dolu başın, kanat ve ayakların sonradan gövde üzerine eklenmesi bu eseri daha erken bir tarihe çeker ve Hellenistik Dönem içinde değerlendirmemiz gerektiğini zorunlu kılar. Yapım tekniği, kıvrımların şematik yapısı ve durağan yapısı ile figürinin MÖ 1. yy ortasından sonraya tarihlenmesi uygun bulunmuştur. Phokaia dışındaki benzer örnekler Myrina[798], Güney İtalya'da[799] karşımıza çıkar.

6.2.3.3 Eros-Psykhe (K.69)

Eros figürinlerinin zengin tiplemeleri içerinde yer alan Eros-Psykhe tipi tek örnekle temsil edilmektedir. Nekropol buluntusu olup, mevki ve mezar numarası belli değildir. Kentte bulunan müze deposundaki etütlük malzemelerin içinden gelmiştir. Kırık durumdadır. Eros kanatlı ve çıplak olarak verilmiştir. Figür kırık olduğundan ayrıntılar çok belirgin değildir. Ancak genel görünüm muhtemelen Eros-Psykhe kompozisyonuna ait olmalıdır[800]. Gövdenin ağırlığı kalçadan dışa doğru çıkıntı yapan sağ bacak tarafından taşınırken, sol bacak serbest bırakılarak hafifçe yana ve öne doğru açılmıştır. Himayesine aldığı Psykhe sol tarafındadır. Sağ omuzda küçük kavisli bir kanat belirir. MÖ 1. yy'a tarihlenmiştir.

Birçok merkezde, çok sayıda ele geçmiş, Hellenistik ve Roma dönemlerine ait örnekleri bulunan bu tipin ele geçtiği Antandros[801], Tripolis[802], Manisa Akhisar

[797] Baldıran 1993, 162, Res. 12.
[798] Mollard-Besques 1963b, 46, Pl. 55, MYR78e.
[799] Ammerman 2002, 162, Kat. 1887 (Paestum).
[800] Eros ve Psykhe hikâyesi Latin yazar Apuleius tarafından MS 2. yy'da yazdığı, "Metamorphoseis" "Dönüşümler" adlı eserinde anlattığı bir hikâyedir. Efsaneye göre, *Psykhe Miletos kralının kızıdır, üç kız kardeşin üçüncüsü ve en güzelidir, ama güzelliği yüzünden Aphrodite'nin hışmına uğramıştır: Tanrıça onun tek başına bir dağa bırakılmasını, kendisine koca olacak ejdere varmasını buyurur. Oğlu Eros'tan da bu dileğini yerine getirmesini ister. Ama Eros Psykhe'yi görür görmez ona vurulur, kızı bir saraya yerleştirip geceleri gizlice yanına gelir. Sevgilisine görünmez, kendisini görmek için herhangi bir girişimde bulunmamasını da öğütler. Ama Psykhe dayanamaz, bir gece Eros kanatlarını yaymış, uyurken yağ kandilini yakar ve yanına varıp ona bakar. Sevgi tanrı olduğunu görünce elleri titrer ve bir damla kızgın yağ Eros'un omzuna damlar. Tanrı uyanır uyanmaz sevgilisini bırakıp gider. Uzun bir süre birbirlerinden ayrı eriyip dururlar. Sonunda Aphrodite ikisine de acır, Psykhe'nin bir sürü olmayacak işler yapmasını buyurur. Cinler, periler kıza yardım ederler ve sonunda Psykhe Eros'a, yani can sevgiye kavuşur* (Erhat 1996, 258).
[801] Yıldırım 2009a, 52, (MÖ 2. yy, oturan Eros-Psyche).
[802] Duman 2017, 134, Fig. 23 (MS 3. yy).

Müzesi[803], Thessaloniki[804], Parion[805], Kyzikos[806], Mısır/Kaharayeb[807]gibi birçok merkez ve sergilendiği birçok müze vardır.

6.2.3.4 Eros-Asker (K.70)

Eskihisar nekropol kazısı yüzey buluntusu olarak ele geçirilen ve tek örnekle temsil edilen eserimiz **(K.70)**, muhtemelen tahrip olmuş bir mezara ait olmalıdır. Eros-asker kompozisyonunun tasvir edildiği örnekte Eros cepheden ve çıplaktır. Sağ yanında giyimli bir asker Eros'a eşlik eder. Sol eliyle bir meşale tutmaktadır. Eros'un meşale taşıdığı güzel bir örnek Cyprus'tan[808] bilinmektedir. Saçlar başın tepesinde, alnın hemen gerisinde bir tomar olarak gösterilmiş, yanlarda ise dalgalı şekilde stilize edilerek enseye kadar uzatılmıştır. Stratonikeia'da temsil edilen Eros başlarının benzer örnekleri Hellenistik Dönem boyunca birçok merkezde kullanılmıştır. Börükçü'de bulunan bir Eros heykelciğinin başı **(K.75)**, örneğimiz ile stilistik açıdan oldukça yakındır. Eroslarda yaygın olarak görülen saç Eros figürünün anatomik işlenişi ergenliğe vurgu yapacak şekilde gerçekleştirilmiştir. Uzatılmış üst gövde, belirgin göğüsler ve hafif çıkıntı yapar vaziyetteki kasık hattı bu durumu destekler. Özel bir ikonografidir ve yaygın olarak görülmez. Benzer kompozisyon Myrina'dan[809] bilinmektedir. Yapım tekniğine göre değerlendirdiğimizde kanatların gövde üzerine sonradan eklenmesi Hellenistik Dönem özelliğidir. Ancak arka kısım işlenmeden düz bırakılmıştır. Buda bizi Hellenistik Dönem'in sonlarına doğru götürür.

6.2.3.5 Hayvan Gruplu Eroslar (K.71-K.72)

Bu grup, Aldağ ve Akdağ nekropolüne ait mezar buluntusu 2 örnekle temsil edilmektedir.

6.2.3.5.1 Yunus Üzerinde (K.71)

Aldağ nekropolü, 47 numaralı mezar buluntusu olan **K.71**, kentte Hellenistik Dönem'de aktif olarak faaliyet göstermiş *"Heka"* atölyesinin üretimi olup, aynı atölye üretimi Aphrodite-Eros figürüyle **(K.34)** kontekstir. Yunusu[810] süren Eros teması

[803] Yıldız-Şakar 2017, 414-415, Kat. 1, Res. 1-4 (MÖ 1. yy).
[804] Tsimpidou-Avloniti 2017, Kat. 485 (MS 50-100).
[805] Tavukçu 2006, 351, Kat. No. 30, Lev. 26, Res. 64-65 (MÖ Geç 1. yy- MS Erken 1. yy); Kasapoğlu 2012, 186, Res. 233.
[806] Koçhan 2018, 30, Kat. No. 12, Res. 16 (MS 2. yy).
[807] Mollard-Besques 1963a, 97-98, Pl. XXX-1 (Mısır repertuarının Yunan kopyası).
[808] Papantoniou vd. 2019, Fig. 1.9.
[809] Mollard-Besques 1963b, Pl. 67, d-MYR 99; e-MYR a; f-MYR 100 (Eros-asker-herme üçlü kompozisyon); Mollard-Besques 1963b, Pl. 72, d-MYR 111; Pottier vd. 1888, XLIV (Eros-hayvan-herme üçlü kompozisyon).
[810] Mitolojik anlamda Yunus denizin yaşam gücü olarak kabul edilmiştir. Su yunanca -thalassa- yaşamın

Hellenistik Dönem örnekleri özellikle koroplastik sanatında yaygın olarak görülür. Örneğin Pergamon yakınlarındaki Asklepeion'da MÖ 3. yy'la tarihlenen örnekte Yunus üzerine ters binmiş ve lyra çalan Eros figürü görülmektedir[811].

İncelediğimiz **K.71**'de, tombul vücutlu yunus sürücüsü Eros, Pergamon örneğinde olduğu gibi başı hizasına kadar yükselen lyra çalmaktadır. Kaide kısmında suyu taklit etmek için herhangi bir tasvir görülmez. Ancak benzer ikonografideki bazı örneklerde suyu taklit eden süslemeler görülebilmektedir[812]. Oval altlık üzerindeki yunus, sanki dalgaların içine dalıyormuş gibi burnu baş aşağıda, gövde ve kuyruğu yukarıya kaldırılmış şekildedir. Örneğimizin kompozisyon olarak çok yakın benzeri Myrina'dan[813] bilinmekte olup stilistik benzerlik gösterir. Myrina örneğinde görüldüğü gibi yuvarlak ve dolgun yüz hatları ile çocuksu görünüme sahiptir. Bu dolgun yapısı, kaidenin formu ve figürlerin pozisyonu neredeyse aynıdır. İki eser arasındaki yakın benzerlik, aynı orijinalin birer kopyası şeklinde düşünülmesinden ziyade MÖ 3.- 2. yy'da kentte aktif olarak faaliyet göstermiş *"Heka"* atölyesinin koroplastları tarafından Myrina örneğinin model alınarak yerel atölyede üretildiği şeklinde düşünülmesi daha akıllıca bir yaklaşım olacaktır. Nitekim iki eser arasında detay farklılıkları göze çarpmaktadır.

MÖ 3. yy boyunca tombul formların kullanıldığı bilinmektedir. Eros'un bebeklik ve gençlik temsilleri dönem içerisinde değişir. İstisnai örnekler dışında Klasik Dönem'de genç olarak tasvir edilen Eros, Hellenistik Dönem'de çocuk olarak betimlenmiştir. Özellikle MÖ 4. yy vazo resimlerinde gençlikten çocukluğa doğru giden dönüşümü izlenebilmektedir[814].

Myrina dışında benzer örnek Troas'da[815] görülmektedir. Bu tipin terrakotta farklı varyasyonları bulunmaktadır. Bazı örneklerde Aphrodite tek başına iken, bazılarında ise Eros Aphrodite ile beraber yunus üzerinde oturmuş bir şekilde tasvir edilmiştir[816]. Yunuslara binen Eros tasvirleri koroplastik sanatı dışında, mozaiklerde, resim ve heykel sanatında çokça işlenen bir konudur. Heykeltıraşlık eserler içerisinde Erken Roma İmparatorluk Dönemi ile beraber çok sayıda replikalarının yapılmaya başlandığı

kaynağı anlamına gelmektedir. Yunus için Yunanca "Delphys" sözcüğünden türemiş olup ise "ana rahmi" anlamını taşımaktadır. Buna göre Delpfin, denizin doğuran bedenini temsil etmekte, herşeyin başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle heykeltıraşlık eserlerde de yunus figürü ikonografik bir öğe olarak bolluk ve bereketi simgelemiş ve üzerinde Eros ya da Nereid'ler binmiş şekilde tasvirlenmiştir (Ridgway 1970, 86-95).

[811] Töpperwein 1976, 264.

[812] Besques 1986, Pl. 12, D3403, D3404, D3403, D3405.

[813] Mollard-Besques 1963b, Pl. 56 d-MYR 638 (MÖ 1. yy-MS 1. yy); Pottier vd. 1988, XVII.

[814] Gürbüzer 2012, 101.

[815] Tavukçu 1999, Lev. 30, Kat. No. 118 (Roma).

[816] Winter 1903 (II), Pl. 195: 2-7.

bilinmektedir. Koroplastik sanatında da görülen Eros ve yunus kombinasyonu ikonografik anlamda bir heykel tipine dönüştüğü görülür. Bazı örneklerde ise yunuslar Aphrodite'nin birçok heykel tipine eşlik etmiştir. Klasik Dönem'de tasvir edilmeye başlanan bu tip, Hellenistik Dönem'de sevilerek yapılmaya devam edilmiş, Roma İmparatorluk Dönemi'nde ise alıcının isteği doğrultusunda suyla ilgili yapılarda genelde havuz ve çeşmenin bir parçası olarak düşünülmüştür[817].

Örneğimizdeki pelerine ait kıvrımlar Myrina[818] örneklerine göre daha plastiktir. Daha şematik kıvrımların hakim olduğu Myrina örneğine göre daha erken bir tarihten olmalıdır. Oldukça dolgun bir gövde yapısına sahip figürinde, iki yana açılmış bacaklar şişkindir. Göbek deliği ve cinsel organı betimlenmiştir. Figürindeki dolgun yapıyla birlikte rahat duruş tarzı Hellenistik Dönem Eroslarındaki tipik betimlerden biridir. **K.71** üretim tekniği, stilistik özellikleri ve kontekst buluntularına göre MÖ 2. yy sonlarına tarihlenmiştir.

6.2.3.5.2 Kaz Üzerinde (K.72)

Bu grup tek örnekle temsil edilmektedir. **K.68** ile kontekst olarak ele geçmiştir. Sadece yunus üzerinde değil, Eros'un başka hayvanlar üzerinde otururken betimlendiği kompozisyonlar Hellenistik Dönem'de oldukça popülerdir[819]. Eros ayakta duran kazın boynundan tutarak üzerine binmeye çalışmaktadır. Ayak bileklerine kadar inen pelerin giyimlidir. Başı cepheden, vücudu 3/4 dönük verilmiştir. Sol bacak ileri atılmıştır. Başında kısa bir çelenk taşır. Saçları ense hizasındadır. Örneğimizin çok yakın benzeri MÖ 1. yy'a tarihli Güney İtalya/Apulia'da[820] görülür. Örneğimizin de stil özellikleri ve kontekst buluntularına göre MS 1. yy'a tarihlenebileceğini düşünüyoruz.

6.2.3.6 Uçan Eros (K.73)

Tek örnekle temsil edilen örneğimiz **(K.73)**, Aldağ nekropolü 44 numaralı mezar buluntusu olarak ele geçirilmiştir. Tipin varyasyonları vardır. Örneğimizde Eros genç erkek tipindedir. Genel görünümünde dolgun vücut yapısından ziyade, zarif bir hava

[817] Şimşek 2016, 801, Kat. 7, Fig. 18. Yunusun, vazo, heykel ve friz üzerindeki farklı betimleri, ikonografisi ve ayrıntılı bilgi için bkz. Ridgway 1970, 86-95; Gersht 2001, 71. Mermerden yapılmış binici Aphrodite tasviri için ayrıca bkz. Friesländer 2001, 71, Fig. 8.

[818] Mollard-Besques 1963b, Pl. 56 d-MYR638, e-M43, F- MYR117; Pottier vd. 1888, XVII.

[819] Eros'un kuğu, ördek veya nadiren tavus kuşu sürdüğü tasvirler Hellenistik dönemin sonlarından itibaren Yunanistan, Anadolu ve Güney İtalya koroplastik atölyelerinde popülerdir. Horoz üzerindeki tasviri için bkz. Thompson 1965, Pl. 20, 13. Thessaloniki örneği, koroplast imzalı (ΓΡΑΠΤΟΥ ΠΟΙΗΜΑ) tavuskuşu üzerinde ki Eros için bkz. Tsimpidou-Avloniti 2017, Kat. 118 (MÖ 1. yy-MS 1.yy).

[820] Besques 1986, Pl. 13- D3409d; D3408e; D3410f. Kaz üzerinde oturan Aphrodite Eros betimli örnek için bkz. Mollard-Besques 1963b, Pl. 36, e-MYR43.

görülmektedir. Tanagra figürin geleneğinde görüldüğü gibi kaidesiz olarak üretilmiştir. Eros, öne doğru uçarken, kanatları açılmış, sağ bacağı biraz ileri, sol bacak tam tersi geri, sağ kolu yukarıya, sol kolu ise yana açılmış olarak gösterilmiştir. Duruşa bağlı olarak arkada kalan sağ ayak gergindir. Ayak kısmı eksik olduğundan, ya ayakucuyla zemine basar ya da zeminden yüksektedir. Başı soluna, vücudunun üstü sağına dönük ve hareketlidir. Duruşa bağlı olarak sağ omuz yukarıdadır. Omuzlarından göğsüne inen pelerini dışında çıplaktır. Pelerin boyun altında "V" şeklini almıştır. Pelerinle betimlendiği örnekler, Stratonikeia koroplastiği içinde **K.70**, **K.71** ve **K.72** numaralı figürinlerde görülür. Tüm örneklerde pelerin yine boyunda "V" şeklini almıştır. Omuzlarından çıkan kanatlar, detaylandırılmadan düz şekilde verilmiştir. Birden fazla kalıpla üretilmiş olup, yedi parçanın birleşiminden oluşmuştur. İçi dolu baş, kollar, bacaklar ve kanatlar sonradan gövdeye birleştirilmiştir. Arkası işlenmiş olan figürün kalçası ve sırt omur çizgisi belirgindir. Koroplastların elle yapma çabalarına rağmen yüzeylerinde hasarlar oluşmuştur. Yüksek sanatsal kalitesine ulaşmayan figürlerden biridir. Yüzü büyük ve dolgundur. Alnı kısa saç bukleleri çevrelemiştir. Sol bacağın diğerine göre belirgin bir şekilde önde verilmesiyle figüre hareket kazandırılmıştır. Bu yönüyle Geç Hellenistik Dönem'de özellikle Myrina atölyelerinde sıkça karşılaşılan hareketli Eros betimlemeleriyle benzerdir.

Çocuk Eros tipleri MÖ 3. ve 2. yy'larda Tanagra, Troia, Atina ve Eretria'da oldukça yaygındır. Eros, Hellenistik Dönem terrakotta figürinler arasında genellikle uçan bebek olarak betimlenirken, Stratonikeia örneğinde bir genç erkek olarak betimlenmiştir. Örneğimize göre daha tombul, hareketli Tanagra[821] ve Eretria[822] örnekleri MÖ 3. yy'ın 2. yarısına tarihlenmiştir. **K.73**, yapım tekniği, stil özellikleri ve kontekstine göre MÖ 2. yy'ın 2. yarısından olmalıdır.

6.2.3.7 Diğer Tasvirler (K.74-K.84)

Börükçü Mevkisi, 03BS04 numaralı dokuma atölyesinde[823] ele geçirilen **K.74**'de, yüksek dörtgen kaide üzerinde Eros çıplak olarak cepheden tasvir edilmiştir. Stratonikeia koroplastiği içindeki diğer eserlerden farklı olarak kabartma şeklinde işlenmiştir. Üzerinde bulunduğu L şeklindeki platformda, köşede yer alan Eros, muhtemelen grup ikonografisinin bir devamı gibidir. Üstten ve sol yandan kırık olduğundan devamı takip

[821] Burn-Higgins 2001, Pl. 26, 2144; Pl. 28, 2149-2156.
[822] Burn-Higgins 2001, Pl. 29, 2161, Pl. 30, 2162-2167.
[823] Tırpan-Söğüt 2004, 374-375, Res. 1-2. Sondajda ele geçirilen 03BS04-S03 numaralı sikke tarihlendirmesi için bkz. Ekici 2015, 141, Pl. 3, No. 59 (MÖ 125-81).

edilememektedir. Bu şekilde ki bir platformun tercih edilmesi, muhtemelen eserin dengede durmasını sağlamak için tercih edilmiş olmalıdır. Diğer örneklerde gördüğümüz pişirme deliği yoktur ve kaidenin altı düz verilmiştir. Bu yönüyle ilk örneği oluşturur.

Söz konusu **K.74**, çocukluktan çıkmış genç bir Eros betimlemesidir. Kanatsız olarak tasvir edilmiştir. Başı sağına ve aşağıya doğru eğimlidir. Sol bacak sabit, sağ bacak hafif öne ve yana açılarak dizden hafifçe kırılmıştır. Sağ kol serbestçe aşağıya doğru sarkıtılmış, dirsekten bükülü sol kol kalça hizasında muhtemelen sol eliyle manto ucunu tutar şekildedir. Genel görünümünde zarafet ve incelik hâkimdir. Göbek deliği ve cinsel organı belli edilmiştir. Arkadan ayakuçlarına kadar inen mantosunun kıvrımları sol yanda daha belirgindir. Saç detayı ve portre özellikleri belirgin değildir. Kollarının takibinde elleri görülmez. Muhtemelen her iki eliyle mantosunun kumaşından tutmaktadır. Detaylar belirgin değildir. Ayak parmakları da işlenmemiş olup sağ ayak neredeyse kaideyle bütünleşerek düz bir şekil almıştır. İşçilik oldukça kötüdür.

MÖ 3. yy'da Tanagra'da Eroslar daha çok afacan görüntüleriyle tanınmaktadır. Myrina örnekleriyle MÖ 200 yıllarından sonra hem çocuksu hem de genç görünümleriyle tasvir edilmeye başlanmıştır. Bu genç Eros tiplemelerinde göze çarpan en belirgin özellik ise MÖ 4. yy başlarında Güney İtalya vazolarında sevilerek uygulanan ve örneğimizde de görüldüğü gibi dişiliğe varan vücut formlarının tercih edilmiş olmasıdır. Myrina'da çok sayıda örneği görülen bu tip genel olarak tüm Ionia'da rağbet görmüştür[824].

03BS04 numaralı sondajda bulunan sikke[825] ve seramik buluntularına göre dokuma atölyesi olarak kullanım gören binanın ilk inşası MÖ 4. yy'a aittir. Sonraki düzenlemelerle binanın MÖ 2. yy'ın sonlarına hatta MÖ 1. yy'ın başlarına kadar kullanıldığı düşünülmektedir[826]. Figürü, stilistik ayrıntılarına göre tarihlemek oldukça güçtür. Benzer örneklerden hareketle MÖ 1. yy içinde yapılmış olabileceği düşünülmektedir.

K.75, Börükçü Mevkisi, 06BS10 numaralı sondaj buluntusu olarak ele geçirilmiştir. Muhtemelen aplik olarak kullanılmış, figürlü plastere ait minyatür mimari eleman üzerinde kabartma olarak işlenmiştir. Eros, 1-3 yaşlarında bir çocuk görünümündedir. Baş ve vücudu 4/3 sağına dönüktür. Çıplak olarak tasvir edilen Eros, vücut hatları dolgun, tombul bir çocuk olarak tasvir edilmiştir. Figürün uzuvlarında proporsiyon bozukluğu görülür. Sağ omuzuna göre, sol omuzu daha aşağıda olup sol kola

[824] Winter 1903 (I), 255: 6-7; Işın 2007, 70.
[825] Sondajda ele geçirilen 03BS04-S03 numaralı sikke tarihlendirmesi için bkz. Ekici 2015, 141, Pl.3, No. 59 (MÖ 125-81).
[826] Tırpan-Söğüt 2004, 374-375.

sarılı aslan postu aşağıya doğru sarkıtılmıştır. Sol eli bu örtünün altında kalacak şekilde kumaşı kavramıştır[827]. Vücudun üstü diktir. Sol bacak vücudun ağırlığını taşır, hareketli olması gereken sağ bacak gergindir. Kumaş kıvrımları özensiz ve yüzeysel işlenmiştir. Omuzları sağına dönük olup sol kanadı açıktır. Kanat detayları verilmemiştir. Baş yapısı ise Hellenistik Dönem'de sıkça görülen Eros başları şeklindedir. Saç başın tepesinde iki fiyonk kurdele şeklinde, yanlarda bukleli olarak inmektedir. Benzer saç stili Troas[828] örneğinde görülür. Örneğimizde, yuvarlak etli yüzünde ayrıntılar belirgin değildir. Eros'un aslan postu içindeki görünümü Myrina'dan bilinmektedir[829]. Çok iyi korunamamış eserin stilistik ayrıntılarının tespiti de zordur. Vücudun dik duruşuyla Tralleis[830] örneğine benzer.

K.76'da yüksek silindir kaide üzerinde Eros çıplak cepheden ve ayakta verilmiştir. Üst gövdesi hafif soluna döndürülmüş gibidir. Tombul, etli yapıdaki Eros 1-3 yaşında bir çocuk görünümündedir. Sol bacak dizden bükülerek öne atılmış, sağ bacak vücut ağırlığını taşımaktadır. Kırık olan üst gövde de sağ kol dirsekten bükülerek gövdeye bitişik şekilde sola doğru uzatılmıştır. Muhtemelen elleriyle bir nesne tutmaktadır. Vücut konturları orantısız olup sağ kolu vücuduna göre oldukça incedir. Figürü Eros olarak niteleyen kanatları sağ omuz arkasından belirgindir. Sağ omuzdan sol kalça üstüne çapraz inerek beli dolanan pelerin kıvrımı kalın rulo şeklindedir. Benzer örnek Tralleis'de[831] mezar buluntusu olarak ele geçirilmiştir. Örneğimizdeki gibi profilli kaide üzerinde yükselen Eros tombul, etli bir yapıdadır. A. Saraçoğlu tarafından MÖ 1. yy ve sonrasına tarihlenmiştir. Örneğimize göre vücudu daha diktir. Vücut uzuvlarının daha hareketli oluşundan dolayı Tralleis örneğine göre daha erken bir tarihten olmalıdır. Bundan dolayı **K.76** numaralı eserin MÖ 2. yy içinde değerlendirilmesi öngörülmüştür.

K.77'de kanatlarından tanınan çıplak tasvir edilen çömelmiş Eros figürini, bir önceki örneğe göre 1,5-2 yaşında bir bebek görünümündedir. Karakteristik olarak çocuksu oranları, etli vücudu ve çocuksu çıplaklığı masumiyet ifadesinin yansıtılmasında önemli etkendir. Oturur pozisyonda bacakları üst üste bindirilmiştir. Sağ ayağını kasığına doğru çekmesi sonucunda üstte kalan sol bacağı daha yüksekte, düz uzatılmıştır. Eksik olan ayakları sonradan eklemedir. Tombul gövdenin ağırlığı sağ bacağa verilmiştir. Sağ

[827] Eros'un benzer pozu için bkz. Schürmann 1989, Taf. 80, Nr. 447.
[828] Tavukçu 1999, Lev. 23, Kat. No. 89.
[829] Burr 1934, Pl. VII, Nr. 17.
[830] Saraçoğlu 2010, 489, Res. 10; Saraçoğlu 2015, 482, Res. 4c2 (Dromoslu oda mezar, MÖ 1. yy ve sonrası).
[831] Saraçoğlu 2010, 489, Res. 10; Saraçoğlu 2015, 482, Res. 4c2 (Dromoslu oda mezar, MÖ 1. yy ve sonrası).

kol, vücudun hareketine uygun olarak dirsekten bükülerek sol göğüs altından uzanır. Muhtemelen oturur durumda bir müzik aleti çalıyor ya da birçok Hellenistik Dönem Eros figürininde olduğu gibi horoz ya da köpek gibi bir hayvanla oynuyor olmalıdır. Sağ kolda proporsiyon bozukluğu dikkat çeker. Başı kuvvetle soluna dönüktür ve ilgilendiği şeye doğru bakmaktadır. Figürü Eros olarak niteleyen kanatların başlangıç yeri sağ omuz arkasından belirgindir. Yuvarlak, tombul bir yüze sahip olan Erosun saçları alnın ortasından geriye doğru saç örgüsü şeklinde, yanlarda bukleli olarak inmektedir. Örgülü saç modeliyle Troas[832] örneğiyle benzeşir. Portre özellikleri yüzeyseldir. Dolgun bir yüz yapısı, şişkin yanaklar, şişkin burun ve iri göz yapısına sahiptir. Benzer tipolojideki örnekler Kyzikos[833] ve Amisos[834] gibi merkezlerde karşımıza çıkar. Ayrıca oturma pozisyonu olarak Troas[835] örneğiyle de karşılaştırılabilir. Örneğimiz benzer örneklerden hareketle MÖ 2. yy içinde yapılmış olmalıdır.

K.78-K.84 Eros figürin başlarıdır ve farklı stilleri yansıtırlar. Ancak çoğunda ilk göze çarpan nokta diğer örneklerde de görüldüğü gibi dolgun yüz yapılarıdır. Figürinlerde tombul formlar ve şişman yüzler, MÖ 3. yy boyunca kullanılmış ve Eroslarda karakterize edilmişlerdir[836].

Naos buluntusu olan ilk örneğimiz (**K.78)**, genç Eros başına aittir. Bebek ve çocuk görünümündeki örneklere göre daha ince bir şekilde modellenmiştir. Aşırı tombul ve şişman yüz yapısı görülmez. Yanakların tombul olması, dudak ile çene arasındaki çukurluğun iyice belli edilmesi ve dudakların aralıklı bırakılmasıyla yüzde mutlu, masum bir ifade yakalanmıştır. Alnın hemen üzerinde bulunan yuvarlak saç düğümü karakteristiktir. Kısa, dalgalı saçları kulakları kapatarak enseye kadar uzanır. Yüzünde küçük ayrıntılar dahi plastik özellik taşımaktadır. Yuvarlak alnı geniş, gözler badem şeklinde, küçük burnu doğal verilmiştir. Naos buluntusu ikinci örneğimiz **(K.79)** yuvarlak ve dolgun yüz hatları ile çocuksu görünüme sahiptir. Yuvarlak alnı bombeli, yanaklar dolgun, burun kısa ve geniştir. **K.78**'de görüldüğü gibi alnın hemen gerisinde bulunan yuvarlak saç düğümü belirgindir. Ayrıca kulak hizasında yoğunlaşan buklelerle gösterilmesi Eros betimlerinin saç stillerini yansıtır. Yanakların tombul olması, dudak ile çene arasındaki çukurluğun iyice belli edilmesi, gözlerin derinde verilmesiyle yüzde mutlu, masum bir ifade yakalanmıştır.

[832] Tavukçu 1999, Lev. 53, Kat. No. 211 (Oturan çocuk, MÖ 3. yy sonları).
[833] Meral-Has 2011, 70, Res. 3 (Çocuk figürini/Tapınak oğlanı?)
[834] Atasoy-Zeyrek 2004, 119, Res. 44-45. MÖ 4. yy örneği için ayrıca bkz. Doğer 2014, Res. 1.
[835] Tavukçu 1999, Lev. 53, Kat. No. 210 (Kaz tutan kız, MÖ 3. yy sonları).
[836] Gürbüzer 2012, 125.

Naos buluntusu **K.80** ve **K.81** ise **K.78** ile benzer pozdadır. **K.82**, Stratonikeia koroplastiği içindeki en küçük buluntuyu oluşturur. Naos buluntusu Eros başı nohut büyüklüğündedir. Çok küçük olmasına rağmen plastik kalitesi olağanüstüdür. Yüz hatları çok çocuksudur. Yüz geniş, yanaklar tombuldur. Ağız küçük, badem gözler çekiktir. Çocuklara özgü örgü başın tepesinde ayrıntılı çalışılmıştır. Kulak hizasına kadar düz şekilde inen saçlar, kulak hizasında yoğunlaşan buklelerle enseye doğru uzanır. Bukleli saçın ayrıntıları koroplast tarafından özenle çalışılmıştır. Oval yüzde, yuvarlak alnı geniş, yanaklar dolgun, küçük burun basıktır. Etli göz kapakları arasında gözler oldukça kısık verilmiştir. Sağ kulak altında küçük bir aplik deliği bulunmaktadır. Kulak hizasındaki iri saç bukleleri, sonradan başın üzerine aplike edilmiştir. Benzer stildeki Eros başları Myrina[837] ve Aigai'de[838] görülmektedir. Naos buluntusu Eros başları kontekstine göre MÖ 2. yy'ın 2. yarısına tarihlenmiştir.

K.83 numaralı genç Eros başı Lagina Kutsal Alanı, altar buluntusu olarak ele geçirilmiştir. Saç modeli **K.77** ve **K.82** ile benzer olup Erosu karakterize eder. Kulak hizasında yoğunlaşan saç bukleleri **K.82**'ye göre daha düzensiz olup kısa ve incedir. Portre özellikleri plastik verilmiştir. Oval dolgun yüzde yuvarlak alın geniş, hareketli ağızda etli dudaklar hafif aralıklı, çenesi tok, burun kanatları ve deliği belirgindir. Etli göz kapakları arasında gözler kapanacak derecede oldukça kısık verilmiştir. Benzer saç örgüsü Mısır[839], Tralleis[840] örneklerinde görülmektedir.

Nekropol buluntusu olan ancak mezar numarası belli olmayan **K.84** tombul, şişman yüz yapısıyla muhtemelen Erosu karakterize etmektedir. Yüzeyindeki korunagelmiş kırmızı boya izleri rahatlıkla görülebilmektedir. Ancak diğer Hellenistik Dönem Eros başlarında görülen beyaz astar görülmez. Saç modeli oldukça stilizedir. Şematik yapısıyla diğer örneklerden daha geç bir tarihten olmalıdır. Yapım tekniği ve stil özelliklerine göre MS 1. yy'a tarihlenmiştir.

6.2.4. Hermes

Antik çağda yolları ve kentlerin sınırlarını korumak amacıyla dikilen hermeler, haberci tanrı Hermes'ten türemiştir. Hermes yolları korurken aynı zamanda ölülerin öbür dünyaya olan yolculuklarında onlara eşlik etmektedir[841]. Başlangıçta Hermes ile sınırlı

[837] Leyenaar-Plaisier 1979, 274, Pl. 103, 713 (MÖ 2. yy).
[838] Dereboylu 2012, 352, K.41, Lev. 23 (MÖ 2. yy).
[839] Breccia 1930, Lev. XI, Nr. 4, 6 (Saç örgüsü).
[840] Çekilmez 2017, Lev. 62, Kat. No. 39 (Örgü saç).
[841] Kepçe-Gerçeker 2011, 29.

olan bu form daha sonra tüm tanrılar için kullanılmıştır[842].

6.2.4.1 Hermes Kriophoros (K.85)

Tek örnekle temsil edilen erkek figür **(K.85)**, Kabasakız nekropolü mezar hediyesi olarak ele geçirilmiştir. Hermes'in en güzel ve muhtemel en iyi bilinen epitetlerinden biridir ve yansımaları Hristiyanlık sanatında da görülür. Koç taşıyan çocuk figürinleri literatürde *Kriophoros* olarak geçmektedir ve kökeni *Hermes Kriophoros*'a dayandırılmaktadır[843]. Heykel, kabartma ve koroplastik sanatında çeşitli tasvirleri görülen bu tipin Yunan sanatında en erken örnekleri MÖ 7. yy'dan itibaren görülmeye başlar. *Hermes Psykhopompos* epiteti ile ruhların Hades'e yapacağı yolculukta rehber görevi üstlenmektedir.

K.85'de, ensesi üzerinde kuzu ya da koyun taşıyan genç yaşta erkek bir çocuk, ayakta ve cephesel tasvir edilmiştir. Portre özelliklerinden ergen yaşlarında bir çocuğu temsil ettiği bellidir. Kısa kollu, belden ince bir kemerle bağlanan kısa bir tunik giyimlidir. Vücudun hareketinden dolayı üst gövde de oluşan elbise kıvrımları dikey çizgi şeklinde, kemer altına düşen kıvrım ise "V" biçimlidir. Figürün başı çok hafif öne eğimli olup hafif sağa yatırılmıştır. Üçgenimsi yüzde badem şeklindeki gözlerin yüzüne oranla büyük olduğu görülür. Göz kapakları kalın ve şişkin, göz bebekleri hafifçe oyularak işlenmiştir. Öne taranan saçlar alın çevresini dil motifi şeklinde çevreler.

Örneğimiz mezar buluntusu olması sebebiyle ölen kişinin güvenli geçişini sağlamak amacıyla *apotropaik* bir anlam taşıyor olmalıdır. Mezarlar dışında bu tipteki figürinlerin kutsal alanlarda da ele geçirildiği bilinmektedir. Kutsal alanlarda ele geçirilen omzunda koç, keçi, buzağı taşıyan bu tipteki heykel ve figürinler adak olarak değerlendirilmiş ve kült ritüelinde kurban seremonileri yapan kişiler olarak yorumlanmışlardır[844]. Miletos Aphrodite kutsal alanında bulunan hayvan kemikleri, hayvan kurbanının kült ritüelleri arasında yer aldığını, hayvan taşıyan figürlerinde kutsal alana hayvan taşıyan müritler olduğu yönündedir. Benzer ikonografideki figürlerin farklı kültlere ait kutsal alanlarda ele geçmesi, bu figürinlerin bir tanrı ya da tanrıça ile ilişkilendirilemeyeceğini, pratiğinde hayvan kurban edilen tüm kültlerde adak eşyası olarak kullanıldığına işaret etmektedir[845].

---

[842] Higgins 1963, 26.
[843] Şakar 2015, 209; Özbay 2019, 77.
[844] Emecik yakınlarındaki Apollon Tapınağı'nda bulunmuş, Kıbrıs'tan ihraç edildiği düşünülen kurban taşıyıcı terrakotta figürin için bkz. Kleibl 2006, Kat. 341, 342 Taf. 87,1, 88,1; Kleibl 2009, 120, Abb. 4a-d.
[845] Şakar 2015, 209 vd.; Özbay 2019, 77 vd.

Figürün gözbebeğinin oyularak işlenmesi MS 2. yy'ı işaret eder[846]. Kısa saç modası ve alına dökülen kıvrımlarıyla Stratonikeia koroplastiği içinde değerlendirdiğimiz Sadaklı Ephebos figürinlerinin saç tipini anımsatır. Ancak düz dilimler şeklindeki kalın bant modeli daha geç bir tarihi gösterir. Metalik sertlikteki kıvrım yapısı, stili ve kontekstine göre MS 2. yy'ın ilk yarısına tarihlenmesi uygun görülmüştür.

Cyprus'ta[847] MÖ 6. yy'a tarihlenen kireçtaşından yapılmış örnekler bulunmaktadır. Koroplastik sanatı içinde benzer örnekler Myrina[848], Smyrna[849], Afyonkarahisar Müzesi[850], Taranto[851], Boeotia[852], Tarent, Capua[853], Kertsch[854], Beirut[855] ve İtalya[856] gibi yerlerde görülmektedir.

6.2.5 Dionysos **(K.86-K.88)**

Şarap ve tiyatro gösterilerinin tanrısı olan Dionysos, Stratonikeia'da görülen kültler arasındadır. Dionysos'a ait terrakotta figürinlerde bu kültün kentteki yaygınlığını gösterir. Stratonikeia koroplastiği içinde zengin bir repertuar içermektedir. Tipolojik çeşitlilik içinde Dionysos maskeleri, Dionysos'a ait Hermeler ve başlar yer alır. Çoğunluğu mezar buluntusu olarak ele geçirilmiştir. Bu da Dionysos'ın kithonik karakterli bir tanrı olmasıyla ilişkilidir[857]. Antik inanışa göre Dionysos, kışın asma yapraklarının kuruması; ilkbaharda canlanması ile birlikte yeniden doğuşun simgesidir. Bu sebeple Dionysos ölüp, yeniden dirilmenin ve ölümden sonraki hayatın varlığının da göstergesidir[858]. Özellikle Dionysos ve onun alayına eşlik eden Pan figürüne ait güzel örneklerin görüldüğü Kurul Kalesi son yıllarda çok önemli buluntulara imza atmıştır[859].

---

[846] Hadrianus Dönemi'nde heykel ve plastik sanatlarda ışığı tutmak ve bakışlara daha fazla ifade katmak için göz bebekleri oyulurdu (Rous vd. 2015, 128).
[847] Hermary-Mertens 2014, 149, Kat. 170; 150, Kat. 171 (MÖ 6. yy).
[848] Winter 1903 (II), Pl. 364: 1-3; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 108, Nr. 742.
[849] Burn-Higgins 2001, Pl. 62, Nr. 2335 (Keçi taşıyan Eros, MÖ 2. yy).
[850] Özbay 2019, 77, Kat. No. 60 (Hellenistik Dönem).
[851] Winter 1903 (II), Pl. 363: 1-4; Poli 2014, Fig. 1-3.
[852] Mollard-Besques 1954, Pl. X, B80 (Thebes), B81 (Thespies); Mollard-Besques 1963a, Pl. VII, 2 (Arkaik Dönem)
Boiotia-Arkaik
[853] Winter 1903 (II), Pl. 363: 5.
[854] Winter 1903 (II), Pl. 364: 4-5.
[855] Winter 1903 (II), Pl. 364: 6.
[856] Winter 1903 (II), Pl. 364: 7.
[857] Işın 2007, 84.
[858] Saraçoğlu 2005, 323.
[859] Şenyurt 2017, 138, Res. 10.

Resim 56

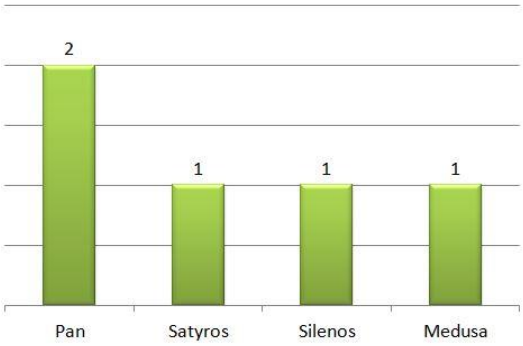
Bu grup altında, biri naos diğerleri müze deposu olmak üzere üç adet Dionysos başı değerlendirilmiştir **(Res. 56)**. Müze deposu buluntuları **(K.87**, **K.88)** büyük olasılıkla nekropol alanından gelmiş olmalıdır. Özellikle **K.86**, diğer iki örneğe göre oldukça iyi bir işçilik ortaya koyar. Naos buluntusu **K.86**'da başın her iki yanındaki üç adet sarmaşık yaprağından ve başın her iki ucundaki meyvelerden ve efemine yüzünden Dionysos'un tasvir edildiği açıkça bellidir. Tanrı burada, Hellenistik Dönem'in başında yaratılan Dionysos tiplemelerini anımsatan bir ikonografi uyarınca çok genç betimlenmiştir. Bakışları oldukça patetiktir, buda başın eğikliğini daha belirgin hale getirmektedir. Sıkıca kapalı bir ağzı ve kısa sayılabilecek bir burnu olduğu söylenebilir. Bu form Myrina'da[860] Hellenistik Dönem'de çok fazla kullanılmaktadır. MÖ 2. yy'a tarihlenen bir Dionysos heykelcik başı, örneğimizle çok fazla benzerlik göstermektedir.

K.87 ve **K.88** Stratonikeia koroplastiği içinde geç dönemi temsil eden örneklerdir. Yüz tipi ve saç biçimi Dionysos betimlemelerini anımsatmaktadır. Ancak **K.88**, genel görünümüyle Stratonikeia koroplastiği içinde değerlendirdiğimiz Sadaklı Ephebos figürinleri ile **(K.114-K.132)** yakın benzer özellikler taşır. Her iki figürde çok genç betimlenmişlerdir. Başlarında taşıdıkları yaprak ve meyvelerden oluşan taç oldukça stilizedir. **K.87**'de alna kahkül gibi dökülen düz taranmış saçlar oldukça kabadır ve bu yönüyle Stratonikeia örnekleri içinde benzeri görülmez. Klasik tarzı yüzünde göz kapakları etlidir. Yüzün heykel sanatı bakımından olan özellikleri bu başları Leiden Dionysos'u[861] olarak bilinen tipe yaklaştırmaktadır. Koroplastik sanatı içinde benzer örnek Smyrna[862] örneklerinde karşımıza çıkar. **K.88**'de yüzün neredeyse yarısını kaplayan badem formundaki göz şekli MÖ 1. yy ile MS 1. yy'ın ilk yarısına ait örneklerde karşımıza çıkar. Portre özelliklerinin işlenmesinde özellikle gözlerdeki bozulmanın en üst düzeyde olduğu görülür. Tüm yüzey kırmızı renktedir. Baş ve yüzdeki detaysız ve kaba anlatım üslubuna ve benzerlerine göre MS 1. yy'ın ilk yarısına tarihlenmiştir.

[860] Mollard-Besques 1963b, Pl. 197, h-2972.
[861] Rous 2009, 146, Res. 53.
[862] Leyenaar-Plaisier 1979, 201, Lev. 75, Nr. 479-490; Lev. 77, Nr. 518.

6.2.6. Karışık Varlıklara Ait Tipler **(K.89-K.92)**

Bu başlık altında 5 adet örnek değerlendirilmiştir. Çoğunluğunu Pan figürü oluşturmaktadır **(Grafik 14)**.

Grafik 14

Mitolojideki karışık varlıklar, Stratonikeia koroplastiği içerisinde yerini almış ve sevilerek kullanılmıştır. Bu grupta, koroplastların yaptığı çeşitli eklemeler ve çıkarmalarla değişik biçimlerde ve farklı yerlerde kullanım alanı bulan Silenos, Papposilenos ve Satyros figürleri yer almaktadır. Modern literatürde sürekli birbirine karıştırılan bu figürlerde anlam kargaşasını önlemek için ayırt edici özellikler detaylı olarak ele alınmıştır.

Hellenistik Dönem'den itibaren ikonografide moda olan Silenos[863]/Satyros[864] figürleri, Stratonikeia koroplastiği içerisinde sayıca yoğunluğu oluşturan eserler arasında olup toplam sayısı 12'dir. Tekil örnekler **(K.89**, **K.90)** mezar hediyesi olarak ele geçmiş olup, "Figürlü Mangal Tutacı" altında değerlendirdiğimiz satyros/silenos betimlemeli 10 adet figürlü kulp **(K.325-K.334)** Stratonikeia ve çevresine ait farklı yerleşmelerden gelmiştir. Stratonikeia örnekleri içerisinde Satyros/Silenos tipinin gelişimini bir nebzede olsa takip etmek mümkündür.

Silenoi-Satyroi antik mitolojide her ne kadar bir tanrı olmasa da Dionysos kültü içinde yer alan önemli figürlerdir ve Dionysos'u temsil ederler. Başlangıçta, özellikle Anadolu'nun Phrygia Bölgesi'nde, hayatın sırlarına ermiş, bir müzisyen ve bilge kişiliğinde, Dionysos'tan bağımsız olarak saygı gören Silenos-Satyros, sonraları Dionysos'un alayına katılmasıyla kaba ve gülünç bir kimliğe bürünmüştür. Bu neşeli yaratıklar, kırlarda dolaşır, ormanda hayvanlarla birlikte yaşar ve tıpkı onlar gibi insanlar tarafından tuzağa da düşürülürler. Müziği, dansı ve şarabı çok severler, Maenadlar'ın,

[863] Tekil: Silenos, Çoğul: Silenoi (Silenoslar).
[864] Tekil: Satyros, Çoğul: Satyroi (Satyroslar).

Nympheler'in peşinden ayrılmazlar. Fazla içince şiddet dolu kontrolsüz davranışlarda bulunurlar. Onlar, artık yabanıl doğayı simgeleyen, dizginlenemeyen, şehvetli tutkuları ve hayvanca içgüdüleri kişileştiren demonlardır. Öte yandan Dionysos'un eğitmeni ve en yakın arkadaşı olarak da Silenos'tan söz edilmektedir[865].

Silenos-Satyros-Papposilenos kavramları ve betimleri önceleri birbirinden ayırt edilmezken, Satyr Oyunları'nın etkisiyle iki belirgin tip ortaya çıkmıştır. İlki; yaşlı, saçları dökülmüş, hantal ve koca göbekli Silenos-Papposilenos, diğeri ise genç, gür saçlı, diri ve atletik vücutlu Satyros'dur[866].

Genç satyrler ve yaşlı silenoslar Arkaik ve Klasik dönemlerden beri Dionysos ile beraber gösterilir ve vazo resimleri[867] (MÖ 7.-5. yy) üzerinde sıklıkla tercih edilmişlerdir. İlk betimleri (MÖ 7. yy) insan ve hayvan doğasına ait özelliklerin bir arada görüldüğü yarı hayvan yarı insan (insan gövdeli, at kulaklı, kuyruklu, toynaklı) [868] yaratıklar olup zamanla keçi ayaklarını kaybetmiş ancak hayvan kulaklarını, kuyruklarını korumuşlardır. MÖ 5. yy'dan itibaren Silenos/Satyros betimlemelerinde insani görünüm ön plana çıkar. Papposilenoslar- Silenoslar yaşlı, Satyroslar ise genç figürler olarak ayırt edilmektedir. MÖ 5. yy'a tarihlenen Myron'un yaptığı Marsyas, bir satyre ait ilk önemli heykeldir[869]. MÖ 4.-3. yy'da ise Silenos/Satyros tasvirleri artık at değil tamamen insan bacaklı yapılmış olup sivri kulaklarından ve nadir olarak betimlenen kuyruklarından anlaşılır. Tasvirlerde özelliklerinin hepsi her zaman bir arada bulunmayabilir. Ancak tümüyle insan biçimli olsalar da uzun sivri kulakları ya da kuyrukları kimliklerinin en belirleyici özelliğidir. Stratonikeia örneği **(K.89)** bu konudaki en güzel örneği sunar.

Heykeltıraşlıkta ise Praxiteles'in yaptığı iki satyr heykeli önemlidir. "*Dinlenen Satyros"* heykeli insan bacaklı betimlere en iyi örnektir. Orjinali MÖ 340-330'lara tarihlenen "*Dinlenen Satyros"* heykeli Apollon Sauroktonos'la benzerliği nedeniyle Praxiteles'in eseri olarak nitelendirilir ve en çok kopya edilen Satyroslar arasında yer alır. Bu döneme ait sık kopyalanan heykellerden bir diğeri ise "*Kâsesine Şarap Döken Satyros*" heykelidir[870]. Heykellerin MÖ 5. yy'da sahip olduğu tanrısal sakin görünüm,

[865] Hartman 1927, 37 vd. Satyr tipleri ve ikonografisi için ayrıca bkz. Klages 1977.
[866] Euripides yaşlı bir Silenos'un karşısına genç Satyroslar grubunu koymuştur. Bu yaşlı figür, Satyrosların babası ve eğitmeni olarak Papposilenos (Dede Silenos) adını taşımaktadır (Brommer 1959, 11 vdd.).
[867] Attik vazo betimleri için bkz. Bieber 1961, Fig. 31-33, 36-39, 43-45. Attika ve İtalyan vazolar üzerinde, tiyatro sahnelerindeki Silenos-Papposilenos betimleri ve açıklamaları için ayrıca bkz. Krumeich 2014, 139-157, Res. 1-13.
[868] Kuhnert 1915, 445 vdd.
[869] Smith 2002, 132.
[870] Münich Glyptothek Müzesinde bulunan "*Dinlenen Satyros" ve* Palermo Arkeoloji Müzesinde bulunan "*Şarap Döken Satyr"* heykellerinin Roma Dönemi kopyası için bkz. Uğurlu 2002, 385-386, Res. 11-12.

MÖ 4. yy'da giderek yerini realist tasvirlere bırakmış, vahşi, sarhoş ve şehvetli olarak gösterilmişlerdir.

Antik dönemde Satyros/Silenos tiplerini heykeltıraşlık eserler dışında, Attika ve Ionia vazo resimleri[871], terrakotta heykelcikler, terrakotta lahit[872], mangal kulbu ve sikkeler üzerinde; ayrıca çatı dekorasyonunda antefix olarakta kullanım gördüğü bilinmektedir. Stratonikeia koroplastiğinde mangal kulbu olarak kullanımına ait çok güzel örnekler yer almaktadır ve "Figürlü Mangal Tutacı" başlığı altında bu figürlü kulplar detaylı olarak irdelenecektir.

6.2.6.1 Papposilenos (K.89)

Korobaşı olan Papposilenos kocamış Satyroslara verilen addır. Tanrı Dionysos'un alayında yer alan ihtiyar, sarhoş bir satyr'dir[873]. İhtiyar silenos tiplemesi Stratonikeia koroplastik sanatında sık görülmektedir. Bu bağlamda Hellenistik Dönem'de Dionysiak kültüne olan ilgi Stratonikeialı koroplastlara da ilham kaynağı olmuştur. Tek örnekle temsil edilen örnek **(K.89)**, Stratonikeia müze deposunda etütlük malzemelerin arasından gelmiş ve araştırmalar neticesinde Akdağ nekropolü, 7 numaralı mezar buluntusu olduğu tespit edilmiştir. Kel kafası, kalın bıyığı ve yoğun sakallı yüzü Silenos betimlemelerinin özelliklerini taşımaktadır. Korunan kısımlara göre rahat bir pozda ayakta ve cepheden verilmiştir. Tüylü sol bacağını ileriye doğru atmıştır. Gözler, etli göz kapaklarının içinde küçüktür. Çatık kaşların ve göz çukuruna gömülmüş gözlerin gölgesi sayesinde bakışların ifadesi yoğundur. Burnu kısa, geniş ve basık, kulaklar kepçe ve sivridir. Bıyıklarla çerçevelenmiş ağız çok hafif aralıklı olup alt dudak dolgundur. Kaşlar çatıktır. Alnında ki derin çizgiler yüze yaşlı bir hava vermiştir. Gevşek, sakalı uzun bukleler halinde taranmış ve boynu kapatmıştır. Çeneye kadar inen bıyığı sakalla karışmıştır. Vücudun üst kısmı çıplaktır. Manto kumaşı bel çevresinde katlanmış olup göbek altında kolpos yapmıştır. Göbek üzerinde ve korunan sol bacakta vücut tüyleri işlenmiştir.

Benzer terrakotta örnekler Myrina[874], Tanagra[875], Thessaloniki[876], Cyprus[877], Patara[878], Smyrna[879] ve Tralleis[880] örneklerinde görülür. Cyprus, Patara, Smyrna ve

[871] Vazo resimlerinin birçoğunda, Silenos-Satyros betimlerinin yanında adları yer almaktadır.
[872] Klazomenai'den terrakotta bir lahit üzerinde (MÖ 550-500) görülmektedir.
[873] Erhat 1996, 205, 271.
[874] Mollard-Besques 1963b, Pl. 97, b- MYR685, d- MYR187 (MÖ 1. yy).
[875] Mollard-Besques 1972, 53, Pl. 61e.
[876] Tsimpidou-Avloniti 2017, Kat. No. 660 (Sağ elinde krater, MÖ 1. yy-MS 1 yy).
[877] Karageorghis vd. 2016, 212, Kat. No. 355, 356.
[878] Işın 2007, 93, K.55 (Silen maskesi MÖ 3.-2. yy).
[879] Mollard-Besques 1972, Pl. 277, D1452.
[880] Çekilmez 2017, Lev. 89, K. 70 (Baş, MÖ 2. yy'ın 2. yarısı).

Tralleis örnekleri silenos maskına ait örnekler olup portre özelliklerine göre karşılaştırma yapılmıştır.

Bazı terrakotta örnekler ise Papposilenos kostümü giymiş maskeli aktörlere aittir. Özellikle "*Çocuk Dionysos'u Taşıyan Papposilenos*" örnekleri koroplastik sanatında da sevilerek tercih edilen konulardan biridir. Stratonikeia örneğiyle en yakın benzer özellikler gösteren Myrina ve Tanagra örnekleri bu tipteki en iyi örnekleri verir. Her iki örnekte Stratonikeia örneğindeki gibi ayakta betimlenmiş figürinlerdir. Parça niteliğindeki Myrina[881] örneğinde yaşlı Silenosun portre özellikleri Stratonikeia örneğiyle oldukça benzerdir. Cepheden betimlenen Stratonikeia örneğinden farklı olarak başı kendi sağına ve aşağıya doğrudur. Sağ kucağında yer alan çocuk Dionysos'a doğru bakmaktadır. Diğer Myrina[882] örneğinde ise Silenos profilli, kısa-silindir bir kaide üzerinde ayakta verilmiştir. Sol bacak taşıyıcı olup Stratonikeia örneğinden farklı olarak sağ bacak öne doğru atılmıştır. Erkeklik uzvunu kapatan manto kumaşı Stratonikeia örneğinde olduğu gibi beline dolanmış olup portre özellikleri de oldukça benzerdir.

Tanagra örneğinde[883] ise yaşlı silenos yine benzer bir kompozisyonda sağ koluyla çocuk Dionysos'u taşımaktadır. Öne uzattığı sol eliyle de sarhoş olduğunu simgeleyen içki şişesini kaldırır şekildedir. Tüylü, dar bir elbise giymiştir. Sağ kolun altından vücudu diyagonal saran ve sol kola dolanıp aşağı sarkan kısa bir manto kumaşı erkeklik uzvunu açıkta bırakmaktadır. Stratonikeia örneğindeki gibi başı kel, kulakları kepçe, sivri ve bacakları tüylüdür. Gür, kıvırcık sakallarda sahiptir. Sert ve ciddi bir görünümde olan Stratonikeia örneğine göre yüzü komiktir. Tanagra örneği MÖ 3. yy'ın başına tarihlenmiştir.

Benzer örnekler vazo resimleri üzerinde de görülür. Bu resimlerde Satyr Oyunlarında tiyatro sahnesinde bir grup içerisinde betimlenen papposilenos, Papposilenos kılığına girmiş, terrakotta aktör figürlerinde olduğu gibi kürklü bir kıyafet -*χορταίος*- içinde gösterilmiştir. Giydiği bu kıyafet onu daha sert göstermektedir[884]. Giydiği dar elbisede silenosun göbek çevresinde ve özellikle bacağındaki keçi tüyleri oldukça belirgindir.

Stratonikeia örneğinde de Papposilenos kılığına girmiş bir aktöre ait olabilir. Vazo resimleri üzerindeki tasvirler bu görüşe ışık tutmaktadır. İncelediğimiz örnek yapım tekniği, stili ve karşılaştırmalara göre MÖ 3. yy'ın başlarına verilebilir.

[881] Mollard-Besques 1963b, Pl. 97, d- MYR187.
[882] Mollard-Besques 1963b, Pl. 97, b- MYR685.
[883] Mollard-Besques 1972, Pl. 61e.
[884] Thompson 1965, 35, Pl. 13, Fig. 1-7; Bieber 1961, Fig. 31-33, 36-39.

6.2.6.2 Dans Eden Satyr **(K.90)**

Bu tipe ait tek örnek (**K.90**) mevcuttur. Kabasakız nekropolü, mezar buluntusu olarak ele geçmiştir. Dionysos'un yoldaşı olan genç Satyr, dans eder şekilde, tam yuvarlak olmayan, zeminden hafifçe yükseltilmiş bir platform üzerinde durmaktadır. Ense köküne kadar inen kabarık saçları geriye doğru taranmıştır. Dans etmenin etkisiyle savrulan saçlar ancak bu şekilde verilmeye çalışılmıştır. Yüz oval, boyun kalın, etli göz kapakları arasında gözler küçük, küçük dolgun dudaklar hafif aralıklı, burun düz-geniş, kulaklar sivri, kaşlar çatıktır. Çatık kaşlardan doğan alın kırışıklıkları hafifçe belirgin ve sakalsız betimlenmiştir. Burun kökü belirgin olup, burun kanatlarının yanından başlayıp ağız köşelerine dek uzanan çizgi oluklar oldukça belirgindir. Yüzündeki korkunç ifadeye rağmen, dans etmesiyle yüzünde oluşan hafif tebessüm hissedilebilmektedir. Dinamik bir pozda sağ kol ileri uzanıp, dirsekten bükülmüştür. Sol kolu eksiktir. Eller çalpara tutar şekildedir. Dans etmek için yaptığı dönüş hareketine bağlı olarak başı ve belden üst kısmı ¾ kendi sağına doğru dönüktür. İki bacakta taşıyıcıdır. Sağ bacağın arkasından çapraz olarak geçen sol bacak, geride parmak ucuyla yere basar gibi, bir yükseltinin üzerine basmaktadır. Sağ bacak önde, hafif parmak ucundadır. Gövdesi çıplak olan satyr ön tarafını kapatan iki sıra sarmaşık yapraklardan oluşan beli kemerli bir peştamal giyer. Antik döneme ait betimlemede bu kıyafetlerden giyen satyrler eğlenceli sahnelerde yer aldılar[885]. Arka yüzde işlenmiş olan satyrin kalçası ve bacakları belirgindir ve çıplak olarak verilmiştir. Pişirme deliği yoktur. Buharlaşma, kaide altının açık bırakılmasıyla sağlanmıştır. Ayrı bir kalıpta yapılan baş kısmı ve elde yapılan içi dolu kollar sonradan gövdeye birleştirilmiştir.

Söz konusu eser A. Baldıran tarafından Pan olarak tanımlanmış ve Roma Dönemi'ne tarihlenmiştir[886]. Benzer örneklerden hareketle satyr olarak isimlendirmeyi uygun bulduğumuz örneğimizin en yakın benzerleri Anadolu'da ve Sicilya'da görülmektedir. MÖ 150-100 tarih aralığına verilen Priene[887] örneğinde **(Res. 57),** Stratonikeia örneğinde görüldüğü gibi Satyr'in belinde sarmaşık yapraklardan oluşan kısa bir peştamal bağlıdır. Sol omzundan ileriye doğru atlar vaziyetteki bir tekeyle birlikte tasvir edilmiştir. Teke muhtemelen Dionysos'a kurban edilecektir. Kaba, vahşi yüz ifadesi vardır. Kalın, kabarık bukleler halinde dağınık ve özensiz uzun saçlarıyla

[885] Picón-Hemingway 2016, 242.
[886] Baldıran 1990, 162-163, Res. 246-247.
[887] Winter 1903 (II), Pl. 369: 6; Zimmer 1994, 24, Abb.7, 115, Kat. 36; Rumscheid 2006, Taf. 112, 1-4 (MÖ 150-100).

Dionysos Thiasos'unda[888] vahşi tarafı temsil etmektedir. Vücut adaleleri oldukça belirgindir.

Diğer benzer örnekler MÖ 2. yy'la tarihlenen Scilya/Morgantina **(Res. 58)** ve Syracuse'da **(Res. 59)** görülür[889]. Satyr olarak değerlendirilen Morgantina Kuzey Hamamı buluntusu, Stratonikeia örneğinde olduğu gibi dans eder şekilde verilmiştir. Kaide veya incelediğimiz örnekte olduğu gibi platform üzerinde olmayıp zemine basar. Bir diğer benzerlik ise gövdelerinin çıplak olması, kısa ve ön tarafını kapatan beli kemerli bir giysi ile betimlenmeleridir. Stratonikeia örneğinden farklı olarak Morgantina ve Syracuse örneklerinde **(Res. 58-59)** giysi keçi kılı şeklinde kalın dalga motiflerden oluşur. Bir diğer benzer örnek yine Sicilya buluntusu olan ve Walters Sanat Müzesinde sergilen fildişinden yapılmış yürüyen Satyr örneğidir[890] **(Res. 60)**. Üzerindeki deliklerden bir mobilyada aplik olarak kullanıldığı düşünülen ve MÖ 2. yy'a tarihlenen söz konusu örnek, hem duruş hem de giysi yönünden Stratonikeia örneğiyle oldukça benzerdir. Bir başka Sicilya örneği Centuripe Enna eyaletinden gelmiştir **(Res. 61)**. Hellenistik Dönem'e ait terrakotta "*Dans Eden Satyr"* figürleri G. Biondi tarafından Forger atölyesine atfedilmiş olup Stratonikeia örneğiyle benzerdir[891].

Dans eden ya da hem dans edip hem de müzik aletleri çalan Satyroslara, terrakotta heykelcikler dışında bronz eserlerde de rastlanır. Dans eden Silenos/Satyros tasvirleri MÖ 4-3. yy'larda çok sık betimlenmişlerdir. Bu döneme ait orijinal bronz figürler arasında, sadece dans figürleri yapan Satyroslar çoğunluktadır. MÖ 4. yy'da dans sadece kol ve bacaklardaki hareketle sağlanırken, MÖ 3. yy'da bu hareket tüm vücuda yayılmıştır. 1998 yılında Sicilya'nın güneyindeki Mazara Del Vallo adlı küçük bir balıkçı köyünde, bir balıkçı tarafından denizde bulunan bronzdan yapılmış "*Dans eden Satyr"* heykeli en güzel örneklerden birisini oluşturur **(Res. 62)**. Bazı bilim insanları bu eseri MÖ 4. yy'a tarihlerken, farklı bir grup en azından MÖ 3.-2. yy'a ait olması gerektiği görüşündedir. Başı geriye atılı, sırtı kemerli, dans etmenin etkisiyle saçlar sola doğru savruk ve mükemmel bir dönüş hareketine sahiptir[892].

Yukarıda karşılaştırdığımız tüm örneklerde durgun bir görünüşün olmadığı, vücutta burkulma ve dönme hareketlerinin ön plana çıktığı görülür. Stratonikeia örneğinde vücuttaki dönüş ve çapraz bacak duruşu, heykeltıraşlık eserlerinde sıklıkla

[888] Dionysos ibadetçileri
[889] Winter 1903 (II), Pl. 370: 4; Raffiotta 2013, 9-10, Fig. 2-3.
[890] Picón-Hemingway 2016, 241-242.
[891] Biondi 2013, 7, Fig. 5-7.
[892] Docter 2017, 96, Fig. 6.

tasvir edilen "*Çalpara Çalan Satyros'*"[893] tipiyle oldukça benzerdir. Korunan sağ kolda el parmakları kırık olduğundan çalpara tutup tutmadığı belli değildir. Ancak benzer mermer örneklerden hareketle eksik olan sol kolunda aşağı doğru dirsekten bükük olup elinde çalpara tutması olasıdır. Belki de örneğimiz hem dans edip hem de çalpara çalmaktadır.

Plastik verilen Priene örneğine göre Stratonikeia örneği daha yüzeysel ve basittir. Daha hareketli olan Sicilya örneklerine göre de oldukça durağan ve şematiktir. MÖ 2. yy'a tarihlenen Priene ve Sicilya örneklerine göre daha geç bir tarihten olmalıdır. Yapım tekniği, gövde-baş hareketli pozu ve stil özelliklerine göre Geç Hellenistik Dönem'e (MÖ. 2-1. yy) tarihlenebilir.

K.90

Resim 57: Rumscheid 2006, Taf. 112, 1-4

Resim 58: Raffiotta 2013, Fig. 2.

Resim 59: Raffiotta 2013, Fig. 3

Resim 60: Picón-Hemingway 2016, 241-242

Resim 61: Biondi 2013, 7, Fig. 5-7

Resim 62: Docter 2017, 96, Fig. 6

[893] Orijinali MÖ 200'e tarihlenen eserin MS 2. yy'a tarihlenen Roma kopyası Borghese Satyrosu için bkz. Smith 1991, Abb. 150; Klages 1997, 140, Abb. 1-4.

6.2.6.3. Pan (K.91-K.92)

Dağlarla özdeşleştirilen kişiliği ile Arkadia'lı bir tanrı olan Pan, Satyros/Silenos gibi Dionysos dünyasının bir parçasıdır. Çobanların koruyucusu olarak karşımıza çıkan ve bereket tanrıları arasında yer alan Pan, Dionysos dünyasının eğlence, zevk ve şehvetin birer sembolü olarak da karşımıza çıkmaktadır. Dionysos ile ilgili sahnelerde birlikte ya da tek başlarına tasvir edilmişlerdir. En çok kabul edilen görüşe göre Antik mitolojide Hermes ile Dryops'un kızının çocukları olan Pan, insan ve keçi karışımı karışık bir varlık olarak betimlenmiştir[894].

Pan kültü MÖ. 490 yılından itibaren Arkadia'dan yayılmıştır. En çok tapınım gördüğü Arkadia üzerinden Attika, Boetia, Grek adalarında ve İtalya'nın batısında tanınmıştır. Anadolu'da Pan tasvirleri üzerine çalışmalar yapan F. Brommer'in araştırmalarına göre; Pan tasvirine -özellikle sikkeler üzerinde- İmparatorluk dönemi ortalarına kadar rastlanmaz[895]. Ancak F. Brommer'in yaptığı bu araştırma güncelliğini kaybetmiş, Anadolu'nun farklı yerlerinde gerek koroplastik, gerekse heykeltıraşlık sanatında farklı tiplerde Pan tasvirleri ele geçmiştir. Buda önceki yıllarda Anadolu'da bilinen az sayıda ki Pan tasvirlerinin güney ve kuzey batı Anadolu ile sınırlı kalmadığını, Anadolu içlerine kadar yayılım gösterdiğini kanıtlamaktadır[896]. Pan kültünün Doğu Karadeniz'e kadar yayıldığını gösteren en önemli buluntulardan birisi, son yıllarda çok önemli buluntulara imza atan Kurul Kalesi kazısıdır. Oldukça ses getiren kolosal ölçülerde ki terrakotta Kybele heykeline ek olarak, yoldaşları olan terrakotta Dionysos ve Pan figürleri oldukça önemlidir. Bu figürlerle birlikte keçi figürlü ryton kabı da ele geçmiştir[897].

MÖ 5. yy Pan heykellerinde tanrının karakteristik özelliği olarak alt gövdesi keçi biçiminde tasvir edilmiştir. L. Hannestad'ın kaleme aldığı "Karadeniz'de Yunan Tanrıları" makalesinde[898] Pan, kayalık üzerinde keçi ayaklarıyla tasvir edilmiştir. Yüzeyindeki boya kalıntıları korunan eserde, vücudu, yüzü ve pelerini kahverengi, bacaklar siyah, toynaklar ise pembe boyalıdır. Genç ve sakalsızdır. Pelerin giyimli olan Pan'ın ön tarafı çıplak verilmiştir. Benzer keçi bacaklı, boynuzlu Pan tasvirleri

[894] Boyana 2005, 167.
[895] Brommer 1956, 949-1008; (Bkz. Boyana 2000, 147; Boyana 2005, 168).
[896] Anadolu'da yayılım gösteren Pan tasvirleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Boyana 2005, 165-193.
[897] Şenyurt-Akçay 2016, 244, Lev. 10.4.
[898] Hannestad 2004, 72-73, Fig. 8.

Thessaloniki[899] ve Halae nekropolünde[900] de görülür.

MÖ 5. yy'ın ortalarına kadar Pan sadece sakallı olarak, bu yüzyılın sonlarına doğru ise sakalsız tasvir edilmiştir. Erken ikonografisinde keçi özellikleri baskın iken, Klasik Dönem ile birlikte Pan tasvirlerinde dikkate değer bir değişim görülmektedir. Alt gövdenin keçi biçiminde verilmesi ortadan kalkmış ve Pan biraz daha insancıllaştırılmıştır. Sadece başa eklenen bir çift boynuzla tanınır. Hellenistik Dönem'de tanrı her iki tarzda da betimlenmiştir. Roma İmparatorluk Dönemi'nde ise daha çok keçi özellikleriyle karşımıza çıkar. Hellenistik Dönem'den itibaren heykeltıraşlıkta özellikle grup heykellerinde sıklıkla tercih edilmiştir[901]. Vazo resimleri üzerinde de sıklıkla tasvir edilen Satyros/Silenoslara göre daha az tercih edilmiştir.

Resim 63

Stratonikeia koroplastiği içerisinde de yerini alan Pan figürü 2 örnekle temsil edilmektedir **(Res. 63).** Bu başlık altında değerlendirilmeye alınmayan **K.246**, "Masklar" bölümünde ele alınmıştır. **K.91,** Aldağ mezar hediyesi olarak kullanım görmüştür. Parça niteliğindeki eserde tanrının hayvan unsurları çok kuvvetli vurgulanmıştır. Pan cepheden betimlenmiştir. Dalgalı saçlar geriye doğru taranmıştır. Kaşlar çatılmış, yüzünde kızgın ve vahşi bir yüz ifadesi oluşmuştur. Ortadan ayrılan sakalı çizgisel olarak verilmiştir. Tüm yüzünde hayvansal görüntüsü bellidir. Sembolik Pan maskının **(K.246)** aksine, insani özelliği yoktur. Gözler derinde işlenmiş, belirgin olan sol göz badem şeklinde verilmiştir. Burun kısa, yayvan ve basıktır. Alın geniş tutulmuş, belirgin olan sol kulak kepçe verilmiş, bıyıklı ve sakallı betimlenmiştir. Ortadan ayrılarak her iki yana düzgün şekilde çizgisel olarak ayrılan sakalı boynu kapatmış, yüzeysel ve şematik işlenmiştir. Alnın ortasından çıkan küçük boynuzları mevcuttur. Lekeli panter derisi bir kıyafet giymiştir.

[899] MÖ Erken 4. yy'a tarihlenen Thessaloniki örneğinde Pan, keçi bacaklarıyla, çıplak olarak verilmiştir. Sakallı ve küçük boynuzludur (Tsimpidou-Avloniti 2017, Kat. No. 471).
[900] Goldman-Jones 1942, 404-405, Pl. XXI, V-d-3 Group F. P. 404, V-d-4 Group F. P. 404. Ayrıca bkz. Froehner 1881, Lev. 39.
[901] Smith 2002, 132.

Süslemeler çukur nokta şeklinde verilmiştir. En yakın benzeri Priene[902] örneğinde görülür. Sakal işlenişi ve portre özellikleri Stratonikeia örneği ile aynıdır. Özellikle sakal işlenişi, her iki örnekte de yaprak şeklini almıştır. Kontekstine göre mezarın kullanım evresi MÖ 2. yy ortaları -MS 2. yy'ın 2. yarısıdır. Sakalın çizgisel olarak verilmesi MS 2. yy özellikleri arasında yer alır. Yüzeysel ve şematik anlatımıyla bu tarihten olmalıdır.

Bir diğer örnek **(K.92)** farklı olarak kırsal bir yerleşmeden gelmiştir. Pan tasvirinin bulunduğu Börükçü Mevkisi 04BDA02 numaralı dokuma atölyesi, zengin buluntu çeşitliliğine sahip olup, hem yaşam alanı hem de dokuma atölyesi olarak birlikte kullanılmıştır. Yapılan çalışmalarda mekân ile ilgili ilk kullanımın MÖ 4. yy'da olduğu ve özellikle MÖ 2. yy'da yapılarda genişleme ve düzenlemeler yapıldığı, benzer eklemelere Roma İmparatorluk Dönemi'nde de devam edildiği anlaşılmıştır[903]. İncelediğimiz örnek farklı olarak kabartma madalyon şeklindedir. Arkası düz bırakılmıştır. Figürün üst gövdesi cepheden, başı ¾ sağına dönüktür. Alnın tepesinden çıkan küçük boynuzlardan Pan'a ait olduğu bellidir. Büst şeklindedir. Kulaklar sivri ve başa yapışık olarak verilmiştir. Portre özellikleri çok belirgin değildir. Ancak bıyıklı ve sakallı işlendiği rahatlıkla görülebilmektedir. Gözler derinde verilmiştir. Başında yapraklardan oluşan süsü vardır. Muhtemelen uzun kollu, kıvrımlı bir tunik giymiştir. Kol kıvrımları parmak başlangıcına kadar işlenmiştir. Kıvrımlar birbirine paralel çizgiler şeklindedir. Dirsekten büktüğü sol kolunu yukarıya doğru çene hizasına kadar kaldırmıştır. Parmakları oldukça belirgindir. Korunan bölüme göre en az ikili bir kompozisyonun olduğu bellidir. Göğsünün orta kısmında tekeye ait bir bacak ve toynağı Pan'ın bir teke ile tasvir edildiğini gösterir. Teke ayağının gövde hizasına kadar yükselmesinden hareket halinde olduğu bellidir. Hatta Pan'ın üzerine atlamış şeklinde bir yorum bile yapılabilir. Muhtemelen adak olarak hizmet etmiş olmalıdır. Ancak Stratonikeia ve çevresinde bulunan sınırlı sayıdaki terrakotta ve mermer Pan tasvirleri, farklı belgelerle desteklenmediği sürece kentte bu kültün varlığını kesin kılmaz. Yüzeysel ve kaba işçiliğinden dolayı geç bir dönemden olmalıdır ve Roma Dönemi'ne tarihlenmiştir.

6.2.6.4 Medusa (K.93)

Tek örnekle temsil edilen Medusa **(K.93)** Yatağan-Turgut köyü buluntusu olarak ele geçirilmiştir. Gorgo kardeşlerin en ünlüsü olan Medusa'nın ön ve arka yüz olmak

[902] Rumscheid 2006, Taf. 11, 1 Kat. Nr. 262.
[903] Söğüt 2012a, 558.

üzere iki kalıp şeklinde üretilen başın arka kısmı eksiktir. Stratonikeia örneği bu Medusa başı, koroplastik alandaki tipolojiye katkı sağlaması yönüyle oldukça önemlidir. Baş niteliği taşıyan ikonografik tipe, **K.213**'deki baş referans alınarak bir tamamlama önerisi getirilmiştir **(Res. 64)**.

Başı yukarı kalkık Medusa, cepheden ve kanatsız olarak tasvir edilmiştir. Kalın bukleler halinde yukarıya ve yanlara düzensiz taranan saçlar alın üzerinde kulak oluşturur. Yüzün her iki yanında şakak altından yanağa doğru uzanan birer perçem görülür. Dolgun yanaklar, dairesel bir alın ve geniş çene yapısı ile yüz yuvarlak bir form kazanmıştır. Dudaklar dolgundur. İnce ve çatık kaşlar gözlerin dış açıları üzerinde belirgindir. Yukarı doğru döndürülen gözler ve ağzın aralıklı bırakılmasıyla yüzde "pathos" ifade oluşturulmuştur. Çok iyi bilinen bu Hellenistik özellikler, MÖ 2. yy'ın barok stilini yansıtan karakteristik özelliklerdir. Çenesinin altında bulunan yılan düğümü, Medusa'nın en önemli atribütlerinden biridir. Boyun kısmı kırık olduğundan yılan uçlarının yanlara mı ya da aşağıya mı doğru sarkıtıldığı belli değildir. Medusa burada korkutucu özelliklerini yitirmiş olup değiştirilen tipini gösterir. Daha çok kahramanca bir yüz ifadesine sahiptir. Hareketli dalgalı saç modeli ve idealize edilmiş güzellikteki yüzü, tanrısallaştırılmış İskender portrelerinden etkilendiğinin kanıtıdır.

Resim 64

Bu ikonografik motif aynı zamanda vazolar üzerinde de süsleme öğesi olarak kabartma şeklinde kullanılmıştır. Antik sanatta bedeni olmadan sadece baş olarak betimlenen Medusa tasvirlerinin kökeni MÖ 5. yy'a kadar uzanır. Bu dönemde üretilen vazo resimlerinde grotesk Gorgon betimleri yaygındır. Vazo sahnelerinde genelde Perseus'un mitolojisi içinde betimlenen Medusa, başı kesilerek gövdeden ayrılmış ya da ayrılmak üzere olan bir kadın görünümündedir. İdealize edilmiş yüz hatları ile korkutucu özelliklerini büyük oranda yitirmiş ve bedensiz bir baş olarak betimlenmiştir. Çene altındaki yılan düğümü ve baş üzerindeki baykuş kanatları MÖ 4 yy sonlarından itibaren ortaya çıkan örneklerde görülür. Hellenistik ve Roma Dönemi örneklerinde kare ya da

yuvarlak bir plaka üzerine yerleştirilen bu tür Medusa başları, *apotropaik* özellikler taşıyan dekoratif bir mask ya da adak kabartması olarak karşımıza çıkar[904]. Gorgon'un Hellenistik Dönem'deki rolünün büyük ölçüde dekoratif olmasına rağmen, özellikle Centuripe'da vazoların ve objelerin dekorasyonu için en popüler motiflerden biri olarak kaldığı ve gücünü kaybederek *apotropaik* öneminin devam ettiği görülür[905].

Tipolojik olarak eserimiz, idealize betimiyle MÖ 5. yy'a tarihlenen "Medusa Rondani" örneğiyle[906] karşılaştırılabilir. Saç stili ve yüz özelliğiyle ideal Medusa tipini yansıtan bir diğer örnek İtalya/Perugia Volumni mezarı tavan süslemesinde görülür. Kalın bukleler halinde düzensiz taranan saçlar ve yüzün her iki yanında şakak altından yanağa doğru uzanan perçem örneğimizle benzemektedir[907]. Alexander Rondanini[908], Capitoline ve Boston müzelerindeki Büyük İskender portreleriyle yine benzer özellikler göstermektedir[909] **(Res. 65)**.

Resim 65: Mach 1916, A 396, A 397

Ephesos ve Pergamon'dan gelen Medusa başları, tipolojik karşılaştırma için başka örnekler sunmaktadır. İdealize edilmiş güzel yüzün her iki tarafındaki dalgalı buklelerdeki saçlar, her iki eserin de aynı orijinalden etkilendiğini göstermektedir[910].

Benzer tipteki koroplastik eserler[911] heykeltıraşlık eserlerine oranla sayıca azdır.

---

[904] Dinç 2016, 40.

[905] Yuvarlak kalkan (*clipeus*) üzerinde Sicilya örneği Medusa başı için bkz. Ferruzza 2016, 207, Kat. 59 (MÖ 3.-2. yy). Medusa isminin anlamı, ikonografisi ve Neolitik kökenleri hakkında bkz. Dexter 2010, 463-482.

[906] Del Chiaro 1981, 58, Fig. 9.

[907] Del Chiaro 1981, 57, Fig. 7.

[908] Capocefalo 2013, 231, Fig. 7.

[909] Mach 1916, A 396, A 397; Capitoline portresi kopyası için ayrıca bkz. Capocefalo 2013, 231, Fig. 6.

[910] Dinç-Durugönül 2017, 261-262.

[911] Koroplastik sanatta korkutucu özelliklerini yitirmiş Medusa başının farklı tasvirleri için bkz. Mentesidou 2011, 82, Fig. 57; Besques 1986, Pl. 101, D3917g, D3917h (Güney İtalya/Apulia MÖ 3. yy'ın başları); Besques 1992, Pl. 88, D 4575a (monogramlı) İskender tipinden etkilenme, Aşağı Mısır MÖ 3. yy başı; Besques 1992, Pl. 53, D4444b, D4445c, D4446d, D 4448e monogramlı); Burn-Higgins 2001, Pl. 38-39, 2209, 2210 (Amisos MÖ 2. yy); Burn-Higgins 2001, Pl. 38, 2209, 2210, Pl. 135, 2829; Ferruzza 2016, 207,

Örneğimizdeki gibi idealize tipteki terrakotta Medusa başı bölgedeki yerel atölyelere atfedilen Naukratisten[912] bilinmektedir **(Res. 66)**. Sayıca yoğun bir grubu oluşturan Naukratis örnekleri MÖ 330-50 yıl aralığına tarihlenmiştir. Stilistik açıdan bir diğer benzer terrakotta örneği Mısır/Karanis kurtarma kazısı nekropolünde bulunan genç İskender başıdır[913] **(Res. 67)**. Anastole özel saç şekli ve yüz özelliklerine göre İskender olarak tanımlanmıştır. Stratonikeia örneğinde görülmeyen sola doğru güçlü bir boyun dönüşü mevcuttur. Boyun acısının artmasıyla acıklı bir ifadeye vurgu yapmıştır[914].

Resim 66: Thomas vd. 2015b, Fig. 42.

Resim 67: Ashour-Hassan 2017, Fig. 1-4.

Stratonikeia başının **(K.93)** yüzündeki ifade ve uçuşan saç modeli Hellenistik Dönem stil özelliğidir. Leipzig ve Louvre'daki iki örnek arasındaki stilistik benzerliği göz önünde bulundurularak, MÖ 2. yy sonlarına tarihlenmesi uygun bulunmuştur.

6.3 Ölümlüler

Bu grupta, farklı tiplere ait 45 adet erkek, 27 adet kadın figürin değerlendirilmiştir. Erkek figürler içerisinde çoğunluğu Sadaklı Epheboslar, kadınlarda ise yün eğiren kadın ve Hekate Rahibesi figürinleri oluşturmaktadır.

6.3.1 Erkekler

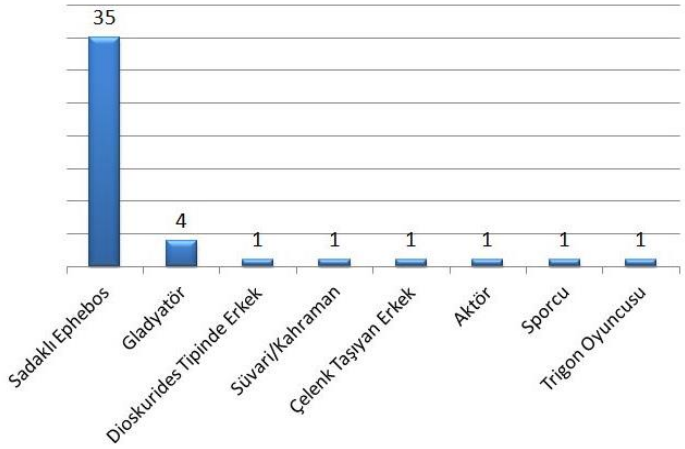
Bu başlık altında değerlendirilen eser sayısı 45'tir. Çoğunluğunu Sadaklı Ephebos figürinleri oluşturmaktadır **(Grafik 15)**.

Kat. 59 (Yuvarlak kalkan (*clipeus*) üzerinde Sicilya örneği medusa başı, MÖ 3.-2. yy); Thomas vd. 2015b, 16, Fig. 42 (Naukratis, MÖ 330-50); Kingsley 1976, Res. 33 (Tarantina, Antefiks).

[912] Thomas vd. 2015b, 16, Fig. 42.

[913] Ashour-Hassan 2017, Fig. 1-4.

[914] Ayrıntılı bilgi için bkz. Ashour-Hassan 2017, 80-81.

Grafik 15

6.3.1.1 Dioskurides (K.94)

Bu tip tek örnekle **(K.94)**, temsil edilmektedir. Aldağ nekropolü mezar buluntusu olan figür duruşuyla Dioskurides tipini yansıtan genç bir erkeği temsil etmektedir. Örneğimizde görüldüğü gibi bu tipin en belirgin özelliği, khiton üzerine giyilen mantonun, kolları da içine alacak şekilde vücudu sarmasıdır. M. Bieber, bu tipi gelişim süreci içinde inceler ve duruş şekline bakarak Palliatus kümesi içine almıştır[915]. Sağ kol göğüs hizasında mantonun kenarını çekerek geniş bir "V" oluşturmuş, karın hizasında geniş ve düz bir alan yaratılmıştır. Sol kol dirsekten bükülmüş ve eliyle göbek deliği hizasındaki mantosunu kavramıştır. Her iki kol üzerindeki kıvrımlar kolların hareketine bağlı olarak şekillenmiştir. Sol kola sarılmış olan hymation aşağıya kıvrımlar şeklinde sarkıtılmıştır. Kalın manto kumaşının altından göbek deliği belli edilmeye çalışılmıştır. Hareketli bacak ile sabit bacak arasındaki kumaş gerilmesinden kaynaklanan sağ kalçadan sol ayak bileğine uzanan kıvrımlar yüzeysel ve sert olup, duruşun kumaş üzerinde yarattığı etki doğallıktan uzaktır. MÖ 1. Yy'da görülen şematikleşmenin başladığı örneklerden sonraki bir tarihten olmalıdır.

Bu tipin öncüleri MÖ 4. yy'a dayanan ve özellikle Roma Dönemi portre heykelinde oldukça sık tasvir edilen erkek tiplerine dayanmaktadır. İlk olarak Klasik Dönem'de filozoflar ve hatipler için kullanılmıştır[916]. En erken örnekleri MÖ 4. yy'dan bilinen Sophokles ve Aiskhines'in heykelleridir[917]. Genelde erkeklere özgü olan bu tip, Deloslu Dioskurides'le özdeşleşmiştir[918]. Özellikle de Hellenistik Dönem'de Dioskurides

[915] Hymationlu erkek figürinleri ve gelişimi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Bieber 1959, 374 vd; Bieber 1977, Res. 599 vd.
[916] Bieber 1959, 130.
[917] Saraçoğlu 2010, 41-42; Çam 2012, 170, dn. 17; Özgan 2019, Res. 6, 8.
[918] Bieber 1981, 132, Abb. 511.

olarak bilinen duruş biçimi, kadınlarda Pudicitia tipi gibi, ayakta duran erkekler için en yaygın formlardan biri haline gelir. Erken örnekler koroplastik sanatında MÖ 3. yy'ın başlarından itibaren görülmeye başlar[919]. Hellenistik Dönem'de mezar stelleri üzerinde de sıklıkla karşılaşılan bu mantolu erkek tipi İmparatorluk dönenine kadar yaygınlaşarak kullanılmıştır[920]. Mezar stelleri üzerinde ölen kişinin toplumdaki yerini belirtir bir sembol olarak kullanılmıştır[921]. Koroplastik sanatında yakın benzeri Kyrene'de[922] karşımıza çıkar.

Yüzü oldukça dolgundur. Gözleri badem şeklinde olup kapalı ağızda dudaklar dolgundur. Peruğu andırır biçimdeki kulakları örten saçları alnın gerisinde kabarık bir şekil almıştır. Saçlar özellikle Traianus Dönemi'nin modasını yansıtır şekildedir. Elbisedeki kıvrımların canlılığını kaybedip yerini az sayıda yüzeysel şematik kıvrımlara bırakmasından dolayı örneğimiz Dioskurides tipinin geç dönemini temsil etmektedir. Figür, hareketsiz vücut yapısı, üretim tekniği, dönem stili ve kontekstinde bulunan diğer eserlere göre MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy'a tarihlenmiştir.

6.3.1.2 Süvari **(K.95)**

Stratonikeia koroplastiği içerisinde bir adet süvari betimlemesi görülmektedir **(K.95)**. "*Dionysios*" atölyesi üretimi olan figür, Kabasakız nekropolü, mezar buluntusu olarak ele geçirilmiştir. Genç erkek şeklinde betimlenen figür, dörtgen yüksek bir kaide üzerinde, arka ayaklarını yere basan, ön sağ ayağı kalkık durumda olan ve hareket halindeki bir at üzerinde sakin bir şekilde tasvir edilmiştir. Kısa khiton ve khylamys ile tasvir edilmiştir. Diz üzerine kadar uzanan khylamys, sağ omuzdan yuvarlak bir broş ile bağlanmıştır. Khylamys'in karakteristik bol yakası, boynun alt kısmında geniş "V" şeklini almıştır. Ayaklarında bileklerinin üzerine kadar uzanan bir bot bulunmaktadır. Sağ elinde phiale taşımaktadır. Vücudunun üst kısmı hafifçe sağına dönmüştür. Binici yarı profilden betimlendiği için sol kol görülmez. Başında, Sadaklı Epheboslarda olduğu gibi kurdeleleri enseden omuz yanlarına dökülen, ortasında madalyon şeklinde süsü bulunan kalın bir *strophion* taşır. Saçları bu çelengin altından perçemler halinde alına dökülmektedir. At kısmen detaylı işlenmiş ve eğeri bulunmasına rağmen koşum takımları eksiktir. Boyun dik, başı çok hafif geriye çekilmiş, bu şekilde hayvana asaletli bir

[919] Benzer terrakotta örnekler için bkz. Winter 1903 (II), Pl. 240: 1-10.
[920] Aydın Müzesi'nde sergilenen mezar steli örneği için bkz. Saraçoğlu 2000, 41, Lev. 7, Fig. 2; Çam 2012, 170, Fig. 1-2.
[921] Çam 2012, 170.
[922] Winter 1903 (II), Pl. 240: 4.

görünüm kazandırılmaya çalışılmıştır.

Sakin ve ifadesiz tasvir edilen figür muhtemelen bir tanrıya ait olmayıp, kahramanlaştırılmış bir kişiye ait olmalıdır. Çünkü tanrıyı tanımlayacak ne bir silah ne de askeri bir kıyafetle betimlenmiştir. Bu nedenle bu tür atribütlerin görülmediği figürün, atlı tanrıdan ziyade ölü ve kahraman kültleri arasında gösterilmesi daha uygun olacaktır. Bu kült ise adını efsane olmuş kahramanlar ve ölülerden almıştır. Bu külte ait ilk örnekle MÖ 8. yy'da Sparta'da uygulanmıştır. Bir diğer örnek MÖ 479 yılında Perslerle yapılan Plataia savaşında görülmektedir. Bu savaşta ölen askerlerin şerefine toplu olarak uygulanan kültler, tanrısal kültlerden ayrılarak, Roma İmparatorluk Dönemi'nde de varlığını sürdürmüştür. Bu kültün kentin önemli kişilerine, savaşta ölenlere ve şehir kuran kişilere uygulandığı görülmüştür. Yarı tanrı olarak kabul edilen ve adına kurbanlar kesilen bu kültte, ölen kahramana tanrısal özellikler yüklenmektedir. Bu kültlerden en önemlisi hiç kuşkusuz Herakles kültüdür[923]. Herakles aynı zamanda kahramanların tanrısı olarak Stratonikeia'da da görüldüğü gibi birçok yerde tapınım görmüştür.

Roma'daki adı Hercules olan Herakles[924]; gladyatörlerin önem verdiği bir yarı tanrıydı[925]. Emekliye ayrılan asker ya da gladyatörler, silahlarını Hercules'in tapınağına

[923] Ful 2008, 112-115.

[924] Herakles kültünün gelişmesinde farklı bölgelerdeki yerel kültürlerin etkisi çok önemli olmuştur. Fakat Herakles kültünün yayılmasında esas pay Roma'nındır. Yunan tanrısını Hercules olarak kendi Pantheonlarına katan Romalılar, bu kültün gelişmesinde ve yayılmasında başrolü oynamışlardır. MÖ 4. yy'ın sonunda, Roma Cumhuriyet döneminde Ara Maxima'da Herakles kültü gelişmeye başlamıştır. Bu dönemde Herakles heykelleri kentlere yaygın bir biçimde giriyor, önemli caddelere halkın toplu olarak faydalandığı merkezlere Herakles heykelleri dikiliyordu. Böylece Herakles'in tanrısallığı ön plana çıkmıştır. Daha önceki dönemde Herakles sadece önemli bir kahraman olarak görülmekteydi. Herakles'in bu önemli çıkışının ardındaki en önemli sebep ise şehirlerde söz sahibi olan kişilerin, daha önce Herakles'i kült olarak öne çıkarmamış olan egemen sınıfın, artık Herakles kültünü benimsemesidir. Romalılar savaşlarda ve politikada başarı kazandıkça Herakles'e olan inanç artmış, zaferler onunla bağdaşlaştırılarak kültün gelişmesi hızlanmıştır. Herakles'in mücadele gücünü kendi yasadıklarıyla birleştirmiş ve kendileriyle özdeşleştirmişlerdir. Anıtsal binalar bu dönemde yapılmaya başlanmıştır. Tabi bütün bu gelişmenin ardındaki gizli güç ise Yunan kültürüydü. Bu döneme kadar zafer sunuları yapılırken kendi heykellerini kullanan Romalılar, etnik Yunanlıların etkisiyle zaferleri Herakles'in gücü ve kahramanlıklarıyla taçlandırmaya başladılar ve onun heykellerini yaptılar (Hölscher 1995, 29).
MÖ 1. yy'ın sonu ve MS 1. yy'ın başlarında Herakles devlet dinine egemen olmuş ve ideolojinin de üstünde yerini almıştır. Bu durum Caesar Dönemi'ne (MÖ 59-42) kadar artarak devam etmiştir. Caesar Dönemi'nde Herakles kültü geri plana itilip yerine Venüs kültü getirilmeye çalışılıyor. Bunun sebebi ise Roma lideri Caesar'ın kendisini Venüs'ün soyuna dayandırmasıdır. Bu sayede imparatorluk kültünün ortaya çıkmasının adımları atılmıştır. Caesar'ın karşısına Antonius'da, Herakles soyundan geldiğini öne sürerek çıkmıştır. Bu durumda Caesar karışıklığı önlemek için MÖ 43 yılında bastırdığı sikkelerde Apollon, Venüs ve Herakles'in tasvirlerine yer vermiştir. Caesar'dan sonra Roma tahtına geçen Octavianus (Augustus) dönemi (MÖ 27-MS. 14), Herakles kültünün iyiden iyiye geri planda bırakılıp İmparatorluk Kültü'nün gelişmesine sahne olmuştur (Zanker 1990, 297). Hellenistik kökenli din kültleri bir kenara bırakılarak Roma halkının köklü kültürünün gücüne dönülmeye çalışılmıştır (Zanker 1990, 197 vd.). Bu durum Hadrianus zamanına (MS 117-138) kadar sürmüştü. Bu tarihten sonra ikinci klasizm akımı başlamıştır. Bir Yunan hayranı olan İmparator Hadrianus, yeniden Yunan kökenli tanrıları ön plana çıkarmıştır. Bunların basında da Herakles gelmektedir.

[925] Herakles' de Yunanlılar tarafından hem tanrı hem de kahraman olarak tapım görmüştür. Bunun en önemli kanıtlarını Thasos adasında görmekteyiz (Bergquist 1973, 22). Bu dönemde Herakles için yapılan

götürürler ve adak olarak asarlardı[926]. Stratonikeia'da, Herakles ile ilgili bir kült alanı yoktur. Ancak kentteki mevcut Herakles figürlerinin varlığı, bu kültün kentte görüldüğüne dair birer kanıttır. Tanrılara eş tutulan Herakles, kahramanların yanı sıra, güçlü ve kuvvetli yapısıyla Stratonikeia gymnasionda eğitim gören sporculara ve gladyatörlere ilham veriyor olmalıydı.

KS9 numaralı mezardan gelen konteks malzemeler içerisinde bir adet Farnese Herakles'i, iki adet Herakles Hermesi, dört adet Sadaklı Ephebos ve gymnasiumun koruyucu tanrısı Hermesi işaret eden bir adet Kriophoros'un bulunması mezar sahibinin büyük başarılar elde etmiş bir kişi olduğunu ve öldükten sonrada tanrısallaşacağı inancından gelmektedir. Figürün sakalsız ve genç betimlenmesi ve konteks malzemeler, mezar sahibinin genç yaşta öldüğünü göstermektedir. Mezar sahipleri ise ona eşlik etmesi için mezara bıraktıkları hediyelerle kahramanı onurlandırmak istemektedirler. Çocuk yaşta ölenleri kahramanlaştırmak gelenek halini almıştır. Steller üzerinde bir atlı ile birlikte Herme'nin bulunması ölen kişinin kahramanlaştığını göstermektedir[927]. Konteks malzemeler içerisinde yer alan köpek figürü de Hades'i işaret ediyor olmalıdır. Hellenistik Dönem'de ölen kişileri heros olarak onurlandırmak, toplumun her tabakasında yerleşmiş ve oldukça yaygınlaşmış geleneklerden biriydi[928]. Kahramanlar, çoğunlukla at üzerinde ve bir sunağa doğru ilerler şekilde tasvir edilmişlerdir. Bu konuda ki anlatımlardan en iyi örneklerden bir tanesi Mustafa Paşa nekropolünden gelmiştir. Alexandria'daki Mustafa Paşa Nekropolü'nün 1 numaralı mezarının peristilinde bulunan ana mezarın önündeki bir arşitravın resminde, izleyiciye doğru ilerleyen üç atlı binicisi görülmektedir. Ortadaki binicinin sağında ve solunda kadın figürleri vardır. Ayrıca orta binici ile sağ kadın arasında bir sunak bulunmaktadır. Üç sporcuda elinde phiale tutmaktadır. Bu nedenle bu bir sunu sahnesidir. Sağdaki binici bir miğfer takar, bu yüzden bir asker olarak karakterize edilir. Orta ve sol binici düz başlık giyer[929]. Biniciler Stratonikeia örneğinde olduğu gibi silahlanmamıştır. Kalkan ve tüm saldırgan silahlardan yoksundur. Buda bu kişilerin tanrı olmayıp insan olduklarını ve yapılan sunularla

tapınaklarda hem kahraman hem de tanrı Herakles için ayrı sunu yerleri yapılabiliyordu. Bunun en önemli nedeni Herakles'in birçok yerde önceden var olan bir tanrı oluşu ve öteden beri yabancı tanrılara karsı sempatiyle yaklaşan Yunan halkının kahramanlarını synkrotismos (yabancı tanrıların Yunan tanrıları yerine sokulması) yoluyla kabullenmeleridir (Mansel 1995, 512).

[926] Malay-Sılay 1991, 31-32; Artemis'ten gündüzlerin tanrıçası, ışığı temsil eden, kehanette bulunan, şehir koruyucusu, gymnasion'ların koruyucusu ve Herakles ile birlikte gençliği yetiştiren olarak söz edilir (Taşlıkoğlu 1971, 126, 127, No. 10, Res. 85).

[927] Ful 2008, 187; Kat. No. 259-260, 266-269.

[928] Ful 2008, 185.

[929] Janssen 2007, 77; Taf. 12, Abb. 52: Ma. 4.

kahramanlaştırıldıklarını göstermektedir. Stratonikeia örneğinde binicinin elinde tuttuğu sunu kabı da yukarıda anlatılan örneklerle ilişkilendirilerek ölen kişinin kahramanlaştırıldığını gösterir.

Benzer örnekler Myrina[930], Cyprus'ta[931] karşımıza çıkar. Örneğimizdeki gibi binici, sağ eliyle phiale tutmaktadır. Terrakottalar dışında antik dönemin popüler temalarından biri olan atlı kahraman motifi, küçük adak stelleri üzerinde de görülmektedir. Metropolis[932] örneğinde sağ elinde phiale taşıyan atlı süvari betimlemesi örneğimizle tipolojik olarak benzerdir.

Atın hareket halinde olmasından dolayı anlık bir durum işlenmiştir. Binicinin vücut proporsiyonu oldukça bozuktur. Hareketli işlenmesine rağmen hareketler durağan yapıdadır. Figürün boynunun çok kısa ve geniş tutulması, omuzların başına oranla dar olması, hareketlerdeki durağanlık, baş ve yüzdeki detaysız anlatım üslubu, belirgin olmayan yüz hatlarının yüzeysel işçiliği ile Roma İmparatorluk Dönemi stilini yansıtır. Kaidesinin arkasında "Dionysisos" adlı koroplastın isminde bulunan "C" harfinin karakterine göre bu imza MS 2. yy'a ait olmalıdır.

6.3.1.3 Çelenk Taşıyan **(K.96)**

Tek örnekle temsil edilen **K.96**, Akdağ nekropolü mezar hediyesi olarak ele geçirilmiştir. Yarım kollu, "V" yakalı, diz altına kadar uzanan kıyafet giyimlidir. Stratonikeia repertuarı içindeki günlük yaşamın yansıtıldığı ünik ve kente özgü örneklerden biri olmalıdır. Figürün kimliği ile ilgili farklı yorumlamalar yapılmıştır. Söz konusu buluntu Tamsü Polat tarafından girland taşıyan peplos'lu genç bir kız olarak yorumlanmıştır[933]. Ancak figürün detaylı incelenmesi sonucunda ve sadaklı epheboslarla olan benzer özelliklerden dolayı bu figürinin erkek olabileceği düşünülmektedir. Başında, Sadaklı Ephebos figürlerinde gördüğümüz, kurdelesi omuzlara düşen sade bir *strophion* taşır. Buda bir sporcunun kimliğine işaret eder. Her iki eliyle çelenk taşımaktadır. Detaylı incelendiğinde çelengin alt kısmının yuvarlak dönüş yaptığı belli olmaktadır. Belirgin göğüsler, epheboslarla benzer duruş ve çelenk bu figürün bir antrenör olabileceği şeklinde düşünülüp, elinde tuttuğu nesnenin de müsabaka sonunda galip gelmiş sporculara takılacak olan çelenkler şeklinde yorumlanabilir. Kentin farklı spor dallarına ev sahipliği yaptığı düşünülürse, **K.96** ikonografik anlamda kent için çok da yabancı değildir.

[930] Mollard-Besques 1963b, Pl. 158, d-CA1529.
[931] Karageorghis vd. 2016, 170, Kat. 296, Erken Hellenistik (Geç. 4. yy-3. yy). Benzer Kıbrıs örnekleri için ayrıca bkz. Burn-Higgins 2001, 184-185, Pl. 154, No. 2954.
[932] Aybek 2004, 304, Lev. XC, Kat. Nr. 223 (MS 2. yy sonları).
[933] Tamsü Polat 2017, 105, Lev. 104b, F27 (MÖ 1. yy'ın sonu-MS 1. yy).

Kontekstine göre mezarın kullanım evresi en erken kullanım MÖ 2. yy ortası, son kullanım ise MS 2. yy sonları-MS 3. Yy başlarıdır. Yakadan etek ucuna inen şematik kıvrımlar, yüzeysel anlatım ve yapım tekniğine göre MÖ Geç 1. yy-MS 1. yy aralığına tarihlenmesi uygun görülmüştür.

6.3.1.4 Aktör **(K.97)**

Tek örnekle temsil edilen **K.97**, Aldağ nekropolü mezar hediyesi olarak ele geçirilmiştir. Sol eliyle kırmızı renkteki bir komedi maskesini tutan figür, yaklaşık 12-13 yaşlarındaki bir çocuk görünümündedir. Solunda kısmen yaslandığı bir paye mevcuttur. Yukarıya doğru hafifçe sola bakmaktadır. Hafifçe sola dönmüş başta saçlar üstte iki örgü, yanlarda ise enseye kadar bukleler halindedir. Üzerine "V" yakalı, kolsuz bir khiton, onun üzerine manto giymiştir. Sağ kalça üzerinden gelen döndürülmüş kuşak çapraz şekilde sağ omuzun altından geçirilerek omuz üzerinden zikzak şeklinde öne doğru sarkıtılmıştır. Vücut ağırlığı sağ bacak üzerindedir. Dizden bükülü sol bacak hafifçe geriye atılmıştır. Sağ kolu aşağı doğru sarkmış, sol kolu ise dayandığı desteğin üstünde kıvrılarak maskı tutmaktadır. Mantonun sağ kalça üzerindeki tomarını sağ eliyle tutmaktadır. Bu kıvrımların hemen altından çıkan khiton kumaşı dikey kıvrımlar halindedir. Benzer saç modeli Eros figürinlerinde de görülmekte olup bu yönüyle **K.70** ve **K.75** ile benzerlik göstermektedir.

Koroplastik sanatı içinde elinde maske tutan kız-erkek çocuk betimlemeleri oldukça yoğundur. Bu konuda Troas[934], Myrina[935], Thessaloniki[936] ve Melos[937] güzel örnekler sunar. Melos örneğinin Myrina örneğine benzerliğinden dolayı, küçük Asya'dan ithal edilen bir parçadan kopyalandığı düşünülmektedir[938]. Ayrıca mask tutan Eros figürleri de Tanagra[939] örnekleri içinde yerini alır.

Thessaloniki Akantos (Lerissos) kazılarından gelen örneklerin tümü genç kız olup aşağıya sarkıttıkları sağ elleriyle muhtemelen Dionysiak şenliklerine katılımlarını gösteren bir komedi maskı tutmaktadırlar. *Kourotrophos* tipine atıfta bulunan ve MÖ 4. yy'ın ortalarına tarihlenen ilk örnekte genç kız sol omuzu üzerinde bir kız çocuk taşımaktadır. Ancak yaşının küçük olmasından dolayı *kourotrophos* ile ilgili yorum yazar

[934] Tavukçu 2006, Lev. 53, Kat. No. 221 (MÖ 3. yy'ın sonu); Lev. 26, Kat. No. 104 (MÖ 1. yy); Winter 1903 (II), Pl. 244: 7.
[935] Winter 1903 (II), Pl. 79: 6.
[936] Rhomiopoulou 2017, Kat. No. 558-559 (Elinde komedi maskesi tutan genç kız, MÖ Geç 4. yy-Erken 3. yy); Kat. No. 642 (Dionysiak festivale katılan, elinde komedi maskesi taşıyan genç kız, MÖ 4. yy. ortası).
[937] Burn-Higgins 2001, Pl. 46, 2263; Winter 1903 (II), Pl. 244: 8.
[938] Burn-Higgins 2001, Pl. 46, 2263.
[939] Higgins 1987, Kat. No. 190.

tarafından imkânsız görülmüştür[940]. Diğer iki örnek ise birbirinin tekrarı şeklinde olup aynı kalıptan üretilmiştir. Sağ elleriyle yeni komedi Siren maskesi tutar şekilde betimlenmişlerdir. MÖ Geç 4.yy'ın sonu-Erken 3.yy'a tarihlenen söz konusu figürler, Tanrıların tapınaklarında görev yapan genç kızları hatırlatır[941]. **K.97**, bir oyuncu olabileceği gibi geleneksel bir eğitimin parçası olarak Yunan edebiyatı ve tiyatro öğretimini temsil ediyor olabilir. Kontekstine ve yapım tekniğine göre MÖ 2. yy'ın ilk yarısına tarihlenmiştir.

6.3.1.5 Sporcular (K.98-K.138)

Bu başlık altında değerlendirdiğimiz örnekler içinde en yoğun grubu Sadaklı Ephebos figürinleri oluşturmaktadır.

6.3.1.5.1 Gladyatör Tipleri (K.98-K.101)

Bu tipe ait figürinler arasında gladyatör olarak sınıflandırılabilecek, biri sağlam diğerleri parça niteliğinde, mezar buluntusu 4 adet örnek **(K.98-K.101)** ele geçirilmiştir **(Res. 68)**. Kentin tanınmış gladyatörlerinin bir bölümünü temsil eden bu figürler, karakteristik elbiseleri ve silahları ile her birinin ait olduğu sınıfı tanımlamamızı kolaylaştırmıştır.

Latincede *gladius* sözcüğü kılıç anlamına gelmekte olup onu ustalıkla kullanan profesyonel dövüşçülerde *gladiator* olarak adlandırılmıştır[942]. Roma dünyasının erken dönem gladyatörlerinin çoğunluğu kanun kaçağı, savaşlarda alınmış tutsak ve kölelerden oluşmaktadır. Sonraki dönemlerde özgür vatandaşlar, soylular, atlı sınıfından kimseler ve hatta Senato mensuplarının da katıldığı ve meslek haline geldiği görülmektedir[943]. Gladyatör oyunlarının Roma'da ilk kez MÖ 264 yılında düzenlendiği kabul edilmiştir. Bu oyunların yaygınlaşıp herkes tarafından sevilmesi, ancak MS 2. yy'da Roma'nın İmparatorluk Dönemlerinde gerçekleşmiştir. Hristiyanlığın toplum üzerindeki kontrolünün yaygınlaşması ve organizasyon maliyetlerinin yükselmesine bağlı olarak, düzenlenmesi her geçen gün biraz daha zorlaşan gladyatör dövüşleri, MS 4. yy'dan itibaren tamamen ortadan kalkmış, geliri yüksek grupların tekelindeki bir uğraş alanı olmuştur[944].

Anadolu'da Aphrodisias, Hierapolis, Mylasa, Halikarnassos ve Stratonikeia

[940] Rhomiopoulou 2017, 464, Kat. No. 642.
[941] Rhomiopoulou 2017, 426, Kat. No. 558-559.
[942] Uzunaslan 2005, 16, 22, 27, 48-49; Malay-Sılay 1991,7.
[943] Uzunaslan 2005, 30.
[944] Uzunaslan 2005, 16; Malay-Sılay 1991, 7-8.

kentlerindeki yeni araştırmalar, yeni bulunan gladyatör stelleri ve yazıtlar, Karia Bölgesi'ndeki gladyatör savaşlarının ve dövüşçülerinin bölgesel bağlamını belirler[945]. Stratonikeia koroplastik sanatına ait gladyatör figürinleri de bu bölgesel bağlamın içeriğine katkı sağlayacaktır.

Resim 68

Mezara hediye olarak bırakılan gladyatör figürinlerinin tümü *apotropaik* bir anlam içermektedir[946]. *"Dionysisos"* atölyesi üretimi olan **K.98**, Aldağ nekropolü, 34 numaralı mezar buluntusu olarak ele geçirilmiştir. Tüm örneklerden farklı olarak kaidenin iç kısmına bir bölme duvarı eklenmiştir. Böylece kil hala yumuşakken herhangi bir sarkma veya çökmenin önlenmesi sağlanmıştır. Karşılıklı iki gladyatör mücadele halinde profilden verilmiştir. Ana duruşta, sağdaki dövüşçünün sol omuz ve sol bacağı rakibe doğru öne çıkmıştır. Rakibide tam tersi bir duruş sergiler. Dövüşçüler, ellerindeki düz, uzun kılıcı *(spata)*, dış bükey, daire şeklindeki büyük kalkanı (*parma*) ve gözler için açıklığı olan sorguçsuz ve siperlikli miğferi (*galea*) ile provokatör[947] tipindedir. Gladyatör sınıflarının nerdeyse tümü, üstleri çıplak olarak dövüşürlerdi ve her zaman rakipleriyle aynı silahlara sahip olma zorunluluğuna tabi değillerdi[948]. İki savaş provokatörüne ait örneğimizde, aynı silahlara sahip dövüşçülerin gövdelerini kapatan

[945] Carlsen 2014, 441.
[946] Pompei'de bazı evlerde ele geçen gladyatör temsillerinin hatıra ve dekoratif işlevlerini yanı sıra hane halkı için şans getirdiğine inanılmaktadır. Bu nedenle, gladyatörlerin evlerdeki, mezarlardaki ve tapınaklardaki imgeleri ve temsilleri *apotropaik* anlam içermektedir (Zografou 2015, 237, dn. 28). Ayrıca Pompei'de bulunmuş beş terrakotta gladyatör figürinin Saturnalia festivalinde hediyelik eşya olarak kullanıldığı düşünülmektedir (Lorio 2015, 97-107, Fig.1-5).
[947] Provokatör Cumhuriyetin sonlarında ortaya çıkmış ve İmparatorluk dönemi boyunca kalmıştır. Oval kalkanlar sonrasında yerini hafif keskinleşmiş üst ve alt kenarlarla dikdörtgen hale getirilmiş kalkanlara bırakmıştır. Provokatörün zırhının toplam ağırlığı 14-15 kg'a ulaşmış bu yüzden orta silahlı bir gladyatör olarak sınıflandırılmıştır. Düz bir bıçakla donatılmışlardır. Miğferleri zamanla değişerek yanak koruyucular ortadan kaybolmuş ve yerine gözler için yuvarlak açıklığı bulunan vizör ortaya çıkmıştır. Bu provokatörlerin miğferinin genellikle bir tepe kısmı yoktur. Bazen miğferin her iki tarafı iki tüyle süslenmiştir (Nossov 2009, 61-62). Ayrıca bkz. Uzunaslan 2005, 45; Malay-Sılay 1991, 17.
[948] Uzunaslan 2005, 36.

kalkanlarından dolayı, vücudu koruyucu bir zırh giyip giymedikleri belli değildir[949]. Muhtemelen üst gövdeleri çıplak olan her iki rakibin kıyafeti, kasık önlüğü (*subligaculum*) ve onu tutan geniş bir kemerden (*balteus*) oluşuyordu. Kompozisyona bakıldığında soldaki provokatörün sol eliyle tuttuğu kısa, sivri, düz *gladius* ile sağdaki provokatöre olan üstünlüğü açıkça görülebilmektedir. Sağ eliyle tuttuğu dış bükey oval kalkanı gladyatörün vücudunu çene altından diz altına kadar korumaktadır. Örneğimizde görüldüğü gibi kalkanın kenarlarının içe doğru bükülmüş olması, düz bir kalkandan daha iyi bir savunma sağlamaktadır[950]. Kalkanın ortasında daire şeklinde kabartma bir süsleme öğesi bulunmaktadır.

Gladyatörlerin bronzdan ve terrakottadan yapılmış örnekleri yeterince yaygındır. Ancak ikili mücadelenin görüldüğü benzer tipteki terrakotta örnekler çok yaygın olmamakla birlikte Myrina[951], Tralleis[952], Smyrna[953], İtalya[954], Rusya/Anapa[955], Thapsos[956] gibi farklı merkezlerde karşımıza çıkar. Bu örneklerin hiçbiri örneğimizle doğrudan benzeşmemektedir. Ancak ortak özellik olarak kalkanı, miğferi ve önlüğüyle birlikte verilen gladyatörler, Stratonikeia örneğindeki gibi dövüş aletleriyle mücadele halindedir. Tralleis ve Smyrna örneklerinin ayırt edici özellik olarak miğferlerinden *Thrax* tipinde gladyatörler olduğu anlaşılmaktadır ve bu yönüyle Stratonikeia'nın provokatör gladyatörlerinden rahatlıkla ayrılır.

Bu kompozisyon kent için yabancı değildir. İki gladyatörün mücadelesini gösteren bu sahne terrakotta figürinler dışında Stratonikeia kandilleri üzerinde de görülmektedir[957]. Stratonikeia'nın kuzeyinde bulunan ve İmparatorluk dönemindeki en popüler gladyatör kategorileri içinde yer alan steller ve birlikte bulunan mezarları, kentte bir gladyatör nekropolünün olduğunu kanıtlamaktadır[958]. Bize iyi bir karşılaştırma imkânı sunan gladyatör stelleri ile incelediğimiz terrakotta figürinler arasında ise benzer yönler çoktur. Bu stellerden üçü **K.98** gibi provokatör tipindedir. Enseden omuzlara doğru genişleyen sorguçsuz miğferleri örneğimizle yine benzerdir. Ancak dikdörtgen kalkanları ve kasık

[949] Ancak Romalılar gladyatörün gövdesini, kaslarını ve darbelere açık göğsünü görmekten hoşlandıkları için bir peştamal ve bir kemer dışında dövüşçüler hiçbir şey giymediler (Nossov 2009, 101).
[950] Nossov 2009, 95.
[951] Winter 1903 (II), Pl. 387: 5-7.
[952] Çekilmez 2017, Lev. 87, Kat. 68 (MS 1. yy).
[953] Burn-Higgins 2001, 145, Pl. 67, 2377; Winter 1903 (II), Pl. 387: 10; Nossov 2009, 57.
[954] Winter 1903 (II), Pl. 387: 8.
[955] Winter 1903 (II), Pl. 386: 2.
[956] Winter 1903 (II), Pl. 387: 9.
[957] Akdağ Nekropolü mezar buluntusu kandil için bkz. Tamsü Polat 2017, Lev. 88d.
[958] Gladyatör stelleri, figürinler ve yazıtlar kentte bir gladyatör eğitim okulu *ludus gladiatorius'un* olduğunu işaret eder. Okullarının kentteki varlığı, bu dövüşlere olan ilginin her geçen gün biraz daha arttığını ve profesyonel bir örgütlenmeye gerek duyulduğunun da açıkça göstergesidir.

önlüklerinin farklı formuyla **K.98**'den ayrılır. Bu bağlamda mezar stelleri, kentte gladyatör figürini üreten koroplastlara da kesinlikle ilham kaynağı olmuş olmalıdır.

Kentte farklı spor dallarına ait terrakottaların varlığına ek olarak ele geçirilen mezar stelleri **(Res. 69)**, Hellenistik Dönem'de inşa edilen gymnasionun bu türdeki sporsal faaliyetlerin eğitimi için kullanıldığını güçlü kılar. Gymnasion'un büyük tutulması ve Anadolu'nun en büyük gymnasionu olma özelliğini taşıması, kentteki farklı spor dallarına ek olarak gladyatör eğitiminde bu yapıda yapılmış olabileceğini gösterir. Ayrıca, gymnasion duvarlarında yer alan elinde sopası olan antrenör ve stilize sporculardan oluşan grafitiler, bu yapının antik dönemdeki kullanımının farklı bir anlatımı olarak karşımıza çıkar.

Droseros'un mezar steli Amaraios'un mezar steli Khrysos'un mezar steli

Resim 69: Aytekin 2015, Res. 1-3

Kentin gladyatör stelleri dışında, karşılaştırma yapabileceğimiz bir diğer örnek MÖ 30-10 yılına tarihlenen bir rölyeftir. Hasarlı olan yazıtına göre provokatörün Capua'da Julius Caesar tarafından kurulan en ünlü gladyatör okulunda eğitim görmüş Ludus Julianus'a ait olduğu söylenmektedir. İki savaş provokatörünün bacak hamle hareketleri, kasık önlükleri ve iki bacak arasından sarkan dikdörtgen kumaşı örneğimizle benzerdir. Kalkanı yere düşen dövüşçünün açık bir şekilde savaşı kaybettiği bellidir[959].

K.99, Akdağ nekropolü, 80 numaralı mezar buluntusu olarak ele geçirilmiştir. Parça niteliğinde olan eser sağ profilden tasvir edilmiş olup *murmillo*'yu[960] temsil eder.

[959] Nossov 2009, 60.

[960] *Murmillo* gladyatörü MÖ 1. yy'da arenaya girmiştir. *Murmillo* adı (ayrıca *mirmillo, mormillo* veya *murmillo*) deniz balığı *mormylos* ile sıkça ilişkilendirilir. Bu yüzden *Murmillo* genellikle *retiarius* muhalifi *secutor* ile sıkça karıştırılır. Ancak *murmillo* MÖ 1. yy ortalarında ortaya çıkarken, *retiarius* İmparatorluk dönemine kadar hiç duyulmamıştır. *Murmillo*'nun kaskı geniş kenarlara, vizöre sahipti ve kocaman bir

Murmillo'yu işaret eden özellik ise miğferinin hilal şeklindeki bir tepeden oluşmasıdır. Bu tepenin bir balığın büyük sırt yüzgecini sembolize ettiğine inanılmaktadır[961]. Miğferin her iki yan yüzünde ince, ucu kıvrık dal motifi süslemesi kabartma şeklinde verilmiştir. Benzer süsleme MS 1. yy'a tarihlenen Pompei buluntusu *murmillo* ve *thraex* bronz miğferleri üzerinde de görülür[962]. Duruş pozisyonundan sağ eliyle silahı tuttuğu, sol eliyle de kalkan (*scutum*) taşıdığı bellidir. Sorguçlu miğferi ve korunduğu dikdörtgen kalkanı (*scutum*) ile **K.98**'den ayrılır. *Murmillo'*nun kalkanı lejyonerler tarafından kullanılan Roma piyadelerinin kullandığı kalkanların bir kopyasıydı. Ordu kalkanlarındaki değişmeye bağlı olarak gladyatör kalkanları da değişti. Cumhuriyet ve Erken İmparatorluk döneminde, kalkan oval bir şekle sahipti, ancak yaklaşık MS 1. yüzyılın ortalarından itibaren dikdörtgen bir form almıştır[963]. Bu bağlamda örneğimiz bu tarihten sonraya ait olmalıdır. Benzer örnekler Pompei[964], Apri-Rhaidestos[965], Mısır/ Alexandria [966] ve Thessaloniki'de[967] görülmektedir.

K.100, kentteki müze deposu içerisinde bulunan etütlük malzemenin içinden gelmiş olup mezar numarası belli değildir. Bu gladyatör türünü kesin bir şekilde belirlemek zordur. Temsil ettiği gladyatör tipinin tam olarak belirlenmesinde ortaya çıkan zorluk ise başın eksik olmasından kaynaklanmaktadır. Çünkü kalkanlar direkt olarak belirleyici bir unsur değildir. **K.99**'un tersine arka profilden tasvir edilmiştir. Uçları yuvarlatılmış dikdörtgen formlu bir kalkan (*scutum*) ile korunan dövüşçü sol bacağı hafifçe bükülmüş saldırı pozisyonundadır. Bu yönüyle **K.98**'e benzer. Benzer örnekler Pompei[968], Apri-Rhaidestos[969], Mısır/Alexandria[970] (Roma Dönemi), Thessaloniki'de[971] görülür.

---

balıksırtı yüzgeci şeklinde tuhaf bir tepeyle taçlandırılıyordu. Yüzgeç genellikle tüylerden veya at kıllarından yapılmış bir tüyle süslenmiştir. İki tüy daha sıklıkla miğferin iki tarafına da yerleştirilirdi. *Murmillo* miğferinin yapısı, bir thraex miğferine çok benziyordu ve sadece tepe kısmı farklıydı. Bu gladyatör türü ayrıca düz oldukça geniş bir bıçağa sahipti ve murmillo'nun tek silahı olduğu için savaşta kaybolmasını önlemek için sık sık ellerine kayışlarla bağlanırdı. Zırhının toplam ağırlığı 16-18 kg kadardı. Böylece ağır silahlı gladyatörlerden biri olarak sınıflandırıldı (Nossov 2009, 58-60).
Bu tip gladyatörler hiçbir zaman birbirleriyle mücadele etmediler. Genellikle karşısına rakip olarak çoğu zaman küçük bir kalkanla donatılmış *retiarius* ve *Thraex*, seyrek te olsa *provocator* tipi çıkartılmaktaydı (Uzunaslan 2005, 46-47).

[961] Nossov 2009, 87.
[962] Pompei gladyatör okulu bronz miğferler için bkz. Nossov 2009, 82.
[963] Nossov 2009, 59-60, 90.
[964] Lorio 2015, 97-107, Fig.1-6.
[965] Şahin-Güçlü 2015, 115, Fig. 3-6.
[966] Snowden 1990, Res. 234, Şek. 317.
[967] *Secutor* kategorisine ait Thessaloniki örneği için bkz. Zografou 2015, 235, Fig. 11.
[968] Lorio 2015, 97-107, Fig.1-6.
[969] Şahin-Güçlü 2015, Fig. 3-6.
[970] Snowden 1990, Res. 234, Şek. 317.
[971] Secutor kategorisine ait Thessaloniki örneği için bkz. Zografou 2015, 235, Fig. 11.

K.101, yine parça niteliğinde olup *murmillo*'yu temsil eden gladyatöre ait sorguçlu miğferden oluşur. Aldağ nekropolü, 44 numaralı mezar buluntusu olan miğfer, kentteki müze deposundaki etütlük malzemenin içinden gelmiştir. Miğferi **K.99** ile aynıdır. Benzer miğfer örneği Aizanoi[972] kazılarında mezar üstü hediyesi olarak ele geçirilmiş ve MÖ 1. yy-MS 1. yy aralığına verilmiştir.

Mezar stellerine ek olarak değerlendirdiğimiz figürinler gladyatör oyunlarının Stratonikeia'da hem popüler hem de sık olduğunu göstermektedir. Kentte yapılan Zeus Panamaros bayram programı içerisinde yer alan spor yarışmaları kapsamında atletizm ve gladyatör oyunları vardır[973]. Ancak bu mezar stelleri ve yazıtlardan kesin olarak bildiğimiz gladyatör eğitim okulunun kentteki varlığına ek olarak, gladyatörlerin koroplastik sanatındaki da temsili yaygın değildir ve gladyatör oyunlarının Stratonikeia'da sahip olduğu büyük popülerliğe karşılık gelmemektedir. Hayvan karikatürleri başlığı altında ayrıntılı şekilde değerlendirdiğimiz palyaço (*paecniarius)* **(K.269)** tipindeki örnek de dâhil olmak üzere toplam sayısı beştir. Gladyatör figürinlerinin *apotropaik* özelliği de göz önünde bulundurulduğunda mezar hediyesi olarak daha sık tercih edilmesi gerekmektedir. Ancak kentteki spor dallarının terrakotta temsillerine baktığımızda, Sadaklı Ephebos figürinlerinin sayısının gladyatör figürinlerinden çok daha fazla olduğu görülür.

K.98'in kaidesinin arkasında "Dionysisos" adlı koroplastın isminde bulunan "C" harfinin karakterine göre bu imza MS 2. yy'a ait olmalıdır. Stil özellikleri de bu dönemi işaret etmektedir. Bu bağlamda benzer stil özelliklerinden dolayı **K.98-K.100** MS 2. yy'a tarihlenmiştir.

6.3.1.5.2 Sadaklı Ephebos Tipleri (K.102-K.136)

Stratonikeia'da sporcular muhtemelen gymnasionda eğitim görüyorlardı[974]. Mezarlarda ölü hediyesi olarak bulunan terrakotta gladyatör ve Sadaklı Epheboslar (Epheboi) dışında Börükçü nekropolünden çıkmış bir boksör ve ünlü gladyatörlere ait mezar stelleri Stratonikeia'da farklı sporların yapıldığını ve kentte şu zamana kadar bir

[972] Üç sorguçlu minyatür miğfer için bkz. Özer-Doksanaltı 2017, 295, Fig. 13.
[973] Cousin 1904, 20-22, No.1B.
[974] Yerleşimin kuzey suruna yakın ve kuzey kent kapısının güneybatısında, kuzey-güney yönünde dikdörtgen planlı inşa edilen gymnasion, büyük ölçekli bir yapıdır. Dar cepheyi oluşturan kuzey kenar 105 m genişliğindedir. Yapının toplam uzunluğunun 265 m olduğu tahmin edilmektedir. Bu şekli ile bilinen en büyük gymnasiondur. Soğuk yıkanma, yağlanma, genç erkekler, torba ve pudra odası olmak üzere toplam beş odadan oluşmaktadır. Arkeolojik ve epigrafik buluntulara göre gymnasion'un MÖ 2. yy'ın 2. çeyreğinde inşa edilmiş, Augustus ve MS 2. yy'da Antoninler Dönemi'nde yeni düzenlemeler ve yenilemeler yapılmıştır (Söğüt 2009, 265, 266; Söğüt 2019b, 56 vd). Stratonikeia Gymnasionu'nun geçirdiği evreler için ayrıca bkz. Mert 1999, 425-430.

arena ve stadyum yapısının bulunmamasından dolayı bu eğitimlerin Stratonikeia gymnasionununda yapılmış olabileceğini düşündürmektedir. Gymnasionlar, beden eğitimi yapılan yer olmanın dışında zihinsel eğitiminde öğretildiği kamu kuruluşlarıdır. Klasik ve Hellenistik Dönem'de 6 yaşına kadar evde ailesinin yanında eğitim gören kız ve erkek çocuklar, bu yaştan sonra gymnasion yapılarında, belli bir ücret karşılığında görev yapan özel öğretmenler tarafından gramer, müzik, jimnastik ve askeri eğitim dalında eğitilmişler ve günümüzde olduğu gibi bayram ve yarışmalara öğretmenleri gözetiminde katılmışlardır. Gymnasionlarda genellikle Hermes ve Herakles tapınımı söz konusudur[975] **(Res. 70-71)**. Epigrafik belgelerde beden eğitimi ve eğitmenleri ile doğrudan ilgili olduğu varsayılan Hermes ve Herakles hermelerinin adına rastlanmaktadır[976]. Konuyla ilgili Miletos kentinde ele geçmiş, MÖ 3. yy'a tarihlenen ve günümüze kadar tamamı korunagelmiş olan yazıt[977] oldukça önemlidir. Bu belgede beden eğitmenlerinin ve gramer öğretmek isteyenlerin seçimle belirlendiğini; adaletsiz bir seçim olmaması içinde beden eğitmenlerinin Hermes'e; gramer öğretmenlerinin ise Apollon ve Mousa'lara yemin ettiği belirtilmiştir[978]. Mevcut yazıt Miletosda sistemli ve düzenli çalışan bir eğitim kurumunun varlığını açıkça ortaya koymaktadır. Epigrafik belgeler ve arkeolojik buluntular Stratonikeia'da da yasalar çerçevesinde bir okul sisteminin var olduğunu ve farklı spor dallarına ait eğitimlerin verildiğini göstermektedir. Ayrıca Stratonikeia gymnasionu Anadolu'nun en büyük gymnasionu olma özelliğini de taşıdığından sporsal faaliyetlere yönelik ihtiyaçların ve askeri eğitimlerin tümünü karşılayabilecek büyüklüktedir. Antik dönemde böylesine büyük bir yapının sadece spor etkinlikleri için eğitim verdiğini düşünmek çokta akla yatkın bir düşünce değildir. Ayrıca Stratonikeia gymnasionunda tespit edilen ve mermer yüzeylere kazınan çok sayıda oyun tablası kentin diğer kamu kuruluşlarında olduğu gibi gymnasionların da birer oyun alanı olarak kullanıldığını göstermektedir. Strateji gerektiren bu oyunların sporda ve askeri eğitimlerde performansı yükseltmek için oynandığını düşünmek yanlış bir düşünce olmayacaktır[979].

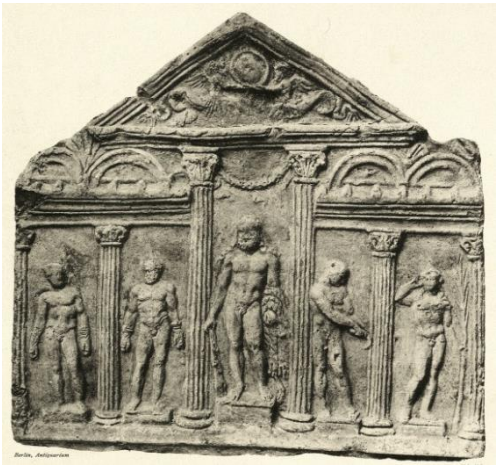
[975] Ashour 2012, 21.

[976] *Antikçağda fiziki güç, dayanıklılık ve kahramanlığın kişileştirilmiş hali olan Herakles, gençlerin düşünsel ve bedensel olarak eğitim gördükleri gymnasion ve palaistra'larda oldukça önemli bir simgedir ve bu nedenle adı Gymnasion Tanrıları olarak Hermes ile beraber anılmaktadır* (Paus. IV. 32. 1; bkz. Bilgiç 2014, dn. 3).

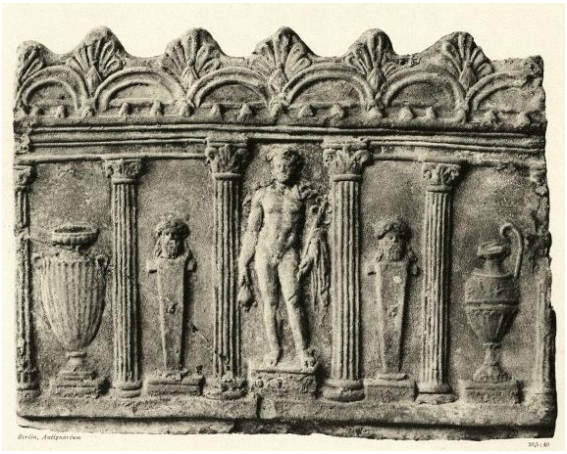
[977] Yazıt, *okul yönetimini düzenleyen ve kuran hayırsever (=εὐεργέτης) Thallion oğlu Eudemos'u onurlandırma dekretidir* (Bilgiç 2014, 324).

[978] Epigrafik veriler Ionia ve Karia bölgelerinde görülen antik çağ eğitim sistemi ve ilgili terimler için bkz. Bilgiç 2014, 323-338.

[979] Stratonikeia'da oynanan antik tabla oyunlarının çeşitleri ve bu oyunlardan mankala için ayrıntılı olarak bkz. Söğüt 2015a, 505-506; Kürüm Durnagölü 2015, 107-124.

Resim 70: Kekule 1911, LXXXII

Resim 71: Kekule 1911, LXXXIII

Kazı araştırmalarında, genç sporcuların gymnasionlarda eğitim gördüğünü kanıtlayan epigrafik belgelerde bulunmaktadır. İlki Iasos yazıtı aracılığı ile bilinmektedir. Yazıtın üst bölümünde, Diodoros adındaki bir gymnasion başkanının bu sütunu gençlere (*neoi*) ve halka (*demos*) adak olarak sunduğu yazılıdır[980]. Sütunun alt kısmında ise Iasos gymnasionunda yerel takvime göre 121 yılında eğitim gören öğrencilerin (Epheboi) adlarının yer aldığı bir liste yer almaktadır[981]. Bir diğer örnek Pergamon gymnasionu ile birlikte planlanmış ve yapılmış mermer bir tapınağın duvarına kazınmıştır. Epheplerin adının yazılı olduğu uzun liste tapınağın gymnasiona ait olduğunu kesinleştirmiştir[982]. Termessos'da *in situ* olarak bulunan ve zafer kazanmış ephebos'ların isimlerini içeren listenin başlık bölümünün yer aldığı blok ise yazıtın bulunduğu alanın, kentin gymnasionlarından birine ait olabileceğini göstermektedir. Meydanın gymnasion olarak teşhisini destekleyen bir diğer yazıtta aynı alanda bulunan ve yine çeşitli yarışmalarda başarı kazanmış sporcuların isimlerini kapsayan listedir. Yazıtın, MS 200 yılları civarında yazılmış olabileceği düşünülmektedir[983].

Gymnasium dünyasına ait sporcu figürlerinin ilk alt grubunu karakteristik özellikler sunan Sadaklı Ephebos figürinleri oluşturmaktadır. Nekropoliste bulunan tam korunmuş, tama yakın ve parça niteliğinde toplam 34 adet Sadaklı Ephebos **(K.102-K.136)** figürini incelenmiştir[984]. Aphrodite'den sonra stil özelliklerini takip edebildiğimiz

[980] "*Thargelios oğlu Diodoros (bu sütunu) gymnasion başkanlığı yaptığı sırada gençlere ve halka adadı/ithaf etti*" (Akat 2009, 80).
[981] Yazıtın başında şu ifadeler yer almaktadır. "*Pamphilos'un oğulları Theodotos ile Leosthenes Charidemos'un gymnasion başkanlığı yaptıkları 121 yılında eğitim gören ephebler şunlardır*: ..." (Akat 2009, 80).
[982] Bingül 2013, 66-67.
[983] Çelgin 1997, 115-116.
[984] Bunlardan 30 tanesi tüm ve tüme yakın, ikisi parça niteliğinde ve diğer ikisi ephep başına aittir.

ikinci grubu oluşturur. Kendi içinde duruş ve kıyafetleri benzer olsa da, başlarında taşıdıkları çelenkte görülen farklılıklardan hareketle 3 varyasyonu olduğu tespit edilmiştir.

Resim 72

Değerlendirmeye alınan biri tüm diğer ikisi parça niteliğinde olan 3 adet figür Börükçü nekropolünden **(K.112**, **K.113**, **K.134)**, geriye kalan 31 adet figürin ise Stratonikeia nekropolislerine ait Akdağ, Aldağ, Kabasakız ve İğdemir nekropollerinde açığa çıkartılan mezarlardan bulunmuştur **(Res. 72)**. Figürinlerin tarihlendirilmesi kontekst buluntularının yanı sıra, benzer örneklerle yapılan teknik ve stilistik karşılaştırmalarla yapılmıştır.

Stratonikeia ve çevresinde tümü mezar hediyesi olarak bulunan ve terrakottatan yapılmış epheplerin tümü sadaklarıyla betimlenmişlerdir. Aphrodite'den sonra sayıca yoğunluğu oluşturan Sadaklı Epheplerin varlığı Stratonikeia'da gerçekleştirilen spor dallarından birinin okçulukla ilgili olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Figürinlerin kullanım amaçlarına bakıldığında, bazen ölen kişinin mesleğini belirten figürinlerde mezarlara bırakılabilmekteydi. Bunun en güzel örneğini yine Stratonikeia buluntuları vermektedir. Mezar hediyesi olarak bırakılan bu figürinler muhtemelen Stratonikeia gymnasionunda yetişmiş ve başarı kazanmış profesyonel genç sporcuları temsil ediyor olmalıydı. Mezar kontekstlerine baktığımızda Sadaklı Ephebosların ele geçtiği ID16[985],

[985] Mezarda, STR85-371, STR85-372 numaralı iki adet sadaklı ephebos ele geçmiştir.

AM2[986], AM3[987] ve 05BM22[988] numaralı mezarlarda ele geçen strigilisler de bu görüşümüzü doğrulamaktadır. Bu bağlamda sporsal faaliyetlerin yoğun olduğu Stratonikeia'da, nekropolde ele geçen sporcu figürinlerinin yoğunluğu göz önünde bulundurulduğunda ve mezar konteksleriyle birlikte yorumlandığında mevcut düşünceyi destekler niteliktedir.

Bir diğer sorun ise giyimli olarak verilmiş Sadaklı Ephebosların ne şekilde ok attıkları ile ilgilidir. Ayak bileğine kadar uzanan kıyafetleriyle rahat bir şekilde ok atmaları mümkün görünmemektedir. Muhtemelen sporcular, sportif faaliyet sonrasında terinin soğumaması için üzerine elbisesini almış olmalıdır. Bunun en güzel örneğini Tralleisli Ephebos heykelinde görmekteyiz. R. Özgan'a göre MÖ 3. yy'ın sonlarına tarihlenen ephebos, spor faaliyetinden sonra üzerine elbisesini almış ve sol omuzu ile desteğe dayanarak dinlenen bir delikanlıyı temsil etmektedir[989]. Bu örnekten hareketle Stratonikeia ephebosları da bu amaçla giyinik olarak verilmiş olmalıdır. Ayrıca başlarında taşıdıkları bir nevi zaferin simgesi olan çelenklerde, sporcuların sportif faaliyetten galip gelmiş olduğunu göstermektedir. Tralleis örneklerinde de olduğu gibi bu figürinler, ölen genç erkekleri temsil etmektedir[990].

Bu tipin ilk örneği MÖ 2. yy'ın ilk yarısında Smyrna kökenli bir mezar stelinde görülür. Mezar stelindeki erkek kısa saçlı, uzun kylamys giyimli ve duruşuyla sadak taşıyan ephebos tipindedir[991]. M. Çekilmez, Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen Tralleis terrakotta örneklerinin kökeninin, Hellenistik Dönem'e tarihlenen Smyrna kökenli mezar stellerine dayandığını belirtir[992]. Tralleis örnekleriyle birebir benzeşen Stratonikeia örnekleri arasında ise bu tipin en erken örneği **(K.112)** Börükçü mezarından gelmiştir.

Bu gruptaki örnekler, yüksek bir kaide üzerinde yükselmeleri, ephaptis giymeleri[993], sırtlarında çapraz sadak taşımaları ve duruşlarıyla Sadaklı Ephebos tipindedir. **K.102** ve **K.103** plastik kalitesi güzel ilk iki örneği oluşturur. Aynı kalıp

[986] Mezarda, STR96-AM. 2/35 numaralı bir adet sadaklı ephebos, 1 adet aryballos ele geçmiştir.
[987] Mezarda, STR96AM3-11 numaralı iki adet sadaklı ephebos ele geçmiştir.
[988] Mezarda, 05BM22-T04, 05BM22-T06 numaralı biri tüm diğeri parça iki adet sadaklı ephebos ele geçmiştir.
[989] Özgan 1995, 114 vd, Taf. 32, 1-4 (Bkz. Çekilmez 2017, 64, Lev. 71).
[990] Çekilmez 2017, 67.
[991] Çekilmez 2017, 66.
[992] Çekilmez 2017, 66-67.
[993] Figürinlerin taşıdığı ve *ephaptis* olarak tanımlanan giysi, Klasik ve Hellenistik Dönem'de *khlamys/χλαμυσ* olarak tanınan ve omuz üzerinden broşla tutturularak çoğunlukla delikanlılar tarafından giyilen, Roma Cumhuriyet Dönemi'nden itibaren ise *lacerna* olarak isimlendirilen pelerin türü bir mantodur (Pochmarski 1992, 152-154). Ephaptis omuzda tutturulur, kalça üzerinde tomar halinde toplanır ve ön tarafta elbisenin üç köşesi sol elle kavranır (Çekilmez 2017, 63, dn. 519).

üretimi iki figürinde uzun bir boyun üzerine yerleştirilen Ephebos başları idealize edilmiştir. Uzun oval yüzü Klasik tarzlıdır. Kare çene MÖ 4. yy örneklerine, özellikle de Polykleitos heykellerine atıfta bulunmaktadır.

Ephebos'ların arkasında yer alan sadağın bir ucu sağ omuzun arakasından ve diğer ucu ise belin solundan görülmektedir. **K.102** ve **K.103**'deki figürinlerde sadak uçları sonradan elle yapılarak gövde arkasına birleştirilmiştir. Bu yönüyle diğer örneklerden ayrılır. Diğer örneklerde ise sadak kalıp içerisindedir. Giydikleri ephaptisin uçları yuvarlak broş yardımıyla sağ omuz üzerinde tutturulmuştur. Elbisenin sağdan gelen ucu sağ kola sarıldıktan sonra aşağıya çok fazla açılmadan zikzak şeklinde dökülür. Bu yönüyle Arkaistik özellikler taşır. Tüm figürlerde duruş aynıdır. Kontrapost duruşta sol bacak dizden hafifçe kıvrılarak yana ve ayakucuyla geriye doğru basmış ve vücudun yükü sağ ayak üzerine verilmiştir. Ayak hareketine bağlı olarak vücutta oluşan elbise kıvrımlarının yönü aynıdır. Sol bacağın öne hareketiyle birlikte sol ayak üzerinden belin sağına giden kalın bant şeklindeki kıvrımlar oluşur. Üst kısımları genellikle hareketsiz ve durağandır.

Bir diğer ortak özellik ise sporcuların çelenk takmalarıdır. *Strophion*[994] adı verilen bu çelenklere birer kurdele bağlanmış olup enseden omuz üzerine düşürülmüştür. Başlarında birer *strophion* taşımaları, bu nesnelerin asıl işlevinin çelenk olarak kullanılmasından ziyade yarışmalar sonunda galiplere verilen ödül olduklarını düşündürmektedir[995]. Çelenkler antik çağda çeşitli amaçlarda kullanım görmüştür. Ev ve kutsal alanların kapılarına asılmakta, kutsal törenlerde ve festivallerde takılmaktaydı[996]**.** Ephebosların taktıkları çelenkler kendi içinde üç gruba ayrılmaktadır. 10 adet figürden oluşan ilk grubun 8'de **(K.102-K.104**, **K.106, K.108-K.111)** Ephebosların başlarında taşıdıkları *strophion'un* ortasında yuvarlak bir rozet bulunmaktadır **(Res. 73).** *Strophion*'a sarılı kurdele ise enseden omuzlara dökülmektedir. Benzer çelenk uygulaması Herakles hermelerinde **(K.249**, **K.250)** ve kylamis giyimli süvari betimlemesinde de **(K.95)** görülmektedir. Söz konusu bu örneklerle aynı ya da yakın tarihten olmalıdır. KS49 numaralı mezardan gelen 4 Sadaklı Ephesos'tan üçünün başındaki çelenk bu şekildedir

[994] Anlamı ve çeşitleri için bkz. Kepçe-Gerçeker 2011, 30, 31, Res. 17.
[995] Herodotus *The Histories* adlı eserinde Olimpiyat şampiyonlarının taçla ödüllendirildiğini belirtmiştir. (Godley 1920). Bu taçlar, Zeus Tapınağı'nın arka bahçesinde yetişen, sözde Hercules tarafından ekilen kutsal zeytin ağaçlarından kesilmiş dallardan yapılırdı. Taç giyme törenlerinin nerede ve ne zaman yapıldığı tam olarak bilinmemektedir. İlk iddiaya göre sporcular, hemen yarışmadan sonra taç giyiyorlardı. Diğer bir iddiaya göre ise oyunun bitiminde galip gelenler Zeus Tapınağı'ndaki heykelin önünde, festivalin sonunda yapılan bir törenle ödüllerini alıyorlardı (Swaddling 2000, 84-85).
[996] Kepçe-Gerçeker 2011, 29.

(K.102, **K.103**, **K.104)**. Aynı mezardan gelen diğer figürün başı kırık olduğundan nasıl bir çelenk taktığı belli değildir. Ancak kontekstindeki diğer figürlerle stil olarak benzer oluşu, bu figüründe taşıdığı çelengin diğer figürlerle aynı olduğunu düşündürmektedir **(K.105)**.

Bazı örneklerde kurdelenin omuz üzerine düşürülmesine bağlı olarak oluşan dalgalanma ya da kıvrılma stilize olarak çizgi şeklinde verilmiştir **(K.102-K.103)**. Sadaklı Epheboslar içinde en erken örneği oluşturan Börükçü örneğinde ise kurdele doğal kıvrım şeklindedir **(K.112)**. Enli olan kurdele ucu sağ omuz üzerinden aşağıya doğru daralarak sivrilmiştir. Diğer Sadaklı Ephebos örneklerinde ise bu kıvrılma ya da dalgalanma **K.102** ve **K.103**'e göre daha doğal, **K.112**'e göre ise daha yüzeyseldir.

İkinci grubu oluşturan 15 adet örnekte ise **(K.112**, **K.114-K.122**, **K.124-K.132, K.136**,**)** *strophion* geniş, dikey üçgen yapraklarla donatılmıştır **(Res. 74)**. Orta kısmında madalyon yerine dikey çizgisel süslemeler tercih edilmiş ve dilim şeklini almıştır. İlk grup örneklerde görüldüğü gibi kurdele enseden omuz üzerine düşürülmüştür. Barbotin tekniğinde işlenmiş örneği ise naos buluntuları arasında yer alan Dionysos başında görülür[997] **(K.86)**. Geriye kalan örneklerde baş kırık durumda olup eksiktir. Diğer özellikler birinci gruptaki örneklerle aynıdır. Bu grubu oluşturan örneklerin yakın benzeri Tralleis Güney Nekropolis'inden bulunan ve MS 1. yy'ın ilk yarısına tarihlenen bir Ephebos figürüdür[998]. Tralleis örneğinin birinde kaidenin arkasında atölye/koroplast işareti yer almaktadır[999].

Üçüncü grup ise 4 örnekle **(K.127-K.130)** temsil edilmektedir **(Res. 75)**. Aynı kalıptan çıkma dört örnekte de *strophion, 2.* grup örneklerde olduğu gibi geniş, dikey üçgen yapraklarla donatılmıştır. Farklı olarak 1. grup örneklerde olduğu gibi orta kısımda madalyon şeklinde bir süs yer almaktadır. Yani iki farklı çelengin sentezi şeklindedir.

[997] Barbotin tekniğinde yapılmış büyük ve üçgen yapraklı çelenklerin benzer örnekleri MÖ 4. yy'dan itibaren Atina ve Aleksandreia'da üretilmiş figürinlerde de görülmektedir. Mevcut durum Hellenistik Dönem'de doğuyla olan yakın ilişkilerin bir sonucu olarak yorumlanmaktadır. Bu bağlamda Mısır etkili çiçeklerden yapılmış çelenkler antik dönemde baskın olmuştur. MÖ 3. yy'ın ortalarına tarihlenen bir yazıta göre, bir kutlama için bu çelenklerden üç yüz adet sipariş verilmiştir (Kepçe-Gerçeker 2011, 31).
[998] Çekilmez 2017, Lev. 75, 76, 78, 80, 81/ K.55, K.56, K.58, K.60, K.61 (MS 1. yy'ın 2. yarısı).
[999] Trophimos isimli atölyenin bu bölgede MS 1. yy'da yerel olarak üretim yaptığı ve en azından ephebosla birlikte üç figürin ürettiği tespit edilmiştir (Çekilmez 2017, Lev. 75, Kat. 55).

Resim: 73 **Resim: 74** **Resim: 75**

Teknik özelliklerine baktığımızda figürlerin tamamında üslup sıradandır. Üslup olarak çok çeşitli olmaması sabit ve sürekli mal aktarımına bağlıdır. Bu da kentte bir ticaretin varlığına işaret etmektedir.

Benzer tip ve ikonografiye sahip figürlerin en yoğun olduğu merkezler Myrina[1000], Tralleis[1001], Hyllarima[1002], Ephesos[1003], Mylasa[1004], Pergamon[1005] ve Samos[1006] antik kentleridir. Söz konusu örnekler Kosma[1007] tarafından "Dionysos", Baudat tarafından "Sadaklı genç", Mollard Bestques tarafından "Sadaklı Ephebos", Baldıran[1008], Tozkoparan[1009] ile Boysal-Kadıoğlu[1010] tarafından "Ephebos", Kızıl[1011] tarafından ise "Artemis" olarak tanımlanmıştır. Kosma'nın "Dionysos" olarak tanımladığı Samos örnekleri üst kısmı profilli yüksek dörtgen kaide üzerinde ayakta verilmiş olup kontekst buluntularına göre MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy'ın ilk yarısı aralığına verilmiştir.

[1000] Mollard-Besques 1963b, Pl. 146, a- M 92, e- MYR 211, Pl.147, a- B58, b-MYRINA 1144; Winter 1903 (II), Pl. 239: 10; Baudat 1953, Pl. XIV, Nr. 20; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 724-726, Pl. 106, Nr. 727; Duchene-Mathieux 2007, Pl. IX. Myrina 1025, Myrina 21-213.
[1001] Çekilmez 2017, Lev. 72-81; K.53-61 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[1002] Çekilmez 2015a, Fig. 16-19.
[1003] Meriç 2002, 143 vd. Taf. 109, TK23.
[1004] Kızıl 2009, Res. 123, M33; Çakıcı 2007, 92, Res.10.
[1005] Töpperwein 1976, Taf. 66 Nr. 436-438; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 132 Nr. 1022.
[1006] Kosma 2015, 276, Fig. 2, 5, 6; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45 Nr. 259.
[1007] Kosma 2015, 276.
[1008] Baldıran 1990.
[1009] Stratonikeia Akdağ Tepesi Mevkisi'nde, Stratonikeia-Lagina kutsal yolunun doğusunda, doğal oluşumlu bir tepeciğin güneyinde, kuzey-güney yönünde oyulmuş dromoslu bir kaya mezardan (STR96 AM 2) bulunmuştur. Ele geçen eserlere göre mezarın kullanımı MÖ 2. yy ile MS 1. yy'a kadar devam etmiştir. Tozkoparan, bu mezardan çıkan sadaklı figürini Ephebos olarak adlandırmış ve Geç Hellenistik Dönem'e tarihlemiştir (Tozkoparan 1998, 17, Res. 23). Ayrıca Akdağ buluntuları için bkz. Civelek 2006, 55-73.
[1010] Boysal-Kadıoğlu 1998, 215-228.
[1011] Kızıl 2009, 447, Res. 123.

Stratonikeia örneklerinde olduğu gibi, sol bacak dizden hafifçe kıvrılarak yana ve ayakucuyla geriye doğru basmış ve vücudun yükü sağ ayak üzerine verilmiştir. Ephaptis giymeleri ve geniş dikey üçgen yapraklarla donatılmış *strophion* taşımalarıyla Stratonikeia epheboslarıyla yine benzerdir. Farklılık olarak sadak taşımayan bu figürler, Stratonikeia örneklerinde olduğu gibi duruş, kıyafet ve çelenk özellikleri bakımından benzerdir. Yine Stratonikeia örneklerinden farklı olarak sol bacağın öne hareketiyle birlikte sol ayak üzerinden belin sağına giden yumuşak kıvrımlar sol kol altında da aynı yöne doğru devam eder. Sadak taşımayan ve başında çelengi bulunmayan ephaptis giyimli benzer duruş şekline sahip ephepler Ephesos[1012] ve Pergamon[1013] örneklerinde görülmektedir. Anadolu dışındaki atlet figürleri arasında, Alexandria buluntusu terrakotta figürin[1014] oldukça dikkate değerdir. Zarif bir hymationa sarılmış olan oğlan, duruşuyla ve ayak bileklerine kadar uzanan khylamisyle Stratonikeia atletleriyle benzerlik göstermektedir. Farklı olarak el ve ayakların pozu tersi yöndedir.

A. Kızıl'ın "Artemis" olarak tanımladığı figür, sağ kolu bacağı üzerinde paralel, sol kolu dirseğinden bükülerek sol göğsü üzerinde duran ve eliyle sırtında duran sadağın kayışından tutmasıyla, Stratonikeia Sadaklı Ephebosları ile benzerdir **(Res. 76)**. Başı hafif sola eğik olan figürün başında yapraklardan oluşan bir taç vardır. Sol bacağın dizden bükülüp yana doğru açılmasıyla oluşan kıvrımlar, değerlendirmeye aldığımız Stratonikeia örnekleriyle stil olarak benzerdir.

KS49 mezarından çıkan ephebosların[1015] **(K.102-K.103)** yakın benzeri Patara'dan terrakotta bir portre büsttür[1016]. Stratonikeia örneğinde Patara büstünde olduğu gibi yüz dolgun, tok çenesi ve şişman yanaklarıyla etli bir yapıya sahiptir. Küçük badem gözler kısık işlenmiştir. Düz burun kanatlarda etlidir. Küçük, dar ve etlice olan dudakları hafif aralıklı verilmiştir. Alın, başın arkasından öne doğru taranan, yarım ay şeklinde kısa ve kalın saç perçemleriyle çevrelenmiştir. Yan yana dizilen saç perçemleri dolgun bukleler şeklindedir. Bu perçemler yaklaşık olarak alnın ortasından itibaren ters yönlere ayrılır. Öne doğru taranmış orak biçimli bu perçem düzenlemesi Erken Roma İmparatorluk Dönemi saç modasıyla uyumludur. Özellikle alnın ortasının hafifçe sağında öne düz inen perçemlerin çatal yaparak iki yana açılması Augustus ve Iulius Claudiuslar Erken dönem çocuk ve yetişkin portrelerinde Augustus modasının bir devamı olarak göze çarpar.

[1012] Meriç 2002, 143 vd. Taf. 109, TK23.
[1013] Töpperwein 1976, Taf. 66, TK436, TK437
[1014] Ashour 2012, Fig. 12; Kassab Tezgör 2007, No. 271.
[1015] Baldıran 1990, 149, Res. 187.
[1016] Işın 2008, 597 vd, Res. 1-5.

Ayrıca büstün strigilis ile birlikte bulunması ve yarışmalardan aldığı ödül gereği çelenk taçla onurlandırılmış olması, ephaptis giyimli bu genç delikanlının Stratonikeia figürinlerinde olduğu gibi bir sporcu olabileceğini düşündürmektedir. Yüz ve giysi özelliklerine göre 13-15 yaşlarındaki bir erkek çocuğa ait olan büstün portre ve giysi özellikleri, Stratonikeia ephebosuyla benzer olup konteks buluntularıyla MÖ 50 - MS 40 yılları arasına verilmiştir[1017]. **K.102** ve **K.103** numaralı figürinlerin bir benzeri de Tralleis[1018] Güney Nekropolis'inden bulunan ve MS 1. yy'ın ilk yarısına tarihlenen bir Ephebos figürüdür. Stil olarak benzer olup özellikle yüz ve saç biçimlendirmesi, yüzündeki hafif gülümser ifade birbirine çok yakındır. Kontekstine göre mezarın kullanım süresi MÖ 3 yy-MÖ 2. yy ile MS 2. yy'dır. A. Baldıran'nın[1019] MS. 1. yy'ın 2. yarısına tarihlediği **K.102** ve **K.103**, biraz daha geçe alınarak kontekstine ve MS 2. yy'a tarihlediğimiz **K.249**, **K.250** ve **K.95** ile olan benzer ortak yönlerine göre, MS. 1. yy'ın 2. yarısı- MS 2. yy aralığına tarihlenmiştir.

Sadaklı Ephebos olarak değerlendirilen figürinlerin bir benzeri de Börükçü Nekropolü[1020] 05BM22 numaralı dromoslu hipoje mezarda ele geçmiş ve "Sadaklı Artemis" olarak adlandırılmıştır **(K.112).** Ancak Börükçü figürini form olarak Aldağ, Akdağ, İğdemir, Kabasakız ve Tralleis[1021] örnekleriyle benzerdir. Bu nedenle Sadaklı Artemis olarak kayıt altına alınan figürin, mezarda konteks olarak bulunan strigilisten dolayı Stratonikeia epheboslarında olduğu gibi bir sporcu olmalıdır ve ephebos olarak tanımlanmalıdır. Söz konusu figürin konteks buluntularına[1022] göre MÖ 2. yy'ın 2. yarısı-MÖ 1. yy'a tarihlenmiştir. Figürin, profilli dörtken bir kaide üzerinde yükselmekte olup bu yünüyle Stratonikeia terrakottalarından ayrılmaktadır. Ancak çapraz sadaklı olması,

[1017] Işın 2008, 592.
[1018] Çekilmez 2017, Lev. 73, K.52.
[1019] Baldıran 1990, 149, Res. 187.
[1020] Coğrafi olarak Börükçü Mevkisi, Stratonikeia Antik Kenti'nin kuzeyindeki Akdağ'ın güney yamacında, Stratonikeia ile Lagina'yı birbirine bağlayan kutsal yol güzergâhı üzerinde yer almaktadır. Antik dönemde, kutsal yollar boyunca nekropollerin yer aldığı geleneğine bağlı olarak bu kutsal yol boyunca çok sayıda ve değişik tipte, farklı dönemlere ait mezarların varlığı bilinmektedir. Güney Ege Linyit İşletmeleri (GELİ) tarafından bu bölgede yapılan kömür çıkarma çalışmaları esnasında başka mezarlar da çıkmış ve çoğunluğu tahrip olmuştur. 2002 yılında söz konusu mevkide yapılan çalışmalarda değişik tipte anıtsal mezarlara rastlanması burada uzun süreli ve iyi donanımlı bir kazı ekibinin çalışma yapması gerektiği düşüncesinden hareketle Kültür ve Turizm Bakanlığı, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü ile Türkiye Kömür İşletmeleri Genel Müdürlüğü arasında yapılan bir protokol ile Prof. Dr. Ahmet A. Tırpan başkanlığında yürütülecek olan Lagina Kutsal Alanı kazı ekibine burada kurtarma kazısı yapma görev ve sorumluluğu verilmiştir (Tırpan-Söğüt 2004, 372).
[1021] Çekilmez 2017, Lev. 75, 76, 78, 80, 81/K.55, 56, 58, 60, 61(MS 1. yy'ın 2. yarısı).
[1022] 2005 yılı kazı sezonu içerisinde 05BM22 numaralı dromoslu hipoje mezar açılmıştır ve konteks buluntularına göre Geç Hellenistik Dönem'e tarihlendirilmiştir. Mezarda 3 adet Geç Hellenistik Dönem'e tarihlendirilen Unguanterium, 1 adet Hellenistik Dönem'e ait kase, 1 adet strigilis, 2 adet Hellenistik Dönem'e ait sikke ve 6 adet terrakotta figürin bulunmuştur. 05BM22-S01 (MÖ 125-81) ve 05BM22-S02 (MÖ 150-120) numaralı sikke tarihlendirmesi için bkz. Ekici 2015, 141, Pl. 4, No. 61; 138, Pl. 2, No. 27.

başında yapraklardan oluşan bir *strophion*'un bulunması, duruşu ve bu duruşa bağlı olarak elbise de oluşan kıvrımlar Stratonikeia örnekleriyle benzerdir. Ancak elbise kıvrımları daha yumuşak ve doğaldır. Ayrıca yüz dolgun olup, alından buruna geçiş idealdir. Dudaklar kalın betimlenmiştir.

Börükçü figürini **(K.112)**, sadaklı epheboslar içinde en erkene tarihlenmektedir. Hellenistik Dönem'e tarihlenen Mylasa[1023] örneğiyle de stil olarak oldukça benzerdir **(Res. 77)**. Bu benzerlik her iki kente ait sadaklı ephebosların aynı atölyeden çıkmış olabileceğini düşündürmektedir. Stratonikeia'da aynı kalıptan çıkmış birden fazla figürün varlığı ve sanatçı imzası, bu eserlerin Stratonikeia'daki yerel atölyelerde üretildiğini ve ticaret yoluyla da eş zamanlı olarak çevre yerlere yayıldığını gösterir.

Resim 76 **Resim 77**

Tüm ayırıcı özellikleri olan; sol elin göğüste tutturulması ve sağ omuzda bağlanmış mantosu ile sadaklı figürinler, Tralleis Oğlanı, Roma ve Kahire ephebos yontularıyla tipolojik karşılaştırma olarak yakınlık ortaya koymaktadır[1024]. Ancak farklı spor dallarıyla ilgili olmalarından dolayı söz konusu bu örnekler elbette tipolojik anlamda değişiklikler göstermektedir. Tralleis oğlanı bir sütuna dayanarak ayakta dururken, diğer örnekler serbest bir şekilde ayaktadır. Diğer ilginç tipolojik fark ise sadece Tralleis Oğlanı'nda görülen çaprazlanmış bacaklardır. Çaprazlanmış bacaklar MÖ 4. yy'ın vazolarında etkisini göstermeye başlamıştır. Tüm örneklerde görülen karakteristik özellik khylamis içindeki sol kolun göğse sıkıca tutturulmuş olmasıdır. Kahire *diskophoros*'u,

[1023] Kızıl 2009, 403-404, Res. 123.
[1024] Ashour 2012, Fig. 1-8.

sırtında askı ile bağlı olan yuvarlak bir nesne taşıyan Mısır'lı bir atlete aittir. Sol el, sırt kısmında asılı olan yuvarlak nesnenin öne sarkan iki ipini tutmaktadır. Sağ kol vücudun yanından uzatılmış ve kalça kısmında mantoyu düzeltmek için iki yandan hafifçe katlanmıştır. Bu yönüyle sadece sırtında taşıdığı nesnenin niteliği farklıdır. Stratonikeia örneklerinde Kahire örneğinden farklı olarak atletler sırtında sadak taşımaktadır. Farklı olarak sadağın kayışı elbisenin içinde kalmıştır.

Yapılan teknik ve stilistik karşılaştırmalar sonucunda Stratonikeia sadaklı ephebosları çoğunlukla Tralleis[1025] ve Mylasa[1026] terrakottaları ile çağdaş ve paraleldir. **K.125**'in kaidesinin arkasında *"Dionysios"* adlı koroplastın isminde geçen "C"harfinin karakterine göre bu imza MS 2. yy'a ait olmalıdır. Geç Hellenistik Dönem'e tarihlenen Börükçü **(K.112**, **K.113**, **K.134)**, örneği dışında yüzün yuvarlak ve dolgun yapısı, başın ve diğer vücut uzuvlarının oranlarının bozulması, sol bacak üzerinden belin sağına giden çapraz kıvrımların yüzeysel ve şematik yapısı ve kontekstlerine göre tüm örneklerin MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy aralığına tarihlenmesi uygun görülmüştür.

5.3.1.5.3 Trigon Oyuncusu (K.137)

Tek örnekle temsil edilen figür **(K.137)**, Akdağ nekropolü mezar buluntusu olarak bulunmuştur. *"Dionysios"* atölyesi üretim olan örneğimiz ilk bakışta bir boksör gibi gözükse de, detaylara bakıldığında boksör olmadığı belli olmaktadır. Farklı sanatlarda tasvir edilen boks ya da güreş karşılaşmaları bir çift sporcu ile tasvir edilmiştir. Örneğimizin tek başına olması ve ellerinde boks eldiveni kullandığına dair herhangi bir detayın bulunmaması bu figürü boksörden ziyade elindeki toptan dolayı bir trigon oyuncusu olarak yorumlamamızı mümkün kılmaktadır. Zira bir boks karşılaşması için önemli olan boks eldivenleridir ve örneğimizde söz konusu eldiven detayı görülmemektedir. **K.137**, çıplak olarak tasvir edilmiştir. Boyun kalın, başı vücuduna göre oldukça büyük ve saçı yoktur. Yüzünde grotesk figürleri anımsatan kızgın bir surat ifadesi olup, alın kırışıklıkları derin verilmiştir. Kızgın yüz ifadesi ve hareket hali ile rakibinden gelen topu sol eliyle yeni yakalamış gibidir. Vücut hatları ve detayları oldukça yüzeyseldir. İdeal tipten uzak gerçekçi bir üslupla yapılmıştır. Kaidesinin arkasında *"Dionysios"* adlı koroplastın adı yer alır. "C" harfinin karakterine göre bu imza MS 2. yy'a ait olmalıdır. Kontekst buluntular da göz önünde bulundurularak, şematik ve yüzeysel anlatım söz konusu bu dönemi işaret etmektedir.

[1025] Çekilmez 2017, Lev. 73-81, K. 52-61.
[1026] Kızıl 2009, 403-404, Res. 123.

Bu eser koroplastik sanatı içinde yaygın olmayan ünik bir tip olup tam benzerlik kurulabilecek başka bir örnekte yoktur. Benzer bir örneği yoksa da teknik olarak diğer Stratonikeia örnekleriyle uyumludur. Figürinin çıplak olarak verilmesi palaestra atletizminden biri olduğunu düşündürmektedir[1027]. Zira spor yapmak için soyunmak Romalılar tarafından hoş karşılanmazdı. Bunun yerine egzersiz sırasında basit bir giysi olan tuniğin değişik bir biçimi giyilirdi. Ayrıca palaestra içerisinde (koşu, atlama, yüzme, mızrak atma, okçuluk, güreş) gerçekleştirilen aktiviteler ile ilgili bilgi vermesi açısından da önemlidir[1028]. İkonografik anlamdaki yakın benzeri Stratonikeia heykeltıraşlık eserleri içinde görülmektedir[1029]. MS 3. yy'a tarihlenen mezar steli üzerinde ayakta ve çıplak olarak tasvir edilen erkek figürün aşağı sarkıttığı her iki elinde örneğimizde olduğu gibi yuvarlak nesneler yer almaktadır. Çıplak olarak verilmesi yine figürün sporcu kimliğini işaret eder **(Res. 78)**.

K.137 **Resim 78:** Aytekin 2017, Kat. No: 1.13

Antik dönemde top ile oynanan çeşitli oyunlar vardı ve bunlar farklı biçimlerdeki toplar ile oynanırdı. Bunlardan biri olan Trigon oyunu, ismini yere çizilmiş üçgenden almaktadır. Trigon pila ile oynanırdı ve üçgenin köşelerinde duran 3 oyuncu, topu birbirlerine rastgele atarlardı. Amaç topu bir elle fırlatıp, diğeri ile yakalamaktı[1030].

[1027] Roma Caracalla hamamında Palaestra'da gerçekleştirilen atletizm sporları ve oyunlarının tasvir edildiği, MS 3. yy mozaikleri için bkz. White 1985, 38-39, Res. 13-15.

[1028] Diğer taraftan egzersizden önce banyo yapmanın pek bir anlamı yoktu ve hamamlar çoğu zaman sağlık kulübü olarak da kabul edilirlerdi. Büyük hamam tesislerinin bir bölümünü de egzersiz sahası olan palaestra oluşturmaktaydı. Askeri beceri çoğu zaman spor yapma becerisinin de temelini oluşturur, bu her kültürde olduğu gibi Romalılar için de aynıydı. Süvarilerin eğitimi ve yürüyüş talimleri hamamın çevresindeki eğlence alanlarında yapılmazdı, ama koşu, atlama, yüzme, mızrak atma, okçuluk, güreş gibi günümüz sporları arasında hâlâ yer alan etkinlikler askerlerin olduğu kadar sivil halkın da egzersizleri arasındaydı (Deighton 2002, 44-45).

[1029] Özgan 1999, 163, Taf. 54a; Aytekin 2017, Kat. No: 1.13.

[1030] Deighton 2002, 45.

Trigon oyununun farklı sanatlarda tasviri görülebilmektedir. İlk örnek, Cyprus'taki Apollo Hylates Tapınağı'ndaki güneydoğu binasının nişinde bulunan, trigon oyuncusu olabileceği düşünülen mermerden yapılmış bir heykeldir. Pelerin giyen genç sol eliyle iki top, sağ eliyle de bir top tutmaktadır[1031] **(Res. 79)**. Bir diğer örnek Korinth'de[1032] bulunan MÖ 3. yy'a tarihlenen terrakotta figürindir. Çıplak olarak tasvir edilen figür, yukarıya doğru kaldırdığı sağ eliyle topu atmak için hamle yapar şekildedir **(Res. 80)**. MS 3. yy'a tarihlenen Caracalla Hamamı'ndan atletizm ile ilgili sporların tasvir edildiği MS 3. yy'a tarihlenen Roma mozaiğinde, atletlerden birinin sağ elinde yuvarlak bir top bulunmaktadır[1033]. Dodona'da Zeus Kutsal Alanı'nda bulunmuş olan bronz heykelde ise çıplak bir çocuk sağ elinde fırlatmak üzere olduğu bir top tutmaktadır. Topun deri ile kaplanmış olduğu dikiş yerlerinden belli olmaktadır[1034]. Söz konusu bu örneklerden farklı olarak örneğimizin yüz ifadesi oldukça serttir. **K.137**, kentte yapılan festivallerdeki etkinliklerden biri olarak yorumlanabilir. Örneğimizin kızgın yüz ifadesi de bu kişinin bir eğitmen olabileceğini düşündürmektedir. Zira festivallerde bu türdeki etkinliklerin yapıldığını gösteren figürinlere güzel bir örnek Ionia Bölgesi'nde karşımıza çıkar. Top oyunlarının yanı sıra top çeviren Hokkabaz bir çocuk tasvir edilmiştir[1035] **(Res. 81).** Bu ünik ve ilginç bir örnektir. Kıvırcık saçları ve kalın dudaklarıyla zenci bir çocuğu temsil eder. Çocuk, boynunda kalın bir çiçek çelengi taşır ve kalçasını örten dar bir önlük giyer. Çevirdiği topların hareketini büyük bir dikkatle izler. Adeta yoğunlaşmıştır. Sağ dizi üzerinde, elinde ve başı üzerinde olmak üzere üç adet topu çevirirken tasvir edilmiştir. Koroplastik sanatında top oynayan kadın figürinlerde bilinmektedir. Tanagra örneğinde **(Res. 82)** kadın figürin topunu atmak üzereyken tasvir edilmiştir[1036].

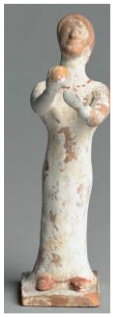
Resim 79: McClellan 1985, Fig. 5.

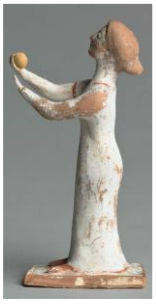

Resim 80: Besques 1963, Pl. XIX, 2

Resim 81: Dasen 2019, Fig. 3

Resim 82: Jeammet 2015, Fig. 5-6

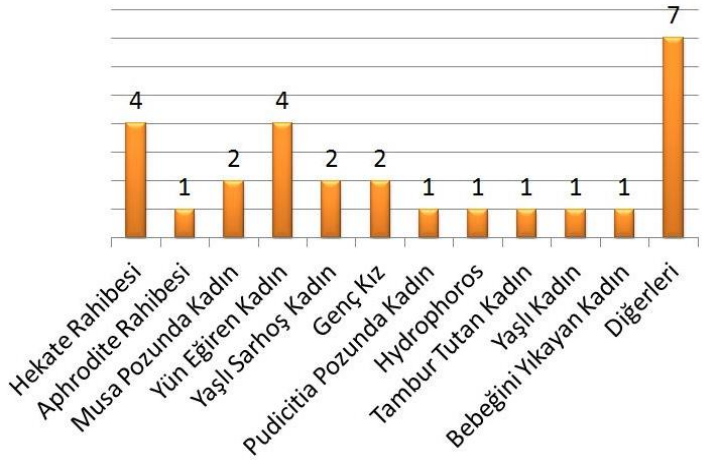
[1031] McClellan 1985, 43, Fig. 5.
[1032] Mollard-Besques 1963a, 78-79, Pl. XIX, 2.
[1033] White 1985, 30-40.
[1034] Bener 2013, 106.
[1035] Köster 1926, 89-90, Taf. 101; Dasen 2019, 132, Fig. 3 (Thebes, MÖ 3.-2. yy).
[1036] Jeammet 2015, 23, Fig. 5-6 (Tanagra, MÖ 500 civarı).

6.3.1.5.4 Diğer Tasvirler (K.138)

Bir diğer örneğimiz, kesin olmamakla birlikte Kabasakız nekropol buluntusu olarak kayıt altına alınmıştır. Kalıp olarak değerlendirilen figür (**K.138)**, "Atölyeler ve İzleri" başlığı altında kullanımına göre irdelenmiştir. Örneğimiz bir sporcuya ait olup, kıyafeti, süvarilerin, sporcuların, gladyatörlerin, köle ve işçilerin giydiği kasık önlüğü (*subluculum*) ve onu tutan kalın bir kemerden oluşmaktadır. Benzer kıyafet, **K.98**'de gladyatör mücadelesinin tasvir edildiği sol dövüşçünün üzerinde de görülmektedir. Üst tarafı çıplak olarak betimlenen figürün kaslı görüntüsü yine bir sporcu olduğunu göstermektedir. Dirsekten kıvırdığı sol kolu ile yukarıya kaldırdığı sağ kola destek verir pozisyondadır. Belki de kentte sırasını bekleyen bir gladyatörü temsil ediyordu. **K.98** ile benzerliğinden dolayı MS 2. yy'a tarihlendirilebilir.

6.3.2 Kadın Tipleri

Bu grubu oluşturan 27 adet kadın figürü, oturanlar, ayakta duranlar ve çömelen tipler olmak üzere 3 alt başlık altında ele alınmıştır. Kendi içinde tipolojik çeşitlilik gösteren kadın figürinlerinin en popüler türleri, ayakta duranlar ya da daha az sıklıkta oturmuş olanlardır **(Grafik 16).** Bazı örnekler "Tanagra Tipi" genç kadın tiplerini anımsatır.

Grafik 16

6.3.2.1 Oturanlar (K.139-K.145)

Bu grupta, farklı tiplere ait 5 örnek değerlendirilmiştir. Tümü mezar buluntusu olarak ele geçirilmiştir.

6.3.2.1.1 Kayalık Üzerinde (K.139)

Tek örnekle temsil edilen bu tip **(K.139)**, "*Apollonios*" atölyesi üretimi olup Akdağ nekropolü, 62 numaralı mezar buluntusu olarak ele geçirilmiştir. Bacaklarını birbiri üzerine atmış vaziyette, doğal bir kayalık üzerinde düşünceli bir şekilde oturan giyimli, burjuva, zengin, genç bir kadın tasviri görülmektedir. Erken İmparatorluk-Augustus Dönemi kadın portreleri modasındadır. Roma Geç Cumhuriyet Devri kadın portrelerindeki saç modeli Augustus zamanında da devam ettirilmiş ve Augustus'un ölümünden sonra da sürdürülmüştür. Bu dönemin en önemli kişilerinden biri şüphesiz İmparator Augustus'un eşi Livia Drusilla'dır. Dönemin bu saç modası Livia tarafından da benimsenmiş ve Livia'nın iki portre tipinden biri *"Nodus"* olarak adlandırılmıştır. "*Nodus"* tipinin en tipik ve en belirleyici özelliği saçın tamamının neredeyse üç ana bölümde tasvir edilerek gösterilmesidir. Şakak ve yanlardaki saçlar dalgalı taranarak aşağıya yönlendirilmiştir. Alın üzerindeki bağımsız bir tutam saç ise yükseltilerek arkaya kalın bir örgü şeklinde götürülmüş, yanlardan gelen saçlarla birleştirilerek ensede topuz yapılmıştır[1037]. **K.139**'da alnın üzerindeki nodusu ve ensedeki topuzuyla Livia Durisilla'da gördüğümüz dönemin saç modeli yaratılmıştır. Stratonikeia koroplastiği içinde *"Nodus"* tipi saç modelinin görüldüğü tek örnektir. Bu tipteki saçlar Tralleis[1038], Smyrna[1039], Parion[1040] ve Myrina[1041] figürinlerinde karşımıza çıkar. Bu saç yapısının Roma'da MÖ 1. yy'ın 3. çeyreğinden itibaren görülmeye başlandığını, Anadolu'da ise daha geç tarihlerde başladığı araştırmacılar tarafından tespit edilmiştir[1042].

K.139, saç modasının yanı sıra portre özellikleriyle de Livia'yı çağrıştırmaktadır. Özellikle Fayum kökenli mermer portre, Hollanda Den Haag ve Paris Lovre'da bulunan madalyonlar üzerindeki Livia'nın portre özellikleri örneğimizle benzerdir[1043]. Örneğimiz, çeneye doğru hafifçe daralan üçgenimsi hafif dolgun yüz, hafif aralıklı kaşların altında iri gözler ve belirgin göz kapakları, düz alın, ince burun, küçük ağız, çok güzel biçimlendirilmiş dolgun dudak ve yuvarlak çene yapısıyla Livia'nın karakteristik

[1037] Özgan 2013, 203, 205.
[1038] Çekilmez 2017, Lev. 97, K.83.
[1039] Leyenaar-Plaisier, 1979, 65, 395-398.
[1040] Kasapoğlu 2012, 189, Res. 239.
[1041] Burr 1934, Pl. II, Nr. 5; Baudat 1953, Pl. VIII, Nr. 19.
[1042] Çekilmez 2017, 76.
[1043] Livia'nın Hollanda Den Haag ve Paris Louvre'da sergilenen madalyonlar, Fayum kökenli mermer portresi, Ephesos, Bodrum, İzmir, Bochum ve Berlin portreleri için bkz. Özgan 2013, Res. 129, 130a-b, 131a-b, 132a-c, 133a-b.

fizyonomik özelliklerine sahiptir. Narin vücut yapısı, kıvrım sistemi ve duruş motifiyle heykeltıraşlık sanatındaki geç Hellenistik Dönem orijinallerine dayanmaktadır. Doğal pozda verilmiş olup başını sağ omuz yönünde döndürmüştür. Gözler aşağı doğru odaklanmış, mahzun bakış figüre dalgın bir hava katmıştır. Üst gövde ağırlığı yana doğru açılmış, dizine dayadığı sağ kol dirsekten bükülerek çene altına desteklenmiştir. Kolun bu hareketiyle sol omuz hafifçe yukarı doğru kalkmış, kalça sağa kaydırılmış ve sırt hafif aşağıya doğru inmiştir. Sol elini ise benzer ikonografilerden[1044] hareketle muhtemelen kayaya dayandırmıştır. Doğal olarak işlenen khiton üzerine vücudunu sıkıca saran bir hymationa sarılıdır. Hymation üzerinde farklı yönlere giden kıvrım grupları dikkat çekicidir. Kumaş ile vücut arasındaki ki kontrastı vurgular. Manto kumaşı kalın, gevşek, bol kıvrımlı, sık, yumuşak ve sarkık olarak verilmiştir. Mantodaki güçlü kırışıklıklar, vücut şeklinin kolayca tanınmasını engellemez. Sağ bacak ve sol göğüs belirgindir. Büyük yuvarlak küpeleri hemen göze çarpmaktadır ve zarif kıyafeti tamamlar. Koroplast figürü üç yönden görülebilecek şekilde yapmıştır. Figürün oturduğu kayalık üzerinde açık mavimsi gri ve saçı üzerinde koyu renkteki boya izleri yer yer korunmuştur.

İlk akla gelen şey burjuva ve zengin bir kadının kimliği ve neden kayalıklar üzerinde oturduğu sorusudur. Kayalık üzerinde oturan kadın figürlerin yorumlanması ayakta duranlara göre daha zordur. Giyim, saç, duruş ve aksesuarlarıyla hangi somut sosyal rollerle ve değerlerle ilişkili olduğunun irdelenmesi gerekir. Dönemin sanatsal düşüncesi olan, figürlerin çevreden kopuk ve izole bir halde tamamıyla kendi kendileri ile meşgul olmaları hususu[1045] örneğimizde de işlenmiştir.

K.139, günlük hayat içinden ölümlü bir kadını temsil edebileceği gibi, ikonografik özelliklerine göre "Oturan Mousa Urania" tipine de yaklaşmaktadır[1046]. Klasik Çağ'dan itibaren vazo resimleri üzerinde görülen tasvirlerde kayalık üzerine oturan kadınlar nympheler, maenadlar ve tanrıça olarak, ölümlüler de bu tasvirlerde cennetin eğimli yamaçlarında dinlenme halindedirler diye yorumlanmıştır[1047]. **K.139**, pozuyla orijinali Hellenistik Dönem'e dayanan "Urania Frankfurt" tipinde oturan Mousa yontularına benzemektedir. Tip antik çağda popülerdi ve kayalık bir koltuk kullanımı, üzerindeki hanımın sofistike pozu ve kostümü için etkili bir araçtı[1048]. Bu tip adını bir Güney İtalya şehri olan Agnano'daki Roma hamamında bulunmuş ve Frankfurt, Liebieghaus'da yer

[1044] Burn-Higgins 2001, Pl. 18, 2096, 2097.
[1045] Özgan 2016, 129. (Müze Env. No. 25-19-83).
[1046] Üç Musayı gösteren kabartma için bkz. Higgins 1986, 125, (MÖ 340-330).
[1047] Işın 2007, 29-30.
[1048] Miller 1974, 222, Pl. 44, Nr. 117.

alan Musa heykelinden (MÖ 2. yy sonu-MÖ 1. yy başı) almıştır. Genel görüş ise bu tipin Antiocheia Tyche'sinden (MÖ 300) esinlenmiş olduğu yönündedir[1049].

Karşılaştırma açısından iki önemli merkezin buluntuları önemlidir. İlki, Bodrum Müzesinde sergilenen ve yabancı olmadığımız Stratonikeia yontusudur. Terrakotta örneğimizin, Stratonikeia buluntusu "Oturan Musa Urania[1050]" heykeliyle benzerliği ortadadır **(Res. 84)**. Kıvrımların yönü bile her iki örnekte benzerdir. Stratonikeialı koroplast söz konusu Uranüs yontusunu model olarak kullanmış olmalıdır. Ayrıca Stratonikeia yontusunda görüldüğü gibi koroplast figürü üç yönden görülebilecek şekilde yapmıştır. Bir kayanın üzerine oturur şekilde yapılan Urania heykeli, R. Özgan tarafından Geç Hellenistik Dönem'e tarihlenmiştir[1051]. İkinci önemli merkez ise yine "Urania Frankfurt" tipine dâhil edilen ve Afyon Müzesi'nde sergilenen Apameia[1052] yontusudur **(Res. 85)** ve MÖ 2. yy'ın ilk yarısına tarihlenmiştir.

Terrakotta heykelciğimiz, her iki yontunun da eksik kısımları hakkında bilgi vermektedir. Örneğin R. Özgan, Stratonikeia yontusunda kolun kırık olmasından dolayı çenesini sağ eliyle gerçekten destekleyip desteklemediği konusuna şüpheli yaklaşmıştır. Yine aynı şekilde Apameia yontusunda da kırık sağ kolun yukarıya bakmasından dolayı elin çene altında destek gördüğü ön görülmüştür. Terrakotta bir replika olan örneğimiz ise bu konudaki yorumlamalara bir açıklık getirmektedir.

K.139

Resim 83: Özen Kleine 2018, Abb. 5-7

Resim 84: Özgan 1999, Taf. 8c

Resim 85: Sezer 2014, Res. 1a-c.

Örneğimiz bir Mousa figürini ise aynı dönemden olan Archelaos Kabartmasıyla[1053] da (MÖ 130-120) karşılaştırma yapmak gerekir. Kabartmada, duruş

[1049] Sezer 2014, 136.
[1050] Özgan 1999, Taf. 8c.
[1051] Özgan 1999, 34.
[1052] Pinkwart 1965, 139, Taf. 7a-b; 8a-b; Sezer 2014, Res. 1a-c.
[1053] Pinkwart 1965, Taf. 1.

pozu ve giysi biçimleriyle farklı tiplere ayrılmış Musalar'ın dokuzu da betimlenmiştir. Kısmen tip olarak Philiskos'un musalarından Calliope'ye benzemektedir. Oturur pozisyonda verilmiş olup üst gövdenin, başın ve kolların duruşu örneğimizden farklıdır. Mantoyu sıkıca vücuduna sarması, dirsekten bükülü sağ kolunu yukarı kaldırarak elini çene altında destek olarak tutması ayakta duran Polyhymnia tipi ile de kısmen benzeşir[1054]. Örneğimizde görüldüğü gibi kabartmada figürlerin üst kısımlarının ince ve kısa, alt kısımlarının ise uzun ve geniş yapılması Geç Hellenistik Dönem özelliğidir.

Koroplastik sanatında ise yakın benzeri Aphrodite Kutsal Alanı'nda bulunan Kaunos[1055] buluntusudur **(Res. 83)**. Açık havada oturmuş ve ellerinde nar tuttukları düşünülen zengin kıyafet giymiş iki genç kadının güzelliği ve zerafeti vurgulanmış, nar meyvesinden dolayı Aphrodite kültüyle ilişkilendirilmiştir. Kaya üzerine oturan terrakotta kadın figürleri Atina[1056] ve Tanagra'dan[1057] sonra Myrina[1058], Patara[1059], Kyme[1060], Priene[1061], Cyrene[1062], Nos[1063], Tarent[1064], Kreta[1065], Korinth[1066] ve birçok merkezde yayılmış ve sevilerek kullanılmıştır. Özellikle Tanagra koroplastiğinde oldukça önemli bir yer bulan bu kadınlar giyimli, yarı giyimli ve farklı pozlarıyla hymationlarına sıkıca sarınmış şekilde karşımıza çıkmaktadır.

K.139, oldukça plastik olarak verilmiş, özenli ve detaylı çalışılmıştır. Topuzun, saçın ön kısmındaki nodusun ve küpelerin sonradan ekleme şeklinde olması, saçın arkasında ayrıntılı bir şekilde detaylandırılması, duruşu, elbisenin giyim tarzı ve kıvrımların işçiliği tipik Hellenistik Dönem özelliği göstermektedir. Ele geçirildiği mezar, kontekstlerine göre MÖ 2. yy'ın 2. yarısı ile MS 2. yy'ın 2. yarısında kullanım görmüştür. Kontekstinde bulunan **K.141** ve **K.142** ile teknik açıdan oldukça benzerdir, belki de aynı atölye üretimidir. Kumaş kıvrımları güçlü işlenmiştir. Şematize olmaya başlayan ancak henüz etkisini tam anlamıyla kaybetmeyen kıvrım yapısıyla Geç

[1054] Şahin-Akın 2017, 245.
[1055] Özen Kleine 2018, 389 vd, Abb. 1-7.
[1056] Winter 1903 (II), Pl. 111: 5.
[1057] Winter 1903 (II), Pl. 111: 1-3, 7-9; Pl. 112: 2-5; Pl. 113: 3; Pl. 114: 3, 5; Burn-Higgins 2001, Pl. 18, Nr. 2096, 2097; Zimmer 1994, 22-23, Abb. 5 (MÖ 325-300); Kriseleit 1994, 61, Abb. 1-2; 67, Abb. 12; Graepler 1994, 53, Abb. 9 (MÖ Geç 3. yy- Erken 2. yy).
[1058] Winter 1903 (II), Pl. 116: 1, 3, 4, 6, 7; Mollard-Besques 1963b, Pl. 132, b-MYR658; d MYR255.
[1059] Işın 2007, 29-30, Lev. Res. 76 (MÖ 1. yy'ın ilk yarısı).
[1060] Winter 1903 (II), Pl. 113: 4.
[1061] Winter 1903 (II), Pl. 116: 2.
[1062] Burn-Higgins 2001, Pl. 122, 2751 (Yarı giyimli Aphrodite).
[1063] Winter 1903 (II), Pl. 112: 6.
[1064] Winter 1903 (II), Pl. 113: 6.
[1065] Winter 1903 (II), Pl. 114: 7.
[1066] Winter 1903 (II), Pl. 121: 1, 7.

Hellenistik Dönem özelliği göstermektedir. *"Nodus"* tipi saç modeli de göz önünde bulundurularak **K.139**, MÖ 1. yy'ın son çeyreğine ait olabilir.

6.3.2.1.2 Yün Eğiren (K.140-K.143)

Biri parça niteliğinde olan toplam dört örnekle temsil edilmektedir **(Res. 86). K.140** Aldağ nekropolü, 44 no'lu mezar buluntusudur. **K.141** ve **K.142** Akdağ nekropolü, 62 no'lu mezarda konteks olarak ele geçmiştir. Parça niteliğindeki **K.143** ise **K.142** ile benzer olup Akdağ nekropolü, 90 no'lu mezar buluntusudur. Tüm örneklerin ortak özelliği tahta oturur şekilde dokuma işiyle ilgilenen kadın figürinlerinin betimlenmiş olmasıdır.

Aldağ örneği **(K.140)** "*Neyko*" atölyesinin bir üretimidir. Akdağ buluntusu diğer örneklerde atölyeye ait bir imza olmadığından atölyesi tespit edilememiştir. Ancak aynı mezar buluntusu olan her iki eserinde **(K.141-K.142)** teknik özelliklerine göre aynı atölye üretimi olduğu bellidir. İki eser arasındaki farklılığın nedeni ise atölye üreticisinin ticari kaygısından kaynaklanıyor olmalıdır. Bu örneklerin tümü koroplastın yeteneğini ve hassasiyetini sergileyen ünik örneklerdir. Bu eserlerin anatanrıçaya mı yoksa yün eğiren sıradan kadın figürinlere mi ait olduğu aşağıda irdelenmiştir.

Resim 86

Aldağ örneğinde **(K.140)**, arkalıksız tahtta, dik oturur şekilde yün eğiren kadın figürü betimlenmiştir. Alçak, dörtgen bir kaide üzerinde olan tahtın kolçak kısmı oldukça süslü olup yivli ve kazıma bezemelidir. Figürün başı dik ve hafifçe sağa dönüktür. Baş üzerine yerleştirilmiş yüksek olmayan sade bir *stephane* bulunmaktadır. Portre özellikleri ve saç detayı belli değildir. Figürün oturuşuna uygun olarak sol diz daha geri çekilmiş ve sağ ayağa göre daha yukarıda durması sağlanmıştır. Açıkta kalan sol ayakucundan yüksek

bir sandalet giydiği bellidir. Kolları vücuduna yakın bir şekilde aşağıya doğru uzatılmıştır. Sağ elini, kucağının üzerinden aşağıya doğru diphros üzerinde yerde duran yün sepetine -*kalathos*- doğru uzatmıştır. Bilekten kırık olan sol kol dizden güç alarak düz bir şekilde öne doğru uzanmış olup sağ kola göre daha yukarıda durmaktadır. Sağ el vücuduna göre orantısız olup büyük yapılmıştır. Elin dış yüzünde parmaklar işlenirken, iç yüzü işlenmeden düz bırakılmıştır. Kolların ve elin verilmesinde koroplast çok başarılı olamamıştır. Figür, göğüste "V" şeklinde kıvrımları olan ve göğüs altından kemerle bağlanmış bir *khiton* ve başından itibaren aşağıya doğru inen bir *hymation* giymiştir. Dirseğe kadar uzanan sağ kol açıkta izlenirken sol kol omuz üstünden aşağı doğru sarkan hymationun altında kalır. *Khitonun* etekleri ayakuçlarını açıkta bırakacak şekilde aşağıya kadar uzanır. Beli saran kuşak sağ kolunun altından ve sol kolunun dirsek hizasından geçmektedir. Elbisede sık kıvrımlar görülmektedir. Sağ ayak ileriye doğru uzatılmış ve buna bağlı olarak elbise üzerine "V" şeklinde ve paralel kıvrımlar oluşmuştur. Yatay kıvrımlar görsel olarak etkileşime girmek istedikleri düşey kıvrımlar ile keskin bir tezat oluşturur. Sol tarafta kumaş zikzak yapan kıvrımlar şeklindedir. Figür üzerindeki canlı boya renkleri de yer yer korunmuştur. Elbisesi soluk kırmızı, taht ve kalathos kırmızımsı sarı, taht minderi yeşilimsi gri, kaidesi kırmızı ve koyu gri renktedir.

Akdağ örneklerinde ise **(K.141**, **K.142)** benzer bir tablo görülmektedir. **K.141**'de figürün başında örtünün bulunmaması ve arkalıksız tahtın Aldağ örneğinden farklı olarak yarım yuvarlak profilli kaide üzerinde verilmiş olması yönüyle diğer örneklerden ayrılır. Ayrıca Aldağ örneğine göre figürün hafif sağa dönük olan başı, yaptığı işle uyumlu olarak daha aşağı bakmaktadır. Saçlar arkada toplanmış olup başında yüksek olmayan sade bir *stephane* taşır. Ancak en önemli farklılık ve detay kaide üzerinde bulunan diphrosun aslanpençesi ayaklarıdır. Elbise, taht ve diphros sarı, kaidesi koyu gri renktedir.

K.142 örneğinde görülen en önemli farklılık ise figürün baş hizasına kadar yükselen arkalıklı bir taht üzerinde oturmasıdır. Diğer iki örnekten farklı olarak kaidesi yüksek dörtgen formundadır. Uçları çıkıntı şeklindeki arkalıklı tahtlar ve ayaklarını koyduğu basamak şeklindeki diphros, Stratonikeia koroplastiği için bir ayrıcalık değildir. Kybele'nin neredeyse tüm yorumlamalarında benzer uygulama görülür[1067]. Myrina[1068] örneğinde ise arkalıklı tahtın uçları palmet şeklinde süslüdür. Lagina Hekate Tapınağı güney frizin[1069] merkezinde, Aphrodite'nin oturduğu tahtın şekli ve diphrosun

[1067] Chidiroglou 2015, 104, Fig.14 (Yunanistan); Mollard-Besques 1963b, Pl. 133, b-MYR 662 (Myrina); Töpperwein 1976, Taf. 30 (Pergamon).
[1068] Mollard-Besques 1963b, Pl. 133, b-MYR662.
[1069] Schober 1933, Pl. 201.

dekorasyonunda kullanılan topuz şeklindeki süslemeler **K.140** ve **K.141**'de net bir şekilde görülebilmektedir ve örneklerin tümü Lagina frizlerinden **(Res. 87)** sonra yapılmış olmalıdır.

K.142

Resim 87: Schober 1933, Pl. 201

Diğer örneklere göre **K.142**'de eller sağlam olup figürün anatomisinde birbiriyle tezat oluşturan stilistik bir yapı gözlemlenebilir. Vücut hatları orantılı yapılmış olmasına rağmen eller çok büyük tasarlanmıştır. Benzer bir durum sağ eli korunmuş olan **K.140** örneğinde de görülmektedir. Ayrıca **K.142** örneğinde görülen bir diğer ayrıntı özellikle sol kulağında belirgin olan disk şeklindeki küpeleridir. Saçlar ortadan ikiye ayrılmış olup boynun iki yanında görülen bukleler ya da saç örgüsü Pergamon Kybele'si[1070] ile benzerdir. Yüzeyinde kullanılan boya **K.141** ile aynıdır. Giysi, taht ve diphros sarı, kaidesi ise grimsi yeşil renktedir.

K.143 parça niteliğinde olmasına rağmen, ikonografik anlamda diğer örneklerle benzer olduğu açıkça ortadadır. Ancak boyut olarak daha küçüktür. **K.142** ile yakın benzerlik sunmasına rağmen mobilyadaki dekorasyonda farklılıklar göze çarpar. Myrina[1071] ve Olbia[1072] örneklerinden bildiğimiz basitleştirilmiş sfenks tasviri taht dekorasyonuna dâhil edilmiştir. Korunagelen boya izlerinden kaidenin kırmızı, diphrosun sarı, sandaletin ise pembe renkte olduğu rahatlıkla görülebilmektedir.

Her üç örnekte de tahtın dekaorasyonu ve diphrosun formu aynıdır. Özellikle tahtın bacakları ve kolçaklar ayrıntılı denebilecek bir işçilikle çalışılmıştır. Benzer zengin süslemeli mobilya dekorasyonu Myrina[1073] örneklerinde sıkça tercih edilmiştir.

[1070] Töpperwein 1976, Taf. 30, Nr. 188.
[1071] Mollard-Besques 1963b, Pl. 153, d-MYR 268.
[1072] Shevchenko 2019, 220, Res. 6.
[1073] Mollard-Besques 1963b, Pl. 133, b-MYR 662; d-MYR 254; Pl. 137, b-MYR 807; Pl. 153, a-MYR 272, b-MYR 271, c-MYR 270, d-MYR 268, e-MYR 269.

Görüldüğü gibi koroplastın kaide ve oturma düzleminde yarattığı farklılıklar dışında ikonografik anlamda tüm örnekler benzerdir. Her ne kadar söz konusu bu eserler sıradan örnekler gibi görünse de detaylara inildiğinde bu figürinlerin birer tanrıçayı ifade ettiği ya da tanrıçayla özdeşleştirildiği bellidir. Taht, bu konuda ki en önemli detaydır. Nitekim bu tarz tahtların tanrı ve tanrıçalara özgü olduğu bilinmektedir[1074]. Mevcut durum Stratonikeia figürinlerini de bir tanrıça gibi görmemize olanak sağlamaktadır. **K.141**'de, arkalıklı tahta ek olarak diphrosun aslanpençesi ayakları ise adeta bir ipucu niteliğinde olup Kybele'yi çağrıştırır ve ana tanrıçanın niteliklerini tasvir etmenin farklı yollarını ortaya koyar. İkonografik özellikleri arasında kucağında ya da ayaklarının altında aslan yavrularının ya da yetişkin aslanların görüntülerinin olmadığı örneklerde, Stratonikeia örneğinde görüldüğü gibi diphrosun ayak kısmında aslanpençesi şeklinde bir kullanım görmüştür. Buradan yola çıkarak her üç eserinde Kybele ile özdeşleştirildiği sonucuna rahatlıkla varılabilir. Ancak ana tanrıça kültünden uzak bazı Myrina örneklerinde mobilyanın sfenks ayaklarına[1075] ek olarak diphrosun aslanpençesi şeklinde de yapılabildiği de göz ardı edilmemelidir.

Stratonikeia örnekleriyle ikonografik anlamda benzer şekilde yorumlanmış dört eser daha bulunmaktadır. Söz konusu ikonografi, muhtemelen bir moda akımı olarak tercih edilmiş olmalıdır. Patara[1076] kazılarında ele geçmiş olan ilk örnek yeni evlenmiş ya da hamileyken ölmüş soylu bir kadın olarak yorumlanmıştır **(Res. 88).** Söz konusu eser Stratonikeia örneğinden farklı olarak naiskos içerisinde betimlenmiştir. Eser mimari ayrıntıları ve stil özelliklerine göre MÖ 25-MS 25 tarih aralığına verilmiştir. Patara örneğiyle benzer bir naiskos içinde arkalıklı bir tahta oturan Myrina[1077] figürinleri sol elinde tuttuğu typanondan dolayı Kybele olarak yorumlanmıştır. G. Işın, Patara buluntusu olan figürü, naiskos içinde oturan bir kadın olması ve başında *stephane* gibi bir tacı taşımasından dolayı ikonografik anlamda öncelikli olarak Kybele ya da Aphrodite ile ilişkilendirir. Ancak söz konusu figürün, Kybele ile özdeşleşen herhangi bir atribütünün olmamasından ve yün eğirme işlevinin de Kybele ikonografisine yabancı olmasından dolayı Kybele ait olamayacağında karar kılmıştır. Bir başka yaklaşımda, figürün taşıdığı giysiden dolayı Aphrodite olarak yorumlanmasıdır. G. Işın'a göre figürün bu şekildeki yorumu da oldukça zor görünmektedir. G. Işın, dokuma işiyle ilgilenen kadın figürleri ya evli kadın ya da evlenmek üzere hazırlık yapan genç kız ikonografisiyle değerlendirmenin

[1074] Geominy 2007, 41 dn. 32 (Şenyurt-Durugönül 2018, 319).
[1075] Benzer sfenks motifli mobilya kolçağına sahip Olbia örneği için bkz. Shevchenko 2019, 220, Res. 6.
[1076] Işın 2007, 137, K.10, Res. Fig. 15.
[1077] Mollard-Besques 1963b, Pl. 177, b-MYR690.

daha doğru bir yaklaşım olduğu görüşündedir. Ayrıca bir tanrıça belirteci olan *stephanenin* Hellenistik Dönem yeniliği olarak Arsione II'den itibaren görüldüğünü ve sonrasında kadınlarında uyguladığı bir eğilim haline geldiğinden bahseder[1078]. Dokuma işiyle ilgili benzer kompozisyonlar kırmızı figür vazolarında[1079] ve mezar stelleri üzerinde de karşımıza çıkmaktadır[1080].

İkinci örnek ise Sadberk Hanım Müzesi Koleksiyonu'nda[1081] yer alan ve "Oturan Kybele" olarak adlandırılan tanrıçaya aittir **(Res. 89)**. Eser Roma Dönemi'ne (MS 1.-2. yy) tarihlenmiştir. Söz konusu eser yine Kybele'ye ait herhangi bir atribüt olmamasına rağmen Kybele olarak yorumlanmıştır. Tanrıça, sol eliyle kendisine doğru bakan kısa boylu bir figüre dokunmaktadır. Aslında figür burada yumuk şekilde gösterilen sol eliyle kalathosun içinden çıkan yünü tutmaktadır. Kısa boylu figür sadece sol el hizasında yer aldığı için dokunuyor şeklinde tanımlanmıştır. Muhtemelen figürün yanında görülen ve kısa boylu figür olarak adlandırılan çocuk üreme ve doğurganlığı temsil eden Kybele ile özdeşleştirilmiştir.

İkonografik anlamda benzeşen üçüncü örnek Teos[1082] buluntusu olup Kuzey sur duvarında yapılan çalışmalarda ele geçirilmiştir **(Res. 90)**. Oturan Anatanrıça olarak yorumlanan terrakotta figürinin, detaylara bakıldığında Stratonikeia örneklerinde olduğu gibi yün eğirme işiyle uğraştığı bellidir. Arkalıklı bir taht üzerinde oturan figürinin korunagelen sağ kolunu dirsekten bükerek ileriye doğru uzatması bir işle meşgul olduğunu gösterir. Stratonikeia örneklerinden farklı olarak kalathos, sağ bacak yanına yerleştirilmiştir. Aynı yerde ele geçen parça niteliğindeki bir diğer terrakotta figürin yine arkalıklı bir taht üzerinde ve yüksek polosuyla tasvir edilmiş ve Anatanrıça olarak yorumlanmıştır **(Res. 91)**. Ortadan ayrılan saçlar **K.142**'de görüldüğü gibi tutam şeklinde omuzlar üzerinden göğüs üzerine düşürülmüştür. Son örnek ise MÖ 3. yy'a tarihlenen Apulie/İtalya'da[1083] karşımıza çıkar. Oturan, başında simit şeklinde sade bir taç taşıyan genç kız öne doğru uzattığı elleriyle yün eğirirken tasvir edilmiştir. Önünde geniş ve derin bir kalathos bulunur.

Yunanlıların Kybele ikonografisi, Klasik Dönem'den Roma Dönemi'ne kadar

[1078] Işın 2007, 30-33.
[1079] Aigina vazosu üzerindeki sahnede duvardaki el aynası kadının güzelliğinin bir göstergesi olsada kadınlar bir gayret içinde gösterilmişlerdir. Oluklu bir sepetin içinden çıkan yünü sarnaktadırler (Zimmer 1994, 19, Abb. 1).
[1080] Mezar stelleri üzerinde, günlük hayatta kadının günlük eşyaları arasında yer alan ve doğrudan kadını simgeleyen semboller arasında iğle birlikte ağırşaklarda betimlenmiştir (Waelkens 1977, 277-315).
[1081] Kepçe-Gerçeker 2011, 100, K.178.
[1082] Polat 2016, Şek. 30, 1.
[1083] Jeammet 2011, 19 (MÖ 375-350).

olan gelişimi neredeyse standarttır[1084]. Çoğunlukla, bir taht üzerine oturmaktadır. Khiton üzerine ve bazen de başına kadar çekilmiş bir hymation giydiği doğrudur. Başında bazen polos, bazen surlu taç, bazen de hiçbir şey olmaksızın verilebilmektedir. Sol elinde typanon[1085], sağ elinde patera (phiale) tutmaktadır. Çoğunlukla bir veya iki aslan yanında, bazen de kucağında ona eşlik etmektedir. Kybele betimleri Patara örneğinde görüldüğü gibi ağırlıklı olarak bir niş içinde yer almaktadır. Anadolu ve çevresinde ise Anatanrıça kültü Luviler'den başlayarak Roma Dönemi sonuna kadar çok uzun bir süre tapınım görmüştür. Özellikle MÖ 8. yy'ın ortalarından itibaren Phrygia Bölgesi bu tapınımın merkezi haline gelmiş olup, Pessinus (Ballıkaya) antik kenti Kybele tapınımının baş merkezi olmuştur[1086].

Resim 88: Işın 2007, Res./Fig. 15

Resim 89: Kepçe-Gerçeker 2011, K.178

Resim 90: Polat 2016, Şek. 30, 1

Resim 91: Polat 2016, Şek. 30, 2

Kybele ikonografisinin gelişiminde standarttı bozan ve yenilikler getiren önemli eserlerden biri Mudurnu'dan[1087] gelmiştir. Ayakta duran dokuz Kybele heykelinden biri olan ve MÖ 6. yy'ın ortalarına tarihlenen eser, Geç Arkaik Kore ve tanrıça heykelleri ile benzerlik göstermektedir **(Res. 92)**. Sağlam oluşu ile bir niş içinde durduğu tahmin edilmektedir. Kireç taşından yapılmış ve 73 cm. uzunluğunda olan Mudurnu Kybele'si farklı atribütleriyle şaşırtmıştır. İnce bir kaide üzerinde verilen eser cepheden betimlenmiştir. Kollar vücuda yapışıktır. Sağ el göğüs üzerinde olup avuç içerisinde olasılıkla bir nar bulunmaktadır. Göbek hizasında olan sol elinde ise yün eğirmeye

[1084] Simon 1997, 744-766.
[1085] Bu ikonografinin göz çarpan ilk unsurlarından biri tanrıçanın elinde tuttuğu typanonudur. Roma Dönemi örneklerinde sol elinde bazen asa ile betimlenir.
[1086] Arslan-Metin 2004, 2.
[1087] Arslan-Metin 2004, Res. 1-8.

yarayan, ağırşağın geçirildiği bir iğ (kirmen) tutmaktadır[1088].

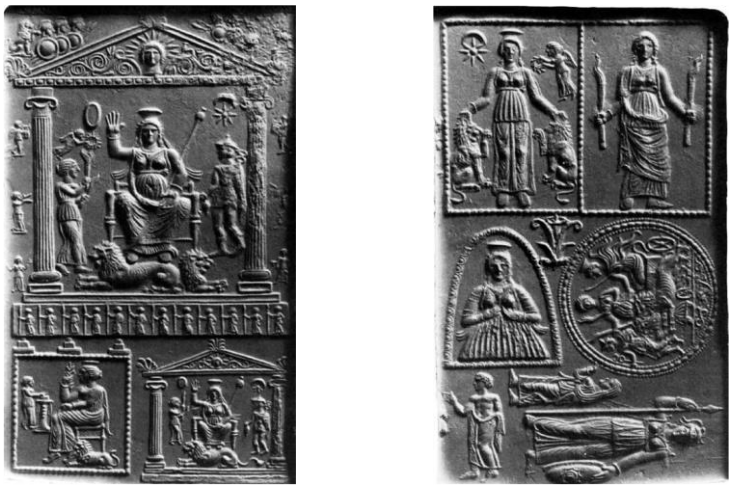

Resim 92: Arslan-Metin 2004, Res. 1-8

Resim 93: Tuna vd. 2007, Res. 8.

Elinde iğ tutan ve yün eğiren bir başka örnek Burgaz[1089] kazılarında karşımıza çıkar **(Res. 93)**. Terrakottatan yapılan örnek Mudurnu Kybelesi'nde görüldüğü ayakta ve cepheden tasvir edilmiştir. Başında yüksek olmayan bir polos taşır. Dirsekten büküp vücuduna yapıştırdığı sağ eliyle kirmen, sol eliyle de yuvarlak bir nesne tutmaktadır. Mudurnu örneğinden farklı olarak kirmeni sağ eliyle tutmaktadır ve sol eliyle tuttuğu yuvarlak nesne yine Mudurnu örneğine göre nar olmalıdır. Burgaz eseri ihtiyatlı şekilde Kybele olarak değerlendirilmiştir. İki farklı malzemeden yapılan Mudurnu ve Burgaz Kybelelerinin ikonografisi Stratonikeia figürinlerinde olduğu gibi dokumayla ilişkilidir. Metropolitan Müzesi'nde bulunan bronz levha üzerinde **(Res. 94)** merkezde oturan ve diğer figürlere göre daha büyük boyutta yapılan Kybele sol eliyle bir kirmen tutmaktadır.

Resim 94: Erol 2008, Fig. 12a-b.

[1088] Arslan-Metin 2004, 2-5.
[1089] Tuna vd. 2007, 161, Res. 8.

Anatanrıça'nın elinde tuttuğu kirmen, Kybele ikonografisi için bir yeniliktir. Bu eserlerde görülen kirmen Anadolu kırsal kesim kadınının simgesidir ve Stratonikeia figürinlerinde olduğu gibi yerel unsurları barındırmaktadır. Bu da Stratonikeia figürinlerinin kimliğinin Kybele olduğuna biraz daha yaklaştırmaktadır. Stratonikeia örneklerinin Kybele ait olduğu, aslan, typanon phiale ve mızrak gibi atribütlerinin olmamasına rağmen, **K.141**'de görülen diphrosa ait aslan ayakları tanrıçanın kimliğine işaret eden önemli bir detaydır. Benzer detay Olbia/İtalya[1090] örneğinde karşımıza çıkar **(Res. 95**, **96)**. **K.142** görülen uçları çıkıntılı bir arkalıklı bir taht üzerinde oturan Kybele, örneğimizden farklı olarak geleneksel pozdadır. Sağ eliyle phiale, sol eliyle de typanon tutar şekilde betimlenmiştir. Atribütlerinden biri olan aslan ise Kybele'nin kucağında ya da yanında değil örneğimizdeki gibi diphyros ayağı şeklinde kullanılmıştır.

K.141

Resim 95: Shevchenko 2019, Res. 1

Resim 96: Shevchenko 2019, Res. 6

Stratonikeia örneği yerel özellikleri ile tasvir edilmiştir ve ikonografik paralellerine göre Kybele ile özdeşleştirilen, üretkenliği sağlayan kadın figürinler olarak yorumlanmıştır. Nitekim Teos[1091] buluntusu **(Res. 90-91)** olan iki anatanrıça figürininin bir arada bulunması tesadüf değildir. Kybele ikonografisinin Roma Dönemi'ne kadar çok değişmediği göz önünde bulundurulursa, Stratonikeia örneklerinin Patara örneğinde olduğu gibi ölümlü kadınlara ait olduğu düşünülmektedir. Tanrıça ile özdeşleştirilen detaylar göz önünde bulundurulduğunda ise ölen kişinin soylu biri olduğu belirtilmek istenmiştir. Bu eserler muhtemelen yeni evli ya da hamileyken ölmüş genç kızlar için mezarlara bırakılmış olmalıdır. Sadberk Hanım Müzesi Koleksiyonu'nda figürün yanında yer alan çocuk figürü de bu görüşü destekler niteliktedir.

[1090] Shevchenko 2019, Res. 2, 6; Bald Romano 1995, Pl. 15.
[1091] Polat 2016, Şek. 30, 1-2.

Stilistik olarak örneklerin tümü **(K.140**-**K.143**) aynı dönemdendir. Ele geçtikleri her üç mezarın, kontekst malzemelerine göre en erken kullanım süresi MÖ 2. yy'ın 2. yarısıdır. İşçilik sertleşmiş ve figürler zarafetlerini kaybetmeye başlamışlardır. Bir gayret içinde gösterilmelerine karşın oldukça donuk ve ruhsuz bir ifadeleri vardır. **K.140**'da figür daha iyi korunduğundan detaylar daha belirgindir. Ayaklarındaki tokyo tipindeki parmak arası sandaletler belirgindir. Diğer iki örnekte ise detaylandırılmadan kabaca bırakılan ayaklar giysinin altından ortaya çıkarılmıştır. İki bacak arasındaki birbirini kesen ve neredeyse bir boru şeklini alan sert kıvrımlar yine **K.140**'da belirgin bir şekilde görülebilmektedir. Örneklerin tümü (**K.140**-**K.143)** MÖ 1. yy'da şematikleşmenin başladığı örneklerdir. Ancak henüz yapısını kaybetmediklerinden dolayı MÖ Geç 1. yy'la tarihlenmiştir.

Tüm örneklerin yakın benzerlikler sunması ve aynı tarihten olması atölyelerinde birbirleri ile etkileşim içinde olduklarını gösterir. **K.140**'ın kil yapısı, **K.141** ve **K.142**'den farklıdır. Bu durumda farklı atölyelerde üretilmiş olma ihtimalleri ön plana çıkmaktadır. Mevcut durumda ise koroplast, farklı detaylandırmalarla ve eklentilerle kendi ürettiği ürünü diğer atölyenin ürününden ayırmak istemiş olmalıdır.

6.3.2.1.3 Yaşlı Sarhoş Kadın (K.144-K.145)

Hellenistik öncesi dönemde pek alışık olmadığımız günlük hayata ilişkin sahneler Hellenistik Dönem içerisinde kendine oldukça iyi bir yer bulmuş ve Klasik Dönem'in idealizmine karşı koymuştur. Bu dönemle başlayan realistik düşünce, Roma Dönemi'nde de devam etmiştir. Realistik düşünce sanat eserlerinde kendini göstermeye başlamış ve böylelikle toplumun her kesiminden ve her yaştan insan sanata konu olmuştur.

Günlük yaşam aktivitelerinin konu olduğu ve bunların koroplastik sanatına aktarıldığı eserler gerçekçi eserlerdir. Bu eserler sayesinde antik dönem insanının mesleğini, bebeğini nasıl yıkadığını, neler yediğini, ne işlerle uğraştığını rahatlıkla öğrenebiliyoruz. Bu bağlamda antik dönemin günlük yaşama ait kişileri arasında yer alan sarhoş yaşlı kadın gösterimleri mermer ve terrakotta heykelciklerde hayat bulmuş ve sevilerek kullanılmıştır. Bu ve benzeri eserler koroplastın o dönemdeki toplumsal ürünleri olmalıdır.

Oturan yaşlı kadınları tasvirlerine, genellikle şarap türleri veya içki kapları eşlik eder. Bazı durumlarda, yaşlı kadın heykelcikleri bebekleri veya çocukları tutarken tasvir

edilirler[1092]. Bu gibi durumlarda ise yaşlı hemşireler olarak daha kolay tanımlanabilirler. Bu kourotrofik bağlamda, küçük bir çocuğun hayatını korumaya yönelik sembolik nesneler olarak işlev görürler[1093]. Lipari'de, yaşlı kadın köle veya temizlikçi figürleri, Bernabò Brea tarafından Orta Komedi karakterleri olarak tanımlanırken, 4. yy'ın sonlarında ve 3. yy'ın ilk yarısındaki mezarlarda çeşitli maske tipolojileri bulunmuştur[1094]. Kap taşıyan kadınlar bu kategorideki örneklerden biridir. Bu figürler göğüsleri üstünde, iki elleri ile çeşitli formlarda şarap kapları taşırlar[1095]. Bu kategorinin en iyi ikonografilerinden birini de "*Sosimos*" atölyesi üretimi olan Stratonikeia örnekleri oluşturmaktadır **(Res. 97)**. Aldağ nekropolü mezar buluntusu kadın figür **(K.144)**, yanlardan profilli bir kaide üzerinde oturur pozisyonda betimlenmiştir. Çok büyük kafa yapısına ve yaşlı kadın karakterini karikatürize eden kabaca modellenmiş yüz özelliklerine sahiptir. Realistik derin yüz çizgileri görülmez. Yarı açık ağız alaycı bir gülümsemeye bükülmüş olup dudaklar kalındır; gözler şiş olduğunu belli etmek için abartılmış üst göz kapakları ile uzar. Hymation altına khiton giyimlidir. Başında saçın ön kısmını açıkta bırakan bir örtü bulunmaktadır. Dizlerinin her iki yanında lolutrophos türünde iki kap yer alır. Yaşlı ve her haliyle sarhoş olduğu anlaşılan kadın, elinde içki kapları tutmaktadır. Dizine dayadığı sağ elinde ağız kenarının altından gövde ortasına birleşen lagynos ya da tek kulplu ince uzun silindirik boyunlu, gövdesi şişkin olmayan bir testi tutarak göğüs ortasına dayamıştır. Amphoranın üzerine dayadığı sol avuç içiyle derin, geniş ağızlı çanak formlu bir kap tutmaktadır.

Resim 97

[1092] Picazo 2008, 62, Fig. 7 (Tanagra).
[1093] Muhtemelen Attika'dan kucağında bir çocukla oturan yaşlı bir hemşire tasviri, MÖ 4. yy'ın ortalarından kalmadır ve Atina'da yaratılan ilk tiplerden birini tasvir ettiği düşünülmektedir (Uhlenbrock 1990, 122, No. 15).
[1094] Bernabò Brea 1971-74, 176, Fig. 11-12; Bernabò Brea 1981, 72-73, Fig. 129; 212-13.
[1095] Atasoy-Zeyrek 2004, 99.

Benzer örnekler, terrakotta ve mermer plastik sanat eserlerinde de görülmektedir. Benzer örneklerde figürün kucağında tuttuğu kap formu, lagynos olarak geçmektedir. Lagynoslar, basık ve geniş küre gövdesi ve ağız kısmına doğru hafifçe daralan uzun silindirik boynu ile dikkat çekmektedir. Stratonikeia örneğinde gövde kısmı basık ve geniş küre şeklinde verilmemiştir. Ayrıca farklı formlardaki kaplarla birlikte betimlenmiştir. Bu yönüyle bu örneklerden ayrılmaktadır. Ama kompozisyon olarak figürün oturarak verilmesi ve kabı kucağında tutması benzerdir. Örneğimizin çok yakın benzeri Amisos'da[1096] karşımıza çıkmaktadır. Parça durumundaki kadın figür iki eliyle göğüs hizasında bir içki kabı tutmaktadır. Benzer Taranto[1097] örneğinde ise yaşlı kadının kolları dirsekten itibaren kırıktır. İçki kabı tutup tutmadığı belli değildir. Ancak yaşlı sarhoş kadın kategorisinde değerlendirilen figürün kabaca modellenmiş yüz yapısı örneğimizle çok benzerdir. Diğer benzer örnekler ise Korinth[1098], Pompei[1099], Skyros'da[1100] görülür.

"Sosimos" imzalı koroplast adında yer alan "C" harfinin karakterine göre imza MS yy'dan önce olamaz. Yapım tekniği ve stil özellikleri de göz önünde bulundurularak Bu eserlerin MS 2. yy'a tarihlenmesi uygun görülmüştür.

6.3.2.2 Ayakta Duranlar (K.146-K.164)

Bu grupta, farklı tiplere ait 19 örnek değerlendirilmiştir. Birbirinden farklı çok sayıda tipleri vardır.

6.3.2.2.1 Pudicitia Tipleri (K.146)

Stratonikeia koroplastiğini oluşturan zengin repertuarın bir parçası olan bu figür tek örnekle **(K.146)** sınırlıdır ve Aldağ nekropolü mezar buluntusu olarak ele geçirilmiştir. Plaket kaide üzerinde, ayakta ve cepheden giyimli zengin bir kadın tasvir edilmiştir. MÖ 2. yy'da görülen Pudicitia tipinin özelliğini yansıtmaktadır. Cepheden tasvir edilen figür, düşünceli pozda verilmiştir. İnce yüz hatları göze çarpmaktadır. Küçük ve belirgin çenesiyle dolgun suratlıdır. Dudaklarındaki hafif tebessümü fark edilir. Hellenistik gelenekte vücudun üst kısmı, kaideye doğru genişleyen alt gövdeye göre daha kısa ve dar bir görünüm sergilemektedir. Sağ kalçanın dışa taşması, sol omuzun yukarıya uzanan hareketi ile 'S' duruş vurgulanmıştır. Dizden bükülüp hafifçe yana çekilen sol

[1096] Atasoy-Zeyrek 2004, 99, Res. 32.
[1097] Ferruzza 2016, Fig. 28 (MÖ 400-200).
[1098] Winter 1903 (II), 465: 9.
[1099] Winter 1903, (II), 468: 9.
[1100] Winter 1903, (II), 468: 8.

bacak hareketli verilirken, sağ bacak vücudun ağırlığını taşımaktadır. Sol bacağın hareketine bağlı olarak beli hafifçe kendi soluna eğilmiştir. Altta, ayakuçlarını açıkta bırakan kalın-uzun bir khiton ve üzerinde vücudunu sımsıkı saran, hatlarını gösteren başına kadar çektiği ince bir *hymation* giymiştir. Sadece etek ucu görülen *khitonun* dikey kıvrımları birbirine paralel ve sık işlenmiştir. Sağdan sol omuza doğru atılarak baş dahil tüm gövdeyi sarmış olan manto, ince ve dökümlü kumaştan yapıldığı için vücuda adeta yapışmış görünümündedir. Sadece bilekten itibaren elleri açıkta bırakarak, sol omuzdan arkaya doğru düşürülmüş ve sol kol üzerine dolandırılıp ucu aşağıya doğru bırakılmıştır. Sol kol dirsekten kıvrılarak göğüs altından sağ kalçaya doğru karın bölgesini saracak şekilde uzatılmış, sağ kola alttan destek olur şekilde gerideki manto kumaşını öne doğru çekmiştir. Sağ kol, manto altından gövdeye bitişik olarak dirsekten tam kıvrılarak, sağ göğsü kapatarak el çene hizasına doğru götürülmüştür. Kolların hareketi ile sağ omuz hafif aşağı ve geride iken sol omuz yukarıda kalmaktadır. Manto, göğüs bölgesinde sağ dirsek altından başlayıp sol omuza doğru derin olmayan, paralel, çapraz ikili kıvrım yapmıştır. Sol kol üzerinde dolandırılan manto kumaşı, daha kabarık ve üst üste katlanma yaparak ucu kalça hizasında bacak arasına düşürülmüştür. Arka yüzü düz bırakılan figürün, sol omuz üzerinden sırta atılan manto kumaşı derin olmayan seyrek yüzeysel kıvrımlar şeklindedir. Başında, daire içerisinde sekiz yapraklı çiçek motifi bulunan ancak sivrilen ucu kırık durumda bulunan özel bir başlık taşımaktadır. Tanagra[1101] örnekleriyle karşılaştırıldığında bu yönüyle oldukça özeldir. Tanagra'nın en karakteristik örneklerinde güzel vücutlarda, vücudu saran ve çoğu zaman başın üzerinden süzülen hymation giyimli bu pozdaki kadınlar güneş şapkaları giyer, yaprak şeklinde fanlar taşırlar. Tanagra örneklerinde şapkanın üst kısmı genellikle profil çizgilerle hareketlendirilmiştir. İncelediğimiz örneğin **(K.146)** sol elinde bir aplik deliği bulunmaktadır. Muhtemelen sol eliyle, Tanagra kadınlarında moda olan bir yelpaze tutuyor olmalıdır[1102].

Pudicitia tipinin terrakotta figürinler dışında mezar stelleri[1103] ve yontular[1104] olmak üzere mermer birçok örneği bulunmaktadır. Öncelikle bu tipin kökeni üzerinde durmak gerekir. Tipin ilk örnekleri MÖ Geç 5. yy'a tarihli kabartmalardır. İlk örnekleri,

[1101] Higgins 1986, Kat. 145 (MÖ 330-300), Kat. 156 (MÖ 250-200), Kat. 140 (MÖ 200); Burn-Higgins 2001, Pl. 9, 2047; Pl. 11, 2061; Pl. 13, 2068, 2070. Patera taşıyan, ayakta duran giyimli Tanagra örnekleri için ayrıca bkz. Zimmer 1994, Kat. 1 (MÖ 325-300), Kat. 5 (MÖ 3. yy), Kat. 17 (MÖ 300-250).

[1102] Başında petasos taşıyan, elinde yelpaze tutan giyimli Tanagra örnekleri için bkz. Zimmer 1994, Kat. 1, 5, 17; Higgins 1986, Kat. 145, 156, 140.

[1103] Çekilmez 2011, Fig. 1-2 (MÖ 2. yy'ın 2. yarısı); Sonkaya 2018, Res. 3 (Saufeia tipi).

[1104] Şimşek 2016, 810, Fig. 10 (Attouda, MÖ 1. yy-MS erken 1. yy); Şimşek-Kolancı 2016, Res. 1 (Aizanoi); Özgan 1999, Taf. 13c (Stratonikeia, MÖ 2. yy).

başı sarmamakla birlikte sırttan gelen hymationu çenesinin sol yanında tutan, sağ eli karnı üzerinde, ayakta duran ve bu pozu ile Pudicitiayı anımsatan kadınlar oluşturur. Gerçek anlamdaki ilk örnekler ise MÖ 4. yy'a tarihlenen adak kabartmaları, lahit ve mezar stellerine uzanmaktadır. MÖ 4. yy'ın önemli eserlerinden olan "Ağlayan Kadınlar Lahdi" bu tipin öncü örneklerindendir[1105]. Tipin yaygın olarak kullanımı ise Hellenistik Dönem'de MÖ 170-160 sonrasında başlar[1106]. Yazıtıyla tarihi belli olan ve MÖ 138-137 yıllarına tarihlendirilen bu tipin en tanınmış örneği, Delos'ta bulunan Kleopatra heykelidir[1107].

Üzüntüyle ilişkilendirilen bu duruş daha sonra farklı anlamlar kazanmıştır. Özellikle bu duruşun MÖ 1. yy'dan sonra yaygınlaşması ve kraliçe yontuları ile sikkeler üzerindeki tanrıça betimlerine örnek teşkil etmesi, Hellenistik Dönem ile birlikte artık eski anlamını kaybettiğini gösterir[1108]. Bu figürlerin anlamı ve işlevine yönelik farklı görüşler bulunmaktadır. G. Işın, pudicitianın üzüntüyle ilgili olmadığı, kadının iffet ve alçak gönüllülüğü gibi değerlerini anlatmak için kullanılmış olabileceği düşüncesindedir[1109]. C. Şimşek, kadının erdem ve masumiyetini sembolize eden ve yalnızca ölümlülere mahsus olan bu duruşun, özellikle Geç Hellenistik Dönem'de bir moda akımı olarak tercih edildiği görüşündedir[1110]. F. Özcan'a göre ise Ağlayan Kadınlar Lahdi ve Klasik Dönem Attika mezar kabartmalarında kadınların üzüntülü veya düşünceli olma durumunu ifade eden bu duruş, Hellenistik Dönem heykelinde bu görüntüsünü yitirerek kentin önde gelen kadın vatandaşlarının tasvirinde, özellikle onurlandırma heykellerinde tercih edilmeye başlamıştır[1111].

Pudicitia pozu, araştırmacılar tarafından kol ve ayak duruşlarına göre Delos'lu Kleopatra ile Magnesia'dan tanınan Baebia ve Saufeia heykellerinin isimlerine göre sınıflandırılmıştır[1112]. A. Yaylalı, bu tipin Menderes Magnesia'sı ile Smyrna arasındaki bölgede yaratıldığını ve mezar stellerinde MÖ 170-160 tarihinden sonra yaygınlaştığını söyler[1113]. Stratonikeia örneği Pudicitia Saufeia tipindeki kadınların bir varyasyonunu

[1105] Kleiner 1942, 160 vd.
[1106] Sonkaya 2018, 38.
[1107] Chamonard 1924; Fig. 95; Özgan 2019, 59, Res. 14-15.
[1108] Sonkaya 2018, 38.
[1109] Işın 2007, 19.
[1110] Şimşek 2016, 796.
[1111] Özcan 2014, 147, dn. 16.
[1112] Bu sınıflandırma Menderes Magnesiası'nda bulunmuş, Roma Dönemi Anadolu'sunun valilerinden L. Valerius Flaccus'un ailesini betimleyen heykel grubundan gelir. MÖ 1. yy'a tarihlenen heykel grubunda Flaccus'un annesi Baebia, karısı Saufeia ve ve kızı Polla Valeria heykelleri Pudicitia tipinin adlandırılarak sınıflandırılmasına kaynaklık eder (Sonkaya 2018, 40).
[1113] Yaylalı 1986, 479.

yansıtır. Vücut ağırlığını sağ bacağın taşıdığı bu tipte sol kol karın üzerinde, ondan destek alan sağ kol ise bilekten bükülerek başa doğru götürülmüş, çenenin sağında *hymation*un kenarından tutar. Sağ omuzdan gelen *hymation* sağ kolu bileğe kadar sararak sol omuzdan sırta doğru iner. Buradan devam eden *hymation* sol kalça üzerinde yeniden yukarıya yönelir; sol bileğe sarılıp öne açılarak içten aşağıya dökülür[1114].

Kentte, Saufeia pozunda bulunan tek örnek terrakotta değildir. Bu pozda bulunan khiton üzerine hymation giyimli kadın heykeli Muğla Müzesi bahçesinde sergilenmektedir[1115]. Kuzey Şehir Kapısı, mozaikli havuzun kuzeyinde bulunan eser, R. Özgan tarafından Mousa heykeli olarak yorumlanmış ve MÖ 2. yy'a tarihlenmiştir[1116].

Terrakotta örneklerde ise bu tipin varlığı Ağlayan Kadınlar Lahdi'yle koroplastik sanatına girmiştir[1117]. Terrakotta eserler içerisinde bu tipe giren en erken örnek MÖ 330-300 yıllarına tarihlenen Tanagra'dan[1118] bilinmektedir. MÖ 3. yy ortalarından itibaren ise Tanagra örnekleri içerisinde bu tip giderek yaygınlaşmıştır[1119]. Örneğimizin yakın benzeri, Milet Değirmentepe Nekropolü kazılarında mezar buluntusu olarak ele geçirilmiştir. MÖ 2. yy sonlarına tarihlenen Milet[1120] örneği Saufeia tipi içerisinde değerlendirilmiştir.

Örneğimizde, ilk bakışta göze çarpan en belirgin özellik, *khiton* üzerindeki düşey kıvrımların zengin fakat şematik ve keskin hatlarla verilmesidir. Çizgisel üslubun kullanılmasına rağmen etek uçlarında çok azda olsa plastik ve hareketli kıvrımlar hissedilmektedir. Ancak eserin genelindeki kıvrımlarda izlenen cansız ve şematik anlatıma rağmen incelen üst gövdenin varlığı, gövde oranlarının bozulmayışı ve yukarıda da bahsi geçtiği gibi halen hissedilebilen plastik ve hacimli gövde yapıyla eserimiz için en uygun tarih MÖ 2. yy'ın sonları olmalıdır.

A. Baldıran tarafından MÖ 2. yy ortasına tarihlendirilen **K.146**, stilistik açıdan Milet[1121] örneğine yaklaşarak MÖ 2. yy sonlarına ait olabilir. Ayrıca kentte ele geçen

[1114] Sonkaya 2018, 40. Saufeia tipine giren MS 2. yy'a tarihlenen Aizanoi örneğinin stilistik ve ikonografik özellikleri için ayrıca bkz. Şimşek-Kolancı 2016, 54-60, Res. 1-5.
[1115] Müze Env. No. 224.
[1116] Özgan 1999, 55-56, Taf. 13c.
[1117] Kleiner 1942, 162, Lev. 33a-e; Işın 2007, 18.
[1118] Higgins 1986, Kat. 145 (MÖ 330-300), Kat. 156 (MÖ 250-200), Kat. 140 (MÖ 200); Burn-Higgins 2001, Pl. 9, 2047; Pl. 11, 2061; Pl. 13, 2068, 2070. Patera taşıyan, ayakta duran giyimli Tanagra örnekleri için ayrıca bkz. Zimmer 1994, Kat. 1 (MÖ 325-300), Kat. 5 (MÖ 3 yy), Kat. 17 (MÖ 300-250). Burn-Higgins 2001, 44, Pl. 7, 2038 (MÖ 3. yy'ın başlangıcı). Zimmer 1994, Kat. No. 1 (MÖ 325-300), Kat. No. 5 (MÖ 3. yy), Kat. No. 17 (MÖ 300-250). Başında petasos taşıyan, elinde yelpaze tutan giyimli Tanagra örnekleri için bkz. Zimmer 1994, Kat. 1, 5, 17.
[1119] Işın 2007, 18, dn. 93.
[1120] Zimmer 1994, Kat. 19.
[1121] Zimmer 1994, Kat. 19.

Mousa heykeline göre kıvrımlarının daha şematikleşmesi ve MÖ 2. yy ortası-MÖ 2. yy'a tarihlenen kontekst buluntusu iğ formlu unguentarium da bu tarihlemeyi desteklemektedir. Üzerinde durduğu plaket kaide Tanagra örneklerine göre daha kalın, Milet[1122] örneğine göre daha incedir. MÖ 3. yy ve sonlarında karşılaştığımız ince plaket kaideler, MÖ 2. yy'da kalınlaşarak ortadan kalkar[1123].

6.3.2.2.2 Hydrophoros (K.147)

Tek örnekle temsil edilen örneğimiz **(K.147)** ayakta, başında hydriada su taşıyan *(hydrophoroi/hydriaphoroi)* giyimli bir genç kıza aittir. Lagina Hekate Tapınağı altar buluntusu olarak ele geçirilmiştir. Üst gövdeye ait parça niteliğindedir. Cepheden tasvir edilmiş figür yükseltilmiş sağ eli ile başı üzerindeki hydriayı yan taraftan desteklemektedir. Yuvarlak yakalı *khiton* ve üzerine *hymation* giyimlidir. Sağ kol tamamen mantonun altındadır. Sağ kolunu yukarıya kaldırmasıyla oluşan perdenin kıvrımları kola paralel olup yumuşak verilmiştir. Kol ile baş arasındaki panel kapalıdır. Omuzlara dökülen saç tutamları göğüslerine kadar iner.

Demeter ve Kore Kutsal Alanları için karakteristik olan hydrophorosların Lagina Hekate Kutsal Alanında karşımıza çıkması şaşırtıcı bir durum değildir. Zira bu figürinlerin bu iki tanrıya özgü olmayıp birçok tanrıya ait kutsal alanlarda da karşımıza çıktığı bilinmektedir[1124]. **K.147**, kutsal alan buluntusu olması sebebiyle kutsal alanda su taşıyarak törene katılan genç bir kızı temsil ediyor olmalıdır.

"Hydrophoros" adıyla bilinen kadın figürlerinin tipolojisine bakıldığında hepsi giyimlidir ve başlarında yukarıya kaldırdıkları sağ elleriyle su testisi *hydria* taşırlar. Hydrophoroslar tapınaklarda hizmet veren bir grup kadın olarak yorumlanmıştır. Hep aynı tiple betimlenmeleri ve sol ellerinde tuttukları phiale nedeniyle ritüelle ilişkilendirilmiştir[1125]. Bu genç kızlar kült törenlerinde taşıdıkları su ile gençliği temsil etmektedirler[1126]. Karia'ya özgü ve Demeter kültü ile yakından bağlantılı olan *hydrophoroslar* genelde kutsal alanlarda bulunmuşlardır.

Kırım'dan Mısır'a, Kıbrıs'tan Sicilya'ya kadar geniş bir yayılım alanı bulmuş olan hydrophoroslar MÖ 6. yy'da ortaya çıkmış ve MÖ 5.-4. yy yaygınlaşmıştır[1127]. Iasos'da kanıtlanmış ve tekrarlanan hydrophoroslar Arkaik Dönem Demeter-Kore Kutsal

[1122] Zimmer 1994, Kat. 19.
[1123] Baldıran 1992, 209.
[1124] Bulba 2019, 128.
[1125] Raffiotta 2013, 327; Burn-Higgins 2001, 175.
[1126] Merker 2000, 38.
[1127] Çekilmez 2015b, 115.

Alanından gelmiştir[1128]. MÖ 5. yy boyunca kullanımı devam etmiş olan hydrophoroslar, bu yüzyılın sonunda ise Korinth ve Atina'da görülmeye başlamıştır. Bu da figürün doğuda elde ettiği başarıyı kanıtlamaktadır. Bu yüzyılda hydrophoros tasvirlerine daha az bilinen domuz motifi dahil edilmiştir. Hydria ve yaban domuzu Demeter kültü ile güçlü bir şekilde bağlantılı olup varlığı, Iasos tapınağında ele geçirilen bir dizi kırmızı figür minyatür hydriaları ile kanıtlanmıştır[1129]. Knossos ve Priene'deki Demeter Kutsal Alanlarında hem minyatür hydrialar, hem hydrophoroslar hem de terrakotta domuzların varlığı bilinmektedir[1130]**.** MÖ 5. yy'ın ortalarından itibaren Halikarnassos'ta sıkça üretilen figürinler arasında olmuştur[1131]. Knidos'a atfedilen ve yerel üretime bağlanan çok sayıda ki hydrophorosların erken örneklerinde kadın figürinler peplos giyimli olup sert duruşludur. Ancak ele geçen peplophoroi giyimli figürlerden dolayı Hellenistik Dönem'de de kullanılmaya devam ettiği görülür. Knidos, mermer heykel üretimi için önemli bir merkezdir ve koroplastik sanatların da heykel üretimi ile birlikte geliştiği düşünülmektedir[1132]. Benzer şekilde Korinth buluntusu figürinlerin de peplos giyimli olduğu G. S. Merker tarafından tespit edilmiştir[1133]**.**

Araştırmacılar tarafından geçerli olan genel görüş, bu figürinlerin Karia Bölgesi'ne ait kentlerin Demeter-Kore Kutsal Alanından geldiği için bu kültle ilişkili olduğu yönündedir. Araştırmacıların farklı şekillerdeki ikonografik değerlendirmelerine ek olarak M. Çekilmez, Halikarnassos buluntuları üzerine yaptığı çalışmasında hydria ile su taşıyan genç kızları rahibe olarak değerlendirmiş, gerekçe olarak da genelde aynı kontekst içindeki, elinde phiale taşıyan rahip heykelciği ile birlikte bulunmasını göstermiştir. Bu rahibelerin, tapınağın kutsal suyunu kullanarak tanrı-tanrıçaya libasyon ve kutsama yaptığı görüşündedir[1134]. M. Çekilmez'in bu görüşü Lagina örneği doğrultusunda bizce de geçerli gözükmektedir. Diğer çoğu Karia kentlerinin aksine **K.147**, bilinenlerin aksine Demeter-Kore Kutsal Alanı değil, Lagina Hekate Kutsal Alanından gelmiştir. Buda geçerli olan tüm görüşlerin aksine M. Çekilmez'in de dediği gibi su taşıyan bu genç kızlar, kutsal törenlerde görev alan rahibeler olmalıdır.

Lagina Hekate Kutsal Alanını kült uygulamalarıyla ilgili olan örneğimiz kırık

[1128] Köster-Kossatz 1980, 49; Bonifacio 2002, 15.
[1129] Bonifacio 2002, 15.
[1130] Köster-Kossatz 1980, 49.
[1131] MÖ Geç 5. yy Klasik Dönem Halikarnassos örnekleri için bkz. Higgins 1954, Pl.58/59, No. 391-396, 398-419; Kepçe-Gerçeker 2011, 21-22; Çekilmez 2015b, TK. 4, Fig. 11-14.
[1132] Burn-Higgins 2001, 175-176.
[1133] Merker 2000, 36 vd.
[1134] Çekilmez 2015b, 109-123.

durumda olduğundan sol elinde ne taşıdığıyla ilgili bir yorumlama yapmamız oldukça güç. Khiton ve hymation giyimli olmasıyla peplos giyimli Knidos ve Korinth örneklerinden ayrılır. Ancak tipin, kıvrım ve saç modeli Milet **(Res. 98)**, Theangela[1135] **(Res. 99)** ve Atina[1136] **(Res. 100)** örnekleriyle oldukça benzerdir. A. Baldıran, Bodrum'dan satın alma yoluyla Ereğli Müzesi'ne kazandırılan ve örneğimizle benzer olan hydrophoros figürinlerinden birinin Theangela **(Res. 99)** buluntusu olduğunu ve tip olarak XI gruba girdiğini belirtmektedir. Yüz ifadesi ve saçın işlenişi yönüyle benzerlik kurduğu Kybele figüründen hareketle hydrophoros örneğini MÖ 2.'ın yy başına tarihlemiştir[1137]. Stil benzerliğinden hareketle örneğimiz aynı ya da biraz daha geç bir tarihten olmalıdır.

K.147

Resim 98

Resim 99: Baldıran 1993, Res. 15

Resim 100: Winter 1903 (I), Pl. 157, 7

Benzer örnekler ayrıca Halikarnassos[1138], Theangela[1139], Knidos[1140], Kaunos[1141], Priene[1142], Assos[1143], Milet[1144], Tralleis[1145], Iasos[1146], Cyprus[1147], Atina[1148],

[1135] Işık 1980, Taf. 9-16; Baldıran 1993, 165, H2, Res. 15 (MÖ 2. yy'ın başları).
[1136] Winter 1903 (I), Pl. 157: 7.
[1137] Baldıran 1993, 165.
[1138] Baldıran 1993, 164-165, IV-H1, Res. 14 (MÖ 350'den önce); Çekilmez 2015a, 3, Kat. 6, Fig. 2; Çekilmez 2015b, Fig. 11-14 (MÖ 4. yy'ın ortası).
[1139] Baldıran 1993, 165, H2, Res. 15 (MÖ 2. yy'ın başları).
[1140] Burn-Higgins 2001, Pl. 85, 2513-2517 (MÖ 4. yy'ın 3. çeyreği (2513-2517 peplos); Pl. 87, 2518-2525, Pl. 88, 2528-2532 (MÖ Geç. 3. yy- MÖ 2 yy); Pl. 87, 2526 (MÖ Geç 4. yy-MÖ 3. yy'ın başları).
[1141] Bulba 2019, 129, Lev. 2, 3.
[1142] Rumscheid 2006, Taf. 62, 1-2 Kat.-Nr. 142; Taf. 63, 1-3, Kat.-Nr. 143-145.
[1143] Winter 1903 (I), 157: 9.
[1144] Köster-Kossatz 1980, Taf. 27, Nr. 1 (MÖ 4. yy'ın 2. yarısı), Nr. 2 (MÖ 4. yy).
[1145] Winter 1903 (I), Taf. 159: 3.
[1146] Bonifacio 2002, 16.
[1147] Queyrel 1988, Pl. 85, 2004.32 (Paphos), 96.2-11.211(Kourion); Hermary-Mertens 2014, 190, Kat. 322 (MÖ Geç 5.-4. yy).
[1148] Winter 1903 (I), 157: 7.

Thessaloniki[1149], Korinth[1150] gibi merkezlerde karşımıza çıkar.

6.3.2.2.3 Aphrodite/Hekate Rahibesi? (K.148-K.151)

Bu tipe ait ikisi sağlam, ikisi parça niteliğinde dört örnek incelenmiştir **(Res. 101)**. Aynı tipolojiye ait örneklerin tümü farklı kalıplardan çıkma ve stil olarak farklılıklar göstermektedir. Erken tarihli giyimli rahibe örneğimizin **(K.148)** buluntu yeri belli değildir. Kent içerisinde bulunan müze deposundaki etütlük eserlerden biri olarak ele geçirilmiştir. Müze deposundaki malzemelerin nekropolden gelen etütlük malzemelerden oluştuğu dikkate alındığında, örneğimizin mezar buluntusu olduğu düşünülebilir. Daha geçe tarihlenen ikinci örneğimiz **(K.149)** Akdağ nekropolü, 2 numaralı mezar buluntusu olarak ele geçirilmiştir.

Resim 101

Tüm örneklerde rahibe ayakta ve giyimli olarak verilmiştir. Khiton üzerine hymation giyimli olup manto kumaşı vücudu sıkıca sarmaktadır. Hymation kumaşı sağ eli dirseğine kadar sardıktan sonra sol omuz ve sol koldan açılarak aşağı dökülmektedir. "V" yakalı khitonun kıvrımları bacak arasında dikey olarak ayağa uzanır. Giysi üzerindeki kıvrımların yönü bacak hareketine bağlı olarak farklılık gösterir. **K.148**'de sol omuz üzerine atılan manto kumaşının kıvrımları sağ dizin altından çapraz yükselerek sol omuzdan arkaya, diğer ucu sol bacak yanından açılarak kıvrım yaparak aşağı dökülür. **K.149**'da ise bel daha belirgin olup kıvrımlar göbek altında toplanmıştır. Portre özellikleri belirgin olup boya ile verilen detaylar oldukça iyi korunmuştur **(Res. 102)**. Manto

[1149] Raffiotta 2013, 327, Kat. 561 (MÖ 325-300).
[1150] Merker 2000, 38.

içindeki sağ kolunu dirseğinden büküp sağ omuzundaki sembolik aslanı tutar şekilde tasvir edilmişlerdir. Sağlam olan **K.148** ile **K.149** arasındaki duruş farkı bacak hareketinden kaynaklıdır. **K.148**'de dizden bükük sol bacak hareketli verilirken sağ bacak vücudun ağırlığını taşır. **K.149**'da ise tam tersi bir durum olup sağ bacak hareketlidir. **K.148**'de ortadan ayrılan dalgalı uzun saçlar kulakları örterek her iki taraftan omuz üzerine düşürülmüştür. Başını çok hafif sağına çevirmiş ve korunmuş olan göz bebekleriyle sağa bakar şekildedir. Dolgun yüzü ve etkili yüz hatları ve dekorasyonuyla diğer örneklerden ayrılır.

Resim 102

Başlarında yüksek olmayan bir taç bulunur. Ön tarafı detaylı işlenen figürlerin arka tarafı işlenmeden düz bırakılmıştır. **K.149**'a göre **K.148** daha özenle işlenmiş ve plastik olarak verilmiştir. Gerek plastik kıvrımlarıyla gerekse duruş ve hareketiyle bu tipin en erken örneği olmalıdır.

Tüm örnekleri, aslan başının stiline göre de değerlendirmek gerekir. En erkene tarihlediğimiz **K.148**'de, aslanın kafatası ve yüz yapısı diğer örneklere göre güçlü ve plastik verilmiştir. Yüz ayrıntılarına baktığımızda hareketli kas yapısı, göz ve burun özellikleriyle anatomiye uygun olup yüze etkili bir görünüm kazandırılmıştır. Etkili görünümün kazandırılmasında aslan başının sola doğru döndürülmüş olması ve yüksek kabartma olarak işlenmiş olması da önemlidir. Tüm ayrıntılara nazaran diğer örneklerde gördüğümüz aslan yelesine ait perçemlerin görülmemesi bir tezat oluşturur. Yüz özellikleri aşınmış olmasına rağmen Kulebaşı mezar stelindeki aslan protomuyla benzeşir. **K.149**'da cepheden tasvir edilen aslanın başı kabaca işlenmiştir. Yüzeysel olmasına rağmen göz çukuru, burun ve dudaklar kısmen belirgindir. **K.148**'de gördüğümüz güçlü ve etkili görünüm hissedilmez. Plastik yapısıyla da gerisinde kalır.

Ancak **K.148**'de göremediğimiz yele detayı **K.149**'da ayrıntılı şekilde belirgindir. Alnı çevreleyen yelenin ilk sırası yüzü çevrelemiştir. Her bir perçemin üst kısmı yuvarlatılmış olup içi hafifçe çukurlaştırılarak etkili bir görünüm yaratılmaya çalışılmıştır. Parça niteliğindeki **K.150** ve **K.151**'de de durum farklı değildir. Kabaca ve yüzeysel işlenmişlerdir. **K.150**'de aslan yelesi **K.149** ile benzerdir. Ayrıca aslan başı üzerinde görülen sarı renkte boya gözle görünür şekildedir.

Figürinlerin bu pozu Hellenistik Dönem'de Stratonikeia'da bulunan bir heykel tipine aittir. Stratonikeialı koroplastlar kente özgü olan bu rahibe tipini yaratırken, yine kente özgü olan ve şuan Muğla Müzesi'nde sergilenen Kulebaşı buluntusu mezar stelinden[1151] **(Res. 103)** ilham almış ve komşu kentleri etkilemiş olmalıdır. R. Özgan'ın değerlendirdiği ve MÖ 2. yy'ın son çeyreğine tarihlediği nekropol buluntusu mezar stelinde, bezeme alanının ortasında yer alan ve örneğimizle benzer duruş sergileyen kadın figür, khiton üzerine hymation giyimli olarak betimlenmiştir. Sağ omuzundaki sembolik aslanı sağ eliyle beslemekte ya da tutmaktadır. R. Özgan öncelikle bu kadın figürü Kybele rahibesi olarak yorumlamıştır. Sonrasında değerlendirmeye aldığımız terrakotta figürinle **(K.149)** karşılaştırmış ve kontekstinde bulunan Aphrodite figürinlerini de dikkate alarak "Aphrodite rahibesi" olabileceğini belirtmiştir[1152]. Yine kontekstinde bulunan sikkenin yardımıyla incelemeye aldığımız örneği **(K.149)** MÖ 125-85 arasına tarihlemiştir. Plastik kıvrımlarıyla mezar stelindeki kadına göre daha erkene tarihlenen **K.149**, **K.148**'e göre daha şematiktir. Bu da **K.148** örneğinin sikkeye göre tarihi belli olan **K.149**'a göre biraz daha erken bir tarihten olduğunu gösterir. **K.150** de **K.149** ile stil açısından benzerdir. **K.148** ve **K.149** karşılaştırıldığında gerek aslan protomu gerekse figürinin **K.148**'de daha özenli yapıldığı görülmektedir. Başın çok hafif sağa eğimli oluşu, üçgen alın ve yüz yapısı, yüz detaylarının **K.149**'a göre şematik olmayışı ve birbirini kesen sık kıvrım yapısıyla **K.148** biraz daha erken bir tarihten olmalıdır.

Kente özgü olan bu tipin benzer örnekleri Stratonikeia dışında, Batı Anadolu'da Tralleis[1153] ve Hyllarima'dan[1154] bilinmektedir. Dört örnekle temsil edilen Tralleis figürleri MÖ 2. yy'ın 2. yarısına tarihlenen tek örnek dışında Roma İmparatorluk Dönemi stilini yansıtan MS 1.-2. yy'la tarihlenmiş ve tüm örnekler Aphrodite rahibesi olarak yorumlanmıştır. MS 2. yy'la tarihlenen Aphrodite rahibesi koroplast *"Simalionos"* imzalı

[1151] Özgan 1999, 142, Taf. 48a-c.
[1152] Özgan 1999, 142-146, Taf. 48a-c, 49a-b.
[1153] Çekilmez 2017, 74-75, Lev. 93-95/K.77-79.
[1154] Çekilmez 2015c, 373-377, Fig. 1-15.

tek örnektir ve Tralleis üretimi olduğu düşünülmektedir[1155]. MS 1.-2. yy'la tarihlenen ve Tralleis örnekleriyle çağdaş olan Hyllarima buluntuları 3 örnekle temsil edilmektedir. Tralleis ve Stratonikeia örneklerinde olduğu gibi Aphrodite figürinleriyle kontekst olarak ele geçtiğinden M. Çekilmez tarafından yine Aphrodite rahibesi olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca bu tipteki örneklerin MÖ 3. yy Tanagra tiplerinin MÖ 2. yy'da dönem modasıyla farklı bir şekilde yorumlandığını, sağ omuzundaki aslan protomuyla khiton ve hymation giyimli rahibelerden ayrılarak Karia Bölgesi'ne özgü bir tip olduğu görüşündedir[1156]. Kabul edilebilir bu görüşe ek olarak bu tipin Stratonikeia'ya özgü yerel bir tip olduğunu belirtmek gerekir. **K.148** numaralı örnek Tralleis ve Hyllarima örneklerine göre en erken dönemi temsil eder. Nitekim ilham alındığı Kulebaşı mezar steli ve aslan üzerinde Hekate betimli kent sikkeleri de düşünüldüğünde Stratonikeia merkezli bir yayılımın olduğu açıkça ortadadır. Ayrıca atölyeler kısmında detaylı olarak irdelediğimiz Hyllarima örneğiyle benzer koroplast imzası *(Sosimos)* bu yayılıma kanıt olarak sunulabilir. "*Sosimos"* imzasının Börükçü buluntusu kandil üzerinde de görülmesi de bu bölgedeki atölyeleri işaret etmektedir **(Res. 31-32)**.

Hekate hakkında en kapsamlı araştırmayı yapan T. Kraus Anadolu'da Stratonikeia, Hyllarma[1157], Mylassa, Halikarnassos, Tralleis, Aphrodisias, Kidrama, Knidos gibi Karia kentlerindeki bulgulardan hareketle Karia Bölgesi'ni Hekate'nin anayurdu olarak kabul eder[1158].

Resim 103 **K.148** **K.149** **K.150**

Söz konusu rahibe tipinin, hekate aslan ilişkisi dikkate alındığında Hekate kültüyle de ilişkili olabileceği göz ardı edilmemelidir. Nitekim Hekate ile ilgili aslan

[1155] Çekilmez 2017, Lev. 95/K.80.
[1156] Çekilmez 2017, 74-75.
[1157] Yazıtlı bir arşitrav bloğu üzerinde Hekate ismi Apollon ile birlikte geçmektedir (Kraus 1960, 13 vd.).
[1158] Kraus 1960, 166-167 (Bkz. Çelebi 2017, 19).

referansları arasında aslanla tasvir edilen Lagina sikkeleri[1159] dışında, kentteki bitirilmemiş aslan yontularıda bulunmaktadır. Bilindiği gibi Hekate, diğer tanrıçalarla özdeşleşen karakterlerden biridir. Sikke üzerinde, Kybele ile özdeşleşen aslan ile betimlenmesi bunun en güzel örneğidir. Hekate Artemis ile de senkronize edilmiştir. Hekate'nin aslan referansları arasında Stratonikeia'da bulunmuş yazıtlı bir blok da yer almaktadır. Blok üzerinde aslan başı tasviri kabartma olarak cephedendir. Ağzı açık olarak verilmiş aslanın yelesi belirgindir. Üzerindeki yazıtta Zeus Panamaros ve Hekate yazmaktadır[1160].

Hekate'nin, en erken devirlerden itibaren doğadaki tüm yaratıkların egemeni olduğunu gösteren Potnia Theron tiplemesi, Atina National Müzesi'nde bulunmaktadır. Burada bir amphora üzerindeki resimde tanrıça, her kolunda iki aslan arasındadır. Bu tiplemeye benzer bir stel örneği, Phrygia-Bithynia sınırındaki Bilecik'ten bulunmuştur. Geç Hitit formunu andıran stelin en üst alınlık kısmında başında tepelik/palmet süslemeli tanrıça büstü, omuzlarında kuşlar ve her iki yanda Kaplan/Pars figürleri ile gösterilmiştir. Hesiodos'un göklerin, yerin ve denizlerin egemeni olarak Hekate'ye verdiği kimlik vurgulanmaktadır[1161].

Örneklerin tamamının, MÖ 125 civarına tarihlenen Kulebaşı mezar stelindeki kadın figürle karşılaştırıldığında sonraki bir tarihte yapıldığı bellidir. Yapım tekniğine ek olarak şematikleşen kıvrımları ve ruhsuz ifadesi de dikkate alındığında, bu örneklerin MÖ 1. yy başı ve sonrasına tarihlenebileceği düşüncesindeyiz.

6.3.2.2.4 Aphrodite Rahibesi (K.152)

Bu, tek örnekle temsil edilmektedir. Akdağ nekropolü mezar buluntusu olan **K.152**, küçük ayrıntılarına kadar plastik özellikler taşımaktadır. Tanagra örneklerinde gördüğümüz gibi kaidesiz olarak düz zemine basan figür büyük boyutlu oluşuyla diğer örneklerden ayrılır. Gösterişli, zengin bir stephanesi, topuz küpeleriyle ve başının örtülü olmayışıyla ideal güzellikteki genç kız görünümündedir. Ruhsuz bir ifade yaratılmıştır. Figürinde dikkat çeken bir diğer özellik vücut uzuvlarıdır. Özellikle Tanagra figürinlerinin revaçta olduğu MÖ 4. ve 3. yy'da, kadın figürinlerine yüklenen zarafet olgusuna paralel olarak üst taraf kısa alt taraf daha uzun verilmiş olup oldukça ince ve uzun boyunlu oluşuyla dikkat çeker. Buda koroplastın güzellik anlayışı olmalıdır. Myrina

[1159] ÖY: Zeus Panamaros sağa AY: Sola doğru koşan, kafasını arkaya çevirmiş köpek kuyruklu aslan üzerinde, yan oturmuş Hekate, MS 1.-2. yy (Ekici 2013, 52, Lev. 5, Kat No. 90-92).
[1160] Laumonier 1934, 336, Fig. 20.
[1161] Bozkurt 2017, 79.

örnekleri bu konudaki en iyi örnekleri sunar. MÖ 1. yy'da görülen dejenarasyona paralel olarak, **K.152**'nin bu yüzyıldan daha erkene tarihlenmesi gerekir. Nitekim MÖ 1. yy'dan sonra, bozulmaya bağlı olarak vücut uzuvlarında bir kısalmaya gidildiği, işçiliğin sertleştiği ve figürlerin eski zarafetlerini kaybetmeye başladığı görülür. Boynunda "Venüs Halkası" denilen üç adet deri halkası görülür. Khitonu üzerine uzun bir hymation giymektedir. Özellikle sağ koldaki detaylardan da anlaşıldığı üzere, khitonun bu kolun üzerinde düğmelenerek tutturulduğu belirtilmek istenilmiştir. Zengin giysi yapısı ve taşıdığı süslü eşyaları dikkate alındığında, önemli bir karakteri temsil ettiği anlaşılmaktadır. Büyük olasılıkla bir rahibeyi temsil etmektedir. Hymation kuşağı döndürülerek sağ tarafta belden tomar şeklinde geçirilip sol kolun üzerinden zikzak kıvrımları şeklinde serbestçe sarkıtılmıştır. Khiton ile hymation arasındaki ayrım, khitonun daha sık ve dalgalı, hymationun ise daha az olan kıvrımları ile sağlanmıştır. Göğüsler khitonun kıvrımları arasında belirtilmiş ve göğüs boşluğu elbise üzerindeki "V" biçimli kıvrımlarla daha da vurgulanmıştır. Giysi daha belirgin olsun diye kemerin yukarıdan yani göğüs altından bağlanması yine Hellenistik Dönem özelliği olarak karşımıza çıkar. Hymationun altından uzatılan kol bu figürün bir rahibe olduğuna işaret eder. İleriyle uzattığı sol eliyle elma tutmaktadır ve vücudu tamamen kapalıdır. Benzer tipolojideki örnekler Aphrodite olarak tanımlanan Parion[1162] ve Aigai[1163] örneklerinde karşımıza çıkar. Buda figürün kimliğinin Aphrodite rahibesi olabileceği ihtimalini arttırır. MÖ 4. yy özelliği olan hymationun belden döndürülerek tomar şeklinde sol kolun üzerinden düşürülmesi Milas ve Stratonikeia'da bulunan Aphrodite heykellerinde de karşımıza çıkar[1164]. Hymationun sol kola sarılıp gerilmesine koşut olarak sağ bacak üzerinden çıkıp hareketin merkezine doğru paralel ilerleyen kumaş kıvrımları kısmen doğal bir görünüm sergilemektedir. Tanagra figürinleri arasında MÖ 3. yy'da "Örtülü Tanagra Tipi" olarak isimlendirilen kadın figürinlerinin sıkıca sarındıkları hymationları üzerinde oluşan diyagonal kumaş kıvrımları **K.152** ile benzerlik gösterir. Diyagonal kumaş kıvrımları Tanagra'da koroplastik eserler üzerinde MÖ 3. yy'da karşımıza çıkmasına karşın **K.152**'de vücut hatlarının hymation altında belli olması, figürinin kronolojik dizindeki yerini daha geç bir tarihe yerleştirir.

Eserin saç ve baş düzenlemesinde de tarihlemede etkili olabilecek bazı stil özellikleri göze çarpmaktadır. Başın en çarpıcı özelliği onu taçlandıran özenli, yüksek,

[1162] Kasapoğlu 2012, 178-179, Res. 225 (MS 1. yy'ın başı-MS 1. yy ilk yarısı).
[1163] Dereboylu 2012, Lev. 18, K.16, K.16a (MS 2. yy).
[1164] Rumscheid 2008, Abb. 1-23.

özel bir tasarıma sahip sonradan ilave diademidir. Diadem, yivlendirilmiş simit şeklindeki çelenk üzerinde yüksek bir hilal şeklinde yükselir. Üst kenarında beş dekoratif çıkıntı ve aralarda yuvarlak objelerle sıralı, elle yapılan bir düzenleme görülmektedir. Muhtemelen yaprak ve meyve gibi bezeklerle zenginleştirilmiştir. Hilal şeklindeki diademin daha az süslü versiyonu Geç Hellenistik Dönem'de Myrina ve Tarsus atölyelerinde de izlenir. İlk ortaya çıktıkları dönemden MÖ 1. yy ortalarına kadar oldukça özenli ve içerisinde yer alan öğelerin tek tek izlenebildiği bir stil gösterirken zaman içinde meyveler bir bütün halinde algılanacak ya da kimi zaman tamamen kaybolacaklardır. MÖ 1. yy'ın sonuna doğru ise ışınlar iyice sıkılaşmış olup oldukça stilize bir biçime dönüşecektir[1165]. **K.152**'deki ışınlı taçta, belli bir örüntü sırasıyla yerleştirilmiş olan yaprak ve meyveler oldukça özenli işlenmiş olup tek tek izlenebilmektedir. Benzer baş süslemesi Korinth[1166] ve Troia[1167] gibi merkezlerde karşımıza çıkar. Örneğimiz idealize portre özellikleri ve elbise kıvrımlarıyla Hellenistik Dönem'dendir. Arka yüz işlenmeden düz bırakılmış olup bombe şeklindeki başında sadece topuzu belli edilmiştir. G. Işın, Patara örneklerinden yola çıkarak yaptığı değerlendirmede, arka yüz işlenmeden sadece başın önlü arkalı saç ayrıntılarının işlendiği örnekleri MÖ 2. yy'ın ortalarından itibaren MS 50 yıllarını kapsayan geniş bir zaman dilimi içine yaymıştır[1168]. Örneğimiz yapım tekniği ve stiline göre MÖ Erken 1. yy ait olmalıdır.

6.3.2.2.5 Tanagralı Kadın Tipleri/Tambur Tutan (K.153)

Tanrı ve tanrıçalara ait en popüler tiplerin bir arada bulunduğu Lagina Hekate Tapınağı naos buluntuları tipolojik çeşitlilik göstermektedir. Tanrı ve tanrıçalar dışında sıradan insanlara ait figürinlerde naos buluntuları içerisinde ele geçirilmiştir. Tek örnekle temsil edilen örneğimiz **(K.153),** Tanagra ve Myrina figürinlerinde sıkça tercih edilen plaket kaide üzerinde, sol bacağı sabit, sağ bacağı geride ve hafice yana açılmış şekilde ayakta durmaktadır. Duruşuna bağlı olarak elbise kıvrımları da sağda yana doğru açılmıştır. Sağ ayak ucunu açıkta bırakan kalın ve uzun bir khiton ve üzerinde vücudunu sımsıkı saran, hatlarını gösteren muhtemelen başına kadar çektiği kısa bir hymation giymiştir. Plaket kaide üzerinde, sıkıca mantosuna sarınmış kadınlar Tanagra[1169] ve

[1165] Işın 2017, 28.
[1166] Burn-Higgins 2001, Pl. 32, Nr. 2174.
[1167] Benzer baş süslemesi için bkz. Leyenaar-Plaisier 1979, 137, 1066; Güçlü 2006, Lev. 5, Res. 8a-c.
[1168] Işın 2007, 14.
[1169] Winter 1903 (II) Pl. 11: 6, Pl. 12: 3; Zimmer 1994, 32, Abb. 3.

Myrina[1170] dışında Cyprus[1171] örneklerinde de karşımıza çıkar. Stratonikeia koroplastiği içinde ise pudicitia pozundaki kadın figüre **(K.146)** benzer. Bacak arası khiton kıvrımları aşağıya dik inen derin kıvrımlar şeklindedir. Sağdan sol omuza doğru atılarak tüm gövdeyi sarmış olan hymation, khitona göre ince ve dökümlü kumaştan yapıldığı için vücuda yapışmış, kıvrımlar göğüs altından aşağıya doğru toplanmıştır. Göğüs bölgesinde sadece sağ göğüs altından başlayıp sol göğse doğru derin olmayan kısa kıvrımlar yapmıştır. Sadece bilekten itibaren sağ eli açıkta bırakarak, sol omuzdan arkaya doğru düşürülmüş ve sol kol üzerine dolandırılıp ucu düz bir şekilde aşağıya sarkıtılmıştır. Manto üzerinde yer yer soluk kırmızı renk boya çıplak gözle görülebilmektedir. Dirsekten büktüğü sol kolunu giyisi altından beline dayamış, doksan derece dirsekten büktüğü sağ kolu göğüs altına doğru uzatılmış olup eliyle kırmızı renkteki typanonun kulpundan tutmaktadır. Yumuk şeklinde olan elinde parmak detayı yoktur. Kalça ve üst gövdesi hafifçe sola yatıktır. Khiton üzerinde dik ve çok sayıda derin kanallı kıvrımlar yer alır. Kontekstinde bulunan ve Bouleuterion buluntusu kavun dilimi saç modeline sahip Tanagra stilindeki genç kız başlarıyla **(K.169-K.177)** aynı tarihtendir. Bu bağlamda Tanagra stilinin bir devamı olan typanon tutan genç kız figürü MÖ 3. yy'a tarihlenmiştir. Daha geçe tarihlenen örneklerde derin kanallardan oluşan etek kıvrımlarının sayısının daha az olduğu görülmektedir.

K.153 şenlikli bir alayla ilgili olduğundan kült ile ilgili bir figürin olmalıdır. Kadın figür typanonu çalarken değil de tutarken tasvir edilmiştir. Ancak typanon çalan ya da hem çalıp hem de dans eden figürinlerde Cyprus[1172] ve Mısır[1173] gibi farklı merkezlerin koroplastik sanatında karşımıza çıkmaktadır. Cyprus örneğinde typanonun rengi örneğimizde ki gibi kırmızıdır.

K.153

Resim 104: Graepler 1994, 54, Abb. 10

Resim 105: Jeammet 2017, 54.

Resim 106: Jeammet 2017, 50.

[1170] Winter 1903 (II), Pl. 11: 7, 8; Pl. 12: 4.
[1171] Burn-Higgins 2001, Pl. 141, Nr. 2865.
[1172] Karageorghis vd. 2016, 225, Kat. 381 (Geç Hellenistik-MÖ 2.-1. yy).
[1173] Thomas vd. 2015b, 8, Fig. 20 (MS 1-200).

Örneğimizin ikonografik anlamda yakın benzerleri Priene[1174] ve Tanagra[1175] **(Res. 104-106)** gibi merkezlerde karşımıza çıkar. Yapraklardan zengin bir taç taşıyan Tanagra[1176] örneğinde sağ eliyle kırmızı renkte typanon tutan kadın figür maenad olarak yorumlanmıştır.

6.3.2.2.6 Musa Pozunda (K.154)

Tek örnekle temsil edilen **K.154**, Kabasakız nekropolü, mezar buluntusu olarak ele geçirilmiştir. İnce kolsuz bir khiton ve üzerine hymation giyimlidir. Eser üzerinde farklı stilistik üslubun etkilerini görmek mümkündür. MÖ 4. yy Praxiteles özelliği olarak manto kumaşının tomar şeklinde belde döndürülmüş, sol kolun üzerine dökülmesi gereken manto kumaşı, sol bacağın kenarından Arkaistik kalın zikzaklar şeklinde aşağıya düşürülmüştür. Yine Praxiteles ekolü olarak ortadan ayrılan saçlar alında üçgen yapmıştır. Özellikle gövde yapılışı figürümüzü Geç Hellenistik Dönem'e tarihleyebileceğimizi göstermektedir. Vücudun göbekten yukarısı bütününe oranla göze hemen çarpacak biçimde kısa ve ince, omuzlarda o derece dar işlenmiştir. Karından aşağısı ise üst gövdenin aksine oldukça uzun biçimde yapılmış olup göğüsler belli edilmiştir. Yüksek ve sıkı kemer, göğüslerin şeklini vurgulamış ve birbirinden ayırmıştır. Göğüslerin hemen altında ince bir kemerle iyice sıkılmış olan khiton, konturları belli edecek şekilde ince bir kumaştan; manto ise daha kalın ve ağır bir kumaştan yapılmıştır. İki göğüs arası çok geniş olmayıp khitona ait "V" yaka göğüs arasına kadar iner. İnce kumaş karın ve sol bacak üzerinde belirgin olup göbek deliği görülebilmektedir. Postamente dayanmış şekilde ayakta duran figür, 3/4'lük bir kıvrılma ile kendi soluna doğru dönmüştür. Postamente dayanarak destek aldığı, sol omuzun hafifçe yüksekte betimlenmesiyle vurgulanmıştır. Kolların bu hareketinden dolayı göğüslerin asimetrik olması gerekirken simetriktir. Sağ kolsa dirsekten bükülerek avuç içi yukarı gelecek biçimde açılmış ve ileri doğru uzatılmıştır. Figürün ağırlığı sağ bacağı üzerindedir. Sol bacak dizden bükülerek geriye atılmış ve böylece dolgun geniş kalça abartılı olarak dışa doğru çıkıntı yapmıştır. Kalçanın bu hareketi bacakları geniş göstermiştir. Tüm özelliklere ek olarak asılı, yünlü manto kıvrımları, dar göğüs bölgesi, dolgun kalça, gövdenin farklı yönlere burkulması ve çoklu kat kıvrımlarıyla tamamen Geç Hellenistik Dönem özelliği gösterir.

[1174] Rumscheid 2006, Taf. 58, 2, Kat.-Nr. 133.
[1175] Winter 1903 (II), Pl. 12: 6; Pl. 25: 2; Graepler 1994, 54, Abb. 10; Jeammet 2003, 35, Fig. 5 (Louvre müzesi, MÖ 330-200).
[1176] Winter 1903 (II), Pl. 25: 2.

Postamente dayalı benzer poz Myrina[1177] eserlerinde sıklıkla tercih edilmiş ve Aphrodite figürinlerinde sevilerek kullanılmıştır. Duruşu ve giyimiyle MÖ 2. yy'ın 2. yarısına tarihlenen heykel tiplerine çok yakındır. **K.154**, Aphrodite'nin Tiepolo tipiyle de benzeşmektedir. Bodrum Müzesi'nde sergilenen benzer tipteki Stratonikeia yontusu, R. Özgan tarafından "Aphrodite Tiepolo" olarak adlandırılmıştır. Hellenistik Dönem'de yaygın olan bu tipin karakteristik özelliği bacaklar arasında sağ uyluğun üzerinde asılı olan manto kıvrımlarıdır[1178].

K.154, esin perileri olan Musalarla yakın benzerlikler sunar. Bilindiği gibi Musalar gerek heykeltıraşlık eserleri gerekse kabartmalar üzerinde tipik ikonografileriyle betimlenmişlerdir. Bu kabartmalar içerisinde Arkhelaos Kabartması[1179] ve Viyana Sanat Müzesi'nde sergilenen Musalar Lahdi[1180] önemlidir. **K.154**'ü, Viyana Sanat Müzesi'ndeki Musalar Lahdi'nde gördüğümüz paye üzerine desteklediği kitarayı çalan Musa ile karşılaştırdığımızda benzer pozdadır. Pozundan dolayı Musa'nın Erato tipine ait bir replika gibi görünmektedir. Ancak kolların duruşu farklıdır. Viyana örneğindeki gibi göğüs hizasında değil düz uzatılmıştır. Bilekten itibaren sol el ve dirsek altından itibaren sağ kol eksiktir. Bu nedenle ileriye doğru uzattığı elleriyle ne tuttuğu belli değildir. Ancak figür Klio ikonografisine uygun olarak bir yazı rulosu da tutuyor olabilir. Arkhelaos[1181] kabartmasında yer alan Klio tiplemesine baktığımızda yine örneğimizle yakın benzerlikler sunar.

Stil açısından Lagina Hekate Tapınağı frizleriyle karşılaştırmak uygun olacaktır. Nitekim Lagina frizlerinde göğüs altından kemerlenmiş, kolsuz khiton üzerine hymation giymiş figürler yoğunluktadır. **K.154**, şematikleşmeye başlayan kıvrım yapısıyla frizlerden sonraki bir tarihten olmalıdır.

Benzer örnekler Patara[1182], Amisos[1183]gibi merkezlerde karşımıza çıkar.

6.3.2.2.7 Yaşlı Kadın (K.155)

Tek örnekle temsil edilen örneğimiz **(K.155)** Akdağ nekropolü mezar hediyesi olarak tespit edilmiştir. Kambur olarak tasvir edilmesi yaşlı bir kadın olduğuna işarettir. Yüksek olmayan yuvarlak bir kaide üzerinde yükselmektedir. Kaide, figürle birlikte

[1177] Mollard-Besques 1963b, Pl. 24, Nr. d-M75, e-MYR 29, f-M76; Pl. 25, Nr. a-f.
[1178] Özgan 1999, 50-51, Taf. 12a-b.
[1179] Smith 2002, Fig. 216 (MÖ 3.-2. yy).
[1180] İlyasoğlu 1995, Şek. 1.
[1181] Smith 2002, Fig. 216 (MÖ 3.-2. yy).
[1182] Işın 2007, 19-23, Kat. No. 2-5, Res. 7-10 (MÖ 2. yy'ın sonu).
[1183] Mollard-Besques 1972, D463; Mentesidou 2011, 77, Fig. 41.

yekpare oluşturulmuş olup derin olmayan bir yivle sınırı belli edilmiştir. Bu özelliğiyle diğer örneklerden ayrılır. Cepheden tasvir edilen kadının başı sol önüne eğiktir. Başın bu eğilişi ile sakin ve derin düşünceli bir ifadeye sahip olmalıdır. Khiton üzerine çene altını kaplayacak şekilde başını da örten bir hymation giymiştir. Örtü başın ortasında dalga şeklinde kıvrım yapmıştır. Benzer baş detayı naos örneğinde de **(K.178)** karşımıza çıkar. Her iki kolu da giysi altında kalıp dirsekten büküp omuz hizasına kaldırdığı sağ eliyle manto kumaşından tutmaktadır. Benzer poz Tanagra[1184] ve Myrina[1185] örneklerinde sıkça karşımıza çıkar. Dirsekten bükülen sol kol ise yana doğru düz açılmıştır. Muhtemelen vücut ağırlığı sağ bacak tarafından taşınmaktadır. Kol hareketlerine bağlı olarak yanlara doğru açılan hymation, vücut hatlarını gizlemiştir. Omuzlar dar olup alta doğru genişler. Dirsek hizasında, hymationa ait etek uçlarındaki dalgalanma ve sağ kolun hareketindeki gerilmeye bağlı olarak oluşan kıvrımlar kısmen belirgindir. Manto kumaşı muhtemelen sol omuz üzerinden atılarak arkaya düşürülmüş olmalıdır. Sarkıtılan kumaş tomarı, sol kol altında zikzaklar şeklinde belli belirsizdir.

Doğal tahribata bağlı olarak ya da pişirme ısısından dolayı detaylar oldukça yüzeyseldir. Bu nedenle stili takip edilememektedir. Mezarda kontekst olarak ele geçirilen malzemeler MS 1. yy ve sonrasına tarihlenmiştir. Ancak örneğimiz gerek yapım tekniği gerekse stil açısından daha erken gitmektedir. Bu da mezarın birden fazla kullanım gördüğüne işaret eder. Başın yatık, omuzların dar olması, kaide tipi ve yapım tekniği ile MÖ 1. yy içerisinde değerlendirilmesi gerektiğini uygun görmekteyiz.

6.3.2.2.8 Tanagralı Kadın Tipleri/ Genç Kızlar (K.156-K.157)

Hellenistik Dönem'e ait iki örnekle temsil edilmektedir. Her iki örnekte Tanagra üslupludur. İlk örneğimiz **(K.156)** Akdağ mezar buluntusu olarak ele geçirilmiştir. Giyimli olarak ayakta tasvir edilen genç kızın saçı "fiyonk bağ" stilinin basitleştirilmiş bir versiyonunda düzenlenmiştir. Dik verilen topuz şeklindeki fiyonklar oldukça şematik ve doğallıktan uzak olup bağı belirgin değildir. Taktığı yuvarlak küpeler ile zarafeti tamamlamıştır. Başı hafif soluna döndürülmüş olup yüzünde mutlu, gülümser bir ifade yaratılmıştır. Ayakucuna inen khiton üzerine hymation giyimli olup sağ omuz açıkta bırakılmıştır. İnce olan khiton kumaşı altından bacaklar belli olmaktadır. Dudak ve göğüs üzerindeki elbise kıvrımlarında açık kırmızı, kaide üzerinde kırmızımsı sarı renkte boyalar canlılığını korumaktadır.

[1184] Higgins 1987, Fig. 204.
[1185] Mollard-Besques 1963b, Pl. 114, d-MYRINA 1147; Pl. 115a-f.

Hellenistik Dönem'in en çarpıcı saç modelinden biri olan "fiyonk bağ stili", başın üzerinde taç gibi duran ve saç bitimlerine bir fiyonk şekli verilmesiyle oluşmaktadır. Lampadiondan[1186] türetilmiş olup MÖ 4. yy'ın geç dönemlerinde onun bir varyasyonu olarak ortaya çıkar[1187]. Bu yüzyıldaki en önemli iki temsilcisi Apollon Belvedere ve Capitol Aphroditesi'dir[1188]. Özellikle Aphrodite başlarında popüler olan bu saç tipinin genç kızlar tarafından da sevilerek kullanıldığı Smyrna[1189], Eretria[1190], Tarsus[1191], Myrina[1192], Priene[1193] ve Troia[1194] gibi farklı merkezlere ait çok sayıda örnekten bilinmektedir. Ayrıca koroplastik sanatında Nike figürlerinde[1195] de bu saç tipi karşımıza çıkar.

Fiyonkların daha düşük bir düğüm olarak görülmesi MÖ 3. yy'a atfedilir ve yavaş yavaş daha büyük, daha dik ve ayrıntılı hale gelir[1196] ve Roma Dönemi boyunca gittikçe topuz benzeri olmaya başlar[1197]. MÖ 1. yy'dan itibaren fiyonk bağ stili Tarsus[1198], Myrina[1199] ve Priene[1200] örneklerinde görüldüğü gibi adeta bir kelebeğin kanatları biçimine dönüşerek stilize bir forma kavuşur. Gerçek, bozulmamış lampadion bağ stilinin MÖ 4. yy ve 2. yy ortası arasında görüldüğü düşünülürse bu baş MÖ 2. yy'dan sonraki bir tarihten olmalıdır[1201]. Örneğimizin benzerleri Troia[1202], Smyrna[1203], Mısır[1204] ve Eretria[1205] gibi merkezlerde görülmektedir. Bu örneklerle kıyaslandığında MÖ 1. yy'ın saç modeli ve stilindedir.

İkinci örneğimiz **(K.157)** yine Akdağ mezar buluntusu olarak ele geçirilmiştir. Hellenistik Dönem'e ait güzel ve ünik örneklerden biridir. Esin perileri olan Musalarla yakın benzerlikler sunar. Kayalık görünümündeki bir desteğe yaslanır şekilde ayakta ve

[1186] MÖ 5. yy sonunda "lampadion düğümlü" olarak adlandırılan bir saç tipi popüler olmuştur. Bu tipte, saçlar tepede bir bantla toplanır. Bu yönüyle meşaleden çıkan alevlere benzer (Kepçe-Gerçeker 2011, 32).
[1187] Thompson 1963, 42.
[1188] Bieber 1951, 200-201, Şek. 34-38.
[1189] Burn-Higgins 2001, Pl. 57, Nr. 2310-2314.
[1190] Palaczyk-Schönenberger 2003, 31, Taf. 8, Nr. 32.
[1191] Goldman 1950, Pl. 248, Nr. 506-508.
[1192] Mollard-Besques 1963b, Pl. 218f, h.
[1193] Töpperwein 1976, Taf. 50, Nr. 352.
[1194] Thompson 1963, Pl. XXXI, Nr. 150, 151; Pl. XLVI, Nr. 213, 214.
[1195] Mollard-Besques 1963b, Pl. 89a-f.
[1196] Thompson 1963, Pl. XXXI, Nr. 150, 151.
[1197] Thompson 1963, Pl. XLVI, Nr. 213, 214.
[1198] Goldman 1950, Pl. 248, Nr. 506-508.
[1199] Mollard-Besques 1963b, Pl. 218f, h.
[1200] Töpperwein 1976, Taf. 50, Nr. 352.
[1201] Thompson 1963, 42.
[1202] Thompson 1963, Pl. XLVI, Nr. 213.
[1203] Burn-Higgins 2001, Pl. 57, Nr. 2314.
[1204] Breccia 1930, Lev. X, Nr. 4, 6.
[1205] Palaczyk-Schönenberger 2003, 31, Taf. 8, Nr. 32.

cepheden tasvir edilmiştir. Gövde üstüne göre altı daha uzunca olup boynu kalındır. Vücut zarif bir "S" hattı oluşturmuştur. Sağ bacağı sabit, sol bacağı yana doğru açılarak, dizden bükülmüş ve ayağı geriye doğru çekilmiştir. Zengin kıvrımlarına sahip "V" yakalı uzunca bir khiton ve hymation giymektedir. Khiton sağ bacak üzerinde ince, oldukça sık ve birbirinden ayrılan kalın kıvrımlar şeklinde dik inmektedir. Sol bacakta ise hareketten dolayı kumaş gerginleşmiş ve bacağın hatlarını göstermiştir. Yan kısımda tek bir kalın kıvrımla hareket vurgulanmıştır. Daha kalın olan hymation kumaşının kalın tomar şeklinde sağ kalçadan sol omuz üzerine çaprazlama olarak göğüs arasından geçirilmesiyle göğüsler belli edilmiştir. Zengin kıvrımlara rağmen cansız, ruhsuz bir anlatım vardır. Giysinin çeşitli yönlere giden kıvrımları kontrast oluşturmuştur. Duruşa bağlı olarak sağ omuz daha yukarıda olup göğüsler asimetrik verilmiştir. Kaidesiz olarak doğrudan etekleri üzerinde yere basar. Boeotia ya da Tanagra figürinlerinde çoğunlukla alçak bir kaide olmasına karşın, Ionia üretimi "Tanagralı kadınların" kaidesiz doğrudan etekleri üzerinde yere bastığı bilinmektedir[1206]. Birbirini kesen zengin kıvrımlar genç kızı daha gösterişli yapmış, taktığı büyük halka küpeleriyle zarafeti tamamlanmıştır. Saçı ve saç bandı koyu kırmızı, elbisesi pembe renktedir. Destek aldığı kayalık kısmında ise birden fazla renk gözle görülebilmektedir. Elbisede gördüğümüz açık kırmızı ya da pembe rengin yanı sıra kırmızımsı sarı ve mavimsi gri renk yer yer korunagelmiştir.

Benzer duruş ve stil, Bodrum Müzesi'nde sergilenen Stratonikeia yontusu[1207] üzerinde de görülmektedir. Alt gövdeye ait parça, R. Özgan tarafından MÖ 2. yy'ın sonu-MÖ 1. yy'ın başına tarihlenmiştir. Örneğimize göre Stratonikeia yontusuna ait khiton kıvrımları daha ince ve doğal kıvrımlarla verilmiştir. Cansız bir anlatımın olduğu **K.157**'de kıvrımlar daha şematiktir ve Stratonikeia yontusundan sonraya tarihlenmelidir. Kontekstine göre mezarın en erken kullanım MÖ 2. yy'dan sonra, son kullanımı ise MS 2. yy sonlarıdır. Arka yüzü işlenmeden düz bırakılan figürde sadece baş detayı ve topuz gibi ayrıntılar belirtilmiştir. İçi dolu baş ve eksik olan sağ kol sonradan ayrı kalıpta yapılarak gövde ile birleştirilmiştir. Küpesi, topuzu ve dayandığı destek sonradan eklemedir. Yapım tekniğinde göz önünde bulundurulduğunda MÖ 1. yy içine tarihlenmiştir.

6.3.2.2.8 Diğer Tasvirler (K.158-K.164)

Bu bölümde incelediğimiz kadın figürinlerinin bir kısmı Tanagra'da rastlanan

[1206] Işın 2007, 24.
[1207] Özgan 1999, 63-65, Taf. 16a-b.

ayakta duran, çok renkli bezenmiş ve kıvrımları özenli işlenmiş elbiseler giyen kadın figürinlerin bir tekrarı niteliğindedir **(Res. 107)**. Sınırlı repertuara sahip Tanagra stilinin zarif pozlarını anımsatır. İlk kez Tanagra'da gördüğümüz mantosuna sarınmış figürinler aynı şekilde Myrina'da[1208] devam eder. Myrina mezarlıklarında bulunan sayısız figürinlerin ölünün yakınları yerine geçerek, öbür dünyada onlara eşlik edeceği düşüncesiyle tasarlanıldığı düşünülmektedir[1209]. Tanagra ile başlayıp Myrina ile devam eden bu süreç ise Stratonikeia atölyelerinin de içinde bulunduğu Anadolu'daki bazı atölyeleri etkilemiştir. Ancak naos buluntuları dışında, giyimli kadın figürinlerinin mezar hediyesi olarak kullanımı Tanagra, Myrina gibi büyük merkezlerin çok gerisindedir.

Resim 107

Hem varlıklı ve modayı takip eden, hem de güzel kadın modelini yansıtan bu figürler genellikle khiton ve hymation giyimlidir. Hymationları sıkıca vücutlarını sarmış, altta khitonları görülmektedir. Kıvrımlar genel olarak zengin olup zıt yönde ilerleyen kıvrımlar şeklindedir. Figürinlerin gösterişini arttıran bu kıvrımlar figürlere canlı ve dekoratif bir nitelik kazandırır ve aynı temada varyasyon imkânı sunar. Bu tip Boeotia ve Tanagra figürinlerinde çoğunlukla alçak bir kaide üzerinde yükselirken, Ionia üretimi "Tanagralı kadınlarda" **K.157**'de olduğu gibi kaidesiz doğrudan etekleri üzerinde yere basmaktadır[1210].

Stratonikeia koroplastiği içinde giyimli kadın figürinler için farklı formlarda kaideler tasarlanmıştır. Figürinlerden ikisi **(K.158**, **K.159)** Lagina Hekate Tapınağı Naos buluntusu olarak ele geçirilmiştir. Bu tip figürinlerin mezar hediyesi dışında kutsal

[1208] Mollard-Besques 1963b, Pl. 23, a- MYRINA 834, b- M72; Pl 111 a-f.
[1209] Mrogenda 1996, 107.
[1210] Işın 2007, 24.

alanlarda ve evlerde de kullanımı bilinmektedir. Özellikle Priene bu konuda çok güzel örnekler sunar. Manto kumaşına sıkıca sarınmış olan **K.158** rahat bir pozda verilmiştir. **K.157**'de görüldüğü gibi esin perileri olan Musalarla yakın benzerlikler sunar. Gövdenin ağırlığı kalçadan itibaren dışa hafif çıkıntı yapan sağ bacak üzerindedir; sol bacak dizden bükülerek sağa doğru açılmıştır. Aşağıya sarkıtılmış sol kol, sol üst bacağın üzerine düşen hymation kıvrımlarını tutarken, sağ kol dirsekten bükülerek bele dayanır. Sol kalça hizasında gruplar halinde birbiri üzerine binen birkaç kıvrım demeti oluşmuş, kumaşın kenarları zikzaklar yapan bir dizi ardışık diyagonale dönüşmüştür. Hymation ve altındaki khitona rağmen sol bacak giysilerin altından hafifçe kendini belli eder, sağ bacaksa tamamen kaybolmuştur. Manto kumaşı gövdeyi sıkıca sarmakta ve bu nedenle eğri, uzun, gergin ve ince kıvrımlar oluşmuştur. Mantonun sol kalça üzerinden aşağıya sarkan ucu, kalın bir boru biçimini almış ve uçlarda hareketlenmiştir. Hymationdaki ince kıvrımlara rağmen daha sert bir kumaş izlenimi veren iki baldır arasındaki khiton kıvrımları çok daha kalın ve derin kanallar biçimindedir. Stilde, hymationun yüzeysel kıvrımlarıyla kontrast oluşturan khiton'daki derin ve dikey kıvrımlar figüre ışık gölge oyunları özelliğini kazandırmıştır.

Benzer poz değinildiği gibi Tanagra[1211] kadınlarında oldukça popülerdir. MÖ 4. yy'ın sonundan itibaren Tanagra'da başarısız olan bu tip giyimli kadın figürinler daha sonra Güney İtalya ve Myrina'da yaygınlaşmış ve temsilleri MÖ 2. yy'ın sonuna veya MÖ 1. yy'ın ilk yarısına tarihlenmiştir[1212]. Benzer örnekler Tanagra dışında Cyprus[1213], Mısır[1214], Kyrenaika[1215], Capua[1216] ve İtalya'da[1217] görülmektedir. Üzerinde yükseldiği yuvarlak profilli kaide başta Tanagra, Korinth ve Myrina olmak üzere Atina, Priene ve Melos gibi birçok merkezde görülür[1218].

Özellikle Hellenistik Dönem'de çok yaygın olan "Pudicitia tipi" kadın figürinleri anımsatır. Yine Hellenistik geleneğe uygun olarak ince bir manto ve bunun altında gösterilen kalın khiton kumaşı yanında uzun ve gergin kıvrımlarıyla şüphesiz Hellenistik Dönem'e aittir. Tanagra stilinin bir devamı olan **K.158**, kontekstindeki diğer Tanagra

[1211] Winter 1903 (II), Pl. 22: 5, 7; Pl. 36: 8; Burn-Higgins 2001, Pl. 10, Nr. 2052, 2053; Pl. 12, Nr. 2062-2067 (MÖ 260-190).
[1212] Queyrel 1988, 148.
[1213] Queyrel 1988, Pl. 54, Nr. 529, 530 (MÖ 2. yy'ın sonu-MÖ 1. yy'ın ilk yarısı).
[1214] Breccia 1930, Lev. X, Nr. 4, 6.
[1215] Winter 1903, (II) Pl. 21: 1, 2; Pl. 25: 1, 2, 4, 6.
[1216] Winter 1903, (II) Pl. 28: 1.
[1217] Winter 1903, (II) Pl. 28: 2.
[1218] Winter 1903 (II), Pl. 6: 5; Pl. 7: 7; Pl. 23: 3, 6; Pl. 24: 1; Pl. 26: 7; Pl. 38: 5; Pl. 46: 7; Pl: 4; Pl. 57: 7; Pl. 65: 4; Pl. 66: 1, 5; Pl. 67: 2; Pl. 74: 6; Pl. 87: 3; Pl. 88: 1, 6; Pl. 92: 6; Pl. 94: 6; Pl. 98: 5.

figürinleriyle **(K.153, K.169-170, K.172-K.177)** aynı tarihten olmalıdır. Bu bağlamda örneğimizin MÖ 3. yy'a tarihlenmesi uygun görülmüştür. **K.159**, bir önceki örneğin aksine kaidesiz olarak doğrudan etekleri üzerinde yere basar. Bu yönüyle **K.157** ile benzeşir. Kontekstindeki **K.158**'e göre daha kötü modellenmiştir. Figürün vücut hatları khiton ve göğüs altından itibaren sarındığı hymation altında kaybolmuştur. Vücut ağırlığını hangi bacağın taşıdığı belli değildir. Buna figürün özellikle alt gövdesine ait çok parçalı kırıklarda engel olmaktadır. Dirsekten büktüğü sol kol göğüs altında katlanmış, sağ kol vücut boyunca mantoya sarınmış olup el kalçaya dönüktür. Kolun hareketine bağlı olarak meydana gelen karın, sağ baldır ve sağ diz altında hareketin merkezine doğru ilerleyen birbirine paralel işlenmiş kıvrımlar doğal bir görünüm sergilerken, sol kol üzerinden dökülen kumaş tomarı doğallıktan uzak bir görünüm sergilemektedir. Diz altında, hymationun bitiminden itibaren güç bir şekilde takip edebildiğimiz khitonun dik inen ve uçlara doğru açılan kıvrımları kaba ve kalın olup doğallıktan uzaktır. Benzer örnekler Cyprus[1219], Canosa'da[1220] görülmektedir.

K.158 ve **K.159**'da renkler iyi derecede korunmuş olup figürinlerin orijinal görünümleri hakkında fikir verirler. Ayrıca bu iki eser üzerinde tespit ettiğimiz bir ayrıntı oldukça önemlidir. Ön ve arka yüzdeki yer yer korunmuş mantoya ait pembe boya her iki yüzünde boyandığını göstermektedir. Aynı kontekst içinde yer almasına ek olarak aynı renk kil ve boyanın da kullanılmış olması aynı atölyeden çıktığını gösterir ve aynı tarihten olmalıdır.

K.160, parça niteliğinde olup alt gövdeye aittir ve üst parçaya ulaşılamamıştır. Orijinal çiziminde figürün baş ve üst gövdesine ait detaylar bellidir **(Res. 108).** Oval ya da makara formlu bir kaide üzerinde yükselen, elinde patera tutan bir kadın figür yer almaktadır. Başında yüksekçe bir stephane taşır ve bu bağlamda bir tanrıçayı temsil ediyor olmalıdır. Hem ikonografik anlamda hem de makara formundaki kaidesiyle özel bir tiptir. A. Baldıran'a göre bu tip kaideler MÖ 2. yy'da kullanılmaktadır[1221]. Örneğimizin kaide olarak çok yakın benzeri Knidos[1222] örneğinde görülür. "V" yakalı, kıvrımı bol elbise altında bacaklar kısmen belli olmaktadır. Sarı ve kırmızı renkteki elbisesi üzerinde bant bezeme görülür. Kaidesi yine kırmızı ve sarı renkle hareketlendirilmiştir. Ayrıca başlığı sarı, kaşları ve gözler siyah boya ile belirtilmiştir.

[1219] Queyrel 1988, Pl. 44, Nr. 414-419.
[1220] Winter 1903 (II), Pl. 59: 8.
[1221] Baldıran 1992, 217, Res. 8.
[1222] Burn-Higgins 2001, Pl. 88, 2529 (Geç 4. yy-Erken 3. yy).

Resim 108

Taşıdığı phialeden yola çıkarak bu figürün kimliği konusunda farklı yorumlamalar yapılabilir. Elinde patera tutan kadın tasvirleri ikonografik anlamda irdelendiğinde Stratonikeia'nın Hekate tasvirli sikkeleri üzerinde karşımıza çıkar. Cepheden tasvir edilen Hekate sağ eliyle patera, sol eliyle de bir meşale tutar[1223]. Lagina kuzey frizleri[1224] üzerindeki Hekate tasvirinde ise Hekate sağ eliyle yine bir patera tutmaktadır **(Res. 109)**. Ancak örneğimizin başında taşıdığı stephane bizi Hekate'den uzaklaştırır. Genel görünümüyle Aphrodite'yi andırır. Phiale tutan Aphrodite Tanagra'da[1225] karşımıza çıkar. Hellenistik gelenekte üst gövde kısa, alt gövde uzun yapılmıştır. Kontekstine göre MÖ 2. yy'ın 2. yarısına tarihlendirebiliriz.

Resim 109: Baumeister 2007, plaka 223, 211

K.161'de kadın figür ayakta ve cepheden, kaidesiz olarak doğrudan etekleri üzerinde yere basar. Etek uçlarına doğru kıvrım özelliğini kaybetmiştir. Khiton kıvrımlarına oranla hymation daha düz bir yüzeye sahiptir. Bacak arası khiton kıvrımları

[1223] Ekici 2013, 33, Fig. 32.
[1224] Baumeister 2007, Plaka 223.
[1225] Graepler 1994, 51, Abb. 5.

aşağıya çok dik olmayan düzensiz kıvrımlar şeklinde iner. Elbise kıvrımları doğallıktan uzak kıvrımlar şeklinde olup oldukça şematik verilmiştir. Stilize yapısıyla Geç Hellenistik tarihten olmalıdır.

K.162'de figür yüksek dörtgen kaide üzerinde ayakta verilmiştir. Sol göğüs belirgin olup bir kadının tasvir edildiği bellidir. Kısa kollu bir khiton ve hymation giyimlidir. Hymation kumaşı sağ kol arkasından diz hizasına kadar dik bir şekilde sarkıtılmıştır. Kıvrımın bittiği yer ile ayak arasındaki alanın kapalı olması figüre kabartma görünümü verilmiştir. Genel görünümü ile düz bir yüzeye sahip olup iki bacak arasındaki dışa çıkan elbisen tomarı dışında kıvrım görülmez. Sol bacak sabit, dizden bükülen sağ bacak geriye doğrudur. Gövde adeta hermelerde olduğu gibi dikdörtgen formunda olup hareketsizdir. Duruşundan kaynaklı kıvrılma görülmez. Dirsekten bükülen sağ kol göğüs hizasınca uzanmaktadır. Kontekstine göre mezarın en erken kullanımı MÖ 2. yy'dan sonra, son kullanımı ise MS 2. yy sonlarıdır. Kontekstindeki **K.157**'e göre hareketsiz, sert ve durağan yapıda olan örneğimiz, MÖ 2. yy'dan sonraki bir tarihte, MS 1. yy'da yapılmış olmalıdır.

K.163'de sağ bacağı üzerine dinlenen kadın figürün dizden büktüğü sol bacağı biraz geride olup hafif yana açılmıştır. Yere kadar uzanmış bir khiton ve üzerine giydiği hymationla tasvir edilmiştir. Mantonun bir ucu sağ kalçadan sol omuz üzerine kalın bir tomar şeklinde atılarak sarkıtılmıştır. Oldukça şematik, sert ve doğallıktan çok uzaktır. Manto sağ dizden sol kalçaya kadar olan kat kıvrımları ile güçlendirilmiştir. Bacaklar arasındaki gösterişsiz dikey kıvrımlarla stilize edilen khiton kumaşı, perde kıvrımları gibi birbirine paralel ve iri katlarla vurgulanır. Hem khiton kıvrımları hem de manto kıvrımları aynı kumaş karakterine sahiptir. Neredeyse hiç fark göstermez. Sol eli üzerinde sarı, elbisesi üzerinde kırmızı renkte boya izleri korunagelmiştir. Düzenli bir simetri içinde işlenen kıvrım yapısıyla Stratonikeia koroplastiği içinde de **K.157** ile benzeşir. Doğallıktan uzak kıvrım yapısıyla MÖ 1. yy'a tarihlenmiştir. **K.164** parça niteliğinde olup üst gövdeye aittir. Görünümüyle Stratonikeia koroplastiği içindeki Aphrodite tasvirlerine benzemektedir. Korunan kısımlardan omuz üzerinde yuvarlak bir broşla tutturulan "V" yakalı bir khiton ve göğüs altındaki kalın tomar şeklindeki kıvrımdan hymation giyimli olduğu bellidir. Kıvrımların şematik yapısından ve kontekstindeki benzer stildeki örneklerden hareketle MS 1. yy'a tarihlenmesi öngörülmüştür.

6.3.2.3 Çömelenler

6.3.2.3.1 Bebeğini Yıkayan (K.165)

Günlük hayattan sahneler Hellenistik Dönem koroplastlar için büyük bir ilham kaynağıydı ve koroplastlar sadece insan vücuduyla değil figürlerin sergilediği spesifik davranışlar ve sosyal etkileşimlerle de ilgiliydi. Gündelik işlerini yapan ve görevleri yansıtan kadınlar en baskın gruptu[1226]. Stratonikeia eserleri arasında bu günlük yaşamdan sahneler de vardır. Bu guruba en güzel örnek, diz çökerek sade bir küvetin içinde bebeğe (yeni doğan) ilk banyosunu yaptıran genç bir kadının tasviridir **(K.165).** Akdağ nekropolü buluntusu olan figür A47 numaralı mezarın konteks buluntularından biridir. Hellenistik karakterde yapılan ve kompozisyon içeren örneğimiz çömelme pozisyonuyla **K.39** ile benzerlik gösterir. Yine **K.39**'da görüldüğü gibi "bir an" ifade edilmiştir ve her yönden görünecek biçimde çok cepheli olarak tasarlanmıştır. **K.39**'da tanrıça, çevre ile hiçbir ilişki ve bağlantı kurmadan kendi işi ile meşguldür. **K.165**'de kadın figürün başı eksik olduğundan benzer bir yorumlama getirmek çok doğru değildir. Ancak bebeğin başının hafifçe sağına dönük olarak annesine bakıyor olması, uzattığı sağ eliyle annesine dokunmak istemesi, anne ile bebek arasında bir göz temasının olduğunu ve çevreden soyutlandıklarını göstermektedir. Figürlerin çevreden kopuk ve izole bir halde tamamıyla kendi kendileri ile meşgul olmaları, dönemin bir sanatsal düşüncesidir[1227]. Anne tüm dikkatini bebeği üzerine vermiş ve bebeği kontrol etmek için öne doğru eğilmiştir. Sağ eliyle başından sol eliyle de sağ ayağından destekleyerek ya bebeği küvetten çıkarmak istemektedir ya da küvet içine yeni koymaktadır. Ancak benzer ikonografilerden hareketle bu sahnenin aslında art arda gerçekleşen iki anı bir araya getirdiği ve banyonun sembolik olarak hayata ve aileye giriş ile eşanlamlı olduğu yorumu yapılabilir. Kollarını annesine doğru hareket ettiren ve uzatan yeni doğan, canlılığı ifade eder[1228].

Örneğimizi MÖ 3. yy ortalarına tarihlenen, klasik arkeoloji literatüründe "Çömelmiş Aphrodite" ya da "Doidalses Aphrodite'si" olarak ün yapmış eserle karşılaştırmak mümkündür[1229]. Örneğimizde diz çökme eylemi bu örneklerden stil olarak farklı olup "Doidalses Aphrodite'si" önderliğinde ve etkisinde daha sonra yapılmış olmalıdır. Örneğimizin terrakotta çok yakın benzeri Myrina'da[1230] karşımıza çıkar. Her

[1226] Picazo 2008, 63.
[1227] Özgan 2016, 128-129.
[1228] MS 1.-2. yy'a ait lahit üzerinde hizmetçiler yeni doğana ilk banyosunu yaptırıyorlar (Veyne 2006, 23). Ayrıca bkz. Dasen 2011, 300-301, Fig. 18.4 (MS 170-180/200).
[1229] Doidalses Aphrodite yontusu için bkz. Brinkerhoff 1978, Pl. IX, X; Özgan 2016, Res. 103a.
[1230] Winter 1903 (II), Pl. 205: 1; Mollard-Besques 1963b, Pl. 18, MYR18a-e.

yönden işlenmiş olup bacakların konumu örneğimizle ile aynı pozisyondadır. Gövdenin başarılı bir şekilde döndürülmesiyle, kolların serbest bir şekilde havada durmasıyla, sağ ayakucunun taşıdığı ağırlıktan dolayı doğal bir şekilde kıvrılmasıyla örneğimizden ayrılır. Bir başka Myrina[1231] örneğinde ince plaket kaide üzerinde diz çökmüş genç kız, örneğimizde olduğu gibi giyimlidir. Yaptığı iş gereği öne doğru eğilerek libasyon için hazırlık yapmaktadır. Stil olarak örneğimizle benzerdir.

Hellenistik gelenekte esere piramidal bir yapı ve görünüm kazandırılmıştır. Vücudun farklı yönlere burkulması, üst gövdenin alt gövdeye göre daha kısa yapıda olması ve omuzların dar olması yine dönem özelliği olarak karşımıza çıkar. Boynu açıkta bırakan kısa kollu khiton göğüs altından ince bir şekilde bağlanmıştır. Göğüsler belirgin değildir. Zarafetinden ve göğüslerin belirgin olmayışından genç bir anne olduğu düşünülebilir. Sağ omuz üzerindeki askısı kaymış bir görünümde olup omzunu açıkta bırakılmıştır. Mevcut durum sağ dizini yere koymasından dolayı sağ omuzun daha aşağıda durmasıyla açıklanabilir. Khiton, kadının diz çökmesinden dolayı gerilmiş olup, kıvrımlar sağ bacak, sol bacak, sağ bel ve bacaklar arasında yoğunlaşmış, derin çizgiler halinde verilmiştir. Detaylandırma eksiktir. Her iki elde de başparmak dışında detay yoktur. Özellikle sol kol vücuduna göre kaba ve kalındır. Yapık tekniğine göre de değerlendirdiğimizde düzgün yuvarlatılmış boyun kırığından başın gövde üzerine sonradan ekleme yapıldığı bellidir. Ayrıca küvet ve içindeki bebek, kadının kolları sonradan eklemedir. Örneğimiz, özellikle Hellenistik Dönem eserlerin hemen hemen tümünde gördüğümüz korunagelmiş renkleriyle de ön plana çıkmaktadır. Kaide açık mavi, zemin koyu gri, küvet ve kadının elbisesi sarı, bebek ve kadının ayağı koyu kırmızı renktedir. Koroplast derinlik yaratmak için zemini koyu gri renkte tercih etmiştir. **K.165,** yapım tekniği, stil özellikleri, benzer örnekler ve kontekstine göre MÖ 2. yy'ın ilk yarısına tarihlenmesi uygun bulunmuştur.

Benzer pozda bir örnek Lipari[1232] **(Res. 101)** dışında tespit edilememiş olup kente özgü yerel bir üretim olduğu düşünülmektedir. Figürler ayrı ayrı değerlendirildiğinde benzer küvet içindeki bebek tasvirleri Smyrna ve Rodos'da (Kamiros) karşımıza çıkar[1233]. Lipari nekropolünden gelen çocuğa ait iki pitos mezarda kadınların günlük hayattaki rolleri ile ilgili figürinler ele geçirilmiştir. Bu figürinler evliliğin yanı sıra ev hanımı ve annenin günlük yaşamının adeta bir özeti şeklindedir ve mezara düğün ritüelleri olarak

[1231] Jeammet 2011, 14 (MÖ 225-175).
[1232] Schwarzmaier 2015, 241, Abb. 1; Mastelloni 2015, 28-29, Fig. 11(MÖ 5. yy'ın 2. çeyreği).
[1233] Winter 1903 (II), Pl. 271: 3, 5.

bırakıldıkları düşünülmektedir. İki mezarın buluntuları da Klasik Döneme ait üç adet serbest şekillendirilen gruptan oluşmaktadır. İlk gruba ait birinci örnekte **(Res. 110)**, **K.165**'de olduğu gibi sağ bacağını yere koyarak çömelen bir kadın ya da anne öne doğru uzattığı kollarıyla küvet içindeki bebeğini yıkamaktadır. Yine örneğimizdeki annede olduğu gibi sol eliyle bebeğin sırtından desteklemiş ve örneğimize göre daha dik pozisyonda duran bebeğe sağ eliyle tuttuğu kaptan su dökecek gibidir[1234]. Diğer örneklerde ise annenin çocuğuna yemek yedirirken tasvir edildiği düşünülmektedir. İkinci gruba ait örnekte ise kadınlar ev işi yaparken tasvir edilmiştir. İlki, oturduğu yüksek bir platform üzerinde sol bacağı üzerine dayadığı büyük ve derin bir kâseyi karıştırmaktadır. Bir masanın etrafında ayakta duran diğer figürin ise öne doğru uzattığı elleriyle yiyecek belki de bir hamur hazırlığındadır. Masaya çıkan ve yiyecekten nasibini almak isteyen bir kedi ise günlük yaşamın bir parçası olarak tasvirde yerini almıştır. Son örnek ise boğa üzerine yan bir şekilde oturan bir kadının tasviridir.

Lipari dışında günlük yaşamdan sahneleri temsil eden figürinleri Boeotia'dan ve Tanagra'dan biliyoruz[1235]. MÖ 6. yy'ın sonu ve 5. yy'ın başına tarihlenen el yapımı figürinler arasında yine günlük ev işlerini yapan kadınlar baskın grubu temsil etmektedir. Örneğin Louvre koleksiyonlarında flüt müziğini dinleyen bir grup kadının hamur yoğurduğunu görüyoruz. Küçük bir ev fırının önünde oturup ekmek pişiren kadın, ocağın başında oturmuş küçük kızına yemek pişirmesini öğreten bir anne bu örneklerden sadece bir kaçıdır. Bunlar kutsal alanlarda ve özellikle kadın ve çocuk mezarlarında bulunmuştur. Mezar bağlamında çocuklar ve bebekler için annenin endişelerini temsil ederler; bu nedenle öbür dünyada çocuklara eşlik edecek koruyucu adaklar olarak mezarlara konulurlar[1236].

K.165

Resim 110: Mastelloni 2015, Fig. 11.

Buradaki kızların rol modeli ve koruyucu olarak da fedakârlık yapan gelin

[1234] Mastelloni 2015, Fig. 11.
[1235] Jeammet 2011, 16.
[1236] Picazo 2008, 61, Fig. 5-6.

Persephone olarak yorumlanmıştır. Lipari'deki Persephone'nin hem yaşayan gelinler hem de düğünden önce ölen çocuklar için önemli bir rol oynaması sayısız çocuk mezarlarındaki adak figürinlerinden bellidir. Bu figürinlerin oyuncak olarak da yorumlanabileceğini dile getiren görüşler üzerine ise araştırmacı; çocukların bu tür figürlerle oynadıklarının göz ardı edilemeyeceği, ancak ebeveynlerin ve akrabaların bu nesneleri çocuklarının ve gençlerin mezarlarına koymalarının ana nedeni olmaması şeklinde açıklamıştır[1237]. Ölen çocukların hayatında kaçırdıkları düğünün yerini almalıydı. Çünkü bir kızın hayattaki en önemli hedefleri olarak düğün yapmadan ve çocuk yetiştirmeden ölmesi oldukça trajiktir. Bu fikir modern olmayan toplumlarda yaygın görülmektedir ve Lipari ile sınırlı değildir. Ayrıca ev hanımlarına ve annelere biçilen bu görevlerin kültürel süreklilikte hiç değişmediğinin de güzel bir örneğidir. Evlenmeden ölen çocukların mezarlarına konan bu hediyeler kızlıktan kadınlığa geçiş yapan tanrıçalara sunulacaktı[1238].

Hellen toplumu için oldukça önemli olan aile kavramı, çocuğunu kucaklayan veya emziren anne figürleriyle kendisini göstermektedir. Bereket ve doğurganlık anlamlarının yüklendiği bu türde figürinler adak olarak sunulabildiği gibi, mezar hediyesi olarak da karşımıza çıkmaktadır[1239]. Adak olarak kullanıldığında ailenin, çocuğun korunması veya çocuk sahibi olma arzusunu gidermeye yöneliktir.

6.3.3 Çocuklar **(K.166-K.168)**

Heykeltıraşlıkta olduğu gibi Hellenistik Dönem koroplastik sanatında da günlük yaşamla bağlantılı olan çocuklar ve onlarla ilgili detaylarla tasvir edilmiş eğlenceli sahnelerin kullanımı artmıştır. Stratonikeia nekropolünden gelen tek veya bir hayvanla betimlenmiş çocuklar, kendi içinde lir çalan erkek çocuk, köpeği ile oynayan kız çocuk gibi tiplere ayrılır **(Res. 111)**. Tümü ayakta betimlenmiştir. Mezar hediyesi olarak bırakılan bu figürler ölen çocukların temsilleridir.

[1237] Schwarzmaier 2015, 240.
[1238] Schwarzmaier 2015, 233.
[1239] Kepçe-Gerçeker 2011, 13.

Resim 111

Çocukların konusu özellikle Hellenistik Dönem'in sanatında popülerdi, ancak kökenleri, Attik kırmızı figürlü vazolar, mezar anıtlarında görülmeye başladığından, ortaya çıkışı klasik dönem sanatında yatmaktadır[1240]. Vazolardaki görünümleri, çocukluk ve ergenlik temsilini yansıtırken, adak olarak kullanımları ve masraflı taş anıtların oluşturulması, yetişkinler tarafından çocuklar için tutulan derin duyguların yanı sıra, kendi haklarında bireyler olarak anılmaları gerektiğini ortaya koymaktadır[1241].

Genç erkek ve kız çocuklarının imajları, Romalı çocukların sosyalleşmesi ve ahlaki eğitimi hakkında daha derin mesajlar da iletmiş olabilir. Çocukların hayvanlarla etkileşiminin, özellikle evcil hayvanlarla dostane karşılaşmaların gösterilmesi, evcil hayvan bulundurmanın getirdiği çeşitli eğitimsel, duygusal ve sosyal faydaları önerebilir. Bu yararlar arasında, kişisel sorumluluk ve hayvanlar üzerindeki ustalık gelişimi, sevgi verme ve alma yeteneği ve bir çocuğun doğum ve ölüm yaşam olaylarıyla ilgili ilk deneyimleri yer alabilir[1242].

6.3.3.1 Erkek Çocuklar

6.3.3.1.1 Lir Çalan (K.166)

Tek örnekle temsil edilen lir çalan çocuk figürü **(K.166, Res. 111)**, Kabasakız nekropolü, mezar buluntusu olarak ele geçirilmiştir. **[**….]VMOY? atölyesi üretimi olan örneğimizin genel görünümüyle 5-7 yaşındaki bir çocuğu temsil ettiği rahatça anlaşılmaktadır. Ayakta ve çıplak olarak tasvir edilmiş olup kalça hizasına kadar yükselen bir sütünceye dayanır. Kırık olan sağ eliyle muhtemelen bacağının hemen yanında duran krateri tutmaktadır. Sol eliyle de burun hizasına kadar yükselen liri taşımaktadır. Başında çok yüksek olmayan bir *strophion* taşır. Saçı alnın tepesinde topuz şeklinde olup yanlarda

[1240] Antik Sanatta çocukların Arkaik Dönem'den, Hellenistik Dönem'e kadar artan önemi üzerine, bkz. Beaumont 2003, 59-83.
[1241] Çocukların vazo üzerindeki temsilleri için bkz. Beaumont 2003, 69, 74.
[1242] Bradley 1998, 538-545. Ayrıca bkz. Minten 2000-2001, 75.

bukle şeklinde omuzlara kadar uzanmaktadır.

Örneğimiz kanatlı olarak düşünüldüğünde Eros tasvirleriyle oldukça benzerdir. Kanatsız tasvir edilen Eros'a ait örnekler bilinmektedir. Ancak örneğimiz kanatları olmamasına rağmen tanrı Eros'un olası bir temsili olarak tanımlanmıştır. Örneğimizde olduğu gibi ölümlü çocukların Cupid kılığında temsil edildiğini gösteren mezar lahitleri mevcuttur. İncelediğimiz örneğin mezar buluntusu olması bizi bu şekildeki bir değerlendirmeye yönlendirmiştir. Görünümündeki çarpıcı benzerlik hemen göze çarpmaktadır. Kanatsız betimlenen figür Eros tasvirlerinde sıkça gördüğümüz lir çalarken görülmektedir. Cupid, sık sık çocuk biçiminde ortaya çıkmış ve ölümlü çocukların temsilleri ile tanrının temsilleri arasındaki paralellikleri en görsel olarak ortaya koymuştur. Hellenistik Dönem'de Eros'un temsili Cupid, dikkate değer bir değişim geçirmiştir. Daha önce çıplak, genç bir erkek olarak tasvir edilen bu tanrı tombul, yaramaz bir bebek olarak yeniden yaratılmıştır. Cupid'in biçimindeki bu değişim Hellenistik sanatta konu olarak çocukların temsil edilmesine olan ilginin artmasına paralel olarak görünmektedir. Eros'un özellikle bu genç örüntüsü, Roma Dönemi'nde, yalnızca tanrının kendisini temsil etmekle kalmayıp, aynı zamanda çoklu "cupids" veya putti tasvir eden mitolojik sahnelere de taşınmıştır[1243]. Eros ve putti figürleri sanat eserlerinde en çok kanatlarının varlığıyla tanımlanır. Ancak yay ve meşale gibi atribütlerde tanrıyı simgeleyen sembollerdir. Saç şekli olarak da genellikle alın üzerine yerleştirilmiş küçük topuz şeklini kullanır. Bu saç stili örneğimizde görüldüğü gibi bazı tasvirleri kanatların yokluğunda bile tanrının olası temsilleri olarak tanımlamamıza imkan sağlar.

Lir çalan çocuk betimlemeleri Myrina[1244] ve Cyrene[1245] gibi merkezlerde görülür. MÖ 1. yy'a tarihlenen Myrina örneğinde basamak şeklindeki kaide üzerinde, plastere dayanarak lir çalan çocuk örneğimizle kısmen benzerdir. Yarı giyimli çocuk, lirini **K.166**'da olduğu gibi plasterin üstünde dik tutar. Lirin bile detaylandırılmadığı örneğimiz Myrina örneğine göre oldukça durağan yapıdadır ve Myrina örneğine göre daha geç bir tarihten olmalıdır. Cyrene örneğinde ise lir çalan çocuğun bacakları genişçe ayrı durur. Bacaklar arasındaki arka planın doldurulması erken bir özelliktir. Figür olasılıkla MÖ 3. yy'a tarihlenmiştir. Örneğimizin yakın benzeri Troia'da[1246] karşımıza çıkar.

[1243] Roma Dönemi lahitleri üzerindeki çocuk tasvirleri için bkz. Huskinson 1996, 41-51, 105-109.
[1244] Burn-Higgins 2001, Pl. 51, 2288 (MÖ 1. yy).
[1245] Burn-Higgins 2001, Pl. 126, 2781 (MÖ 3. yy).
[1246] Winter 1903 (II), 351: 3; Tavukçu 1999, 328, Lev. 25, Kat. No. 100-101 (MÖ Erken 1. yy).

6.3.3.2 Kız Çocuklar

6.3.3.2.1 Köpeğiyle Oynayan (K.167)

Bu grup, mezar hediyesi iki örnekle temsil edilmektedir **(Res. 111)**. Bu tipteki mezar hediyeleri, yaşamı boyunca köpek gibi evcil hayvan beslemiş ölü bir çocuğun anısına çok iyi bir teklif olabilir. Nitekim bu tipteki figürlerin yoğun şekilde mezar hediyesi olarak kullanımı bunun bir sonucu olmalıdır.

Mezar stelleri ve vazolar üzerindeki tasvirlerde, çocuklar çocukça hareketleri ve bir çocukla bağlantılı olabilecek objelerle birlikte kompozisyon içerisinde bir grup olarak tasvir edilmiştir. Özellikle Hellenistik Dönem koroplastik sanatında günlük yaşamla bağlantılı olan çocuklar ve onlarla ilgili detaylarla düzenlenmiş zevkli sahneler oldukça yaygındır. Bu kompozisyon içerisinde çocuğun yanı sıra hayvanlar, kline, meyveler, yiyecek sepeti, oyuncaklar ve altar yer almaktadır. Hayvanlar içerisinde en popüler olanları ise köpek ve horozdur. Myrina ve Amisos bu konuda güzel örnekler sunar[1247].

K.167, *"Heka"* atölyesi üretimi olup**,** 18 numaralı mezar buluntusudur **(Res. 111)**. Köpeğiyle oynayan ve eğlenceli vakit geçiren bir kız çocuğu tasvir edilmiştir. Elindeki üzüm salkımını sağ yanındaki köpekten kaçırır şekilde betimlenmiştir. Baş hareketi yaptığı işle uyumludur. Hareketin etkisiyle sağa doğru savrulan, göğüs altından başlayan yoğun dikey elbise kıvrımları altında, yana açılan sol bacak belirgindir. Kız çocuğu kaide üzerine yığılacak kadar inen uzun ve kolsuz bir khiton giymiştir. Sağ eliyle elbisenin kenarını, köpekten kaçırmak için hafif yukarı kaldırırken, sol eliyle sol omzuna dayadığı büyük bir üzüm salkımı tutmaktadır.

Özellikle kız çocukların sol koluyla kavrayıp göğüslerine dayadıkları büyük üzüm salkımı, Troia[1248] ve Amisos[1249] örnekleriyle benzerdir. Genel görünümüyle aşağı yukarı 5-7 yaşında olduğu tahmin edilen bir çocuğu anımsatan eserde, ortadan ayrılıp yüzü boyunca uzanan saçlar kenarlarda iri bukle tomarı şeklinde, kafasının üstünde ise lampadion (düğüm) tarzında toplanmıştır[1250]. Ayakucunu açıkta bırakan "V" yakalı bir khiton giymiştir. Terrakotta figürünler arasında özellikle Hellenistik Dönem'de köpek ya da kuş gibi evcil hayvanıyla oynayan çocuk tasvirleri yoğunluktadır[1251]. Köpek en çok

[1247] Mollard-Besques 1963b, Pl. 163, d-MYR667.
[1248] Tavukçu 1999, 223-224, Lev. 53, Kat. No. 212.
[1249] Mentesidou 2011, 79, Fig. 46.
[1250] Lambadion saç modeli genel olarak MÖ 4 yy'ın başlangıcına tarihlenirken, Sicilyada bulunan koroplastik eserde MÖ 5. yy'ın sonlarına tarihlenmiştir (Spagnolo 2000, 179-201).
[1251] Kepçe-Gerçeker 2011, (MÖ 1. yy-MS 1. yy); 66; Pottier vd. 1888, XLIV (Myrina, MÖ 40); Rhomiopoulou 2017, 307, Kat. 302 (Thessaloniki MÖ 350-300).

tasvir edilen hayvanlar arasında yer alır. Yanındaki hayvandan bir şey kaçırır durumda betimlenen çocuk kompozisyonunun erken örneklerine, MÖ 3. yy'dan itibaren İzmir kökenli mezar stelleri üzerinde rastlanmaktadır[1252]. Ayrıca yine mezar stelleri üzerinde çocukların sıklıkla evcil hayvanlarıyla birlikte tasvir edildikleri örneklerde yoğundur[1253].

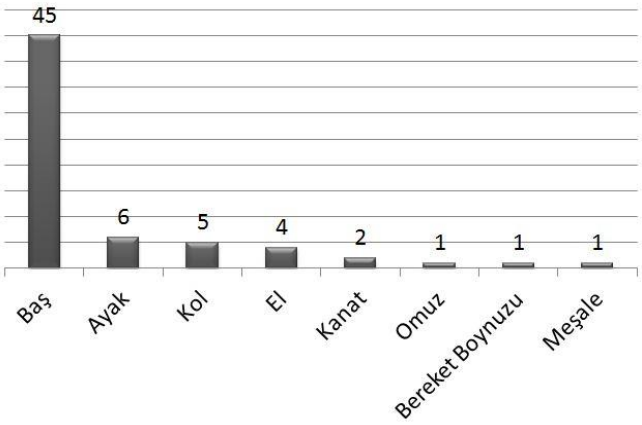
Stratonikeia örneğinde görülen köpeği ile oynayan genç kız, Myrina[1254] ve Troia[1255] örneğiyle kompozisyon olarak yakın benzerlikleri vardır. Troia örneğinden farklı olarak kız çocuğu, horozdan üzüm kaçırır şekilde tasvir edilmiştir Sağ ayak öne atılmış, sol ayak geriye ve yana alınarak derinlik oluşturulmuştur. Bu şekilde, zıt hareketlerin dengesiyle oluşturulan zengin görünüm eserin kesinlikle Hellenistik Dönem'den olduğunu göstermektedir. MÖ 1. yy'a tarihlenen ayakta ve köpeğiyle betimlenen Myrina örneğinde ise erkek çocuğun bacak ve kollarının çapraz hareketi örneğimizle benzerdir. Stil gelişimi ve benzer örnekler yardımıyla figürümüz MÖ 1. yy'ın ilk yarısına tarihlenmiştir.

K.168'de figürün başı ve vücudu profildendir. Sağ tarafındaki plastere dayanmış olup el hizasında bir nesne tutmaktadır. Muhtemelen ikili kompozisyonda olup, hayvanıyla oynayan ya da onu tutan çocuk figürlerini anımsatmaktadır. Başının üzerindeki derin kıvrımlar saçtan ziyade başı dolanan iri bukle tomarı görünümündedir. Tüm detaylar oldukça yüzeyseldir. **K.166** ve K.1**67** numaralı figürlerinden hareketle MÖ 1. yy'a tarihlenmesi öngörülmüştür.

6.4 Figürinlere Ait Parçalar (K.169-K.233)

Bu başlık altında, Stratonikeia koroplastik sanatı içinde mezar, sondaj, kutsal alan ve yüzeyden gelen toplam 65 adet buluntu değerlendirmeye alınmıştır. Söz konusu bu eserler baş, ayak, el, omuz, kol, kanat ve atribütlerden oluşan bir çeşitlilik sunmaktadır **(Grafik 17)**.

[1252] Tavukçu 1999, 224.
[1253] Mezar stelleri için bkz. Grosman 2001, Kat. No. 5, 8, 24, 35.
[1254] Pottier vd. 1888, XLIV.
[1255] Tavukçu 1999, 223-224, Lev. 53, Kat. No. 212 (MÖ 1. yy'ın ilk yarısı).

Grafik 17

6.4.1 Baş

Stratonikeia koroplastiği içinde kadın başları yoğunlukta olup erkek başları tekil örneklerle sınırlıdır. Gövdeleri ele geçmemiş olmakla beraber, değişik tiplerdeki kadınlara ait toplam 45 adet baş değerlendirmeye alınmıştır. Bu başlardan bazıları tanrıçaları temsil etmekte olup kendi başlığı altında değerlendirilmiştir.

6.4.1.1 Kadın Başı **(K.169-K.213)**

Kadın başları **(Res. 112)**, kendi içinde 5 katagoride değerlendirilmiştir. Tümü Hellenistik Dönem'e ait olup çoğunluğunu kutsal alanda ele geçen Lagina Hekate Tapınağı naos buluntuları oluşturmaktadır. Bunlar kaliteli işçiliği ve plastik anlatımıyla diğer figürin başlarından ilk bakışta ayrılırlar. Hellenistik Dönem saç modasını yakından takip edebileceğimiz bir buluntu grubunu oluşturması açısından da ayrıca önemlidir. Tüm örnekler incelenirken saç stillerine göre değerlendirilmiş ve benzerleriyle karşılaştırılarak tarihlendirmesi yapılmıştır. Özellikle Naos buluntuları değerlendirilirken Tanagra ve devamı şeklindeki Myrina ile olan benzerlikler dikkati çekmektedir. Bu konuda bize ışık tutan en büyük başyapıt ise Lagina frizleridir. Lagina frizlerinde tanrıçalara ait saç modelleri, terrakotta naos buluntularıyla oldukça benzerdir. Ayrıca Stratonikeia heykeltıraşlığına ait kadın başları da bu karşılaştırmada yerini almaktadır.

Saç stilleri bu başları tarihlendirmede önemli bir kriterdir. Antik dönem saç stilleri çok hızlı şekilde değişmese de, şaşırtıcı bir şekilde sayısızdır ve zamanla değişir[1256]. Stratonikeia figürinlerine ait başlarda, saç tuvaletleri açısından birbirinden farklı özellikler göstermektedir.

[1256] Thompson 1963, 36.

Resim 112

İlk grubu, Almanların "*melonen frisör*" olarak adlandırdığı, MÖ 3. yy başlarından itibaren Tanagra terrakottalarında moda olan stili yansıtan örnekler oluşturmaktadır[1257]. Heykel sanatından ise MÖ 5. yy'da ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda Praxiteles okulunda favori saç motiflerinden biridir[1258]. Bu tip naos buluntusu sekiz örnekle temsil edilmektedir ve aynı atölyenin üretimi oldukları bellidir **(Res. 113)**. Hatta bazı örneklerin çok benzer oluşu aynı kalıptan alındığını göstermektedir. Tüm örneklerde görülen kavun dilimi saç stilinde, dikey saç dalgaları yivli bir kavun kabuğunu öne çıkaracak kadar belirgin ve derindir[1259]. Kulaktan kulağa bazı örneklerde altı **(K.172-K.177)**, bazılarında yedi **(K.169)**, bazılarında ise dokuz **(K.170)** kısma bölünüp arkada yuvarlak topuz yapılmıştır. Saça sonradan eklenen yuvarlak topuz bazı örneklerde eksiktir. **K.173-K.177**'de saç kıvrımları kısa-uzun çentikler ya da oyuklar şeklinde verilmiş olup diğer örneklerde saç dalgaları düzdür.

K.169 **K.170** **K.171** **K.172** **K.173**

[1257] Saraçoğlu 2010, Kat. No. 2, Fig. 2.
[1258] Gürbüzer 2012, 69-70.
[1259] Uzun geçmişinde kavun dilimi saç dalgalarının katsayısı birçok varyasyona sahiptir (Thompson 1963, 36).

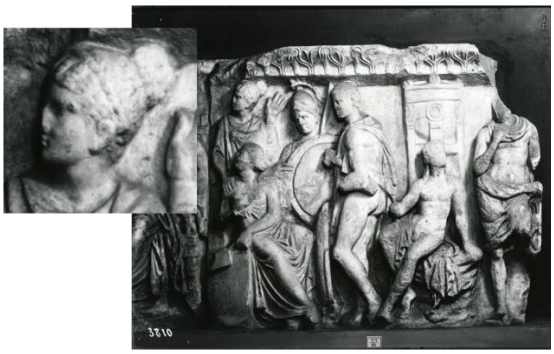
K.174 **K.175** **K.176** **K.177**

Resim 113

Başların tarihlemesinde önemli bir dayanak noktası olan kavun dilimi biçiminde olan saç yapısını karşılaştırılabilecek yakın örneklerini Praxiteles etkisindeki yapıtlarda bulabiliyoruz. Saçın kavun dilimi şeklinde verilmiş olması yanında idealize edilmiş portre özellikleri ve uzun boyun Praxiteles özelliği taşır. Ayrıca Praxiteles'in eserlerindeki *ethos* ifadesinden bilinen duygusal yüz, üçgen alın, ince ve yuvarlak yüz hatları hâkimdir[1260]. Bu özelliğiyle Tanagra örneklerini andırmaktadır. Bu saç düzenlemesi MÖ 4. yy'ın 3. çeyreğinden itibaren Attika'da yayılmıştır[1261]. MÖ 4. yy'dan MÖ 3. yy ortalarına kadar Patara örneğinde görüldüğü gibi 6 ya da 8 dilim şeklindedir. Yüzyılın ortasından sonra saçlar kabarır, dilimler daha düzensiz ve hareketli bir görüntü alır. Hellenistik Dönem'in geç örneklerinde doğallığından daha da uzaklaşarak, tıpkı bir peruk şekline dönüşmektedir[1262]. Benzer saç düzenlemesi Lagina frizleri **(Res. 114-115)** üzerinde de görülür[1263].

Resim 114: Baumeister 2007, plaka 204

Resim 115: Baumeister 2007, plaka 202

Stratonikeia örneklerinde saç modeli, çoğunluğu 6 olmak üzere 7 ve 9 dilimden oluşmaktadır. Dar şeritler halinde verilen ve MÖ 3. yy'ın ilk çeyreğine tarihlenen

[1260] Saraçoğlu 2010, 485-486.
[1261] Işın 2007, 48.
[1262] MÖ Geç 2. yy- MÖ 1. yy başlarına tarihlenen Küçük Herkülaniumlu kız yontusundaki benzer saç stili için bkz. Ridgway 1990, 92-93, Taf. 56a-b.
[1263] Baumeister 2007, Plaka 202, 204 (Güney friz).

Patara[1264] örneğine göre daha kabarık olup geç bir tarihten olmalıdır. Ancak dönemin sonuna tarihlenen daha geç örneklere göre de peruk şeklini almamıştır[1265]. Ortadan ayrılmış saçlar, ağır göz kapakları ve küçük ağız MÖ 2. yy'ı işaret eder. Troia[1266] ve Tralleis[1267] örnekleriyle çağdaş olup, dejenere olmuş kavun dilimi saç modeli Stratonikeia örneklerini MÖ 3. yy sonu-MÖ 2. yy'ın başlarına yaklaştırır. Benzer saç düzenlemesi Limyra[1268], Tralleis[1269], Troia[1270], Priene[1271], Pergamon[1272], Metropolis[1273], Halikarnassos[1274], Patara[1275], Cyprus[1276], Korinth[1277], Boeotia[1278], Tanagra[1279], Atina[1280], İtalya[1281], Cyrene[1282], Mısır[1283] gibi merkezlerde de karşımıza çıkar.

İkinci grubu sekiz örnekle "mantolu kadın başları" oluşturur. Çoğunluğu yine Lagina Hekate Tapınağı naos buluntusu olarak ele geçirilmiştir **(Res. 116)**. Diğerleri Lagina Kutsal Alanı altar, doğu stoa ve yüzey buluntusudur. Baş cepheden verilmiş olup bazı örneklerde sağa ve sola doğru hafifçe eğimlidir. **K.178-K.181**, **K.183**'de kadın başları çene altını kaplayacak şekilde başını örten hymation giyimlidir. **K.179** hariç tüm örneklerde hymation saçın ön kısmını ve yüzü açıkta bırakacak şekilde başı kapatmıştır. Saçlar örtünün altında ense üzerinde topuz yapılmıştır. Örtü alın üzerinden çene altına doğru çapraz bir şekilde bağlanarak muhtemelen omuza düşürülmüştür. Farklı bir stil ile göze çarpan **K.179**'da ise diğer örneklerden farklı olarak hymation sadece yüzü açıkta bırakacak şekilde başı kapatmıştır. Başörtüsü alnı düz bir şekilde kapatarak saçların

[1264] Işın 2007, Res. 48.
[1265] Peruk şeklindeki Flaviuslar Dönemi (MS 1. yy'ın 2. yarısı) Tralleis örnekleri ve karşılaştırmaları için bkz. Çekilmez 2017, Lev. 137, K.3, K.4.
[1266] Thompson 1963, Pl. I, Nr. 243-251 (MÖ 2. yy).
[1267] Saraçoğlu 2010, 455-486, Fig. 2 (MÖ 2. yy'ın ortaları).
[1268] Zhuber-Okrog 1990, 16: TK.38 (MÖ 3. yy).
[1269] Saraçoğlu 2010, 455-486, Fig. 2 (MÖ 2. yy ortaları).
[1270] Thompson 1963, 243-251 (MÖ 2. yy).
[1271] Rumscheid 2006, Taf. 94, 1-8, Kat. Nr. 229, 230.
[1272] Töpperwein 1976, Pl. 49, 341 (MÖ Erken 3. yy).
[1273] Meriç 2007, Lev. 110, TK100; Meriç 2013, Lev. 110, TK100 (Erken Hellenistik); Aybek 2009, 63, Pl. 6, dn. 117 (Küçük Herculaneum tipi).
[1274] Burn-Higgins 2001, Pl. 92, 2561 (MÖ 2. yy), 2564 (MÖ 3. yy'ın sonları).
[1275] Işın 2007, 28, Kat. 23, Res. 28.
[1276] Hermary-Mertens 2014, Kat. 373 (Erken Hellenistik/MÖ Geç 4.-3. yy); Queyrel 1988, Pl. 80-81/ 952-966 (Amathous, MÖ 1. yy ortası).
[1277] Mollard-Besques 1972, Pl. 211, D3289; Davidson 1952, Pl. 23, 274 (MÖ 3. yy-Erken 2. yy; Merker 2007, Pl. 43, H219 (Erken Hellenistik); Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 39, 227.
[1278] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 35, 206, 210, 212; Merker 2007, 231, Pl. 44, H245 (Erken Hellenistik).
[1279] Burn-Higgins 2001, Pl. 9, 2049 (MÖ 3. yy'ın başlarından ortasına kadar).
[1280] Higgins 1986, 144, Fig. 174 (MÖ 230-200); Burn-Higgins 2001, Pl. 1, 2003, 2004.
[1281] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 193, 1509.
[1282] Besques 1992, Pl. 57, D4473 (MÖ 4. yy'ın sonu-3. yy'ın başı), D4474 (MÖ 3. yy'ın 2. yarısı).
[1283] Breccia 1930, Lev. XII, Nr. 1, 9.

görünmesini engeller. Yine diğer örneklerde olduğu gibi örtü alın üzerinden çene altına doğru çapraz bir şekilde bağlanarak muhtemelen omuza düşürülmüştür. **K.182** ve **K.184**'de ise durum biraz daha da farklıdır. Diğer örneklerden farklı olarak örtü, yüz ve saça ek olarak boynu da açıkta bırakacak şekilde başı kapatmıştır. Örtü başın üzerinden düz bir şekilde inerek omuz üzerine düşürülmüştür. Benzer tasvir Kulebaşı Mevkisi, naiskoslu mezar steli[1284] ve Lagina batı frizi üzerinde de görülür[1285]**. K.185**'de hymation, yüzü ve boynu açıkta bırakacak şekilde başı kapatmıştır. Örtü başın üzerinden düz bir şekilde inerek omuz üzerine düşürülmüş, sağ omuz üzerinde kıvrım yapmıştır. Bu kıvrım dışında stilini takip etmek mümkün değildir. "U" formundaki bu kıvrım, Sadberk Hanım Müzesi[1286] koleksiyonunda yer alan ve MS 1. yy'a tarihlenen iki Aphrodite Genetrix örneğinde karşımıza çıkar. Örneğimiz yapım tekniği de göz önünde bulundurularak MÖ 1. yy'a tarihlenmiştir.

K.178 **K.179** **K.180** **K.181** **K.183**

Resim 116

Naos buluntularında portre özellikleri benzer olup yüzeyseldir. Genelde yuvarlak/oval yüz dolgun, ağız kapalı/hafif aralıklı, dudaklar kalın, burun yüzüne göre büyük, geniş ve basık, göz kapakları etli, gözler kısık verilmiştir. Yuvarlak yüz hatları ve aralık bırakılan etli dudaklar MÖ 2. yy'ı işaret eder[1287]. Gözlerin işlenişi de tarihlemede yardımcı olur. Alt ve üst göz kapaklarının belirgin bir şekilde şişkin olması MÖ 2. yy sonlarına tarihlendirilen kadın başlarıyla benzerlik gösterir. **K.178**'de dolgun, oval çehresi, etli göz kapakları, derin gözleri, kalın ve hafif aralıklı bırakılmış dudakları ile yüzde mutlu bir ifade yakalanmıştır. Çenesinde gamzesi bulunmaktadır. Ortadan ayrılarak başın iki yanına taranan saçların alına üçgen bir form kazandırılması, yuvarlak yüz, yüzdeki sevimlilik ve canlılık Praxiteles etkisindedir. Yüzündeki gamze, küçük çene, gözlerin içe çekik olması etos özelliğini gösterir. Bakışlar çok hafif sola doğru

[1284] Ayrıntılı bilgi ve tarihleme için bkz. Özgan 1999, 142-146, Taf. 48a-c.
[1285] Baumeister 2007, Plaka 230.
[1286] Kepçe-Gerçeker 2011, 92, Kat. No. 168-169; 93, Kat. No. 170-171.
[1287] Thompson 1963, 127, Pl. XXXVIII, 173.

yönlendirilmiştir. Zıt ifade, başı hafif sağa düşürülmüş olup, üzgün ve düşünceli olarak orta yaşlı bir kadın tipinde betimlenen **K.179**'de görülür. Bakışları aşağıya doğru yönlendirilmiştir. Bu yönüyle MÖ 4. yy'ın ortalarına tarihlenen Ağlayan kadınlar Lahdi'ndeki pudicitia pozunda MÖ 4. yy'ın zenginliğini yansıtır tarzda dökümlü elbiseler giymiş, başı kapalı üzgün kadınları anımsatır. Yuvarlak yüz yapısıyla da örneğimizle benzerlik gösterir. **K.183**'de örtülü kadının başı Praxiteles'in eserlerinde olduğu gibi düşünceli bir şekilde sağ omuzuna eğimlidir. Benzer örnekler Tanagra figürinleri arasında MÖ 3. yy'da "örtülü Tanagra Tipi" olarak isimlendirilen kadın figürinlerinde karşımıza çıkar[1288]. Stratonikeia örnekleri stil benzerliği gösteren örneklere göre MÖ 2. yy'ın 2. yarısına tarihlenmiştir.

Benzer tipoloji ve ikonografideki örnekler Limyra[1289], Tralleis[1290], Priene[1291], Troia[1292], Myrina[1293], Metropolis[1294], Pergamon[1295], Aigai[1296], Patara[1297], Sadberk Hanım Müzesi[1298], Korinth[1299], Cyprus[1300], Boeotia[1301], Thessaloniki[1302] ve Mısır[1303] gibi merkezlerde karşımıza çıkar.

Üçüncü grubu, başlarında çeşitli tiplerde çelenkler taşıyan figürinlere ait 10 adet baş oluşturur. Başa takılan bu çelenkler içinde, en sade ve basit forma sahip olan halka şeklindeki çelenkler tercih edilmiştir. Sade formların yanında çentiklerle süslenmiş formlarda yer almaktadır. Bunlardan 4'ü naos buluntusu olarak ele geçirilmiştir **(Res. 117)**.

[1288] Burn-Higgins 2001, Pl. 8, 2046.
[1289] Zhuber-Okrog 1990, 24: 112, TK.46 (Hellenistik).
[1290] Çekilmez 2017, Lev. 92, K.76 (MÖ. 2. yy'ın 2. yarısı-olasılıkla MÖ 150-125 civarı).
[1291] Rumscheid 2006, Taf. 56, 1-4, Kat.-Nr. 129; Taf. 58, 2, Kat.-Nr. 133; Taf. 66, 5-6, Kat.-Nr. 163; Taf. 76, 5-6, Kat.-Nr. 187; Taf. 75, 1-8, Kat.-Nr. 181, 185.
[1292] Thompson 1963, Pl. XXXIX, 176, 178.
[1293] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 119, 880-884.
[1294] Meriç 2007, Lev. 109, TK96, 97; Meriç 2013, Lev. 109, TK 96, 97.
[1295] Töpperwein 1976, Taf. 45, Nr. 299, 300; Ziegeanus-Luca 1968, Taf. 46, 205 (MÖ 3. yy'ın ortası).
[1296] Dereboylu 2012, Lev. 34, K. 108, 110.
[1297] Işın 2007, Lev. 133, Res./Fig. 6, K1 (Pudicitia tipinde, MÖ 3. yy'ın son çeyreği); Lev. 137, Res./Fig. 11, K6; Res./Fig. 12, K7 (Ayakta Duran Giysili Kadın, MÖ 1. yy ortaları).
[1298] Kepçe-Gerçeker 2011, 37, Kat. No. 102-103, (MÖ 3. yy'ın başı); 47, K.at. No. 119 (MÖ 3.-2. yy).
[1299] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 39, 225; Merker 2000, Pl. 39, H171 (Erken Hellenistik).
[1300] Queyrel 1988, Pl. 69, 70/ Nr. 748-767; Burn-Higgins 2001, Pl. 148, 2920-2926 (MÖ Geç 4. yy); Hermary-Mertens 2014, Kat. 371 (Erken Hellenistik MÖ Geç 4. yy-3. yy).
[1301] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 35, 209, 211; Mollard-Besques 1972, Pl. 14, D60, D62, Pl. 15, D67 (MÖ 3. yy).
[1302] Mallios 2004, Fig. 7.
[1303] Breccia 1930, Lev. XLVII, Nr. 14.

K.186 **K.199** **K.187** **K.194**

Resim 117

Terrakotta figürinlerde Tanagra'da Erken Hellenistik Dönem'den itibaren sıkça rastlanan düz dairesel çelenklerin kullanımı Roma Dönemi'ne kadar devam eder. Naos buluntusu **K.186**'da baş cephedendir. Başında kulaktan kulağa kalın, sade bir çelenk taşır. Çelenk altından alnı çevreleyen saçlar kulakları kapatır. Kıvrımlar, önde belli aralıklarla dizilmiş yuvarlak oyuklar şeklindedir. Yüz detayları yüzeyseldir. Oval yüz dolgun, küçük ağzı hafif aralıklı, dudaklar kalındır. **K.188**, **K.189**, **K.190** benzer pozdadır. **K.188**'de figürin, kenarları ince melon dilimi şeklinde olan kalın yüksek bir çelenk taşır. Çelengin altından sarkan dalgalı saçlar ense üzerinde kırlangıçkuyruğu şeklinde topuz yapılmıştır. Benzer örnek Tralleis'de[1304] görülür. Daha iyi korunan Lagina Kutsal Alanı, Doğu Stoa buluntusu **K.189**'da bu çelenk daha alçaktır. Gözler siyah, dudaklar ve çelenk pembe, sağ yan yüzde kırmızı ve sarı renkte boya izleri tüm canlılığıyla görülebilmektedir. Diğer örneklere göre daha geç bir tarihten olan Beybağ Mevkisi sondaj buluntusu olan **K.191**'de başın etrafını saran çelenk, kalın dilimler şeklindedir. Çelenk altından sarkan saçlar yüzeysel bukleler şeklinde, omuz üzerine kadar iner. Portre detayları oldukça yüzeyseldir. Oval yüzü dolgun, alnı yuvarlak, ağız kapalı, dudaklar kalın, burun kısa ve geniştir. Kabasakız nekropolü, mezar hediyesi olarak ele geçirilen Mezar buluntusu olarak ele geçirilen **K.192**'de taçlandırılmış kadının başı hafif sağa omuzuna eğimlidir. Başın etrafını saran, ince kenarlı çelengin üzeri yuvarlak oyuklar şeklinde süslenmiştir. Kulak hizasından sarkan dalgalı saçlar kulağı kapatarak kıvrım şeklini alır. Sağ kulak altındaki kıvrımlar üzerinde sarı renkte boya izleri azda olsa korunmuştur. Kulağında büyük halka küpeleri bulunmaktadır. Başı basık, boynu kalındır. Oval yüzü dolgun, dışa çıkık alın yuvarlak, burun ince-uzun, ağız hafif aralıklı, hareketli dudaklar kalındır. Göz kapakları etli ve şişkin olup gözler derine çekilen gözler kısık verilmiştir. Kontekstine göre mezarın kullanım evresi MÖ 3. yy'ın ortası-MÖ 3. yy'ın sonu-MS 2. yy'ın 2. yarısıdır. Klasik eğimli stili ve saçları, başın Hellenistik Dönem başlarına tarihlendiğini göstermektedir. Lagina Hekate Tapınağı krepislerinde ele geçirilen **K.193**, simit şeklinde, üzeri

[1304] Çekilmez 2017, Lev. 90, K.72 (MÖ 2. yy'ın 2. çeyreği, olasılıkla MÖ 170-160 civarı).

yivlendirilmiş bir çelenk taşır. Çelenk altından ortadan ikiye ayrılan dalgalı saçlar, düzgün olmayan dilimler şeklinde alnı çevreleyerek boyun üzerinden dalgalı şekilde yanlara düşürülmüştür. Oval yüz dolgun, boynu kalındır. Naos buluntusu **K.194**'de baş çok hafif sola eğimli olup yine simit şeklinde üzeri derin kanallar şeklinde yivlendirilmiş bir çelenk taşır. Naos buluntusu **K.195**'de, figür kalın, sade bir çelenk taşır. Saçlar arkada toplanmış olup saça ait hiçbir kıvrım detayı görülmez. Arkasında ise yüzeysel bir derinlik vardır. Oldukça geniş ve kemikli bir yüz yapısına sahiptir. Yuvarlak yüz dolgun, alnı üçgen, küçük ağız kapalı, dudaklar kalın, büyük burun geniş ve basık, etli göz kapakları şişkin, gözler kısık, çene yuvarlak, boyun oldukça kalın verilmiştir. Naos buluntuları içinde oldukça farklı bir tipi oluşturur. Naos buluntusu **K.196**'da başın arkasındaki izlerden bir çelenk taşıdığı bellidir. Portre özellikleri diğer örneklerle benzerdir.

Dördüncü grubu stephaneli başlar oluşturur. 3 örnekle temsil edilmektedir. Naos buluntusu **K.197**'de, stephane altından derin bir kanalla ortadan ikiye ayrılan dalgalı saçlar arkaya doğru taranarak toplanmıştır. Oval yüzde elmacık kemikleri belirgin, alnı üçgen, küçük ağız kapalı, burun ince ve uzundur. Kulağında büyük yuvarlak küpeleri bulunur. Stratonikeia, Tiyatro buluntusu olarak ele geçirilen **K.198**'de saçın ön kısmını açıkta bırakan yüksek bir stephane taşır. Ortadan ayrılan saçlar kulakları kapatarak geriye doğru dalgalı taranmıştır. Saçların ayrıntıları koroplast tarafından biraz mekanik ve sistematik bir şekilde çalışılmıştır. İnce uzun yüzde alın üçgen, ağız kapalı, burnu ince-uzun, göz kapakları etli, gözler asimetrik olup sağ gözbebeği belirgindir. Naos buluntusu **K.199**'da yüksek olmayan bir stephane taşır. Ortadan ayrılarak başın iki yanında alnı çevreleyen kabarık saçlar, ense üzerinde sivri küçük bir topuz şeklindedir. Yüz detayları yüzeyseldir. Oval yüzde alnı dar, büyük burun geniş ve basık, küçük ağız hafif aralıklıdır.

Beşinci grup 2 örnekle temsil edilmekte olup üçüncü ve dördüncü grup örneklerden farklı olarak çelenk ya da stephane taşımaz. Knidos tipi saç modeliyle karşımıza çıkar. Lagina, Batı Stoa buluntusu olan **K.201**'de kulakları kapatarak geriye doğru dalgalı taranan saç ensede simit şeklini almıştır. Yüzünde yer yer kırmızı boya izleri görülebilmektedir. Yakın benzeri Limyra'da[1305] görülür. Börükçü Mevkisi, sondaj buluntusu olarak ele geçirilen **K.202**'de sola dönük ve kuvvetlice eğik olan kadın başı güzel bir çalışmanın ürünüdür. Başın eğikliğine ek olarak yüz ifadesi de oldukça patetiktir. Saç ortadan derin ve geniş bir kanalla ayrılarak yanlara doğru dalgalı şekilde taranmış ve arkada kabarık şekilde toplanarak ense üzerinden aşağıya kuyruk şeklinde

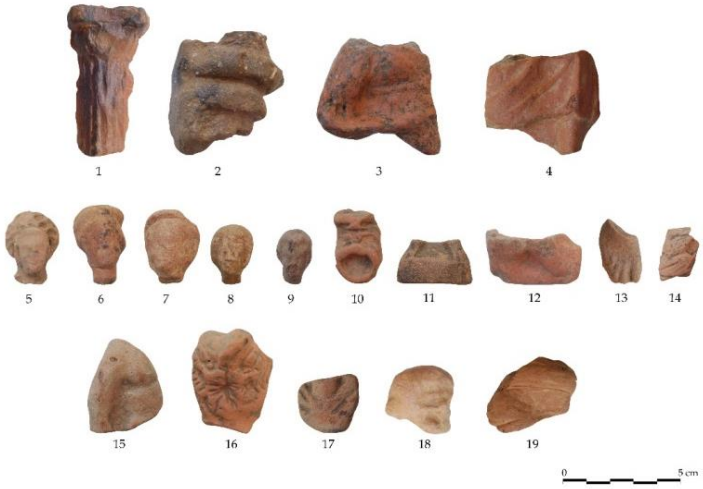
[1305] Zhuber-Okrog 1990, 18: TK.40 (MÖ 3./2. yy); 19: TK 41 (Hellenistik).

sarkıtılmıştır. Çene üzerinde gamzesi, boyunda bir adet deri halkası bulunmaktadır. Bakışlar ve duygulu ifade Praxiteles'in eserleriyle benzerlik göstermektedir. Naos buluntusu **K.203**'de baş hafif sağına eğimlidir. Ortadan derin bir kanalla ayrılan saç dalgalı şekilde muhtemelen arkada toplanmıştır. Aşınmadan dolayı portre özellikleri yüzeyseldir. Narin ve ince bir yüz yapısı vardır. Üçgen alnı geniş, uzun burun, küçük ağzı kapalı, gözler derindedir. Kulağında büyük yuvarlak küpeleri bulunur. Naos buluntusu **K.204** küçük yaştaki bir kız görünümündedir. Bir önceki örnekte olduğu gibi saç ortadan derin bir şekilde her iki yana ayrılmış ve arkada yuvarlak topuz şeklinde toplanmıştır. Topuz başın soluna doğru kaymıştır. Börükçü nekropolü mezar buluntusu olan **K.205**'de yine ortadan derin bir kanalla ayrılarak yanlara taranan dalgalı saç, kulaların üzerini örterek kabarık şekil almış ve arkada toplanmıştır. Başın tepe kısmı yanlara göre daha kabarık durmaktadır. Saç üzerindeki gelişigüzel küçük oyuklarla kıvrık saç modeli verilmeye çalışılmıştır. Alın üçgen şeklinde olup, yuvarlak yüz dolgun, ağız küçük ve kapalı, dudaklar kalındır. Göz kapakları etli olup gözler hafif kısıktır. Sağ göz çukuru oldukça derin verilmiştir. Kontekst buluntularına göre MÖ 1. yy'a tarihlenmiştir.

Altıncı grubu ise Krepisli Anıtsal Yapıya[1306] ait örnekler oluşturur. Başlarda dahil olmak üzere 18 adet parça terrakotta ele geçmiştir **(Res. 102)**. Bu alanda yapılan çalışmalarda toplam 11 basamağı korunmuş bir çıkış yolu ve üç girişli kapı (tripylon) tespit edilmiştir. Ele geçen yazıt ve diğer arkeolojik buluntular, burasının Demeter'e adanmış bir kutsal alan olabileceğini ortaya koymaktadır[1307]. Bu parçalardan beşini, figürinlere ait başlar oluşturur. Ancak başlar üzerindeki tahribatın fazla olması sebebiyle çoğu örnekte saç ve yüz tüm detayları neredeyse kaybolmuş ve düz bir yüzey şeklini almıştır. **K.206**-**K.209** numaralı örneklerde, başın üzerindeki yükseltilerden çelenk ya da stephane taktıkları anlaşılabilmektedir. **K.206**'da cepheden tasvir edilen figürin başı üzeri derin, geniş oyuklar şeklinde süslenmiş kalın bir çelenk taşır. Çelenk altından sarkan saçlar belli belirsizdir. Yüzü uzun, çenesi yuvarlaktır. Anıtsal bir yapıda kullanım gören bu başlar bir tanrıçayı temsil etmekte olup olasılıkla Aphrodite'yi işaret eder. Yapım tekniği olarak ele aldığımızda, tüm başların iki ayrı kalıpla içi dolu olarak yapılması, **K.207**, **K.208** ve **K.210**'da görülen ince uzun boyun, **K.206**'da görülen çelenk bu başların Hellenistik Dönem'de yapıldığını gösterir. Elbise parçasındaki kıvrımların **(Res. 118/4)** şematik yapısı MÖ 1. yy'ı düşündürür. Yapının güneyine doğru yapılan çalışmalar

[1306] Antik kentin içinden geçen Eski Yatağan-Milas karayolunun güneyinde, Işık Dere Mevkisi olarak bilinen yerdedir Söğüt 2019b, 89.
[1307] Söğüt 2019b, 90-91.

sırasında ele geçirilen bir adet bronz Hellenistik sikke[1308] bu tarihlemeyi destekler. Ancak figürler üzerindeki tahribatın fazla olması, bu eserleri sadece dönem bazında ele almamıza imkan sağlamıştır.

Resim 118

K.211 Erikli Kilisesi buluntusudur. Başı cephedendir. Alnı düz bir şekilde kesen saç kıvrımları belirgin değildir. Başında polos şeklinde yükselen başlık giyimlidir. Ancak üst kısmı korunamamıştır. Yuvarlak yüzü dolgun, alnı dar, kısa burnu geniş-basık, ağız hafif aralıklı, hareketli dudaklar kalın, gözler çukurda çizgisel hatlarla badem şeklindedir. Göz bebeği oyularak işlenmiştir. Buda Hadrianus Dönemi'ni işaret eder[1309]. Herhangi bir gruba girmeyen naos buluntusu **K.212**'de başın yüz kısmı korunmuştur. Muhtemelen kadın figürinin parçası olmalıdır. Çenesi yuvarlak, büyük burnu etli, ağız kapalı, dudaklar kalındır. Son örneğimiz olan naos buluntusu **K.213**, muhtemelen bir erkek başına aittir. Genel görünümüyle tanrı Apollon'a benzemektedir. Cephesel tasvir edilmiştir. Ortadan ayrılan dalgalı saçlar, alın üzerinde marul şeklinde olup çene altına kadar uzanır. Yuvarlak dolgun yüzde düz-geniş alın üçgen, derine çekilmiş küçük-kapalı ağızda dudaklar etli, küçük burun basık, bedem şeklindeki gözlerde göz kapakları etli, sol göz bebeği belirgindir. Kontekstine göre MÖ 2. yy'ın 2. yarısına tarihlenmiştir.

6.4.2 Ayak **(K.214-K.219)**

Parça niteliğindeki ayaklar 5 örnekle temsil edilmektedir **(Res. 119).** Tümü kentin

[1308] 09SAY-S01 numarası verilen sikkenin ön yüzünde, sağ profilden Hekate başı; arka yüzünde ise sol profilden uçan Pegasos betimlenmiştir (2009 Kazı Arşivi).
[1309] Hadrianus Dönem heykelciliğinde ve plastik sanatlarında ışığı tutmak ve bakışlara daha fazla ifade katmak için göz bebekleri oyulurdu (Rous vd. 2015, 128).

çevre yerleşmelerine ait sondaj çalışmaları sırasında ele geçirilmiştir. Karakuyu Mevkisi buluntusu **K.214** ayak ve bilekten oluşmaktadır. Parmak arası tarzında yüksek bir sandalet giymiştir. Kabaca işlenmiştir. Parmaklar dışında ayrıntıya yer verilmez. **K.215**, tiyatro buluntusu olup **K.214**'e göre anatomiye uygundur ve daha erken bir tarihten olmalıdır. Tırnaklar belli edilmiştir. Alt kısmı kırık olan ayak muhtemelen bir kaide üzerinde verilmiştir. Börükçü buluntusu **K.216**, kaide üzerinde verilmiş olup kabaca işlenmiştir. Parmaklar dışında ayrıntıya yer verilmez. Kyzikos[1310] örneğiyle benzerdir. Krepisli Anıtsal Yapı buluntusu **K.217**'de kaide üzerinde verilmiş olan ayak anatomiye uygundur. **K.214**'de olduğu gibi tırnaklar belli edilmiştir. Kule Başı buluntusu olan **K.219**, yine kaide üzerinde verilen figüre ait sağ ayak parçasıdır. Yana açılmasından, hareketli bir figüre ait olduğu bellidir. Diğer örneklere göre çok kaba yapılmış olup ayrıntılar belli edilmemiştir.

Ayrıca Stratonikeia koroplastiği içinde buluntu yeri belli olmayan parça niteliğindeki ayak tasvirleri yoğunluktadır. Kataloğa dâhil edilmeyen nispeten sağlam durumdaki örnekler, kataloğa dahil edilen örneklerle bir arada Resim 1'de gösterilmiş ve genel bir değerlendirmeye gidilmiştir. Yapım tekniklerine göre ve tarihi belli sağlam örneklerle karşılaştırılarak MÖ 1. yy-MS. 1. yy aralığına tarihlendirilmişlerdir.

Resim 119

6.4.3 El **(K.220-K.223)**

Bunlar 2 örnekle temsil edilmekte ve ilki Anıtsal Yapı buluntusu olarak ele geçirilmiştir. **K.220** numaralı örnekte sağ el, yumuk şeklinde kapalı olarak verilmiştir. Elinde ruloya benzer bir nesneyi tutar şekildedir **(Res. 120).** Anatomisi bozuk olan parça, kabaca ve özensizce işlenmiştir. Naos buluntusu **K.221** sol ele ait parçadır. Sadece

[1310] Meral-Has 2011, 74, Res. 8 (Roma Dönemi).

başparmağı korunmuştur. Kontekst buluntularına göre MÖ 2.yy'ın 2. çeyreğine tarihlenmiştir.

Ayrıca buluntu yeri belli olmayan parça niteliğindeki el tasvirleri toplu olarak değerlendirilmiştir **(Res. 111).** Yapım tekniklerine göre ve tarihi belli sağlam örneklerle karşılaştırılarak tarihlemeleri yapılmıştır.

6.4.4 Kol **(K.224-K.229)**

Dört örnekle temsil edilen kol parçaları (**K.224**, **K.225**, **K.226)** naos buluntusu olarak ele geçirilmiştir **(Res. 120). K.224**, sağ omuz parçasına ait olup diğerleri kola ait parçalardır. Tüm örnekler kontekstine göre MÖ 2.yy'ın 2. çeyreğine tarihlenmiştir. **K.227** Akdağ nekropolü, 12 numaralı mezar buluntusudur. Figürine ait sağ kol parçasıdır. Dirsekten kıvrılmıştır. Elle şekillendirilerek gövde üzerine sonradan eklenen içi dolu kol, Stratonikeia koroplastiği içindeki benzer örneklere ve kontekstine göre Hellenistik Dönem'e aittir. **K.228 ve K.229**, yapım tekniği olarak **K.227** ile benzerdir ve Hellenistik Dönem'e tarihlenmişlerdir.

Resim 120

Ayrıca buluntu yeri belli olmayan parça niteliğindeki kol tasvirleri toplu olarak değerlendirilmiştir. Yapım tekniklerine göre ve tarihi belli sağlam örneklerle karşılaştırılarak tarihlemeleri yapılmıştır.

6.4.5 Kanat **(K.230-K.231)**

İki örnekle temsil edilen bu grup **(Res. 121),** Eros veya Nike figürinlerine ait olabilecek kanat parçalarından oluşmaktadır. Teleklerin yerleştirme düzeni her iki örnekte farklılık gösterir. Sol omuz üzerinden kopmuş olduğu anlaşılan naos buluntusu **K.230** Eros figürüne ait olmalıdır. Naos konteksti içinde, Eros ikonografisi gösteren çok

sayıda başın ele geçmesi bu kanadın kimliğini doğrular. Ayrıca Myrina[1311] ve Tralleis[1312] kanatlı Eros figürinleri ile yakın benzerliğinden dolayı da Eros olarak tanımlanması uygun görülmüştür. Yukarıya doğru yükselen kanat genişçe açılmakta, üzerindeki ayrıntılar izlenebilmektedir. Beyaz astar boyanın varlığına dair izler korunmuştur. Kaba işlenen **K.231** göre ise daha özenlidir. Kontekstine göre MÖ 2. yy'ın 2. yarısına tarihlenmiştir. Benzer örnekler Aigai[1313], Smyrna[1314] ve Cyrene'de [1315] Hellenistik Dönem içinde değerlendirilmiştir.

Akdağ nekropolü mezar buluntusu **K.231**, küçük boyutlardaki bir figüre ait sol kanat parçasıdır. Stratonikeia koroplastiği içerisinde Nike figürininin ele geçirilmemiş olması ve örneğimizin küçük boyutlarda yapılmış olması nedeniyle Eros'a ait olmalıdır. Kaba ve özensizce işlenmiş olan kanattaki telekler şematik çizgilerle anlatılmıştır. Tüy detayları sadece uçlarda yer alan geniş ve uzun dil motifleri şeklinde işlenmiş olup detaylar ince yivlerle oluşturulmuştur. Uçları düzensiz olup bazı yerlerde düzdür. Plastiklikten uzak bir işçilik gösteren kanatlarda şematikleşmenin varlığı eseri **K.230**'dan daha sonraki bir tarihe götürür. Söz konusu eser stil özelliklerine ve kontekstine göre MS 1. yy'a tarihlenmiştir.

Resim 121

6.4.6 Atribütler **(K.232-K.233)**

İki örnekle temsil edilmektedir. İlki Akdağ nekropolü, 62 numaralı mezar buluntusu olan bereket boynuzudur **(K.232)**. Naos buluntusu ikinci örnek ise meşale tasviri **(K.233)** olarak karşımıza çıkar.

[1311] Mollard-Besques 1963b, Pl. 67, d-MYR 99; e-MYR a; f-MYR 100; Pl. 233, a-MYRINA 1659.
[1312] Çekilmez 2017, Lev. 45, Kat. 30 (Uçan Eros, MÖ 2. yy'ın ilk çeyreği (Olasılıkla MÖ 180-170 civarı).
[1313] Dereboylu 2012, Lev. 32, K.87-K.92, (MÖ 2. yy'ın 2. yarısı).
[1314] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 49, 297.
[1315] Burn-Higgins 2001, 250, Pl 134, 2823, 2824 (Hellenistik).

6.4.6.1 Bereket Boynuzu (Cornicopia) **(K.232)**

Bereket boynuzu antik dönemde, bolluğun, bereketin ve zenginliğin simgesi olarak koroplastik sanatı dışında sikkeler, mozaikler, mezar stelleri[1316] ve heykeller üzerinde kullanılmıştır. Bereket boynuzu anlamına gelen latince *"cornu"* ve *"copia"* kelimelerinin birleşmesinden oluşur. Tasvirlerinde içi, meyveler ve çiçeklerle doludur. Mitolojide Zeus-Amalthea, Dionysos, Herakles, Hades-Persephone ile ilişkili konularda karşımıza çıkar. Antik dönem sanatında ilk tasvirleri Klasik Dönem'de görülmeye başlar. Ptolemaios Hanedanlı'nın etkisiyle, Hellenistik Dönem sanat eserlerinde sıklıkla betimlenmiş olup tek ya da çiftli olarak verilmiştir[1317]. Kullanımı anlamını kaybetmeden Bizans Dönemi'ne kadar devam eder[1318]. Grek ve Roma dünyasında Tykhe/Fortuna ve Khloris/Flora bereket boynuzu taşıyan tanrılar arasında yer alır. Tykhe tiplerinde Tykheler'in sol ellerinde bereket boynuzu yer alır. Tire Müzesi örneğinde, yüksek poloslu Hekate, hem meşale hem de cornicopia taşır[1319]. Ayrıca Harpokrates ve Eros'un Ephep tasvirlerinde cornicopia ile betimlendiği görülür.

Stratonikeia koroplastiği içerisinde tek örnekle temsil edilen örneğimiz **(K.232)** Akdağ nekropolü, 62 numaralı mezar hediyesi olarak karşımıza çıkar. Figürden bağımsız olarak tek başına görülür. Elle şekillendirilmiştir. Bereket boynuzu üzerine sonradan eklenen, ortada bir adet kozalak ve her iki yanında nar meyvesi bulunmaktadır. Tasvirlerinde meyvelerden biri genellikle nar olurdu. Nar bereketi simgeler. Kozalak ise Antik dönemde Anadolu'nun Attis kültlerinde fallosu simgeler. Bereketi anlatır[1320]. Örneğimizin yer aldığı mezar kontekstinde Aphrodite Figürlerinin sayıca çok oluşu bereket boynuzunun Eros'a ait olabileceği düşüncesini akla yatkın kılar. Yapım tekniği ve kontekst buluntularına göre Hellenistik Dönem'e tarihlenmiştir. Yakın benzerleri Myrina'da[1321] karşımıza çıkar. Eros'un ephep tasvirlerinde sol eliyle taşıdığı bereket boynuzunun üzerinde örneğimizde olduğu gibi bir adet kozalak ve her iki yanında nar meyvesi bulunmaktadır.

6.4.6.2 Meşale **(K.233)**

Naos buluntusu meşalenin **(K.233)** tutma yeri kırık olup boğum şeklindedir. Benzer

[1316] Aybek vd. 2009, Kat. 34 (Kaistros-sol el cornucopia taşır); Kat. 120 (Trophimos Steli-sağ elinde meşale, sol elinde cornucopia taşır); Kat. 130, 131 (mezar steli-paye üzerinde cornucopia).
[1317] Terrakotta ikili cornicopia örnekleri için bkz. Thompson 1966, Pl. 5, 21 (T912) (MÖ Erken 1. yy); Töpperwein-Hoffmann 1971, Taf. 46, 4.
[1318] Bereket boynuzu mitolojisi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Civelek 2013, 103, 111.
[1319] Bozkurt 2017, 105, Lev. VI A.
[1320] Yıldırım 2009b, 136.
[1321] Mollard-Besques 1963b, Pl, 54, b-M 37, d-LY 1534, f-LY 1501 (Eros, sol elinde coricopia).

meşale örnekleri kentin nekropollerinden gelen ancak buluntu yeri belli olmayan Stratonikeia Kazı Deposu eserleri arasında karşımıza çıkar. Malzemeleri bronz olan meşalelerin sayısı üçtür. Formları aynı olan meşalelerin boğum şeklindeki sap kısımları ve gövdeleri örneğimizle benzerdir.

Hekate kültünün yaşatıldığı Tapınak naosu içerisinde ele geçirilen meşalenin hangi tanrı ve tanrıçaya ait olduğu yoruma açıktır. Bilindiği gibi meşale Hekate ve Demeter'in baş atribütüdür ve yeraltıyla ilişkilidir. Hekate'nin meşale ile ilgili olan epitetleri Phosphoros (ışık saçan) ve Dadophoros (meşale taşıyan) olarak bilinir. Işık taşıyan tanrıça özelliği ile Byzantion kentine yardımı dokunmuştur[1322]. Demeter'in kızı Persephone'yi aradığının sembolüdür ve ikonografide elinde bir meşale ile tasvir edilir[1323]. Hekate, Persephone'nin yeraltına kaçırılışına tanıklık etmiş, elindeki meşalesiyle Demeter'in kızını aramasına yardımcı olmuştur[1324]. Eros'un da elinde meşale tuttuğu örnekler bulunmaktadır. Orpheus evinin terrakottaları arasında yer alan Cyprus[1325] örneğinde aşağıya doğru uzatılmış sağ elinde yanan bir meşale tutan çıplak genç tanrıyı temsil etmektedir. Omuz arkasından kanat başlangıç yerleri belli olmaktadır. Dirsekten bükerek bel arkasına gizlediği sol kolundan sarkan kumaş, kıvrımlar şeklinde inmektedir.

Hekate'nin meşale ile tasvir edildiği en önemli buluntu ise Lagina Hekate Tapınağı frizleridir[1326]. İncelediğimiz meşalenin **(K.233)** bu tapınağın naosunda ele geçirilmesi ise elbette tesadüf değildir. Tapınak frizlerindeki kabartmaların çeşitli sahneleri, Hekate ile birlikte diğer tanrıları da[1327] betimleyen mitolojik konularla donatılmıştır. Lagina'nın batı frizlerine ait bir kabartmada işlenen giganthomakhi konulu sahnede Hekate ateşli meşalesi ile giganta karşı koyarken tasvir edilmiştir[1328]. Tanrılar ve gigantlar arasındaki mücadele, MÖ 2. yy'a tarihlenen Pergamon Zeus altarına benzemektedir. Olymposlu tanrılar arasında yer alan Hekate altı kollu, üç başlı ve tek gövdeyle betimlenmiş; mızrak, kılıç, kalkan ve meşale ile silahlandırılmış şekilde karşımıza çıkar[1329].

G. Mendel, doğu frizinde Hekate'nin doğum sahnesinin işlendiği görüşündedir. Gerekçe olarak, doğu frizinin tapınağın ön cephesinde bulunması ve bu frizde bir başka tanrının doğum sahnesinin yer almasının uygunsuz olduğunu söyler. Fakat A. Schober,

[1322] Karagöz 2011, 305.
[1323] Sol eliyle meşale taşıyan terrakotta Demeter örnekleri için bkz. Merker 2007, Pl. 56.
[1324] Başaran 2004, 90.
[1325] Papantoniou vd. 2019, Fig. 1.9.
[1326] Frizler, halen İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmektedir.
[1327] Hera, Zeus, Poseidon, Artemis, Apollon
[1328] Karagöz 2011, 308.
[1329] Farnell 1992, 46, Pl. XL; Karagöz 2011, 309.

C. Williamson[1330] ve A. Chamonard frizin Zeus'un doğumuna ait olduğu düşüncesindedirler. Bu doğum sahnesinde doğuma yardım eden iki kadın figüründen biri olarak tasvir edilen ve şu anda hasar görmüş olan figürlerden birinin Hekate olduğunu düşünmektedirler. Bu savın nedeni olarak Hekate'nin başındaki polos gösterilmektedir. Çoğu araştırmacı Hekate'nin olduğu yorumundan çok Zeus'un doğumu olduğu kanısındadır[1331].

Güney frizlerinden birinde tanrıça Hekate bir tahta oturmuş şekilde betimlenmiştir. Hemen yanında Zeus olduğu düşünülen bir tanrı bulunmaktadır. Frizler konusundaki en kapsamlı çalışmayı yapan P. Baumeister[1332], bu frizde tahtta oturan iki figürü Zeus Panaramos ve Panarama Kutsal Alanı'nda birlikte tapınıldıkları Hera Teleia olduğunu düşünmektedir. Bu sahne Hesiodos'un satırlarında geçen Hekate profili ile tamamen uyuşmaktadır. Dizelerde, Zeus'un Hekate'yi tüm diğer tanrı ve tanrıçalardan üstün tuttuğu söz edilmektedir[1333].

Kuzey frizine ait kabartmada[1334] iki örtülü dansçı kadın solda iken, iki kadın ise sağda yer almaktadır. A. Schober'in yorumuna göre bu sahne bir Hekate ritüelini anımsatmaktadır ve kadınlardan biri muhtemelen Hekate olarak yorumlanmaktadır. Hekate, başında yüksek bir polos ile bir libasyon sahnesini gerçekleştirirken betimlenmiştir[1335].

Stratonikeia sikkeleri üzerinde de tek figürlü Hekate tiplemesi bir meşale ile tasvir edilmiştir. Ön yüzünde İmparator Septimus Severus ile karısı Julia Domna, arka yüzde ayakta sağına dönük Hekate, sağ elinde Phiale, sol elinde meşale taşır pozdadır. Bu tipleme MÖ 1. yy'dan itibaren İmparator Caracalla (MS 211-217) zamanına kadar kullanılmıştır[1336].

Başta Phrygia ve Karia Bölgesi dışında Yunanistan[1337] ve Romanya[1338] bölgelerine

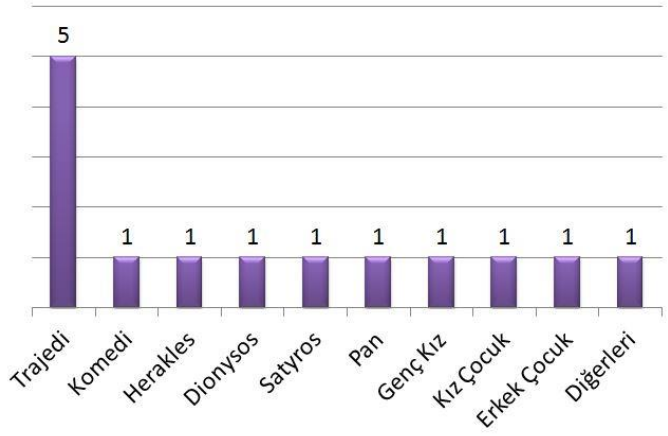
[1330] Williamson 2013, 3.
[1331] Karagöz 2011, 307; Bozkurt 2017, 75-76.
[1332] Baumeister 2007.
[1333] Schober 1933, Pl. 201; Karagöz 2011, 307; Bozkurt 2017, 110.
[1334] Hekate bir Anadolulu'nun yanında yer aldığı önemli bir pozisyonda görülmektedir. Sahnede ortada bir amazon ve savaşçı tokalaşmaktadır. Savaşçı Anadolu'lu değildir ve Korinth miğferi taşımaktadır. Küçük Asyalı amazonun yanında duran Hekate"nin başında yüksek bir polos ve sağ elinde bir phiale tutmaktadır. Bu sahnede personifikasyon ile karşılaşılmaktadır. Amazon Karia kenti Stratonikeia'yı simgeler; savaşçı ise Romalıdır. Roma ile Küçük Asya arasındaki hukuksal anlaşmayı simgelemek üzere Hekate, Anadolu'nun yerlisi Amazonun yanında yer alır ve ona destek vermektedir (Baumeister 2007, Taf. 35; Karagöz 2011, 308; Williamson 2013, Fig. 4; Bozkurt 2017, 110, Lev. XI B).
[1335] Karagöz 2011, 308.
[1336] Karagöz 2011, 308, Res. 4-5. Meşale betimli Stratonikeia sikkeleri için ayrıca bkz. Ekici 2015, 141, Pl. 2, No. 28-39 (MÖ 150-120).
[1337] Vazo betimleri üzerindeki meşale tutan Hekate betimleri için bkz. Simon 1985, Taf. 49-52.
[1338] Farnell 1992, 45, Pl. XXXIXd.

ait buluntular çeşitli müzelerde sergilenmektedir. Tire Müzesindeki kabartma üzerinde her iki eliyle alevli bir meşale taşımaktadır[1339]. Atina'da bulunmuş ve Hekate'ye atfedilmiş terrakottada tanrıça, başında taşıdığı çelenkle tahtta oturur şekildedir[1340].

MÖ 2. yy'ın 2. çeyreğine tarihlenen terrakotta meşale **(K.233)**, Hekate kültünün yaşatıldığı bir tapınakta olasılıkla Hekateyi temsil ediyor olmalıdır.

6.5 Masklar (K.234-K.247)

Stratonikeia günlük yaşamında inançlar kadar önemli yer tutan başka aktivitelerde vardı. Bu aktivitelerin başında gelen tiyatro, kent halkının önem verdiği olgular arasındaydı. Bu bağlamda kent ve çevresinde mezar ve sondaj buluntusu olarak ele geçen aktör ve tiyatro masklarının sayısı oldukça fazladır. Hellenistik Dönem'den Roma Dönemi'ne kadar uzanan zengin bir maske koleksiyonu sunar. Yoğunluğu Tragedia maskları oluşturmaktadır **(Grafik 18).**

Grafik18

Mask antik tiyatronun önemli ögelerinden biridir. Tiyatroyu ilk kez halk için bir gösteri olarak uygulayan Yunanlılar tiyatro masklarının da ilk kullanıcılarıdırlar. Maskenin en önemli rolü dönüşümdü. Sıradan bir adam gerçek kimliğinin ötesine geçebilir ve mitolojik bir kahraman ya da bir satyr, yaşlı bir adam ya da güzel bir genç kadın, bir tanrı ya da bir köle olabilirdi. Bu bağlamda tiyatrolarda oyuncu sayısı sınırlı olduğundan masklar bir oyuncuya birden fazla rol üstlenebilme olanağı sağlamıştır. Kadınların sahneye çıkmadığı o dönemlerde kadın rollerini üstlenebilmeleri için gerekli olmuştur. Antik dönemde tiyatro maskları ahşap, mantar ya da deriden üretilmiştir. Yüzü

[1339] Bozkurt 2017, 105, Lev. VI A.
[1340] Farnell 1992, 36, Pl. XXXVIIIa. Terrakotta meşale taşıyan Hekate tasvirleri için ayrıca bkz. Schmidt 1994, Taf. 63: 334, 335.

tamamen örten maskelerin gözlerinin ortasına delikler açılarak oyuncuların etrafını görebilmesi sağlanmıştır. Tel şeklindeki liflerle saç ve sakallar taranmış, kadın maskları beyaz, erkek maskları ise kırmızı ten renginde boyanmıştır[1341].

Bu maskelerin önce sertleştirilmiş kumaştan, daha sonra mantar, ahşap veya deriden üretildiği düşünülmektedir[1342]. Genel olarak tiyatro maskeleri ya da bu maskelerin minyatür benzerleri kutsal alan, nekropol ya da konut gibi alanlarda ele geçirilmiştir[1343]. Mermer, terrakotta, seramik, bronz, demir ve benzeri örnekleri bulunmaktadır[1344]. Masklar gerçeğe yakın yapılabildiği gibi abartılı olarak yapılanları da vardır. Maskların büyük açık ağzı, oyuncunun sesini yaymayı amaçlayan megafon biçiminde yapılmıştır[1345].

Tiyatro konularına ait figürinlerin mezarlara yerleştirilme geleneği Dionysos kültüyle bağlantılıdır[1346] ya da tiyatro severlerin bir sembolü olarak kabul edilirler. Bilindiği gibi tiyatro, Antik Dönemde dinsel bir toplantı yeriydi. Oyuncular Tanrı Dionysos'un rahipleri, gösteri de bu tanrı adına düzenlenmiş bir törendi. Bu nedenle oyuncular iyi eğitim görüyorlar, güzel konuşma dersleri alıyorlar, dans etmek ve gövdelerini daha iyi kullanabilmek için eğitiliyorlardı. Romalı oyuncular ise köleydiler ve halkın önünde hiçbir saygınlıkları yoktu. Eğitimsiz olan bu oyuncular konuşma dersi almadıklarından daha çok hareketlerle oynarlardı. Yunanistan'da oyunculuk ritüelistik bir yücelik taşırken, Roma'da eğlencelik sayılıyordu[1347].

Karakter seçimleri tragedyasında ve komedyasında farklıdır. Antik tragedya yazarları yaşamdan alınmış günlük kişilerle uğraşmazlardı. Yalnızca antik Yunan komedyasında karakterler yaşamdan alınmış olan kişilerdi[1348]. Tiyatro maskeleri genellikle Dionysos, Satyr, Silen ve Mousalarla bağlantılı olarak işlenmiştir[1349]. Bunun dışında tiyatro maskeleri genellikle köle karakterindedir. Derin katlanmış asimetrik kaşlar, kalkık burun, açıkağız ve şişkin gözler ile tasvir edilmiştir. Hellenistik Dönem terrakotta heykelciklerinden genç veya yetişkin erkek, Eros, tiyatro sanatçısı, tiyatro

[1341] Çekilmez 2017, 83.
[1342] Iannace 2015, 87.
[1343] Işın 2007, 91.
[1344] Askerlerin eğitiminde spor ve savaş oyunları sırasında yüz koruyucu olarak kullanılan MS 1. yy'la tarihlenen Ilısu Höyük bronz ve demir örnekler için bkz. Ökse-Taşkıran vd. 2013, 103, Res.6.
[1345] Antik tiyatrolar, açık ve büyük yapıda olmasına karşın, burada güçlü bir sese ihtiyaç yoktu; çünkü tiyatroların çoğu akustik açıdan yeterliydi ve oyuncuların taktıkları maskelerin ağzı bir megafon gibi sesi büyütüyordu (Bieber 1961, 45; Nutku 1995, 28; Mastelloni 2015, 31; Iannace 2015, 87).
[1346] Ferruzza 2016, Fig. 28.
[1347] Antik Yunan ve Roma Tiyatrosu'nda oyunculuk hakkında detaylı bilgi için bkz. Nutku 1995, 28, 32.
[1348] Nutku 1995, 29.
[1349] Saraçoğlu 2010, 485.

maskesi gibi figürinler genelde erkek mezarlarında bulunmuştur. Bunun dışında ritüel maske olarak da kullanım görmüş olabilirler. Koroplastik kanıtlara ek olarak, kült ritüellerinde maske kullanımına ilişkin edebi kaynaklar özellikle ilgi çekicidir. Bu edebi kaynaklar maskelerin ritüel olarak kullanımına ışık tutmaktadır. Cyprus'ta bulunmuş terrakotta maskeler ritüel performansla ilişkilendirilmiştir[1350]. Kullanımlarının ve anlamlarının ritüel bağlamda yorumlanması ve daha bütünsel bir şekilde anlaşılması için fırsat sunan Stratonikeia örnekleri de bu anlamda oldukça önemlidir.

Masklar ile ilgili betimler ilk kez MÖ 6. yy Attika vazolarındaki tiyatro betimlemeleri üzerinde karşımıza çıkar. İnsan yüzü şeklindeki ilk maskın MÖ 470 civarında kullanılmaya başlandığı, ilk terrakotta maskın ise MÖ 5. yy'ın sonlarına doğru üretildiği kabul edilmektedir. Mezar buluntusu olarak ele geçen terrakotta masklar, dini amaçlarla mezar duvarına asılmış ve ölen kişiye adanmıştır[1351]. Bu konuda farklı görüşler ileri sürülmüştür. E. Zografou bu maskların duvara asıldığını bunun da dekoratif bir amaca hizmet edebileceği görüşündedir[1352]. A. Schwarzmaier'e göre bu masklar Dionysos ile ilgili dini bir objedir[1353]. D. Burr ise kötülüklere karşı koruyucu gücünden dolayı mezarlarda tercih edildiğini belirtmiştir[1354]. M. A. Mastelloni ise Lipari buluntularından hareketle, bu tip maskelerin tiyatro performanslarının dışında kült, ritüel ve *apotropaik* anlam içerdiği görüşündedir[1355].

Stratonikeia'nın maske koleksiyonu zengin bir çeşitlilik sunmaktadır **(Res. 122)**. Stratonikeialı koroplastlar, kullandıkları tekniklerle maske yapımı sanatında da en yüksek düzeyde olduklarını çeşitli ruh hallerini en etkili ve gerçekçi düzeyde vermeleriyle göstermişlerdir. Terrakottalar içinde en fazla tipolojik çeşitlilik gösteren tiplerden bir olan masklar farklı şekil ve büyüklüktedir. Tümü adak amaçlı mezar hediyesi olarak bırakılmış, biri parça niteliğinde 13 adet farklı tipte maske ele geçirilmiştir. Çoğunun mezarlarda bulunduğu göz önüne alındığında, bu maskelerin ölenlere eşlik etmesi gereken nesneler olduğu varsayılabilir.

Maskeler oynanacak role göre son şekillerini Tragedia [1356], Satyr ve Komedi maskları olmak üzere almıştır. Bu maskelerde kendi içinde genç erkek, yaşlı erkek, genç kadın, köle ve mitolojik masklar olarak çeşitlenmiştir. Ayrıca genç kız ve çocuk maskeleri

[1350] Spathi 2017, 1-4.
[1351] Çekilmez 2017, 83.
[1352] Zografou 2015, 235.
[1353] Schwarzmaier 2010, 42; Çekilmez 2017, 84.
[1354] Burr 1934, 77; Çekilmez 2017, 84.
[1355] Mastelloni 2015, 30 vd.
[1356] Stratonikeia buluntusu Tragedia maskları ile ilgili olarak bkz. Söğüt-Yılmaz 2012, 1-7.

de bu çeşitlilik içinde yerini alır. Ağız çoğunlukla açıktır, bazılarında ise kapalıdır. Yüzey buluntusu olan **K.246** ise sembolik olarak kullanım görmüş olmalıdır.

Birçoğu parlak tiyatro renklerinin izlerini hala korumaktadır: saç kırmızı ve tonlarında, kaş ve göz çok koyu gri renkte, yüz kırmızımsı kahve renktedir. Genç kız ve genç kadın maskelerinde ortadan yanlara ayrılan saçlarla cinsiyet belli edilmiştir. Ağız açıklıkları farklılıklar gösterir. Çoğunluğun ağzı megafon gibi açık, kimi aralıklı, kimi ise tümden kapalı bırakılmıştır[1357]. Tek örnek **(K.244)** hariç maskelerin tümü mezar içinde ikili olarak ele geçirilmiştir. Kontekstine göre kesin tarihlenebilen buluntulardır. Hellenistik Dönem'den Roma Dönemi'ne kadar uzanan Stratonikeia maskelerinde görülen değişim hemen göze çarpmaktadır. Hellenistik Dönemin küçük boyuttaki maskları, Roma Dönemi'nde yerini büyük boyuttaki masklara bırakmıştır. Aynı şekilde plastik yapısıyla ön plana çıkan Hellenistik Dönem'in canlı anlatımı Roma Dönemi'nde sert ve abartılı bir anlatım olarak karşımıza çıkar. Hellenistik masklarda **(K.239**-**K.242**) derinlik fazla olup arka yüzlerinde gördüğümüz bombeli kafatası, Roma örneklerinde görülmez. Söz konusu Hellenistik örneklerde bombeli başın arkasına iki tane küçük delik açılmış ve bu yolla maskın ip yardımıyla mezara asılması sağlanmıştır. Ayrıca dönem ilerledikçe ağız açıklığındaki değişimde göze çarpmaktadır. MÖ 2. yy ortasına tarihlenen **K.240**'da ağız kapalı iken, bu dönemin sonuna tarihlenen **K.245**'de kapalı ağızda dudaklar hafif aralıklı bırakılmıştır. Roma İmparatorluk Dönemi eserlerinde ise ağız megafon gibi açık olup boşluk şeklindedir.

Resim 122

Mask tipolojisindeki gelişim farklı malzemeler üzerinden karşılaştırmalı olarak

[1357] Antik tiyatrolar, açık ve büyük olmasına karşın, burada güçlü bir ses gerektirmiyordu. Tiyatrolar hem akustik açıdan yeterliydi hem de oyuncuların taktıkları maskelerin ağızları megafon görevi görerek sesi büyütüyordu, (Bieber 1961, 45; Nutku 1995, 28).

izlenebilmektedir. Koroplastik sanatına ait terrakotta maskelerin benzer ikonografideki yakın benzerleri, kentin Tiyatro yapısına ait mask kabartmalı triglifon ve girlandlı friz blokları üzerinde de görülür. Karia Bölgesi'nde mask betimlemeli bloklara sahip tiyatro sayısının sayılı olduğu göz önünde bulundurulduğunda, gerek mask kabartmalı triglifon blokları gerekse terrakotta maskeler kentteki tiyatro oyunlarına bakış açısının farklı yansımaları olarak karşımıza çıkmaktadır.

6.5.1 Tragedia **(K.234-K.238)**

Repertuarımızın Tragedia maskeleri 5 örnekle temsil edilmekte olup genç ve orta yaşta erkek ile genç kadın tasvirlerinden oluşmaktadır. Erkek tipler sakallı ve sakalsız olarak ayrılır. İkonografik olarak farklı olsalar da ortak özellikleri gözler ve ağızların yapılışlarında ki ciddi ve hüzünlü ifadedir. Bu yönüyle komedi masklarından ayrılırlar. Bir diğer ayırıcı özellik ise başlarında yükselen onkostur. Onkos, MÖ 350-330 arasında Lykurgos'un Athena Agorası'ndaki tiyatroyu yeniden inşasından sonraki bir tarihte naturalist anlatımlı maskelere tepki olarak ortaya çıkmıştır. Arkaik Dönem'in saç düzenlemesinin bir öykünmesi şeklindedir. **K.234**'de görüldüğü gibi saç tüm doğallığını yitirerek baş ve alın üzerinde düzenli lüleler şeklinde yorumlanmıştır. Bu şekildeki peruklar MÖ 2. yy'dan itibaren yaygınlaşır. Giderek daha da yükselen ve stilize anlatım kazanan onkoslu tragedia maskeleri Roma içlerine kadar sarkar[1358].

Bazı makların parçaları eksik durumdadır. Kırık durumdaki maskelerin korunan kısımları göz önünde bulundurularak bilgisayar ortamında dijital onarımları yapılarak gerçek görünümleri ortaya çıkarılmıştır **(Res. 123)**.

K.234 **K.237**

Resim 123

Tragedia masklarının nasıl bir gelişim gösterdiği konusunda en önemli kaynak vazo resimleridir. En önemlisi ise Pronomos krateri[1359] olup MÖ 5. yy'da Tragedia ve

[1358] Işın 2007, 80.
[1359] Meineck 2015, 117-120, Fig. 5.1-5.3, 5.5.

Satyr oyunlarında kullanılan maske türleri hakkında detaylı bilgi sunmaktadır. Bu vazo sayesinde masklı aktörlerin hangi karakterleri canlandırdığı görülebilmektedir. Vazoda, masklı aktörlerin tamamı masklarını ellerinde tutmaktadır.

Tragedia masklarının benzerleri Priene[1360], Tralleis[1361], Tarsus[1362], Thessaloniki[1363], Yunanistan[1364], Atina Agora[1365], Güney İtalya[1366], Lipara'da[1367] bulunmuştur. Lipari buluntuları MÖ 4. yy başları ile 3. yy'ın ortaları arasında tarihlenebilecek çok sayıda terrakotta güzel örnekler sunar. Bu örnekler Tragedia, satyr oyunu ve komedi karakterlerini oynamak için aktörlerin kullandıkları 8-10 cm yüksekliğindeki tiyatro maskelerinin minyatür modelleridir. Bir yumurtanın büyüklüğünü geçmeyen bu örnekler kontekstindeki çanak çömleklere göre kesin tarihlenebilen buluntulardır. Lipari'de ele geçirilmiş 1200'den fazla eser, Klasik Dönem'den Hellenistik Dönem'in başlangıcına kadar Yunan tiyatrosundaki sahne kostümlerinin gelişimlerini gözler önüne seren birer belge niteliğindedir. Bunların bir kısmı mezarlarda ele geçirilmişken diğer bir grup mezarların dışında bulunmuştur. Buda söz konusu maskelerin ölü törenleri ve inançlarla ilgili olduğunu göstermektedir. Eski prototiplerden üretilen Lipari maskeleri MÖ 406'da ölen Sophocles ve Euripides tiyatrosu ile ilişkilidir. Mezarlarda çok nadiren tek başına bulunan maskeler genellikle ikili ya da kümeler halinde bulunmuşlardır. Bunun bir tesadüf olmadığı ve bir arada bulunan bu karakterlerin belirli bir oyunun karakterlerini temsil ettiği düşünülmektedir[1368].

Bu tipe giren Stratonikeia'nın Tragedia maskları, duygusal acı ifadesini anlatmaktadır. **K.238** hariç, ağız ve gözler korku ifadesini anlatmak için genişçe açılmış, kaşlar cesaret ve korkusuzluğu göstermek için yüksekte verilmiştir. Bu yönüyle Tralleis maskeleriyle benzerdir[1369]. Örneklerin tümü büyük boyutta olup göz boşlukları yuvarlak hatlıdır. Sosyal statüyü gösteren saçlar **K.234**, **K.235** ve **K.236**'da uzundur.

Aldağ mezar buluntusu olan **K.234**, satyr tasvirli **K.245** ile kontekstir. **K.234**, Tragedia oyunlarında görev alan yaşını almış bir erkek aktörü temsil etmektedir[1370]. Üzerinde *pilos* bulunan yüksek bir onkos ile taçlandırılan yüz, aktöre karşı yöneltilen ya

[1360] Rumscheid 2006, Taf. 159, 2-3, Kat. Nr. 385.
[1361] Çekilmez 2017, Lev. 112-115, Kat. 101-104,
[1362] Benzer onkos örneği için bkz. Goldman 1950, 234, Fig. 282 (MÖ 2. yy ve sonrası).
[1363] Benzer pilos örneği için bkz. Rhomiopoulou 2017, Kat. No. 645-646 (MÖ 350-300).
[1364] Thompson 1957, Pl. 29, T88 (MÖ 3. yy).
[1365] Grandjouan 1961, Pl. 12-508, 516 (MÖ 3. yy'ın ilk yarısı).
[1366] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 195, Nr. 1522.
[1367] Bernabò Brea 1992-93, Pl. 16-19; Mastelloni 2015, 31-33, Fig. 13-18.
[1368] Bernabò Brea 1992-93, 23-24.
[1369] Çekilmez 2017, 84.
[1370] Benzer Onkoslu Tragedia maskesi için bkz. Nutku 1995, Res. 3.

da şahit olduğu bir olay karşısında şaşkınlıktan donup kaldığı bir anı yansıtır gibidir. Yaşadığı olay, ağzın açık kalmasına ve gözlerde telaşa sebep olmuş ve yüz mimiklerinden hareketle alnındaki deri kırışıklıları bu maskede görselleştirilmiştir. Simetri hâkimdir. Yanaklar çökük, gözler badem şeklinde, burun ince-uzun ve yukarı kalkıktır. Bıyıklar kıvrılmış olarak aşağıya inmekte ve sakalla birleşmektedir. Bıyıklı ve sakallı olması ayrıca pilos taşıması yönüyle masklar içindeki tek örneği oluşturur. Stilize Arkaistik saçlar şakaklara kadar uzanır. Bu tipteki pilos şapkalı Tragedia maskı Patara[1371] ve Thessaloniki[1372] merkezinde karşımıza çıkar.

Mezar kontekstinde yer alan diğer buluntular sadaklı ephebos, gladyatör ve grotesk figürlerden oluşan bir çeşitlilik sunar. Geneline baktığımızda karşımıza çıkan tablo ise kentteki bir festivalin özeti gibidir ve bir arada bulunmaları tesadüf değildir. Mezarın kullanım evresi kontekst buluntularına göre MÖ 1. yy-MS 12 yy'dır. **K.234** ile benzer onkos örneği, kentin tiyatro sahne binasına ait mask kabartmalı girlandlı friz bloğu üzerinde görülür. Biri yaşlı iki adet kadın aktörün betimlendiği friz üzerinde sol mask üzerinde yer alan onkos örneğimizle aynıdır[1373].

Müze deposundaki etütlük malzemelerin içinden gelen **K.235** ve **K.236**'da genç yaşta bir erkek aktör temsil edilmiştir[1374]. Mezar numarası belli değildir. **K.235**'deki onkos **K.234** ile benzerdir ve aynı tarihtendir. **K.236**, yuvarlak dolgun yüz ve dalgalı saç yapısına sahiptir. Benzer Tralleis[1375] örneğine göre MÖ 2-1. yy'a tarihlenmiştir.

Kabasakız mezar buluntusu **K.237**, Tragedia oyunlarında görev alan genç yaşta bir erkek aktörü betimlemektedir. Diğer dört örnekten farklı olarak kel ve kepçe kulaklarıyla tasvir edilmiştir Yüzü oldukça plastik verilmiştir. Yuvarlak yüz etli ve dolgun, gözler ayrıntılı işlenmiştir. Etli göz kapakları arasında göz bebekleri belli edilmiş olup boya ile iyice belirginleştirilmiştir. Ağız açıklığı enlemesine uzatılmış ve geniş bırakılmıştır. Kaş ve gözün yapısı, yüzde görülen korku ve acı ifadesine uygun işlenmiş olup abartıya kaçmadan ağız açık bırakılmıştır. Bu da masklarda bir ifade zenginliğinin olduğunu göstermektedir. Gözlerin işlenmiş olmasından dolayı bu ifade daha da belirgindir. Yukarıya sabitlenen bakışlar, kaşların eğrisel hareketi, yüzündeki korkudan ziyade tedirginlik ve şaşkınlık ifadesi ve oval ağız genişliği maskların sadece bir aktörün

[1371] Işın 2007, 80, K. 44 (MS 1. yy).
[1372] Rhomiopoulou 2017, Kat. No. 645-646 (MÖ 350-300).
[1373] Durmuş 2016, 86, Kat. No. 5 (MÖ 1. yy'ın. son çeyreği)
[1374] Tipolojide genç erkek maskları "*panchrestos*" adı altında gruplandırılmıştır. (Bernabò Brea 2001 186; Çekilmez 2017, 85).
[1375] Saraçoğlu 2010, 487, Fig. 5; Saraçoğlu 2015, 482, Res. 4-c1 (MÖ 2. yy'ın 2. yarısı).

kimliğini belirleyen bir araç olmaktan çıktığının kanıtıdır. Herakles maskesi **(K.243)** ile kontekstir. Her iki örnekte de hamur renkleri ve işçilik benzerdir. Muhtemelen aynı atölye üretimidir. Kontekstine göre MÖ 3. yy ortasına tarihlenmiştir.

Aldağ mezar buluntusu **K.238** onkoslu kadın Tragedia maskesidir. Ortadan ikiye ayrılan saçları özenli bir şekilde yanlara taranmıştır. Bu yönüyle **K.240** ile benzerdir. Başın üzeri uçları üçgen şeklinde çıkıntılı bir taç ile süslüdür. Gözler ve ağız boşluk şeklinde olup burun delikleri kapalı verilmiştir. Yüz ifadesi ise üzüntü ve acıyı ifade eder. **K.234** ve **K.235** ile benzer stilde olup MÖ 1. yy-MS 1. yy aralığına tarihlenmiştir.

6.5.2 Komedi **(K.239)**

Stratonikeia koroplastiği içinde komedi maskelerinin sayısı azdır ve iki örnekle temsil edilmektedir. Bunların ortak özellikleri geniş açılmış ağızlarıdır. Ağız, kısa sakal tüylerinin gösterildiği bir megafonla çevrilidir. İğdemir mezar buluntusu **K.239**, en iyi korunan örneklerden biridir. **K.240** ile kontekstir. Alın bölümü yay biçimindeki kaşlar nedeniyle kırışıktır. Derin çizgilerle belirtilmiş alın kırışıklığı, köle maskları için tipik bir özelliktir[1376]. Gözler boşluk şeklinde, burun kalkıktır. **Res. 124**'te yer alan parça niteliğindeki komedi maskı Kabasakız nekropol[1377] buluntusu olarak ele geçirilmiştir. Bu tipteki örneklerde ağız açıklığı oldukça geniş tutularak yüze abartılı bir gülümseme ifadesi kazandırılmış ve adeta yüz karikatürleşmiştir. **Res. 124**'te megafon türü ağız derin verilmiş olup **K.240**'a göre daha plastiktir ve daha erken bir tarihten olmalıdır.

Resim 124

Seyirciye yönelik gülmece unsurunu abartılı bir şekilde aktarmayı amaçlayan komedi maskeleri MÖ 386'da ölen Aristophanes ve Eski komedi yazarlarının oyunları ile

[1376] Atasoy-Zeyrek 2004, 94.
[1377] Kabasakız Mevkisi STR 83-29 M Çukuru. Yük. 5,2; Gen. 8,7 cm. Fotoğraf Stratonikeia kazı arşivinden alınmıştır.

ilişkilidir[1378]. Orta komedide yer alan çatık kaşlı, basık burunlu, koca ağızlı, uzun ya da kısa sakallı yüzler "Yeni Komedi"nin maskelerinde daha zengin bir çeşitlilik sunar[1379]. Yeni Komedi maskelerinin açıklayıcı bir kataloğu MS 2. yy'da Alexandrialı Iulius Pollux tarafından beş gruba ayrılmıştır: yaşlı erkekler, genç erkekler, köleler, yaşlı kadınlar ve genç kadınlar[1380]. Böylece antik tiyatro maskelerine ait sağlam bir katalog oluşturulmuştur[1381].

Benzer örnekler Tralleis[1382], Myrina[1383], Tarsus[1384], Pergamon[1385], Priene[1386], Patara[1387], Atina Agorası[1388], Iyonia Kıyıları[1389], Mısır[1390], Naples[1391], Kassel[1392], Calpurni'de [1393] bulunmuştur. G. Işın ve M. Çekilmez, değerlendirmeye aldıkları Patara[1394] ve Tralleis[1395] örneklerini "Yeni Komedi" sınıfında köle ya da aşçı tiplemesi grubunda değerlendirmektedir. Bu bağlamda Stratonikeia örnekleri de komedi oyunlarında kullanılan köle ya da aşçı maskı tiplerinden biri olmalıdır.

6.5.3 Genç Kız **(K.240)**

Tek örnekle temsil edilen bu grup, gerçekçi bir anlayışa göre yapılmış olup, İğdemir mezar buluntusu **K.240**, onkoslu kadın maskesidir[1396]. **K.238**'de olduğu gibi ortadan ayrılan saçlar özenli bir şekilde yanlara taranmıştır. **K.238**, başın üzeri uçları üçgen şeklinde çıkıntılı bir taç ile süslüyken **K.240**'da, saçlar birbirine paralel beş örgü motifiyle süslenmiştir. MÖ 2. yy ortasına tarihlenen **K.240**'da t Tragedia örneklerinden farklı olarak ağız kapalı olarak verilmiştir. Kaşların çok hafif çatılmasıyla yüzde somurtkan ve ciddi bir ifade oluşmuştur.

[1378] Bernabò Brea 1992-93, 24, 26.
[1379] Işın 2007, 92.
[1380] Bernabò Brea 1992-93, 29.
[1381] Julius Pollux kataloğunda tanımlanan Yeni Komedi'nin tiyatro maskeleri için bkz. Bernabò Brea 1981, 133-42. Ayrıca bkz. Bernabò Brea 1971-74, 167-80.
[1382] Çekilmez 2017, Lev. 116, K. 105 (MÖ 2. yy).
[1383] Bieber 1961, Fig. 388.
[1384] Goldman 1950, 234, Fig. 281; 235, Fig. 285 (MÖ 2. yy ve sonrası).
[1385] Bieber 1961, Fig. 389-390.
[1386] Rumscheid 2006, Taf. 157, 1-4, Kat. Nr. 378-380; Taf. 158, 1-3, Kat. Nr. 381-382.
[1387] Işın 2007, Res./Fig. 58-59, K.54, K.58 (MÖ 3. yy'ın ortaları).
[1388] Grandjouan 1961, Pl. 11, Nr. 506, 571; Pl. Nr.14-560 (MÖ 3. yy'ın ilk yarısı).
[1389] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 177, Nr. 1373.
[1390] Breccia 1930, Tav. XXXVII, 1, 4.
[1391] Bieber 1961, Fig. 391.
[1392] Bieber 1961, Fig. 392.
[1393] Bieber 1961, Fig. 393.
[1394] Işın 2007, Res./Fig. 58-59, K.54, K.58.
[1395] Çekilmez 2017, Lev. 116, K.105.
[1396] Gerçekçi anlayışla yapılmış ağzı kapalı Lipari maskeleri için bkz. Mastelloni 2015, 31-32, Fig. 14-16.

Kadınların sahneye çıkmadığı o dönemlerde kadın rollerini üstlenebilmeleri için gerekli olmuştur. Burada dikkat çekilmesi gereken nokta ise kadın maskelerinin bir takım ayrıntılarla erkek maskelerinden ayrılmasının sağlanmasıdır. Bu ayrım ise Stratonikeialı koroplastlar tarafından, saçların özenli bir şekilde taranarak ortadan ayrılmasının yanı sıra başa eklenen bir taç ve saça eklenen bir örgü detay ile sağlanmaya çalışılmıştır. **K.240**'da farklı olarak asılmayı sağlayan ip deliğinin bulunmaması mezara direk olarak bırakıldığını düşündürmektedir. **K.240**, komedi maskesi **K.239** ile kontekstti**r.** Benzer açıkgözlü kapalı ağızlı örnekler MÖ 4. yy'ın ilk yarısından itibaren Atina Agorası'nın[1397] en popüler türleri arasındadır. Benzer örnekler Tralleis[1398], Tarsus[1399], Yunanistan[1400], Lipari[1401], İtalya'da [1402] bulunmuştur. Kontekstine göre mezardaki en erken kullanım MÖ 2.yy ortaları-MÖ 2.yy, son kullanım ise MS 1. yy ortalarıdır. **K.240**, benzer örneklerden de yola çıkarak MÖ 2. yy ortasına tarihlenmiştir.

6.5.4 Çocuk **(K.241-K.242)**

Akdağ mezar buluntusu iki örnekle temsil edilmektedir. Her iki buluntu da aynı mezar içinde kontekst olup 2-3 yaşlarındaki çocuk tasvirlerine aittir. Genç kız maskında olduğu gibi gerçekçi bir anlayışa göre yapılmıştır. Her iki örnekte de ağız, burun ve gözler boşluk şeklinde olmayıp kapalıdır. Bu yönüyle diğer tüm masklardan ayrılır.

K.241'de tombul, güler yüzlü bir kız çocuk betimlenmiştir. Kısa saçları kulak hizasına kadar uzanır ve başın üzerinde yer alan ince bir bant saçı bastırır. Korunagelen canlı renkleriyle dikkat çekmektedir. Saçlar kahverengi, dudak kırmızı, saç bandı yeşil ve sarı renktedir. Myrina[1403], Amisos[1404], Thessaloniki[1405], Mısır[1406], Cyprus[1407] ve Lipara'nın[1408] tiyatro maskeleriyle benzeşmektedir. **K.242**'da ise yine tombul yanaklı erkek bir çocuk tasvir edilmiştir. Geleneğe uygun olarak teninin kırmızı, göz kürelerinin

[1397] Grandjouan 1961, Pl. 12, Nr. 508, 516 (MÖ 3. yy'ın ilk yarısı); Pl. 31, Nr. 1111 (MÖ 3. yy).
[1398] Çekilmez 2017, Lev. 118, K.109-K.112 (MS 1. yy).
[1399] Goldman 1950, 236, Fig. 316 (MÖ 2. yy ve sonrası).
[1400] Thompson 1957, Pl. 29, No. 29 (MÖ 3. yy).
[1401] Mastelloni 2015, Fig. 14-16.
[1402] Leyenaar-Plaisier 1979, Taf. 195, Nr. 1521.
[1403] Burr 1934, Pl. XLII, Nr. 115.
[1404] Mollard-Besques 1963a, Pl. XXIV, Nr. 1; Mentesidou 2011, Fig. 30, 50, 51 (MÖ 2. yy); Atasoy-Zeyrek 2004, Res. 5 (MÖ 2. yy ortaları-MÖ 1.yy başı).
[1405] Rhomiopoulou 2017, Kat. No. 644 (MÖ 350-300).
[1406] Breccia 1930, Tav. XV, 5.
[1407] Papantoniou vd. 2019, Fig. 1. 11.
[1408] Bernabò Brea 1992-93, Pl. 18, Nr. 2; Pl. 28, Nr. 5.

beyazı ve kaşların siyahı gibi ayırt edici karakter ayrıntıları belirgindir. Başında bir onkos yer almaktadır. Onkos baş üzerine sonradan eklenmiş olup birleşme izleri başın her iki tarafından net bir şekilde görülebilmektedir. Onkosda dik bir şekilde yükselen saçlar ortadan ayrılarak her iki yana doğru ayrılır. **K.241**'e göre yüzü üçgendir. Yüzündeki hüzünlü ifade ruhsuzdur. Kontekstindeki **K.241** ile birlikte değerlendirildiğinde bir anlam içermektedir. Birinde ki ciddi-hüzünlü ifade diğerinde yerini sevimli ve gülümser bir ifadeye bırakmıştır. Diğer mask kontekstlerinde olduğu gibi bu örneklerde mezarda ikili bir küme oluşturmakta ve birbirlerini tamamlamaktadır. Mezarda aynı yaşlardaki iki çocuğa ait masklar muhtemelen aynı atölye üretimidir. Ağız, göz ve burunların boşluk şeklinde değilde kapalı verilmesi aynı atölyenin bir özelliği olmalıdır. Kil özelliklerine baktığımızda da benzer hamur yapısı bu öneriyi destekli kılmaktadır. Yakın benzerleri Mısır[1409], Yunanistan[1410] ve İtalya'da[1411] görülür.

6.5.4 Herakles **(K.243)**

Tek örnekle temsil edilen Herakles maskı **(K.243)**, giydiği aslan postundan dolayı rahatlıkla tanınmaktadır. Alın kırışıklığından tedirgin ve öfkeli bir Herakles gösterilmiştir. Konteksti olan Albertini Heraklesi'nin **(K.63)** ele geçtiği Kabasakız nekropolü, 3. Grup B-1 mezarından gelmiştir. Arka yüzü kafatası şeklinde bombeli olarak işlenmiştir. Saçları kırmızı ve kırmızımsı sarı renktedir.

Herakles'in aslan postu içindeki görünümü ilk olarak seramik vazolar üzerinde görülmektedir[1412]. Cyprus antik eserler koleksiyonunda yer alan ve MÖ 6-5. yy'a tarihlenen taş örneklerde Herakles yine aslan postu içerisinde okçu kimliği ile betimlenmiştir[1413]. Aslan başlığı içindeki mask olarak betimi ise Pronomos ressamına (MÖ 425-375) atfedilen kırmızı figürlü volütlü krater üzerinde aslan postu giymiş bir aktörün sağ elinde görülür[1414]. Aslan başı içindeki Herakles betimleri, British müzesinde sergilenen Mısır örneğinde vazo (MÖ 66-500) şeklinde karşımıza çıkmaktadır[1415]. Aslan başlığı içindeki mask betimleri Pergamon frizi üzerinde de görülür. Bukleli ve vahşi

[1409] Breccia 1930, Tav. XXXVIII, 1.
[1410] Thompson 1957, Pl. 29, No. 29 (MÖ 3. yy).
[1411] Ferruzza 2016, Fig. 31 (Benzer onkos düzenlemesi, MÖ 300-200).
[1412] Eucharides, Kleophrades ressamlarına atfedilen vazo üzerindeki aslan postlu Herakles betimleri için bkz. Cohen 1994, 699, 701, 704, 713, Res. 7, 9.1, 13.1, 20. Kırmızı figürlü vazolar üzerindeki farklı betimlemeler için ayrıca bkz. Richter 1936, Pl. 14-15, 37, 38, 73, 135.
[1413] Hermary-Mertens 2014, 226, Kat. 300-307, 312-313 (Herakles başı).
[1414] Meineck 2015, 117-120, Fig. 5.1-5.3, 5.5.
[1415]İki ayrı kalıpla üretilen Herakles başı formundaki parfüm şişesisin yüzeyi kırmızı ve siyah boyalarla süslenmiştir, Ayrıntılı bilgi için bkz. Thomas vd. 2015b, 6, Fig. 11.

suratlı Herakles maskesi, benzer bukleli yaşlı bir kadının aksine elmacık kemiklerinin öne çıktığı, buruşuk suratlı ve zayıf yanaklı olarak tasvir edilmiştir[1416]. Pompei örneğindeki dekoratif plaka üzerinde ise aslan başlığı içindeki Herakles ve iki kadını yüksek kabartma olarak işlenmiştir[1417].

Benzer örnekler Mylasa[1418], Lipara'da[1419] ve Louvre Müzesi'nde[1420] bulunmuştur. Mylasa örneği Herakles maskı **(Res. 125)**, incelediğimiz örneğin tip olarak en yakınıdır. A. Kızıl tarafından Hellenistik Dönem'e tarihlenen mask, Mylasa kurtarma kazılarında M33 numaralı iki odalı mezara ait 1 numaralı lahitten gelmiştir. Aynı mezar içinde Herakles maskı dışında bir adet Herakles Hermesi ve üç adet sadaklı Ephebos figürü ele geçmiştir[1421]. Tüm buluntular birlikte yorumlandığında, Herakles'in sporcuların koruyucu tanrısı olduğu bir kez daha ortaya konmuştur[1422].

K.243 **Resim 125:** Kızıl 2009, Res. 119

Tip olarak bir başka örnek Pergamon'da bulunan mermer frizde[1423] görülmektedir. İncelediğimiz örnekle benzer buklelere sahiptir. Pergamon örneğinde kızgın bir surat ifadesi vardır. Stratonikeia örneğinde yüz kısmı eksik olduğundan ifadesi belli değildir. Ancak korunan alın kısmındaki kırışıklıklar, Pergamon örneğinde olduğu gibi kızgın bir ifadeye bağlı olabileceği gibi yaş almış bir görünüm kazandırmak içinde yapılmış olabilir. Mylasa örneğine baktığımızda alında bu şekilde bir kırışıklık görülmez. Bir başka Pergamon örneğinde Heraklesi temsil eden aslan postlu Tragedia maskı yüksek kabartma dekoratif bir plaka üzerinde görülmektedir[1424].

[1416] Bieber 1961, Fig. 311-313.
[1417] Bieber 1961, 157, Fig. 569.
[1418] Kızıl 2009, 412, Res. 119.
[1419] Bernabò Brea 1992-93, Pl. 17, Nr. 1.
[1420] Heuzey 1878, 35, Taf. XV-3.
[1421] A. Kızıl, Sadaklı Ephebosları Artemis olarak isimlendirmiştir.
[1422] Kızıl 2009, 404, Res.119-122-124.
[1423] Bieber 1961, Fig. 311.
[1424] Plaka üzerinde Herakles ve iki kadın maskı -Deianeira ve Iole- arka zeminin sağ ve sol tarafında iki kule ve karşılıklı duran masklar arasında sunak üzerinde meyve betimi yer almaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Bieber 1961, 157, Fig. 569.

6.5.6 Dionysos **(K.244)**

Stratonikeia kentinin dinsel yaşamında yer edinmiş tanrılardan biri de Dionysos'tur. Dionysos şarap ve bağbozumu tanrısı olarak tanınsa da aynı zamanda tiyatro ile bilimin ve kültürel eğitimin tanrısıdır. Tiyatro ile arasında var olan sıkı bağı kanıtlayan epigrafik ve arkeolojik belgeler bulunmaktadır. Bu belgelerden biride Dionysos maskı tasvirli trigliphon bloğudur.

Koroplastik sanatında ise tek örnekle **(K.244)** temsil edilen mask, Dionysos'un kült varlığını destekleyen örneklerden biridir. Aldağ mezar buluntusu olarak ele geçirilmiştir. Örneğimizde görüldüğü gibi çelenk yaprak ve çiçeklerle süslenmiştir. **K.234**, **K.235** ve **K.238** ile benzer stilde olup aynı tarihtendir. Parçaları eksik olan esere bilgisayar ortamında dijital onarım yapılmıştır **(Res. 126).** Yakın benzerleri Tralleis[1425], Priene[1426], Atina Agorası[1427] ve Sicilya'da[1428] görülür.

Resim 126

6.5.7 Satyros **(K.245)**

Satyr oyunlarının tiyatroda ilk çıkışından itibaren Satyr ya da Silen maskelerinin kullanımda olduğu tahmin edilir. MÖ 4. yy'dan itibaren ayrı bir oyun türü olarak ortaya çıkan Satyr Oyunları, önceden tragedya oyunlarının arkasından eğlendirici bir kapanış bölümü olarak sunuluyordu[1429]. Vazo resimleri üzerinde sıklıkla tercih edilen elinde mask tutan aktörlerin MÖ 6. yy'da ortaya çıktığı ve MÖ 5. yy'da yaygınlaştığı bilinmektedir[1430]. Tiyatro maskeleri ve aktörler, Dionysos ile ilişkilendirilen ritüellerin ve tiyatro kutlamalarının varlığını kanıtlayan önemli belgelerdir.

Bu başlık altında incelediğimiz Satyr maskı **(K.245)** tek örnekle temsil

[1425] Çekilmez 2017, Lev. 118, K.111 (MS 1. yy). Genç kız maskesi olarak değerlendirmeye alınmıştır.
[1426] Rumscheid 2006, Taf. 131, 1-2, Kat. Nr. 304.
[1427] Grandjouan 1961, Pl. 13, Nr. 588, 589 (MS 1. yy-Erken 2. yy); Pl. 14, Nr. 580 (MÖ 3. yy).
[1428] Ferruzza 2016, Fig.58 (MÖ 200-100).
[1429] Summerer 1999, 66; Işın 2007, 93.
[1430] Işın 2007, 93.

edilmektedir ve diğer masklarda olduğu gibi mezar hediyesi olarak ele geçmiştir. Kırık ve eksiktir. Bilgisayar ortamında esere dijital onarım yapılmıştır **(Res. 127).**

Genç ve dinamik bir Satyr tasvir edilmiştir. İfadesi oldukça yumuşaktır. Dolgun ve yuvarlak bir yüzünde alın üçgen, elmacık kemikleri çıkıktır. Dalgalı ve bukleli saçları alnın ortasına kadar inmektedir. Kaşları kavislidir. Göz kapakları iki kıvrımlıdır. Burun küçük, kalkık ve uç kısmı yuvarlaktır. Ağız hafif aralıklı aşağıya doğru sarkıktır. Göz bebekleri ve burun delikleri açık olup, boşluk şeklindedir. Yuvarlak, küçük bir çenesi etlidir. Çenesini ortasında gamzesi oldukça belirgindir. Kulaklar Satyr fizyonomisine uygun şekilde sivri işlenmiştir. Kulak memesine yakın bir yerde bir adet asma deliği bulunmaktadır. Söz konusu maske, diğer mask örneklerinde olduğu gibi, sahnede aktörler tarafından giyilen tam ölçekli orijinal model olarak yapılmıştır.

En iyi tiyatro malzemeleri yerleşim alanlarından gelmektedir. Ancak tiyatroyla bağlantılı bu tür masklar neredeyse sadece cenaze bağlamında belgelenmiştir. Stratonikeia koroplastiği içinde aynı durum söz konusudur. Dionysos ritüelleri arasındaki en yakın ilişkiyi ifade eden masklar mezar hediyeleri olarak karşımıza çıkmaktadır. İp delikleri muhtemelen mezar odasına iple asılması içindi. Maskların mezara asılmasıyla ölen kişinin ruhunun kötülüklerden korunduğuna inanılmıştır[1431]. Benzer örnekler Anadolu'da Tralleis[1432], Amisos[1433], Patara[1434], Priene'de[1435] bulunmuştur.

Resim 127

6.5.8 Pan **(K.246)**

Bu tip tek örnekle **(K.246)** temsil edilmektedir. Stratonikeia Augustus İmparatorlar Tapınağı yüzey buluntusudur. Minyatür boyuttaki Pan başı cepheden insan şeklinde verilmiştir. Açık olarak işlenmiş olan alnı üzerinde iki adet teke boynuzu yer

[1431] Çekilmez 2017, 83-84.
[1432] Çekilmez 2017, Lev. 112-118/K.101-112.
[1433] Summerer 1999, Taf. 20, M11, M12, M15.
[1434] Işın 2007, 93, K.55, Res. 6 (Silen Maskı).
[1435] Rumscheid 2006, Taf. 131, 1-2, Kat. Nr. 304. Ayrıca bkz. Froehner 1881, Lev. 26.

almaktadır. Tanrının hayvansal görüntüsü sadece geride duran boynuzlardan bellidir. Başının her iki yanında kulak hizasında yer alan, sonradan ekleme tekniğiyle yapılan küçük aplikler ise kulakları olmalıdır. Yaşlı olarak tasvir edilmiştir. Başı kel, burnu kemerli ve uzundur. Kaşlar kalın ve kavisli, göz kapakları etli ve kısık göz kapakları içinde göz bebeği belirgindir. Kızgınlığın bir ifadesi olan kaşların çatılması hem alında hem de iki kaş arasında kırışıklık yaratmıştır. Ancak vahşi bir görüntüsü yoktur. Ciddiyet ve ağırbaşlılık göze çarpmaktadır. Gözler oldukça derinde işlenmiş ve sağ göz bebeği aşağı bakar şekilde verilmiştir. Sol gözbebeği belirgin değildir. Elmacık kemikleri oldukça çıkık verilen pan başı sakallı ve bıyıklı olarak betimlenmiş fakat detaylar yüzeysel verilmiştir. Sakal ortadan ikiye ayrılmış, ağız ise hafif aralanmış şekildedir. Alt dudak üst dudağa göre daha kalındır. Başın üst kısmında bir adet asma deliği bulunmaktadır. Yakın benzeri bulunamamıştır.

Terrakottatan yapılmış bu tipteki küçük boyutlu masklar sembolik olarak kullanılmış, Hellenistik ve Roma Dönemi mezarlarına ölü hediye olarak bırakılmışlardır. Bir dönem tiyatrolara giriş bileti olarak kullanıldıkları da düşünülmektedir. Stratonikeia maskının küçük boyutta olması ve başın üst kısmında bulunan tek delik sembolik maskın boyuna asılarak kullanım gördüğünü düşündürmektedir.

6.5.9 Diğer Tasvirler **(K.247)**

Buluntu yeri bilinmeyen parça niteliğindeki eser **(K.247)** bir onkosa aittir. Benzer örneklerden hareketle olasılıkla komedi maskı grubuna girmektedir. Benzerlerine göre Hellenistik Dönem'e tarihlenmiştir.

6.6 Protom

Protom, Yunanca sözlük anlamıyla; bir hayvan ya da insanın omuzlara ya da bele kadar olan ön kısmı demektir[1436]. İnsan protomlarında genellikle figürün baş ve göğüs bölgesi gösterilir. Bu protomların işlevleri konusu ise tartışmalıdır. Bu eserlerin ahşap lahitlerde kaplama levhası ya da mezar odalarının duvar süslemeleri olabileceğine dair farklı görüşler vardır[1437]. Köken olarak MÖ 6. yy'dan önce Mısır etkili Kenani/Fenike masklarına dayandırılmış olup bu düşünce bu yüzyıldan sonra Ege'de özgün bir tipolojinin çıkmasıyla etkisini kaybetmiştir.

[1436] Işın 2010, 5; Atasoy-Zeyrek 2011, 113.
[1437] Atasoy-Zeyrek 2011, 113.

Stratonikeia koroplastiği içinde tek örnekle temsil edilmektedir. Bu tipolojide baş ve yüz ayrıntılıca işlenmiş, boyun ve omuzlar ise plastik anlatımdan uzak bir şekilde arka kalıplar olmadan yapılmıştır. Tek cepheli olarak işlendiği için "Mask Protom" olarak isimlendirilmiştir. Üretim merkezi buluntu yoğunluğundan dolayı başta Rhodos olarak düşünülmüş ancak mevcut kanı son yıllarda yapılan kil analizlerinin verilerine göre Miletos'a kaymıştır. Bu protomların kolayca kopyalanıp çoğaltılabilen ve yapım kolaylığı sunan bir tipoloji sunması birçok merkezde de üretilmiş olabileceğini göstermektedir. MÖ 6. yy sonlarında bele kadar uzatılmış gövde de kollar göğüsler üzerinde gösterilirken, MÖ 5. yy'da Stratonikeia örneğinde olduğu gibi boyun ve omuz başlarının da işlendiği büst biçimli protomlar ortaya çıkmış ve MÖ 3. yy'ın ortalarına kadar çeşitlenerek devam etmiştir[1438].

Protomlar genellikle Demeter ve Persephone ile ilişkilendirilmiş olup dayanak olarak yoğun buluntu veren güney İtalya kutsal alan konteksleri gösterilmektedir. Ancak Demeter-Kore ve Persephone dışında, Hera, Athena, Aphrodite ve Eileithyia gibi hem yer altı hem de doğurganlık ve çocuk bakımıyla ilgili tanrıçalarla ilişkili adak eşyaları olarak kullanımlarına da sıkça rastlanmıştır. Kutsal alanlar dışında daha çok çocuk mezarlarında olmak üzere nekropollerde ve ayrıca akropollerde bulunmuş örnekler de söz konusudur. Kutsal alan dışındaki örnekler Patara'da Tepecik Akropolü'nde görülmektedir. Üç adet olarak bulunmuş Patara örnekleri parça niteliğinde olup stilistik özelliklerine göre MÖ 540/530 yıllarına verilmiştir[1439].

6.6.1 Kadın **(K.248)**

Stratonikeia koroplastiğinin erken dönem iyi örneklerinden bir tanesidir. Tek örnekle temsil edilir. Börükçü Mevkisi, 05BS16 numaralı sondaj buluntusu olan eser bir kadın protomuna aittir **(K.248)**. Üst kısmı ileri doğru kıvrılan bir plaka üzerine kabartma şeklinde kalıpla yapılmıştır. Kadın figürü cepheden bel hizasına kadar işlenmiş ve her iki göğüste açıkta kalacak şekilde çıplak olarak verilmiştir. İki kolunu da dirsekten kıvırmıştır. Sağ eliyle, iki göğüs arasına gelecek şekilde muhtemelen bir güvercin tutmaktadır. Yukarıya doğru uzanan sol kolu ise omuz hizasına kadar gelmekte olup eliyle mantosunun bir ucundan tutmaktadır. Mantonun kıvrımları sağ kolunun altından geçer. Korunan sol kulağı hizasında büyük, yuvarlak küpesi ve bileklerinde bilezikleri

[1438] Işın 2010, 6.
[1439] Işın 2010, 7-8, 19, TK2-TK4; Fig. 2-4.

bulunmaktadır. Benzer örneklerle kıyaslandığında saçlarının özenle tasarlandığı düşünülebilir. Bu tarz eserler kutsal alanlarda asılmak üzere de kullanılmaktadır. Muhtemelen Börükçü örneği de aplik olarak asılmak üzere kullanım görmüştür.

Örneğimizin çok yakın benzeri Limyra'da[1440] karşımıza çıkar **(Res. 128)**. Sağ avuç içinde bir güvercin tutar. Başında mantosunun altında bir stephane taşır. Örneğimizde olduğu gibi üzerindeki mantoyu sol tarafından bir ucundan tutar ve kıvrımlar sağ kol altından devam eder. Kulaklarında büyük yuvarlak küpeleri bulunmaktadır. Bu tip kadın protomları MÖ 5. yy sonuna kadar tarihlenebilir[1441].

K.248

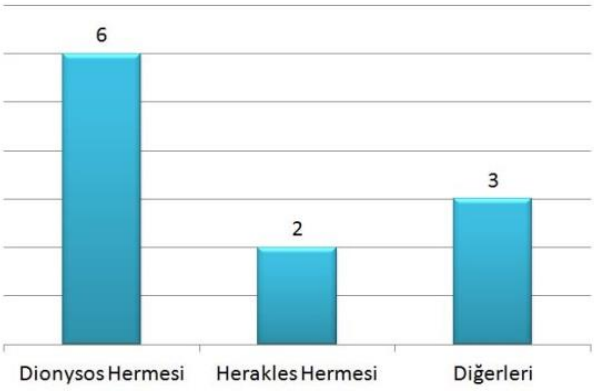

Resim 128: Zhuber-Okrog 1990, 68, TK.9

6.7 Hermeler

Stratonikeia koroplastiği içinde toplamda mezar buluntusu 11 adet herme **(Res. 129)** değerlendirilmiştir **(Grafik 19)**. Başta Hermes ile sınırlı olan bu form daha sonra tüm tanrılar için kullanılmıştır[1442].

[1440] Zhuber-Okrog 1990, TK.9 (Antalya Müzesi).
[1441] Zhuber-Okrog 1990, 68, TK.9 (MÖ 5./4. yy).
[1442] Higgins 1963, 26.

Grafik 19

Hermes'in ölen kişinin ruhunu zarar görmeksizin, güvenli bir yolculukla diğer dünyaya götürmesi dileğiyle mezara bırakılmış olmalıdır. MÖ 5. yy Grek heykeltıraşlarından Alkamanes'in yaptığı Alkamenes Herme'sine öykünülerek yapılan bu tip küçük boyutlu terrakotta Hermeler, mil taşı olarak kullanılan anıtsal örneklerin birer taklidi olup; adak ve sunu için kullanılmış örneklerdir[1443].

Resim 129

6.7.1 Herakles **(K.249-K.250)**

Hermeler tanrı hermes ile doğrudan bağlantılı olarak yorumlansa da, antikçağda farklı tanrıları betimlemek için kullanıldığı çeşitli arkeolojik belgelerle bilinmektedir. Stratonikeia'daki Herme biçimindeki Herakles betimlemeleri söz konusu bu çeşitliliği gözler önüne sermektedir. Kabasakız Nekropolü'ne ait KS9 numaralı mezarda kontekst olarak 2 adet Herakles Hermesi **(K.249-K.250)** ele geçmiştir. Aynı kalıp üretimi olmalarından dolayı Hermeler birbirinin tekrarı şeklindedir. İki katlı kaide üzerinde gösterilen Herakles Herme'sinin dizden altı blok şeklindedir. İki katlı kaideler MS 2. yy'a tarihlediğimiz **K.257** ile benzerdir. Cepheden ve giyimli olarak betimlenmiştir. Yüzü dolgun olup genç yaşta bir erkeğe aittir. Durağan bir yüz ifadesi görülür. Göz kapakları

[1443] Goldman 1942, 59-60; Boardman 2002, Res.189; Kasapoğlu 2012, 187.

etli olup gözler kısık verilmiştir. Başında, ortasında yuvarlak bir rozet bulunan *strophion* adı verilen bir çelenk taşımaktadır. S*trophion*'a sarılı kurdele, enseden omuz üzerine düşürülmüştür. Alın üçgen olarak verilmiştir. Alnında yer alan saçlar ortadan ayrılarak yanlarda kısa dalgalı olarak gösterilmiştir. Uzun ve kalın bir boyna sahiptir. Gövdeyi tamamen kapatan khlamys giyimlidir. Yatay elbise kıvrımları boyun altında tomar şeklindedir. İki kolu da dirsekten kıvrılmış, göğsünün altında giysinin uçlarından tutmaktadır. Sol el parmakları belirgin olup sağ el elbisesinin altında kalmıştır. Sol kolunda budaklı Herakles sopası (lobut) taşımaktadır.

Herakles'in aslan postuna sarılı hermeleri MÖ 3. yy'dan itibaren üretilmeye başlanmıştır. Terrakottalarda ise MÖ 1. yy'da görülmeye başlar[1444].

Herakles hermelerinin kullanımlarıyla ilgili[1445] araştırmacılar tarafından en çok kabul edilen fikir; bu hermelerin *gymnasium* ya da *palaestra* gibi eğitim alanları için birer işaret levhası ya da bu mekânlarda dekoratif bir öğe olarak kullanıldıkları düşüncesidir[1446]. Herakles hermelerinin bu tip sosyal mekânlarda sporcuları koruyan bir tanrı olarak karşımıza çıkması çoğu araştırmacı tarafından kabul edilmektedir[1447]. Ancak Stratonikeia örneği mezar hediyesi olmasından dolayı daha farklı yorumlanmalıdır. N. Yıldırım, kahraman olmasının yanı sıra koruyucu bir tanrı olarak yorumlanan Herakles Hermelerinin mezar konteksti içerisinde ele geçmesini, mezarın içerisinde yatan ölünün ruhunu ve huzurunu kötülüklere karşı koruyan *apotropaik* bir simge olarak yorumlamıştır[1448]. Pek çok araştırmacıda, mezara bırakılan terrakottatan yapılmış bu hermelerin, bir sporcu simgesi olarak mezar sahibinin atlet kimliğini vurgulamak amacıyla kullanıldığını düşünmektedir[1449]. Bu görüş Stratonikeia örneği içinde kabul edilebilir bir görüştür. Stratonikeia'da mezar hediyesi olarak kullanım gören Herakles Hermelerinin kullanım alanları ve anlamları irdelendiğinde, dolgun ve genç bir ifadeye sahip olan yüzlerinden, bu figürlerin bir ephebe ait olduğu bellidir. Ayrıca başlarına taktıkları *strophion* adı verilen ve ortasında yuvarlak rozeti bulunan çelenk, sadaklı ephebosların **(K.108-K.111)** taktıkları çelenkle aynıdır. Enseden omuzlara dökülen *strophion*'a sarılı kurdele da yine sadaklı ephep örneklerinde görülen bir detaydır. Zaferin simgesi olarak yorumlanan bu çelenkler, diğer ephebos örneklerinde olduğu gibi bu

[1444] Işın 2007, 94.
[1445] Herakles Hermelerinin mezar stelleri ve lahit üzerindeki kullanımları için bkz. Yıldırım 2012, Res. 1-14.
[1446] Vorster 1989, 284; Newby 2005, 88-141.
[1447] Wrede 1985, 34-36; Vorster 1989, 284; Miller 2004, 50.
[1448] Yıldırım 2012, 234.
[1449] Wrede 1985, 42-44.

sporcuların sportif faaliyetten galip gelmiş olduğunu göstermektedir. Gymnasiunların koruyucu tanrısı olan Herakles, burada eğitim gören bu sporcular için sağlık ve başarı sağlayan koruyucu bir tanrıdır. Sporcuların Herakles'in himayesinde olduğunu gösteren Aphrodisias'da bulunmuş iki yazıt bu konudaki netliği açıkça ortaya koymaktadır[1450].

Stratonikeia örneğinde mezara bırakılan bu Hermeler, ölen genç erkekleri temsil etmekte olup kahraman ve koruyucu bir tanrı olarak yorumlanan Herakles ile özdeşleşmek isteyen figürinler olarak yorumlanabilir. Bundan dolayı bu figürler Herakles'in budaklı sopasıyla birlikte betimlenmişlerdir. Heraklesi sembolize eden tek atribüt sopasıdır. Epheplerin giydikleri kıyafet aslan postu olmayıp kısa tunik şeklindedir. Bu yönüyle de gymnasiumlarda çalışan yöneticilerin[1451] giydiği kıyafetle oldukça benzerdir. Bu durum gymnasiumları yöneten *gymnasiarkhos*'larla özdeşleştirilen Herakles olarak yorumlanabilir.

Mezar hediyesi olarak kullanım görmüş terrakotta Herakles Herme'sine ait örnekler özellikle Mylasa[1452], Pergamon[1453], Priene[1454], Tarsus[1455], Myrina[1456] ve Patara'da[1457] karşımıza çıkmaktadır. Hellenistik Dönem'e tarihlenen oda mezarda ele geçen Mylasa örneğinde, Stratonikeia örnekleriyle **(K.249-K.250)** benzer olarak iki katlı kaide üzerinde gösterilen Herakles Herme'sinin dizden altı blok şeklindedir. Gür sakalıyla betimlenen Herakles giyimli olarak aslan postuyla verilmiştir. Başında Stratonikeia örneklerinde olduğu gibi *strophion* adı verilen bir çelenk taşımaktadır. Myrina örneğinde ise sağ elinde yere dayadığı budaklı sopası, sol alt kolundan sarkıttığı aslan postuyla çıplak olarak betimlenmiş Herakles, Stratonikeia örneğinde olduğu gibi

---

[1450] Spor turizmine işaret eden ve MS 138-169 yılları arasına tarihlenen yazıtta; "*Herakles, oyuna ait olan ve imparatorlar Marcus Aurelius Antoninus ve Lucius Aurelius Verus himayesindeki, Antiokheia Caesarea Colonia'daki tüm dünyadan kutsal ve taç ödüllü galiplerden, kutsal ksystik seyahat edenlerin derneği, bir talent değerindeki oyunlar sırasında karar verdi:*" ibaresi yazmaktadır.
MS 117-138 yılları arasına tarihlenen onurlandırma yazıtında ise *"……seyahat eden atletlerin kutsal, dindar, saygın derneği ve Herakles ve İmparator Caesar Trajanus Hadrianus Augustus"un himayesindeki tüm ksystos, bu kararın Aphroidisiaslıların en kutsal Danışma ve Halk Meclisine gönderilmesine karar verdi. Madem ki Diogenes"in oğlu, Aphrodisiaslı, kutsal oyun galibi, en erken çağından (helikia) itibaren birçok kez galibiyet kazanmış olan pankratiastçı Kallikrates, erdemin yolunu tutarak ter döktü ve işlerle bu asil ünü elde etti…*" ibaresi yazmaktadır (Tomay-Değirmencioğlu 2017, 14-15).

[1451] Bu yöneticilere *Gymnasiarkhos* adı verilmektedir. *Gymnasiarkhos*'ların yarışma ve festival düzenledikleri ancak bunlardan önce başta gymnasion tanrıları olan Hermes, Herakles ve diğer tanrılara kurbanlar sundukları, kesilen kurban etlerinin de dağıtımıyla bizzat ilgilendikleri, yerli ve yabancı tüm misafirlere ziyafet verdikleri epigrafik verilerden bilinmektedir (Üreten 2003, 182). Pergamon *gmnasiarkhos*'ları ve görevleri için ayrıca bkz. Başgelen 2009, 11.

[1452] Kızıl 2009, 447, Res. 124.

[1453] Töpperwein 1976, 130 Kat. No. 553 Lev. 80.

[1454] Rumscheid 2006, Taf. 151, 3 Kat.-Nr. 368;Winter 1903 (I), Pl. 233: 1.

[1455] Winter 1903 (I), Pl. 233: 3.

[1456] Pottier vd. 1888, XVIII.

[1457] Işın 2007, K.56, Res. 61 (Filozof tiplemesi, MS 1. yy'ın ilk yarısı).

yüzü dolgun ve genç bir erkek figüre ait hermenin sağ yanında verilmiştir. Bir erkeğe ait olan bu Herme, Stratonikeia örneğinde olduğu gibi genç bir atlet ya da sporcu olmalıdır. Yanında duran Herakles ise sporcuların koruyucu tanrısı olarak yanında görevini almıştır. Patara örneğinde Herakles filozof tipinde verilmiş olup örneğimizden tipolojik anlamda uzaktır[1458].

Heykeltıraşlıkta ise en yakın benzeri İzmir Tarih ve Sanat Müzesi Heykel Kataloğunda yer alan Hermelerdir[1459]. Baş kısmı kırık olan hermeler, Stratonikeia Herme'sinde görülen benzer poz ve giysi özelliklerine göre Herakles Hermeleri'ni işaret eder. Stratonikeia örnekleri **(K.249-K.250)** kontekstine ve stilistik özelliklerine göre MS 2. yy'a tarihlenmesi uygun görülmüştür.

6.7.2 Dionysos **(K.251-K.256)**

Hermeler gerek koroplastik, gerekse Grek heykeltıraşlık sanatında farklı tiplerde tasvir edilmiştir. Stratonikeia koroplastiği içinde farklı tiplerde hermeler görülür. Sayıca yoğunluğu Dionysos Hermeleri oluşturmaktadır. Bu grup kendi içinde farklı tiplerde betimlenen 1'i parça niteliğinde toplam 6 örnekle temsil edilmektedir **(Res. 130)**. Hermelerden üçü Kabasakız **(K.251**, **K.252**, **K.255)**; 1'i Akdağ **(K.253)**; 1'i Aldağ **(K.254)** nekropolü buluntusudur. Parça niteliğindeki Herme'nin bulunduğu yer belli olmayıp, müze deposundaki etütlük malzemelerin arasından gelmiştir **(K.256)**. Tümü Roma Dönemi'ne tarihlenmiştir.

Resim 130

K.251, **K.252**, **K.254** no'lu örnekler profilli, **K.253**, **K.255** no'lu diğer örnekler

[1458] Işın 2007, K.56, Res. 61.
[1459] Aybek vd. 2009, 64, K.45, K.46 (Hellenistik).

ise profilsiz kaideler üzerinde, kare kesitli, uzun dikdörtgen formlu gövdeye sahip Dionysos Hermeleri'dir. **K.254** dışında gövde ön kısmında *ithyphallik* betimli phallos ile tasvir edilmişlerdir. **K.251** dışında diğer örneklerde **(K.252-K.256)** phallosun silik ve yüzeysel bir işçilik gösterdiği görülür. **K.254** ve kırık durumdaki **K.256** hariç diğer örnekler **(K.251-K.253, K.255)** iki yanda çıkıntı yapar şekilde kol eklentilerine sahiptir. Bunlardan **K.251-K.253** MÖ 5. yy Alkamenes Hermes Herme'sine öykünülerek yapılmıştır. Tüm örneklerde **(K.251-K.256)** kaideden sarkan üzüm motifi yer almaktadır. Sadece kaidesi korunan Priene[1460] örneğinde profilli yüksek dörtgen kaide üzerinden sarkan üzüm salkımı ve üstündeki asma yaprağı Stratonikeia Hermeleri ile benzerdir.

K.251'de yüksek dörtgen profilli kaide üzerinden sarkan üzüm, üzüm yaprağı ve diğer meyveler Dionysos'a ait sembollerdir. Ancak saç ve portre özelliklerine baktığımızda Alkamenes'in Herme'sini hatırlatır[1461]. H. Goldman, "*Yunan Herme'sinin Kökeni*" üzerine yaptığı araştırmasında, Yunan mitolojisinin kırsal kesim ve üremeyle ilişkili tanrılarından yola çıkarak incelemenin daha doru olacağına ve bu sebeple *phallik* tanrılardan Dionysos'u da bu grup altında değerlendirmenin gerektiğini savunmuştur. Dionysos Herme'sine ait ilk tasvirler vazo resimleri üzerinde görülür. Dionysos şenliklerinde tanrıya ait bir maskla, ahşap bir sütuna giydirilen süslü elbiselerle karşılaşılmıştır. Masklar, taşıyıcı ahşap sütunlar gibi yine ahşaptan yapılmıştır[1462]. Dinos Ressamına ait MÖ 430-420'ye tarihlenen *stamnos* en iyi örneklerden biridir. Dionysos çıplak değildir. Süslü bir kostüm giydirilmiştir. Bir diğer vazo örneğinde ise Dionysos ve Hermes ortak bir Hermede bütünleşmiştir[1463]. Benzer durum Stratonikeia Herme'lerinde de görülmektedir. Stratonikeialı Koroplast **K.251-K.253**'de Dionysos ve Hermesi ortak bir Hermede bütünleştirmiştir.

Ünlü arkeologlar tarafından Alkamenes'e atfedilen Hermes Propylaios, Klasik Dönem'de Arkaistik üslupla yapılmıştır[1464]. Ancak Alkamenes'in Hermes Propyleia'sı, Hellenistik Dönem'den Roma Dönemi içlerine kadar uzanan çok sayıda kopyalarıyla bilinmektedir[1465]. Stratonikeia örneği de Alkamenes'e atfedilen Roma Dönemi kopyalarının sentez şeklinde terrakotta bir repliği olmalıdır.

Figür genel olarak özenli ve gerçekçi bir portre işçiliği gösterir. Huzurlu ve sakin

[1460] Rumscheid 2006, Taf. 153, 4-5, Kat No. 375; Winter 1903 (I), Pl. 232: 7.
[1461] Francis 1998, Fig. 6.1-6.7.
[1462] Goldman 1942, 58-60.
[1463] Goldman 1942, Fig. 6.
[1464] Willers 1967, 42 vd.
[1465] Hermes Propyleia'sının bilinen imzalı en iyi kopyaları için bkz. Özgan 1997, 156-157. Hellenistik ve Roma Dönemi kopyaları için ayrıca bkz. Aybek vd. 2009, K.41-K.43.

bakan yüz ifadesine sahiptir. Alkamenes Herme'sinin en karakteristik özelliği alnını çevreleyen üç sıra salyangoz kabuğu buklesi ve kulakların arkasından omuzları üzerine düşen uzun dalgalı saç tutamlarıdır. Stratonikeia örneğinde salyangoz kabuğu buklesi şeklinde Arkaik özellik gösteren saç motifi görülmez. Ancak göğüs üzerine indirilen çözülmüş saç bukleleri Alkamenes Hermesi ile benzerdir. Ortadan ayrılan uzun dalgalı saçların bir tutamı kulakları kapatarak başın her iki yanında, omuz üzerinden çene altına kadar kalın bukleler şeklinde uzanmakta olup uçları volüt şeklini almıştır. Arkaya taranarak sırta indirilen saç tomarı, geniş bir dikdörtgen biçiminde fazla özen gösterilmeden kaba bırakılmıştır. Ense seviyesinde daha belirgin olan saç telleri ince, sık ve kıvrık çizgiler şeklindedir. Başında yivlendirilmiş bir çelenk taşımaktadır. Çelenge sarılı kurdele yanlara doğru açılarak kol çıkıntısının üzerinde volüt şeklini almıştır. M. Marvin, mermer hermelerin başındaki çelenklerin festivaller sırasında takıldığı görüşündedir[1466]. Elmacık kemiklerinin hemen altından başlayan sakal oldukça doğaldır. Yüzün şeklini alan sakal, dalgalı olup dudak altına kadar ortadan ikiye ayrılmış, ince-uzun bıyıklar aşağıya doğru inerek uçta kıvrılıp sakala karışmıştır. Alkamenes Hermes'inde sakal, sekiz sıra halinde birbirine benzeyen paralel buklelerden oluşturulmuş olup sakal bukleleri aynı seviyede durur. Ancak Stratonikeia Herme'sinde, Alkamenes Herme'sinde olduğu gibi düzenli bir sakal sırası görülmez ve tam dört köşe şeklinde değildir.

Hermes Propyleia'sının bilinen imzalı en iyi kopyaları Pergamon ve Efes tipleridir[1467]. Bu iki yapıttan hangisinin Alkamenes'in özgün yapıtının kopyası olabileceğine dair D. Willers tarafından bir araştırma yapılmış ve özgün yapıtı belirleyebilmek için iki ana grup tipi saptanmıştır. Bunlar Pergamon ve Efes tipi olarak adlandırılmıştır. Birçok araştırmacı Pergamon Herme'sini stil karşılaştırmaları sonucu MÖ 5. yy'ın 3. çeyreğine tarihlemişlerdir[1468].

Stratonikeia örneği, sakalın ortadan ikiye ayrılması, doğal, değişik yönlü ve hareketli işlenmesi ve bıyığın sakal üzerine yerleştirilmesi yönüyle Pergamon ve Efes örneklerinden ayrılırken, Efes Simonetti tipine benzerlik gösterir. D. Willer, Münih Müzesi'ndeki Efes tipi Simonetti Herme'sini buluntu yerini de dikkate alarak Alkamenes'in Hermes Propyleia'sının kopyesi olabileceği, Pergamon tipinin ise kopyanın kopyası olabileceği sonucuna varmıştır. R. Özgan'a göre Bolu Hermesi[1469] ve Simonetti

[1466] Marvin 2008, 159, Fig. 7.63, 7.64; Çekilmez 2017, 91.
[1467] Pergamon ve Efes tipleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Francis 1998, 61-68, Fig. 6.1, 6.7.
[1468] Özgan 1997, 156-157.
[1469] Özgan 1997, 165, Res. 13-17.

Hermesi[1470] özellikle sakal biçimi ve işlenişi bakımından birbirine çok yakın benzerlikler sunmaktadır[1471]. Cladiuslar Dönemi'nde (MS 41-54) kopya edilen Bolu Herme'sinin Simonetti Herme'sine göre özgün yapıta en çok bağlı kalınarak yapıldığını ve özgün yapıta en yakın örnek olduğunu ifade eden R. Özgan, Simonetti Herme'sinin Bolu Herme'sine göre daha özensiz, yüzeysel ve kuru yapıldığı görüşündedir[1472]. Simonetti Herme'siyle benzerlikler gösteren Stratonikeia Herme'si, sakal işlenişini yanı sıra başın arka tarafındaki saç motifi ile Bolu Herme'siyle benzerdir. Her iki örnekte de sırta düzgün taranarak indirilen saç tomarı soldan sağa doğru dalgalı bir hat olarak kıvrılmıştır[1473]. Karşılaştırma yapabileceğimiz bir başka heykeltıraşlık örneği ise Stratonikeia'dandır. R. Özgan tarafından değerlendirilen ve MS. 2.yy'a tarihlenen Stratonikeia Herme başı[1474], incelediğimiz figürinle sakal ve bıyık işlenişi bakımından benzerdir.

Stratonikeia örneğinde, saç, sakal veya buklelerin sadeleştirilmesi, sakal tutamlarının kalın, kabarık karışık kancalar şeklinde gösterilmesi ve yüzdeki şematik işçilik Roma Dönemi'ni işaret etmekte ve bu eserin MS 2. yy'ın ilk yarısına kadar geldiğini göstermektedir. Stratonikeia Hermesi, Klasik Devir kökenli Alkamenes'in Hermes Propyleia'sının kopyası Simonetti Herme'sinin Roma Dönemi'nde yapılmış Klasistik bir terrakotta repliği şeklindedir. Yunanistan/Dodona[1475] buluntusu terrakotta Herme, Stratonikeia Hermesi ile saç ve portre özelliklerine göre çok yakın benzerlik gösterir. Her iki örnekte de saç ortadan ikiye ayrılmış, omuz üzerine düşürülen saç tutamının uç kısmı döndürülerek volüt yapılmış, sakalları dolgun ve karışık çengel şeklinde verilmiştir. Başında taşıdığı *straphion,* Stratonikeia örneğine göre daha yüksektir.

Alkamenes'in Hermes Propyleia'sıyla özdeşleştirilen **K.251** ve genç Herakles Hermeleri ile özdeşleştirilen **K.254**'te ki kaideler küçük farklılıklar dışında, profilli oluşları, yükseklikleri, üzerindeki meyve ve rozetlerin benzerliği ve betimlenişi ile oldukça birbirine yakındır ve aynı tarihten olmalıdır. Ayrıca her iki eserin gövdesinde, gövdeyi dikey olarak kesen bir oluk geçmektedir. **K.254** numaralı Dionysos Hermesi, Herakles ile özdeşleştirilen Herakles Hermeleri ile **(K.249**, **K.250)** kıyafet ve poz yönüyle çok benzerdir. Aynı kalıptan çıkma Herakles Hermeleri, yapım tekniği, stil özellikleri ve

[1470] Özgan 1997, 159-161, Res. 7-8.
[1471] Özgan 1997, 166.
[1472] Özgan 1997, 167-168.
[1473] Bolu Herme başının arka saç düzenlemesi için bkz. Özgan 1997, Res. 16.
[1474] Özgan 1997, 162-163, Res. 9-10; Özgan 1999, 109-110, K.19, Taf. 34c-d.
[1475] Winter 1903 (I), 231: 6.

konteks buluntularına göre MS 2. yy'ın ilk yarısına tarihlenmesi uygun görülmüştür. Farklı nekropollerde mezar hediyesi olarak ele geçen her iki eser **(K.251**, **K.254)**, en erken MÖ 3. yy'ın sonu ile en geç MS 2. yy aralığında kentte uzun bir süre üretim yapmış ve kent çevresinde geniş bir alana yayılmış olan "*Apollonios*" atölyesinin bir üretimidir. Kaide arkasında yer alan imza bunun en büyük kanıtıdır. Her iki esere ait imza karşılaştırıldığında, harf karakterlerinden farklı koroplast ustaları tarafından yazıldığı bellidir. Geniş bir zaman dilimine yayılan atölyenin babadan oğula geçtiğini ve akrabalık ilişkilerinin günümüzde olduğu gibi antik dönemde de devam ettiğini atölyeler başlığı altında detaylıca incelemiştik. Ancak yukarıda da değindiğimiz gibi benzer stil özelliklerine göre her iki eser aynı tarihten ya da yakın tarihten olmalıdır.

Profilli, silindir kaide üzerinde üzüm, asma yaprağı ve rozet ile betimlenen benzer erken örnekler Myrina[1476] ve Pergamon'da[1477] görülür. Her iki örnekte de Dionysos, başında yüksek bir polosla tasvir edilmiştir. İşçiliği ile göz kamaştıran bir diğer Myrina örneğinde[1478] ise Aphrodite Dionysos Herme'sine doğru eğilir ve başının üzerine bir çelenk yerleştirir. Profilli silindir kaide üzerinden sarkan üzüm, asma yaprağı ve rozet motifi Myrina, Pergamon ve Stratonikeia örnekleriyle benzerdir. Hellenistik Dönem'e tarihlenen Arkaistik stildeki Pergamon[1479] ve Klazomenai[1480] örneklerinde ise kaide kırık olup, Dionysos'un başında yine polosu bulunmaktadır.

K.251 ile aynı atölye üretimi olan **K.254** diğer örneklerin aksine büst şeklindedir. Genç Herakles hermeleri ile özdeşleştirilen ve aynı pozda verilen **K.254**, Herakles hermelerinde **(K.254**, **K.255)** görülen, ortasında yuvarlak bir rozet bulunan bir çelenk taşımaktadır. S*trophion*'a sarılı kurdele yine Herakles Hermelerinde gördüğümüz gibi enseden omuz üzerine düşürülmüştür. Yüzü cepheden ve durağandır. Sakalsız işlenişi ve yüz ifadesiyle diğer örneklerden ayrılır. Gövdeyi tamamen kapatan khlamys giyimlidir[1481]. Bundan dolayı diğer örneklerden farklı olarak phallos betimlenmemiştir. Sağ kolun dirsekten kıvrılmasıyla omuzdan kola doğru gerilen dik kıvrımlar geniş ve derin katlanmıştır. Örneğimizle benzer pozda Dionysos Hermesi Parion[1482],

[1476] Schmidt 1994, Taf. 31, 161 (Yuvarlak, profilli sunak üzerinden sarkan üzüm, üstünde asma yaprağı, her iki yanda rozet, MÖ 2. yy).
[1477] Japp-Schwarzer 2015, 264, Res. 36 (Yuvarlak, profilli sunak üzerinden sarkan üzüm, her iki yanda rozet, MÖ 2. yy).
[1478] Higgins 1963, 26, Res. 14 (MÖ 2. yy).
[1479] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 135, Nr. 1048.
[1480] Özbay-Özbay 2017, 220, Lev. 10.
[1481] Kylamis giyimli benzer pozdaki mermer hermeler için bkz. Aybek vd. 2009, 64, K.45, K.46. (Hellenistik Dönem).
[1482] Kasapoğlu 2012, 187, Res. 237 (MS 1. yy'ın ilk yarısı. Pelerinli Dionysos Herme'si olarak isimlendirilmiştir).

Pergamon[1483], Tralleis[1484], Myrina[1485], Kyme[1486], Dresden[1487] örneklerinde görülür.

K.252 ve **K.253** yukarıda da değindiğimiz gibi Alkamens'in Hermes Herme'sine öykünülerek yapılmıştır. Aynı kalıptan çıkmamasına rağmen oldukça benzerdir. Farklı olarak **K.252**'de dörtgen kaide daha yüksek tutulmuştur. **K.251** ile aynı pozda olan eserlerde farklılıklar vardır. **K.251**'e göre işçilikleri daha azdır. Başlarında yivli bir çelenk bulunmaktadır. **K.251**'e göre oldukça yüzeysel ve şematik işçilik gösteren her iki eser **K.251**'e göre daha geç bir tarihten olmalıdır ve konteksti de göz önünde bulundurularak MS 2. yy'ın 2. yarısına tarihlenmesi uygun görülmüştür. Bu tipte benzer örnekler Tralleis[1488], Priene[1489], Troia[1490], Sicilya/Kentoripa'da[1491] görülmektedir. MS 1. yy'a tarihlenen Parion örneğinde[1492] ise profilli kaide sade bırakılmıştır. Üzerinde üzüm, asma yaprağı ve rozet gibi Dionysos'u çağrıştıran semboller yoktur. Bu bağlamda Hermes Hermesi olarak adlandırılmıştır. Ancak bu semboller dışında tüm yönüyle ve tarihsel olarak Stratonikeia Herme'si ile oldukça benzerdir. R. T. Polat, Akdağ Nekropolünü çalıştığı doktora çalışmasında **K.253** numaralı eseri Hermes Herme'si olarak isimlendirmiştir[1493]. Buradaki yanılgı kaideden taşan üzüm salkımının, formunun bozulmasından dolayı boğa başına benzetilmesinden kaynaklıdır. Farklı nekropollerde ele geçen benzer örneklerden incelediğimiz örneğin Dionysos Herme'si olduğu bellidir. R. T. Polat söz konusu **(K.253)** eseri MÖ 135'e tarihlenen Priene örneğiyle karşılaştırmış, saç sakal detayları ve mezar konteksti açısından MÖ 1.yy ortaları-MS 1. yy sonuna tarihlemiştir.

Stratonikeia örneklerinde Dionysos ve Hermes aynı herme üzerinde özdeşleştirilirken, MS 1. yy ortalarına doğru tarihlenen Patara örneklerinde[1494] iki ayrı

[1483] Töpperwein 1976, 238, Taf.78 - 542, Taf. 79 - 546-549.
[1484] Çekilmez 2017, Lev. 120, K.115 (Profilli silindir kaide, aslan postu giyimli, başında s*trophion*, kaide üzerinde meyve, yuvarlak pişirme deliği MÖ 2. yy).
[1485] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl.104, Nr. 721; Winter 1903 (I), 234: 9 (Khlamys giyimli, sakalsız ve genç, kaidesi kırık).
[1486] Winter 1903(I), 234: 7 (Khylamys giyimli, sakalsız ve genç, kaidesi iki basamaklı, yuvarlak pişirme deliği).
[1487] Winter 1903(I), 234: 2 (Khlamys giyimli, sakalsız ve genç, kaidesi üzerinde üzüm, başında s*trophion*).
[1488] Çekilmez 2017, Lev. 119, K. 113 (Yuvarlak pişirme deliği, kaide üzerinde meyve, kaide arkasında monogram "A", MÖ 2. yy), K.114 (Dikdörtgen pişirme deliği, kaide üzerinde meyve, başında yüksek polos, arkası işlenmiş, MÖ 2. yy); Lev. 121, K.116 (Basamak şeklinde daralan üçgen kaide, kaide üzerinde meyve, başında çok yüksek polos, arkası düz, MS 1. yy)
[1489] Rumscheid 2006, Taf. 151, 1 Kat.-Nr. 365, 2 Kat.-Nr. 367, (MÖ 135).
[1490] Thompson 1963, Pl. LVIII, 299-300.
[1491] Winter 1903(I), 232: 2.
[1492] İki adet Hermes Hermesi M87 no'lu kız çocuğu mezarında ele geçmiştir (Kasapoğlu 2012, 335, Res. 236).
[1493] Tamsü Polat 2017, 104, Fig. 23, Lev. 103a.
[1494] Işın 2007, 55-58, K. 27-29, Res. 32-34 (MS 25-50).

figür şeklinde bitişik verilmiştir. Arkaistik özellikteki Hermes Hermesi, Stratonikeia örneklerinde de görüldüğü gibi "Alkamenes Herme'sinin izlerini taşıyan bir replikadır. Herme'ye bitişik, khlamys giyimli genç ise sadaklı epheboslarla **(K.102-K.133)** ile benzer pozdadır. Aynı zamanda büst şeklindeki Herakles Herme'leriyle de **(K.249-K.250)** aynı pozdadır. G. Işın, bu gencin tipolojik kökeninin MÖ 4. yy Klasik Dönem heykeltıraşlığından tanınan, Sophokles ve Aiskhines heykellerinin de içinde bulunduğu onur heykelleri grubuna girdiğini ve Patara terrakotta örneklerininde Sophokles ve Aiskhines heykelleri ile eş zamanlı olarak MÖ 340-320 yıllarındaki Tanagra örneklerine gittiğini söyler.

K.255 ise **K.254** gibi sakalsız ve genç tasvir edilmiş olup başında sade s*trophion* taşımaktadır. Çelenge sarılı geniş ve dilimli kurdele yanlara doğru açılarak kol çıkıntısının ön taraftan üzerini kapatmıştır. Gerçekçi bir işçilik gösterir. Yüzde sakin bir ifade vardır. Ortadan ayrılarak her iki yana düzgünce taranan dalgalı saçlar kulağı kapatarak arkada topuz yapılmıştır. **K.251-K.253**'de görüldüğü gibi saçın bir tutamı omuzlar üzerinde çözülmez. Yakın benzeri Parion'da[1495] görülmektedir.

6.7.3 Diğer Tasvirler **(K.257-K.259)**

Üç örnekle **(K.257**, **K.258**, **K.259)** temsil edilen bu hermelerin kimliği konusunda netlik sağlanamadığından bu başlık altında değerlendirilmiştir. "*Dionysios*" atölyesi üretimi olan **K.257**'de Dionysos ve Herakles hermelerinde olduğu gibi ayırt edici bir atribüt yoktur. Sakalsız ve genç görüntüsüyle "*Apollonios*" atölyesi üretimi olan Dionysos Hermesi **(K.254)** ve atölyesi belli olmayan Herakles hermelerine **(K.249**, **K.250)** oldukça benzer. Ayrıca başlarında taşıdıkları çelenk ve omuzlara dökülen kurdelenin yapısı da tüm örneklerde aynıdır. Hermelerde görülen bu benzerliklerden, aynı dönemde faaliyet göstermiş iki atölyenin birbirini etkilediği sonucunu çıkarabiliriz. Kaidesi üzerindeki sarı renkte boya canlılığını kaybetmeden korunagelmiştir. Benzer sakalsız herme örneği Parion[1496] mezar buluntusu olarak karşımıza çıkmakta olup Dionysos olarak adlandırılmıştır. Kaidesinin arkasında *"Dionysios"* adlı koroplastın iki satır şeklinde tam adı yer alır. "C" harfinin karakterine göre bu imza MS 2. yy'a ait olmalıdır. Benzer stildeki **K.259**, iki kademeli kaidesi ve sakalsız tasviriyle **K.257** ile benzeşir. Sakalsız olduğundan genç bir görünüme sahiptir. Portre özellikleri yüzeysel

[1495] Çocuk mezarında ele geçen sakalsız, genç Dionysos Herme'si için bkz. Kasapoğlu 2012, 187-188, Res. 237 (sol), MS 1. yy'ın ilk yarısı.
[1496] Kozanlı 2006, 29.

olup oval yüzde burun iri, dudaklar etli, elmacık kemikleri belirgin, çenesi toktur. Kabarık saçlar alnı çevreleyip bir tutamı iki yandan omuz üzerine düşürülmüştür. Ancak **K.258**'de olduğu gibi bukle şeklinde olmayıp detaysız olarak sade bir şekilde daha kısa olarak verilmiştir. Saçların üzerinde bir bant yer almaktadır. Diğer hermeler ile karşılaştırdığımızda donuk bir ifadeye sahip olması, şematik yapısı ve detaysız anlatımı nedeniyle MS 2. yy'a ait olmalıdır.

K.258, parça niteliğindedir. Sakalsız tasvir edilen başta boynun iki yanında, omuz üzerine indirilen Arkaistik örgülü saç bukleleri göğüs hizasına kadar uzatılmıştır. Kırık ve eksik olmasına rağmen omuz üzerine dökülen kurdeleden, başında *strophion* taşıdığı bellidir. Bu yönüyle Stratonikeia koroplastiği içinde değerlendirdiğimiz Dionysos hermelerine **(K.251-K.253)** benzer.

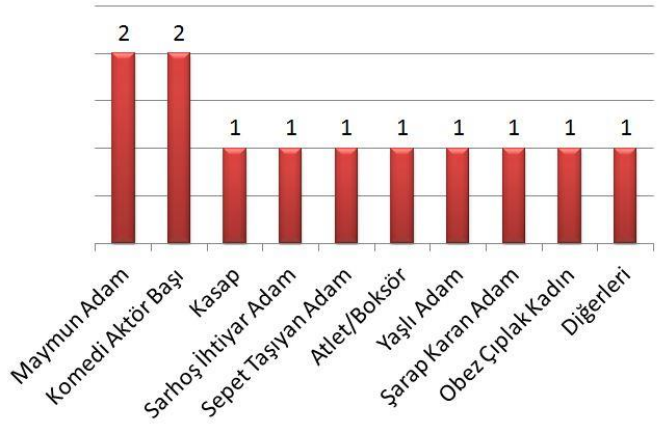
6.8 Grotesk (K.260-K.271)

Grotesk olarak adlandırılan, abartılı anatomik deformasyonları olan figürler özel bir kategoridir[1497]. Stratonikeia koroplastiği içinde önemli buluntu gruplarından birini oluşturur ve tek tip bir grup teşkil etmemektedir. Erkeklerin veya daha nadir olan kadınların, yaşlı erkeklerin, cücelerin, obezlerin ya da aktörlerin abartılı görüntüleri, "groteskler" repertuarında oldukça çeşitlidir. Bu figürinler günlük hayatın karakterlerini eğlenceli bir şekilde taklit etmek için karikatürleştirilmiştir. Genellikle küçük boyutlu (10-20 cm yüksekliğinde) olup sanatsal kalitededir[1498]. Vazo resim sanatında MÖ 7-6 yy'da görülmeye başlar. Özellikle MÖ 4. yy'da tiyatronun ortaya çıkması ile birlikte maskeli birçok figür tasvir edilmiştir. Böylelikle vazo resim sanatında karikatür teması hızla yaygınlaşmıştır[1499].

Antik çağ insanının sosyal yaşantısı ile bağlantılı olan grotesk figürinler konusunda, bu figürinlerin kimlikleri de dâhil olmak üzere birçok soruya hala cevap aranmaktadır. Hellenistik ve Erken İmparatorluk Dönemi içinde değerlendirilen Stratonikeia örnekleri söz konusu grotesklerin ikonografik yorumuna birazcık da olsa katkı sağlayacaktır. Stratonikeia örnekleri içerisinde toplam 12 adet grotesk figürin tespit edilmiştir **(Res. 131**, **Grafik 20)**. Bunlardan 5'i Kabasakız nekropolü **(K.261**, **K.262**, **K.266**, **K.268**, **K.270**), 2'si Aldağ nekropolü **(K.260-K.269)** mezar buluntusu olarak ele geçirilmiştir. 3'ü **(K.263**, **K.264**, **K.265**, **K.270)** sondaj

[1497] Besques 1972, Pl. 221-47, 306-323, 324-31.
[1498] Mitchell 2013, 275.
[1499] Bieber 1961, Fig. 184 (Aktör-orta komedi); Fig. 202 (Dans eden aktör) vs.

buluntusudur. 2 eserin **(K.267**, **K.271)** ise buluntu yeri belli olmayıp müze deposu buluntuları içerinde değerlendirilmiştir.

Grafik 20

Grotesklerin buluntu yerleri göz önünde bulundurulduğunda çoğunluğu mezar yapılarından gelmiştir. Stratonikeia koroplastiğinde grotesk figürinlerin kullanımları sosyal anlamda farklılık gösterse de, *apotropaik* figürinler olarak ortak bir işlevi vardır ve zengin bir repertuar içermektedir. Grotesk tipler erkek ve kadınlara ayrılmıştır. Erkek tiplerde karikatürler ve tiyatro karakterleri olmak üzere ikiye ayrılır. Tek örnekle temsil edilen kadın figürü ise karikatür olarak değerlendirilmiştir.

Stratonikeia ve çevresinde ele geçen ve çoğunluğu mezar hediyesi olarak kullanım gören grotesk tipler **(Res. 131)**, diğer figürin tiplerine kıyasla nispeten az sayıdadır. Ancak çeşitlilik gösterir. Anadolu ve Mısır'da (Alexandria) gelişen bu tarz Hellenistik ve Roma dönemlerinde bütün Akdeniz'i büyülemiştir[1500]. Özellikle Anadolu'da grotesk figürinlerin en yoğun bulunduğu merkezler başta Smyrna olmak üzere Myrina, Ephesos, Priene, Pergamon ve Tarsus'dur[1501]. Mısır ikonografisinden yoğun şekilde etkilenen, yoğunluğu ve çeşitliliğiyle dikkatleri üzerine çeken Smyrna'da en çok tercih edilen konular arasında yer alır[1502]. Bu konular içerisinde zayıf, şişman, hastalıklı erkek ve kadınların varyasyonları dikkat çekmektedir[1503]. Araştırmacılar tarafından "grotesk", "realist" veya "naturalist" gibi farklı ifadelerle tanımlanan Smyrna groteskleri üzerine detaylı bir tipoloji oluşturan ilk ve tek araştırmacı S. M. Besques'tir. Araştırmacı, "grotesk" olarak anılan figürlerin daha çok "realist figürler" olarak adlandırılması

[1500] Mitchell 2013, 275.
[1501] Mitchell 2013, 276.
[1502] Mollard-Besques 1972, Pl. 221-47, 306-323, 324-31; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 57-60; Grandjouan 1961, 24.
[1503] Mollard-Besques 1972, Pl. 303-309; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 57-60; Çekilmez 2017, 80. Smyrna grotesk figürinleri hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. Şakar 2015, 166-183.

gerektiği görüşündedir[1504]. Benzer tiplerin Batı Anadolu'daki farklı merkezlerde görülmesi ve giderek yaygınlaşması bu kentlerin Smyrna ile olan etkileşiminden kaynaklanmaktadır[1505].

İnsan figürünün bozulmuş biçimleri olarak ifade edilen grotesk figürler Hellenistik Dönem'in geniş yelpazesi içinde farklı tiplerde farklı amaçlara hizmet etmiştir. Özellikle bu döneme ait grotesklerinin büyük çoğunluğu pek çok patolojik hastalığı temsil etmesi bakımından büyük önem taşımakta ve hastalıklarından dolayı gerçek insanları temsil ettiği düşünülmektedir. Ancak tüm grotesk figürinler patolojik değildir. Her bir figürün ikonografik yorumlaması için tipolojik ve işlevsel anlamda farklı nesneler olarak ele alınması gerekir. Çünkü ortak olan tek şey abartılı ve çirkin olan görünümleridir. Bu fiziksel özelliklerde ayrı ayrı durumlarla açıklanmalıdır. Bu bağlamda buluntu yerleri oldukça önemlidir. Zira benzer grotesk figürinlerin apotropeik (koruyucu) veya patolojik anlamları buluntu yerlerine göre değerlendirilmelidir[1506]. Groteskler belli bir külte bağlı değildir. Kökenleri ne olursa olsun *apotropaik* karakterler olarak kabul edilmektedir[1507]. L. Giuliani'ye göre, bu türden terrakotta figürinler, dilencilerin ve festivallerde ya da şenliklerde tapınaklarda ya da zenginlerin evlerinde toplananların hayali temsilleriydi[1508]. Garip görünümlü bu figürinler *apotropaik* olarak insanların kendilerini ve aynı zamanda çalıştıkları ve yaşadıkları yerleri korumak için kullanılmıştır. Mezar hediyesi olarak da yine koruyucu bir rol üstlenmiştir[1509]. E. Özer, yayınladığı "Aizanoi'dan horozlu mezar" makalesinde mezara yerleştirilen grotesk erkek başının *apotropaik* anlamda olduğunu belirtir[1510]. M. Çekilmez, Tralleis groteskleri için yine aynı düşüncededir[1511].

Mezarlara bırakılan grotesklerin koruyucu olarak rol üstlenmesi Mısır tanrısı Bes ile ilişkilendirilmiştir. Mısır'da koruyucu rol üstlenen Bes, Mısırın bütün sınıfları tarafından kötülüğe karşı koruyucu güçlü bir tanrı olarak kabul edilmiş, özellikle çocukların, gebe ve doğurmakta olan kadınların korunmasıyla birleştirilmiştir[1512]. Bu bağlamda Yunan kültüründe de tanınan ve yerel kültleri zenginleştiren Bes, grotesk figürlerle birlikte tanımlanmıştır. Besin *apotropaik* bir gücü vardır. Geniş bir yüze ve

[1504] Şakar 2015, 106.
[1505] Çekilmez 2015b, 55; Çekilmez 2017, 80.
[1506] Mitchell 2013, 275.
[1507] Grandjuan 1961, 23 vd.
[1508] Giuliani 1987, 717-718.
[1509] Çekilmez 2017, 81.
[1510] Özer 2016, 9-10.
[1511] Çekilmez 2017, 81.
[1512] Wilkinson 2016, 102; Dasen 1988, 275.

belirgin özelliklere sahip tombul bir cüce olarak tasvir edilir. Uzun boylu bir vücudu ve kısa uzuvları ile çömelmiş bir pozisyondadır[1513]. Bes ile ilişkilendirilen grotesk figürlerde Bes gibi kısa boylu, şişman ya da cüce olarak tasvir edilmişlerdir. Bu şekilde Bes ile ilişkilendirilen grotesk figürler kötü niyetli etkileri kovma gücü ile itibar kazanmış ve çirkinlikleriyle kötü gözü geri çevirmişlerdir. Bu nedenle Mısır kökenli birçok Hellenistik karakter etkilerini arttırmak için daha da çirkin hale getirilmiştir[1514].

Arkaik Dönem'den itibaren Mısırla gelişen ticari ilişkiler sonucu Bes figürü başta Miletos, Rhodos ve Datça gibi kentlerin kutsal alanları ve mezarlarında adak eşyası olarak kullanım görmüştür[1515]. Mısırlı tüccarlar aracılığıyla yayılım gösteren Bes şeklindeki amuletler[1516] ayrıca Karia Bölgesi'nde kırsal bir yerleşme olan Mengefe ve Stratonikeia nekropolünde mezar buluntusu olarak yine karşımıza çıkmaktadır. Mevcut durum Bes'e olan inancın Mısır'dan Anadolu'daki kırsal yerleşmelere kadar nasıl yayılım gösterdiğini açıkça ortaya koymuş, bu yayılım neticesinde yerel kültler ve ritüellerle birleşerek aynı mezar içerisinde adak eşyası olarak kullanım görebilmiştir.

Üç ana tip grotesk figürin vardır: Sahne aktörleri, komik karikatürler ve patolojileri bilinen "portreler". Patolojik grotesk terimi ilk kez W. Stevenson'ın çalışmalarında ortaya atılmış ve bir hastalığın veya patolojik bozukluğun sanatsal bir temsili olan anormal ve deforme figürleri ifade etmek için kullanılmıştır[1517]. Söz konusu figürlerin herhangi bir mitolojik karakterle bağlantılı olmamaları ve direkt olarak hastalıklı bireyleri ifade ediyor olmaları bu figürleri diğer grotesk figürinlerden bağımsız bir kategoride değerlendirilmesi gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır. Bu tip örnekler, antik dönem hastalıkları hakkında araştırmacılara önemli bilgiler sunması açısından da ayrıca önemlidir. Ancak bu durum tamamen sağlam figürinler söz konusu olduğunda mümkündür[1518]. Tıp eğitimi için model olarak ya da gündelik hayattan çekilmiş insanların gerçekçi tasvirlerini sunarak belirgin bir klinik değere sahip olan bu gruptaki örneklerde; kifoz, cücelik, kamburluk, tüberküloz, yarık dudak ve akromegali (devlik) gibi çeşitli hastalıklar ifade edilmektedir. Bu hastalıkların yanı sıra daha az rastlanılan kondrodistrofi, rachitsmo, pott hastalığı, göğüs deformesi, guatr, obezite, hermafroditizm ve hipofiz hastalıkları da figürinlerde açıkça belirtilen tıbbi olgulardan sadece bazılarıdır

[1513] Autiero 2017, 79.
[1514] Dasen1988, 275.
[1515] Çekilmez 2017, 81.
[1516] Autiero 2017, 79.
[1517] Stevenson 1975, 28.
[1518] Süvegh 2014, 149.

Anadoluda ki bazı koroplastik atölyeleri patolojik kusurları gösteren çok sayıda figürin üretmiştir. Bu atölyelerin çalışmaları özellikle tıp okulu olan Anadolu'da Smyrna[1519], Pergamon, Ephesos, Alexandria ve Kos gibi kentlerde yoğunlaşmıştır. Bazı araştırmacılar bu atölyelerin bu okullar için çalışmadığını öne sürmüştür. Araştırmacılara göre bu atölyelerin ilham kaynağı büyük olasılıkla doktora gelen hastaları gözlemlemeleriydi[1520]. Yoğunluğun görüldüğü bu kentler dışında bazı kentlerde de örnekleri görülmektedir. Örneğin Tralleis groteskleri içerisinde bazı figürler şişman, zayıf ve hastalıklı vücutlara sahiptir[1521].

Karikatürize groteskler ise çoğu zaman poatolojik grotesklerle karıştırılmaktadır. Ancak ikisi arasında ki ayrım açıktır. Patolojik eserler portre, karikatürize eserler ise yaratıcı düşüncenin ürünüdür[1522]. Bu alanda birçok araştırmalar yapan, antik dönemde deformasyon konularını ele alan ve konuya farklı açılardan başarılı bir şekilde yaklaşan R. Garland, karikatürize figürlerde sanatçıların belli kurallara bağlı kalmadan gerçekçi tasvirden uzaklaştığını söyler. Mitolojik ikonografiden uzak olan patolojik grotesklerin aksine, karikatürize grotesklerde mitolojik öykülerdeki karakterlerden, kahramanlardan ve hatta tanrılardan faydalanılmış ve bu figürler aşağılayıcı ve komik biçimde tasvir etmişlerdir. Dolayısıyla bu tipin temsil ettiği karakterler komik görünümleri ile ön plana çıkan aşağı sınıftan insanlar ve eğlendirici kişiler olmuştur[1523]. Bu konuda Smyrna ve Alexandria yine başı çekmiştir.

Tiyatro karakterleri ise festivaller ve özellikle Dionysos şenlikleriyle ilişkilendirilir[1524]. Aktörlerin oynadığı karakterlerin karikatürize hallerini temsil ettikleri için diğer grotesk tiplerden kolayca ayırt edilir. Klasik ve Hellenistik Dönem'ler boyunca çok sayıda üretilen söz konusu aktörler tapınak, mezar ve konut komplekslerinde sıkça ele geçirilmiştir[1525]. Antik Yunan tiyatrosu Atina'da Büyük Dionysos Şenliği'ndeki oyunlarla birlikte MÖ 486 yılında başlar ve Yunan komedyasının ustası kabul edilen Menandros'un ölümünden yaklaşık kırk yıl sonra MÖ 250'de sona erer[1526]. Bu süre içinde

[1519] Smyrna'nın bir sağlık merkezi olarak önem kazanması kentte, hekim Hikesios tarafından MÖ 2. yy sonları ya da 1. yy başlarında bir tıp okulunun açılmasıyla başlamıştır. Konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Tozan 2017, 243-256.
[1520] Dasen 1988, 273.
[1521] Çekilmez 2017, 80.
[1522] Mitchell 2013, 280; Sayın 2018, 38.
[1523] Garland 1995, 32-35.
[1524] Dionysiak şenlikleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Bieber 1961, 51-53.
[1525] Işın 2007, 80.
[1526] Menandros tasvirleri ve ayrıntılı bilgi için bkz. Bieber 1961, Fig. 316-323.

komedya önemli iki evreden geçer; Eski Komedya[1527] ve Yeni Komedya[1528]. Eski Komedya, Atina'nın Pelepones savaşlarında kesin yenilgiye uğradığı MÖ 404 yılında sona erer ve seksen iki yıllık bir süreyi kapsar. Ardından yetmiş yıllık bir geçiş döneminden sonra, Büyük İskender'in Yunan dünyasına egemen olduğu MÖ 336 yılında, seksen altı yıl sürecek olan Yeni Komedya evresi başlar[1529]. İzleyicileri eğlendirmekle birlikte, gördükleri ya da bildikleri oyunların hatıra eşyaları olarak da kullanım gören bu grotesk figürlerin büyük çoğunu oluşturan tiyatro karakterleri yeni ve eski komedi aktörlerini tasvir etmektedir[1530]. Ancak tiyatro alanına bağlı Hellenistik grotesk figürinlerin birçoğunun Yeni Komedi oyuncularını betimleyebileceği yaygın olarak kabul görmektedir[1531]. Komedi maskesi taşıyan aktör figürinleri "Eski Komedi" tiplemeleriyle MÖ 5. yy'dan itibaren görülür. "Yeni Komedi" de ise aktörlerin yüzlerinde taşıdıkları maskelerden çok giydikleri kostümlerde bir değişiklik olmuştur. Eski ve Orta komedinin takma iri phalloslu tasvirleri Yeni Komedi de yerini günlük hayattan seçilen normal giysili sahnelere bırakmıştır[1532].

Antik dönem kentlerinde çok sayıda kullanım gören grotesk figürlerin MÖ 5. yy'da itibaren görüldüğü kabul edilse de, N. Himmelman bu abartılı "realistik" üslubun koroplastik sanatında MÖ 3'yy'ın ortalarından itibaren yayılmaya başladığını ve en yoğun üretildiği zamanın ise MÖ 3. yy'ın son çeyreği ile MÖ 2. yy başı olduğunu kabul eder. Birçok merkezde birden görülüp yayılması ise MÖ 2. yy başından itibaren Geç Hellenistik Dönem süresince gerçekleşir[1533].

Kazılarda ele geçen ve figürinlerin yorumlanmasını zorlaştıran bazı koşulların Stratonikeia örneklerinde görülmemesi oldukça büyük bir şanstır. Müzelerde yer alan grotesk figürlerin çoğunluğu özel müzelere koleksiyonerler aracılığıyla girmiştir ve muhtemelen 19. yüzyılın sonlarından itibaren devam eden yasadışı kazılarda ortaya çıkarılmışlardır. Varsayılan buluntular arasında en önemli iki bölge Smyrna, Mısır ve özellikle Alexandria'dır[1534]. Farklı müzelerde sergilenen grotesk figürinlerin çoğunluğunu vücuttan kırılmış başlar oluşturmaktadır. Mevcut durum Hellenistik Dönem koroplastları tarafından kullanılan üretim teknikleriyle de ilişkilidir. Böylece kırık

[1527] Eski ve Orta Komedya hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Bieber 1961, 37 vd.
[1528] Yeni komedya hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Bieber 1961, 87 vd.
[1529] Yüksel 1990, 557; Sayın 2018, 39.
[1530] Garland 1995, 110; Mitchell 2013, 275, 277-278; Sayın 2018, 39.
[1531] Süvegh 2014, 151.
[1532] Işın 2007, 81.
[1533] Himmelman 1983, 30; Işın 2007, 82; Çekilmez 2017, 80.
[1534] Mitchell 2013, 275; Süvegh 2014, 143.

parçalardan oluşan grotesk figürinlerin asıl anlamını ortaya çıkarmak bu şekilde güç olmaktadır[1535].

Stratonikeia grotesklerinin buluntu yerleri bellidir ve tümü alt ve orta sınıfı temsil eder **(Res. 131).** Bu nedenle nasıl bir amaca hizmet ettiği de açıkça ortadadır. Tek sorun farklı tiplerdeki bu grotesk figürlerin karakter analizidir. Stratonikeia örneklerini incelediğimizde pek çok hastalığı temsil eden patalojik groteskler görülmez. Patolojik hastalıklar içerisinde değerlendirilen cücelik ise Stratonikeia eserlerine farklı bir şekilde yansımıştır. Mevcut durum cüce sınıfına giren bu tiplerin Bes ile ilişkilendirilebileceği yorumunu doğurmaktadır.

Resim 131

Groteskler göre kısmen düzgün olup, abartılı ve güldürücü olarak tasvir edilen köle, dilenci ve genellikle aşağı tabakadan olan figürler ise karikatür olarak adlandırılmaktadır[1536]. Stratonikeia groteskleri karikatürize ve tiyatro karakterleri olmak üzere bu iki grup içerisinde değerlendirilir. Karükatirist yaklaşım sınırlı ölçüdedir. Oldukça sade ve abartısızca günlük hayattan alınmış konuları içerir. Böylece yukarıda detaylı bir şekilde ele aldığımız iri phallosların ve abartılı deformasyonların işlendiği, çeşitliliği ile bol miktarda grotesk örnekler sunan Alekandria ve Smyrna örneklerinden ayrılır. Buna karşın günlük hayattan konuların içine az miktarda karikatürist bir anlatımda katılarak çalışılmış Güney İtalya (Tarent, Capua, Cumae), Patara ve Tarsus örneklerine daha çok yaklaşır. Günlük hayattan konuların mezar konteksti içinde kullanımına ait en erken örnekler Tanagra'dan Erken Klasik Dönem mezarlarından gelir. Mezar buluntularının haricinde bu tür anlatımların Arkaik Dönem'den itibaren kutsal alanlara ve mezarlara bırakılan vazolar ya da terrakotta levhalar üzerinde de tasvir edildiği göz ardı edilmemelidir[1537].

[1535] Süvegh 2014, 143-144.
[1536] Havelock 1971, 112, Fig. 83.
[1537] Işın 2007, 60.

6.8.1 Erkekler

6.8.1.1 Kasap Pozunda (K.260)

Aldağ nekropolü, 34 numaralı mezarda **K.269** ile aynı konteks içerisinde ele geçmiştir. Bir mezarda birden fazla grotesk figüre rastlanması, grotesklerin kazılarda sayıca en az olan grubu temsil ettiği düşünülürse oldukça iyi bir sayıdır. Figür, yüzünde grotesk bir anlatım taşımakla beraber günlük hayattan bir kompozisyon içerir. Özellikle esnaflar bu konuda koroplastlara ilham vermişlerdir. Stratonikeia örneğinde yaşlı bir kasap, kafatasının düzensiz şeklini ortaya koyan kel başıyla tasvir edilmiştir. Kel erkek betimlemeleri genellikle grotesklerin tipik özelliklerindendir. Yalnızca belden aşağısını örten üçgen bir örtüsü vardır. Yanında bulunan üçayaklı platform üzerinde bir domuz başını kesmek üzeredir. Benzer ikonografi Lipari'den MÖ 4. yy'a tarihlenen güney İtalya vazosu üzerinde tasvir edilmiştir[1538]. Vazo üzerinde Yeni Komedya'dan bir tiyatro sahnesi konu edilmiştir. Çoklu bir kompozison hâkimdir. Büyük bir bıçakla kestiği yarı ton balığı satan bir balık satıcısını ve kısa gövdede büyük bir baş ve kel alna sahip müşteriyi tasvir eder. Balığın üzerinde yer aldığı üçayaklı platform Stratonikeia örneğiyle benzerdir. Örneğimizden farklı olarak ton balığı siparişi hazırlayan yaşlı bir adam tasvir edilmiştir. Doldurucu motif olarak balık figürü kullanılmıştır. Yaşlı adamın giysisi Stratonikeia örneğinde görüldüğü gibi belden üstünü açıkta bırakmıştır. Örneğimizde görülen ve sadece bel bölgesini kapatan üçgen örtü, vazo tasvirinde görüldüğü kadarıyla diz altına kadar uzanmıştır.

Her iki tasvirde de görev üstlenmiş iki yaşlı figür tasvir edilmiştir. Satışı yapılan ürünler olan domuz eti ve balık etidir. Et, sıradan vatandaşlar tarafından nadiren yeniyordu. Ancak özel durumlar için dükkânlardan satın alınabiliyordu. Ayrıca festivallerde kurban edildikten sonra vatandaşlara dağıtılıyordu. Özel şölenler, düğünler için ise ücretli aşçılar görev alıyor ve misafirin zevkine göre menüyü ayarlıyorlardı[1539]. Bu bilgiler ışığında, Stratonikeia örneği **(K.260)**, festivallerde görev alan alt sınıftan bir vatandaşı temsil ediyor olmalıdır. Yüzündeki kaba anlatım ve başın kel olması grotesk bir anlatım taşır. Koroplastik sanatı içerisinde benzer bir anlatımla karşılaşılmamış olması bu figürün kente özgü olduğunu gösterir.

Belden aşağısını örten üçgen peştamal, kontekstindeki gladyatör (**K 98)** figürü ile benzerdir ve aynı işçiliği gösterir. Bir diğer benzerlik duruş pozisyonlarıdır. Sağ tarafta

[1538] Thompson 1993, Fot. 9; Bieber 1961a, Fig. 414.
[1539] Thompson 1993, 10.

yer alan gladyatörün **(K.98)** hamla yaparken almış olduğu pozisyon örneğimizle neredeyse aynıdır. **K.98**, "Dionysisos" atölyesi üretimidir ve her iki örneğinde kil renkleri (5YR 6/4) aynıdır. Tüm bu benzerlikler her iki eserinde aynı atölye üretimi olduğunu gösterdiğinden, kontekstine göre MS 2. yy'a ait olmalıdır.

K.98

K.260

6.8.1.2 Sarhoş İhtiyar (K.261)

Bu grup tek örnekle **(K.261)** temsil edilmektedir. Kabasakız nekropolü, mezar buluntusu olan figürde zemin üzerine basan ihtiyar, kambur, cüce bir adam karikatürvari tasvir edilmiştir. Vücudundaki orantısızlıktan cüce olduğu bellidir. Kuşkusuz içki içmiş, sarhoş, kambur kölelerin gerçekçi betimlemelerinden biridir. Hareketlerinden dans ettiği ortadadır. Sarhoşluğun etkisiyle yüzünde yumuşak ve mutlu bir ifade yaratılmıştır. Tüm yüzeyde kırmızı renkte boya izleri rahatlıkla görülebilmektedir. Oldukça iyi korunan bu figürün tam bir benzeri yoktur. **K.260**, **K.262**'de görüldüğü gibi başı kel olarak verilmiştir. Belin alt kısmında dökülen kuşak pahallosu açıkta bırakmıştır.

Erken Hellenistik Dönem'e tarihlenen benzer Mısır[1540] örneğinde realist karakter olarak geçmekte ve cüce olarak görülen bu karakter Mısır'da günlük yaşamın temsili olarak görülmektedir. Örneğimizden farklı olarak phallos beli çevreleyen kumaş altından yere doğru uzanmaktadır. Yine örneğimizde görüldüğü gibi keldir ve dans eder şekilde tasvir edilmiştir. Benzeri olmayan bu figürin, kentteki festival sahnelerine değinen konulardan biri olduğu kesindir. Yapım tekniğine göre Hellenistik Dönem'de yapıldığı bellidir. Kontekstine göre mezarın kullanım evresi MÖ 3. yy'ın ortası-MÖ 3. yy'ın sonu-MS 2. yy'ın 2. yarısıdır. Kontekstinde bulunan benzer stildeki **(K.90)** örneklere göre MÖ 2.-1. yy'a tarihlenmiştir.

6.8.1.3 Şarap Karan (K.262)

Tek örnekle temsil edilmektedir **(K.262)**. Yarı giyimli verilen orta yaşta erkek

[1540] Besques 1992, Pl. 79, D 4534-H: 11,3 (b) (Erken Hellenistik).

figürin yürür vaziyette, dirsekten bükerek yukarıya kaldırdığı sol eliyle, sırtının üzerinde çift kulplu bir çömlek, sağ elinde de açık mavimsi gri renkte bir maşrapa taşımaktadır. Yüzü sarı renktedir. Krater dâhil olmak üzere tüm yüzeyde kırmızı renkte boya izleri yer yer korunmuştur. Figür, yüzünde grotesk bir anlatım taşımakla beraber günlük hayattan bir kompozisyon içerir. Öne eğik vaziyette olup, taşıdığı yükün altında eziliyor gibidir. Saçları kazınmış, geniş kemikli yüz köşeli, göz çukuru belirgin, gözler pörtlek, göz kapakları kalın ve şişkin, burun geniş, basık ve yayvan, kulaklar orantısız olup ağzın biçimi bozuktur. Kişinin taşıdığı yükün altında ezik durumdaki gerçekçi duruşu köle betimlemesini akla getirmektedir. Muhtemelen kentte yapılan bir festivalde şarap karacaktır. Kölelerin betimlendiği günlük hayat sahnelerini içeren ve vücutlarında yaptıkları ağır işlerin izlerini taşıyan bu gerçekçi figürinler MÖ 2. yy'dan itibaren sıkça görülür[1541]. Bu figürinin doğrudan benzer bir örneği yoksa da küfe taşıyan Patara[1542] örneği, tulum üfleyen Smyrna[1543] örneği ve krater başına çökmüş kambur groteski betimleyen Troia[1544] örneğine ait köle figürinlerinden söz edilebilir. Köle tasvirli figürinler özellikle Hellenistik Dönem'de oldukça yaygın görülmektedir. Örneğimizde benzer ikonografilerden yola çıkarak sol omuzu üzerinde krater taşıyan, günlük hayatta/festivalde iş başında sıradan bir köylü ya da köleyi temsil ediyor olmalıdır. Baş ve yüzdeki detaysız anlatım ve portre özelliklerinin kaba işçiliği ile MÖ Geç 1. yy-MS 1. yy başına tarihlenmesi uygun olacaktır.

6.8.1.4 Sepet Taşıyan **(K.263)**

Parça niteliğindeki eser **(K.263)** sepet tutan, dirsekten bükük sol koldan oluşur. Batı Sur duvarının kuzeyinde yapılan sondaj çalışmasında ele geçmiştir. Sepet, alt tabaka ile karakterize edilir. Kişinin düşük pozisyonuna işaret eden sepet günlük sahnelerin betimlendiği figürinler haricinde yoğun olarak grotesk figürlerle beraber kullanılmıştır. Benzer sepet taşıyan örnekler Smyrna[1545] ve Mısır [1546] gibi merkezlerde karşımıza çıkar. Özellikle Mısır kökenli grotesk örneklerde sepet ile tasvir edilen örnekler yoğundur. Sepet taşıyan Ithyphallik betimli grotesk dans eder şekilde verilmiştir[1547]. Louvre Müzesi'nde sergilenen ve MÖ 2. yy'la tarihlenen çok yakın benzeri, çiftçi ya da sokak

[1541] Rous vd. 2015, 85.
[1542] Işın 2007, 59, K.31 (MÖ 1. yy'ın ortaları).
[1543] Rous vd. 2015,172, K.122 (Hellenistik).
[1544] Tavukçu 1999, 368, Lev. 46, Kat. No. 182 (MÖ 1. yy).
[1545] Ballet-Jeammet 2011, 81, Fig. 9 (MS 3. yy).
[1546] Simone 2015, 172.
[1547] Simone 2015, Şek. 79.

satıcısı olarak ön görülen Myrina[1548] ve Pergamon'da[1549] görülür. Grotesk tasvirleri ise Pergamon[1550] ve Myrina'da[1551] görülür. Her iki örnekte de aynı modelin tekrarlandığı Ithyphallik bir anlatım söz konusudur. MÖ 2. yy 2. yarısı-MÖ 1. yy. başlarına tarihlenen Pergamon örneğinde kısa khiton ve manto giyimli, başı kel olarak tasvir edilen bir çiftçi karikatürize tasvir edilmiştir. Her iki omuzuna asılı üzüm dolu sepeti taşır. Sağ eliyle taşıdığı sepet örneğimizle benzerdir. **K.263**'ü, benzerlerine göre MÖ 3.-2. yy aralığına önermek istiyoruz.

6.8.1.5 Aktör **(K.264-K.265)**

Hellenistik grotesk figürinlerin birçoğunun esas olarak tiyatro alanına bağlı olduğu ve "Yeni Komedi" oyuncularını betimleyebileceği yaygın olarak kabul görmektedir. Bu grup, Klasik Dönem'den beri üretilen, Hellenistik ve Roma dönemlerinde kullanımı daha da artan tiyatro ile bağlantılı iki örnekle **(K.264**, **K.265)** temsil edilmektedir. "Yeni Komedya"dan etkilenen aktör figürinlere ait başlarda, komedi maskı tasvir edilmiştir. Bu komik aktörler taktıkları maska bakılırsa muhtemelen bir köle rolünü oynamaktadır. Köleleri karikatürize eden aktörler, MÖ 4. yy sonundan itibaren gelişen "Yeni Komedi" tiyatrosunda sık görülür. T. B. L. Webster'in tanımladığı gibi MÖ 3.-2. yy'dan itibaren görülen aşçı köle tipine aittir[1552].

Yeni Komedi oyunlarında çoğunlukla günlük yaşamdan temaların işlendiği ve oyuncuların kıyafetlerinin normal günlük kıyafetlere yakın olduğu için, daha önceki tiplere kıyasla orantısız şekilde büyük boyutta olan tiyatro maskelerinin küçültülmüş olması bu tip figürinlerin maske takan bir oyuncuyu mu gösterdiği ya da sadece bir figür mü olduğunu belirlemek çoğu zaman zordur[1553]. Bu tip figürinler ikonografik olarak, Yunan tiyatrosunun tragedya ve komedya türlerindeki çeşitli karakterleri örnek alır. Tiyatro sanatının farklı dönemlerine ait karakter, kostüm ve aksesuarlar, bu tip figürlerin tanımlanması ve özellikle de tarihlendirilmesi konusunda oldukça yardımcıdır[1554]. Stratonikeia'nın yerel atölyelerinin bu tipteki figürinlerin üretiminde, MÖ 4. yy'ın sonunda ortaya çıkan Yeni Komedya türündeki eserlerden ve karakterlerden

[1548] Mollard-Besques 1963b, Pl. 175, b-MYR 330, g- MYR 329; Pottier vd. 1888, XLVII; Ballet-Jeammet 2011, 56, Fig 1.
[1549] Töpperwein 1976, 108, Taf. 69, 453.
[1550] Japp-Schwarzer 2015, 255, 263, Şek. 20.
[1551] Mollard-Besques 1963b, Pl. 175, c-MYR 332; Pottier vd. 1888, XLVII; Ballet-Jeammet 2011, 61, Fig 12. Sepet taşıyan tiyatro figürini aktör için ayrıca bkz. Bieber 1961, 101, Fig. 382.
[1552] Webster 1995, 134, Lev. 18, KT2 ve 3.
[1553] Süvegh 2014, 151.
[1554] Şakar 2015, 183-185.

etkilendikleri görülmektedir.

Değerlendirmeye aldığımız her iki örnekte de yüzlerindeki abartılı gülümseme karikatürize edilmiştir. **K.264**, Lagina Hekate Tapınağı naos buluntusu olarak ele geçmiş olup adak konteksti içinde kullanım görmüştür. Küçük bir figürine ait olup mask takmış bir aktör betimlemesidir. Başında rozet ve yapraklardan oluşan bir çelenk taşır. Kısa sakalı ve iri patlak gözleriyle aşçı köle tiplemesinde değerlendirilir. Ağzı yarım açıktır. Kontekstine göre MÖ 2. yy'ın 2. yarısına tarihlenmiştir. **K.265**, Stratonikeia Anıtsal Yapı'da ele geçirilmiş ve yine adak konteksti içinde kullanım görmüş komedi maskına aittir. **K.264**'e göre yüzeysel anlatımıyla daha geç bir tarihten olmalıdır. Aynı tabakadan çıkan diğer parça figürinler de göz önünde bulundurularak MÖ 1. yy içine tarihlenmiştir.

Benzer örnekler Smyrna[1555], Lipari[1556], Yunanistan/Areopagus[1557], Louvre Müzesi[1558], Yunanistan[1559] gibi merkezlerinde karşımıza çıkar. Çoğunlukla doğrudan tiyatro veya Dionysos kültleri ile ilişkilendirilen bu figürinlerin benzer örnekleri örneğimizde de olduğu gibi adak kontekstlerinde bulunmuşlardır.

6.8.1.6 Cüce (K.266-K.267)

Cücelik, en eski zamanlardan bu yana muhtemelen en yaygın olarak tasvir edilen patolojik bir bozukluktur. Edebi kanıtları çok zayıf olmakla birlikte patolojik groteskerdeki cücelik ikonografisinde orantılı ve orantısız olmak üzere iki tip büyüme bozukluğu betimlenmiştir. Ancak bu tipteki cüceliğin hiçbiri insanların hayatlarını etkilememiş aksine, kısa insanlar her zaman çok aktif görünmüşlerdir. Örneğin büyük nesneler taşıyabilir, köpeklerle koşabilir, spor salonunda antrenman yapabilir ve genellikle büyük bir canlılıkla dans edebilirler[1560].

Bu konu irdelenirken bir başka sorunun cevabını da kendiliğinden getirmiştir. Antik dönemde cücelere bakış açısı nasıldı? Ya da toplumda oldukları yerdeler miydi? Bu soruların cevabı "grotesk" olarak adlandırılan ve Hellenistik Dönem'de ortaya çıkan figürin grupları tarafından desteklenmektedir. Koroplastlarında aşina oldukları cüceler erkek ve kadını[1561] temsil etmekte, çeşitli duruşlar ve pozlar sergilmektedir. Toplumca reddedilmeyen bu tipler toplumda yer bulmuş ve Stratonikeia örneğinde görüldüğü gibi

[1555] Rous vd. 2015, 92, K.56 (Hellenistik).
[1556] Iannace 2015, 87, Fig. 8.
[1557] Thompson 1959, 140-141, Pl. 29, No. 27 (MÖ 3. yy).
[1558] Besques 1972, 177, Lev. 248a, D1259.
[1559] Thompson 1957, Pl. 29, No. 27 (MÖ 3. yy).
[1560] Dasen 1988, 275-276.
[1561] Yunan dünyasında kabul görmeyen kadın cücelerle ilgili bkz. Dasen1988, Pl. 6-c.

bir boksörü **(K.266)** temsil edebilmiştir.

6.8.1.6.1 Atlet/Boksör (K.266)

Tek örnekle temsil edilen bu tipte **(K.266)**, baş ile gövde arasındaki oransızlık bu figürün bir cüce betimlemesi olduğunu göstermektedir. Karikatürleştirme amacı olmadan gerçekçi bir şekilde çalışılmış olup normal büyüklükte bir üst gövde, kısa uzuvlar ve kısa bir boyun şeklinde tanımlanabilir. Cüceler çoğunlukla hizmetçi ya da dansçı olarak sık tasvir edilsede, çıplak olarak betimlenen örneğimiz bir boksörü temsil etmektedir. Vücut bir yana dönük ve gergin vaziyettedir. Figür oldukça küçük ve stilize edilerek yapılmasına rağmen yüzdeki ifadeli anlam ilk bakışta göze çarpmaktadır. Bakışlar bir hedefe odaklanmış gibidir. Başı kel, kulaklar karnabaharı andıran güreşçi kulağı şeklindedir. Cinsel organının açıkta görünür olması itafallik yönünü gösterir. Örneğimizde dikkati çeken konu ise benzer cüce örneklerinde görülen abartılı phallosun betimlenmemesidir. Mevcut durum ancak şu şekilde açıklanabilir. Bu tipteki figürlerin modellenmesi kültürlere göre değişiklik gösterebilmektedir. Farklı kültürlerde bazı fiziksel özellikler daha abartılı tasvir edilirken bazı kültürlerde ise tam tersidir ve bu ikonografik seçimler tıbbi nedenlerle açıklanamaz. Bahsettiğimiz gibi burada kültürler devreye girmektedir. Antik Mısır'da cüceler, çok kısa uzuvlarla ve normal yüzlerle tasvir edilirken aşırı büyük bir phallos Hellenistik ve Roma dünyasında ortak bir özelliktir. Cüceler Mısır'da güneş tanrısına, Yunanistan'da ise satyr ve dionysiak dünyasına yakındır[1562].

Koroplastik sanatı içinde ikonografik anlamda örneğimizle paralellik gösteren yakın bir benzeri bulunamamıştır. Ancak Tralleis[1563] buluntusu manto giyimli grotesk erkek figürün baş ve yüz yapısıyla oldukça benzerdir ve çağdaş olmalıdır. Kontekstine göre mezarın kullanım evresi MÖ 3 yy-MÖ 2. yy ile MS 2. yy'dır. **K.266,** benzer Tralleis örneğine göre MS 1. yy'ın 2. yarısına tarihlenmiştir.

6.8.1.6.2 İtafallik Betimli Yaşlı Adam (K.267)

Dörtgen postament kaide üzerinde cepheden *ithyphallic* betimli cüce bir erkek figürü betimlenmiştir. Kısa boylu erkek figürü diz kapağının üzerine gelen kısa bir tunik giymiştir. Tunik üzerinde birbirine paralel, yarım ay şeklinde, yukarıya doğru daralan belli belirsiz kıvrımlar yer almaktadır. Sakal boynu örtmüş olup tuniğin yaka kısmı sakalın altından belli olmaktadır. Bacakları çıplaktır. Vücuda göre büyük olan başta yüz

[1562] Dasen 1988, 276.
[1563] Çekilmez 2017, 163, Lev. 107, 108/ Kat. No. 94-96 (MS 1. yy'ın 2. yarısı).

sakallı ve bıyıklıdır. Yanaklar çökük, kulaklar kepçe şeklindedir. Yüz hatları sert şekilde işlenmiş olup alın kırışıktır. Erkeklik organı, iki bacak arasında sarkık şekilde verilmiştir. Sağ ayak parmakları işlenmiş olup sol ayak düz bırakılmıştır. Örneğimizin buluntu yeri belli değildir. Stilistik bir değerlendirme üzerinden de bir tarihleme önerisinde bulunmak oldukça güçtür. **K.267** yapım tekniğine göre MS 1. yy'a tarihlenmiştir.

6.8.2 Kadınlar

Stratonikeia koroplastiğinde erkek figürinlerin egemen olduğu grotesk tipler içerisinde kadın figürler tek örnekle temsil edilmektedir.

6.8.2.1 Obez/Çıplak Kadın **(K.268)**

Kabasakız nekropolü 7 no'lu mezar buluntusu olarak ele geçen figür **(K.268)** alçak dörtgen kaide üzerinde ayakta duran, dolgun vücut hatlarına sahip, her iki elini beline koymuş çıplak bir kadını temsil etmektedir. Yüz hatları çirkin ve kabadır. Alın kırışıklığından yaşlı bir kadını temsil ettiği anlaşılmaktadır. Stratonikeia örneğinin çok yakın benzerleri Smyrna[1564] **(Res. 132)**, Boeotian[1565] **(Res. 133)**, Cyrene[1566] **(Res. 134)**, Mısır'da[1567] **(Res. 135)** ele geçmiştir. G. Şakar'ın doktora tezi kapsamında ele aldığı Smyrna örneği, kültler başlığı altında alt başlık olan ve "Baubo" olarak tanımlanan figürin grubu içerisinde değerlendirilmiştir. Baubolar, Mısır mitolojisine ait bir tiptir[1568]. Bir kısım araştırmacı Mısır mitolojisine ait bir tip olduğundan bu isimle adlandırmanın yanlış olduğu görüşündedir. "Baubolar" çıplak, bacaklarını açarak yere çömelmiş vaziyette, karın kısmı hamile bir kadınınki gibi şişkin, genellikle bir eli ile cinsel organını işaret etmekte olan, bazen her iki eli havada, bazen de doğum yapar vaziyette tasvir edilmiş kadın figürinleri olarak literatürde yerini almıştır. Bu tipin ayakta olan versiyonları da bulunmaktadır. Bu tipteki şişman ve deforme olmuş vücut hatlarına sahip tombul ve komik suratlı bu figürler, Eleusis/Demeter kültüna ait mitolojide yer alan, Demeter Kore'yi ararken yardımcı olan yaşlı bakıcı "Baubo" ile özdeşleştirilmektedir. Barret, bu figürlerin İsis-Hator ikonografisini işaret eden taçlar ve takılar taşımasına dayanarak, bu kültle ilgili olduklarını öne sürmektedir. Bailey ise bu figürlerin korunmaya yardımcı *apotropaik* nesneler olarak kullanıldığı görüşündedir[1569]. Başı korunmuş olan örneklerde yüz fizyonomisinin çirkin, gülünç ve korkunç olması Bailey'in öne sürdüğü, *apotropaik*

[1564] Şakar 2015, 69, Kat. No. 10, Şek. 67 (Ayakta "Baubo" Figürini, MÖ 1. yy-MS 2. yy'ın başı).
[1565] Besques 1992, Pl. 38a (MÖ 4. yy'ın 3. çeyreği), Pl. 38b; Ballet-Jeammet 2011, 57, Fig. 3.
[1566] Ballet-Jeammet 2011, 46, Fig. 3.
[1567] Besques 1992, Pl. 73b (MS 3. yy'ın başları).
[1568] "Baubo" mitolojisi için bkz. Bonnefoy 2000, 114-115.
[1569] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 55, 332; Şakar 2015, 162-163.

işleve sahip oldukları fikrini desteklemektedir. C. Grandjouan, Atina Agorasında ele geçen obez çıplak şişman kadın figürlerini "Baubo", "Kottyto" gibi Mısır'daki bazı kadın tapınak görevlileri ile ilişkilendirmektedir **(Res. 136-138).** Araştırmacı ayrıca İmparatorluk döneminde tiyatro ve grotesk figürler arasındaki farkın azaldığını ve bu grotesklerin kökeni ne olursa olsun *apotropaik* figürler olarak kabul edilmesi gerektiği görüşündedir. Hatta birçok groteskin eski formlarını koruyarak modern zamanlarda hala iyi şans takıları olarak kullanıldığını söylemektedir[1570].

Mezar buluntusu olarak ele geçen Stratonikeia örneğini **(K.268)** belirli bir kült doğrultusunda "Baubo", "Kottyto" gibi Mısır'daki bazı kadın tapınak görevlileri ile kesin olarak ilişkilendirmek çok doğru olmayacaktır. Ancak C. Grandjouan'ın da dediği gibi hangi kültle ilişkili olursa olsun bu tipteki groteskler, *apotropaik* figürler olarak kabul edilmelidir. Mezar hediyesi olarak ele geçen Stratonikeia örneğinin de *apotropaik* yani koruyucu özelliğinden dolayı ölünün yanına bırakılmış olduğu kesindir. Ancak kült ile ilişkisinin olup olmadığı yoruma açıktır. Benzer bir örnekten hareketle böyle bir sonuca ulaşmanın da doğruluğu tartışılmalıdır. C. Grandjouan'ın Atina Agora'sında bir kült içerisinde değerlendirdiği obez, çıplak kadınlar Stratonikeia örneğiyle oldukça benzerdir. MÖ 3. yy'ın ortalarına tarihlenen ilk örnekte[1571] **(Res. 136)** baş eksik olup, obez ve çıplak betimlenmesinin yanı sıra göğüslerin göbek üstüne kadar sarkması, göğüs uçlarının abartı şekilde belli edilmesi ve göbek altında yağlanmaya bağlı olarak oluşan katlanma çizgisinin verilmesi incelediğimiz örnekle neredeyse aynıdır. MÖ 2. yy'ın ilk yarısına tarihlenen ikinci örnekte[1572] **(Res. 137)** ise vücutla beraber başıda korunmuştur. Göğüsler yine göbek üzerine sarkmış, göğüs uçları abartılı olarak belirtilmiştir. Ancak göbek Stratonikeia örneğine göre ve yukarıda karşılaştırma yaptığımız Atina örneğine göre daha şişkin olup hamile görünümündedir. Saç ve portre özellikleri yine incelediğimiz örnekten farklıdır. Üçüncü örnek[1573] **(Res. 138)** ise sadece bir başa aittir. MÖ 2. yy'a tarihlenen figür, obez ve çıplak bir kadının başı olarak değerlendirilmiştir. Portre özellikleri Stratonikeia örneğiyle oldukça benzerdir. Saçların ortadan ayrılıp arkada topuz yapılması, yuvarlak ve dolgun bir yüz, burnun geniş ve basık verilmesi, hafif çatık kaşlar, buna bağlı olarak ve yaşlılığın ifadesi olarak alında oluşan kırışıklıklar, üst dudağın martı şeklinde olması örneğimizle aynıdır.

Bir diğer benzer örnek yine Boeotia'da ele geçmiş ve tiyatral figür grubu içerisine

[1570] Grandjouan 1961, 23, 24.
[1571]Grandjouan 1961, Pl. 30, 1076.
[1572] Grandjouan 1961, Pl. 16, 617.
[1573] Grandjouan 1961, Pl. 16, 627.

dahil edilmiştir **(Res. 139)**. Stratonikeia örneğinde olduğu gibi obez ve çıplak olarak tasvir edilen kadın figür aynı zamanda fahişe olarak da yorumlanmıştır. Bu ve benzeri örnekler (kadın, köle, hetaira, yaşlı, sakat, hasta vb.) Antik Yunan toplumunda "Öteki" olarak kabul edilen figür tasvirleri içerisinde değerlendirilmiştir. "Öteki" olarak kabul edilen bu figürler 4. yy. sanatı örnekleri olarak ortaya çıkmıştır. Bu eserlerin tiyatral figürler olduğu, özellikle de Atina'nın Antik Yunan Komedi Tiyatrosunun Eski ve Orta döneminde (Aristophanes'in son dönem eserlerindeki gibi) görülen tiplerden ilham aldığı belirtilmektedir. V. Jeammet, bu dönemin tiyatro sanatının, toplumun yanı sıra tek tek bireyleri ve onlardaki eksiklikleri, tuhaflıkları, noksanlıkları da ele aldığını belirtir. Boeotia örneğiyle benzer, genellikle çıplak ya da bazen de sadece göğüsleri açıkta olacak şekilde, bazen dövmeli, kolları bazen kıvrık şekilde betimlenmiş, cinsiyet özellikleri gülünç olacak şekilde abartılı işlenmiş bu örneklerin tüm Grek dünyasında bir sirkülasyonunun olduğu görüşündedir[1574].

Resim 132: Şakar 2015, 69, Kat. No. 10, Şek. 67

Resim 133: Besques 1992, Pl. 38a

Resim 134: Ballet-Jeammet 2011, Fig. 3

Resim 135: Besques 1992, Pl. 73b

K.268

Resim 136: Grandjouan 1961, Pl. 30, 1076

Resim 137: Grandjouan 1961, Pl. 16, 617

Resim 138: Grandjouan 1961, Pl. 16, 627

Resim 139: Jeammet 2014, Fig. 3

[1574] Jeammet 2014, 10-11, Fig. 3 (MÖ 350-300).

6.8.3 Hayvan Karikatürleri **(K.269-K.270)**

Antik dönem karikatürleri, mizahi tarihinin yanı sıra insanın ve hayvanın ilişkisine de değinmektedir. Farklı rollerine rağmen, hayvan her zaman "öteki" olarak kalır. Hayvan karikatürlerinin gerçek oluşumunu kesin olarak ifade etmek zordur ve hangi bağlamda kullanıldıkları tartışmalıdır. Bu konu farklı boyutlarıyla irdelenmiştir.

Hayvan karikatürleri insan yetersizliklerinin ya da kusurlarının bir işareti olarak kullanılmıştır. Sadece istisnai durumlarda hayvan yüceltme sembolü olarak kullanılmıştır. Örneğin İskenderi'in portrelerinde karakteristik saç modeli asil, soylu bir hayvan olma özelliğine sahip aslan yelesidir. Aslanın fizyonomik özelliğini açık bir şekilde aktarmıştır. Büyük Konstantin portresinde de aslanın özellikleri tanınır.

Tek tek hayvanlar ve karakterizasyonları çok sık kullanılmıştır ve çok büyük öneme sahiptir: cesur aslan, kurnaz tilki, korkak tavşan, aptal eşek, kötü niyetli maymun, kirli domuz. Hayvanların ahlaki kriterler temelinde böyle bir değerlendirmesi yapılmıştır. Yani her hayvana, insana özgü bir karakter atfedilmiştir. Amaç, izleyicilerin dışarıdaki insanlara benzeyen bu kişilerin karakterlerini değerlendirebilecekleri bir model olarak hizmet etmeleri gerektiğidir. Bu insanların hayvanlarla olan benzerliklerini ve o hayvana atfedilen özellikleri insanda da daha yakından görmek mümkün olmaktadır. Bugün bile hala komik bir stilistik araç olarak kullanılmaktadır. Hayvan karikatürüne ait örnekler koroplastik sanatı dışında çok çeşitli sanat türlerinde -bronz heykeller, lambalar, duvar resimleri - tasvir edilmiştir[1575]. Ancak söz konusu grotesk temsil biçimleri daha çok terrakotta eserlerde tercih edilmiştir. MÖ 6. yy'dan beri var olan hayvan karikatürleri olgusunun zamansal odağı Hellenistik ve Roma İmparatorluk Çağı'nda yatar.

Stratonikeia örneklerinin mezar buluntusu olması daha doğrusu geldiği yerin net bir şekilde biliniyor olması yorumlamamızı kolaylaştırmaktadır. Yorumlama yaparken bu grotesk grubunu üreten toplumun yapısına da bakmak gerekir.

6.8.3.1 Maymun Pozunda **(K.269-K.270)**

Bu grup, mezar buluntusu 2 örnekle temsil edilmektedir ve bir maymunu andırır. Romalılar arasında maymun bir evcil hayvan ve eğlence ya da hiciv nesnesiydi. Hayvan eğitildi ve halk arasında sergilendi. Maymun adı, taklit edici bir insanı karakterize etmek için kullanıldı.

Giysi olarak cucullus, Mısır'dan gelen tüm bu örneklerde maymunun yazma ve

[1575] Koroplastik sanatında kullanılan hayvan karikatürleri için bkz. Winter 1903 (II), Pl. 411: 1-8.

okuma aktivitesi ile bağlantısına işaret eden çeşitli kombinasyonlarda görülmektedir. Genellikle açık hava etkinlikleri için tasarlanan ve çoğu zaman köleler tarafından giyilen ve bulunduğu nüfusun düşük seviyesine işaret eden cucullus, Stratonikeia örneğinde de hayvanın tek giysisidir. Mısır örneklerinde tam zıtlık yaratması için cucullus giydirilen maymunlar bilginler ve öğretmenler tarafından sıkça tercih edilmiştir.

6.8.3.1.1 Gladyatör Pozunda (K.269)

Kabasakız nekropolü mezar buluntusu olan ilk örnekte **(K.269)** ayakta duran, maymun tipinde bir figür karikatürleştirilmiştir. Giysisinden bir gladyatörü temsil ettiği anlaşılmaktadır. Her iki kolunu içine alan minyatür dikdörtgen kalkan tutmaktadır. Dövüşmekten çok dans eder gibidir. Yüzündeki ifade de yaptığı eylemle uyumludur. Yukarıda da bahsi geçtiği gibi yaptığı eylemin tem tersi bir durum hakimdir. Boynunda girland, başında frig şapkası benzeri bir başlık taşır. Büyük burunlu ve kalın dudaklıdır. Kulaklar kepçe olup dar ve çatık bir alına sahiptir. Bu figürinle tam benzerlik kurulabilecek başka bir örnek yoktur. Ancak boynunda girland taşıyan, dans eden karikatürize groteskler Alexandria'da[1576] yaygındır ve iki örnekte karşımıza çıkar. Tarent[1577] örneğinde ise dans eden, başı kel groteskin hem boynunda hem de kulak hizasına kaldırdığı sol bileğinde çelenk taşır. Frig şapkalı benzer grotesk örnekler Tralleis[1578] ve Tarsus[1579] örneklerinde görülür.

Gladyatör oyunlarında gerçek birer gladyatör olmayıp, arenadaki döğüşler arasında gösteri (*ludus meridianus*) yapan palyaçolar (*paecniarius)* bulunmaktadır. Grekçe'de "oyuncak" anlamına gelen *paignion* kelimesinden türetilen ve bu isimle anılan kişilerin ellerinde öldürücü silahlar bulunmaz ve ciddi bir mücadele içinde değillerdir. Bu kişiler birbirlerini baston şeklindeki sopa ve kamçılarla dövmekte ve kendilerini minyatür bir kalkanla korumaktaydılar. Tamamen eğlence amacı güden bu kişilerin görevleri mücadeleyi parodi yaparak, gün boyunca süren kanlı ve ölümcül gösterileri izleyen seyircileri eğlendirmek ve sakinleştirmektir, Bu gösteriler ziller, trompetler ve hydraulus eşliğinde yapılırdı[1580]. Örneğimizde, *paegniarus* adı verilen bu palyaçoların karikatürleştirilmiş bir şeklidir. Kentteki gladyatör oyunlarında görev yapmış bu kişiler örneğimizde karikatürleştirilerek, evcil hayvan olarak tutulan eğitimli bir maymunu temsil etmektedir. Nitekim, kafasında miğferin olmayışı ve yüzünün görünür halde oluşu

[1576] Franken 2002, 60, Taf. 13-4, 14-7.
[1577] Franken 2002, 60, Taf. 15,6.
[1578] Saraçoğlu 2010, 494, Kat. No. 8, Fig. 8
[1579] Goldman 1950, 237, Fig. 318, 321.
[1580] Nossov 2009, 73; Malay-Sılay 1991, 23-24.

figürün gerçek anlamda dövüşmediğini ve yüz mimiklerini de katarak katılımcıları eğlendirdiğini gösterir. MÖ 3. yy'ın ilk yarısında yapılmış olabileceği düşünülen Almanya'nın Saarland kenti, Nennig köyü mozaik buluntusu **(Res. 140)** üzerindeki *paegniarii* sahnesinde palyaçoların kullandıkları küçük dikdörtgen kalkan örneğimize çok yakındır[1581]. Bir diğer benzer sahne Parion tiyatrosu iki mermer blok üzerinde grafiti olarak karşımıza çıkar. Söz konusu *Paegniarii* sahnesinde soldaki figür elinde kırbaç tutmaktadır **(Res. 141)**. Bu grafitilerden yola çıkarak Roma Dönemi'nde, Parion Tiyatrosu'nda, Gladyatör dövüşlerinin yapıldığı düşünülmektedir[1582].

Resim 140

Resim 141

Maymunların taklit etme kabiliyetleri eski zamanlarda popülerdi ve onlara verilen birkaç olumlu özellikten biriydi. Örneğimizde de karikatür aracı olarak maymunun tipinin seçilmesi taklit yeteneğinin çok iyi olmasından kaynaklanmış olmalıdır. Ancak maymun hiçbir zaman taklit ettiği kişinin ideal imajına ulaşamaz, aksine tam tersine her şeyi daha kötüye çevirme riski taşır. Bugün sadece bir çizim olarak alınan Pompei'deki Dioscuri Evi'nden bir duvar resminde çıplak, kısa bacaklı bir çocuk sol eliyle maymunun tasmasından tutmuş, yukarıya kaldırdığı sağ eliyle de bir kamçı sallar şekilde resmedilmiştir. Maymun uzanmış kolları ile dik yürür ve bir tür kapüşonlu bir pantolon giyer.

MÖ 1. yy'a tarihlenen terrakotta Mısır/Kahire[1583] örneğinde örneğimizle benzer, gladyatör olarak bir maymun temsil edilir. Figür, hamle aşamasında gösterilmiş olup sol bacağını öne atar. Sol elinde üst vücudunun sol yarısını ve sol bacağının bir kısmını kaplayan dikdörtgen bir kalkan tutar. Sağ eliyle kalkanın önünde kısa bir silah tutar. Greaves giyiyor gibi görünüyor. Maymun en iyi taklitçi olduğuna göre Stratonikeia

[1581] Nossov 2009,73.
[1582] Ergürer-Keleş 2018, 21, 26, Fot. 3-4, Şek. 3.
[1583] Voegtle 2013, ŞeK.71, C.1.1.

örneğinde de bir gladyatörü taklit eden bir maymun karikatürleştirilmiştir. Kentin gladyatör dövüşleriyle ünlü olduğu ve kentte bir gladyatör okulunun varlığı düşünüldüğünde bu şekildeki bir taklitin kent için yabanı bir tip olmadığını gösterir. Yüzeysel bir anlatıma sahip **K.269,** yapım tekniği ve stiline göre Roma Dönemi'ne tarihlenmelidir. **K.98-K.101** numaralı gladyatör figürinleri de referans alınarak MS 2. yy'a tarihlenmesi uygun bulunmuştur.

6.8.3.1.2 Ayakta Duran (K.270)

Hayvan karikatürüne ait ikinci örnekte **(K.270)**, yuvarlak bir kaide üzerinde ayakta duran, maymun yüzlü, cucullus giyimli bir adam tasvir edilmiştir. Giyilen cucullus "V" yakalıdır. Mantosunun uzun başlığı, başını kulaklar açıkta kalacak şekilde örtmektedir. Mantosunun kıvrımları düz ve kalın olarak aşağıya iner. Çekik gözleri, yayvan burnu ve çok kaba bir ağız yapısı vardır. Kollar elbise altından belli edilmiş olup göbek üzerinde buluşmaktadır. Ayaklar birleşiktir.

MÖ 500-450'ye tarihlenen mezar buluntusu Thessaloniki örneği[1584] maymun, oturmuş şekilde temsil edilir. Yüz özellikleri plastiktir. Kafatası çıplak, kemerli kaşları ve açık ağzı kuvvetli bir şekilde oluşturulmuştur. Burun delikleri geniştir. Kulaklar başa dik, geniş ve gergindir. Büyük gözler basit çöküntülerle gösterilirken, göz kapakları yoktur.

Tüm figürinler festival kapsamında giyinmiş, dans eden figürinler olarak yorumlanabilir. Grotesklerin geneline bakıldığında alt ve orta sınıfı temsil eden vatandaşlar bir festival ortamını resmeder gibidir. Çeşitli etkinliklerde yer alan vatandaşların karikatürize anlatımları gibidir. Elinde girland taşıyan genç kız, et satışı yapan yaşlı adam, dans edenler, aktörler, şarap karanlar, içip de sarhoş olanlar, sporcular ayrı ayrı düşünüldüğünde aslında tek bir fotoğraf gibi görünmektedir. Kontekstine göre MS 2. yy'a tarihlenmesi uygun görülmüştür.

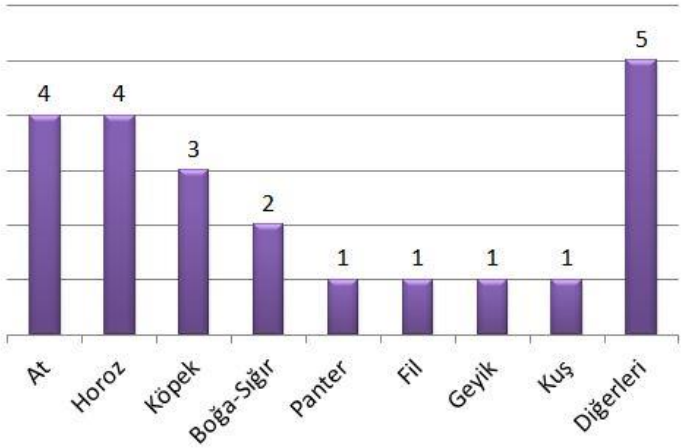
6.8.4 **Diğer Tavirler (K.271)**

Stratonikeia koroplastiği içindeki geç örneklerden birini temsil eder. Herhangi bir tipe girmeyen **K.271**, parça niteliğinde olup buluntu yeri belli değildir. Bir erkek figür tasvir edilmiştir. Tip öncelikle eğlendirmek için yapılmış olmalıdır. Hellenistik bir

[1584] Koukouvou 2017, 447, Kat. No. 604.

orijinalden taklit edilmiş olan eserde baş vücuduna göre oldukça büyük olup boyun belli edilmemiştir. Cüce görünümündedir. Dolgun yüzde burun büyük olup göz ve ağız detayı çizgisel olarak verilmiştir. Tüm yüzey kırmızı renktedir. Benzer stildeki örnekler[1585] MS 4.-5. yy'a tarihlenmiştir.

6.9 Hayvanlar (K.272-K.293)

Grafik 21

Stratonikeia koroplastik sanatında hayvan temaları da işlenmiştir **(Grafik 21)**. İncelenen 22 adet figürin içinde on farklı tipte hayvan figürü tespit edilmiştir **(Res. 142)**. Figürinler arasında boğa, at, köpek, horoz, panter, fil, ceylan, kuş, sığır, koç gibi hayvanlar yer almaktadır. Bunlardan 5'ini ise basit, sade ve oldukça özensizce biçimlendirilen zoomorfolojik figürinler oluşturur. Zoomorfolojik figürinler Stratonikeia koroplastik sanatının küçük bir bölümünü temsil etmesine rağmen önemli bir parçasıdır. Farklı temsilleri arasında birkaçını ayırt etmek mümkündür. Ayrıntılar genellikle eksiktir ve şematik olarak tasvir edilmiştir. Bu figürinlerin oyuncak olarak değil adak amaçlı üretilmiş oldukları tahmin edilmektedir. Tanrısal sembol olarak kullanıldığına dair görüşler yoğunluktadır[1586].

[1585] Grandjouan 1961, Pl. 17-655 (MS 4. yy); Pl. 8-374 (MS Geç 4. yy-5. yy'ın sonları).
[1586] Yücel 2017, 150.

Resim 142

Antik dönemde çocukların aynı günümüzde olduğu gibi hayvanlara çok düşkün olduklarını, onlarla arkadaşlık edip oyun oynadıkları bilinmektedir. Örneğin Aristophanes'in *Bulutlar* adlı komedisinde nardan kurbağa yapan bir çocuğun bahsi geçmektedir[1587]. Hayvan figürlerinin kullanımı ile ilgili de farklı görüşler bulunmaktadır. Bu figürlerin çoğu oyuncak ya da eğlence aracı olarak ya da ölümden sonraki yaşamın devam ettiğini sembolize ettiği şekliyle yorumlanmıştır. Tıpkı genç kızların mezarlarına konulan ve genellikle yerine getirilmemiş bir evliliğin ya da anneliğin ikonografik temsilleri gibi. Ancak söz konusu hayvan figürleri, gömüye eşlik eden ve onun sosyal kimliğini işaret eden ritüel objeler olarak da yorumlanmaktadır. Ölü hediyesi olduğunu iddia eden birçok araştırmacı iddialarına gerekçe olarak da benzer hayvan figürinlerine yetişkin mezarlarında da rastlanılmasını gösterirler[1588]. A. Klein ve C. Grandjuan gibi birçok araştırmacı ise bu figürinleri kesinlikle çocuk oyuncağı olarak kabul etmektedir[1589]. Görüldüğü üzere bu figürinlerin çocukların günlük hayatlarında oynadıkları basit bir oyuncak mı ya da kült amaçlı figürinler mi olduğu hala tartışmalıdır. Bu konu araştırmacılar tarafından tartışmalı olsa da bu figürinlerin kesin çizgilerle birbirinden ayrılıp sınıflandırılması çokta doğru bir yaklaşım olmasa gerek. Kazılarda çıkmış hayvan figürlerinin çoğu oyuncak ve adak eşyası olarak çift amaca hizmet etmiş olmalıdır.

[1587] Bener 2013, 176.
[1588] Going 1997, 390.
[1589] Klein 1932, 10; Grandjouan 1961, 25; Bener 2013, 176.

6.9.1 At **(K.272-K.277)**

Arkaik dönemden itibaren kutsal alan, nekropolis ya da özel konutlarda rastlanan tanrılar ve tanrıçalara özgü hayvan betimlemeleri içinde genellikle boğa, kuş (güvercin), domuz, horoz, kaplumbağa bulunurken; kahramanlık ve statü simgesi olarak at ve avcılıkla ilişkili olarak da köpek ilk sırayı alan hayvanlar arasındadır[1590].

Antik dönemde erkek çocuklar günümüzde olduğu gibi oyuncak askerleriyle oynuyorlardı. Çocukların içini asker oyuncaklarla doldurabildikleri Troia atına benzer oyuncakları olduğu bilinmektedir; fakat ahşap oldukları için günümüze ulaşan bir örnek bulunmamaktadır. Günümüze ulaşmış çok sayıda terrakottatan yapılmış atlı asker figürini bulunmaktadır. Bunların çoğunun adak eşyası olduğu düşünülmektedir. MÖ Geç 7. yy'a tarihlenen, Cyprus'ta bulunmuş bir süvari figürini adak olarak yapılmış asker betimlerine bir örnektir. H. Nickel, çocukların oynadıkları oyuncak süvarilerin bunlara benzer bir görünümü olduğunu öne sürer[1591]. Assos kazılarında MÖ 5. yy'a tarihlenen bir çocuk lahdi içerisinde, oyuncak olarak yorumlanmış, aynı kalıptan çıkma üç adet terrakotta süvari heykelciği bulunmuştur. Başlarında *petasos* adlı bir başlık taşıyan biniciler, dikdörtgen levha şeklinde kaideler üzerinde, hareketli at üzerinde verilmiştir[1592].

Atlar, koroplastik sanatında en çok temsil edilen hayvanlardır[1593]. Stratonikeia koroplastik sanatı içinde bir adet at figürini **(K.272)** ve üç adet at figürüne ait baş **(K.273-K.275)** bulunmaktadır. **K.272** ve **K.273** diğer iki örneğe göre erken bir tarihtendir. **K.274** ve **K.275** numralı at başlarında yele düzenlemesi benzerdir. Yapım tekniği olarak içi boş olarak üretilmiş olup, içi dolu olarak üretilen **K.272** ve **K.273**'e göre geç bir tarihtendir. Benzer örnekler Alişar[1594], Ionia kıyıları[1595], Taranto[1596], Priene[1597] gibi farklı merkezlerde karşımıza çıkar.

K.272, elle şekillendirildiği için proporsiyon ve fizyonomik özellikler açısından oldukça ilkeldir. Bacakları yekpare dikdörtgen şeklinde gösterilmiştir. Ayrıntılar kısmen verilmeye çalışılmıştır. Ayakları ve kuyruğu kırık durumda olan atın gövdesi üzerinde, biniciye ait oturma yeri yapılmıştır. Mevcut ayrıntı figürün süvarili olduğunu gösterir. Sol yan gövde üzerinde süvariye ait izler bulunmaktadır. Atın yeleleri düzgün olmayan

[1590] Işın 2010, 96.
[1591] Bener 2013, 175.
[1592] Bener 2013, 175; Tolun 2015, 376, Fig. 7.
[1593] Goldman 1950, 336.
[1594] Laflı 2015, 320, Fig. 6c (Hellenistik).
[1595] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 182, 1431-1433.
[1596] Besques 1986, Pl. 77, D 376-D 3771 (MÖ 4. yy'ın 3. çeyreği).
[1597] Rumscheid 2006, Taf. 146, 1-3, Kat. Nr. 350.

kazıma çizgilerle verilmeye çalışılmıştır. **K.273**'de yer alan figür ise parça niteliğinde olup at başı şeklindedir. Boyun bölgesinden düzensizce kırılmıştır. **K.272**'e göre anatomisi düzgündür. Detaylar yine kazıma çizgilerle verilmeye çalışılmıştır. Yapım tekniği olarak her iki örnekte **(K.272-K.273)** içi dolu olarak yapılmıştır ve boya görülmez. Gözler oyuklar şeklinde verilmiştir. Yapım tekniğine göre elle şekillendirilmiş olup, MÖ 6. yy'da yaygınlaşmaya başlanan kalıp tekniğinin icadından önceki bir tarihte üretilmiş olmalıdır. Geometrik dönem figürinlerinde ayrıntıları göstermekte kullanılan boya görülmez. Buda söz konusu eserlerin bu dönemden önceye gittiğini gösterir. Erken dönemlerde atın kuyruğu yoktur. Dönem ilerledikçe atların kafasında bir ilerleme görülür. **K.272**, elle şekillendirilmiş olması ve şematik bir yüze sahip olması nedeniyle Tarsus[1598] örnekleriyle benzer özellikler taşımaktadır.

Stratonikeia antik kentinde tapınak yapısı olarak düşünülen sondaj kazılarında ele geçirilen iki adet zoomorfik figürinin **(K.276-K.277)** kullanım amacının belirlenmesinde bulunduğu yer oldukça önemlidir. Söz konusu mekânda kazılar devam etmektedir. Bu tarz figürinlerin tapınak ve kutsal alanlara adak olarak bırakıldığı bilinmektedir. Dekorasyon, pişirilmeden önce uygulanmıştır. Bu bağlamda göz ve burun delikleri oyma yöntemi ile verilmiş olup gövdesi üzerinde çizgisel ve damga şeklinde süslemeler kullanılmıştır. **K.276**'nın yakın benzeri, Emecik[1599] ve Tarsus'da[1600] görülür. Tipolojik olarak Tarsus örneğiyle benzeşmekte olup süsleme açısından Emecik örneğine yakındır. MÖ 6. yy'a tarihlendirilen Tarsus[1601] örneğinde **(Res. 143)** figürin at olarak yorumlanmıştır. Knidos yarımadasındaki Emecik örneğinde ise **(Res. 144)** boğa tasvir edilmiş olup Apollon Tapınağı'nda yapılan kazılar sonucunda bulunmuştur. Burada gerçekleştirilen kazılarda bulunan ve adak olarak kullanılan boğa figürininin Geometrik ve Arkaik Dönem'de Emeciğ'in yerel üretimine ait olduğu düşünülmektedir. Bu atölyelerin seri üretiminin bir parçası olduğu düşünülen basit formdaki elle şekillendirilen boğalar sayıca yoğunluktadır[1602]. **K.276** ve **K.277**'nin, yapım tekniği ve yakın benzerlerine göre MÖ 6. yy'a tarihlenmesi uygun görülmüştür.

[1598] Goldman 1963, 343, Nr. 53, 53 (MÖ 6. yy).
[1599] Kleibl 2009, 117, Abb. 3. Ayrıca bkz. Kleibl 2006, Taf. 106.
[1600] Goldman 1950, Pl. 161, 83 (Yüzeyinde damga bezeme yok, MÖ 6. yy).
[1601] Goldman 1950, Pl. 161, 83.
[1602] Kleibl 2009, 113, 115.

K.266

Resim 143: Goldman 1950, Pl. 161, 83

Resim 144: Kleibl 2009, Abb. 3

6.9.2 Köpek **(K.278-K.280)**

Bu tip mezar buluntusu üç örnekle **(K.278-K.280)** temsil edilmektedir. Akdağ nekropolü mezar buluntusu olan **K.278** alçak yamuk dörtgen kaide üzerinde verilmiştir. Aldağ nekropolü mezar buluntusu olan **K.279**'un kaidesi kırıktır. **K.280** Kabasakız nekropolü mezar buluntusu olarak, alt ve üst profili dışa taşkın, yüksek dörtgen kaide üzerinde ayakta verilmiştir. Diğer örneklerden farklı olarak üretildiği atölye belli olup kentte en uzun süre üretim yapan "*Dionysios*" atölyesinden çıkmadır. Kaidesinin arkasında *Dionysios* adlı koroplastın adı yer alır. "C" harfinin karakterine göre bu imza MS 2. yy'a ait olmalıdır. Farklı nekropollerde ele geçen tüm örnekler ikonografik ve stilistik anlamda benzerdir. **K.278** ve **K.279** aynı kalıp üretimidir.

Genellikle "Malta köpeği" olarak adlandırılan bu köpek türleri kısa boyu ile karakterize edilir. Arka tarafta dik kıvrılmış bir kuyruğu olup kare burunlu ve sivri kulaklıdır. Başlarını ön cepheye doğru döndürmüşlerdir. Boynunda tasması ve ucunda çanı vardır. Vücut tüyleri belirgindir. Örneklerin tümünde **(K.278-K.280)** köpekler hareketli olarak ayakta verilmiştir.

İkonografik olarak yakın benzerleri Tralleis[1603], Parion[1604], Myrina[1605], Troas[1606], Cyprus[1607], Thessaloniki[1608], Apulie[1609], Tunus[1610], Morgantina[1611] ve Mısır[1612] gibi farklı merkezlerde karşımıza çıkar. İkonografik ve stilistik anlamda örneğimizin en yakın benzerleri Tralleis[1613] ve Cyprus[1614] örnekleridir.

[1603] Çekilmez 2017, 95-96, K.128-30.
[1604] Kozanlı 2015, 391-392, Fig. 18-20, Fig. 23 (MÖ 1. yy).
[1605] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 129, 1005.
[1606] Tavukçu 1999, Lev. 60, Kat. No. 238 (MÖ 3. yy).
[1607] Papantoniou vd. 2019, Fig. 1.16a-d.
[1608] Koukouvou 2017b, Fig. 5 (MÖ 450-400).
[1609] Besques 1986, Pl. 79 b, D3786 (MÖ 1. yy).
[1610] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 201, 1556 (MS 2. yy).
[1611] Bell 1981, 225, Res. 857.
[1612] Breccia 1930, Tav. XLII: 2, 5; Besques 1992, Pl. 80f (4541).
[1613] Çekilmez 2017, 95-96, K.128-30 (MS 1. yy).
[1614] Papantoniou vd. 2019, Fig. 1.16a-d.

Karnının üzerine yatar şekilde tasvir edilmiş olan Parion[1615] örneği, 2 yaşındaki bir bebeğin mezarında ele geçirilmiştir. Figürin, kontestinde yer alan sikkesine göre Augustus Dönemi'ne tarihlenmiştir. Başka bir çocuk mezarında ise 6 aylık bir bebeğin mezarında 6 adet horoz ve 12 adet köpek farklı tipteki figürinler ile birlikte ele geçirilmiştir. Kontekst malzemelerin içerisinde yer alan 3 adet Harpokrates figürü Mısır'ı işaret etmektedir[1616]. Z. A. Tavukçu, mezar buluntusu köpek figürinlerinin cehennem köpeği Kerberos'u sembolize etmiş olabileceği görüşündedir[1617]. Parion örneği, kaide profili olarak **K.280** ile benzer olup alt ve üstten dışa taşkın profillidir. Benzer bir diğer nokta ise kontekst olarak aynı mezarda ele geçen köpek figürinlerinin birinin arkasındaki koroplast imzasıdır.

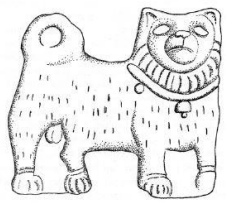
Orpheus evinin terrakottala figürinleri arasında yer alan Cyprus[1618] örneği Malta köpeği **(Res. 145)**, Stratonikeia örneğinin çok yakın benzeridir. İlginç bir tesadüf olarak Parion ve örneğimizde görüldüğü gibi köpeklerden birinin arkasında yazıtı bulunmaktadır[1619]. Ancak Cyprus örneği çok parçalı ve silik olduğundan okunamamıştır. Her iki örnekte Mısır[1620] ikonografisi akışı içine girer ve Mısır örnekleriyle karşılaştırılabilir **(Res. 146-Res. 147)**. Mısır ve Yunan figürinlerinde temsil edilen köpekler arasındaki benzerlik çarpıcıdır. Bu bağlamda "Malta" denilen bu köpek Yunan ithalatı olarak düşünülebilir.

Resim 145: Papantoniou vd. 2019, Fig. 1.16 a-d

Resim 146: Boutantin 2003, Fig. 2

Resim 147: Boutantin 2003, Fig. 4

Parion örnekleri kontekstine göre MÖ 1. yy'a tarihlenmiştir. Parion örneklerine göre daha şematik işlenen Stratonikeia örnekleri içinde **K.280** göz önünde bulundurularak tüm örnekler MS 2. yy'a tarihlenmesi uygun görülmüştür.

[1615] Kozanlı 2015, 385 (Mezar 79, MÖ 1. yy).
[1616] Kozanlı 2015, 380 (Mezar 100, MÖ 1. yy).
[1617] Tavukçu 2006, 63.
[1618] Papantoniou vd. 2019, Fig. 1.16a-d.
[1619] Papantoniou vd. 2019, 24.
[1620] Breccia 1930, Tav. XLII: 2, 5; Besques 1992, Pl. 80, 4541.

Her yaştan çocuğun mezarına bir lekythos eşliğinde konulmuştur. Özellikle çocuk mezarlarında evcil köpek ve benzeri hayvanların görülmesi, çocuk temsilleri için daha uygun görülmektedir. Zira köpeği ile oynayan küçük kız betimlemesinde **(K.167)** evcil, küçük boyuttaki malta cinsi bir köpek tasvir edilmiştir. Terrakotta örnekler haricinde[1621] gerek mezar stelleri, gerekse vazolar üzerinde evcil köpekleriyle oyun oynayan çocuk tasvirleri oldukça yoğundur[1622]. Vazolar üzerindeki tasvirlerde genelde küçük çocuk ve kadınlarla birlikte tasvir edilmişlerdir. Zıpladığı örneklerde eğlenceli bir hayvan olduğu gösterilmiştir. Mezar buluntusu bu köpeklerin yeraltı dünyasındakilere bir rahatlık kaynağı olarak hizmet ettiği düşünülmüştür[1623].

6.9.3 Panter/Leopar Başı **(K.281)**

Tek örnekle **(K.281)** temsil edilmekte olup Aldağ nekropolü mezar buluntusu olarak ele geçirilmiştir. Parça niteliğinde olup baş ve boyun kısmından oluşmaktadır. Muhtemelen tek tasvir edilmiştir. Boynunun dik duruşundan ve başın cepheden tasvir edilişiyle muhtemelen arka ayakları üzerine oturmuş olup ön ayakları gergin ve dik bir pozisyonda betimlenmiştir. Panter başının stiline baktığımızda anatomik özellikleri gerçeğe yakın olup plastik işlenmiştir. Yumuşak ve sakin bir ifade yaratılmıştır. Açık ağızda dili dışarıya sarkıtılmıştır. Dilinin dışarıda olması muhtemelen *apotropaik* bir özelliktir.[1624] Mezar buluntusu olması sebebiyle koruyucu fonksiyonunun olması bizce de mantıklıdır. Dilinin sarkık tasviri aslan süren Kybele[1625] tasvirinde karşımıza çıkar. Benzer örnekleri Myrina[1626], Güney İtalya[1627] gibi merkezlerde görülür.

Yapım tekniğine göre Hellenistik Dönem içinde değerlendirmek gerekir. Tüm yüzey kırmızı renkte boyalıdır. Başının içi dolu olarak verilmesi, dilin ağız içine sonradan eklenmesi gibi teknik özellikler bu dönem içinde değerlendirme yapmamızı gerektirir. Kontekstine göre mezarın kullanım süresi MÖ 3. yy- MS 2. yy'ın 2. yarısına tarihlenir. **K.281**, oldukça plastik verilmesine rağmen detaylandırmanın eksik olmasından dolayı MÖ 2.-1. yy'a tarihlenmiştir.

[1621] Louvre Müzesi'nde sergilenen terrakotta malta cinsi köpek tasvirleri için bkz. Trantalidou 2006, 109, Fig. 6: 3 (Roma); 6: 4 (MÖ 2.-3. yy); 6: 5 (Roma).
[1622] Köpeği ile oynayan çocuk ve malta cinsine ait evcil köpekler hakkında farklı tasvirler için bkz. Trantalidou 2006, 108, Fig. 5: 1-5.
[1623] Trantalidou 2006, 109.
[1624] Thompson 1963, 78.
[1625] Thompson 1966, Pl. 1, Nr. 1 (T 915).
[1626] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 129, 1007.
[1627] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 195, Nr. 1524.

6.9.4 Horoz **(K.282-K.285)**

Antik çağ toplumlarında horozun sosyal yaşam içinde kazandığı anlam Yunan uygarlığından daha önce, ilk olarak Yakın Doğu'da ortaya çıkar. Horoz betimi Anadolu'nun toplumsal yaşamına ise daha sonradan girmiştir. Horozun ana vatanı Babil, Baktria ve Persler'in yaşadığı ülkeler olarak kabul edilir. Zoroastrianizm inancında, günün habercisi ve ötüşüyle gecenin kötü ruhlarını uzaklaştıran bir rol üstlenir. Yunan sanatına Doğu etkilerinin hissedilmeye başladığı dönemle birlikte girmiştir. İlk tasvirler 8. yy'dan 7. yy'a geçerken, Korinth[1628] ve Attika sanat çevrelerinde görülmektedir. Horoz figürü aynı zamanda ritüel bir anlamda taşımaktadır. Bu anlamda ölü kültü ile ilgili olarak kahramanlara kurban edilen bir hayvandır. Ölü hediyesi olarak konulan mezar kapları üzerinde ki horoz motifleri ölünün kahramanlığını sembolize etmektedir. Bu motif 6. yy boyunca özellikle vazo resimleri, mezar stelleri, kabartmalı vazolar ve sikkeler üzerinde yoğun şekilde tasvir edilmiştir[1629].

Korinth ve Attika gibi Kıta Yunanistanda ki vazolar üzerinde görülen horoz motifi, Anadolu'nun batı kıyılarında, Kuzey Ionia'da Khios ve Klazomenai vazoları[1630] üzerinde görülmektedir. Plastik sanatlarda ise Xsanthos'da, Harpyler anıtının doğu yüzünde tahtta oturan yaşlı bir prensin önünde eğilmiş ve sahnedeki diğer figürlerden çok daha küçük betimlenmiş giyimli genç bir erkek figürünün elinde tasvir edilmiştir. Figür, iki kolunu ileri uzatmış, sağ elinde bir horoz, sol elinde ise tuttuğu yuvarlak nesneyi tahtta oturan figüre sunmaktadır[1631]. Harpyler anıtındaki bu tasvir horozun sunu ya da kurban amacıyla dinsel bir önem taşıdığına işaret etmektedir[1632]. Mezar stellerinde ise Arkaik Dönem ile görülmeye başlayan horoz figürü kithonik tanrıçalarla birlikte tasvir edilmeye başlanmıştır[1633]. Demeter ve Kore kültüne de işaret eden horozlar, Olympia Zeus ve Ganymedes grubunda Ganymedes'in eline tutturulan horoz figürini ve doğurganlığı da göz önüne alındığında, bunun genç yaşta ölenler için, hayatın devamlılığına yönelik olarak, mezarlara ölü hediyesi amacıyla konulduğu düşünülmektedir[1634].

Horozlar Hellenistik Dönem ile beraber günlük yaşam sahnelerinde, özellikle

[1628] Protokorint vazoları üzerinde nadiren kullanılan horoz motifi özellikle Erken Korinth Dönemi'ne ait vazolar üzerinde betimlenmiştir, ayrıntılı bilgi için bkz. Cevizoğlu 2005, 118.
[1629] Cevizoğlu 2005, 119-123.
[1630] Klazomenai vazoları ve lahitleri üzerindeki Arkaik Dönem horoz motifleri için bkz. Cevizoğlu 2005, 117.
[1631] Ksanthos akropolisinin güneyinde yer alan ve C. Fellows tarafından 1838 yılında keşfedilen Harpy mezar anıtının kabartmaları için bkz. Karademir-Özdemir 2013, 90-92, Fig.1-4.
[1632] Cevizoğlu 2005, 119-123.
[1633] Kasapoğlu 2012, 191.
[1634] Tavukçu 1999, 231.

çocuk figürinleriyle beraber tasvir edilen en popüler hayvanlardan biri olmuştur. Myrina[1635], Amisos[1636] gibi kentlerin bu tipte iyi tanınan örnekleri vardır[1637]. Yine söz konusu sahne Smyrna'nın MÖ 3.-2. yy'la tarihlenen mezar stellerinde de kullanılmıştır.

Louvre Müzesi'nde bulunan ve Smyrna'dan[1638] Amyntes'e ait mezar stelinde zeminde oturan bir oğlan çocuğu, solunda yemek sepeti, sağında bir horoz, stelin sağ üst köşesinde Herme ve alt bölümünde de çalpara ve aşık kemiği gibi oyuncaklarla birlikte tasvir edilmiştir. Sol tarafındaki yiyecek sepetini, sağ tarafında saldırı durumunda olan horozdan korumak isterken betimlendiği bir sahnedir. Bu sahnenin terrakotta figürin olarak paraleli Myrina'nın Louvre Müzesi'nde ki örneğidir.

MÖ 3.-2. yy'a tarihlenen başka bir örnekte ise dikdörtgen bir kaide üzerinde oturur vaziyette, sol ve sağ dizleri üzerinde horoz tutan bir çocuk figürini görülmektedir. Çocuk bu horozları izler pozisyonundadır. Yukarıda verilen örneklerin tümü bir kompozisyon içerisinde grup olarak verilmiştir.

Stratonikeia örneklerinde ise horoz figürleri tekil olarak tasvir edilmiştir. Stratonikeia'nın farklı nekropollerinden gelen 3 adet horoz figüründen ilki **(K.282)** alçak dörtgen bir kaide üzerinde betimlenmiş olup bu yönüyle Aizanoi figürini ile benzerdir. Tüm detayları Aizanoi figürinine göre daha ayrıntılıdır. İbiği büyük ve gösterişlidir. Kalın, uzun bir gaga ve iri badem şeklindeki gözlerle tasvir edilmiştir. Geniş, düz bir sırta sahip olan horozun, kalın ve uzun kuyruk tüyleri vardır. Kuyruğu dik, kanatları ise hafif sarkıktır. Boyun tüyleri de diğer bölgelerine göre uzun tutulmuştur. Kanat ayrıntılı olarak belirtilmiş olup, üzerindeki tüyleri belirtmek için çok derin olmayan çukurluklar oluşturulmuştur. Derinlik verilmemiş olan eserde ayaklar arka arkaya gösterilerek yürür pozisyonda dik bir şekilde betimlenmiştir. Tam yuvarlak olmayan pişirme deliği vardır.

K.283 bir önceki örnekten farklı olarak, hem yarım yuvarlak formda bir kaide üzerinde durmakta hem de arkası işlenmiş olup pişirme deliği bulunmamaktadır. Horozun ibiği, kafası büyüklüğündedir. Kalın, uzun bir gaga ve iri badem şeklindeki gözlerle tasvir

[1635] MS Geç 1. yy'a tarihlenen Myrina örneğinde ise erkek çocuk yalınayak bankta oturmakta ve sağ tarafında bir altar sol tarafında da bir horoz durmaktadır. Çocuk clamyes ve yiyecek sepeti tuttuğu sol kolu ile sol omzunu örten bir manto giymektedir. Bank üzerinde duran dizden bükülü sağ bacağı ile kendisini korur ve havada duran sağ eli ile de horozu ürkütmeye çalışır durumdadır.

[1636] MÖ 2 yy'a tarihlenen Amisos örneğinde, sahnede iki oğlan çocuğu ve sahnenin gerisinde, tam merkezde sadece gövdenin alt kısmı korumuş olan genç bir kız vardır. Muhtemelen kız çocukta dahil olmak üzere tüm çocuklar aralarına aldığı iki horozu izler şekilde tasvir edilmiştir. Çıplak olarak verilmiş olan erkek çocuk yenilginin verdiği hüzünlü ifade ile dikdörtgen biçimindeki altar üzerine eğilmiş ve dirsekten kıvırdığı sağ kolunu altara dayayarak sağ eli ile başını desteklemiştir. Çömelmiş olan yarı giyimli diğer diğer erkek çocuk ise aşağıya bakar şeklîdedir. Yüzünde mutluluk ifadesi olan çocuk, neşe ile ellerini çırpmaktadır. Burada görüldüğü gibi figürinler çocuksu ifade ve duygularıyla işlenmektedir.

[1637] Adı geçen örnekler için bkz. Mollard-Besques 1963b, Pl. 163, d-MYR667.

[1638] Smith 2002, Res. 221.

edilmiştir. Geniş, düz bir sırt ve kalın bir kuyruk yapısına sahiptir. Kanatlar tam olarak belirtilmiş olup, üzerinde tüyleri belirtmek için çukurluklar oluşturulmuştur. Derinlik verilmemiş olan eserde ayaklar yine arka arkaya gösterilmiştir. Duruş bir önceki örneğe göre farklıdır. Dik bir duruşun aksine bacaklar eklemden oldukça kırık bir durumda olup kuyruğu ile başı neredeyse aynı hizadadır. **K.284** parça niteliğindedir. Görünen yan yüzünde gaga ibik ve kanadın bir kısmı detaylı işlenmişken diğer yan yüzünde işlenmeden düz bırakılmıştır. Form olarak **K.282** ile benzerdir**. K.285** stilize formu ve şematik yapısıyla diğer örneklere göre geç bir tarihtendir. Yapım tekniğine göre Roma Dönemi'ne tarihlenmiştir. Benzerleri Aizanoi[1639], Tralleis[1640], Pergamon[1641], Parion[1642], Knidos[1643], Troas'da[1644] bulunmuştur. Benzer örneklerine göre **K.282-K.284** MS 1. yy'a tarihlenmiştir.

Bu figürinlerin çocukların günlük hayatlarında oynadıkları basit bir oyuncak mı ya da kült amaçlı figürinler mi olduğu araştırmacılar tarafından hala tartışmalıdır. E. Özer, Aizanoi horoz figürinin hayatın devamlılığına yönelik olarak delikanlı çağında ölen genç bir erkeği temsil ettiğini önermektedir[1645]. R. T. Polat, yine çalışmasında Stratonikeia figürinini Demeter ve Persephone kültü[1646] ile ilişkilendirerek mezarlara ölü hediyesi olarak konulduğunu ileri sürmüştür[1647]. Z. A. Tavukçu, Parion Nekropolü buluntularını değerlendirirken, söz konusu mezara konan oyuncakların, ölünün yaşamını devam ettireceği düşüncesiyle bu amaca yönelik olarak konulmuş olabileceğini söylemektedir[1648]. H. Kasapoğlu ise yine değerlendirdiği Parion buluntuları üzerinden bu tür hayvan figürlerinden bazılarının, çocukların günlük hayatlarında kullandıkları kendi

[1639] Özer 2016, 5 vd. Fig. 13, 14.
[1640] Çekilmez 2017, Lev. 123, Kat. No. 123-125 (MS 1. yy).
[1641] Töpperwein 1976, Taf. 84, Res. 576-578.
[1642] Tavukçu 2006, Lev. 32, Res. 96-98; Kat. No. 61-63; Kasapoğlu 2012, 191, Res. 242.
[1643] Burn-Higgins 2001, Pl. 90, Res. 2544.
[1644] Kozanlı 2006, 28.
[1645] Horoz antik Yunanistan'da çocukluktan, erkekliğe geçişin kültürel bir sembolü olarak görülmüştür. Mitolojide ise savaş tanrısı Ares ile bağlantılıdır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Özer 2013, 62 vd.
[1646] Demeter tapımında da, efsanesinde de kızı Persephone'den ayrılmaz. Kimi zaman "Kore" (genç kız) adıyla anılan Persephone ile Demeter'e "iki tanrıça" denir. "Persephone bir gün oyun arkadaşlarıyla birlikte çayırda çiçek toplarken birdenbire yer yarılmış, tanrı Hades arabasıyla dışarı çıkagelmiş, kızı yakaladığı gibi kaçıp gitmiş. Ümitsizlikten ne yapacağını bilmeyen tanrı ana, kızını araya araya bütün dünyada dolaşmadık yer bırakmamış. Sonunda her şeyi gören ve bilen güneş tanrı Helios Kore'nin bulunduğu yeri söylemiş. Bunun üzerine Demeter Olympos'tan kaçmış, yüreği sızlayarak ıssız bir yere çekilmiş. Onun küsmesiyle toprağın bereketi kalmamış, insanlar kıtlık tehlikesine uğramışlar. Zeus boşuna onu barıştırmaya çalışmış, boşuna Hades'ten kızı geri vermesini istemiş: Tanrı kadın yalvarmalara kulak vermiyor, kendisine Hades'in sunduğu nar meyvesini yemiş olan Persephone bu sevgi büyüsüyle yeraltı hakimine bağlanmış bulunuyormuş. Bütün yalvarmalarının boşa gittiğini gören Zeus, Persephone'nin yılın üçte ikisini yani çiçek açma ve meyve zamanını, anası Demeter'in, geri kalan üçte birini, yani kışı da kocası Hades'in yanında geçirmesini kararlaştırmış. Böylelikle toprağa yeniden bereket gelmiştir (Erhat 1996, 79).
[1647] Tamsü Polat 2013, 381.
[1648] Tavukçu 2006, 41.

oyuncakları olduğunu, öteki dünyaya yolculukları sırasında ise onlara eşlik etmesi için mezarlarına bırakılmış olabileceğini öne sürmektedir. Bu düşüncesine destek olarak da, Parion'da ele geçen iki horozun çocuk mezarlarında ele geçmesini göstermektedir[1649].

Ölü hediyesi olduğunu iddia eden birçok araştırmacı iddialarına gerekçe olarak benzer hayvan figürinlerine yetişkin mezarlarında da rastlanılmasını gösterirler[1650]. Bu konuda ki en iyi örneklerden bir tanesi Aizanoi horozlu mezardan gelmektedir. E. Özer, bu mezardan çıkan biri erkek her iki bireyin yetişkin olduğunu ancak bu mezardan gelen horozun oyuncak olma ihtimalini de göz önünde bulundurarak farklı yorumlamalarda bulunmuştur. E. Özer'in ilk önerisi, seven tarafından sevilenin mezarına bırakılan horozlar, ölenin öteki dünyaya geçişini sembolize etmektedir. İkinci önerisi ise mezardaki erkeği gittiği öteki dünyada kötü ve karanlık güçlere karşı korumak adına yerleştirilmiş olabileceğidir[1651].

Bu konu araştırmacılar tarafından tartışmalı olsa da bu şekildeki figürinlerin kesin çizgilerle birbirinden ayrılıp sınıflandırılması yanlıştır. Kazılardan çıkmış bu tarz figürinlerin çoğu oyuncak ve adak eşyası olarak çift amaca da hizmet etmiş olabilir. Çünkü yukarıda da bahsi geçtiği gibi figürinlerin yüzeyde, çocuk mezarında ya da yetişkin mezarında ele geçmesi farklı amaçlara hizmet ettiğini gösterir niteliktedir. Stratonikeia horozlarının da mezar buluntusu olması, dinsel bir ritüelin parçası olması bakımından kültlerle ilişkilendirilebilir. Yeraltını aydınlatan horozlar gündoğumunun habercisi olduğu için mezarlara adak olarak bırakılmış olmalıdır.

6.9.5 Fil **(K.286)**

Tekil örnekle temsil edilen savaş fili **(K.286)**, Stratonikeia koroplastiği içinde ünik bir buluntudur. Buluntu yeri ile ilgili herhangi bir kazı raporu veya arkeolojik bir bilgi bulunamamıştır. Bu nedenle mezar hediyesi mi? yoksa adak eşyası mı? gibi soruların cevabı olmamasına rağmen eser her yönüyle ele alınmış ve detaylı olarak irdelenmiştir.

İri cüssesini ayakları üzerinde taşıyan fil, yarım daire kaide üzerinde sadece ayakları görünecek şekilde giydirilmiş olarak verilmiştir. Başını hafif sağa çevirmiş olan filin kocaman ve uzun bir yüzü vardır. Yüzü işlenmiştir. Ağzı üçgen yapıda, dişleri koni şeklinde hortum hizasınca uzanmıştır. Filin hortumu dikey pozisyonda durmakta olup ucu içe doğru kıvrıktır. Ağzı kapalıdır. Boynunda kocaman sarı renkte bir çan taşır. Öne doğru

[1649] Kasapoğlu 2012, 191.
[1650] Going 1997, 390.
[1651] Özer 2016, 8, Fig. 13-14.

yavaşça adım atıyormuş gibi, sol ön ayağı hafif önde ve yukarıda olarak betimlenmiştir. Sağ ön ve arka ayağı ise zemine düz basmaktadır. Yaklaşık her biri eşit uzunlukta olan ayaklar küt şeklindedir. Ayak üzerinde tırnaklar belli edilmiş olup yatay deri kıvrımları görülmektedir. Kalın bir kumaş, filin tüm vücudunu örtmüştür. Kumaş kıvrımları bacaklar üzerinde dik kıvrımlarla inerken, gövdede iç içe "V" yapar şekilde aşağı sarkmıştır. Üzerinde dörtgen bir kule bulunmaktadır. Kulenin arkasında burca tutunmuş ya da burca tırmanmaya çalışan, sol kolunda Makedon kalkanı tutan miğferli bir asker yer alır. Belden bağlanmış kısa tunik giyimlidir. Muhtemelen fili kontrol etmektedir. Tüm yüzeyde canlı boya kalıntıları yer yer korunmuştur. Filin başı ve ayakları koyu kırmızı; askerin başı ve kalkanı, filin boynundaki çan ve örtüsü sarı; kaide ve filin ayakları arası açık yeşilimsi gri; kule koyu gri renkte boyalıdır.

Resim: 148: Lambrothanassi-Touloumtzidou 2016, Fig. 21-23; Koukouvou 2017b, Fig. 8.

Resim 149: Mollard-Besques 1963a, Pl. XXVI/3

Resim 150: Snowden 1990, Fig. 71

Resim 151: Breccia 1930, Pl. XLII/1

Stratonikeia filinin koroplastik sanatı içinde ikonografik anlamda tam bir benzeri yoktur. Bu bağlamda oldukça önemli bir buluntuyu oluşturur. Benzer tipoloji ve

ikonografideki figürinler Thessaloniki[1652] **(Res. 148)**, Myrina[1653] **(Res. 149)**, Pompei[1654] **(Res. 150)**, Mısır[1655] **(Res. 151)** gibi merkezlerde görülür. Çok yakın benzeri Makedonya'da Thessaloniki Xirokrini'de[1656] bir mezar buluntusu olarak ele geçirilmiştir **(Res. 148)**.

Aristo tarafından kullanılan -*πολεμιοτήφιος*- terimi antik literatürde atlar, savaş arabaları ve düz altlı gemilerle ilişkili kullanılmasına rağmen figürinde bir savaş filini -*πολεμιστήφιος ἐλέφας*- betimlemektedir. Fil ya da Therion -θηφίον- terimi isimlendirilişiyle, antik literatürde bir Hint figürininde ifade edilmiştir. Hint fillerinin aksine, Afrikada yaşayan yabani ormanların cüce filleri, sırtlarında kule taşımak için uygun değillerdi. Ayrıca fillerin Hint binicilerinden antik literatürde sıklıkla bahsedilmektedir. Antigonus Gonatas'ın MÖ 276 yılında Hint biniciler kullandığı söylenmiştir. Görüldüğü üzere Aristo tarafından kullanılan -*ἐλεφαντιστής*- ile Pollux tarafından kullanılan -*ἐλεφανταγωγός*- dışında fil binicilerini tanımlamak için özel bir terim yoktur. Sürücüler, hayvanları idare edebilmek ve sözlerini geçirebilmek için sağ elleriyle orak benzeri bir alet kullanmışlardır. Aelian, fillerle ilişkili dördüncü paragrafında, orak benzeri bir alet -*ἄφπη*- tutan 3 savaşçıdan söz eder. Aristo, benzer aleti –*ζφέπανον*- olarak isimlendirirken başka bir yerde üçüncü bir isim -*ἀγγόφπης*- terimi kullanılmıştır. Hydospes savaşında[1657] Büyük İskender'in Hint Kralı Poros'a karşı zaferini anan gümüş sikkeler üzerinde bir savaş fili ile bir savaşçı ve arkada sol eliyle dürtme derneği ve mızrak tutan bir sürücü betimlenir[1658].

Makedonya örneğinde örneğimizdeki gibi filin vücudunu örten bir örtü yer almaktadır. Stratonikeia örneğinde filin vücudunu örten kırmızı ve Thessaloniki örneğinde pembeye boyanmış yüzey Eumenes'in filinde örtmek için kullanılmış mora boyanmış yüzeyle tanımlanabilirler. Kendine özgü olan bu filler sırtlarında kule taşırlar ve Eumenes'in mağlubiyetinden sonra filler, tek gözlü Antigonus tarafından kazanılmışlardır.

[1652] Lambrothanassi-Touloumtzidou 2016, Fig. 21-23; Koukouvou 2017b, 9, Fig. 8 (MÖ 3. yy).
[1653] Reinach-Pottier 1885, 485-493; Winter 1903 (II), Pl. 385: 3; Mollard-Besques 1963a, 88, Pl. XXVI, Nr. 3 (MÖ 2. yy).
[1654] Winter 1903 (II), Pl. 385: 4; Snowden 1990, No. 55, Fig. 71.
[1655] Breccia 1930, Pl. XLII, Nr. 1.
[1656] Lambrothanassi-Touloumtzidou 2016, Fig. 21-23.
[1657] MÖ 326 yılında gerçekleşen savaşta, Poros'un hizmetinde eğitimli filler vardı. Bu fillerle Büyük İskender'e karşı kendisini koruyacaktı (Holt 2003, 15).
[1658] Lambrothanassi-Touloumtzidou 2016, 94-96. Büyük İskender'in Hindistan seferi hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. Yılmaz 2016, 501-517.

Fillerin üzerlerinde taşıdıkları kulelerin filin sırtına ilk yerleştirilmesi antik savaşlardaki en önemli anlardan biridir. Antik literaturde πύφγος ya da θωφάκιον olarak isimlendirilmektedir. Bu durum akademisyenler arasında ki tartışmayı beraberinde getirse de, bu tartışmaya Xikrokrini ve Stratonikeia figürinlerinin katkısı önemlidir. Antigonus Gonatas saltanatının erken yıllarından beri kesinlikle kullanımda olan kuleler somut ve tarihlendirilebilen kanıtlardır. Savaş fillerinin bir kuleyle alakalı bilinen antik literatürdeki erken tasdikli örneklerine ise ya şüpheyle yaklaşılır ya da hayal ürünü olarak yorumlanır. Kule, Hintlilerce bilinmezdi ve bu bilinmezlikte I. Seleukus'a Ipsos savaşında kulelerle birlikte filler temin edilmiştir. Fillerin sırtındaki kulelerle ilgili eski kanıtlardan biri Copena'da bir plakada ele geçirilmiştir. Plaka yüksek olasılıkla Pyrrhus'un Italya'daki askeri operasyonlarında üretilmiştir. Plaka, fil üzerine donatılmiş bir kule ve iki savaşçıyı betimler. Filler savaşı olarak da bilinen Raphia savasinda (MÖ 217), III. Antiochus ve IV. Ptolemy'nin filleri -θωφάκια- ile donatılmışken, Hannibal'ınkiler θωφάκια ve οίκίδια düz bir zeminde koruyucu bir perde kalkan ile donatılmışlardır. Ancak, Plutarch'in bir paragrafinda Pyrrhus'un, bu fillerin yardımıyla daha önce Antigonus Gonatas'ı mağlup ettiğinden bahsedilir. Ayrıca, Zonara, Herakleia savaşında Pyrrhus'un fillerinin içinde askerleriyle birlikte kulelerinin olduğuna tanıklık eder. Dolayısıyla, Pyrrhus'un, fillere kuleler yerleştiren ilk kişi -muhtemelen Italya'da- olduğu neredeyse kesindir ve bu yenilik bir müddet sonra Antigonus Gonatas tarafından benimsenmiştir[1659].

Stratonikeia örneğinde kulenin arkasında ayakta duran askerin sırtında Makedon tipi kalkan yer almaktadır. Xirokrini fil figüründe ise kulelerinin dikey yanlarında iki tip kalkan kabartması görülmektedir. İkisi Gallik tipi kalkan, biri ise Stratonikeia örneğinde olduğu gibi Makedon tipine aittir. Stratonikeia figürininde kalkan, asker tarafından tutulurken, Xirokrini figürininde kalkan kulede yer alır. Makedon tipi kalkanın, kenar süsünün yokluğuyla bilinen tüm bronz örneklerin standart özelliği, Argolic kalkanla karşılaştırıldığında çapının küçük oluşuyla kolaylıkla fark edilmesidir. Gallik tipi kalkan uzun aksiste merkezi, uzun bir sırt ile birlikte oval bir şekle sahiptir ve yapısal destek sağlamak için unsurlar eklenmiştir. Sağlam tarihleme için figürin unsurlarının yanı sıra mezardan çıkan tüm buluntular ve bronz sikke değerlendirilmiştir. Mevcut durum ise kalkanların iki tipinin bir arada bulunması konusuna tartışma gerektirmiştir.

[1659] Lambrothanassi-Touloumtzidou 2016, 96.

Stratonikeia terrakotta fil figürini Anadolu'nun içinde ve dışında oldukça nadir bir buluntuyu oluşturmaktadır. Anadolu'da Stratonikeia örneği dışında Myrina'da[1660] görülen savaş fili betimlemesi[1661] **(Res. 149)**, yukarıda bahsi geçtiği gibi Anadolu dışında Yunanistan'da bir ilk olarak Xirokrini'de[1662] bir mezarda bulunmuştur. Ayrıca Yunanistan, Ktio Diporou'da (Grevena)[1663] bir terrakotta atölyesinin kalıntıları arasında bir filin korunan arkasıyla, iki sürücünün ayakları ve bir fil terrakotta figürininin parçaları (?) bulunmuş ve Hellenistik Dönem'e tarihlenmiştir. Terrakotta fil figürinlerinin iki tanesi daha, eşit parçalı durumda, savaş fillerinden bir tanesi, bir kulesi ve iki uzun yanında iki Argolik kalkanıyla Yunan adası Lemnosta bir tapınakta keşfedilmiş ve Seleukos hanedanının onuruna, MÖ 3. yy'ın başına tarihlendirilmişlerdir. Bu savaş fillerinin olasılıkla Ön Asyadaki bir terrakotta atölyesinin ürünü olduğu düşünülmektedir. Seleukosların onuruna bir tapınağın varlığı Athenaeus tarafından inşa edilmiştir, Seleukusların onuruna bir kepçeyle kadeh kaldıran Lemnos halkından alıntı yaparak. Fil betimlemesine bir diğer örnek ise yine Yunanistan'dan gelmiştir. Küçük klavuz bir tablet, fildişi rengindeki küçük bir fil figürünün parçaları, Pella'nın Hellenistik agorasından gelir. Fil betimlemeleri buluntulara göre antik yapılarda daha yaygın olarak görülmüştür. Örneğin, Büyük İskender'in sasali cenazesini süsleyen dört resimden bir tanesinde savaş filleri, Hintli sürücüler ve Makedon askerlerle birlikte görülür. Ek olarak, Argos'un pazar yerinin ortasında yeralan yer, Pyrrhus'un naaşının bulunduğu mermer bir yapıydı ve bu üzerinde Pyrrhus'un savaşta kullandığı her şey ve fillerin kabartmaları yontuluydu[1664].

Yunanistan dışında Myrina'da bulunmuş iki eş terrakotta figürini ve parçalanmış üçüncü bir tanesi önemlidir. Eş olanlardan biri eskiden özel bir koleksiyonda yer alan bilinmeyen bir kaynaktan gelir, eş olanlardan diğeri bir kadın terrakotta büstü ve bir cam kaseyle birlikte bir mezardan bulunmuştur. Diğer taraftan parçalı olan figürin ise, geç Hellenistik Dönem'e ait bir kadın ve bir erkeğe ait bir mezardan çıkarılmıştır. Bu iki eş figürinler bir Hint filini temsil eder. Stratonikeia ve Xirokrini figürinine kıyasla vücudun daha az kısmı örtüyle kaplanmıştır. Duvarları kale burcu gibi diş diş olan ve şaşırtıcı olarak savaşçı bulunmayan kulelerin uzun taraflarında iki Argolik kalkanı vardır. Hayvanın boynuna çan asılmıştır. Fil, Gaul askerlerini ezerken sürücü iki kolunu

[1660] Winter 1903 (II) , Pl. 385: 3; Mollard-Besques 1963a, 88, Pl. XXVI, Nr. 3 (MÖ 2. yy).
[1661] Myrina koroplastlarının ürettiği Hellenistik Dönem eserler arasında savaş fili betimlemesi oldukça ilginçtir (Mollard-Besques 1963a, 87, Pl. XXVI, Nr. 3).
[1662] Lambrothanassi-Touloumtzidou 2016, Fig. 21-23.
[1663] Yunanistan'ın Batı Makedonya coğrafi bölgesine dâhil bir il.
[1664] Lambrothanassi-Touloumtzidou 2016, 98.

indirmiştir. Myrina fillerinden biri bulunduğunda yüzeydeki ve kuledeki kırmızı rengin izleri ve kalkandaki mavi renk korunmuştur. Xirokrini filinden farklı bir diğer unsur, figürlerin yavaş adımla yürümesidir. Filin hortumunun ucunun simgelediği üzere kesinlikle savaştan bir figürle karıştırılmamalıdır. Myrina fillerinin üretimi tarihsel bir olayla ilişkilendirilir. Söz konusu tarihsel olaylar, fillerin katılımının saptanmasıyla MÖ 275'de I. Antiochus'un Gaullere karşı zaferi, ya da daha az muhtemel, MÖ 168/167'de Sipylus dağı yakınlarında II. Eumenes'in Gaullere karşı zaferidir. Lucian'a göre, I. Antiokhos'un zaferinden sonra diktirdiği anıtı, tıpkı Myrina'daki terrakotta figürinleri gibi imitasyonlardan esinlenerek yapılan taş bir savaş filiydi. Ancak, S. Reinach ve E. Pottier'in önerisine göre Myrina filleri daha geç bir döneme tarihlenmelidir. Mezar konteksleri de göz önüne alınırsa, Myrina filleri Enumenes'in zaferiyle ilişkilidir[1665].

Myrina'dan bugün Louvre'da bulunan bir diğer terrakotta fil figürini Dionysos ve Ariadne çiftine dayanır ve Hint zafer tanrısıyla ilişkilidir. Benzer köken yine Myrina'dan iki terrakotta figürüne; fil üstünde bir kalkan ve Psyche'yi tutan Eros'u betimleyen figürine daha sahiptir. Bu iki figürin kanatlı tanrının katıldığı Dionysos'un Hint zaferiyle ilişkilidir.

İtalya'da fil betimlemelerinin daha çok örneği bulunabilir. Burası Pyrrhus'un MÖ 275'de Beneventum'daki savaşıyla ilişkilidir. Manius Curius Dentatus'un zaferine, dört tanesi süslenmiş filler katılmıştır. Sürücüsüyle birlikte fil formundaki plastik vazolar Anzio ve Centuripe'de, Vulci'den gelen fil formundaki siyah sırlı askos ve Norchia, Aleria ve Capena'dan fillerin betimlemelerinin olduğu boyanmiş tabak kesfedilmiştir. Dahasi, Arpi ve Sicilya'da terrakotta figürinleri bulunurken iki terrakotta fil figürini antik Veii'nin Portonaccio tapınağında keşfedilmiştir.

Bir diğer kule taşıyan Hint fili betimlemesi de İtalya'nın Napoli şehrindeki Pompei'de bulunmuştur[1666] **(Res. 150)**. Terrakottatan yapılmış fil, çok yüksek olmayan oval bir kaide üzerinde yer almaktadır. Binici kalın dudaklı, çıkık çeneli, kısa saçlı ve kısa tunik giyimli olup zenci olarak tanımlanabilir. File yiyecek vermektedir. Fil yiyecek alabilmek için hortumunu yukarı doğru kıvırmıştır. Ağzı açıktır. Ağır görünümlü, bol dökümlü bir kumaş ile yarı örtülüdür. Bacaklar arasında ve gövdede kıvrımlar "V" yapar şekilde kumaş kıvrımları aşağı sarkmıştır. Açıkta kalan yerlerde deriye ait izler ve kıvrımlar oldukça belirgindir. Kısa bir kuyruğu vardır. Üzerinde, sabitlemek için halkalara geçirilmiş zincirlerle bağlanmış mazgallı, dört taraflı, uzun bir kule yer alır.

[1665] Reinach-Pottier 1885, 492-493; Lambrothanassi-Touloumtzidou 2016, 98.
[1666] Snowden 1990, No. 55, Fig. 71.

Kulenin üzerindeki tuğla sıraları rahatlıkla görülmektedir. Kulenin sol yan yüzüne sabitlenen, Thessaloniki örneğinde olduğu gibi Makedon kalkanı betimlemesi vardır. Binici ata biner gibi oturmaktadır. Fil ve binicisi beceriksizce temsil edilmiştir[1667].

Büyük İskender, filleri ilk kez Musul yakınlarında MÖ 331 yılında gerçekleşmiş olan Gaugamela Savaşı esnasında görmüştür. Etkileyici İran savaş filleri genç kralı büyülemiştir. İranlıların savaşa yaklaşık 15 fil getirdiği düşünülmektedir. İskender galip geldiğinde, fillerin tümünü ele geçirmiştir. Bu hayvanları gözlemlemiş ve gerçekten zekâ ve dayanaklıklarını takdir etmiştir. Hayranlığı sebebiyle, fil simgesi İskender'in gücünün sembolü haline gelmiştir. Hatta hayvanları tasvir eden bir dizi madolyon sipariş etmiştir. Nihayetinde ordu daha fazla savaş fili ele geçirmiş ve bakımını üstlenmiştir. İskender şu anki Pakistan topraklarına ulaştığında, ordusu artık filleri tanıyordu. İskender, filleri MÖ 326 yılındaki Hydaspes Savaşı'nı kazanmak için kullanmıştır. Fakat her iki tarafta da filler ölmüştür. Buna rağmen, savaş Büyük İskender'in en büyük askeri başarılarından biri olarak tarihe geçmiştir[1668].

Tüm bu karşılaştırmalardan sonra Stratonikeia filinin bir savaş fili olduğu kesindir ve kentin kurucularının Doğulu olmasıyla bağlantılıdır. Kent, Seleukoslar tarafından MÖ 3. yüzyılın ilk yarısında kurulmuştur. Stratonikeia sehrinin kurulduğu bölgenin MÖ 276'da Ptolemaiosların elinde olduğu ve MÖ 268'de Seleukosların denetimi altına girdiği düşünülmektedir. Bu nedenle, şehir büyük olasılıkla MÖ 276 ile 268 yılları arasında kurulmuştur.

Hellenistik Dönem'de Anadolu'da bilinmeyen filler, Yukarıda da bahsi geçtiği gibi Büyük İskender'in MÖ 325 yılında Hindistan seferiyle tanınmış ve savaşlarda sıklıkla kullanılmaya başlanmıştır. Seleukos'lar kendi hâkimiyeti altındaki yerlerin kontrolü için Hindistan'dan temin ettikleri Afrika fillerine nazaran daha büyük olan Hint fillerini kullanmışlardır. Hatta kuruluş aşamasında diğer Hellenistik krallıklarla yapılan özellikle de MÖ 301 yılındaki Ipsos savaşında filler, Seleukosluların zaferi kazanmasını sağlamıştır. Sonrasında Seleukos'un oğlu I. Antiokhos, Galatları Orta Anadolu'da Filler Savaşı'nda (MÖ 275 ile 268) yenerek, Galat tehdidini ortadan kaldırmıştır. Hatta bu galibiyetin etkileri, Batı Anadolu kentleri tarafından coşkuyla karşılanmış ve savaş sonrasında filler, Seleukosların arması haline gelmiştir. Fillerin Seleukos ile bağlantısının yanı sıra, Roma Dönemi'nde günlük hayatta farklı amaçlar için kullanılmaya başlanmıştır. Yine Roma Dönemi içinde Dionysiak eğlence sahnelerinin betimlendiği

[1667] Snowden 1990, 171-172, 222-223.
[1668] Kotan 1971, 47.

lahitler üzerinde de sevilerek işlendiği görülmektedir. Ancak burada işlenen konu, kesinlikle bir şölen değil bir savaş betimlemesidir.

Xirokrini buluntusu fil figürü, bir çocuk mezarında ele geçirilmiştir. Çocuk mezarlarında savaşla ilgili figürler görmek sık karşılaşılan bir durum değildir. Bu nedenle çocuk mezarında görülebilecek nadir buluntulardan birini oluşturur. Stratonikeia nekropolislerinde de görüldüğü gibi çocuk mezarlarında daha çok evcil hayvanlar onlara eşlik etmektedir. Çocuk mezarlarında ele geçirilen fil figürinleri çocukların çocuklukları boyunca oynadıkları oyuncaklardır ve yeraltı dünyasında çocukların ölümle yüzleşmek ve korunmasını sağlamak amacıyla iki önemli özellik olan güç ve cesareti temsil ettiği şeklinde yorumlanmıştır. Bunun gibi aslan, boğa ve koç gibi boynuzlu hayvanlarda gücü temsil etmektedirler[1669].

Stratonikeia filinin buluntu yeri belli değildir. Ancak büyük olasılıkla mezar buluntusu olarak ele geçirilmiştir. Nispeten sağlam olarak korunması da mezar hediyesi olarak bırakıldığına işaret eder. Ancak ne şekilde kullanım gördüğüyle ilgili bir yorumlama getirmek çokta doğru değildir. Filin üzerindeki örtü kıvrımlarından stilistik bir değerlendirme yapılabilir. Ayrıca yapım tekniği de yine tarihlendirmede önemlidir. Herşeyden önce ayrıntılı bir işçilik söz konusudur. Oldukça plastik işlenmiştir. Özellikle Stratonikeia koroplastiği içinde değerlendirdiğimiz Hellenistik Dönem eserlerinde görülen renkli boya izleri savaş filinde de yer yer korunagelmiştir. MÖ 1. yy örneklerinde gördüğümüz kıvrımlardaki sertleşme bu örnekte de görülmektedir. Kıvrımları derin kanallar şeklindedir. Kıvrım stil özellikleri ve yapım tekniğine göre MÖ 1. yy'a tarihlenmelidir.

6.9.6 Boğa/Sığır **(K.287-K.288)**

Naos buluntusu olan **K.287**, boğa başına ait sol kulak olarak yorumlanmıştır. Benzer tek kulak şeklindeki örnekleri Aigai[1670], Priene[1671] **(Res. 152)** gibi merkezlerde karşımıza çıkar. Kontekstine göre MÖ 2. yy'ın 2. yarısına tarihlenmiştir.

[1669] Lambrothanassi-Touloumtzidou 2016, 101 vd.
[1670] Dereboylu 2012, Lev. 60, Kat. 284.
[1671] Rumscheid 2006, Taf. 150-6, Kat. Nr. 363.

K.287 **Resim 152:** Rumscheid 2006, Taf. 150-6, Kat. Nr. 363.

K.288, sığıra ait baş parçasıdır. Üçgene yakın formda yüz yapısına sahiptir. Gözler ve burun delikleri sivri bir aletle oyularak yapılmıştır. Hemen altında enine kesik bir çizgiyle oluşturulan ağza sahiptir. Erken dönemlere ait çok sayıda benzer örnekleri mevcuttur[1672]. Örneğimizden farklı olarak canlı renklerde boyanmışlardır. Stil olarak bu tür buluntuları erken dönemden ayırmak oldukça zordur. Kil yapısı ve boya gibi bellirli ipuçları dışında ele geçirildiği tabaka tarihlemedeki en önemli kriterdir. Örneğimizde tüm yüzey kırmızı renkte astarlıdır. Bu özellik Stratonikeia koroplastiği içindeki diğer geç antik dönem buluntuları içinde geçerli bir kriterdir. **K.288** yapım tekniği ve bulunduğu tabakaya göre MS 11.-12. yy'a tarihlenmiştir.

6.9.7 Ceylan **(K.289)**

Stratonikeia koroplastik sanatı içinde tek örnekle temsil edilen ceylan figürü **(K.289)**, Değirmendere Mevkisi, sondaj buluntusu olarak ele geçirilmiştir. Kulakların her iki iç tarafında ağaç gibi dallanma gösteren küçük boynuzlarla tasvir edilmiştir. Başındaki çıkıntılardan genç bir geyiğe ait olduğu bellidir. Asimetrik gözler, Roma Dönemi koroplastik sanatının şematik uygulamasına uygun tarzda çizgisel olarak belirtilmiştir. Göz bebeği vurgulanmış olup yine küçük delik şeklinde oyularak yapılmıştır. Ağız hafif aralıklı olup yüzünde eğlenceli, gülümser bir ifade yaratılmıştır. Teknik olarak içi doludur. Muhtemelen tabağa ait olduğu düşünülen kulp ya da tutamak olarak kullanım görmüş olmalıdır. Kulp kısmı uzun olup stilize bir ceylan başı ile sonlandırılmıştır.

Hayvan başlarının dekoratif olarak kullanıldığı gerek terrakotta, gerekse bronz patera örneklerinde genellikle koçbaşı tercih edilmiştir[1673]. Nitekim değerlendirmeye aldığımız hayvan figürleri içerisinde bir adet kırmızı astarlı, koçbaşı figürlü kulp örneği yer almaktadır **(K.292)**. Beybağı Mevkisi, sondaj buluntusu olarak ele geçirilen kulp,

[1672] Cohen 2011, 450, Kat. No. 26 (MÖ 7. yy), 72, Fig. 13, Kat. No. 145.
[1673] Ersoy 2018, 92.

tabakasına göre MS 11.-12. yy'a tarihlendirilmiştir.

K.289 **Resim 153:** Kasapoğlu 2018, 271, Kat. 48

Benzer örnek Parion[1674] tiyatro buluntusu olarak ele geçirilmiştir **(Res. 153).** MS 3. yy'a tarihlenen figürinde özellikle gözlerin çizgisel olarak verilmesi örneğimizle benzerdir.

6.9.8 Diğer Tasvirler **(K.290-K.293)**

K.290-K.292 geç dönem örneklerini temsil eder. **K.290**, hayvan başı şeklinde olup kuş betimlidir. Göz ve burun delikleri oyuklar şeklinde olup yan taraflarda dikdörtgen formunda küçük kulakları bulunmaktadır. Baş kısmına oranla burnu uzundur. **K.291**, hayvan başı şeklinde yapılmıştır. Boynuzların alt tarafından yanlara doğru uzanan yine boynuz şeklinde çıkıntılar bulunmaktadır. Boynuzların arasından başlayarak buruna doğru inen dalga motifi görülür. **K.292**, koç şeklinde yapılmış, yatay kulp parçasıdır. Boynuzları belirgindir. Silindirik bir gövdeye sahiptir. Başı üzerine göz ve ağız işlenmiştir. Figürün gövde alt kısmında kabın gövde kısmına yapıştırıldığı bir düzlem yer almaktadır. **K.293**, elle biçimlendirilmiş hayvana ait gövde kısmıdır. Stilize bir forma sahiptir. Bacakları yekpare bir dikdörtgen şeklinde kabaca gösterilmiştir. Detaylar verilmemiştir. Stratonikeia koroplastiği içinde değerlendirdiğimiz benzerlerine göre MÖ 6. yy'a tarihlenmiştir.

6.10 Mimari Öğe

6.10.1 Arulae (Sunak/Altar) **(K.294)**

Kentte özgün tipoloji gösteren eserler arasında yer alan minyatür portatif arulae **(K.294)** tek örnekle temsil edilmektedir. Stratonikeia koroplastik sanatı içinde özel bir

[1674] Kasapoğlu 2018, 271, Kat. 48.

yere sahip arulae, yerel unsurları bünyesinde barındırması, işçiliği ve konu repertuarıyla oldukça önemli ve dikkat çekicidir. Akdağ nekropolü mezar buluntusu olarak ele geçen minyatür sunak çoklu kalıplardan imal edilmiştir. Paralel yüzlü bir kutu şeklinde, altta düz olan ve sadece ön uzun kenarın üzerinde kabartmalarla süslenmiş türdendir. Arka ve yan yüzler düz bırakılmıştır. Üstü kapalı olup, üstte duran çerçeve formundaki dikdörtgen tabla altara sonradan eklenmiştir. Yarısı kırık durumdaki şeklin oturduğu düzlemin daha önce kazımayla sınırlarının belli edildiği görülmektedir. Bu şekilde kazımayla sınırlar belli edilmiş ve üzerine gelecek parçaya, taşırma ve kaymalar önlemek için bir ön hazırlık yapılmıştır. Bunun gibi tamamlayıcı dekorasyon durumundaki köşeleri süsleyen akroterler de altar üzerine sonradan eklenmiştir. Koroplastın parmakları daha iyi bir bağlantı sağlamak için eklemelerin üzerine düştüğü yerde iz bırakmıştır. Ayrıca iç kısımda düz kenarlı alet izleri görülür. Altarın kaidesi iki silme ve kyma rekta profili ile zenginleştirilmiştir. Bu elemanlar ana gövdeden yaklaşık 5 cm dışa taşkın yapılmıştır. Alçak kabartma bezemenin durumu gayet iyidir. Süslemenin yapıldığı ön cephe adeta bir tapınak tarzında olup podyum başlangıcında Ion kymationu süslemesi vardır. Onun altındaki profilde yan yana simetrik olmayan çukur noktalar, taban profili ise birbirini takip eden yan kesik çizgilerle süslenmiştir. Korunagelmiş renk pigmentlerine göre dekorasyon kırmızı ve yeşil olmak üzere iki renkte uygulanmıştır. Sol meşale üzerinde ve sol üst çaprazında tacı süsleyen çukur noktalar içerisinde renk pigmentleri rahatlıkla görülebilmektedir. Meşalenin ateşi kırmızı, çukur yuvarlak süslemeler ise yeşil renkle verilmiştir. Arka yüzeyinin çoğu kısmı kırık olup soldan 3,6 cm sonra 2,5 cm genişliğinde buhar deliği yada kapı aralığının profil izleri belirgindir. Muhtemelen dikdörtgen şeklindedir. Yerel bir üslup ve ikonografi içerir. Tasvir edilen sahne Zeus ve Hekate kültünün mitini özetlemektedir. Söz konusu arula hem biçim hem de dekorasyon açısından farklıdır. Her şeyden önce yapmamız gereken, tapınak formlu bu portatif sunak üzerindeki motiflere yoğunlaşmak ve bu motiflerin kült içindeki rolünü belirleyebilmektir. Çünkü vurgulandığı gibi altarı özgünleştiren, bir anlamda adak olarak sunuldukları tanrılarla özdeşleştirilmek istenen bu motiflerdir. Sunak üzerinde yer alan motifler kent için yabancı değildir ve ait oldukları tanrılar hakkında açıklayıcı bilgiyi verirler. Yanan meşaleler, sahnenin merkez noktasında sapı yiv şeklinde olan Labris ve her iki tarafında yer alan güneş yıldızını sınırlandırmıştır. Meşale, tanrıça Hekate'nin, labry ise Zeus'un bir sembolüdür. Hekate ve Zeus'a ait bu simgeler Stratonikeia sikkeleri üzerinde de görülmektedir. MS 2. yy'a ait sikke üzerinde, ön yüzde pegasus, arka yüzde

iki meşale arasında altar motifi yer almaktadır[1675]. Stratonikeia buluntusu, Roma Dönemi'ne ait mermer kabartmalı altar[1676] üzerinde yine iki meşale ile sınırlandırılmış çift başlı *labrys* simgesi görülmektedir. Görüldüğü gibi sunak yerel unsurları üzerinde barındırmaktadır. Sunaklar için güvenilir bir arkeolojik bağlamın olmamasına rağmen kilin ayırt edici özellikleri, sadece terrakotta figürinler için değil, aynı zamanda arulae gibi eserlerinde koroplastik bir üretim merkezi olan Stratonikeia'da yapıldığını gösterir.

Taşınabilir ve küçük boyutta olmaları nedeniyle arulae olarak adlandırılan terrakotta minyatür sunaklar, genellikle dikdörtgen ve yuvarlak biçimli olup hayvan kurbanları için kullanılan büyük taş sunakların taklidi olarak karşımıza çıkar. Buluntu yerleri, portatif sunakların işlevinin belirlenmesinde oldukça önemlidir. Kullanım alanları daha çok tapınak, kutsal alan ve mezarlardır[1677]. Ayrıca yaşam alanlarında da ele geçirilmiştir. Yoğun olarak terrakottatan yapılmışlardır. Ancak taştan yapılan örneklerde görülmektedir. Korint'te görülen arulae bu tiptendir[1678]. Çoğu kare veya dikdörtgen şeklinde üstü kapalı ya da açıktır. Ön taraf genellikle bir kabartma ile dekora edilmiştir. Ancak üç hatta dört tarafının da süslendiği örnekler görülmektedir. Sözkonusu sunakların boyutları 8 ile 55 cm uzunluğunda ve yüksekliği 9 ile 50 cm yüksekliğinde önemli ölçüde değişmektedir. İtalya örneği iki terrakotta arula, büyüklükleri, mükemmel şekildeki korunmaları ve kabartma süslemelerinin yüksek sanatsal kalitesi bakımından olağanüstüdür[1679].

MÖ 6. yy'ın 2. çeyreğinden itibaren özellikle Güney İtalya ve Sicilya'da çok yaygın bir şekilde görülmeye başlamış ve Roma Dönemi'ne kadar varlığını sürdürmüştür. Yunanistan'da yaygın bir biçimde Korinth ve Olynthos'tan Karadeniz'e kadar sıkça rastlanmaktadır[1680]. Ayrıca Troia[1681], Pergamon[1682], Klazomenai[1683], Arpalık Tepe[1684], Smyrna[1685], Tarsus[1686], Cyprus[1687], Thessaloniki[1688], Yunanistan[1689],

[1675] https://www.acsearch.info/search.html?id=436341
[1676] Müze Env. No: 4325, Kazı Env. No. 748.
[1677] Goldman 1950, Lev. 252. 532-554; Thompson 1963, Pl. LVII, 293-295; Salapata 2001, 25.
[1678] Broneer 1950, Fig. 1-3; Pl. 110a-d.
[1679] Salapata 2001, 25, Fig. 1a-1h.
[1680] Salapata 2001, 25.
[1681] Thompson 1963, Pl. LVII, 293-298b.
[1682] Töpperwein 1976, 44, Lev. 87, 604.
[1683] Özbay-Özbay 2017, 220, Lev. 11.
[1684] Işın 2015, Fig. 8-9.
[1685] Ersoy 2018, 94, Res. 3.
[1686] Goldman 1950, Pl. 252, 538.
[1687] Karageorghis vd. 2016, Kat. No. 345 (MÖ 480-310).
[1688] Mallios 2004, 239-266, Fig. 4. 3.
[1689] Thompson 1959, Pl. 30, 33.

Yunanistan/Dionysiou Areopagitou[1690]**,** Ionia kıyıları[1691], Güney İtalya[1692], İtalya[1693], Florance[1694], Tarentine[1695], Tarent[1696], Korinth[1697] gibi çeşitli yerleşimlerde farklı ikonografilere sahip, farklı tiplerde portatif minyatür sunaklar ele geçmiştir.

Mezar hediyesi olarak bırakılan Stratonikeia sunağı **(K.294)**, minyatür altar modeli esas alınarak tütsü yakıcı *(thymiaterion)* olarak görev görmüştür. Ancak içerisinde kullanıldığına dair hiçbir işaret olmadığından R. T. Polat'ın dediği gibi işlevsel bir anlamı yoktur[1698]. Tamamen kutsal ritüel bir anlam içermektedir ve sembolik olarak mezara bırakılmıştır.

Antik dönemin sıradan insanları yaşadıkları ev içinde kutsal alanlar (lararium) oluşturmuş ve ibadetlerini bu mekânlarda yapmışlardır. Tanrılar için yaptıkları günlük libasyonları avlu merkezindeki taş altarın üzerine ya da ön kapıdan altar üzerine dökmüşlerdir. D. B. Thompson'a göre, daha fakir insanlar ise tütsü yakıcısı olarak minyatür terrakotta altarlar kullanmışlardır. Yine D. B. Thompson'a göre, birlikte ele geçen, kurban çelengi takan terrakotta bir domuz figürü, gerçek bir yaban domuzu için kabul edilebilir bir temsilcidir[1699]. Tütsü kabı olarak kullanım gören bir diğer yerleşim yeri Yunanistan'ın Thessaloniki kentindeki Ano Poli'dir. Kutsal alan buluntusu olan Hellenistik Dönem'e tarihlenen minyatür altar, 1500'den fazla kadın terrakotta parçası ile birlikte bulunmuştur. Kutsal alandaki en erken buluntular MÖ 3. yy. başlarına tarihlenmektedir. Figürin türlerinden dolayı Nymphe'ye adanmış olduğu düşünülmektedir[1700].

P. Wuilleumier, tütsü kaplarının (*thymiaterion*) üretiminin MÖ 4. yy'ın 2. yarısında olsada, MÖ 2. yy'dan itibaren incelenmesi gerektiğini önerir[1701]. Stratonikeia'da sunak modeli alınan *thymiaterion'*lar farklı şekillerde de olabilmektedir. Sicilya üretimi olan kap formundaki *thymiaterion,* büyük ölçekli terrakotta Nike figürünün başının üzerinde desteklenmiştir. MÖ 500-475 yıllarına tarihlenen, etrafında açıklıklar bulunan kabın en üstünde ise kapak kısmını oluşturan kanatlı bir güvercin yer

[1690] Thompson 1962, 259, Fig. 2, Pl. 91, Agora T 1376a.
[1691] Leyenaar-Plaisier 1979, 1467-1470.
[1692] Salapata 2001, Fig. 1a-1h.
[1693] Ferruzza 2016, 149-158; 161-163.
[1694] Meer 1982, 98, Res. 1-3.
[1695] Kingsley 1976, 13, Kat. No. 36.
[1696] Besques 1986, Pl. 84a-c, D3814.
[1697] Broneer 1950, Fig. 1-3; Pl. 110a-d.
[1698] Tamsü Polat 2013, 379.
[1699] Thompson 1963, 141-142; Thompson 1993, 32, Res. 61.
[1700] Mallios 2004, 239-266, Fig. 4. 3.
[1701] Wuilleumier 1930; Besques 1986, 90, Pl. 84-85.

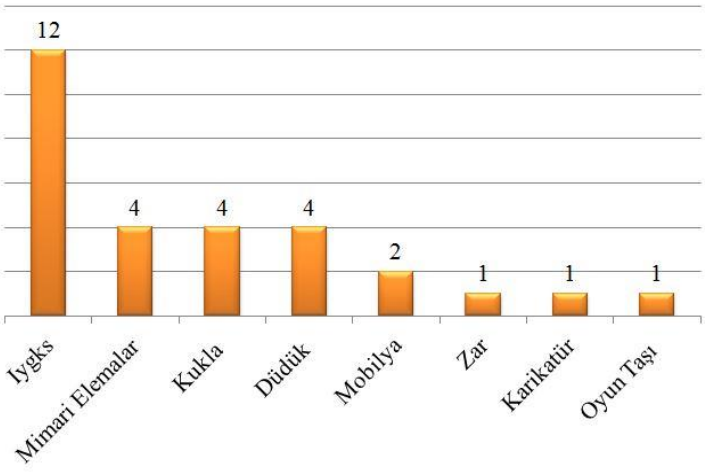
almaktadır. Güvercinden dolayı kithonik bir tanrı olan Aphrodite ile ilişkilendirilmiştir[1702].

Stratonikeia örneğinin tip olarak yakın benzeri Yunanistan'da[1703] karşımıza çıkar. D. B. Thompson tarafından MÖ 3. yy'a tarihlenmiştir. Sahne konusu farklı olmasına rağmen sunak tipi ve podyum başlangıcında yer alan Ion kymationu süslemesi örneğimizle benzerdir.

Sunağın ele geçtiği Akdağ nekropolü 20 numaralı mezar, MÖ 3. yy sonu-MÖ 2. yy başlarından-MS 2. yy sonlarına kadar kullanım görmüştür. Sunak, MÖ 1. yy'a işaret eden stilistik gerekçeler ve kontekst buluntularıyla tarihlenebilir. Yunanistan örneği ile karşılaştırıldığında stilistik açıdan daha geç bir dönemden olduğu şematik ve yüzeysel Ion kymationu süslemesinden de rahatlıkla anlaşılabilmektedir.

6.11 Oyun Araçları ve Oyuncaklar (K.295-K.324)

İnsanın doğasında bulunan keşfetme ve oynama güdüsü yine insanın doğasına en yakın malzeme olan toprağın kullanımıyla farklı dönemler ve medeniyetlerde farklı oyuncaklara dönüşmüş, oyun ve seramik kavramları böylece bir araya gelmiştir. Oyun araçları kapsamında bir adet zar ve oyun taşı değerlendirmeye alınmıştır. Oyuncak olarak karşımıza çıkan figürlerde genellikle işlenen konular hayvanlar, kuklalar, minyatür mimari elemanlar, düdük ve mobilyalardır **(Res. 154, Grafik 22)**.

Grafik 22

İnsanlık tarihi kadar geçmişi olan oyun[1704] ve oyuncaklarla ile ilgili bilgilerimizi

[1702] Ferruzza 2016, 181-187, Res. 53.
[1703] Thompson 1962, 259, Fig. 2, Pl. 91, Agora T 1376a.
[1704] Antik Dönem oyunları ve ayrıntılı Mankala oyunu için bkz. Kürüm Durnagölü 2015, 107-124.

antik çağ yazarlarından ve arkeolojik bulgulardan elde ederiz. Arkeolojik bulgu olarak, antik Mısır ve birçok kültürde oyuncaklar mezar hediyesi olarak ölüler ile birlikte gömülmüşlerdir. Bu oyuncakların farklı malzemelerden yapılmış örnekleri birçok kazıda açığa çıkartılmıştır. Ölülerin oyuncakları ile birlikte gömülmesi oyun kavramını din ile ilişkilendirilmesine ve farklı yorumlamalara neden olmuştur. Antik dönem çocuk oyuncaklarının tanrının gücünü temsil etmesi ve onu bedenleştirmek için tasarlanmış ikonlar ile benzerlikler göstermesinden dolayı, bu tür nesnelerin dinsel törenlerde kullanıldıktan sonra çocuklara oyuncak olarak verildiği düşünülmektedir[1705]. Terrakotta oyuncakların Ege dünyasındaki ilk örnekleri MÖ 10. yy'dan itibaren ortaya çıkmıştır. Genellikle insan ve hayvan figürinlerinin kullanıldığı oyuncaklar arasında at ya da yük arabaları yer almaktadır[1706].

Resim 154

Farklı malzemelerden yapılmış oyuncakların varlığı bilinse de, Stratonikeia koroplastik sanatına ait değerlendirmeye alınan 29 adet oyuncağın tümü terrakottatandır. Bu başlık altında irdelenecek ana konu ise Stratonikeia ve çevresine ait figürinlerin oyuncak mı, adak eşyası mı, ya da her ikisine birden hizmet edip etmediğinin araştırılmasıdır.

Günümüzde olduğu gibi antik çağda da, çocukları gelecekteki rolüne hazırlayan bu oyuncaklar cinsiyete göre değişkenlik göstermektedir. Erkek çocuklar daha çok fiziksel beceri isteyen oyuncaklara yönlendirilirken, kız çocukları ev eşyalarına ve bebeklere yönelik oyuncaklara yönlendirilmişlerdir[1707].

6.11.1 Olasılık Araçları

[1705] Verdu Martinez 2012, 76.
[1706] Kepçe-Gerçeker 2011, 15.
[1707] Yaraş-Yaraş 2010, 61.

6.11.1.1 Zar (K.295)

Yunanca *kybos*[1708], Latince *Tessera*[1709] olarak adlandırılan zarlar, şans ve bazı oyun tablalarında kullanılan oyun araçlarından biridir ve tarihi çok erken dönemlere kadar uzanır. *Sophokles*, zar atmanın Troia kuşatması sırasında bir Yunanlı tarafından bulunduğunu, *Herodot* ise kübik zarın icadını Anadolu'da ki Lidyalılara ithaf etse de, Platon zarı Mısırlıların bulduğundan bahseder[1710]. Arkeolojik buluntular da zarın MÖ 7. yy'dan önce görüldüğünü kanıtlamaktadır[1711].

Antik Yunan ve Roma'da iki çeşit zar kullanılmıştır. İlk çokgen zarlar aşık kemikleri[1712] olup ikincisi Lagina örneğinde olduğu gibi, günümüzde de yaygın olarak kullanılan altı yüzlü ve her yüzünde birden altıya kadar bir sayıyı gösteren oyuk delikli işaretlerin olduğu küçük, kübik şeklindeki zarlardır. Kübik zarın falda kullanılan aşık kemiğinden (astragal) türetildiği sanılmaktadır. Zar atmanın büyüsel bir işlevi olduğuna inanıldığından gelecek hakkında kehanette bulunmak amacıyla zar atılırdı. Bu kullanımının dışında zar bilinen en eski kumar aracı olup özellikle askerler arasında çok yaygın bir eğlenceydi. Bu oyunların oynandığı özel mekânlar bile vardı. Antik Roma Mimarisi'nde bu mekânlara *aleatorium* denirdi. Antik Roma'da kadınların da zar atarak kumar oynadıkları bilinmektedir. Ovidius'un öğütleri içerisinde kadınlarında erkekler gibi zar atmayı öğrenmeleri gerektiği yer alır[1713].

Zarlar, çok çeşitli malzeme ve farklı formlarda yapılmışlardır. Genellikle kemik ve fildişi malzemeden yapılmasına rağmen kil, taş, cam ve bronz gibi malzemelerden yapılmış örneklerde görülmektedir[1714]. Stratonikeia buluntuları içerisinde kilden yapılmış

[1708] Bener 2013, 83.
[1709] Smith 1859, 111-112; Bener 2013, 82.
[1710] Bener 2013, 83.
[1711] *Yakındoğu'da zarın tarihi oldukça eskidir. Ur'un Kral Mezarlığı'nda Kraliçe Puabi'nin oyun levhasıyla bulunan ve zar olarak yorumlanan buluntular MÖ 2600'e tarihlendirilmektedir. Tell Beit Mirsim ve Tell el Ajjul'da tepesi kesik piramit biçimli, bazen dört bazen beş yüzü işaretli ve genellikle kenarlarına 1-4 arasında değer verilmiş zarlara rastlanmaktadır. Oyun levhası ve oyun parçalarıyla bulunan Tell Beit Mirsim örneği Orta Tunç Çağı'na tarihlendirilirken, Tell el Ajjul'da bulunan örneklerin VII.-XVI. Hanedanlıklar arasına ait olduğu belirtilmektedir. Günümüzde kullandığımız zarı daha yakından andıran altı yüzlü kübik zarlara da oldukça erken tarihlerden itibaren çeşitli kapsamlarda rastlanmaktadır. Tell Chuera'da, bir tapınakta bulunan kilden yapılmış örnek Erken Hanedanlık III Dönemi'ne tarihlendirilmektedir. Tepe Gavra'da bulunan ve Mohenjo-Daro zarlarıyla benzer biçimde numaralandırılmış olduğu görülen zar örneği de M.Ö. III. binin ilk yarısına tarihlendirilmektedir. Susa'da çok sayıda kübik zar bulunmuştur, en erken olanları M.Ö. III. bine tarihlendirilirken Elam Dönemi'ne tarihlendirilen örnekler de vardır. Assur'da, Geç Babil Dönemi'ne tarihlenen bir tapınağın kalıntıları arasında da su mermerinden yapılmış üç küçük örnek bulunmuştur. Mısır'da ise, bilinen en erken kübik zar örnekleri Yeni Hanedanlık Dönemi'ne aittir* (Gülalp 2008, 71-72).
[1712] Yunanca astragalos, Latince talus anlamına gelmektedir.
[1713] Bener 2013, 83.
[1714] Thompson 1993, 25, Fot. 41; Davidson 1952, 217; Ersoy-Ersoy 2014, 98.

bir adet zar **(K.295)** bulunmaktadır. Zar, Lagina Hekate Tapınağı Naosunda tespit edilen bir bothros çukurunda ele geçmiştir.

Bir Yunan geleneği olarak, antik Yunan zarları üzerindeki sayılar, bugün olduğu gibi iki karşılıklı yüzdeki rakamların toplamı 7 olacak şekilde düzenlenmiştir[1715]. Bu geleneğin bir devamı olarak Lagina buluntusu olan kübik oyun zarı, altı yüzü de işlenmiş ve küçük oyuk deliklerle birden altıya kadar bir sayıyı gösterir biçimdedir. Her yüzeydeki delik karşı yüzle toplandığında 7 rakamını verir (1+6, 5+2, 3+4). Naosa bırakılan adak hediyeleri içerisinde bir adet kilden yapılmış zar dışında, çok sayıda figürin parçası, camdan fal taşı/cam sayaç[1716], perdahlanmış ve yüzeyi kırmızı renkte boyalı 4 adet aşık kemiği[1717] ve bir adet sivri kanatlı ve yassı, üzeri kazıma çizgili bronz ok ucu[1718] ele geçirilmiştir.

Tarihlemeye yardımcı olabilecek konteks buluntularından, Geç Hellenistik Dönem'e ait naos buluntusu zarın, Yunanistan ve Anadoluda da farklı amaçlara hizmet etmiş benzer örnekleri mevcuttur. Makedonya[1719] örneği, Yunanistan'ın ikinci büyük şehri olan Thessaloniki Xirokrini'de mezar buluntusu olarak ele geçmiştir. Zarlar paralel kenarlıdır ancak yüzeyler eşit ölçülere sahip değildir. Zarların hepsi 1'den 6'ya kadar delikli noktalara sahiptir. Lagina örneğinde **(K.295)** olduğu gibi her yüzeydeki delik karşı yüzle toplandığında 7 rakamını verir. Makedonya Bölgesi'nde çeşitli malzemelerden yapılmış zarlara mezar topluluklarında nadiren rastlanmıştır. Ancak Arkaik Dönem'de

[1715] Thompson 1993, 25, Fot. 41; Bener 2013, 83.

[1716] 1999 yılı naos çalışmalarda 28 adet (Tırpan-Söğüt 2000, 301-308, Res. 7.); 2000 yılı naos çalışmalarında 98 adet (Tırpan-Söğüt 2001, 344); 2001 yılı naos çalışmalarında ise 60 adet renkli fal taşı bulunmuştur. Faltaşları yeşil, lacivert, sarı ve saydam renkte olup farklı büyüklüktedirler. Altları düz, üstleri ise dış bükey şekillenmiş olan faltaşlarının görünüşleri genellikle yarım yuvarlaktır.

[1717] 2001 yılı kazı sezonu Naos çalışmalarında açığa çıkartılan aşık kemiklerine sırasıyla 01TNK1, 01TNK2, 01TNK3, 01TNK4 kazı envanter numarası verilmiştir. Bu eserler 29.08.2001 tarihinde Muğla Müzesi'ne teslim edilmiştir. 1428 müze envanter numaralı (01TNK 1) aşık kemiği 1,58 cm derinlikte bulunmuş olup, yüksekliği 3,1; genişliği 1,8; kalınlığı ise 1,6 cm'dir. 1429 müze envanter numaralı (01TNK2) aşık kemiği 1,50 cm derinlikte bulunmuş olup, yüksekliği 2,8; genişliği 1,8; kalınlığı ise 1,5 cm'dir. 1430 müze envanter numaralı (01TNK3) aşık kemiği 1,69 cm derinlikte bulunmuş olup, yüksekliği 2,8; genişliği 1,9; kalınlığı ise 1,5 cm'dir. 1431 müze envanter numaralı (01TNK4) aşık kemiği ise 1,74 cm derinlikte bulunmuş olup, yüksekliği 2,8; genişliği 1,8; kalınlığı ise 1,5 cm'dir.

[1718] 2001 yılı kazı sezonu Naos çalışmalarında 1,54 cm derinlikte bulunan 1436 müze envanter numaralı (01TNB2) ok ucunun uzunluğu 8,3; genişliği 1,5; kalınlığı 1 cm'dir.

Ok uçlarının kutsal alanlara adak olarak bırakıldıklarına çağlar boyu farklı kültürlerde rastlamaktayız. Ayrıca adak ok uçlarının savaş ile bağlantılı olarak tanrıçadan koruma beklentilerinin yansıması anlamında bırakıldığını bilmekteyiz. Özellikle bu ritüel, savaş sonrasında düşmana ait ok uçlarının adanması şeklindedir. Marathon savaşı sonrasında Yunanlı askerlerin Pers ok uçlarını kazanılan zaferin sembolü olarak Olympia Zeus Tapınağına sunması örnek gösterilebilir (Hellmuth 2014, 26).

Lagina örneği ile benzer ok uçları Hellenistik Dönem Apollon Klarios Tapınağı'nın doğusunda yer alan sunaklarda 2009 yılı kazılarında ele geçmiştir. Sunu amaçlı bırakılmış ok uçları kontekst buluntularına göre Submyken-Protogeometrik Dönem'e tarihlenmiştir. Klarios Tağınağı'nda ele geçen ve sunu olarak bırakılan farklı tipteki ok uçları için ayrıntılı olarak bkz. Zunal 2017, 41-53.

[1719] Lambrothanassi-Touloumtzidou 2016, 82-83, Fig. 11.

varlıkları bilinmektedir. Bu bölgeye ait Pieria şehrinin mezarlarında masa/tahta üzerinde oynanan oyunlar için cam sayaçlarla birlikte bulunan kemik zarlar MÖ 4. yy'ın 2. yarısına tarihlendirilmiş ve yerel atölyelere atfedilmiştir. Xirokrini'de mezarda bulunan 3 zar, 3 farklı renkten oluşan cam sayaçlarla bir set oluşturduğundan, 3 oyuncuya işaret eden bir set oluşturur[1720]. D. Ignatiadou'nun gözlemlemlerine göre, cam sayaç ve kemik zarlardan oluşan setlerde, kemik zarların sayısı genellikle 3, nadiren 5'tir. D. Ignatiadou'nun göre oyunlar için kullanılan üç zarın numarası antik literatürde kayıtlıdır. Üç zarın baklava dilimi kenarları[1721] Antik Yunan'da nadirdir, daha çok kare kenarlı normal zarlar kullanılmıştır. Ancak baklava formlu zar, olağan dışı bir şekle sahip olmasına ve sadece birkaç örnekle temsil edilmesine rağmen normal kübik zarlarla karşılaştırıldığında, masa oyunlarında normal zar ile eşit derecede fonksiyoneldir ve muhtemelen her iki tarafın da noktalı göstergeli sayısal değeri vardır. İlk baklava formlu zarın Yunanistan'da ya da İtalya gibi uzak bir bölgenin etkisinde nerede ve ne zaman ortaya çıktığı bilinmemektedir. Şu ana kadar ki en eski tarihli örnek, Koukkos'ta (Pieria) ortaya çıkarılmıştır ve Yunanistan'daki en eski cam oyun sayacı seti Pieria'dan bilinmektedir. Pieria'dan alınan kemik zarlar D. Ignatiadou tarafından yerel bir atölyeye atfedilmiştir, ancak Xirokrini ve Pire'den alınan örnekler Hellenistik Dönem boyunca daha fazla atölyenin varlığına işaret eder[1722].

Makedonya[1723] örneğine çok benzer bir diğer paralelkenar kemik zar örneği Anadolu'da 2012 yılı Nif Dağı/Karamettepe[1724] kazılarından gelmiştir. Zar, Karamattepe'nin genel kronolojisine göre, Arkaik ya da Hellenistik Dönem'e tarihlenmiştir. Kırklareli Aşağı Pınar Mevkisi'nde yürütülen kazılarda Arkaik Dönem'e ait bu kübik bir zar ele geçmiştir. Zarın üzerindeki sayı değerini gösteren delikler Lagina örneğinde olduğu gibi oyularak yapılmış ve karşılıklı yüzlerdeki delikler sayıların toplamı yedi olacak biçimde yerleştirilmiştir. Kullanımdan dolayı kenarları oldukça aşınmış durumdadır[1725].

Roma ve Bizans Dönemi'ne ait benzer örnekleri Smyrna[1726] ve Perge'de[1727] görülmektedir. Smyrna'da ele geçen malzemesi kemik ve fildişi olan 7 adet kübik zarın

[1720] Lambrothanassi-Touloumtzidou 2016, Fig. 11-12.
[1721] Yan ölçüler: 0.01X0.013-0.016 m, en büyük uzunluk: 0.023 m, en büyük genislik: 0.009 m, en büyük yükseklik: 0.008 m, (Lambrothanassi-Touloumtzidou 2016, 82).
[1722] Lambrothanassi-Touloumtzidou 2016, 82-83.
[1723] Lambrothanassi-Touloumtzidou 2016, 82-83, Fig. 11.
[1724] Tulunay 2013, 347, 356, Res.7.
[1725] Bener 2013, 87, Res. 119.
[1726] Ersoy-Ersoy 2014, 98-99, Res. 5.
[1727] Bener 2013, 87-88, Res. 120-121 (Terrakotta, kireçtaşı); Garan 2015, 100-101, Z.1-Z.2 (kemik)

her bir yüzüne Stratonikeia örneğinden farklı olarak ince bir şekilde insize olarak konsantrik daireler işlenmiştir. Perge'de[1728] ise terrakotta, kireçtaşı ve kemikten yapılmış örnekler mevcuttur. Roma Dönemi'ne ait terrakottatan yapılmış örnek Perge Güney Hamamı palaistrasının batı portiğinde ele geçmiştir. Karşılıklı yüzlerdeki sayıların toplamı 7'dir. Kireç taşından yapılmış ikinci örnek ise agora/macellumda bulunmuştur. Yine karşılıklı yüzlerdeki sayıların toplamı 7 olacak biçimde yerleştirilmiştir[1729]. Kemikten yapılmış Perge örneklerinde ise tek halka ve nokta şeklinde işaretler bulunmaktadır. Zarlar, MS 1.-8. yy tarih aralığına verilmiştir[1730]. Perge'de ele geçen tüm zarlar kentin kamusal alanlarında ele geçmiştir. Açığa çıkartılan Perge oyun tablalarının kamusal alanlarda bulunmuş olduğu göz önünde bulundurulursa, söz konusu zarların oyun aracı olarak kullanıldığı düşünülebilir[1731]. Bu oyunlardan biri olan ve 3 zarla oynanan Diodecim Scripta[1732], Perge Agora'da müşteri bekleyen dükkân sahiplerinin zaman öldürmek için oynadıkları oyunlardan biridir[1733]. Hierapolis örneğinde ise Geç Hellenistik Dönem'den-Erken Bizans Dönemi'ne kadar geniş bir zaman dilimini kapsayan Geç Roma Agorasında, malzemesi kemik olan oyularak yapılmış noktalardan oluşan bir adet zar ele geçmiştir[1734].

Araştırmalar çoğu zaman zarlar ile birlikte ele geçen aşık kemiğinin farklı işlevsel amaçlar için kullanıldığını göstermektedir[1735]. Çocuk ve yetişkinlerin oyunlarında, çeşitli çocuk performanslarında ödül ya da hediye olarak, çocukluktan çıkış ve yetişkinliğe giriş ile bağlantılı adak hediyeleri olarak, evlenmeden önce ya da bir kehanetin ifadesi olarak kullanılmıştır. Her iki cinsiyetten çocuklar, özellikle kızlar genellikle aşık kemikleriyle oynarlar ya da içi aşık kemiği dolu deri torba (Phormiskos) tutarlar. Antik Yunan'da bir uygulama çocuk gömülerinde olduğu gibi her iki cinsiyette yetişkinlerin, özellikle kadınların gömülerine de aşık kemiklerinin koyulmasıydı. Aşık kemikleri bazen çok sayıda vücut boyunca, vücut etrafında veya deri bir kese içine yerleştirilirdi. Örnek olarak Kassandreia'daki bir kızın ayaklarındaki MÖ 4. yy'ın son çeyreğine tarihlenen 123 örnekte, Eleusis'te MÖ 5. yy'a tarihlenen bir çocuk gömüsündeki 56 örnekte, Edessa'da MÖ 2.yy'a tarihlenen bir çocuk gömüsündeki 122 örnekte, Elis'te MÖ 5. yy ortalarına

[1728] Bener 2013, 87-88, Res. 120-121 (Terrakotta, kireçtaşı); Garan 2015, 100-101, Z.1-Z.2 (kemik)
[1729] Bener 2013, 87-88, Res. 120-121.
[1730] Garan 2015, 100-101, Z.1-Z.2.
[1731] Bener 2013, 91.
[1732] Bu oyundan ilk defa Ovisdius'un, Ars Amatoria adlı yaptında bahsi geçmektedir (Arslan 2007, 36).
[1733] Arslan 2007, 40.
[1734] Duman-Baysal 2015, 570, 582, Res. 10e.
[1735] Miniti-Peyronel 2005, 18; Lambrothanassi-Touloumtzidou 2016, 81.

tarihlenen bir çocuk gömüsündeki 65 örnekte ya da Mieza'daki MÖ 4. yy sonlarına tarihlenen bir kızın mezarındaki 144 örnekte olduğu gibi bebek veya çocuk gömülerine çok sayıda aşık kemiği eşlik eder. Olynthos Mezarlığı'nda aşık kemiklerinin büyük çoğunluğu çoğu mezarlıkta olduğu gibi çocuk mezarlarında, her mezarda genellikle 20–30'luk bir sayı ile ortaya çıkarılmıştır. Akanthos'taki mezarlarda 2 ile 100 arası aşık kemiği içeren çocuk mezarlarında kemikler vücudun sağ veya sol tarafına yerleştirilmiştir. Benzer bir düzenleme Ainai'den (Kozani) de bilinmektedir. Aşık kemikleri muhtemelen eşlik ettikleri gömülerin oyuncaklarını temsil etmekteydi ya da daha derin doğaüstü bir anlam taşımaktaydı. Örneğin Delphi'deki Polygnotos'un Nekyia resminde Pandareos'un evlenmemiş kızları Kameiro and Klytie aşık kemiği oyuncuları olarak tasvir edilmiştir. Bu durum, bir oyun için gerekli olan en fazla aşık kemiği sayısının dört veya beş olmasıyla güçlendirilmiştir. Dolayısıyla gömülerdeki büyük sayılar bir oyun için gerekli sayının yanı sıra ölen kişiye muhtemelen koruyucu bir hediye olarak daha özel bir anlam ifade eder. Ancak Koukkos (Pieria), Samothrace, Thasos, Edessa, Veria ve Taranto'daki Hellenistik mezarlarda hayvan aşık kemikleriyle birlikte tahta oyunları için cam sayaçların da olduğundan bahsedilmektedir. Pella, Samos ve Taranto mezarlarında Geç Hellenistik Dönem'e tarihlenen; masa oyunları için cam aşık kemikleri ve cam sayaçlar bulunmuştur[1736].

Roma ve Yunan dünyasında aşık kemiği ile oynanan oyunlar oldukça yaygındır[1737]. Büyük çocuklar koyun kemiğinden yapılan aşık kemikleriyle zar atarlardı. Kemiklerin dört yüzünden her birinin farklı bir adı vardı. Aşık kemikleriyle çeşitli oyunlar oynanabilirdi. Özellikle, kemikler havaya atılır ve hepsi elin arkasıyla yakalanırdı[1738]. Zarda olduğu gibi tarihi çok erken dönemlere kadar uzanır[1739]. Hatta bu durum günümüzde Anadolu'nun kırsal kesimlerinde "Aşık Atma Oyunu" adıyla hala oynanmaktadır. Aşık oyunu, kemiğin en yaygın kullanım alanı olsa da, oyun ve ritüeli

[1736] Lambrothanassi-Touloumtzidou 2016, 81-82.

[1737] Astragalus oyun için uygun olup, fırlatırken daima dört taraftan birinde kalır. Her yüzün ayrı bir sayı değeri vardır. Ayrıca farklı şekillerde de isimlendirilmektedir. Puanlama ve farklı atış kombinasyoları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Schadler 1996, 61-73.

[1738] Thompson 1993, 25, Fot. 41.

[1739] Bener 2013, 93-94. Konya Çatalhöyük'te Neolitik dönem tabakalarında siyah ve beyaz renklerde, koyun ve keçiye ait, bir kısmı işlenmiş 129 adet aşık kemiği bir arada bulunmuştur. Bunların bir oyunda ya da bir tür kehanet faaliyetinde kullanılmış olabileceği ön görülmüştür, ayrıntılı bilgi ve farklı kullanım alanları için bkz. Bozbay 2013, 148.
Diyarbakır'ın Bismil ilçesinde bulunan Aşağı Salat Höyükte, Kalkolitik, Erken Tunç Çağı 1, MÖ I. Binyıl (Yeni Asur Dönemi) ve Ortaçağ'a ait 9 kültür katının tespit edildiği nekropol alanlarında ele geçen astargalus örneklerinden biri üzerinde bilinçli olarak oluşturulmuş bir delik bulunmaktadır. Sığıra ait olan delikli astragalusun oyun ya da süs aracı olarak kullanılmış olabileceği düşünülmektedir (Başoğlu-Pehlevan 2016, 990, 995, Res. 2).

birbirinden ayırt etmek oldukça güçtür. Amaç ve kullanım şekli net olmadığından birden fazla amaca hizmet eden bu şekildeki buluntuları yorumlarken daha dikkatli olunmalıdır. Buluntu yeri belli olmayan aşık kemiklerini ise belkide basit hayvan kalıntıları olarak değerlendirmek gerekir. Koyun, keçi ve dört ayaklı memeli hayvanların kesildiği ve yenildiği her yerde aşık kemikleri elde edilmektedir[1740].

Yunan ve Roma dünyasında çeşitli oyunlarda oyun aracı[1741] olarak kullanılan aşık kemikleri kurşun, cam ve bronz gibi farklı materyallerde ağırlık olarak da üretilmiştir. Ağırlık ve oyun malzemesi olarak insanların kullanmaya başladığı aşık kemikleri ölülere sunularak, Antik Yakın Doğu, Anadolu, Cyprus ve Ege'de Bronz Çağından başlayarak mezarlarda görülmeye başlar[1742]. Özellikle çocuk mezarlarında daha sık rastlanan mevcut durum olasılıkla ölümden sonraki yaşama inanan ve bu amaçla mezarlarına hediye bırakılan çocukların bu kemiklerle oynayacağı düşüncesidir. Yine bu konuda ki en güzel örnekler Börükçü[1743] ve Değirmenderesi[1744] nekropollerinden gelmiştir.

Aşık kemiklerinin, zar gibi oyun aracı olmasının yanı sıra kehanette bulunurken kullanılmak üzere başka işlevleri de vardır[1745]. Eğitimli rahip ve rahibelerin tanrısal

---

[1740] Gülalp 2008, 66-67.

[1741] Enez (Ainos) 2014 yılı kazı sezonu, nekropoliste yürütülen çalışmalarda, Urne mezar olarak tercih edilen 22 numaralı pithos içerinde çok sayıda aşık kemiği (astragalos) ve cam boncuk bulunmuştur. Mezar MÖ 6. yy'a tarihlenmiştir (Başaran-Kurap 2015, 444, 459, Res. 4). Antandros nekropolis çalışmalarında çok farklı tiplerde mezarlara rastlanmıştır. Antandros Nekropolü'nde sık kullanılan mezar hediyelerinden biri olan aşık kemikleri işlenmiş yada işlenmemiş olarak farklı tiplerdeki mezarlarda karşımıza çıkmıştır. 2008 kazı sezonunda Melis Nekropolü'nde yürütülen çalışmalarda 239 numaralı pithos mezarda (MÖ 4. yy) 35 adet; 242 numaralı basit toprak gömü mezarda (Hellenistik) 1 adet; 247 numaralı çatı kiremidi mezarda (MÖ 4. yy) 1 adet; 260 numaralı kapaklı taş lahit mezarda (MÖ 4. yy) 28 adedi yarım olmak üzere 48 adet; 262 numaralı çatı kiremidi mezarda (Hellenistik) 20 adedi yarım olmak üzere 35 adet tam; 270 numaralı çatı kiremidi mezarda (Hellenistik); 273 numaralı basit toprak gömü mezarda (Hellenistik) ve 277 numaralı pithos mezarda tek buluntu olarak 8 adedi tam toplam 15 adet aşık kemiği ele geçmiştir (Polat-Polat vd. 2009, 11-13, Res. 9-10).
Antandros Nekropolü 2001-2006 yılları ön raporunda ise 192 numaralı en erken mezarında (Geç Geometrik) 5 adet; 189 numaralı çocuk mezarında 36 adet; 194 numaralı lahit mezarda (5. yy) asma deliği olan 1 adet; 133 numaralı doğrudan toprağa yatırılmış çocuk mezarında (MÖ 5. yy) 27 adet aşık kemiği bulunmuştur. Söz konusu aşık kemiklerine çoğunlukla çocuk ve bebek mezarlarında rastlanmıştır (Polat-Polat 2007, 2-4, 12, 16, Res. 7, 17-18). Antandros Nekropolü'nün Arkaik evresinde ele geçen aşık kemikleri, inhumasyon mezarlarda özellikle çocuk ve bebek mezarlarında oyun aracı olarak değerlendirilmiştir (Yağız 2015, 710).
Assos 2008 yılı Batı Nekropolde yürütülen çalışmalarda, 3 ayrı Arkaik Dönem mezardan oyun taşı olarak değerlendirilen astragaller ele geçmiştir. 23 numaralı pithos mezardan (MÖ 560-540) 26 adet, 24 numaralı pithos mezardan (MÖ 540-500) 8 adet, 33 numaralı sanduka mezardan (MÖ 540-520) ise çok sayıda astragal ele geçmiştir (Bakan 2009, 15-17, 22, Lev. 24, 26, 37/Res. 101, 110, 145).

[1742] Miniti-Peyronel 2005, 18.

[1743] Börükçü Nekropolü kazılarında 03BM14 numaralı mezarda 29 adet, 03BM15 numaralı mezarda 2 adet ve 03BM10 numaralı mezarda ise çok sayıda aşık kemiği bulunmuştur, bkz. Tırpan-Söğüt 2004, 379, Res. 13; Arıhan 2007, 99-101.

[1744] Çok sayıda çocuk mezarında sayıları değişen çok sayıda aşık kemiği ele geçirilmiştir. Bazılarının yüzeyleri düzeltilmiş, bazı örneklerde ise deliklerin olduğu tespit edilmiştir.

[1745] Oyun aracı ve kehanette bulunmak üzere kullanılmasının yanı sıra dini adak ve ölü hediyesi olarak da kullanıldığı arkeolojik veriler ışığında bilinmektedir. Bunların kutsal alanlarda depolanmaları ise adak

varlıkların düşünceleri hakkında, attıkları aşık kemiğinin sonucunu yorumlayarak kehanette bulundukları bilinmektedir[1746]. Kura çekerek kehanetlerde bulunmak, barbut gibi zar oyunlarıyla aynı prensibe dayanır[1747]. Metropolis antik kentindeki Ana Tanrıça kutsal alanında, Uyuzdere mağarasında ele geçen 14 adet işlenmiş kemiğin[1748] kehanet için kullanıldığı düşünülmektedir. Aşık kemiklerinden birisinin üzerinde "HERMES" yazısı yer almaktadır. Yazı stiline göre Geç Hellenistik-Erken Roma Dönemi'ne tarihlenmiştir. Juvenal'a göre, Kybele Attis törenlerinde yer alan rahipler, sadaka karşılığında kehanette bulunuyorlardı. Hermes, aşık kemikleriyle yapılan biliciliğin koruyucu tanrısı olarak bilinmektedir. "HERMES" yazıtlı aşık kemiği de bu durumu kanıtlar niteliktedir. Mevcut durum mağarada fal baktıran kişilerin, sorularının cevaplarını Tanrıça'dan Hermes aracılığıyla, rahiplerin ellerindeki astragallerden sadaka karşılığında almışlardır şeklinde yorumlanmıştır[1749].

F. N. David, Yunan ve Roma kültürlerinde farklı büyüklük ve renklerdeki cam taşları, ok uçları, aşık kemikleri ve zarların hep birlikte, kehanette bulunmak için kullanıldığını belirtir[1750]. Bu bağlamda arkeolojik ve tarihi kaynaklar bu kemiklerin hem dinsel hem de dünyevi bağlamda kullanıldığını göstermektedir.

kurbanlarının işlevsel amacına dayandırılmıştır. Efes Artemisionu'nda bulunan astragalusların adak törenlerinin artıkları olduğu tespit edilmiştir (Schadler 1996, 73).

[1746] Bener 2013, 94.

[1747] *Bu oyunda aşık kemiğinin birbirinden farklı olan her bir yüzüne bir puan verilir. Dar yüzlerden içi oyuk, kenarı yüksek ve hafif kavisli olanı 6, kenarı düz ve yüzeyi dalgalı olanı 1, geniş yüzlerden içbükey olanı 4, dışbükey olanı ise 3 puandır. Dört adet aşık kemiği zar gibi atıldıktan sonra her birinin üste bakan yüzüne göre oluşan puan, atan oyuncunun kazanıp kazanmadığını belirler. Puanların çoğuna tanrı, tanrıça, kahraman ve ünlü şahıs isimleri verilmişti. En yüksek puan, dört farklı yüzün geldiği Aphrodite veya Venüs, en düşük puan ise dört aşığın da aynı geldiği Köpek veya Akbaba idi. Ayrıca aşık kemiklerinin üzerine de çeşitli tanrı(ça) ve kahramanların isimleri kazınırdı. Bu oyuna benzeyen bir tür fal / kehanet yöntemi ise dinsel geleneğin bir unsuru haline gelmişti. Tapınaklarda bu fal için aşık kemikleri bulunduruluyordu. Ancak oyunun mu kehanete, kehanetin mi oyuna öncülük ettiğine dair kesin bir yorumda bulunmak zordur* (Bozbay 2013, 49-50).

[1748] Bunlardan bir tanesi camdır ve normal boyutlara göre küçüktür.

[1749] Meriç 2007, 44-45, Lev. 122-123.

[1750] David 1955, 7.

Resim 155

Resim 156

Tüm değerlendirmeler ışığında Lagina naos bothros'unda **(Res. 155)** ele geçen zar, aşık kemiği **(Res. 156)** ve renkli cam taşların[1751] konteks olması akla farklı sorular getirse de, bu araçları oyunla ilişkilendirmek yerine fal/kehanetle ilişkilendirmek daha yerinde olacaktır. Tapınak naosu içinde yalnızca rahiplerin katıldığı gizli ritüeller düzenlenirdi. Hekate rahipleri gizli büyü formülleri, gelecekten haber verme ve sihir için toplanıyorlardı[1752]. Bu törenlerin nasıl yapıldığına dair kesin bilgi mevcut değildir. Bu gizli törenler MÖ 2 yy'dan sonra belli aralıklarla düzenlenmiştir. Tapınağın naosunda bulunan bothros çukuru yeraltı ile ilişkili olup, sıvı sunuları[1753] için kullanılmıştır. Sıradan insanların girip çıkacağı ve törenleri rahatça görebilecekleri bir yer değildi. Bu gizli törenler muhtemelen burada yapılıyordu. Figürinlerde dahil tüm adak eşyaları rahiplere veriliyor ve rahipler tarafından bu çukurlara gömülüyordu. Friz kabartmalarında tanrıçanın bothros'a sunu yaparken betimlenmesi tapınak naosundaki törenlerle ilgili olmalıdır. Ritüellere ilişkin sunu sahnesi ise tapınağın kuzey frizlerinde tasvir edilmiştir[1754].

6.11.1.2 Oyun Taşı (K.296)

Antik Çağ'da özellikle mimari blokların üzerine kazıma tekniği uygulanarak oyun yerleri çizilmiş ve buralarda çeşitli oyun aletleri kullanılarak oyunlar oynanmıştır[1755].

[1751] Lagina ve Stratonikeia'da sondaj kazılarında ve yüzeyde sıkça rastlanan altı düz, üstü bombeli cam objeler, mezar buluntusu olarak sıkça karşımıza çıkmasa da, mezar buluntusu olarak toplu halde bulunan bir örneği Akdağ Nekropolü'nde bulunmuştur. Zengin buluntu veren 48 numaralı dromoslu oda mezarda (MK48.AM37) oyun taşı olarak düşünülen yeşil, açık sarı, mavi, mavimsi yeşil renkte toplam 91 adet cam obje ele geçmiştir. Mezar en erken MÖ 2. yy'ın sonları ile en son MS 2. yy'ın sonları-MS 3. yy'ın başlarında kullanım görmüştür (Tamsü Polat 2013, 42, 184-186, 397, Lev. 110e).

[1752] Daşbacak 2007, 146; Çelebi 2017, 77.

[1753] Sıvı sunular şarap ile yapılmakta ve tapınak bunlarla yıkanıyordu (Tırpan-Söğüt 2000, 302).

[1754] Çelebi 2017, 77.

[1755] Tabla oyunları hakkında geniş bilgi için ayrıca bkz. Kürüm Durnagölü 2015, 107-124.

Oyun pulları Antik Yunancada *pessoi*, Latincede ise *latrunculi/latrunculu* olarak adlandırılmıştır. Bu oyun aletleri kemik, fildişi, terrakotta, cam, taş, ahşap malzemeler kullanılarak yapılmış ve birçok örneği de arkeolojik kazı çalışmalarında ele geçmiştir[1756]. Çeşitli formlarda oyun taşları vardır: Disk biçimli bezemeli/bezemesiz, kubbemsi, davul formlu[1757].

Tek örnekle temsil edilen oyun taşı **(K.296)** terrakottatan yapılmış olup stoper formundadır. Yuvarlak formlu taban kısmı içe doğru çukurlaştırılmıştır. Yukarıya doğru daralan formda olup, tutamak kısmına geçişte profil yapar. Yüzeyi kırmızı renkte boyalıdır. Oyun ve oyun araçlarının Roma Dönemi'nde daha yaygın olması sebebiyle Roma Dönemi'ne tarihlenmiştir.

6.11.2. Bebek/Kukla **(K.297)**

Minyatür insan biçimindeki oyuncaklara bebek denmektedir. Stratonikeia koroplastik sanatı içinde tek ithal örnek olarak temsil edilen **K.297**, Börükçü nekropolü 06BM47[1758] numaralı mezar hediyesi olarak ele geçirilmiştir. Eklemli kol ve bacakları eksiktir. Başı kırık olup gövde kısmından oluşmaktadır. Gövdesi üzerinde yer yer kırmızı boya izleri görülebilmektedir[1759]. Eklemli bebeğin ele geçirildiği mezar içerisinde iki farklı döneme ait yerli ve ithal malzemeler bir arada bulunmuştur[1760]. Ele geçen eklemli bebek dâhil, ithal malı değerli hediyeler, bilhassa Ege Bölgesi kültürleri ile yakın ilişkilere işaret etmektedir. **K.297** konteks buluntularına **(Res. 157)** ve benzer örneklere göre MÖ 5 yy'a tarihlenmiştir[1761]. Ayrıca mezar içinde ele geçen 3 adet Miletos sikkesi MÖ 5. yy'dandır[1762].

[1756] Bener 2013, 71.
[1757] Tabla oyun araçları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Bener 2013, 71-82.
[1758] Ayrıntılı bilgi için bkz. Söğüt 2012a, 567-568.
[1759] Giysileri boya kullanılarak yapılmış eklemli Rodos (Kamiros) örneği için bkz. Winter 1903 (I), Pl. 169: 1.
[1760] Mezar mimarisi ve buluntuları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Büyüközer 2011b, 37-49.
[1761] Benzer mezar konteksti için bkz. Dasen 2010, 41, Fig. 5.
[1762] Ekici 2013, 61.

Resim 157

Oyuncak bebekler Antik Çağda da kuşkusuz kız çocuklarının oyuncakları içerisinde en değerli olanıydı. Kimi zaman annesi, kimi zaman da kendi çocuğu olduğunu kabul ettiği bebekleri ile tek başlarına veya arkadaşlarıyla birlikte, evlerindeki günlük yaşamı kendi hayal dünyasıyla birleştirerek oynarlardı[1763]. Eski Yunancada bebekler *korai, nymphai, plangones* diye adlandırılırdı[1764]. Antik dönem bebekleri hakkındaki bilgimiz iki kaynağa dayanmaktadır: Kutsal alanlarda, mezarlarda ve atölyelerde bulunmuş olan orijinal oyuncak bebek örnekleri ile Klasik Dönem mezar stelleri üzerinde yer alan oyuncak bebek betimleridir[1765]. Bazı bebekler giydirilebilmesi için hareketli kollara sahipti[1766]. Eklemli bebeklerin anlamları ve kullanımları hakkında çeşitli yorumlar yapılmıştır. Özellikle mezar hediyesi olarak tercih edilmesine ilişkin iki yorum yaygındır. İlki öbür dünyada onlara eşilik eden bir çocuk oyuncağı olduğu diğeri ise *khthonik* tanrıları yatıştırmak için koruyucu yani *apotropaik* yönü olduğu üzerinde durulmaktadır. Genellikle çocuklara veya genç kadınların mezarlarına yerleştirilirler[1767].

Arkeolojik kazılar sırasında kutsal alanlarda bebeklerin bulunması antik dönemde bebeklerin, diğer çocuk oyuncakları gibi adak olarak sunulduğunu göstermektedir. Çocuklar, erişkin dünyasına ilgi duymakta, güzel ve alımlı tasvir edilmiş tanrıçalara ve kadınlara özenmektedirler. Oyuncaklar yoluyla büyüklerinin yaptıklarını taklit edebildikleri için, oyuncaklar onların hayatında önemli bir unsurdur. Bu nedenle çocukların dünyasıyla ilgili olmasına karşın oyuncak olarak sınıflandırılan objelerin

[1763] Çakır 2018, 76.
[1764] Bener 2013, 159.
[1765] Mezar stelleri üzerinde elinde bebek tutan kız çocuğu betimlesi için bkz. Grossman 2001, 28, Kat. No. 8.
[1766] Thompson 1993, 25, Fot. 43.
[1767] Rhomiopoulou 2017, 421, Kat. No. 546.

hiçbiri çocuk tasviri değildir. Onlara bir model olan bu oyuncakların yetişkin kadın tasviri olarak karşımıza çıkması olağandır. Yunan ve Roma geleneğine göre kız çocukları evlenme çağına geldiklerinde oyuncaklarını Artemis, Athena, Aphrodite ve Demeter gibi koruyucu tanrıçalara adamaktaydılar. Ancak Artemis bu tanrıçaların başında gelmektedir[1768]. Bu gelenek yazılı kaynaklar ile de doğrulanmış olup, *Palatium Antolojisi*'nde bebeğini Artemis'e adayan bir kız çocuğundan bahsedilmektedir. Bebekler oyuncak olarak kullanımlarının yanında adak olarak da kullanılmaktaydı. Bazı araştırmacılar söz konusu bu bebeklerin oyuncak olarak kullanılmadığı görüşünü savunur. Görüşlerine destek olarak da bebeklerin kolları ve bacaklarının ip ya da telle tutturularak yapıldığını ve bu nedenle çocuk oyuncağı olmak için kırılgan bir yapıda olduklarını ileri sürmüşlerdir[1769].

Eski Yunan ve Roma çocuk mezarlarında da oyuncak bebeklere rastlanılmıştır. Bu bebeklerin yukarıdaki ilk görüş doğrultusunda, büyük olasılıkla ergenlik çağına erişmemiş ve henüz bir tanrıçaya oyuncak bebek adama fırsatı bulamadan ölmüş kız çocuklarına ait olduğu düşünülmektedir. Çocuk mezarlarının yanı sıra yetişkin kadınlara ait mezarlarda bulunan oyuncak bebeklerin işlevinin tam olarak ne olduğu ise tartışmalı bir konudur. MS 3. yy'a tarihlenen "Tivoli Bebeği" olarak adlandırılan, Tivoli'de bir Vesta rahibesinin anıt mezarında bulunmuş eklemli kemik bebek buna iyi bir örnektir. Bebek kolye, bilezik ve halhal ile süslenmiştir. G. H. Hallam, makalesinde bir Vesta rahibesinin neden bir bebekle gömüldüğü sorusunu sorar fakat sorunun cevabını vermez. Roma Mitolojisi'ne göre Vesta rahibeleri ömür boyu kız kalmaya ant içerlerdi Buna dayanarak oyuncak bebeğin Vesta rahibesinin ölürken hala korumakta olduğu bakireliğini ve çocuk saflığını simgelediğini, bu amaçla mezarına konulduğu düşünülmektedir[1770].

En yaygın oyuncak formlarından biri olan bebeklerin yapımında bez, ahşap, kemik, fildişi ve terrakotta gibi çeşitli malzemeler kullanılmıştır. Günümüze ancak, malzemeleri dolayısıyla kalıcı olan kemik ve terrakotta bebek örnekleri ulaşmıştır. Bunun istisnası Mısır'ın kuru havası sayesinde bozulup yok olmamış bir bez bebektir. Bebeklerin bilinen ilk örnekleri Mısır'da bulunmuştur ve MÖ 3. bine tarihlenir[1771]. Eski Mısır'da oyuncaklar terrakottatan yapılabildiği gibi ahşaptan da yapılmıştır. Mısır'da mezarlarda bulunan MÖ 2040-1750 aralarına tarihlendirilen ahşaptan gövdeleri ve hamurdan saçları

[1768] Uzun 2002, 69.
[1769] Bener 2013, 160.
[1770] Bener 2013, 160-161.
[1771] Uzun 2002, 64.

olan birçok bebek figürü ele geçmiştir. Bu figürlerin pek çoğunda cinsel öğelerin vurgulanmış olması dikkat çekicidir. Figürlerin işlevlerinin ne olduğu ile ilgili iki görüş bulunmaktadır. Bazı araştırmacılarca oyuncak oldukları öne sürülürken, bazı araştırmacılar da bu figürlerin hem erkek hem de kadın mezarlarında bulunması ve cinsel özelliklerin vurgulanması nedeni ile ölümden sonraki yaşamda soyun sürmesi amacını taşıyan dinsel bir anlam taşıyabileceği görüşündedirler[1772]. Mısır'da ki oyuncak bebekler olgun kadın formundadır ve giysinin bacakları örtmesi nedeniyle sadece kolları hareketli yapılmıştır. Gözlerinin içi oyuk olup renkli taşlarla doldurulmuştur. Saç detayları kazıma yoluyla veya boyanarak belirtilmiş olup bazılarında küçük ahşap çivilerle başa gerçek saçlar tutturulmuştur[1773].

Bilinen en erken kuklalar Geometrik Dönem'e tarihlenir. MÖ 8-7. yy'larda Boeotia'da üretilen Antik Yunan oyuncak bebekleri genellikle terrakottatan el ve çark kullanılarak yapılmıştır. Çan şeklinde olan bu örneklerin gövdelerindeki deliklere bağlanan ve hareket edebilen bacakları vardır[1774]. Kollar gövdeye yapışıktır. Uzun boyunları ve kısa kolları vücutta orantısızlığa sebep olmaktadır. Ayrıntılar renkli astarlarla belirtilmiştir. Çan gövde boyanarak geometrik motifler ve kuş betimleri ile süslü kıyafetler yapılmıştır. J. Boardman bu eserleri idol olarak tanımlar, oyuncak olma olasılığından hiç bahsetmez[1775]. K. Elderkin'e göre ise bu eserler idol olarak yapılmışlardır ancak yetişkinlerin dini ayinlerini taklit eden çocuk oyunlarında oyuncak olarak da kullanılmışlardır. Yine K. Elderkin'e göre Boeotia bebeklerini idol olarak tanımlayan bu görüşler tartışmalıdır çünkü bir idolün bacaklarını eklemli yapmaya gerek yoktur[1776]. A. Klein ise bu eserlerin oyuncak olmadığını düşünür[1777]. Sonraki dönemlerde kuklalarda bir boşluk yaşansa da MÖ 500'de yeniden üretim başlamıştır. MÖ 5. ve 4. yy'da kukla üretiminin başlıca merkezleri Korinth ile Atina'dır. Korinth kuklalarının gövdesi masif kalıp tekniğiyle yapılmıştır. Kollar ve bacaklar ayrı yapılıp bir ip ya da bir tel vasıtasıyla gövdeye iliştirilmiştir. Bazı örnekler çıplakken bazı örnekler giysilidir. Korinth'de ayrıca MÖ 330'da iyi kalitede elde şekillendirilen oyuncaklar çok popüler olmuştur. Satirler, eşekler, katırlar ve diğer hayvanlar komik pozisyonda betimlenmiştir. Atina kuklaları ise birçok formda üretilmiştir. Bu örnekler arasındaki en yaygın tipin tek

[1772] http://aysegulgungoren.wordpress.com/2012/05/23/oyunun-ve-oyunc-3/
[1773] Çam vd. 2006, 102 vd.
[1774] Çam vd. 2006, 103; Uzun 2002, 64-65.
[1775] Bener 2013, 162.
[1776] Bener 2013, 162.
[1777] Klein 1932, 15.

farkı içi bos kalıp tekniğinde gövdedir. Bunlar, Korinth örnekleri ile benzerlik gösterir[1778].

Geç Arkaik Dönem'den Hellenistik Dönem'e kadar Yunan oyuncak bebekleri ayakta duran ve oturan olmak üzere iki ana tipte karşımıza çıkar. Oturan oyuncak bebeklerin ortaya çıkışı ayakta duranlara göre daha geçtir. Ayakta duran bebekler ise kol ve bacakları hareketli olanlar ile kol ve bacakları eklem yerlerinden kesik olanlar şeklinde kendi içinde ikiye ayrılmaktadır[1779]. Geç Arkaik Dönem'de ortaya çıkmış olan hareketli uzuvlara sahip tiptekilerin başları ve gövdelerinin ön kısmı kalıp yapımıyken gövdenin arka kısmı düzdür. Kalıplanan kollar ve bacaklar ip ya da deri sicimlerle omuz ve kalçalarda açılmış deliklere bağlanmıştır. Bu tip MÖ 4. yy sonuna kadar devam etmiştir. Bacaklarda diz kısımları belli değildir. Bu bebeklere genelde kısa khiton giydirilmiş ve başlarına yüksek bir s*tephane* ya da *polos* takılmıştır. Bazı örneklerde khitonun boyalı desenleri hala seçilebilir. Bazıları ellerinde krotalon[1780] taşırlar. Eski Yunan'da kadınların kısa khiton giymedikleri ve polos takmadıkları bilinmektedir; bu kıyafetler dansçı kıyafetleridir. Nitekim kıyafetleri ve ellerindeki krotala nedeniyle bu bebekler literatürde "dansçı bebekler" olarak da nitelendirilebilirler[1781].

Kazılarda ele geçen bebeklerin buluntu yerleri farklılık gösterse de genel olarak aynı tipolojik özelliklere sahiptirler. Örneğin MÖ erken 5. yy'a tarihlenen Korinthos'da bulunmuş kukla bebek ile MÖ 5. yy'ın ortalarına tarihlenen Boeotia'da bulunmuş olan kukla bebek oldukça benzerdir[1782]. Anadolu'da da yine aynı tip bebeklerle karşılaşıyoruz. Assos'da[1783] 55 numaralı lahitte bulunan bebekler MÖ 5 yy'ın başlarına tarihlenmektedir. Nitekim Börükçü örneği de **(K.297)** tipoloji ve tarih olarak diğer örneklerle benzerdir. Benzer örnekler Cyrene[1784], Tarent[1785] ve Thessaloniki[1786] gibi merkezlerde de benzer tipoloji ile karşımıza çıkmaktadır.

Çocuk mezarlarına oyuncak bebek ve oyuncak hayvan figürinleri koyma geleneğinin yanı sıra çocuk mezarlarına Eros figürinlerinin konulması da kazılarda ele geçen buluntular ile saptanmıştır[1787]. Bunun en güzel örneği kukla/bebek figürünün **(K.297)** ele geçirildiği 06BM47 numaralı mezarda görülmektedir. Oyuncak bebek

[1778] Higgins 1969, 20-21.
[1779] Uzun 2002, 65.
[1780] Yunancada zil, çalpara anlamına gelir. Antik Çağ'da kullanılan bir müzik aletidir. Çoğulu krotala'dır. Kaplumbağa kabuğudan ya da pirinçten yapılır.
[1781] Bener 2013, 163.
[1782] Neils-Oakley 2003, 268; Mollard-Besques 1954, Pl. LXXI, C93 (MÖ 480-450).
[1783] Bener 2013, 163.
[1784] Mollard-Besques 1954, Pl. LXXXIV, C215 (MÖ 470-450).
[1785] Mollard-Besques 1954, Pl. XCIX, C566, C567.
[1786] Rhomiopoulou 2017, 421, Kat. No. 546 (MÖ Erken 5. yy).
[1787] Merker 2007, 126.

haricinde, mezarın ilk dönemine ait Geç Geometrik Dönem krater içerisinde konteks olarak ele geçen Klasik Döneme ait (MÖ 400-375) iki adet lekythos üzerinde ki betimler[1788] bu görüşü kanıtlar niteliktedir. Bu lekythoslar üzerinde siyah zemin üzerine kırmızı figür tekniği ile yapılmış diz çökmüş Eros ile bir kutuya cisim atan bir genç kız figürü betimlenmiştir. Ayrıca aynı mezarda yine krater içerisinde ele geçen, kemikten yapılmış rimel kabı da bu mezarın bir anne ve kızına ait olabileceği olasılığını düşündürmektedir. Yine Börükçü kazılarına ait 05BM112 numarası verilen bir başka çocuk mezarında, kemikten yapılmış kukla bebeğe ait ayak parçası ele geçmiştir[1789]. Söz konusu ayak parçası fincan ve biberondan oluşan konteks buluntularına göre Arkaik Dönem'e tarihlenmiştir.

MÖ 5. yy'ın ortalarından itibaren üretilen bebeklerin tiplerinde çeşitli değişiklikler görülmeye başlar. Giyimli olan bebeklerin gövdesi artık çıplak yapılmaya başlanmıştır. Bu da çocuklara, çıplak bebeklerine kıyafet giydirebilme imkanını sağlamıştır. *Palatin Antolojisi*'nde bahsi geçen Timarete adlı kız çocuğun adadığı oyuncaklar arasında bebek kıyafetleri de bulunduğu bilinmektedir. Ayrıca Sappho oyuncak bebeğinin mor kıyafetlerini Venüs Tapınağı'na adamıştır[1790]. Bu yeni tip bebeklerde görülen bir başka değişiklik de bacakların kalçadan değil dizlerden eklemli olmasıdır. Ayrıca saç stili artık arkaik değil klasik özellikler göstermektedir. MÖ 4. yy'a tarihlendirilen terrakotta bebek bu özelliktedir. Attika'da bulunmuş bu bebeğin cinsiyeti kadındır. Ellerinde krotala tutmaktadır; bu nedenle dansçı bebek olarak nitelendirilmektedir. Başının arkasında ip geçirilerek duvara asılmasını sağlamak için yapılmış bir delik bulunmaktadır. J. Oakley, birçok bebeğin başında bulunan bu deliklerin, bebeklerin adak ya da *apotropeik* amaçlı olarak asılması için yapılmış olabileceğini düşünmektedir[1791].

Aynı döneme ait bebek buluntuları ile mezar stelleri üzerindeki bebek tipoloji hemen hemen aynıdır. Örneğin MÖ 340'a tarihlenen Melisto adlı bir kız çocuğuna ait olan mezar stelinde[1792] kızın elinde tuttuğu bebeğin dizlerden aşağısı ve kolları yoktur. Kolları ve bacakları gövdeden kopartılmış gibidir. Göğüsleri belirgindir. Mezar stellerindeki oyuncak bebekler kız çocukların atribütlerindendir.

Oturan oyuncak bebeklerde ise bacaklar birbirine bitişiktir ve hareketli bacaklara

[1788] 06BM47-PT07- 06BM47-PT08 numaralı Lekythoslar için bkz. Büyüközer 2011b, Fig. 7-8.
[1789] Kazı Env. No. 05BM112-K02.
[1790] Bener 2013, 163.
[1791] Bener 2013, 163 vd.
[1792] Bener 2013, 164.

sahip örnek görülmez[1793]. Kolların durumu ise bu kurala bağlı değildir. Oturan oyuncak bebek tipi, ayakta duran oyuncaklara göre daha uzun yaşamıştır[1794]. Bu tip MÖ 5. yy'da ortaya çıkar ve Hellenistik Dönem içlerine kadar devam eder. K. McK. Elderkin'e göre oturan bebeklerin bacakları hareket etmediğinden bunlar kullanışlı oyuncak değillerdi ve muhtemelen bugün olduğu gibi antik dönemde de az sayıda üretiliyordu[1795]. Örneğin Tekirdağ'da Vize ya da Enez bölgesinden (Ainos) hibe yoluyla 1997 yılında müzeye kazandırılan oturur vaziyette ki bebeğin saçları topuz şeklinde, kolsuz, küçük göğüslü, bacaklar yapışık, ayak parmakları belirgin, kalçası geniştir. Arka kısmında bir buhar deliği bulunmaktadır. Vücudun alt ve üst kısmında oran bozukluğu vardır[1796].

Hellenistik Dönem örnekleri artık giyimlidir; üstelik oldukça gösterişli giysilere ve çok süslü başlıklara sahiptir[1797]. Bu tip oyuncakların oturması için, ayrıca yapılan terrakotta tahtlar da bulunmuştur. Oturduğu taht ile birlikte yapılmış örnekler de vardır[1798]. Rahatlıkla bir figürin olarak değerlendirilebilecek bu oyuncaklar, başlarının üzerindeki delikten dolayı figürinlerden ayrılmaktadır. Hellenistik ve Roma Dönemlerinde hareketli organları olan oyuncaklara erkek figürleri de eklenmiştir[1799].

Bebeklerin çoğu oyuncaktır. Fakat kazılarda, Börükçü örneğindeki gibi **(K.297)** çocuk mezarlarına konulmuş olan eklemli bebeklerde bulunmuştur. Bu bebekler mezarlara, olasılıkla hayatı tamamlama arzusu olarak çocukların ruhlarına ölümden sonraki hayatlarında eşlik etmesi için kız ve erkek çocukların ebeveynleri tarafından konulmuşlardır[1800]. Çünkü antik dönemde çocuklar için oyun dönemi çok kısa sürüyordu. 13 yaşına geldiklerinde oyuncaklarını tanrı ve tanrıçalara adayarak çocukluk dönemine veda ediyorlardı. Kız çocuklar oyuncaklarını koruyucu tanrıçaları *Artemis*, *Aphrodite* ve *Athena*'ya, erkekler de *Apollon* ve *Hermes*'e adıyorlardı. Bu çocukluk dönemine veda geleneği Roma Dönemi'nde de devam etmiştir; bebeklerin oynadığı oyuncaklar *Baküs*'e, ergenlik çağına ulaşan çocukların oyuncakları ise *Venüs*, *Jupiter*, *Mercurius* ve *Diana*'ya bırakılıyordu. Bu çalışma kapsamında yapılan değerlendirmeler ışığında varılan sonuç ise kazılarda çıkmış figürinlerin çoğunun oyuncak ve adak eşyası olarak çift amaca hizmet etmiş olduğudur.

[1793] Çam vd. 2006, 104.
[1794] Assos için bkz. Busse 1996, 99, Taf. 24: 1, 2 (MÖ 2.-1. yy).
[1795] Bener 2013, 164 vd.
[1796] Güçlü 2006, 76-77, Lev. 31, Res. 53a-c.
[1797] Çam vd. 2006, 104; Uzun 2002, 66.
[1798] Taht üzerinde oturan bebek örneği için bkz. Dasen 2010, 42, Fig. 8.
[1799] Uzun 2002, 66.
[1800] Özcan 2003, 169.

Bir diğer önemli konu Mısır'dan ithal kukla bebek **(K.297)** ve kontekstinin Börükçü'ye nasıl geldiği ile ilgilidir. Hem Mısır ile olan bağlantının bulunması hem de kültürel ilişkiler açısından bu sorunun irdelenmesi başka sorularında cevabı olacaktır. Bu ve benzeri eserlerin yerleşime ne şekilde geldiğini bulmak çok mümkün değildir. Olasılıkla ya gezgin satıcı eliyle, ya da savaş, yağma gibi temaslar sonucu taşınmış olmalıdır. Bu bağlamda değiş tokuş olanağı doğuran ritüel merkezler ya da toplanma yerlerinin saptanması bu konuda oldukça önemlidir[1801]. Örneğin, ritüel merkez konumundaki Lagina, hem propaganda aracı olarak hem de kentin övünç kaynağı olan festivaller ve bayramlar gibi organizasyonlarda ticaret yada değiş tokuşa ön ayak olmuş yerlerden biridir ve burada yayılım gösteren Mısır kültünün ne şekilde bölgeye geldiğini açıklar.

Mısırla olan bağlantı sadece 16BM47 numaralı mezardan ibaret değildir. Lagina Hekate Kutsal alanından bir adak altarı[1802] ve Serapis Naiskosu bulunmaktadır[1803]. Görüldüğü gibi Grek tanrılarıyla bir arada yer alan Serapis bu bölge için yabancı değildir ve diğer tanrılar gibi saygı görmektedir[1804]. Ayrıca Değirmendere nekropolisinde ele geçirilen 3 adet scarabe mühür tipi[1805] iki mezarda muska için kullanılan favori bir formdur. Mısır kültünü sembolize eden bu eserlerin büyük kentler dışında kırsal yerleşimlerde de görülmesi Mısır kültünün yayılım alanının oldukça geniş olduğunu gösterir.

K.298, **K.299** ve **K.300** numaralı örnekler ise gövdenin yarısından itibaren kesik oyuncak bebek tipindedir. Bu tipteki bebekler Hellenistik Dönem'de ortaya çıkmıştır. Hellenistik Dönem bebekleri artık MÖ 4. yy'a kadar görülen kol ve bacakları hareketli basit çıplak kadın betimlemelerinin gelişmiş hali olarak farklı tiplerde karşımıza çıkarlar. Bunlar arasında kadın ve erkek savaşçılar, müzisyenler, aktörler, groteskler gibi çoğu zaman giyinik olan çok çeşitli tipler bulunmaktadır[1806]. Çocuklar belli bir kişiliğin simgesi olan bu bebeklerle oynuyorlardı. Bu bebekler belki de çocukların betimlenmiş olan o kişilerin rolüne bürünmesine olanak veriyordu. Stratonikeia örnekleri grotesk tipe

[1801] Doğan 2012, 224.
[1802] Rhodos hâkimiyeti dönemine ait (MÖ 190-167) adak altarı, yazıtına göre de *"Leon'nun oğlu Hekate Menophilos'un"* rahibine aittir. Adak altarı ve Mısır tanrılarıyla (Serapis-İsis) ilişkisi hakkında bkz. Kart 2012, 196, Res. 5; Schober 1933, 13, Abb. 2.
[1803] Söğüt 2008, 425-429, Fig. 7-10; Söğüt 2011, 294, Fig. 19.2.
[1804] Kaunos'da Serapise ve İsis'e adanmış yazıtlı adak alatarları ve karşılaştırmaları için bkz. Kart 2012, 196, Res. 1-4.
[1805] 19DDM145-T01, 19DDM112-T01, 19DDM114-T01.
[1806] Rous vd. 2015, 151. Bu tiplere ait farklı örnekler için ayrıca bkz. Winter 1903 (I), Pl. 172: 1-7; Pl. 173: 1-6.

aittir. Bu tipe ait ilk örnek **(K.298)**, Kabasakız nekropolü mezar buluntusu olan eklemli erkek bebektir. Gövdesi kalçalarından itibaren eksiktir. Sağ kol dirsekten kıvrılarak göğüs hizasında manto kumaşının altında kalmıştır. Yine dirsekten kıvrılan sol kol öne doğru düz uzatılmış, eliyle torbasının bir ucundan tutmaktadır. Burada söz konusu olan bir oyuncak bebektir. Hareketli bacakları eklenmiş ve kalça hizasındaki deliklere geçirilen organik bir malzeme ile tutturulmuştur. Buda bu figürinin bir oyuncak ya da tiyatro figürini olabileceğini düşündürmektedir. Kambur, cüce ve göbekli görünümü ile grotesk görünümündedir. Özellikle yan profilden bakıldığında figürün kamburluğu oldukça belirgindir. Kızgın ve çirkin yüz ifadesiyle Stratonikeia koroplastik sanatı içinde "grotesk tipler" başlığı altında değerlendirilen figürinlere benzer. Portre özelliklerine göre orta yaştaki günlük yaşamdan bir erkeği temsil etmektedir. Taşıdığı torbası ve başındaki sivri uçlu külahı ile bir çiftçi görünümündedir. Grotesk örnekler içinde bu tipe ait, günlük yaşamdan alınmış sepet taşıyan örnekler oldukça yoğundur. Bu örneklerde sepetler genel olarak kolda taşınmaktadır. İncelediğimiz örnekte figüre ait torba, elinin altına acemice yerleştirilmiştir. Özellikle göz ve kulak detaylarının verilmesindeki işçilik oldukça kötüdür. Benzer tipteki örnekler "grotesk tipler" başlığı altında detaylıca irdelenmiştir. Yapım tekniği, konteksti ve kıvrımların şematik yapısına göre MS 1. yy önerilmektedir.

Benzer bir diğer örnek olan **K.299**, mezar numarası belli olmayan eserler arasındadır. **K.298** ile tipoloji olarak benzer olup gövde altına ait parçadır. İlk bakışta her iki eserinde aynı figüre ait parçalar olduğu düşünülmüş ancak birleşme yerlerinin birbirine uymamasından dolayı iki ayrı eser olarak değerlendirilmiştir. Kısa vücuduna göre bacakların kalın, ayakların oldukça büyük, parmakların ise kalın verilmesi, grotesk figürin tipini gösterir. Ayrıca ayaklar anatomiye uygun olmayıp dört parmaklıdır. Benzer ikonografideki **K.299** referans alınarak MS. 1. yy'a tarihlenmiştir.

6.11.2.1 Attis Tasvirli **(K.298-K.300)**

Bir diğer giyinik eklemli bebek **(K.300)** yine mezar buluntusu olarak Akdağ nekropolünde ele geçirilmiştir. Cephesel tasvir edilmiş olup başı hafif sağa meyillidir. Bir çocuğun oyuncağı olarak kullanım görmüş Attis tasvirli figür, kısa kollu tunik giyimlidir. Yakası "V" şeklinde olup beli kuşaklıdır. Tuniğin iki yanında, bitim yerine yakın yerde birleşme deliğinin bulunması bu figüründe oyuncak olarak kullanıldığını gösterir. Bu figür ayrıca, oyuncakların sadece yukarıda bahsi geçtiği gibi savaşçı, müzisyen, aktör ve grotesk tiplerden oluşmadığını, tanrı tasvirlerinin de bu şekilde bir kullanıma dahil edildiğinin açıkça kanıtıdır. Benzer tanrı tasvirleri Kerç yarımadasında ele geçirilmiştir.

Bu tasvirler arasında Hermes ve Pan figürleri görülür[1807]. Bir tür Phryg şapkası (tiera) taşımaktadır. Kollar başının üstünde yükselmiştir. Başının üstünde yükselen kollar ve hafif bir şekilde sağa eğimli olan vücudu ile dans eder tiptedir. Şapkasının kurdeleleri boynun her iki tarafından aşağıya doğru uzanmıştır. Başlığın altında görülen saç alın üzerinde bant şeklindedir. Yuvarlak dolgun yüzde gözler badem şeklinde olup asimetriktir. Sağ gözbebeği işlenmiştir. Yüzünde, sol gözbebeğinin işlenmemiş olması ya da tahrip olmasından kaynaklı şaşı bir ifade vardır. El ve kollar vücuduna göre kaba ve orantısızdır. Parmaklar oldukça büyük ve stilize verilmiştir. Arka yüzü işlenmiş olan eser yapım tekniği, şematik kıvrım yapısı ve kontekstine göre MÖ 1.yy'la tarihlenmiştir.

Thessaloniki[1808] örneği bu tipin en yakınıdır. Hellenistik Dönem hamam kompleksinde ele geçen çok sayıdaki figürinlerden biridir. Parça niteliğinde olduğundan oyuncak olarak kullanılıp kullanılmadığı belli değildir. Ancak Stratonikeia örneğinde **(K.300)** olduğu gibi başının üstünde yükselen kollarıyla ve hafif bir şekilde sağa eğimli olan vücudu ile dans eder tiptedir. Bir diğer Thessaloniki örneğinde Attis yine dans eder şekilde betimlenmiştir. MÖ 350-325 aralığına tarihlenmiştir. Kavisli, içbükey profilli kaide üzerinde sağ ayağının üzerine durmaktadır. Hafif geriye ve yana doğru açtığı sol ayağı yerden kesilmiştir. Sağ kolu başının üstüne doğru yükselerek hafif bir şekilde sola eğimli olan vücudu ile dans eder tiptedir. Aşağıya doğru indirdiği sol eliyle Kybele'nin tefini tutmaktadır. Stratonikeia örneğindeki gibi kısa kollu bir khiton giymiş olup beli kuşaklıdır. Arka tarafı yine bir hymationla kaplıdır.

Benzer tipteki terrakotta örnekler Myrina[1809], Tanagra[1810], Smyrna[1811], Parion[1812], Pergamon[1813] ve Cyprus'da[1814] bulunmuştur. Koroplastik sanatında Attis'in dans eden örnekleri haricinde farklı betimlemeleri de vardır[1815].

6.11.3 Düdük **(K.301-K.304)**

Stratonikeia ve çevresine ait kazılarda toplam 4 adet düdük ele geçirilmiştir.

[1807] Winter 1903 (I), Pl. 172: 2, 3.
[1808] Zografou 2015, 236, 241, Fig. 13.
[1809] Pottier vd. 1888, Pl. XXXI; Burr 1934, Pl. XXV-63 (MÖ 150-130); Mollard-Besques 1963b Pl. 103, b-MYR 215; f-MYR279.
[1810] Winter 1903 (II), 158: 6.
[1811] Rous vd. 2015, 149-151, Fig. 103 (Amazon tasvirli kukla bebek).
[1812] Tavukçu 2006, Lev. 30, Res. 88, 89, Kat. No. 53, 54 (Amazon/savaşçı tasvirli kukla bebek, MS 2. yy); Kasapoğlu 2018, Kat. 8-19 (Gladyatör tipi savaşçı kukla bebek, MS 2.-3. yy ortaları).); Kat. 20 (Asker-savaşçı tipi kukla bebek, MS 2.-3. yy ortaları).
[1813] Japp-Schwarzer 2015, 252, Fig. 46 (Attis başı, Hellenistik).
[1814] Winter 1903 (II), 158: 7.
[1815] Kayalıklar üzerinde oturan Attis örneği için bkz. Rhomiopoulou 2017, 306, Kat. No. 300, (1974 Yunanistan/Akanthos kazıları, MÖ 4. yy'ın son çeyreği).

K.304 Börükçü Mevkisi'nden, **K.301** ve **K.302** Türk dönemi buluntuları veren Tepecik Mevkisi'nden[1816] gelmiştir. Tepecik yerleşmesi, sikke buluntularına göre 13 yy'dan itibaren yerleşilen ve 16 yy'ın ilk yarısına kadar kullanılan bir yerleşmedir. Tepecik yerleşmesiyle çağdaş olan çeşitli formlara ait düdükler, Hasankeyf ve İznik kazılarında görülür[1817]. **K.303**'ün buluntu yeri belli değildir. Müze deposundaki etütlük malzemelerin arasından seçilmiştir. Farklı mevkilerde ele geçirilen ve farklı dönemlere tarihlenen bu düdükler **(K.301-K.304)** form olarak birbiriyle benzerdir ve tarihlendirilmeleri bulundukları tabakaya göre yapılmıştır. Çalınabilir durumdaki düdüklerin ortak özelliği üfleme deliklerinin üst duvarda olmasıdır. Hala üflendiğinde ses çıkaran bu düdüklerin sade formlarından dolayı oyuncak olup olmadığı belli değildir. Çocuk oyuncağı olarak düşünülen formlar ise çıngıraklar gibi hayvan biçiminde olanlardır. Çeşitli kazılarda örneklerine rastlanmıştır. Örneğin Amorium kazılarında at figürini şeklinde yapılmış bir düdük bulunmuştur[1818].

Ses çıkarma özelliğinden dolayı Neolitik dönemden günümüze kadar sıklıkla kullanılan terrakotta düdük tarihi 12000 yıl öncelerine kadar dayanır. Her çağda, uygarlıkta ve coğrafyada değişik isimler almış ve farklı amaçlara kullanılmıştır. Kimi zaman dini törenlerde[1819] tanrılarla kimi zaman da insanlar arası iletişim aracı aynı zamanda çocuklar için eğlenceli bir oyuncak olmuştur[1820].

Yapıldığı malzeme, şekilsel özellikleri ve ses çıkarma biçimine göre de çeşitlenirler. Malzeme bakımından özellikle yaygın olarak terrakottatan yapıldığı dikkat çekmektedir[1821]. Tercih edilmesinin en önemli nedenlerinden bir tanesi seramiğin yapısı itibariyle çok iyi ses yansıtıcı özelliğe sahip olmasıdır. En büyük dezavantajı ise kırılgan bir yapıya sahip olmasıdır. El ile rahatlıkla kavranabilecek ve tutulabilecek biçimlerde ve ebatlarda üretilirler. Biçimsel özelliklerinin de ritüel anlamlar taşıdığı düşünülmektedir[1822].

Düdükler; teknik olarak müzik aletleri içinde Aeropones sınıfından yani içine

[1816] Tepecik yerleşmesi ve buluntuları için bkz. Cirtil 2010, 95 vd., Res. 2, Şek 3.
[1817] XII-XV. yüzyıl aralığına tarihlenen örnekler için bkz. Fındık 2014, 252-264, Fot. 1-16.
[1818] Lightfoot 1994, 125.
[1819] *Müziğin tanrılarla iletişim kurmayı sağlayan, iyileştirici özellik taşıyan, sonsuzluk simgesi olduğuna inanan toplumlarda üflemeli müzik aletlerinin basit atası olan düdükler doğayı ses ve form olarak taklit etmiş, çıkardıkları sesler, boyut ve biçim olarak zaman içinde çeşitlenmiş ve gelişmişlerdir. Japonya'da içine hava üflenerek tanrıyı temsil ettiğine inanılan ve bereket çekmek için kullanılan ıslık çalan düdüklerin, daha sonra çocuklara oyuncak olarak verildiği bilinmektedir. Biçimine göre hastalığı tedavi ettiğine, mutluluk servet getirdiğine inanılan düdüklerden de bahsedil*mektedir (Verdu Martinez 2012, 76-77). Ayrıca bkz. Çam vd. 2007, 96.
[1820] Sevim-Gönül 2012, 27, Res. 8, 9.
[1821] Verdu Martinez 2012, 77.
[1822] Verdu Martinez 2012, 74-89.

üflenerek sıkışan havanın titreşmesi ile farklı tonlarda yüksek ses çıkaran aletlerdir. Daha yakın dönemlere ait örneklerde düdüklerin oksit ve boyalar ile renklendirildiği görülmektedir[1823]. Böylelikle antik dönem örneklerinin de boyandığını, renkli olduğunu, böylece çocukların daha çok ilgisinin sağlandığı düşünülebilir.

6.11.4 Iygks **(K.305-K.316)**

Bu tipe ait biri taş diğerleri terrakotta toplam 12 adet *iygks* **(K.305-K.316)** tespit edilmiştir **(Res. 158)**. Buluntuların tümü Değirmenderesi Mevkisi kazılarında sondaj buluntusu olarak ele geçirilmiştir. Ortak özellikleri üzerlerinde iki delik bulunması ve kırık çömlek parçalarından türetilmiş olmalarıdır. Tarihlendirme olarak, ele geçirildikleri tabakanın tarihi göz önünde bulundurulmuştur. Bu bağlamda 8'i Geç Tunç, 3'ü Subgeometrik-Erken Arkaik, 1'i Bizans Dönemi'ne tarihlenmiştir.

Resim 158

Iygks adı verilen bu oyuncak türü MÖ 2. bin yılın başlarından itibaren görülmeye başlamıştır. Üzerinde iki deliği bulunan düğme benzeri bu oyuncak latincede *iynks* ya da *iunks* isimleriyle bilinmektedir. Oyun mantığı oldukça basittir. *Iygks* ile oynamak için ortasındaki iki delikten bir ip geçirilir. Düğme içinden geçen ipin iki ucundan gevşekçe tutulur ve düğme orta yere denk getirilir. İp ileri doğru ipe iki-üç tur attıracak şekilde döndürülür. İki el birbirine yakınlaştırılıp uzaklaştırılarak bu düğmenin dönme hareketi sürekli hale getirilmiş olur. İvme kazandırılarak ters tarafa dönmeye başlayan *iygks* hızla ip boyunca hareket eder ve vızıltılı bir ses çıkarır. Daha büyük ve ağır olan, delikleri merkeze yakın olan *iygks*ler daha iyi çevrilirdi[1824]. Çocuklar için ses çıkaran oyuncakların her zaman ayrı bir keyfi olduğu düşüncesinin antik dönemde de farklı olmaması çokta şaşırtıcı bir durum değildir. Zira bu oyunlar günümüzde de "düğme fırıldağı" adıyla

[1823] Verdu Martinez 2012, 77, 83.
[1824] Bener 2013, 184.

devam etmektedir. Düğme bulunamaz ise kiremit kırıklarına, ağaç kabuklarına ya da cevize çeşitli fırıldaklar yapılabilir[1825].

İncelediğimiz *iygks*ler farklı büyüklüklerde olup kırık çömlek parçalarının kenarlarının yontularak kabaca yuvarlaklaştırılması ve düzleştirilmesiyle elde edilmiştir. Ancak tüm *iygks*lerin formu bozulmuştur. Merkez noktasındaki delikler ise keskin bir bronz ya da demir parçasıyla oyulmuştur. **K.309** numaralı *iygks*in üzerinde bant şeklinde süslemeler ve iç yüzündeki çark izlerinin belirgin olması, bu oyuncakların çömlekten bozma olduklarını bir kez daha kanıtlamaktadır. Tarihleri konusunda tam bir netlik yoktur. Değerlendirmeye aldığımız örneklerin tümü sondaj buluntusu olarak ele geçirildiğinden, tarihlendirme eserin geldiği tabakaya göre yapılmıştır.

*Iygks*ler mezar hediyesi olarak da kullanım görmüştür. Ancak mezarlarda sık tercih edilen oyuncaklar arasında yer almaz. En güzel örneğine Kütahya ili, Akalan Tümülüsü kurtarma kazılarında rastlanmıştır[1826]. 12-13 yaşlarında bir çocuğa ait olduğu anlaşılan terrakotta lahit içinde, mezar hediyesi olarak bir adet yeşil renkli taştan *Iygks* ele geçirilmiştir. Mezar hediyesi olarak kullanımını göstermesi açısından ayrıca önemlidir. Kontekstine göre MS 2.-3. yy'a tarihlenmiştir. Bu da gösteriyorki MÖ 2. bin yılından başlayıp Roma Dönemi'ne kadar niteliği bozulmayan oyunlardan biridir. Bu yönüyle mankala oyununa benzer[1827].

Iygks betimleri antik dönem vazolar üzerinde de görülmektedir. Eretria ressamına ait pyksis üzerinde *iygks* ile oynayan iki genç kız tasvir edilmiştir. Başı örtülü olan genç kız elinde tuttuğu *iygks* ile oynamaktadır. Diğer genç kız ise *iygks* ile oynayan arkadaşını seyretmektedir. Ayrıca elinde iplerinden tuttuğu kendi oyuncağı vardır[1828].

6.11.5 Dekoratif Mobilya **(K.317-K.318)**

Genellikle terrakottatan yapılan ve ailelerin ekonomilerine göre kaliteleri değişen bu oyuncaklar çocuk mezarlarının dışında konut ve dükkânlarda da ele geçmiştir. Oyuncakların buluntu yerleri göz önüne bulundurulduğunda yoğunluğu çocuk mezarları oluşturmaktadır. Günümüzde olduğu gibi antik çağda da çocuğu gelecekteki rolüne hazırlayan bu oyuncaklar cinsiyete göre değişkenlik göstermektedir. Erkek çocuklara daha çok fiziksel becerileri geliştiren oyuncaklar verilirken, kız çocukları ev eşyalarına

[1825] Şarman 2015, 70.
[1826] Türktüzün 1999, 125, Çiz. 2.
[1827] Mankala hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Kürüm Durnagölü 2015, 107-124.
[1828] Bener 2013, Fot. 265.

ve kukla bebeklere dönük oyuncaklara yönlendirilmişlerdir[1829].

Antik çağ oyuncakları arasında, günlük kullanım eşyalarının minyatürleri de önemli yer tutmaktadır. Stratonikeia nekropolünde ele geçen minyatür boyutta iki adet mobilya **(K.317-K.318)** bu konuda ki en güzel örnekleri oluşturmaktadır. Minyatür mobilyalar dini bir anlam taşıyor olabileceği gibi bebeklerin kullanımı için üretilmiş de olabilirler. Özellikle evlenme çağına gelip evliliği ya da anneliği yaşayamayan genç kızların mezarlarında çeyiz sandığı ve ev ile ilgili eşyalarla bağlantılı figürinler görülür. Bu figürinler evliliğin ya da anneliğin ikonografik temsilleri olup sembolik bir anlam içermektedir. Oyuncak olarak kullanımında ise çocuğun erişkin dünyasına duyduğu ilgi ön plandadır. Çocuk elindeki objeyi kullanarak bu dünyanın içine girer ve bu dünyanın bir parçası olur. Yetişkinler tarafından çocukların oynaması için tasarlanan mobilya vb. oyuncaklar dolayısıyla yetişkinlerin birer tasviri şeklindedir.

Minyatür mobilyaların üretiminin sayıca yoğun olduğu Mısır'da, günümüze sağlam ulaşmış çok sayıda oyuncak ele geçmiştir. Özellikle mezarlarda ele geçen minyatür mobilyaların[1830] bebeklerle birlikte aynı mezar içerisinde bulunması işlevinin oyuncak ile ilgili olduğunu göstermektedir[1831]. Mobilya haricinde minyatür kaplarda yine bebeklerle birlikte birarada bulunmuş ve bu bebek kapları annelerinin kaplarından kopyalanmıştır[1832]. Antik dönem Yunan mobilyalarının da Mısır, Girit, Minos ve Mezopotamya'nın etkisi altında geliştiği düşünülmektedir.

6.11.5.1 Dekoratif Koltuk **(K.317)**

Tek örnekle **(K.317)** temsil edilmektedir. Aldağ nekropolü,14 numaralı mezar buluntusu olan minyatür koltuk yarım yuvarlak yüksek arkalığıyla birlikte tek parçadan yapılmış, yanları kapalı koltuk şeklindedir. Arkalık ve kolçaklar sade bırakılmıştır. Sağa doğru hafif eğimli olan oturma düzleminde kalın bir minder bulunmaktadır. Koltuğun ön tarafı, minderin hemen altına gelecek şekilde kazıma tek sıra yiv ile hareketlendirilmiştir. Ayrıca koltuğun ön tarafında, ayak hizasında, koltuğa birleşik olarak yapılmış basamak şeklinde bir ayak taburesi yer almaktadır. Oturma tabanının altına gelen bacaklar dörtköşe düz bacaklı olup her taraftan kapalıdır. Boya ile süslenmiş olduğu yer yer korunan boya

[1829] Yaraş-Yaraş 2010, 61-62.
[1830] Yatak, sandalye, tabure, dolap gibi ev içi mobilyaları ile çeşitli mutfak eşyaları sayılabilir. Söz konusu eşyalar boyut olarak da bebeklerle orantılıdır, bkz. Yaraş-Yaraş 2010, 72.
[1831] Yaraş-Yaraş 2010, 72.
[1832] MÖ 4. yy'a tarihlenen oyuncak bebek ve bebek kapları için bkz. Thompson 1993, 25, Fot. 43. Atina'da bir mezarda arkalıklı koltukta oturan bir bebekle birlikte bulunmuş terrakotta minyatür kaplar için bkz. Çakır 2018, 78.

kalıntılarından anlaşılmaktadır. Koltuk kolu sarı renktedir. Belki de tüm yüzey için sarı boya tercih edilmiştir. Erken Hellenistik Dönem'de ortaya çıkan bu tipin güzel örnekleri mermer kabartmalar üzerinde görülmektedir[1833].

6.11.5.2 Dekoratif Kline/Sedir (K.318)

Tek örnekle **(K.318)** temsil edilmektedir. Aldağ nekropolü, 14 numaralı mezar buluntusu olan klinenin alçak arkalığı ve yan korkulukları vardır. Dikdörtgen formunda ki kline, dörtköşe düz bacaklıdır. Oturma düzleminde yastıklı kalın bir minderi bulunmaktadır. Koltuğun ön tarafı, minderin hemen altına gelecek şekilde kazıma ile yapılmış iki sıra yiv ile hareketlendirilmiştir. Sırt kısmı koyu kırmızı renkte boyalıdır. Kırmızı renkte ki sedir, sarı renkte ki koltuk ile yan yana geldiğinde güzel bir görüntü sergiler. Zira günümüzde de özellikle tekli koltuklar farklı renkte tercih edilebilmektedir.

Aynı mezarda kontekst olarak ele geçen koltuk **(K.317)** ve klinenin bir arada bulunması her iki eserin günümüzde olduğu gibi takım olduğunu göstermektedir ve aynı atölyede aynı koroplastın elinden çıkmış olmalıdır. Benzer bir örnek daha erken bir döneme tarihlenen Assos[1834] Batı Nekropolünde ele geçmiştir. Stratonikeia örneğinden farklı olarak bacaklar her köşede birer tane olmak üzere ayrı durmaktadır. Ayrıca yine Assos örneğinde iki adet yastık, kline üzerine sonradan ekleme şeklinde yapılmışken, Stratonikeia örneğinde arkalığı ile birlikte tek parça olarak birleştirilmiştir. MS 50-100 yıl aralığın verilen Thessaloniki örneği[1835] incelediğimiz örneğin tip olarak en yakınıdır. Stratonikeia örneğinden farklı olarak kline üzerinde uzanmış şekilde bir kadın figürü görülmektedir. Eşlik ettiği genç kız için bir anneyi hatırlatma şeklinde yorumlanmıştır. Mezar konteksti içinde Aphrodite Anadyomene ve Knidoslu Aphrodite gibi tipler görülmektedir. Knidoslu Aphrodite figürünün kaide arkasında, atölye işareti olan "*Apollonios*" imzası yer alır. Bu konu ayrıca atölyeler kısmında detaylı olarak irdelenecektir. Aphrodite tipleri haricinde, oyun setinin bir parçası olarak iki Roma gladyatörünün prototipleri görülür. Nitelikleri, *khthonik* bir karaktere sahip olan Aphrodite'yi genellikle kadın ve çocuk mezarlarına eşlik ederek yaşamın ölüm üzerindeki zaferini simgeleyen ve teselli eden bir tanrıça haline getirir. Minyatür klinenin mezar konteksti içinde Aphrodite figürini ile birlikte görülmesi, incelediğimiz örneğin kontekstiylede benzer bir durumdur. Aldağ Mevkisi 14 numaralı mezarın kontekst buluntuları arasında minyatür mobilyalara ek olarak bir adet Aphrodite Anadyomene ve

[1833] Hellenistik ve Roma Dönemi öncesi mobilyaların çeşitliliği kısıtlıydı (Richter 1984, 310, 312).
[1834] Ağtürk-Arslan 2015, 99, Kat. 40 (MÖ 6.-5. yy).
[1835] Tsimpidou-Avloniti 2017, 139, Fig. 4.

Aphrodite-Eros figürü bulunmuştur. Eros figürü de Aphrodite gibi *khthonik* tanrı olarak kabul edilmektedir. Assos ve Thessaloniki dışında diğer benzer örnekler Myrina[1836] ve Eretria'da[1837] bulunur.

Sedirlerin özgün genel görünümlerini terrakotta örnekler haricinde vazo resimleri ve mermer kabartmalar üzerinde ki betimlerinde de takip etmek mümkündür. İncelediğimiz örnek tip olarak Yunan sedirlerine benzemektedir. Bu tipteki buluntular antik Yunanlıların yaşam tarzlarına kesin ifadeler sunması açısından da önemlidir. Yunan sedirlerinde baş korkuluğuna ek olarak ayak korkuluğunun da takılması bir kuraldır. Bu nedenle Yunan sedirlerinin günümüzdeki yataklara benzediği söylenebilir. Ayrıca bu sedirler, yalnız uyumak ve dinlenmek için değil aynı zamanda yemek sırasında uzanmak için de kullanılıyordu[1838]. Yine vazo resimleri ve mermer kabartmalarda örnekleri görüldüğü gibi özellikle Yunan erkekleri yemeği yaslanarak yerlerdi.

Bu örnekler üzerinden stil takip etmek oldukça zordur. Bu nedenle kontekstine ve yakın benzerlerine göre MS 1. yy'a (özellikle MS 50-100) tarihlenmiştir.

6.11.6 Sütun Modeli **(K.319-K.322)**

Bu grup dört örnekle temsil edilmektedir **(K.319-K.322)**. Örneklerin tümü sondaj buluntuları olarak ele geçmiştir. İncelenen örneklerin ikisinde **(K.319**, **K.320)** sütun ve başlığı birliktedir. Diğer iki örnek ise **(K.321**, **K.322)** parça niteliğinde olup Ion başlığına ait völüt parçalarıdır. Bu eserlerin tek başına mı tasarlandığı yoksa bir figürinle mi birlikte düşünüldüğü ya da mimari bir düzene mi ait olduğu konusu tek tek irdelenecektir.

6.11.6.1 Korinth Başlıklı **(K.319)**

Stratonikeia Agora'sında ele geçen tekil örnek **(K.319)** dekoratif karakterde olup yivli gövdeli sütun parçasına aittir. Tek cephe olarak hazırlanmış sütun gövdesi üzerinde Korinth düzeninde bir sütun başlığı yer almaktadır. Gövde üzerinde başlığın taban bileziği kalathos görülmektedir. Kalathos üzerinde ise iki sıra akhantus yaprağı bulunmaktadır. Ortada abakhusa kadar uzanan ve ortada birleşen heliks yayları görülmektedir. Heliksin yan taraflarında ise dışarıya kıvrılmış volüt yayları bulunur. Başlığın üst kısmında abakhus, abakhusun ortasında da abakhus çiçeği yapılmıştır. Arka yüzeyinde kazıma derin çizgiler yer alır. Bu çizgiler bu parçanın başka bir nesneyle birleştiğini gösteren önemli bir ipucudur. Buda eserimizin tek parça olmayıp bir konsept

[1836] Jeammet 2011, 12, MÖ 2.-1. yy.
[1837] Jeammet 2011, 12, MÖ 350-300.
[1838] Jeammet 2011, 12.

içerisinde yer aldığını gösterir. Stratonikeia örnekleri içerisinde bir figürinle birlikte sütun modelinin yer aldığı örnekler mevcut değildir. Stratonikeia koroplastiği içinde figürinlerin bir nesneyle desteklendiği örneklerde genellik sütünce kullanılmıştır. Özellikle Aphrodite figürinlerinde sütünce sıkça tercih edilmiştir. Benzer bir örneğin Stratonikeia koroplastiği içerisinde yer almayışı ve sütun modelinin arkasında yer alan çentik şeklindeki derin çizgiler bu eserin bir figürinin yanında yer almasından ziyade bir düzenle birlikte kullanıldığı ihtimalini arttırmıştır.

Ancak farklı merkezlerde bir figürinle birlikte uygulandığı örneklerde görülmektedir. Benzer örnekler Aigai[1839], Panticapaeum[1840], Myrina[1841], Priene[1842] gibi farklı merkezlerde de görülmektedir. Panticapaeum örneğinde sütun modeli bir Aphrodite figürünün yanında görülür. Üzerinde güneş kursunun yer aldığı sütun, aynı konsept içerisinde Aphroditeden bağımsız olarak yapılmıştır. Stiline göre Hellenistik Dönem'e tarihlenmiştir.

6.11.6.2 Dor Başlıklı **(K.320)**

Stratonikeia Anıtsal yapıda ele geçen tekil örnek **(K.320)**, Dor sütün gövdesi ve gövdeye bağlı dor başlığından oluşmakta olup dokaratif karakterlidir. Başlık, Ionik yivli bir pseudo sütun gövdesiyle birlikte yapılmıştır. Görünen cephesinde 6 adet yiv bulunmaktadır. Yivlerin bittiği kısımdaki çıkıntılar ise pseudo sütunun yapıyla birleştiği bölüme ait olmalıdır. Sütunun üst bölümünde, sütundan başlığa geçişi sağlayan anuletlere yer verilmemiştir. Başlığın ekinus kısmı dışa taşkın yuvarlak formda yapılmış olup üst bölümde abakus bulunur. Stiline ve bulunduğu tabakaya göre MÖ 1. yy'a tarihlenmiştir.

6.11.6.3 Ion Başlıklı **(K.321-K.322)**

İki örnekle temsil edilmektedir. **K.321**'de ait Ion başlığı, dekoratif karakterde olup yivli gövdeli sütun parçasına aittir. Başlık abakus ve ekhinus bölümlerinden oluşmaktadır. Başlığın ön cephesinde abaküs bitişi ve ekhinus başlangıcının olduğu bölümlerde ovallik gözlenmektedir. Ekhinusta olması gereken Ion kymationu ve palmet bezemeleri betimlenmemiş olup, abaküs bölümü ile ekhinusun genişlikleri neredeyse eşittir. Sağ tarafta yer alan volütün ise volüt gözü dışa taşkın olarak yapılmıştır. Yan

[1839] Dereboylu 2012, Lev. 64-K.313 (Hellenistik).
[1840] Ustinova 1998, 222, Fig. 5 (MÖ 2. yy).
[1841] Besques 1986, 90, Pl. 86.c-e, (3817) (Kampanie, Hellenistik); Mollard-Besques 1963b, 135, Pl. 165e (MYR 668) (1. yy'ın başı), 150, Pl.187c (MYR 393), 151, Pl. 188a (MYR 394), d (S 3796).
[1842] Rumscheid 2006, 533-534, Taf. 162. 1-3, Kat.-Nr. 398-400.

cephesinde ise Attik-ion tipinde bir pulvinus (yastık) bölümü olduğu görülmektedir. Başlığın yastık kısımlarında saz yaprağı olduğu düşünülen bezeme bulunmaktadır. İki yastığın ortasında balteus bölümü yer almaktadır ancak yüzeysel bir şekilde verilmiştir. Bateusun yanlarında bulunan balteus sınırları ise balteusa göre belirgin bir şekilde işlenmiştir. Volüt gözünün şişliğinin yapısından dolayı Hellenistik Dönem'e ait olmalıdır.

K.322 parça niteliğinde olup Ion başlığının volüt kısmına aittir. Çift cepheli olarak yapılmıştır. Volüt içinde kırmızı renkte boya izleri görülmektedir. Volütlerin içinde yer alan volüt gözü dışa taşkın biçimde betimlenmiştir. Volütlerin çift cepheli oluşu bu parçanın mimari düzende yapının köşesine geldiğini göstermektedir. Volüt gözü dışa taşkın olup üzeri düzleştirilmiştir. Stiline göre MÖ 1. yy'ın sonuna tarihlenmelidir.

6.11.7 Karikatür/Oyuncak **(K.323)**

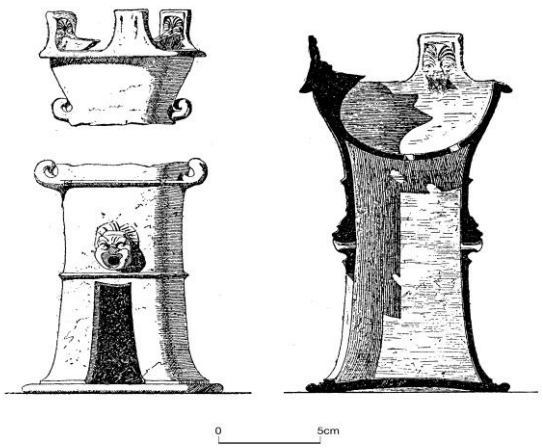
Tek örnekle **(K.323)** temsil edilmektedir. Stilize edilmiş insan başı görünümündedir. Başının üzerinde yivler ile süslenmiş bir başlık bulunmaktadır. Başlığın ucu kırıktır. İki adet göz çukuru vardır. Ağzın sol tarafında ve sağ çaprazında iki adet çukur daha yer almaktadır. Ağzı açık şekilde verilmiş olan figürün burun kısmı kırıktır. Tabakasına göre Bizans Dönemi'ne tarihlenmiştir.

6.12 Figürlü Mangal Tutaçları (K.324-K.350)

Antik dönemde, çok çeşitli türlerde ısı kaynakları kullanılmıştır. En yaygın olanları pişirme ocakları, portatif mangallar ve ızgaralardır[1843]. Portatif mangallar Hellenistik koroplast sanatının ayrıntılı ürünleridir. Almanca'da "Kohlenbecken", İngilizce'de "Brazier" ve Fransızca'da "Réchaud" olarak tanımlanmışlardır. Türkçe'de ise kullanımı devam eden "Mangal" terimi kullanılmıştır[1844]. Portatif mangal üretimi MÖ 2. yy'ın 3. çeyreğinin başında başlamıştır. Giderek daha popüler hale gelmiş ve üretim MÖ 1. yy'ın sonuna kadar devam etmiştir. Akdeniz'de geniş bir dağılım gösteren mangalların Ege ve Doğu Akdeniz'de daha yaygın olduğu anlaşılmaktadır. Pişirme ve ısıtmanın ana aracı olan bu ocak ya da sobaların birçoğu Hellenistik evlerde veya Atina'daki ev yıkıntılarından ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca, büyük olasılıkla taşınabilir sunak olarak işlev gören bu mangallar, dini yemeklerin hazırlanması için tapınaklarda da kullanılmıştır[1845].

[1843] Nocoń 2016, 103.
[1844] Şahin 1999-2000, 61.
[1845] Şahin 2003a, 103- 113; Thomas vd. 2015a, 2-5; Nocoń 2016, 105.

Kilden üretilen bu mangallar silindirik bir gövde, kazan ve tutaçlar olmak üzere başlıca 3 bölümden oluşmaktadır[1846]. **(Res. 159**, **160).** Stand ve tencere ayrı yapılmış, yakmadan önce birleştirilmiştir. Gövde üzerinde hava akımını sağlamak ve külü boşaltmak için bir hava deliği bulunmaktadır. Stand ya da gövde kısmı istisnalar biliniyor olmasına rağmen genellikle bezemesiz yapılmıştır[1847]. Yanma işlemi ise kazan adı verilen bölümde gerçekleşmiş, ana yakıt kaynağı olarak ise kömür tercih edilmiştir[1848]. Tutaçlar pişirme kabını destekleyen çıkıntı şeklinde olup dışında ve bazen de ocakların dış yüzünde kalıplanmış bir aplike dekorasyon bulunmaktadır[1849]. Bazı örnekler üzerinde ise üreticinin adları yazmaktadır[1850]. Gövde üzerinde yarım küre formundaki kâseye tutturulan kalıp yapımı tutaçlar, süslemesine göre üç tipe ayrılır: 1- tiyatro maskesi görünümünde sakallı bir baş (konik bir şapka takmış, sarmaşık çelenkli veya onkoslu); 2- bir hayvan başı (boğa, öküz, keçi, aslan ve diğerleri); 3- bir rozet veya amphora (nadir)[1851]. Sakallı bir başın tercih edilmesinin en önemli sebebi ise sakal kısmının tencerenin altında destek görevi görmesidir[1852].

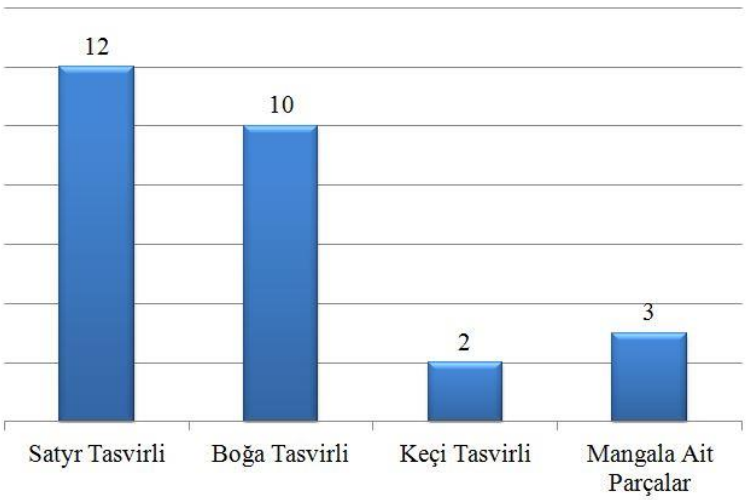

Resim 159: Thomas 2015a, Fig. 6

Resim 160: Brogan 2000, Fig. 14

[1846] Bezemeli ve bezemesiz sağlam mangal örnekleri için bkz. Brogan 2000, 308-309, Fig. 13-15.
[1847] Şahin 2001, 92; Şahin 2003a, 2-3; Nocoń 2016, 104.
[1848] Nocoń 2016, 104.
[1849] Şahin 1999-2000, 61; Şahin 2001, 91; Thomas vd. 2015a, 2-5; Nocoń 2016, 104.
[1850] Thomas vd. 2015a, 2-5.
[1851] Nocoń 2016, 104.
[1852] Şahin 2001, 92; Nocoń 2016, 104.

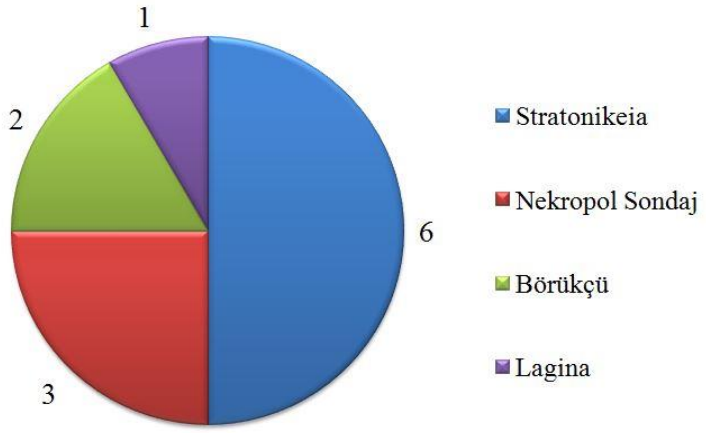
Grafik 23

Stratonikeia ve çevresinde yapılan arkeolojik kazılarda, kentin Hellenistik Dönem koroplastik sanatına ışık tutan 3 adet mangal gövdesine ait parça **(K.348-K.350)** ve 24 adet figürlü tutamaç **(K.324-K.350)** ele geçirilmiştir **(Grafik 23)**. Bu sanatın önemli bir parçası olan mangal tutaçları üzerindeki tasvirler, sınıflandırma açısından oldukça önemlidir. Stratonikeia mangal tutaçları 2 tipe ayrılmıştır. Her tipinde kendi içinde varyasyonları mevcuttur.

6.12.1 Satyr/Silen Tasvirli **(K.324-K.335)**

Stratonikeia koroplastiği içerisinde, mangalın üst kenarına ait toplam 12 adet satyros/silenos başı betimlemeli mangal tutacı ele geçmiştir. Bunların 6'sı Stratonikeia kent merkezinde ele geçirilmiş olup, Tiyatro **(K.333)**, Kuzey Cadde **(K.331)**, Kuzey Kapı **(K.328)**, Bouleuterion **(K.335),** Bılla evinin temeli **(K.332)** ve Bılla evinin sokağında yüzey buluntusu **(K.327)** olarak gelmiştir. 1'i Lagina Batı Stoa **(K.326)** buluntusudur. 2'si Börükçü yerleşimine ait 05BS06[1853] ve 06BS03 numaralı sondajda ele geçirilmiş olup **(K.324-K.325)** diğerleri **(K.329**, **K.330**, **K.334)** Stratonikeia nekropol alanlarındaki sondaj buluntularından gelmiştir **(Grafik 24)**.

[1853] Sondajda bulunan 05BS06-S01 numaralı sikke tarihlendirmesi için bkz. Ekici 2015, 141, Pl. 3, No. 48 (MÖ 150-120).

Grafik 24

Köşeli çerçeve içinde, düz bir panelde yüksek kabartma olarak yapılmış satyros/silenos başlarında yanlara doğru yayılan saç tutamları açık palmet şeklinde düzenlenmiştir. İncelediğimiz örneklerden hareketle tek kalıp içerisine ön cephe olarak üretilen tutaçlar yarım küre formundaki kase üzerine sonradan eklenmiş olup tüm örneklerde yüzey detayları plastik olarak verilmiştir. Çoğu örnekte sakalın bir bölümü zarar görmüştür ancak kabartma korunmuştur. Diğer bölgelerde yoğun olarak karşımıza çıkan sarmaşık çelenkli satyr başı ya da başının üzerinde pilos bulunan mangal tutaçları, Stratonikeia koroplastiği içinde görülmez. Satyr betimlemeli 10 adet mangal tutacı kendi içinde 4 farklı tipe ayrılmıştır.

Tip Ia; Börükçü buluntusu 2 örnekle **(K.324**, **K.325)** temsil edilmektedir. Bu grupta köşeli ve kemer şeklindeki çerçeve içerisinde yer alan sakallı satyros/silenos başları yukarıya doğru düzgün taranmış, dik ve ortadan yanlara açılan saç tuvaletine sahiptir. Gözler, baskı çember olan düğme şeklinde verilmiştir. Dar alın açık, kulaklar iri ve sarkıktır. Daha önce ele geçirilen Lagina/Turgut örneklerinden[1854] hareketle ağız tamamen açık, sakal detayları yivlidir. Kemer profili kazıma çizgilerle sonradan bezenmiştir. Köşeli çerçeve ile kemer arasında kalan boş alanda "X" şeklinde iki işaret bulunmaktadır. **K.324** ve **K.325** aynı atölye üretimidir. Kentte ki üretimin sadece dini inanca hizmet eden figürinler ile sınırlı kalmadığını göstermesi açısından ayrıca önemlidir. Hellenistik döneme tarihlenen mangal parçalarından hareketle Stratonikeia ve çevresinde Hellenistik Dönem'de üretim yapmış bir atölyenin varlığından söz edilebilir. Her iki örnekte de çerçevenin her iki iç köşesine yapılmış olan "X" şeklindeki işaret atölye işareti olmalıdır. Benzer ikonografi ve atölye işaretine sahip bir başka örnek British

[1854] Şahin 1999-2000, 64, V.1., 84, Res. 14.V.1

Müzesi'nde[1855] karşımıza çıkar. Kesinlikle Stratonikeia ve çevresine ait olan bu tutaç yarım kalmış bir tutacı temsil eden güzel bir örnektir. Yarım kalmış bu örnekten hareketle kalıp yapımı bu tutaçların saç ve yüz özelliklerinin sonradan elle şekillendirildiğini görmekteyiz **(Res. 161)**.

Bu tipin ikonografik detayları Turgut[1856], Halikarnassos[1857] ve Mısır (Naukratis)[1858] örnekleriyle benzerlik gösterir.

K.324 **K.325**

Resim 161

Tip 1b; Lagina Batı Stoa buluntusu ve Stratonikeia yüzey buluntusu olmak üzere iki örnekle **(K.326-K.328)** temsil edilmektedir. Bu grupta köşeli çerçeve içerisinde yer alan sakallı satyros/silenos başı yukarıya doğru ince çizgiler şeklinde düzgün taranmış, dik saç tuvaletine sahiptir. Saçlar adeta kirpi gibi birbirine paralel sık çizgilerden oluşur. Kaşlar çatık ve gözler yuvarlatılmış oyuk veya baskı çember olan düğme formundadır. Sarkık kulaklar küçük olup ağız belirgin değildir. **K.326**'da çerçevenin her iki üst köşesine atölye işareti olan kalkan şeklinde kabartma daireler görülürken **K.327**'de atölye işareti "X" şeklindedir. Bu yönüyle Tip 1a benzer. Söz konusu tasvir mangal üretimi olan diğer yerleşmelerde görülmeyen bir örnek olarak karşımıza çıkar. İkonografik anlamda benzer olduğu Tip 1a göre oldukça stilizedir. Saç ve yüz detayları daha özensiz olup

[1855] https://research.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=673187&partId=1&object=23824&page=1
[1856] Şahin 1999-2000, 64, V.1., 84, Res. 14.V.1 (Hellenistik Dönem).
[1857] Şahin 2001, 100, Fig. 35 Ha 27 (Hellenistik Dönem).
[1858] Thomas vd. 2015a, 1-5, Fig. 1, 2, 4 (Satyr betimlemeli, MÖ 150-50).

kulakları daha küçüktür. Ayrıca **K.326**'da arka yüzey düz olmayıp iki göz şeklinde profillendirilmiştir. Yüzeysel anlatımdan dolayı Tip 1a göre daha geç bir tarihten olmalıdır**. K.328**'de diğer iki örnekten farklı olarak yukarıya dik olarak taranmış saçlar düzgün olmayan ince-kısa çizgiler şeklindedir.

K.326 **K.327** **K.328**

Tip 1c; 5 örnekle **(K.329-K.332)** temsil edilen bu grup Stratonikeia tutaçları arasında sayıca en yoğun grubu oluşturmaktadır. Tip 1a ve Tip 1b olduğu gibi sakallı satyros/silenos başı tasvir edilmiştir. Ancak bu grupta yer alan örnekler oldukça plastiktir. Açık alın daha geniş tutulmuş, alın çizgisi sonradan aletle işlenmiştir. Bıyıklı ve sakallıdır. Ters "U" şeklindeki bıyıklar uzun verilmiş olup sakal üstündedir. Sakal detayı işlenmemiştir. Ortadan başlayarak yanlara doğru yayılan saç tutamları palmet gibi düzenlenmiştir. Saç tutamları diğer tiplere göre oldukça doğal verilmiştir. Kalın kaşlar çatık, göz kapakları etli, gözler badem şeklinde ve küçüktür. Asık yüzlü havası ağzının somurtkanlığından ve bakışlarını gölgeleyen çatık kaşlarından kaynaklanmaktadır.

Bu tipin benzer örnekleri de Tip 1a ve Tip 1b'de olduğu gibi sadece Stratonikeia ve çevresinde ele geçirilmiştir. Benzer Satyros tipine ait yüz detayı, Stratonikeia koroplastiği içinde değerlendirdiğimiz **K.90** numaralı dans eden satyr figürinde karşımıza çıkar.

K.329 **K.330** **K.331** **K.332**

Tip 1d; tiyatro buluntusu tek örnekle **(K.333)** temsil edilmektedir. Köşeli çerçeve içerisinde yer alan sakallı satyros/silenos başı, sakalı dahil tümüyle korunan tek örnektir. Bu örnekten hareketle mangal tutaçlarında destek görevi gören sakalların ortalama uzunluğu tahmin edilebilmektedir. Bu örneğin diğerlerinden farkı düzensiz taranmış saçları ve üçgen alnıdır. Çizgisel verilmiş saçlar saçak şeklindedir. Ayrıca diğer örneklerden farklı olarak yaşlı silenosun ifadesindeki kabalık daha çarpıcıdır. Çerçevenin her iki üst köşesinde dekoratif süsleme ya da atölye işareti görülmez.

K.333

Tip 1e; 2 örnekle **(K.334-K.335)** temsil edilmektedir**.** Köşeli ve iki bordürden oluşan çerçeve içinde sakallı satyros/silenos başı betimlenmiştir. **K.334**'de ortadan başlayarak yanlara doğru yayılan saç tutamları açık palmet şeklinde düzenlenmiştir. Üçgen alın geniş ve alın çizgisi belirgindir. Kulak detayı solda kaybolmuş, ağız hafif aralıklı verilmiştir. **K.335** kırık ve eksik olduğundan portre özellikleri ayrıntılarıyla tespit edilememiştir. Ortadan ayrılan saçları diğer örneklerden farklı olarak yükselmeden her iki yana ayrılır. Bu yönüyle diğer örneklerde görülen açık palmet şeklindeki düzenleme görülmez. Kısa tutulan saç tutamları alnı çevreleyen kemer görünümündedir. Alın üçgen, alın çizgisi belirgindir. Kalın kaşlar altında badem gözler yüzeyseldir. Kulaklar baştan bağımsız olup göz hizasından yukarı sivrilmektedir. Her iki örnekte görülen ortak özellik ise kabartmayı sınırlandıran dikdörtgen çerçevenin iç köşelerine yerleştirilmiş sekiz yapraktan oluşan plastik bir rozetin işlenmiş olmasıdır. Köşelere yapılan bu süslemeler dekorasyondan ziyade bir atölyeyi işaret ediyor olmalıdır. **K.333**'ün çok yakın benzeri Halikarnassos'ta karşımıza çıkar[1859] **(Res. 162).**

[1859] Şahin 1999-2000, 89, Res. 33 V.20.

K.334

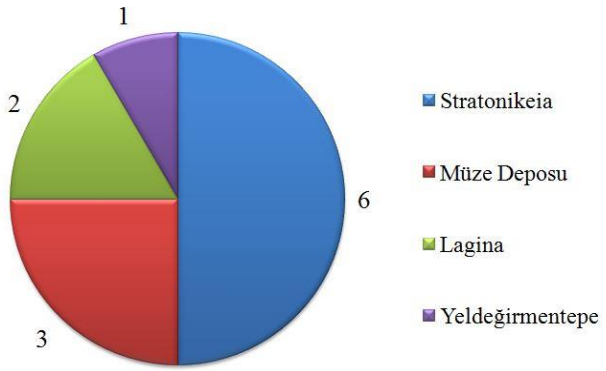
K.335

Resim 162: Şahin 1999-2000, 89, Res. 33 V.20

6.12.2 Keçi/Boğa Tasvirli **(K.336-K.347)**

Tip 2'ye giren 12 adet örnek ise keçi/boğa başı şeklinde modellenmiştir. Bunların 6'sı Stratonikeia kent merkezinde ele geçirilmiş olup, Tiyatro **(K.337**, **K.342)**, Kuzey Cadde **(K.338)**, Kuzey Kapı **(K.343)** ve Gymnasion'da **(K.345)** ele geçirilmiştir. 2'si Lagina **(K.336, K.339)**; 1'i Yeldeğirmentepe **(K.347)** buluntusudur. Diğerleri ise Müze Deposundan **(K.340**, **K.341**, **K.346)** ve sondajdan **(K.344)** gelmiştir **(Grafik 25)**.

Grafik 25

Bunların içinde boğa başının bulunduğu örnekler ağırlıktadır. Stratonikeia koroplastik sanatının Hellenistik Dönemi'ne ışık tutan ve önemli bir grubunu oluşturan bu tutaçlarda hayvan başları kabartma şeklinde olup anatomik detaylar ayrıntılı olarak verilmiştir. Çizgisel çerçeve, alın üzerindeki perçemler ve gözler sonradan işlenmiştir. Mangal tutaçları dışında boğa başı protomlu benzer ikonografi kentin paye ve taç blokları üzerinde de sıklıkla tercih edilmiştir. Mangal tutaçalarında olduğu gibi anatomik ayrıntılar verilmiş farklı olarak bazı örneklerde iki kulak arasından bant geçirilmiştir.

Tip 2 olarak değerlendirmeye alınan hayvan protomu betimlemeli Stratonikeia mangal tutaçları dekoratif bezemesine göre 4 farklı tipe ayrılmıştır.

Tip 2a; iki örnekle **(K.336**, **K.337)** temsil edilmektedir. Bu gruptaki örneklerde çerçeve içine yüksek kabartma olarak işlenen keçi başlarının boynuzları arasında kapalı palmet motifi ve boynuz ile çerçeve bordürü arasında kalan her iki boşlukta altı yapraktan oluşan plastik bir rozet görülür. Benzer örnek Halikarnassos'da[1860] karşımıza çıkar **(Res. 163)**. Farklı olarak boynuzlar arasındaki süsleme açık palmet şeklinde düzenlenmiştir.

K.336

K.337

Resim 163: Şahin 1999-2000, Res. 3 II.1

Tip 2b; tek örnekle **(K.338)** temsil edilmektedir. Çerçeve içine kabartma olarak işlenen boğa başının boynuzları arasında ranke motifi görülür. Arka yüzünde üç yaprağı korunan büyük bir rozet yer alır. Dekorasyon olarak yakın benzeri Halikarnassos'da[1861] karşımıza çıkar **(Res. 164).** Arka süslemesi örneğimizden farklı olup iki tanesi korunmuş diş sırası süslemesi görülür.

K.338

Resim 164: Şahin 1999-2000, Res. 4 II.2

Tip 2c; altı örnekle **(K.339-K.344)** temsil edilmektedir. Bu gruptaki örneklerde çerçeve içine yüksek kabartma olarak işlenen boğa başlarının boynuzları arasında hale ve ortasında daire içinde rozet motifi görülmektedir. **K.339** ve **K.342**'de boğa başı iki kazıma çizgi arasındaki kabartma inci dizisi ile süslü bir çerçeve ile sınırlandırılmıştır. Benzer süsleme **K.340**'da düzensiz yuvarlak baskılar şeklindedir. **K.343** ve **K.344**'de çerçeve çizgisel olarak süsleme yapılmadan bırakılmıştır. Benzer örnekler aynı kalıp

[1860] Şahin 1999-2000, 81, Res. 3 II.1 (Hellenistik).
[1861] Şahin 1999-2000, 81, Res. 4 II.2 (Hellenistik).

üretimi iki örnekle temsil edilen Bodrum/Halikarnassos'da[1862] görülür. Halenin ortasında yer alan süsleme M. Şahin tarafından çıngırak olarak tanımlanmış ve soru işareti bırakılmıştır. Ancak sağlam Stratonikeia örneklerinden hareketle bu süslemelerin daire içerisine alınmış rozet motifi olduğu netlik kazanmıştır. Yine farklı olarak inci dizisi çerçeve dışındaki boşlukta yer almaktadır. Bu süsleme Stratonikeia örneklerinde çerçeve içindedir.

K.339

K.340

K.341

K.342

K.343

K.344

Tip 2d; üç örnekle **(K.345-K.347)** temsil edilmektedir. Kırık durumda olduğundan süslemesine göre yukarıdaki sınıflara dahil edilmemiştir. Ön yüzde yer alan boğa başı yüksek kabartma olarak verilmiştir. Alın perçemleri, kulaklar ve çizgisel gözler belirgindir. **K.346**'nın arka yüzeyinde iç içe geçmiş kalkan şeklinde farklı bir motif yer almaktadır.

K.345

K.346

K.347

[1862] Şahin 1999-2000, 81, 82, Res. 5 II.3; Res. 6 II.4 (Hellenistik).

6.12.3 Mangal Standına Ait Parçalar **(K.348-K.350)**

Bu başlık altında ise mangalın stand kısmına ait kalıp yapımı 3 adet gövde parçası değerlendirmeye alınmıştır. Tümü Tiyatro buluntusu olarak ele geçirilmiştir. **K.348,** mangalın stand kısmına ait alt gövde parçasıdır. En üst kısımdaki düz yüzeyde, standın diğer üst parçasıyla birleştiğini gösteren çentik şeklinde izler oldukça belirgindir. Korunan kısımda profilli kenarın hemen altından başlayan, yüksek kabartma girland benzeri süsleme yer alır.

K.349'da Ion kymationu bezemesi yer almaktadır. British Müzesi'nde ön yüzü kalıp yapımı, dekoratif yumurta dizisi ile süslenmiş mangal parçası[1863] Knidos üretimi olarak kayıtlara alınmıştır. British Müzesi'nde sergilenen yumurta dizisi süslemeli iki örneğin buluntu yeri ise Bodrum olarak geçmektedir[1864]. Müzede sergilenen en iyi korunmuş mangal parçası üzerinde yumurta dizisi haricinde dil ve rozet motifi görülür[1865]. Tüm örnekler MÖ Geç 3. yy-Erken 1. yy aralığına tarihlenmiştir **(Res. 165).**

Stratonikeia örneğinde yukarıdaki örneklerden farklı olarak yumurta dizisi aralarına konmuş ara profiller bulunmaktadır. Mimari yapıların özellikle dikkat çeken kısımlarında sevilerek kullanılan Ion kymationu süslemesi zaman içerisinde göstermiş olduğu stil farklılığından dolayı da tarihlendirme için önemli bir malzemedir[1866]. Örneğimizde üstten silmenin düz kestiği yumurtalar bombeli ve dışa doğru bir yay çizer. Düz kenarlı ve eğri kesimli kabuklar içerisine oturtulan yumurtalar, fazla uzun değildir. Yumurtalar kabukların içini tam doldurur. Kabukların kalınlığı her yerde aynı gibidir. Yumurta uçları hafif sivri, kabuk uçları ise oval bitmektedir. Yumurta arası profili olan kalem formundaki mızrak uçları aşağıda ve yukarıda aynı genişlikte değildir. Dikkatle izlenirse yukarıdan aşağıya doğru bir kalınlaşma gözlenir. Ara profiller bir yandan çanağa birleşirken diğer yanda çanaklarla birleştiği nokta geniş tutulmuştur. Yumurtalar stil açısından Stratonikeia Gymnasiumu'na ait 2B odasının kuzeybatı köşesindeki in-situ baştaban üzerinde yer alan yumurtalar ile karşılaştırılabilir. Baştabanda yumurtalar üstten bir silme ile düz kesilmiş ve aşağıya doğru hafif sivrilmiştir. Yumurtalar çanakları tam

[1863] https://research.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=673238&partId=1&object=23824&page=1

[1864] https://research.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=673233&partId=1&object=23824&page=2
https://research.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=673232&partId=1&object=23824&page=2

[1865] https://research.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=673234&partId=1&object=23824&page=2

[1866] Kürüm 2006, 13.

doldurur durumdadır. Yumurta kabukları da sivri uçla son bulur. Çanaklar etli olarak işlenmiş ve mızrak uçlarıyla bir bütün oluşturmuştur. Çanaklar arasında yer alan mızrak uçları ise ince uzun ve keskin sırtlı işlenmiştir. Ayrıca her çanak ucuna ve her mızrak ucuna ikişer payet denk gelmektedir[1867]. Mangal ve baştaban üzerinde yer alan Ion kymationları karşılaştırıldığında stil açısından benzer oldukları görülmektedir. Yumurtanın çanağın içini doldurması ve en önemlisi aşağıya doğru hafifçe genişleyen ara profiller örneğimizle çok benzerdir. Yapının 1. Evresine ait yumurtalar MÖ 2. yy ortalarına tarihlenmiştir. Stil benzerliğinden dolayı **K.348** aynı tarihten olmalıdır.

K.350'da ise atölye konusundaki sorularımıza ışık tutan önemli bir parça niteliğindedir. Korunan kısımda tanrı Dionysos'un simgesi olan yatay uzatılmış thyrsos ve altında dört harfi korunmuş "ONYC" yazısı yer almaktadır. Çam kozalağı üzerindeki küçük yuvarlak taneler, thyrsos üzerine sonradan ekleme şeklindedir. Thyrsos'un asasının üzerinde yer alan yüzeysel yivlerde thyrsos'a sarılı sarmaşıkları temsil ediyor olmalıdır. Üst tarafında ise yaklaşık 4 cm çapında pişirme deliği yer almaktadır. Parça üzerindeki yazıt bizi kente aktif olarak üretim yapmış *"Dionysisos"* atölyesine götürmektedir. Bu bağlamda söz konusu bu atölyenin terrakotta figürin dışında mangal da ürettiği sonucuna varılabilir.

K.348 **K.349** **K.350**

Resim 165

[1867] Ayrıntılı bilgi için bkz. Kürüm 2006, 43

Stratonikeia hayvan protomlu tutaçların benzeri Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi dışında British Müzesi'nde de görülmektedir. British Müzesi'nde sergilenen[1868] ve buluntu yeri Halikarnassos olan boğa tasvirli tutaç, hem Stratonikeia örnekleriyle hem de Bodrum Sualtı Müzesi'nde bulunan örneklerle anatomik anlamda farklılık gösterir. Stratonikeia örneğinde büyük ve dik olan boynuzlar, bu örnekte oldukça kısadır. Ayrıca boynuzlar arasında süsleme görülmez. Boynuzlar kısa tutularak bu alan dar bırakılmıştır. Arka süslemesinde yedi yapraklı rozet motifi derin bir çerçeve içerisine kabartma olarak verilmiştir. Benzer süsleme **K.338**'in arka kısmında da görülür. Sadece üç yaprağı korunan örneğimizde, yaprakların ortasının dikey bir çizgi ile bölünmesi British örneğiyle benzerdir. Oldukça iyi korunmuş olan söz konusu tutaç, MÖ 3.-1. yy aralığına verilmiştir. Aynı örnek M. Şahin tarafından MÖ 3. yy sonuna tarihlenmiştir[1869]. British Müzesi'nde Bodrum örneği dışında, buluntu yeri Efes[1870] ve Atina[1871] olan iki örnek daha bulunmaktadır. Atina örneğinde büyük ve dik boynuzlar arasında Stratonikeia örneklerinde gördüğümüz gibi rozet motifi yer almaktadır. Efes[1872] örneği oldukça hasarlı durumdadır. M. Şahin tarafından yine MÖ Geç 3. yy'la tarihlenmiştir. Mısır[1873] örnekleri ise Stratonikeia ve Bodrum örneklerinden tamamen farklıdır. Belirgin olmayan kısa boynuzlar arasındaki alın perçemi sıralı çukur noktalarla verilmiştir. Gözler düğme formunda kabartma şeklindedir.

Mangallarla ilgili çeşitli sorular hala tartışmalıdır. Bu mangallar tek bir atölyeden mi dağılıyordu. Ya da farklı yerlerde üretilen çeşitli atölyeler mi vardı. Mangallar ile ilgili çok çeşitli araştırmalar yapılmış ve üretim yerlerine dair farklı fikirler öne sürülmüş, birçok bölgenin Hellenistik portatif mangalların üretim merkezleri olduğuna inanılmıştır. Bu araştırmacılardan biri olan D. Burr, sayısız örnekleri olan bu mangalların üretiminin mika ve kil özelliklerine göre muhtemel Anadolu'da üretildiğini ve ticaretle yayıldığı görüşündedir[1874]. Son çalışmalardan birisini yapan O. Didelot, yaptığı kapsamlı araştırmasında Ege Denizi'ne kıyısı olan kentlerden bazılarının mangal üretmiş olabileceği sonucuna varmıştır. Bu konuyla ilgili M. Şahin'in yaptığı çalışmalar oldukça

[1868] https://research.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=673321&partId=1&object=23824&page=1
[1869] Şahin 2001, 94, Fig. 5, Ha 4.
[1870] https://research.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=673283&partId=1&object=23824&page=1
[1871] https://research.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=673319&partId=1&object=23824&page=1
[1872] Şahin 2001, 111, Fig. 77, Ep 1.
[1873] Şahin 2001, 119, Fig. 111: Na. 3; Thomas vd. 2015a, 3, Fig. 3 (MÖ 200-50).
[1874] Burr 1933, 189.

önemlidir. Stratonikeia örnekleri de var olan bu çalışmalara büyük katkı sağlayacak önemdedir. M. Şahin'in çalışmasına göre bu konuda iki önemli merkez vardır. İlki Ege grubu diğeri ise Mısır grubudur. Mısır grubunun ana üretim merkezinin muhtemelen Alexandria ya da Naukratis olabileceği yönünde fikir birliği vardır[1875]. Ancak benzer durum Ege grubu için geçerli değildir. Halikarnassos grubu olarak adalandırılan Ege grubu nerede üretildi? sorusuna, hem ana hem de yerel atölyelerde çeşitli yerlerde üretildiği sonucu şuana kadarki yapılan çalışmalar sonucunda geçerli olan görüştür. Bu görüşten hareketle bu üretimin Halikarnassos, Knidos ve Myndos dışında bir dördüncü kent olan Stratonikeia ve çevresinde üretildiğidir.

Konuyu daha geniş kapsamda değerlendirecek olursak O. Didelot[1876] ve M. Şahin'e[1877] göre üç üretim seviyesi mevcut olabilir: ana merkezler, şubeler ve yerel atölyeler. Ana üretim merkezlerini ise Kos, Myndos ve Knidos üçgeninde aranması gerektiğini savunmuştur[1878]. M. Şahin[1879], farklı koleksiyonlardan incelediği mangallardan hareketle, Knidos bölgesinin ana üretim merkezi olarak en muhtemel yer olduğu sonucuna varmıştır. Yapılan tüm araştırmalarda ortaya çıkan ortak sonuç ise söz konusu mangalların büyük bir atölye ve yerel işliklerde üretilmiş oldukları, büyük atölyenin Atina dışında bir yerlerde aranması gerektiği, bu yerin ise Ege kıyılarında olabileceği yönündedir. Ancak Ege Bölgesi'ndeki üretim merkezlerinin hangi kentler olduğu sorusu ise kısmen bellidir. Knidos ve Halikarnassos, Ege Tipi adı verilen bu grubun üretimini yapan merkezler arasında netlik kazanan iki önemli yerleşmedir. M. Şahin, bu konuyla ilgili yaptığı çalışmasında, Knidos'un amphora atölyelerinin aynı zamanda mangal ürettikleri düşüncesine katılmaktadır[1880]. Knidos'ta ki mangal üretiminin MÖ 3. yy'ın sonlarından MÖ 2. yy'ın ortasına doğru artması, Athenaios I atölyesinin çalıştığı yıllara denk gelmektedir. Heniochos ve Hekataios atölyeleri MÖ 2. yy'ın 2. yarısında üretime girmiştir. MÖ 2. yy'ın son çeyreği ve MÖ 1. yy'ın ilk çeyreğinde sadece bir üretim artışta ancak aynı zamanda Athenaios II, Hermophantos ve Karneadas ötölyeleri de üretim yapmaktadır. MÖ 1. yy'ın 2. çeyreğinde üretim düşmeye başlar ve muhtemelen Mitridates savaşlarına bağlı olarak sonunda durma noktasına gelir[1881].

[1875] Şahin 2001, 129.
[1876] Didelot 1997, 380-382.
[1877] Şahin 2001, 128-129.
[1878] Didelot 1997, 380-382, 387; Nocoń 2016, 105.
[1879] Şahin 2001, 130.
[1880] Şahin 2001, 91; Didelot 1997, 387, n 28.
[1881] Şahin 2001, 91.

İtalya, Kıta Yunanistan, Ege Adaları, Orta Doğu ve Kuzey Afrika, Hellenistik Dönem'de ticari ilişkinin yapıldığını gösteren Akdeniz ülkeleridir. Knidos dışında üretim yapan Halikarnassos Yarımadası ise ihraç ürünleriyle Akdeniz ticaretine katkıda bulunan kentlerden biridir. Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesinde Halikarnassos civarında üretilmiş farklı tiplerde mangal tutaçları yer almaktadır[1882]. Halikarnassos Yarımadasının en batı ucunda yer alan Myndos'unda bu ticarete katkı sağlayan kentlerden birisi olduğu düşünülmektedir. Benzer tasvirdeki örneklerin Akdeniz kıyılarının tamamında bulunması, kentlerin deniz yolu vasıtasıyla birbirleri ile sıkı bir ilişki kurduğuna işaret etmektedir[1883].

Mangalların ana üretim merkezlerine dair kronoloji, kazılar devam ettikçe biraz daha netlik kazanmaktadır. Özellikle Stratonikeia örnekleri bu kronolojiye katkı sağlayarak üretim merkezlerinin sınırlarının daha geniş tutulması gerekliliğini zorunlu kılmıştır. Üretimin Karia Bölgesi ile sınırlı kalıp kalmayacağı ileride bilinenlere yenileri eklendikçe belli olacaktır. Ancak Karia Bölgesi'ndeki bu üretimin Knidos ve Halikarnassos Yarımadası ile sınırlı kalmadığını, bu üretimin sadece kıyı bölgelerinde olmayıp iç kesimlerde de yapıldığını Stratonikeia ve çevresinde ele geçirilen ve diğer merkezlerden farklı olan mangal parçaları ve tutaçlar göstermiştir. Bodrum Sualtı Arkeoloji ve British Müzesi'ndeki koleksiyonlar Stratonikeia örnekleriyle de karşılaştırma yapabileceğimiz güzel örnekler barındırmaktadır. M. Şahin tarafından değerlendirilen British Müzesi koleksiyonundaki örnekler geniş bir coğrafyayı yayılan farklı bölgelerden zengin örnekler içermektedir. Kolleksiyon Efes, Knidos, Halikarnassos, Midilli, Rodos (özellikle Kamiros'tan) ve Ege adasındaki Kalimnos'tan; Atina, Cyprus, Salam ve Bamboula-Larnaka, Trablusgarp'ta bulunan Sabratha'dan gelen örneklerden oluşmaktadır[1884].

M. Şahin bu konuda yaptığı kapsamlı çalışmasında, Knidos ve dışında bulunan Hellenistik Dönem mangal tutaçlarını sarmaşık çelenkli başlıklar, dik saçlı başlıklar[1885] ve piloslu başlıklar olmak üzere tiplere ayırarak bir tipoloji oluşturmuş ve kataloglamıştır. M. Şahin, tasvir edilen kafaların, çoğunu Silen, piloslu olanları ise Hephaistos olarak yorumlamıştır. M. Şahin, daha önce Mayence tarafından getirilen bir başka yaklaşıma da katılarak kafaları tiyatro maskeleri olarak yorumlamaktadır. Satyrlerin tiyatroya olan

[1882] Şahin 1999-2000, 72 vd.
[1883] Şahin 2011, 32-33.
[1884] Ayrıntılı bilgi ve British müzesindeki mangal tutamacı koleksiyonu kataloğu için bkz. Şahin 2001, 91-25.
[1885] Dik saçlı Teos örneği için ayrıca bkz. Polat 2016, Şek. 87, 3.

yakınlığını vurgulayarak, tutaçların pişirme kabı desteği olarak işlevselliklerinden dolayı kült nesneler olarak yorumlamayı reddetmektedir. Katalog kısmında tutaçların kil özelliklerini de belirtir. Tüm parçalarda görülen kil rengi kırmızımsı kahverengidir ve mika içermektedir. Şahin, Knidos'un muhtemel bir üretim merkezi olduğu görüşündedir[1886].

Stratonikeia koroplastik üretiminin bir parçası olan tutaçların teknik özelliklerine baktığımızda gerek kil yapısı gerekse katkı malzemeleri, kentte yerel üretimin yapıldığı atölye üretimi diğer terrakotta eserlerle aynıdır. Tüm parçalarda gözlenebilen kırmızı ve kahverenginin tonları arası renk, farklı taneciklerde gümüş mika, farklı boyutlarda taşçık ve şamot içerikli kildir. Stratonikeia örnekleri tipolojik olarak yerel olarak kabul edilen örneklerle eşleşmektedir ve bu bağlamda Stratonikeia mangalları, kıyı kentlerindeki örneklerden ayrılarak yerel bir üretimin varlığına işaret eder. Stilistik ve ikonografik karşılaştırmalara göre Knidos ve Milas[1887] örnekleriyle benzeşmez. Milas'ın Hayıtlı Mahallesi kurtarma kazılarında açığa çıkartılan Peristil avlulu evin mutfak ya da kiler kısmına ait olduğu düşünülen mekânda, pithos ve diğer mutfak malzemeleriyle bir arada bulunan taçlı ve sakallı satyros tasvirli mangal tutacı, tipolojik anlamda ve kil rengiyle Knidos örnekleriyle benzeşmektedir. Bu yönüyle Stratonikeia örneklerinden ayrılan Milas örneği Knidos atölyesine atfedilebilir[1888]. Knidos atölyelerine atfedilebilecek bir diğer mangal tutacı örneği Teos'da[1889] **(Res. 166)** karşımıza çıkar. M. Şahin'nin yaptığı tipolojiye göre dik saçlı başlıklar grubuna girmektedir.

Yapılan tüm değerlendirmeler ışığında Stratonikeia'dan gelen mangalların, Halikarnassos ve Knidos olarak isimlendirilen Ege tiplerine eklenmesi çokta zor gözükmemektedir. Terrakotta figürin üretimine ek olarak üretilen mangallar, Stratonikeia'nın Hellenistik Dönem'de bir üretim merkezi olarak gücünü ve önemini doğrular. Benzer örneklerden hareketle Stratonikeia tutaçları MÖ 2. yy'ın sonundan MÖ 1. yy'ın başlarına tarihlenebilir. Bu tarihlerde kentte aktif olarak üretim yapan atölyeler tespit edilmiştir. Bu konu "Atölyeler ve İzleri" başlığı altında detaylıca irdelenmiştir. M. Şahin'in, Knidos mangallarının amphora üreten atölyelerde üretilmiş olabileceği yönündeki önerileri Stratonikeia mangalları içinde geçerli gözükmektedir. Çünkü kentin en aktif olduğu bu dönemde terrakotta kap ve terrakotta figürin üretiminin gerçekleştirildiği yapılan çalışmalarla netlik kazanmıştır ve figürin üretiminin ise seramik

[1886] Ayrıntılı bilgi için bkz. Şahin 2003a.
[1887] Kızıl 2007, Res. 8.
[1888] Kızıl 2007, 423.
[1889] Polat 2016, Şek. 87, 3.

üreten bu atölyelerde yapılmış olması gerektiği şeklindeki önerimizi haklı çıkarmaktadır. Bu fikrimizi destekleyen en önemli veri ise üzerinde atölye işareti olan mangal parçasıdır **(K.350)**. Mangalın gövde kısmına ait olan parçada]ONYC[imzası yer almaktadır. Bazı atölyelere atanma, genellikle çömlekçinin imzasına dayanır. Parça üzerindeki harf karakterleri bizi *"Dionysios"* atölyesine doğru götürmektedir ve üzüm tasvirli mangal parçası üzerinde yer alan imza, farklı türde repertuara sahip, çok sayıda figürin üreten bu atölyeye ait olmalıdır. Konuyla ilgili bir diğer önemli ayrıntı ise *"Sosimos"* atölyesinin hem kandil **(Res. 29)** hem de figürin **(K.144-K.145)** ürettiğinin arkeolojik kanıtlarla belgelenmesidir. Bu konu atölyeler kısmında ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir. Mevcut durum *"Sosimos"* ve *"Dionysios* gibi atölyelerin terrakotta figürin, kandil ve mangal gibi kap gruplarını da içine alan bir çeşitlilikte üretim yaptıklarını göstermiştir.

Taşınabilir pişirme ocaklarının, maltızların, pişirme ayakları ve ızgaraların geniş bir serisi antik dönemde Naukratis'te kullanılmıştır. Petrie, tüm gelişim tiplerinin olduğu eksiksiz bir koleksiyonun British müzesinde bulunduğunu belirtir. Bu koleksiyon genellikle kalıp yapımı-bezemeli, bezemesiz, Hellenistik ocak ya da maltızları ve bunlar ile ilişkili olarak yorumlanmış birkaç daha erken eseri kapsamaktadır. Ptolemaik Dönem ve diğer dönemlerden olan birçok bezemesiz diğer form ve tipler daha az temsil edilmiş ya da hiç temsil edilmemiştir. Naukratis'ten bulunan daha erken pişirme ekipmanı MÖ 6. yy'a tarihlenen, Ionia'dan ithal edilmiş balık ızgarası parçasıdır. Taşınabilir ocak ve maltızlar Yunan dünyasında hiç olmazsa Arkaik dönemden bilinir. Naukratiste de Atina'daki Klasik Yunan tipine paralellik gösteren bir yerel üretim söz konusudur.

Halikarnassos ve Mısır örnekleri arasındaki yakın benzerlik dikkat çekmektedir. Her iki örnekte tasvir edilen satyr başları dik bir şekilde yukarıya doğru taranmış, tek tek sayılabilecek şekilde işlenmiştir. Bıyık sakalın üzerine bırakılmış, kulaklar damla şeklinde arka boşlukta asılı gibi durmaktadır[1890].

Naukratis'ten gelen ocak parçalarının çoğunluğu muhtemelen kalıp yapımı destekli ayaklar üzerinde duran özenle hazırlanmış yüksek ocaklardır. Bunlar Hellenistik koroplast sanatının, çark yapımı, el ve kalıp yapımı gelişmiş ürünleridir. Doğu Akdeniz'de Hellenistik evlerde pişirme ve ısıtma için yapılmış olan başlıca araç, yakıt için kâse şeklinde bir oyuğu olan, pişirme kabını destekleyen üç çıkıntılı, yüksek silindirik kaideli ocaklardı. Bu çömlek destekleri genellikle kalıp yapımı ve bezemelidir.

[1890] Şahin 1999-2000, 75.

Atina Agorası'ndaki kazılarda bu ocakların yoğun kullanım döneminin MÖ 170-86 arasında olduğu, MÖ 50 yılına kadar önemli bir düşüşle birlikte Naukratis'te bulunan ithal edilenlerle yakın paralellik sağladığı ortaya çıkarılmıştır. (Bununla birlikte, Naukratis'te bulunan parçaların çoğunluğu Atina'da bulunmayan türden olduğu için, bu tarihten önce üretimin Knidos ve Mısır'da başlamış olması mümkündür.

Daha geniş ve yerel bir Mısır pazarı için Naukratis'te kopyalar yapılmıştır. Alexandria'de bulunan örnekler bu şehrin Mısır pazarı için başka bir üretim merkezinin olduğuna işaret etmektedir. Yine de Alexandria'da bulunan örneklerin Naukratis'te üretilmiş olacağı ihtimali göz ardı edilemez. Maltızlar genellikle Hellenistik Dönem'de moda olan teatral satyr masklarıyla süslenmiştir. Naukratis'te bulunan örneklerin çoğunda, özellikle Alexandria'dan bulunanlarda, aynı zamanda Memphis, Athribis, Akoris ve Mısır'daki başka yerlerden de bulunanlarda Mısır'la paralellik bulunmaktadır her ne kadar Mısır'da bezemeli örnekler nadir olsa da.

Bazı maltız süslemeleri sadece Naukratis'te bulunmuştur. Boğa başı gibi bazı nadir Mısır örnekleri Naukratis'tendir. Bununla birlikte Atina ve Cyprus'ta maltızların üzerinde boğa başları popülerdi. Naukratis'teki zevk ve taleplerin şu anda Mısır'ın başka yerlerinden biraz farklı olabileceği varsayılmaktadır. Muhtemelen çağdaş Atina ve Cyprus'a daha çok benzemektedir.

Naukratis örneklerinin bulunduğu konteksler bilinmemektedir. Ancak Hellenistik dünyanın diğer yerleriyle yapılan karşılaştırmalar evlerden gelip avlu ya da çatıda tutulduklarını göstermektedir. Ocaklar genellikle fonksiyonel olarak pişirme ve ısıtma cihazı olarak değerlendirilirken, oldukça süslü kalıplanmış, bazen de boyanmış formlar gizlenmek yerine görülecek şekilde tasarlanmıştır. Mangal tutaçları üzerinde süsleme olarak kullanılan figürlerin kim oldukları konusunda değişik görüşler vardır. Bu görüşler söz konusu figürlerin tanrısal olabileceğinin yanı sıra mitolojik yaratıklar ya da maske olduğu yönündedir. Ancak taşıyıcı özelliğinden dolayı bu tutaçların tanrı figürü olması zordur[1891]. Zira hayvan protomlu örneklerde tercih edilen keçi ve boğa başı tasvirlerinde burun yine taşıyıcı olarak görev görmüştür. M. Şahin, terrakotta maskelerden hareketle, bunların tiyatro oyunlarında kullanılan karakterler olduğu, bu bağlamda dik saçlılar ve boynuzlu olanların Tragedialarda, sarmaşık çelenklilerin satyr oyunlarında, piloslulların ise komedialarda kullanılan maskelerle ilişki içerisinde olduğu görüşündedir. Bu görüş bizcede geçerlidir. Nitekim stayr tasvirli mangal tutaçları ile Stratonikeia koroplastiği

[1891] Şahin 1999-2000, 76.

içinde değerlendirmeye aldığımız **K.89** ve **K.90** numaralı Satyros/Papposlenos örnekleri arasında yakın analojiler bulunur.

Birçok renksiz örnek üzerinde odunla veya kömürle yakıldığına dair kanıtlar açıkça görülmektedir. British Museum'da bulunan bir ithal Knidos örneği üzerindeki çam reçineli maddenin analizi, muhtemelen eridiğinde ocak üzerine oturan kaptan aktığını ortaya çıkarmıştır. Çam reçinesi şarap amphoralarının iç yüzünde ve gemilerin gövdelerinde sızdırmazlık sağlaması için Mısır'a ithal edilmiştir. Knidos ocağı üzerinde kalıpla yapılmış parçada şarap amphorası ve dalgalar betimlenmiştir **(Res. 167)**. Sahibi birçok Naukratis yerlisi gibi Doğu Yunan'la bağlantı kurmuş olabilir ve denizcilik faaliyetleri, şarap üretimi yapmış olabilir. Ocaklar muhtemelen sadece pişirme veya ısınma amaçlı değil, aynı zamanda çam reçinesi eritmek gibi endüstriyel amaçlar için de kullanılıyordu. Belki de yerel dini ritüellerde tütsü yakmak gibi amaçlara hizmet ediyordu.

Resim 166: Polat 2016, Şek. 87, 3.

Resim 167

Sonuç olarak taşınabilir ocaklar Ptolemaik Dönem boyunca Naukratis'te bulunan son derece süslü terrakottaların üretiminde başka bir unsuru temsil eder. Naukratis Knidos'da çalışan pazar liderlerini kopyalayan ocaklar üretiyor olabilirdi. Bu formlardan bazıları Naukratis'ten öteye geçmemiştir. Daha kaliteli Knidos ocakları popüler ve başarılı üreticiler Athenaios ve Hekataios'un çalışmaları da dâhil olmak üzere, MÖ 3. yy'ın sonundan 1. yy'ın başına kadar Naukratis'e ithal edilmiştir. Bu endüstri Alexandria dâhil Mısır'ın diğer bölgelerinin de ihtiyaçlarını karşılamıştır. Naukratis kandiller, kalıp yapımı seramik ve figürlerin üretiminde olduğu gibi Hellenistik küçük sanatlarının büyük bir yenilikçisiydi (hem de kopyacısıydı). Naukratis Hellenistik küçük el sanatlarının yerli Mısır ya da Greko Mısırlı zevkler için hizmet yapan büyük bir yenilikçisiydi; Mısır'da başka yerlerde tercih edilmemiş gibi görünen bazı Naukratis'e özgü unsurları olsa da. Naukratis tarafından üretilen nesnelerin koroplastları Ptolemaik Alexandria ve Aşağı Mısır'ın yeni göçmenleri için Yukarı Mısır'ın daha geleneksel merkezlerinden belki daha

uygundu[1892]. Alexandria, tek bir üretim bölgesi olarak tespit edilmiştir, ancak çok daha küçük bir ölçekte tespit edilmiştir[1893].

Anadolu ve Naukratis dışında bu tutaçların benzer bir örneği Polonya/Krakow'da[1894] ele geçirilmiştir. Tutaç üzerinde çerçeve içinde tasvir edilen baş, papposilenos tipine aittir. Bu tipteki üretim merkezi Krakow örneği ki analizi ve ikonografik analojilere göre, Knidos örnekleriyle benzerlikler sunmuş, yazıtı olmamasına rağmen MÖ 2. yy ve MÖ 1. yy'da aktif olan Knidos'un Hekataios veya Athenaios atölyelerine atfedilmiştir[1895].

[1892] Thomas vd. 2015a, 1-5.
[1893] Didelot 1998, 275-266.
[1894] Nocoń 2016, Pl. 2.
[1895] *Nocoń* 2016, 107-108.

YEDİNCİ BÖLÜM

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Antikçağın zengin ve güçlü kentlerinden biri olan Stratonikeia, farklı inanç ve geleneklere sahip birçok kültüre ev sahipliği yapmıştır. MÖ 4. yüzyılda suru genişleyen ve genel anlamda planlaması yapılmış olan kent, Hellenistik Dönem'de özellikle MÖ 2. yüzyılda Gymnasion gibi büyük ölçekli yapıların inşa edildiği ve Erken İmparatorluk Dönemi ve sonrasında da anıtsal yapıların artarak devam ettiği bir siyasi yerleşim merkezi olmuştur.

17. ve 18. yüzyıldan itibaren pek çok araştırmacı ve gezginin ilgisini çeken bu bölgede ilk kazılar Osman Hamdi Bey tarafından 1891-1892 yılında Lagina'da yapılmıştır.

Kentin kutsal alanlarından biri, bölgenin bilinen en önemli dini merkezi Lagina Hekate Kutsal Alanıdır. Stratonikeia kentini Lagina Hekate Kutsal Alanına bağlayan yol güzergâhında son 30 yıl içerisinde sürdürülen araştırmalar sonucunda yeni yerleşme ve nekropol alanlarına ilişkin bulgular ortaya çıkartılmıştır. Bu çalışmada, Stratonikeia kent merkezi ve Lagina Hekate Kutsal Alan'ı bulguları dışında, Aldağ, Akdağ, İğdemir, Kabasakız, Börükçü, Değirmenderesi, Baca, Beybağ gibi yerleşim ve nekropol alanlarında ortaya çıkartılmış koroplastik eserler değerlendirilmiştir.

Genel olarak Idrias Bölgesi içerisinde yer alan bu yerleşim ve nekropol alanları, Stratonikeia'nın territoriumu veya arteri durumundaki kente göre taşra özelliği taşıyan merkezler olması açısından son derece önemlidir. Stratonikeia'yı bir kutsal yol ile Lagina kutsal alanına bağlayan, doğal tarım teraslarının yoğun olduğu bu havzadaki bulgular, merkez ile taşra arasındaki ticaret, sosyal yaşam ve inanç sistemleri arasındaki bütünlüğü ortaya koymaktadır. Koroplastik eserler ışığında bir bütünün parçası şeklinde yorumlanması gereken bu organizasyon zenginliği, aynı zamanda bölgedeki arz talep ilişkilerinin gelişmiş bir örneğini göstermektedir. Koroplastik materyallerin üretildiği atölye örneklerinin, kenti merkez alan ve bu yönüyle besleyen taşra niteliğindeki bu bölgelerde üretildiği açıktır. Genel olarak yönetimsel ve kamusal yapıların yanında, inanç sistemiyle bütünleşmiş yapılarla adeta dönemin şehirleşme adına merkezi haline gelmiş olan Stratonikeia, kent taşra ilişkilerinin bölgesel anlamda en iyi örneklerini içermektedir. Bu yönüyle koroplastik sanatının oluşturduğu ilişkiler ağı, bölgenin kendine has bir kültürel bölge özelliği taşıması açısından son derece önemlidir.

Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemi koroplastik sanatına ilişkin önemli veriler sunan terrakotta figürünler, kent içinden çevre yerleşmelere ve nekropol alanlarına kadar pek çok farklı kontekst içinde karşımıza çıkmaktadır. Arkaik Dönem'den Roma İmparatorluk Dönemi'ne kadar uzanan kronolojik açıklıkta, sahip olduğu çeşitli ikonografik tip ve boyutlardaki malzemesiyle koroplastik sanatlar hakkındaki verileri içermektedir.

Stratonikeia koroplastik sanatı içinde toplam 350 adet terrakotta figürin teknik özellikleri, konteksti, ikonografisi ve dönem stil özellikleriyle değerlendirilmiştir. Stratonikeia kökenli bu figürinlerin çoğu sağlam örneklerden oluşmaktadır. Ancak parça niteliğindeki eserlerde bu çalışmaya dâhil edilmiş, bu parçalar yardımıyla ikonografik ve tipolojik açıdan değerlendirmeye katkı sağlanmıştır. Ayrıca yayınlanmış çeşitli örnek ve araştırmalarda bu çalışma kapsamında irdelenmiştir. Değerlendirmeye alınan figürinlerin 148 adedi İğdemir, Aldağ, Akdağ, Kabasakız ve Börükçü nekropolüne ait zengin buluntular veren 43 adet mezardan; 198 adedi kent ve Lagina Hekate Kutsal alanı çevresindeki kazılardan; 4 adedi ise kent merkezi ve yakın çevresindeki yüzeyden bulunmuştur **(Grafik 7).**

Mezarlardan gelen buluntular, kontekstine göre kısmen kesin tarihlenebilen örneklerdir. Ancak sondaj buluntularındaki kontekst eksikliği eserlerin objektif verilerin ışığında tarihlendirilmesi konusunda daha ihtiyatlı olmamızı gerektirmiştir. Bu nedenle bu tip örneklerin bazılarında Hellenistik Dönem veya Roma Dönemi gibi genel bir terimin kullanılması uygun görülmüştür. Eserleri tarihlendirirken konteksti, dönem stili ve yakın benzerleri dışında yapım tekniği de göz önünde bulundurulmuştur. Üretim tekniklerindeki dönemsel farklılık genel olarak Hellenistik ve Roma Dönemi eserlerini ilk bakışta ayırt etmemizi sağlamıştır. Özellikle Hellenistik Dönem eserlerinde kriter olarak kabul ettiğimiz detaylardan aksesuar, baş ve diğer uzuvların içi dolu yapılarak sonradan aplike edilmesi ve arka yüzün işlenmiş ya da yarı işlenmiş olmasıdır. Ayrıca kaidenin formu ve pişirme delikleri de yine tarihlendirmede önemli kriterlerdir. Seri üretimin görüldüğü Roma İmparatorluk Dönemi eserlerinde ise tüm vücut iki kalıptan çıkmaktadır. İstisnalar dışında herhangi bir aplike söz konusu olmadığı gibi arka yüzey genelde işlenmeden düz bırakılmıştır. Hellenistik Dönem figürinlerinde gördüğümüz plastik yapı ve barok anlatım yerini Roma Dönemi'nde özgünlüğünü yitiren daha özensiz ve iyice şematikleşmiş buluntu gruplarına dönüşmüştür.

Kronolojik açıdan figürinler Geç Tunç Çağı'ndan başlayıp Osmanlı Dönemi içlerine kadar uzanan geniş bir zaman dilimine yayılmıştır. Koroplast geleneğinin ilk

örneklerini Geç Tunç Dönemi tabakası içinde bulunan *Iygks* adı verilen ve düğme olarak da tanımlanan oyuncaklar oluşturmaktadır. Demir Çağı içerisinde özgün eserlerin ilk örneklerinin ortaya çıkması kültlerle doğrudan ilişkili olmalıdır. Klasik şema içerisinde heykel, mimari ve seramik alanlarındaki materyal kültürlerine ait bütünleşme, özgün haliyle koroplast sanatının da ilk örneklerini ortaya çıkarmıştır. Arkaik Dönem'den başlayarak Klasik ve özellikle Hellenistik Dönem'in ortalarından itibaren repertuvar açısından zengin bu buluntu grubu, Roma İmparatorluk Dönemi başlarına kadar üretim ve kullanım alanları bakımından yoğunluğunu sürdürmüştür. Bu bağlamda bu eserler sayıca fazla olmasa da kronolojide oturduğu yer önemlidir. Bu çalışma söz konusu dönemlerin figürinleri arasında belirgin farklılıkların olduğunu ve bu farklılıkların, koroplastik eserlerin nerede ve nasıl üretildiğine dair sorunların çözümüne kaynaklık edeceği düşünülmektedir.

Stratonikeia figürinleri, büyük heykel ve kabartmalarda olduğu gibi stil açısından Arkaik, Klasik, Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemleri'nin karakteristik heykeltıraşlık stilleriyle paralel bir gelişim göstermektedir. Figürinlerinin kronolojisini kapsayan tarihlemeyi belli bir tarih aralığına sığdırmak mümkündür. Buluntu sayısının fazla olduğu MÖ 3. yüzyıl başıyla MS 2. yüzyıl sonu arasındaki tarihsel aralık, Stratonikeia koroplastik sanatının etkin olduğu dönem olarak konumlandırabiliriz. En parlak dönemini MS 1. yüzyılda yaşadığı tespit edilen bu sanatsal bulguların inanç sistemlerindeki değişimle birlikte hızla düşüşe uğrayarak MS 2. yüzyılın sonundan itibaren ortadan kalkmaya başladığı söylenebilir.

Stratonikeia koroplastiğinin Hellenistik Dönemi'ne ışık tutan en büyük başyapıt Lagina Hekate Tapınağı frizleridir. Özellikle MÖ 2. yüzyılda en fazla kadın yontularının ve buna paralel terrakotta kadın figürlerinin görülmesi ve yarı çıplak tasvir edilenlerinin kökeni tipolojik olarak Praxiteles'in Knidoslu Aphrodite'sine dayanır. Stratonikeia koroplastiğinde Geç Hellenistik Dönem tarihli çoğu eserde de Praxiteles ekolü bulunmaktadır. Özellikle ölümlü ve ölümsüz kadın tasvirlerinde ve naos buluntusu kadın başlarında bu etki açıkça görülmektedir. Roma Dönemi figürinlerinde ise Roma heykeltıraşlığının portre anlayışı hâkimdir. Özellikle Sadaklı Ephebos figürinlerinin saç modası Julius Cladius Sülalesi'nin saç tipiyle uyumludur.

Stratonikeia koroplastik sanatı konu olarak çok geniş bir repertuvar içermektedir. Figürin çeşitliliğine baktığımızda kentte özgün bir üretimin olduğu açıkça bellidir. Bu özgün üretime ait malların dışında üretim yapan diğer merkezlerdeki bazı figürinlerle benzer karakteristik özellikler taşıyan koroplastik örnekler de bulunmaktadır. Bu

etkileşimin yaşandığı en önemli kentler Myrina, Tralleis ve Smyrna'dır. İthal ve ihraç ürünlerde proto-tipin benzerleri yaratılmaya çalışılmıştır. Yani benzer ikonografideki bazı örneklerin Stratonikeia dışında bazı kentlerde de görülmesi belli modellerin yaygın kullanımını işaret etmektedir. Örneğin sağ omzunda aslan protomu taşıyan (besleyen) kadın figürin MÖ 1. yüzyıl içerisinde değerlendirilmiştir. Yine Stratonikeia Akdağ nekropolünde bir mezarda bulunan ve benzer ikonografiye sahip figürinin konteks buluntuları aynı dönem aralığını işaret etmektedir. Figürinin bulunduğu bu mezardaki Aphrodite figürinlerinin yoğunluğu, Tralleis mezar buluntularındaki yoğunlukla nerdeyse aynıdır. Bu nedenle R. Özgan ile M. Çekilmez gibi araştırmacılar tarafından Aphrodite Rahibesi olarak değerlendirilen bu figürinin Aphrodite kültüyle ilişkili olduğu kabul edilmektedir. Bu kompozisyona ait aslan protomu taşıyan figürinin kim olduğuna ilişkin yeterince bilgi bulunmamakta ve bu ikonografinin Aphrodite kültüyle ilişkili olduğu kabul edilmekle birlikte, kompozisyondaki aslanlı tasvirin, Hekate aslan ilişkisi dikkate alındığında Hekate kültüyle de ilişkili olabileceği göz ardı edilmemelidir. Stratonikeia Kulebaşı mezar steli adıyla kayıt altına alınan ve Muğla Müze Müdürlüğü'nde sergilenen Korinth düzeninde distylos prostylos planlı bir tapınak cephesini tasvir eden mimari düzenleme bir mezar stelidir. Herhangi bir yazıtın bulunmadığı bu steli önemli kılan üzerindeki yüksek kabartmalı ikonografidir. Terrakotta figürindekine benzer şekilde adak stelinin orta bölümünde sağ omzunda aslan protomu bulunan kadın figürin ve buna bağlı ikonografik sahnenin yer aldığı stel, R. Özgan tarafından MÖ 2. yüzyıla tarihlendirilmiştir[1896]. Özellikle mezarlarda karşımıza çıkan bu figürin ve ikonografisinin öte dünya ve kültsel özelliği bakımından mezarlardaki koruyucu işlevinin ön planda olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Bilinen en erken örneğinin görüldüğü Stratonikeia merkez olmak üzere Hyllarima ve Ionia'ya yakın bir merkez olan Tralleis gibi merkezlerde görülecek kadar yaygın olan bu kültsel tasvir, öte dünyayla ilişkili inanç sisteminin geniş bir alana yayıldığının göstergesidir.

Kaliteli işçiliği ve farklı kil dokusu ile farkını ortaya koyan kukla bebek Stratonikeia'nın yerel figürinlerinden hemen ayrılmaktadır ve ticaret yoluyla gelmiş olmalıdır. Kontekstindeki ithal kap grupları Attika kökenlidir. Değerli taşlardan yapılan ve Horus'un gözünün bulunduğu kolye ve sürme kabı ise Mısır kökenlidir. 2019 yılında Değirmenderesi nekropolinde yürüttüğümüz çalışmalarda Demir Çağı'na ait iki ayrı mezardan gelen Mısır kökenli scarebe, bölgeyle Mısır ilişkisinin belki de en yeni

[1896] Özgan 1999, 142, Taf. 48a-c.

buluntularını oluşturmaktadır.

Stratonikeia üretimi koroplastik eserler önemli konu tiplerini barındırır. Bu zengin koroplastik malzeme içinde günlük yaşamdan tiyatro oyunlarına, oyuncaklardan oyun araçlarına, figürlü mangal tutaçlarından inançlara kadar farklı konularda terrakotta eser görmek mümkündür. Stratonikeia koroplastik sanatı içinde adak hediyeleri dışında kötü ruhlara ve olumsuzluklara karşı tercih edilen apotropeik betimlerin çoğunluğu mezarlara hediye olarak bırakılmıştır. Tipler içinde Aphrodite ve Sadaklı Ephebos figürinleri en kalabalık guruptur. Aphrodite tipleri içinde de sayı olarak yoğunluk Anadyomene tipine aittir. Bu grupların sayıca daha çok olması Stratonikeia koroplastik atölyelerinin bir özelliğini gösterir. Aynı zamanda bölgedeki yaygın Aphrodite kültünün varlığını işaret eder. Terrakottalar içinde en fazla tipolojik çeşitlilik gösteren tipler Aphrodite ve Eros figürinleridir. Erkek Grotesk figürinler de bu çeşitlilik içinde yerini alır. Tek örnekle temsil edilen obez şişman kadın, bu dönemin farklı karakterlerinden sadece biridir. Tamamen çıplak olan figür anatomik özellikleriyle de heykeltıraşlık eserlerinde görülmeyen bir stile sahiptir.

Figürinlerin çoğu iyi bilinen tiplere aittir. Aphrodite ve Herakles tasvirlerinde dönemin ünlü heykel tiplerinin pişmiş toprak örnekleri yer alır. Koroplastlar özellikle Praksiteles ve Lysippos gibi MÖ 4. yüzyılın ünlü sanatçılardan etkilenmişlerdir. Mütevazı olan Knidos Aphroditesi'ne göre oldukça esnek olan Anadyomene'nin duruş ve kıyafette görülen varyasyonları arasında "Doidalses Aphroditesi" ve "Sandalatini çözen Aphrodite" gibi dönemin önemli yontularının pişmiş toprak örnekleri de yer amaktadır.

Tartışmalı olan Anadyomene tipinin genel olarak Praxiteles ile çağdaş olan Apelles'in MÖ 4. yüzyılda Kos Asklepios Tapınağı için yapmış olduğu resimden çıkan bir tip olduğu kabul edilemektedir. MÖ 4. yüzyılın başlarında ortaya çıkan ve MS 5. yüzyıla kadar arkeolojik kanıtlarla temsil edilmeye devam eden bu tipe aynı zamanda aynalar, vazolar, Eroslar, yunuslar, tritonlar ve deniz kabuklarının dâhil edilmesi oldukça popüler olan bu tipte çeşitlemeye gidildiğini göstermektedir. Stratonikeia koroplastiği içinde iki örnekte tasvir edilen Eros'ın Aphrodite'ye ayna tutması dışında diğer öğeler görülmez. Bu tipin esin kaynağı bu tipin ortaya çıkış sürecini anlatan mitoslardır ve bu nedenle Aphrodite'nin doğuş mitosu oldukça önemlidir. Anadyomene'nin temsilleri Apelles'in resminden öncedir. Bu ikonografinin kökleri MÖ 8. yüzyıla ait Hesiodos'un Thegonya'sında, Homerik Hym'de ve MÖ 5. yüzyılın kırmızı figürlü vazolarında saçlarını yıkayan ya da sıkmakla uğraşan kadın resimlerine dayanmaktadır. Tanrıçanın çıplak-yarı çıplak olarak kabul görmesi birden olmamıştır. Özellikle Klasik Dönem

heykeltıraşlık eserlerinde en erken transparan etkinin verildiği, Aphrodite'nin kıyafetinin şeffaflaşmaya başladığı ve hatta çıplaklık etkisi yaratan eserler Hellenistik Dönem'de ortaya konan tiplerin öncüleri olmuştur. Tanrıçanın kıyafetinin şeffaflaşarak çıplak algısı yaratıldığı ilk eser MÖ 470-450 yıllarına tarihlendirilen Ludovisi Tahtı'nın ön yüzünde yer alan kabartmadır. Bu sahnede tanrıça Aphrodite Anadyomene'dir. Bu bağlamda Stratonikeia örneklerinde de görüldüğü gibi sunulan çeşitli Aphrodite tipleri görüntüleri farklı olsada tanrıçanın doğumunu ve kutsal banyosunu ifade etmektedir. Ludovisi kabartmasından sonra ise tanrıçanın daha cesur betimlendiği heykeltıraşlık eserleri ise Yüksek Klasik Dönem ortalarına tarihlendirilir.

Herakles tasvirlerinde ise MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısında çalışan Lysippos'un Herakles Farnese ve Albertini Herakles'i tipleri yer alır. Yarı tanrı olan Herakles figürinlerinin kentteki varlığı ise Gymnasium dünyasıyla ilişkilidir ve sporcuların tanrısı olarak bilinir. Örneklerin tamamının mezar hediyesi olarak kullanım görmüş olması Herakles'in mezar içindeki koruyucu özelliği ile ilişkilidir. Herakles Farnese figürininin bulunduğu mezarın kontekstine baktığımızda iki adet Herakles hermesi, üç adet sadaklı ephebos, bir adet kahramanlık kültüyle ilişkilendirilen süvari ve bir adet Hermes Kriophoros tasviri ölen kişinin sporcu kimliğine işaret etmektedir.

Gladyatör figürinleri Stratonikeia kentine özgün bir diğer grubu oluşturmaktadır. Bu tipe ait figürinler arasında gladyatör olarak sınıflandırılabilecek, biri sağlam diğerleri parça niteliğinde, mezar buluntusu 4 adet örnek bulunmaktadır. Bu gladyatör figürinlerinin karakteristik savaşçı kıyafetleri, kalkan, miğfer ve silahları gibi aksesuarlarının her biri ait olduğu sınıfı tanımlamamıza olanak sağlamıştır. Bu yönüyle figürinlerden ikisi provocator sınıfına dâhildir. MÖ 2. yüzyılın ikinci çeyreğinde inşa edildiği düşünülen Stratonikeia gmynasionu bu yönüyle kentin bilinen en erken kamusal yapılarından biri olarak öne çıkmaktadır. Kentte gladyatör eğitimlerinin yapıldığı bir okulun varlığı kentte bulunan yazıtlarda bahsedilmiş olsa da henüz böyle bir okulun varlığı tespit edilememiştir. Belki de bu ve benzeri tür organizasyonların eğitiminin yapıldığı alanın gymnasion kompleksinde olabileceği önerilebilir. MS 2. yüzyıl içerisinde değerlendirilen bu figürin grubunun kentle ilişkili olduğu açıktır. Mezarlara ölü hediyesi olarak bırakılan ve koruyucu özelliği olduğu düşünülen bu figürinlerin tipolojik özellikleri dikkate alındığında tarihsel kronoloji açısından, üçü Akdağ nekropolü, biri Kuzey Cadde, diğeri ise Lagina Kutsal Alanı'na yakın bir bölgede bulunan ve Gladyatör stelleri olarak isimlendirilen stellerin öncülü olduğu düşünülmektedir. Gladyatör oyunlarında gerçek birer gladyatör olmayıp, arenadaki karşılaşmalar arasında gösteri

yapan dublörlerin görev aldığı bilinmektedir. Tek örnekle temsil edilen Stratonikeia örneğinde bu figürin karikatürleştirilerek hayvan olarak eğitimli bir maymunu temsil etmektedir. Tamamen eğlence amacı güden bu kişilerin görevleri mücadeleyi parodi yaparak, gün boyunca süren kanlı ve ölümcül gösterileri izleyen seyircileri eğlendirmek ve sakinleştirmek olduğu ileri sürülebilir. Bu yönüyle gladyatör figürinlerine ek olarak gösterilerde seyircileri eğlendirdiği düşünülen bu figürinin varlığı adeta kompozisyonu tamamlar niteliktedir.

Stratonikeia koroplastiği içinde ünik buluntularda yer almaktadır. Hayvanlar başlığı altında değerlendirdiğimiz ve tek örnekle temsil edilen savaş fili koroplastik sanatı açısından oldukça önemlidir. Anadolu'da Stratonikeia örneği dışında Myrina'da görülen savaş fili betimlemesi Anadolu dışında Yunanistan'da bir ilk olarak Xirokrini'de bir mezarda bulunmuştur. Bir diğer kule taşıyan Hint fili betimlemesi de İtalya'nın Napoli şehrindeki Pompei'de ele geçirilmiştir.

Hellenistik Dönem'de Anadolu'da bilinmeyen filler, Büyük İskender'in MÖ 325 yılında Hindistan seferiyle tanınmış ve savaşlarda sıklıkla kullanılmaya başlanmıştır. Seleukos'lar kendi hâkimiyeti altındaki yerlerin kontrolü için Hindistan'dan temin ettikleri Afrika fillerine nazaran daha büyük olan Hint fillerini kullanmışlardır. Hatta kuruluş aşamasında diğer Hellenistik krallıklarla yapılan özellikle de MÖ 301 yılındaki Ipsos savaşında filler, Seleukosluların zaferi kazanmasını sağlamıştır. Sonrasında Seleukos'un oğlu I. Antiokhos, Galatları Orta Anadolu'da Filler Savaşı'nda (MÖ 275 ile 268) yenerek, Galat tehdidini ortadan kaldırmıştır. Hatta bu galibiyetin etkileri, Batı Anadolu kentleri tarafından coşkuyla karşılanmış ve savaş sonrasında filler, Seleukosların arması haline gelmiştir. MÖ 2. yüzyılın ilk çeyreğinin sonuna doğru (MÖ 130) Hellenistik Dönem ordularında savaş fillerinin kullanımı ve önemi gittikçe azalmaya başlamıştır.

Xirokrini buluntusu fil figürini, bir çocuk mezarında ele geçirilmiş güç ve cesareti temsil ettiği şeklinde yorumlanmıştır. Stratonikeia savaş filinin kentteki varlığı kurucusunun doğulu olmasıyla ilişkili olmalıdır. Buluntu yeri belli değildir, ancak büyük olasılıkla mezar buluntusu olarak ele geçirilmiştir. Nispeten sağlam olarak korunması da mezar hediyesi olarak bırakıldığına işaret eder. Ancak ne şekilde kullanım gördüğüyle ilgili kesin bir yorumlama getirmek çokta doğru değildir. Belki de Thessaloniki örneğinde yorumlandığı gibi bir çocuğun yaşarken oynadığı bir oyuncağıydı ve öldükten sonra da güç ve cesareti temsil etmesi amacıyla ebeveynleri tarafından mezara bırakılmış olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

Stratonikeia günlük yaşamında inançlar kadar önemli yer tutan bir başka aktivite

tiyatroyu da içine alan eğlence sosyolojisi olmalıydı. Festivalle bağlantılı olan aktörlerin ve tiyatro maskelerinin farklı tipteki temsilleri tek örnek dışında tümü adak amaçlı mezar hediyesi olarak bırakılmıştır. 13 adet örnek, Hellenistik Dönem'den Roma İmparatorluk Dönemi'ne kadar uzanan zengin bir maske koleksiyonu sunar. Yoğunluğu Tragedia maskları oluşturmaktadır. Stratonikeialı koroplastlar, kullandıkları tekniklerle maske yapımı sanatında da en yüksek düzeyde olduklarını çeşitli ruh hallerini en etkili ve gerçekçi düzeyde vermeleriyle göstermişlerdir. Terrakottalar içinde en fazla tipolojik çeşitlilik gösteren tiplerden biri olan masklar farklı şekil ve büyüklüktedir. Hellenistik Dönem'den Roma Dönemi'ne kadar uzanan Stratonikeia masklarında görülen değişim hemen göze çarpmaktadır. Hellenistik Dönem'in küçük boyuttaki maskları, Roma İmparatorluk Dönemi'nde yerini büyük boyuttaki masklara bırakmıştır. Aynı şekilde plastik yapısıyla ön planda olan Hellenistik Dönem'in canlı anlatımı, Roma Dönemi'nde sert ve abartılı bir anlatım olarak karşımıza çıkar.

Mask tipolojisindeki gelişim farklı malzemeler üzerinden karşılaştırmalı olarak izlenebilmektedir. Koroplastik sanatına ait terrakotta maskların benzer ikonografideki yakın benzerleri, kentin Tiyatro yapısına ait mask kabartmalı triglifon ve girlandlı friz blokları üzerinde de görülür. Terrakotta örneklerde olduğu gibi tiyatronun mask kabartmalı friz blokları üzerinde de yine Tragedya masklarının sayıca yoğunluğu dikkat çekmektedir. Karia Bölgesi'nde mask betimlemeli bloklara sahip tiyatro sayısının sayılı olduğu göz önünde bulundurulduğunda, gerek mask kabartmalı triglifon blokları gerekse terrakotta masklar kentteki tiyatro oyunlarına bakış açısının farklı yansımaları olarak karşımıza çıkmaktadır.

Buluntu grubu açısından adeta seri üretimler olarak mezarlarda yoğun olarak karşımıza çıkan ve Börükçü örneği dışındakilerin tamamı MS 1 yüzyılın ilk yarısı/MS. 2. yüzyılı işaret eden epheboslar, gladyatör grubunda olduğu gibi yine gymnasionda gerçekleştirilen faaliyetlerinden birini temsil etmektedir. Aphrodite figürinleri gibi neredeyse bütün mezarlarda karşımıza çıkan bu buluntu grubuna talebin fazla olması ve seri üretiminin yapılabilmesi bölgedeki sporcu faaliyetlerinin yoğunluğu ile ilişkili olmalıdır.

Stratonikeia koroplastik sanatı içinde farklı ve özel bir grubu oluşturan Hellenistik Dönem terrakotta mangal tutaçları, aynı zamanda Akdeniz Bölgesi'ndeki ticari ağlar hakkında ek bilgi sağlayan bir buluntu grubunu oluşturmaktadır. Kente ait bulgular üretim yerleri konusunda bazı yeni görüşler sunmaktadır. Stratonikeia koroplastik üretiminin bir parçası olan tutaçların teknik özelliklerine baktığımızda, gerek kil yapısı gerekse katkı

malzemeleri, kentte yerel üretimin yapıldığı atölye üretimi diğer terrakotta eserlerle aynıdır. Stratonikeia örnekleri tipolojik olarak yerel kabul edilen örneklerle eşleşmektedir ve bu bağlamda Stratonikeia mangalları, kıyı kentlerindeki örneklerden ayrılarak yerel bir üretimin varlığına işaret etmektedir. Stilistik ve ikonografik karşılaştırmalara göre Knidos ve Milas örnekleriyle benzeşmez. Yapılan tüm değerlendirmeler ışığında Stratonikeia'dan gelen mangalların, Halikarnassos, Knidos ve Myndos dışında Stratonikeia atölyelerinde üretildiği mangallar olarak önerilmesi konu başlığı içerisinde detaylı anlatılmıştır. Stratonikeia ve Lagina çevresinden gelen bu mangallar ayrı bir gruptur ve diğer merkezlerin örneklerinden ayrılır. Terrakotta figürin üretimine ek olarak üretilen bu mangallar, Stratonikeia'nın Hellenistik Dönem'de bir üretim merkezi olarak gücünü ve önemini doğrular. Benzer örneklerden hareketle Stratonikeia tutaçları MÖ 2. yüzyılın sonundan MÖ 1. yüzyılın başlarına tarihlenebilir.

Stratonikeia koroplastiği içinde değerlendirmeye aldığımız Lagina Hekate Tapınağı naos buluntuları kutsal alana bırakılan sunu objeleri olması açısından özel bir öneme sahiptir. Bu yönüyle Stratonikeia koroplastik sanatının kült alanlarıyla olan ilişkisinin erken evreleri olan Hellenistik Dönem periyoduna ışık tutması açısından da ayrıca önemlidir. Kırmızımsı sarı renkteki kil yapısıyla çalışmaya konu diğer lokal alanlarındaki buluntularla taşıdığı benzerlik, atölyelerin benzer vadi tabanlarındaki kil havuzlarından beslendiğini göstermektedir. Figürinlerin üretiminde kullanılan teknik kendi dönemsel özelliklerinin izlerini taşırken yaratmış olduğu sanatsal birikim endüstriyel yapı içerisinde gelişerek, Geç Hellenistik-Erken Roma Dönemi buluntu gruplarının üretimlerinin de öncülüğünü yapmıştır. Tapınağın naos bölümündeki dolgu tabakasında bulunan bu figürinlerden 52 adedi çalışma kapsamında değerlendirilmiştir.

Naos buluntularının kutsal alanın kültsel faaliyetlerinde önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir. Temsil edilen figürinlerin çoğunluğu kadın olup dişil bir inanç sistemini işaret eder. Kybele kültüyle benzeşen yönlerinin bilindiği Hekate kültünün, eril yapılar içerisinde özel bir yere sahip Anadolu kadın tanrıça geleneğinin bölgedeki yansımaları olarak görebiliriz.

Tanrı ve tanrıçalara ait en popüler tiplerin bir arada bulunduğu Lagina Hekate Tapınağı naos buluntuları tipolojik çeşitlilik göstermektedir. Bazı figürinlerin adak ritüelinde oynadığı rolü tam olarak keşfedemesek de yorumlamak mümkündür. Naos tipolojik serisinin ilk grubunda Zeus, Eros, Dionysos, Hekate, Kybele ve Aphrodite'yi işaret eden inanç sistemine ait tanrı ve tanrıçalar yer almaktadır. Nohut büyüklüğündeki Eros başının **(K.82)** saç ve portre özelliklerinin tüm ayrıntılarıyla plastik olarak işlenmesi

dönem özelliğinden kaynaklanmaktadır. Bu grup altında değerlendirdiğimiz tanrısal varlıkların kullandığı polos giymiş başların ise kimlikleri tartışmalıdır. Birçok tanrı ve tanrıçanın atribütü olarak kullanılmış olan polos Hekate, Kybele, Tykhe ve Hera'da karşımıza çıkar. En yakın örneği ise tapınak frizinde görülür. A. Schober'in yorumuna göre tapınağın kuzey frizine ait kabartmada Hekate, başında yüksek bir polos ile bir libasyon sahnesini gerçekleştirirken betimlenmiştir. Bu bağlamda örneklerimiz içinde bir adet yüksek polos giymiş baş Hekate ile ilişkilendirilebilir. Hekate'yi işaret eden bir diğer atribüt ise naos buluntusu meşaledir. Bilindiği gibi meşale Hekate dışında Demeter'in de baş atribütüdür ve yeraltıyla ilişkilidir. Hekatenin meşale ile tasvir edildiği en önemli buluntu ise yine Lagina Hekate Tapınağı frizleridir. Batı frizlerine ait bir kabartmada işlenen giganthomakhi konulu sahnede Hekate ateşli meşalesi ile giganta karşı koyarken tasvir edilmiştir. Stratonikeia sikkeleri üzerinde de tek figürlü Hekate tiplemesi bir meşale ile gösterilmiştir. Ön yüzünde İmparator Septimus Severus ile karısı Julia Domna, arka yüzde ayakta sağına dönük Hekate, sağ elinde Phiale, sol elinde meşale taşır betimdedir. Ayrıca naos buluntuları içinde bulunan bir adet terrakotta zar, dört adet boyalı aşık kemiği ve 176 adet renkli camlardan yapılmış fal taşları Hekate'nin büyücü yönüne işaret etmektedir.

Naos tipolojik serisinin ikinci grubunu tanrılar dünyasının dışındaki başlar oluşturur. Tanagra'nın zarif, narin genç kızlarına ait birbirini tekrar eden başların yanı sıra mantolu kadın başları da bu çeşitlilik içinde yerini alır. Tanagra ürünlerinin yerel taklidi olan başların bir kısmı kavun dilimi saç stiline sahiptir. Farklı boyutlardaki sekiz adet başta, Tanagra kadınlarında moda olan bu saç stili hâkimdir**. K.175** numaralı örnekte kavun dilimi saç düzenlemesinin yanında dekorasyona yönelik süsleme objesi olarak kullanılan sade bir saç bandıyla genç kızın zerafeti tamamlanmıştır. Tekrarlanan figürinler ritüel bir eylemi işaret eder. Benzer saç düzenlemesi Lagina frizleri üzerinde de görülmektedir.

Naos buluntusu başların beşi ise mantolu kadın tipindedir. Bazı örneklerdeki kadın başları, çene altını saracak şekilde başını örten hymation giyimlidir. Tek örnek hariç tüm örneklerde hymation saçın ön kısmını ve yüzü açıkta bırakacak şekilde başı kapatmıştır. Saçlar örtünün altında ense üzerinde topuz yapılmıştır. Benzer örnekler yine "örtülü Tanagra tipi" olarak isimlendirilen kadın figürinlerinde karşımıza çıkar. Sonuç olarak genç kız ve kadınlara ait başlarda yaygın bir Tanagra şemasının hâkim olduğu söylenebilir. Başı örtülü kadın tasvirleri yine Lagina frizleri üzerinde karşımıza çıkar. A. Schober'in yorumuna göre iki örtülü dansçı kadın solda iken, iki kadın ise sağda yer

almaktadır. Libasyon sahnesini gerçekleştirildiği bu rituelde naos buluntusu kapalı başların dansçı kadınları tasvir ettiği ve bir ayine işaret ettiği düşünülmektedir.

Naos buluntusu typanon tutan kadın ve mantosuna sıkıca sarınmış kadınların adak ritüelinde oynadığı rol yapılan bir törenle ilişkili olmalıdır. Bu ikonografi çoğu merkezde yaygın olan tanrıça Kybele'yi onurlandıran törenlerde typanon çalan bir kadın müzisyenci olarak yorumlanabilir. Çünkü bu tür törenlerde davul, tanrıçanın ibadetinde temel öneme sahipti. Tanrıça'nın enstrümanı olan typanon, özellikle doğanın doğurganlığı ile bağlantılı ve birbirine çok yakın olan üç tanrısal ilahın törenlerinde kullanıldı: Bu bağlamda kontekstinde bulunan bir adet Dionysos başının varlığı Kybele törenlerini işaret eder. Ancak Hekate'ye adanmış bir tapınağın naosunda bulunan typanon taşıyıcısının Kybele ile ilişkilendirilip ilişkilendirilemeyeceği tartışılabilir. Bu figürinlerin Kybele'ye asimile olmuş bir tanrıçaya adanmış olması da mümkündür. Bazı arkeolojik buluntular Kybele Hekate senkronizmini gösteren kanıtlar sunar. Örneğin Kybele ile özdeşleşen aslan tasvirinin Hekate tasvirlerinde de görülmesi bu senkronizmin bir sonucu olmalıdır ve tanrıçalarla bir "özdeşleşme" önerilebilir. Kutsal alana adanmış figürinlerin kimliği ile ilgili bu hipotez mantıklıdır, ancak bundan emin olunamaz. Hem tanrıça hem de ölümlü olarak kimliklerinin olasılığını açık bırakmak daha ihtiyatlı olacaktır. Sonuç olarak, davul çalmak çoğu durumda bir kadın aktivitesiydi ve kadın davul oyuncuları, yazıtlar ve arkeolojik kanıtların önerdiği gibi, Kybele kültünde önemli bir role sahipti ve naostan çıkan kadın figürinlerde bu ritüelde görev alan kadınlar olarak yorumlanabilir. Belki de Lagina'da yapılan festivaller sırasında dans eden kadınlar tarafından adanmış figürinlerdir.

Naos'ta stratigrafinin bozulmuş olması figürinler açısından toplu tarihlendirmeyi mümkün kılmamaktadır. **K**ontekstinde bulunan sikkeler MÖ 4. yy ile MÖ 1. yy aralığına tarihlendirilmiştir. Farklı dönemleri işaret eden buluntuların birarada bulunduğu naos terrakotta figürinlerini kronolojik olarak iki ayrı bölümde incelemek mümkündür. Tanagra şemasının hâkim olduğu ilk seri MÖ 3. yüzyıl içinde değerlendirilmiştir. Bu serinin içinde yukarıda da bahsi geçtiği gibi kavun dilimi saç stiline sahip sekiz adet Tanagra stilindeki genç kız başları **(K.169**, **K.170**, **K.172-177)** ve Tanagra kadınları **(K.153**, **K.158**, **K.159)** yer almaktadır. Cephesel olarak tasvir edilmiş genç kız başlarında çoğunluğu altı olmak üzere yedi ve dokuz boğumdan oluşan kavun dilimlerinin bir topuzda toplandığı ve fazla ayrıntıya girilmeden çalışıldığı görülmektedir. Geriye kalan diğer tüm buluntular ise ikinci seride MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısı içinde değerlendirilmiştir.

Stratonikeia figürinleri kendilerini tanımlamamıza yardımcı olan bir takım teknik özellikler ortaya koymaktadır. Kontekst buluntu grubunu oluşturan Lagina Hekate Tapınağı Naos figürinleri de dâhil olmak üzere kullanılan kil, seramiklerde de genel olarak karşımıza çıkan kırmızı renk ve tonlarındadır. Bu bağlamda figürinlerde kullanılan kil, kontekstindeki diğer kap gruplarıyla da benzer özellikler gösterir. Buda mezar içindeki tüm buluntuların aynı yataktan alınan killerle üretildiği anlamına gelmekte ve yerel üretimi işaret etmektedir. Kil, çok homojen olmayan katkılı bir yapı içerir. Genellikle kırmızı renk ve tonlarına giden hamur zengin mika içermektedir. Figürinlerde pişme durumu, eserin kesitine ya da dökülme yerlerine bakılarak belirlenmiştir. Çıplak gözle yapılan incelemede eserlerin çoğunluğunun iyi derecede fırınlandığı tespit edilmiştir. Kötü fırınlanan eser sayısı azdır. Kilin elle şekillendirilerek çalışıldığı Arkaik Dönem'e tarihlendirilen 5 adet **(K.272**, **K.273**, **K.276**, **K.277**, **K.293)** örnek mevcuttur. Bu örnekler dışında tüm eserlerde kalıp yöntemi kullanılmıştır. Koroplastlar kalıplama yaparken baskı, yarı döküm ve döküm gibi farklı teknikler kullanmışlardır. Figürinler iki kalıptan çıkar ve arka kalıp Hellenistik Dönem örneklerde işlenmiş ya da yarı işlenmişken, Roma İmparatorluk Dönem'i eserlerinde istisnalar dahil işlenmeden düz bırakılmıştır. İçi dolu olan örneklerden birisi **(K.138)** olasılıkla prototiptir.

Stratonikeia figürinleri kendi içinde kalite, özen ve işçilik açısından çeşitlilik göstermektedir. Bazı örnekler keskin, yeni kalıplardan gelirken, bazıları aşınmış kalıpların ürünüdür ve fazla ayrıntıyı kaybetmiştir. Bazı detayların kaybolması yıpranmış bir kalıbın sonucu olmalıdır. Stratonikeia figürinlerinde kalıbın birleşme noktalarındaki düzeltme izlerinin özenle yapılmadığı ve çoğunluğunun Roma Dönemi örneklerinde görüldüğü tespit edilmiştir. Özellikle Hellenistik Dönem eserlerde koroplastlar yüzdeki ve saçtaki bazı detayları alet yardımıyla özenle detaylandırmışlardır. Bir diğer önemli nokta da bazı eserlerin arka yüzeyindeki işçiliktir. 48 adet eserde arka kısım tam veya yarım işlenmiştir. Bazı eserlerde ise arka kısım işlenmeden düz bırakılmış olup, sadece başlara ait kalıplamalarda başın arka kısmına topuzlar ve saç taramalarıyla zengin bir görünüm kazandırıldığı görülmektedir.

Çoğu eserde tespit ettiğimiz kilin üzerine sürülen beyaz astar, boyamada renklerin kalıcı olmasını sağlamıştır. Güzel görünümlü bir zemin oluşturmak için kullanılan astar boya için özellikle beyaz renk tercih edilmiştir. Birçok figürün mezardan gelmiş olması nedeniyle canlı renkte boyaların korunduğu örnekler yoğunluktadır. Renklerin sadece istisnai durumlarda korunduğu söz konusu örnekler bu nedenle önemlidir. Hellenistik Dönem'e tarihlenen eserlerin çoğunluğunda alışılmadık derecede iyi korunmuş canlı

renkte boyaları görmek mümkündür ve figürlerin orijinal görünümleri hakkında fikir verirler. Genelde aynı renkler kullanılmıştır. Kaş ve göz gibi ayrıntıları tasvir etmek için siyah; dudaklarda kırmızı; teninde kırmızının açık tonları ve pembe; saçlarda kırmızı ve tonları; elbisede ağırlıklı olarak kırmızı, sarı, kırmızımsı sarı; kaidelerde ise ağırlıklı olarak gri ve tonları, yeşil, kırmızı ve sarı renkte boyalar tercih edilmiştir. Bazı bulgularla koroplastların bazı kadın figürinleri hem ön hem de arka taraftan renklendirdiklerini biliyoruz. Naos buluntusu iki örnekte **(K.158-K.159)** bu detay tespit edilebilmiştir. Ayrıca Lagina naos buluntusu kadın figürinlerde pembe renk ön plandadır. Aksesuarların boya ile verildiği örnekler de yer almaktadır. Mezar buluntusu aslan protomu taşıyan rahibe figürininde **(K.148)** küpe aksesuarı diğer tüm örneklerden farklı olarak siyah boya ile verilmiştir.

Stratonikeia koroplastik sanatı içinde sağlam örnekler içinde pişirme deliği olmayan eser sayısı azdır. 3 eserde pişirme deliği olmayıp buhar çıkışı için farklı yöntemler aranmıştır. Söz konusu bu örneklerde buhar çıkışı kaidenin altının boş bırakılmasıyla sağlanmıştır. Pişirme deliği olan eserlerde buhar çıkışı yoğunluk sırasına göre yuvarlak, tam yuvarlak olmayan yani oval ve tek örnekte gördüğümüz kare formdaki deliklerle sağlanmıştır. Pişirme deliklerinin boyutları da değişkenlik göstermektedir. Çapları eserin büyüklüğü ile orantılı değildir. Hellenistik Dönem'den Roma İmparatorluk Çağı'na gelindiğinde pişirme deliklerinin çaplarının küçüldüğü görülür.

Atölyelerin üretimlerinde figürlerin üzerinde yükseldikleri farklı tip ve profillerde yapılmış kaideler vardır. Dönemsel olarak farklılık gösteren bu kaide tipleri tarihlemede önemli bir kriterdir. Alçak plaket, profilli alçak kare, profilli alçak dikdörtgen, profilli yarım yuvarlak, makara formlu, profilli yüksek dörtgen, alçak dörtgen, yüksek dörtgen ve yüksek beşgen kaide tipinde olmak üzere 8 tip kaide vardır.

Stratonikeia koroplastik sanatı içinde birbirinin tekrarı şeklinde aynı kalıptan çıkmış 32 adet ikili eser tespit edilmiştir. Mevcut durum bir kalıbın birden fazla eser için kullanılmış olduğunu göstermektedir. Aynı kalıbın kullanılmış olması bu eserlerin aynı kişi ya da atölye tarafından kente hizmet etmiş atölyelerde üretildiğini işaret eder. Ayrıca ele geçirilen bir adet terrakotta kalıp kentte üretimin olduğunu gösteren en önemli ipucudur. Kalıbın bölgenin yerel kilinden üretildiği hamur yapısından bellidir. Tüm bu verilere ek olarak Stratonikeia'da Hellenistik Dönem ve Roma Dönemi'nde kente hizmet etmiş önemli koroplastik atölyeleri tespit edilmiş ve bu atölyelerin özelliklerini bilmemize olanak sağlamıştır. Figürinlerin genellikle kaidelerine atılan imzalar harf ve monogram şeklinde olmayıp yazı karakterlidir. Koroplastlar tarafından atılan bu

imzalardan atölyenin ürettiği tiplerin yayılım alanını takip etmemiz mümkün olmuştur. Stratonikeia koroplastik sanatına ait değerlendirdiğimiz 350 adet eser içinde toplam 30 adet imza ve 9 adet atölye tespit edilmiştir. Bu atölyelerin sayısındaki fazlalık kent ve territoriumunda arz talep ilişkilerindeki yoğunluğu gösteren bir zenginliği işaret etmektedir. Detaylı olarak incelenen imzalı eserler sayesinde bölgede o döneme ait 9 adet atölyenin ismi tanınmakta ve bu atölyelerin üretim teknikleri hakkında ve hangi zaman aralığında aktif olarak çalıştıklarını tespit etmekteyiz.

Belirlenen imzalar, Stratonikeia'daki atölyelerin MÖ 2. yüzyıl ortaları ve MS 2. yüzyıl arasındaki dönemde üretim yaptıklarını göstermiştir. Figürinlerin Tanagra ve Myrina örneklerine göre kalitesizliği de yerel üretimi göstermektedir. Hellenistik Dönem ve Roma Dönemi figürinlerinin üretildiği atölye özelliklerinden yola çıkarak en azından kesin olarak bu dönemlerde kenti besleyen arteri durumundaki kırsal yerleşmelerde bir üretimin olduğu söylenebilir. Ancak eldeki verilerin yetersizliğinden dolayı daha erkene giden buluntular için bu tespiti yapmak zordur.

Stratonikeia'nın yerel üretimlerinde figürin üretimini doğrulayan çok önemli ipuçları olmasına rağmen çevre yerleşimler haricinde Stratonikeia kent merkezinde şu zaman kadar seramik fırını ya da seramik üreten bir atölye tespit edilememiştir. Bu atölyelerin varlığının da kent merkezinde aranması çokta olası görünmemektedir. Nitekim seramik atölyelerinin dışında zeytinyağı işlikleri ve dokuma atölyeleri gibi üretim tesislerinin kırsal yerleşmelerde tespit edildiği bilinmektedir[1897]. Stratonikeia çevresinde, çanak çömlek üretimi için farklı dönemlere ait fırın sahaları akademisyenler tarafından çalışılmıştır. Aynı atölyelerin çanak çömlek ve terrakotta figürin üretip üretmediğine dair akılları kurcalayan sorular bazı arkeolojik belgelerle kanıtlanmıştır. Kent ve çevresinde bulunan terrakotta figürinlerde dokuz farklı imza şeklinde kayıt altına alınan ve bu yönüyle atölye sayısı önerilen imzalardan iki örneğin bölgede bulunan bir mangal parçası ile kandil üzerinde yer alması oldukça önemlidir. Kazıma şeklindeki "*Dionysios"* yazılı imzanın figürin dışında Stratonikeia Tiyatrosu'nda bulunan mangal parçası **(K.350)** üzerinde yer alması, yine *"Sosimos"* yazılı imzanın Börükçü kazı alanında açığa çıkartılmış bir mezarda bulunan kandil **(Res. 29)** üzerinde yer alması bu imza menşeiili atölyelerin terracotta figürin üretimi dışında kendine özgü üretimi işaret eden kandil ve mangal tutaçları grubunda da aynı atölye üretiminin varlığını işaret etmektedir. "*Sosimos"* atölyesini işaret eden imzanın Stratonikeia ve çevresi dışında

[1897] Büyüközer 2012, 127-146; Büyüközer vd. 2019, 387-412.

(Res. 29-32) kente yakın konumdaki Hyllarima'da görülmesi bu atölyenin yayılım alanına göre daha geniş bir alanı etkilediğini göstermektedir. Böyle bir atölyenin terrakotta figürin ve kandil gibi pişmiş toprak eserlerin dışında Stratonikeia Batı Cadde'de bulunan sütun tamburunda yer alması söz konusu atölyenin mimari öğelerin üretimindeki ihtiyaca da cevap verdiği söylenebilir.

İncelenen örneklere göre Stratonikeia'da yerel üretimlerin yanı sıra gezgin ustaların çalışmış olma ihtimali de oldukça düşüktür. Stratonikeia eserleriyle birebir aynı kalıp üretimi eserlerle karşılaşılmadığından dolayı Stratonikeia'daki üretimin gezgin ustalar tarafından yapılmadığı, yerleşik atölyelerin olduğu çok açıktır. Stratonikeia figürinlerinde tespit edilen 30 imzanın kente yakın konumdaki Hyllarima örneği dışında başka kentlerde görülmemesi söz konusu dağılımın kent dışına çıkmadığını sadece yerel ihtiyaca cevap verdiğini göstermektedir.

Koroplastlar tarafından imzalanan eserlere baktığımızda tanrı ya da tanrı olmayan diye bir ayrımın olmadığı görülmektedir. İncelenen eserlerde Aphrodite, Dionysos, Eros gibi tanrı/tanrıça betimlemelerinin yanı sıra, Hellenistik Dönem'in günlük hayatından esinlenerek yapılan insan ve hayvan betimlemelerine ait güzel örneklerde sanatçılar tarafından imzalanmıştır.

Figürlerde, koroplastların tanımlanması ve belirli atölyelere atfedilmesi sadece figürinlerin teknik özelliklerinin incelenmesiyle ve sanatçıların kazımış oldukları işaretlerle ya da imzalarla mümkündür. Stratonikeia kentinin koroplastik atölyelerinin üretimi üzerine yaptığımız ayrıntılı araştırmada yerel atölye üretimleri olan Stratonikeia figürinlerinin karakteristik özellikleri ayrıntılı olarak irdelenmiştir. Tespit edilen 9 atölyeden 7'si aynı zaman aralığında üretim yapmışlardır. 7 atölyenin de aynı zaman aralığında faaliyette bulunması, MÖ 1. yüzyıl-MS 2. yüzyıl aralığına tarihlenen figürlerin tiplerindeki çeşitliliği ve sayıca yoğunluklarının sebebini açıklamaktadır. Mevcut veriler Stratonikeia'nın aktif olduğu bu dönemlerde çok önemli bir atölye merkezi olduğunu gösterir. Atölyelerin üretimlerine baktığımızda aynı dönemde faaliyet gösterenlerin konu tercihlerinin de farklı olduğu görülmektedir. Bir atölye tanrı ve tanrıça da uzmanlaşmışken bir diğer atölye gündelik hayattan figürler üretmiş bir diğeri ise sporcu tiplerini tercih etmiştir. Mevcut durum rekabet riskini daha aza indirgemek için kendi aralarında bir planlamaya girdikleri şeklinde düşünülebilir. Stratonikeia atölyelerinde, yerel ihtiyaçların çok üzerinde terrakotta figürin üretilmemiş, kendi pazar taleplerini karşılayabilecek düzeyde kalmıştır. Özellikle belirli bir popülariteye sahip olan tipler daha yoğun üretilmiştir. Aphrodite tiplemeleri en iyi örnekleri açıkça ortaya koymaktadır.

Bir diğer önemli konu Stratonikeia ve Lagina tanrı ve tanrıça kültlerinin değerlendirilmesine yöneliktir. Koroplastik açıdan kent ve çevresinde başta Zeus Panamaros olmak üzere Hekate, Aphrodite, Kybele, Tykhe, Herakles, Dionysos ve Eros kültlerini işaret eden bir inanç sistemi mevcuttur. Hekate kültü açısından antik dünyadaki en büyük tapınağın burada yapılmış olmasına rağmen öte dünyayla ilişkili kerberos köpeği, anahtar gibi ölü kültü ile alakalı birçok atribütü bulunan ve *kourotrophos* sıfatını taşıyan[1898] tanrıçanın bölgedeki mezarlarda koroplastik sanatına yansımış figürinlerine rastlanmayışı irdelenmesi gereken bir detaydır. Buna rağmen bu bölgede herhangi bir tapınağı veya kutsal alanı tespit edilememiş olan ve yine *kourotrophos* rolü bulunan Aphrodite figürinlerinin mezarlarda yoğunluklu olarak çıkması koruyucu tanrı özelliği ile kabul gördüğünü göstermektedir. Benzer durum Herakles figürinleri içinde geçerlidir ve sporcuların koruyucu tanrısı olarak inanç sistemi içindeki yerini alır.

Stratonikeia ve çevresinde bulunan arkeolojik, epigrafik ve nümizmatik buluntular, kent için Zeus ve Hekate kültünün ayrıcalıklı bir yere sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Her iki tanrının bölgede birlikte tasvir edildiği ikongrafik monogramlar inanç sistemindeki bu bütünlüğü açıkça göstermektedir. Sikkeler dışında Stratonikeia koroplastik sanatı içinde mezar buluntusu olarak bulunan sembolik sunakta **(K.294)** Zeus Labraundos kültünü işaret eden çift başlı *labyrs* ve Hekate kültüyle özdeşleşmiş olan meşale bir aradadır. Ayrıca her iki sembolün bir arada ya da ayrı ayrı temsil edildiği mermer altarların kentteki yoğunluğu da bölgedeki Zeus ve Hekate kültünü işaret etmektedir. Yine kentin kuzey şehir kapısı üzerinde T. Özdemir tarafından değerlendirilen mimari ve kabartmalar ile her iki tanrıyla ilintili ikonografinin kuzey şehir kapısının iki girişinde ayrı ayrı verilmiş olması kent ve çevresi için bu kültsel ayrıcalığı gözler önüne sermektedir.

Karia Bölgesi'nde yaygın olarak tapınım gören tanrı Zeus ve çeşitli epitetleri farklı belgelerle kanıtlanmıştır. Bölgenin en önemli tanrısı Zeus, özellikle Karia'nın dağlık kesimlerinde yoğun olarak tapınım gören bir tanrıdır. Bu kültün görüldüğü en güzel örneklerinden biri Stratonikeia'nın ikinci kutsal alanı olan Zeus Panamaros'dur. Stratonikeia kenti sınırlarında yer alan ve siyasi olarak buraya bağlı bulunan bu kutsal alana bağlanan yol yaklaşık 13 km uzunluğundaydı. Hem kutsal alan içinde hem Stratonikeia'da bu kült ile ilgili törenlerin yapıldığı bilinmektedir. Törenler esnasında iki merkez arasında Zeus'un heykeli at üzerinde getirilip götürülüyordu. Bir dağ tanrısı olan

[1898] Aydaş 2018, 76.

Zeus Panamaros'un bu kutsal yolda at üzerinde taşınan heykeli, sembolik olarak bir adak levhası üzerinde betimlenmiş halde bulunmuştur. Çalışma konumuz altında değerlendirilen terrakotta adak levhası, Zeus'un bölgedeki varlığını kanıtlayan, bu külte işaret eden buluntuların sadece sikkeler, kabartmalar ve yazıtlarla sınırlı olmadığını göstermektedir. Ayrıca bu adak levhasının Augustus ve İmparatorlar Tapınağı kazı çalışmaları sırasında burada bulunmuş olması, Augustus Dönemi'nde küçültülen bu kutsal alanın, önceden hangi kült ile ilgili olabileceği ya da burada hangi kültlere ait eserlerin bulunabileceği gibi konular açısından önemlidir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

KATALOG

Katalog No: 1 **(Levha 12)**
Tip: Knidoslu Aphrodite
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 964
Kazı Env. No: STR99-M.98/2
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 98 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 34,8; Gen. 12,7; Piş Del. Çapı 2 cm.

Hamur-Astar-Boya: İnce tanecikli gümüş mika, seyrek orta büyüklükte taşçık katkılı, 7.5YR 7/4. Astar white page 10YR_/1 9.5/; elbise GLEY2 7/5B=7/1; kol arkası 10YR 8/6. Kötü fırınlanmış.
Korunma Durumu: Eserin yüzeyinde aşınma ve tuz tabakalarının bıraktığı izler ile kalker tabakaları gözlemlenmektedir. Sağ kolun dirsek ve üst bölümü, kaidenin sağ yan kısmı, sol arka ve ön yüzünde eksiklikler ve kısmen dökülmeler vardır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası işlenmiş olup sırtı, kalçası, sağ kolu, sol bacağı ve saçlar belirgindir. Pişirme deliği yuvarlaktır.
Tanımı: Aphrodite, profilli dörtgen kaide üzerinde çıplak olarak ayakta verilmiştir. Başında stephanesi bulunmaktadır. Stephane altından görünen saçlar ortadan ikiye ayrılıp ince bukleler halinde yanlara ve geriye doğru taranarak toplanmış, iki tutam bukle kulak arkasından omuz üzerine düşürülmüştür. Oval, dolgun bir yüze sahip olup portre özellikleri belirgindir. Göz bebeği boya ile verilmiştir. Başını hafifçe sağa döndürmüştür. Her iki kulağında yuvarlak formlu büyük küpeleri vardır. Omzu dardır. Sağ kolunu dirsekten hafifçe bükerek eliyle genital bölgesini kapatmıştır. Sol kolunu dirsekten bükmüş, sol bacağının yanındaki hydria üzerine bırakacağı şalının bir ucunu tutmaktadır. Şal hydria üzerine dikey kıvrımlar şeklinde düşerek, hydria üzerinde kalınca bir kumaş tomarı oluşturmuş, taşan kısımlar kabın her iki yanından kaideye doğru yine kıvrımlar şeklinde düz inmiştir. Vücut ağırlığı sol bacak üzerindedir. Sağ bacak dizden hafifçe bükülerek hafif yana açılmış, parmak uçlarıyla kaide üzerine basar şekildedir. Duruşuna bağlı olarak vücutta belirgin bir "S" profili oluşmuştur.
Referans: Baldıran 2003, 164, Res. 4-5; Tamsü Polat 2013, 117, Lev. 98; Tamsü Polat 2015, 105, Res. 7; Tamsü Polat 2017, 41, 211, Lev. 98.
Benzer Örnekler: Tralleis[1899], Myrina[1900], Smyrna[1901], Parion[1902], Tarsus[1903], Patara[1904], Pergamon[1905], Afyon Müzesi[1906], Apri[1907], Kapua[1908], Thessaloniki[1909].
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

[1899] Çekilmez 2017, Lev. 17-20/ Kat. 2-7 (MS 1. yy'ın 2. yarısı, sol bacak sabit, sağ bacak hareketli, su kabı solda).
[1900] Mollard-Besques 1963b, Pl. 16, MYR 19a, MYR 953b, MYR 1032c; Burr 1934, 12, Fig. 7; Leyenaar-Plaisier 1979, 253, Lev. 93, Res. 669; Winter 1903 (II), Pl. 216: 2, 9 (ΔΙΦΙΛΟΥ imzalı).
[1901] Winter 1903 (II), Pl. 216: 3; Leyenaar-Plaisier 1979, 213, 1605; Schürmann 1989, Taf. 73, 415.
[1902] Tavukçu 2006, Lev. 27, Res. 69-70, Kat. 34-35 (MÖ Geç 1. yy-MS Erken 1. yy, dörtgen kaide, sağ bacak sabit, sol bacak hareketli, su kabı sağda); Kasapoğlu 2012, 179-180, Res. 226 (MÖ 1. yy'ın sonu-MS. 1. yy'ın ilk yarısı).
[1903] Winter 1903 (II), Pl. 216: 1.
[1904] Işın 2007, 40, K.16, Res. 21 (MÖ 1. yy'ın sonu-MS 1. yy).
[1905] Winter 1903 (II), Pl. 216: 10.
[1906] MS 1.-2. yy'a tarihlenen örneklerin kaba vücut işçiliği için bkz. Coşkun 2019a, 25-27, Kat. No. 16, 17.
[1907] Şahin-Güçlü 2017, Fig. 1 (MÖ 1. yy).
[1908] Winter 1903 (II), Pl. 216: 7.
[1909] Tsimpidou-Avloniti 2017, 417, K.537 (MS 50-100, ΑΠΟΛΛΩ /NIOY imzalı).

Katalog No: 2 **(Levha 13)**

Tip: Knidoslu Aphrodite
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: STR85-A.21/296 (09MDO4-1-T15)
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 21 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 12,8; Gen. 5,8; Der. 3,1 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun gümüş mika, kireç katkılı, 5YR 5/6. Orta pişirilmiş
Korunma Durumu: Eser kırık olup belden yukarısı eksiktir. Pişirme deliği kırık olup yuvarlak olduğu bellidir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası işlenmeden düz bırakılmıştır.
Tanımı: Aphrodite, alçak silindir kaide üzerinde çıplak olarak ayakta verilmiştir. Sağ kolunu dirsekten hafifçe bükerek eliyle genital bölgesini kapatmıştır. Sol kolunu dirsekten bükmüş, sol bacağının yanındaki hydria üzerine bırakacağı şalının bir ucunu tutmaktadır. Şal hydria üzerine dikey kıvrımlar şeklinde düşerek, hydria üzerinde kalınca bir kumaş tomarı oluşturmuş, taşan kısımlar kabın her iki yanından kaideye doğru yine kıvrımlar şeklinde düz inmiştir. Vücut ağırlığı sol bacak üzerindedir. Sağ bacak dizden hafifçe bükülerek hafif yana açılmış, parmak uçlarıyla kaide üzerine basar şekildedir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Tralleis[1910], Myrina[1911], Smyrna[1912], Parion[1913], Tarsus[1914], Patara[1915], Pergamon[1916], Afyon Müzesi[1917], Apri[1918], Kapua[1919], Thessaloniki[1920].
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

[1910] Çekilmez 2017, Lev. 17-20/ Kat. 2-7 (MS 1. yy'ın 2. yarısı, sol bacak sabit, sağ bacak hareketli, su kabı solda).
[1911] Mollard-Besques 1963b, Pl. 16, MYR 19a, MYR 953b, MYR 1032c; Burr 1934, 12, Fig. 7; Leyenaar-Plaisier 1979, 253, Lev. 93, Res. 669; Winter 1903 (II), Pl. 216: 2, 9 (ΔΙΦΙΛΟΥ imzalı).
[1912] Winter 1903 (II), Pl. 216: 3; Leyenaar-Plaisier 1979, 213, 1605; Schürmann 1989, Taf. 73, 415.
[1913] Tavukçu 2006, Lev. 27, Res. 69-70, Kat. 34-35 (MÖ Geç 1. yy-MS Erken 1. yy, dörtgen kaide, sağ bacak sabit, sol bacak hareketli, su kabı sağda); Kasapoğlu 2012, 179-180, Res. 226 (MÖ 1. yy'ın sonu-MS. 1. yy'ın ilk yarısı).
[1914] Winter 1903 (II), Pl. 216: 1.
[1915] Işın 2007, 40, K.16, Res. 21 (MÖ 1. yy'ın sonu-MS 1. yy).
[1916] Winter 1903 (II), Pl. 216: 10.
[1917] MS 1.-2. yy'a tarihlenen örneklerin kaba vücut işçiliği için bkz. Coşkun 2019a, 25-27, Kat. No. 16, 17.
[1918] Şahin-Güçlü 2017, Fig. 1 (MÖ 1. yy).
[1919] Winter 1903 (II), Pl. 216: 7.
[1920] Tsimpidou-Avloniti 2017, 417, K.537 (MS 50-100, ΑΠΟΛΛΩ /NIOY imzalı).

Katalog No: 3 **(Levha 13)**

Tip: Knidoslu Aphrodite
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3736
Kazı Env. No: STR82
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü
Ölçüleri: Yük. 17,7; Gen. 6,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 2.5YR 5/6. Astar white page 7.5YR_/2 9.5/. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser kırık olup baş, sol kol ve arka yüzeyin büyük bir kısmı eksiktir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup yuvarlak pişirme deliği vardır. Yüzeyinde yer yer boncuk şeklinde çıkıntılar ve kırık yerlerden sanatçıya ait parmak izleri tüm yüzeyde rahatlıkla görülebilmektedir.
Tanımı: Aphrodite, oldukça yüksek, dörtgen kaide üzerinde çıplak olarak ayakta verilmiştir. Figürün genelinde ince-uzunluk hakimdir. Omzu dar verilmiş olup göğüs uçları boya ile belirginleştirilmiştir. Sağ kolunu dirsekten hafifçe bükerek eliyle genital bölgesini kapatmıştır. Sol kolunu dirsekten bükmüş, sol bacağının yanındaki hydria üzerine bırakacağı şalının bir ucunu tutmaktadır. Şal *hydria* üzerine dikey kıvrımlar şeklinde düşerek, *hydria* üzerinde kalınca bir kumaş tomarı oluşturmuş, taşan kısımlar kabın her iki yanından kaideye doğru yine kıvrımlar şeklinde düz inmiştir. *Hydria*'nın gövdesi dil motifi ile çevrelenmiş olup, karın ve kaide ile birleşiminde akantus yaprağı motifi yer alır. Vücut ağırlığı sol bacak üzerindedir. Sağ bacak dizden hafifçe bükülerek hafif yana açılmış, parmak uçlarıyla kaide üzerine basar şekildedir. Duruşuna bağlı olarak vücutta belirgin bir "S" profili oluşmuştur. **K.4** ile aynı kalıp üretimidir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Tralleis[1921], Myrina[1922], Smyrna[1923], Parion[1924], Tarsus[1925], Patara[1926], Pergamon[1927], Afyon Müzesi[1928], Apri[1929], Kapua[1930], Thessaloniki[1931].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy

[1921] Çekilmez 2017, Lev. 17-20/ Kat. 2-7 (MS 1. yy'ın 2. yarısı, sol bacak sabit, sağ bacak hareketli, su kabı solda).
[1922] Mollard-Besques 1963b, Pl. 16, MYR 19a, MYR 953b, MYR 1032c; Burr 1934, 12, Fig. 7; Leyenaar-Plaisier 1979, 253, Lev. 93, Res. 669; Winter 1903 (II), Pl. 216: 2, 9 (ΔΙΦΙΛΟΥ imzalı).
[1923] Winter 1903 (II), Pl. 216: 3; Leyenaar-Plaisier 1979, 213, 1605; Schürmann 1989, Taf. 73, 415.
[1924] Tavukçu 2006, Lev. 27, Res. 69-70, Kat. 34-35 (MÖ Geç 1. yy-MS Erken 1. yy, dörtgen kaide, sağ bacak sabit, sol bacak hareketli, su kabı sağda); Kasapoğlu 2012, 179-180, Res. 226 (MÖ 1. yy'ın sonu-MS. 1. yy'ın ilk yarısı).
[1925] Winter 1903 (II), Pl. 216: 1.
[1926] Işın 2007, 40, K.16, Res. 21 (MÖ 1. yy'ın sonu-MS 1. yy).
[1927] Winter 1903 (II), Pl. 216: 10.
[1928] MS 1.-2. yy'a tarihlenen örneklerin kaba vücut işçiliği için bkz. Coşkun 2019a, 25-27, Kat. No. 16, 17.
[1929] Şahin-Güçlü 2017, Fig. 1 (MÖ 1. yy).
[1930] Winter 1903 (II), Pl. 216: 7.
[1931] Tsimpidou-Avloniti 2017, 417, K.537 (MS 50-100, ΑΠΟΛΛΩ /NIOY imzalı).

Katalog No: 4 **(Levha 14)**

Tip: Knidoslu Aphrodite
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3733
Kazı Env. No: STR82
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü, Nekropol 3. Grup, B-1 Mezarı?
Ölçüleri: Yük. 16,5; Gen. 6,8; Piş Del. Çapı 2 cm.
Hamur-Astar-Boya: İnce ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 5YR 6/6. Astar white page 7.5YR_/1 9/; vücut 7.5YR 6/8; saç 5R 3/6; göğüs uçları, göbek deliği 5YR 4/1. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser kırık olup kaide kısmı, bilekle beraber ayaklar, amphoranın kaidesi eksiktir. Eser yüzeyi lokal görülen tuz tabakaları dışında oldukça iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Arkası düz işlenmiş olup yuvarlak pişirme deliği vardır. Yüzeyinde yer yer boncuk şeklinde çıkıntılar görülmektedir. Kırık yerlerden sanatçıya ait parmak izleri üst kısımda da rahatlıkla görülebilmektedir.
Tanımı: K.3 ile aynı kalıp üretimidir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Tralleis[1932], Myrina[1933], Smyrna[1934], Parion[1935], Tarsus[1936], Patara[1937], Pergamon[1938], Afyon Müzesi[1939], Apri[1940], Kapua[1941], Thessaloniki[1942].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy

[1932] Çekilmez 2017, Lev. 17-20/ Kat. 2-7 (MS 1. yy'ın 2. yarısı, sol bacak sabit, sağ bacak hareketli, su kabı solda).
[1933] Mollard-Besques 1963b, Pl. 16, MYR 19a, MYR 953b, MYR 1032c; Burr 1934, 12, Fig. 7; Leyenaar-Plaisier 1979, 253, Lev. 93, Res. 669; Winter 1903 (II), Pl. 216: 2, 9 (ΔΙΦΙΛΟΥ imzalı).
[1934] Winter 1903 (II), Pl. 216: 3; Leyenaar-Plaisier 1979, 213, 1605; Schürmann 1989, Taf. 73, 415.
[1935] Tavukçu 2006, Lev. 27, Res. 69-70, Kat. 34-35 (MÖ Geç 1. yy-MS Erken 1. yy, dörtgen kaide, sağ bacak sabit, sol bacak hareketli, su kabı sağda); Kasapoğlu 2012, 179-180, Res. 226 (MÖ 1. yy'ın sonu-MS. 1. yy'ın ilk yarısı).
[1936] Winter 1903 (II), Pl. 216: 1.
[1937] Işın 2007, 40, K.16, Res. 21 (MÖ 1. yy'ın sonu-MS 1. yy).
[1938] Winter 1903 (II), Pl. 216: 10.
[1939] MS 1.-2. yy'a tarihlenen örneklerin kaba vücut işçiliği için bkz. Coşkun 2019a, 25-27, Kat. No. 16, 17.
[1940] Şahin-Güçlü 2017, Fig. 1 (MÖ 1. yy).
[1941] Winter 1903 (II), Pl. 216: 7.
[1942] Tsimpidou-Avloniti 2017, 417, K.537 (MS 50-100, ΑΠΟΛΛΩ /NIOY imzalı).

Katalog No: 5 **(Levha 14)**

Tip: Knidoslu Aphrodite
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 295
Kazı Env. No: STR96-AM.2/13
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 2 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 20,8; Gen. 7,3; Piş Del. Çapı 1,7 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 5YR 7/6. Elbise 5R 7/4; göz, saç 10YR 3/1; kap 5YR 3/2; kaide 10Y_5GY 5GY 5/2. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser kırıktır, başın ve kaidenin arka kısmında alçı tamamlama yapılmıştır. Yüzeyde aşınma ve tuz tabakalarının bıraktığı izler görülmektedir. Nem kaybından kaynaklanan kılcal çatlaklar mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır.
Tanımı: Aphrodite, yüksek dörtgen kaide üzerinde çıplak olarak ayakta verilmiştir. Başında bir stephane bulunur. Başını hafifçe aşağıya ve soluna döndürmüştür. Yuvarlak, dolgun bir yüz yapısı ve etli göz kapaklarına sahiptir. Saçlar ortadan ikiye ayrılmış, arka tarafa doğru dalgalı bir şekilde taranarak bukleler omuz üzerine dökülmüştür. Saçın arka kısmında küçük bir topuz yapılmıştır. Orijinal tipe uygun olarak sağ kolunu dirsekten bükerek sağ eli ile cinsel organını kapatır şekilde betimlenmiştir. Sol kolu ise kolunun üzerine attığı elbisesini sol bacağının yanındaki hdryia formunda büyükçe bir kap üzerine bırakmak üzeredir. Kumaş *hdryia* üzerine dikey olarak değer. Orijinal tipteki duruşun aksine, Stratonikeia figürininde sağ bacak hareketli verilirken figür sol bacağından destek alır. Sağ ayak dizden hafifçe bükülerek geriye doğru yana açılıp, parmak ucu ile kaideye basar. Bu duruş nedeniyle vücutta belirgin bir 'S' profili oluşmuştur.
Referans: Tozkoparan 1998, 20-21, Res. 30; Tamsü Polat 2013, 118, Lev. 97c; Tamsü Polat 2017, 12, 211, Lev. 97c (MS 1. yy).
Benzer Örnekler: Tralleis[1943], Myrina[1944], Smyrna[1945], Parion[1946], Tarsus[1947], Patara[1948], Pergamon[1949], Afyon Müzesi[1950], Apri[1951], Kapua[1952], Thessaloniki[1953].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy

[1943] Çekilmez 2017, Lev. 17-20/ Kat. 2-7 (MS 1. yy'ın 2. yarısı, sol bacak sabit, sağ bacak hareketli, su kabı solda).
[1944] Mollard-Besques 1963b, Pl. 16, MYR 19a, MYR 953b, MYR 1032c; Burr 1934, 12, Fig. 7; Leyenaar-Plaisier 1979, 253, Lev. 93, Res. 669; Winter 1903 (II), Pl. 216: 2, 9 (ΔΙΦΙΛΟΥ imzalı).
[1945] Winter 1903 (II), Pl. 216: 3; Leyenaar-Plaisier 1979, 213, 1605; Schürmann 1989, Taf. 73, 415.
[1946] Tavukçu 2006, Lev. 27, Res. 69-70, Kat. 34-35 (MÖ Geç 1. yy-MS Erken 1. yy, dörtgen kaide, sağ bacak sabit, sol bacak hareketli, su kabı sağda); Kasapoğlu 2012, 179-180, Res. 226 (MÖ 1. yy'ın sonu-MS. 1. yy'ın ilk yarısı).
[1947] Winter 1903 (II), Pl. 216: 1.
[1948] Işın 2007, 40, K.16, Res. 21 (MÖ 1. yy'ın sonu-MS 1. yy).
[1949] Winter 1903 (II), Pl. 216: 10.
[1950] MS 1.-2. yy'a tarihlenen örneklerin kaba vücut işçiliği için bkz. Coşkun 2019a, 25-27, Kat. No. 16, 17.
[1951] Şahin-Güçlü 2017, Fig. 1 (MÖ 1. yy).
[1952] Winter 1903 (II), Pl. 216: 7.
[1953] Tsimpidou-Avloniti 2017, 417, K.537 (MS 50-100, ΑΠΟΛΛΩ /NIOY imzalı).

Katalog No: 6 **(Levha 15)**

Tip: Knidoslu Aphrodite

Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3734

Kazı Env. No: STR82

Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü

Ölçüleri: Yük. 15,2; Gen. 5,4; Piş Del. Çapı 1,7 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 5YR 6/4. Astar white page 7.5YR_/1 9.5/; yüz 5YR 6/6. İyi pişirilmiş.

Korunma Durumu: Eser kırık olup sağ omuz arkasında eksiklikler vardır. Yüzeysel aşınma dışında oldukça iyi durumdadır.

Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, oval pişirme deliği vardır. Var olan kırıklardan sanatçıya ait parmak izlerini görmek mümkündür.

Tanımı: Aphrodite, yüksek, dörtgen kaide üzerinde çıplak olarak ayakta verilmiştir. Sağ kolunu dirsekten hafifçe bükerek eliyle genital bölgesini kapatmıştır. Sol kolunu dirsekten bükmüş, sol bacağının yanındaki hydria üzerine bırakacağı şalının bir ucunu tutmaktadır. Şal *hydria* üzerine dikey kıvrımlar şeklinde düşerek, *hydria* üzerinde kalınca bir kumaş tomarı oluşturmuş, taşan kısımlar kabın her iki yanından kaideye doğru yine kıvrımlar şeklinde düz inmiştir. Vücut ağırlığı sol bacak üzerindedir. Sağ bacak dizden hafifçe bükülerek hafif yana açılmış, parmak uçlarıyla kaide üzerine basar şekildedir. Duruşuna bağlı olarak vücutta belirgin bir "S" profili oluşmuştur.

Referans: Yayınlanmamış

Benzer Örnekler: Tralleis[1954], Myrina[1955], Smyrna[1956], Parion[1957], Tarsus[1958], Patara[1959], Pergamon[1960], Afyon Müzesi[1961], Apri[1962], Kapua[1963], Thessaloniki[1964].

Tarihleme Önerisi: MS 1. yy

[1954] Çekilmez 2017, Lev. 17-20/ Kat. 2-7 (MS 1. yy'ın 2. yarısı, sol bacak sabit, sağ bacak hareketli, su kabı solda).

[1955] Mollard-Besques 1963b, Pl. 16, MYR 19a, MYR 953b, MYR 1032c; Burr 1934, 12, Fig. 7; Leyenaar-Plaisier 1979, 253, Lev. 93, Res. 669; Winter 1903 (II), Pl. 216: 2, 9 (ΔΙΦΙΛΟΥ imzalı).

[1956] Winter 1903 (II), Pl. 216: 3; Leyenaar-Plaisier 1979, 213, 1605; Schürmann 1989, Taf. 73, 415.

[1957] Tavukçu 2006, Lev. 27, Res. 69-70, Kat. 34-35 (MÖ Geç 1. yy-MS Erken 1. yy, dörtgen kaide, sağ bacak sabit, sol bacak hareketli, su kabı sağda); Kasapoğlu 2012, 179-180, Res. 226 (MÖ 1. yy'ın sonu-MS. 1. yy'ın ilk yarısı).

[1958] Winter 1903 (II), Pl. 216: 1.

[1959] Işın 2007, 40, K.16, Res. 21 (MÖ 1. yy'ın sonu-MS 1. yy).

[1960] Winter 1903 (II), Pl. 216: 10.

[1961] MS 1.-2. yy'a tarihlenen örneklerin kaba vücut işçiliği için bkz. Coşkun 2019a, 25-27, Kat. No. 16, 17.

[1962] Şahin-Güçlü 2017, Fig. 1 (MÖ 1. yy).

[1963] Winter 1903 (II), Pl. 216: 7.

[1964] Tsimpidou-Avloniti 2017, 417, K.537 (MS 50-100, ΑΠΟΛΛΩ /ΝΙΟΥ imzalı).

Katalog No: 7 **(Levha 15)**

Tip: Knidoslu Aphrodite
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: STR85-229 (09MDO4-1-T25)
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 14 Mezarı
Ölçüleri: Yük. 13.; Gen.5,5; Der. 2,8; Piş Del. Çapı 1,4 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek küçük boyutta taşçık, kireç katkılı, 10YR 6/4. Astar white page 10YR/1/9/; sol kol altında 7.5YR 6/6. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Kaidesi, başı, sol eli ve dizden altı kırık ve eksiktir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır.
Tanımı: K.1 ve **K.7** ile ayı pozdadır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Tralleis[1965], Myrina[1966], Smyrna[1967], Parion[1968], Tarsus[1969], Patara[1970], Pergamon[1971], Afyon Müzesi[1972], Apri[1973], Kapua[1974], Thessaloniki [1975].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy

[1965] Çekilmez 2017, Lev. 17-20/ Kat. 2-7 (MS 1. yy'ın 2. yarısı, sol bacak sabit, sağ bacak hareketli, su kabı solda).
[1966] Mollard-Besques 1963b, Pl. 16, MYR 19a, MYR 953b, MYR 1032c; Burr 1934, 12, Fig. 7; Leyenaar-Plaisier 1979, 253, Lev. 93, Res. 669; Winter 1903 (II), Pl. 216: 2, 9 (ΔΙΦΙΛΟΥ imzalı).
[1967] Winter 1903 (II), Pl. 216: 3; Leyenaar-Plaisier 1979, 213, 1605; Schürmann 1989, Taf. 73, 415.
[1968] Tavukçu 2006, Lev. 27, Res. 69-70, Kat. 34-35 (MÖ Geç 1. yy-MS Erken 1. yy, dörtgen kaide, sağ bacak sabit, sol bacak hareketli, su kabı sağda); Kasapoğlu 2012, 179-180, Res. 226 (MÖ 1. yy'ın sonu-MS. 1. yy'ın ilk yarısı).
[1969] Winter 1903 (II), Pl. 216: 1.
[1970] Işın 2007, 40, K.16, Res. 21 (MÖ 1. yy'ın sonu-MS 1. yy).
[1971] Winter 1903 (II), Pl. 216: 10.
[1972] MS 1.-2. yy'a tarihlenen örneklerin kaba vücut işçiliği için bkz. Coşkun 2019a, 25-27, Kat. No. 16, 17.
[1973] Şahin-Güçlü 2017, Fig. 1 (MÖ 1. yy).
[1974] Winter 1903 (II), Pl. 216: 7.
[1975] Tsimpidou-Avloniti 2017, 417, K.537 (MS 50-100, ΑΠΟΛΛΩ /NIOY imzalı).

Katalog No: 8 **(Levha 16)**

Tip: Aphrodite Genetrix
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 808
Kazı Env. No: STR98-M.62/20
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 62 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 21; Gen. 6,9; Piş Del. Çapı 2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok ince tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 2.5YR 6/8. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeyindeki aşınma dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Dış taraftan ince bir çizgi halinde belirgin olan kalıp birleşim yeri arka tarafta gelişigüzel düzeltilmiştir. Eserin kaidesini altındaki kalıp birleşim yerlerindeki kil et kalınlığının farklı olması, kalıp birleşim yerlerini iç taraftan birleşmeyi sağlamak için bir miktar kil eklendiğinin kanıtıdır. Kaide altı düz bir zemin üzerinde düzeltilmiştir. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır.
Tanımı: Beşgen kaide üzerinde ayakta tasvir edilen genç tanrıça giyimlidir. Başı çok hafif kendi sağına döndürülmüş olup siyah boyayla verilmiş olan göz bebekleri sağ göz ucuna kaydırılmıştır. Yüz yapısı dolgun, etli dudakları hareketli, alnı üçgen, burnu yüzüne göre büyük, basık ve geniştir. Göz kapaklarının daralmaya başladığı ve sert bir üslupla şekillendirildiği görülür. Sol omuzunu ve sol göğsünü açıkta bırakan bol kıvrımlı ve oldukça ince, şeffaf giyisi içinde, vücut hatları elbise altından görünür şekilde betimlenmiştir. Aphrodite'nin stephane altından, alnının ortasından ikiye ayrılan tirbuşon şeklinde bükümlü saçları, başın iki yanından omuzlara inmektedir. Havaya kaldırdığı sağ eliyle, elbisenin arkadan gelen kumaşını tutmuştur. Sol kolunu dirsekten bükmüş, elbisenin kumaşını da kola dolayıp aşağıya sarkıtmıştır. Göğsünün altına kadar kaldırdığı sol elinde bir elma tutmaktadır. Sağ bacağı dizden bükülerek hareketli verilen figürün vücudun ağırlığını taşıyan hareketsiz sol bacağı elbise içinde kalmıştır. Özellikle göbek üzerinde belirgin bir şeffaflık verilmiş, elbisenin şeffaflığı göbek deliğinin elbise altından gösterilişi ile de vurgulanmıştır. Detaylandırılmadan, kabaca bırakılan ayak parmakları giyisinin altından görülmektedir.
İmza: ΑΠΟΛΛW (Apollonios'un eseridir)
ΝΙΟΥ
Referans: Tamsü Polat 2013, 116, Lev. 95d.
Benzer Örnekler: Myrina[1976], Tralleis[1977], Rhodos[1978], Troas[1979], Kyme[1980], Smyrna[1981], Amisos[1982], Akhisar[1983], Kocaeli Müzesi[1984].
Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 1. yy

[1976] Winter 1903 (II), Pl. 214: 4, 5, 7; Burr 1934, 10, Fig. 10 (Diphilos atölyesi); Mollard-Besques 1963b, Pl. 12, MYR 28a-b; Pl. 12, MA 525c-d; Pl. 13, MYR 26a-b; Pl. 13, M6, M7c-d; Pl. 14 LY 1587a; Pl. 14 MYRINA 964b; Pl. MYRINA 925c, Pl. MYRINA 672d.
[1977] Çekilmez 2017, Lev. 18-19, K.3-4 (MS 1. yy'ın 2. yarısı).
[1978] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 25, 148, 1142-1144 (Rodos? MÖ 5. yy'ın ortası).
[1979] Winter 1903 (II), Pl. 214: 1.
[1980] Atila vd. 2015, 18, Res. 16 (Tanrıça giyimli, bacaklar çapraz, sol kol destek üzerinde MÖ 1. yy).
[1981] Winter 1903 (II), Pl. 214: 3.
[1982] Winter 1903 (II), Pl. 214: 6.
[1983] Yıldız-Şakar 2017, 416-417, Kat. No. 3, Res. 6-7 (MS 2. yy'ın sonu); Tavukçu-Coşkun 2018, Lev. 1, Res. 4, Kat. No. 4 (MS 1. yy).
[1984] Tavukçu-Coşkun 2018, Lev. 1, Res. 4, Kat. No. 4 (MS 1. yy).

Katalog No: 9 **(Levha 17)**

Tip: Aphrodite Genetrix
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 804
Kazı Env. No: STR98-M.62/17
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 62 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 20,6; Gen. 6,3; Der. 3,3; Piş Del. Çapı 1,8 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun gümüş mika katkılı, 2.5YR 6/6. Astar 10YR 8/1; elbise 10YR 8/6; hale, meyve 10YR 7/8; saç, yüz ve sırt 10YR 7/4. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser kırıktırtır. Parça kayıpları mevcuttur. Ön yüzde sağ kol ve omuz, sağ bacağın diz kapağı ile göbek arasında kalan kısmı eksiktir. Eserin yoğun tuz hareketliliğine maruz kaldığı ve bu nedenle de yapısında hasarların oluştuğu çıplak gözle rahatlıkla anlaşılmaktadır. Ayrıca yüzeyinde tortulanmalar, kılcal çatlaklar ve yapraklanma söz konusudur. Kaide kısmında ise yüzeysel kırılmalara ve dökülmelere bağlı olarak eserin kötü pişirildiğini gösteren kararmalar görülmektedir.
Teknik ve İşçilik: İki ayrı kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Kırık durumda oluşundan dolayı yer yer sanatçıya ait parmak izleri rahatlıkla görülebilmektedir. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır.
Tanımı: Aphrodite yarım yuvarlak, profilli kaide üzerinde ayakta verilmiştir. **K.8** ile benzer pozdadır.
İmza: ΑΠΟΛΛW (Apollonios'un eseridir)
ΝΙΟΥ
Referans: Tamsü Polat 2013, 116, Lev. 95c; Tamsü Polat 2017, 33, Lev. 95c.
Benzer Örnekler: Myrina[1985], Tralleis[1986], Rhodos[1987], Troas[1988], Kyme[1989], Smyrna[1990], Amisos[1991], Akhisar[1992], Kocaeli Müzesi[1993].
Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 1. yy

[1985] Winter 1903 (II), Pl. 214: 4, 5, 7; Burr 1934, 10, Fig. 10 (Diphilos atölyesi); Mollard-Besques 1963b, Pl. 12, MYR 28a-b; Pl. 12, MA 525c-d; Pl. 13, MYR 26a-b; Pl. 13, M6, M7c-d; Pl. 14 LY 1587a; Pl. 14 MYRINA 964b; Pl. MYRINA 925c, Pl. MYRINA 672d.
[1986] Çekilmez 2017, Lev. 18-19, K.3-4 (MS 1. yy'ın 2. yarısı).
[1987] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 25, 148, 1142-1144 (Rodos? MÖ 5. yy'ın ortası).
[1988] Winter 1903 (II), Pl. 214: 1.
[1989] Atila vd. 2015, 18, Res. 16 (Tanrıça giyimli, bacaklar çapraz, sol kol destek üzerinde MÖ 1. yy).
[1990] Winter 1903 (II), Pl. 214: 3.
[1991] Winter 1903 (II), Pl. 214: 6.
[1992] Yıldız-Şakar 2017, 416-417, Kat. No. 3, Res. 6-7 (MS 2. yy'ın sonu); Tavukçu-Coşkun 2018, Lev. 1, Res. 4, Kat. No. 4 (MS 1. yy).
[1993] Tavukçu-Coşkun 2018, Lev. 1, Res. 4, Kat. No. 4 (MS 1. yy).

Katalog No: 10 **(Levha 17)**

Tip: Aphrodite Genetrix
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 906
Kazı Env. No: STR99-M.89/4
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 89 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 8,3; Gen. 5,6; Piş Del. Çapı 1,3 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince tanecikli gümüş, seyrek kiremit parçacıkları katkılı, 5YR 7/6. Astar white page N 9.5/; başlık 10YR 4/1; saç, kaide 10YR 3/1; elbise 5R 8/2; arka yüzeyin tamamı 5R 4/3. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeyinde çatlaklar ve renk değişimi görülmektedir. Kalkerden kaynaklanan aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Eserin kaidesin altındaki kil kalınlıkları farklıdır. Her iki taraftan da İnce bir çizgi halinde birleşim yeri belirgindir. Kaide altı düz bir zemin üzerinde düzeltilmiştir. Arkası yarı işlenmiş olup, saça ait dilimler belirgindir. Yuvarlak pişirme deliği vardır. Düzgün olmayan bir kalıptan çıkarılmıştır.
Tanımı: Figür, giyimli, dörtgen kaide üzerinde ayakta verilmiştir. Cepheden betimlenmiş olup başı hafif sola dönüktür. Başında kavun dilimi şeklinde kabarık saç modeli görülür. Dilimler eşit değildir. Tepede topuz yapılmış olan saç, kulak arkasından çıkıntı yaparak omuzlara doğru inmektedir. Flaviuslar dönemi biçimi saçlardan türemiş olup alnında ince bir şerit vardır. Geniş yuvarlak yüzünde alnı dar, kaşları düz, göz kapakları kalın, geniş burnu basık, etli göz kapakları arasında gözler kısık, kapalı ağızda dudaklar etli, ifadesi tebessüm eder şekildedir. Kulak detayı kaybolmuştur. **K.8**, **K.9** ile aynı pozdadır.
Referans: Tamsü Polat 2013, 117, Lev. 96b; Tamsü Polat 2017, 38, Lev. 96b.
Benzer Örnekler: Tralleis[1994], Smyrna[1995] (Saç biçimi).
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın son çeyreği

[1994] Çekilmez 2017, Lev. 18-19, K. 3-4 (MS 1. yy'ın 2. yarısı).
[1995] Rous vd. 2015, 164-166, K. 115-117 (MS 1. yy'ın son çeyreği).

Katalog No: 11 **(Levha 18)**

Tip: Aphrodite/Venüs Genetrix
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 807
Kazı Env. No: STR98-M.62/19
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 62 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 22,4; Gen. 8; Der. 4,3; Piş Del. Çapı 2 cm.
Hamur-Astar-Boya: İnce tanecikli gümüş mika katkılı, 2.5YR 6/8. Astar 10YR 8/1; hale, meyve 10YR 7/8; saç 5R 3/4; elbise, kabın ağız ve boynu 2.5YR 8/3; gövde 10YR 8/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser kırık olup başının sağ üst kısmı, sağ üst kolu, diz kapağının aşağısı ve kaidesi eksiktir. Yüzeyde yoğun miktarda kalker tabakaları mevcuttur. Kılcal damarlar şeklinde tuz kalıntıları vardır. Nem kaybının yol açtığı dökülmeler görülmektedir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Küpeler elle şekillendirilmiş olup sonradan kulağa eklenmiştir. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır. Sağ ağız kenarında ve burun deliklerinde boncuk şeklinde çıkıntılar göze çarpmaktadır.
Tanımı: Aphrodite Genetrix'in bilinen pozunda olup K.8-K.10 ile benzerdir. Tek farklılık sağ bacağı yanına yerleştirilen çift kulplu bir Amphora'dır. Kulağı yuvarlak formlu basit küpelerle süslüdür. Arka yüzeyinin sağ alt kısmındaki tekstil izlerinden figürün beze sarılı bir cesedin üzerine konulduğu düşünülmektedir.
Referans: Tamsü Polat 2013, 116-117, Lev. 96a.
Benzer Örnekler: Myrina[1996], Tralleis[1997], Rhodos[1998], Troas[1999], Kyme[2000], Smyrna[2001], Amisos[2002], Akhisar[2003], Kocaeli Müzesi[2004].
Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 1. yy.

[1996] Winter 1903 (II), Pl. 214: 4, 5, 7; Burr 1934, 10, Fig. 10 (Diphilos atölyesi); Mollard-Besques 1963b, Pl. 12, MYR 28a-b; Pl. 12, MA 525c-d; Pl. 13, MYR 26a-b; Pl. 13, M6, M7c-d; Pl. 14 LY 1587a; Pl. 14 MYRINA 964b; Pl. MYRINA 925c, Pl. MYRINA 672d.
[1997] Çekilmez 2017, Lev. 18-19, K.3-4 (MS 1. yy'ın 2. yarısı).
[1998] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 25, 148, 1142-1144 (Rodos? MÖ 5. yy'ın ortası).
[1999] Winter 1903 (II), Pl. 214: 1.
[2000] Atila vd. 2015, 18, Res. 16 (Tanrıça giyimli, bacaklar çapraz, sol kol destek üzerinde MÖ 1. yy).
[2001] Winter 1903 (II), Pl. 214: 3.
[2002] Winter 1903 (II), Pl. 214: 6.
[2003] Yıldız-Şakar 2017, 416-417, Kat. No. 3, Res. 6-7 (MS 2. yy'ın sonu); Tavukçu-Coşkun 2018, Lev. 1, Res. 4, Kat. No. 4 (MS 1. yy).
[2004] Tavukçu-Coşkun 2018, Lev. 1, Res. 4, Kat. No. 4 (MS 1. yy).

Katalog No: 12 **(Levha 19)**

Tip: Aphrodite Genetrix

Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3950

Kazı Env. No: STR85-A.23/332

Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 23 No'lu Mezar

Ölçüleri: Yük. 20; Gen. 6,3; Piş Del. Çapı 1,8 cm.

Hamur-Astar-Boya: Seyrek çok ince tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 2.5YR 6/8. Astar white page 7.5YR_/1 9.5/. İyi pişirilmiş.

Korunma Durumu: Eserin sağ birleşme yerinde hafif ayrılmalar, sağ kolunun altında ve üstünde küçük çatlaklar, pişirme deliğinin etrafında ise aşınmalar mevcuttur. Eserin toprak altında kalma süresince yoğun çözünebilir tuz etkisine maruz kaldığı ve erime-donma döngüsünün etkisi, var olan yüzeysel tortulanmadan çok rahat anlaşılabilmektedir. Neredeyse tüm yüzeye hakim tortu tabakası söz konusudur. Var olan bu birikimler hem boya tabakasının hem de detayların kaybolmasına, yüzeysel aşınmaya ve dayanımın azalmasına sebep olmuştur.

Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Kaide altında, içten kil eklenerek basit bir şekilde birleşmenin sağlandığı açık bir şekilde görülebilmektedir. Sonradan eklenen kil üzerinde de sanatçıya ait parmak izleri oldukça belirgindir. Dış taraftan ince bir çizgi halinde belirgin olan kalıp birleşim yeri arka tarafta gelişigüzel düzeltilmiştir. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır.

Tanımı: K.11 ile benzer pozdadır.

Referans: Yayınlanmamış

Benzer Örnekler: Myrina[2005], Tralleis[2006], Rhodos[2007], Troas[2008], Kyme[2009], Smyrna[2010], Amisos[2011], Akhisar[2012], Kocaeli Müzesi[2013].

Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 1. yy

[2005] Winter 1903 (II), Pl. 214: 4, 5, 7; Burr 1934, 10, Fig. 10 (Diphilos atölyesi); Mollard-Besques 1963b, Pl. 12, MYR 28a-b; Pl. 12, MA 525c-d; Pl. 13, MYR 26a-b; Pl. 13, M6, M7c-d; Pl. 14 LY 1587a; Pl. 14 MYRINA 964b; Pl. MYRINA 925c, Pl. MYRINA 672d.

[2006] Çekilmez 2017, Lev. 18-19, K.3-4 (MS 1. yy'ın 2. yarısı).

[2007] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 25, 148, 1142-1144 (Rodos? MÖ 5. yy'ın ortası).

[2008] Winter 1903 (II), Pl. 214: 1.

[2009] Atila vd. 2015, 18, Res. 16 (Tanrıça giyimli, bacaklar çapraz, sol kol destek üzerinde MÖ 1. yy).

[2010] Winter 1903 (II), Pl. 214: 3.

[2011] Winter 1903 (II), Pl. 214: 6.

[2012] Yıldız-Şakar 2017, 416-417, Kat. No. 3, Res. 6-7 (MS 2. yy'ın sonu); Tavukçu-Coşkun 2018, Lev. 1, Res. 4, Kat. No. 4 (MS 1. yy).

[2013] Tavukçu-Coşkun 2018, Lev. 1, Res. 4, Kat. No. 4 (MS 1. yy).

Katalog No: 13 **(Levha 19)**

Tip: Aphrodite Genetrix
Müze Env. No: Milas Müzesi, 653
Kazı Env. No: STR85-A.20/286
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 20 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 15,2; Gen. 5; Der. 2,7; Piş Del. Çapı 1,4 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun küçük ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 7/4. Astar 7.5YR_/2 9.5/. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeyinde çözünemeyen tuz tabakaları mevcuttur. Yüzeysel aşınma oldukça fazladır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. İçi dolu olan baş sonradan ayrı kalıpta yapılarak gövdeye birleştirilmiştir. . İç kısımda kalıp birleşim yeri ince bir çizgi halinde belirgindir. Arkası düz işlenmiştir. Arkada kırık olmasına rağmen yuvarlak bir deliğin var olduğu anlaşılmaktadır.
Tanımı: Figürin, kısa dörtgen kaide üzerinde giyimli olarak ayakta verilmiştir. Sağ eliyle elbisesini omuz hizasına kaldırmıştır. **K.11** ve **K.12** ile benzer pozdadır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina[2014], Tralleis[2015], Rhodos[2016], Troas[2017], Kyme[2018], Smyrna[2019], Amisos[2020], Akhisar[2021], Kocaeli Müzesi[2022].
Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 1. yy

[2014] Winter 1903 (II), Pl. 214: 4, 5, 7; Burr 1934, 10, Fig. 10 (Diphilos atölyesi); Mollard-Besques 1963b, Pl. 12, MYR 28a-b; Pl. 12, MA 525c-d; Pl. 13, MYR 26a-b; Pl. 13, M6, M7c-d; Pl. 14 LY 1587a; Pl. 14 MYRINA 964b; Pl. MYRINA 925c, Pl. MYRINA 672d.
[2015] Çekilmez 2017, Lev. 18-19, K.3-4 (MS 1. yy'ın 2. yarısı).
[2016] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 25, 148, 1142-1144 (Rodos? MÖ 5. yy'ın ortası).
[2017] Winter 1903 (II), Pl. 214: 1.
[2018] Atila vd. 2015, 18, Res. 16 (Tanrıça giyimli, bacaklar çapraz, sol kol destek üzerinde MÖ 1. yy).
[2019] Winter 1903 (II), Pl. 214: 3.
[2020] Winter 1903 (II), Pl. 214: 6.
[2021] Yıldız-Şakar 2017, 416-417, Kat. No. 3, Res. 6-7 (MS 2. yy'ın sonu); Tavukçu-Coşkun 2018, Lev. 1, Res. 4, Kat. No. 4 (MS 1. yy).
[2022] Tavukçu-Coşkun 2018, Lev. 1, Res. 4, Kat. No. 4 (MS 1. yy).

Katalog No: 14 **(Levha 20)**

Tip: Aphrodite Genetrix Varyasyon
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 291
Kazı Env. No: STR96-AM.2/1
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 2 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 23; Gen. 9; Der. 3,6; Piş Del. Çapı 2,2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun orta ve büyük tanecikli gümüş mika, yoğun küçük ve orta boyutta taşçık, seyrek şamot, kum katkılı, 2.5YR 5/6. Kaide ve pişirme deliği etrafı 2.5 YR 4/1. İyi fırınlanmış.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Arka yüzünün tamamına yakınında görülen dökülmelere bağlı olarak, sanatçının imzasına ait bazı harfler yok olmuştur. Figürin yüzeyinde kılcal boyutlu çatlaklar ve kaide kısmında yer yer yapraklanma şeklinde kabarmalar gözlense de genel olarak iyi korunmuş olduğu söylenebilir. Yüzeyde aşınmaya bağlı yer yer seviye kayıplar söz konusudur.
Teknik ve İşçilik: İki ayrı kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır.
Tanımı: Figür, giyimli, yüksek dörtgen kaide üzerinde sağ eliyle plastere dayanır şekilde ayakta ve cepheden verilmiştir. Sol bacağını hafifçe dizden bükerek öne atmış, vücut ağırlığı sağ bacak üzerinde verilmiştir. Böylece "S" çizen bir vücut hareketi ortaya çıkmıştır. Sol kol dirsekten bükülerek göğüs altında verilmiş olup elinde elma tutmaktadır. Sağ omuzda toka ile tutturulan kısa kollu, "V" şeklinde açık yakalı, ayak uçlarını açıkta bırakan bir khiton üzerine hymation giyimlidir. Elbise kıvrımları belirgindir. Hymation kuşağı döndürülerek sağ tarafta göbek üzerinden tomar şeklinde geçirilip sol kolun üzerinden arkaistik kıvrım yapısıyla zikzaklar şeklinde serbestçe ayak bileğine kadar sarkıtılmıştır. Sarkıtılan kıvrımlar derin kanallı ve doğallıktan uzaktır. Hymation altından görülen khitona ait kıvrımlar bacak arasında dikey inmektedir. Khiton ile himation arasındaki ayrım, khitonun daha ince verilmesiyle sağlanmıştır. Göğüsler khitonun kıvrımları arasında belirtilmiş ve göğüs boşluğu elbise üzerindeki "V" biçimli kıvrımlarla daha da vurgulanmıştır. İki göğüs arasında kalan bu kıvrımların işçişiği yumuşaktır. Sağ bacak altından sol baldıra giden kıvrımlar oldukça sık olup sol bacak üzerinde bacağın hareketine bağlı olarak düz yüzey yaratılmıştır. Başında oldukça yüksek bir stephane taşır. Stephane altında ortadan ikiye ayrılan dalgalı saç alnı üçgen bırakarak, her iki taraftan omuz üzerine düşürülmüştür. Genç ve ideal güzelliktedir. Başı çok hafif sola eğimlidir. Boynu kalın, el ve kollar vücuduna göre orantısızdır. El ve ayak parmakları belli edilmiş olup oldukça kabadır. Yuvarlak yüzü dolgun, çenesi yuvarlak ve tok, küçük ağzı kapalı, dudaklar etli, burnu ince-uzun, etli göz kapakları arasında gözler kısıktır. Ruhsuz bir ifade yaratılmıştır.
İmza: ΔΙ[ΟΝΥ] (Dionysios'un eseridir)
CΙΟ[Υ]
Referans: Tozkoparan 1998, 19, Res. 27; Tamsü Polat 2013, 114-115, Lev. 94a; Tamsü Polat 2017, 12, Lev. 94a.
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy

Katalog No: 15 **(Levha 21)**

Tip: Aphrodite Genetrix Varyasyon
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: STR96-AM.2/31 (09MDO4/1-T11)
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 2 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 12; Gen. 6,8; Der. 2,6 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun farklı boyutlarda gümüş mika katkılı, 7.5YR 6/4. Astar, White page 10YR/1/9/. Yüzey 5YR 6/4. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Baş haricinde gövdenin üst kısmı ve kaidenin sağ ön kısmı eksiktir.
Teknik ve İşçilik: İki ayrı kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır.
Tanımı: Parça niteliğindedir. Figür, giyimli, yüksek dörtgen kaide üzerinde sağ eliyle plastere dayanır şekilde ayakta ve cepheden verilmiştir. **K.14**, **K.16**, **K.17**, **K.18** ile benzer ikonografidedir. Sol bacağını hafifçe dizden bükerek yana atmış, ayak ucu açıkta bırakılmıştır. Vücut ağırlığı sağ bacak üzerinde verilmiş olup giyisi altından bacak belli olmaz. Sağ kalça hizasında elinde elma tutmaktadır. Khiton üzerine hymation giymiştir. Hymation kumaşı muhtemelen belden tomar şeklinde geçirilip sol kolun üzerinden yine tomar şeklinde yana açılarak arkaistik kıvrım yapısıyla zikzaklar şeklinde diz hizasına kadar serbestçe sarkıtılmıştır. Hymation altından görülen khitona ait kıvrımlar bacak arasından kalın pileler şeklinde dikey inmektedir.
Referans: Tamsü Polat 2013, 115, Lev. 95a; Tamsü Polat 2017, 12, 209, Lev. 95a.
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

Katalog No: 16 **(Levha 21)**

Tip: Aphrodite Genetrix Varyasyon
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 816
Kazı Env. No: STR98-M.62/28
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 62 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 22,2; Gen. 9; Der. 3,5; Piş Del. Çapı 2,3 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 6/4. Astar 10YR 8/1; saç 5R 3/6; elbise 5R 6/8; kaide 5GY 6/2; göz, hale ve meyve 5YR 4/1. İyi fırınlanmış.
Korunma Durumu: Kaidenin ön ve arka kısımları kırık ve eksiktir. Çözünemeyen tuz tabakaları ve kararma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Eserin yüzeyindeki boncuk şeklindeki çıkıntılar alçı kalıbı işaret etmektedir. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır.
Tanımı: Figür, giyimli, profilli dörtgen kaide üzerinde plastere dayanır şekilde ayakta ve cepheden verilmiştir. Sağ bacağını dizden bükerek geriye ve yana atmış, vücut ağırlığı sol bacak üzerinde verilmiştir. Böylece "S" çizen bir vücut hareketi ortaya çıkmıştır. Sol kol dirsekten bükülerek göğüs altında verilmiş olup elinde elma tutmaktadır. Kolsuz, "V" şeklinde açık yakalı, bir khiton üzerine hymation giyimlidir. Sağ elle destek almasından dolayı sağ omuz üzerindeki khitona ait askı omuzu açık bırakmıştır. Ancak sağ omuzun daha aşağıda durması gerekirken omuzlar aynı hizada verilmiştir. Oldukça uzun ve dökümlü bir kumaştan olan khiton yalnızca ayak uçlarını açıkta bırakarak kalın pileler halinde dik olarak aşağıya inmektedir. Hymation kuşağı döndürülerek sağ tarafta belden tomar şeklinde geçirilip sol kolun üzerinden yine tomar şeklinde yana açılarak arkaistik kıvrım yapısıyla zikzak şeklinde diz hizasına kadar serbestçe sarkıtılmıştır. Himation altından görülen khitona ait kıvrımlar bacak arasından dikey inmektedir. Sol bacak giyisi altından belli olmaz. Göğüsler khitonun kıvrımları arasında belli olup asimetrik durmaktadır. Başında yüksek bir stephane taşır. Stephane altında alnı çevreleyen saç, kulak üzerinden boyun hizasınca her iki omuz üzerine düşürülmüştür. Genç ve ideal güzelliktedir. Yüzünde hafif gülümser bir ifade yaratılmıştır. Boynu oldukça uzun ve kalın, el ve kollar vücuduna göre orantısızdır. Oval yüzü dolgun, çenesi yuvarlak, küçük ağzı kapalı, dudaklar etli, burnu ince-uzun, göz kapakları etlidir. Göz bebeği boya ile verilmiştir.
İmza: ΔΙ[ΟΝΥCΙ]ΟΥ (Dionysios'un eseridir)
Referans: Tamsü Polat 2013, 115, Lev. 94b.
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy

Katalog No: 17 **(Levha 22)**

Tip: Aphrodite Genetrix Varyasyon
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 963
Kazı Env. No: STR99-M.98/1
Buluntu Yeri: Eskihisar Nekropol Kazısı, 98 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 16,5; Gen. 6,3; Der. 2,9; Piş Del. Çapı 1,8 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek altın mika, seyrek kiremit parçacıkları katkılı, 7.5YR 6/4. Astar white page 7.5YR_/2 9/; elbise 7.5R 7/4-10YR 7/6. İyi fırınlanmış.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Eser yüzeyinde nem dengesizliğinden oluşan çatlaklar ve kalkerden kaynaklanan aşınma ve lekelenme mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Sağ tarafta ince bir çizgi halinde ki kalıp birleşim yeri özellikle başın yan tarafında oldukça belirgindir. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır.
Tanımı: Figür, giyimli, dörtgen kaide üzerinde plastere dayanır şekilde ayakta verilmiştir. Plastere dayandığı elin sadece başparmağı işlenmiş. Diğer parmaklar düz bırakılmış. Başında *stephane* bulunmaktadır. Saçlar stephanenin altından gözükmektedir. Saç ortadan ikiye ayrılarak yanlara doğru sarkmış ve omuzlar üzerine düşmüştür. Yüzü oldukça dolgun olup boyun kısmı kalındır. İç kısma giydiği khitonun üzerinde, figürün vücudunu kalça, bel ve sağ bacak hizasında saran bir hymation bulunmaktadır. Khitonun kıvrımları sağ ayağın üzerine gelen kısımda, kalın pileler halinde dik olarak aşağıya inmektedir. Khitonu örten hiymationun kıvrımı ise sağ kalça ve sağ bacaktan sol bele doğru incelerek arkayı dolanmaktadır. Diğer bir kıvrım ise sağ elin altından sol kol üzerine doğru gitmektedir. Yakası "V" şeklindedir. Sağ kol dirsekten kıvrılarak karın üzerine yapışmıştır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy

Katalog No: 18 **(Levha 22)**

Tip: Aphrodite Genetrix Varyasyon
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: STR98-AM.62/8 (09MDO1/1-T13)
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 62 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 14,5; Gen. 6,6; Der. 1,9 cm.
Hamur-Astar-Boya: ince tanecikli gümüş mika katkılı, 2,5YR 6/6. Astar White page 2,5Y_/1 9,5/; sütunçe 10R 3/4; hymation GLEY 2 5/5BG; hymation-khiton 10YR 8/8; kaide ve zemin 5YR 4/1; tüm yüzey 5Y 3/1. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğinde olan eser her yönden kırık durumdadır. Kaidenin ön kısmı, sütunçe ve kalçadan itibaren gövde alt kısmı korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır.
Tanımı: Figür makara biçimli, masif, yüksek, altta ve üstte dışa doğru simetrik olarak çıkıntı yapan ve olasılıkla eser ile aynı kalıptan çıkartılmış bir kaide üzerinde durmaktadır.
Referans: Tamsü Polat 2013, 115, Lev. 95b
Benzer Örnekler: Myrina[2023]
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

[2023] Makara biçimli kaide için bkz. Winter 1903 (II), Pl. 46, Nr. 7; Pl. 51, Nr. 8; Pl. 56, Nr. 4; PL. 57, Nr. 10; Pl. 66, Nr. 1, 6; Pl. 67, Nr. 2.

Katalog No: 19 **(Levha 23)**

Tip: Aphrodite Anadyomene
Müze Env. No: Muğla Müzesi, Etütlük
Kazı Env. No: STR86-İD.53/135
Buluntu Yeri: İğdemir Nekropolü, İD. 53 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 7,5; Gen. 8,1; Der. 2,7 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 5/4. Astar White page 2.5Y_/1 9.5/; stephane 2.5Y 8/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Bel kısmından aşağısı kırık ve eksiktir. Sol kol üzerinde yüzeysel dökülmeler ve kopmalar görülmektedir. Yüzeyinde aşınma ve çözünemeyen tuz tabakaları mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Arkası yarı işlenmiştir. Kırık olmasına rağmen yuvarlak pişirme deliğinin var olduğu anlaşılmaktadır. Tüm yüzeyde yer yer boncuk şeklinde çıkıntılar vardır. Tüm olumsuzluklara rağmen eser üzerinde kaliteli bir işçilik görülmektedir.
Tanımı: Aphrodite cephesel tasvir edilmiş olup başı hafifçe sağına doğru döndürülmüştür. Başında üç kademeli yüksek bir stephane bulunur. Stephane altından ortadan ikiye ayrılan saçlar her iki yandan omuzlar üzerinden çıplak göğüs üzerine düşürülmüştür. Yüz hatları oldukça aşınmış olmakla birlikte detaylardaki özensizlik göze çarpmaktadır. Oval dolgun yüzde alın üçgen, burun basık ve geniş, kapalı ağızda dudaklar kalındır. Kalıbın çok kullanımından kaynaklı olarak sol göz çukur şeklindedir. Aphrodite her iki kolunu dirsekten kıvırarak yukarıya doğru kaldırmış ve saçlarındaki suyu sıkarken tasvir edilmiştir. Boyunda "Venüs Halkası" denilen iki adet deri halkası ve arka yüzünde pozisyondan kaynaklı omurga çizgisi görülmektedir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina[2024], Parion[2025], Tarsus[2026], Kyme[2027], Tralleis[2028], Troas[2029], Sagalassos[2030], Erythrae[2031], Smyrna[2032], Zeugma[2033], Megara[2034], İyonya kıyıları[2035], Kertsch[2036], Pella[2037], İtalya[2038], Pompei[2039], Walters Sanat Müzesi[2040].
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy'ın sonu

[2024] Burr 1934, Pl. IV, 9; Pl. II, 6; Besques 1963, Pl. 19, MYR 1035b, MYR 37c, LY 1554d, MYR 961e, MYR 1034f; Kekule-Winter 1903, 209, 6 (Sol bacağı yanında su kabı), 7, 9.
[2025] Kasapoğlu 2012, 182, Res. 228 (Sol bacağı yanında yunus).
[2026] Goldman 1950, 212-9, 11, 13; Kekule-Winter 1903, 211, 1; Rous-Yalçın 2018, Fig. 8 (MÖ 4.-3. yy).
[2027] Kekule-Winter 1903, 209, 5.
[2028] Çekilmez 2010, 173, Fig. 3, Kat. No. 3 (MS 2. yy'ın 2. yarısı).
[2029] Tavukçu 1999, Lev. 63, Kat. No. 247 (Yarı giyimli).
[2030] Talloen vd. 2015, 5, Res. 8 (Sağ yanında su kabı, MS Geç 1.-2. yy).
[2031] Kekule-Winter 1903, 209, 3.
[2032] Kekule-Winter 1903, 209, 4; Burn-Higgins 2001, Pl. 56, 2306.
[2033] Gingras-Aylward 203, Fig. 1.
[2034] Kekule-Winter 1903, 209, 8.
[2035] Leyenaar-Plaisier 1979, 148, 1144.
[2036] Kekule-Winter 1903, 210, 8 (Sağ bacağı yanında Eros).
[2037] Lilimpaki-Akamati 1994, Pl. 44, No. 391; Lilimpaki-Akamati 2000, Pl. 39, No.3,4; Pl. 40, No. 5, 6 (Genital bölgesi açıkta, ağırlık sağ bacak üzerinde); Lilimbaki-Akamati 2011,171 (MÖ 2. yy'ın ortaları).
[2038] Kekule-Winter 1903, 213, 7, 8 (Sağ bacağı yanında Eros).
[2039] Kekule-Winter 1903, 213, 2.
[2040] Brinkerhoff 1978, Pl. XLIX (Aphrodite-Eros).

Katalog No: 20 **(Levha 24)**

Tip: Aphrodite Anadyomene
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 809
Kazı Env. No: STR98-M.62/21
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, AM. 62 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 22,2; Gen. 8,6; Piş Del. Çapı 1,7 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek orta büyüklükte taşçık katkılı, 2.5YR 5/6. Elbise 5R 6/4; kaide GLEY1 6/ 5G_/2=6/2. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Eserin yüzeyinde aşınma ve tuz tabakalarının bıraktığı izler gözlemlenmektedir. Sol kolun iç yüzeyinde küçük kopmalar ve dökülmeler mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası yarı işlenmiş olup, oval pişirme deliği vardır. Dış taraftan kalıp birleşim yeri ince bir çizgi halinde belirgindir. Elleriyle tuttuğu saçları ve omuzu arasında uzunca bir boşluk oluşturan kollarının üst kısmında, dıştan özentisiz bir şekilde birleşme yerine müdahale edildiği ve düzeltme yapılırken keskin bir alet kullanıldığı izlerden kolayca anlaşılabilmektedir.
Tanımı: Aphrodite, yarı giyimli, dörtgen kaide üzerinde ayakta cephesel olarak tasvir edilmiştir. Başı sağına ve hafifçe aşağıya doğru eğimlidir. Taşıyıcı sağ ayağı üzerinde duran gövde öne ve kendi sağına doğru hafifçe eğilmiştir. Üst ve alt gövde arasında farklılık olup üst gövde uzundur. Vücut göğüs kafesi üzerinden daraltılmış, kalça ve uyluk genişletilmiştir. Hafif öne doğru attığı sol bacağını dizden hafif kırmıştır. Figürün ince beli, sol ayağın hareketine bağlı olarak soluna doğru meyillidir. Geriye kalan ıslak saçlarındaki suyu ise bükmek suretiyle dirseğinden bükerek yukarıya kaldırdığı elleriyle sıkmaktadır. Baş kendi sağına ve aşağıya doğru dönmüştür. Belden yukarısı çıplak olup, arkada oldukça yüksek tutularak kalçayı örten manto önde yerçekimine meydan okuyacak şekilde kasıklara kadar sıyrılmış ve kadınlık uzvu üzerinde bağlanarak ağır bir kitle halinde sarkar şekildedir. Kalça ve bacaklarda gergin bir şekilde duran kalın manto kumaşı ayak bileklerine kadar uzanmaktadır. Kumaş önde ve yanda sol bacağın üstünden sağ bacağın altına doğru giden diagonal kıvrımlar şeklinde olup, önde düğümü oluşturan kumaşın ucu aşağıya doğru, diz kapağının altına kadar kırlangıçkuyruğu şeklinde uzanmaktadır. Başı üzerinde kısa bir stephane bulunmaktadır. Stephane altından ortadan ikiye ayrılan uzun, dalgalı ve gür saçlarının bir kısmı her iki yandan omuzlar üzerine düşürülmüş, bir kısmı ise arkada küçük bir topuz yapılmıştır. Portre özellikleri aşınmadan dolayı çok belirgin değildir. Yuvarlak dolgun yüzde düz alnı dar, burun ice-uzun, göz kapakları etli, kapalı ağızda dudaklar kalındır. Bakışlar hedefsiz olarak boşluğa çevrilmiş olup donuk ve ruhsuz bir ifadesi vardır.
İmza: ΑΠΟΛΛW (Apollonios'un eseridir)
NIOY
Referans: Baldıran 2003, 165, Res. 6-7; Tamsü Polat 2013, 119, Lev. 100c.
Benzer Örnekler: Myrina[2041], Parion[2042], Tarsus[2043], Kyme[2044], Tralleis[2045], Troas[2046],

[2041] Winter 1903 (II), Pl. 209: 6 (Sol bacağı yanında su kabı), 7, 9; Burr 1934, Pl. IV, 9; Pl. II, 6; Mollard-Besques 1963b, Pl. 19, MYR 1035b, MYR 37c, LY 1554d, MYR 961e, MYR 1034f.
[2042] Kasapoğlu 2012, 182, Res. 228 (sol bacağı yanında yunus).
[2043] Winter 1903 (II), Pl. 211:1; Goldman 1950, 212-9, 11, 13; Rous-Yalçın 2018, Fig. 8 (MÖ 4.-3. yy).
[2044] Winter 1903 (II), Pl. 209: 5.
[2045] Çekilmez 2010, 173, Fig. 3, Kat. No. 3 (MS 2. yy'ın 2. yarısı).
[2046] Tavukçu 1999, Lev. 63, Kat. No. 247 (Yarı giyimli).

Sagalassos[2047], Erythrae[2048], Smyrna[2049], Megara[2050], Ionia kıyıları[2051], Kertsch[2052], Pella[2053], İtalya[2054], Pompei[2055], Walters Sanat Müzesi[2056].
Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 1.yy

Katalog No: 21 **(Levha 25)**
Tip: Aphrodite Anadyomene
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3790
Kazı Env. No: STR86-A.47/7
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 47 Mezarı
Ölçüleri: Yük. 15,7; Gen. 6,3; Piş Del. Çapı 1,9 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 2.5YR 6/8. Astar White page 7.5YR_/2 9/, kaide 2.5Y 2.5/1, 2.5YR 4/3. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eserin arka üst kısmı ve kaidenin sol kısmında eksiklikler vardır. Çözünemeyen tuz tabakalarından kaynaklanan aşınma mevcuttur. Yüzünde detayların silikleştiği görülmektedir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniğinde yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz olup, oval pişirme deliği vardır. Dış taraftan kalıp birleşim yeri ince bir çizgi halinde belirgindir.
Tanımı: Aphrodite, yarı giyimli, makara biçimli yuvarlak kaide üzerinde ayakta ve cephesel olarak verilmiştir. Baş hafif sağına dönüktür. Yüz yuvarlak ve dolgundur. Portre özellikleri aşınmadan dolayı belirgin değildir. Belden yukarısı çıplak olup, alt kısmına ayakların üzerine kadar uzanan manto kumaşı, belin sol üst tarafından sağ kalça hizasına doğru inmekte olup, belin sol üst tarafından bağlanıp düğüm yapılmıştır. Düğümü oluşturan kumaşın ucu sol tarafta tomar şeklinde aşağıya doğru arkaistik kıvrımlar şeklinde uzanmakta olup kaideye değer. Ortadan ikiye ayrılan uzun ve dalgalı saçlarındaki suyu bükmek suretiyle, sağ kolu omuz hizasında, sol kolu ise bel hizasında dirseğinden bükerek yukarıya kaldırdığı elleriyle sıkmaktadır. Kontrapost duruşta sol bacak ağırlığın taşındığı pozisyondadır. Üst ve alt gövde arasında farklılık olup üst gövde uzundur. Vücut daha kalın olup göğüsler küçük ve yüksektir. Kalça ve uylukları kalın ve armut şeklindedir. Bu nitelikler, genç doğurganlık izlenimi yaratır. Kontra postta sağ bacak ağırlığın taşındığı pozisyondadır.
İmza: MIßYW (YV)?
Referans: Baldıran 1990, 211, Res. 209.
Benzer Örnekler: Myrina[2057], Parion[2058], Tarsus[2059], Kyme[2060], Tralleis[2061], Troas[2062],

[2047] Talloen vd. 2015, 5, Res.8 (Sağ yanında su kabı/MS Geç 1.-2. yy).
[2048] Winter 1903 (II), Pl. 209: 3.
[2049] Winter 1903 (II), Pl. 209: 4; Burn-Higgins 2001, Pl. 56, 2306.
[2050] Winter 1903 (II), Pl. 209: 8.
[2051] Leyenaar-Plaisier 1979, 148, 1144.
[2052] Winter 1903 (II), Pl. 210: 8 (Sağ bacağı yanında Eros).
[2053] Lilimpaki-Akamati 1994, Pl. 44, No. 391; Lilimpaki-Akamati 2000, Pl. 39, No.3,4; Pl. 40, No. 5, 6 (genital bölgesi açıkta, ağırlık sağ bacak üzerinde); Lilimbaki-Akamati 2011,171 (MÖ 2. yy'ın ortaları).
[2054] Winter 1903 (II), Pl. 213: 7, 8 (Sağ bacağı yanında Eros).
[2055] Winter 1903 (II), Pl. 213: 2.
[2056] Brinkerhoff 1978, Pl. XLIX (Aphrodite-Eros).
[2057] Winter 1903 (II), Pl. 209: 6 (Sol bacağı yanında su kabı), 7, 9; Burr 1934, Pl. IV, 9; Pl. II, 6; Mollard-Besques 1963b, Pl. 19, MYR 1035b, MYR 37c, LY 1554d, MYR 961e, MYR 1034f.
[2058] Kasapoğlu 2012, 182, Res. 228 (sol bacağı yanında yunus).
[2059] Winter 1903 (II), Pl. 211:1; Goldman 1950, 212-9, 11, 13; Rous-Yalçın 2018, Fig. 8 (MÖ 4.-3. yy).
[2060] Winter 1903 (II), Pl. 209: 5.
[2061] Çekilmez 2010, 173, Fig. 3, Kat. No. 3 (MS 2. yy'ın 2. yarısı).
[2062] Tavukçu 1999, Lev. 63, Kat. No. 247 (Yarı giyimli).

Sagalassos[2063], Erythrae[2064], Smyrna[2065], Megara[2066], Ionia kıyıları[2067], Kertsch[2068], Pella[2069], İtalya[2070], Pompei[2071], Walters Sanat Müzesi[2072].
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

Katalog No: 22 **(Levha 25)**
Tip: Aphrodite Anadyomene
Müze Env. No: Muğla Müzesi, Etütlük
Kazı Env. No: 18SKC01-03
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kuzey Cadde, 18SKC01 numaralı yapı
Ölçüleri: Yük. 5; Gen. 4,5 cm.

Hamur-Astar-Boya: İnce tanecikli gümüş mika katkılı, 2,5YR 5/6. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğindedir. Sağ kol ve gövdenin bir kısmı korunmuştur. Yüzeyinde aşınma ve çözünemeyen tuz tabakaları mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi boştur. İçi dolu kol gövde üzerine sonradan ekleme şeklindedir.
Tanımı: K.19 ile benzer pozdadır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina[2073], Parion[2074], Tarsus[2075], Kyme[2076], Tralleis[2077], Troas[2078], Sagalassos[2079], Erythrae[2080], Smyrna[2081], Megara[2082], Ionia kıyıları[2083], Kertsch[2084], Pella[2085], İtalya[2086], Pompei[2087], Walters Sanat Müzesi[2088].
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy'ın sonu

[2063] Talloen vd. 2015, 5, Res.8 (Sağ yanında su kabı/MS Geç 1.-2. yy).
[2064] Winter 1903 (II), Pl. 209: 3.
[2065] Winter 1903 (II), Pl. 209: 4; Burn-Higgins 2001, Pl. 56, 2306.
[2066] Winter 1903 (II), Pl. 209: 8.
[2067] Leyenaar-Plaisier 1979, 148, 1144.
[2068] Winter 1903 (II), Pl. 210: 8 (Sağ bacağı yanında Eros).
[2069] Lilimpaki-Akamati 1994, Pl. 44, No. 391; Lilimpaki-Akamati 2000, Pl. 39, No.3,4; Pl. 40, No. 5, 6 (genital bölgesi açıkta, ağırlık sağ bacak üzerinde); Lilimbaki-Akamati 2011,171 (MÖ 2. yy'ın ortaları).
[2070] Winter 1903 (II), Pl. 213: 7, 8 (Sağ bacağı yanında Eros).
[2071] Winter 1903 (II), Pl. 213: 2.
[2072] Brinkerhoff 1978, Pl. XLIX (Aphrodite-Eros).
[2073] Winter 1903 (II), Pl. 209: 6 (Sol bacağı yanında su kabı), 7, 9; Burr 1934, Pl. IV, 9; Pl. II, 6; Mollard-Besques 1963b, Pl. 19, MYR 1035b, MYR 37c, LY 1554d, MYR 961e, MYR 1034f.
[2074] Kasapoğlu 2012, 182, Res. 228 (sol bacağı yanında yunus).
[2075] Winter 1903 (II), Pl. 211:1; Goldman 1950, 212-9, 11, 13; Rous-Yalçın 2018, Fig. 8 (MÖ 4.-3. yy).
[2076] Winter 1903 (II), Pl. 209: 5.
[2077] Çekilmez 2010, 173, Fig. 3, Kat. No. 3 (MS 2. yy'ın 2. yarısı).
[2078] Tavukçu 1999, Lev. 63, Kat. No. 247 (Yarı giyimli).
[2079] Talloen vd. 2015, 5, Res.8 (Sağ yanında su kabı/MS Geç 1.-2. yy).
[2080] Winter 1903 (II), Pl. 209: 3.
[2081] Winter 1903 (II), Pl. 209: 4; Burn-Higgins 2001, Pl. 56, 2306.
[2082] Winter 1903 (II), Pl. 209: 8.
[2083] Leyenaar-Plaisier 1979, 148, 1144.
[2084] Winter 1903 (II), Pl. 210: 8 (Sağ bacağı yanında Eros).
[2085] Lilimpaki-Akamati 1994, Pl. 44, No. 391; Lilimpaki-Akamati 2000, Pl. 39, No.3,4; Pl. 40, No. 5, 6 (genital bölgesi açıkta, ağırlık sağ bacak üzerinde); Lilimbaki-Akamati 2011,171 (MÖ 2. yy'ın ortaları).
[2086] Winter 1903 (II), Pl. 213: 7, 8 (Sağ bacağı yanında Eros).
[2087] Winter 1903 (II), Pl. 213: 2.
[2088] Brinkerhoff 1978, Pl. XLIX (Aphrodite-Eros).

Katalog No: 23 **(Levha 25)**

Tip: Aphrodite Anadyomene Varyasyon
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 296
Kazı Env. No: STR96-AM.2/15
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 2 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 20,3; Gen. 8,7; Der. 2,7; Piş Del. Çapı 2,3 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek küçük boyutta taşçık katkılı, 5YR 5/4. Başının arkası 2.5YR 4/4; manto 7.5 YR 6/8; kaide GLEY 1 7/5G/2. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Sağ kol üzerinde yüzeysel kopmalar vardır. Arka yüzeye ait sol kolun üst kısmında alçı tamamlama yapılmıştır. Lekelenme ve kalkerden kaynaklanan aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır.
Tanımı: Aphrodite, yüksek-dörtgen kaide üzerinde ayakta ve çıplak olarak cepheden betimlenmiştir. Başında stephane taşır. Dirsekten bükerek omuz hizasına getirdiği sol eliyle hymationun bir ucunu, hafif geride ve yana açarak aşağıya indirdiği sağ eliyle de hymationun diğer ucunu tutmaktadır. Manto kumaşı, figürün arka tarafını tamamen örtmekte olup ön tarafını açıkta bırakır. Tutuşa bağlı olarak manto kıvrımları sağ bacak yanında birbirine paralel, düzenli, yatay kıvrımlar şeklindedir. Vücut ağırlığı sol bacak üzerindedir. Sağ bacak dizden hafifçe bükülerek geriye ve hafif yana açılmıştır. Vücutta belirgin bir 'S' profili oluşmuştur. Oldukça dolgun hatlara sahip olup göbek deliği belirgindir.
Referans: Tozkoparan 1998, 20, Res. 29; Tamsü Polat 2013, 118, Lev. 99a.
Benzer Örnekler: Myrina[2089], Tralleis[2090], Afyon Müzesi[2091], Parion[2092], Patara[2093], Metropolis[2094], Klaros[2095], Tarsus[2096], Makedonya[2097], Thessaloniki[2098], Korinth[2099], Panticapaeum[2100], Eleusis[2101].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın başı

[2089] Burr 1934, Pl. II, 6 (Sol bacak yanında kaz); Besques 1963, Pl. 19, MYR 36a (Sağ bacak yanında yunus).
[2090] Çekilmez 2017, Lev. 28, Kat. 18, 19 (Sol bacağı yanında kaz/kuğu).
[2091] Coşkun 2019a, 11-25, Kat. No. 1-15 (En erken tarihli Kat. No. 1 -2 MÖ 2. yy'ın 2. yarısı; Kat. No. 3 MÖ 1. yy'ın ilk yarısı; Kat. No. 4-5 MÖ 1. yy'ın ikinci yarısı; Kat. No. 6-8 MÖ 1. yy'ın sonu- MS 1. yy; Kat. No. 9-12 Roma Dönemi).
[2092] Kasapoğlu 2012, 181, Res. 227 (Sol bacağı yanında kaz/kuğu).
[2093] Işın 2007, 142, Res. Fig. 20 (Yarı giyimli, genital bölge açıkta).
[2094] Erpehlivan 2011, 15, 16, 43, Lev. 7, Kat. 13.
[2095] Gürbüzer 2012, 230, Lev. 5, Kat. No. 12 (Yarı giyimli, MÖ 4. yy).
[2096] Goldman 1950, 211-2, 3.
[2097] Leyenaar-Plaisier 1979, 40, 228 (Sağ bacak yanında yunus); Mollard-Besques 1963a, Pl. XX-1 (Sol omuzu üzerinde Eros).
[2098] Zografou 2015, K. 479; Tsimpidou-Avloniti 2017, K.533-537, 540, 541 (MS 50-100).
[2099] Winter 1903 (I), Pl. 84: 3, 4.
[2100] Ustinova 1998, Fig. 4 (Yarı giyimli, sol bacağı yanında yunus).
[2101] Winter 1903 (I), Pl. 85: 9.

Katalog No: 24 **(Levha 26)**

Tip: Aphrodite Anadyomene Varyasyon
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 303
Kazı Env. No: STR96-AM.2/32
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 2 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 14,2; Gen. 6,9; Der. 2,2 cm; Piş Del. Çapı 1,8 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek altın mika, seyrek küçük boyutta taşçık, kiremit parçacıkları katkılı, 7.5 YR 5/3. Manto 7.5 YR 3/1. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeyinde lekelenme ve kalkerden kaynaklanan aşınmalar, deformasyon ve çatlaklar vardır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, oval pişirme deliği vardır.
Tanımı: K.23 ile benzer pozdadır.
Referans: Tamsü Polat 2013, 118, Lev. 99b.
Benzer Örnekler: Myrina[2102], Tralleis[2103], Afyon Müzesi[2104], Parion[2105], Patara[2106], Metropolis[2107], Klaros[2108], Tarsus[2109], Makedonya[2110], Thessaloniki[2111], Korinth[2112], Panticapaeum[2113], Eleusis[2114].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın başı

[2102] Burr 1934, Pl. II, 6 (Sol bacak yanında kaz); Besques 1963, Pl. 19, MYR 36a (Sağ bacak yanında yunus).
[2103] Çekilmez 2017, Lev. 28, Kat. 18, 19 (Sol bacağı yanında kaz/kuğu).
[2104] Coşkun 2019a, 11-25, Kat. No. 1-15 (En erken tarihli Kat. No. 1 -2 MÖ 2. yy'ın 2. yarısı; Kat. No. 3 MÖ 1. yy'ın ilk yarısı; Kat. No. 4-5 MÖ 1. yy'ın ikinci yarısı; Kat. No. 6-8 MÖ 1. yy'ın sonu- MS 1. yy; Kat. No. 9-12 Roma Dönemi).
[2105] Kasapoğlu 2012, 181, Res. 227 (Sol bacağı yanında kaz/kuğu).
[2106] Işın 2007, 142, Res. Fig. 20 (Yarı giyimli, genital bölge açıkta).
[2107] Erpehlivan 2011, 15, 16, 43, Lev. 7, Kat. 13.
[2108] Gürbüzer 2012, 230, Lev. 5, Kat. No. 12 (Yarı giyimli, MÖ 4. yy).
[2109] Goldman 1950, 211-2, 3.
[2110] Leyenaar-Plaisier 1979, 40, 228 (Sağ bacak yanında yunus); Mollard-Besques 1963a, Pl. XX-1 (Sol omuzu üzerinde Eros).
[2111] Zografou 2015, K. 479; Tsimpidou-Avloniti 2017, K.533-537, 540, 541 (MS 50-100).
[2112] Winter 1903 (I), Pl. 84: 3, 4.
[2113] Ustinova 1998, Fig. 4 (Yarı giyimli, sol bacağı yanında yunus).
[2114] Winter 1903 (I), Pl. 85: 9.

Katalog No: 25 **(Levha 26)**

Tip: Aphrodite Anadyomene Varyasyon
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3735
Kazı Env. No: STR82
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü
Ölçüleri: Yük. 14,9; Gen. 6,5; Piş Del. Çapı 1,8 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 5YR 6/4. Astar White page 10YR_/1 9.5/. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Yüzeysel aşınma ve küçük parça kayıpları dışında oldukça iyi durumdadır. Sağlam durumdaki eserin sol kolu üzerinde delik şeklinde iki küçük kırık bulunmaktadır. Ayrıca sol omuz üzerinde tamirat izleri görülmektedir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır. Kalıbın bozulmasına bağlı olarak figürün genital bölgesi ve sol elbise kıvrımları üzerinde ince-uzun çıkıntılar vardır.
Tanımı: K.23 ile benzer pozdadır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina[2115], Tralleis[2116], Afyon Müzesi[2117], Parion[2118], Patara[2119], Metropolis[2120], Klaros[2121], Tarsus[2122], Makedonya[2123], Thessaloniki[2124], Korinth[2125], Panticapaeum[2126], Eleusis[2127].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın başı

[2115] Burr 1934, Pl. II, 6 (Sol bacak yanında kaz); Besques 1963, Pl. 19, MYR 36a (Sağ bacak yanında yunus).
[2116] Çekilmez 2017, Lev. 28, Kat. 18, 19 (Sol bacağı yanında kaz/kuğu).
[2117] Coşkun 2019a, 11-25, Kat. No. 1-15 (En erken tarihli Kat. No. 1 -2 MÖ 2. yy'ın 2. yarısı; Kat. No. 3 MÖ 1. yy'ın ilk yarısı; Kat. No. 4-5 MÖ 1. yy'ın ikinci yarısı; Kat. No. 6-8 MÖ 1. yy'ın sonu- MS 1. yy; Kat. No. 9-12 Roma Dönemi).
[2118] Kasapoğlu 2012, 181, Res. 227 (Sol bacağı yanında kaz/kuğu).
[2119] Işın 2007, 142, Res. Fig. 20 (Yarı giyimli, genital bölge açıkta).
[2120] Erpehlivan 2011, 15, 16, 43, Lev. 7, Kat. 13.
[2121] Gürbüzer 2012, 230, Lev. 5, Kat. No. 12 (Yarı giyimli, MÖ 4. yy).
[2122] Goldman 1950, 211-2, 3.
[2123] Leyenaar-Plaisier 1979, 40, 228 (Sağ bacak yanında yunus); Mollard-Besques 1963a, Pl. XX-1 (Sol omuzu üzerinde Eros).
[2124] Zografou 2015, K. 479; Tsimpidou-Avloniti 2017, K.533-537, 540, 541 (MS 50-100).
[2125] Winter 1903 (I), Pl. 84: 3, 4.
[2126] Ustinova 1998, Fig. 4 (Yarı giyimli, sol bacağı yanında yunus).
[2127] Winter 1903 (I), Pl. 85: 9.

Katalog No: 26 **(Levha 26)**

Tip: Aphrodite Anadyomene Varyasyon
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 971
Kazı Env. No: STR99-M.98/10
Buluntu Yeri: Eskihisar Nekropol Kazısı, 98 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 20,8; Gen. 8,6; Piş Del. Çapı 1,8 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, yoğun küçük ve orta büyüklükte taşçık katkılı, 2.5YR 5/6. Astar white page 9.5/; saç 5R 3/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeyindeki aşınma ve lekelenmeler dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Dış taraftan kalıp birleşim yeri gelişigüzel düzeltilmiştir. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır. Eserin yüzeyinde ve özellikle pişirme deliğinin üst kısmında boncuk şeklindeki çıkıntılar vardır.
Tanımı: K.23 ile benzer pozdadır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina[2128], Tralleis[2129], Afyon Müzesi[2130], Parion[2131], Patara[2132], Metropolis[2133], Klaros[2134], Tarsus[2135], Makedonya[2136], Thessaloniki[2137], Korinth[2138], Panticapaeum[2139], Eleusis[2140].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın başı

[2128] Burr 1934, Pl. II, 6 (Sol bacak yanında kaz); Besques 1963, Pl. 19, MYR 36a (Sağ bacak yanında yunus).
[2129] Çekilmez 2017, Lev. 28, Kat. 18, 19 (Sol bacağı yanında kaz/kuğu).
[2130] Coşkun 2019a, 11-25, Kat. No. 1-15 (En erken tarihli Kat. No. 1 -2 MÖ 2. yy'ın 2. yarısı; Kat. No. 3 MÖ 1. yy'ın ilk yarısı; Kat. No. 4-5 MÖ 1. yy'ın ikinci yarısı; Kat. No. 6-8 MÖ 1. yy'ın sonu- MS 1. yy; Kat. No. 9-12 Roma Dönemi).
[2131] Kasapoğlu 2012, 181, Res. 227 (Sol bacağı yanında kaz/kuğu).
[2132] Işın 2007, 142, Res. Fig. 20 (Yarı giyimli, genital bölge açıkta).
[2133] Erpehlivan 2011, 15, 16, 43, Lev. 7, Kat. 13.
[2134] Gürbüzer 2012, 230, Lev. 5, Kat. No. 12 (Yarı giyimli, MÖ 4. yy).
[2135] Goldman 1950, 211-2, 3.
[2136] Leyenaar-Plaisier 1979, 40, 228 (Sağ bacak yanında yunus); Mollard-Besques 1963a, Pl. XX-1 (Sol omuzu üzerinde Eros).
[2137] Zografou 2015, K. 479; Tsimpidou-Avloniti 2017, K.533-537, 540, 541 (MS 50-100).
[2138] Winter 1903 (I), Pl. 84: 3, 4.
[2139] Ustinova 1998, Fig. 4 (Yarı giyimli, sol bacağı yanında yunus).
[2140] Winter 1903 (I), Pl. 85: 9.

Katalog No: 27 **(Levha 27)**

Tip: Aphrodite Anadyomene Varyasyon
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3951
Kazı Env. No: STR85-A.23/331
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 23 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 15,8; Gen. 6,7; Piş Del. Çapı 2,1 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok ince tanecikli gümüş, seyrek altın mika, seyrek taşçık katkılı, 7.5YR 7/4. Astar White page 7.5YR_/1 9.5/. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeyde yoğun tortu tabakası mevcuttur. Tuz hareketliliği detaylarda deformasyona neden olmakla birlikte yer yer yüzeysel aşınmaların oluşmasına yol açmıştır. Yine tuz hareketliliği sebebiyle eserin dayanımının azalmış olduğu söylenebilir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır. Eserin gövde hizasındaki sol üst kısmı eksiktir. Buna bağlı olarak iç yüzeyindeki sanatçıya ait parmak izleri rahatlıkla görülmektedir.
Tanımı: K.23 ile benzer pozdadır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina[2141], Tralleis[2142], Afyon Müzesi[2143], Parion[2144], Patara[2145], Metropolis[2146], Klaros[2147], Tarsus[2148], Makedonya[2149], Thessaloniki[2150], Korinth[2151], Panticapaeum[2152], Eleusis[2153].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın başı

[2141] Burr 1934, Pl. II, 6 (Sol bacak yanında kaz); Besques 1963, Pl. 19, MYR 36a (Sağ bacak yanında yunus).
[2142] Çekilmez 2017, Lev. 28, Kat. 18, 19 (Sol bacağı yanında kaz/kuğu).
[2143] Coşkun 2019a, 11-25, Kat. No. 1-15 (En erken tarihli Kat. No. 1 -2 MÖ 2. yy'ın 2. yarısı; Kat. No. 3 MÖ 1. yy'ın ilk yarısı; Kat. No. 4-5 MÖ 1. yy'ın ikinci yarısı; Kat. No. 6-8 MÖ 1. yy'ın sonu- MS 1. yy; Kat. No. 9-12 Roma Dönemi).
[2144] Kasapoğlu 2012, 181, Res. 227 (Sol bacağı yanında kaz/kuğu).
[2145] Işın 2007, 142, Res. Fig. 20 (Yarı giyimli, genital bölge açıkta).
[2146] Erpehlivan 2011, 15, 16, 43, Lev. 7, Kat. 13.
[2147] Gürbüzer 2012, 230, Lev. 5, Kat. No. 12 (Yarı giyimli, MÖ 4. yy).
[2148] Goldman 1950, 211-2, 3.
[2149] Leyenaar-Plaisier 1979, 40, 228 (Sağ bacak yanında yunus); Mollard-Besques 1963a, Pl. XX-1 (Sol omuzu üzerinde Eros).
[2150] Zografou 2015, K. 479; Tsimpidou-Avloniti 2017, K.533-537, 540, 541 (MS 50-100).
[2151] Winter 1903 (I), Pl. 84: 3, 4.
[2152] Ustinova 1998, Fig. 4 (Yarı giyimli, sol bacağı yanında yunus).
[2153] Winter 1903 (I), Pl. 85: 9.

Katalog No: 28 **(Levha 27)**

Tip: Aphrodite Anadyomene Varyasyon
Müze Env. No: Bodrum Müzesi, 8.32.80
Kazı Env. No: STR80
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü
Ölçüleri: Yük.14,4; Gen. 6,5; Der. 2,8; Piş Del. Çapı 1,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek altın mika katkılı, 7.5 YR 7/4. Kumaş, arka yüzey 2.5 YR 5/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeyinde tahribat mevcuttur. Hamur yapısının gözenekli oluşu ve nem dengesizliği eser yüzeyinde pul pul dökülmelere yol açmıştır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, tam yuvarlak olmayan pişirme deliği vardır. İç kısımda kalıp birleşim yerleri belirgin olup kille ekleme yapılmıştır.
Tanımı: K.23 ile benzer pozdadır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina[2154], Tralleis[2155], Afyon Müzesi[2156], Parion[2157], Patara[2158], Metropolis[2159], Klaros[2160], Tarsus[2161], Makedonya[2162], Thessaloniki[2163], Korinth[2164], Panticapaeum[2165], Eleusis[2166].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın başı

[2154] Burr 1934, Pl. II, 6 (Sol bacak yanında kaz); Besques 1963, Pl. 19, MYR 36a (Sağ bacak yanında yunus).
[2155] Çekilmez 2017, Lev. 28, Kat. 18, 19 (Sol bacağı yanında kaz/kuğu).
[2156] Coşkun 2019a, 11-25, Kat. No. 1-15 (En erken tarihli Kat. No. 1 -2 MÖ 2. yy'ın 2. yarısı; Kat. No. 3 MÖ 1. yy'ın ilk yarısı; Kat. No. 4-5 MÖ 1. yy'ın ikinci yarısı; Kat. No. 6-8 MÖ 1. yy'ın sonu- MS 1. yy; Kat. No. 9-12 Roma Dönemi).
[2157] Kasapoğlu 2012, 181, Res. 227 (Sol bacağı yanında kaz/kuğu).
[2158] Işın 2007, 142, Res. Fig. 20 (Yarı giyimli, genital bölge açıkta).
[2159] Erpehlivan 2011, 15, 16, 43, Lev. 7, Kat. 13.
[2160] Gürbüzer 2012, 230, Lev. 5, Kat. No. 12 (Yarı giyimli, MÖ 4. yy).
[2161] Goldman 1950, 211-2, 3.
[2162] Leyenaar-Plaisier 1979, 40, 228 (Sağ bacak yanında yunus); Mollard-Besques 1963a, Pl. XX-1 (Sol omuzu üzerinde Eros).
[2163] Zografou 2015, K. 479; Tsimpidou-Avloniti 2017, K.533-537, 540, 541 (MS 50-100).
[2164] Winter 1903 (I), Pl. 84: 3, 4.
[2165] Ustinova 1998, Fig. 4 (Yarı giyimli, sol bacağı yanında yunus).
[2166] Winter 1903 (I), Pl. 85: 9.

Katalog No: 29 **(Levha 27)**

Tip: Aphrodite Anadyomene Varyasyon

Müze Env. No: Bodrum Müzesi, 7.32.80

Kazı Env. No: STR80

Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü

Ölçüleri: Yük. 20,9; Gen. 9,4; Der. 3,6; Piş Del. Çapı 2 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek ince ve orta tanecikli altın mika katkılı, 7.5 YR 6/4. Astar White page N-9.5/; kumaş GLEY 2 6/5PB; stephane 10 YR 7/6; tüm yüzey 2.5 YR 4/4. İyi pişirilmiş.

Korunma Durumu: Eser tümdür. Eser yüzeyinde çatlaklar mevcuttur. Yoğun gözenekli bir yapıya sahip olması tuzun yarattığı tahribatı hızlandırmıştır. Pul pul dökülmeler mevcuttur.

Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, tam yuvarlak olmayan pişirme deliği vardır. İç kısımda kalıp birleşim yeri ince bir çizgi halinde belirgindir. Yüzeyinde yer yer boncuk şeklinde çıkıntılar vardır.

Tanımı: K.23 ile benzer pozdadır.

Referans: Yayınlanmamış

Benzer Örnekler: Myrina[2167], Tralleis[2168], Afyon Müzesi[2169], Parion[2170], Patara[2171], Metropolis[2172], Klaros[2173], Tarsus[2174], Makedonya[2175], Thessaloniki[2176], Korinth[2177], Panticapaeum[2178], Eleusis[2179].

Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın başı

[2167] Burr 1934, Pl. II, 6 (Sol bacak yanında kaz); Besques 1963, Pl. 19, MYR 36a (Sağ bacak yanında yunus).
[2168] Çekilmez 2017, Lev. 28, Kat. 18, 19 (Sol bacağı yanında kaz/kuğu).
[2169] Coşkun 2019a, 11-25, Kat. No. 1-15 (En erken tarihli Kat. No. 1 -2 MÖ 2. yy'ın 2. yarısı; Kat. No. 3 MÖ 1. yy'ın ilk yarısı; Kat. No. 4-5 MÖ 1. yy'ın ikinci yarısı; Kat. No. 6-8 MÖ 1. yy'ın sonu- MS 1. yy; Kat. No. 9-12 Roma Dönemi).
[2170] Kasapoğlu 2012, 181, Res. 227 (Sol bacağı yanında kaz/kuğu).
[2171] Işın 2007, 142, Res. Fig. 20 (Yarı giyimli, genital bölge açıkta).
[2172] Erpehlivan 2011, 15, 16, 43, Lev. 7, Kat. 13.
[2173] Gürbüzer 2012, 230, Lev. 5, Kat. No. 12 (Yarı giyimli, MÖ 4. yy).
[2174] Goldman 1950, 211-2, 3.
[2175] Leyenaar-Plaisier 1979, 40, 228 (Sağ bacak yanında yunus); Mollard-Besques 1963a, Pl. XX-1 (Sol omuzu üzerinde Eros).
[2176] Zografou 2015, K. 479; Tsimpidou-Avloniti 2017, K.533-537, 540, 541 (MS 50-100).
[2177] Winter 1903 (I), Pl. 84: 3, 4.
[2178] Ustinova 1998, Fig. 4 (Yarı giyimli, sol bacağı yanında yunus).
[2179] Winter 1903 (I), Pl. 85: 9.

Katalog No: 30 **(Levha 28)**

Tip: Aphrodite Anadyomene Varyasyon
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 806
Kazı Env. No: STR98-M.62/18
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 62 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 20,7; Gen. 8,7; Der. 2,7; Piş Del. Çapı 2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok ince tanecikli gümüş mika katkılı, 2.5YR 6/6. Astar 10YR 8/1; vücut, elbise kıvrımları 5R 3/4. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça kayıpları mevcut olup başın arka tarafı eksiktir. Çözünemeyen tuz tabakalarından kaynaklanan lekelenme mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır. Eserin yüzeyinde yer yer boncuk şeklindeki çıkıntılar vardır. Kaidenin iç yüzeyinde beyaz astar ve sarı boya izleri yer yer görülebilmektedir. Başın iç yüzeyinde sanatçıya ait parmak izleri rahatlıkla görülmektedir.
Tanımı: K.23 ile benzer pozdadır.
Referans: Tamsü Polat 2013, 118-119, Lev.100a
Benzer Örnekler: Myrina[2180], Tralleis[2181], Afyon Müzesi[2182], Parion[2183], Patara[2184], Metropolis[2185], Klaros[2186], Tarsus[2187], Makedonya[2188], Thessaloniki[2189], Korinth[2190], Panticapaeum[2191], Eleusis[2192].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın başı

[2180] Burr 1934, Pl. II, 6 (Sol bacak yanında kaz); Besques 1963, Pl. 19, MYR 36a (Sağ bacak yanında yunus).
[2181] Çekilmez 2017, Lev. 28, Kat. 18, 19 (Sol bacağı yanında kaz/kuğu).
[2182] Coşkun 2019a, 11-25, Kat. No. 1-15 (En erken tarihli Kat. No. 1 -2 MÖ 2. yy'ın 2. yarısı; Kat. No. 3 MÖ 1. yy'ın ilk yarısı; Kat. No. 4-5 MÖ 1. yy'ın ikinci yarısı; Kat. No. 6-8 MÖ 1. yy'ın sonu- MS 1. yy; Kat. No. 9-12 Roma Dönemi).
[2183] Kasapoğlu 2012, 181, Res. 227 (Sol bacağı yanında kaz/kuğu).
[2184] Işın 2007, 142, Res. Fig. 20 (Yarı giyimli, genital bölge açıkta).
[2185] Erpehlivan 2011, 15, 16, 43, Lev. 7, Kat. 13.
[2186] Gürbüzer 2012, 230, Lev. 5, Kat. No. 12 (Yarı giyimli, MÖ 4. yy).
[2187] Goldman 1950, 211-2, 3.
[2188] Leyenaar-Plaisier 1979, 40, 228 (Sağ bacak yanında yunus); Mollard-Besques 1963a, Pl. XX-1 (Sol omuzu üzerinde Eros).
[2189] Zografou 2015, K. 479; Tsimpidou-Avloniti 2017, K.533-537, 540, 541 (MS 50-100).
[2190] Winter 1903 (I), Pl. 84: 3, 4.
[2191] Ustinova 1998, Fig. 4 (Yarı giyimli, sol bacağı yanında yunus).
[2192] Winter 1903 (I), Pl. 85: 9.

Katalog No: 31 **(Levha 28)**

Tip: Aphrodite Anadyomene Varyasyon
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 798
Kazı Env. No: STR98-M.62/9
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 62 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 13,6; Gen. 5,8; Piş Del. Çapı 1,8 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok ince tanecikli gümüş mika katkılı, 10R 5/6. Astar 10YR 8/1; elbise 5R 6/4; baş, yüz, sol bacak, elbisenin bir kısmı ve kaide 7.5YR 2.5/1. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yoğun miktarda çözünemeyen tuz tabakaları ve kararma mevcuttur. Organik bir malzemeyle temasından kaynaklanan sarı mumsu bir tabaka görülmektedir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır. Başı vücuduna göre orantısızdır.
Tanımı: K.23 ile benzer pozdadır. Başı vücusduna göre oldukça büyük verilmiştir.
Referans: Tamsü Polat 2013, 119, Lev.100b
Benzer Örnekler: Myrina[2193], Tralleis[2194], Afyon Müzesi[2195], Parion[2196], Patara[2197], Metropolis[2198], Klaros[2199], Tarsus[2200], Makedonya[2201], Thessaloniki[2202], Korinth[2203], Panticapaeum[2204], Eleusis[2205].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın başı

[2193] Burr 1934, Pl. II, 6 (Sol bacak yanında kaz); Besques 1963, Pl. 19, MYR 36a (Sağ bacak yanında yunus).
[2194] Çekilmez 2017, Lev. 28, Kat. 18, 19 (Sol bacağı yanında kaz/kuğu).
[2195] Coşkun 2019a, 11-25, Kat. No. 1-15 (En erken tarihli Kat. No. 1 -2 MÖ 2. yy'ın 2. yarısı; Kat. No. 3 MÖ 1. yy'ın ilk yarısı; Kat. No. 4-5 MÖ 1. yy'ın ikinci yarısı; Kat. No. 6-8 MÖ 1. yy'ın sonu- MS 1. yy; Kat. No. 9-12 Roma Dönemi).
[2196] Kasapoğlu 2012, 181, Res. 227 (Sol bacağı yanında kaz/kuğu).
[2197] Işın 2007, 142, Res. Fig. 20 (Yarı giyimli, genital bölge açıkta).
[2198] Erpehlivan 2011, 15, 16, 43, Lev. 7, Kat. 13.
[2199] Gürbüzer 2012, 230, Lev. 5, Kat. No. 12 (Yarı giyimli, MÖ 4. yy).
[2200] Goldman 1950, 211-2, 3.
[2201] Leyenaar-Plaisier 1979, 40, 228 (Sağ bacak yanında yunus); Mollard-Besques 1963a, Pl. XX-1 (Sol omuzu üzerinde Eros).
[2202] Zografou 2015, K. 479; Tsimpidou-Avloniti 2017, K.533-537, 540, 541 (MS 50-100).
[2203] Winter 1903 (I), Pl. 84: 3, 4.
[2204] Ustinova 1998, Fig. 4 (Yarı giyimli, sol bacağı yanında yunus).
[2205] Winter 1903 (I), Pl. 85: 9.

Katalog No: 32 **(Levha 29)**

Tip:

Müze Env. No: Muğla Müzesi, Etütlük

Kazı Env. No: STR85-A.44/481

Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 44 Mezarı

Ölçüleri: Yük. 19,1; Gen. 9,8; Der. 4,8 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince tanecikli gümüş mika, seyrek küçük ve orta büyüklükte taşçık katkılı, 5YR 5/6. Astar, White page 2.5Y-/1 9.5/; kayalık 5R 7/4; tüm yüzey 2.5Y 3/1. İyi pişirilmiş.

Korunma Durumu: Kollar ve kaidenin arka yüzeyi, kalçanın alt kısmına kadar eksiktir. Yüzeyinde aşınma ve çözünemeyen tuz tabakaları mevcuttur.

Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniğinde yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası işlenmiştir. Arkasının kırık olmasından dolayı iç yüzeyde sanatçıya ait parmak izleri rahatlıkla görülebilmektedir. Dolu olan baş ve kollar sonradan gövdeye eklenmiştir.

Tanımı: Açık bir alanda diz çökmüş Aphrodite banyo yaparken tasvir edilmiştir. İşlenmiş olan arka yüzeyinde, kalça ve arkada toplanan saçlar belirgindir. Başında stephane taşır. Ortadan ayrılan dalgalı açlar arkada toplanmıştır. Portre özellikleri deformasyona bağlı olarak oldukça yüzeyseldir. Oval dolgun yüzde alın üçgen, burun ince-uzun, küçük ağızda dudaklar hafif aralıklı gibidir. Dirsekten bükük kolları yukarı doğru kaldırılmıştır. Sol yanındaki su kabı ve üzerine tomar şeklinde düşürülen havlu, tanrıçanın Anadyomene pozunu anımsatmaktadır. Çömelmiş, içe kapalı, kendi yaptığı işle meşgul olma durumu betimlenmiştir. Dört cepheli yapılan figürde tam bir çömelme söz konusudur. Sol bacak 90° biraz geçmiş, dizden kıvrık olup ayak yere düz basmaktadır. Sağ üst bacağı öne ve aşağıya çekilerek yere değmektedir. Sağ ökçesi üzerine oturması ile dengesi başarılı bir şekilde sağlanabilmiştir. Gövdenin yukarısı hafif öne eğilmiş ve çok hafif olarak da sağına döndürülmüştür. Bacakların pozisyonu, vücudun öne biraz eğilmesi, başın sağa ve aşağıya doğru çevrilmiş olması, sol omuzun aşağıya düşük, sağ omuzun yukarıda oluşuna bağlı olarak bir yıkanma olayı söz konusudur. Oturmaya bağlı oluşan pramidal yapı görülür.

Referans: Baldıran 1990, 47, 209, Res. 201

Benzer Örnekler: Myrina[2206], Alexandrie[2207].

Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

[2206] Mollard-Besques 1963b, Pl.18, MYR 18a-e.

[2207] Mollard-Besques 1963a, Pl. XXX, 3 (Çömelmiş Aphrodite, başında stephane, saçındaki suyu sıkar pozisyonda, sağında su kabı).

Katalog No: 33 **(Levha 29)**

Tip: Sandaletini Çözen Aphrodite
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3903
Kazı Env. No: STR85-A.14/228
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 14 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 19,9; Gen. 8,1; Der. 4,6; Piş Del. Çapı 1,6 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 7.5YR 7/4. Astar white page 7.5YR_/1 9.5/; kazın kuyruğu 7.5YR 3/1; kazın boynu 10YR 6/6; kaide 10YR 3/1. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eros'un gövdesinin üst kısmı, başı ve kolları, Aphrodite'nin sağ bacağı diz üstünden ayak bileklerine kadar, sol bacağı ayak bileklerinden itibaren eksiktir. Nem kaybından oluşan dökülmeler dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Kırık durumda olduğundan dolayı iç yüzeyindeki doku rahatlıkla görülebilmektedir. Arka yüzeyi işlenmiş olup, Aphrodite'nin kalçası, sağ bacağı, sağ kolu bel oyuntusu ve elbise kıvrımları belirgindir. Eros ve kazın arka yüzü işlenmeden düz bırakılmıştır. Bel hizasında yuvarlak pişirme deliği vardır.
Tanımı: Figürler yüksek, dörtgen bir kaide üzerinde ayakta durmaktadır. Çıplak olarak tasvir edilmiş ve öne doğru hafif eğilmiş olan Aphrodite sağ kolunu dirsekten hafifçe kırmış ve sol bacağını dizden kırarak yukarı ve yana doğru kaldırdığı ayağından olasılıkla sanadaletini çözmektedir. Kırık olan sağ bacak yere sabit basarken, yukarıya doğru kaldırdığı sol eliyle de şalının ucundan tutmaktadır. Sol kolun verilmesi oldukça başarısızdır. Ortadan ayrılan dalgalı ve kabarık saçlar tomar şeklinde sol omuz üzerinden göğüs hizasına düşürülmüştür. Görünen sağ ayağı işlenmeden kaba bir şekilde bırakılmıştır. Aphrodite'nin sol ayağının yanında, başını yukarı doğru kaldırmış bir kaz ve onun üstünde bir çıplak çocuk olasılıkla Eros durmaktadır. Eser çok aşındığından hatlar belli olmamaktadır. Eros'un yalnızca belden aşağı kısmı görülebilmektedir. Eros kazın üzerinde ayakta durmaktadır. Eros'un taşıdığı, bel hizasında dışa doğru çıkıntı yapmış yuvarlak bir nesne bulunmaktadır. Olasılıkla eliyle tuttuğu bu nesne ayna olmalıdır ve ikonografiye uygun olarak Eros Aphrodite'ye ayna tutarken tasvir edilmiştir.
Referans: Baldıran 1990, 55, 174, Res. 206, 207
Benzer Örnekler: Tralleis[2208], Myrina[2209], Patara[2210], Smyrna[2211], Tripolis[2212], Megara[2213].
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy'ın ilk yarısı

[2208] Çekilmez 2017, Lev. 23, K.14 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[2209] Winter 1903 (II), Pl. 205, 206, 207/6, 3, 3.
[2210] Işın 2007, 35, K.13, Res. 18.
[2211] Brinkerhoff 1978, Pl. XXVI.
[2212] Winter 1903 (II), Pl. 207: 1.
[2213] Winter 1903 (II), Pl. 209: 8 (Tanrıça yarı giyimli, sol yanında çıplak Eros, kucağında kaz).

Katalog No: 34 **(Levha 30)**

Tip: Aphrodite Pandemos
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4150
Kazı Env. No: STR86-K.49/277
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü, K.49 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 39,8; Gen. 12,9; Piş Del. Çapı 2,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 5YR 6/6. Astar white page N 9.5/; şal GLEY 2 6/5B. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Ayak parmaklarında, sağ kalçası üzerinde ve dökülen elbise kıvrımlarında, sağ omuzunda ve başının arka kısmında restorasyonla alçı tamamlama yapılmış ve üzeri hamur renginden farklı bir tona boyanmıştır. Ayrıca alçı tamamlama ile Aphrodite ince plaket bir kaide üzerinde verilmiştir. Ama orijinalinde Aphrodite bir kaide üzerinde değil direkt olarak yere basmaktadır. Yüzeyde çatlaklar ve lekelenme mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Arkası işlenmiş olup bacaklar ve kalçası belli edilmiştir. Oval pişirme deliği vardır.
Tanımı: Yere dik basan ve cepheden betimlenen Aphroditenin başında *stephane* vardır. Saçlar yana ve geriye doğru taranmıştır. Yüzde durgun bir ifade vardır. Boynu ve beli oldukça kalın, kalçası büyük ve yağlıdır. Sol el muhtemelen aşağıya doğru sarkmakta olup dizinin üzerindeki şalı tutmaktadır. Sağ kol dirsekten yukarıya doğru kıvrılmış olup, eliyle kulak hizasında kırık olduğundan ne olduğu anlaşılamayan bir nesne tutmaktadır. Sağ kolu, bir sütun üzerinde ki heykelcik desteklemektedir. Bu heykelcik sağ göğsü açıkta bırakan hymation giyimlidir. Sol ayak yere dik olarak basmaktadır. Sağ ayak ise dizden kırılmış olup biraz geri çekilmiştir. Bu duruştan ötürü sol kalça dışa doğru taşmıştır. Üzerinde sadece sağ kalçasının altından, sol ayak dizinin üzerinden geçen küçük, ince bir şal vardır.
Referans: Baldıran 1990, 149-150, Res. 202, 202/a, 203.
Benzer Örnekler: Myrina[2214] ve Tanagra[2215], Priene[2216].
Tarihleme Önerisi: MS 1.-2. yy

[2214] Winter 1903 (II), Pl. 98: 6; Burr 1934, 33-34, Pl. IV, 10.
[2215] Winter 1903 (II), Pl. 95: 1; Zimmer 1994, Kat. 71 (Destek sağında, sol elinde meyve).
[2216] Rumscheid 2006, Taf. 8, 1-4; Taf. 9, 1-4; Taf. 27, 1-4; Taf. 28, 1-4 (Tanrıça çıplak, her yönden işlenmiş).

Katalog No: 35 **(Levha 30)**

Tip: Aphrodite Pandemos
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 917
Kazı Env. No: STR99-M.90/8
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 90 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük.16,5; Gen. 5,3; Der. 3,9; Piş Del. Çapı 1,9x1,9 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince tanecikli gümüş, seyrek altın mika, yoğun çeşitli büyüklükte taşçık katkılı, 5YR 6/6. Astar white page 7.5YR_/1 9/; elbise 5R 7/6; sütunçe 5R 4/6. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Pişirme deliğinin alt ve sağ kenarı korunmuş olup diğer kenarların aşınmaya bağlı olarak formu bozulmuştur. Her iki kolu bilekten itibaren eksiktir. Eserin iç ve dış yüzeyinde bozulmaya bağlı yosunumsu lekeler oluşmuştur. Yüz ve elbise detaylarında yoğun deformasyon söz konusu olup detayların silikleştiği görülmektedir. Boya tabakası korunmamış olup, çözünebilir tuzların sebep olduğu aşınma ve tahribat tüm eser yüzeyinde net şekilde görülebilmektedir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. İçi dolgu olan kollar elle şekillendirilerek sonradan eklenmiştir. Kalıp birleşim yerleri dışardan itinalı bir şekilde düzeltilmiştir. Arkası yarı işlenmiş olup başın arka tarafındaki saçın uzantısı sırtına dökülmüş ve kabartı olarak verilmiştir. Kare pişirme deliği vardır.
Tanımı: Alçak dörtgen kaide üzerinde tasvir edilen tanrıça yarı çıplaktır. Sağ bacağı üzerinde duran gövde dirseği ile figürün solundaki yüksek postamente dayanmaktadır. Sol bacak serbesttir. Oluşan bu pozla kalçanın sağ tarafı iyice belirginleşmiş ve çıplak beden "S" formu kazanmıştır. Sağ bacak dizden bükülerek yana ve geriye atılmıştır. Vücutta açıkta duran kollar dirsekten kaldırılmış durumdadır. Çıplak vücuduna hymation sarılmıştır. Desteğe dayanan sol kolun altına hymation kumaşı sıkıştırılmıştır. Sırtı örten hymation ağır bir kitle halinde sağ kalça kemiğinin üzerinden öne getirilmiştir. Kıvrım rulosu vücudun önünde, göbeğin altından bir yay çizerek sol uyluğun üzerinden aşağı sarkıtılmıştır. Arkadan kalçanın üstünden desteğe uzanarak buradan ince bir kat halinde sarkar. Buradaki düzensiz küçük kıvrımlar, bacaklarda yukarı yönelmiş içbükey derin hatlara dönüşür.
Referans: Tamsü Polat 2013, 117-118, Lev. 97b; Tamsü Polat 2017, 39, Lev. 97b.
Benzer Örnekler: Apri[2217], Klaros[2218], Myrina[2219], Atina[2220], Pella[2221], Kyme[2222], Kentoripa[2223], Kanosa[2224], Tarent[2225], Capua[2226], İtalya[2227], Thisbe[2228].
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

[2217] Şahin-Güçlü 2008, 404, Fig. 2.
[2218] Gürbüzer 2012, 229-230, Lev. 5, Kat. No. 11 (Bacaklar çapraz, MÖ 4. yy).
[2219] Burr 1934, Pl. XXXIII, 83 (Bacaklar çapraz, MÖ 1. yy); Mollard-Besques 1963b, Lev. 25, c-B 147 / e-MYR 629; Lev. 29, b-MYRINA 962/c-M14; Lev. 31, b-MYR 26.
[2220] Winter 1903 (II), Pl. 96: 8 (Solda destek şeklinde giyimli heykelcik üzerinde Eros).
[2221] Lilimpaki-Akamati 1994, Pl. 20, No. 139; Pl. 32, No. 278; Pl. 35, No. 286 (MÖ 2. yy ortası); Lilimbaki-Akamati 2011,169; Lilimpaki-Akamati 2000, Pl. 41, No. 7-8; Pl. 41, No. 9; Pl. 43, No. 10, 11 (Tanrıça yarı çıplak, destek solunda, MÖ 2. yy'ın ortası).
[2222] Atila vd. 2015, 18, Res. 16 (Tanrıça giyimli, bacaklar çapraz, MÖ 1. yy).
[2223] Winter 1903 (II), Pl. 90: 2 (Tanrıça giyimli, bacaklar çapraz).
[2224] Winter 1903 (II), Pl. 100: 1 (Tanrıça yarı giyimli, destek sağında, bacaklar çapraz).
[2225] Winter 1903 (II), Pl. 100: 2 (Tanrıça yarı giyimli, destek sağında, bacaklar çapraz). Ayrıca bkz. Besques 1986, Pl. 03, 3341a-3344f (Tanrıça yarı giyimli, destek sağında, bacaklar çapraz).
[2226] Winter 1903 (II), Pl. 100: 3 (Tanrıça yarı giyimli, destek sağında).
[2227] Winter 1903 (II), Pl. 100: 5, 7 (Tanrıça yarı giyimli, destek sağında, bacaklar çapraz). Benzer tasvirler için ayrıca bkz. Winter 1903 (II), Pl. 101: 1-8.
[2228] Winter 1903 (II), Pl. 93: 7.

Katalog No: 36 **(Levha 31)**

Tip: Aphrodite-Eros
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3792
Kazı Env. No: STR86-A.47/8
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 47 Mezarı
Ölçüleri: Yük. 13,4; Gen. 11,4; Piş Del. Çapı 2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 7.5YR 6/6. Astar white page 10YR_/2 9.5/; Eros'un teni 7.5R 5/8; kanat, ayna ve stephane 10YR 7/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Kaidenin arka tarafının bir bölümü ve plasterin üst kısmı eksiktir. Kaidenin arka kısmında restorasyonla alçı tamamlama yapılmıştır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp kullanılarak yapılmış olup içi boş, tabanı düzdür. Kaidenin altı kapalı olduğundan iç yüzeyindeki doku görülememektedir. Arkası yarı işlenmiş olup, Aphroditenin sağ kolu ve Eros'un kalçası belirgindir. Yuvarlak pişirme deliği vardır. Eros ve tuvalaet masası sonradan eklenmiştir.
Tanımı: Figürler geniş, dikdörtgen ve profilli bir kaide üzerinde ayakta verilmiştir. Aphrodite'nin sol yanında, altında kaidesi, üzerinde yarım daire şeklinde tablası bulunan ve arkadaki plastere dayanmış durumda bulunan tuvalet masası yer almaktadır. Çıplak olarak tasvir edilmiş olan Aphrodite bu tuvalet masasının hemen sağ yanında ayakta durmaktadır. Genç ve ideal güzelliktedir. Başı hafif sağa ve aşağıya doğru eğimlidir. Başında stephanesi vardır. Eğimli başta ortadan ayrılan dalgalı saçlar arkada toplanmıştır. Göğüslerin duruşundan üst gövdenin de çok hafif sağa döndürüldüğü hissedilmektedir. Kontrapost duruşta vücut ağırlığı sol bacak üzerindedir. Hafif geriye ve yana açılan sağ bacakta ayak ucu ile yere basmaktadır. Ayakların anatomik yapısı oldukça kabadır. Dirsekten kıvrılarak yukarıya kaldırdığı sol eli ile hem mantosunun bir parçasını hem de yelpazesini, aşağıda duran ve yana doğru açılmış sağ eliyle de omuzlarından aşağı sarkan mantosunun parçasını tutmaktadır. İki eliyle tuttuğu elbise yanlara doğru açılarak yere kadar inmekte, duruş biçimine göre yatay ve dikey kıvrımlar oluşturmaktadır. Aphrodite'nin sağ bacağı dizden hafifçe bükülerek geriye doğru yana açılmış, parmak ucu ile kaideye basar şekildedir. Vücudun ağırlığı ise sol ayak üzerinde olup, düz olarak kaideye basmaktadır. Esasen Aphrodite'nin ayakta durduğu yer tümsektir. Aphrodite'nin sağında ise çıplak olarak betimlenmiş Eros yer alır. Aphrodite'nin sağ eli, yanında duran Eros'un sol kanadı üzerindedir. Eros başını hafifçe sola doğru döndürerek yukarıya doğru kaldırmış, Aphrodite'ye bakmaktadır. Elinde açılıp kapanan bir ayna tutmaktadır. Eros aynanın üst kısmını sağ eliyle, alt kısmını da sol eliyle kavramıştır. Sol kol aynayı tutmak için dirsekten kıvrılarak karın üzerine yapışmıştır. Eros sağ bacağını hafifçe geriye atarak yana açmış ve dizden çok hafifçe kıvırmıştır. Sol bacağı ise ileriye doğru atılmış muhtemelen yürür vaziyettedir. Sahne büyük bir olasılıkla süslenen Aphrodite'ye ayna tutma sahnesidir ve Eros, Aphrodite'nin güzelliğini kendisine göstermek istemektedir. Portre özellikleri yüzeyseldir.
İmza: ЄKA
Referans: Baldıran 1990, 211-212, Res. 231
Benzer Örnekler: Myrina[2229], Troia[2230], Parion[2231], Smyrna[2232], Cypern[2233], Tunus[2234], Cyprus[2235].
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın ortaları

[2229] Burr 1934, 42, Pl. X, 23 (MÖ Geç 2. yy); Mollard-Besques 1963b, Pl 56, MYR 94-96; Pl. 70, MYR 97, B ° 17, MYR 1070, MYR 1071.
[2230] Miller 1991, 42, Fig. 1, Kat. 1.
[2231] Kozanlı 2015, 390, Fig. 10.
[2232] Schürmann 1989, Taf. 73, Nr. 414; Burn-Higgins 2001, Pl. 56, 2306.
[2233] Winter 1903 (II), Pl. 211: 6.
[2234] Winter 1903 (II), Pl. 211: 7.
[2235] Papantoniou vd. 2019, Fig. 1.8.

Katalog No: 37 **(Levha 32)**

Tip: Aphrodite Kourotrophos
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3787
Kazı Env. No: STR86-A.46/4
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 46 Mezarı
Ölçüleri: Yük. 22,7; Gen. 7,4; Piş Del. Çapı 1,9 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, çok seyrek ince ve orta tanecikli altın mika, seyrek taşçık katkılı, 7.5YR 7/4. Astar white page 9.5/; ten 2.5YR 7/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Çözünemeyen tuz tabakaları ve bundan kaynaklanan aşınma dışında eser oldukça iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. **K.36** no'lu figürinle aynı kalıptan çıkmıştır. Kalıp birleşim yerleri dışardan gelişi güzel düzeltilmiştir. Kaidesinin altındaki kil kalınlıkları farklıdır. Kaide altı düz bir zemin üzerinde düzeltilmiştir. Arkası yarı işlenmiş olup, buhar deliğinin alt tarafında hymation ve khiton kıvrımları belli olmaktadır. Pişirme deliği yuvarlaktır. Yüzeyindeki yer yer boncuk şeklindeki çıkıntılar alçı kalıbı işaret etmektedir.
Tanımı: Aphrodite ve sol tarafında ki Eros figürü yüksek, dörtgen bir kaide üzerinde ayakta verilmiştir. Aphrodite'nin başında yüksek bir stephane bulunmaktadır. Stephanenin altından gözüken dalgalı saç ortadan ikiye ayrılarak her iki yandan omuz üzerine düşürülmüştür. Başı vücuduna göre büyük olup vücutta proporsiyon bozukluğu vardır. Oval dolgun yüzde alın üçgen, çene yuvarlak, göz kapakları ve burun etli, kapalı ağızda dudaklar dolgundur. Boyun kısa ve geniş, omuzlar başına göre dardır. İç kısma giydiği yarım kollu, "V" yakalı khitonun üzerinde, figürün vücudunu kalça, bel ve sağ bacak hizasında saran bir hymation bulunmaktadır. Kontrapost duruşa bağlı olarak vücut ağırlığı sağ bacak üzerindedir. Sol bacak dizden bükülerek geriye ve yana atılmış, khitonu hafifçe germiştir. Kontrapost duruştan kaynaklanan esneme vücutta görülmez. Frontal tasvir edilmiştir. Khitonun kıvrımları sağ ayağın üzerine gelen kısımda, kalın pileler halinde dik olarak aşağıya inmektedir. Khitonu örten hiymationun kıvrımı ise sağ kalça ve sağ bacaktan sol bele doğru incelerek arkayı dolanır. Diğer bir kıvrım ise sağ elin altından sol kol üzerine doğru gitmektedir. Sağ bacak giyisi altında belli olmaz. Arka yüzünde görülen khiton ve hymationa ait kıvrımlar oldukça yüzeysel ve şematiktir. Khiton kıvrmları kalın pileler şeklinde düz olarak aşağı iner. Ayak uçları giyisi altından belli olmaktadır. Sağ kol dirsekten kıvrılarak karın üzerine yapışmış olup avucunun içinde bir kuş tutmaktadır. Dirsekten hafif bükülerek aşağı sarkan ve yana açılan sol eli ile Eros'un başına dokunmaktadır. Yanında duran ve çıplak olarak yapılmış Eros, başını soluna döndürerek hafifçe eğmiş, ellerini arkada bağlamış, ayaklarını ise çapraz bir biçimde üst üste getirmiştir. Eros'un arakasında kanatlarından biri görülmektedir. **K.36** ile aynı kalıptan çıkmadır.
İmza: ΔIONY[CIOY] (Dionysios'un eseridir)
Referans: Baldıran 1990, 210, Res. 194.
Benzer Örnekler: Tralleis[2236], Adana, Mersin ve Silifke Müzesi[2237], Capua[2238], Pella[2239].
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy'ın 2. yarısı

[2236] Çekilmez 2017, Lev. 28, Kat. 20 (Tanrıça sağ göğsü açıkta bırakan peplos giyimli, sağında duran çıplak Eros'un elinden tutar, sağ bacak sabit, MS 1. yy'ın 2. yarısı).
[2237] Çevirici-Coşkun 2010, 195, Fig. 6 (Demeter?-Roma Dönemi, çocuk sol bacak yanında); Fig. 19, 20 (Geç Hellenistik Dönem, çocuk sağ bacak yanında).
[2238] Besques 1986, Pl. 06-b D3356 c (MÖ 3. yy'ın sonu).
[2239] Lilimpaki-Akamati 2000, Pl. 44, No. 12, 13.

Katalog No: 38 **(Levha 33)**

Tip: Aphrodite Kourotrophos
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3788
Kazı Env. No: STR86-A.46/5
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 46 Mezarı
Ölçüleri: Yük. 23,4; Gen. 7,6; Piş Del. Çapı 2,1 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, çok seyrek orta tanecikli altın mika, seyrek taşçık katkılı, 7.5YR 7/4. Astar white page 7.5YR_/2 8.5/; saç ve Eros'un teni 7.5R 4/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeysel aşınma ve lekelenme dışında eser oldukça iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. **K.35** no'lu figürinle aynı kalıptan çıkmıştır. Kalıp birleşim yerleri dışardan gelişi güzel düzeltilmiştir. Kaidesinin altındaki kil kalınlıkları farklıdır. Kaide altı düz bir zemin üzerinde düzeltilmiştir. Arkası yarı işlenmiş olup, buhar deliğinin alt tarafında hymation ve khiton kıvrımları belli olmaktadır. Sağlam olan eserin pişirme deliği yuvarlaktır. Yüzeyindeki yer yer boncuk şeklindeki çıkıntılar alçı kalıbı işaret etmektedir.
Tanımı: K.35 ile benzer pozdadır.
İmza: ΔIONY[CIOY] (Dionysios'un eseridir)
Referans: Baldıran 1990, 210, Res. 194.
Benzer Örnekler: Tralleis[2240], Adana, Mersin ve Silifke Müzesi[2241], Capua[2242], Pella[2243].
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy'ın 2. yarısı

Katalog No: 39 **(Levha 33)**

Tip: Aphrodite-Eros
Müze Env. No: Muğla Müzesi, Etütlük
Kazı Env. No: 09MDMA-T01
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 9,8; Gen. 7,8; Der. 2,2cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika katkılı, 5YR 6/6. Kaide, soldaki figürün ayakları 5Y 3/1. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğindedir. Erosun başı ve sol omuzu, Aphrodite kırık ve eksiktir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Üst kısımda bir kumaş parçası veya bir süngerle düzeltilmiş olduğunu gösteren çizgisel doku yer almaktadır. Kalıp birleşim yerlerinde iç taraftan birleşmeyi sağlamak için sağ tarafa bir miktar kil eklenmiştir. Erosun sağ kol altı ve genital organında, sol figürün elbise kıvrımlarında boncuk şeklinde çıkıntılar mevcuttur. Arkası düz işlenmiştir.
Tanımı: Figürler yüksek, dörtgen kaide üzerinde ayakta verilmiştir. Eros, solunda giyimli olarak ayakta duran Aphrodite ile tasvir edilmiştir. Eros'un, vücudunun ön kısmı tamamen çıplak olarak tasvir edilirken, khlamys ile vücudun arka kısmını kapattığı görülür. Sağ omuz üzerinde bağlanan khlamys, ön göğüs üzerine "V" şeklini almış ve kalın verilmiştir. Eros'un bacak, kol ve gövde oranları uyumlu olup göbek deliği belli edilmiştir. Sağ kol vücuda bitişik olarak aşağıya sarkıtılmış, dirsekten büktüğü sol kol göğüs hizasında tutularak eliyle khlamysin yakasından kavramıştır. Sol bacak dizden hafif bükülerek geriye atılırken sağ bacak hafif öne atılmıştır.

[2240] Çekilmez 2017, Lev. 28, Kat. 20 (Tanrıça sağ göğsü açıkta bırakan peplos giyimli, sağında duran çıplak Eros'un elinden tutar, sağ bacak sabit, MS 1. yy'ın 2. yarısı).
[2241] Çevirici-Coşkun 2010, 195, Fig. 6 (Demeter?-Roma Dönemi, çocuk sol bacak yanında); Fig. 19, 20 (Geç Hellenistik Dönem, çocuk sağ bacak yanında).
[2242] Besques 1986, Pl. 06-b D3356 c (MÖ 3. yy'ın sonu).
[2243] Lilimpaki-Akamati 2000, Pl. 44, No. 12, 13.

Duruşa bağlı olarak üst gövde çok hafif sağa yatıktır. Khlamysin kalın arkaistik kıvrımları sağ yanda, el altından itibaren görülmekte olup yere kadar uzanır. Kumaş kıvırmları şematik bir yapı sergiler. Eros'un solunda bilek ve ayakları gözüken Aphrodite'nin sol bacağı sağ bacağına göre bir adım öndedir. Ayak uçlarını açıkta bırakan hymation giyimli olduğu bellidir. Bacakları arasındaki elbise kıvrımları derin kanallar şeklinde olup Geç Hellenistik Dönem özelliği gösterir. Ayak parmakları işlenmeden kaba bir şekilde bırakılmıştır.
İmza: ΑΠ[ΟΛΛΩ]ΝΙΟΥ (Apollonios'un eseridir)
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

Katalog No: 40 **(Levha 33)**
Tip: Kayalık Üzerinde Oturan Aphrodite
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3789
Kazı Env. No: STR86-A.47/6
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 47 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 6,7; Gen. 5,2 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince tanecikli gümüş mika, seyrek orta büyüklükte taşçık katkılı, 5YR 7/6. Astar white page N/9.5/. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Başı omuzdan, ayakları kalçadan itibaren eksiktir. Eser yüzeyinde kalker tabakaları ve siyah noktalanmalar vardır mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boştur. İçi dolu kollar muhtemelen elle şekillendirilerek gövdeye sonradan eklenmiştir. Birleşme yerleri belirgindir. Arkası düz işlenmiş olup, pişirme deliği yoktur. Pişirme muhtemelen eserin alt kısmının açık bırakılmasıyla sağlanmıştır. Tüm iç yüzeyde sanatçının parmak izleri rahatlıkla görülebilmektedir.
Tanımı: Çıplak olarak tasvir edilmiş Aphrodite figürüdür. Muhtemelen bir yerde oturmuş ve gövdesi sola doğru dönmüştür. Sağ kol hafifçe açılarak dirsekten kıvrılmış, sol kol düz olarak aşağı ve yana açılmıştır. Kalçalarının üzerindeki kumaş kıvrımlarından bacaklarını saran bir mantonun bulunduğu anlaşılmaktadır. Mantonun diğer ucu sol omuz üzerinden göğüs üzerine düşürülmüştür. Kumaş katları kalın ve şematik yapıdadır.
Referans: Baldıran 1990, 46, 211, Res. 208b
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

Katalog No: 41 **(Levha 34)**

Tip: Aphrodite Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3700
Kazı Env. No: STR82/57-60
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropol 3. Grup B-1 Mezarı
Ölçüleri: Yük. 5; Gen. 3,7; Der. 3,7 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 7.5YR 7/4. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Arkası işlenmiştir.
Tanımı: Baş sağa eğimlidir. Başın ortasından her iki tarafa ayrılan dalgalı, hareketli ve uzun olan saç bukleleri, büyük teller halinde fırçalanarak, ensede simit şeklinde toplanarak düğümlenmiştir. Arkaya doğru taranan saç bukleleri kulakların üst kısımlarını örtecek biçimde ve alın üzerindeki buklelere nazaran daha kabarık, daha belirgin ve daha dalgalı vurgulanmıştır. Başında ensiz saç bandı bulunur. Bant yanlara taranan saçların altında kalmıştır. Banttan dolayı saçın orta kısmı basık şekil almış, arka kısmı daha kabarık ve hacimli bir görünüm kazanmıştır. Oval dolgun yüzde üçgen alın yapısı, uzaklara, hedefsiz olarak bir boşluğa yönlendirilmiş iri gözler, etli göz kapakları, temiz bir yüz ve yüz ifadesi, yumuşak kısa burun, düz ağız, ince uzun boynuyla idealize yüz hatlarına sahiptir. Boynunda tek deri halkası bulunmaktadır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Halikarnassos[2244], Smyrna[2245], Priene[2246], Troia[2247], Küçük Asya?[2248], Samos[2249].
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

Katalog No: 42 **(Levha 34)**

Tip: Aphrodite Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 03BS05-PT09
Buluntu Yeri: Börükçü Sondaj
Ölçüleri: Yük. 4,6; Gen. 3,2; Der. 3,3 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 6/6. Astar, White page 2.5Y-/1 9.5/; stephane 2.5Y 8/8; 5YR 4/1 İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Arkası işlenmiştir.
Tanımı: Baş küçük boyutlarına karşın çok özenli bir çalışma örneğidir. Yüzün geniş hatları olgun bir kadını işaret etmektedir. Baş hafif sağa eğimlidir. Başın ortasından her iki tarafa ayrılan saçlar, büyük teller halinde fırçalanarak, ensede toplanmıştır. Boynunun iki yanından kulak altına kadar uzanan perçemler inmektedir. Başında süslü, yüksek bir diadem taşır. İki kademeli diademin uçları zikzak şeklinde süslüdür. İdealize yüz hatlarına sahiptir. Oval yüzde alın üçgen, kabarık kaşların altında gözler derin, göz kapakları etli, kısa burun yumuşak, küçük aralıklı ağız düz, boyun ince uzundur. Kalın göz kapakları ve aralıklı ağzı ile duygu yüklüdür. Boynunda tek deri halkası bulunmaktadır. Saç modeli **K.41** ile benzer.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Troia[2250], İtalya[2251].
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy'ın sonu-MS 1. yy'ın başı

[2244] Burn-Higgins 2001, Pl. 92, 2563, 2566.
[2245] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 62, 65, Kat. 376, 377 (Baş soluna eğimli), 404.
[2246] Rumscheid 2006, Taf. 72-73, 1-2, Kat. Nr. 179.
[2247] Thompson 1963, Pl. XLV, 207 (Baş soluna eğimli).
[2248] Schmidt 1994, Taf. 36, 189.
[2249] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45, Kat. 265.
[2250] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 137, 1067.
[2251] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 193, 1511.

Katalog No: 43 **(Levha 34)**

Tip: Aphrodite Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1398
Kazı Env. No: 01TN-T1
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/Naos
Ölçüleri: Yük. 4,5; Gen. 3,1; Der. 2,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 6/6. Hale 7.5YR_/1 9.5/; boyun 5YR 8/4; saç 5R 4/4. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Eser yüzeyinde lokal olarak görülen çözünemeyen tuz tabakaları, nem kaybından kaynaklanan çatlaklar mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Arkası işlenmemiştir.
Tanımı: Baş cephedendir. Saçlar ortadan ikiye ayrılmış ve omuz üzerinden yanlara düşürülmüştür.
Başında yüksek bir stephane taşır. Başın ortasından her iki tarafa ayrılan dalgalı saçlar arkada toplanmış ve boynun her iki yanından omuz üzerine düşürülmüştür. Oval yüzü dolgun, alnı üçgen, göz kapakları etli, gözler kısık verilmiştir. Uzun boynu yüzüne göre kalın olup boyun bileziği belirgindir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

Katalog No: 44 **(Levha 34)**

Tip: Stephaneli Aphrodite Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09MDO1/1-T02
Buluntu Yeri: Karakuyu Mevki
Ölçüleri: Yük. 4,5; Gen. 2,5; Der. 1,7 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 7,5R 6/4. Stephane 7,5YR 7/8. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Arka yüzey kırık ve eksiktir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boştur. İç yüzeyde parmak izleri mevcuttur. Arkası işlenmemiştir.
Tanımı: Başı cephedendir. Saçlar ortadan ikiye ayrılmış, arka tarafa doğru dalgalı bir şekilde taranmıştır. Başında yüksek bir stephane taşır. Yuvarlak, dolgun bir yüz yapısı ve etli göz kapaklarına sahiptir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Metropolis[2252]
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy

[2252] Erpehlivan 2011, 15, 16, 43, Lev. 7, Kat. 13.

Katalog No: 45 **(Levha 34)**

Tip: Stephaneli Aphrodite Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: STR96-AM.2/32 (09MDO4-1-T12)
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 2 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 3,7; Gen. 2,1; Der. 2,3 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun farklı boyutlarda gümüş mika katkılı, 7.5YR 7/4. Astar 10YR/1/9/. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser kırık olup baş kısmı korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Arkası işlenmemiştir.
Tanımı: K.44 ile benzer pozdadır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy

Katalog No: 46 **(Levha 34)**
(Levha 1)

Tip: Stephaneli Aphrodite Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09MDO4/1-T21
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 5,4; Gen. 3; Der. 3,1 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun farklı boyutlarda gümüş mika, kireç, taşçık katkılı, 7.5YR 7/4. Astar 10YR/1/9/. Stephane 10YR 7/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış içi boştur. Arkası işlenmemiştir.
Tanımı: K.44 ile benzer pozdadır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy

Katalog No: 47 **(Levha 35)**

Tip: Ana Tanrıça/Kybele
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 05BS09-T01
Buluntu Yeri: Börükçü Mevki/05BS09 No'lu Sondaj Alanı
Ölçüleri: Yük. 9; Gen.11 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek ince tanecikli altın mika, seyrek çeşitli büyüklüklerde taşçık katkılı, 5YR 6/6. Astar White page 7,5 YR/1 9,5/; arka 7,5 R 3/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Gövde alt yarısı eksiktir. Üst gövde ve typanon korunan kısımlardır. Polosun sağ üst köşesinde küçük kopmalar mevcuttur. Yüzeysel aşınmalar dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmıştır. Baş kısmı ve tambur ayrı kalıplarda yapılmış ve sonradan gövde üzerine eklenmiştir.
Tanımı: Tanrıça kanatlı bir taht üzerinde oturmaktadır. Oturduğu tahtın arkalığı omuzlarının arkasından görülür. Sol omuzunda birleşik yapılmış bir typanon bulunmaktadır. Muhtemelen bir phiale bulunan sağ eli eksik olup diğer tüm detaylar aşınmadan dolayı çok yüzeyseldir. Başında geniş ve alçak bir polos taşır. Saçlar polos bulunan başı kitle halinde çevreler ve her iki taraftan omuzuna dökülür. Yüz oldukça uzun verilmiştir.
Referans: Yayınlanmamış

Benzer Örnekler: Metropolis[2253], Aigai[2254], Ephesos[2255], Assos[2256], Priene[2257], Troia[2258], Ordu/Kurul Kalesi[2259], Mamurt Kalesi[2260] Pergamon[2261], Ereğli Müzesi[2262], Daskyleion[2263], Cyprus[2264], Atina[2265], Yunanistan/Vergina[2266], Yunanistan/Demetrias[2267], Bulgaristan[2268], Pella[2269], Palatinus[2270].
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

Katalog No: 48 **(Levha 35)**
Tip: Kybele
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 04BDA1-PT20
Buluntu Yeri: Börükçü Mevki/Dokuma Atölyesi, 04BDA1 No'lu Sondaj Alanı
Ölçüleri: Yük. 7,1; Gen. 4 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 7/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Sağ kol omuz altından, sol kol dirsekten, gövde altı kalçadan itibaren eksiktir. Yüzeysel aşınmalar dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine döküm tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Arkası işlenmiş olup saç kıvrımları, topuzu, sol kol ve elbise kıvrımları belirgindir.
Tanımı: Kybele ayakta ve cepheden verilmiştir. Üzerine kalınca bir kumaştan "V" yakalı peplos üzerine hymation giyimlidir. Hymationun bir ucu polosun üzerinden geçirilerek figürün sırtını ve omuzlarını kapatmaktadır. Diğer ucu sol omuzdan dikey şekilde aşağı indirilmiş, sağ tarafta belden, döndürülmeden düz tomar şeklinde geçirilip sol kolun üzerinden aşağı düşürülmüştür Örtünün ön kenarı başın her iki yanından omuz üzerine düşürülmüş, arka kenarları her iki yan boyunca uzanmaktadır. Göbek üzerinde iç içe yarımay şeklinde kıvrımlar oluşmuştur. Polos altında ortadan ikiye ayrılan düz taranmış oldukça kabarık olan saç, kulakları kapatarak ense üzerinde yuvarlak topuz yapılmıştır. Başın arkasında topuza doğru giden saç kıvrımları belirgindir. Oval dolgun yüzde alın üçgen, etli göz kapakları şişmiş şekilde kabarık, burun kökü ve büyük burun geniş ve basık, düz ağızda aralıklı dudaklar şişmiş derecede etli ve kalındır. Çene üzerinde çukur şeklinde gamzesi bulunur.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Afyonkarahisar Müzesi[2271]
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

[2253] Meriç 2013, 119-121, 252-253, Lev. 101-103/TK 2, TK 6, TK 7, TK 20 (Erken tip MÖ 340 öncesi).
[2254] Dereboylu 2012, Lev. 15, 16 (MÖ 2. yy'ın 2. yarısı).
[2255] Soykal 1993, Fig. 1-4.
[2256] Tolun 2009, 44, Res. 1; Tolun 2015, 376, Fig. 1.
[2257] Nankov 2007, Fig. 6, 9; Rumscheid 2006, Kat.10, Taf. 4.1.
[2258] Thompson 1963, Pl. VIII, 16; Pl. VII, 17, 18; Pl. IX, 21; Pl. XIII, 44 (MÖ 3.-1. yy aralığı).
[2259] Şenyurt 2017, 138, Res. 11.
[2260] Nohlen-Radt 1978, Taf. 35. Kybele figürin başları için ayrıca bkz. Taf. 26-27.
[2261] Erol 2008, 181, Fig. 13a-b (Hellenistik Dönem, kanatlı taht, kule biçimli polos); Japp-Schwarzer 2015, Abb. 28, 29, 43.
[2262] Baldıran 1993, Res. 1-10.
[2263] Çevirici 1998, Lev. 1, Kat. No. 1-16.
[2264] Karageorghis vd. 2016, 179-180, Kat. 304-305, (MÖ 400-310).
[2265] Nankov 2007, Fig. 7.
[2266] Nankov 2007, Fig. 4.
[2267] Nankov 2007, Fig. 11.
[2268] Nankov 2007, 47, Fig. 1, 15 (Varna).
[2269] Nankov 2007, Fig. 5.
[2270] Erol 2008, Fig. 14 (MÖ 2. yy).
[2271] Ayakta duran yüksek poloslu Kybele tasviri için bkz. Coşkun 2019b, Kat. No. 25 (MÖ 1. yy).

Katalog No: 49 **(Levha 35)**

Tip: Kybele Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1411
Kazı Env. No: 01TN-T28
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos, 1,64 cm.
Ölçüleri: Yük. 3,2; Gen. 3; Der. 1,7 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 7.5YR 7/6. Astar White page 7.5YR_1 9.5/; saç 5R 4/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyinde yoğun kalker tabakaları ve yüzeysel aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. İç bükey olan başın arka kısmı düz bırakılmıştır. Taç ve küpeler baş üzerine sonradan ekleme şeklindedir.
Tanımı: Kybele başı cephedendir. Çok yüksek olmayan beş boğumlu, kuleli bir taç taşır. Ortadan ayrılarak başın iki yanına taranan saçlar alına üçgen bir form kazandırmıştır. Yüz detayları yüzeyseldir. Kulaklarında yuvarlak küpeleri bulunmaktadır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Limyra[2272], Metropolis[2273], Ordu/Kurul Kalesi[2274], Pergamon[2275], Vergina[2276], Pella[2277], Varna[2278].
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

Katalog No: 50 **(Levha 35)**

Tip: Kybele Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1415
Kazı Env. No: 01TN-T34
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos
Ölçüleri: Yük. 4,9; Gen. 3,5; Der. 2,1 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek altın mika, seyrek taşçık katkılı, 5YR 6/6. Astar White page N 9.5/; saç 7.5YR 3/1; polos 5R 4/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyinde yoğun kalker tabakaları ve yüzeysel aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. İç bükey olan başın arka kısmı düz bırakılmıştır. Taç ve küpeler baş üzerine sonradan ekleme şeklindedir.
Tanımı: Kybele başı cephedendir. Çok yüksek olmayan beş boğumlu, kuleli bir taç taşır. Ortadan ayrılarak başın iki yanına taranan saçlar alına üçgen bir form kazandırmıştır. Yüzü dolgun olup, detaylar belli yerlerde yüzeyseldir. Göz bebekleri hafif belirgindir. Kulaklarında yuvarlak küpeleri bulunmaktadır
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Limyra[2279], Metropolis[2280], Ordu/Kurul Kalesi[2281], Pergamon[2282], Vergina[2283], Pella[2284], Varna[2285].

[2272] Zhuber-Okrog 1990, 5: TK.28 (Antalya Müzesi).
[2273] Meriç 2013, 122, 254-255, Lev. 103-104, TK16, TK34, TK35, TK36.
[2274] Şenyurt 2017, 138, Res. 11.
[2275] Japp-Schwarzer 2015, Abb. 28, 29, 43 (MÖ 2. yy'ın ilk yarısı).
[2276] Nankov 2007, 51, Fig. 4.
[2277] Nankov 2007, 51, Fig. 5.
[2278] Nankov 2007, 55, Fig. 15.
[2279] Zhuber-Okrog 1990, 5: TK.28 (Antalya Müzesi).
[2280] Meriç 2013, 122, 254-255, Lev. 103-104, TK16, TK34, TK35, TK36.
[2281] Şenyurt 2017, 138, Res. 11.
[2282] Japp-Schwarzer 2015, Abb. 28, 29, 43 (MÖ 2. yy'ın ilk yarısı).
[2283] Nankov 2007, 51, Fig. 4.
[2284] Nankov 2007, 51, Fig. 5.
[2285] Nankov 2007, 55, Fig. 15.

Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

Katalog No: 51 **(Levha 35)**

Tip: Kybele Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1418
Kazı Env. No: 01TN-T38
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos, 1,65 cm.
Ölçüleri: Yük. 4,4; Gen. 1,9; Der. 2,6 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince tanecikli gümüş mika katkılı, 7.5YR 6/4. Astar White page N 9.5/; polos 5R 4/8; başörtüsü 5R 7/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyinde yoğun kalker tabakaları ve yüzeysel aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Başın arka kısmı düz bırakılmıştır.
Tanımı: Kybele başı cephedendir. Alın çevresini dolanan saç boynun her iki yanına doğru uzanmıştır. Muhtemelen başın üzerini bir örtü kapatmaktadır. Örtü başın arkasına doğru uzanmaktadır. Başın üzerinde ise daire şeklinde içi dolu bir polos vardır. Yüz oldukça dolgun olup ağız ve dudak detayları belirgin değildir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Assos[2286], Pergamon[2287], Troia[2288], Priene[2289].
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

Katalog No: 52 **(Levha 35)**

Tip: Kybele Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1403
Kazı Env. No: 01TN-T8
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos
Ölçüleri: Yük. 3,6; Gen. 1,8; Der. 1,7 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika, seyrek küçük boyutta taşçık katkılı, 2.5YR 6/6. Astar White page 10YR_/1 9.5/; yüz, boyun 7.5R 7/3; saç, polos 5R 5/8- 2.5Y 2.5/1. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeysel aşınmalar dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İçi dolgu şeklinde olup arka kısmı işlenmeden düz bırakılmıştır. Boyun altında gövdeye birleşmeyi sağlayan kısa çentikler yer alır.
Tanımı: Kybele başı cephedendir. Yüksek silindir polos, üstte genişleyerek dışa doğru çıkıntı yapar. Polosun altında görülen dalgalı saçlar, ortadan ikiye ayrılıp geriye doğru taranmış ve boynun her iki yanından omuz üzerine düşürülmüştür. Saç kıvrımları çentiklerle verilmiştir. Oval kemikli yüzde, dar alnı yuvarlak, portre özellikleri yüzeyseldir.
Referans: Tırpan 2012, Kat. 22, Fig. 22.
Benzer Örnekler: Tralleis[2290], Troia[2291].
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

[2286] Çelikel 2008, Res. 8, 9, 13, 18/ Kat. No. 1, 2, 4, 8 (Hellenistik).
[2287] Japp-Schwarzer 2015, Abb. 28, 29, 43 (MÖ 2. yy'ın ilk yarısı).
[2288] Thompson 1963, Pl. XII, 46-47.
[2289] Rumscheid 2006, Taf. 4, 1- Kat. Nr. 10 (Yüksek polos).
[2290] Saraçoğlu 2010, 486, Fig. 3 (Alçak polos).
[2291] Thompson 1963, Pl. XI, 34, 37, 38.

Katalog No: 53 **(Levha 35)**

Tip: Tykhe
Müze Env. No: Muğla Müzesi, Etütlük
Kazı Env. No: STR98-M.48B (09MDO1/1-T16)
Buluntu Yeri: Akdağ Mevki (Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu)
Ölçüleri: Yük. 10,5; Gen. 6,4; Der. 2,6; Piş Del. Çapı 1,9 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 7.5YR 6/4. Astar White page 2.5Y_/1 9.5/; başın arkası 2.5YR 7/8, tüm yüzey 5Y 3/1. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Ön yüz göğüs altından, arka yüz pişirme deliğinin altından itibaren eksiktir. Yüzü fazla tahrip olmuş olup dökülmeler mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boştur. İçi dolu polos baş üzerine sonradan birleştirilmiştir. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır.
Tanımı: Cepheden betimlenmiştir. Başında yüksek bir kalathos (çanak) taşır. "V" yakalı khiton giyimlidir. Sağ kol üzerinde elbisenin kısa toplandığını gösteren beş sıra çavuş motifi şeklinde süsleme mevcuttur. Göğse inen "V" şeklinde elbise kıvrımları mevcuttur. Sol koluyla muhtemelen bir cornicopia taşır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina[2292], Metroplis[2293], Troas[2294], Smyrna[2295], Ionia kıyıları[2296].
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

Katalog No: 54 **(Levha 35)**

Tip: Poloslu Tanrıça
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: STR85-KS.17/136 **(**09MDO4/1-T05)
Buluntu Yeri: Kabasakız Mevki, KS. 17 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 13,6; Gen. 4,6; Der. 3,7 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, farklı boyutlarda taşçık, kireç katkılı, 2.5YR 4/8. Astar White page 10YR/1/9/. Yüzey 2.5YR 5/6. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Kaidesi ve pişirme deliği kırıktır. Ancak korunan küçük bir kısmından pişirme deliğinin yeri belli olmaktadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniğinde yapılmış olup içi boştur. Arka yüz işlenmeden düz bırakılmıştır. Pişirme deliği kalça hizasında yapılmıştır.
Tanımı: Figürin cepheden frontal olarak tasvir edilmiştir. "V" yakalı peplos giyimlidir**.** Kollarını dirsekten kıvırarak göğsüne götürdüğü iki eliyle bir nesne (çiçek, krotalon vs.) tutmaktadır. Sol bacak sabit olup sağ bacak dizden kıvrılarak geriye atılmıştır. Başında alçak geniş apoptygmalı bir polos taşır. Saçlar polosun altından detaylandırılmadan verilmiş ve omuz üzerine düşürülmüştür. Ortadan ayrılan saçların biçimi alnı üçgen yapmıştır. Yuvarlak dolgun yüzde aşınmadan dolayı stilistik özellikleri belirgin değildir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Assos[2297], Yeri Bilinmiyor[2298].
Tarihleme Önerisi: MÖ 3. yy

[2292] Winter 1903 (II), Pl. 171: 3.
[2293] Erpehlivan 2011, Lev. 19, Kat. 62 (MS 1. yy'ın sonu-2. yy'ın başı).
[2294] Tavukçu 1999, Lev. 23, Kat. No. 92 (MÖ 2. yy'ın 2. yarısı).
[2295] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 150, 1156; Pl. 162, 1244.
[2296] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 150, 1156, 1158; Pl. 162, 1244.
[2297] Tolun 2009, 49, Res. 17; Tolun 2015, 377, Fig. 17 (Protom, elinde krotalon taşır).
[2298] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 31, 185.

Katalog No: 55 **(Levha 35)**

Tip: Poloslu Tanrı Başı/Apollon?
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1423
Kazı Env. No: 01TN-T47
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos, 1,63 cm.
Ölçüleri: Yük. 3,1; Gen. 2; Der. 2,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek altın mika katkılı, 2.5YR 6/6. Astar White page N 9.5/; yüz 2.5YR 8/4; polos arkası, ense 5R 6/4; tüm yüzde 7.5YR 2.5/1. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, baş kısmı korunmuştur. Yüzeyinde yoğun kalker tabakaları ve yüzeysel aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur.
Tanımı: Yüksek-geniş poloslu tanrı başı cephedendir. Saçlar alnın etrafında kulakları örtecek şekilde detaysız, kalın bir bant şeklinde stilize edilmiştir. Oval yüzde alın üçgen, burun uzun ve büyük, çene dolgun, küçük ağızda dudaklar kalın, gözler derinde verilmiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Klaros[2299], Metropolis[2300].
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

Katalog No: 56 **(Levha 35)**

Tip: Poloslu Tanrıça Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1420
Kazı Env. No: 01TN-T41
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos, 1,65 cm.
Ölçüleri: Yük. 3,6; Gen. 2,4; Der. 3 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek altın mika katkılı, 5YR 6/6. Astar White page 10YR_/1 9.5/; baş, ense 5R 4/2. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyinde yoğun kalker tabakaları ve yüzeysel aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Stephane ve topuz baş üzerine sonradan ekleme şeklindedir.
Tanımı: Cepheden betimlenen tanrıça başı hafif sağa yatıktır. Başın etrafını dolanan ay şeklinde bir stephanesi vardır. Ortadan ikiye ayrılan dalgalı saç, kulakları kapatarak başın orta kısmında yuvarlak topuz yapılmıştır. Portre özellikler, yüzeyseldir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

[2299] Gürbüzer 2012, Lev. 42, Kat. No. 362-389 (Lyralı Apollun başı-MÖ 4. yy).
[2300] Meriç 2013, Lev. 103, TK19-TK24 (Kybele).

Katalog No: 57 **(Levha 36)**

Tip: Poloslu Tanrıça Başı/Kybele?
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09MDO4/1-T17
Buluntu Yeri: -
Ölçüleri: Yük. 4,6; Gen. 2,8; Der. 2,8 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince boyutta gümüş mika, 5YR 7/4. Astar 2.5YR 3/2. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup baş kısmı korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile üretilmiş olup içi boştur.
Tanımı: Tanrıça başı cephedendir. Başında yüksek-geniş bir polos taşır. Polosun altında başı çevreleyen yüksek, üzeri çukur nokta bezeklerle süslü kalın, simit şeklinde bir çelenk bulunur. Çelengin altından çıkan kütlesel saçlar, ortadan ikiye ayrılarak alnı üçgen yapmıştır. Saç kıvrımları düzgün bir şekilde verilmiş olup bir tutamı kulak üzerinden geçirilerek omuz üzerine düşürülmüş, geri kalanı ensede topuz yapılmıştır. Kulaklarında yuvarlak kabartma şeklinde küpeleri bulunmaktadır. Yüz hatları belirgin olup yuvarlak etli göz kapakları arasında korunan sağ göz, kapanır derecede oldukça kısık verilmiştir. Yüzüne göre büyük ve geniş olan ağzında dudaklar hafif aralıklı gibidir. Burun kökü oldukça kalın olup çenesinde gamzesi bulunur.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

Katalog No: 58 **(Levha 36)**

Tip: Zeus Panamaros
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 2014/29A
Kazı Env. No: 13TKS01-T01
Buluntu Yeri: Stratonikeia Tapınak Kuzey Sondaj 1
Ölçüleri: Yük. 11,2; Gen. 10,7 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta büyüklükte gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 5YR 6/6. Astar 2.5YR 5/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğindedir. Atın kalça ve gövdesinin bir kısmı korunmuş olup ayakları, boyun ve baş kısmı kırık ve eksiktir.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp ile ön cephe olarak üretilmiştir.
Tanımı: Zeus Panamaros'un at üstündeki kabartmalı betiminde, Zeus Panamaros sağ yandan ¾ profilden verilmiş olup figür tam görülmektedir. Üzerinde sağ omuzdan büyük bir broşla tutturulmuş, sağ üst kolu açıkta bırakan bir khylamys/lacerna taşır. Kısa bir tunik ve dar pantolon giyimli olup, görünen sağ ayağında bileğe kadar uzanan bir bot bulunmaktadır. Sağ kol dirsekten hafif bükülerek sağ bacak üzerindedir. Sağ elin parmakları işlenmeden düz bırakılmıştır. Elbise kıvrımları oldukça derin kanallıdır. Hayvan postu şeklinde bir eğer kullanılmıştır. Eğeri kayışlarla bağlanmıştır. Tanrı Zeus' un sakallı ve yaşlı bir görünümü vardır. Zeus'un ¾ profilden verilmesinden dolayı, sola göre daha detaylı işlenen yüzde kaş kalın verilmiş, göz pınarları derine indirilmiş ve elmacık kemikleri çıkık yapılmıştır. Açılan sert kanallarla saçta Zeus'a özgü dalgalı saç tipi yaratılmaya çalışılmıştır. Ayrıca saç ortadan ayrılmış ve Anastole yapılmıştır. Başında bandı bulunur. Bant saçı bastırmış ve basık bir görünüm vermiştir. Bundan dolayı bandın dışında kalan saçlar önde kabarık bir görünüm alarak, düz ve yüksekçe olan alın üzerinde çevrelenmiştir. Sakal yüzü çevirmiş ve her iki taraftan saçla birleşmiştir. Sakalda da yine derin kanallarla dalgalı ve kıvırcık bir görünüm verilmeye çalışılmıştır. Ağız çevresinde aşağıya doğru sarkan gür bıyıklarının altında çok küçük bir ağzı ve ince dudakları vardır. Ayrıca küçük ve dar olan dudakları hafif aralıklı verilen Zeus'un bıyıkları da yine sakalla birleşmektedir.
Referans: Söğüt 2019, 284, Res. 275.
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy

Katalog No: 59 **(Levha 36)**
Tip: Zeus Başı?
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 01TN-T18
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos
Ölçüleri: Yük. 5,1; Gen. 5,2; Der. 4,9 cm.
Hamur-Astar-Boya: Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren başın, burun dâhil olmak üzere alt kısmı korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: İçi dolgu şeklindedir.
Tanımı: Başı cephedendir. Bıyıklı ve kısa sakallı betimlenmiş olup, detayları oldukça yüzeyseldir. Alt dudak kısmen belli olmaktadır. Uzun yüzde ince-uzun burunludur. Burun kenarındaki çukurluklardan yaşlı biri olduğu anlaşılabilmektedir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

Katalog No: 60 **(Levha 37)**
Tip: Farnese Heraklesi
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3915
Kazı Env. No: STR85-KS.9/105
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü, KS. 9 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 13,6; Gen. 5,9; Piş Del. Çapı 1,6 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun orta ve büyük tanecikli gümüş mika, yoğun çeşitli büyüklüklerde taşçık katkılı, 5YR 6/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Kaidesi kırık ve eksiktir. Duruş bir kaidenin varlığını gerekli kılar. Ayakta duramayan esere alçı tümleme yöntemiyle ince, dörtgen bir kaide yapılmıştır. Eser yüzeyindeki aşınma dışında oldukça iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yapılmıştır. İki kalıp arada neredeyse boşluk kalmayacak şekilde birleştirilmiş olup içi dolu gibi gözükmektedir. Eser restore edilirken kaidenin altının kapatılmış olması yapım tekniğini incelememize engel teşkil etmiştir. Serbest bir heykelcik olarak çalışılmış figürün arka kısmının bir bölümü işlenmiş olup kalça, bacak ve kollar belirgindir. Tam yuvarlak olmayan pişirme deliği vardır. İçerden dışa doğru açılan pişirme deliğinin kenarları dışa taşkın olup gelişigüzel yapılmıştır. Yüzeyinde yer yer boncuk şeklinde çıkıntılar mevcuttur. Düzgün olmayan bir kalıptan çıkmıştır.
Tanımı: Detaylı plastik yapısıyla ön plana çıkan figür, çıplak ve ayakta betimlenmiş olup vücut ağırlığı sabit olan sağ ayak üzerindedir. Sol ayak ise bir adım öne doğru serbestçe uzatılmıştır. Sağ el arkada bel hizasına doğru kıvrılan kolla birlikte, avuç içi dışarı bakacak şekilde tasvir edilmiştir. Sol kolu ise dayanmış olduğu sopası üzerinden aşağıya doğru salınmış, dinlenir vaziyette gösterilmiştir. Aslan postu da koltuğunun altındaki sopasına asılı bir şekilde aşağı sarkar şekildedir. Baş sola doğru çevrilmiş ve gözler aşağıya doğru bir noktaya yönlendirilmiştir. Başın yana düşüşünde hafif bir yorgunluk hali göze çarpmaktadır. Herakles'in başını saran bandın sağ omuz üzerine düşen kısmı hafifçe belirgindir. Figürün banttan sıyrılarak alnına dökülen kısa ve kıvrımlı saçları, başın üzerinde ve arkasında oldukça basit bir şekilde çalışılmıştır. Dalgalı ve gür sakalı simetrik iki kütleye ayrılmıştır. Ağzın çevresinde kalın bir bıyık ve sakalın kalın dökümleri vardır. Oval yüzde, badem şeklindeki gözleri açık, göz kapakları etli, burnu uzun ve geniş, ağzı küçük-kapalı, boynu kısa, omuzları dik ve güçlüdür. Kahramanın gücü boyun ve kabarık kol kaslarıyla ortaya konmaktadır. Göğüs kasları şişiktir. Diz kapakları ve bacağın alt kısmındaki kaslar belirgin işlenişe sahiptir.
Referans: Baldıran 1990, 119, Res. 215
Benzer Örnekler: Tarsus[2301], İonia kıyıları[2302]
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy

[2301]Rous-Yalçın 2018, 15, Fig. 20-21.
[2302] Benzer baş detayı için bkz. Leyenaar-Plaisier 1979, Lev. 175, Nr. 1353.

Katalog No: 61 **(Levha 37)**

Tip: Farnese Heraklesi/Alt Gövde Parçası
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3701
Kazı Env. No: STR82-61
Buluntu Yeri: Kabasakız Mevki, Nekropol 3. Grup B-1 Mezarı
Ölçüleri: Yük. 7,6; Gen. 4; Der. 1,1 cm.
Hamur-Astar-Boya: Seyrek çok ince tanecikli gümüş mika katkılı, 10R 5/6. Astar White page 10YR_/2 9.5/; kalça 5R 5/8. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğindedir. Ön yüzü tamamen eksik olup, arka yüzünde kalça ve ayak bileği arasında kalan bölüm korunmuştur. Eser yüzeyinde yer yer çatlamalar ve oyuklanmalar gözlemlenmiştir. Ayrıca diz arkasında muhtemelen bir darbe sonucu yüzeyden atma şeklinde kayıp söz konusudur.
Teknik ve İşçilik: Tek parça kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmıştır. Parça olmasından dolayı, kalıbın içerisine yumuşak kıvamdaki kil basıldıktan sonra yumuşak bir kumaş parçası veya bir süngerle düzeltilmiş olduğunu üstten aşağı doğru inen çizgisel dokudan anlamaktayız. Arkası işlenmiş olup kalça ve bacaklar belirgindir.
Tanımı: Parça niteliğindeki eser Heraklesin arka yüzünün gövde altına aittir. **K.57** ile benzer pozdadır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy

Katalog No: 62 **(Levha 37)**

Tip: Farnese Heraklesi/Aslan Postu Parçası
Müze Env. No: -
Kazı Env. No: Etütlük
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazıevi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 4; Gen. 2,3; Der. 2,2 cm.
Hamur-Astar-Boya: İnce tanecikli gümüş mika katkılı, 2,5YR 6/4. Yele 10YR 7/6. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğindedir. Posta ait aslan başı korunagelmiştir.
Teknik ve İşçilik: İki kalıp üretimi olup içi boştur.
Tanımı: Parça niteliğindeki eser Heraklesin lobutundan sarkan aslan postuna aittir. **K.60** ile benzer ikonografidedir. Kafatası ile yüz kas yapısı güçlü ve Plastik verilmiştir. Alın üstünde alın başlangıcından burun köküne dikey olarak uzanan kafatası çukuru belirgin olarak gösterilmiş ve yele düzenlemesinin başlangıç noktasını belirlemiştir. Kafatası çukurundan iki yana doğru yumru şeklindeki şişkin kaslar ve kaş kemiği oldukça güçlü verilmiştir. Elmacık kemiği, yayvan göz çukuru ve göz pınarı belirgin olup göz kapakları şişkin olarak verilmiştir. Aslanın ağzı kapalı olarak tasvir edilmiştir. Burun çizigisi belirgin olup geniş, yayvan ve basıktır. Yelesi gürdür. Alnın gerisinden başlayan yeleye ait perçemler çok düzgün olmayan bir sırayla uca doğru sivrilen alev hüzmesi şeklinde sık bir dizilim gösterir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

Katalog No: 63 **(Levha 37)**

Tip: Albertini Heraklesi Tipi

Müze Env. No: Bodrum Müzesi, 3.19.82

Kazı Env. No: STR82-55

Buluntu Yeri: Kabasakız Mevki, Nekropol 3. Grup B-1 Mezarı

Ölçüleri: Yük. 16,9; Gen. 6,2; Der. 2,8; Piş Del. Çapı 2,2 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun çok ince tanecikli gümüş mika katkılı, 2.5 YR 6/6. Astar White page N 9.5/; lobut 7.5 YR 8/6; yüz ve vücut 10 R 5/8; aslan postu 7.5 YR-7/8. İyi pişirilmiş.

Korunma Durumu: Eser kırıktır ve parça kayıpları vardır. Kaidenin ön alt kısmında ve arkasının tamamında alçı ile tümleme yapılmış ve bu alanlar hamur renginden farklı bir tona boyanmıştır. Yanlış tamamlamadan dolayı kaide üçgen bir form kazanmıştır. Ayrıca sol üst bacağın üzerinde ve bacak arasında yine alçı tümleme yapılmıştır. Arka yüzey, pişirme deliğinin altından itibaren aşağıya kadar eksiktir. Ayrıca ön tarafta iki bacak arası ile sol bacağın üstünden başlayıp sol kolun dirseğine kadar olan kısım kırık ve eksiktir. Eser yüzeyinde kılcal çatlaklar ve tuza bağlı deformasyon mevcuttur. Yer yer kalın tuz tabakalarına rastlanmıştır.

Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Başı, sonradan ayrı kalıpta yapılarak gövde ile birleştirilmiştir. Başının üzerindeki bant ve bu banttan omuzlara düşen kurdeleler sonradan elde yapılarak eklenmiştir. Arkadan birleştirilen bant üzerinde sanatçıya ait parmak izleri belirgindir. Arka yüzü kırık olduğundan dolayı iç yüzeyindeki doku rahatlıkla görülebilmektedir. Sanatçıya ait parmak izleri tüm iç yüzeyde belirgindir. Yüzeyinde yer yer boncuk şeklinde çıkıntılar vardır. Kırık olmasına rağmen yuvarlak bir deliğin var olduğu anlaşılmaktadır.

Tanımı: Herakles, dörtgen kaide üzerinde verilmiştir. Ayakta durur şekilde cepheden işlenen Herakles çıplak olarak betimlenmiştir. Baş sola doğru çevrilmiş ve gözler aşağıya doğru bir noktaya yönlendirilmiştir. Herakles'in başını saran bandın sağ omuz üzerine düşen kısmı korunmuştur. Figürün kısa ve dalgalı saçları, banttan sıyrılarak alnına dökülmüştür. Çatalla ayrılan saçlar alnın etrafını saran bukleler şeklinde düzenlenmiştir. Çatal kısmında gerçek bir anastole görülmez. Alnın ortasını çevreleyen bukleler dışında diğer bukleler belirgin olmayıp detay işçiliği azdır. Alın geniş ve basık işlenmiş olup alın kırışıklıkları iki çizgi halinde belirgindir. Kaşlar kalın ve çatık şekilde verilmiştir. Yüzeyi aşındığı için gözlerin detay işçiliği belirgin olmayıp gözler sarkıktır. Burun kökü kalın olup yüzüne göre yayvan ve basıktır. Ağız küçük olup dudaklar hafif aralıklı verilmiştir. Sakalları kısa ve gür işlenmiştir. Bıyık ile birleşen kütlevi sakalı kabarık ve karışık şekilde çene altına kadar devam etmektedir. Sakalın altında boyun kısa ve kalın verilmiştir. Boyun kırışıklıkları dikey çizgiler şeklinde boyun çevresince oldukça belirgindir. Vücudun üst kısmı dik dururken, bacaklar vücudun soluna kaykılmıştır. Yaşını almış bir görünümde olup yüzündeki yorgunluk hali hemen göze çarpmaktadır. Vücut ağırlığı sağ ayak üzerindedir. Sol bacak serbest biçimli dizden hafifçe kıvrılarak bir adım öne ve yana doğru atılmıştır. Sağ kolu vücuttan açılmış, dirsekten hafif kıvrılarak, eliyle yere dayadığı lobutunu/sopa kavramış adeta ondan destek almaktadır. Uca doğru genişleyen lobutun tutamak yeri iki boğum şeklinde profilli olarak verilmiştir. Sol alt kolu noksan olmasına rağmen dirsek kısmındaki dönüş yerinden ileri uzattığı bellidir. Sol alt kol üzerine atılan aslan postu kolun her iki yanından aşağı sarkmıştır. Postun detaylı işlendiği korunan kısımlardan belli olmaktadır. Vücudun üst kısmı hafif üçgen formludur. Göğüsler belirgin verilirken, göğüs kafesinin alt sınırı ve bacaklar, çok plastik verilmemiştir. Karın adaleleri yumuşak geçişlerle betimlenmiştir. Çok belirgin olmayan göbek deliği yuvarlak bir çukur olarak gösterilmiştir. Cinsel organı ana hatlarıyla işlenmiştir.

Referans: Baldıran 1990, 55, 160-161, Res. 232-233.

Benzer Örnekler: Tralleis[2303], Myrina[2304], Smyrna[2305], Priene[2306], Elaiussa Sebaste[2307], Patara[2308], Tarsus[2309], Pergamon[2310], Sicilya/Naxos[2311], Mısır[2312], İtalya[2313].
Tarihleme Önerisi: MS 117-138 (Hadrian Dönemi).

Katalog No: 64 **(Levha 38)**

Tip: Tanrı Başı (Herakles?)
Müze Env. No: Bodrum Müzesi, 5.19.82
Kazı Env. No: STR82-57
Buluntu Yeri: Kabasakız Mevki, Nekropol 3. Grup B-1 Mezarı
Ölçüleri: Yük. 6,7; Gen. 5; Der. 4,8 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince tanecikli gümüş mika katkılı, 7.5 YR 5/4. Astar White page 7.5 YR-/2-8.5/; baş ve sakal 10 YR 7/8. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyinde yoğun miktarda tahribat mevcuttur. Eserin yüzeyinde hamur yapısından kaynaklanan kılcal çatlaklar ve kopmalar görülmektedir. Bu kopmalar eser yüzeyindeki süsleme ve detayları yok edecek duruma gelmiştir. Az miktarda çözünemeyen tuz tabaları mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yapılmış olup İçi doludur.
Tanımı: Bir tanrıya ait olduğu düşünülen figürin başı, gür dalgalar halinde saç ve sakala sahiptir. Saçlar alnı bir simit şeklinde çevreler. Başında kalın bir bant bulunmaktadır. Alt ve üst göz kapakları ince çizgilerle verilmiştir. Alnı dar, gözler asimetriktir. Gözbebekleri işlenmemiştir. Burun düz olup ideal biçimdedir. Bıyıkları aşağıya doğru inerek sakala karışır. Sakal fazla işlenmemiştir. Sol kulak üzerinde yer alan delik bir objenin aplik edildiğini gösterir.
Referans: Baldıran 1990, 161, Res. 244-245.
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy

Katalog No: 65 **(Levha 38)**

Tip: Kayalık Üzerinde Eros
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4023
Kazı Env. No: STR85-A.44/474
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 44 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 16,1; Gen. 6,7; Piş Del. Çapı 1,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 6/6. Kayalık, göbek deliği, göğüs uçları, omuz, yüz, başlık ve dudak 7.5R 3/8. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Sağ kanatta, kayalığın arka alt kısmında ve boyun etrafında alçı ile tümlemesi yapılmıştır. Sol kanat eksiktir. Yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Dış taraftan kalıp birleşim yeri gelişigüzel düzeltilmiştir. Arkası yarı işlenmiş olup kollar ve bel oyuntusu belirgindir. Yüzeyinde yer yer boncuk şeklinde çıkıntılar vardır.
Tanımı: Eros, altı oval şeklinde bir kayanın üzerine dayanmış çıplak olarak durmaktadır. Kelebek

[2303] Çekilmez 2013, 201-207, Fig. 1-4 (Geç Hellenistik).
[2304] Mollard-Besques 1963b, Pl. 105, b-MYR 202; Pottier vd. 1988, XVIII (MÖ 2. yy'ın sonu).
[2305] Winter 1903 (II), Pl. 380: Nr. 3.
[2306] Işın 2007, 66; Rumscheid 2006, Lev. 128 1-3 Kat. No. 292 (MÖ 2. yy). Ayrıca bkz. Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 140, 1076.
[2307] Ferrazoli 2015, 396, 398, Fig. 5.
[2308] Işın 2007, 64, 152, Res./Fig. 39 K. 34 (MS 25-50).
[2309] Goldman 1937, 285, Fig. 48; Goldman 1950, 329-330, Kat. No. 151, Fig. 225 (MÖ 4. yy).
[2310] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 135, 1046.
[2311] Uhlenbrock 2002, 336, Fig. 13a-13b (Geç 5. yy).
[2312] Breccia 1930, Tav. XX, 2, 7. Ayrıca bkz. Schürmann 1989, Taf. 85, Nr. 461.
[2313] Winter 1903 (II), Pl. 378: Nr. 8.

şeklindeki kanatlarıyla tasvir edilmiştir. Sol bacağı kayalığa basarken, dizden kıvırdığı sağ bacağını yukarıda tutarak kayalığa desteklemiştir. Gövde sağa doğru hafif meyillidir. Göğüs ve göğüs uçları, göbek deliği, kasıkları ve cinsel organı belirgindir. Boynu çok kısa tutulmuştur. Kolları iki yana serbest şekilde bırakılmıştır. Her iki eliyle yuvarlak bir nesne tutmaktadır. Başının üzerinde saçı topuz şeklinde olup enseye kadar uzanmaktadır. Simit şeklinde, üzeri yivli kalın bir çelenkle taçlandırılmıştır. Çelenk altından çıkan saçlar dar-yuvarlak alın üzerinde kabarık perçemler şeklindedir. Dalgalı saç tutamları her iki yandan omuz üzerine düşürülmüştür. Yüzünde gülümser bir ifade hakimdir. Yüz aşağıya doğru daralmakta olup üçgen bir formdadır. Göz kapakları çok etli olup gözler kısık verilmiştir. Burun düz olup, yüzün şekline uygundur. Hareketli dudaklar etli olup hafif aralıklıdır.
Referans: Baldıran 1990, 47, 207, Res. 211
Benzer Örnekler: Troas[2314]
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

Katalog No: 66 **(Levha 38)**
Tip: Kayalık Üzerinde Eros
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: STR98 M.80/3 (09MDO1-1-T11)
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 80 No'lu Mezar (Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu)
Ölçüleri: Yük. 7,8; Gen. 7,6; Der. 3,2 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 2,5YR 6/6. Astar, White page 2,5Y_/1 9,5/. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Gövde, bilekten itibaren sağ kol, diz altından itibaren sağ bacak ve kanatlar korunmuş olup diğer yerler eksiktir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Başparmak hariç her iki el parmakları belirgin değildir. Arkası yarı işlenmiş olup kollar ve bel oyuntusu belirgindir. Sol dirsek yanında boncuk şeklinde çıkıntılar vardır.
Tanımı: K.65 ile aynı pozdadır.
Referans: Tamsü Polat 2013, 120, Lev.101b; Tamsü Polat 2017, 37, Lev. 101b.
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

[2314] Benzer taç ve saç modeli için bkz. Tavukçu 1999, Lev. 29, Kat. No: 115 (Eros ve Psyke, MÖ 1. yy ortası sonrası), 116 (MÖ 1. yy'ın 3. çeyreği).

Katalog No: 67 **(Levha 39)**
Tip: Kayalık Üzerinde Eros
Müze Env. No: -
Kazı Env. No: Etütlük
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazıevi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 6,2; Gen. 6,6; Der. 3,6 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 7/6. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğindedir. Eros'un dayandığı kayalık kısmı korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır.
Tanımı: K.65 ile benzerdir.
Referans: Baldıran 1990, 47, 207, Res. 211
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy. 2. yarısı

Katalog No: 68 **(Levha 39)**
Tip: Sadaklı Ephep Pozunda Eros
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 905
Kazı Env. No: STR99-M.89/3
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 89 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 25,7; Gen. 9,9; Piş Del. Çapı 2,1 cm.

Hamur-Astar-Boya: İnce tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 7.5YR 7/4. Astar White page 7.5 YR_/1 9.5/; çelenk, elbise 5R 4/6; dudak, elbise 5R 6/8; kanatlar, saç bandı GLEY 2 5/10B; sadak 2.5Y 7/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Alçı ile tümleme yapılmıştır. Boya tabakasında yapraklanmalar ve buna bağlı dökülmeler söz konusu olup, çözünebilir tuzların sebep olduğu bu etkinin yine eser bünyesinde kılcal çatlakların ve aşınmaların oluşmasına da neden olduğu tespit edilmiştir. Özellikle baş ve kanat kısımlarında bu tahribat net şekilde görülmektedir. Eser yüzeyinde yoğun miktarda çözünemeyen tuz tabakaları, yüzeysel deformasyon ve çatlaklar mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İki ayrı kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boştur. *Strophion*, sonradan elde yapılarak başın üzerine tek bir yerden, arka ortadan birleştirilmiştir. Ayrıca içi dolu baş, kanatlar ve ayaklarda sonradan eklemedir. Ayaklar ön kalıba ayrı kil parçasıyla ekleme yapılarak birleştirilmiştir. Alt kısımdan eklenen kil parçacıkları ve kenarlarda görülen parmak izleri ise parmakla müdahale edildiğinin işaretidir.
Tanımı: Sağ omuzda uçları yuvarlak bir broşla tutturulan, vücudu ayak bileklerine kadar saran ephaptis giyimlidir. Simit şeklinde sade bir çemberle taçlandırılmıştır. Baş çok hafif sağa çekiktir. Yüzü farklı olarak daha üçgenimsidir. Küçük badem gözler kısık işlenmiştir. Düz burun kanatlarda etlidir. Küçük, dar ve etlice olan dudakları hafif aralıklı verilmiştir. Alın kalın saç perçemleriyle çevrelenmiştir. Yaka açıklığı boynun altında hafif yayvan "V" biçimindedir. Sol kol mantonun içinden mantoyu gerecek şekilde dirsekten kıvrılarak sol göğüs üzerinde duran ve eliyle sırtında duran sadağın kayışından tutmaktadır. Bu şekliyle elbiseyi sol göğüs hizasında germektedir. Sağ kol aşağıya doğru sarkık vaziyette dururken elbisenin sağdan gelen ucu sağ kola sarıldıktan sonra aşağıya çok fazla yanlara açılmadan zikzak şeklinde dökülür. Etek uçları düz verilmiştir. Belden üstü dik ve hareketsizdir. Sol ayak hafif yana açılmış ve bacak dizden hafifçe bükülmüştür. Bu bükülmeden dolayı kalça sağa doğru hafifçe dışarı çıkmıştır. Ayak bilekten itibaren açık bir vaziyette olup çıplak olarak zemine basmaktadır. Sırtında çapraz vaziyette bir sadak bulunmaktadır. Sadağın alt ucu sol kol altından dışarı çıkmıştır. Sağ omuz arkasından çıkan kısmı eksiktir. Ayrıca sade, elle şekillendirilmiş, çok büyük olmayan kanatlar omuz arkasından görülmektedir. Elbisenin sol el ile göğüs hizasında gerilmesinden dolayı, kıvrımlar sol el ile karın hizasında toplanmıştır. Ayrıca sağ ayak üzerinden dökülen kıvrımlar sol ayak üzerine doğru yatay bir şekilde inmektedir.

Referans: Tamsü Polat 2013, 120, Lev.102a; Tamsü Polat 2017, 38, Lev.102a.
Benzer Örnekler: Phokaia[2315], Myrina[2316], Güney İtalya[2317].
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy'ın ortası ve sonrası

Katalog No: 69 **(Levha 39)**
Tip: Eros-Psykhe
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09MDO4-1-T30
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 15,7; Gen. 10; Der. 3,6; Piş Del. Çapı 1,8 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun gümüş mika, kireç, küçük boyutta taşçık katkılı, 7.5YR 6/4. Astar 10YR/1/9/. Sütunçe 7.5YR 4/8; sütunçe üzeri 7.5YR 6/8; omuz 10R4/6; orta pişirilmiş.

Korunma Durumu: Gövdenin ön üst kısmı ve başı eksiktir. Yüzeyinde aşınma ve çözünemeyen tuz tabakaları mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İki ayrı kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Arkası işlenmeden düz bırakılmıştır. Pişirme deliği yuvarlaktır. Kanat kalıbın içindedir.
Tanımı: Çok yüksek olmayan dörtgen kaide üzerinde Eros, kanatlı ve çıplak olarak verilmiştir. Gövdenin ağırlığı kalçadan dışa doğru çıkıntı yapan sağ bacak tarafından taşınırken, sol bacak serbest bırakılarak hafifçe yana ve öne doğru açılmıştır. Himayesine aldığı Psykhe sol tarafındadır. Sağ omuzda küçük kavisli bir kanat belirir. Ensede saç uç kısımları belirgindir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Antandros[2318], Tripolis[2319], Manisa Akhisar Müzesi[2320], Thessaloniki[2321], Parion[2322], Kyzikos[2323], Mısır/Kaharayeb[2324].
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

Katalog No: 70 **(Levha 40)**
Tip: Eros-Asker
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3737
Kazı Env. No: STR82
Buluntu Yeri: Eskihisar Nekropol Kazısı Yüzey Buluntusu
Ölçüleri: Yük. 12; Gen. 5,9; Piş Del. Çapı 2,6 cm.
Hamur-Astar-Boya: İnce ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 2.5YR 6/6. Astar White page N 9.5/; sadak, grotesk 5R 5/6; vücut 2.5YR 6/8. Orta pişirilmiş.

Korunma Durumu: Bilekten itibaren ayakları kırık olup kaidenin olup olmadığı belli değildir. Yüzeyinde deformasyon ve renk değişimleri mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Kanatlar sonradan ayrı kalıpta yapılarak gövde üzerine arka yanlardan birleştirilmiştir. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır. Yüzeyinde yer yer boncuk şeklinde çıkıntılar mevcuttur.
Tanımı: Eros-asker kompozisyonunun tasvir edildiği örnekte Eros cepheden ve çıplaktır. Her iki omuz dışına sonradan eklenen kelebek kanatları açıktır. Sırtında, vücudunun arka bölümünü

[2315] Froehner 1881, 20-21, Pl. 6.
[2316] Mollard-Besques 1963b, 46, Pl. 55, MYR78e.
[2317] Ammerman 2002, 162, Kat. 1887 (Paestum).
[2318] Yıldırım 2009a, 52, (MÖ 2. yy, oturan Eros-Psyche).
[2319] Duman 2017, 134, Fig. 23 (MS 3. yy).
[2320] Yıldız-Şakar 2017, 414-415, Kat. 1, Res. 1-4 (MÖ 1. yy).
[2321] Tsimpidou-Avloniti 2017, Kat. 485 (MS 50-100).
[2322] Tavukçu 2006, 351, Kat. No. 30, Lev. 26, Res. 64-65 (MÖ Geç 1. yy- MS Erken 1. yy); Kasapoğlu 2012, 186, Res. 233.
[2323] Koçhan 2018, 30, Kat. No. 12, Res. 16 (MS 2. yy).
[2324] Mollard-Besques 1963a, 97-98, Pl. XXX-1 (Mısır repertuarının Yunan kopyası).

kaplayan bir pelerin taşımaktadır. Vücudu tamamen çıplak bırakan bu pelerin, arkada bir anlamda bir fon oluşturur. Pelerin önde, boynun biraz altında, omuzlarda öne gelen "V" şeklinde yassı bir bantla bağlanmış ve sol omuz üzerinden arkaya atılmıştır. Sol yandan pelerine ait kıvrımlar görülebilmektedir. Başı hafif soluna dönük olup vücut cepheden tasvir edilmiştir. Dirsekten kıvırıp kalçası üzerine dayadığı sol eliyle, göğüs arasında çaprazlama bir meşaleyi tutmaktadır. Sağ yanında giyimli bir asker Eros'a eşlik eder. Askerin sağ kulak hizasında bir adet aplik deliği yer alır. Eros sağ koluyla askere dayanmış şekilde sol bacak sabit, sağ bacak dizden hafif kırılarak öne atılmıştır. Saçlar başın tepesinde, alnın hemen gerisinde toplanarak, saç topuzu oluşturulmuştur. Yanlarda omuzlara doğru iri dalgalı saç bukleleri görülmektedir. Portre özellikleri belirgin değildir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina[2325]
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

Katalog No: 71 **(Levha 40)**
Tip: Yunus Üzerinde Eros
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3794
Kazı Env. No: STR86-A.47/10
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 47 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 15,1; Gen. 8,9; Piş Del. Çapı 5,6 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince tanecikli gümüş mika, yoğun çeşitli büyüklüklerde taşçık katkılı, 5YR 6/4. Eros'un teni 7.5R 4/8; yunusun gözleri GLEY1 2.5/N. İyi pişirilmiş.

Korunma Durumu: Kaidenin ve yunusun her iki yüzünde alçı tümleme yapılmıştır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Taç kısmı, sonradan başın üzerine tek bir yerden, arka ortadan birleştirilmiştir. Arkası yarı işlenmiş olup, yunusun hatları belli edilmiştir. Arka yüzde, yunusa ait gözün sınırları belirgin olup üzerindeki boya yok olmuştur. Yuvarlak pişirme deliği vardır.
Tanımı: Oval, profilli bir altlık üzerinde binici Eros figürü tasvir edilmiştir. Yunusun gövdesi yukarı doğru kıvrılmış, kuyruğu, Eros'un kanadı ve pelerinine yapışmış vaziyette ters bir S kıvrımı yapmıştır. Yunusun gözü ve burun delikleri belli edilmiştir. Elips formundaki çukurlaştırılmış gözün alt ve üst göz kapakları siyah boya ile verilmiştir. Ağız, kaide üzerine oturmuş olup kapalıdır. Tombul vücutlu binici Eros, yunusun vücudunu kavrayabilmek için sağ bacağını yunusun üzerine sarkıtmış, sol bacağını ise yunusun sırtına uzatmış durumda dik pozisyonda oturmaktadır. Başı sağa yatıktır. Sağ kol liri çalmak için dirsekten kıvrılmış ve göğüs üzerine yapışmıştır. Sol kolunda tuttuğu lir, sol baldırı ve sol göğsü üzerine yapışmış olup sağ eliyle başı hizasına kadar yükselen liri çalmaktadır. Sağ elinde de plektronu tutmaktadır. Plektronun kordonu bileğine bağlıdır ve ucundaki ponponu bileğin altında kabartma olarak gösterilmiştir. Sırtında, vücudunun arka bölümünü kaplayan, hareket halinde olduğunu gösteren serbestçe uçuşan bir pelerin taşır. Vücudu tamamen çıplak bırakan bu pelerin, arkada bir anlamda fon oluştururken, omuzlarda öne gelen yassı bir bantla bağlanmıştır. Pelerin sağ taraftan omuzlardan aşağı, arkadan kalça altına kadar inerken yanlara iri volonlar halinde dalgalanarak açılır. Ayrıca altına aldığı pelerin kıvrımları bacak arasından da görülebilmektedir. Kanat ve pelerin adeta içiçe geçmiştir. Başı sağ tarafa dönmüş olan Eros'un yüz hatları çok belirgin değildir. Simit şeklinde bir çemberle taçlandırılmıştır.
İmza: ΕΚΑ
Referans: Baldıran 1990, 45, 212-213, Res. 220-221.

[2325] Mollard-Besques 1963b, Pl. 67, d-MYR 99; e-MYR a; f-MYR 100 (Eros-asker-herme üçlü kompozisyon); Mollard-Besques 1963b, Pl. 72, d-MYR 111; Pottier vd. 1988, XLIV (Eros-hayvan-herme üçlü kompozisyon).

Benzer Örnekler: Myrina[2326], Troas[2327], Smyrna[2328], Pergamon[2329], Tralleis[2330]
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın sonları

Katalog No: 72 **(Levha 40)**
Tip: Kaz Üzerinde Eros
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 909
Kazı Env. No: STR99-M89/7
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, M. 89 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 13; Gen. 5,3; Der. 4; Piş Del. Çapı 1,8 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince tanecikli gümüş mika katkılı, 2.5YR 5/6. Tüm yüzey 2.5YR 5/4; sağ kanat dış yüzey 2.5Y 8/4. İyi pişirilmiş.

Korunma Durumu: Sağ bacak diz kapağının altından, sağ kol dirsekten, sol kol omuzdan itibaren eksiktir. Yüzeyinde aşınma ve çözünemeyen tuz tabakaları mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Sanatçıya ait parmak izleri ve üst tarafa yapılan kil ile ekleme, her iki kalıbın ayrılmasından dolayı rahatlıkla gözlenebilmektedir. Kaidenin olmamasından kaynaklı olarak bacaklar, diz kapağının altından itibaren dolgu şeklindedir. Yere basan sol ayakta düzeltme yapılırken keskin bir alet kullanıldığı izlerden kolayca anlaşılabilmektedir. İçi dolu baş, kollar ve kanatlar sonradan gövdeye birleştirilmiştir. Arkası işlenmiş olup, kalçası ve sırt omur çizgisi belirgindir. Yuvarlak pişirme deliği vardır. Sol göğüs üzerinde boncuk şeklinde çıkıntılar mevcuttur.
Tanımı: Genç, çıplak Erosu tasvir eder. Eros ayakta duran kaza binmeye çalışmaktadır. Eros kazın boynundan tutmuş ve kaza dayanmıştır. Sağ arka tarafta kanat gibi gözüken şey kazın kafası. Ama ön yüzü kırık. Boynundan bağanmış pelerin figürün sırt kısmını kapatmıştır. Başında yuvarlk rozeti bulunan bir çelenk taşır.
Referans: Tamsü Polat 2013, 120, Lev.102b; Tamsü Polat 2017, 38, Lev.102b.
Benzer Örnekler: Güney İtalya/Apulia[2331], Tralleis[2332].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy

Katalog No: 73 **(Levha 41)**
Tip: Uçan Eros
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: STR85-A.44/477
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 44 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 13; Gen. 5,3; Der. 2,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince tanecikli gümüş mika katkılı, 2.5YR 5/6. Tüm yüzey 2.5YR 5/4; sağ kanat dış yüzey 2.5Y 8/4. İyi pişirilmiş.

Korunma Durumu: Sağ bacak diz kapağının altından, sağ kol dirsekten, sol kol omuzdan itibaren eksiktir. Yüzeyinde aşınma ve çözünemeyen tuz tabakaları mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Sanatçıya ait parmak izleri ve üst tarafa yapılan kil ile ekleme, her iki kalıbın ayrılmasından dolayı rahatlıkla gözlenebilmektedir. Kaidenin olmamasından kaynaklı olarak bacaklar, diz kapağının altından itibaren dolgu şeklindedir. Yere basan sol ayakta düzeltme yapılırken keskin bir alet kullanıldığı izlerden kolayca anlaşılabilmektedir. İçi dolu baş, kollar ve kanatlar sonradan gövdeye birleştirilmiştir. Arkası işlenmiş olup, kalçası ve sırt omur çizgisi belirgindir. Yuvarlak pişirme

[2326] Mollard-Besques 1963b, Pl. 56 d-MYR 638 (MÖ 1. yy-MS 1. yy); Pottier vd. 1988, XVII.
[2327] Tavukçu 1999, Lev. 30, Kat. No. 118 (Roma).
[2328] Schürmann 1989, Taf. 80, Nr. 446.
[2329] Besques 1986, Pl. 12, D3403, D3404, D3403, D3405.
[2330] Çekilmez 2017, Lev. 39, Kat. No. 28; Lev. 42, Kat. No. 29 (Yuvarlak çelenk).
[2331] Besques 1986, Pl. 13- D3409d; D3408e; D3410f. Kaz üzerinde oturan Aphrodite Eros betimli örnek için bkz. Mollard-Besques 1963b, Pl. 36, e-MYR43.
[2332] Çekilmez 2017, Lev. 63, Kat. No. 40; Lev. 66, Kat. No. 43 (Saç).

deliği vardır. Sol göğüs üzerinde boncuk şeklinde çıkıntılar mevcuttur.
Tanımı: Eserde Eros betimlenmiştir. Figürin, cepheden ve ayakta verilmiştir. Kaidesi yoktur. Sol bacağını ileriye uzatmış, sağ kolu da yana doğru açılmıştır. Sağa doğru eğdiği başının arkasından kanatları gözükmektedir. Omuzlarından göğsüne inen pelerin haricinde çıplaktır.
Referans: Baldıran 1990, 51, 208, Res. 218.
Benzer Örnekler: Tanagra[2333], Eretria[2334].
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

Katalog No: 74 **(Levha 41)**
Tip: Eros
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 03BS04-PT07
Buluntu Yeri: Börükçü Mevki/03BS04 No'lu Sondaj Alanı (Dokuma Atölyesi)
Ölçüleri: Yük. 7,6; Gen. 1,7 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta boyutta gümüş mika, seyrek orta ve büyük boyutta taşçık katkılı, 5 YR 7/6. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Sol yan tarafı ve arka yüzeyi eksiktir. Yüzeysel aşınmalar dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp ile kabartma şeklinde işlenmiştir. Pişirme deliği yoktur. Kaidenin altı ve sağ yan yüz düzdür.
Tanımı: Eros genç erkek tipindedir. Kanatsız olarak tasvir edilmiştir. Üzerinde bulunduğu L şeklindeki platformda, köşede yer alan Eros, muhtemelen grup ikonografisinin bir devamı gibidir. Başı sağına ve aşağıya doğru eğimlidir. Sol bacak sabit, sağ bacak hafif öne ve yana açılarak dizden hafifçe kırılmış, her iki kolu aşağıya doğru sarkıtılmıştır. Genel görünümünde zerafet ve incelik hakimdir. Göbek deliği ve cinsel organı belli edilmiştir. Arkadan ayakuçlarına kadar inen mantosunun kıvrımları sol yanda daha belirgindir. Saç detayı ve portre özellikleri belirgin değildir. Kollarının takibinde elleri görülmez. Muhtemelen her iki eliyle mantosunun kumaşından tutmaktadır. Detaylar belirgin değildir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina[2335]
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

Katalog No: 75 **(Levha 41)**
Tip: Eros Figürlü Plaster
Müze Env. No: -
Kazı Env. No: 06BS10-PT01
Buluntu Yeri: Börükçü Mevki/06BS10 No'lu Sondaj Alanı
Ölçüleri: Yük. 6,2; Gen. 4,8 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun, ince tanecikli gümüş mika, seyrek küçük boyutta taşçık katkılı, 5YR 7/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Orta bölümünden kırıktır. Plakanın alt kısmında, Eros figürünün ayaklarında, üst bölümde ise ion başlığının abaküs ve ekhinus olması gereken kısımda aşınmalar vardır.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp ile ön cephe olarak üretilmiştir. Arka yüzü içbükey ve eğimli olup yan ve arka cepheler sade bırakılmıştır.
Tanımı: Mimari plaster şeklinde yapılan plaka, dekoratif karakterlidir. Ön cephede, plasterin orta bölümünde Eros figürü çıplak olarak tasvir edilmiştir. Figürün sağ omuzuna göre, sol omuzu daha aşağıda olup sol kola sarılı aslan postu aşağıya doğru sarkıtılmıştır. Sol eli bu örtünün altında kalacak şekilde kumaşı kavramıştır. Baş hafifçe aşağı ve sağa dönük verilmiştir. Yüz yuvarlak ve

[2333] Burn-Higgins 2001, Pl. 26, 2144; Pl. 28, 2149-2156.
[2334] Burn-Higgins 2001, Pl. 29, 2161, Pl. 30, 2162-2167.
[2335] Winter 1903 (I), 255: 6-7.

hatları dolgundur. Saçlar ortada iki tutam halinde geriye taranarak fiyonk yapılmıştır. Sol omuz üzerinde açık kanadı görülmektedir. Plasterin üst bölümü, çift sıra silme ile geçiş sağlanarak ion başlığı şeklinde yapılmıştır. İon başlığının abakusi ekhinus, ion kymation ve palmetleri muhtemelen ya betimlenmemiş yâda aşınmaya bağlı olarak tahribata uğramıştır. Başlığın sağ trafında olması gereken volüt yapılmamış, sol tarafında ise ön cephede volüt mevcut ancak yan cephelerde pulvinus (yastık) betimlenmemiştir. Mimari plaster şeklinde düzenlenen plakanın yan ve arka cepheleri işlenmeden düz bırakılmıştır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Aigai[2336], Troas[2337], Tralleis[2338]
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy ve sonrası

Katalog No: 76 **(Levha 42)**
Tip: Eros
Müze Env. No: Muğla Müzesi, Etütlük
Kazı Env. No: 09MDO1-1-T05
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 16; Gen. 3,6; Der. 1,7 cm.
Hamur-Astar-Boya: İnce ve orta tanecikli gümüş, orta tanecikli altın mika, seyrek taşçık katkılı, 7.5YR 6/4. Astar White page 2.5Y_/1 9.5/; kaide 2.5Y 7/8, GLEY2 5/5B; sol kol altı GLEY2 4/5B; tüm yüzey 5Y 3/1. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eserin arkası, başın ve yüzün büyük kısmı eksiktir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boştur.
Tanımı: Yüksek silindir kaide üzerinde Eros cepheden ve ayakta verilmiştir. Üst gövdesi hafif soluna döndürülmüş olup aşağıya eğimli gibidir. Tombul, etli yapıdaki çocuk Eros 1-3 yaşında bir çocuk görünümündedir. Çıplak olarak tasvir edilen Erosun cinsel organı belirgindir. Sol bacak dizden kırılarak öne atılmış, sağ bacak vücut ağırlığını taşımaktadır. Kırık olan üst gövde de sağ kol dirsekten bükülerek gövdeye bitişik şekilde sola doğru uzatılmıştır. Vücut konturları orantısızdır. Sağ kanadı omuz arkasından belirgindir. Sağ omuzdan sol kalça üstüne çapraz inerek beli dolanan pelerin kıvrımı kalın rulo şeklindedir.

Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Tralleis[2339]
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy

[2336] Dereboylu 2012, Lev. 25-K.56 (MÖ 2. yy); Lev. 68-K.337 (MÖ 2. yy).
[2337] Benzer saç modeli için bkz. Tavukçu 1999, Lev. 53, Kat. No. 210 (Kaz tutan kız, MÖ 3. yy'ın sonları). Ayrıca bkz. Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 23, 88.
[2338] Çekilmez 2017, Lev. 55, Kat. No. 34; Lev. 65, Kat. No. 42 (Saç).
[2339] Saraçoğlu 2010, 489, Res. 10; Saraçoğlu 2015, 482, Res. 4c2 (Dromoslu oda mezar, MÖ 1. yy ve sonrası).

Katalog No: 77 **(Levha 42)**

Tip: Eros
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09MDO1-1-T08
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 6,9; Gen. 2,8; Der. 1,7 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 2,5YR 4/8. Tüm yüzey 5Y 2,5/1. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Kaidesi, arka kısmı, kanatlar, sol kol ve ayaklar eksiktir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarım döküm tekniği ile yapılmıştır. Sol yanakta boncuk şeklinde çıkıntılar mevcuttur.
Tanımı: Oturan Eros figürü cephedendir. 1,5-2 yaşındaki bir bebek görünümündedir. Çıplak olarak betimlenmiş olup cinsel organı belli edilmiştir. Kalçasının altındaki izlere bakılırsa bir kaide ya da sandalye üzerinde oturduğu bellidir. Başı kendi soluna dönük olup bacakları üst üste bindirilmiştir. Sağ ayağını kasığına doğru çekmesi sonucunda üstte kalan sol bacağı daha yüksekte, düz uzatılmıştır. Bacak bitiminde tam ortada yer alan deliklerden, ayakların sonradan aplike edildiği anlaşılmaktadır. Sağ kol, vücudun hareketine uygun olarak dirsekten bükülerek sol göğüs altından uzanır. Muhtemelen elleriyle bir obje tutmaktadır. Sağ kolda proporsiyon bozukluğu dikkat çeker. Sağ omuz arkasından kanadın başlangıç yeri belli olmaktadır. Yuvarlak, tombul bir yüze sahip olan Erosun saçları alnın ortasından geriye doğru saç örgüsü şeklindedir. Yanlardaki uzun dalgalı saçları kulakları kapatarak omuz hizasına kadar uzanır. Portre özellikleri yüzeyseldir. Dolgun bir yüz yapısı, şişkin yanaklar, şişkin burun ve iri göz yapısına sahiptir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Kyzikos[2340], Amisos[2341], Troas[2342], Mısır[2343], Tralleis[2344].
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy

[2340] Meral-Has 2011, 70, Res. 3.
[2341] Atasoy-Zeyrek 2004, 119, Res. 44-45. MÖ 4. yy örneği için ayrıca bkz. Doğer 2014, Res. 1.
[2342] Tavukçu 1999, Lev. 53, Kat. No. 210 (Kaz tutan kız, MÖ 3. yy sonları).
[2343] Breccia 1930, Lev. XI, Nr. 4, 6 (Saç örgüsü).
[2344] Çekilmez 2017, Lev. 62, Kat. No. 39 (Saç).

Katalog No: 78 **(Levha 42)**

Tip: Eros Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 01TN-T27
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos
Ölçüleri: Yük. 3,2; Gen. 1,9 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun çok ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 2,5YR 5/6. Astar White page 7,5YR-/1 9,5/; yüz 10 R 7/6 boyalı. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Arka kısmı eksiktir. Yüzeyinde yoğun olarak kalker tabakaları ve yüzeysel aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi boştur.
Tanımı: Genç Eros başı cephedendir. İnce bir şekilde modellenmiştir. Yüzündeki ifade mutlu ve masumdur. Alın üzerinde yuvarlak formda bir saç boğumu bulunur. Kısa, dalgalı saçları kulakları kapatarak enseye kadar uzanır. Yuvarlak alnı geniş, gözler badem şeklinde, küçük burnu doğal, etli dudaklar aralıklıdır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

Katalog No: 79 **(Levha 42)**

Tip: Eros Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 01TN-T45
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos
Ölçüleri: Yük. 2,5; Gen. 1,8; Der. 2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok ince tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 7/4. Astar White page 7,5 YR-/1 9,5/. Yüzey 7,5R 4/6 boyalı. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyinde yoğun kalker tabakaları ve yüzeysel aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Arkası düzdür.
Tanımı: Eros başı cephedendir. Yuvarlak ve dolgun yüz hatları ile çocuksu görünüme sahiptir. Geniş yüzünde yuvarlak alnı bombeli, yanaklar dolgun, burun kısa ve geniştir. Alnın hemen gerisinde bulunan yuvarlak saç düğümü belirgin olup bukleler kulak hizasında yoğunlaşmıştır. Yanakların tombul olması, dudak ile çene arasındaki çukurluğun iyice belli edilmesi, gözlerin derinde verilmesiyle yüzde mutlu, masum bir ifade yakalanmıştır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Amisos[2345]
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

[2345] Atasoy-Zeyrek 2004, Res. 63.

Katalog No: 80 **(Levha 42)**

Tip: Eros Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 01TN-T19
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos
Ölçüleri: Yük.2,4; Gen. 1,5; Der. 1,7 cm.
Hamur-Astar-Boya: İnce tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 6/6. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeysel aşınmalar dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Arkası düzdür.
Tanımı: Yuvarlak ve dolgun yüz hatları ile çocuksu görünüme sahiptir. Yanaklar dolgun, burun kısa ve geniştir. Yüzde mutlu ve masum bir ifade yakalanmıştır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

Katalog No: 81 **(Levha 42)**

Tip: Eros Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 03TT02
Buluntu Yeri: Lagina Kutsal Alanı/ Tapınak Teras?
Ölçüleri: Yük. 1,9; Gen. 1,5; Der. 1,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Gümüş mika katkılı, 5 YR 6/6. Astar White page 10 YR-/2 8/. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeysel aşınmalar dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Arkası düzdür.
Tanımı: K.79 ile aynı pozdadır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

Katalog No: 82 **(Levha 43)**

Tip: Eros Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 01TN-T43
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos
Ölçüleri: Yük. 1,5; Gen. 1,4; Der. 1,3 cm.
Hamur-Astar-Boya: İnce tanecikli gümüş mika katkılı, 7,5 YR 6/4. Astar White page 7,5 YR -/2 9,5/; sağ kulak altı GLEY 2 7/5B-7/1, saç 10 R 5/8 boyalı. İyi pişirilmiş. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyinde kalker tabakaları ve yüzeysel aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Kulak hizasındaki bukleler sonradan eklemedir.
Tanımı: Nohut büyüklüğündeki Eros başı cepheden olup hafif soluna eğimlidir. Saç alnın ortasından geriye doğru saç örgüsü şeklinde verilmiştir. Başın merkezindeki örgü bunun bir çocuk olduğunu göstermektedir. Kulak hizasına kadar düz şekilde inen saçlar, kulak hizasında yoğunlaşan buklelerle enseye doğru uzanır. Oval yüzde, yuvarlak alın geniş, yanaklar dolgun, dudaklar etli, burun basık, göz kapakları etli, badem gözler çekiktir. Sağ kulak altında küçük bir aplik deliği bulunmaktadır. İri saç bukleleri sonradan başın üzerine aplike edilmiştir. Sağ kulak altındaki delik muhtemelen sonradan aplike edilen bu kıvrımlardan birine ait olmalıdır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina[2346], Aigai[2347], Amisos[2348], Mısır[2349], Tralleis[2350].
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

Katalog No: 83 **(Levha 43)**

Tip: Eros Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3132
Kazı Env. No: 08A-T01
Buluntu Yeri: Lagina Kutsal Alanı/Altar
Ölçüleri: Yük. 4,6; Gen. 2,9; Der. 3,3 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek altın mika katkılı, 2.5YR 4/6. Saç 7.5YR 3/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Arkası işlenmiş olup dışa çıkık saç kütlesi belirgindir.
Tanımı: Eros başı cephedendir. Alın üzerinde elips formdaki saç boğumu ortadan bir çizgiyle hareketlendirilmiştir. Saç örgüsü şeklinde geriye doğru gitmez. Boğumun gerisindeki saç kıvrımları ince, kısa çizgiler şeklinde başın ortasına kadar devam eder. Aynı şekilde her iki yanda çizgisel ve kısa bukleler şeklinde yüzü çevreleyen dalgalı saç kulakları kapatarak ensede toplanır. Ensede dışa çıkık verilen saç kütlesi düz olup ayrıntıya görülmez. Sağ kulak hizasında kıvrımlar daha yoğun olup altında bir adet aplik deliği bulunmaktadır. Portre özellikleri plastik verilmiştir. Oval dolgun yüzde yuvarlak alın geniş, hareketli ağızda etli dudaklar hafif aralıklı, çenesi tok, burun kanatları ve deliği belirgindir. Etli göz kapakları arasında gözler kapanacak derecede oldukça kısık verilmiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Mısır[2351], Tralleis[2352]
Tarihleme Önerisi: Hellenistik

[2346] Leyenaar-Plaisier 1979, 274, Pl. 103, 713 (MÖ 2. yy).
[2347] Dereboylu 2012, 352, K.41, Lev. 23 (MÖ 2. yy).
[2348] Atasoy-Zeyrek 2004, Res. 62.
[2349] Breccia 1930, Lev. XI, Nr. 4, 6 (Saç örgüsü).
[2350] Çekilmez 2017, Lev. 62, Kat. No. 39 (Örgü saç).
[2351] Breccia 1930, Lev. XI, Nr. 4, 6 (Saç örgüsü).
[2352] Çekilmez 2017, Lev. 62, Kat. No. 39 (Örgü saç).

Katalog No: 84 **(Levha 43)**
Tip: Eros Başı?
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09MDO4/1-T35
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 3,3; Gen. 2,1; Der. 1,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: İnce ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 6/4. Tüm yüzey 2.5YR 4/6. İyi pişirilmiş.

Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi boştur.
Tanımı: Eros başı hafif sağa eğimlidir. Yuvarlak ve tombul yüz hatları ile çocuksu görünüme sahiptir. Yanaklar dolgun, alın düz verilmiştir. Burun kökü dar olup kanatlarda oldukça genişler. Ağız hareketli olup, etli dudaklar yanlarda hafif aralıklı, ortada birleşik verilmiştir. Göz kapakları işlenmemiş olup gözler badem şeklinde çizgisel olarak verilmiştir. Saç modeli oldukça stilizedir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy

Katalog No: 85 **(Levha 43)**
Tip: Hermes Kriophoros
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3912
Kazı Env. No: STR85-KS.9/112
Buluntu Yeri: Kabasakız Mevki, KS. 9 No'lu Mezarı
Ölçüleri: Yük. 15,6; Gen. 6,6; Piş Del. Çapı 1,7 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek altın mika, seyrek taşçık katkılı, 7.5YR 6/4. Astar White page 7.5YR_/1 9.5/; elbise, yüz 7.5YR 6/6. Orta pişirilmiş.

Korunma Durumu: Bilekten itibaren ayakları, kaidenin sol yan ve ön yüzü, pişirme deliğinin sol alt tarafından itibaren kaideye kadar olan kısım eksiktir. Yüzeysel dökülmeler ve deformasyon mevcuttur. Hem pişirimden kaynaklı hem de toprak altında kalma süresindeki tuz hareketliliğine bağlı olarak eserin bünyesinin oldukça zayıfladığı görülmektedir. Özellikle hayvan figür yüz detayında, insan figürünün el ve elbise detaylarında bu durum belirgindir. Alt ve yan bölümlerde kayıplar ve bu kayıpların olduğu alanlarda olasılıkla dışardan bir darbeye bağlı olarak koparak oluşan yüzeysel kayıplar söz konusudur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiştir. Arkada kırık olmasına rağmen yuvarlak bir deliğin var olduğu anlaşılmaktadır.
Tanımı: Dörtgen kaide üzerinde kuzu/koyun ya da koç taşıyan genç yaşta erkek bir çocuk ayakta ve cephesel tasvir edilmiştir. Diz üstü ince kemerli, kısa kollu, diz hizasına uzanan "V" yakalı, belden ince bir kemerle bağlanan kısa bir tunik giymiştir. Kollarını dirsekten bükerek yana doğru açmış ve elleriyle ensesi üzerinde taşıdığı koçun ön ve arka ayaklarından kavramıştır. Hayvanın kuyruğu yağlıdır. Figürün başı çok hafif öne eğimli olup hafif sağa yatırılmıştır. Üçgenimsi yüzde düz alnı dar, büyük burun geniş, yayvan ve basık, üstü martı şeklinde olan dudaklar çok hafif aralıklıdır. Badem şeklindeki gözlerin yüzüne oranla büyük olduğu görülür. Göz kapakları kalın ve şişkin, göz bebekleri hafifçe oyularak işlenmiştir. Öne taranan saçlar alın çevresini dil motifi şeklinde çevreler. Ensesinde taşıdığı koçun yüzü aşırı derecede yıpranmış olduğundan hatları belli olmamaktadır. Ancak vücudundaki tüyler kısa düzensiz kıvrımlarla verilmeye çalışılmıştır.
Referans: Baldıran 1990, 121, Res. 213

Benzer Örnekler: Myrina2353, Smyrna2354, Afyonkarahisar Müzesi2355, Taranto2356, Boeotia2357, Tarent, Capua2358, Kertsch2359, Beirut2360, İtalya2361.
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy'ın ilk yarısı

Katalog No: 86 **(Levha 43)**
Tip: Dionysos Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1414
Kazı Env. No: 01TN-T31
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos, 1,63 cm.
Ölçüleri: Yük. 2,9; Gen. 2,8; Der. 2,1 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek altın mika, seyrek taşçık katkılı, 2.5YR 6/6. Astar White page 7.5YR_/1 9/; yüz 2.5YR 8/4. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyinde yoğun kalker tabakaları ve yüzeysel aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: Kalıpla yapılmış olup içi doludur. Sarmaşık yaprakları ve meyve taneleri sonradan aplike edilmiştir.
Tanımı: Hatları belirgin olan genç Dionysos başı cephesel tasvir edilmiştir. Başı hafifçe sola eğimlidir. Başında meyvelerden ve asma yapraklarından bir çelenk taşır. Alın yuvarlak olup çelenkten sarkan bir tutam düzensiz lülelerden oluşan saç alnı çevrelemiştir. Arkada saçlar başa yapışıktır, fakat çok ayrıntılı çalışılmamıştır.
Referans: Tırpan 2012, Kat. 30, Fig. 30.
Benzer Örnekler: Myrina[2362], Smyrna[2363], Aigai[2364].
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

[2353] Winter 1903 (II), Pl. 364: 1-3; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 108, Nr. 742.
[2354] Burn-Higgins 2001, Pl. 62, Nr. 2335 (Keçi taşıyan Eros, MÖ 2. yy).
[2355] Özbay 2019, 77, Kat. No. 60 (Hellenistik Dönem).
[2356] Winter 1903 (II), Pl. 363: 1-4; Poli 2014, Fig. 1-3.
[2357] Mollard Besques 1954, Pl. X, B80 (Thebes), B81 (Thespies); Mollard-Besques 1963a, Pl. VII, 2 (Arkaik Dönem)
Boiotia-Arkaik
[2358] Winter 1903 (II), Pl. 363: 5.
[2359] Winter 1903 (II), Pl. 364: 4-5.
[2360] Winter 1903 (II), Pl. 364: 6.
[2361] Winter 1903 (II), Pl. 364: 7.
[2362] Mollard-Besques 1963b, Pl. 197, h-2972.
[2363] Leyenaar-Plaisier 1979, 77, Nr. 514-515.
[2364] Dereboylu 2012, Lev. 39, K. 141 (Hellenistik).

Katalog No: 87 **(Levha 44)**

Tip: Dionysos Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 10MDO1/1-T03
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 5,2; Gen. 3,2 cm.
Hamur-Astar-Boya: İnce ve orta tanecikli gümüş mika, kireç katkılı, 5YR 6/3. Astar White page 7.5YR_/1 9/. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Boyun bölgesinden düzensizce kırılan başın her iki yanında eksikler mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp olarak yapılmış olup içi boştur.
Tanımı: Cephesel tasvir edilmiş genç Dionysos başıdır. Başında yaprak ve meyvelerden oluşan şematik bir çelenk taşır. Çelenk altından çıkan saçlar, alna doğru düz inen düzenli kalın perçemler şeklin alnı çevreler. Hatları klasik olan oval dolgun yüzde çenesi yuvarlak ve tok, düz alnı üçgenimsi, badem formlu gözde göz kapakları kalın ve şişkin, gözler kısık, büyük-etli burunda kanatlar belirgin, büyük açık ağızda düz dudaklar aralıklıdır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Smyrna[2365]
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın ilk yarısı

Katalog No: 88 **(Levha 44)**

Tip: Dionysos/Ephebos Başı?
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 10MDO1/1-T05
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 4,3; Gen. 3,4 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 7.5 YR 7/4. Tüm yüzey 2.5 YR 5/6. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Boyun bölgesinden düzensizce kırılmıştır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp olarak yapılmış olup içi boştur. Kalitesi düşük bir kalıptan çıkarılmıştır. Tüm detaylar yüzeyseldir.
Tanımı: Cephesel tasvir edilmiş genç Dionysos/Ephebos başı çok hafif sağa eğimlidir. Başında yaprak ve meyvelerden oluşan şematik bir çelenk taşır. Oldukça yüzeyseldir. Çelenk altından çıkan saçlar alnı çevreler. Oval dolgun yüzde çenesi yuvarlak, düz alnı oldukça dar, göz çuurunda badem şeklinde gözler kocaman, burun ince-uzun, küçük ağızda dudaklar kapalı ve asimetriktir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Smyrna[2366]
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın ilk yarısı

[2365] Leyenaar-Plaisier 1979, 201, Lev. 75, Nr. 479-490.
[2366] Leyenaar-Plaisier 1979, Lev. 77, Nr. 518.

Katalog No: 89 **(Levha 44)**

Tip: Papposilenos
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: STR95-M.A7 (09MD04-1-T13)
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 7 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 15; Gen. 4,5; Der. 2,2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun farklı boyutlarda gümüş mika, kireç katkılı, 5YR 6/4. Astar, White page 10YR/1/9/. Tüm yüzey 10R 4/6. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Arka yüz, sol bacak, sağ bacak diz altından ve kollar omuzdan itibaren kırık ve eksiktir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniğiyle yapılmış olup içi boştur.
Tanımı: Yaşlı ve sakallı erkek figürin parçası, korunan kısımlara göre rahat bir pozda ayakta ve cepheden verilmiştir. Başı hafif sola dönüktür. Kel kafası, kalın bıyığı ve yoğun sakallı yüzü Silenos betimlemelerinin özelliklerini taşımaktadır. Tüylü sol bacağını ileriye doğru atmıştır. Gözler, etli göz kapaklarının içinde küçüktür. Geniş yüzde alın açık, burun kısa-geniş ve basık, kulaklar kepçe ve sivridir. Bıyıklarla çerçevelenmiş ağız çok hafif aralıklı olup alt dudak dolgundur. Kaşlar çatıktır. Alnında ki derin çizgiler yüze yaşlı bir hava vermiştir. Gevşek sakalı uzun bukleler halinde taranmış ve boynu kapatmıştır. Çeneye kadar inen bıyığı sakalla karışmıştır. Vücudun üst kısmı çıplaktır. Manto kumaşı bel çevresinde katlanmış olup göbek altında kolpos yapmıştır. Göbek üzerinde ve korunan sol bacakta vücut tüyleri işlenmiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina[2367], Tanagra[2368], Thessaloniki[2369], Cyprus[2370], Patara[2371], Smyrna[2372], Tralleis[2373].
Tarihleme Önerisi: MÖ 3. yy'ın başı

[2367] Mollard-Besques 1963b, Pl. 97, b- MYR685, d- MYR187 (MÖ 1. yy).
[2368] Mollard-Besques 1972, 53, Pl. 61e.
[2369] Tsimpidou-Avloniti 2017, Kat. No. 660 (Sağ elinde krater, MÖ 1. yy-MS 1 yy).
[2370] Karageorghis vd. 2016, 212, Kat. No. 355, 356.
[2371] Işın 2007, 93, K.55 (Silen maskesi MÖ 3.-2. yy).
[2372] Mollard-Besques 1972, Pl. 277, D1452.
[2373] Çekilmez 2017, Lev. 89, K. 70 (Baş, MÖ 2. yy'ın 2. yarısı).

Katalog No: 90 **(Levha 45)**

Tip: Dans Eden Satyr
Müze Env. No: Bodrum Müzesi, 2.19.82
Kazı Env. No: STR82-56
Buluntu Yeri: Kabasakız Mevki, Nekropol 3. Grup B-1 Mezarı
Ölçüleri: Yük. 13,2; Gen. 2,7; Der. 2,6 cm.
Hamur-Astar-Boya: İnce ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 2.5 YR 6/8. Astar White page N 9.5/; etek GLEY 2 7/10BG. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Sol kolu omuzdan itibaren, başparmak hariç sağ el parmakları kırık ve eksiktir. Yüzeyinde yoğun miktarda çözünemeyen tuz tabakaları mevcuttur. Bu durum eserin bulunduğu ortamın asidik değerinin yüksek olduğunu gösterir. Bu durumdan dolayı eser yüzeyi oldukça fazla aşınmış ve parça kayıpları olmuştur.
Teknik ve İşçilik: İki ayrı kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Ayrı bir kalıpta yapılan baş kısmı ve elde yapılan içi dolu kollar sonradan gövdeye birleştirilmiştir. Arkası işlenmiş olup bacaklar ve kalça belirgindir. Sağ göz pınarında boncuk şeklinde çıkıntı mevcuttur. Pişirme deliği yoktur. Buharlaşma, kaide altının açık bırakılmasıyla sağlanmıştır.
Tanımı: Dans eder şekilde verilen genç Satyr tam yuvarlak olmayan, zeminden hafifçe yükseltilmiş bir destek üzerinde durmaktadır. Kısa kabarık saçları geriye doğru taranmıştır. Dans etmenin etkisiyle savrulan saçlar ancak bu şekilde verilmeye çalışılmıştır. Yüz oval, boyun kalın, etli göz kapakları arasında gözler küçük, küçük dolgun dudaklar hafif aralıklı, burun düz-geniş, kulaklar sivri, kaşlar çatıktır. Çatık kaşlardan doğan alın kırışıklıkları hafifçe belirgindir. Sakalsız betimlenmiştir. Burun kökü belirgin olup, burun kanatlarının yanından başlayıp ağız köşelerine dek uznan çizgi oluklar oldukça belirgindir. Yüzündeki korkunç ifadeye rağmen, dans etmesiyle yüzünde oluşan hafif tebessüm hissedilebilmektedir. Dinamik bir pozda sağ kol ileri uzanıp, dirsekten bükülmüştür. Sol kolu eksiktir. Eller çalpara tutar şekildedir. Dans etmek için yaptığı dönüş hareketine bağlı olarak başı ve belden üst kısmı kuvvetle kendi sağına dönüktür. İki bacakta taşıyıcıdır. Sağ bacağın arkasından çapraz olarak geçen sol bacak, geride parmak ucuyla yere basar gibi, bir yükseltinin üzerine basmaktadır. Sağ bacak önde, hafif parmak ucundadır. Gövdesi çıplak olan Satyr ön tarafını kapatan iki sıra yapraklardan oluşan beli kemerli bir peştamal giyer.
Referans: Baldıran 1990, 162-163, Res. 246-247.
Benzer Örnekler: Priene[2374], Morgantina-Syracuse (Sicilya)[2375], Catania Müzesi[2376]
Tarihleme Önerisi: MÖ 2.-1. yy

[2374] Winter 1903 (II) Pl. 369: 6; Zimmer 1994, 24, Abb.7, 115, Kat. 36; Rumscheid 2006, Taf. 112, 1-4 (MÖ. 150-100).
[2375] Winter 1903 (II), Pl. 370: 4; Raffiotta 2013, 9-10, Fig. 2-3.
[2376] Winter 1903 (II), Pl. 370: 3.

Katalog No: 91 **(Levha 46)**

Tip: Pan
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: STR85-A.14/230 (09MD04-1-T09)
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 14 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 7,5; Gen. 3,2; Der. 3,2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok ince ve yoğun tanecikli gümüş rengi mika, kireç katkılı, 2.5YR-5/8. Astar 10YR/1/9/. Tüm yüzey 10YR 8/8; boynuz 10YR 6/6. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğinde olup, baş ve göğüs kısmı korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boştur.
Tanımı: Pan cepheden betimlenmiş, dalgalı saçlar geriye doğru taranmıştır. Kaşlar çatılmış, yüzünde kızgın ve vahşi bir yüz ifadesi oluşmuştur. Gözler derinde işlenmiş, belirgin olan sol göz badem şeklinde verilmiştir. Gözbebeği belirgin değildir. Burun kısa, yayvan ve basıktır. Alın geniş tutulmuş, belirgin olan sol kulak kepçe şeklinde verilmiştir. Bıyıklı ve sakallı betimlenmiştir. Ortadan ayrılarak her iki yana düzgün şekilde çizgisel olarak ayrılan sakalı boynu kapatmış, yüzeysel ve şematik işlenmiştir. Alnın ortasından çıkan küçük boynuzları mevcuttur. Lekeli panter derisi bir kıyafet giymiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Priene[2377]
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy

Katalog No: 92 **(Levha 46)**

Tip: Pan
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 04BDA2-PT02
Buluntu Yeri: Börükçü Mevki/Dokuma Atölyesi, 04BDA2 No'lu Sondaj
Ölçüleri: Yük. 5,9; Gen. 3,6 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince tanecikli gümüş mika katkılı, 10 YR 7/4. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Dörtte üçü kırık ve eksiktir. Yüzeysel aşınma ve renk değişimleri mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: Tek parça kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmıştır. Yüzeyinde parmak izleri mevcuttur. Düzgün olmayan bir kalıptan çıkarılmıştır.
Tanımı: Kabartma olarak madalyon şeklinde yapılmıştır. Büst şeklindeki giyimli Pan'a bir teke eşlik etmektedir. Bu da ikili bir ikonografinin varlığına işaret eder. Panı'ın vücudu cepheden, başı sağına döndürülmüştür. Alnın her iki yanından boynuzları belli olmaktadır. Portre özellikleri oldukça yüzeysel olup bıyıklı ve sakallı tasvir edilmiştir. Başında yapraklardan oluşan süsü vardır. Büyük göz çukurunda gözler neredeyse kaybolmuştur. Burnu ince-uzun, dudaklar aralıklı, göz kapakları etlidir. Pan'ın göğüs hizasında bir adet teke ayağı görülmektedir. Muhtemelen uzun kollu bir tunik giyimlidir. Dirsekten büküp çene hizasına kaldırdığı kolunda giyisi kıvrımları, parmakları açıkta bırakacak şekilde elin üzerini kapatmıştır. Parmaklar kaba işlenmiş olup anatomiye uymaz.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: Roma Dönemi

[2377] Rumscheid 2006, Taf. 11, 1 Kat. Nr. 262.

Katalog No: 93 **(Levha 46)**

Tip: Medusa Başı
Müze Env. No: Bodrum Müzesi, 2589
Kazı Env. No: -
Buluntu Yeri: Yatağan-Turgut köyü buluntusu
Ölçüleri: Yük.7,2; Gen. 6,1; Der. 2,4 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun İnce ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika, seyrek taşçık katkılı, 5YR 7/6. Astar 7.5 YR-/1-9/. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser iyi durumdadır. Kalker tabakalarına rastlanmamıştır. Az sayıda yüzeysel aşınma, sol tarafta ve boynun alt kısmında parça kaybı mevcuttur. Başın arka kısmı tümden eksiktir.
Teknik ve İşçilik: İki parça kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmıştır. Ön yüz kalıbı oldukça ayrıntılıdır. Diğer kalıptan üretilen başın arka kısmı eksik olup işlenip işlenmediği belli değildir. Korunan ön yüzün arka yüzeyinde sanatçıya ait parmak izleri ve kalıp birleşme izleri rahatlıkla görülebilmektedir. Sağ yanağında boncuk şeklinde çıkıntı mevcuttur.
Tanımı: İdealize görünümlü Medusa tipini yansıtmakta olup kabartma şeklinde tasvir edilmiştir. Korkunç değildir. Değiştirilen tipini gösterir. Yılan çene altında bağlanmıştır. Uzun dalgalı saçlar enseyi kapatmıştır. Dolgun yanaklar, dairesel bir alın ve geniş çene yapısı ile yüz yuvarlak bir form kazanmıştır. Gözler açılmış, ağız kapalı durumdadır. Yüzde "pathos" ifade vardır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Patara[2378], Naukratis[2379]
Tarihleme Önerisi: Hellenistik Dönem

Katalog No: 94 **(Levha 47)**

Tip: Dioskurides Tipinde Giyimli Erkek
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3994
Kazı Env. No: STR85-A.19/264
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 19 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 14,6; Gen. 4,3; Der. 3; Piş Del. Çapı 1,9 cm.
Hamur-Astar-Boya: Seyrek ince tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 5YR 6/6. Astar White page 7.5YR_/1 9.5/; gözler GLEY2 6/5B=6/1; ayak, kaide GLEY1 4/N=4; yüz, boyun ve el 7.5R 8/3; saç 5R 3/2. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Kaidenin arkasında ve üstünde eksiklikler vardır. Çözünemeyen tuz tabakalarından kaynaklanan renk değimi mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Kaidesini altındaki kalıp birleşim yerlerindeki kil et kalınlığı farklıdır. Arkası düz işlenmiş olup, tam yuvarlak olmayan pişirme deliği vardır.
Tanımı: Yüksek dörtgen kaide üzerinde ayakta duran erkek, mantosuna sarınmış biçimde ve cepheden betimlenmiştir. Duruş stiliyle Dioskurides tipini yansıtmaktadır. Khiton üzerine hiymation giyimlidir. Vücut ağırlığını sabit olan sağ bacak taşımaktadır. Serbest olan sol bacak dizden çok hafif bükülerek ayağı geriye ve hafif yana çekilmiştir. Hiymation bütün vücudu sarmıştır. Her iki kol da tamamen giyisinin altında kalmıştır. Dirsekten bükülen sağ kol himationun altından sol tarafa göğsün üzerine doğru diagonal bir şekilde uzanmıştır ve bu noktada el, dışarı çıkarak yaka şeklinde sarkan mantonun kenar kıvrımlarını tutmuştur. Sol kol dirsekten bükülmüş ve eliyle göbek deliği hizasındaki mantosunu kavramıştır. Her iki kol üzerindeki kıvrımlar kolların hareketine bağlı olarak şekillenmiştir. Sol kola sarılmış olan himation buradan aşağıya sarkıtılmıştır. Sol ayak bileğinden sağ kalçaya doğru diagonal kıvrımlar yükselmiştir. Göbek deliği ise kalın elbise kumaşının altından belli edilmeye çalışılmıştır. Yuvarlak yüzü dolgun ve etli, geniş açık alnı düz, etli burnu büyük, kapalı ağızda düz dudaklar dolgundur.

[2378] Işın 2007, 104, K. 67 (MÖ 4. yy'ın sonu). Krş. için ayrıca bkz. Thompson 1952, 147, No. 56, Pl. 40-56. (Protom mask, dil dışarıda, MÖ 3. yy'ın ortası).
[2379] Thomas vd. 2015b, 16, Fig. 42 (MÖ 330-50).

Gözlerinin ve kaşlarının boyası belirgindir. Önde nodus yapan, peruğu andıran saçları, kulakları kapatarak ense hizasına kadar iner. Boyun kısa ve kalındır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Kyrene[2380]
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy

Katalog No: 95 **(Levha 48)**
Tip: Süvari/Kahraman
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3908
Kazı Env. No: STR85-KS.9/113
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü, KS. 9 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 12,6; Gen. 9,1; Piş Del. Çapı 1,9 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 6/4. Astar 5YR 4/6; çelenk 5R 7/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeyindeki aşınma dışında oldukça iyi durumdadır.

Teknik ve İşçilik: İki ayrı kalıp içerisine yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır.
Tanımı: Dörtgen, yüksek bir kaide üzerinde arka ayaklarını yere basan, ön sağ ayağı kalkık durumda, hareket halinde bir at tasvir edilmiştir. Üzerinde eğeriyle betimlenmiş olup, koşum takımı eksiktir. Yüz hatları kısmen bellidir. Gözler badem şeklinde olup, dikey yerleştirilmiş sağ kulağı yaprak şeklindedir. Burun delikleri belirgin olmayıp ağız hafifçe aralıklı verilmiştir. Yelesi baş üzerinden başlayıp boynun üzerinde devam edecek şekilde detaylıca işlenmiştir. Kuyruk, dalgalı paralel kazıma hatlar ile gösterilmiştir. Hareket halindeki sağ ayağında toynak belirgin değildir. At üzerinde sakin bir şekilde oturan genç süvari/kahraman, kısa khiton üzerine khlamys giyimlidir. Kylamis sağ omuz üzerine fibula yardımıyla tutturulmuştur. Ayaklarında bileklerinin üzerine kadar uzanan bir bot bulunmaktadır. Sağ elinde phiale (sunu kabı) taşır. Binicinin belden yukarısı sağa dönüktür. Başında, kurdeleleri enseden omuz yanlarına dökülen, ortasında madalyon şeklinde süsü bulunan kalın bir *strophion* vardır. Saçları ise çelengin altından perçemler halinde alına dökülmektedir. Sol kol gözükmemektedir. Sağ bacağı dizden kıvrılmış atın sol arka ayağına değmektedir. Ayağında kısa çizme vardır. Yüz detayları yüzeyseldir. Yuvarlak yüzde alın dar, gözler badem şeklindedir. Kalın boyun kısa verilmiştir.
İmza: ΔIONY[CIOY] (Dionysios'un eseridir)
Referans: Baldıran 1990, 121, Res. 212.
Benzer Örnekler: Myrina[2381], Cyprus[2382]
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy

Katalog No: 96 **(Levha 49)**
Tip: Çelenk Taşıyan Erkek

[2380] Winter 1903 (II), Pl. 240: 4.
[2381] Mollard-Besques 1963b, Pl. 158, d-CA1529.
[2382] Karageorghis vd. 2016, 170, Kat. 296, Erken Hellenistik (Geç. 4. yy-3. yy). Benzer Kıbrıs örnekleri için ayrıca bkz. Burn-Higgins 2001, 184-185, Pl. 154, No. 2954.

Müze Env. No: Muğla Müzesi, 402
Kazı Env. No: STR96-AM.32/7
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 32 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 13,7; Gen. 4,9; Piş Del. Çapı 1,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş rengi mikalı, 5YR 6/4. Fener 5R 7/3; kaide 2.5Y 2.5/1. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeyinde çözünemeyen tuz tabakaları ve aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkada kırık olmasına rağmen yuvarlak bir deliğin var olduğu anlaşılmaktadır. Yüzünde seyrekte olsa boncuk şeklinde çıkıntılar vardır. Fener, sonradan ekleme değil kalıpla birlikte verilmiştir.
Tanımı: Figürin, dörtgen kaide üzerinde ayakta ve cepheden verilmiştir. Sol bacağını hafifçe dizden bükerek öne ve yana atmış, vücut ağırlığı sağ bacak üzerinde verilmiştir. Üzerinde yarım kollu, "V" yakalı, diz altına kadar uzanan bir giysi taşır. Giyisi altından göğüsler oldukça belirgindir. Göğüsleri belirgin kılan kıvrımlar yaka ortasından etek ucuna kadar şematik kıvrımlar şeklinde devam eder. Sarkıttığı iki eliyle çelengi ucundan tutmaktadır. Başında sade *strophion* taşır. *Strophion*'a sarılı kurdele enseden omuzlara düşürülmüştür. Oval yüzde portre özellikleri oldukça yüzeyseldir.
Referans: Tamsü Polat 2013, 121, Lev.104b.
Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 1. yy-MS 1. yy

Katalog No: 97 **(Levha 49)**

Tip: Tiyatro Maskı Tutan Genç Aktör/Çocuk
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3793
Kazı Env. No: STR86-A.47/11
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 47 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 9,7; Gen. 5,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 7/4. Mask 7.5R 4/6. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Arka kısım tümden, ayakları bilekten itibaren, payenin alt kısmı ve kaidesi eksiktir. Yüzeyinde aşınma ve lokal olarak görülen kalker tabakaları mevcuttur. Uğradığı tahribat yüzeysel aşınmalarına sebep olmuştur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Maskın sağ ağız kenarında ve burun deliklerinde boncuk şeklinde çıkıntılar vardır.
Tanımı: Eksik durumdaki paye ya da sütunçeye dayanmış, sağ eliyle komedi maskı tutan bir çocuğun terrakotta figürü. Bu figür bir oyuncu olabilir, ya da geleneksel bir eğitimin parçası olarak Yunan edebiyatı ve tiyatro öğretimini temsil ediyor olabilir.
Referans: Baldıran 1990, 46, 213, Res. 208/a
Benzer Örnekler: Troas[2383], Myrina[2384], Thessaloniki[2385], Melos[2386]
Tarihleme Önerisi: MÖ 2 yy'ın ilk yarısı

[2383] Tavukçu 2006, Lev. 53, Kat. No. 221 (MÖ 3. yy'ın sonu); Lev. 26, Kat. No. 104 (MÖ 1. yy); Winter 1903 (II), Pl. 244: 7.
[2384] Winter 1903 (II), Pl. 79: 6.
[2385] Rhomiopoulou 2017, Kat. No. 558-559 (Elinde komedi maskesi tutan genç kız, MÖ Geç 4. yy-Erken 3. yy); Kat. No. 642 (Dionysiak festivale katılan, elinde komedi maskesi taşıyan genç kız, MÖ 4. yy. ortası).
[2386] Burn-Higgins 2001, Pl. 46, 2263; Winter 1903 (II), Pl. 244: 8.

Katalog No: 98 **(Levha 50)**

Tip: Gladyatör
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4019
Kazı Env. No: STR85-A.34/399
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 34 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 14,2; Gen. 15,6; Piş Del. Çapı 2,1 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun çok ince tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 6/4. Astar White page 7.5YR_/1; sağ miğfer GLEY2 7/5B=7/1; tüm yüzey yer yer 10YR 7/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Sağ figürün arkasında ve yan kısmında alçı ile tümlemesi yapılmıştır. Yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır. Yüzeyde boya tabakasına ait çok az bir iz yer almakla birlikte, figürlere ait detaylar nerdeyse hiç korunmamış durumdadır. Yine eser bünyesinde kılcal çatlaklar ve eğer bakım uygulamaları periyodik olarak yapılmazsa yer yer yapraklanmaya neden olabilecek kabarmalar mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Kaidenin altındaki kil et kalınlıkları farklıdır. Kaidenin iç kısmına kil hala yaşken, herhangi bir sarkma ve çökmenin önlenmesi için bir bölme duvarı eklenmiştir. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır.
Tanımı: Karşılıklı iki gladyatör mücadele halinde profilden verilmiştir. Ana duruşta, sağdaki dövüşçünün sol omuz ve sol bacağı rakibe doğru öne çıkmıştır. Rakibi de tam tersi bir duruş sergiler. Dövüşçüler, ellerindeki düz, uzun kılıcı (spata), dış bükey, daire şeklindeki büyük kalkanı (parma) ve sorguçsuz miğferi (galea) ile provokatör tipindedir. Miğferinde tüm yüzü kapatan, sadece gözler için açıklığı olan siperlik (koruyucu) vardır. Başı korumaya yönelik kullandıkları miğferin (galea) etek kısmı boynu ve omuzları korumak amacıyla boyuna doğru genişlemiştir. Kıyafetleri, kasık önlüğü (subligaculum) ve onu tutan geniş bir kemerden (balteus) oluşur. Soldaki provokatörün kasık örtüsü ikizkenar üçgen şeklinde olup, sağdaki provokatörün arkadan iki bacak arasından sarkan kumaşı dikdörtgen şeklindedir. Dizin hemen altındaki yüksek dizlik ya da koruyucular (ocrea) her iki gladyatörün bacağında da kullanılmıştır. Ancak kollarına sardıkları koruyucu bir bandın (manica) olup olmadığı belirgin değildir.
İmza: ΔIONVCIOY (Dionysios'un eseridir)
Referans: Baldıran 1990, 197, Res. 217.
Benzer Örnekler: Myrina[2387], Tralleis[2388], Smyrna[2389], İtalya[2390], Rusya/Anapa[2391], Thapsos[2392]
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy

[2387] Winter 1903 (II), Pl. 387: 5-7.
[2388] Çekilmez 2017, Lev. 87, Kat. 68 (MS 1. yy).
[2389] Burn-Higgins 2001, 145, Pl. 67, 2377; Winter 1903 (II), Pl. 387: 10; Nossov 2009, 57.
[2390] Winter 1903 (II), Pl. 387: 8.
[2391] Winter 1903 (II), Pl. 386: 2.
[2392] Winter 1903 (II), Pl. 387: 9.

Katalog No: 99 **(Levha 51)**

Tip: Gladyatör
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: STR98-M80/5 (09MDO1/1-T14)
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, M 80 No'lu Mezar (Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu)
Ölçüleri: Yük. 8,6; Gen. 6,1; Der. 3; Ölçülebilen Piş Del. Çapı 1,2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek taşçık, organik katkılı, 2.5YR 6/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğinde olup üst gövde korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliğinin olduğu bellidir.
Tanımı: Murmillo'yu temsil eden gladyatör profilden verilmiştir. Sağ elde gövdeyi kapatan muhtemelen dikdörtgen formlu kalkan (scutum) taşır. Baş, sorguçlu ve ön kısmında gözleri açıkta bırakan siperlikli bir miğfer (galea) ile korunmaktadır. Sorgucu hilal şeklinde bir tepeden oluşmaktadır. Miğferin sağ yan yüzünde ince, ucu kıvrık dal motifi kabartma şeklinde verilmiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Pompei[2393], Apri-Rhaidestos[2394], Mısır/Alexandria[2395], (Roma Dönemi) Thessaloniki[2396]
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy

Katalog No: 100 **(Levha 51)**

Tip: Gladyatör
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: STR85 (09MDO4-1-T19)
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 9,9; Gen. 6,7; Der. 3,2; Piş Del. Çapı 1,3 cm (ölçülebilen).
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek taşçık, organik katkılı, 2.5YR 6/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Baş, boyun, sol kol, arka yüzün bir kısmı ve pişirme deliği kırık ve eksiktir.
Teknik ve İşçilik: Kalıp tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Arkası yarı işlenmiş olup kalkanı belli edilmiştir.
Tanımı: Alçak plaket formunda bir kaide üzerinde arka profilden betimlenmiş gladyatör figürüdür. Figür sol bacağı ile geniş bir adım atmış, hamle yapmış durumdadır. Sağ bacağı gergin şekilde geride kalmıştır. Sağ kol dirsekten kıvrık olup, sol elde gövdeyi kapatan uçları yuvarlatılmış dikdörtgen formlu kalkan (scutum) taşır. Miğferinin omuza uzanan etek kısmı belirgindir. File görünümünden kolsuz bir zırh giydiği bellidir. Belde kemerli (balteus), kısa önlüğünün (subligaculum) kıvrımları kalça üzerinde birbirine paralel yatay inmektedir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Pompei[2397], Apri-Rhaidestos[2398], Mısır/Alexandria[2399] (Roma Dönemi), Thessaloniki[2400]
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy

[2393] Lorio 2015, 97-107, Fig.1-6.
[2394] Şahin-Güçlü 115, Fig. 3-6.
[2395] Snowden, Res. 234, Şek. 317.
[2396] Secutor kategorisine ait Thessaloniki örneği için bkz. Zografou 2015, 235, Fig. 11.
[2397] Lorio 2015, 97-107, Fig.1-6.
[2398] Şahin-Güçlü 115, Fig. 3-6.
[2399] Snowden, Res. 234, Şek. 317.
[2400] Secutor kategorisine ait Thessaloniki örneği için bkz. Zografou 2015, 235, Fig. 11.

Katalog No: 101 **(Levha 51)**
Tip: Gladyatör Miğferi
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: STR85-A.44/476 (09MDO4-1-T20)
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A-44 Mezarı (Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu)
Ölçüleri: Yük. 5,9; Gen. 4,5; Der. 4,6 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun çok ince tanecikli gümüş mika katkılı, 7,5YR 6/6. Astar White page 7.5YR_/1; miğfer sağ yan yüz GLEY2 7/5B=7/1, sol yan yüz 5R 6/6; tüm yüzey yer yer 10YR 7/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser kırık olup baş kısmı korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: Kalıp tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Her iki yan yüz aynı ayrıntıda işlenmiştir.
Tanımı: Murmillo'yu temsil eden gladyatöre ait sorguçlu miğferdir. Ön kısmında gözleri açıkta bırakan siperliği bulunur. Göz boşlukları asimetriktir. Sorgucu hilal şeklinde bir tepeden oluşur. Cepheden bakıldığında sorgucun ön kısmında tüy görüntüsü veren girintili bir şekil mevcuttur. Miğferin her iki yan yüzünde ince, ucu kıvrık dal motifi kabartma şeklinde verilmiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Aizanoi[2401]
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy-MS 1. yy

Katalog No: 102 **(Levha 51)**
Tip: Sadaklı Ephebos
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4144
Kazı Env. No: STR86-KS.49/271
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü, KS. 49 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 29; Gen. 9,1; Piş Del. Çapı 2,6 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok ince tanecikli gümüş mika, kum, seyrek küçük boyutta taşçık katkılı, 2.5YR 5/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Kaidenin eksik olan sol ön kısmında alçı tümleme yapılmıştır. Kılcal çatlaklar dışında eser oldukça iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İki ayrı kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. **K.103** no'lu figürinle aynı kalıptan çıkmıştır. Sadak uçları sonradan elle yapılarak gövde üzerine tek bir yerden arkadan birleştirilmiştir. Birleşim yeri belirgin olup gelişigüzel düzeltilmiştir. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır.
Tanımı: Dörtgen yüksek kaide üzerinde ayakta ve cepheden verilmiştir. Sağ omuzda uçları yuvarlak bir broşla tutturulan, vücudu saran ephaptis giyimlidir. Başında ortasında madalyon şeklinde rozet bulunan *strophion* vardır. Saçlar bu sade çelengin altından perçemler halinde alın üzerine dökülmektedir. *Strophion*'a sarılı kurdele ise enseden omuzlara düşürülmüştür. Enli olan kurdele üzerinde ince çizgisel süslemeler yer almaktadır. Baş çok hafif sağa çekiktir. Köşeli yüz yapısında yüz dolgun, tok çenesi ve şişman yanaklarıyla etli bir yapıya sahiptir. Küçük badem gözler kısık işlenmiştir. Düz burun kanatlarda etlidir. Küçük, dar ve etlice olan dudakları hafif aralıklı verilmiştir. Yüzde mutlu bir ifade vardır. Alın kalın saç perçemleriyle çevrelenmiştir. Bu perçemler yaklaşık olarak alnın ortasından itibaren ters yönlere ayrılır. Yaka açıklığı boynun altında hafif yayvan bir "V" biçimindedir. Sol kol mantonun içinden mantoyu gerecek şekilde dirsekten kıvrılarak sol göğüs üzerinde duran ve eliyle sırtında duran sadağın kayışından tutmaktadır. Bu şekliyle elbiseyi sol göğüs hizasında germektedir. Sağ kol aşağıya doğru sarkık vaziyette dururken elbisenin sağdan gelen ucu sağ kola sarıldıktan sonra aşağıya çok fazla yanlara açılmadan zikzak şeklinde dökülür. Etek uçları düz verilmiştir. Belden üstü dik ve hareketsizdir. Sol ayak hafif yana açılmış ve bacak dizden hafifçe bükülmüştür. Bu bükülmeden dolayı kalça sağa doğru hafifçe dışarı çıkmıştır. Elbise ayak bileklerine kadar vücudu sarmaktadır. Ayak

[2401] Üç sorguçlı minyatür miğfer için bkz. Özer-Doksanaltı 2017, 295, Fig. 13.

bilekten itibaren açık bir vaziyette olup çıplak olarak kaideye basmaktadır. Sırtında çapraz vaziyette bir sadak bulunmaktadır. Sadağın uçları sağ omuz arkasından ve sol kol altından dışarı çıkmıştır. Elbisenin sol el ile göğüs hizasında gerilmesinden dolayı, kıvrımlar sol el ile karın hizasında toplanmıştır. Ayrıca sağ ayak üzerinden dökülen kıvrımlar sol ayak üzerine doğru yatay bir şekilde inmektedir.
İmza: ΝΙΚΟΔΗ
Referans: Baldıran 1990, 147-148, Res. 204-205.
Benzer Örnekler: Myrina[2402], Tralleis[2403], Hyllarima[2404], Ephesos[2405], Mylasa[2406], Pergamon[2407], Samos[2408].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy

Katalog No: 103 **(Levha 52)**
Tip: Sadaklı Ephebos
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4149
Kazı Env. No: TR86-KS.49/276
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü, KS. 49 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 29; Gen. 10,4; Piş Del. Çapı 2,4 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok ince tanecikli gümüş mika, kum katkılı, 2.5YR 5/6. Kaide GLEY1 5/5G_/2=5/2; saç 7.5R 3/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Kaidenin eksik olan sol ön kısmının alçı ile tümlendiği görülmektedir. Kılcal çatlaklar dışında eser oldukça iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. **K.102** no'lu figürinle aynı kalıptan çıkmıştır. Sadak uçları sonradan elle yapılarak gövde üzerine tek bir yerden arkadan birleştirilmiştir. Birleşim yeri belirgin olup gelişigüzel düzeltilmiştir. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır.
Tanımı: Dörtgen yüksek kaide üzerinde ayakta ve cepheden verilmiştir. Sağ omuzda uçları yuvarlak bir broşla tutturulan, vücudu saran ephaptis giyimlidir. Başında ortasında madalyon şeklinde rozet bulunan *strophion* vardır. Saçlar bu sade çelengin altından perçemler halinde alın üzerine dökülmektedir. *Strophion*'a sarılı kurdele ise enseden omuzlara düşürülmüştür. Enli olan kurdele üzerinde ince çizgisel süslemeler yer almaktadır. Baş çok hafif sağa çekiktir. Köşeli yüz yapısında yüz dolgun, tok çenesi ve şişman yanaklarıyla etli bir yapıya sahiptir. Küçük badem gözler kısık işlenmiştir. Düz burun kanatlarda etlidir. Küçük, dar ve etlice olan dudakları hafif aralıklı verilmiştir. Alın kalın saç perçemleriyle çevrelenmiştir. Bu perçemler yaklaşık olarak alnın ortasından itibaren ters yönlere ayrılır. Yaka açıklığı boynun altında hafif yayvan bir "V" biçimindedir. Sol kol mantonun içinden mantoyu gerecek şekilde dirsekten kıvrılarak sol göğüs üzerinde duran ve eliyle sırtında duran sadağın kayışından tutmaktadır. Bu şekliyle elbiseyi sol göğüs hizasında germektedir. Sağ kol aşağıya doğru sarkık vaziyette dururken elbisenin sağdan gelen ucu sağ kola sarıldıktan sonra aşağıya çok fazla yanlara açılmadan zikzak şeklinde dökülür. Etek uçları düz verilmiştir. Belden üstü dik ve hareketsizdir. Sol ayak hafif yana açılmış ve bacak dizden hafifçe bükülmüştür. Bu bükülmeden dolayı sağ kalça sağa doğru hafifçe dışarı çıkmıştır. Elbise ayak bileklerine kadar vücudu sarmaktadır. Ayak bilekten itibaren açık bir vaziyette olup çıplak olarak kaideye basmaktadır. Sırtında çapraz vaziyette bir sadak bulunmaktadır. Sadağın uçları sağ omuz arkasından ve sol kol altından dışarı çıkmıştır. Elbisenin sol el ile göğüs hizasında gerilmesinden dolayı, kıvrımlar sol el ile karın hizasında toplanmıştır. Ayrıca sağ ayak üzerinden

[2402] Mollard-Besques 1963b, Pl. 146, a- M 92, e- MYR 211, Pl.147, a- B58, b-MYRINA 1144; Winter 1903 (II), Pl. 239: 10; Baudat 1953, Pl. XIV, Nr. 20; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 724-726, Pl. 106, Nr. 727; Duchene-Mathieux 2007, Pl. IX. Myrina 1025, Myrina 21-213.
[2403] Çekilmez 2017, Lev. 72-81; K.53-61 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[2404] Çekilmez 2015a, Fig. 16-19.
[2405] Meriç 2002, 143 vd. Taf. 109, TK23.
[2406] Kızıl 2009, Res. 123, M33; Çakıcı 2007, 92, Res.10.
[2407] Töpperwein 1976, Taf. 66 Nr. 436-438; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 132 Nr. 1022.
[2408] Kosma 2015, 276, Fig. 2, 5, 6; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45 Nr. 259.

dökülen kıvrımlar sol ayak üzerine doğru yatay bir şekilde inmektedir.
İmza: ΝΙΚΟΔΗ
Referans: Baldıran 1990, 149, Res. 187.
Benzer Örnekler: Myrina[2409], Tralleis[2410], Hyllarima[2411], Ephesos[2412], Mylasa[2413], Pergamon[2414], Samos[2415].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy

Katalog No: 104 **(Levha 52)**
Tip: Sadaklı Ephebos
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4148
Kazı Env. No: STR86-KS.49/275
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü, KS. 49 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 19,7; Gen. 6,8; Piş Del. Çapı 1,8 cm.
Hamur-Astar-Boya: İnce tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 6/6. Astar White page 9.5/; elbise 7.5YR 8/4; elbise, yüz ve çene 10Y-5GY 5GY 6/2. İyi pişirilmiş.

Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeyinde aşınma ve çözünemeyen tuz tabalarının bıraktığı izler görülmektedir. Sağ omuz arkasında kalan sadak ucu dışında tam olarak ele geçmiş eser yüzeyindeki boya tabakası çok az korunmuş olup, yüzeyin pürüzsüz görünümünü çözünebilir tuzlar nedeniyle kaybetmiş olduğu görülmektedir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır. Tüm yüzeyde yer yer boncuk şeklinde çıkıntılar görülmektedir.
Tanımı: Dörtgen yüksek kaide üzerinde ayakta ve cepheden verilmiştir. Sağ omuzda uçları tutturulan, vücudu saran ephaptis giyimlidir. Başında ortasında madalyon şeklinde rozet bulunan *strophion* vardır. Saçlar bu sade çelengin altından perçemler halinde alın üzerine dökülmektedir. *Strophion*'a sarılı kurdele ise enseden omuzlara düşürülmüştür. Baş çok hafif sağa çekiktir. Yüz dolgun, tok çenesi ve şişman yanaklarıyla etli bir yapıya sahiptir. Gözler badem şeklinde olup göz kapakları belirgin değildir. Düz burun kanatlarda etlidir. Küçük, dar ve etlice olan dudakları hafif aralıklı verilmiştir. Alın kalın saç perçemleriyle çevrelenmiştir. Bu perçemler yaklaşık olarak alnın ortasından itibaren ters yönlere ayrılır. Yaka açıklığı boynun altında hafif yayvan bir "V" biçimindedir. Sol kol mantonun içinden mantoyu gerecek şekilde dirsekten kıvrılarak sol göğüs üzerinde duran ve eliyle sırtında duran sadağın kayışından tutmaktadır. Bu şekliyle elbiseyi sol göğüs hizasında germektedir. Sağ kol aşağıya doğru sarkık vaziyette dururken elbisenin sağdan gelen ucu sağ kola sarıldıktan sonra aşağıya çok fazla zikzak yapmadan dökülür. Belden üstü dik ve hareketsizdir. Sol ayak hafif yana açılmış ve bacak dizden hafifçe bükülmüştür. Bu bükülmeden dolayı sağ kalça sağa doğru hafifçe dışarı çıkmıştır. Elbise ayak bileklerine kadar vücudu sarmakta, ayak bilekten itibaren açık bir vaziyette görülmektedir. Sırtında çapraz vaziyette bir sadak bulunmaktadır. Sadağın korunan kısmı, sol kol altından dışarı çıkmıştır. Elbisenin sol el ile göğüs hizasında gerilmesinden dolayı, kıvrımlar sol el ile karın hizasında toplanmıştır. Ayrıca sağ ayak üzerinden dökülen kıvrımlar sol ayak üzerine doğru yatay bir şekilde inmektedir.
Referans: Baldıran 1990, 149, Res. 188.

[2409] Mollard-Besques 1963b, Pl. 146, a- M 92, e- MYR 211, Pl.147, a- B58, b-MYRINA 1144; Winter 1903 (II), Pl. 239: 10; Baudat 1953, Pl. XIV, Nr. 20; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 724-726, Pl. 106, Nr. 727; Duchene-Mathieux 2007, Pl. IX. Myrina 1025, Myrina 21-213.
[2410] Çekilmez 2017, Lev. 72-81; K.53-61 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[2411] Çekilmez 2015a, Fig. 16-19.
[2412] Meriç 2002, 143 vd. Taf. 109, TK23.
[2413] Kızıl 2009, Res. 123, M33; Çakıcı 2007, 92, Res.10.
[2414] Töpperwein 1976, Taf. 66 Nr. 436-438; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 132 Nr. 1022.
[2415] Kosma 2015, 276, Fig. 2, 5, 6; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45 Nr. 259.

Benzer Örnekler: Myrina[2416], Tralleis[2417], Hyllarima[2418], Ephesos[2419], Mylasa[2420], Pergamon[2421], Samos[2422].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy

Katalog No: 105 **(Levha 52)**
Tip: Sadaklı Ephebos
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4142
Kazı Env. No: STR86-KS.49/269
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü, KS. 49 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 23; Gen. 7,5; Piş Del. Çapı 2,3 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika, seyrek taşçık katkılı, 2.5YR 6/8. Astar White page 7.5YR_/1 9/. İyi pişirilmiş.

Korunma Durumu: Baş kısmı boyundan itibaren eksiktir. Yüzeyde var olan boya tabakası korunmamış olup, yer yer oyuklanma şeklinde bozulmalar ve elbise ve uzuvlara ait detaylarda da aşınmalar olduğu görülmektedir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup oval pişirme deliği vardır. Yüzeyinde yer yer boncuk şeklinde çıkıntılar vardır.
Tanımı: Dörtgen yüksek kaide üzerinde ayakta ve cepheden verilmiştir. Sağ omuzda uçları tutturulan, vücudu saran ephaptis giyimlidir. Yaka açıklığı boynun altında hafif yayvan bir "V" biçimindedir. *Strophion*'a sarılı, omuzlar üzerine düşen kurdele üzerindeki çizgiler kaba ve yüzeysel verilmiştir. Sol kol mantonun içinden mantoyu gerecek şekilde dirsekten kıvrılarak sol göğüs üzerinde duran ve eliyle sırtında duran sadağın kayışından tutmaktadır. Bu şekliyle elbiseyi sol göğüs hizasında germektedir. Sağ kol aşağıya doğru sarkık vaziyette dururken elbisenin sağdan gelen ucu sağ kola sarıldıktan sonra aşağıya çok fazla zikzak yapmadan dökülür. Belden üstü dik ve hareketsizdir. Sol ayak hafif yana açılmış ve bacak dizden hafifçe bükülmüştür. Bu bükülmeden dolayı sağ kalça sağa doğru hafifçe dışarı çıkmıştır. Elbise ayak bileklerine kadar vücudu sarmakta, ayak bilekten itibaren açık bir vaziyette görülmektedir. Etek uçları sağ ayaküstünde hafif yukarıya çekilerek dalga şeklinde kıvrım oluşturmuş, üçgen şeklini almıştır. Sırtında çapraz vaziyette bir sadak bulunmaktadır. Sadağın uçları sağ omuz arkasından ve sol kol altından dışarı çıkmıştır. Elbisenin sol el ile göğüs hizasında gerilmesinden dolayı, kıvrımlar sol el ile karın hizasında toplanmıştır. Ayrıca sağ ayak üzerinden dökülen kıvrımlar sol ayak üzerine doğru yatay bir şekilde inmektedir.
İmza: ΔΙΟΓЄ?
Referans: Baldıran 1990, 146-147, Res. 186.
Benzer Örnekler: Myrina[2423], Tralleis[2424], Hyllarima[2425], Ephesos[2426], Mylasa[2427], Pergamon[2428],

[2416] Mollard-Besques 1963b, Pl. 146, a- M 92, e- MYR 211, Pl.147, a- B58, b-MYRINA 1144; Winter 1903 (II), Pl. 239: 10; Baudat 1953, Pl. XIV, Nr. 20; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 724-726, Pl. 106, Nr. 727; Duchene-Mathieux 2007, Pl. IX. Myrina 1025, Myrina 21-213.
[2417] Çekilmez 2017, Lev. 72-81; K.53-61 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[2418] Çekilmez 2015a, Fig. 16-19.
[2419] Meriç 2002, 143 vd. Taf. 109, TK23.
[2420] Kızıl 2009, Res. 123, M33; Çakıcı 2007, 92, Res.10.
[2421] Töpperwein 1976, Taf. 66 Nr. 436-438; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 132 Nr. 1022.
[2422] Kosma 2015, 276, Fig. 2, 5, 6; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45 Nr. 259.
[2423] Mollard-Besques 1963b, Pl. 146, a- M 92, e- MYR 211, Pl.147, a- B58, b-MYRINA 1144; Winter 1903 (II), Pl. 239: 10; Baudat 1953, Pl. XIV, Nr. 20; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 724-726, Pl. 106, Nr. 727; Duchene-Mathieux 2007, Pl. IX. Myrina 1025, Myrina 21-213.
[2424] Çekilmez 2017, Lev. 72-81; K.53-61 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[2425] Çekilmez 2015a, Fig. 16-19.
[2426] Meriç 2002, 143 vd. Taf. 109, TK23.
[2427] Kızıl 2009, Res. 123, M33; Çakıcı 2007, 92, Res.10.
[2428] Töpperwein 1976, Taf. 66 Nr. 436-438; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 132 Nr. 1022.

Samos[2429].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy

Katalog No: 106 **(Levha 53)**

Tip: Sadaklı Ephebos
Müze Env. No: Muğla Müzesi, Etütlük
Kazı Env. No: STR86-İD33/57?
Buluntu Yeri: İğdemir Nekropolü, İD 33 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 19,6; Gen. 4,6; Der. 2,7 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince tanecikli gümüş mika katkılı, 2.5YR 5/6. Astar White page 2.5Y/1 9.5/; kaide GLEY 1 7/ 5G_/1. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Sol üst gövdede ve göbek altında parça kayıpları mevcuttur. Yüzeyinde aşınma ve çözünemeyen tuz tabakaları görülür.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Kaidesinin altındaki kil kalınlıkları farklıdır. Arkası düz işlenmiş olup, pişirme deliği kırıktır. Burun delikleri altında boncuk şeklinde çıkıntılar vardır. **K.107** numaralı figürle aynı kalıptan çıkmıştır.
Tanımı: Dörtgen yüksek kaide üzerinde ayakta ve cepheden verilmiştir. Sağ omuzda uçları yuvarlak bir broşla tutturulan, vücudu saran ephaptis giyimlidir. Başında ortasında madalyon şeklinde rozet bulunan *strophion* vardır. Saçlar bu sade çelengin altından perçemler halinde alın üzerine dökülmektedir. *Strophion*'a sarılı kurdele ise enseden omuzlara düşürülmüştür. Enli olan kurdele üzerinde kıvrım detayları ince çizgisel süslemeler şeklinde verilmiştir. Baş çok hafif sağa çekiktir. Yüz dolgun, tok çenesi ve şişman yanaklarıyla etli bir yapıya sahiptir. Küçük badem gözler kısık işlenmiştir. Düz burun kanatlarda etlidir. Küçük, dar ve etlice olan dudakları hafif aralıklı verilmiştir. Sağ kol aşağıya doğru sarkık vaziyette dururken elbisenin sağdan gelen ucu sağ kola sarıldıktan sonra aşağıya zikzak yaparak dökülür. Zikzak kıvrımlar elbisenin diğer kıvrımlarına göre oldukça yüzeysel ve basit verilmiş olup bitim yeri belli değildir. Göbek deliği belirgindir. Etek uçları sağ ayaküstünde hafif yukarıya çekilerek yayvan bir üçgen oluşturmuştur. Sol ayak hafif yana açılmış ve bacak dizden hafifçe bükülmüştür. Bu bükülmeden dolayı sağ kalça sağa doğru hafifçe dışarı çıkmıştır. Elbise ayak bileklerine kadar vücudu sarmakta, ayak bilekten itibaren açık bir vaziyette görülmektedir. Sırtında çapraz vaziyette bir sadak bulunmaktadır. Sadağın korunan kısmı, sağ omuz arkasından görülmektedir. Sağ ayak üzerinden dökülen kıvrımlar sol ayak üzerine doğru yatay bir şekilde inmektedir. Kıvrımlar sık, derin, bant şeklinde ve kalındır.
Referans: Baldıran 1990, 47, Res. 195.
Benzer Örnekler: Myrina[2430], Tralleis[2431], Hyllarima[2432], Ephesos[2433], Mylasa[2434], Pergamon[2435], Samos[2436].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy

[2429] Kosma 2015, 276, Fig. 2, 5, 6; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45 Nr. 259.
[2430] Mollard-Besques 1963b, Pl. 146, a- M 92, e- MYR 211, Pl.147, a- B58, b-MYRINA 1144; Winter 1903 (II), Pl. 239: 10; Baudat 1953, Pl. XIV, Nr. 20; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 724-726, Pl. 106, Nr. 727; Duchene-Mathieux 2007, Pl. IX. Myrina 1025, Myrina 21-213.
[2431] Çekilmez 2017, Lev. 72-81; K.53-61 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[2432] Çekilmez 2015a, Fig. 16-19.
[2433] Meriç 2002, 143 vd. Taf. 109, TK23.
[2434] Kızıl 2009, Res. 123, M33; Çakıcı 2007, 92, Res.10.
[2435] Töpperwein 1976, Taf. 66 Nr. 436-438; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 132 Nr. 1022.
[2436] Kosma 2015, 276, Fig. 2, 5, 6; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45 Nr. 259.

Katalog No: 107 **(Levha 53)**

Tip: Sadaklı Ephebos
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: STR85-A.12/217 (09MDO04/1-T07)
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 12 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 15; Gen. 6.1; Der. 3,2; Piş Del. Çapı 1, 7 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta boyutta gümüş mika, kireç, küçük boyutta taşçık katkılı, 2.5YR 5/6. Astar White page 10YR/1/9/; elbise 2.5YR 3/4. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Başı boyundan itibaren, sağ omuz ve boyun altı kırık ve eksiktir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. **K.106** numaralı figürle aynı kalıptan çıkmıştır.
Tanımı: Dörtgen yüksek kaide üzerinde ayakta ve cepheden verilmiştir. Sağ omuzda uçları yuvarlak bir broşla tutturulan, vücudu saran ephaptis giyimlidir. Sağ kol aşağıya doğru sarkık vaziyette dururken elbisenin sağdan gelen ucu sağ kola sarıldıktan sonra aşağıya zikzak yaparak dökülür. Zikzak kıvrımlar elbisenin diğer kıvrımlarına göre oldukça yüzeysel ve basit verilmiş olup bitim yeri belli değildir. Etek uçları sağ ayaküstünde hafif yukarıya çekilerek yayvan bir üçgen oluşturmuştur. Sol ayak hafif yana açılmış ve bacak dizden hafifçe bükülmüştür. Bu bükülmeden dolayı sağ kalça sağa doğru hafifçe dışarı çıkmıştır. Elbise ayak bileklerine kadar vücudu sarmakta, ayak bilekten itibaren açık bir vaziyette görülmektedir. Sırtında çapraz vaziyette bir sadak bulunmaktadır. Sadağın korunan kısmı, sol kol altından görülmektedir. Elbisenin sol el ile göğüs hizasında gerilmesinden dolayı, kıvrımlar sol el ile karın hizasında toplanmıştır. Göbek deliği belirgindir. Ayrıca sağ ayak üzerinden dökülen kıvrımlar sol ayak üzerine doğru yatay bir şekilde inmektedir. Kıvrımlar sık, derin, bant şeklinde ve kalındır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina[2437], Tralleis[2438], Hyllarima[2439], Ephesos[2440], Mylasa[2441], Pergamon[2442], Samos[2443].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy

[2437] Mollard-Besques 1963b, Pl. 146, a- M 92, e- MYR 211, Pl.147, a- B58, b-MYRINA 1144; Winter 1903 (II), Pl. 239: 10; Baudat 1953, Pl. XIV, Nr. 20; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 724-726, Pl. 106, Nr. 727; Duchene-Mathieux 2007, Pl. IX. Myrina 1025, Myrina 21-213.
[2438] Çekilmez 2017, Lev. 72-81; K.53-61 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[2439] Çekilmez 2015a, Fig. 16-19.
[2440] Meriç 2002, 143 vd. Taf. 109, TK23.
[2441] Kızıl 2009, Res. 123, M33; Çakıcı 2007, 92, Res.10.
[2442] Töpperwein 1976, Taf. 66 Nr. 436-438; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 132 Nr. 1022.
[2443] Kosma 2015, 276, Fig. 2, 5, 6; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45 Nr. 259.

Katalog No: 108 **(Levha 53)**

Tip: Sadaklı Ephebos
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 493
Kazı Env. No: STR97-M.42/9
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 42 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 31,2; Gen. 10,3; Piş Del. Çapı 2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek altın mika, yoğun çeşitli büyüklükte taşçık katkılı, 7.5YR 7/3. Yüz, ayak 7.5R 4/6; el 5R 7/4. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Kaidenin ön kısmında, sağ alt kolunda ve sol yan yüzde eksiklikler vardır. Çözünemeyen tuz tabakalarından kaynaklanan lekelenmeler mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, düzgün, yuvarlak pişirme deliği vardır. Yüzeyinde yer yer boncuk şeklinde çıkıntılar mevcuttur.
Tanımı: Dörtgen yüksek kaide üzerinde ayakta ve cepheden verilmiştir. Sağ omuzda uçları tutturulan, vücudu saran ephaptis giyimlidir. Başında ortasında madalyon şeklinde rozet bulunan *strophion* vardır. Rozetin etrafı bir profille çevrelenmiş olup ortası yükselti şeklindedir. Saçlar bu sade çelengin altından perçemler halinde alın üzerine dökülmektedir. *Strophion*'a sarılı kurdele ise enseden omuzlara düşürülmüştür. Baş çok hafif sağa dönüktür. Yüz dolgun, tok çenesi ve şişman yanaklarıyla etli bir yapıya sahiptir. Gözler badem şeklinde olup göz kapakları belirgin değildir. Düz burun kanatlarda etlidir. Küçük, dar ve etlice olan dudakları hafif aralıklı verilmiştir. Yüzde mutlu bir ifade vardır. Alın kalın saç perçemleriyle çevrelenmiştir. Yaka açıklığı boynun altında hafif yayvan bir "V" biçimindedir. Sol kol mantonun içinden mantoyu gerecek şekilde dirsekten kıvrılarak sol göğüs üzerinde duran ve eliyle sırtında duran sadağın kayışından tutmaktadır. Bu şekliyle elbiseyi sol göğüs hizasında germektedir. Sağ kol aşağıya doğru sarkık vaziyette dururken elbisenin sağdan gelen ucu sağ kola sarıldıktan sonra aşağıya çok fazla yanlara açılmadan yüzeysel ve şematik zikzak şeklinde dökülür. Etek uçları düz verilmiştir. Belden üstü dik ve hareketsizdir. Sol ayak hafif yana açılmış ve bacak dizden hafifçe bükülmüştür. Bu bükülmeden dolayı kalça sağa doğru hafifçe dışarı çıkmıştır. Elbise ayak bileklerine kadar vücudu sarmaktadır. Ayak bilekten itibaren açık bir vaziyette olup çıplak olarak kaideye basmaktadır. Sırtında çapraz vaziyette bir sadak bulunmaktadır. Sadağın uçları sağ omuz arkasından ve sol kol altından dışarı çıkmıştır. Elbisenin sol el ile göğüs hizasında gerilmesinden dolayı, kıvrımlar sol el ile karın hizasında toplanmıştır. Ayrıca sağ ayak üzerinden dökülen kıvrımlar sol ayak üzerine doğru yatay bir şekilde inmektedir.
Referans: Tamsü Polat 2013, 123, Lev.108a; Tamsü Polat 2017, 25, Lev.108a.
Benzer Örnekler: Myrina[2444], Tralleis[2445], Hyllarima[2446], Ephesos[2447], Mylasa[2448], Pergamon[2449], Samos[2450].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy

[2444] Mollard-Besques 1963b, Pl. 146, a- M 92, e- MYR 211, Pl.147, a- B58, b-MYRINA 1144; Winter 1903 (II), Pl. 239: 10; Baudat 1953, Pl. XIV, Nr. 20; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 724-726, Pl. 106, Nr. 727; Duchene-Mathieux 2007, Pl. IX. Myrina 1025, Myrina 21-213.
[2445] Çekilmez 2017, Lev. 72-81; K.53-61 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[2446] Çekilmez 2015a, Fig. 16-19.
[2447] Meriç 2002, 143 vd. Taf. 109, TK23.
[2448] Kızıl 2009, Res. 123, M33; Çakıcı 2007, 92, Res.10.
[2449] Töpperwein 1976, Taf. 66 Nr. 436-438; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 132 Nr. 1022.
[2450] Kosma 2015, 276, Fig. 2, 5, 6; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45 Nr. 259.

Katalog No: 109 **(Levha 54)**

Tip: Sadaklı Ephebos
Müze Env. No: Muğla Müzesi, Etütlük
Kazı Env. No: STR96-AM.3/11
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 3 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 29,1; Gen. 10,2; Der. 4,9; Piş Del. Çapı 1,6 cm.
Hamur-Astar-Boya: İnce tanecikli gümüş mika katkılı, 7.5R 5/3. Astar 7.5R 6/1; tüm yüzey 2.5Y3/1. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Sol kol üzerinde alçı tamamlama yapılmıştır. Yüzeyinde aşınma ve çözünemeyen tuz tabakaları mevcuttur. Ön yüzünde detayların silikleştiği görülmektedir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, düzgün, yuvarlak pişirme deliği vardır. Yüzeyinde yer yer boncuk şeklinde çıkıntılar mevcuttur. İçten sadece iki yanda birer noktadan kil eklenerek basit bir şekilde birleşmenin sağlandığı açık bir şekilde görülmektedir. Kaide iç yüzeyinde bir kumaş parçası veya bir süngerle düzeltilmiş olduğunu gösteren çizgisel doku yer almaktadır.
Tanımı: Dörtgen yüksek kaide üzerinde ayakta ve cepheden verilmiştir. Sağ omuzda uçları tutturulan, vücudu saran ephaptis giyimlidir. Başında ortasında madalyon şeklinde rozet bulunan *strophion* vardır. *Strophion*'a sarılı kurdele ise enseden omuzlara düşürülmüştür. Baş çok hafif sağa dönüktür. Yüz dolgun olup etli bir yapıya sahiptir. Yüz hatları ve saçlar belirgin değildir. Yaka açıklığı boynun altında hafif yayvan bir "V" biçimindedir. Sol kol mantonun içinden mantoyu gerecek şekilde dirsekten kıvrılarak sol göğüs üzerinde duran ve eliyle sırtında duran sadağın kayışından tutmaktadır. Bu şekliyle elbiseyi sol göğüs hizasında germektedir. Sağ kol aşağıya doğru sarkık vaziyette dururken elbisenin sağdan gelen ucu sağ kola sarıldıktan sonra aşağıya çok fazla yanlara açılmadan, çok yüzeysel ve şematik zikzak şeklinde dökülür. Belden üstü dik ve hareketsizdir. Sol ayak hafif yana açılmış ve bacak dizden hafifçe bükülmüştür. Bu bükülmeden dolayı kalça sağa doğru hafifçe dışarı çıkmıştır. Elbise ayak bileklerine kadar vücudu sarmaktadır. Ayak bilekten itibaren açık bir vaziyette olup çıplak olarak kaideye basmaktadır. Sırtında çapraz vaziyette bir sadak bulunmaktadır. Sadağın korunan uç kısmı sağ omuz arkasından görülmektedir. Elbisenin sol el ile göğüs hizasında gerilmesinden dolayı, kıvrımlar sol el ile karın hizasında toplanmıştır. Ayrıca sağ ayak üzerinden dökülen kıvrımlar sol ayak üzerine doğru yatay bir şekilde inmektedir. Ayaklar belirgin değildir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina[2451], Tralleis[2452], Hyllarima[2453], Ephesos[2454], Mylasa[2455], Pergamon[2456], Samos[2457].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy

[2451] Mollard-Besques 1963b, Pl. 146, a- M 92, e- MYR 211, Pl.147, a- B58, b-MYRINA 1144; Winter 1903 (II), Pl. 239: 10; Baudat 1953, Pl. XIV, Nr. 20; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 724-726, Pl. 106, Nr. 727; Duchene-Mathieux 2007, Pl. IX. Myrina 1025, Myrina 21-213.
[2452] Çekilmez 2017, Lev. 72-81; K.53-61 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[2453] Çekilmez 2015a, Fig. 16-19.
[2454] Meriç 2002, 143 vd. Taf. 109, TK23.
[2455] Kızıl 2009, Res. 123, M33; Çakıcı 2007, 92, Res.10.
[2456] Töpperwein 1976, Taf. 66 Nr. 436-438; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 132 Nr. 1022.
[2457] Kosma 2015, 276, Fig. 2, 5, 6; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45 Nr. 259.

Katalog No: 110 **(Levha 54)**

Tip: Sadaklı Ephebos
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4016
Kazı Env. No: STR85-A.34/396
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 34 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 14,5; Gen. 4,9; Piş Del. Çapı 1,4 cm.
Hamur-Astar-Boya: İnce ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 7.5YR 5/4. Astar White page 7.5YR_/1 9.5/; yüz, kol ve ayak 5R 5/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeysel çatlaklar dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Özellikle sağ dış taraftan kalıp birleşim yeri çok kaba olup, gelişigüzel düzeltilmiştir. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır. Yüzeyinde yer yer boncuk şeklinde çıkıntılar mevcuttur.
Tanımı: Dörtgen yüksek kaide üzerinde ayakta ve cepheden verilmiştir. Sağ omuzda uçları yuvarlak bir broşla tutturulan, vücudu saran ephaptis giyimlidir. Başında ortasında madalyon şeklinde rozet bulunan *strophion* vardır. Saçlar bu sade çelengin altından perçemler halinde alın üzerine dökülmektedir. *Strophion*'a sarılı kurdele ise enseden omuzlara düşürülmüştür. Baş diğer örneklerden farklı olarak sola çekiktir. Yüz dolgun, tok çenesi ve şişman yanaklarıyla etli bir yapıya sahiptir. Burun etlidir. Diğer portre özellikleri belirgin değildir. Saç detayları belirgin değildir. Yaka açıklığı boynun altında hafif yayvan bir "V" biçimindedir. Sol kol mantonun içinden mantoyu gerecek şekilde dirsekten kıvrılarak sol göğüs üzerinde duran ve eliyle sırtında duran sadağın kayışından tutmaktadır. Bu şekliyle elbiseyi sol göğüs hizasında germektedir. Sağ kol aşağıya doğru sarkık vaziyette dururken elbisenin sağdan gelen ucu sağ kola sarıldıktan sonra aşağıya çok fazla yanlara açılmadan yüzeysel ve şematik zikzak şeklinde dökülür. Etek uçları sağ ayaküstünde hafif yukarıya çekilerek profil verilmiştir. Belden üstü dik ve hareketsizdir. Sol ayak hafif yana açılmış ve bacak dizden hafifçe bükülmüştür. Bu bükülmeden dolayı kalça sağa doğru hafifçe dışarı çıkmıştır. Elbise ayak bileklerine kadar vücudu sarmaktadır. Ayak bilekten itibaren açık bir vaziyette olup çıplak olarak kaideye basmaktadır. Sırtında çapraz vaziyette bir sadak bulunmaktadır. Sadağın uçları sağ omuz arkasından ve sol kol altından dışarı çıkmıştır. Elbisenin sol el ile göğüs hizasında gerilmesinden dolayı, kıvrımlar sol el ile karın hizasında toplanmıştır. Ayrıca sağ ayak üzerinden dökülen kıvrımlar sol ayak üzerine doğru yatay bir şekilde inmektedir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina[2458], Tralleis[2459], Hyllarima[2460], Ephesos[2461], Mylasa[2462], Pergamon[2463], Samos[2464].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy

[2458] Mollard-Besques 1963b, Pl. 146, a- M 92, e- MYR 211, Pl.147, a- B58, b-MYRINA 1144; Winter 1903 (II), Pl. 239: 10; Baudat 1953, Pl. XIV, Nr. 20; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 724-726, Pl. 106, Nr. 727; Duchene-Mathieux 2007, Pl. IX. Myrina 1025, Myrina 21-213.
[2459] Çekilmez 2017, Lev. 72-81; K.53-61 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[2460] Çekilmez 2015a, Fig. 16-19.
[2461] Meriç 2002, 143 vd. Taf. 109, TK23.
[2462] Kızıl 2009, Res. 123, M33; Çakıcı 2007, 92, Res.10.
[2463] Töpperwein 1976, Taf. 66 Nr. 436-438; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 132 Nr. 1022.
[2464] Kosma 2015, 276, Fig. 2, 5, 6; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45 Nr. 259.

Katalog No: 111 **(Levha 54)**

Tip: Sadaklı Ephebos
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: STR96-AM.24 (09MDO4/1-T18)
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 24 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 30,1; Gen. 11; Der. 5; Piş Del. Çapı 1,9 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun küçük boyutta gümüş mika, kireç katkılı, 7.5YR 6/4. Astar White page 10YR/1/9/; yüzey 10YR 5/4. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Kaidenin ön kısmında parça kayıpları mevcuttur. Yüzeyinde yer yer kopmalar ve dökülmeler görülür. Düşük ısıda pişirilmeden dolayı ön yüzünde tüm detayların siliktir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Sadak sonradan ekleme olmayıp kalıbın içindedir.
Tanımı: Dörtgen yüksek kaide üzerinde ayakta ve cepheden verilmiştir. Sağ omuzda uçları tutturulan, vücudu saran ephaptis giyimlidir. Başında ortasında madalyon şeklinde rozet bulunan *strophion* vardır. *Strophion*'a sarılı kurdele ise enseden omuzlara düşürülmüştür. Yüz hatları ve saç detayları belirgin değildir. Yaka açıklığı boynun altında hafif yayvan bir "V" biçimindedir. Sol kol mantonun içinden mantoyu gerecek şekilde dirsekten kıvrılarak sol göğüs üzerinde duran ve eliyle sırtında duran sadağın kayışından tutmaktadır. Bu şekliyle elbiseyi sol göğüs hizasında germektedir. Sağ kol aşağıya doğru sarkık vaziyette dururken elbisenin sağdan gelen ucu sağ kola sarıldıktan sonra aşağıya çok fazla yanlara açılmadan yüzeysel ve şematik zikzak şeklinde dökülür. Belden üstü dik ve hareketsizdir. Sol ayak hafif yana açılmış ve bacak dizden hafifçe bükülmüştür. Bu bükülmeden dolayı kalça sağa doğru hafifçe dışarı çıkmıştır. Elbise ayak bileklerine kadar vücudu sarmaktadır. Ayak bilekten itibaren açık bir vaziyette olup çıplak olarak kaideye basmaktadır. Sırtında çapraz vaziyette bir sadak bulunmaktadır. Sadağın uçları sağ omuz arkasından ve sol kol altından dışarı çıkmıştır. Elbisenin sol el ile göğüs hizasında gerilmesinden dolayı oluşan kıvrımlar belirgin değildir.
Referans: Tamsü Polat 2013, 123-124, Lev. 108b.
Benzer Örnekler: Myrina[2465], Tralleis[2466], Hyllarima[2467], Ephesos[2468], Mylasa[2469], Pergamon[2470], Samos[2471].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy

[2465] Mollard-Besques 1963b, Pl. 146, a- M 92, e- MYR 211, Pl.147, a- B58, b-MYRINA 1144; Winter 1903 (II), Pl. 239: 10; Baudat 1953, Pl. XIV, Nr. 20; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 724-726, Pl. 106, Nr. 727; Duchene-Mathieux 2007, Pl. IX. Myrina 1025, Myrina 21-213.
[2466] Çekilmez 2017, Lev. 72-81; K.53-61 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[2467] Çekilmez 2015a, Fig. 16-19.
[2468] Meriç 2002, 143 vd. Taf. 109, TK23.
[2469] Kızıl 2009, Res. 123, M33; Çakıcı 2007, 92, Res.10.
[2470] Töpperwein 1976, Taf. 66 Nr. 436-438; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 132 Nr. 1022.
[2471] Kosma 2015, 276, Fig. 2, 5, 6; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45 Nr. 259.

Katalog No: 112 **(Levha 55)**

Tip: Sadaklı Ephebos
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 2141
Kazı Env. No: 05BM22-T06
Buluntu Yeri: Börükçü Nekropolü, 05BM21 No'lu Dromoslu Hipoje Mezar
Ölçüleri: Yük. 22,2; Gen. 8,3; Piş Del. Çapı 2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 2.5YR 5/6. Astar white page 7.5YR_/1 9.5/. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Sağ üst gövde ve arka yüzün büyük bir kısmı kırık ve eksiktir. Yüzeyinde aşınma ve çözünemeyen tuz tabakaları mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Çelenk kısmı sonradan elle yapılarak başın üzerine tek bir yerden, arka ortadan birleştirilmiştir. Sadak üzerinde boncuk şeklinde çıkıntılar vardır.
Tanımı: Profilli dörtgen yüksek kaide üzerinde ayakta ve cepheden verilmiştir. Sağ omuzda uçları yuvarlak bir broşla tutturulan, vücudu saran ephaptis giyimlidir. Baş hafif sağa yatıktır. Başında taşıdığı *strophion* dikey, geniş üçgen yapraklarla donatılmıştır. Çelenge bağlanan kurdelesi sol tarafta daha belirgin olup boyun hizasınca uzanarak omuz üzerine düşürülmüştür. Kurdele kıvrımları doğal kıvrım şeklinde verilmiştir. Enli olan kurdele ucu sağ omuz üzerinden aşağıya doğru daralarak sivrilmiştir. Saçlar çelengin altından perçemler halinde alın üzerine dökülerek alın ortasında anastole yapmıştır. Yüz oval ve dolgun olup tok bir çenesi vardır. Yüz hatları belirgin değildir. Yaka açıklığı boynun altında hafif yayvan bir "V" biçimindedir. Sol kol mantonun içinden mantoyu gerecek şekilde dirsekten kıvrılarak sol göğüs üzerinde duran ve eliyle sırtında duran sadağın kayışından tutmaktadır. Bu şekliyle elbiseyi sol göğüs hizasında germekte olup kıvrımlar belirgindir. Sol dirsek altından kalçaya doğru dikey inen ağır ve yumuşak kıvrımlar vardır. Sağ kol aşağıya doğru sarkık vaziyette dururken elbisenin sağdan gelen ucu sağ kola sarıldıktan sonra aşağıya çok fazla yanlara açılmadan yüzeysel ve şematik zikzak şeklinde dökülür. Zikzak detayları çok belirgin değildir. Sağ el parmakları detaylı işlenmemiştir. Etek uçları sağ ayaküstünde hafif yukarıya çekilerek yayvan bir üçgen oluşturur. Belden üstü dik ve hareketsizdir. Sol ayak hafif yana açılmış ve bacak dizden hafifçe bükülmüştür. Bu bükülmeden dolayı kalça sağa doğru hafifçe dışarı çıkmıştır. Elbise ayak bileklerine kadar vücudu sarmaktadır. Ayak bilekten itibaren açık bir vaziyette olup çıplak olarak kaideye basmaktadır. Ayak bilekleri incedir. Ayak parmakları dört parmak şeklinde detaylı olarak işlenmiştir. Sırtında çapraz vaziyette bir sadak bulunmaktadır. Sadağın uçları sağ omuz arkasından ve sol kol altından dışarı çıkmıştır. Sadağın her iki üst uç kısmında spiral yaparak volüt oluşturan süsü vardır. Sadağın ağız kenarı iki kademeli şekilde profilli verilmiştir. Sağ ayak üzerinden dökülen kıvrımlar sol ayak üzerine doğru yatay bir şekilde inmektedir.
Referans: Tırpan vd. 2013, 250-251, Fig. 24.
Benzer Örnekler: Myrina[2472], Tralleis[2473], Hyllarima[2474], Ephesos[2475], Mylasa[2476], Pergamon[2477], Samos[2478].
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı-MÖ 1. yy

[2472] Mollard-Besques 1963b, Pl. 146, a- M 92, e- MYR 211, Pl.147, a- B58, b-MYRINA 1144; Winter 1903 (II), Pl. 239: 10; Baudat 1953, Pl. XIV, Nr. 20; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 724-726, Pl. 106, Nr. 727; Duchene-Mathieux 2007, Pl. IX. Myrina 1025, Myrina 21-213.
[2473] Çekilmez 2017, Lev. 72-81; K.53-61 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[2474] Çekilmez 2015a, Fig. 16-19.
[2475] Meriç 2002, 143 vd. Taf. 109, TK23.
[2476] Kızıl 2009, Res. 123, M33; Çakıcı 2007, 92, Res.10.
[2477] Töpperwein 1976, Taf. 66 Nr. 436-438; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 132 Nr. 1022.
[2478] Kosma 2015, 276, Fig. 2, 5, 6; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45 Nr. 259.

Katalog No: 113 **(Levha 55)**

Tip: Sadaklı Ephebos
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 05BM22-T04
Buluntu Yeri: Börükçü Nekropolü, 05BM22 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 16,2; Gen. 6,7cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince tanecikli gümüş mika katkılı, 2,5 YR 5/6. Astar White page N 9,5/. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğindedir. Kaidesi, sağ taraf kalça altından, sol taraf ayak bileğinden itibaren korunmuştur. Yüzeyse çözünemeyen tuz tabakaları mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Tüm yüzeyde parmak izleri görülmektedir.
Tanımı: Dörtgen yüksek kaide üzerinde ayakta ve cepheden verilmiştir. Parça niteliğindedir. Mezarda ele geçen kırık durumdaki baş **(K.134)** muhtemelen figüre aittir. Benzer örneklerden hareketle vücudu saran ephaptis giyimlidir. Sol ayak hafif yana açılmış ve bacak dizden hafifçe bükülmüştür. Elbise ayak bileklerine kadar vücudu sarar. Ayak bilekten itibaren açık bir vaziyette olup çıplak olarak kaideye basmaktadır. Ayak parmakları detaylı olarak işlenmiş olup tırnaklar belirgindir. Sağ ayak üzerinden dökülen kıvrımlar sol ayak üzerine doğru yatay bir şekilde inmektedir.
Referans: Tırpan vd. 2013, 250-251, Fig. 22.
Benzer Örnekler: Myrina[2479], Tralleis[2480], Hyllarima[2481], Ephesos[2482], Mylasa[2483], Pergamon[2484], Samos[2485].
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

[2479] Mollard-Besques 1963b, Pl. 146, a- M 92, e- MYR 211, Pl.147, a- B58, b-MYRINA 1144; Winter 1903 (II), Pl. 239: 10; Baudat 1953, Pl. XIV, Nr. 20; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 724-726, Pl. 106, Nr. 727; Duchene-Mathieux 2007, Pl. IX. Myrina 1025, Myrina 21-213.
[2480] Çekilmez 2017, Lev. 72-81; K.53-61 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[2481] Çekilmez 2015a, Fig. 16-19.
[2482] Meriç 2002, 143 vd. Taf. 109, TK23.
[2483] Kızıl 2009, Res. 123, M33; Çakıcı 2007, 92, Res.10.
[2484] Töpperwein 1976, Taf. 66 Nr. 436-438; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 132 Nr. 1022.
[2485] Kosma 2015, 276, Fig. 2, 5, 6; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45 Nr. 259.

Katalog No: 114 **(Levha 55)**

Tip: Sadaklı Ephebos
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3916
Kazı Env. No: STR85-KS.9/107
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü, KS. 9 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 16; Gen. 5,2; Piş Del. Çapı - cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 5YR 6/4. Dudak 5R 7/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser yüzeyindeki aşınma dışında oldukça iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır. **K.115** numaralı figürle aynı kalıptan çıkmıştır.
Tanımı: Dörtgen kaide üzerinde ayakta ve cepheden verilmiştir. Sağ omuzda uçları yuvarlak bir broşla tutturulan, vücudu saran ephaptis giyimlidir. Başında taşıdığı *strophion* dikey yapraklarla donatılmıştır. Oldukça yüzeyseldir. Çelenge bağlanan kurdelesi boyun hizasınca uzanarak her iki taraftan omuz üzerine düşürülmüştür. Saçlar çelengin altından alın üzerine dökülmüş kısa dilimler şeklindedir. Yüz oval olup tok bir çenesi vardır. Yüz hatları belirgin değildir. Yaka açıklığı boynun altında hafif yayvan bir "V" biçimindedir. Sol kol mantonun içinden mantoyu gerecek şekilde dirsekten kıvrılarak sol göğüs üzerinde duran ve eliyle sırtında duran sadağın kayışından tutmaktadır. Bu şekliyle elbiseyi sol göğüs hizasında germekte olup kıvrımlar belirgindir. Sol dirsek altından kalçaya doğru dikey inen ağır ve yumuşak kıvrımları vardır. Göbek deliği belirgin değildir. Sağ kol aşağıya doğru sarkık vaziyette dururken elbisenin sağdan gelen ucu sağ kola sarıldıktan sonra aşağıya çok fazla yanlara açılmadan yüzeysel ve şematik zikzak şeklinde dökülür. Zikzak detayları çok belirgin değildir. Sağ el parmakları detaylı işlenmemiştir. Etek uçları sağ ayaküstünde hafif yukarıya çekilerek yayvan bir üçgen oluşturur. Belden üstü dik ve hareketsizdir. Sol ayak hafif yana açılmış ve bacak dizden hafifçe bükülmüştür. Bu bükülmeden dolayı kalça sağa doğru hafifçe dışarı çıkmıştır. Elbise ayak bileklerine kadar vücudu sarmaktadır. Ayak bilekten itibaren açık bir vaziyette olup çıplak olarak kaideye basmaktadır. Ayak parmakları doğallıktan uzak oldukça kaba işlenmiştir. Sırtında çapraz vaziyette bir sadak bulunmaktadır. Sadağın uçları sağ omuz arkasından ve sol kol altından dışarı çıkmıştır. Sağ ayak üzerinden dökülen kıvrımlar sol ayak üzerine doğru yatay bir şekilde inmektedir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina[2486], Tralleis[2487], Hyllarima[2488], Ephesos[2489], Mylasa[2490], Pergamon[2491], Samos[2492].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy

[2486] Mollard-Besques 1963b, Pl. 146, a- M 92, e- MYR 211, Pl.147, a- B58, b-MYRINA 1144; Winter 1903 (II), Pl. 239: 10; Baudat 1953, Pl. XIV, Nr. 20; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 724-726, Pl. 106, Nr. 727; Duchene-Mathieux 2007, Pl. IX. Myrina 1025, Myrina 21-213.
[2487] Çekilmez 2017, Lev. 72-81; K.53-61 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[2488] Çekilmez 2015a, Fig. 16-19.
[2489] Meriç 2002, 143 vd. Taf. 109, TK23.
[2490] Kızıl 2009, Res. 123, M33; Çakıcı 2007, 92, Res.10.
[2491] Töpperwein 1976, Taf. 66 Nr. 436-438; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 132 Nr. 1022.
[2492] Kosma 2015, 276, Fig. 2, 5, 6; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45 Nr. 259.

Katalog No: 115 **(Levha 55)**

Tip: Sadaklı Ephebos
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3913
Kazı Env. No: STR85-KS.9/108
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü, KS. 9 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 16,5; Gen. 5,2; Piş Del. Çapı 2,1 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 7.5YR 6/4. Astar White page 10YR_/1 9.5/. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Kaidenin ön kısmındaki küçük eksiklik dışında eser sağlamdır. Pişirme deliğinin üst kenarlarının aşınmadan dolayı formu bozulmuştur. Yüzeyde yer yer boya kalıntıları bulunmakla birlikte, genel olarak boya tabakasının korunmamış olduğu görünmektedir. Ayrıca muhtemelen boya bünyesinde yer alan minerallerin tuzlar etkisiyle bozulması sonucu, yüz, omuz, göğüs gibi bölgelerinde tortulanmalara neden olduğu göze çarpmaktadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, oval pişirme deliği vardır. **K.114** numaralı figürle aynı kalıptan çıkmıştır.
Tanımı: Dörtgen kaide üzerinde ayakta ve cepheden verilmiştir. Sağ omuzda uçları yuvarlak bir broşla tutturulan, vücudu saran ephaptis giyimlidir. Başında taşıdığı *strophion* dikey yapraklarla donatılmıştır. Çelenge bağlanan kurdelesi boyun hizasınca uzanarak her iki taraftan omuz üzerine düşürülmüştür. Saçlar çelengin altından alın üzerine dökülmüştür ancak perçemler belirgin değildir. Yüz yuvarlak ve etli olup tok bir çenesi vardır. Yüz hatları kısmen belirgindir. Küçük ağız hafif aralıklı verilmiştir. Yaka açıklığı boynun altında hafif yayvan bir "V" biçimindedir. Sol kol mantonun içinden mantoyu gerecek şekilde dirsekten kıvrılarak sol göğüs üzerinde duran ve eliyle sırtında duran sadağın kayışından tutmaktadır. Bu şekliyle elbiseyi sol göğüs hizasında germekte olup kıvrımlar belirgindir. Sol dirsek altından kalçaya doğru dikey inen ağır ve yumuşak kıvrımları vardır. Göbek deliği belirgin değildir. Sağ kol aşağıya doğru sarkık vaziyette dururken elbisenin sağdan gelen ucu sağ kola sarıldıktan sonra aşağıya çok fazla yanlara açılmadan yüzeysel ve şematik zikzak şeklinde dökülür. Etek uçları sağ ayaküstünde hafif yukarıya çekilerek yayvan bir üçgen oluşturur. Belden üstü dik ve hareketsizdir. Sol ayak hafif yana açılmış ve bacak dizden hafifçe bükülmüştür. Bu bükülmeden dolayı kalça sağa doğru hafifçe dışarı çıkmıştır. Elbise ayak bileklerine kadar vücudu sarmaktadır. Ayak bilekten itibaren açık bir vaziyette olup çıplak olarak kaideye basar. Ayak parmakları doğallıktan uzak oldukça kaba işlenmiştir. Sırtında çapraz vaziyette bir sadak bulunmaktadır. Sadağın uçları sağ omuz arkasından ve sol kol altından dışarı çıkmıştır. Sağ ayak üzerinden dökülen kıvrımlar sol ayak üzerine doğru yatay bir şekilde inmektedir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina[2493], Tralleis[2494], Hyllarima[2495], Ephesos[2496], Mylasa[2497], Pergamon[2498], Samos[2499].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy

[2493] Mollard-Besques 1963b, Pl. 146, a- M 92, e- MYR 211, Pl.147, a- B58, b-MYRINA 1144; Winter 1903 (II), Pl. 239: 10; Baudat 1953, Pl. XIV, Nr. 20; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 724-726, Pl. 106, Nr. 727; Duchene-Mathieux 2007, Pl. IX. Myrina 1025, Myrina 21-213.
[2494] Çekilmez 2017, Lev. 72-81; K.53-61 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[2495] Çekilmez 2015a, Fig. 16-19.
[2496] Meriç 2002, 143 vd. Taf. 109, TK23.
[2497] Kızıl 2009, Res. 123, M33; Çakıcı 2007, 92, Res.10.
[2498] Töpperwein 1976, Taf. 66 Nr. 436-438; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 132 Nr. 1022.
[2499] Kosma 2015, 276, Fig. 2, 5, 6; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45 Nr. 259.

Katalog No: 116 **(Levha 56)**

Tip: Sadaklı Ephebos
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3910
Kazı Env. No: STR85-KS.9/109
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü, KS. 9 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 15; Gen.4,7; Der. ; Piş Del. Çapı 1,8 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun orta tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika, seyrek taşçık katkılı, 5YR 6/6. Tüm yüzey 2.5YR 4/2. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Pişirme deliğinin altındaki küçük eksiklik dışında eser tümdür ve iyi durumdadır. Yüzeyinde çatlaklar, kalkerden kaynaklanan aşınma ve lekelenme mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, oval pişirme deliği vardır. Yüzeyinde yer yer boncuk şeklinde çıkıntılar mevcuttur. **K.117** numaralı figürle aynı kalıptan çıkmıştır.
Tanımı: Dörtgen kaide üzerinde ayakta ve cepheden verilmiştir. Sağ omuzda uçları yuvarlak bir broşla tutturulan, vücudu saran ephaptis giyimlidir. Başında taşıdığı *strophion* dikey yapraklarla donatılmıştır. Çelenge bağlanan kurdelesi boyun hizasınca uzanarak her iki taraftan omuz üzerine düşürülmüştür. Saçlar çelengin altından alın üzerine dökülmüştür ancak perçemler belirgin değildir. Yüz yuvarlak ve etli olup tok bir çenesi vardır. Gözler badem şeklinde, düz burun kanatlarda etlidir. Küçük, dar ve etlice olan dudakları hafif aralıklı verilmiştir. Yüzünde hafif bir gülümseme var gibidir. Yaka açıklığı boynun altında hafif yayvan bir "V" biçimindedir. Sol kol mantonun içinden mantoyu gerecek şekilde dirsekten kıvrılarak sol göğüs üzerinde duran ve eliyle sırtında duran sadağın kayışından tutmaktadır. Bu şekliyle elbiseyi sol göğüs hizasında germekte olup kıvrımlar belirgindir. Sol dirsek altından kalçaya doğru dikey inen ağır ve yumuşak kıvrımları vardır. Göbek deliği belirgin değildir. Sağ kol aşağıya doğru sarkık vaziyette dururken elbisenin sağdan gelen ucu sağ kola sarıldıktan sonra aşağıya çok fazla yanlara açılmadan yüzeysel zikzak şeklinde dökülür. Etek uçları sağ ayaküstünde hafif yukarıya çekilerek yayvan bir üçgen oluşturur. Belden üstü dik ve hareketsizdir. Sol ayak hafif yana açılmış ve bacak dizden hafifçe bükülmüştür. Bu bükülmeden dolayı kalça sağa doğru hafifçe dışarı çıkmıştır. Elbise ayak bileklerine kadar vücudu sarmaktadır. Ayak bilekten itibaren açık bir vaziyette olup çıplak olarak kaideye basar. Özellikle sol ayak parmakları doğallıktan uzak oldukça kaba ve stilize işlenmiştir. Sırtında çapraz vaziyette bir sadak bulunmaktadır. Sadağın uçları sağ omuz arkasından ve sol kol altından dışarı çıkmıştır. Sağ ayak üzerinden dökülen kıvrımlar sol ayak üzerine doğru yatay bir şekilde inmektedir.
Referans: Baldıran 1990, 120, Res. 183
Benzer Örnekler: Myrina[2500], Tralleis[2501], Hyllarima[2502], Ephesos[2503], Mylasa[2504], Pergamon[2505], Samos[2506].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy

[2500] Mollard-Besques 1963b, Pl. 146, a- M 92, e- MYR 211, Pl.147, a- B58, b-MYRINA 1144; Winter 1903 (II), Pl. 239: 10; Baudat 1953, Pl. XIV, Nr. 20; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 724-726, Pl. 106, Nr. 727; Duchene-Mathieux 2007, Pl. IX. Myrina 1025, Myrina 21-213.
[2501] Çekilmez 2017, Lev. 72-81; K.53-61 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[2502] Çekilmez 2015a, Fig. 16-19.
[2503] Meriç 2002, 143 vd. Taf. 109, TK23.
[2504] Kızıl 2009, Res. 123, M33; Çakıcı 2007, 92, Res.10.
[2505] Töpperwein 1976, Taf. 66 Nr. 436-438; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 132 Nr. 1022.
[2506] Kosma 2015, 276, Fig. 2, 5, 6; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45 Nr. 259.

Katalog No: 117 **(Levha 56)**

Tip: Sadaklı Ephebos
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 306
Kazı Env. No: STR96-AM.2/35
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, AM. 2 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 15,2; Gen. 4,9; Piş Del. Çapı 1,4 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek altın mika, seyrek kiremit parçacıkları, küçük ve orta boyutta taşçık katkılı, 7.5 YR 5/4. Elbise 7.5 YR 3/1. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeyinde hamur yapısından kaynaklanan delikler mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Kaide birleşim yerlerine hamur eklenerek müdahale yapılmıştır. Eklenen hamur parçasının üzerinde de sanatçıya ait parmak izleri görülebilmektedir. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır. Yüzeyinde yer yer boncuk şeklinde çıkıntılar mevcuttur. Tüm yüzeyinde, özellikle yüzünde yer yer küçük nokta şeklinde boşluklar vardır. **K.116** numaralı figürle aynı kalıptan çıkmıştır.
Tanımı: Dörtgen kaide üzerinde ayakta ve cepheden verilmiştir. Sağ omuzda uçları yuvarlak bir broşla tutturulan, vücudu saran ephaptis giyimlidir. Başında taşıdığı *strophion* dikey yapraklarla donatılmıştır. Çelenge bağlanan kurdelesi boyun hizasınca uzanarak her iki taraftan omuz üzerine düşürülmüştür. Saçlar çelengin altından alın üzerine dökülmüştür ancak perçemler belirgin değildir. Yüz yuvarlak ve etli olup tok bir çenesi vardır. Gözler badem şeklinde, düz burun kanatlarda etlidir. Küçük, dar ve etlice olan dudakları hafif aralıklı verilmiştir. Yüzünde hafif bir gülümseme var gibidir. Yaka açıklığı boynun altında hafif yayvan bir "V" biçimindedir. Sol kol mantonun içinden mantoyu gerecek şekilde dirsekten kıvrılarak sol göğüs üzerinde duran ve eliyle sırtında duran sadağın kayışından tutmaktadır. Bu şekliyle elbiseyi sol göğüs hizasında germekte olup kıvrımlar belirgindir. Sol dirsek altından kalçaya doğru dikey inen ağır ve yumuşak kıvrımları vardır. Göbek deliği belirgin değildir. Sağ kol aşağıya doğru sarkık vaziyette dururken elbisenin sağdan gelen ucu sağ kola sarıldıktan sonra aşağıya çok fazla yanlara açılmadan yüzeysel zikzak şeklinde dökülür. Etek uçları sağ ayaküstünde hafif yukarıya çekilerek yayvan bir üçgen oluşturur. Belden üstü dik ve hareketsizdir. Sol ayak hafif yana açılmış ve bacak dizden hafifçe bükülmüştür. Bu bükülmeden dolayı kalça sağa doğru hafifçe dışarı çıkmıştır. Elbise ayak bileklerine kadar vücudu sarmaktadır. Ayak bilekten itibaren açık bir vaziyette olup çıplak olarak kaideye basar. Özellikle sol ayak parmakları doğallıktan uzak oldukça kaba ve stilize işlenmiştir. Sırtında çapraz vaziyette bir sadak bulunmaktadır. Sadağın uçları sağ omuz arkasından ve sol kol altından dışarı çıkmıştır. Sağ ayak üzerinden dökülen kıvrımlar sol ayak üzerine doğru yatay bir şekilde inmektedir.
Referans: Tozkoparan 1998, 17, Res. 23; Tamsü Polat 2013, 122, Lev.105b; Tamsü Polat 2017, F30, Lev. 105b.
Benzer Örnekler: Myrina[2507], Tralleis[2508], Hyllarima[2509], Ephesos[2510], Mylasa[2511], Pergamon[2512], Samos[2513].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy

[2507] Mollard-Besques 1963b, Pl. 146, a- M 92, e- MYR 211, Pl.147, a- B58, b-MYRINA 1144; Winter 1903 (II), Pl. 239: 10; Baudat 1953, Pl. XIV, Nr. 20; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 724-726, Pl. 106, Nr. 727; Duchene-Mathieux 2007, Pl. IX. Myrina 1025, Myrina 21-213.
[2508] Çekilmez 2017, Lev. 72-81; K.53-61 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[2509] Çekilmez 2015a, Fig. 16-19.
[2510] Meriç 2002, 143 vd. Taf. 109, TK23.
[2511] Kızıl 2009, Res. 123, M33; Çakıcı 2007, 92, Res.10.
[2512] Töpperwein 1976, Taf. 66 Nr. 436-438; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 132 Nr. 1022.
[2513] Kosma 2015, 276, Fig. 2, 5, 6; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45 Nr. 259.

Katalog No: 118 **(Levha 56)**

Tip: Sadaklı Ephebos
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4030
Kazı Env. No: STR85-İD.16/371
Buluntu Yeri: İğdemir Nekropolü, İD. 16 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 16,4; Gen. 5,2; Piş Del. Çapı 1,9 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 7.5YR 7/4. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Kaidenin ön kısmındaki küçük eksiklik haricinde eser tümdür. Yüzeysel aşınmalar mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır.
Tanımı: Yüksek dörtgen kaide üzerinde ayakta ve cepheden verilmiştir. Sağ omuzda uçları yuvarlak bir broşla tutturulan, vücudu saran ephaptis giyimlidir. Başında taşıdığı *strophion* dikey, geniş üçgen yapraklarla donatılmıştır. Çelenge bağlanan kurdelesi boyun hizasınca uzanarak her iki taraftan omuz üzerine düşürülmüştür. Saçlar çelengin altından alın üzerine düzgün olmayan perçemler şeklinde dökülmüştür Yüz oval olup tok bir çenesi vardır. Düz burun kanatlarda etlidir. Diğer portre özellikleri belirgin değildir. Yaka açıklığı boynun altında hafif yayvan bir "V" biçimindedir. Sol kol mantonun içinden mantoyu gerecek şekilde dirsekten kıvrılarak sol göğüs üzerinde duran ve eliyle sırtında duran sadağın kayışından tutmaktadır. Bu şekliyle elbiseyi sol göğüs hizasında germekte olup kıvrımlar belirgindir. Sol dirsek altından kalçaya doğru dikey inen ağır ve yumuşak kıvrımları vardır. Göbek deliği belirgindir. Sağ kol aşağıya doğru sarkık vaziyette dururken elbisenin sağdan gelen ucu sağ kola sarıldıktan sonra aşağıya çok fazla yanlara açılmadan yüzeysel zikzak şeklinde dökülür. Etek uçları sağ ayaküstünde hafif yukarıya çekilerek yayvan bir üçgen oluşturur. Belden üstü dik ve hareketsizdir. Sol ayak hafif yana açılmış ve bacak dizden hafifçe bükülmüştür. Bu bükülmeden dolayı kalça sağa doğru hafifçe dışarı çıkmıştır. Elbise ayak bileklerine kadar vücudu sarmaktadır. Ayak bilekten itibaren açık bir vaziyette olup çıplak olarak kaideye basar. Sağ ayak parmakları belirgin değildir. Sol ayak parmakları ise doğallıktan uzak oldukça kaba ve stilize işlenmiştir. Sırtında çapraz vaziyette bir sadak bulunmaktadır. Sadağın uçları sağ omuz arkasından ve sol kol altından dışarı çıkmıştır. Sağ ayak üzerinden dökülen kıvrımlar sol ayak üzerine doğru yatay bir şekilde inmektedir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina[2514], Tralleis[2515], Hyllarima[2516], Ephesos[2517], Mylasa[2518], Pergamon[2519], Samos[2520].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy

[2514] Mollard-Besques 1963b, Pl. 146, a- M 92, e- MYR 211, Pl.147, a- B58, b-MYRINA 1144; Winter 1903 (II), Pl. 239: 10; Baudat 1953, Pl. XIV, Nr. 20; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 724-726, Pl. 106, Nr. 727; Duchene-Mathieux 2007, Pl. IX. Myrina 1025, Myrina 21-213.
[2515] Çekilmez 2017, Lev. 72-81; K.53-61 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[2516] Çekilmez 2015a, Fig. 16-19.
[2517] Meriç 2002, 143 vd. Taf. 109, TK23.
[2518] Kızıl 2009, Res. 123, M33; Çakıcı 2007, 92, Res.10.
[2519] Töpperwein 1976, Taf. 66 Nr. 436-438; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 132 Nr. 1022.
[2520] Kosma 2015, 276, Fig. 2, 5, 6; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45 Nr. 259.

Katalog No: 119
Tip: Sadaklı Ephebos **(Levha 57)**
Müze Env. No: Bodrum Müzesi, 11.32.80
Kazı Env. No: STR80
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü
Ölçüleri: Yük. 20,6; Gen. 7,2; Der. 3,9; Piş Del. Çapı 2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek altın mika katkılı, 2.5 YR 6/6. Astar white page 7.5 YR_/2-9/; saç GLEY 2 7/10B. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeyinde yoğun olarak kalker tabakaları mevcuttur. Buda eserde ayrıntıların gözükmesini engellemiştir.

Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır.
Tanımı: Dörtgen kaide üzerinde ayakta ve cepheden verilmiştir. Sağ omuzda uçları yuvarlak bir broşla tutturulan, vücudu saran ephaptis giyimlidir. Broş çok belirgin değildir. Başında taşıdığı *strophion* dikey, geniş üçgen yapraklarla donatılmıştır. Çelenge bağlanan kurdelesi boyun hizasınca uzanarak her iki taraftan omuz üzerine düşürülmüştür. Yüz oval olup tok bir çenesi vardır. Yüz hatları belirgin değildir. Yaka açıklığı boynun altında hafif yayvan bir "V" biçimindedir. Sol kol mantonun içinden mantoyu gerecek şekilde dirsekten kıvrılarak sol göğüs üzerinde duran ve eliyle sırtında duran sadağın kayışından tutmaktadır. Bu şekliyle elbiseyi sol göğüs hizasında germekte olup kıvrımlar belirgindir. Sol dirsek altından kalçaya doğru dikey inen ağır ve yumuşak kıvrımları vardır. Göbek deliği belirgindir. Sağ kol aşağıya doğru sarkık vaziyette dururken elbisenin sağdan gelen ucu sağ kola sarıldıktan sonra aşağıya çok fazla yanlara açılmadan yüzeysel şekilde dökülür. Kıvrımları belirgin değildir. Etek uçları sağ ayaküstünde hafif yukarıya çekilerek yayvan bir üçgen oluşturur. Belden üstü dik ve hareketsizdir. Sol ayak hafif yana açılmış ve bacak dizden hafifçe bükülmüştür. Bu bükülmeden dolayı kalça sağa doğru hafifçe dışarı çıkmıştır. Elbise ayak bileklerine kadar vücudu sarmaktadır. Ayak bilekten itibaren açık bir vaziyette olup çıplak olarak kaideye basar. Ayak detayları belirgin değildir. Sırtında çapraz vaziyette bir sadak bulunmaktadır. Sadağın uçları sağ omuz arkasından ve sol kol altından dışarı çıkmıştır. Sağ ayak üzerinden dökülen kıvrımlar sol ayak üzerine doğru yatay bir şekilde inmektedir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina[2521], Tralleis[2522], Hyllarima[2523], Ephesos[2524], Mylasa[2525], Pergamon[2526], Samos[2527].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy

[2521] Mollard-Besques 1963b, Pl. 146, a- M 92, e- MYR 211, Pl.147, a- B58, b-MYRINA 1144; Winter 1903 (II), Pl. 239: 10; Baudat 1953, Pl. XIV, Nr. 20; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 724-726, Pl. 106, Nr. 727; Duchene-Mathieux 2007, Pl. IX. Myrina 1025, Myrina 21-213.
[2522] Çekilmez 2017, Lev. 72-81; K.53-61 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[2523] Çekilmez 2015a, Fig. 16-19.
[2524] Meriç 2002, 143 vd. Taf. 109, TK23.
[2525] Kızıl 2009, Res. 123, M33; Çakıcı 2007, 92, Res.10.
[2526] Töpperwein 1976, Taf. 66 Nr. 436-438; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 132 Nr. 1022.
[2527] Kosma 2015, 276, Fig. 2, 5, 6; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45 Nr. 259.

Katalog No: 120 **(Levha 57)**

Tip: Sadaklı Ephebos

Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3786

Kazı Env. No: STR85

Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü

Ölçüleri: Yük. 17,7; Gen. 6,3 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 7.5YR 6/4. Astar White page N 9.5/; yüz, kol ve ayak 5R 6/6. Orta pişirilmiş.

Korunma Durumu: Diz kapağının altından itibaren ve arka yüzeyin 4/3'ü eksiktir. Yüzeyinde aşınma ve çözünemeyen tuz tabakaları mevcuttur. Nem değişkenliğine bağlı olarak yüzeyde çatlaklar ve dökülmeler mevcuttur.

Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Arkası düz işlenmiştir. Ön elbise kıvrımı üzerinde boncuk şeklinde çıkıntılar vardır.

Tanımı: Ayakta ve cepheden verilmiştir. Sağ omuzda tutturulan, vücudu saran ephaptis giyimlidir. Broş detayı işlenmemiştir. Başında taşıdığı *strophion* dikey, geniş üçgen yapraklarla donatılmıştır. Çelenge bağlanan kurdelesi boyun hizasınca uzanarak her iki taraftan omuz üzerine kıvrım yapmadan düz bir şekilde düşürülmüştür. Saçlar çelengin altından alın üzerine perçemler şeklinde dökülmüştür. Anastole yoktur. Yüz oval ve etli olup tok bir çenesi vardır. Gözler badem şeklindedir. Düz burun kanatlarda etlidir. Yaka açıklığı boynun altında hafif yayvan bir "V" biçimindedir. Sol kol mantonun içinden mantoyu gerecek şekilde dirsekten kıvrılarak sol göğüs üzerinde duran ve eliyle sırtında duran sadağın kayışından tutmaktadır. Bu şekliyle elbiseyi sol göğüs hizasında germekte olup kıvrımlar belirgindir. Sol dirsek altından kalçaya doğru dikey inen ağır ve yumuşak kıvrımları vardır. Göbek deliği belirgindir. Sağ kol aşağıya doğru sarkık vaziyette dururken elbisenin sağdan gelen ucu sağ kola sarıldıktan sonra aşağıya çok fazla yanlara açılmadan yüzeysel zikzak şeklinde dökülür. Etek uçları sağ ayaküstünde hafif yukarıya çekilerek yayvan bir üçgen oluşturur. Belden üstü dik ve hareketsizdir. Sol ayak hafif yana açılmış ve bacak dizden hafifçe bükülmüştür. Bu bükülmeden dolayı kalça sağa doğru hafifçe dışarı çıkmıştır. Elbise ayak bileklerine kadar vücudu sarmaktadır. Sırtında çapraz vaziyette bir sadak bulunmaktadır. Sadağın uçları sağ omuz arkasından ve sol kol altından dışarı çıkmıştır. Sağ ayak üzerinden dökülen kıvrımlar sol ayak üzerine doğru yatay bir şekilde inmektedir.

Referans: Yayınlanmamış

Benzer Örnekler: Myrina[2528], Tralleis[2529], Hyllarima[2530], Ephesos[2531], Mylasa[2532], Pergamon[2533], Samos[2534].

Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy

[2528] Mollard-Besques 1963b, Pl. 146, a- M 92, e- MYR 211, Pl.147, a- B58, b-MYRINA 1144; Winter 1903 (II), Pl. 239: 10; Baudat 1953, Pl. XIV, Nr. 20; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 724-726, Pl. 106, Nr. 727; Duchene-Mathieux 2007, Pl. IX. Myrina 1025, Myrina 21-213.

[2529] Çekilmez 2017, Lev. 72-81; K.53-61 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).

[2530] Çekilmez 2015a, Fig. 16-19.

[2531] Meriç 2002, 143 vd. Taf. 109, TK23.

[2532] Kızıl 2009, Res. 123, M33; Çakıcı 2007, 92, Res.10.

[2533] Töpperwein 1976, Taf. 66 Nr. 436-438; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 132 Nr. 1022.

[2534] Kosma 2015, 276, Fig. 2, 5, 6; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45 Nr. 259.

Katalog No: 121 **(Levha 57)**

Tip: Sadaklı Ephebos
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 910
Kazı Env. No: STR99-M.89/8
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 89 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 23,2; Gen. 6,3; Piş Del. Çapı 2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 7.5YR 6/4. Astar White page 7.5YR_/2 9/; yüzey GLEY1 3/N. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Başın sol üst kısmı, sağ omuz, sağ yan elbise kıvrımı, sağ sadak ucu ve sağ sırt kısmında eksiklikler vardır. Yüzeyinde çatlaklar, kalkerden kaynaklanan aşınma ve lekelenme mevcuttur. Kalıp birleşim yerleri ayrılmıştır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır.
Tanımı: Dörtgen kaide üzerinde ayakta ve cepheden verilmiştir. Sağ omuzda tutturulan, vücudu saran ephaptis giyimlidir. Broş detayı işlenmemiştir. Başında taşıdığı *strophion* dikey, geniş üçgen yapraklarla donatılmıştır. Çelenge bağlanan kurdelesi boyun hizasınca uzanarak her iki taraftan omuz üzerine kıvrım yapmadan düz bir şekilde düşürülmüştür. Yüz oval olup çenesi tok bir yapıya sahiptir. Yüz hatları belirgin değildir. Yaka açıklığı boynun altında hafif yayvan bir "V" biçimindedir. Sol kol mantonun içinden mantoyu gerecek şekilde dirsekten kıvrılarak sol göğüs üzerinde duran ve eliyle sırtında duran sadağın kayışından tutmaktadır. Bu şekliyle elbiseyi sol göğüs hizasında germekte olup kıvrımlar belirgindir. Sol dirsek altından kalçaya doğru dikey inen ağır ve yumuşak kıvrımları vardır. Sağ kol aşağıya doğru sarkık vaziyette dururken elbisenin sağdan gelen ucu sağ kola sarıldıktan sonra aşağıya çok fazla yanlara açılmadan kısa zikzaklar şeklinde dökülür. Etek uçları sağ ayaküstünde hafif yukarıya çekilerek yayvan bir üçgen oluşturur. Belden üstü dik ve hareketsizdir. Sol ayak hafif yana açılmış ve bacak dizden hafifçe bükülmüştür. Bu bükülmeden dolayı kalça sağa doğru hafifçe dışarı çıkmıştır. Elbise ayak bileklerine kadar vücudu sarmaktadır. Ayak bilekten itibaren açık bir vaziyette olup çıplak olarak kaideye basar. Sağ ayak parmakları sol ayak parmaklarına göre daha belirgindir. Sırtında çapraz vaziyette bir sadak bulunmaktadır. Sadağın uçları sağ omuz arkasından ve sol kol altından dışarı çıkmıştır. Sağ ayak üzerinden dökülen kıvrımlar sol ayak üzerine doğru yatay bir şekilde inmektedir.
Referans: Tamsü Polat 2013, 122, Lev.105 c; Tamsü Polat 2017, 38, Lev.105 c.
Benzer Örnekler: Myrina[2535], Tralleis[2536], Hyllarima[2537], Ephesos[2538], Mylasa[2539], Pergamon[2540], Samos[2541].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy

[2535] Mollard-Besques 1963b, Pl. 146, a- M 92, e- MYR 211, Pl.147, a- B58, b-MYRINA 1144; Winter 1903 (II), Pl. 239: 10; Baudat 1953, Pl. XIV, Nr. 20; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 724-726, Pl. 106, Nr. 727; Duchene-Mathieux 2007, Pl. IX. Myrina 1025, Myrina 21-213.
[2536] Çekilmez 2017, Lev. 72-81; K.53-61 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[2537] Çekilmez 2015a, Fig. 16-19.
[2538] Meriç 2002, 143 vd. Taf. 109, TK23.
[2539] Kızıl 2009, Res. 123, M33; Çakıcı 2007, 92, Res.10.
[2540] Töpperwein 1976, Taf. 66 Nr. 436-438; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 132 Nr. 1022.
[2541] Kosma 2015, 276, Fig. 2, 5, 6; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45 Nr. 259.

Katalog No: 122 **(Levha 58)**

Tip: Sadaklı Ephebos
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4020
Kazı Env. No: STR85-A.34/400
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 34 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 25,5; Gen. 7,5; Piş Del. Çapı 1,9 cm.
Hamur-Astar-Boya: İnce ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 2.5YR 7/6. Astar White page 7.5YR_/1 9.5/; yüz, elbise 7.5YR 8/6; elbise, ayak çevresi, düğme 5R 4/8; ayak çevresi GLEY1 3/N. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Nem kaybından oluşan yüzeysel çatlaklar ve lokal olarak görülen kalker tabakaları mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, düzgün, yuvarlak pişirme deliği vardır. Sol boyun altında boncuk şeklinde çıkıntılar vardır.
Tanımı: Yüksek dörtgen kaide üzerinde ayakta ve cepheden verilmiştir. Sağ omuzda uçları yuvarlak bir broşla tutturulan, vücudu saran ephaptis giyimlidir. Başında taşıdığı *strophion* dikey, geniş üçgen yapraklarla donatılmıştır. Çelenge bağlanan kurdelesi boyun hizasınca uzanarak her iki taraftan omuz üzerine düşürülmüştür. Saçlar çelengin altından alın üzerine düzgün olmayan perçemler şeklinde dökülmüştür. Yüz dolgun, tok çenesi ve şişman yanaklarıyla etli bir yapıya sahiptir. Küçük badem gözler kısık işlenmiş, sol göz bebeği siyah boya ile verilmiştir. Düz burun kanatlarda etlidir. Küçük, dar ve etlice olan dudakları hafif aralıklı verilmiştir. Yüzünde ciddi bir ifade hakimdir. Yaka açıklığı boynun altında hafif yayvan bir "V" biçimindedir. Sol kol mantonun içinden mantoyu gerecek şekilde dirsekten kıvrılarak sol göğüs üzerinde duran ve eliyle sırtında duran sadağın kayışından tutmaktadır. Bu şekliyle elbiseyi sol göğüs hizasında germekte olup kıvrımlar belirgindir. Sol dirsek altından kalçaya doğru dikey inen ağır ve yumuşak kıvrımları vardır. Sağ kol aşağıya doğru sarkık vaziyette dururken elbisenin sağdan gelen ucu sağ kola sarıldıktan sonra aşağıya çok fazla yanlara açılmadan yüzeysel kısa zikzaklar şeklinde dökülür. Etek uçları sağ ayaküstünde hafif yukarıya çekilerek yayvan bir üçgen oluşturur. Belden üstü dik ve hareketsizdir. Sol ayak hafif yana açılmış ve bacak dizden hafifçe bükülmüştür. Bu bükülmeden dolayı kalça sağa doğru hafifçe dışarı çıkmıştır. Elbise ayak bileklerine kadar vücudu sarmaktadır. Ayak bilekten itibaren açık bir vaziyette olup çıplak olarak kaideye basar. Ayak parmakları belirgindir. Sırtında çapraz vaziyette bir sadak bulunmaktadır. Sadağın uçları sağ omuz arkasından ve sol kol altından dışarı çıkmıştır. Sağ ayak üzerinden dökülen kıvrımlar sol ayak üzerine doğru yatay bir şekilde inmektedir.
Referans: Baldıran 1990, 196, Res. 182.
Benzer Örnekler: Myrina[2542], Tralleis[2543], Hyllarima[2544], Ephesos[2545], Mylasa[2546], Pergamon[2547], Samos[2548].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy

[2542] Mollard-Besques 1963b, Pl. 146, a- M 92, e- MYR 211, Pl.147, a- B58, b-MYRINA 1144; Winter 1903 (II), Pl. 239: 10; Baudat 1953, Pl. XIV, Nr. 20; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 724-726, Pl. 106, Nr. 727; Duchene-Mathieux 2007, Pl. IX. Myrina 1025, Myrina 21-213.
[2543] Çekilmez 2017, Lev. 72-81; K.53-61 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[2544] Çekilmez 2015a, Fig. 16-19.
[2545] Meriç 2002, 143 vd. Taf. 109, TK23.
[2546] Kızıl 2009, Res. 123, M33; Çakıcı 2007, 92, Res.10.
[2547] Töpperwein 1976, Taf. 66 Nr. 436-438; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 132 Nr. 1022.
[2548] Kosma 2015, 276, Fig. 2, 5, 6; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45 Nr. 259.

Katalog No: 123 **(Levha 58)**

Tip: Sadaklı Ephebos
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09MDO4/1-T27
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 22,5; Gen. 7,2; Der. 4,2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince boyutta gümüş, seyrek ince boyutta altın mika, kireç katkılı, 2.5YR 4/8. Astar White page 10YR_/1/9/; tüm yüzey 10YR 6/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Başı boyundan itibaren, gövdenin sol üst kısmı, pişirme deliği kırık ve eksiktir. Kaidenin sağ yan yüzünde tekstil kalıntısı korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Arkası düz işlenmiştir. Sol bacak üzerinde boncuk şeklinde çıkıntılar vardır.
Tanımı: Yüksek dörtgen kaide üzerinde ayakta ve cepheden verilmiştir. Sağ omuzda uçları yuvarlak bir broşla tutturulan, vücudu saran ephaptis giyimlidir. Sağ kol aşağıya doğru sarkık vaziyette dururken elbisenin sağdan gelen ucu sağ kola sarıldıktan sonra aşağıya çok fazla yanlara açılmadan zikzaklar şeklinde dökülür. Etek uçları sağ ayaküstünde hafif yukarıya çekilerek yayvan bir üçgen oluşturur. Belden üstü dik ve hareketsizdir. Sol ayak hafif yana açılmış ve bacak dizden hafifçe bükülmüştür. Bu bükülmeden dolayı kalça sağa doğru hafifçe dışarı çıkmıştır. Elbise ayak bileklerine kadar vücudu sarmaktadır. Göbek deliği belirgindir. Ayak bilekten itibaren açık bir vaziyette olup çıplak olarak kaideye basar. Ayakların anatomisi bozuk olup sol ayak parmakları belirgin değildir. Sırtında çapraz vaziyette bir sadak bulunmaktadır. Sadağın uçları sağ omuz arkasından ve sol kol altından dışarı çıkmıştır. Sağ ayak üzerinden dökülen kıvrımlar sol ayak üzerine doğru yatay bir şekilde inmektedir. Kıvrımlar sık, bant şeklinde ve kalındır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina[2549], Tralleis[2550], Hyllarima[2551], Ephesos[2552], Mylasa[2553], Pergamon[2554], Samos[2555].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy

[2549] Mollard-Besques 1963b, Pl. 146, a- M 92, e- MYR 211, Pl.147, a- B58, b-MYRINA 1144; Winter 1903 (II), Pl. 239: 10; Baudat 1953, Pl. XIV, Nr. 20; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 724-726, Pl. 106, Nr. 727; Duchene-Mathieux 2007, Pl. IX. Myrina 1025, Myrina 21-213.
[2550] Çekilmez 2017, Lev. 72-81; K.53-61 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[2551] Çekilmez 2015a, Fig. 16-19.
[2552] Meriç 2002, 143 vd. Taf. 109, TK23.
[2553] Kızıl 2009, Res. 123, M33; Çakıcı 2007, 92, Res.10.
[2554] Töpperwein 1976, Taf. 66 Nr. 436-438; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 132 Nr. 1022.
[2555] Kosma 2015, 276, Fig. 2, 5, 6; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45 Nr. 259.

Katalog No: 124 **(Levha 58)**

Tip: Sadaklı Ephebos
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4623
Kazı Env. No: STR85-A.34/403 (09MDO4/1-T01)
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 34 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 19,1; Gen. 9,4; Der. 4,6; Piş Del. Çapı 1,9 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek ince tanecikli altın mika, seyrek küçük boyutta taşçık katkılı, 5YR 6/4. Astar White page 2.5Y_/1 9.5/; başın etrafı 5YR 4/6; sağ kol üstü GLEY2 6/5B. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Gövdenin dizden sonraki alt bölümü, kaidesi, pişirme deliğinin üst ve sol tarafı eksiktir. Yoğun nem ve aşınma nedeniyle orijinal görünümünü yitirmiştir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Dış taraftan kalıp birleşim yeri gelişigüzel düzeltilmiştir. Arkası düz işlenmiş olup, yarısı kırık durumda yuvarlak pişirme deliği vardır. Yüzeyinde yer yer boncuk şeklinde çıkıntılar vardır.
Tanımı: Ayakta ve cepheden verilmiştir. Sağ omuzda tutturulan, vücudu saran ephaptis giyimlidir. Broş detayı belirgin değildir. Başında taşıdığı *strophion* dikey, geniş üçgen yapraklarla donatılmıştır. Çelenge bağlanan kurdelesi belirgin değildir. Yüz oval ve etli olup tok bir çenesi vardır. Yüz hatları belirgin değildir. Yaka açıklığı boynun altında hafif yayvan bir "V" biçimindedir. Sol kol mantonun içinden mantoyu gerecek şekilde dirsekten kıvrılarak sol göğüs üzerinde duran ve eliyle sırtında duran sadağın kayışından tutmaktadır. Bu şekliyle elbiseyi sol göğüs hizasında germekte olup kıvrımlar belirgin değildir. Göbek deliği belirgin değildir. Sağ kol aşağıya doğru sarkık vaziyette olup kola sarılan elbise kıvrımları belirgin değildir. Sırtında çapraz vaziyette bir sadak bulunmaktadır. Sadağın uçları sağ omuz arkasından ve sol kol altından dışarı çıkmıştır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina[2556], Tralleis[2557], Hyllarima[2558], Ephesos[2559], Mylasa[2560], Pergamon[2561], Samos[2562].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy

[2556] Mollard-Besques 1963b, Pl. 146, a- M 92, e- MYR 211, Pl.147, a- B58, b-MYRINA 1144; Winter 1903 (II), Pl. 239: 10; Baudat 1953, Pl. XIV, Nr. 20; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 724-726, Pl. 106, Nr. 727; Duchene-Mathieux 2007, Pl. IX. Myrina 1025, Myrina 21-213.
[2557] Çekilmez 2017, Lev. 72-81; K.53-61 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[2558] Çekilmez 2015a, Fig. 16-19.
[2559] Meriç 2002, 143 vd. Taf. 109, TK23.
[2560] Kızıl 2009, Res. 123, M33; Çakıcı 2007, 92, Res.10.
[2561] Töpperwein 1976, Taf. 66 Nr. 436-438; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 132 Nr. 1022.
[2562] Kosma 2015, 276, Fig. 2, 5, 6; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45 Nr. 259.

Katalog No: 125 **(Levha 58)**

Tip: Ephebos
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: STR85-İD.16/372
Buluntu Yeri: İğdemir Nekropolü, İD. 16 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 24,1; Gen. 9,2; Der. 4,2; Piş Del. Çapı 2,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika katkılı, 5 YR 7/6. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Sağ kol altında, sol kalça üzerinde parça kayıpları mevcuttur. Yüzeyinde aşınma ve dökülmeler görülür.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır. Başında, sol kol altında ve sol ayak yanında boncuk şeklinde çıkıntı vardır.
Tanımı: Profilli dörtgen kaide üzerinde ayakta ve cepheden verilmiştir. Sağ omuzda uçları yuvarlak bir broşla tutturulan, vücudu saran ephaptis giyimlidir. Başında taşıdığı *strophion* dikey yerleştirilmiş asma yapraklarla donatılmıştır. Çelenge bağlanan kurdelesi boyun hizasınca uzanarak her iki taraftan omuz üzerine düşürülmüştür. Saçlar çelengin altından alın üzerine düzgün olmayan küçük dilimler şeklinde dökülmüştür. Yüz dolgun, tok çenesi ve şişman yanaklarıyla etli bir yapıya sahiptir. Küçük badem gözler kısık işlenmiş, düz burun kanatlarda etli verilmiştir. Küçük, dar ve bayağı etlice olan dudakları çok hafif aralıklı verilmiştir. Yaka açıklığı boynun altında hafif yayvan bir "V" biçimindedir. Sol kol mantonun içinden mantoyu gerecek şekilde dirsekten kıvrılarak sol göğüs üzerinde duran ve eliyle sırtında olmayan sadağın kayışından tutmaktadır. Bu şekliyle elbiseyi sol göğüs hizasında germekte olup kıvrımlar belirgindir. Sol dirsek altından kalçaya doğru dikey inen derin ağır ve yumuşak kıvrımları vardır. Göbek deliği belirgindir. Dirsekten bükerek havaya kaldırdığı sağ eliyle muhtemelen sadağından ok çekmektedir. Tutmaya bağlı olarak el yumuk şekilde olup sadece iki parmağı belirgindir. Sağ omuz üzerinden aşağıya doğru dikey inen kıvrımlar, hafif yana açılıp uçta kısımda yumuşak bir zikzak yaparak sonlanır. Etek uçları sağ ayaküstünde hafif yukarıya çekilerek yayvan bir üçgen oluşturur. Belden üstü dik ve hareketsizdir. Sol ayak hafif yana açılmış ve bacak dizden hafifçe bükülmüştür. Bu bükülmeden dolayı kalça sağa doğru hafifçe dışarı çıkmıştır. Elbise ayak bileklerine kadar vücudu sarmaktadır. Ayak bilekten itibaren açık bir vaziyette olup çıplak olarak kaideye basar. Ayaklar düzgün işlenmiş olup parmakları belirgindir. Sağ ayak üzerinden dökülen kıvrımlar sol ayak üzerine doğru yatay bir şekilde inmektedir.
İmza: ΔIONV (Dionysios'un eseridir)
CIOY
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Mylasa[2563]
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy

[2563] Kızıl 2009, Res. 23, M33; Çakıcı 2007, 92, Res. 10.

Katalog No: 126 **(Levha 59)**

Tip: Sadaklı Ephebos
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 497
Kazı Env. No: STR97-M.42/15
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 42 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 24; Gen. 9,1; Der. 4,5; Piş Del. Çapı 1,8 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 7.5 YR 7/4. Yüz, boyun, sol kol ve ayaklar 5R 6/8; yüz, boyun çevresi 10R 8/3; çelenk, kaide ve elbise 2.5Y 5/1. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeysel aşınmalar mevcuttur. Çözünemeyen tuz tabakalarına rastlanmıştır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Dış taraftan kalıp birleşim yeri gelişigüzel düzeltilmiştir. Kaidenin iç yüzüne ise sonradan kil parçası eklenmiş olup sanatçıya ait parmak izleri vardır. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır. Yüzeyinde ve özellikle sol gözaltında boncuk şeklinde çıkıntı vardır.
Tanımı: Profilli dörtgen kaide üzerinde ayakta ve cepheden verilmiştir. Sağ omuzda uçları yuvarlak bir broşla tutturulan, vücudu saran ephaptis giyimlidir. Broş çok belirgin değildir. Başında taşıdığı *strophion* dikey yerleştirilmiş üçgen yapraklarla donatılmıştır. Çelenge bağlanan kurdelesi boyun hizasınca uzanarak her iki taraftan omuz üzerine düşürülmüştür. Yüz dolgun, tok çenesi ve şişman yanaklarıyla etli bir yapıya sahiptir. Gözler badem şeklinde işlenmiş, düz burun kanatlarda etli verilmiştir. Küçük, dar ve etlice olan dudakları çok hafif aralıklı verilmiştir. Yaka açıklığı boynun altında hafif yayvan bir "V" biçimindedir. Sol kol mantonun içinden mantoyu gerecek şekilde dirsekten kıvrılarak sol göğüs üzerinde duran ve eliyle sırtında duran sadağın kayışından tutmaktadır. Bu şekliyle elbiseyi sol göğüs hizasında germekte olup kıvrımlar çok belirgin değildir. Sol dirsek altından kalçaya doğru dikey inen çok derin olmayan yüzeysel kıvrımları vardır. Göbek deliği belirgindir. Dirsekten bükerek havaya kaldırdığı sağ eliyle muhtemelen sadağından ok çekmektedir. Tutmaya bağlı olarak el yumuk şekildedir. Parmaklar belirgin değildir. Kolun anatomisi bozuk olup dirsek altı üstüne göre oldukça kalın verilmiştir. Sağ omuz üzerinden aşağıya doğru dikey inen kıvrımlar, hafif yana açılıp uçta kısımda zikzak yaparak sonlanır. Etek uçları sağ ayaküstünde hafif yukarıya çekilerek yayvan bir üçgen oluşturur. Belden üstü dik ve hareketsizdir. Sol ayak hafif yana açılmış ve bacak dizden hafifçe bükülmüştür. Bu bükülmeden dolayı kalça sağa doğru hafifçe dışarı çıkmıştır. Elbise ayak bileklerine kadar vücudu sarmaktadır. Ayak bilekten itibaren açık bir vaziyette olup çıplak olarak kaideye basar. Ayaklar düzgün işlenmemiştir. Sırtında çapraz vaziyette bir sadak bulunmaktadır. Sadağın uçları sadece sol kol altından görülmektedir. Sağ ayak üzerinden dökülen kıvrımlar sol ayak üzerine doğru yatay bir şekilde inmektedir.
Referans: Tamsü Polat 2013, 122, Lev.106a; Tamsü Polat 2017, 25, Lev.106a.
Benzer Örnekler: Mylasa[2564]
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy

[2564] Kızıl 2009, Res. 23, M33; Çakıcı 2007, 92, Res. 10.

Katalog No: 127 **(Levha 59)**

Tip: Sadaklı Ephebos
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3785
Kazı Env. No: STR85/557
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü
Ölçüleri: Yük. 19,1; Gen. 7,4 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 5YR 7/6. Astar White page 7.5YR_/1 9/; elbise 5R 7/3; yüz 5R 4/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Sol arka yüzeyin yarısı ve diz kapağı altından itibaren eksiktir. Yüzeyde küçük tuz tabakaları dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır. Yüzeyinde, özellikle yüzünde yer yer büyüklü küçüklü boncuk şeklinde çıkıntılar vardır. Arka kalıbın kırık olmasından dolayı sıvama izleri tüm yüzeyde rahatlıkla görülebilmektedir.
Tanımı: Sağ omuzda uçları yuvarlak bir broşla tutturulan, vücudu saran ephaptis giyimlidir. Başında taşıdığı *strophion* dikey geniş üçgen yapraklarla donatılmıştır. Çelengin ortasında madalyon şeklinde rozet bulunmaktadır. Saçlar çelengin altından alın üzerine perçemler şeklinde dökülmüş olup belirgin değildir. Baş hafif sola ve aşağıya doğrudur. Yüz oval olup tok bir çeneye sahiptir. Küçük badem gözler kısık işlenmiş, düz burun kanatlarda etli verilmiştir. Küçük, dar ve etlice olan dudakları çok hafif aralıklı verilmiştir. Sol kol mantonun içinden mantoyu gerecek şekilde dirsekten kıvrılarak sol göğüs üzerinde duran ve eliyle sırtında duran sadağın kayışından tutmaktadır. Bu şekliyle elbiseyi sol göğüs hizasında germekte olup kıvrımlar çok az belirgindir. Sağ kol aşağıya doğru sarkık vaziyette dururken elbisenin sağdan gelen ucu sağ kola sarıldıktan sonra aşağıya çok fazla yanlara açılmadan yüzeysel zikzak şeklinde dökülür. Belden üstü dik ve hareketsizdir. Sırtında çapraz vaziyette bir sadak bulunmaktadır. Sadağın ucu sağ omuz arkasından görülmekte olup diğer ucu kırık ve eksiktir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina[2565], Tralleis[2566], Hyllarima[2567], Ephesos[2568], Mylasa[2569], Pergamon[2570], Samos[2571].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy

[2565] Mollard-Besques 1963b, Pl. 146, a- M 92, e- MYR 211, Pl.147, a- B58, b-MYRINA 1144; Winter 1903 (II), Pl. 239: 10; Baudat 1953, Pl. XIV, Nr. 20; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 724-726, Pl. 106, Nr. 727; Duchene-Mathieux 2007, Pl. IX. Myrina 1025, Myrina 21-213.
[2566] Çekilmez 2017, Lev. 72-81; K.53-61 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[2567] Çekilmez 2015a, Fig. 16-19.
[2568] Meriç 2002, 143 vd. Taf. 109, TK23.
[2569] Kızıl 2009, Res. 123, M33; Çakıcı 2007, 92, Res.10.
[2570] Töpperwein 1976, Taf. 66 Nr. 436-438; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 132 Nr. 1022.
[2571] Kosma 2015, 276, Fig. 2, 5, 6; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45 Nr. 259.

Katalog No: 128 **(Levha 59)**

Tip: Sadaklı Ephebos
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 870
Kazı Env. No: STR98-M.78/6
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 78 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 23,2; Gen. 7,2; Piş Del. Çapı 1,8 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince tanecikli gümüş mika katkılı, 7.5YR 6/3. Astar White page 2.5Y_/1 8.5/; çelenk 5R 7/4; yüz, kol ve ayaklar 5R 6/8. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Sağ kol ve kaide kenarında muhtemelen darbeye dayalı yüzeysel kayıplar söz konusudur. Çözünemeyen tuz kalıntıları esere beyazımsı bir görüntü vermiştir. Eser yüzeyinde soyularak atma ve yapraklanma ile bu bozulma türlerine bağlı olarak oluşan hasar tespit edilmiştir. Eser yüzeyinde yoğun erozyon söz mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İki ayrı kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, düzgün yapılmış yuvarlak pişirme deliği vardır.
Tanımı: Dörtgen kaide üzerinde ayakta ve cepheden verilmiştir. Sağ omuzda uçları tutturulan, vücudu saran ephaptis giyimlidir. Broş belirgin değildir. Başında taşıdığı *strophion* dikey geniş üçgen yapraklarla donatılmıştır. Çelengin ortasında madalyon şeklinde rozet bulunmaktadır. Saçlar çelengin altından alın üzerine perçemler şeklinde dökülmüş olup belirgin değildir. Yüz hatları belirgin değildir. Sol kol mantonun içinden mantoyu gerecek şekilde dirsekten kıvrılarak sol göğüs üzerinde duran ve eliyle sırtında duran sadağın kayışından tutmaktadır. Bu şekliyle elbiseyi sol göğüs hizasında germekte olup kıvrımlar belirgin değildir. Sağ kol aşağıya doğru sarkık vaziyette dururken elbisenin sağdan gelen ucu sağ kola sarıldıktan sonra aşağıya çok fazla yanlara açılmadan yüzeysel zikzak şeklinde dökülür. Etek uçları düz şekilde verilmiştir. Belden üstü dik ve hareketsizdir. Sol ayak hafif yana açılmış ve bacak dizden hafifçe bükülmüştür. Bu bükülmeden dolayı kalça sağa doğru hafifçe dışarı çıkmıştır. Elbise ayak bileklerine kadar vücudu sarmaktadır. Ayak bilekten itibaren açık bir vaziyette olup çıplak olarak kaideye basar. Ayakların anatomisi bozuk olup kalın ve stilize şekilde verilmiştir. Sırtında çapraz vaziyette bir sadak bulunmaktadır. Sadağın uçları sağ omuz arkasından ve sol kol altından dışarı çıkmıştır. Sadağın formu farklı olup sağ omuz arkasında görünen kısım uca doğru daralarak yuvarlatılmıştır.
Referans: Tamsü Polat 2013, 123, Lev.107b; Tamsü Polat 2017, 36, Lev.107b.
Benzer Örnekler: Myrina[2572], Tralleis[2573], Hyllarima[2574], Ephesos[2575], Mylasa[2576], Pergamon[2577], Samos[2578].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy

[2572] Mollard-Besques 1963b, Pl. 146, a- M 92, e- MYR 211, Pl.147, a- B58, b-MYRINA 1144; Winter 1903 (II), Pl. 239: 10; Baudat 1953, Pl. XIV, Nr. 20; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 724-726, Pl. 106, Nr. 727; Duchene-Mathieux 2007, Pl. IX. Myrina 1025, Myrina 21-213.
[2573] Çekilmez 2017, Lev. 72-81; K.53-61 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[2574] Çekilmez 2015a, Fig. 16-19.
[2575] Meriç 2002, 143 vd. Taf. 109, TK23.
[2576] Kızıl 2009, Res. 123, M33; Çakıcı 2007, 92, Res.10.
[2577] Töpperwein 1976, Taf. 66 Nr. 436-438; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 132 Nr. 1022.
[2578] Kosma 2015, 276, Fig. 2, 5, 6; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45 Nr. 259.

Katalog No: 129 **(Levha 60)**

Tip: Sadaklı Ephebos
Müze Env. No: Muğla Müzesi, Etütlük
Kazı Env. No: STR96-AM.3/25
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 3 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 22,7; Gen. 7,7; Der. 3,9; Piş Del. Çapı 1,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince boyutta gümüş mika katkılı, 7.5YR 6/6. Astar White page 2.5Y-/1 9.5/; tüm yüzey 5Y 2.5/1. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeyinde aşınma ve çözünemeyen tuz tabakaları mevcuttur. Ön yüzünde detayların silikleştiği görülmektedir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, düzgün, yuvarlak pişirme deliği vardır. Yüzeyinde yer yer boncuk şeklinde çıkıntılar mevcuttur. Kaide iç yüzeyinde bir kumaş parçası veya bir süngerle düzeltilmiş olduğunu gösteren çizgisel doku yer almaktadır.
Tanımı: Dörtgen kaide üzerinde ayakta ve cepheden verilmiştir. Sağ omuzda uçları tutturulan, vücudu saran ephaptis giyimlidir. Broş belirgin değildir. Başında taşıdığı *strophion* dikey geniş üçgen yapraklarla donatılmıştır. Çelengin ortasında madalyon şeklinde rozet bulunmaktadır. Yüz hatları belirgin değildir. Sol kol mantonun içinden mantoyu gerecek şekilde dirsekten kıvrılarak sol göğüs üzerinde duran ve eliyle sırtında duran sadağın kayışından tutmaktadır. Sağ kol aşağıya doğru sarkık vaziyette dururken elbisenin sağdan gelen ucu sağ kola sarıldıktan sonra aşağıya çok fazla yanlara açılmadan dökülür. Etek uçları düz şekilde verilmiştir. Belden üstü dik ve hareketsizdir. Sol ayak hafif yana açılmış ve bacak dizden hafifçe bükülmüştür. Bu bükülmeden dolayı kalça sağa doğru hafifçe dışarı çıkmıştır. Elbise ayak bileklerine kadar vücudu sarmaktadır. Ayak bilekten itibaren açık bir vaziyette olup çıplak olarak kaideye basar. Ayaklar çok belirgin değildir. Sırtında çapraz vaziyette bir sadak bulunmaktadır. Sadağın uçları sağ omuz arkasından ve sol kol altından dışarı çıkmıştır. Sadağın formu farklı olup sağ omuz arkasında görünen kısım uca doğru daralarak yuvarlatılmıştır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina[2579], Tralleis[2580], Hyllarima[2581], Ephesos[2582], Mylasa[2583], Pergamon[2584], Samos[2585].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy

[2579] Mollard-Besques 1963b, Pl. 146, a- M 92, e- MYR 211, Pl.147, a- B58, b-MYRINA 1144; Winter 1903 (II), Pl. 239: 10; Baudat 1953, Pl. XIV, Nr. 20; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 724-726, Pl. 106, Nr. 727; Duchene-Mathieux 2007, Pl. IX. Myrina 1025, Myrina 21-213.
[2580] Çekilmez 2017, Lev. 72-81; K.53-61 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[2581] Çekilmez 2015a, Fig. 16-19.
[2582] Meriç 2002, 143 vd. Taf. 109, TK23.
[2583] Kızıl 2009, Res. 123, M33; Çakıcı 2007, 92, Res.10.
[2584] Töpperwein 1976, Taf. 66 Nr. 436-438; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 132 Nr. 1022.
[2585] Kosma 2015, 276, Fig. 2, 5, 6; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45 Nr. 259.

Katalog No: 130 **(Levha 60)**

Tip: Sadaklı Ephebos
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: STR96-AM.12/13 (09MDO4/1-T16)
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 12 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 13,4; Gen. 6,8; Der. 4,1 cm.
Hamur-Astar-Boya: Gümüş mika katkılı, 10YR 6/1. Astar White page 10YR/1/9/; boyun 2.5YR 3/4. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Gövdenin dizden sonraki alt bölümü, kaidesi ve pişirme deliği kırık ve eksiktir. Yoğun nem ve aşınma nedeniyle orijinal görünümünü yitirmiştir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiştir.
Tanımı: Parça niteliğindedir. Sağ omuzda uçları tutturulan, vücudu saran ephaptis giyimlidir. Başında taşıdığı *strophion* dikey geniş üçgen yapraklarla donatılmıştır. Çelengin ortasında madalyon şeklinde rozet bulunmaktadır. Yüz hatları ve çoğu detay belirgin değildir. Sol kol mantonun içinden mantoyu gerecek şekilde dirsekten kıvrılarak sol göğüs üzerinde duran ve eliyle sırtında duran sadağın kayışından tutmaktadır. Sırtında çapraz vaziyette bir sadak taşımaktadır. Sadağın uçları sağ omuz arkasından ve sol kol altından dışarı çıkmıştır. Sadağın formu farklı olup sağ omuz arkasında görünen kısım uca doğru daralarak yuvarlatılmıştır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina[2586], Tralleis[2587], Hyllarima[2588], Ephesos[2589], Mylasa[2590], Pergamon[2591], Samos[2592].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy

Katalog No: 131 **(Levha 60)**

Tip: Sadaklı Ephebos
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 490
Kazı Env. No: STR97-M.42/4
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 42 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 22,4; Gen. 7,3; Piş Del. Çapı 1 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 7.5 YR 7/3. Yüz, ayaklar ve düğmenin altı 5R 6/8; boyun 10YR 8/1; elbisenin sol tarafı boylu boyunca 5R 7/4; kaide 10R 2.5/1. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Kaidenin arka yüzünde ve pişirme deliğinin üst tarafında eksiklikler vardır. Yüzeyde çatlaklar, deformasyon ve kalker tabakaları mevcuttur. Özellikle arka yüz kalıbındaki dökülmelere bağlı olarak, pişirmeden kaynaklanan kararmalar rahatlıkla görülebilmektedir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır. Yüzeyinde yer yer boncuk şeklinde çıkıntılar mevcuttur. **K.132** numaralı figürle aynı kalıptan çıkmıştır.
Tanımı: Yüksek dörtgen kaide üzerinde ayakta ve cepheden verilmiştir. Sağ omuzda uçları yuvarlak bir broşla tutturulan, vücudu saran ephaptis giyimlidir. Başı çok hafif sağa yatıktır. Başında taşıdığı *strophion* dikey geniş üçgen yapraklarla donatılmıştır. Saçlar çelengin altından alın üzerine çizgisel küçük dilimler şeklinde dökülmüştür. Gözler yuvarlak, burun etli, küçük,

[2586] Mollard-Besques 1963b, Pl. 146, a- M 92, e- MYR 211, Pl.147, a- B58, b-MYRINA 1144; Winter 1903 (II), Pl. 239: 10; Baudat 1953, Pl. XIV, Nr. 20; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 724-726, Pl. 106, Nr. 727; Duchene-Mathieux 2007, Pl. IX. Myrina 1025, Myrina 21-213.
[2587] Çekilmez 2017, Lev. 72-81; K.53-61 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[2588] Çekilmez 2015a, Fig. 16-19.
[2589] Meriç 2002, 143 vd. Taf. 109, TK23.
[2590] Kızıl 2009, Res. 123, M33; Çakıcı 2007, 92, Res.10.
[2591] Töpperwein 1976, Taf. 66 Nr. 436-438; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 132 Nr. 1022.
[2592] Kosma 2015, 276, Fig. 2, 5, 6; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45 Nr. 259.

dar ve çok etli olmayan dudakları oldukça aralıklı verilmiştir. Sol kol mantonun içinden mantoyu gerecek şekilde dirsekten kıvrılarak sol göğüs üzerinde duran ve eliyle sırtında duran sadağın kayışından tutmaktadır. Sağ kol aşağıya doğru sarkık vaziyettedir. Kol detayı belirgin değildir. Koldan aşağı inen kıvrımlar oldukça yüzeyseldir. Etek uçları düz şekilde verilmiştir. Belden üstü dik ve hareketsizdir. Göbek deliği belirgindir. Sol ayak hafif yana açılmış ve bacak dizden hafifçe bükülmüştür. Elbise ayak bileklerine kadar vücudu sarmaktadır. Ayak bilekten itibaren açık bir vaziyette olup çıplak olarak kaideye basar. Ayakların anatomisi bozuk olup stilize şekilde verilmiştir. Parmaklar belirgin değildir. Sırtında çapraz vaziyette bir sadak bulunmaktadır. Sadağın uçları sağ omuz arkasından ve sol kol altından dışarı çıkmıştır. Sadağın formu farklı olup sağ omuz arkasında görünen kısım uca doğru daralarak yuvarlatılmıştır.
Referans: Tamsü Polat 2013, 122-123, Lev.106b; Tamsü Polat 2017, 25, Lev.106b.
Benzer Örnekler: Myrina[2593], Tralleis[2594], Hyllarima[2595], Ephesos[2596], Mylasa[2597], Pergamon[2598], Samos[2599].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy

Katalog No: 132 **(Levha 60)**
Tip: Sadaklı Ephebos
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 500
Kazı Env. No: STR97-M.42/19
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 42 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 21; Gen. 7,2; Der. 4,9; Piş Del. Çapı 1,5 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 7.5YR 6/3. Astar 10YR 8/1; yüz, boyun ve sağ ayak 5R 6/8; elbisenin sol tarafı 5R 7/4; çelenk 2.5Y 5/1. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Kaidesi ve ayakları bilekten itibaren eksiktir. Yüzeyinde aşınma ve çözünemeyen tuz tabakaları mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır. Buhar deliğinin sol üst köşesinde kazıma üst üste 3 çizgi var. **K.131** numaralı figürle aynı kalıptan çıkmıştır.
Tanımı: Ayakta ve cepheden verilmiştir. Sağ omuzda uçları yuvarlak bir broşla tutturulan, vücudu saran ephaptis giyimlidir. Başı çok hafif sağa yatıktır. Başında taşıdığı *strophion* dikey üçgen yapraklarla donatılmıştır. Saçlar çelengin altından dökülmüş olup formu bozulmuştur. Gözler yuvarlak, burun etli, küçük, dar ve çok etli olmayan dudakları oldukça aralıklı verilmiştir. Sol kol mantonun içinden mantoyu gerecek şekilde dirsekten kıvrılarak sol göğüs üzerinde duran ve eliyle sırtında duran sadağın kayışından tutmaktadır. Sağ kol aşağıya doğru sarkık vaziyettedir. Kol detayı belirgin değildir. Koldan aşağı inen kıvrımlar oldukça yüzeyseldir. Etek uçları düz şekilde verilmiştir. Belden üstü dik ve hareketsizdir. Göbek deliği belirgindir. Sol ayak hafif yana açılmış ve bacak dizden hafifçe bükülmüştür. Elbise ayak bileklerine kadar vücudu sarmaktadır. Sırtında çapraz vaziyette bir sadak bulunmaktadır. Sadağın uçları sağ omuz arkasından ve sol kol altından dışarı çıkmıştır. Sadağın formu farklı olup sağ omuz arkasında görünen kısım uca doğru daralarak yuvarlatılmıştır.
Referans: Tamsü Polat 2013, 123, Lev.107a; Tamsü Polat 2017, 25, Lev.107a.

[2593] Mollard-Besques 1963b, Pl. 146, a- M 92, e- MYR 211, Pl.147, a- B58, b-MYRINA 1144; Winter 1903 (II), Pl. 239: 10; Baudat 1953, Pl. XIV, Nr. 20; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 724-726, Pl. 106, Nr. 727; Duchene-Mathieux 2007, Pl. IX. Myrina 1025, Myrina 21-213.
[2594] Çekilmez 2017, Lev. 72-81; K.53-61 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[2595] Çekilmez 2015a, Fig. 16-19.
[2596] Meriç 2002, 143 vd. Taf. 109, TK23.
[2597] Kızıl 2009, Res. 123, M33; Çakıcı 2007, 92, Res.10.
[2598] Töpperwein 1976, Taf. 66 Nr. 436-438; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 132 Nr. 1022.
[2599] Kosma 2015, 276, Fig. 2, 5, 6; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45 Nr. 259.

Benzer Örnekler: Myrina[2600], Tralleis[2601], Hyllarima[2602], Ephesos[2603], Mylasa[2604], Pergamon[2605], Samos[2606].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy

Katalog No: 133 **(Levha 61)**
Tip: Sadaklı Ephebos/Gövde Parçası
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09MDMA-T03
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 10,5; Gen. 6,7; Der. 2,7 cm.

Hamur-Astar-Boya: İnce ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek kiremit parçacıkları katkılı, 5YR 6/4. Astar White page 2.5Y_/1 9.5/; sadak, kurdele 10YR 7/6. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğinde olyup üst gövde kısmı korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Arkası düz işlenmiştir. Sol omuz üzerinde boncuk şeklinde çıkıntılar var.
Tanımı: Sağ kolu dirsekten kıvrılmış, göğüs hizasında elbiseyi toplamaktadır. Elbisenin boyun kısmı "V" şeklindedir. Kolun çekiştirmesinden dolayı elbise katları görülmektedir. Elbise katlanmaları derin kanallar şeklinde verilmiştir. Göbeğinin yalnızca bir kısmı görülebilmektedir. Diğer kısmı kırıktır. Sağ dirseğin altından figürünün aplike olduğu çıkıntı görülmektedir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina[2607], Tralleis[2608], Hyllarima[2609], Ephesos[2610], Mylasa[2611], Pergamon[2612], Samos[2613].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy

[2600] Mollard-Besques 1963b, Pl. 146, a- M 92, e- MYR 211, Pl.147, a- B58, b-MYRINA 1144; Winter 1903 (II), Pl. 239: 10; Baudat 1953, Pl. XIV, Nr. 20; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 724-726, Pl. 106, Nr. 727; Duchene-Mathieux 2007, Pl. IX. Myrina 1025, Myrina 21-213.
[2601] Çekilmez 2017, Lev. 72-81; K.53-61 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[2602] Çekilmez 2015a, Fig. 16-19.
[2603] Meriç 2002, 143 vd. Taf. 109, TK23.
[2604] Kızıl 2009, Res. 123, M33; Çakıcı 2007, 92, Res.10.
[2605] Töpperwein 1976, Taf. 66 Nr. 436-438; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 132 Nr. 1022.
[2606] Kosma 2015, 276, Fig. 2, 5, 6; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45 Nr. 259.
[2607] Mollard-Besques 1963b, Pl. 146, a- M 92, e- MYR 211, Pl.147, a- B58, b-MYRINA 1144; Winter 1903 (II), Pl. 239: 10; Baudat 1953, Pl. XIV, Nr. 20; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 105, Nr. 724-726, Pl. 106, Nr. 727; Duchene-Mathieux 2007, Pl. IX. Myrina 1025, Myrina 21-213.
[2608] Çekilmez 2017, Lev. 72-81; K.53-61 (MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[2609] Çekilmez 2015a, Fig. 16-19.
[2610] Meriç 2002, 143 vd. Taf. 109, TK23.
[2611] Kızıl 2009, Res. 123, M33; Çakıcı 2007, 92, Res.10.
[2612] Töpperwein 1976, Taf. 66 Nr. 436-438; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 132 Nr. 1022.
[2613] Kosma 2015, 276, Fig. 2, 5, 6; Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 45 Nr. 259.

Katalog No: 134 **(Levha 61)**

Tip: Epheb Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 2139
Kazı Env. No: 05BM22-T03
Buluntu Yeri: Börükçü Nekropolü, 05BM22 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 5,2; Gen. 1,9; Der. 1,2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Seyrek ince tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 6/6. Astar White page 7.5YR _/1 9.5/; yüz 2.5Y 8/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Arka yüzü eksiktir. Yüzeyde çözünemeyen tuz tabakaları mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: Kalıp tekniği ile yapılmıştır.
Tanımı: Baş hafif sola yatık şekilde olup boyun uzundur. Saç kıvrımları alın üzerinden sola yatırılmış. Alın geniş, göz kapakları etli, yüz dolgun, gözler yarı açık, çok kalın olmayan dudaklar ise hafif aralıklıdır. Sağ burun kanadı belirgindir.
Referans: Tırpan vd. 2013, 250-251, Fig. 21.
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

Katalog No: 135 **(Levha 61)**

Tip: Epheb Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4498
Kazı Env. No: 09MDO1/1-T04
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 7,7; Gen. 4,5; Der. 4,8 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek ince ve orta tanecikli altın mika katkılı, 5YR 5/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Eser yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Arkası düz bırakılmıştır.
Tanımı: Alnı örten saç bukleleri düz bir şekilde iner. Yüz hatları belli olup dolgun yanaklı ve yağlı bir çene yapısı vardır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın ilk yarısı

Katalog No: 136 **(Levha 61)**

Tip: Epheb Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09MDO1/1-T15
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 4,1; Gen. 3; Der. 2,1cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince tanecikli gümüş, seyrek ince tanecikli altın mika katkılı, 2,5YR 7/6. Astar White page 2,5Y_/1 9,5/; boyun GLEY1 5/ 5G_/1. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Arka yüzeyin tamamı kırık ve eksiktir.
Teknik ve İşçilik: İki ayrı kalıba baskı tekniği ile yapılmış olup iç yüzeyde parmak izleri mevcuttur.
Tanımı: Alnı çevreleyen saç yapısı vardır. Başında tacı bulunmaktadır. Yuvarlak yüz yapısında, iri göz, aşınmış burun, dolgun dudaklara sahiptir. Boynun bir kısmı sağlamdır. Vücut kısmı mevcut değildir. Tacında kırıklar vardır. Yuvarlak yüz yapısında, iri göz, aşınmış burun, dolgun dudaklara sahiptir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın ilk yarısı

Katalog No: 137 **(Levha 61)**

Tip: Trigon Oyuncusu
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 799
Kazı Env. No: STR98-M.62/10
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 62 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 11,6; Gen. 3,6; Piş Del. Çapı 1,6 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok ince tanecikli gümüş mika katkılı, 2.5YR 6/8. Astar White page 10YR_/2 9/; dudak ve cinsel organ 5R 7/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Sağ yan yüzde kırık ve eksikler mevcuttur. Yüzeyinde aşınma ve kalker tabakaları gözlenmektedir.
Teknik ve İşçilik: İki ayrı kalıp içerisine yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır.
Tanımı: Figür, dörtgen yüksek kaide üzerinde çıplak olarak cepheden verilmiştir. Vücudunda bir orantısızlık hâkimdir. Boyun kalın, başı vücuduna göre oldukça büyüktür. Cinsel uzuv ile karın ve göğüs bölgesindeki kaslar belirgindir. Korunan sol yan yüze göre yanaklar içe çökük, elmacık kemiği belirgindir. Yukarı kalkık kaşlar çatılmış, göz kabartı şeklinde dışa çıkık verilmiştir. Burun geniş ve basık, dudaklar etli, üst dudak martı şeklindedir. Yuvarlak çenenin ortasında gamze şeklinde çukurluğu vardır. Dışa çıkık kepçe kulak, başına göre büyüktür. Saçı yoktur. Kızgın bir surat ifadesi olup, alın kırışıklıkları derin verilmiştir. Dirsekten kıvırdığı sağ kolu göğüs altında, hafif dirsekten kıvrılan sol kolu ise beline birleşmiş, her iki eliyle küçük bir top tutmaktadır. Vücut hatları ve detayları çok yüzeysel verilmiştir.
İmza: ΔΙΟΝ[Υ] (Dionysios'un eseridir)
[CIOY]
Referans: Tamsü Polat 2013, 124, Lev. 109a
Benzer Örnekler: Cyprus[2614], Korinth[2615].
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy

[2614] Trigon oynayan mermer örnek için bkz. McClellan 1985, 43, Fig. 5.
[2615] Besques 1963, 78-79, Pl. XIX, 2.

Katalog No: 138 **(Levha 61)**

Tip: Sporcu
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3738
Kazı Env. No: STR82
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü?
Ölçüleri: Yük. 10,2; Gen. 3,6; Der. 2,6 cm.
Hamur-Astar-Boya: İnce ve orta tanecikli gümüş mika, yoğun küçük ve orta büyüklükte taşçık katkılı, 5YR 6/4. Astar White page 7.5YR_/1 9/. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Başı ve bilekten itibaren ayakları eksiktir. Eser yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: Tek parça kalıp içerisine dolgu tekniğinde yapılmış olup, üzerinden kalıp alınacak orijinal (pozitif) modeldir.
Tanımı: Kalıp olarak kullanılmış olmalıdır. Arka yüzeyinde kaymayı önlemek amacıyla üstte ve altta çapraz şeklindeki kazıma işaretlerler mevcuttur. Figür bir sporcuyu temsil etmektedir. Kıyafeti, kasık önlüğü (subluculum) ve onu tutan kalın bir kemerden oluşmaktadır. Üst gövdesi çıplak olup, kaslı ve sportmen bir vücuda sahiptir. Sol göğüs ucu belirgindir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy

Katalog No: 139 **(Levha 62)**

Tip: Kayalık Üzerinde Oturan Kadın/Musa Urania?
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 810
Kazı Env. No: STR98-M.62/22
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 62 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 18,7; Gen. 10; Piş Del. Çapı 2,6 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 7/6. Astar White page 7.5YR_/1 9.5/; kayalık GLEY2 7/5B=7/1; saç 5R 3/6. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Kayalığın ön tarafı ve sol kol omuzdan itibaren kırık ve eksiktir. Eserin yüzeyinde aşınma ve tuz tabakalarının bıraktığı izler gözlemlenmektedir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Oturduğu düzeneğin yanında sonradan eklemeyle yapılmış ama kırık durumda bir nesne vardır. Küpeler sonradan elde yapılarak kulak hizasına üstten birleştirilmiştir. Saçın ön tarafında yarım ay şeklindeki saç kütlesi yine sonradan başın üzerine tek bir yerden, önden birleştirilmiştir. Kaidesi olmayan eserin tabanı elips formundadır. Arkası yarı işlenmiştir. Saç detaylandırılması dışında arka taraf düz bırakılmıştır. Ayrıca oturduğu kayalığın sınırı içe girinti şeklinde belirgindir. Tam yuvarlak olmayan pişirme deliği vardır.
Tanımı: Doğal bir kayalık üzerinde oturmuş durumda giyimli bir kadın tasvir edilmiştir. Çeneye doğru hafifçe daralan üçgenimsi hafif dolgun yüz, hafif aralıklı kaşların altında iri gözler ve belirgin göz kapakları, düz alın, ince burun, küçük ağız, çok güzel biçimlendirilmiş dolgun dudak ve yuvarlak çene yapısıyla ideal portre özelliklerine sahiptir. Başını sağ omuz yönünde döndürmüş, aynı yöne eğik ve biraz da aşağıya bakmaktadır. Düşünceli bir ifadeye sahiptir. Ortadan ayrılıp yanlara taranan uzun saçlar alın üzerinde nodus şeklini almış, arkada ise ensede topuz şeklinde toplanmıştır. Büyük yuvarlak küpeleri hemen göze çarpmaktadır. Khiton üzerine hymation giyimlidir. Bol ve kalın kumaştan zengin kıvrımlı hymation tüm vücudu ayaklara kadar örterek sardığı bellidir. Sağ bacak, sol bacağın üzerine atılmıştır. Üst gövde ağırlığı yana doğru açılmış, dirseğe kadar hiymation ile örtülmüş sağ kol dirsekten bükülerek çene altına desteklenmiştir. Kolun bu hareketiyle sol omuz hafifçe yukarı doğru kalkmış, kalça sağa kaydırılmış ve sırt hafif aşağıya doğru inmiştir. Kırık olan sol kol sağ omuzdan gelen hymationun kumaş katını tutarak yukarı kaldırmıştır. Vücut hatları orantılı yapılmış olmasına rağmen eller çok büyük tasarlanmıştır. Sağ omuzdan öne doğru gelen himationun bir bölümü boyundan geçerek sol omuzdan arkaya atılmıştır. İki kol arasında iç içe geçen birbirine paralel zengin

kıvrımlar oluşmuştur. Bu hareketten dolayı sağ bacak üzerinde kumaş gerilerek bacağın şeklini ortaya çıkarmıştır.
İmza: [Α]ΠΟΛΛ ΥΟΙΝ (Apollonios'un eseridir)
Referans: Tamsü Polat 2013, 121, Lev. 104c.
Benzer Örnekler: Myrina[2616], Patara[2617], Kyme[2618], Priene[2619], Cyrene[2620], Nos[2621], Tarent[2622], Kreta[2623], Korinth[2624], Atina[2625], Tanagra'dan[2626].
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy'ın son çeyreği

Katalog No: 140 **(Levha 63)**
Tip: Yün Eğiren Kadın
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3479
Kazı Env. No: STR85-A.44/475 (09MDO4/1-T02)
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 44 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 16,6; Gen. 6,4; Der. 2,8; Piş Del. Çapı 1,9 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, çok seyrek orta tanecikli altın mika, seyrek taşçık katkılı, 5YR 7/6. Astar White page 7.5YR_/1 9.5/; elbise 5R 7/4; taht, kalathos 7.5YR 7/8; taht minderi GLEY2 6/5B=6/1; kaide GLEY1 4/N=4. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Bilekten itibaren sol el, sağ el başparmağı, kaidenin sağ yan ve arka yüzü eksiktir. Yüz tamamen deforme olmuş durumda olup, eser bünyesinde kılcal çatlaklar, oyuklanma ve yoğun aşınma söz konusudur. Ayrıca tahtın sağ ve sol yan yüzünde de aşınmalar vardır. Çözünebilir tuzların erime-donma döngüsüne bağlı hareketliliği eser bünyesinde yoğun tahribata sebep olmuş ve dayanımını azaltmıştır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. İçi dolu kollar sonradan ayrı kalıpla yapılarak gövdeye birleştirilmiştir. Arkası düz işlenmiş olup, tam yuvarlak olmayan pişirme deliği vardır.
Tanımı: Eserde arkalıksız tahtta dik oturur şekilde yün eğiren bir kadın tasvir edilmiştir. Figür, alçak, dörtgen bir kaide üzerinde verilmiştir. Portre özellikleri ve saç detayı belli değildir. Kolları vücuduna yakın bir şekilde aşağıya doğru uzatılmıştır. Sağ elini iki dizi arasında, diphros üzerinde yerde duran yün sepetine -kalathos- doğru uzatmıştır. Bilekten kırık olan sol kol dizden güç alarak düz bir şekilde öne doğru uzanmış olup sağ kola göre daha yukarıda durmaktadır. Figür, göğüste "V" şeklinde kıvrımları olan ve göğüs altından kemerle bağlanmış bir khiton ve başından itibaren aşağıya doğru inen bir hymation giymiştir. Elbisede sık kıvrımlar görülmektedir. Sol tarafta kumaş, zigzag yapan kıvrımlar halindedir. Sol omuz üzerinden arkaya atılmış olan hymation bir tomar şeklinde sağ kolun altından ve kucağının üzerinden geçerek sol bacağının yanından yere doğru inmektedir. Figürün oturuşuna uygun olarak sol diz daha geri çekilmiş ve sol dirsek dize dayandırılarak kol ileriye doğru uzatılmıştır. Ayrıca yüksek bir sandaletle yükseltilmiş geride duran sol ayak, diğerine göre daha yukarıda yer almaktadır. Sağ ayak ileriye doğru uzatılmış ve buna bağlı olarak elbise üzerine "V" şeklinde ve paralel kıvrımlar oluşmuştur. Sağ el vücuduna göre orantısız olup büyük yapılmıştır. Elin dış yüzünde parmaklar işlenirken, iç yüzü işlenmeden

[2616] Winter 1903 (II), Pl. 116: 1, 3, 4, 6, 7; Mollard-Besques 1963b, Pl. 132, b-MYR658; d MYR255.
[2617] Işın 2007, 29-30, Lev. Res. 76 (MÖ 1. yy'ın ilk yarısı).
[2618] Winter 1903 (II), Pl. 113: 4.
[2619] Winter 1903 (II), Pl. 116: 2.
[2620] Burn-Higgins 2001, Pl. 122, 2751 (Yarı giyimli Aphrodite).
[2621] Winter 1903 (II), Pl. 112: 6.
[2622] Winter 1903 (II), Pl. 113: 6.
[2623] Winter 1903 (II), Pl. 114: 7.
[2624] Winter 1903 (II), Pl. 121: 1, 7.
[2625] Winter 1903 (II), Pl. 111: 5.
[2626] Winter 1903 (II), Pl. 111: 1-3, 7-9; Pl. 112: 2-5; Pl. 113: 3; Pl. 114: 3, 5; Burn-Higgins 2001, Pl. 18, Nr. 2096, 2097; Zimmer 1994, 22-23, Abb. 5 (MÖ 325-300); Kriseleit 1994, 61, Abb. 1-2; 67, Abb. 12; Graepler 1994, 53, Abb. 9 (MÖ Geç 3. yy- Erken 2. yy).

düz bırakılmıştır. Kolların ve elin verilmesinde koroplast çok başarılı olamamıştır. Tahtın ve diphrosun görünen ön bacakları oldukça süslü verilmiştir. Tahtın kolçak kısmı yivli ve kazıma bezemeli iken diphrosun bacakları topuz formundaki süslemelerle zenginleştirilmiştir.
İmza: ΝΕΙΚΟ
Referans: Baldıran 1990, 207, Res. 196-197.
Benzer Örnekler: Patara[2627], Sadberk Hanım Müzesi[2628], Burgaz[2629], Apulie/İtalya[2630].
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy'ın sonu

Katalog No: 141 **(Levha 64)**
Tip: Yün Eğiren Kadın
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 803
Kazı Env. No: STR98-M.62/16
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 62 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 17,4; Gen. 6,3; Piş Del. Çapı 2,2 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 7.5YR 7/4. Astar White page 10YR_/2 9/; giyisi, taht, diphros 2.5Y 8/6; kaide 10R 5/8, GLEY1 4/N=4. başın arkası 7.5R 5/4. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Sağ kol bilekten, sol kol dirsekten itibaren eksiktir. Kaide alt yüzeyinde muhtemelen darbe sebebiyle parça kayıpları söz konusudur. Eserin özellikle omuz kısmında muhtemelen tuz hareketliliğine bağlı olarak boyanın bozulduğu ve tortulaşmaya sebep olduğu gözlemlenmiştir. Eser yüzeyine uygulanan boyadaki bozulma ve kayıpların genel olarak çözünebilir tuzların etkisi ile oluştuğu net şekilde görülmektedir.
Teknik ve İşçilik: İki ayrı kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. İçi dolu kollar sonradan ayrı kalıpla yapılarak gövdeye birleştirilmiştir. Arkası düz işlenmiş olup, tahtın başlama yeri, hafifi girinti olarak belli edilmiştir. Tam yuvarlak olmayan pişirme deliği vardır. Yüzeyinde yer yer farklı boyutta boncuk şeklinde çıkıntılar mevcuttur.
Tanımı: Eserde arkalıksız tahta oturur şekilde yün eğiren kadın figürü betimlenmiştir. Figür, yarım yuvarlak, profilli kaide üzerinde verilmiştir. Öne doğru uzanmış olup başını sağ omuz yönünde döndürmüştür. Portre özellikleri belirgin değildir. Başında yüksek bir stephane taşır. Ortadan ayrılan saçlar muhtemelen arkada toplanmıştır. Kollarını vücuduna yakın bir şekilde aşağıya doğru, iki dizi arasında, diphros üzerinde yerde duran yün sepetine -kalathos- doğru uzatmıştır. Figür, göğüste "V" şeklinde kıvrımları olan ve göğüs altından kemerle bağlanmış bir khiton ve üzerine bir hymation giymiştir. Sol omuz üzerinden arkaya atılmış olan hymation bir tomar şeklinde sağ kolun altından ve kucağının üzerinden geçerek sol bacağının yanından yere doğru inmektedir. Kıvrımlar çok belirgin değildir. Figürün oturuşuna uygun olarak sol diz daha geri çekilmiş ve sol dirsek dize dayandırılarak kol ileriye doğru uzatılmıştır. Tahtın ve diphrosun görünen ön bacakları oldukça süslü verilmiştir. Tahtın kolçakları yivli ve kazıma bezemeli iken diphrosun bacakları topuz formundaki süslemelerle zenginleştirilmiştir.
Referans: Tamsü Polat 2013, 122, Lev. 105a.
Benzer Örnekler: Patara[2631], Sadberk Hanım Müzesi[2632], Burgaz[2633], Apulie/İtalya[2634].
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy'ın sonu

[2627] Işın 2007, 137, K.10, Res. Fig. 15.
[2628] Kepçe-Gerçeker 2011, 100, K.178.
[2629] Tuna vd. 2007, 161, Res. 8.
[2630] Jeammet 2011, 19 (MÖ 375-350).
[2631] Işın 2007, 137, K.10, Res. Fig. 15.
[2632] Kepçe-Gerçeker 2011, 100, K.178.
[2633] Tuna vd. 2007, 161, Res. 8.
[2634] Jeammet 2011, 19 (MÖ 375-350).

Katalog No: 142 **(Levha 65)**

Tip: Yün Eğiren Kadın
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 813
Kazı Env. No: STR98-M.62/27
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 62 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 18,6; Gen. 9,7; Piş Del. Çapı 2,4 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 7.5YR 7/4. Astar White page 10YR_/1 9.5/; kaide GLEY1 5/ 5G_/2=5/2; giyisi, taht, diphlos ve kalathos 10YR 6/8. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Pişirme deliğinin sağ yan yüzündeki yüzeysel kırılmalar haricinde eser tümdür.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. İçi dolu kollar sonradan ayrı kalıpla yapılarak gövdeye birleştirilmiştir. Arkası düz işlenmiş olup, tam yuvarlak olmayan pişirme deliği vardır. Kaidenin altındaki kil et kalınlıkları farklıdır.
Tanımı: Eserde dörtgen yüksek bir kaide üzerinde, arkalıklı, baş hizasına kadar yükselen bir taht üzerinde dik oturur şekilde yün eğiren bir kadın figürü betimlenmiştir. Başı çok hafif öne doğru uzatılmıştır. Yüksek bir stephane taşır. Ortadan ayrılan saçların bir tutamı kalın bukle şeklinde omuzlara dökülmüştür. Dolgun oval yüzünde detaylar belirgin değildir. Kolları vücuduna yakın bir şekilde aşağıya doğru uzatılmıştır. Diphros üzerine basan ayakuçları belirgin değildir. Sağ elini iki dizi arasında, diphros üzerinde yerde duran yün sepetine -kalathos- doğru uzatmıştır. Bilekten kırık olan sol kol dizden güç alarak düz bir şekilde öne doğru uzanmış olup sağ kola göre daha yukarıda durmaktadır. Figür, göğüste "V" şeklinde kıvrımları olan ve göğüs altından kemerle bağlanmış bir khiton ve başından itibaren aşağıya doğru inen bir hymation giymiştir. Khiton omuz üzerine topuz şeklindeki broşlarla tutturulmuştur. Sol omuz üzerinden arkaya atılmış olan hymation bir tomar şeklinde sağ kolun altından ve kucağının üzerinden geçerek sol bacağının yanından yere doğru inmektedir. Figürün oturuşuna uygun olarak sol diz daha geri çekilmiş ve sol dirsek dize dayandırılarak kol ileriye doğru uzatılmıştır. Ayrıca geride duran sol ayak bir platformla yükseltilerek sağ ayağa göre daha yukarıda yer almaktadır. Sağ ayak ileriye doğru uzatılmış ve buna bağlı olarak elbise üzerine "V" şeklinde ve paralel kıvrımlar oluşmuştur. Sağ el vücuduna göre orantısız olup büyük yapılmıştır. Kolların ve elin verilmesinde koroplast çok başarılı olamamıştır. Eller figürün boyutuna göre çok büyük ve iridir. Tahtın kolçakları ve diphrosun görünen ön bacakları oldukça süslü verilmiştir. Kolçaklar yivli ve kazıma bezemeli iken diphrosun bacakları büyük topuz formundaki süslemelerle zenginleştirilmiştir.
Referans: Tamsü Polat 2013, 119-120, Lev.101a; Tamsü Polat 2017, 103, 212, Lev. 101a.
Benzer Örnekler: Patara[2635], Sadberk Hanım Müzesi[2636], Burgaz[2637], Apulie/İtalya[2638].
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy'ın sonu

[2635] Işın 2007, 137, K.10, Res. Fig. 15.
[2636] Kepçe-Gerçeker 2011, 100, K.178.
[2637] Tuna vd. 2007, 161, Res. 8.
[2638] Jeammet 2011, 19 (MÖ 375-350).

Katalog No: 143 **(Levha 66)**

Tip: Yün Eğiren Kadın
Müze Env. No: Muğla Müzesi, Etütlük
Kazı Env. No: STR99-M.90/6
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 90 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 5,8; Gen. 4,1; Der. 2,9 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika katkılı, 5YR 6/4. Astar White page 10YR_/1 9.5/; diphros ve kalathos 10YR 7/8; tüm yüzey 5Y 3/1. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğinde olup kaide, diphros ve taht ayakları korunmuştur. Yüzeyinde aşınma, çözünemeyen tuz tabakaları ve kirlilik mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır.
Tanımı: K.140-**K.142** ile benzer tiptedir. Mobilya dekorasyonunda diğer örneklerde görülmeyen sfenks motifi yer alır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Patara[2639], Sadberk Hanım Müzesi[2640], Burgaz[2641], Apulie/İtalya[2642]
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy'ın sonu

Katalog No: 144 **(Levha 66)**

Tip: Yaşlı Sarhoş Kadın
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4627
Kazı Env. No: 09MDO4/1-T31
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü (Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu)
Ölçüleri: Yük. 12,2; Gen. 6,3; Der. 3,2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika katkılı, 2.5YR 6/6. Astar White page 7.5YR_/2 9.5/; kaide 5R 7/6; amphora 7.5R 4/6; tüm yüzey 7.5YR 2.5/1. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Çenenin sağ alt kısmında, sağ arka omuzda, sağ amphora gövdesinde, kaidenin sol yanında ve pişirme deliğinin etrafında eksiklikler vardır. Yüzeyinde aşınma ve çözünemeyen tuz tabakaları mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır. 4626 numaralı figürinle aynı kalıptan çıkmıştır. Her iki elinin üzerinde alçı kalıbı işaret eden boncuk şeklinde çıkıntılar vardır. **K.145** numaralı figürinle aynı kalıptan çıkmıştır.
Tanımı: Yanlardan profilli bir kaide üzerinde oturan bir kadın figürüdür. Uzunca bir elbise giymiştir. Ayaklarının arasında bir diğer elbisenin kıvrımları görülmektedir. İki yanında büyük boy amphoralar durmaktadır. Ayrıca sağ eliyle de sağ dizine oturttuğu tek kulplu küçük bir testi, sol eliyle de derin geniş bir çanak ya da kase tutmaktadır. Saç ortadan ikiye ayrılmış ve yanlara taranmış başında saçın ön kısmını açıkta bırakan bir örtü var. Geniş yüzlü ve kaba hatlıdır. Kulaklarında yuvarlak, bombeli küpeleri vardır. Dudaklar kalın ve hafif aralıklıdır. Elmacık kemikleri ise oldukça çıkık yapılmıştır. Burun geniş olup çene dolgundur. Ayakuçları elbise altından görülmektedir. Ayak parmakları belirgin değildir.

[2639] Işın 2007, 137, K. 10, Res./Fig. 15.
[2640] Kepçe-Gerçeker 2011, 100, K. 178.
[2641] Tuna 2007, 46, Res. 8.
[2642] Jeammet 2011, 19 (MÖ 375-350).

İmza: ΖΩCIM[OY] (Sosimos'un eseridir)
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina[2643], Amisos[2644], Taranto[2645], Korinth[2646], Pompei[2647], Skyros[2648].
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy

Katalog No: 145 **(Levha 66)**

Tip: Atölyeci Kadın Figürin
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4626
Kazı Env. No: STR85-A.44/478 (09MDO4/1-T10)
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 44 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 10,4; Gen. 6,3; Der. 3,8 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika katkılı, 2.5YR 6/6. Astar white page 7.5YR_/2 9.5/; kaide 5R 7/6; amphora 7.5R 4/6; tüm yüzey 7.5YR 2.5/1. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Baş kısmı eksiktir. Yüzeyinde aşınma ve çözünemeyen tuz tabakaları mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. İnce bir çizgi halinde birleşim yeri belirgindir. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır. Her iki elinin üzerinde alçı kalıbı işaret eden boncuk şeklinde çıkıntılar vardır. **K.144** numaralı figürinle aynı kalıptan çıkmıştır.
Tanımı: Ayaklarının arasında khiton kıvrımları görülmektedir. Hymation altına khiton giymiş. Ayakuçları khiton altından görülmekte. Ama parmaklar belirgin değil. Kaide yanlarda profilli cepheden betimlenmiştir. Başı ve boynu mevcut değildir. 1,8 cm yüksekliğinde bir kaide üzerinde taht ya da koltukta oturur şekilde betimlenmiştir. Her iki yanında lolutrophos türünde 2 kap yer almakta, sağ eli ile lekhythos ya da tek kulplu testi kucağında tutar, sol kolu yana doğru açmış avuç içinde kase tutar. Figür mantoya sarınmış, elbise göğüs üzerinde dökümlü, v şeklinde inmektedir. Figür beklide seramik atölye sahibi, ya da ustaydı.
İmza: ΖΩCIM[OY] (Sosimos'un eseridir)
Referans: Baldıran 1990, 208, Res. 219.
Benzer Örnekler: Myrina[2649], Amisos[2650], Taranto[2651], Korinth[2652], Pompei[2653], Skyros[2654].
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy

[2643] Winter 1903, 468, 7.
[2644] Atasoy-Zeyrek 2004, 99, Res. 32.
[2645] Ferruzza 2016, Fig. 28 (MÖ 400-200).
[2646] Winter 1903 (II), 465: 9.
[2647] Winter 1903, (II), 468: 9.
[2648] Winter 1903, (II), 468: 8.
[2649] Winter 1903, 468, 7.
[2650] Atasoy-Zeyrek 2004, 99, Res. 32.
[2651] Ferruzza 2016, Fig. 28 (MÖ 400-200).
[2652] Winter 1903 (II), 465: 9.
[2653] Winter 1903, (II), 468: 9.
[2654] Winter 1903, (II), 468: 8.

Katalog No: 146 **(Levha 67)**

Tip: Pudicitia Pozunda Kadın
Müze Env. No: Muğla Müzesi, Etütlük
Kazı Env. No: STR85-A.42/469
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 42 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 20,6; Gen. 4,8; Der. 4,1; Piş Del. Çapı 2,1 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 5/4. Astar White page 2.5Y 8/1; omuz 2.5Y 8/2; hymation, başın arkası, sağ ayak 5R 7/3; kaide ve khiton 2.5Y 3/1. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Pişirme deliğinin altından kaideye kadar olan kısım eksiktir. Yüzeyinde aşınma ve çözünemeyen tuz tabakaları mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup yuvarlak pişirme deliği vardır. Başının üzerinde bulunan petasos, baş üzerine sonradan eklenmiştir. Kaidenin altındaki kil et kalınlıkları farklıdır.
Tanımı: Eserde dörtgen, alçak kaideye üzerinde ayakta duran giyimli zengin bir kadın tasvir edilmiştir. Cepheden tasvir edilmiş olup düşünceli pozda verilmiştir. Sabit sağ bacağı üzerinde betimlenen figürün sol bacağı geriye çekilmiş ve ayak yana yerleştirilmiştir. Kalın khitonun sadece etek ucu görülürken, sağdan sola doğru atılarak baş dahil tüm gövdeyi sarmış olan manto, ince ve dökümlü kumaştan yapıldığı için vücuda adeta yapışmış olup transparan görünümündedir. Sadece bilekten itibaren elleri açıkta bırakarak, sol omuzdan arkaya doğru düşürülmüş ve sol kol üzerine dolandırılıp ucu aşağıya, kalçaya doğru bırakılmıştır. Sol kol dirsekten kıvrılarak göğüs altından sağ kalçaya doğru karın bölgesini saracak şekilde uzatılmış ve gerideki manto kumaşını öne doğru çekmiştir. Sağ kol, manto altından gövdeye bitişik olarak dirsekten tam kıvrılarak, sağ göğsü kapatarak el çene hizasına doğru götürülmüştür. Sağ kol dirseği sol el üzerine yerleştirilmiştir. İnce olan himationun kumaşından dolayı vücut hatları ayrıntılı bir şekilde görülebilmektedir. Kolların hareketi sonucunda vücudun üst kısmında daralma ve toplanma hareketi oluşmuştur. Vücudun belden aşağısından itibaren giysi kıvrımları genişleyerek yayılmışlardır. Khitonun dikey kıvrımları birbirine paralel ve sık işlenmiştir. Saçlarını bir eşarp ile bağlamış, bunun üzerine geniş, ortasında, daire içerisinde sekiz yapraklı çiçek motifi bulunan bir şapka takmıştır. Sol elinde bir aplik deliği bulunmaktadır. Cepheden tasvir edilen yüzünde ince hatları göze çarpmaktadır. Dudaklarında hafifi bir tebessüm fark edilir.
Referans: Baldıran 1990, 44, 206, Res. 210; Baldıran 2003, 163, Res. 1.
Benzer Örnekler: Tanagra[2655], Milet[2656]
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın sonları

[2655] Higgins 1986, Kat. 145 (MÖ 330-300), Kat. 156 (MÖ 250-200), Kat. 140 (MÖ 200); Burn-Higgins 2001, Pl. 9, 2047; Pl. 11, 2061; Pl. 13, 2068, 2070. Patera taşıyan, ayakta duran giyimli Tanagra örnekleri için ayrıca bkz. Zimmer 1994, Kat. 1 (MÖ 325-300), Kat. 5 (MÖ 3 yy), Kat. 17 (MÖ 300-250). Burn-Higgins 2001, 44, Pl. 7, 2038 (MÖ 3. yy'ın başlangıcı). Zimmer 1994, Kat. No. 1 (MÖ 325-300), Kat. No. 5 (MÖ 3. yy), Kat. No. 17 (MÖ 300-250). Başında petasos taşıyan, elinde yelpaze tutan giyimli Tanagra örnekleri için bkz. Zimmer 1994, Kat. 1, 5, 17.
[2656] Zimmer 1994, Kat. No. 19 (MÖ 2. yy'ın sonları).

Katalog No: 147 **(Levha 67)**

Tip: Hydrophoros
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3134
Kazı Env. No: 08A-T03
Buluntu Yeri: Lagina Kutsal Alanı/Altar
Ölçüleri: Yük. 6,5; Gen. 3,6; Der. 2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek altın mika, yoğun farklı boyutlarda kireç taşı, seyrek taşçık, bitkisel katkılı, 2.5YR 5/8. Astar White page N 9.5/. İyi pişirilmiş. Bileşiminde bulunan yanıcı maddelerden dolayı (bitkisel katkı) yüzeyinde yer yer karartılar görülmektedir.
Korunma Durumu: Parça niteliğinde olup üst gövde ve baş korunmuştur. Kırılma göğüs altından düz devam eder.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, arkası düzdür. İçi dolu baş, kollar ve hydria gövde üzerine sonradan eklenmiştir. Birleşme yerleri dışardan pürüzsüz bir şekilde düzeltilmiştir.
Tanımı: Cepheden betimlenen kadın figürü giyimlidir. Başı çok hafif sağına dönük olup sağ eli ile başı üzerinde su kabını -hydria- yatay kulpundan tutmaktadır. Parmak detayları belirgin değildir. Saçlar başın üzerinde simit şeklinde dolanıp boynun yan tarafından uzanarak göğüslere kadar inmektedir. Kol ile baş arasındaki panel kapalıdır. Yüzü oval ve dolgun, boyun uzun ve kalındır. Boynun alt kısmında elbisenin yuvarlak yakası belli olmaktadır. Göğüsler belirgindir. Yüzdeki ayrıntılar belirsizdir. Sağ kolunu yukarıya kaldırmasıyla kola paralel kıvrımlar oluşmuştur.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Halikarnassos[2657], Theangela[2658], Knidos[2659], Kaunos[2660], Priene[2661], Assos[2662], Milet[2663], Tralleis[2664], Iasos[2665], Cyprus[2666], Atina[2667], Thessaloniki[2668], Korinth[2669].
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın başı

[2657] Baldıran 1993, 164-165, IV-H1, Res. 14 (MÖ 350'den önce); Çekilmez 2015a, 3, Kat. 6, Fig. 2; Çekilmez 2015b, Fig. 11-14 (MÖ 4. yy'ın ortası).
[2658] Baldıran 1993, 165, H2, Res. 15 (MÖ 2. yy'ın başları).
[2659] Burn-Higgins 2001, Pl. 85, 2513-2517 (MÖ 4. yy'ın 3. çeyreği (2513-2517 peplos); Pl. 87, 2518-2525, Pl. 88, 2528-2532 (MÖ Geç. 3. yy- MÖ 2 yy); Pl. 87, 2526 (MÖ Geç 4. yy-MÖ 3. yy'ın başları).
[2660] Bulba 2019, 129, Lev. 2, 3.
[2661] Rumscheid 2006, Taf. 62, 1-2 Kat.-Nr. 142; Taf. 63, 1-3, Kat.-Nr. 143-145.
[2662] Winter 1903 (I), 157: 9.
[2663] Köster-Kossatz 1980, Taf. 27, Nr. 1 (MÖ 4. yy'ın 2. yarısı), Nr. 2 (MÖ 4. yy).
[2664] Winter 1903 (I), Taf. 159: 3.
[2665] Bonifacio 2002, 16.
[2666] Queyrel 1988, Pl. 85, 2004.32 (Paphos), 96.2-11.211(Kourion); Hermary-Mertens 2014, 190, Kat. 322 (MÖ Geç 5.-4. yy).
[2667] Winter 1903 (I), 157: 7.
[2668] Raffiotta 2013, 327, Kat. 561 (MÖ 325-300).
[2669] Merker 2000, 38.

Katalog No: 148 **(Levha 68)**

Tip: Hekate Rahibesi
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4653
Kazı Env. No: 10MDO1/1-T01
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 21,7; Gen. 6,7; Der. 3,5; Piş Del. Çapı 2,1 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 6/6. Astar White page 2.5Y_/19.5/; saç, başın arkası 2.5YR 4/8; aslanın yelesi GLEY2 4/10B; tüm yüzey, kaş, göz, küpe 5Y 2.5/1. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Göğüs altında, sağ diz altında ve arka yüzün büyük bir kısmında parça kayıpları mevcuttur. Yüzeyinde aşınma ve çözünemeyen tuz tabakaları görülür.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiştir. Arkada kırık olmasına rağmen yuvarlak bir pişirme deliğinin var olduğu anlaşılmaktadır. Yüzeyinde, özellikle saçlarının üzerinde yer yer boncuk şeklinde çıkıntılar vardır.
Tanımı: Figür, dörtgen kaide üzerinde ayakta ve giyimli olarak verilmiştir. Dirsekten büktüğü sağ kolu ile sağ omuzundaki sembolik aslan protomunu tutar şekilde tasvir edilmiştir. Aslanın kafatası sola doğru çevrilmiştir. Alın başlangıcından burun köküne doğru inen kafatası çukuru ve kaş kemiği belli edilmiştir. Belirgin göz çukuru içinde gözler yuvarlaktır. Kulak detayı verilmiş olup sağ kaş hizasında yükselti şeklindedir. Aslanın ağzı hafif aralıklı verilmiş olup dudakları kalındır. Geniş, basık ve küt burununda yan kanatlar ve burun delikleri belirgindir. Alın üzerinde yeleye ait perçem görülmez. Figürün başında defne yapraklarından oluşan bir çelenk bulunur. Ortadan ayrılan dalgalı uzun saçlar kulakları örterek arkaya götürülmüş bir tutamı her iki taraftan omuz üzerine düşürülmüştür. Uzun boynu kalın, omuzları dar, oval yüzü dolgun ve etli, alnı üçgen, elmacık kemikleri belirgin, çene yuvarlaktır. Kaşlar yay şeklinde olup arası geniş verilmiştir. Düz burunda kanatlar belirgin, gözler büyük, göz kapakları etli, küçük aralıklı ağızda dudaklar hareketlidir. Portre detayları boya ile verilmiş olup, kaşlar ve göz bebekleri belirgindir. Başını çok hafif sağına çevirmiş ve korunmuş olan göz bebekleriyle sağa bakar şekildedir. Donuk ve ruhsuz bir ifadeye sahiptir. Kulağındaki sallanan tipteki küpesi boya ile verilmiştir. Ucu damla şeklinde olup içi boştur. Dizden bükük sol bacak hareketli verilirken sağ bacak vücudun ağırlığını taşır. Sol eli aşağıya sarkıtılmış olmalıdır. Khiton üzerine hymation giyimli olup manto kumaşı vücudu sıkıca sarmaktadır. Khiton altından çıkan ayakuçlarında parmaklar belirgin değildir. Hymation kumaşı sağ eli dirseğine kadar sardıktan sonra tomar şeklinde sol omuz ve sol koldan açılarak aşağı dökülmektedir. "V" yakalı khitonun kıvrımları bacak arasında dikey olarak ayağa uzanır. Sol omuz üzerine atılan manto kumaşının kıvrımları sağ dizin altından çapraz yükselerek sol omuzdan arkaya, diğer ucu sol bacak yanından açılarak aşağı dökülmüş olmalıdır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Tralleis[2670], Hyllarima[2671].
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy'ın başları

[2670] Çekilmez 2017, 74-75, Lev. 93-95/K.77-79.
[2671] Çekilmez 2015c, 373-377, Fig. 1-15.

Katalog No: 149 **(Levha 69)**

Tip: Hekate Rahibesi
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 305
Kazı Env. No: STR96-AM.2/34
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 2 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 17,1; Gen. 5; Der. 2,7; Piş Del. Çapı 1,4 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek kiremit parçacıkları, küçük ve orta boyutta taşçık katkılı, 5YR 5/4. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eserde parça kaybı mevcuttur. Eksik alanların alçı ile tümlemesi yapılmıştır. Çözünemeyen tuz tabakaları, kalkerden kaynaklanan yüzeysel aşınma ve çatlaklar mevcuttur. Yüzeyinde özellikle elbise kıvrımları üzerinde yer yer boncuk şeklinde çıkıntılar vardır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, tam yuvarlak olmayan pişirme deliği vardır.
Tanımı: Figür, dörtgen kaide üzerinde ayakta ve giyimli olarak cepheden tasvir edilmiştir. Dirsekten büktüğü sağ kolu ile sağ omuzundaki sembolik aslanı protomunu tutar şekilde tasvir edilmiştir. Cepheden verilmiş olan aslan başının yelesi, gözü, burnu ve ağzı kısmen belirgindir. Ağzı kapalı olarak verilmiştir. Figürün başında bir çelenk bulunur. Ortadan ayrılan dalgalı uzun saçlar kulakları örterek arkaya götürülmüş, bir tutamı her iki taraftan omuz üzerine düşürülmüştür. Oval yüzü dolgun ve etli, alnı dar, uzun boynu kalın, elmacık kemikleri belirgin, çene yuvarlaktır. Kaşlar yay şeklinde olup arası geniş verilmiştir. Burun düz, gözler büyük, göz kapakları etli, küçük ağız aralıklıdır. Dizden bükük sağ bacak hareketli verilirken sol bacak vücudun ağırlığını taşır. Khiton üzerine hymation giyimli olup manto kumaşı vücudu sıkıca sarmaktadır. Giyisi altından göğüsler belli edilmiştir. Hymation kumaşı sağ eli dirseğine kadar sardıktan sonra sol omuz ve sol koldan açılarak, aşağıya sarkıttığı sol kolu üzerinden dolanarak zikzak şeklinde aşağı dökülmektedir. Kapalı olan sol elinde parmak detayı belirgin değildir. "V" yakalı khitonun kıvrımları bacak arasında dikey olarak ayakları kapatacak şekilde aşağı uzanır. Vücut hatları belirgin olup kıvrımlar göbek altında toplanmıştır. Göbek deliği bellidir.
Referans: Özgan 1998, Taf. 49, a-b; Tozkoparan 1998, 19, Res. 28; Tamsü Polat 2013, 121, Lev.103b; Tamsü Polat 2017, 12, 213, Lev. 103b.
Benzer Örnekler: Tralleis[2672], Hyllarima[2673].
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

Katalog No: 150 **(Levha 70)**

Tip: Hekate Rahibesi
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09MDO4-1-T32
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 6,6; Gen. 3,1; Der. 2,9 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun gümüş mika, kireç, küçük boyutta taşçık katkılı, 5YR 5/4. Astar White page 10YR/1/9/. Sağ omuz 10YR 6/6; saç 10R 4/4; yüz 7.5YR6/4. Kötü pişirilmiş
Korunma Durumu: Parça niteliğinde olup baş ve sağ omuz korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boştur.
Tanımı: Parça niteliğinde olup baş ve sağ omuz üzerinde yer alan aslan protomundan oluşmaktadır. **K.149** ile benzer ikonografidedir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Tralleis[2674], Hyllarima[2675].
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

[2672] Çekilmez 2017, 74-75, Lev. 93-95/K.77-79.
[2673] Çekilmez 2015c, 373-377, Fig. 1-15.
[2674] Çekilmez 2017, 74-75, Lev. 93-95/K.77-79.
[2675] Çekilmez 2015c, 373-377, Fig. 1-15.

Katalog No: 151 **(Levha 70)**
Tip: Hekate Rahibesi
Müze Env. No: -
Kazı Env. No: Etütlük
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 4,5; Gen. 4; Der. 1,9 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok ince gümüş mika katkılı, 5YR 6/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser kırık ve eksiktir. Baş ve sağ omuz korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boştur.
Tanımı: Parça niteliğinde olup baş ve sağ omuz üzerinde yer alan aslan protomundan oluşmaktadır. Cepheden tasvir edilen aslana ait detaylar belirgin değildir. Figürün başı aşağı doğru çok hafif eğimlidir. Başında yapraklardan oluşan bir çelenk taşır. Çelenk altındaki saçlar ve portre özellikleri oldukça yüzeyseldir. Yuvarlak yüzde gözkapakları etli, burun dolgundur.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Tralleis[2676], Hyllarima[2677].
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

Katalog No: 152 **(Levha 71)**
Tip: Aphrodite Rahibesi
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 405
Kazı Env. No: STR96-AM.32/1
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 32 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 36,8; Gen. 12,2; Piş Del. Çapı 2,2 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince tanecikli gümüş mika katkılı, 7.5YR 6/4. Astar White page 7.5YR_/1 9.5/; saç 5R 6/8; taç 7.5YR 6/8-GLEY2 7/5B=7/1; elma, küpe 7.5YR 7/8. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Sağ kol dirsekten itibaren kırık ve eksiktir. Ön ve arka yüzde yer yer parça kayıpları mevcuttur. Yüzeyindeki aşınma dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İki ayrı kalıp içerisine yapılmış olup içi boş, tabanı açık, kaidesi yoktur. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır. Elma ve küpeler elle şekillendirilmiş olup sonradan eklenmiştir. Stephane ilavesi ayrı eklenmiştir.
Tanımı: Çok özenli bir çalışma örneğidir ve plastik kalitesi yüksektir**.** Düz zemine basan figür, kaidesiz şekilde ayakta verilmiştir. Sağ bacağını dizden bükerek geriye ve yana atmış, vücut ağırlığı sol bacak üzerindedir. Ayakucu dışında sol bacağı elbise altından belirgin değildir. Sol kol dirsekten kırık, dirsekten büktüğü sağ kolu öne doğru uzatılmıştır. Avuç içi yukarıya dönük olup eliyle elma tutmaktadır. Vücudu tamamen kapatan, sadece ayakuçlarını açıkta bırakan khiton üzerine uzun hymation giyimlidir. Kemerin göğüs altından verilmesiyle göğüsler iyice belli edilmiştir. Sağ koldaki detaylardan, khitonun bu kolun üzerinde düğmelenerek tutturulduğu belirtilmek istenilmiştir. Hymation kuşağı döndürülerek sağ tarafta belden tomar şeklinde geçirilip sol kolun üzerinden arkaistik özellikteki zikzak kıvrımlar şeklinde serbestçe sarkıtılmıştır. Himation altından görülen khitona ait kıvrımlar bacak arasında dikey inmektedir. Khiton ile himation arasındaki ayrım, khitonun daha sık ve dalgalı, himationun ise daha az olan kıvrımları ile sağlanmıştır. Göğüsler khitonun kıvrımları arasında belirtilmiş ve göğüs boşluğu elbise üzerindeki "V" biçimli kıvrımlarla daha da vurgulanmıştır. Başında, simit şeklindeki çelengin üzerinde, meyve ve yapraklardan oluşan yüksek hilal şeklinde zengin bir diadem taşır. Çelenk altında ortadan ikiye ayrılan dalgalı saç alnı üçgen bırakarak, ense üzerinde topuz yapılmıştır. Genç ve ideal güzelliktedir. Başı hafif sola eğimlidir. Boynu ince-uzun, oval yüzü dolgun, çenesi yuvarlak, küçük ağzı kapalı, burnu ince-uzun, açık gözde göz kapakları etlidir. Boynundaki üç adet deri halkası oldukça belirgindir. Büyük, topuz küpeleri ve gösterişli baş süsüyle zerafeti vurgulanmıştır. Ruhsuz bir ifade yaratılmıştır.

[2676] Çekilmez 2017, 74-75, Lev. 93-95/K.77-79.
[2677] Çekilmez 2015c, 373-377, Fig. 1-15.

İmza: [ΑΠ]ΟΛΛ[ω ΝΙΟΥ] (Apollonios'un eseridir)
Referans: Tozkoparan 1998, 35-36, Res. 50; Tamsü Polat 2013, 117, Lev.96c.
Benzer Örnekler: Kocaeli Müzesi[2678], Sadberk Hanım Müzesi[2679], Troia[2680], Tekirdağ/Malkara[2681], Korinth[2682].
Tarihleme Önerisi: MÖ Erken 1. yy

Katalog No: 153 **(Levha 72)**
Tip: Tambur Tutan Kadın
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1401
Kazı Env. No: 01TN-T5
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos, 1,54 cm.
Ölçüleri: Yük. 13,6; Gen. 5,1; Der. 3,4; Piş Del. Çapı 2,2 cm.
Hamur-Astar-Boya: İnce ve orta tanecikli gümüş, seyrek altın mika, yoğun küçük ve orta büyüklükte taşçık katkılı, 2.5YR 6/8. Astar White page 7.5YR_/1 9.5/; elbise 5R 7/4; tambur 5R 4/8. İyi pişirilmiş.

Korunma Durumu: Kırık olan baş haricinde eser sağlamdır. Yüzeyinde yoğun miktarda toprak ve kalker tabakaları mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp tekniği. Arkası yarı işlenmiş olup alt kısımda birkaç kıvrım detayı görülebilmektedir. Kalıp birleşim yerleri belli olmayacak şekilde çok iyi düzleştirilmiştir. Sırtında yuvarlak buhar deliği olup altında 1,8x0,7 cm ölçülerinde 0,1 cm derinlikte dikdörtgen formda çukurluk vardır.
Tanımı: Figür, altı düz dikdörtgen formda ki plaket şeklinde bir kaide üzerinde, sol bacağı sabit, sağ bacağı geride ve hafifi yana açılmış şekilde ayakta durmaktadır. Omuzları dardır. Sol kolunu dirsekten kıvırıp beline dayamıştır. Duruşa bağlı olarak elbise kıvrımları kolu dolanmıştır. Sağ elini doksan derece dirsekten bükmüş ve eliyle kulpundan bir typanon tutmaktadır. Üst gövdesi hafifçe sola yatıktır. Başını örten hymation ve altına khiton giyimlidir. Başını örten hymation kumaşı çapraz bir şekilde sol omuz üzerine düşürülmüştür. Giyisi özellikle üst kısımda vücudu iyice sarmıştır. Hymationa ait kıvrımlar göğüs altından aşağıya doru toplanmıştır. Khiton kıvrımları ise oldukça derin olup, aşağıya doğru düz inmektedir. Duruşuna bağlı olarak elbise kıvrımları da sağda yana doğru açılmıştır. Sol ayakucu elbise altından gözükürken, sağ ayak elbise içinde kalmıştır. Parmak detayları yoktur. Muhtemelen başı kapalı olup, baştan boyuna doğru inen kıvrımlardan örtüye ait izler görülebilmektedir.
Referans: Tırpan 2012, Kat. 27, Fig. 27.
Benzer Örnekler: Priene[2683], Tanagra[2684], Taranto[2685].
Tarihleme Önerisi: MÖ 3. yy

[2678] Tavukçu-Coşkun 2018, Lev. 1, Res. 3, Kat. No. 3 (Elma tutan Aphrodite, MÖ 1. yy'ın sonları-MS 1. yy'ın başları).
[2679] Kepçe-Gerçeker 2011, 30, K. 95 (Rahibe/tanrıça protomu, başlık).
[2680] Leyenaar-Plaisier 1979, 137, 1066 (Benzer baş süslemesi).
[2681] Güçlü 2006, Lev. 5, Res. 8a-c (MÖ 1. yy-MS 1. yy).
[2682] Burn-Higgins 2001, Pl. 32, 2174 (Benzer baş süslemesi, MÖ 2-1. yy).

[2683] Rumscheid 2006, Taf. 58, 2, Kat.-Nr. 133.
[2684] Winter 1903 (II), Pl. 12: 6; Pl. 25: 2; Jeammet 2003, 35, Fig. 5 (Louvre müzesi, MÖ 330-200).
[2685] Graepler 1994, 54, Abb. 10 (MÖ 4. yy'ın sonları).

Katalog No: 154 **(Levha 73)**

Tip: Musa Pozunda Kadın
Müze Env. No: Bodrum Müzesi, 12.32.80
Kazı Env. No: STR80
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü
Ölçüleri: Yük. 22,9; Gen. 8,3; Der. 6,1; Piş Del. Çapı 2,1 cm.
Hamur-Astar-Boya: İnce ve orta tanecikli gümüş mika, küçük ve orta boyutta taşçık katkılı, 2.5 YR 5/6. Astar White page 7.5 YR_/2-8.5/. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Sol elin üst kısmı ve sağ kol dirsek altından itibaren kırık ve eksiktir. Tacın yapraklarından sadece biri korunmuştur. Başın arka kısmında, gövdeyle birleştiği yerde yuvarlak küçük bir kırık vardır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. İçi dolu olan kollar sonradan elde yapılarak gövdeye birleştirilmiştir. Başındaki yapraklardan oluşan taç yine elle şekillendirilip sonradan eklenmiştir. Yaprağın yüzeyinde sanatçıya ait parmak izleri mevcuttur. İç kısımda kalıp birleşim yeri ince bir çizgi halinde belirgin olup, dış taraftan kaidenin arka kısmı gelişigüzel düzeltilmiştir. Kaide altındaki kil et kalınlığı farklıdır. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır.
Tanımı: Figürin, düzgün olmayan profilli kısa dörtgen kaide üzerinde giyimli olarak ayakta verilmiştir. Genç ve ideal güzellikte betimlenmiştir. Kaidenin arka köşe dönüşleri yumuşak olup, arka uzun kenar yarım daire şeklinde bir form almıştır. Bukleler halinde ikiye bölünmüş ve arkada toplanmış olan saç, kulakların arkasında büyük bir sarmaşık yaprağıyla süslenmiş, kalan tutamlar ise her iki taraftan omuz üzerine düşürülmüştür. Yüz hatları narin ve zariftir. Hafif soluna doğru çevrili olan başta alın üçgen, yuvarlak yüz dolgun, çene yuvarlak, yay kaşlar altında göz kapakları etli, burun kökü geniş, düz burunda kanatlar hafif belirgin, küçük ağız kapalı, dudaklar hareketli, uzun boynunda deri katlanması belirgindir. Bakışları düşünceli olup ruhsuz bir ifadeye sahiptir. Kolsuz khiton üzerine hymation giyimlidir. Khiton göğüs altından bir kemerle sınırlı olup etekleri ayak uçlarını açığa çıkartacak şekilde uzun ve dökümlüdür. Etek uçlarındaki dalgalanma doğallıktan uzak olup, parmak detayları belli edilmemiş, ayaklar kabaca işlenmiştir. Yüksek postamente dayanmış şekilde ayakta duran figür, 3/4'lük bir kıvrılma ile kendi soluna doğru dönmüştür. Kulağında yuvarlak küpeleri vardır. Postament üzerine uzattığı sol koldan destek alırken, sağ kol dirsekten bükülerek ileri doğru uzatılmıştır. Sol omuz, sağına göre daha yukarıdadır. Vücut ağırlığı sağ bacak üzerindedir. Sol bacak dizden kırılarak hafif geriye ve yana doğru açılmıştır. Elbise altından görünen sandaletli ayakları yere düz basmaktadır. Böylece tatlı "S" çizen bir vücut hareketi ortaya çıkmıştır. Kısa kollu khiton "V"şeklinde açık yakalıdır. Sağ koluna dolanmış hymation kumaşı belden baldırlara kadar yani kalça bölümünü örtecek şekilde tomar şeklinde sıyrılmıştır. Hymationun kıvrılarak kalınlaşan ucu sol baldır üzerinden aşağı doğru yayılarak inmektedir. Khiton kıvrımları ise sağ kalça üzerinde tomar yoğunlaşmıştır. Bacak arası khiton kıvrımları aşağıya çok dik olmayan düzensiz kıvrımlar şeklinde iner.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Patara[2686], Amisos[2687], Cyprus[2688].
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

[2686] Işın 2007, 19-23, Kat. No. 2-5, Res. 7-10 (MÖ 2. yy'ın sonu).
[2687] Besques 1972, D463; Mentesidou 2011, 77, Fig. 41.
[2688] Queyrel 1988, Pl. 67, Nr. 728 (Baş).

Katalog No: 155 **(Levha 73)**

Tip: Yaşlı Kadın
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4624
Kazı Env. No: STR96-AM.27/6 (09MDO4/1-T06)
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 27 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 10,3; Gen. 5; Der. 3,2; Piş Del. Çapı 1,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika, seyrek küçük boyutta taşçık katkılı, 7.5YR 7/4. Astar White page 7.5YR_/2 9.5/. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Kaidenin sağ yan kısmında eksiklikler vardır. Yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır. Pişirme ısısına bağlı olarak detaylar yüzeyseldir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Başı, sonradan ayrı kalıpta yapılarak gövde ile birleştirilmiştir. Arkası düz işlenmiş olup, tam yuvarlak olmayan pişirme deliği vardır. Yüzeyinde yer yer boncuk şeklinde çıkıntılar mevcuttur.
Tanımı: Çok yüksek olmayan yuvarlak kaide üzerinde yaşlı, kambur bir kadın tasvir edilmiştir. Kaide ince derin olmayan bir yivle belli edilmiştir. Figür, ayakta ve cepheden verilmiştir. Her iki kolu da giyisi altında olup dirsekten büküp omuz hizasına kaldırdığı sağ eliyle manto kumaşından tutmaktadır. Dirsekten bükülen sol kol ise yana doğru düz açılmıştır. Giyisi altında kalan sol el yumru şekilde yuvarlatılmıştır. Sağ bacağı sabit, diğeri hafifçe geriye atılmış durumdadır. Sırtı kambur şeklinde olup yandan bakıldığında oldukça belirgindir. Khiton üzerine çene altını kaplayacak şekilde başını örten hymation giyimlidir. Örtü başın ortasında dalga şeklinde kıvrım yapmıştır. Khitona ait etek kıvrımları kaideye kadar düz inmektedir. Kıvrımlar belli olmayacak kadar yüzeyseldir. Baş sağa yatık olup omuzlar dardır. Dolgun yuvarlak yüzünde portre özellikleri belirgin değildir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

Katalog No: 156 **(Levha 73)**

Tip: Genç Kız
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 802
Kazı Env. No: STR98-M.62/14
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 62 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 17,2; Gen. 5,6; Der. 2,5; Piş Del. Çapı 1,8 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince tanecikli gümüş mika katkılı, 10R 5/6. Astar 10YR 8/1; dudak, göğüs 5R 6/8; kaide 7.5YR 6/8. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Kaidenin sağ ön kısmında küçük kırıklar ve kopmalar vardır. Yüzeyde yoğun miktarda çözünemeyen tuz tabakaları ve bundan kaynaklanan lekelenme mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır.
Tanımı: Genç kız yüksek dörtgen bir kaide üzerinde ayakta verilmiştir. Vücudu cepheden verilen genç kızın başı sol omzuna doğrudur. Portre özellikleri yüzeyseldir. Yuvarlak dolgun yüzünde alın üçgen, burun yüzüne göre tombul ve küttür. Saçın bir bölümü başın üzerine doğru yükseltilerek Aphrodite düğümü olarak bilinen fiyonk şeklinde tutturulmuş, geri kalan bukleler şeklindeki tutamlar ise yanlarda kulakları kapatarak omuz üzerine düşürülmüştür. Sağ kulağı üzerindeki yuvarlak küpesi belirgindir. Ayakucuna inen khiton üzerine hymation giyimli olup sağ omuz açıkta bırakılmıştır. Kollar kumaşın altından sağ kol dirsekten bükülerek kasık üzerinde giysiyi toplamış, sol kol öne doğru uzatılmıştır. Sol bacak taşıyıcı, sağ bacak hafif geriye ve yana açılmıştır. İnce olan khiton kumaşı altından bacaklar belli olmaktadır.
Referans: Tamsü Polat 2013, 117, Lev. 97a; Tamsü Polat 2017, 33, Lev.97a.

Benzer Örnekler: Troia[2689], Smyrna[2690], Eretria[2691], Mısır[2692].
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

Katalog No: 157 **(Levha 74)**
Tip: Genç Kız/Mousa
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 844
Kazı Env. No: STR98-M.70/5
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 70 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 11,1; Gen. 4,9; Piş Del. Çapı 1,9 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok ince tanecikli gümüş, seyrek altın mika katkılı, 2.5YR 6/6. Astar White page 9,5/N; saç 5R 3/6; elbise, dayanak 5R 6/6; dayanak başlangıç ve bitiş 7.5YR 7/8; dayanak GLEY 2 6/10 B. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Sağ kolu eksiktir. Eser yüzeyinde yoğun miktarda çözünemeyen tuz tabakaları, lekelenme ve deformasyon mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Arkası yarı işlenmiş olup, sol kol belirgindir. Tam yuvarlak olmayan pişirme deliği vardır. İçi dolu baş ve eksik olan sağ kol sonradan ayrı kalıpta yapılarak gövde ile birleştirilmiştir. Küpesi sonradan elde yapılarak kulak üzerine eklenmiştir. Ayrıca sol elini üzerine koyduğu kayalık sonradan eklenmiştir. Destek üzerinde, sivri bir alet kullanılarak dışardan içe doğru, tek darbede altı delik açılmıştır. Sanatçı bu desteği sağlamlaştırmak için kaide altında birleşme yerlerine kil ile ekleme yapmıştır. Sanatçıya ait parmak izleri rahatlıkla görülebilmektedir.
Tanımı: Figür giyimli olarak ayakta ve cepheden kaidesiz olarak doğrudan etekleri üzerinde yere basar. Kayalık görünümündeki bir desteğe yaslanır şekildedir. Ortadan ayrılıp yanlara düzgün dalgalar şeklinde tarananarak alnı üçgen bırakan saç, başın arkasında yuvarlak topuz yapılmış, başı dolanan ince bir bantla zengin bir görünüm kazandırılmıştır. Kulağında büyük halka küpeleri zerafetini tamamlamıştır. Ortadan ayrılan saç, başın üst kısmında derin bir yarık şeklinde verilmiştir Yuvarlak dolgun yüzde çenesi yuvarlak, göz kapakları etli, burun küt ve geniş olup kanatlara doğru genişler. Kapalı küçük ağızda hareketli dudaklar kalındır. Vücut "S" şeklinde kıvrılmış olup sağ bacağı sabit, sol bacağı yana doğru açılarak, dizden bükülmüş ve ayağı geriye doğru çekilmiştir. Zengin kıvrımlarına sahip "V" yakalı uzunca bir khiton ve hymation giymektedir. Khiton sağ bacak üzerinde ince, oldukça sık ve birbirinden ayrılan kalın kıvrımlar şeklinde dik inmektedir. Sol bacakta ise hareketten dolayı kumaş gerginleşmiş ve bacağın hatlarını göstermiştir. Yan kısımda tek bir kalın kıvrımla hareket vurgulanmıştır. Daha kalın olan hymation kumaşının kalın tomar şeklinde sağ kalçadan sol omuz üzerine çaprazlama olarak göğüs arasından geçirilmesiyle göğüsler belli edilmiştir. Duruşa bağlı olarak sağ omuz daha yukarıda olup alırken gögüsler asimetrik verilmiştir.
Referans: Tamsü Polat 2013, 121, Lev. 103c; Tamsü Polat 2017, 35, Lev. 103c.
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

[2689] Thompson 1963, Pl. XLVI, Nr. 213.
[2690] Burn-Higgins 2001, Pl. 57, Nr. 2314.
[2691] Palaczyk-Schönenberger 2003, 31, Taf. 8, Nr. 32.
[2692] Breccia 1930, Lev. X, Nr. 4, 6.

Katalog No: 158 **(Levha 74)**

Tip: Genç Kız/Mousa
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1406
Kazı Env. No: 01TN-T15
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/Naos, 1,56 cm.
Ölçüleri: Yük. 19; Gen. 7; Piş Del. Çapı 2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek altın mika, yoğun küçük boyutta taşçık katkılı, 5YR 6/6. Astar White page 7.5YR_/1 9.5/; elbise 5R 7/4. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Başı ve kaidenin arka tarafı eksiktir. Kırık olmasına rağmen pişirme deliğinin yuvarlak formu belli olmaktadır. Eser yüzeyinde toprak ve tuz tabakaları görülür.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Arka yüzeyi işlenmeden düz bırakılmıştır. Korunagelen izlere göre arka yüzey de boyanmıştır.
Tanımı: Yuvarlak profilli bir kaide üzerinde bir khiton ve üst gövde ve kolların etrafına sıkıca sarılmış bir hymation giyen bir kadın figürü temsil edilir. Cepheden verilmiştir. Gövdenin ağırlığı kalçadan itibaren dışa çıkıntı yapan sağ bacak üzerindedir; sol bacak dizden bükülerek sağa doğru açılmıştır. Sağ kol bele dayanırken, aşağıya sarkıtılmış sol kol hafifçe bükülmüş, hymationun bir kısmını kaldırır. Oldukça uzun ve dökümlü bir kumaştan olan khiton yalnızca ayak uçlarını açıkta bırakarak yere kadar sarkar. Omuzlardan aşağıya inen hymation ise özellikle göğüs hizasında vücudu ve kolları sıkıca sarar.
Elbise kıvrımları oldukça zengin olup iki bacak arasından sarkan kıvrımları sert ve dik bir şekilde aşağı inmektedir.
Referans: Tırpan 2012, Kat. 28, Fig. 28.
Benzer Örnekler: Tanagra[2693], Cyprus[2694], Mısır[2695], Kyrenaika[2696], Capua[2697], İtalya[2698]
Tarihleme Önerisi: MÖ 3. yy

Katalog No: 159 **(Levha 75)**

Tip: Kadın Figürin
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1038
Kazı Env. No: 99TRK-6
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/Naos
Ölçüleri: Yük. 12,3; Gen. 4,7; Piş Del. Çapı 1,6 cm.
Hamur: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika, yoğun küçük boyutta taşçık katkılı, 5YR 7/6. Astar White page 7.5YR_/2 9.5/; elbise, pişirme deliği sağ alt ve yan kısmı 5R 7/4. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Başı ve arka tarafın büyük bir kısmı eksiktir. Kırık olmasına rağmen pişirme deliğinin yuvarlak formu belli olmaktadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Arka yüzeyi işlenmeden düz bırakılmıştır. Korunagelen izlere göre arka yüzey de boyanmıştır. Boyun kırığından dolayı başın dolgu şeklinde olduğu ve sonradan gövdeye birleştirildiği bellidir.
Tanımı: Kadın figür ayakta ve cepheden, kaidesiz olarak doğrudan etekleri üzerinde yere basar. Khiton giyen figürün, sol gögsü açıkta kalacak şekilde hymationa sarıldığı görülmektedir. Khiton kıvrımları yerlere kadar sürünmekte olup ayaklar elbise altından belli olmaz. Sağ kolu vücuda bitişik olarak yanda yer alırken, dirsekten büktüğü sol kolu elbise altından göğüs hizasına götürülmüştür. Sağ omuzdan gelen tomar şeklindeki manto kıvrımı sol kol üzerinden yana düşürülmüştür. Giyisi altından vücut hatları belli olmaz.
Referans: Tırpan-Söğüt 2000, 309, Res. 10; Tırpan 2012, Kat. 29, Fig. 29.

[2693] Winter 1903 (II), Pl. 22: 5, 7; Pl. 36: 8; Burn-Higgins 2001, Pl. 10, Nr. 2052, 2053; Pl. 12, Nr. 2062-2067 (MÖ 260-190).
[2694] Queyrel 1988, Pl. 54, Nr. 529, 530 (MÖ 2. yy'ın sonu-MÖ 1. yy'ın ilk yarısı).
[2695] Breccia 1930, Lev. X, Nr. 4, 6.
[2696] Winter 1903, (II) Pl. 21: 1, 2; Pl. 25: 1, 2, 4, 6.
[2697] Winter 1903, (II) Pl. 28: 1.
[2698] Winter 1903, (II) Pl. 28: 2.

Benzer Örnekler: Cyprus[2699], Canosa[2700].
Tarihleme Önerisi: MÖ 3. yy

Katalog No: 160 **(Levha 75)**
Tip: Kadın Figürin
Müze Env. No: Muğla Müzesi, Etütlük
Kazı Env. No: STR85-A.44/480 (09MDO4/1-T03)
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 44 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 16,6; Gen. 7,8; Der. 8,6 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun gümüş mika, kireç, küçük boyutta taşçık katkılı, 7.5YR 5/4. Astar, White page 10YR/1/9/. Kaide 10YR 8/8, 5R 4/8; elbise 7.5R 6/4, 7.5YR 6/8. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğinde olup kaidesi ve alt gövde kısmı korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası işlenmiştir.
Tanımı: Makara biçimli, masif, yüksek, altta ve üstte dışa doğru simetrik olarak çıkıntı yapan ve aynı kalıptan çıkartılmış bir kaide üzerinde giyimli bir kadın figür yer almaktadır. Başı hafifçe sağına döndürülmüş olup yüksekçe bir diadem taşır. Dirsekten bükerek öne doğru uzattığı sağ eliyle bir patera tutmaktadır. Ayak uçlarını açıkta bırakan, "V" yakalı, kıvrımı bol peplos altında bacaklar kısmen belli olmaktadır.
Referans: Baldıran 1990, 46, 208, Res. 198-199; Baldıran 1992, 217, Res. 8.
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

Katalog No: 161 **(Levha 75)**
Tip: Kadın Figürin
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09LKS-PT15
Buluntu Yeri: Lagina Kutsal Alanı/ Kuzey Stoa
Ölçüleri: Yük. 10,6; Gen. 3,9 cm.

Hamur: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika, seyrek taşçık katkılı, 5YR 7/6. Astar White page 7.5YR_/1 9.5/. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Baş boyundan itibaren, sağ elbise ucu ve arka yüzey tümden eksiktir. Yüzeysel aşınmalar dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup, içi boş, arkası düzdür. Tüm iç yüzeyde parmak izleri görülebilmektedir.
Tanımı: Kadın figür ayakta ve cepheden, kaidesiz olarak doğrudan etekleri üzerinde yere basar. Khiton üzerine hymation giyimlidir. Elbise altından ayaklar görünmez. Gövdenin ağırlığı sol bacak üzerinde olup dizden bükülen sağ bacak geride durmaktadır. Sağ kol vücuda birleşik olarak aşağı sarkıtılmış, sol kol muhtemelen sağ göğüs hizasında daha kalın olan hymation kumaşından tutmaktadır. Sağ diz hizasından sol kalça ve göğüs üzerine düzenli paralel çizgiler şeklinde devam eden hymationa ait kıvrımlar doğallıktan uzak kıvrımlar şeklindedir. Bacak arası khiton kıvrımları aşağıya çok dik olmayan düzensiz kıvrımlar şeklinde iner.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 1. yy

[2699] Queyrel 1988, Pl. 44, Nr. 414-419.
[2700] Winter 1903 (II), Pl. 59: 8.

Katalog No: 162 **(Lev. 75)**

Tip: Kadın Figürin
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 842
Kazı Env. No: STR98-M.70/1
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 70 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 15,1; Gen. 5,3 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek altın mika, seyrek küçük boyutta taşçık katkılı, 2.5YR 5/6. Astar 10YR 8/1; elbise 5R 7/4. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eserin boyunla birlikte başı, dizin yukarısından itibaren sol ön kısım ve arkanın üst yarısı eksiktir. Yoğun bir tuz tabakası ve buna bağlı lekelenme mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkada kırık olmasına rağmen yüzeyin düz olduğu anlaşılmaktadır.
Tanımı: Figürin, yüksek dörtgen kaide üzerinde ayakta verilmiştir. İki bacak arasında elbisenin tomarı dışarı çıkmış. Arkasında pelerin tarzı bir kıyafet var. Sol göğüs belirgin.
Referans: Tamsü Polat 2013, 121, Lev. 104a; Tamsü Polat 2017, 35, Lev. 104a.
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy.

Katalog No: 163 **(Levha 75)**

Tip: Kadın Figürin
Müze Env. No: Muğla Müzesi, Etütlük
Kazı Env. No: 09MDO4/1-T38
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 16; Gen. 6,4; Der. 3,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Farklı boyutlarda yoğun gümüş mika katkılı, 5YR 6/4. Astar, White page 10YR/1/9/. Sol el 10YR 7/6; elbise 5R 6/4. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Baş ve sağ üst gövde, pişirme deliği kırık ve eksiktir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası işlenmeden düz bırakılmıştır.
Tanımı: Figürin, dörtgen kaide üzerinde ayakta, cephesel olarak tasvir edilmiştir. Sağ bacağı üzerine dinlenen kadın figürün dizden büktüğü sol bacağı biraz geride olup hafif yana açılmıştır. Zengin kıvrımlarına sahip uzunca bir khiton ve hymation giymektedir. Sağ bacak elbise altından belli olmaz. Sol ayak ucu görülebilmektedir. Hymation kumaşı kalın tomar şeklinde sağ kalçadan sol omuz üzerine çaprazlama atılarak sarkıtılmıştır. Hymation sağ dizden sol kalçaya kadar olan kat kıvrımları ile güçlendirilmiştir. Bacaklar arasındaki gösterişsiz dikey kıvrımlarla stilize edilen khiton kumaşı, perde kıvrımları gibi birbirine paralel ve iri katlarla vurgulanır. Hem khiton kıvrımları hem de manto kıvrımları aynı kumaş karakterine sahiptir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

Katalog No: 164 **(Levha 75)**

Tip: Kadın Figürin
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: STR96-AM.2 (09MDO4/1-T24)
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 2 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 7; Gen. 3,5; Der. 2,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun farklı boyutlarda gümüş mika, büyük boyutta taşçık, kireç katkılı, 7.5YR 6/4. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğinde olup baş ve sağ üst gövde korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: İki ayrı kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Arkası düz işlenmiş olup, pişirme deliği kırıktır.
Tanımı: Cephesel tasvir edilmiştir. Korunan kısımlardan omuz üzerinde yuvarlak bir broşla tutturulan "V" yakalı bir khiton ve göğüs altındaki kalın tomar şeklindeki kıvrımdan hymation giyimli olduğu bellidir. Göğüs ortasından geçirilen hymation kumaşı gögüsü belirgin kılmış olup sol omuz üzerinden sarkıtılmış olmalıdır. Ortadan ikiye ayrılan saçlar dalgalı işlenmiş olup kulakları kapatarak omuzlar üzerine düşürülmüştür. Başında yüksekçe bir stephane taşır. Portre özellikleri yüzeyseldir. Oval dolgun yüzünde alın üçgen, burun büyük, kapalı ağızda dudaklar etlidir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy

Katalog No: 165 **(Levha 76)**

Tip: Bebeğini Yıkayan Kadın
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3791
Kazı Env. No: STR86-A.47/9
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 47 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 10,1; Gen. 8,1; Piş Del. Çapı 1,7 cm.
Hamur-Astar-Boya: İnce ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 7/6. Astar White page 2.5Y_/1 9/; bebek, kadın ayağı 7.5R 3/6; kaide GLEY2 7/5B=7/1; kaide üstü zemin 2.5Y 3/1; küvet 10YR 8/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eksik olan başı dışında eser tümdür. Eser yüzeyinde aşınma ve kalın kalker tabakaları görülmektedir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Baş, sonradan ayrı kalıpta yapılarak boyunla birleştirilmiştir. Arkası yarı işlenmiş olup, sol kol ve elbisenin kalçaya kadar olan kısmı belirgindir. Yuvarlak pişirme deliği vardır.
Tanımı: Kaidesi dikdörtgen şeklinde olup alçaktır. Diz çökerek çömelmiş ve bir küvetin içerisinde bebeğini (yeni doğan) yıkayan genç yaşta bir anne tasvir edilmiştir. Kadın sağ bacağını bükerek dizini yere koymuş, sol bacağını ise yine dizden bükerek ayağının üzerine basmış vaziyette çömelmiştir. Sağ kolu dirsekten hafifçe bükülmüş olup eliyle bebeğinin sağ ayağından tutmaktadır. Sol el ise sol dizinin yanından düz bir vaziyette inerek bebeği başından destekleyerek sol omuzundan tutmuştur. Bebek tümüyle çıplaktır. Başı hafif sağına dönük olup el, ayak ve yüz detayı yoktur. Aralıklı bacakları düz uzatılmış olup yana açtığı sağ eliyle annesine dokunmak ister gibidir. Sol kol ise vücuda birleşmeden aşağıya düz uzanır. Kadın çocuğu kontrol etmek için öne doğru eğilmiştir. Ya bebeği küvetten çıkarmak istemektedir ya da küvet içine yeni koymaktadır. Kadının üzerinde omuzları açıkta bırakan kısa kollu bir khiton bulunmaktadır. Bu khiton vücudu ayak bileklerine kadar örtmüştür. Elbise kadının diz çökmesinden dolayı gerilmiş olup, kıvrımlar sağ bacak, sol bacak, sağ bel ve bacaklar arasında yoğunlaşmıştır. Elbise kıvrımları derin çizgiler halinde verilmiştir.
Referans: Baldıran 2003, 163, Res. 2-3; Baldıran 1990, 45, 212, Res. 230.
Benzer Örnekler: Lipari[2701],
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın ilk yarısı

[2701] Schwarzmaier 2015, 241, Abb. 1; Mastelloni 2015, 28-29, Fig. 11(MÖ 5. yy'ın 2. çeyreği).

Katalog No: 167 **(Levha 77)**

Tip: Köpeğiyle Oynayan Kız Çocuk
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3859
Kazı Env. No: STR83-M.18
Buluntu Yeri: Kömür Havzası, 18 No'lu Oda Mezar
Ölçüleri: Yük. 11,6; Gen. 6,5; Piş Del. Çapı 1,8 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, taşçık katkılı, 2.5YR 6/6. Astar White page 10YR_/1 9/; köpek 5R 3/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeysel aşınma nedeniyle var olan boya tabakasının döküldüğü net olarak görülmekte olup, tuz hareketliliği etkisiyle bölgesel şekilde oyuklanmalar eser yüzeyinde göze çarpmaktadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası yarı işlenmiş olup kolları belirgindir.
Tanımı: Alçak dörtgen kaide üzerinde ayakta duran, köpeğiyle oynayan bir kız çocuğu tasvir edilmiştir. Başını sağındaki köpeğe dönmüş olan figürin, sol tarafında beli ile omuzu arasında tuttuğu üzüm salkımını, sağ kolunu karın üzerinden geçirerek alttan desteklemektedir. Görünümüyle elindeki üzüm salkımını sağ yanındaki köpekten kaçırır şekildedir. Ortadan ayrılıp yüzü boyunca uzanan saçlar kenarlarda iri bukle tomarı şeklinde, kafasının üstünde ise lampadion (düğüm) tarzında toplanmıştır. Boyun kısmı "V" şeklinde olup, göğüs altından itibaren yumuşak ince pileler şeklinde ayakucuna kadar devam eden khiton giyimlidir. Sağ eliyle ucundan tuttuğu hymationu yana doğru açmıştır. Uçları kıvrım şeklinde aşağı dökülen hymationun altında ön ayakları havada, arka ayakları üzerine oturan küçük bir köpek vardır. Köpeğin ağzı hafif aralıklı olup boynunda ince bir tasması bulunmaktadır. Gövdesi üzerinde ise belli belirsiz olan tüyler gelişi güzel kazıma çizgilerle verilmeye çalışılmıştır.
İmza: ЄKA
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina[2702], Troia[2703], Amisos[2704].
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy'ın ilk yarısı

Katalog No: 168 **(Levha 77)**

Tip: Kız Çocuk
Müze Env. No: Muğla Müzesi, Etütlük
Kazı Env. No: STR98-M.82-6 (09MDO1/1-T12)
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, M. 82 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 11,2; Gen. 1,9; Der. 2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 6/6. Astar White page 2,5Y_/1 9,5/; kaide ön yüz 5Y 2,5/1. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğindedir. Oldukça tahrip olmuştur, detaylar belirgin değildir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır.
Tanımı: Figürün başı ve vücudu profildendir. Muhtemelen ikili kompozisyondur. El hizasında bir nesne ya da canlı tutmaktadır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

[2702] Pottier vd. 1988, XLIV.
[2703] Tavukçu 1999, 223-224, Lev. 53, Kat. No. 212.
[2704] Mentesidou 2011, 79, Fig. 46.

Katalog No: 169 **(Levha 78)**

Tip: Genç Kız Başı (Tanagralı)
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1416
Kazı Env. No: 01TN-T35
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos, 1,65 cm.
Ölçüleri: Yük. 3,5; Gen. 2,1; Der. 2,9 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek altın mika katkılı, 7.5YR 6/6. Astar White page N 9.5/. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyinde yoğun kalker tabakaları ve yüzeysel aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur.
Tanımı: "Kavun dilimi" topuzlu saç düzenlemesine sahip kadın başı. Saçı, fazla ayrıntılı çalışılmamış yedi derin boğumdan oluşan kavun dilimi şeklinde taranarak ensede düzgün, yüksek bir topuz yapılmıştır. Saç dilimleri, başın ortasından kulaktan kulağa enlemesine bölünmüş olup diğer örneklerden farklı olarak, saçın arka kısmının daha esnek ve kabarık olması sağlanıştır. Yüz hatları narin ve zariftir. Yüz dolgun, alnı yuvarlak, ağız küçük ve kapalı, dudaklar kalın, burun etli ve basıktır. Göz kapakları etlidir. Yüzünde duygusal ifade hakimdir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Limyra[2705], Tralleis[2706], Troia[2707], Priene[2708], Pergamon[2709], Metropolis[2710], Halikarnassos[2711], Patara[2712], Cyprus[2713], Korinth[2714], Boeotia[2715], Tanagra[2716], Atina[2717], İtalya[2718], Cyrene[2719], Mısır[2720].
Tarihleme Önerisi: MÖ 3. yy

[2705] Zhuber-Okrog 1990, 16: TK.38 (MÖ 3. yy).
[2706] Saraçoğlu 2010, 455-486, Fig. 2 (MÖ 2. yy'ın ortaları).
[2707] Thompson 1963, 243-251 (MÖ 2. yy).
[2708] Rumscheid 2006, Taf. 94, 1-8, Kat. Nr. 229, 230.
[2709] Töpperwein 1976, Pl. 49, 341 (MÖ Erken 3. yy).
[2710] Meriç 2007, Lev. 110, TK100; Meriç 2013, Lev. 110, TK100 (Erken Hellenistik); Aybek 2009, 63, Pl. 6, dn.117 (Küçük Herculaneum tipi).
[2711] Burn-Higgins 2001, Pl. 92, 2561 (MÖ 2. yy), 2564 (MÖ 3. yy'ın sonları).
[2712] Işın 2007, 28, Kat. 23, Res. 28.
[2713] Hermary-Mertens 2014, Kat. 373 (Erken Hellenistik/MÖ Geç 4.-3. yy); Queyrel 1988, Pl. 80-81/ 952-966 (Amathous, MÖ 1. yy ortası).
[2714] Mollard-Besques 1972, Pl. 211, D3289; Davidson 1952, Pl. 23, 274 (MÖ 3. yy-MÖ Erken 2. yy; Merker 2007, Pl. 43, H219 (Erken Hellenistik); Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 39, 227.
[2715] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 35, 206, 210, 212; Merker 2007, 231, Pl. 44, H245 (Erken Hellenistik).
[2716] Burn-Higgins 2001, Pl. 9, 2049 (MÖ 3. yy'ın başlarından ortasına kadar).
[2717] Higgins 1986, 144, Fig. 174 (MÖ 230-200); Burn-Higgins 2001, Pl. 1, 2003, 2004.
[2718] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 193, 1509.
[2719] Besques 1992, Pl. 57, D4473 (MÖ 4. yy'ın sonu-3. yy'ın başı), D4474 (MÖ 3. yy'ın 2. yarısı).
[2720] Breccia 1930, Lev. XII, Nr. 1, 9.

Katalog No: 170 **(Levha 78)**

Tip: Genç Kız Başı (Tanagralı)
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1400
Kazı Env. No: 01TN-T3
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/Naos
Ölçüleri: Yük. 2,6; Gen. 1,8; Der. 2,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 6/6. Astar 10YR_/1 9.5/; saç 5YR 8/4; göz 2.5Y 3/1. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyinde toprak ve çözünemeyen tuz tabakaları göze çarpar. Yüzeysel aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur.
Tanımı: "Kavun dilimi" topuzlu saç düzenlemesine sahip kadın başı. Saçı, fazla ayrıntılı çalışılmamış dokuz derin boğumdan oluşan kavun dilimi şeklinde taranarak ensede düzgün, ayrıntılı olmayan yüksek bir topuz yapılmıştır. Yüz dolgun, alnı yuvarlak, ağız küçük ve kapalı, dudaklar kalın, burun etli ve basıktır. Göz kapakları etlidir. Yüzünde duygusal ifade hâkimdir. **K.169** ile benzer pozdadır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Benzer Örnekler: Limyra[2721], Tralleis[2722], Troia[2723], Priene[2724], Pergamon[2725], Metropolis[2726], Halikarnassos[2727], Patara[2728], Cyprus[2729], Korinth[2730], Boeotia[2731], Tanagra[2732], Atina[2733], İtalya[2734], Cyrene[2735], Mısır[2736].
Tarihleme Önerisi: MÖ 3. yy

[2721] Zhuber-Okrog 1990, 16: TK.38 (MÖ 3. yy).
[2722] Saraçoğlu 2010, 455-486, Fig. 2 (MÖ 2. yy'ın ortaları).
[2723] Thompson 1963, 243-251 (MÖ 2. yy).
[2724] Rumscheid 2006, Taf. 94, 1-8, Kat. Nr. 229, 230.
[2725] Töpperwein 1976, Pl. 49, 341 (MÖ Erken 3. yy).
[2726] Meriç 2007, Lev. 110, TK100; Meriç 2013, Lev. 110, TK100 (Erken Hellenistik); Aybek 2009, 63, Pl. 6, dn.117 (Küçük Herculaneum tipi).
[2727] Burn-Higgins 2001, Pl. 92, 2561 (MÖ 2. yy), 2564 (MÖ 3. yy'ın sonları).
[2728] Işın 2007, 28, Kat. 23, Res. 28.
[2729] Hermary-Mertens 2014, Kat. 373 (Erken Hellenistik/MÖ Geç 4.-3. yy); Queyrel 1988, Pl. 80-81/ 952-966 (Amathous, MÖ 1. yy ortası).
[2730] Mollard-Besques 1972, Pl. 211, D3289; Davidson 1952, Pl. 23, 274 (MÖ 3. yy-MÖ Erken 2. yy; Merker 2007, Pl. 43, H219 (Erken Hellenistik); Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 39, 227.
[2731] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 35, 206, 210, 212; Merker 2007, 231, Pl. 44, H245 (Erken Hellenistik).
[2732] Burn-Higgins 2001, Pl. 9, 2049 (MÖ 3. yy'ın başlarından ortasına kadar).
[2733] Higgins 1986, 144, Fig. 174 (MÖ 230-200); Burn-Higgins 2001, Pl. 1, 2003, 2004.
[2734] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 193, 1509.
[2735] Besques 1992, Pl. 57, D4473 (MÖ 4. yy'ın sonu-3. yy'ın başı), D4474 (MÖ 3. yy'ın 2. yarısı).
[2736] Breccia 1930, Lev. XII, Nr. 1, 9.

Katalog No: 171 **(Levha 78)**

Tip: Genç Kız Başı (Tanagralı)
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: STR04
Buluntu Yeri: Stratonikeia Bouleuterion
Ölçüleri: Yük. 3,2; Gen. 2,1; Der. 2,8 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 7.5YR 6/4. Astar White page 10YR/1/9/. Saç 2.5YR 4/4. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeysel aşınma dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Topuz, baş üzerine sonradan ekleme şeklindedir.
Tanımı: "Kavun dilimi" topuzlu saç düzenlemesine sahip kadın başı. Saçı, fazla ayrıntılı çalışılmamış altı derin boğumdan oluşan kavun dilimi şeklinde taranarak ense üzerinde düzgün, yüksek bir topuz yapılmıştır. Yüz dolgun, alnı yuvarlak, ağız küçük ve kapalı, dudaklar kalın, burun etli ve basıktır. Göz kapakları etlidir. Yüzünde duygusal ifade hâkimdir. **K.169-K.170** ile benzer pozdadır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Limyra[2737], Tralleis[2738], Troia[2739], Priene[2740], Pergamon[2741], Metropolis[2742], Halikarnassos[2743], Patara[2744], Cyprus[2745], Korinth[2746], Boeotia[2747], Tanagra[2748], Atina[2749], İtalya[2750], Cyrene[2751], Mısır[2752].
Tarihleme Önerisi: MÖ 3. yy

[2737] Zhuber-Okrog 1990, 16: TK.38 (MÖ 3. yy).
[2738] Saraçoğlu 2010, 455-486, Fig. 2 (MÖ 2. yy'ın ortaları).
[2739] Thompson 1963, 243-251 (MÖ 2. yy).
[2740] Rumscheid 2006, Taf. 94, 1-8, Kat. Nr. 229, 230.
[2741] Töpperwein 1976, Pl. 49, 341 (MÖ Erken 3. yy).
[2742] Meriç 2007, Lev. 110, TK100; Meriç 2013, Lev. 110, TK100 (Erken Hellenistik); Aybek 2009, 63, Pl. 6, dn.117 (Küçük Herculaneum tipi).
[2743] Burn-Higgins 2001, Pl. 92, 2561 (MÖ 2. yy), 2564 (MÖ 3. yy'ın sonları).
[2744] Işın 2007, 28, Kat. 23, Res. 28.
[2745] Hermary-Mertens 2014, Kat. 373 (Erken Hellenistik/MÖ Geç 4.-3. yy); Queyrel 1988, Pl. 80-81/ 952-966 (Amathous, MÖ 1. yy ortası).
[2746] Mollard-Besques 1972, Pl. 211, D3289; Davidson 1952, Pl. 23, 274 (MÖ 3. yy-MÖ Erken 2. yy; Merker 2007, Pl. 43, H219 (Erken Hellenistik); Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 39, 227.
[2747] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 35, 206, 210, 212; Merker 2007, 231, Pl. 44, H245 (Erken Hellenistik).
[2748] Burn-Higgins 2001, Pl. 9, 2049 (MÖ 3. yy'ın başlarından ortasına kadar).
[2749] Higgins 1986, 144, Fig. 174 (MÖ 230-200); Burn-Higgins 2001, Pl. 1, 2003, 2004.
[2750] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 193, 1509.
[2751] Besques 1992, Pl. 57, D4473 (MÖ 4. yy'ın sonu-3. yy'ın başı), D4474 (MÖ 3. yy'ın 2. yarısı).
[2752] Breccia 1930, Lev. XII, Nr. 1, 9.

Katalog No: 172 **(Levha 78)**

Tip: Genç Kız Başı (Tanagralı)
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1409
Kazı Env. No: 01TN-T23
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos, 1,61 cm.
Ölçüleri: Yük. 1,7; Gen. 1,1; Der. 1,4 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 5YR 7/6. Saç 5R 4/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeysel aşınma ve lokal olarak görülen kalker tabakaları mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur.
Tanımı: "Kavun dilimi" topuzlu saç düzenlemesine sahip kadın başı. Başı çok hafif sola yatırılmıştır. Saçı, fazla ayrıntılı çalışılmamış altı derin boğumdan oluşan kavun dilimi şeklinde taranarak ensede düzgün, yüksek bir topuz yapılmıştır. Sonradan eklenen topuz kırık ve eksiktir. Yüz dolgun, alnı üçgen, ağız küçük ve kapalı, dudaklar kalın, burun etli ve basıktır. Göz kapakları etli işlenmiş olup, sağ göz oldukça kısıktır. Sol göz aşınmış olup yüzeyseldir. Yüzünde duygusal ifade hâkimdir. **K.169**-**K.171** ile benzer pozdadır.
Referans: Tırpan 2012, Kat. 25, Fig. 25.
Benzer Örnekler: Limyra[2753], Tralleis[2754], Troia[2755], Priene[2756], Pergamon[2757], Metropolis[2758], Halikarnassos[2759], Patara[2760], Cyprus[2761], Korinth[2762], Boeotia[2763], Tanagra[2764], Atina[2765], İtalya[2766], Cyrene[2767], Mısır[2768].
Tarihleme Önerisi: MÖ 3. yy

[2753] Zhuber-Okrog 1990, 16: TK.38 (MÖ 3. yy).
[2754] Saraçoğlu 2010, 455-486, Fig. 2 (MÖ 2. yy'ın ortaları).
[2755] Thompson 1963, 243-251 (MÖ 2. yy).
[2756] Rumscheid 2006, Taf. 94, 1-8, Kat. Nr. 229, 230.
[2757] Töpperwein 1976, Pl. 49, 341 (MÖ Erken 3. yy).
[2758] Meriç 2007, Lev. 110, TK100; Meriç 2013, Lev. 110, TK100 (Erken Hellenistik); Aybek 2009, 63, Pl. 6, dn.117 (Küçük Herculaneum tipi).
[2759] Burn-Higgins 2001, Pl. 92, 2561 (MÖ 2. yy), 2564 (MÖ 3. yy'ın sonları).
[2760] Işın 2007, 28, Kat. 23, Res. 28.
[2761] Hermary-Mertens 2014, Kat. 373 (Erken Hellenistik/MÖ Geç 4.-3. yy); Queyrel 1988, Pl. 80-81/ 952-966 (Amathous, MÖ 1. yy ortası).
[2762] Mollard-Besques 1972, Pl. 211, D3289; Davidson 1952, Pl. 23, 274 (MÖ 3. yy-MÖ Erken 2. yy; Merker 2007, Pl. 43, H219 (Erken Hellenistik); Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 39, 227.
[2763] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 35, 206, 210, 212; Merker 2007, 231, Pl. 44, H245 (Erken Hellenistik).
[2764] Burn-Higgins 2001, Pl. 9, 2049 (MÖ 3. yy'ın başlarından ortasına kadar).
[2765] Higgins 1986, 144, Fig. 174 (MÖ 230-200); Burn-Higgins 2001, Pl. 1, 2003, 2004.
[2766] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 193, 1509.
[2767] Besques 1992, Pl. 57, D4473 (MÖ 4. yy'ın sonu-3. yy'ın başı), D4474 (MÖ 3. yy'ın 2. yarısı).
[2768] Breccia 1930, Lev. XII, Nr. 1, 9.

Katalog No: 173 **(Levha 78)**

Tip: Genç Kız Başı (Tanagralı)
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1421
Kazı Env. No: 01TN-T42
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos, 1,42 cm.
Ölçüleri: Yük. 2,9; Gen. 1,7; Der. 2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 6/4. Astar White page 7.5YR_/1 9.5/; saç 5R 4/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeysel aşınma dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur.
Tanımı: Kavun dilimi" topuzlu saç düzenlemesine sahip kadın başı. Uzun boyunlu olup, deri halkası belirgindir. Saçı, altı derin boğumdan oluşan kavun dilimi şeklinde taranarak ensede toplanmıştır. Sonradan eklenen topuz kırık ve eksiktir. Saç boğumlarının üzerinde, kısa ve uzun çentiklerle kıvrımlar verilmeye çalışılmıştır. Yüz dolgun, alnı üçgen, ağız küçük ve kapalı, dudaklar kalın, burun etli ve basıktır. Göz kapakları etli işlenmiş olup, gözler oldukça kısıktır. Sol göz aşınmış olup yüzeyseldir. Yüzünde duygusal ifade hâkimdir. **K.169-K.172** ile benzer pozdadır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Limyra[2769], Tralleis[2770], Troia[2771], Priene[2772], Pergamon[2773], Metropolis[2774], Halikarnassos[2775], Patara[2776], Cyprus[2777], Korinth[2778], Boeotia[2779], Tanagra[2780], Atina[2781], İtalya[2782], Cyrene[2783], Mısır[2784].
Tarihleme Önerisi: MÖ 3. yy

[2769] Zhuber-Okrog 1990, 16, TK.38 (MÖ 3. yy).
[2770] Saraçoğlu 2010, 455-486, Fig. 2 (MÖ 2. yy'ın ortaları).
[2771] Thompson 1963, L, 243-251 (MÖ 2. yy).
[2772] Rumscheid 2006, Taf. 94, 1-8, Kat. Nr. 229, 230.
[2773] Töpperwein 1976, Pl. 49, 341 (MÖ Erken 3. yy).
[2774] Meriç 2007, Lev. 110, TK100; Meriç 2013, Lev. 110, TK100 (Erken Hellenistik); Aybek 2009, 63, Pl. 6, dipnot. 117 (Küçük Herculaneum tipi).
[2775] Burn-Higgins 2001, Pl. 92, 2561 (MÖ 2. yy); 2564 (MÖ 3. yy'ın sonları).
[2776] Işın 2007, 28, Kat. 23, Res. 28.
[2777] Queyrel 1988, Pl. 80, Nr. 952-961 (MÖ 1. yy'ın ortası); Hermary-Mertens 2014, Kat. 373 (Erken Hellenistik/MÖ Geç 4.-3. yy).
[2778] Besques 1972, Pl. 211, D3289; Davidson 1952, Pl. 23, 274 (MÖ 3. yy-MÖ Erken 2. yy; Merker 2007, Pl. 43, H219 (Erken Hellenistik); Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 39, 227.
[2779] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 35, 206, 210, 212; Merker 2007, 231, Pl. 44, H245 (Erken Hellenistik).
[2780] Burn-Higgins 2001, Pl. 9, 2049 (MÖ 3. yy'ın başlarından ortasına kadar).
[2781] Higgins 1986, 144, Fig. 174 (MÖ 230-200); Burn-Higgins 2001, Pl. 1, 2003, 2004.
[2782] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 193, 1509.
[2783] Besques 1992, Pl. 57, D4473 (MÖ 4. yy'ın sonu-3. yy'ın başı), D4474 (MÖ 3. yy'ın 2. yarısı).
[2784] Breccia 1930, Lev. XII, Nr. 1, 9.

Katalog No: 174 **(Levha 78)**

Tip: Genç Kız Başı (Tanagralı)
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 01TN-T36
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos
Ölçüleri: Yük. 3,2; Gen. 2; Der. 2,3 cm.
Hamur-Astar-Boya: İyi pişirilmiş. Yoğun ince boyutta gümüş, seyrek altın mika katkılı, 5YR 6/4.
Korunma Durumu: Eser kırık olup baş ve boyun kısmı korunmuştur. Eser yüzeyinde yoğun olarak kalker tabakaları ve yüzeysel aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur.
Tanımı: "Kavun dilimi" topuzlu saç düzenlemesine sahip kadın başı. Saçı, altı derin boğumdan oluşan kavun dilimi şeklinde taranarak ensede toplanmıştır. Sonradan eklenen topuz kırık ve eksiktir. Saç boğumlarının üzerinde, kısa ve uzun çentiklerle kıvrımlar verilmeye çalışılmıştır. Portre özellikleri çok yıpranmış. **K.169**-**K.173** ile benzer pozdadır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Limyra[2785], Tralleis[2786], Troia[2787], Priene[2788], Pergamon[2789], Metropolis[2790], Halikarnassos[2791], Patara[2792], Cyprus[2793], Korinth[2794], Boeotia[2795], Tanagra[2796], Atina[2797], İtalya[2798], Cyrene[2799], Mısır[2800].
Tarihleme Önerisi: MÖ 3. yy

[2785] Zhuber-Okrog 1990, 16, TK.38 (MÖ 3. yy).
[2786] Saraçoğlu 2010, 455-486, Fig. 2 (MÖ 2. yy'ın ortaları).
[2787] Thompson 1963, L, 243-251 (MÖ 2. yy).
[2788] Rumscheid 2006, Taf. 94, 1-8, Kat. Nr. 229, 230.
[2789] Töpperwein 1976, Pl. 49, 341 (MÖ Erken 3. yy).
[2790] Meriç 2007, Lev. 110, TK100; Meriç 2013, Lev. 110, TK100 (Erken Hellenistik); Aybek 2009, 63, Pl. 6, dipnot. 117 (Küçük Herculaneum tipi).
[2791] Burn-Higgins 2001, Pl. 92, 2561 (MÖ 2. yy); 2564 (MÖ 3. yy'ın sonları).
[2792] Işın 2007, 28, Kat. 23, Res. 28.
[2793] Queyrel 1988, Pl. 80, Nr. 952-961 (MÖ 1. yy'ın ortası); Hermary-Mertens 2014, Kat. 373 (Erken Hellenistik/MÖ Geç 4.-3. yy).
[2794] Besques 1972, Pl. 211, D3289; Davidson 1952, Pl. 23, 274 (MÖ 3. yy-MÖ Erken 2. yy; Merker 2007, Pl. 43, H219 (Erken Hellenistik); Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 39, 227.
[2795] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 35, 206, 210, 212; Merker 2007, 231, Pl. 44, H245 (Erken Hellenistik).
[2796] Burn-Higgins 2001, Pl. 9, 2049 (MÖ 3. yy'ın başlarından ortasına kadar).
[2797] Higgins 1986, 144, Fig. 174 (MÖ 230-200); Burn-Higgins 2001, Pl. 1, 2003, 2004.
[2798] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 193, 1509.
[2799] Besques 1992, Pl. 57, D4473 (MÖ 4. yy'ın sonu-3. yy'ın başı), D4474 (MÖ 3. yy'ın 2. yarısı).
[2800] Breccia 1930, Lev. XII, Nr. 1, 9.

Katalog No: 175 **(Levha 78)**

Tip: Genç Kız Başı (Tanagralı)
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1412
Kazı Env. No: 01TN-T29
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos, 1,64 cm.
Ölçüleri: Yük. 4; Gen. 2,1; Der. 2,6 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, katkılı, 5YR 6/6. Astar White page 7.5YR_1 9.5/; saç 5R 4/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeysel aşınma dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur.
Tanımı: "Kavun dilimi" topuzlu saç düzenlemesine sahip kadın başı. Uzun boyunlu olup, boyun halkası belirgindir. Saçı, altı derin boğumdan oluşan kavun dilimi şeklinde taranarak ensede toplanmıştır. Sonradan eklenen topuz kırık ve eksiktir. Alın üzerinde ki her iki yana yatan saçlarda yivlendirmeler vardır. Başın üzerinde 0,4 cm genişliğinde başın yarısına kadar gelen bir bant geçmektedir. Bandın yarısı muhtemelen kırık durumdadır. Yüz hatları narin ve zariftir. Yüz dolgun, alnı yuvarlak, ağız küçük ve kapalı, dudaklar kalın, burun etli ve basıktır. Göz kapakları etli işlenmiş olup, gözler oldukça kısıktır. Yüzünde duygusal ifade hâkimdir. **K.169- K.174** ile benzer pozdadır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Limyra[2801], Tralleis[2802], Troia[2803], Priene[2804], Pergamon[2805], Metropolis[2806], Halikarnassos[2807], Patara[2808], Sadberk Hanım Müzesi[2809], Cyprus[2810], Korinth[2811], Boeotia[2812], Tanagra[2813], Atina[2814], İtalya[2815], Cyrene[2816], Mısır[2817].
Tarihleme Önerisi: MÖ 3. yy

[2801] Zhuber-Okrog 1990, 16, TK.38 (MÖ 3. yy).
[2802] Saraçoğlu 2010, 455-486, Fig. 2 (MÖ 2. yy'ın ortaları).
[2803] Thompson 1963, 243-251 (MÖ 2. yy).
[2804] Rumscheid 2006, Taf. 94, 1-8, Kat. Nr. 229, 230.
[2805] Töpperwein 1976, Pl. 49, 341 (MÖ Erken 3. yy).
[2806] Meriç 2007, Lev. 110, TK100; Meriç 2013, Lev. 110, TK100 (Erken Hellenistik); Aybek 2009, 63, Pl. 6, dipnot. 117 (Küçük Herculaneum tipi).
[2807] Burn-Higgins 2001, Pl. 92, 2561 (MÖ 2. yy); 2564 (MÖ 3. yy'ın sonları).
[2808] Işın 2007, 28, Kat. 23, Res. 28.
[2809] Kepçe-Gerçeker 2011, 37, Kat. No. 102.
[2810] Queyrel 1988, Pl. 80, Nr. 952-961 (MÖ 1. yy'ın ortası); Hermary-Mertens 2014, Kat. 373 (Erken Hellenistik/MÖ Geç 4.-3. yy).
[2811] Besques 1972, Pl. 211, D3289; Davidson 1952, Pl. 23, 274 (MÖ 3. yy-MÖ Erken 2. yy; Merker 2007, Pl. 43, H219 (Erken Hellenistik); Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 39, 227.
[2812] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 35, 206, 210, 212; Merker 2007, 231, Pl. 44, H245 (Erken Hellenistik).
[2813] Burn-Higgins 2001, Pl. 9, 2049 (MÖ 3. yy'ın başlarından ortasına kadar).
[2814] Higgins 1986, 144, Fig. 174 (MÖ 230-200); Burn-Higgins 2001, Pl. 1, 2003, 2004.
[2815] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 193, 1509.
[2816] Besques 1992, Pl. 57, D4473 8MÖ 4. yy'ın sonu-3. yy'ın başı), D4474 (MÖ 3. yy'ın 2. yarısı).
[2817] Breccia 1930, Lev. X, Nr. 1, 5, 7, 8, 9.

Katalog No: 176 **(Levha 78)**

Tip: Genç Kız Başı (Tanagralı)
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1410
Kazı Env. No: 01TN-T24
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos, 1,60 cm.
Ölçüleri: Yük. 2,4; Gen. 1,4; Der. 1,6 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, yoğun çeşitli büyüklüklerde taşçık katkılı, 5YR 7/6. Astar White page 10YR_/1 9.5/; göz 10YR 3/1; baş 10YR 4/1. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyinde yoğun kalker tabakaları ve yüzeysel aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. **K.175** ile aynı kalıp üretimidir.
Tanımı: "Kavun dilimi" topuzlu saç düzenlemesine sahip kadın başı. Uzun boyunlu olup, boyun halkası belirgindir. Saçı, altı derin boğumdan oluşan kavun dilimi şeklinde taranarak ensede toplanmıştır. Sonradan eklenen topuz kırık ve eksiktir. Alın üzerinde ki her iki yana yatan saçlarda yivlendirmeler vardır. Başın üzerinde 0,4 cm genişliğinde başın yarısına kadar gelen bir bant geçmektedir. Bandın yarısı muhtemelen kırık durumdadır. Yüz hatları narin ve zariftir. Yüz dolgun, alnı yuvarlak, ağız küçük ve kapalı, dudaklar kalın, burun etli ve basıktır. Göz kapakları etli işlenmiş olup, gözler oldukça kısıktır. Yüzünde duygusal ifade hakimdir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Limyra[2818], Tralleis[2819], Troia[2820], Priene[2821], Pergamon[2822], Metropolis[2823], Halikarnassos[2824], Patara[2825], Cyprus[2826], Sadberk Hanım Müzesi[2827], Korinth[2828], Boeotia[2829], Tanagra[2830], Atina[2831], İtalya[2832], Cyrene[2833], Mısır[2834].
Tarihleme Önerisi: MÖ 3. yy

[2818] Zhuber-Okrog 1990, 16, TK.38 (MÖ 3. yy).
[2819] Saraçoğlu 2010, 455-486, Fig. 2 (MÖ 2. yy'ın ortaları).
[2820] Thompson 1963, 243-251 (MÖ 2. yy).
[2821] Rumscheid 2006, Taf. 94, 1-8, Kat. Nr. 229, 230.
[2822] Töpperwein 1976, Pl. 49, 341 (MÖ Erken 3. yy).
[2823] Meriç 2007, Lev. 110, TK100; Meriç 2013, Lev. 110, TK100 (Erken Hellenistik); Aybek 2009, 63, Pl. 6, dipnot. 117 (Küçük Herculaneum tipi).
[2824] Burn-Higgins 2001, Pl. 92, 2561 (MÖ 2. yy); 2564 (MÖ 3. yy'ın sonları).
[2825] Işın 2007, 28, Kat. 23, Res. 28.
[2826] Queyrel 1988, Pl. 80, Nr. 952-961 (MÖ 1. yy'ın ortası); Hermary-Mertens 2014, Kat. 373 (Erken Hellenistik/MÖ Geç 4.-3. yy).
[2827] Kepçe-Gerçeker 2011, 37, Kat. No. 102.
[2828] Besques 1972, Pl. 211, D3289; Davidson 1952, Pl. 23, 274 (MÖ 3. yy-MÖ Erken 2. yy; Merker 2007, Pl. 43, H219 (Erken Hellenistik); Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 39, 227.
[2829] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 35, 206, 210, 212; Merker 2007, 231, Pl. 44, H245 (Erken Hellenistik).
[2830] Burn-Higgins 2001, Pl. 9, 2049 (MÖ 3. yy'ın başlarından ortasına kadar).
[2831] Higgins 1986, 144, Fig. 174 (MÖ 230-200); Burn-Higgins 2001, Pl. 1, 2003, 2004.
[2832] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 193, 1509.
[2833] Besques 1992, Pl. 57, D4473 (MÖ 4. yy'ın sonu-3. yy'ın başı), D4474 (MÖ 3. yy'ın 2. yarısı).
[2834] Breccia 1930, Lev. XLVII, Nr. 3 (uzun boyun).

Katalog No: 177 **(Levha 79)**

Tip: Genç Kız Başı (Tanagralı)
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1422
Kazı Env. No: 01TN-T44
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos, 1,64 cm.
Ölçüleri: Yük. 2,3; Gen. 1,7; Der. 2,4 cm.
Hamur-Astar-Boya: İnce tanecikli gümüş mika katkılı, 2.5YR 6/6. Astar White page 7.5YR_/2 9.5/; saç 5R 4/8; yüz 7.5R 3/1. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyinde yoğun kalker tabakalar ve yüzeysel aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur.
Tanımı: "Kavun dilimi" topuzlu saç düzenlemesine sahip kadın başı. Saçı, altı derin boğumdan oluşan kavun dilimi şeklinde taranarak ensede toplanmıştır. Sonradan eklenen topuz diğer örneklerden farklı olarak düzgün yuvarlak topuz şeklinde değildir. Saç boğumlarının üzerinde, kısa ve uzun çentiklerle vermeye çalıştığı kıvrımları, karışık topuz kısmında da uygulamıştır. Topuz kısmındaki çentikler daha derin ve geniş verilmiştir. Narin ve ince bir yüz yapısı vardır. Oval yüz uzun, kısık gözler, ince-uzun burun, ağzı aralıklı, üçgen alın, belirgin elmacık kemikleri görülür. Yüzünde ciddi bir ifade hâkimdir. Halka şeklinde ki büyük küpeleriyle diğer örneklerden ayrılır. **K.169-K.176** ile benzer pozdadır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Priene[2835], Boeotia [2836], Sadberk Hanım Müzesi[2837], Cyprus[2838]
Tarihleme Önerisi: MÖ 3. yy

Katalog No: 178 **(Levha 79)**

Tip: Mantolu Kadın Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1404
Kazı Env. No: 01TN-T9
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos, 1,64 cm.
Ölçüleri: Yük. 2,5; Gen. 1,7; Der. 2,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Seyrek çok ince tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 2.5YR 5/6. Astar White page 7.5YR_/1 9/; yanak 5R 7/4. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyinde toprak ve çözünemeyen tuz tabakaları göze çarpar.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur.
Tanımı: Genç ve ideal güzellikteki kadın figürine ait baş cephedendir. Yüzü aydınlatan gülümsemesi sevimlidir. Çene altını kaplayacak şekilde başını örten hymation giyimlidir. Örtü başın üzerinde sola eğimli, dalga şeklinde kıvrım yapmıştır. Örtü altından görülen dalgalı saçlar alın üzerinde ikiye ayrılmış ve çentiklerle kıvrımlar verilmeye çalışılmıştır. Dolgun, oval çehresi, üçgen alın, etli göz kapakları, derin gözleri, kalın ve hafif aralıklı bırakılmış dudakları ile yüzde mutlu bir ifade yakalanmıştır. Küçük yaştaki bir kız görünümündedir. Çenesinden gamzesi bulunmaktadır. Bakışlar çok hafif sola doğru yönlendirilmiştir.
Referans: Daşbacak 2008, Fig. 7; Tırpan 2012, Kat. 20, Fig. 20.

[2835] Rumscheid 2006, Taf. 80, 1-6, Kat.-Nr. 198-199.
[2836] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 35, 207.
[2837] Kepçe-Gerçeker 2011, 37, Kat. No. 102.
[2838] Queyrel 1988, Pl. 80, Nr. 952-961 (MÖ 1. yy'ın ortası).

Benzer Örnekler: Limyra[2839], Tralleis[2840], Priene[2841], Troia[2842], Myrina[2843], Metropolis[2844], Pergamon[2845], Aigai[2846], Patara[2847], Sadberk Hanım Müzesi[2848], Korinth[2849], Cyprus[2850], Boeotia[2851], Thessaloniki[2852], Mısır[2853].
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2 yarısı

Katalog No: 179 **(Levha 79)**
Tip: Mantolu Kadın Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1407
Kazı Env. No: 01TN-T16
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos, 1,49 cm.
Ölçüleri: Yük. 2,8; Gen. 1,6; Der. 2,4 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek altın mika, seyrek taşçık katkılı, 5YR 6/4. Astar White page 7.5YR _/1 9/; ense 5YR 3/1. İyi pişirilmiş.

Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyinde kalker tabakaları mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur.
Tanımı: Başı hafif sağa omuza eğimlidir. Hymation sadece yüzü açıkta bırakacak şekilde başı kapatmıştır. Örtü alnı düz bir şekilde kapatarak, çene altından çapraz bir şekilde bağlanarak muhtemelen omuza düşürülmüştür. Örtü kıvrımları her iki yan yüzde oldukça belirgindir. Yüz örtü içerisinde üçgen şeklinde almış, saçlar örtünün altında ense üstünde topuz yapılmıştır. Baş, hafif sağa düşürülmüş olup, üzgün ve düşünceli betimlenmiştir. Orta yaşlı kadın tipindedir. Yüz detayları belirgindir. Ağzı kapalı, dudaklar kalın, burnu yüzüne göre oldukça büyük, geniş ve kemikli verilmiştir. Zayıf olan yüzde gözler çukurda olup göz kapağı ve göz bebekleri işlenmiştir.
Referans: Tırpan 2012, Kat. 21, Fig. 21.
Benzer Örnekler: Limyra[2854], Tralleis[2855], Priene[2856], Troia[2857], Myrina[2858], Metropolis[2859],

[2839] Zhuber-Okrog 1990, 24: 112, TK.46 (Hellenistik).
[2840] Çekilmez 2017, Lev. 92, K.76 (MÖ. 2. yy'ın 2. yarısı-olasılıkla MÖ 150-125 civarı).
[2841] Rumscheid 2006, Taf. 56, 1-4, Kat.-Nr. 129; Taf. 58, 2, Kat.-Nr. 133; Taf. 66, 5-6, Kat.-Nr. 163; Taf. 76, 5-6, Kat.-Nr. 187; Taf. 75, 1-8, Kat.-Nr. 181, 185.
[2842] Thompson 1963, Pl. XXXIX, 176, 178.
[2843] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 119, 880-884.
[2844] Meriç 2007, Lev. 109, TK96, 97; Meriç 2013, Lev. 109, TK 96, 97.
[2845] Töpperwein 1976, Taf. 45, Nr. 299, 300; Ziegeanus-Luca 1968, Taf. 46, 205 (MÖ 3. yy'ın ortası).
[2846] Dereboylu 2012, Lev. 34, K. 108, 110.
[2847] Işın 2007, Lev. 133, Res./Fig. 6, K1 (Pudicitia tipinde, MÖ 3. yy'ın son çeyreği); Lev. 137, Res./Fig. 11, K6; Res./Fig. 12, K7 (Ayakta Duran Giysili Kadın, MÖ 1. yy ortaları).
[2848] Kepçe-Gerçeker 2011, 37, Kat. No. 102-103, (MÖ 3. yy'ın başı); 47, K.at. No. 119 (MÖ 3.-2. yy).
[2849] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 39, 225; Merker 2000, Pl. 39, H171 (Erken Hellenistik).
[2850] Queyrel 1988, Pl. 69, 70/ Nr. 748-767; Burn-Higgins 2001, Pl. 148, 2920-2926 (MÖ Geç 4. yy); Hermary-Mertens 2014, Kat. 371 (Erken Hellenistik MÖ Geç 4. yy-3. yy).
[2851] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 35, 209, 211; Mollard-Besques 1972, Pl. 14, D60, D62, Pl. 15, D67 (MÖ 3. yy).
[2852] Mallios 2004, Fig. 7.
[2853] Breccia 1930, Lev. XLVII, Nr. 14.
[2854] Zhuber-Okrog 1990, 24: 112, TK.46 (Hellenistik).
[2855] Çekilmez 2017, Lev. 92, K.76 (MÖ 2. yy'ın 2. yarısı-olasılıkla MÖ 150-125 civarı).
[2856] Rumscheid 2006, Taf. 56, 1-4, Kat.-Nr. 129; Taf. 58, 2, Kat.-Nr. 133; Taf. 66, 5-6, Kat.-Nr. 163; Taf. 76, 5-6, Kat.-Nr. 187; Taf. 75, 1-8, Kat.-Nr. 181, 185.
[2857] Thompson 1963, XXXIX, 176, 178.
[2858] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 119, 880-884.
[2859] Meriç 2007, Lev. 109, TK96, 97; Meriç 2013, Lev. 109, TK 96, 97.

Pergamon[2860], Aigai[2861], Patara[2862], Sadberk Hanım Müzesi[2863], Korinth[2864], Cyprus[2865], Boeotia[2866], Thessaloniki[2867], Mısır[2868].
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2 yarısı

Katalog No: 180 **(Levha 79)**
Tip: Mantolu Kadın Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1408
Kazı Env. No: 01TN-T17
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos, 1,58 cm.
Ölçüleri: Yük. 2,9; Gen. 1,6; Der. 2,5 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek taşçık katkılı, 5YR 7/6. Astar White page 7.5YR_/2 9.5/; örtü Gley 1 4/N. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeysel aşınma dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur.
Tanımı: Başı hafif sola eğimlidir. Çok hafif sola eğimli gibidir. Hymation saçın ön kısmını ve yüzü açıkta bırakacak şekilde başı kapatmıştır. Saçlar örtünün altında ense üzerinde topuz yapılmıştır. Örtü alın üzerinden çene altına doğru çapraz bir şekilde bağlanarak muhtemelen omuza düşürülmüştür. Örtünün altından çıkan, ortadan ayrılarak başın iki yanına taranan saçlar alına üçgen bir form kazandırmıştır. Yüz detayları yüzeyseldir. Kuvvetli bir ifadesi yoktur. Ağzı kapalı, dudaklar kalın, burnu yüzüne göre oldukça büyük, geniş ve basık verilmiştir. Sağ gözde göz bebeği belirgin olup diğer göz aşınmıştır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Priene[2869], Sadberk Hanım Müzesi[2870], Boeotia[2871].
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2 yarısı

Katalog No: 181 **(Levha 79)**
Tip: Mantolu Kadın Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1417
Kazı Env. No: 01TN-T37
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos, 1,65 cm.
Ölçüleri: Yük. 2,8; Gen. 1,9; Der. 2,3 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta büyüklükte gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 5YR 7/6. Astar White page 7.5YR_/1 9/; ense, başörtüsü 5R 6/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyinde yoğun kalker tabakaları ve yüzeysel aşınma mevcuttur.

[2860] Töpperwein 1976, Taf. 45, Nr. 299, 300; Ziegeanus-Luca 1968, Taf. 46, 205 (MÖ 3. yy'ın ortası).
[2861] Dereboylu 2012, Lev. 34, K.108, 110.
[2862] Işın 2007, Lev. 133, Res./Fig. 6, K1 (Pudicitia tipinde, MÖ 3. yy'ın son çeyreği); Lev. 137, Res./Fig. 11, K6; Res./Fig. 12, K7 (Ayakta duran giysili kadın, MÖ 1. yy'ın ortaları).
[2863] Kepçe-Gerçeker 2011, 37, Kat. No. 102-103, (MÖ 3. yy'ın başı); 47, K.at. No. 119 (MÖ 3.-2. yy).
[2864] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 39, 225; Merker 2000, Pl. 39, H171 (Erken Hellenistik).
[2865] Burn-Higgins 2001, Pl. 148, 2920-2926 (MÖ Geç 4. yy); Hermary-Mertens 2014, Kat. 371 (Erken Hellenistik MÖ Geç 4.-3. yy).
[2866] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 35, 209, 211; Besques 1972, Pl. 14, D60, D62, Pl. 15, D67 (MÖ 3. yy).
[2867] Mallios 2004, Fig. 7.
[2868] Breccia 1930, Lev. XIII, 7.
[2869] Rumscheid 2006, Taf. 56, 1-4, Kat. Nr. 129.
[2870] Kepçe-Gerçeker 2011, 45, Kat. No. 189 (MÖ 3. yy); 35, Kat. No. 98-99 (MÖ 3. yy).
[2871] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 35, 209.

Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Örtü sonradan başa ekleme şeklinde yapılmıştır.
Tanımı: Başı cephedendir. Başın üzerine sonradan eklenen örtü kırılmış olup sol yan yüzde ve çene altında örtüden izler görülebilmektedir. Bu nedenle baş üzerinde saç kıvrımlarına ait herhangi bir detay yoktur. Örtü alın üzerinden çene altına doğru çapraz bir şekilde bağlanarak muhtemelen omuza düşürülmüştür. Alın üzerine düşen kıvrımlardan, saçın ortadan ikiye ayrıldığını ve taranarak iki yana düşürüldüğü anlaşılabilmektedir. Yüz detayları yüzeyseldir. Oval yüzde alnı üçgen, küçük ağzı kapalı, dudaklar kalın, burnu diğer örneklere göre ince-uzundur. Korunan sağ gözde, göz kapakları etli, gözler kısık verilmiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina[2872], Mısır[2873], Cyprus[2874].
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2 yarısı

Katalog No: 182 **(Levha 79)**
Tip: Mantolu Kadın Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1405
Kazı Env. No: 01TN-T11
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos, 1,54 cm.
Ölçüleri: Yük. 4,1; Gen. 2,8-1,8; Der. 2 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, çok seyrek altın mika, seyrek taşçık ve kum katkılı, 5YR 6/6. Astar, White page 10YR_/1 9.5/; yüz 10YR 7/4. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Eser yüzeyinde toprak ve çözünemeyen tuz tabakaları göze çarpar. Yüzeysel aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Baş gövde üzerine sonradan eklemedir.
Tanımı: Başı hafif sağ eğimlidir. Hymation saçın ön kısmını, yüzü ve boynu açıkta bırakacak şekilde başı kapatmıştır. Örtü başın üzerinden düz bir şekilde inerek omuz üzerine düşürülmüştür. Örtünün altından çıkan, ortadan ayrılarak başın iki yanına taranan saçlar kabarık bir şekilde alnı çevreler. Saçlar örtünün altında ense üzerinde toplanarak topuz yapılmıştır. Yüz detayları yüzeyseldir. Dolgun yuvarlak yüzde alnı yuvarlak, ağzı kapalı, dudaklar kalındır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Patara[2875], Priene[2876].
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2 yarısı

[2872]Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 119, 881- 884.
[2873] Breccia 1930, Lev. X, Nr. 9; Lev. XLVII, Nr. 10.
[2874] Queyrel 1988, Pl. 70, Nr. 767; Webster 1995, 4a-b, 5 (MÖ 4. yy).
[2875] Işın 2007, Lev. 137, Res./Fig. 11, K6; Res./Fig. 12, K7 (Ayakta duran giysili kadın, MÖ 1. yy'ın ortaları).
[2876] Rumscheid 2006, Taf. 66, 5-6, Kat. Nr. 163.

Katalog No: 183 **(Levha 79)**

Tip: Mantolu Kadın Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3164
Kazı Env. No: 08LYB-T01
Buluntu Yeri: Lagina Kutsal Alanı
Ölçüleri: Yük. 3,3; Gen. 2,6; Der. 2,6 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika, yoğun küçük boyutta taşçık katkılı, 2.5YR 4/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeysel aşınmalar dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur.
Tanımı: Sağa dönük ve kuvvetlice eğik olan kadın başında hymation saçın ön kısmını ve yüzü açıkta bırakacak şekilde başı kapatmıştır. Örtü başın üzerinden çene altına doğru çapraz bir şekilde bağlanarak muhtemelen omuz üzerine düşürülmüştür. Örtü kıvrımları her iki yan yüzde oldukça belirgindir. Örtünün altından çıkan, derin bir kanalla ortadan ayrılarak başın iki yanında, kulak hizasına kadar taranan saçlarda, ince çizgilerle saç kıvrımları verilmeye çalışılmıştır. Saçlar örtünün altında ense üzerinde toplanarak topuz yapılmıştır. Dolgun yuvarlak yüzde alın yuvarlak, ağız ve burun küçüktür.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

Katalog No: 184 **(Levha 79)**

Tip: Mantolu Kadın Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 2766
Kazı Env. No: 07LDS-T01
Buluntu Yeri: Lagina Kutsal Alanı/ Doğu Stoa
Ölçüleri: Yük. 5,2; Gen. 3,7; Der. 3,5 cm.
Hamur: Yoğun ince tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika, seyrek taşçık katkılı, 5YR 5/6. Astar White page 7.5YR_/1 9/; yüz, başörtüsü 5R 6/8. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeysel aşınma dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Örtü sonradan başa ekleme şeklinde yapılmıştır.
Tanımı: Başı sağa eğimli olup gözler aşağıya doğru yönlendirilmiştir. Başın ön kısmını oldukça açıkta bırakan örtüsü bulunmaktadır. Hymation, yüzü ve boynu açıkta bırakacak şekilde, başın arkasından sol boyun hizasında kıvrımlar yaparak düz bir şekilde aşağı iner. Diğer örneklerden farklı olarak topuzu yoktur. Başın ortasından çok yüzeysel bir şekilde her iki yana ayrılan saçlar, düz bir şekilde alnı çevrelemiş ve kulak hizasında kıvrım şeklini almıştır. Oval yüzü dolgun, alnı yuvarlak, burun geniş ve basık, küçük ağzı kapalı, dudaklar kalındır. Göz kapakları etli olup gözler kısık verilmiştir. Uzun boynu yüzüne göre kalın olup boyun bileziği belirgindir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın ortası

Katalog No: 185 **(Levha 80)**

Tip: Mantolu Kadın Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3133
Kazı Env. No: 08A-T02
Buluntu Yeri: Lagina Kutsal Alanı/Altar
Ölçüleri: Yük. 3,5; Gen. 2,5; Der. 2,4 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek altın mika, seyrek kiremit parçacıkları, bitkisel katkılı, 2.5YR 6/6. Astar White page 7.5YR_/2 9/. Orta pişirilmiş. Bileşiminde bulunan yanıcı maddelerden dolayı (bitkisel katkı) yüzeyinde yer yer karartılar görülmektedir.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeysel aşınmalar dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Arkası işlenmeden düz bırakılmıştır.
Tanımı: Başı cephedendir. Hymation, yüzü ve boynu açıkta bırakacak şekilde başı kapatmıştır. Örtü başın üzerinden düz bir şekilde inerek omuz üzerine düşürülmüş, sağ omuz üzerinde kıvrım yapmıştır. Portre özellikleri aşınmadan dolayı belirgin değildir. Boynu kalın, dolgun yuvarlak bir yüzü vardır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Sadberk Hanım Müzesi[2877]
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

Katalog No: 186 **(Levha 80)**

Tip: Kadın Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1035
Kazı Env. No: 99TRK-3
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/Naos
Ölçüleri: Yük. 3,1; Gen. 2,7; Der. 2,2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 6/6. Astar White page N 9.5/; hale 5R 7/6; yüz, boyun 5R 8/4. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyinde kalker tabakaları ve aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Çelenk başa sonradan ekleme şeklinde yapılmıştır.
Tanımı: Taçlandırılmış kadının başı cephedendir. Başında kulaktan kulağa, kalın, sade bir çelenk taşır. Çelenk altından alnı çevreleyen saçlar kulakları örterek kulak altına kadar uzanır. Taçtan sarkan kıvrımlar, önde belli aralıklarla dizilmiş yuvarlak oyuklar şeklindedir. Oval yüz dolgun, küçük ağız hafif aralıklı, dudaklar kalın, yuvarlak alın geniştir.
Referans: Tırpan 2012, Kat. 23, Fig. 23.
Benzer Örnekler: Sadberk Hanım Müzesi[2878], İtalya[2879].
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

[2877] Kepçe-Gerçeker 2011, 92, Kat. No. 168-169; 93, Kat. No. 170-171 (Omuzlara dökülen saç kıvrımı, MS 1. yy)
[2878] Kepçe-Gerçeker 2011, 93, Kat. No. 170-171 (Çelenk, MS 1. yy).
[2879] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 193, 1512.

Katalog No: 187 **(Levha 80)**

Tip: Kadın Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1033
Kazı Env. No: 99TRK-1
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/Naos
Ölçüleri: Yük. 2,8; Gen. 2,2; Der. 2,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince tanecikli gümüş mika, seyrek küçük boyutta taşçık katkılı, 10YR 5/1. Astar White page 7.5YR_/2 9.5/; yüzey 10 YR 3/1. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyinde lokal olarak kalker tabakaları ve yüzeysel aşınmalar mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Çelenk ve kurdele başa sonradan ekleme şeklinde yapılmıştır.
Tanımı: Cephesel tasvir edilen başta, ortadan ayrılan dalgalı saçlar kulakları kapatarak, başın arkasında yuvarlak topuz yapılmış, kalan saçlar her iki taraftan omuz üzerine düşürülmüştür. Başın üst kısmında saçın ayırım çizgisi derin bir kanal şeklinde belirgindir. Başında üzeri düzensiz çukur nokta bezeklerle süslü yuvarlak kalın bir çelenk taşır. Portre özellikleri yüzeyseldir. Oval dolgun yüzde alın üçgen, çenesi yuvarlak, göz kapakları etli, gözler kısık, burun düz, kapalı küçük ağızda dudaklar etlidir. Boynu başına göre kalın verilmiştir.
Referans: Tırpan 2012, Kat. 24, Fig. 24.
Benzer Örnekler: Amisos[2880], Sadberk Hanım Müzesi[2881], Mısır[2882], Cyprus[2883].
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2 yarısı

Katalog No: 188 **(Levha 80)**

Tip: Kadın Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, Etütlük
Kazı Env. No: 09MDMA-T10
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 3,3; Gen. 2,6; Der.2,1 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika, seyrek kireç parçacıkları katkılı, 7.5YR 8/4. Çelengin sol tarafı 5R 6/6. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeysel aşınmalar dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi boştur. Çelenk başa sonradan ekleme şeklinde yapılmıştır.
Tanımı: Taçlandırılmış kadının başı hafif sağa eğimlidir. Başın etrafını simit şeklinde saran, kenarları ince melon dilimi şeklinde olan kalın yüksek bir çelenk taşır. Çelengin altından sarkan, ortadan ikiye ayrılan dalgalı saç ense üzerinde kırlangıçkuyruğu şeklinde topuz yapılmıştır. **K.189** ile benzer pozdadır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Tralleis[2884]
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. çeyreği

[2880] Atasoy-Zeyrek 2004, Res. 58.
[2881] Kepçe-Gerçeker 2011, 92, Kat. No. 168-169 (Çelenk, MS 1. yy).
[2882] Breccia 1930, Lev. XII, Nr. 10; Lev. XIII, Nr. 8.
[2883] Queyrel 1988, Pl. 65, Nr. 701-704.
[2884] Çekilmez 2017, Lev. 90, K.72 (MÖ 2. yy'ın 2. çeyreği, olasılıkla MÖ 170-160 civarı).

Katalog No: 189 **(Levha 80)**

Tip: Kadın Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3550
Kazı Env. No: 10LDS-T01
Buluntu Yeri: Lagina Kutsal Alanı/ Doğu Stoa, Dükkân 1
Ölçüleri: Yük. 2,8; Gen. 2,3; Der. 2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, yoğun farklı boyutlarda kiremit parçacıkları katkılı, 7.5YR 6/6. Gözler 2.5Y 2.5/1; yüz, dudaklar ve çelenk 2.5YR 8/3; sağ yan yüz 2.5YR 5/6, 2.5Y 7/8 boyalı. Astar White page 7.5YR_/2 8.5/. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi boştur. Çelenk, sonradan başa ekleme şeklinde yapılmıştır.
Tanımı: Taçlandırılmış kadının başı hafif sağa eğimlidir. Başın etrafını simit şeklinde saran, kenarları ince melon dilimi şeklinde olan bir çelenk taşır. Ortadan ikiye ayrılan dalgalı saç, bukleler şeklinde boynun her iki yanından omuz üzerine kadar inmektedir. Yuvarlak yüzü dolgundur. **K.188** ile benzer pozdadır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. çeyreği

Katalog No: 190 **(Levha 80)**

Tip: Erkek Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 10MDO1/1-T04
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 3,9; Gen. 3,4 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık, kireç katkılıdır.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeysel aşınmalar dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Çelenk, sonradan başa ekleme şeklinde yapılmıştır.
Tanımı: Taçlandırılmış kadının başı hafif sağa eğimlidir. Başın etrafını simit şeklinde saran, melon dilimi şeklinde kalın bir çelenk taşır. Çelenk altından ortadan ikiye ayrılan saçlar, kulakları kapatarak dalgalı şekilde geriye doğru taranmıştır. Portre detayları yüzeyseldir. Oval yüzü dolgun, alnı üçgen, ağız hafif aralıklı, dudaklar kalın, göz kapakları etli ve şişkin, gözler kapanacak şekilde kısıktır. **K.188**, **K.189** ile benzer pozdadır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. çeyreği

Katalog No:191 **(Levha 80)**

Tip: Kadın Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 08BBS30-T01
Buluntu Yeri: Beybağ Mevki/08BBS32 No'lu Sondaj Alanı
Ölçüleri: Yük. 4,1; Gen. 3,1cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 5 YR 5/6. Arka yüzey 2.5 YR 2.5/1. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Arka kısmı eksiktir. Yüzeysel aşınmalar dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi boştur.
Tanımı: Taçlandırılmış kadının başı cephedendir. Başın etrafını simit şeklinde saran, kalın dilimler şeklinde, ince kenarlı yüksek bir çelenk taşır. Çelenk altından sarkan saçlar yüzeysel bukleler şeklinde omuz üzerine kadar inmektedir. Oval yüzü dolgun, alnı yuvarlak, ağız kapalı, dudaklar kalın, burun kısa ve geniştir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MS 2.-3. yy

Katalog No: 192 **(Levha 80)**

Tip: Kadın Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3702
Kazı Env. No: STR82-62
Buluntu Yeri: Kabasakız Mevki, Nekropol 3. Grup, B-1 Mezarı
Ölçüleri: Yük. 3,2; Gen. 2,1; Der. 2,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: İnce ve orta tanecikli gümüş, seyrek altın katkılı, 5YR 6/6. Saç 10YR 7/6 boyalı. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur.
Tanımı: Taçlandırılmış kadının başı hafif sağa eğimlidir. Başın etrafını saran, ince kenarlı çelengin üzeri yuvarlak oyuklar şeklinde süslenmiştir. Kulak hizasından sarkan dalgalı saçlar kulağı kapatarak kıvrım şeklini alır. Kulağında büyük halka küpeleri bulunmaktadır. Başı basık, boynu kalındır. Oval yüzü dolgun, dışa çıkık alın yuvarlak, burun ince-uzun, ağız hafif aralıklı, hareketli dudaklar kalındır. Göz kapakları etli ve şişkin olup gözler derine çekilen gözler kısık verilmiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Mısır[2885]
Tarihleme Önerisi: MÖ 3. yy'ın ortası

[2885] Breccia 1930, Lev. XII, Nr. 6.

Katalog No: 193 **(Levha 81)**
Tip: Kadın Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1201
Kazı Env. No: 2000TRK.14

Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağının güneyinde alttan ilk krepis ile güneyde ortaya çıkarılan duvar arasında bulunan toprak içinde.
Ölçüleri: Yük. 5,4; Gen. 3,4; Der. 3 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, küçük ve orta boyutta taşçık katkılı, 5YR 7/6. Astar White page 7.5YR_/1 9.5/; saç, saç bandı 7.5YR 5/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Çelenk, küpeler kulağa sonradan ekleme şeklinde yapılmış.
Tanımı: Başı cepheden betimlenmiştir. Başında simit şeklinde, üzeri yivlendirilmiş bir çelenk taşır. Çelenk altından ortadan ikiye ayrılan dalgalı saçlar, düzgün olmayan dilimler şeklinde alnı çevreleyerek boyun üzerinden dalgalı şekilde yanlara düşürülmüştür. Oval yüz dolgun, alnı üçgen, boynu kalındır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2 yarısı

Katalog No: 194 **(Levha 82)**
Tip: Kadın Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 01TN-T22

Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos
Ölçüleri: Yük. 3; Gen. 2,3; Der. 2,1cm.
Hamur-Astar-Boya: İnce tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 6/6. Yüzde 7,5R 5/8 boya. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyinde ileri derecede aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Çelenk, baş üzerine sonradan ekleme şeklinde yapılmış. Sağ kulak civarında parmak izi bulunur.
Tanımı: Tanım: Başı çok hafif sola eğimlidir. Başında kulaktan kulağa, simit şeklinde üzeri derin kanallar şeklinde yivlendirilmiş bir çelenk taşır. Yuvarlak yüz dolgun, alnı yuvarlak, elmacık kemikleri çıkıktır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2 yarısı

Katalog No: 195 **(Levha 83)**

Tip: Kadın Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1413
Kazı Env. No: 01TN-T30
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos, 1,64 cm.
Ölçüleri: Yük. 3,3; Gen. 2,2; Der. 2,9 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika ve seyrek taşçık katkılı, 2.5YR 6/8. Astar White page 10YR_/2 8.5/; ense, topuz 7.5R 7/4; boyun, baş 7.5R 3/1. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyinde yoğun kalker tabakaları ve yüzeysel aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Çelenk başın üzerine sonradan ekleme şeklinde yapılmıştır.
Tanımı: Taçlandırılmış kadının başı cephedendir. Başında kulaktan kulağa, kalın, sade bir çelenk taşır. Saçlar arkada toplanmış olup, saça ait hiçbir kıvrım detayı görülmez. Arkasında ise yüzeysel bir derinlik vardır. Oldukça geniş ve kemikli bir yüz yapısına sahiptir. Yuvarlak geniş yüz dolgun, alnı üçgen, küçük ağız kapalı, düz dudaklar kalın, büyük burun geniş ve basık, etli göz kapakları şişkin, gözler oldukça kısık, çene yuvarlak, boyun oldukça kalın verilmiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

Katalog No: 196 **(Levha 84)**

Tip: Kadın Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 01TN-T20
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos
Ölçüleri: Yük. 2,5; Gen. 2,8; Der. 1,7 cm.
Hamur-Astar-Boya: İnce tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 6/6.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyinde yoğun olarak kalker tabakaları ve yüzeysel aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur.
Tanımı: Başı çok hafif sağa eğimlidir. Aşınmadan dolayı saç detayları belirgin değildir. Ancak başın arkasındaki izlerden muhtemelen bir çelenk taşımaktadır. Yuvarlak dolgun yüzde elmacık kemikleri belirgin, büyük burun geniş ve basık, küçük ağız kapalı, dudaklar kalındır. Derine çekilmiş sağ gözde göz kapakları etli, gözler kısıktır. Küçük yaştaki bir kız görünümündedir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2 yarısı

Katalog No: 197 **(Levha 85)**

Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 01TN-T4
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos
Ölçüleri: Yük. 3,5; Gen. 2,2; Der. 2,3 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun çok ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 5 YR 5/6. Astar White page 7,5 YR-/1 9,5/; baş 7,5 R 4/6 boyalı. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyinde yoğun olarak kalker tabakaları ve yüzeysel aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Arkası düzdür. Stephane, küpeler sonradan ekleme şeklindedir.
Tanımı: Başı cephedendir. Saçın ön kısmını açıkta bırakan bir stephane taşır. Stephanenin üst kısmı kırık olup, izlerden kademeli şekilde yükseldiği anlaşılabilmektedir. Ortadan derin bir kanalla ayrılan dalgalı saçlar geriye doğru taranarak arkada toplanmıştır. Yüz hatları narin ve zariftir. Oval yüzde elmacık kemikleri belirgin, alnı üçgen, küçük ağız kapalı, burun ince ve uzundur. Kulağında büyük yuvarlak küpeleri bulunur.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2 yarısı

Katalog No: 198 **(Levha 85)**

Tip: Kadın Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 2014/9-A
Kazı Env. No: 13STRYB-T01
Buluntu Yeri: Stratonikeia/Tiyatro Batı Parados Yüzey
Ölçüleri: Yük. 3,4; Gen. 2,8; Der. 2,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok ince tanecikli, yoğun gümüş mika katkılı, 5YR 6/4. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Stephane ve yüzün sol alt tarafında küçük kopmalar vardır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Stephane, başın üzerine sonradan ekleme şeklinde yapılmıştır. Kötü bir kalıptan çıkarılmıştır.
Tanımı: Başı cephedendir. Saçın ön kısmını açıkta bırakan hilal şeklinde yüksek bir stephane taşır. Saç ortadan yüzeysel ayrılmış, kulakları kapatarak geriye doğru dalgalı taranmıştır. Yüz hafif asimetriktir. İnce uzun yüzde alın üçgen, ağız kapalı, burnu ince-uzun, göz kapakları etli olup sağ gözbebeği belirgindir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Cyprus[2886]
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

[2886] Queyrel 1988, Pl. 68, Nr. 735, 736.

Katalog No: 199 **(Levha 85)**

Tip: Kadın Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1034
Kazı Env. No: 99TRK-2
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/Naos
Ölçüleri: Yük. 2,8; Gen. 1,7; Der. 2,2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika katkılı, 5YR 6/6. Astar White page 2.5Y_/2 9.5/; boyun, stephane 5R 3/4. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Stephane, başın üzerine sonradan ekleme şeklinde yapılmıştır.
Tanımı: Başı cephedendir. Başında yüksek olmayan bir stephane taşır. Stephane altından, ortadan yüzeysel bir şekilde ayrılarak başın iki yanında alnı çevreleyen dalgalı saçlar, ense üzerinde sivri küçük bir topuz şeklindedir. Oval yüzde alnı dar, büyük burun geniş ve basık, küçük ağız hafif aralıklıdır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2 yarısı

Katalog No: 200 **(Levha 85)**

Tip: Kadın Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1193
Kazı Env. No: 2000TRK.2
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı kuzeyi, akıntı toprak içinde
Ölçüleri: Yük. 3,3; Gen. 2,3; Der. 2,3 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 5YR 7/4. Astar N 10YR_/1; yüz 5R 4/6; saç 5YR 7/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyinde kirlilik ve aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Stephane başın üzerine sonradan ekleme şeklinde yapılmıştır.
Tanımı: Başı cephedendir. Başında yüksek olmayan bir stephane taşır. Stephane altından alnı çevreleyen kabarık saçlar, ense üzerinde sivri küçük bir topuz şeklindedir. Oval yüzde alnı dar, büyük burun geniş ve basık, küçük ağız hafif aralıklıdır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2 yarısı

Katalog No: 201 **(Levha 82)**

Tip: Kadın Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3193
Kazı Env. No: 09LBS-T01
Buluntu Yeri: Lagina Kutsal Alanı/ Batı Stoa
Ölçüleri: Yük. 3,2; Gen. 2,5; Der. 2,7 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek küçük boyutta taşçık katkılı, 2.5YR 5/8. Astar White page 7.5YR_/2 9/; saç, boyun 7.5YR 2.5/1; yüz 7.5YR 5/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeysel aşınmalar dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur.
Tanımı: Başı cephedendir. Knidos saç modeli, görülür. Ortadan ayrılan dalgalı saçlar kulakları kapatarak geriye doğru taranmış ve ensede simit şeklini almıştır. Boyun kalın, alın üçgen şeklinde, oval yüz dolgun, küçük burun geniş ve basık, küçük ağız kapalı, dudaklar kalın, göz kapakları etli, gözler oldukça kısıktır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Limyra[2887], Tralleis[2888], Priene[2889], Mısır[2890]
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy

Katalog No: 202 **(Levha 82)**

Tip: Kadın Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 2866
Kazı Env. No: 06BS03-T01
Buluntu Yeri: Börükçü Mevki/ 06BS03 No'lu Sondaj
Ölçüleri: Yük. 3,4; Gen. 2,1; Der. 2,4 cm.
Hamur-Astar-Boya: Mika yok, 7.5YR 4/1. Astar White page N 9/; saç 7.5R 5/8. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeysel aşınmalar dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Arkası işlenmiştir.
Tanımı: Sola dönük başı eğiktir. Yüzünde patetik bir ifade vardır. Duygu yüklü bakışları ile Praxiteles etkisini ortaya koyar. Saç ortadan derin ve geniş bir kanalla ayrılarak yanlara doğru dalgalı şekilde taranmış ve arkada kabarık şekilde toplanarak ense üzerinden aşağıya sarkıtılmıştır. Üz hatları narin ve zariftir. Boyun kalın, alın üçgen şeklinde, oval yüz dolgun, küçük burun ince-uzun, küçük ağız hafif aralıklı, dudaklar kalın, göz kapakları etlidir. Çene üzerinde gamzesi, boyunda bir adet deri halkası bulunmaktadır. Genç kız görünümündedir. Yüzünde ciddi bir ifade hakim olup bakışlar aşağıya yönlendirilmiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy

[2887] Zhuber-Okrog 1990, 18: TK.40 (MÖ 3./2. yy); 19: TK.41 (Hellenistik).
[2888] Çekilmez 2017, 231, Lev. 98, K. 84 (MS 1. yy).
[2889] Rumscheid 2006, Taf. 89, 4-7, Kat. Nr. 218.
[2890] Breccia 1930, Lev. XIII, Nr. 10.

Katalog No: 203 **(Levha 82)**

Tip: Genç Kız Başı (Tanagralı)
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 01TN-T46
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos
Ölçüleri: Yük. 2,5; Gen. 1,8; Der. 2,1 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun çok ince tanecikli gümüş mika katkılı, 2,5 YR 6/8. Astar White page 7,5 YR-/1 9,5/; alın ve boyun GLEY 2 5/5PB; saç 7,5R 3/6 boyalı. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyinde yoğun kalker tabakalar ve yüzeysel aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Arkası düzdür. Küpeler sonradan ekleme şeklindedir.
Tanımı: Başı hafif sağa eğimlidir. Ortadan derin bir kanalla ayrılan saç dalgalı şekilde muhtemelen arkada toplanmıştır. Aşınmadan dolayı portre özellikleri yüzeyseldir. Narin ve ince bir yüz yapısı vardır. Üçgen alnı geniş, uzun burun, küçük ağzı kapalı, gözler derindedir. Kulağında büyük yuvarlak küpeleri bulunur.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 3. yy'ın 2. yarısı

Katalog No: 204 **(Levha 82)**

Tip: Genç Kız Başı (Tanagralı)
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1402
Kazı Env. No: 01TN-T7
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos
Ölçüleri: Yük. 2,7; Gen. 2,3; Der. 2,7 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 7/6. Astar White page N 9.5/; saç 5R 5/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeysel aşınmalar dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur.
Tanımı: Başı cephedendir. Saç ortadan derin bir şekilde her iki yana ayrılmış ve arkada yuvarlak topuz şeklinde toplanmıştır. Topuz merkezde olmayıp sola doğru kaymıştır. Öndeki kabarık saç bir diadem gibi alnı çevrelemiştir. Ortadan ayrılan saç kıvrımları öndeki kabarık saça kadar birbirine paralel düzgün aralıklı çizgiler şeklinde verilmiştir. Yuvarlak yüzü dolgun, boynu kalındır. Aşınmadan dolayı portre özellikleri küçük-ince burun ve küçük dolgun dudaklar dışında çok yıpranmıştır. Küçük yaştaki bir kız görünümündedir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

Katalog No: 205 **(Levha 82)**

Tip: Kadın Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 2140
Kazı Env. No: 05BM22-T05
Buluntu Yeri: Börükçü Mevki/05BM22 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 3,5; Gen. 2,6; Der. 3,1 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika, seyrek taşçık katkılı, 5YR 6/6. Saç, 5R 6/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeysel aşınma dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Arkası işlenmiştir.
Tanımı: Başı cephedendir. Ortadan derin bir kanalla ayrılarak yanlara taranan dalgalı saç, kulaların üzerini örterek kabarık şekil almış ve arkada toplanmıştır. Başın tepe kısmı yanlara göre daha kabarık durmaktadır. Saç üzerindeki gelişigüzel küçük oyuklarla kıvrık saç modeli verilmeye çalışılmıştır. Alın üçgen şeklinde olup, yuvarlak yüz dolgun, ağız küçük ve kapalı, dudaklar kalındır. Göz kapakları etli olup gözler hafif kısıktır. Sağ göz çukuru oldukça derin verilmiştir.
Referans: Tırpan vd. 2013, 250-251, Fig. 23.
Benzer Örnekler: Priene[2891]
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

Katalog No: 206 **(Levha 82)**

Tip: Kadın Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09SAY-12
Buluntu Yeri: Stratonikeia Anıtsal Yapı
Ölçüleri: Yük. 2,7; Gen. 2,1; Kal. 1,7 cm.
Hamur-Astar-Boya: Farklı boyutlarda yoğun gümüş mika ve kireç katkılı, 7.5YR 7/6.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyinde ileri derecede aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Çelenk, başın üzerine sonradan ekleme şeklindedir.
Tanımı: Başı cephedendir. Başında kulaktan kulağa, simit şeklinde, üzeri derin, geniş oyuklar şeklinde süslenmiş kalın bir çelenk taşır. Uzun yüzünde, çelenk altından sarkan saçlar belli belirsizdir. Yüz detayları yüzeyseldir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Cyprus[2892]
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

[2891] Rumscheid 2006, Taf. 90, 3, Kat. Nr. 223.
[2892] Queyrel 1988, Pl. 73, Nr. 842 (Geç Hellenistik).

Katalog No: 207 **(Levha 82)**

Tip: Kadın Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09SAY-05
Buluntu Yeri: Stratonikeia Anıtsal Yapı
Ölçüleri: Yük. 2,5; Gen. 1,8; Kal. 1 cm.
Hamur-Astar-Boya: Farklı boyutlarda gümüş mika katkılıi 7.5YR 7/4. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyinde ileri derecede aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Çelenk, başın üzerine sonradan ekleme şeklinde yapılmıştır.
Tanımı: Başı hafif sola eğimlidir. Yüksek olmayan yarımay formunda bir stephane taşır. Yüz detayları yüzeysel, boynu ince-uzundur.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

Katalog No: 208 **(Levha 82)**

Tip: Kadın Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09SAY-11
Buluntu Yeri: Stratonikeia Anıtsal Yapı
Ölçüleri: Yük. 3,3; Gen. 2,1; Kal.1,3 cm.
Hamur-Astar-Boya: Farklı boyutlarda gümüş mika, taşçık ve kireç katkılı, 7.5YR 6/6. Tüm yüzey 2,5Y 8/3. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyinde ileri derecede aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Çelenk, başın üzerine sonradan ekleme şeklinde yapılmıştır.
Tanımı: Başı cephedendir. Yüksek olmayan yarımay formunda bir stephane taşır. Boynu ince-uzundur. Yüz detayları yüzeyseldir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

Katalog No: 209 **(Levha 82)**
Tip: Kadın Başı?
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09SAY-17
Buluntu Yeri: Stratonikeia Anıtsal Yapı
Ölçüleri: Yük. 3; Gen. 2,3; Kal. 1,5 cm.

Hamur-Astar-Boya: Farklı boyutlarda gümüş mika ve kireç katkılı, 7.5YR 6/6. Tüm yüzey 2,5Y 8/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyinde ileri derecede aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Çelenk, başın üzerine sonradan ekleme şeklinde yapılmıştır.
Tanımı: Başı cephedendir. Alçak bir stephane taşır. Yüz detayları belirgin değildir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

Katalog No: 210 **(Levha 82)**
Tip: Kadın Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09SAY-14
Buluntu Yeri: Stratonikeia Anıtsal Yapı
Ölçüleri: Yük. 2,1; Gen. 1,3; Kal. 1,8 cm.

Hamur-Astar-Boya: Farklı boyutlarda yoğun gümüş mika ve kireç katkılı, 7.5YR 6/6. Tüm yüzey 2,5Y 8/3. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur.
Tanımı: Başı cephedendir. Alnı dik kesen saç kütlesi belli belirsizdir. Boynu ince-uzundur. Yüz detayları belirgin değildir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

Katalog No: 211 **(Levha 82)**
Tip: Kadın Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4886
Kazı Env. No: 12ES07-T01
Buluntu Yeri: Stratonikeia Erikli Mevki Sondaj 7
Ölçüleri: Yük. 3,7; Gen. 2; Der. 1,7 cm.

Hamur-Astar-Boya: Seyrek ince tanecikli gümüş mika, seyrek küçük boyutta taşçık katkılı, 5YR 6/8. Tüm yüzey 2.5YR 4/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Arka yüzey eksiktir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi boştur.
Tanımı: Başı cephedendir. Alnı düz bir şekilde kesen saç kıvrımları belirgin değildir. Başında polos şeklinde yükselen başlık giyimlidir. Ancak üst kısmı korunamamıştır. Yuvarlak yüzü dolgun, alnı dar, kısa burnu geniş basık, ağız hafif aralıklı, hareketli dudaklar kalın, gözler çukurda çizgisel hatlarla badem şeklindedir. Göz bebekleri çukur şeklinde işlenmiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy

Katalog No: 212 **(Levha 83)**

Tip: Erkek Yüzü
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 01TN-T40
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos
Ölçüleri: Yük. 4,4; Gen. 2,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun çok ince tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 6/6. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Bir figürinden kopmuş olup başın yüz kısmı korunmuştur. Eser yüzeyinde ileri derecede aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İki parça kalıp içerisine baskı tekniğinde yapılmış olup içi boştur.
Tanımı: Çenesi yuvarlak, büyük burnu etli, ağız kapalı, dudaklar kalındır. Yüz detayları yüzeyseldir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

Katalog No: 213 **(Levha 83)**

Tip: Erkek Başı/Apollon?
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1399
Kazı Env. No: 01TN-T2
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/Naos 1.49 cm.
Ölçüleri: Yük. 2,9; Gen. 2,1; Der. 2,2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok seyrek gümüş mika, seyrek küçük boyutta taşçık katkılı, 2.5YR 6/6. Yüz 5YR 8/4; saç 7.5YR 4/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Arka yüzeyinde kırıklar ve aşınmalar vardır. Eser yüzeyinde kalker tabakaları mevcuttur. Yüzeysel aşınmalar göze çarpar.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur. Birleşme yerleri belirgindir. Kötü bir kalıptan çıkarılmıştır. Dudak altında ve kenarlarında boncuk şeklinde çıkıntılar mevcuttur.
Tanımı: Cephesel tasvir edilmiştir. Ortadan ayrılan dalgalı saçlar, alın üzerinde marul şeklinde olup çene altına kadar uzanır. Yuvarlak dolgun yüzde düz-geniş alın üçgen, derine çekilmiş küçük-kapalı ağızda dudaklar etli, küçük burun basık, bedem şeklindeki gözlerde göz kapakları etli, sol göz bebeği belirgindir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Mısır[2893]
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

[2893] Breccia 1930, Lev. XLVI, Nr. 1.

Katalog No: 214 **(Levha 83)**

Tip: Sandalet Giymiş Sol Ayak Parçası
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4118
Kazı Env. No: STR86-200
Buluntu Yeri: Karakuyu Mevki
Ölçüleri: Yük. 6,4; Uz. 8; Der. 2,6 cm.
Hamur-Astar-Boya: Seyrek çok ince tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık, organik katkılı, 10R 5/8. Astar 10YR 8/4. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğindedir. Bilekten itibaren üst kısım kırıktır. Yüzeyinde aşınma ve çözünemeyen tuz tabakalarının bıraktığı izler görülmektedir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp üretimi olup içi doludur.
Tanımı: Parmak arası tarzında yüksek bir sandalet giymiştir. Anatomiye uygundur ancak kabaca işlenmiştir. Parmaklar dışında ayrıntıya yer verilmemiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Ömer M. Koç Kolleksiyonu[2894]
Tarihleme Önerisi: Hellenistik Dönem

Katalog No: 215 **(Levha 83)**

Tip: Sandalet Giymiş Sağ Ayak Parçası
Müze Env. No: -
Kazı Env. No: Etütlük
Buluntu Yeri: StratonikeiaTiyatro/Doğu Parados
Ölçüleri: Uz. 9; Gen. 5; Yük. 3,6; Cid. Kal. 0,6-1,2; Sandalet Yük. 1,7 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 5YR 6/4. Astar 10YR 8/4. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğindedir. Sandaletin bir kısmı ve serçe parmak korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Elle şekillendirilen sandalete ait ipler ayak üzerine sonradan ekleme şeklindedir.
Tanımı: Büyük boyutlarda bir figürine ait ayak parçasıdır. Yüksek bir sandalet giymiştir. Parmağın anatomik detayları verilmiş olup tırnağı belirgindir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: Hellenistik Dönem

[2894] Kepçe-Gerçeker 2011, 13, Res. 2.

Katalog No: 216 **(Levha 83)**
Tip: Sağ Ayak Parçası
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4907
Kazı Env. No: 12STYD-T01
Buluntu Yeri: Stratonikeia Tiyatro/Doğu Teras
Ölçüleri: Yük. 10,9; Gen. 8,1; Der. 5,4 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 7.5YR 7/4. Astar White page 2.5Y_/1 9.5/; bilek GLEY 5/N. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğindedir. Ayağın alt kısmı, topuğu ve bileğin arka kısmı eksiktir. Yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boştur. İç yüzeyde parmak izleri, tüm yüzeyde düzeltme izleri mevcuttur.
Tanımı: Alt kısmı kırık olan ayak muhtemelen bir kaide üzerinde verilmiştir. Anatomiye uygundur. Tırnaklar belli edilmiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: Geç Hellenistik Dönem

Katalog No: 217 **(Levha 83)**
Tip: Sol Ayak Parçası
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 03BS05-PT04
Buluntu Yeri: Börükçü Mevki/ 03BS05 No'lu Sondaj Alanı
Ölçüleri: Uz. 5,1; Yük. 2,8; Gen. 4 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun, ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek ince tanecikli altın mika, seyrek küçük boyutta taşçık, kiremit parçacıkları katkılı, 5 YR 6/6. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğindedir. Bilekten itibaren üst kısım, topuğun bir bölümü kırıktır. Alt yüzeyde tabaka şeklinde kopmalar söz konusudur. Yüzeysel aşınmalar dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: Kalıp tekniği ile içi dolu olarak yapılmıştır.
Tanımı: Kaide üzerinde verilmiş olan ayak kabaca işlenmiştir. Parmaklar dışında ayrıntıya yer verilmez.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Kyzikos[2895]
Tarihleme Önerisi: Roma Dönemi

[2895] Meral-Has 2011, 74, Res. 8 (Roma).

Katalog No: 218 **(Levha 84)**
Tip: Sağ Ayak Parçası
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09SAY-06
Buluntu Yeri: Krepisli Anıtsal Yapı
Ölçüleri: Yük. 1; Gen. 1,6; Kal. 0,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun gümüş mika katkılı, 5YR 5/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğindedir. Bilekten itibaren üst kısım, topuğun bir bölümü kırıktır. Yüzeysel aşınmalar dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: Kalıp tekniği ile içi dolu olarak yapılmıştır.
Tanımı: Kaide üzerinde verilmiş olan ayak anatomiye uygundur. Başparmağındaki tırnak izleri belirgindir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

Katalog No: 219 **(Levha 84)**
Tip: Sağ Ayak Parçası
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 12KBS01-04
Buluntu Yeri: Kule Başı Sondaj
Ölçüleri: Yük. 3,7; Gen. 4,2; Der. 4,6 cm.
Hamur-Astar-Boya: İnce tanecikli gümüş mika, kireç katkılı, 5YR-7/4. Astar 5YR-6/2. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğindedir. Bilekten itibaren alt kısım ve kaidenin sağ köşe kısmı korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: Kalıp tekniği ile içi dolu olarak yapılmıştır.
Tanımı: Kaidenin üzerinde duran figürün sağ ayak parçasıdır. Yana doğru açılmıştır. Parmaklar uzun, özensiz ve oldukça kaba şekilde yapılmış olup, ayrıntılar gösterilmemiştir. Ayağın duruş şeklinden hareketli bir figüre ait olduğu bellidir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: Roma Dönemi

Katalog No: 220 **(Levha 84)**
Tip: Sağ El Parçası
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09SAY-03
Buluntu Yeri: Krepisli Anıtsal Yapı
Ölçüleri: Yük. 4,5; Gen. 4,5; Kal. 1,5 cm.
Hamur: Çok yoğun ince-orta boyutta tanecikli gümüş mika, çok yoğun farklı boyutlarda taşçık, kireç katkılı, 7.5YR 5/4. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğindedir. Sağ ele ait üç parmak korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: Kalıp üretimidir.
Tanımı: Elinde rulo tutan figüre ait sağ el parçasıdır. Anatomisi bozuktur. Kabaca ve özensizce işlenmiştir. **K.222** ile benzer pozdadır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

Katalog No: 221 **(Levha 84)**
Tip: Sol El Parçası
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 01TN-T13
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/Naos
Ölçüleri: Yük. 1,7; Gen. 2 cm.

Hamur-Astar-Boya: İnce tanecikli gümüş mika, kireç katkılı, 5YR 6/6. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğinde olup bilekten itibaren kırıktır. Başparmak haricinde diğer parmaklar eksiktir.
Teknik ve İşçilik: Elle şekillendirilmiş olup içi doludur.
Tanımı: Sol ele ait parçadır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

Katalog No: 222 **(Levha 84)**
Tip: Rulo Tutan Sol El
Müze Env. No: -
Kazı Env. No: Etütlük
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 4,3; Gen. 2,5 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek altın mika katkılı, 5YR 6/4. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğinde olup sol ele ait parmaklar korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: Kalıp üretimidir.
Tanımı: Elinde rulo tutan figüre ait sol el parçasıdır. Anatomik detaylar işlenmemiş olup tırnaklar belli edilmemiştir. **K.220** ile benzer pozdadır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy

Katalog No: 223 **(Levha 84)**
Tip: Sağ El Parçası
Müze Env. No: -
Kazı Env. No: Etütlük
Buluntu Yeri: Stratonikeia Yüzey Buluntusu
Ölçüleri: Yük. 2,7; Gen. 2,6; Der. 0,8 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun gümüş mika katkılı, 5YR 6/3. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğinde olup dört adet parmak korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: Kalıp üretimidir.
Tanımı: Sağ ele ait parçadır. Anatomik detayları bozuk olup serçe parmağı dışında tırnaklar belirgin değildir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy

Katalog No: 224 **(Levha 84)**
Tip: Sağ Omuz Parçası
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1194
Kazı Env. No: 2000TRK.3
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/Naos
Ölçüleri: Yük. 3,2; Gen. 2,4; Der. 2 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek altın mika katkılı, 5YR 7/4. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğindedir. Yüzeysel aşınmalar dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: Kalıp üretimidir.
Tanımı: Figürine ait omuz parçası. Boynun alt kısmı ve omuz birlikte verilmiş.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

Katalog No: 225 **(Levha 84)**
Tip: Sol Kol Parçası
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 01TN-T6

Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos
Ölçüleri: Uz. 4,4; Gen. 1,1; Kal. 1,2 cm.
Hamur-Astar-Boya: İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğindedir.
Teknik ve İşçilik: Elle şekillendirilmiş olup içi dolu olarak yapılmıştır.
Tanımı: Figürinden kopmuş sol kol parçası.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

Katalog No: 226 **(Levha 84)**
Tip: Kol Parçaları
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 01TN-T12

Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos
Ölçüleri: -
Hamur-Astar-Boya: Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğindedir.
Teknik ve İşçilik: Elle şekillendirilmiş olup içi dolu olarak yapılmıştır.
Tanımı: Figürinden kopmuş sol kol parçası.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

Katalog No: 227 **(Levha 84)**
Tip: Sağ Kol Parçası
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: STR96-AM.12-26
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük.3,1; Gen. 2,8; Kal. 0,7-1,1 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok ince gümüş mika katkılı, 5YR 4/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğindedir.
Teknik ve İşçilik: Elle şekillendirilmiş olup içi doludur. Gövde üzerine sonradan ekleme şeklindedir.
Tanımı: Kadın figüreden kopmuş sağ kola ait parça. Kol dirsekten kıvrılmıştır. **K.228** ile benzerdir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: Hellenistik Dönem

Katalog No: 228 **(Levha 84)**
Tip: Sağ Kol Parçası
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: STR97-M37
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 4,1; Gen. 3,3; Kal. 0,4-1,2 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok ince gümüş mika, seyrek kireç katkılı, 5YR 6/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğindedir.
Teknik ve İşçilik: Elle şekillendirilmiş olup içi doludur. Gövde üzerine sonradan ekleme şeklindedir.
Tanımı: Kadın figüre ait sağ kol, el belirsizdir. Kol dirsekten kıvrılmıştır. **K.227** ile benzerdir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: Hellenistik Dönem

Katalog No: 229 **(Levha 84)**
Tip: Sağ Kol Parçası
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: STR97-M37
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Uz. 4,9; Kal. 1,3; Der. 1,4 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok ince gümüş mika katkılı, 5YR 7/3. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğindedir.
Teknik ve İşçilik: Elle şekillendirilmiş olup içi doludur. Gövde üzerine sonradan ekleme şeklindedir.
Tanımı: Kadın figüre ait sağ kol parçası. Parmakların anatomisi bozuktur.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: Hellenistik Dönem

Katalog No: 230 **(Levha 84)**

Tip: Sağ Kanat Parçası
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 01TN-T10
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos
Ölçüleri: Yük. 4,6; Gen. 3,2; Der. 1,4-0,4 cm.
Hamur-Astar-Boya: 2,5 YR 5/6. Kanat aralarında GLEY 2 7/5B-7/1. Astar White page 10YR-/1 9,5/; arka 7,5R 3/1. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Tam olarak korunmuştur. Eser yüzeyinde yoğun olarak kalker tabakaları ve yüzeysel aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: Tekli kalıp üretimi olup arkası düz bırakılmıştır. Omuzlar üzerine sonradan eklenmiştir.
Tanımı: Figürine ait sol kanat parçasıdır. Yukarıya doğru yükselen kanat genişçe açılmaktadır. Kanat üzerinde ayrıntılar izlenebilmektedir. Telekler, alt alta iki sıra halinde işlenmiştir. İçteki telekler kabartı olarak dil biçiminde şekillendirilmiş olup daha kısadır. Tüy detayının işlenmediği dar kısım daha keskin kavisli bir omurga verilerek yapılmıştır. Omuza eklendiği yuvarlak kontur oyuğu belirgindir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina[2896], Tralleis[2897]
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

Katalog No: 231 **(Levha 85)**

Tip: Sağ Kanat Parçası
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: STR97/M39-97
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 39 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 3,4; Gen. 3,2 cm.
Hamur-Astar-Boya:
Korunma Durumu: Tam olarak korunmuştur. Eser yüzeyinde yoğun olarak kalker tabakaları ve yüzeysel aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: Tekli kalıp üretimi olup arkası düz bırakılmıştır. Omuzlar üzerine sonradan eklenmiştir.
Tanımı: Küçük boyutlardaki bir figüre ait sol kanat parçasıdır. Kaba ve özensizce işlenmiş olan kanattaki tüyler şematik çizgilerle anlatılmıştır. Tüy detayları sadece uçlarda yer alan geniş ve uzun dil motifleri şeklinde işlenmiştir. Detaylar ince yivlerle oluşturulmuştur.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy

[2896] Mollard-Besques 1963b, Pl. 67, d-MYR 99; e-MYR a; f-MYR 100; Pl. 233, a-MYRINA 1659.
[2897] Çekilmez 2017, Lev. 45, Kat. 30 (Uçan Eros, MÖ 2. yy'ın ilk çeyreği, olasılıkla MÖ 180–170 civarı).

Katalog No: 232 **(Levha 85)**

Tip: Bereket Boynuzu (Cornicopia)
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 791
Kazı Env. No: STR98-M62-34
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, M. 62 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük.;7,5; Gen.; 2,3-3; Der. 1,2 cm. Kozalak Yük.: 1,2; Gen.: 1. Nar Çap. 1 cm.
Hamur-Astar-Boya: Gümüş mika, kum katkılı, 10YR 8/2. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eserin sivrilen uç kısmı kırık ve eksiktir.
Teknik ve İşçilik: Eser elle şekillendirilmiş olup, içi doludur. Üzerinde yine elle şekillendirilen meyveler ise sonradan eklenmiştir. Arka yüzeyinde bir bez veya süngerle düzeltildiğini gösteren dalga şeklinde çizgiler rahatlıkla görülebilmektedir.
Tanımı: Bereket boynuzu üzerinde ortada kozalak, her iki yanında ise nar meyvesi bulunmaktadır. Arkada kozalak ve meyveye destek şeklinde yassı düz yuvarlak bir nesne eklenmiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina II[2898], Ionia kıyıları[2899]
Tarihleme Önerisi: Hellenistik Dönem

Katalog No: 233 **(Levha 85)**

Tip: Meşale
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 01TN-T14
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos
Ölçüleri: Yük. 3,8; Üst Çap. 2,6; Alt Çap. 1,1 cm.
Hamur-Astar-Boya: İnce ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 5 YR 7/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Tutma yeri ve gövde ortasındaki alev kısmı eksiktir. Eser yüzeyinde yoğun olarak kalker tabakaları ve yüzeysel aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İçi dolu ve boğumdan sonra üstte parmak izi var.
Tanımı: Tutamak kısmı boğum şeklindedir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. çeyreği

Katalog No: 234 **(Levha 85)**

Tip: TiyatroMaskesi/ Tragedia/Yaşlı Erkek
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4021
Kazı Env. No: STR85-A.34/404
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 34 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 22,4; Gen. 17,8 cm.
Hamur-Astar-Boya: İnce tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 7/6. Saç 5R 3/6; göz, kaş 2.5Y 3/1. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eserin alt kısmında parça kayıpları vardır. Yüzeyinde aşınma ve lokal olarak görülen kalker tabakaları mevcuttur. Yüzeye uygulanan boya tabakası özellikle saç ve yüz detaylarının olduğu bölümlerde daha iyi korunmuş olup diğer bölümlerde noktasal boyutlu izler şeklinde göze çarpmaktadır. Maskenin arka tarafında tortulanmalar ve renk değişimi söz konusuyken, ön yüzünde özellikle saç detayı ve burun üzerinde çatlaklar, dayanımın azalması ve pullanma gibi sorunlar göze çarpmaktadır.

[2898] Mollard-Besques 1963b, Pl, 54, b-M 37, d-LY 1534, f-LY 1501 (Eros sol elinde coricopia).
[2899] Leyenaar-Plaisier 1979, 185, Pl. 185, Nr. 1453-1455.

Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine baskı tekniği ile ön cephe olarak üretilmiştir. Sol kaşının üzerinde boncuk şeklinde çıkıntılar mevcuttur. Asma delikleri dışarıdan içe doğru, tek darbede sivri bir alet kullanılarak açılmıştır. Ağız ve göz bebekleri açık olup, boşluk şeklindedir. Pilos baş üzerine sonradan ekleme şeklindedir.
Tanımı: Onkoslu Tragedia maskesidir. Yaşı ilerlemiş bir erkek aktörü temsil ediyor olmalıdır. Onkos'un üstünde sivri bir başlık olan pilos taşımaktadır. Başlığın altından öne ve yanlara doğru uzanan stilize Arkaistik saçlar diziler halinde şakaklara kadar uzanmaktadır. Alın dar, kabarık kaşlar derin, katlanmış ve simetriktir. Kaşlarını çatması nedeniyle alın üzerinde ki deri katlanması belli edilmiştir. Badem şeklindeki gözde alt ve üst göz kapakları belirgin olup göz boşluğu yuvarlak formludur. İnce-uzun burun düz ve ucu yukarı kalkıktır. Ağzın üzerinde bıyıklar kıvrılmış olarak aşağıya inmekte ve sakalla birleşmektedir. Sakallar kıvırcık olarak yapılmıştır. Ağız ve burun delikleri açık olup yine boşluk şeklindedir. Yanaklar çökük olup yüzündeki ifade tedirginlik ve şaşkınlık ifade etmektedir. Alnın ortasında ve her iki yanakta kulak hizasında birer tane asılmayı sağlayan delik bulunmaktadır. **K.245** ile kontekstir.
Referans: Baldıran 1990, 198, Res. 226.
Benzer Örnekler: Tarsus[2900], Patara[2901], Thessaloniki[2902], Yunanistan[2903], Cyprus[2904]
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy-MS 1. yy

Katalog No: 235 **(Levha 85)**
Tip: Tiyatro Maskesi/Tragedia/Genç Erkek
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4629
Kazı Env. No: 09MDO4/1-T36
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 19,8; Gen. 18,1; Der. 7,5 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta boyutta altın mika, seyrek taşçık katkılı, 5YR 6/4. Saç 7.5YR 7/8. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Başlığın sağ üst kısmı ve burundan aşağısı kırık ve eksiktir.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile ön cephe olarak üretilmiştir. Bir kumaş parçası veya bir süngerle düzeltilmiş olduğunu tüm yüzeydeki yatay ve üstten aşağı doğru inen çizgisel dokudan anlamaktayız. Yer yer boncuk şeklinde çıkıntılar mevcuttur. Ağız ve göz bebekleri açık olup, boşluk şeklindedir. Yanaklarının iki yanında, kulak hizasında ve alın ortasında dışarıdan içe doğru, tek darbede sivri bir alet kullanılarak açılan üç adet delik bulunmaktadır.
Tanımı: Onkoslu Tragedia maskesi. Genç yaşta bir erkek aktör temsil edilmiştir. Yüzü üzüntü ve acıyı ifade etmektedir. **K.234** ile benzerdir.
Referans: Söğüt-Yılmaz 2012, 7, Res. 5-6.
Benzer Örnekler: Tralleis[2905], Priene[2906], Tarsus[2907], Güney İtalya[2908]
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy-MS 1. yy.

[2900] Benzer onkos örneği için bkz. Goldman 1950, 234, Fig. 282 (MÖ 2. yy ve sonrası).
[2901] Işın 2007, 80, K. 44 (MS 1. yy).
[2902] Benzer pilos örneği için bkz. Rhomiopoulou 2017, Kat. No. 645-646 (MÖ 350-300).
[2903] Thompson 1957, Pl. 29, T 88 (MÖ 3. yy).
[2904] Papantoniou vd. 2019, Fig. 1, 13.
[2905] Çekilmez 2017, Lev. 112-114, K. 101- K. 103.
[2906] Rumscheid 2006, Taf. 159, 2-3, Kat. Nr. 385.
[2907] Goldman 1950, 235, Fig. 273 (MÖ 2. yy ve sonrası).
[2908] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 195, Nr. 1522.

Katalog No: 236 **(Levha 85)**

Tip: Tiyatro Maskesi/Tragedia/Genç Erkek
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09MDO4-1-T37
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 19,8; Gen. 18,6; Der. 7,3 cm. İyi pişirilmiş.
Hamur-Astar-Boya: Gümüş mika, kireç katkılı, 5YR 6/6. Astar, White page 10YR/1/9/. Saç 7.5YR 6/4. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Tüm yüzeyde parça kayıpları mevcuttur. Burun ve yanakların olduğu bölge korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile ön cephe olarak üretilmiştir. Bir kumaş parçası veya bir süngerle düzeltilmiş olduğunu tüm yüzeydeki yatay ve üstten aşağı doğru inen çizgisel dokudan anlamaktayız. Ağız, burun delikleri ve göz bebekleri açık olup, boşluk şeklindedir. Yanağın sağ tarafında kulak hizasında dışarıdan içe doğru, tek darbede sivri bir alet kullanılarak açılan bir adet delik ve yine aynı yöntemle açılan burun delikleri bulunmaktadır.
Tanımı: Genç yaşta bir erkek aktör temsil eden Tragedia maskesidir. Kırık olduğundan portre özellikleri kısmen belirgindir. Yuvarlak yüz dolgun olup, sağ kulak üzerine düşen dalgalı saçları kısmen belirgindir. Düzgün bir burun yapısı vardır.
Referans: Söğüt-Yılmaz 2012, 6, Res. 1-2.
Benzer Örnekler: Tralleis[2909]
Tarihleme Önerisi: MÖ 2.-1. yy

Katalog No: 237 **(Levha 86)**

Tip: Tiyatro Maskesi/Tragedia/Kel Erkek
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3704
Kazı Env. No: STR82-64
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü, 3. Grup B-1 Mezarı
Ölçüleri: Yük. 5,8; Gen. 3,6; Der. 2,2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun çok ince tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 6/4. Astar White page 7.5YR_/1 9.5/; göz GLEY 2 6/5B=6/1; ağız içi 5R 8/4. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça kayıpları mevcut olup sol yanı korunmuştur. Yüzeyinde aşınma vardır.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine tekniği ile ön cephe olarak üretilmiştir. Ağız boşluk şeklinde olup gözler kabartmadır.
Tanımı: Orta yaşta bir erkek aktör temsil edilmiştir. Yüzünde üzüntü ve acıdan ziyade şaşkınlık ifadesi vardır. Kel ve kepçe kulaklıdır. Korunan kısımdan portre özellikleri belirgindir. Yüzü oldukça plastik verilmiştir. Çenesi oldukça geniş ve dolgundur. Alt dudağı belirgindir. Görülen tek kulağı hafif dışa dönüktür. Alt ve üst göz kapağı kalın bir çizgi halinde belirtilmiştir. Göz bebeği işlenmiştir. Görülen tek kaşı kalın ve yay şeklindedir. Alın kırışıklığı çizgilerle belirtilmiştir. **K.243** ile kontekstir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 3. yy-3. yy'ın ortası

[2909] Saraçoğlu 2010, 487, Fig. 5; Saraçoğlu 2015, 482, Res. 4-c1 (MÖ 2. yy'ın 2. yarısı).

Katalog No: 238 **(Levha 86)**

Tip: Tiyatro Maskesi/Tragedia/Genç Kadın
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4628
Kazı Env. No: 09MDO4/1-T34
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, (Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu)
Ölçüleri: Yük. 22,9; Gen. 17,2; Der. 9,2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok ince tanecikli gümüş mika, küçük boyutta taşçık katkılı, 7.5YR 7/4. Yüz 2.5YR 4/4. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Alın ortası, sol göz ve burun kısmında parça kayıpları mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile ön cephe olarak üretilmiştir. Bir kumaş parçası veya bir süngerle düzeltilmiş olduğunu sol kısımda ki üstten aşağı doğru inen çizgisel dokudan anlamaktayız. Yanaklarının iki yanında, kulak hizasında dışarıdan içe doğru, tek darbede sivri bir alet kullanılarak açılan iki adet delik bulunmaktadır. Her iki kulak deliği altına sonradan kil ekleyerek kulak memesi yapılmıştır. Ağız ve göz bebekleri açık olup, boşluk şeklindedir.
Tanımı: Onkoslu Tragedia maskesi. Genç yaşta bir kadın aktör temsil edilmiştir. Ortadan ayrılan dalgalı saçları her iki yana doğru düzgün şekilde taranmıştır. Başında uçları üçgen şeklinde çıkıntılı bir taç taşımaktadır. Yüzü üzüntü ve acıyı ifade etmektedir. Yuvarlak hatlarda işlenmiş olan ağız açıklığı orta genişlikte tutulmuştur. **K.234** ve **K.235** ile benzer stildedir.
Referans: Söğüt-Yılmaz 2012, 7, Res. 3-4.
Benzer Örnekler: Priene[2910], Atina Agorası[2911]
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy-MS 1. yy

Katalog No: 239 **(Levha 86)**

Tip: Tiyatro Maskesi/Komedi
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4193
Kazı Env. No: STR86-İD.33/55
Buluntu Yeri: İğdemir Nekropolü, İD. 33 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 12,7; Gen. 7,8 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince tanecikli gümüş, seyrek altın mika katkılı, 2.5YR 6/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeyinde aşınma ve kalker tabakaları mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Kalıp birleşme yerleri dış taraftan inci bir çizgi halinde belirgindir. Arkası işlenmiş olup saç kıvrımları belirgindir. Yüzeyinde yer yer boncuk şeklinde çıkıntılar vardır. Ağız ve göz bebekleri açık olup, boşluk şeklindedir.
Tanımı: Yüz yuvarlak ve dolgun, kısa saçlar dalgalı, alın geniş, kabarık kaşlar kalın ve öne doğru belirgin şekilde çıkıntılı, ağız çok geniş ve açıktır. Geniş ağzı vurgulamak için yanaklar geriye çekilmiş ve kırışıklıklar belirgin bir şekilde vurgulanmıştır. Çatılmış kaşlar ilk bakışta dikkat çekmektedir. Kaşların çatılmasıyla oluşan deri katlanması alın üzerinde iki sıra şeklinde belli edilmiştir. Kulaklar normal formda olup başa göre küçüktür. Göz kapakları geniş bir şekilde abartılarak yapılmıştır. Küçük burun basık ve kemiksizdir. Açılmış, yayvan burun kanatları ve delikleri abartılarak belirtilmiştir. Ağız, kısa sakal tüylerinin gösterildiği bir megafonla çevrilidir. **K.240** ile kontekstir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Tralleis[2912], Myrina[2913], Tarsus[2914], Pergamon[2915], Priene[2916], Patara[2917], Atina

[2910] Rumscheid 2006, Taf. 159, 2-3, Kat. Nr. 385.
[2911] Grandjouan 1961, Pl. 13, Nr. 528 (MÖ Geç 3.yy-MÖ 4. yy).
[2912] Çekilmez 2017, Lev. 116, K.105 (MÖ 2. yy).
[2913] Bieber 1961, Fig. 388.
[2914] Goldman 1950, 234, Fig. 281; 235, Fig. 285 (MÖ 2. yy ve sonrası).
[2915] Bieber 1961, Fig. 389-390.
[2916] Rumscheid 2006, Taf. 157, 1-4, Kat. Nr. 378-380; Taf. 158, 1-3, Kat. Nr. 381-382.
[2917] Işın 2007, Res./Fig. 58-59, K. 54, K. 58 (MÖ 3. yy'ın ortaları).

Agorası[2918], İyonya Kıyıları[2919], Mısır[2920], Naples[2921], Kassel[2922], Calpurni[2923]
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın ortası

Katalog No: 240 **(Levha 87)**
Tip: Tiyatro Maskesi/Genç Kız
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4192
Kazı Env. No: STR86-İD.33/53
Buluntu Yeri: İğdemir Nekropolü, İD. 33 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 9,1; Gen. 7,1; Der. 8 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok ince tanecikli gümüş mika katkılı, 7.5YR 7/4. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeyinde aşınma ve tuz tabakaları mevcuttur. Nem kaybından kaynaklanan gözle görülür çatlaklar mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Yüzeyinde yer yer boncuk şeklinde çıkıntılar vardır. Arkası kafatası şeklinde bombelidir. Ağız kapalı olup göz bebekleri boşluk şeklindedir. Asılmayı sağlayan ip deliği yoktur.
Tanımı: Onkoslu kadın maskesidir. Saçlar uzun olup enseye kadar inmektedir. Saç alın hizasında ortadan ikiye ayrılmış olup, birbirine paralel beş örgü motifiyle süslenmiştir. Saçların şeklinden dolayı alın üçgen bir şekil almıştır. Yüz hatları narin ve zariftir. Kaş ve kirpikler yay biçiminde olup kabartma olarak tasvir edilmiştir. Göz bebekleri açık olup, boşluk şeklindedir. Ağız ve burun delikleri kapalıdır. Burun düz ve zarif olarak işlenmiştir. Dudaklar dolgun ve kapalı, çene ise yuvarlak ve dışa taşkındır. İfade olarak somurtkan ciddi bir görünüme sahiptir. **K.239** ile kontekstir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Tralleis[2924], Tarsus[2925], Atina Agorası[2926], Yunanistan[2927], İtalya[2928]
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın ortası

[2918] Grandjouan 1961, Pl. 11, Nr. 506, 571; Pl. Nr. 14-560 (MÖ 3. yy'ın ilk yarısı).
[2919] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 177, Nr. 1373.
[2920] Breccia 1930, Tav. XXXVII, 1, 4.
[2921] Bieber 1961, Fig. 391.
[2922] Bieber 1961, Fig. 392.
[2923] Bieber 1961, Fig. 393.
[2924] Çekilmez 2017, Lev. 118, K. 109-K. 112 (MS 1. yy).
[2925] Goldman 1950, 236, Fig. 316 (MÖ 2. yy ve sonrası).
[2926] Grandjouan 1961, Pl. 12, Nr. 508, 516 (MÖ 3. yy'ın ilk yarısı); Pl. 31, Nr. 1111 (MÖ 3. yy).
[2927] Thompson 1957, Pl. 29, No. 29 (MÖ 3. yy).
[2928] Leyenaar-Plaisier 1979, Taf. 195, Nr.1521.

Katalog No: 241 **(Levha 87)**

Tip: Tiyatro Maskesi/Kız Çocuk
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 374
Kazı Env. No: STR96-AM.20/10
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 20 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 9,6; Gen. 8,6 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun orta ve büyük tanecikli gümüş mika, seyrek orta büyüklükte taşçık, seyrek kiremit parçacıkları katkılı, 10 YR 3/1. Dudak 7.5R 6/8; yüz, kaş ve yanaklar 5R 7/4; saç bandı GLEY1 8/5G/1, 2.5Y 7/8; saç 10YR 8/3. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça kayıpları mevcuttur. Kötü pişirime dayalı olarak eserin baş kısmında ufalanarak ayrılma ve kopmalar söz konusudur. Ayrıca tüm yüzeye uygulanmış olan boya tabakasında da pullanma şeklinde bozulmalar ve yine yüzeyde kılcal boyutlu çatlaklar söz konusudur.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup arkası iç bükey ve eğimlidir.
Tanımı: Tombul yanaklı, yaklaşık 2-3 yaşındaki bir kız çocuk betimlenmiştir. Yüz yuvarlak hatlıdır. Yanakları dolgun, geniş düz alınlı, çene yuvarlak ve dışa çıkıktır. Alın dışa doğru çıkıntı yapar. Yüz detayları belirgindir. Göz badem şeklinde olup pupille detayı daire şeklinde kazıma çizgi ile verilmiştir. Kaşlar geniş yayçizer. Küçük küt burunlu olup burun kanatları belirtilmiştir. Ağız hafif açıktır. Yüzüne göre küçük olan dudaklar hafif aralıklı olup etli yanak ve çenenin arasında çukurda gibi kalmaktadır. Saçlar ortadan ikiye ayrılarak her iki yandan geriye doğru taranarak uçta kalan kısımlar da kulak üstünde gevşek bırakılmıştır. Başının üzerinde saçın ortasından geçirilmiş ince bir bant, kabartı şeklinde verilmiştir. **K.242** ile kontekstir.
Referans: Tozkoparan 1998, 38, Res. 54; Tamsü Polat 2013, 124, Lev.109d; Tamsü Polat 2017, 17, Lev.109c MÖ 1. yy.
Benzer Örnekler: Myrina[2929], Amisos[2930], Thessaloniki[2931], Mısır[2932], Lipara[2933], Cyprus[2934]
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

[2929] Burr 1934, Pl. XLII, Nr. 115.
[2930] Besques 1963, Pl. XXIV, Nr. 1; Mentesidou 2011, Fig. 30, 50, 51 (MÖ 2. yy); Atasoy-Zeyrek 2004, Res. 5 (MÖ 2. yy'ın ortaları-MÖ 1. yy'ın başı).
[2931] Rhomiopoulou 2017, Kat. No. 644 (MÖ 350-300).
[2932] Breccia 1930, Tav. XV, 5.
[2933] Bernabò Brea 1992-93, Pl. 18, Nr. 2; Pl. 28, Nr. 5.
[2934] Papantoniou vd. 2019, Fig. 1.11.

Katalog No: 242 **(Levha 87)**

Tip: Tiyatro Maskesi/Erkek Çocuk
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 377
Kazı Env. No: STR96-AM.20/18
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 20 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 7,4; Gen. 7; Der. 3,4 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika ve seyrek taşçık katkılı, 10YR 3/1. Tüm yüzey 2.5Y 3/1; göz akı 10YR_/2 9.5/; yüz, gözler 7.5YR 8/4. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeyinde oluşan aşınma dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Başlık sonradan ayrı kalıpta yapılarak başın üzerine arka ortadan birleştirilmiştir. Birleşme yerleri alet yardımıyla gelişigüzel düzeltilmiştir. Onkosun arkasında ve sağ kulak hizasının gerisinde olmak üzere açılan iki adet delik bulunmaktadır. Onkos baş üzerine sonradan ekleme şeklindedir.
Tanımı: Tombul yanaklı, yaklaşık 2-3 yaşındaki erkek bir çocuk betimlenmiştir. Başında alnı çevreleyen taç şeklinde bir onkos bulunmaktadır. Dik bir şekilde yükselen saçlar ortadan ayrılarak her iki yana doğru ayrılır. Üçgen yüzde alın düz ve yuvarlak, çene yuvarlaktır. Çenesi üzerinde yuvarlak gamzesi mevcuttur. Ağız, göz bebekleri ve burun delikleri kapalı şekildedir. Badem şeklindeki gözler yüzüne göre oldukça büyüktür. Pupille detayı daire şeklinde kazıma çizgi ile verilmiş ve boyanmıştır. Kaşlar geniş yayçizer. Burun ince ve uzundur. Ağız hafif aralıklıdır. Yüzündeki ifade hüzünlü ve ruhsuzdur. **K.241** ile kontekstir.
Referans: Tozkoparan 1998, 38, Res. 54; Tamsü Polat 2013, 124, Lev. 109 c; Tamsü Polat 2017, 17, Lev. 109c.
Benzer Örnekler: Mısır[2935], Yunanistan[2936], İtalya[2937]
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

Katalog No: 243 **(Levha 88)**

Tip: Tiyatro Maskesi/Herakles
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3705
Kazı Env. No: STR82/62-65 Mezar, 06.09.1982
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü, 3. Grup B-1 Mezarı
Ölçüleri: Yük. 7,8; Gen. 6,9; Der. 5,1 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 7/6. Astar White page 10YR_/1 9/; saç 5R 4/8; arka kenarlar, saç uçları 7.5YR 7/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eserin yüz detayları kırık ve eksiktir. Yüzeyinde aşınma vardır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Arkası kafatası şeklinde bombelidir.
Tanımı: Cepheden betimlenmiş figürün başında aslan postu vardır. Postun altında ortadan ikiye ayrılan kıvırcık saçlar kulakları kapatarak bukle şeklinde aşağı doğru iner. Bunun alt kısmında ise stilize buklelerle işlenmiş olan saçlar yanlara üçlü örgüler halinde inmektedir. Alında çizgi şeklinde kırışıklıklar görülür. Kafatası şeklinde işlenmiş, bombeli olan arka yüzey yarı işlenmiştir. Arka yüzeyde kırık olmasına rağmen ip şeklinde birbirine paralel ve gelişi güzel yapılmış hafif kabartma şeklinde izler ve altta iki adet askı deliği vardır. Figürün başındaki aslan postu bu maskın bir yöneticiye veya kahramana ait olabileceğini göstermektedir. **K.237** ile kontekstir.
Referans: Baldıran 1990, 162, Res. 242-243.
Benzer Örnekler: Mylasa[2938], Lipara[2939], Louvre Müzesi[2940]
Tarihleme Önerisi: MÖ 3. yy-3. yy'ın ortası

[2935] Breccia 1930, Tav. XXXVIII, 1.
[2936] Thompson 1957, Pl. 29, No. 29 (MÖ 3. yy).
[2937] Ferruzza 2016, Fig. 31 (Benzer onkos düzenlemesi, MÖ 300-200).
[2938] Kızıl 2009, 412, Res. 119 (Hellenistik).
[2939] Bernabò Brea 1992-93, Pl. 17, Nr. 1; Pl. 21, Nr. 2 (Karikatürize edilmiş).
[2940] Heuzey 1878, 35, Taf. XV-3.

Katalog No: 244 **(Levha 88)**

Tip: Tiyatro Maskesi/Dionysos
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4024
Kazı Env. No: STR85-A.44/482
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 44 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 18,5; Gen. 18,4 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 5YR 7/4. Saç 7.5YR 7/6. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser yüzeyinde parça kayıpları mevcuttur. Yüzeyinde aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine baskı tekniği ile ön cephe olarak üretilmiştir. Delikler dışarıdan içe doğru, tek darbede sivri bir alet kullanılarak açılmıştır. Ağız, burun ve göz bebekleri açık olup, boşluk şeklindedir.
Tanımı: Orta derecede onkos dalgalı saçlara sahiptir. Her iki ucunda tomurcuk şeklinde çiçek ve yapraklar ve iki çiçek arasında, alın üzerinde ince bant süslemesi görülür. Göz bebekleri ve durun delikleri açık olup, boşluk şeklindedir. Yuvarlak hatlarda işlenmiş olan ağız açıklığı orta genişlikte tutulmuştur. Saçlarının bitiminde verev olarak yapılmış kalın çizgiler vardır. Çenesi dışa çıkık olup ortasında gamzesi belirgindir. Yanaklarının iki yanında, kulak hizasında iki adet delik bulunmaktadır. Maskın asılarak kullanılmak üzere yapıldığı bu delikten anlaşılmaktadır. **K.234**, **K.235** ve **K.238** ile benzer stildedir.
Referans: Baldıran 1990, 209, Res. 51, 229.
Benzer Örnekler: Tralleis[2941], Priene[2942], Atina Agorası[2943], Sicilya[2944]
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy-MS 1. yy

Katalog No: 245 **(Levha 88)**

Tip: Tiyatro Maskesi/Satyros
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4022
Kazı Env. No: STR85-A.34/405
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 34 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 18,5; Gen. 15,2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 5YR 7/4. Astar White page 2.5Y_/1 9.5/; saç 10R 4/6; yüz 2.5YR 8/3. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eserin sol yarısına yakını kırık ve eksiktir. Var olan kayıplara rağmen eser genel olarak iyi korunmuş durumdadır. Yüzeyinde aşınma ve tuz tabakaları mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine baskı tekniği ile ön cephe olarak üretilmiştir. Delik dışarıdan içe doğru, tek darbede sivri bir alet kullanılarak açılmıştır. Ağız, burun ve göz bebekleri açık olup, boşluk şeklindedir.
Tanımı: Dalgalı ve bukleli saçları alnın ortasına kadar inmiştir. Kaşları kavislidir. Göz kapakları iki kıvrımlıdır. Burun küçük, kalkık ve uç kısmı yuvarlaktır. Ağız hafif aralık aşağıya doğru sarkıktır. Göz bebekleri ve durun delikleri açık olup, boşluk şeklindedir. Etli, küçük bir çenesi vardır. Çenesini ortasında gamzesi oldukça belirgindir. Kulağı saçının arkasından gözükmektedir. Kulak memesine yakın bir yerde bir adet delik bulunmaktadır. Maskın asılarak kullanılmak üzere yapıldığı bu delikten anlaşılmaktadır. **K.234** ile kontekstir.
Referans: Baldıran 1990, 198, Res. 227-228.

[2941] Çekilmez 2017, Lev. 118, K. 111 (MS 1. yy). Genç kız maskesi olarak değerlendirmeye alınmıştır.
[2942] Rumscheid 2006, Taf. 131, 1-2, Kat. Nr. 304.
[2943] Grandjouan 1961, Pl. 13, Nr. 588, 589 (MS 1. yy-Erken 2. yy); Pl. 14, Nr. 580 (MÖ 3. yy).
[2944] Ferruzza 2016, Fig. 58 (MÖ 200-100).

Benzer Örnekler: Tralleis[2945], Amisos[2946], Patara[2947], Priene[2948]
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy-MS 1. yy

Katalog No: 246 **(Levha 89)**
Tip: Tiyatro Maskesi/Pan
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 14STRYB-T01
Buluntu Yeri: Stratonikeia/Tapınak 1 Yüzey Buluntusu
Ölçüleri: Yük. 4,5; Gen. 3; Der. 2,4 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok ince tanecikli ve yoğun gümüş rengi mika katkılı, 5YR-5/6. Astar 2.5YR-4/6. İyi pişirilmiş.

Korunma Durumu: Eser tümdür.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe olarak üretilmiştir.
Tanımı: Başın üst kısmında ise 0,2 cm çapında bir adet yuvarlak asma deliği bulunmaktadır. Çobanların koruyucusu olarak karşımıza çıkan, bereket tanrıları arasında yer alan pan başı cepheden insan şeklinde verilmiştir. Erken tasvirlerinde keçi olarak verilen başı, Hellenistik ve Roma Dönemi'nde insan şeklini almıştır. Silen ve Satyrler gibi, Dionysoso'sun ekibi arasında yer alır. Başının sağında ve solunda yer alan ve başa yapışık şekilde duran kısa boynuzları bulunmaktadır. Ayrıca yine başının sağında ve solunda yer alan ve sonradan ekleme tekniğiyle yapılan küçük aplikler kulakları olmalıdır. Yüz detayları çok belirgin olmayan pan başı yaşlı bir şekilde verilmiştir. Saçları olamayan pan başının burnu kemerli ve uzundur. Kaşlar kalın, göz kapakları ise belirgindir. Kızgınlığın bir ifadesi olan kaşların çatılması hem alında hem de iki kaş arasında kırışıklık yaratmıştır. Gözler oldukça derinde işlenmiş ve sağ göz bebeği aşağı bakar şekilde verilmiştir. Sol göz belirgin değildir. Elmacık kemikleri oldukça çıkık verilen pan başı sakallı ve bıyıklı olarak betimlenmiş fakat detaylar yüzeysel verilmiştir. Sakal ortadan ikiye ayrılmış, ağız ise aralanmış şekildedir. Alt dudak üst dudağa göre daha kalındır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy-MS 1. yy

[2945] Çekilmez 2017, Lev. 116, K. 106 (MÖ 2. yy).
[2946] Summerer 1999, Taf. 20, M11, M12, M15.
[2947] Işın 2007, 93, K.55, Res. 6 (Silen maskı).
[2948] Rumscheid 2006, Taf. 131, 1-2, Kat. Nr. 304.

Katalog No: 247 **(Levha 89)**
Tip: Mask Parçası
Müze Env. No: -
Kazı Env. No: Etütlük
Buluntu Yeri: Bilinmiyor
Ölçüleri: Yük. 9,4; Gen. 11,6; Der. 3,3 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta boyutta gümüş mika, kireç, organik katkılı, 5YR-6/4. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğindedir. Alt dudak ve sakal kısmı korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile ön cephe olarak üretilmiştir.
Tanımı: Onkosa ait parçadır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: Hellenistik Dönem

Katalog No: 248 **(Levha 89)**
Tip: Kadın Protomu
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 05BS16-T01
Buluntu Yeri: Börükçü Mevki/05BS16 No'lu Sondaj Alanı
Ölçüleri: Yük. 14,8; Gen. 17,1cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek küçük ve orta boyutta taşçık katkılı, 2,5 YR 6/8. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğinde olup üst gövde kısmı korunmuştur. Yüzeysel aşınmalar dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: Üst kısmı ileri doğru kıvrılan bir plaka üzerine kabartma şeklinde kalıpla yapılmıştır. Arka yüzü içbükey ve eğimlidir.
Tanımı: Kadın protom örneğidir. Gövde cepheden verilmiştir. Her iki göğüste açıkta kalacak şekilde çıplak olarak betimlenmiştir. Sağ kol dirsekten bükülerek sağ göğüs altına uzatılmıştır. Eliyle, iki göğüs arasına gelecek şekilde avuç içini dolduran bir güvercin tutmaktadır. Dirsekten kıvrılarak yukarıya doğru uzanan sol kolu ise omuz hizasına kadar gelmekte olup eliyle örtüsünü bir ucundan tutmaktadır. Sol eline göre sağ el parmakları belirgindir. Büyük yuvarlak küpeler kulaklarını süslemektedir. Bileklerinde bilezikler bulunmaktadır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Limyra[2949]
Tarihleme Önerisi: MÖ 5. yy'ın sonu

Katalog No: 249 **(Levha 90)**
Tip: Herakles Hermesi
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3914
Kazı Env. No: STR85-KS.9/110
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü, KS. 9 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 16,3; Gen. 5,3; Piş Del. Çapı 2 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 2.5YR 6/6. Astar White page 7.5YR_/1 9.5/. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Pişirme deliğinin sağ üst kısmındaki küçük kırık dışında eser tümdür.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, tam yuvarlak olmayan pişirme deliği vardır. **K.250** numaralı eserle aynı kalıptan çıkmıştır. Yüzeyinde yer yer boncuk şeklinde çıkıntılar mevcuttur.

[2949] Zhuber-Okrog 1990, 68, TK.9.

Tanımı: İki katlı kaide üzerinde gösterilen Herakles Hermesinin dizden altı blok şeklindedir. Cepheden betimlenmiştir. Yüzü dolgun olup genç yaşta bir erkeğe aittir. Durağan bir yüz ifadesine sahiptir. Göz kapakları etli olup gözler kısık verilmiştir. Başında *strophion* adı verilen kurdelası olan bir band taşımaktadır. *Strophion*'un ortasında tepesi üçgenimsi altı yuvarlak bir rozet bulunmaktadır. *Strophion*'a sarılı kurdela enseden omuz üzerine düşürülmüştür. Alın üçgen olarak verilmiştir. Alnında yer alan saçlar ortadan ayrılarak yanlarda kısa dalgalı olarak gösterilmiştir. Uzun ve kalın bir boyna sahiptir. Kaide üzerinde yarım tunik şeklinde bir elbise giymiş olan figür, dizden itibaren tasvir edilmiştir. Ancak giydiği elbise vücudunu saklamakta ve vücut hatları belli olmamaktadır. Yatay elbise kıvrımları boyun altında tomar şeklindedir. İki kolu da dirsekten kıvrılmış, göğsünün altında şalının uçlarından tutmaktadır. Sol el parmakları belirgin olup sağ el elbisesinin altında kalmıştır. Sol kolunda budaklı Herakles sopası (lobut) taşımaktadır.
Referans: Baldıran 1990, 120, Res. 190.
Benzer Örnekler: Mylasa[2950], Pergamon[2951], Priene[2952], Tarsus[2953], Myrina[2954], Patara[2955]
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy

Katalog No: 250 **(Levha 90)**
Tip: Herakles Hermesi
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3909
Kazı Env. No: STR85-KS.9/111
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü, KS. 9 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 13,9; Gen. 5,9 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 6/6. Astar White page N 9.5/. İyi pişirilmiş.

Korunma Durumu: Kaidesi, üzerinde durduğu blok gövdenin bir kısmı kırık ve eksiktir. Ayrıca sağ kol üzerinde ve buhar deliğinin altında eksiklikler vardır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Arkası düz işlenmiştir. **K.249** numaralı eserle aynı kalıptan çıkmıştır. Arkada kırık olmasına rağmen tam yuvarlak olmayan bir deliğin var olduğu anlaşılmaktadır. Yüzeyinde yer yer boncuk şeklinde çıkıntılar mevcuttur.
Tanımı: İki katlı kaide üzerinde gösterilen Herakles Hermesinin dizden altı blok şeklindedir. Cepheden betimlenmiştir. Yüzü dolgun olup genç yaşta bir erkeğe aittir. Durağan bir yüz ifadesine sahiptir. Göz kapakları etli olup gözler kısık verilmiştir. Başında *strophion* adı verilen bir çelenk taşımaktadır. *Strophion*'un ortasında yuvarlak bir rozet bulunmaktadır. *Strophion*'a sarılı kurdela enseden omuz üzerine düşürülmüştür. Alın üçgen olarak verilmiştir. Alnında yer alan saçlar ortadan ayrılarak yanlarda kısa dalgalı olarak gösterilmiştir. Uzun ve kalın bir boyna sahiptir. Kaide üzerinde yarım tunik şeklinde bir elbise giymiş olan figür, dizden itibaren tasvir edilmiştir. Ancak giydiği elbise vücudunu saklamakta ve vücut hatları belli olmamaktadır. Yatay elbise kıvrımları boyun altında tomar şeklindedir. İki kolu da dirsekten kıvrılmış, göğsünün altında şalının uçlarından tutmaktadır. Sol el parmakları belirgin olup sağ el elbisesinin altında kalmıştır. Sol kolunda budaklı Herakles sopası (lobut) taşımaktadır.
Referans: Baldıran 1990, 120, Res. 191.
Benzer Örnekler: Mylasa[2956], Pergamon[2957], Priene[2958], Tarsus[2959], Myrina[2960], Patara[2961]

[2950] Kızıl 2009, 447, Res. 124.
[2951] Töpperwein 1976, 130 Kat. No. 553 Lev. 80.
[2952] Rumscheid 2006, Taf. 151, 3 Kat.-Nr. 368; Winter 1903 (I), Pl. 233: 1.
[2953] Winter 1903 (I), Pl. 233: 3.
[2954] Pottier vd. 1888, XVIII.
[2955] Işın 2007, K.56, Res. 61 (Filozof tiplemesi, MS 1. yy'ın ilk yarısı).
[2956] Kızıl 2009, 447, Res. 124.
[2957] Töpperwein 1976, 130 Kat. No. 553 Lev. 80.
[2958] Rumscheid 2006, Taf. 151, 3 Kat.-Nr. 368; Winter 1903 (I), Pl. 233: 1.
[2959] Winter 1903 (I), Pl. 233: 3.
[2960] Pottier vd. 1888, XVIII.
[2961] Işın 2007, K.56, Res. 61 (Filozof tiplemesi, MS 1. yy'ın ilk yarısı).

Tarihleme Önerisi: MS 2. yy

Katalog No: 251 **(Levha 91)**
Tip: Dionysos Hermesi
Müze Env. No: Bodrum Müzesi, 1.19.82
Kazı Env. No: STR82-53
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü, 3. Grup, B-1 Mezarı
Ölçüleri: Yük. 33,5; Gen. 10,1; Der. 4,4; Piş Del. Çapı 2,6 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok ince yoğun gümüş tanecikli mika, seyrek taşçık katkılı, 5 YR 6/6. Astar White page 2.5 Y_/1-8.5/; baş 10 YR 8/6; kaide ve meyve GLEY 2 7/10BG, gövde 10R 3/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Kaide kenarlarında ki küçük kopmalar haricinde eser tümdür. Yüzeyinde kılcal çatlaklar ve aşınmalar mevcuttur. Gözenekli bir yapıya sahiptir. Eser yüzeyinde az miktarda çözünemeyen tuz tabakaları mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. İç kısımda kalıp birleşim yerleri ince bir çizgi halinde belirgindir. Arkası yarı işlenmiş olup saç topuzu ve kütlevi saç tomarı belirgindir. Yuvarlak, düzgün pişirme deliği vardır.
Tanımı: Profilli yüksek dörtgen kaide üzerinde yükselen sakallı Dionysos hermesi prizmatik blok gövdesi ve gövde ortasında ithyphallik betimli phallos ile tasvir edilmiştir. Üstü büst şeklinde olup iki yanda çıkıntı yapar şekilde kol eklentilerine sahiptir. Gövdesinde, gövdeyi dikey olarak kesen kalın bir oluk geçmektedir. Üçgen alın düz, elmacık kemikleri hafif belirgindir. Burun düz ve incedir. Küçük ağız, hafifçe aralanmış dolgun dudaklara sahiptir. Gözleri çevreleyen kalın ve etli iki göz kapağı arasında gözler kısık verilmiştir. Huzurlu ve sakin bakan yüz ifadesine sahiptir. Ortadan ayrılan uzun dalgalı saçların bir tutamı kulakları kapatarak başın her iki yanında, omuz üzerinden çene altına kadar kalın bukleler şeklinde uzanmakta olup uçları volüt şeklini almıştır. Arkaya taranarak sırta indirilen saç tomarı, geniş bir dikdörtgen biçiminde fazla özen gösterilmeden kaba bırakılmıştır. Ense seviyesinde daha belirgin olan saç telleri ince, sık ve kıvrık çizgiler şeklindedir. Başında yivlendirilmiş bir çelenk taşımaktadır. Çelenge sarılı kurdele yanlara doğru açılarak kol çıkıntısının üzerinde volüt şeklini almıştır. Elmacık kemiklerinin hemen altından başlayan sakal oldukça doğaldır. Yüzün şeklini alan sakal dalgalı olup dudak altına kadar ortadan ikiye ayrılmış, ince-uzun bıyıklar aşağıya doğru inerek uçta kıvrılıp sakala karışmıştır. Kaide ortasından sarkan büyük bir üzüm salkımı, hemen üzerinde gövde altında kabartma şeklinde verilen büyük bir asma yaprağı ve her iki yanında rozet motifi bulunmaktadır. Rozetler kaide ile blok gövdeyi çıkıntı yaparak birbirine bağlayan dilimli, yelpaze şeklinde bir süslemeyle çevrelenmiştir.
İmza: ΑΠ[Ο]ΛΛΩ[ΝΙΟ]Υ (Apollonios'un eseridir)
Referans: Baldıran 1990, 55, 162, Res. 238-241.
Benzer Örnekler: Yunanistan/Dodona[2962], Myrina[2963], Pergamon[2964], Klazomenai[2965]
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy'ın ilk yarısı

[2962] Winter 1903 (I), 231: 6 (Profilli silindir kaide).
[2963] Schmidt 1994, Taf. 31, 161 (Yuvarlak, profilli sunak üzerinden sarkan üzüm ve diğer meyveler, MÖ 2. yy).
[2964] Japp-Schwarzer 2015, 264, Res. 36 (Yuvarlak, profilli sunak üzerinden sarkan üzüm ve diğer meyveler, MÖ 2. yy); Leyenaar-Plaisier 1979, 135, 1048 (Arkaistik stil, Hellenistik).
[2965] Özbay-Özbay 2017, 220, Lev. 10 (Arkaistik stil, Hellenistik).

Katalog No: 252 **(Levha 92)**

Tip: Dionysos Hermesi
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4143
Kazı Env. No: STR86-KS.49/270
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü, KS. 49 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 25,7; Gen. 6,4; Piş Del. Çapı 2,2 cm.
Hamur-Astar-Boya: İnce tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 2.5YR 6/8. Kaide 7.5R 3/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eksik olan phallos dışında eser tümdür. Toprak altında bulunma sürecindeki su etkisine maruz kalma nedeniyle iç yüzeyinin tamamında, yüz ve çevresinde tortulanmalar söz konusu olup, boya tabakası nerdeyse korunamamıştır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası yarı işlenmiş olup, saçı, sarkan saç tomarı ve başındaki tacı belirgindir. Yuvarlak pişirme deliği vardır. Özellikle kaidede, omuz hizasındaki sol çıkıntıda ve sakalının sol tarafında boncuk şeklinde çıkıntılar mevcuttur.
Tanımı: İki katlı yüksek dörtgen kaide üzerinde yükselen sakallı Dionysos hermesi prizmatik blok gövdesi ve gövde ortasında ithyphallik betimli, silik ve yüzeysel işçilik gösteren phallos ile tasvir edilmiştir. Arkaik stilde yapılmıştır. Üstü büst şeklinde olup iki yanda çıkıntı yapar şekilde kol eklentilerine sahiptir. Bozulmadan dolayı göz ve burun detayı belirgin değildir. Ortadan ayrılan uzun saçların bir tutamı kulakları kapatarak başın her iki yanında, omuz üzerinden çene altına kadar kalın burgu şeklinde uzanmakta olup uçlara doğru incelmektedir. Arkaya taranarak sırta indirilen saç tomarı, kırlangıçkuyruğu şeklinde, saç telleri işlenmeden aşağı sarkıtılmıştır. Saçların ortadan ayrılarak çizgi şeklinde her iki yana tarandığı başın arka tarafından bellidir. Başında yivlendirilmiş bir çelenk taşımaktadır. Çelenge sarılı kurdele yanlara doğru açılarak kol çıkıntısının üzerine sarkıtılmıştır. Elmacık kemiklerinin hemen altından başlayan sakal dört sıra halinde birbirine benzeyen paralel buklelerden oluşturulmuş olup sakal bukleleri aynı seviyede durur. İnce-uzun bıyıklar aşağıya doğru inerek uçta kıvrılıp sakala karışmıştır. Kaide ortasından sarkan büyük bir üzüm salkımı ve her iki stilize rozet motifleri bulunmaktadır.
Referans: Baldıran 1990, 147, Res. 224.
Benzer Örnekler: Tralleis[2966], Priene[2967], Troia[2968], Parion[2969], Sicilya/Kentoripa[2970]
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy'ın 2. yarısı

[2966] Çekilmez 2017, Lev. 119, K. 113 (Yuvarlak pişirme deliği, kaide üzerinde meyve, kaide arkasında monogram "A", MÖ 2. yy), K.114 (Dikdörtgen pişirme deliği, kaide üzerinde meyve, başında yüksek polos, arkası işlenmiş, MÖ 2. yy); Lev. 121, K.116 (Basamak şeklinde daralan üçgen kaide, kaide üzerinde meyve, başında çok yüksek polos, arkası düz, MS 1. yy)
[2967] Rumscheid 2006, Taf. 151, 1 Kat.-Nr. 365, 2 Kat. Nr. 367.
[2968] Thompson 1963, Pl. LVIII, Res. 299-300; Miller 1991, 54, Fig. 30.
[2969] Kozanlı 2015, 389, Fig. 2.
[2970] Winter 1903 (I), 232: 2.

Katalog No: 253 **(Levha 92)**

Tip: Dionysos Hermesi
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 495
Kazı Env. No: STR97-M.42/13
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 42 No'lu Mezar, Klineler Arası
Ölçüleri: Yük. 23,2; Gen. 5,9; Der. 3,2, Piş Del. Çapı 2,1 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 2.5YR 5/6. Astar White page 7.5YR_/1 9.5/; saç, sakal 7.5YR 7/8; bant 5R 7/4; kaide 7.5R 4/6. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Kaidenin ve pişirme deliğinin alt kısmında, yüzün sağ yan tarafında ve kaidenin üzerinde yükselen dikdörtgen bloğun alt kısmında parça kayıpları vardır. Yüzeyde nem kaybından kaynaklanan dökülmeler ve yoğun miktarda çözünemeyen tuz tabakaları mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiştir. Üzüm salkımının sol üst kısmında boncuk şeklinde çıkıntılar mevcuttur. Ayrıca kaidenin ön yüzündeki üzüm salkımının altında ve başın arkasında kumaş parçası veya bir süngerle düzeltilmiş olduğunu gösteren yanlara doğru uzanan çizgisel bir doku vardır. Arkada kırık olmasına rağmen yuvarlak bir deliğin var olduğu anlaşılmaktadır.
Tanımı: Yüksek dörtgen kaide üzerinde yükselen sakallı Dionysos hermesi prizmatik blok gövdesi ve gövde ortasında ithyphallik betimli silik ve yüzeysel işçilik gösteren phallos ile tasvir edilmiştir. Üstü büst şeklinde olup iki yanda çıkıntı yapar şekilde kol eklentilerine sahiptir. Bozulmadan dolayı portre özellikleri çok belirgin değildir. Arkaik stilde yapılmıştır. Dilimli saçlar alnı bir taç gibi çevrelemiştir. Uzun saçların bir tutamı kulakları kapatarak başın her iki yanında, omuz üzerinden çene altına kadar uzanmaktadır. Bozulmadan dolayı saçın formu belli değildir. Başın arka tarafı işlenmeden bırakılmıştır. Başında yivlendirilmiş bir çelenk taşımaktadır. Çelenge sarılı kurdele yanlara doğru açılarak kol çıkıntısının üzerine sarkıtılmıştır. Elmacık kemiklerinin hemen altından başlayan sakal dört sıra halinde birbirine benzeyen paralel buklelerden oluşturulmuş olup sakal bukleleri aynı seviyede durur. İnce-uzun bıyıklar aşağıya doğru inerek uçta kıvrılıp sakala karışmıştır. Kaide ortasından sarkan üçgen formlu üzüm salkımı ve her iki yanında stilize rozet motifleri bulunmaktadır.
Referans: Tamsü Polat 2013, 120, Lev.103a; Tamsü Polat 2017, 213, F23, Lev. 103a.
Benzer Örnekler: Tralleis[2971], Priene[2972], Troia[2973], Parion[2974], Sicilya/Kentoripa[2975]
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy'ın 2. yarısı

[2971] Çekilmez 2017, Lev. 119, K. 113 (Yuvarlak pişirme deliği, kaide üzerinde meyve, kaide arkasında monogram "A", MÖ 2. yy), K.114 (Dikdörtgen pişirme deliği, kaide üzerinde meyve, başında yüksek polos, arkası işlenmiş, MÖ 2. yy); Lev. 121, K.116 (Basamak şeklinde daralan üçgen kaide, kaide üzerinde meyve, başında çok yüksek polos, arkası düz, MS 1. yy)
[2972] Rumscheid 2006, Taf. 151, 1 Kat.-Nr. 365, 2 Kat.-Nr. 367.
[2973] Thompson 1963, Pl. LVIII, Res. 299-300; Miller 1991, 54, Fig. 30.
[2974] Kozanlı 2015, 389, Fig. 2.
[2975] Winter 1903 (I), 232: 2.

Katalog No: 254 **(Levha 93)**

Tip: Dionysos Hermesi
Müze Env. No: Muğla Müzesi, Etütlük
Kazı Env. No: STR85-A.44/479
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 44 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 26,2; Gen. 8,3; Der. 4,5; Piş Del. Çapı 2,6 cm.
Hamur-Astar-Boya: İnce tanecikli gümüş mika, seyrek küçük boyutta taşçık katkılı, 5YR 6/3. Astar White page 10 YR_/1 9.5/; sol yan gövde 2.5Y 8/6; gövde altı 5R 7/3; sağ omuz 10Y-5GY 6/2; boyun arkası 10R 5/6; kaide 2.5Y 3/1. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Arka yüzde kaidenin üst kısmı ve sağ yan tarafı eksiktir. Ayrıca kaidenin arka kenar kısımlarında küçük kopmalar ve yer yer dökülmeler görülür. Yüzeyinde aşınma ve çözünemeyen tuz tabakaları mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz bırakılmıştır. Yuvarlak pişirme deliği vardır. Tüm yüzeyde boncuk şeklinde çıkıntılar mevcuttur. Ayrıca iç yüzeyinde, birleşme yerlerinde kumaş parçası veya bir süngerle düzeltilmiş olduğunu gösteren yanlara doğru uzanan çizgisel bir doku vardır.
Tanımı: Profilli yüksek dörtgen kaide üzerinde yükselen Dionysos hermesi prizmatik blok gövde üzerinde büst şeklindedir. Gövdeyi tamamen kapatan khlamys giyimlidir. Sağ kolu dirsekten bükülerek sol omuza doğru uzanarak bu noktada manto kumaşını çekmektedir. Sağ kolun dirsekten kıvrılmasıyla omuzdan kola doğru gerilen dik kıvrımlar geniş ve derin katlanmıştır. Sol kol dirsekten ileri uzatılmış sol kol üzerinden sarkan kumaşın ucundan tutmaktadır. Cephede iç içe geçmiş "V" şekilli kıvrımlar içerir. Gövdesinde, gövdeyi dikey olarak kesen ince bir oluk geçmektedir. Yüzü cepheden ve durağandır. Genç ve sakalsız tasvir edilmiştir. Boynu oldukça kalın ve uzundur. Yüzü dolgun olup çeneye doğru daralmaktadır. Burun düz ve geniş, dudaklar hafif aralıklıdır. Dilimli saç alnı çevrelemiştir. Başında, ortasında yuvarlak bir rozet bulunan bir s*trophion* taşımaktadır. S*trophion*'a sarılı kurdele enseden omuz üzerine düşürülmüştür. Kaide ortasından sarkan büyük bir üzüm salkımı, hemen üzerinde gövde altında kabartma şeklinde verilen stilize asma yaprağı ve her iki yanında rozet motifi bulunmaktadır. Rozetler kaide ile blok gövdeyi çıkıntı yaparak birbirine bağlayan bir süslemeyle çevrelenmiştir.
İmza: ΑΠ[ΟΛΛΩ]/[ΝΙΟΥ] (Apollonios'un eseridir)
Referans: Baldıran 1990, 208, Res. 189.
Benzer Örnekler: Parion[2976], Pergamon[2977], Tralleis[2978], Myrina[2979], Kyme[2980], Dresden[2981]
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy'ın ilk yarısı

[2976] Kasapoğlu 2012, 187, Res. 237 (MS 1. yy'ın ilk yarısı, pelerinli Dionysos Hermesi olarak isimlendirilmiştir).
[2977] Töpperwein 1976, 238, Taf. 78 - 542, Taf. 79 - 546-549.
[2978] Çekilmez 2017, Lev. 120, K. 115 (Profilli silindir kaide, aslan postu giyimli, başında *strophion*, kaide üzerinde meyve, yuvarlak pişirme deliği MÖ 2. yy).
[2979] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 104, Nr. 721; Winter 1903, 234, Nr. 9 (Khlamys giyimli, sakalsız ve genç, kaidesi kırık).
[2980] Winter 1903 (I), 234: 7 (Khlamys giyimli, sakalsız ve genç, kaidesi iki basamaklı, yuvarlak pişirme deliği).
[2981] Winter 1903 (I), 234: 2 (Khlamys giyimli, sakalsız ve genç, kaidesi üzerinde üzüm, başında *strophion*).

Katalog No: 255 **(Levha 94)**

Tip: Dionysos Hermesi
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4141
Kazı Env. No: STR86-KS.49/268
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü, KS. 49 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 25,3; Gen. 5,9; Piş Del. Çapı 1,7 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta büyüklükte gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 5YR 6/6. Astar white page 10YR_/1 9.5/; saç 10R 4/6; bant 7.5YR 7/8; üzüm yaprağı 10Y_5GY=6/2. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Kaidenin sağ tarafı kırık ve eksiktir. Eser yüzeyinde aşınma ve çözünemeyen tuz tabalarının bıraktığı izler görülmektedir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır.
Tanımı: Yüksek dörtgen kaide üzerinde yükselen Dionysos hermesi prizmatik blok gövdesi ve gövde ortasında ithyphallik betimli silik ve yüzeysel işçilik gösteren phallos ile tasvir edilmiştir. Üstü büst şeklinde olup iki yanda çıkıntı yapar şekilde kol eklentilerine sahiptir. Yüzde sakin bir ifade vardır. Genç ve sakalsız tasvir edilmiştir. Boynu oldukça kalın ve uzundur. Yuvarlak yüzü etli ve dolgundur. Üçgen alın düz, elmacık kemikleri hafif belirgindir. Burun düz ve ince olup, burun kanatları oldukça geniş ve etlidir. Ağız kapalı olup üst dudak martı şeklindedir. Gözleri çevreleyen etli iki göz kapağı arasında gözler hafif kısık verilmiştir. Boya ile verilen göz bebeği belirgin değildir. Ortadan ayrılarak her iki yana düzgünce taranan dalgalı saçlar kulağı kapatarak arkada topuz yapılmıştır. Başın arkası, çok belirgin olmayan topuz çıkıntı dışında işlenmeden düz bırakılmıştır. Başında sade *strophion* taşımaktadır. S*trophion*'a sarılı geniş ve dilimli kurdele yanlara doğru açılarak kol çıkıntısının ön taraftan üzerini kapatmıştır. Kaide ortasından sarkan büyük bir üzüm salkımı, hemen üzerinde gövde altında kabartma şeklinde verilen stilize asma yaprağı ve korunan sol yanında rozet motifi bulunmaktadır. Rozetler kaide ile blok gövdeyi çıkıntı yaparak birbirine bağlayan baklava motifinin içinde yer alır. Kaide altında yatay, çok derin olmayan iç bükey profil mevcuttur.
Referans: Baldıran 1990, 146, Res. 225
Benzer Örnekler: Parion[2982]
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy'ın 2. yarısı

Katalog No: 256 **(Levha 95)**

Tip: Dionysos Hermesi
Müze Env. No: Muğla Müzesi, Etütlük
Kazı Env. No: 09MDMA-T04
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 11,9; Gen. 3; Der. 0,2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince tanecikli gümüş mika, seyrek orta boyutta taşçık katkılı, 5YR 5/4. Astar White page 2.5Y_/1 9.5/. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğindedir. Kaidenin her iki yanı ve blok gövdenin üstü kırık ve eksiktir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır.
Tanımı: Yüksek dörtgen kaide üzerinde yükselen Dionysos hermesine ait prizmatik blok gövdesinden oluşur. Gövde ortasında ithyphallik betimli silik ve yüzeysel işçilik gösteren phallos ile tasvir edilmiştir. Kaide ortasından sarkan büyük bir üzüm salkımı bulunmaktadır. Kaide altında yatay dış bükey bir profil yer alır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy

[2982] Çocuk mezarında ele geçen sakalsız, genç Dionysos Hermesi için bkz. Kasapoğlu 2012, 187-188, Res. 237 (sol), MS 1. yy'ın ilk yarısı.

Katalog No: 257 **(Levha 95)**

Tip: Herme
Müze Env. No: Bodrum Müzesi, 9.32.80
Kazı Env. No: STR80
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü
Ölçüleri: Yük. 19,5; Gen. 6,2; Der. 2; Piş Del. Çapı 1,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince tanecikli gümüş mika katkılı, 5 YR 7/6. Astar White page 7.5 YR-/1-9/; gövde 10 R 4/6; kaide 7.5 YR 7/8; saç GLEY 7/10B. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeyinde kalın çözünemeyen tuz tabakaları mevcuttur. Yüzü oldukça tahrip olmuştur. Yüzeyde derin çatlaklar gözlemlenmektedir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, tam yuvarlak olmayan pişirme deliği vardır.
Tanımı: İki basamaklı yüksek kaidesiyle gösterilen herme prizmatik blok gövdesi ve gövde ortasında bulunan phallos ile tasvir edilmiştir. Üstü büst şeklindedir. Sakalsız tasvir edilmiş olup başında sade bir *strophion* taşır. Çelenge sarılı geniş ve dilimli kurdele yanlara doğru açılarak kol çıkıntısının ön taraftan üzerini kapatmıştır. Yüz detayları belirgin değildir.
İmza: ΔΙΟΝ⩛V CΙΟΥ (Dionysios'un eseridir)
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MS 2. Yy

Katalog No: 258 **(Levha 96)**

Tip: Herme
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09MDO4/1-T29
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 11,5; Gen. 7; Cid. Kal. 1,8 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta boyutta gümüş mika, kireç katkılı, 5YR 6/6. Astar White page 10YR/1/ 9/. Saç ucu ve çevresinde 10YR 5/8. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğinde olup gövdenin sağ üst kısmı korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boştur.
Tanımı: Hermeye ait blok gövde parçasıdır. Saçlar Arkaik dönem özelliği olarak katı bukleler şeklinde omuza dökülmüş olarak işlenmiştir. İç yüzeyinde işaretleme vardır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın 2. yarısı

Katalog No: 259 **(Levha 96)**
Tip: Herme
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09MDO4/1-T22
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Üst KısımYük. 6,6; Alt KısımYük. Gen. 5,8; Der. 2,4 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta boyutta gümüş mika, kireç, orta boyutta taşçık katkılı, 5YR 6/6. Kötü pişirilmiş.

Korunma Durumu: İki parça halindedir. Blok gövdede kırık ve eksikler mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Arka tarafı düz işlenmiş olup, yuvarlak delik bulunmaktadır.
Tanımı: İki basamaklı yüksek kaidesiyle gösterilen herme prizmatik blok gövdesi ve büst şeklindeki omuz hattından oluşmaktadır. Sakalsız olarak tasvir edilmiş olup genç görünümdedir. Portre özellikleri yüzeysel olup oval yüzde burun iri, dudaklar etli, elmacık kemikleri belirgin, çenesi toktur. Kabarık saçlar alnı çevreleyip bir tutamı iki yandan omuz üzerine düşürülmüştür.
Referans: Yayınlanmamış.
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy

Katalog No: 260 **(Levha 97)**
Tip: Grotesk/Kasap
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4017
Kazı Env. No: STR85-A.34/397
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 34 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 13; Gen. 6,1; Piş Del. Çapı 1,6 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 5YR 6/4. Astar White page 7.5YR_/1 9/; arka 7.5R 4/6. Orta pişirilmiş.

Korunma Durumu: Sol üst kol ve sağ el bilekten itibaren eksiktir. Yüzeyinde aşınma ve kalker tabakaları mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: Kalıp üretimi olup içi boş, tabanı açıktır. İçi dolu olan baş, sonradan ayrı kalıpta yapılarak gövdeyle birleştirilmiştir. Arkası yarı işlenmiş olup, başın arkasındaki saçlar çentiklerle verilmiştir. Tam yuvarlak olmayan pişirme deliği vardır.
Tanımı: Alçak dörtgen kaide üzerinde yarı giyimli olarak ayakta yaşlı bir kasap tasvir edilmiştir. Başı ve vücudu sola döndürülmüştür. Hafif dizden bükülen sağ bacak yana doğru açılmış, profilden verilen dizden hafif bükük sol bacak ön bacağa göre geride durmaktadır. Yanında bulunan üçayaklı bir platform üzerinde bir domuz başını sol eliyle tutmaktadır. Dirsekten bükük göğüs hizasında duran sağ eliyle muhtemelen bıçakla domuz başını kesmek üzeredir. Yalnızca belden aşağısını örten üçgen bir örtüsü vardır. Yüz hatları kaba, başı kel olarak verilen figürün alın kırışıklıkları belli edilmiştir. Üçgen yüzünde kulaklar kepçe, kaşlar çatık, büyük gözler badem formunda, büyük-yayvan burun kemikli, büyük-kapalı ağızda dudaklar kalın ve etlidir. Vücut anatomisi bozuktur. Boynu yok denecek derecede kısa, başı vücuduna göre oldukça büyüktür. **K.270** ile kontekstir ve aynı tarihtendir.
Referans: Baldıran 1990, 197, Res. 180.
Benzer Örnekler: Lipari (Güney İtalya)[2983]
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy

[2983] Vazo üzerindeki benzer ikonografi içi bkz. Thompson 1993, 10, Fot. 9; Bieber 1961, Fig. 414.

Katalog No: 261 **(Levha 97)**

Tip: Grotesk/Sarhoş İhtiyar Adam
Müze Env. No: Bodrum Müzesi, 4.19.82
Kazı Env. No: STR82-56
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü, Nekropol 3. Grup B-1 Mezarı
Ölçüleri: Yük. 15,3; Gen. 7,2; Der. 4,6; Piş Del. Çapı 2,2 cm.
Hamur-Astar-Boya: İnce ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika katkılı, 7.5 YR 7/4. Astar White page 7.5 YR_/2 9.5/; vücut 10 R 5/8. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Her iki ele ait parmak uçları ve cinsel organı kırık ve eksiktir. Eser yoğun bir tahribata maruz kalmıştır. Yüzeyde tabaka halinde kopmalar mevcuttur. Çözünemeyen tuz takaları eser gözeneklerini doldurmuş, bu durum eser yüzeyindeki detayların bozulmasına yol açmıştır.
Teknik ve İşçilik: Çok iyi korunmuştur. İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, ayak tabanları kapalıdır. İçi dolu olan kollar sonradan elde yapılarak gövdeye birleştirilmiştir. Arkası işlenmiş olup kalçası belirgindir. Yuvarlak pişirme deliği vardır. Pişirme deliğinden bakıldığında, sol omuz kısmında iç tarafta kalıp birleşim yerine kil hamuruyla ekleme yapılmıştır. Bu hamurun yüzeyinde, iki bacak arasında ve sağ avuç içinde sanatçıya ait parmak izleri rahatlıkla görülebilmektedir.
Tanımı: Eserde ihtiyar, kambur ve cüce bir adam betimlenmiştir. Kaidesiz olup direk zemine basar. Başı gövdesine göre büyüktür. Saçsız olan figürün öne eğimli başı sola meyillidir. Yüzünde yumuşak ve mutlu bir ifade yaratılmıştır. Alnı kırışık olup, çizgileri belirgindir. Dirsekten bükülen sağ kol ileriye uzatılmış, sol kol ise yine dirsekten bükülerek yukarı ve yana açılmıştır. Avuç içleri açıktır. Adaleleri, karnı ve meme uçları belirgindir. Belin alt kısmında cinsel organını açıkta bırakan kıvrılmış tomar şeklindeki kuşak, belin her iki yanından zikzaklar şeklinde ayak bileğine kadar uzanır. Bacaklar kısa ve birbirinden ayrık olup sol bacak ileriye doğru atılmış, vücut ağırlığını taşıyan sağ bacak daha geride verilmiştir. Bacaklar arasında kuşağın sarkan uzantıları görülür. Yuvarlak dolgun yüzünde kaşlar çatık, küçük burun etli, dudaklar aralıklıdır. Kulak detayı tam belirgin olmasa da kepçe olduğu bellidir.
Referans: Baldıran 1990, 161-162, Res. 234-237.
Benzer Örnekler: Smyrna[2984], Myrina[2985]
Tarihleme Önerisi: MÖ 2.-1. yy

[2984] Winter 1903 (II), 438: 5 (Baş); Rous vd. 2015, 172, K.122 (Tulum üfleyen köle figürini, Hellenistik).
[2985] Winter 1903 (II), 447: 6, 8; Burn-Higgins 2001, Pl. 55, Nr. 2302 (Baş).

Katalog No: 262 **(Levha 98)**

Tip: Grotesk/Şarap Karan Adam
Müze Env. No: Bodrum Müzesi, 10.32.80
Kazı Env. No: STR80
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü
Ölçüleri: Yük. 15.9; Gen. 6,2; Der. 4,5; Piş Del. Çapı 2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 7.5 YR 6/4. Astar White page 7.5 YR_/1-9.5/. Maşrapa GLEY 2 7/10B; yüz 10 YR 7/8; krater dahil tüm yüzey 7.5R 5/4 boyalı. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Nem kaybından kaynaklanan çatlaklar vardır.
Teknik ve İşçilik: Çok iyi korunmuştur. İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, düzgün olmayan yuvarlak pişirme deliği vardır. Sağ el ve maşrapa üzerinde boncuk şeklinde çıkıntılar mevcuttur. Düzgün olmayan bir kalıptan çıkarılmıştır.
Tanımı: Figür, alçak dörtgen kaide üzerinde yarı giyimli olarak ayakta verilmiştir. Yalnızca belden aşağısını örten bir peştamel giyer. Bacaklar aralıklıdır. Yana açılan sağ bacak çok az önde durmaktadır. Muhtemelen yürür vaziyettedir. Sağ ayak parmakları kabaca işlenmiş olup sol ayak işlenmeden düz bırakılmıştır. Dirsekten kırarak yukarıya kaldırdığı sol eliyle, sırtının üzerinde çift kulplu bir çömlek tutmaktadır. Sağ elinde de maşrapa vardır. Muhtemelen şarap karacaktır. Öne eğik vaziyette olup, taşıdığı yükün altında eziliyor gibidir. Sağ kol kaslı gösterilmiştir. Kel başı gövdesine göre büyük olup hafif sağına dönüktür. Geniş kemikli yüz köşeli, göz çukuru belirgin, gözler pörtlek, göz kapakaları kalın ve şişkin, burun geniş, basık ve yayvan olup ağzın biçimi bozuktur. Alındaki tek sıra deri kırışıklığından, göbekli ve yağlı vücudundan orta yaşta bir erkeği temsil ediyor olmalıdır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Patara[2986], Troia[2987], Smyrna[2988], Myrina[2989], İtalya[2990], Pompei[2991]
Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 1. yy-MS 1. yy'ın başı

[2986] Işın 2007, 59, K. 31 (Küfe taşıyan adam, MÖ 1. yy'ın ortaları).
[2987] Tavukçu 1999, 368, Lev. 46, Kat. No. 182 (Krater başına çökmüş kambur grotesk, MÖ 1. yy).
[2988] Rous vd. 2015,172, K.122 (Tulum üfleyen köle figürini, Hellenistik).
[2989] Winter 1903 (II), 441: 5; 451:8; Burn-Higgins 2001, Pl. 55, Nr. 2302 (Baş).
[2990] Winter 1903 (II), 453: 5.
[2991] Winter 1903 (II),453: 8.

Katalog No: 263 **(Levha 98)**
Tip: Grotesk/ Sepet Taşıyan Cüce Adam
Müze Env. No: -
Kazı Env. No: 17STRYB-05
Buluntu Yeri: Stratonikeia Batı Sur Duvarı Kuzeyi
Ölçüleri: Yük. 2,9; Gen. 2,2; Der. 0,9; Cid. Kal. 0,2-0,7 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika katkılı, 5 YR 6/6. Astar 5YR 6/6; el ve sepetin bir bölümü 5YR4/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğindedir. Figüre ait sağ el ve sepetin bir bölümü korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: Kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup sanatçıya ait parmak izleri mevcuttur. Yüzük ve serçe parmak önünde, sepet kulpu ile el birleşiminde boncuk şeklinde çıkıntılar mevcuttur.
Tanımı: Parça niteliğindedir. Sepet tutan, dirsekten bükük sol kol parçasından oluşur. Kol sepet kulplarının ortasından geçirilmiştir. Bu yönüyle sepet havadaymış gibi durmaktadır. Sepetin üzeri yatay kalın bantlarla hareketlendirilmiştir. Parmaklar işlenmiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina[2992], Pergamon[2993], Smyrna[2994], Mısır[2995].
Tarihleme Önerisi: MÖ 3.-2. yy

Katalog No: 264 **(Levha 98)**
Tip: Grotesk/Komedi Maskeli Aktör Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1214
Kazı Env. No: 2000TRK.31
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/Naos
Ölçüleri: Yük. 3,1; Gen. 2,9; Der. 1,8 cm.

Hamur-Astar-Boya: Seyrek çok ince tanecikli gümüş rengi mika katkılı, 5YR 6/6. Astar white page 7.5YR_/1 9.5/; tüm yüzey 10YR 8/6; başın üzeri 7.5YR 6/8; gözbebeği 2.5Y 3/1. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğinde olup baş kısmı korunmuştur. Arkası kırık ve eksiktir. Eser yüzeyinde dökülmeler mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp ile üretilmiş olup içi dolgu şeklindedir. Çelenk şeklindeki süsler baş üzerine sonradan eklenmiştir. Kırışıklıklar, gözler, ağız detayı aletle yapılmıştır.
Tanımı: Yeni Komedi tiyatrosuna ait mask takmış bir aktör betimlemesidir. Başında rozet ve yapraklardan oluşan bir çelenk yer alır. Ağzı tarım açıktır. Geniş kaba ağzında abartılı bir gülümseme görülür. Derin katlanmış kaşlar çatık olup öne doğru belirgin bir çıkıntı yapar. Kaşlar simetriktir. Kısa sakallı ve iri patlak gözlüdür. Gözbebekleri boyayla verilmiştir. Ucu kalkık olan burun basık, geniş ve kemiksizdir. Minyatür mask şeklinde olup sembolik olarak adak için kullanılmıştır. Kısa sakalı ve iri patlak gözleriyle aşçı köle tiplemesinde değerlendirilir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Smyrna[2996], Yunanistan/Areopagus[2997], Louvre Müzesi[2998], Yunanistan[2999]
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

[2992] Winter 1903 (II),441: 9; Mollard-Besques 1963b, Pl. 175, b-MYR 330, g- MYR 329; Pottier vd. 1888, XLVII; Ballet-Jeammet 2011, 56, Fig 1.
[2993] Töpperwein 1976, 108, Taf. 69, 453.
[2994] Ballet-Jeammet 2011, 81, Fig. 9 (MS 3. yy).
[2995] Winter 1903 (II), 451: 7; Simone 2015, 172.
[2996] Rous vd. 2015, 92, K. 56 (Hellenistik).
[2997] Thompson 1959, 140-141, Pl. 29, No. 27 (MÖ 3. yy).
[2998] Besques 1972, 177, Lev. 248a, D 1259.
[2999] Thompson 1957, Pl. 29, No. 27 (MÖ 3. yy).

Katalog No: 265 **(Levha 98)**

Tip: Grotesk/Komedi Maskeli Aktör Başı
Müze Env. No: Etütlük
Kazı Env. No: 09SAY-01
Buluntu Yeri: Stratonikeia Anıtsal Yapı
Ölçüleri: Yük. 3; Gen. 1,8; Kal. 0,6 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun miktarda gümüş mika katkılı, 5YR 6/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğinde olup baş kısmı korunmuştur. Detaylar yüzeyseldir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp ile üretilmiş olup içi dolgu şeklindedir. Kırışıklıklar, gözler, ağız detayı aletle yapılmıştır.
Tanımı: Yeni Komedi tiyatrosuna ait mask takmış bir aktör betimlemesidir. Yüz detayları aşınmıştır. Ağız genişçe açıktır. **K.264** ile benzerdir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Tralleis[3000]
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

Katalog No: 266 **(Levha 99)**

Tip: Grotesk/Atlet/Boksör
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4147
Kazı Env. No: STR86-KS.49/274
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü, KS. 49 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 9,4; Gen. 3,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok ince tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 2.5YR 6/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Her iki kolu dirsek üstünden itibaren eksiktir. Yüzeyde çatlaklar, kalkerden kaynaklanan lekelenmeler ve yüzeysel aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. İçi dolu kollar ve baş sonradan ayrı kalıpta yapılarak gövde üzerine birleştirilmiştir. Başında ve yüzünde sanatçının parmak izleri rahatlıkla görülebilmektedir. Arkası işlenmiş olup sırt dönüşü, kalça ve sağ bacak belli edilmiştir. Pişirme deliği yoktur. Buharlaşma kaidenin altının açık bırakılmasıyla sağlanmıştır. Sol burun kenarında ve sol ayağının iç yanında boncuk şeklinde çıkıntı vardır.
Tanımı: Figür, dörtgen bir kaide üzerinde çıplak ve ayakta verilmiştir. Vücut bir yana dönük ve gergin vaziyettedir. Bacakların arası doludur. Aralıklı bacaklarda dizden hafifçe bükülen sağ bacak yana atılmış sol bacak daha geride verilmiştir. Eser oldukça küçük ve stilize edilerek yapılmasına rağmen yüzdeki ifadeli anlam ilk bakışta göze çarpmaktadır. Başında saçı yoktur ve alnı geniştir. Yuvarlak, dolgun ve kemikli bir yüze sahiptir. Elmacık kemikleri belirgindir. Kaşları hafif çatık olup, kırışıklıklar alnı üzerinde belli edilmiştir. Göz kapakları etli olup burnu büyük, basık ve yayvandır. Dudaklar etli ve kalın olup ağız hafif aralıklıdır. Baş, sol üst yana bakmakta, vücut sağ yana dönmüş, sağ bacak ileri doğru uzanmıştır. Boynu kısa ve kalındır. Göğüs ve kasık çizgileri oldukça belirgin bir durumdadır. Baldır kısmı oldukça kalın olup alt bacak ve bilek kısmı tezat oluşturacak şekilde ince ve küçük verilmiştir.
Referans: Baldıran 1990,149, Res. 223.
Benzer Örnekler: Tralleis[3001], Myrina[3002].
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy'ın 2. yarısı

[3000] Çekilmez 2017, 152, Lev. 86, Kat. No. 66 (Baş, MS 1. yy).
[3001] Çekilmez 2017, 163, Lev. 107, Kat. No. 94; Lev. 108, Kat. No. 95, Kat. No. 96 (Baş ve yüz, MS 1. yy'ın 2. yarısı).
[3002] Winter 1903 (II), 446: 3.

Katalog No: 267 **(Levha 99)**

Tip: Grotesk/ İtafallik Betimli Yaşlı Adam
Müze Env. No: Muğla Müzesi, Etütlük
Kazı Env. No: 09MDO1-1-T07
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 12,9; Gen. 3,9 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika katkılı, 2.5 YR 5/6. Astar White page 10 YR_/1 9.5/; kaide 5Y 3/1. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Başın üst kısmı, sağ kol omuzdan itibaren, sol kol dirsekten itibaren eksiktir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup figürün arka kısmı ve başın alından yukarısı eksiktir. Sakalın altında boncuk şeklinde çıkıntılar mevcuttur.
Tanımı: Dörtgen postament kaide üzerinde cepheden ithyphallic betimli cüce bir erkek figürü betimlenmiştir. Kısa boylu erkek figürü diz kapağının üzerine gelen kısa bir tunik giymiştir. Tunik üzerinde birbirine paralel, yarım ay şeklinde, yukarıya doğru daralan belli belirsiz kıvrımlar yer almaktadır. Sakal boynu örtmüş olup tuniğin yaka kısmı sakalın altından belli olmaktadır. Bacakları çıplaktır. Vücuda göre büyük olan başta yüz sakallı ve bıyıklıdır. Yanaklar çökük, kulaklar kepçe şeklindedir. Yüz hatları sert şekilde işlenmiş olup alın kırışıktır. Erkeklik organı, iki bacak arasında sarkık şekilde verilmiştir. Sağ ayak parmakları işlenmiş olup sol ayak düz bırakılmıştır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy

Katalog No: 268 **(Levha 100)**

Tip: Grotesk/Obez Çıplak Kadın
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4026
Kazı Env. No: STR85-KS.7/101
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü, KS. 7 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 18,3; Gen. 8,2; Piş Del. Çapı 1,7 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince gümüş tanecikli mika katkılı, 7.5YR 7/4. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeyindeki aşınma dışında oldukça iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Tabanı açık olup 2,2 cm yükseklikten sonra kapalıdır. Muhtemelen kaide ve figürin ayrı kalıplarda yapılmış ve figür kaide üzerine sonradan eklenmiştir.
Tanımı: Figürin çok yüksek olmayan dörtgen bir kaide üzerinde ayakta verilmiştir. Vücut cepheden, başı hafif kendi sağına dönüktür. Çıplak, şişman bir kadın tasvir edilmiştir. Boyun yok denecek kadar kısa ve kalın olup, vücuduna göre oldukça büyük bir kafa yapısı vardır. Yüzdeki ifadeli anlam ilk bakışta göze çarpmaktadır. Yuvarlak yüzü etli ve dolgundur. Alın üçgen, kaşlar hafif çatık, etli burun büyük, basık ve yayvan, yanaklar dışa çıkık, çenesi etli ve yuvarlaktır. Alnında yaşlılığın belirtisi olan kırışıklıklar yer almaktadır. Gözler badem şeklinde olup sağ göz diğerine göre daha yukarıda ve açık verilmiştir. Üst dudak martı şeklinde olup ağız kapalıdır. Özenle işlenmiş saç tuvaleti görülür. Ortadan ikiye ayrılan saçlar bukle yapılarak başın arakasında topuz yapılmıştır. Saçların bir kısmı ise her iki taraftan omuz üzerine düşürülmüştür. Vücut dolgun, kollar dirsekten kıvrılarak eller kalçanın üzerine konmuştur. Kol ile bel arasındaki açıklık bir alet yardımıyla düzgün yuvarlak şeklinde açılarak verilmiştir. Göğüs uçları aşağı sarkmış, göbekle birleşmiştir. Göbek deliği belirgin olup karnın alt kısmında karın bölgesindeki yağlanmanın göstergesi olan enine çizgiler ye almaktadır. Baldırlar kalın, kalça dolgun ve dışa çıkıktır. Bacaklar birleşik olup vücut ağırlığı sol bacaktadır. Sağ bacak çok hafif dizden kırılmıştır. Bu duruşa bağlı olarak sağ kalça daha aşağıda verilmiştir. Kulağındaki yuvarlak çıkıntılar muhtemelen küpesi olmalıdır. Sağda, başın yan kısmında küçük bir aplik deliği

bulunmaktadır.
Referans: Baldıran 1990, Res. 193.
Benzer Örnekler: Smyrna[3003], Boeotian[3004], Tanagra[3005], Cyrene[3006], Mısır[3007], Paestum[3008], Yunanistan (Atina Agora)[3009], İtalya[3010]
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

Katalog No: 269 **(Levha 101)**
Tip: Grotesk/Gladyatör Tipinde Maymun Adam
Müze Env. No: Muğla Müzesi, Etütlük
Kazı Env. No: STR83-123
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü, AÇ1-G5 Mezarı
Ölçüleri: Yük. 12,4; Gen. 8,3; Der. 2,2; Piş Del. Çapı 1,7 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 6/4. Üçgen kıyafetin altı 2.5YR 2.5/4; tüm yüzey 10YR 8/4; arka yüzey 10YR 3/1. İyi pişirilmiş.

Korunma Durumu: Gövdenin alt kısmı ve boynun sol tarafı eksiktir. Yüzeyinde aşınma, nem kaybından kaynaklanan dökülmeler ve çözünemeyen tuz tabakaları mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır.
Tanımı: Ayakta ve hareket halinde duran, maymun kılığına girmiş bir gladyatör tasvir edilmiştir. Üst gövdesi çıplak olup karın kasları ve göbek deliği belli edilmiştir. Kasık önlüğü ikizkenar üçgen şeklinde olup dikey çizgilerle hareketlendirilmiştir. Hareket halinde verilmiştir. Kırık ve eksik olmasına rağmen sol baldırdan bu bacağın daha önde olduğu bellidir. Baş sağına doğru döndürülmüştür. Büyük burunlu ve kalın dudaklıdır. Ağzı aralıklı olarak tasvir edilmiştir. Göz çukuru içinde yuvaral gözler büyük verilmiştir. Kulaklar kepçe olup dar ve çatık bir alna sahiptir. Kaş kemiği oldukça güçlü verilmiştir. Sağ kol aşağıda, sol kol baş hizasında yukarıya doğru kaldırılmıştır. Her iki kolunu içine alan minyatür dikdörtgen kalkan tutmaktadır. Boynunda girland, başında frig şapkası benzeri bir başlık taşır. Üzerine ise üçgen şeklinde bir kıyafet giymiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy

[3003] Şakar 2015, 69, Kat. No: 10, Şek. 67 (Ayakta "Baubo" figürini).
[3004] Besques 1992, Pl. 38, D4376a (Realist, MÖ 4. yy'ın 3. çeyreği). Ayrıca bkz. Jeammet 2014, 10-11, Fig. 3 (Tiyatral figürin, MÖ 350-300).
[3005] Winter 1903 (II), 457: 1.
[3006] Besques 1992, Pl. 38, D4377b (Realist, MÖ Erken 2. yy'ın sonu).
[3007] Besques 1992, Pl. 73, E 388 (Ritüel, MS 3. yy'ın başı).
[3008] Winter 1903 (II), 460: 2.
[3009] Grandjouan 1961, Pl. 16, 617; (Obez çıplak kadın, MÖ 2. yy'ın ilk yarısı). Pl. 30, 1076 (Obez çıplak kadın, MÖ 3. yy'ın ortaları).
[3010] Winter 1903, 460, 3.

Katalog No: 270 **(Levha 101)**

Tip: Grotesk/Maymun Adam
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4018
Kazı Env. No: STR85-A.34/398
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 34 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 11,3; Gen. 3,5; Piş Del. Çapı 1,4 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 7.5YR 7/4. Astar White page 7.5YR_/1 9.5/; kol 5R 8/4. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeyindeki aşınma dışında oldukça iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Kaidenin altına iç taraftan birleşmeyi sağlamak için bir miktar kil eklenmiştir. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır.
Tanımı: Yuvarlak bir kaide üzerinde ayakta duran, ayağına kadar uzanan bir tunik giymiştir Mantosunun uzun başlığı, başını kulaklar açıkta kalacak şekilde örtmektedir. Mantosunun kıvrımları düz ve kalın olarak aşağıya inmektedir. Yüz maymun suratı şeklindedir. Çekik gözleri, yayvan burnu ve çok kaba bir ağız yapısı vardır. Kollar elbise altından belli edilmiş olup göbek üzerinde buluşmaktadır. Ayaklar birleşiktir. **K.260** ile kontekstir ve aynı tarihtendir.
Referans: Baldıran 1990, 197-198, Res. 216.
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy

Katalog No: 271 **(Levha 101)**

Tip: Grotesk Adam
Müze Env. No: -
Kazı Env. No: Etütlük
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 4; Gen. 3,2; Der. 0,8 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok ince tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 6/4. Tüm yüzey 10R 5/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğinde olup baş ve üst gövdenin bir kısmı korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boştur.
Tanımı: Grotesk bir erkek tasvir edilmiştir. Cüce görünümündedir. Başı vücuduna gör büyük olup boyun yoktur. Dolgun yüzde burun büyük olup göz detayı çizgisel olarak verilmiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Atina Agora[3011]
Tarihleme Önerisi: MS 4.-5. yy

[3011] Grandjouan 1961, Pl. 17-655 (MS 4. yy); Pl. 8-374 (MS Geç 4.yy-5. yy'ın sonları).

Katalog No: 272 **(Levha 102)**

Tip: At
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4640
Kazı Env. No: STR79/1 (09MDMA-T02)
Buluntu Yeri: Gymnasion/Apsis-B Çukuru
Ölçüleri: Yük. 6,1; Uz. 14; Der. 3,2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince, orta ve büyük tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika, küçük ve orta büyüklükte taşçık, organik ve iri kum katkılı, 7.5YR 6/3. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Bacakların alt kısmı ve arka bacaklar arasında kalan kuyruğu eksiktir. Eser yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: Elde üretilmiş olup, iç doludur. İşçilik bakımından yerel çalışmanın bir ürünüdür. Eğer, kuyruk gövde üzerine sonradan ekleme şeklindedir. Göz ve burun delikleri oyma yöntemi ile verilmiştir.
Tanımı: Elle biçimlendirilmiş at figürüdür. Stilize bir forma sahiptir. Kısa bacakları yekpare bir dikdörtgen şeklinde gösterilmiştir. Düz, silindir bir gövde ve kısa boyuna sahiptir. Başı üzerinde devam eden yelesi kabartılarak yapılmış ve üzeri düşey çentikler şeklinde kazıma çizgiler ile belirtilmiştir. Aşağı sarkık baş yapısına sahiptir. Ağız kapalı, gözler düzgün olmayan oyuklar şeklindedir. Üzerine eğer yerleştirilmiş ve çıkıntı şeklinde verilmiştir. Sol yan gövde üzerinde biniciye ait izler yer almaktadır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Tarsus[3012]
Tarihleme Önerisi: MÖ 7. yy

Katalog No: 273 **(Levha 102)**

Tip: At Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: STR2004
Buluntu Yeri: -
Ölçüleri: Yük. 4,5; Gen.5,1; Der. 2,4 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince, orta ve büyük tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika, küçük boyutta taşçık, kireç katkılı, 10YR 7/3. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: Elde üretilmiş olup, iç doludur. İşçilik bakımından yerel çalışmanın bir ürünüdür.
Tanımı: Elle biçimlendirilmiş at figürüne ait baş kısmıdır. Ayrıntılar kazıma çizgilerle verilmeye çalışılmıştır. Koşum takımları gösterilmiştir. Ağzından gem geçmiş ve atın ağzı açık gösterilmiştir. Yelesi ince çizgilerle kısmen işlenmiştir. Göz ve burun delikleri oyuk şeklinde verilmiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 6. yy

[3012] Goldman 1963, 343, Nr. 53, 53 (MÖ 6. yy).

Katalog No: 274 **(Levha 102)**

Tip: At Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: STR95-M.A7 (09MDO4/1-T14)
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 5,2; Gen. 6,2; Der. 3,8 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun gümüş mika, kireç katkılı, 7,5YR 6/4. Astar 10YR/1/9/. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Yüzeyde yoğun olarak kopmalar ve dökülmeler görülmektedir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniğinde yapılmış olup içi boştur. Arkası işlenmiş olup göz ve kulak kısmen belirgindir.
Tanımı: At figürüne ait baş kısmıdır. 3/4 profilde boyun ve baş sağa bakar şekilde döndürülmüştür. Kulaklar belirgin değildir. Gözler kabartma olarak işlenmiş olup burun delikleri oyuk şeklindedir. Burun delikleri etrafında yer alan halkalar atın kişnemekte olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ağız kapalıdır. Atın yelesi baş üzerinden başlayıp boynun üzerinde devam eder. Yelesi üst kısımda daha kalın, boyna uzandıkça incelen kazıma çizgilerle detaylıca işlenmiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Alişar[3013], İyonya kıyıları[3014], Taranto[3015], Priene[3016]
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

Katalog No: 275 **(Levha 102)**

Tip: At Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09MDO4/1-T23
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 4,1; Gen. 5,1; Der. 2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun gümüş mika, kireç katkılı, 2,5YR 6/8. Yele 10R 4/4. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniğinde yapılmış olup içi boştur. Arkası işlenmeden düz bırakılmıştır.
Tanımı: At figürüne ait baş kısmıdır. 3/4 profilde boyun ve baş sola bakar şekilde döndürülmüştür. Yüz detayları özenli betimlenmiştir. Gözler kabartma olarak işlenmiştir. Yatay yerleştirilmiş sol kulağı yaprak şeklinde olup ortası kazıma çizgi ile belli edilmiştir. Boyun altındaki katlanmalar birbirine paralel çizgilerle verilmiştir. Burun delikleri belirgin olmayıp ağız hafifçe aralıklı verilmiştir. Yeleleri kazıma ile belirtilmiştir. Atın yelesi baş üzerinden başlayıp boynun üzerinde devam edecek şekilde detaylıca işlenmiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Priene[3017]
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

[3013] Laflı 2015, 320, Fig. 6c (Hellenistik).
[3014] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 182, 1431-1433.
[3015] Besques 1986, Pl. 77, D376-D3771 (MÖ 4. yy'ın 3. çeyreği).
[3016] Rumscheid 2006, Taf. 146, 1-3, Kat. Nr. 350.
[3017] Rumscheid 2006, Taf. 146, 1-3, Kat. Nr. 350.

Katalog No: 276 **(Levha 103)**

Tip: Hayvan Figürini
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 04.11.2019
Kazı Env. No: 19SS1-PT02
Buluntu Yeri: Stratonikeia Sondaj 1
Ölçüleri: Yük. 8,2; Gen. 8,4 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun farklı boyutlarda gümüş, altın mika, kireç katkılı, 10YR 6/4. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Yüzeysel kopmalar ve parça kayıpları mevcuttur. Yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: Elde üretilmiş olup, iç doludur. İşçilik bakımından yerel çalışmanın bir ürünüdür.
Tanımı: Elle biçimlendirilmiş zoomorfik bir figüründür. Atgillerdendir. Stilize bir forma sahiptir. Dört bacağı üzerine durur şekildedir. Yüksek yele ve uzun bir yüz yapısına sahiptir. Diğer örneklerden farklı olarak dekorasyon detayları ve temsil şekli farklıdır. Gövdenin tamamı düzensiz oyuklarla bezenmiştir. Gövde ve boyun üzerinde merkezde yuvarlatılmış oyuk veya baskı çember olan düğme formunda yer alan karakteristik özellikler gösterir. Bu noktalar hayvanın yünlü koyun olduğunu vurgulamaya yöneliktir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Tarsus[3018]
Tarihleme Önerisi: MÖ 6. yy

Katalog No: 277 **(Levha 103)**

Tip: Hayvan Figürini
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 19SS01-03
Buluntu Yeri: Stratonikeia Sondaj 1
Ölçüleri: Yük. 5,3; Gen. 8; Der. 5,7 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun farklı boyutlarda gümüş, seyrek büyük boyutta altın mika, yoğun büyük boyutta taşçık, kum ve kireç katkılı, 7.5YR 7/4. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup gövde kısmı korunmuştur. Yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: Elde üretilmiş olup, iç doludur. İşçilik bakımından yerel çalışmanın bir ürünüdür.
Tanımı: Elle biçimlendirilmiş hayvan gövdesine ait parçadır. Stilize bir forma sahiptir. Dekorasyon olarak çizgisel kazıma bezeme ve oyuk noktalar kullanılmıştır. Bu dekorasyon türü özellikle tunç dönemi eserlerinde görülmektedir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 6. yy

[3018] Goldman 1950, Pl. 161, 83 (Yüzeyinde oyuk bezeme yok, MÖ 6. yy).

Katalog No: 278 **(Levha 104)**

Tip: Köpek
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 301
Kazı Env. No: STR96-AM.2/29
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 2 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 9,5; Gen. 9; Piş Del. Çapı 1,7 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 2.5YR 6/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, tam yuvarlak olmayan pişirme deliği vardır. Kaide altındaki kil et kalınlığı farklıdır. Yüzeyinde, özellikle boyun altında yer yer boncuk şeklinde çıkıntılar vardır. **K.279** ile aynı kalptan üretilmiştir.
Tanımı: Alçak yamuk dörtgen kaide üzerinde Malta köpeği ayakta verilmiştir. Başını kendi sağına döndürmüştür. Kısa boyu ile karakterize edilir. Vücut tüyleri boyun bölgesinde belirgin olup yele şeklindedir. Boynunda çan kolyesi taşımaktadır. Kaba hatlarıyla; burnu kare, ağzı kapalı, sivri kulakları dik, ön ayaklarından soldaki ileride, sağdaki geride, arka ayaklarından sağdaki geride, soldaki ileride betimlenmiş; kuyruğu kıvrılarak belinin üzerine yerleştirilmiştir. Harekete bağlı olarak sol arka ayak, sağ arka ayağın gerisinde kaldığı için görülmez. Bacaklarının arası, karın altı, arkada bir fon varmış gibi dolu gösterilmiştir.
Referans: Tamsü Polat 2013, 125, Lev.109 g.
Benzer Örnekler: Tralleis[3019], Parion[3020], Myrina[3021], Troas[3022], Cyprus[3023], Thessaloniki[3024], Apulie[3025], Tunus[3026], Morgantina[3027], Mısır[3028].
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy

Katalog No: 279 **(Levha 104)**

Tip: Köpek
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4625
Kazı Env. No: STR85-A.37/433 (09MDO4/1-T08)
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 37 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 9,4; Gen. 8,3; Ölçülebilen Der. 4,9 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek orta boyutta taşçık katkılı, 2.5YR 6/4. Astar White page 2.5Y_/1 9.5/; kaide GLEY1 6/5G_/1; gövde 2.5YR 4/8. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Köşeli olan kaidenin büyük bir kısmı, ayakları ve arka yüzü tamamen kırık ve eksiktir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmıştır. İç yüzeyde parmak izleri mevcuttur. **K.278** ile aynı kalptan üretilmiştir.
Tanımı: Eserde bir kaide üzerinde ayakta duran Malta köpeği tasvir edilmiştir. Başını kendi sağına döndürmüştür. Kısa boyu ile karakterize edilir. Boynunda tasması ucunda çanı vardır. Vücut tüyleri boyun bölgesinde belirgin olup yele şeklindedir. Kaba hatlarıyla; burnu kare, ağzı kapalı, sivri kulakları dik, ön ayaklarından soldaki ileride, sağdaki geride, arka ayaklarından sağdaki geride, soldaki ileride betimlenmiştir. Harekete bağlı olarak sol arka ayak, sağ arka ayağın gerisinde kaldığı için görülmez. Kuyruğun kıvrılarak belinin üzerine yapıştığı yer belli

[3019] Çekilmez 2017, 95-96, K.128-30.
[3020] Kozanlı 2015, 391-392, Fig. 18-20, Fig. 23 (MÖ 1. yy).
[3021] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 129, 1005.
[3022] Tavukçu 1999, Lev. 60, Kat. No. 238 (MÖ 3. yy).
[3023] Papantoniou vd. 2019, Fig. 1.16a-d.
[3024] Koukouvou 2017b, Fig. 5 (MÖ 450-400).
[3025] Besques 1986, Pl. 79 b, D3786 (MÖ 1. yy).
[3026] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 201, 1556 (MS 2. yy).
[3027] Bell 1981, 225, Res. 857.
[3028] Breccia 1930, Tav. XLII: 2, 5; Besques 1992, Pl. 80f (4541).

olmaktadır. Bacaklarının arası, karın altı, arkada bir fon varmış gibi dolu gösterilmiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Tralleis[3029], Parion[3030], Myrina[3031], Troas[3032], Cyprus[3033], Thessaloniki[3034], Apulie[3035], Tunus[3036], Morgantina[3037], Mısır[3038].
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy

Katalog No: 280 **(Levha 104)**
Tip: Köpek
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3911
Kazı Env. No: STR85-KS.9/114
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü, KS. 9 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 9,2; Gen. 6,4; Piş Del. Çapı 2,1 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun orta ve büyük tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 2.5YR 6/6. İyi pişirilmiş.

Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeyindeki aşınma dışında oldukça iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş olup, tam yuvarlak olmayan pişirme deliği vardır.
Tanımı: Yüksek dörtgen profilli kaide üzerinde Malta köpeği ayakta verilmiştir. Başını kendi soluna döndürmüştür. Kısa boyu ile karakterize edilir. Boynundaki tasmanın ucunda, sallanan bir çan bulunmaktadır. Tüyleri özellikle boyun ve göğüs kısmında gösterilmiş olup yele şeklindedir. Kaba hatlarıyla; burnu kare, ağzı kapalı, sivri kulakları dik, ön ayaklarından sağdaki ileride, soldaki geride, arka ayaklarından soldaki geride, sağdaki ileride betimlenmiştir. Harekete bağlı olarak sağ arka ayak, sol arka ayağın gerisinde kaldığı için görülmez. İşlenmeden düz bırakılmıştır. Kuyruğun kıvrılarak belinin üzerine yapıştığı yer belli olmaktadır. Bacaklarının arası, karın altı, arkada bir fon varmış gibi dolu gösterilmiştir.
İmza: ΔΙΟΝΥ (Dionysios'un eseridir)
CΙΟΥ
Referans: Baldıran 1990, 121, Res. 192.
Benzer Örnekler: Tralleis[3039], Parion[3040], Myrina[3041], Troas[3042], Cyprus[3043], Thessaloniki[3044], Apulie[3045], Tunus[3046], Morgantina[3047], Mısır[3048].
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy

[3029] Çekilmez 2017, 95-96, K.128-30.
[3030] Kozanlı 2015, 391-392, Fig. 18-20, Fig. 23 (MÖ 1. yy).
[3031] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 129, 1005.
[3032] Tavukçu 1999, Lev. 60, Kat. No. 238 (MÖ 3. yy).
[3033] Papantoniou vd. 2019, Fig. 1.16a-d.
[3034] Koukouvou 2017b, Fig. 5 (MÖ 450-400).
[3035] Besques 1986, Pl. 79 b, D3786 (MÖ 1. yy).
[3036] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 201, 1556 (MS 2. yy).
[3037] Bell 1981, 225, Res. 857.
[3038] Breccia 1930, Tav. XLII: 2, 5; Besques 1992, Pl. 80f (4541).
[3039] Çekilmez 2017, 95-96, K.128-30.
[3040] Kozanlı 2015, 391-392, Fig. 18-20, Fig. 23 (MÖ 1. yy).
[3041] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 129, 1005.
[3042] Tavukçu 1999, Lev. 60, Kat. No. 238 (MÖ 3. yy).
[3043] Papantoniou vd. 2019, Fig. 1.16a-d.
[3044] Koukouvou 2017b, Fig. 5 (MÖ 450-400).
[3045] Besques 1986, Pl. 79 b, D3786 (MÖ 1. yy).
[3046] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 201, 1556 (MS 2. yy).
[3047] Bell 1981, 225, Res. 857.
[3048] Breccia 1930, Tav. XLII: 2, 5; Besques 1992, Pl. 80f (4541).

Katalog No: 281 **(Levha 104)**

Tip: Panter/Leopar Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: STR85-A.29/358 (09MDO4/1-T26)
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 29 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 6,1; Gen.4,3; Der. 3,8 cm.
Hamur-Astar-Boya: Seyrek ince gümüş mika katkılı, 5YR 7/4. Astar 10R 5/6. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğinde olup baş ve boyun kısmı korunmuştur. Boyun bölgesinden düzensizce kırılmıştır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Baş kısmı dolu olarak yapılmıştır. Dil sonradan ekleme şeklindedir.
Tanımı: Eser, panter figürüdür. Kafası büyük olmayıp zarif bir gürünümdedir. Yumuşk ve sakin bir ifade yaratılmıştır. Kalın uzun boynunda kasları belli edilmiştir. Alın üstünde alın başlangıcından burun köküne dikey olarak uzanan kafatası çukuru belirgin olarak gösterilmiştir. Kafatası çukurundan iki yana doğru yumru şeklindeki şişkin kaslar ve kaş kemiği oldukça güçlü verilmiştir. Elmacık kemiği oldukça belirgindir. Dik boyunda küçük kulaklar yana doğru açılmıştır. Yuvarlak ve derine inen gözler yüksek kabartma şeklinde verilmiş olup göz bebeği belli edilmiştir. Büyük küt burunda burun delikleri belirgindir. Açık ağzında dili dışarıya doğru uzatılarak, ucu aşağıya bakacak şekilde sarkıtılmıştır. Diş detayı belli edilmemiştir. Kürküne ait tüy detayı her iki kulak altından boyun içine doğru devam eden perçemler şeklinde sınırlanmıştır. Perçemler düzgün bir sırayla uca doğru sivrilen alev hüzmesi şeklinde seyrek bir dizilim gösterir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina[3049], Mısır[3050], Güney İtalya[3051]
Tarihleme Önerisi: MÖ 2.-1. yy

Katalog No: 282 **(Levha 105)**

Tip: Horoz
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 304
Kazı Env. No: STR96-AM.2/33
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 2 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 14,1; Gen. 9,8; Piş Del. Çapı 1,7 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, yoğun orta büyüklükte taşçık, seyrek kiremit parçacıkları katkılı, 5YR 6/4. Astar White page 7.5YR_/2 9.5/. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası düz işlenmiş sadece gözün sınırları çok hafif belirgindir. Tam yuvarlak olmayan pişirme deliği vardır.
Tanımı: Dörtgen alçak kaide üzerinde duran horozun ibiği büyük ve gösterişlidir. Kalın, uzun bir gaga ve iri badem şeklindeki gözlerle tasvir edilmiştir. Geniş, düz bir sırta sahip olan horozun, kalın ve uzun kuyruk tüyleri vardır. Kuyruğu dik, kanatları ise hafif sarkıktır. Boyun tüyleri de diğer bölgelerine göre uzun tutulmuştur. Kanat ayrıntılı olarak belirtilmiş olup, üzerindeki tüyleri belirtmek için çok derin olmayan çukurluklar oluşturulmuştur. Derinlik verilmemiş olan eserde ayaklar arka arkaya gösterilmiştir.
Referans: Tamsü Polat 2013, 125, Lev.109 f; Tamsü Polat 2017, F44, Lev. 109g (MS 1. yy).

[3049] Leyenaar-Plaisier 1979, Pl. 129, 1007.
[3050] Breccia 1930, Pl. XLII, Nr. 4.
[3051] Leyenaar-Plaisier 1979Pl. 195, Nr. 1524.

Benzer Örnekler: Aizanoi[3052], Tralleis[3053], Parion[3054], Knidos[3055], Troas[3056], Pergamon[3057]
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy

Katalog No: 283 **(Levha 105)**
Tip: Horoz
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4194
Kazı Env. No: STR86-İD.33/56
Buluntu Yeri: İğdemir Nekropolü, İD. 33 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 9; Gen. 11,2; Der. 3,8 cm.

Hamur-Astar-Boya: İnce tanecikli gümüş mika katkılı, 2.5YR 6/6. Alt ibik 5YR 3/1. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Tüm yüzeyde toprak altında kalma dönemindeki su ile yoğun temasa dayalı bir tortulanma mevcuttur. Bu tortu tabakası adeta eser bünyesinde bir dış kabuk halini almış gibi görünmektedir. Bu etki nedeniyle boya tabakası da sadece noktasal boyutlu olarak korunabilmiştir.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Arkası işlenmiş olup kanatları belirgindir. Pişirme deliği yoktur. Buharlaşma kaidenin altının açık bırakılmasıyla sağlanmıştır.
Tanımı: Yarım yuvarlak kaide üzerinde duran horozun ibiği, kafası büyüklüğündedir. Kalın, uzun bir gaga ve iri badem şeklindeki gözlerle tasvir edilmiştir. Geniş, düz bir sırt ve kalın bir kuyruk yapısına sahiptir. Kuyruk yukarı doğru kalkmış ve ucu aşağıya doğru kıvrılmış olup tüy detayları belirgindir. Kapalı şekilde duran kanatlar tam olarak belirtilmiş olup, üzerinde tüyleri belirtmek için çukurluklar oluşturulmuştur. Derinlik verilmemiş olan eserde ayaklar arka arkaya gösterilmiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Aizanoi[3058], Tralleis[3059], Parion[3060], Knidos[3061], Troas[3062], Pergamon[3063]
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy.

[3052] Özer 2016, 5 vd. Fig. 13, 14.
[3053] Çekilmez 2017, Lev. 123, Kat. No. 123-125 (MS 1. yy).
[3054] Tavukçu 2006, Lev. 32, Res. 96-98; Kat. No. 61-63; Kasapoğlu 2012, 191, Res. 242.
[3055] Burn-Higgins 2001, Pl. 90, Res. 2544.
[3056] Kozanlı 2006, 28.
[3057] Töpperwein 1976, Taf. 84, Res. 576-578.
[3058] Özer 2016, 5 vd. Fig. 13, 14.
[3059] Çekilmez 2017, Lev. 123, Kat. No. 123-125 (MS 1. yy).
[3060] Tavukçu 2006, Lev. 32, Res. 96-98; Kat. No. 61-63; Kasapoğlu 2012, 191, Res. 242.
[3061] Burn-Higgins 2001, Pl. 90, Res. 2544.
[3062] Kozanlı 2006, 28.
[3063] Töpperwein 1976, Taf. 84, Res. 576-578.

Katalog No: 284 **(Levha 105)**

Tip: Horoz
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09MDO1/1-T06
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 9,9; Gen. 4,8; Der. 2,4 cm.
Hamur-Astar-Boya: Seyrek ince tanecikli gümüş mika, seyrek küçük boyutta taşçık, seyrek kiremit parçacıkları katkılı, 2,5YR 5/8. Tüm yüzey 5Y 2,5/1, 2,5Y 8/4. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğindedir. Gövdenin yarısından fazlası eksik olup baş ve göğüs kısmı korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmıştır. Kırık olmasından dolayı sıvama izleri rahatlıkla görülebilmektedir. Baş ve gövde kısmında yer yer boncuk şeklinde çıkıntılar mevcuttur. Eserin görünen yan yüzünde gaga ibik ve kanadın bir kısmı detaylı işlenmişken diğer yan yüzünde işlenmeden düz bırakılmıştır.
Tanımı: K.282, **K.283** ile benzer pozda.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Aizanoi[3064], Tralleis[3065], Parion[3066], Knidos[3067], Troas[3068], Pergamon[3069]
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy

Katalog No: 285 **(Levha 105)**

Tip: Horoz
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09LKS-T01
Buluntu Yeri: Lagina Kutsal Alanı/ Kuzey Stoa
Ölçüleri: Yük. 7,6; Gen. 3,1; Der. 4 cm
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, yoğun orta ve büyük boyutta taşçık katkılı, 5YR 7/4. Astar 10 R 4/6. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğinde olup baş ve boyun kısmı korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: Kalıp üretimidir.
Tanımı: Çok şematik olarak yapılmıştır. Stilize bir forma sahiptir. Gözler daire şeklinde gösterilmiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: Roma Dönemi

[3064] Özer 2016, 5 vd. Fig. 13, 14.
[3065] Çekilmez 2017, Lev. 123, Kat. No. 123-125 (MS 1. yy).
[3066] Tavukçu 2006, Lev. 32, Res. 96-98; Kat. No. 61-63; Kasapoğlu 2012, 191, Res. 242.
[3067] Burn-Higgins 2001, Pl. 90, Res. 2544.
[3068] Kozanlı 2006, 28.
[3069] Töpperwein 1976, Taf. 84, Res. 576-578.

Katalog No: 286 **(Levha 106)**

Tip: Savaş Fili
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4497
Kazı Env. No: 09MDO1/1-T03
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 14; Gen. 11,4; Der. 4,1; Piş Del. Çapı 2,3 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince tanecikli gümüş, seyrek altın mika, seyrek büyük boyutta taşçık katkılı, 7.5YR 7/4. Miğfer, kalkan, çan, örtü 10YR 7/8; kaide, filin ayakları arası GLEY1 7/ 5G_/2; filin başı, ayakları 2.5YR 3/6; kulenin üstü, arkası 5Y 2.5/1. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Filin üst gövdesi, kulenin üst kısmı korunamamıştır. Eser yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boş, tabanı açıktır. Fil ve kule aynı kalıptan üretilmiştir. Arkası düz işlenmiş olup, yuvarlak pişirme deliği vardır.
Tanımı: Savaş fili formundadır. Yarım daire kaide üzerinde sadece ayakları görünecek şekilde giydirilmiş olarak verilmiştir. Başını hafif sağa çevirmiş olan filin kocaman ve uzun bir yüzü vardır. Yüzü işlenmiştir. Ağzı üçgen yapıda, dişleri koni şeklinde hortum hizasınca uzanmıştır. Filin hortumu dikey pozisyonda durmakta olup ucu içe doğru kıvrıktır. Ağzı kapalıdır. Boynunda kocaman bir çan taşır. Öne doğru yavaşça adım atıyormuş gibi, sol ön ayağı hafif önde ve yukarıda olarak betimlenmiştir. Sağ ön ve arka ayağı ise zemine düz basmaktadır. Yaklaşık her biri eşit uzunlukta olan ayaklar küt şeklindedir. Ayak üzerinde tırnaklar belli edilmiş olup yatay deri kıvrımları görülmektedir. Kalın bir kumaş filin tüm vücudunu kaplamaktadır. Bacaklar üzerinde kumaş dik kıvrımlarla inerken, gövdede V yapar şekilde kumaş kıvrımları aşağı sarkmıştır. Üzerinde dörtgen bir kule bulunmaktadır. Kulenin arkasında ayakta kısa bir tunik giymiş miğferli bir asker yer alır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Myrina[3070], Thessaloniki[3071], Pompei[3072], Mısır[3073]
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

Katalog No: 287 **(Levha 106)**

Tip: Boğa Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 01TN-T48
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı/ Naos
Ölçüleri: Yük. 3,3; Gen. 1,7; Der. 2 cm.
Hamur-Astar-Boya: İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğindedir. Eser yüzeyinde kalker tabakaları ve yüzeysel aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: Elle şekillendirilmiş olup içi doludur.
Tanımı: Boğa başına ait sol kulaktır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Aigai[3074], Priene[3075]
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

[3070] Winter 1903 (II), Pl. 385: 3; Mollard-Besques 1963a, 88, Pl. XXVI, Nr. 3 (MÖ 2. yy).
[3071] Lambrothanassi-Touloumtzidou 2016, Fig. 21-23; Koukouvou 2017b, 9, Fig. 8 (MÖ 3. yy).
[3072] Winter 1903 (II), Pl. 385: 4; Snowden 1990, No. 55, Fig. 71.
[3073] Breccia 1930, Pl. XLII, Nr. 1.
[3074] Dereboylu 2012, Lev. 60, Kat. 284.
[3075] Rumscheid 2006, Taf. 150-6, Kat. Nr. 363.

Katalog No: 288 **(Levha 106)**

Tip: Sığır Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 2984
Kazı Env. No: 08BBS21-T01
Buluntu Yeri: Sondaj, Beybağ Mevki/08BBS21 No'lu Sondaj Alanı
Ölçüleri: Yük. 2,6; Gen. 3,8; Der. 3,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Seyrek orta tanecikli gümüş mika, çeşitli büyüklüklerde taşçık, kum katkılı, 5YR 7/6. Astar 2.5 YR 5/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğinde olup baş kısmı korunmuştur. Boynuz ve ağız kısmında eksikler vardır.
Teknik ve İşçilik: İçi dolgu şeklindedir. Sivri uçlu bir alet yardımıyla gözler ve burun delikleri oyularak şekilldendirilmiş, ağız bıçak yardımı bir aletle enine kesilerek aralanmıştır. Başla birlikte çıkan boynuzlar parmak yardımıyla yukarı doğru döndürülmüştür.
Tanımı: Sığıra ait baş parçasıdır. Üçgene yakın formda yüz yapısına sahiptir. Gözler ve burun delikleri oyularak yapılmıştır. Hemen altında enine kesik bir çizgiyle oluşturulan ağza sahiptir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MS 11.-12. yy

Katalog No: 289 **(Levha 106)**

Tip: Geyik Başlı Figürlü Kulp
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 17DDS02-PT10
Buluntu Yeri: Değirmendere Mevki Sondaj Buluntusu
Ölçüleri: Yük.: 7,5; Baş Yük.: 2,2; Baş Gen.: 2,8; Der.: 4,9; Boyun Gen.: 2,2; Boyun Kal.: 2,1 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta ve büyük tanecikli altın mika, seyrek küçük boyutta taşçık, kum katkılı, 10YR 7/3 (Açık solgun kahve renkte). Astar White page 10YR _/1 9.5/. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğindedir. Boyun altından itibaren eksik olup kulak ve boynuzların üst kısmında parça kayıpları mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: Kalıp tekniği ile yapılmış olup, boynun alt kısmına kadar içi doludur. Kulakların arka kısmında bir bezle veya alet yardımıyla düzeltildiğini gösteren çizgiler vardır. Kabaca işlenmiştir.
Tanımı: Stilize geyik başıdır. Kulakların her iki iç tarafında ağaç gibi dallanma gösteren çıkıntıları vardır. Yüzünde gülümser bir ifade yaratılmıştır. Ağız hafif aralıklı olup üstte iki adet burun deliği vardır. Ağız ve burun delikleri oyularak yapılmış olup gözler, sivri uçlu bir alet yardımıyla kazıma şeklinde yapılmıştır. Gözler asimetrik olup stilizedir. Sağ göz diğerine göre daha büyük olup dikey yerleştirilmiş, sol göz ise daha küçük olup yatay yerleştirilmiştir. Göz bebeği vurgulanmış olup yine oyularak yapılmıştır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MS 11.-12. yy

Katalog No: 290 **(Levha 107)**
Tip: Kuş Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3110
Kazı Env. No: 08BCM01-T01
Buluntu Yeri: Baca Mevki/08BCM01 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 4,1; Gen. 2,7; Der. 4,6 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika katkılı, 7.5YR 7/6. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup baş kısmı korunmuştur. Yüzeysel aşınmalar dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İçi dolgu olarak yapılmıştır. Gözleri ve burun delikleri yuvarlak delici bir aletle kile bastırılarak, düzgün olmayan oyuklar şeklinde açılmıştır.
Tanımı: Hayvan başı şeklinde olup kuş betimlidir. Göz ve burun delikleri oyuklar şeklinde olup yan taraflarda dikdörtgen formunda küçük kulakları bulunmaktadır. Baş kısmına oranla burnu uzundur.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: Geç Roma-Erken Bizans Dönemi

Katalog No: 291 **(Levha 107)**
Tip: Hayvan Başı
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 2691
Kazı Env. No: 07BBS04-T01
Buluntu Yeri: Beybağ Mevki/ 07BBS04 No'lu Sondaj Alanı
Ölçüleri: Yük. 6,4; Gen. 7,6; Der. 6,5 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika, seyrek taşçık katkılı, 7.5YR 7/4. Yüz 2.5YR 5/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup burun hizasından alt tarafı ve boynuz şeklindeki çıkıntıların üstü eksiktir.
Teknik ve İşçilik: İçi boş olarak yapılmıştır. Göz boşluğu düzgün yuvarlak şekilde verilmiş olup, fırınlanmadan önce bir nesne yardımıyla açılmıştır.
Tanımı: Hayvan başı şeklinde yapılmıştır. Boynuzların alt tarafından yanlara doğru uzanan yine boynuz şeklinde çıkıntılar bulunmaktadır. Boynuzların arasından başlayarak buruna doğru inen dalga motifi görülmektedir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: Bizans Dönemi

Katalog No: 292 **(Levha 107)**
Tip: Koçbaşlı Figürlü Kulp
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 2988
Kazı Env. No: 08BBS23-PT01
Buluntu Yeri: Beybağ Mevki,/08BBS23 No'lu Sondaj Alanı
Ölçüleri: Uz. 6,7; Gen. 2; Kal. 1,3 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 5YR 6/6. Astar 2.5YR 5/6. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Boynuzları kırık ve eksiktir.
Teknik ve İşçilik: İçi dolgu şeklinde yapılmıştır.
Tanımı: Koç şeklinde yapılmış, yatay kulp parçasıdır. Boynuzları belirgindir. Silindirik bir gövdeye sahiptir. Başı üzerine göz ve ağız işlenmiştir. Figürün gövde alt kısmında kabın gövde kısmına yapıştırıldığı bir düzlem yer almaktadır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MS 11.-12. yy

Katalog No: 293 **(Levha 107)**
Tip: Hayvan Figürini/Köpek?
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09MDO4/1-T04
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 4,9; Gen. 6,8; Der. 4,5 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince, orta ve büyük tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika, kireç katkılı, 10YR 6/4. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup gövde kısmı korunmuştur. Yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: Elde üretilmiş olup, iç doludur. İşçilik bakımından yerel çalışmanın bir ürünüdür.
Tanımı: Elle biçimlendirilmiş hayvana ait gövde kısmıdır. Stilize bir forma sahiptir. Bacakları yekpare bir dikdörtgen şeklinde kabaca gösterilmiştir. Detaylar verilmemiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 6. yy

Katalog No: 294 **(Levha 108)**
Tip: Arulae (Sunak/Altar)
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 380
Kazı Env. No: STR96-AM.20/30
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 20 No'lu Mezar

Ölçüleri: Yük. 9,8 cm, Taban Uz. 10,3 cm, Taban Gen. 7,5 cm, Taban Yük. 1,2 cm, Podyum Uz. 9,1 cm, Podyum Gen. 6.5 cm, Podyum Yük. 1,3 cm, Altar Uz. 7,5 cm, Altar Gen. 5,5-6,2 cm, Altar Yük. 5,8 cm, Cidar 0,5 cm, Akroter Uz. 2 cm, Gen. 0,9 cm, En üstteki dörtgen şekil 4,6x3,5 cm, Yük. 0,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, yoğun ince ve orta tanecikli altın mika, seyrek taşçık katkılı 5YR 7/4. Astar 5Y 3/1; sağ meşale 10Y-5GY 5GY 6/2; altar tacı 10Y-5GY 5GY 4/4, 7.5 R 3/6, 7.5 YR 7/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça kayıpları mevcuttur. Yüzeyindeki aşınma dışında eser iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: Sunak tek tek paneller şeklinde değil, iki ayrı kalıp üretimi olarak yapılmıştır. Her iki kalıp barbotin tekniği (bağlayıcı kil ve su) ile birleştirilmiştir. Yan yüzlerde ve tabanda birleşme izleri rahatlıkla görülebilmektedir. Birleşme yerlerini güçlendirmek için koroplast tarafından küçük kil parçaları ilave edilmiştir. İçeride yatay olarak ilerleyen çizgiler de dahil olmak üzere iç mekanlar elle bastırılmış ve işlenmiş bulguları göstermektedir. Parmak izleri birçok alanda görülebilir.
Tanımı: Sunak paralelyüzlü bir kutu şeklinde, altta düz olan ve sadece ön uzun kenarın üzerinde kabartmalarla süslenmiş türdendir. Arka ve yan yüzler düz bırakılmıştır. Arka yüzde, altta boylu boyunca 0,9 cm genişliğinde içe girinti şeklinde profil vardır. En üstte duran çerçeve formundaki dikdörtgen şekil altara sonradan eklenmiştir. Yarısı kırık durumdaki şeklin oturduğu düzlemin daha önce kazımayla sınırlarının belli edildiği görülmektedir. Bu şekilde kazımayla sınırlar belli edilmiş ve üzerine gelecek parça taşırma ve kaymalar önlemek için bir ön hazırlık yapılmıştır. Bunun gibi köşeleri süsleyen akroterler de altar üzerine sonradan eklenmiştir. Sunağın kaidesi iki silme ve kyma rekta profili ile zenginleştirilmiştir. Bu elemanlar ana gövdeden yaklaşık 5 cm dışarıda yapılmıştır. Süslemenin yapıldığı ön cephe adeta bir tapınak tarzında olup podyum başlangıcında ion kymationu süslemesi vardır. Onun altındaki profilde yan yana simetrik olmayan çukur noktalar, taban profilinde de birbirini takip eden yan kesik çizgilerle süslenmiştir. Sol meşale ve sol üst çaprazında tacı süsleyen yuvarlak çukur içerisinde renk pigmentleri rahatlıkla görülebilmektedir. Meşalenin ateşi kırmızı, yuvarlak süslemeler ise yeşil renkle verilmiştir. Arka yüzeyinin çoğu kısmı kırık olup Soldan 3,6 cm sonra 2,5 cm genişliğinde buhar deliği yada kapı aralığının profil izleri belirgindir. Muhtemelen dikdörtgen şeklindedir. Sunakta tasvir edilen sahne Zeus ve Hekate kültünün mitini özetlemektedir. Yanan meşaleler, sahnenin merkez

noktasında sapı yiv şeklinde olan Labris ve her iki tarafında yer alan güneş yıldızını sınırlandırmıştır.
Referans: Tozkoparan 1998, 36, Res. 51; Tamsü Polat 2013, 125, Lev.109e; Tamsü Polat 2015, 105, Res.8; Tamsü Polat 2017, 17, Lev.109c.
Benzer Örnekler: Troia[3076], Pergamon[3077], Klazomenai[3078], Arpalık Tepe[3079], Smyrna[3080], Tarsus[3081], Cyprus[3082], Thessaloniki[3083], Yunanistan[3084], Yunanistan/**Dionysiou Areopagitou**[3085]**,** Ionia kıyıları[3086], Güney İtalya[3087], İtalya[3088], Florance[3089], Tarentine[3090], Tarent[3091], Capuae[3092], Korinth[3093].
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

Katalog No: 295 **(Levha 109)**
Tip: Zar
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 1036
Kazı Env. No: 94TRK4
Buluntu Yeri: Lagina Hekate Tapınağı Naosu Sondaj, B2 Plan Karesi
Ölçüleri: 1,6x1,4 cm.

Hamur-Astar-Boya: 10R 5/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Eser yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: Elle şekillendirilmiş olup içi dolgu şeklindedir.
Tanımı: Her bir yüzünde birden altıya kadar rakamlar, hafifçe çukurlaştırılmış noktalarla belirtilmiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Smyrna[3094], Hiarapolis[3095], Perge[3096], Nif Dağı/Karamettepe[3097], Makedonya[3098], Kırklareli[3099]
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın 2. yarısı

[3076] Thompson 1963, Pl. LVII, 293-298b.
[3077] Töpperwein 1976, 44, Lev. 87, 604.
[3078] Özbay-Özbay 2017, 220, Lev. 11.
[3079] Işın 2015, Fig. 8-9.
[3080] Ersoy 2018, 94, Res. 3.
[3081] Goldman 1950, Pl. 252, 538.
[3082] Karageorghis vd. 2016, Kat. No. 345 (MÖ 480-310).
[3083] Mallios 2004, 239-266, Fig. 4. 3.
[3084] Thompson 1959, Pl. 30, 33.
[3085] Thompson 1962, 259, Fig. 2, Pl. 91, Agora T 1376a.
[3086] Leyenaar-Plaisier 1979, 1467-1470.
[3087] Salapata 2001, Fig. 1a-1h.
[3088] Ferruzza 2016, 149-158; 161-163.
[3089] Meer 1982, 98, Res. 1-3.
[3090] Kingsley 1976, 13, Kat. No. 36.
[3091] Besques 1986, Pl. 84a-c, D3814.
[3092] Louvre IV-I, Lev. 84, Fig. 3814-a-c; Fig. 3815d-g; Besques 1986, Pl. 84, d-g, D 3815; Pl. 85, a-d, D 3816.
[3093] Broneer 1950, Fig. 1-3; Pl. 110a-d.
[3094] Ersoy-Ç. Ersoy, 2012, 98-99, Res. 5.
[3095] Duman-Baysal 2015, 570, 582, Res. 10.e (kemik zar).
[3096] Bener 2013, 87-88, Res. 120-121 (Terrakotta, kireçtaşı); Garan 2015, 100-101, Z.1-Z.2 (Kemik)
[3097] Tulunay 2013, 347, 356, Res. 7.
[3098] Lambrothanassi-Touloumtzidou 2016, 82-83, Fig. 11.
[3099] Bener 2013, 87, Res. 119.

Katalog No: 296 **(Levha 109)**
Tip: Oyun Taşı
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09MDO4/1-PT337
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 4,3; Dip Çap. 2,6; Dip Der. 0,3 cm.
Hamur-Astar-Boya: Gümüş mika, kireç katkılı, 5YR 5/6. Yüzeyde yer yer 10R 4/8. İyi pişirilmiş.

Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: Elle şekillendirilmiş olup içi dolgu şeklindedir.
Tanımı: Stoper formundadır. Yuvarlak formlu taban kısmı içe doğru çukurlaştırılmıştır. Yukarıya doğru daralan formda olup, tutamak kısmına geçişte profil yapar. Yassı silindirik tutamak kısmı uca doğru daralmaktadır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: Roma Dönemi

Katalog No: 297 **(Levha 109)**
Tip: Eklemli Bebek
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 2376
Kazı Env. No: 06BM47-PT06
Buluntu Yeri: Börükçü Mevki/ 06BM47 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 5,8; Gen. 3,2; Der. 1,2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Mika, kum vs. hiçbir katkı maddesi içermemekte, iyi arıtılmış, 7.5YR 6/6. Gövde 5R 4/8. İyi pişirilmiş. Sık dokulu.

Korunma Durumu: Eserin gövde kısmı korunmuştur. Yüzeysel aşınma dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: Masif kalıp tekniği ile ön cephe olarak üretilmiştir. Arka yüzü düzdür.
Tanımı: Eklemli kol ve bacağa sahip bebeğin gövde kısmına aittir. Kısa bir khiton giymiştir. Kalıplanan kollar ve bacaklar ip ya da deri sicimlerle omuz ve kalçalarda açılmış deliklere bağlanmıştır. Göğüs kabartma şeklinde belli edilmiştir. Giyisisi kırmızı boya kullanılarak yapılmıştır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Assos[3100], Boeotia[3101], Cyrene[3102], Tarent[3103], Thessaloniki[3104]
Tarihleme Önerisi: MÖ 480-450

[3100] Tolun 2009, 51, Res. 21; Tolun 2015, 378, Fig. 20.
[3101] Mollard-Besques 1954, Pl. LXXI, C93 (MÖ 480-450).
[3102] Mollard-Besques 1954, Pl. LXXXIV, C215 (MÖ 470-450).
[3103] Mollard-Besques 1954, Pl. XCIX, C566, C567.
[3104] Rhomiopoulou 2017, 421, Kat. No. 546 (MÖ Erken 5. yy).

Katalog No: 298 **(Levha 109)**

Tip: Eklemli Grotesk Erkek Figürini
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4146
Kazı Env. No: STR86-KS.49/273
Buluntu Yeri: Kabasakız Nekropolü, KS. 49 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 13; Gen. 8,8; Piş Del. Çapı 2,7 cm.
Hamur-Astar-Boya: İnce tanecikli gümüş mika, seyrek taşçık katkılı, 2.5YR 4/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Gövdenin üst kısmı korunmuştur. Yüzeyindeki aşınma dışında oldukça iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Sağ kulağının üzerinde boncuk şeklinde bir çıkıntı mevcuttur. Başındaki külah ve elindeki torbası elde yapılarak sonradan birleştirilmiştir. Arkası düz işlenmiş olup, tam yuvarlak olmayan pişirme deliği vardır.
Tanımı: Eklemli figür, giyimli ve cephedendir. Gövde üstüne ait parçadır. Kambur, cüce, göbekli, kızgın ve çirkin görünümü ile grotesk tiptedir. Sağ kol dirsekten kıvrılarak göğüs hizasında manto kumaşının altında kalmıştır. Dirsekten kıvrılan sol kol öne doğru düz uzatılmış olup eliyle torbasının ucundan tutmaktadır. Sonradan ekleme olan torbası, basit bir şekilde kıvrılarak elinin alt kısmına birleştirilmiştir. Başında uca doğru daralan bir külah yer almaktadır. Külah altından çıkan saçlar kalın perçemler halinde alnı çevrelemiştir. Sağ kolun hareketine bağlı olarak oluşan diagonal kıvrımlar oldukça şematiktir. Giyisi atından göbek deliği belli olmaktadır. Hareketli bacakları eklenmiş ve kalça hizasındaki deliklere geçirilen organik bir malzeme ile tutturulmuştur. Geniş kemikli yüzünde yuvarlak alın geniş, kulaklar kepçe, elmacık kemikleri oldukça çıkık, kalkık ve oldukça kabarık kaşlar altında göz kapakları etli, geniş burun kemikli ve yayvan, burun kökü dar, burun kanatları etli, büyük-kapalı ağızda dudaklar kalın verilmiştir. Kulak detayında işçilik oldukça kötüdür. Sakalsız tasvir edilen figürde yaratılan kızgın ifade kaşların çatık verilmesiyle sağlanmış, alın kırışıklıkları, kalın deri katlanması şeklinde belli edilmiştir. **K.299** ile ikonografik olarak benzerdir.
Referans: Baldıran 1990, 148, Res. 222.
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy

Katalog No: 299 **(Levha 110)**

Tip: Eklemli Grotesk Erkek Figürini
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09MDO1/1-T09
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 8,9; Gen. 7,2; Der. 3,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: İnce ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek küçük boyutta taşçık katkılı, 2,5Y 5/6. Etek ön kısımları 10R 3/4. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup gövde altı ve bacaklar kısmen korunmuştur.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine yarı döküm tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Kırık olmasından dolayı iç yüzeyde sıvama izleri rahatlıkla görülmektedir. Arkası işlenmiş olup elbise kıvrımları belirgindir. İçi dolu bacaklar gövde üzerine sonradan eklenmiştir. Sağ arka bacakta boncuk şeklinde çıkıntılar mevcuttur.
Tanımı: Cepheden betimlenmiş eklemli erkek figürüne ait gövde alt parçasıdır. Grotesk tiptedir. Ön ve arka yüzde birbirini karşılayan ikişer adet yuvarlak delik yer alır. Diz üstüne uzanan tunik giyimlidir. Giyisinin orta kısmında yukarıdan aşağıya inen kalın boru şeklinde kıvrım bulunmaktadır. Sağ baldırdan yana açılarak yukarıya doğru dönen kıvrımların yapısı oldukça şematiktir. Kısa vücutta bacaklar oldukça kalın verilmiştir. Anatomisi bozuk olup sağ ayak dört parmaklıdır. En üsteki elbisenin orta kısmında yukardan aşağı doğru inen ve sağ bacak üstünde yana açılarak üç adet pile oluşturan kıvrımlar vardır. Eserin arka yüzü de ön tarafa uygun şekilde iki kademeli yapılmıştır. **K.298** ile ikonografik olarak benzerdir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy

Katalog No: 300 **(Levha 110)**

Tip: Eklemli Attis Figürini
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 302
Kazı Env. No: STR96-AM.2/30
Buluntu Yeri: Akdağ Nekropolü, 2. No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 12,8; Gen. 8,3; Piş Del. Çapı 1,3 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 6/4. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Sol alt kolu üzerinde dökülmeler, sol kemer altında ise küçük boyutta kırık vardır. Yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İkili kalıp içerisine baskı tekniği ile yapılmış olup içi boştur. Arkası işlenmiş olup kollar, elbise kıvrımları ve kemeri belirgindir. Kollarını yukarıya doğru kaldırmasıyla oluşan, boyun ile kol arasındaki üçgen bölge dolu olup, boş bırakılmamıştır. Dikey yerleştirilmiş oval, düzgün olmayan pişirme deliği vardır. Sağ göz kapağında ve elbisesi üzerinde yer yer boncuk şeklinde çıkıntılar mevcuttur.
Tanımı: Tunik giyimlidir. Tuniğin iki yanında, bitim yerine yakın yerde birleşme deliği bulunmaktadır. Buda Attis temsil eden bu figürinin bir oyuncak olabileceğini düşündürmektedir. Başı üzerinde sivri, külah şeklinde frig şapkası olup yukarıya kaldırdığı iki eliyle şapkanın üzerindeki örtüyü ya kaldırmak ya da örtmek istemektedir. Şapkasının uç kısımları kulakları kapatarak omuzlara kadar inmektedir. Başlığın altında görülen saç alın üzerinde bant şeklindedir. Portre özelliklerinde ise gözler şişkin, burun iri ve küçük, kalın dudaklar aralıklı bırakılmış olup sağ gözbebeği işlenmiştir. Burun kökü kaş ile birleşmektedir. Burun geniş ve basık, küçük ağızda dolgun dudaklar aralıklıdır. Ağzı küçük olup çok hafif aralıklı olarak verilmiştir.
Referans: Tozkoparan 1998, 18, Res. 25; Tamsü Polat 2013, 124, Lev. 109b.
Benzer Örnekler: Myrina[3105], Tanagra[3106], Smyrna[3107], Parion[3108], Pergamon[3109] ve Cyprus'da[3110], Thessaloniki[3111].
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

Katalog No: 301 **(Levha 110)**

Tip: Düdük
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 2630
Kazı Env. No: 07TS03-PT01
Buluntu Yeri: Tepecik Mevki/07TS03 No'lu Sondaj Alanı
Ölçüleri: Yük. 3,1; Gen. 2,8; Der. 1,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika katkılı, 2.5YR 5/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Eser yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: Elle şekillendirilmiştir. Hamur yaşken parmakla sıkıştırılarak tutamak oluşturulmuştur.
Tanımı: Üfleme deliği üst duvarda olup formu yuvarlaktır. Çalınabilir durumdadır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: Osmanlı Dönemi

[3105] Pottier vd. 1988, Pl. XXXI; Burr 1934, Pl. XXV-63 (MÖ 150-130); Mollard-Besques 1963b Pl. 103, b-MYR 215; f-MYR279.
[3106] Winter 1903 (II), 158: 6.
[3107] Rous vd. 2015, 149-151, Fig. 103 (Amazon tasvirli kukla bebek).
[3108] Tavukçu 2006, Lev. 30, Res. 88, 89, Kat. No. 53, 54 (Amazon/savaşçı tasvirli kukla bebek, MS 2. yy); Kasapoğlu 2018, Kat. 8-19 (Gladyatör tipi savaşçı kukla bebek, MS 2.-3. yy ortaları).); Kat. 20 (Asker-savaşçı tipi kukla bebek, MS 2.-3. yy ortaları).
[3109] Japp-Schwarzer 2015, 252, Fig. 46 (Attis başı, Hellenistik).
[3110] Winter 1903 (II), 158: 7.
[3111] Zografou 2015, 236, 241, Fig. 13 (Hellenistik); Tsimpidou-Avloniti 2017, 386, Fig. 472 (MÖ 350-325).

Katalog No: 302 **(Levha 110)**
Tip: Düdük
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 07TYB-PT01
Buluntu Yeri: Tepecik Mevki

Ölçüleri: Yük. 1,8; Gen. 2,9; Der. 1,6 cm.
Hamur-Astar-Boya: Mikasız, yoğun farklı küçük boyutlarda taşçık katkılı, 2,5 YR 4/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eserin tutamak kısmı ve üfleme deliği kırık ve eksiktir. Yüzeysel aşınmalar dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: Elle şekillendirilmiştir. Hamur yaşken parmakla sıkıştırılarak tutamak oluşturulmuştur.
Tanımı: Üfleme deliği üst duvarda olup kırıktır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: Osmanlı Dönemi

Katalog No: 303 **(Levha 111)**
Tip: Düdük
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4639
Kazı Env. No: 09MDB-PT20
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu

Ölçüleri: Yük. 3,2; Gen. 1.6; Der. 3; Delik Çap. 0,7 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun çok ince tanecikli gümüş, seyrek ince tanecikli altın mika katkılı, 5YR 6/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Eser yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: Elle şekillendirilmiştir. Tutamak yerinde sanatçıya ait parmak izleri mevcut. Hamur yaşken parmakla sıkıştırılarak tutamak oluşturulmuştur.
Tanımı: Nefesli çalgılar arasında yer alır. Üfleme deliği üst duvardadır. Çalınabilir durumdadır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: Roma Dönemi

Katalog No: 304 **(Levha 111)**
Tip: Düdük
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 2557
Kazı Env. No: 05BS18-PT26
Buluntu Yeri: Börükçü Mevki/ 05BS18 No'lu Sondaj Alanı

Ölçüleri: Yük. 2,9; Gen. 1,6x1,3; Der. 3; Delik Çap. 0,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek küçük boyutta taşcık ve kiremit parçacıkları katkılı, 10YR 6/2.
Korunma Durumu: Tutamak kısmı kırık ve eksiktir. Eser yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: Elle şekillendirilmiştir. Hamur yaşken parmakla sıkıştırılarak tutamak oluşturulmuştur.
Tanımı: Üfleme deliği üst duvardadır. Günümüzde kullanılan düdüklerle benzer olup çalınabilir durumdadır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: Klasik Dönem

Katalog No: 305 **(Levha 111)**

Tip: Iygks
Müze Env. No: Muğla Müzesi, ENV-2019/132 (A)
Kazı Env. No: 18DDS521-T01
Buluntu Yeri: Değirmenderesi Mevki, 2495 numaralı parsel 18DDS521 numaralı sondaj alanı
Ölçüleri: Çap. 5; Kal. 0,5; Del. Çap. 0,3 cm.
Hamur-Astar-Boya: -
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeyinde yer yer aşınma ve kopmalar mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: Kırık beyaz renkte taşın kenarlarının kabaca yontularak yuvarlatılmasıyla oyuncak formuna dönüştürülmüştür.
Tanımı: Üzerinde düzgün olmayan iki küçük delik bulunan, yassı kesitli ve disk şeklinde oluşuyla düğme olarak da tanımlanan *iygks*, iki delikten geçen ipin uçlarından tutularak kendi etrafında döndürüldükten sonra ipin uçlarının aniden çekilmesi sonucu diskin ters tarafa dönerek vızıltılı bir ses çıkardığı oyuncak türüdür.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Kütahya Akalan Tümülüsü[3112]
Tarihleme Önerisi: Geç Tunç Dönemi

Katalog No: 306 **(Levha 111)**

Tip: Iygks
Müze Env. No: Muğla Müzesi, ETD
Kazı Env. No: 17DDS02-AG04
Buluntu Yeri: Değirmenderesi Mevki, 2450 numaralı parsel 17DDS02 numaralı sondaj alanı
Ölçüleri: Çap: 3,8; Kal. 1; Del. Çap. 0,7-0,3 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun miktarda gümüş mika ve az miktarda küçük taşcık katkılı, 7.5YR 7/2. Yüzeyi pürüzlü ve gözenekli. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeyinde toprak ve kalker tabakalarından kaynaklanan aşınmalar mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: Kenarları yontularak kabaca yuvarlaklaştırıldıktan sonra sert bir kayaya sürtülerek pürüzsüz hale getirilen kırık çömlek parçasının, orta kısmına iki delik oyulmasıyla oyuncak formuna dönüştürülmüştür.
Tanımı: Üzerinde biri diğerinden büyük iki delik bulunan, yassı kesitli ve disk şeklinde oluşuyla düğme olarak da tanımlanan *iygks*, iki delikten geçen ipin uçlarından tutularak kendi etrafında döndürüldükten sonra ipin uçlarının aniden çekilmesi sonucu diskin ters tarafa dönerek vızıltılı bir ses çıkardığı oyuncak türüdür.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: Bizans Dönemi

[3112] Türktüzün 1999, 125, Çiz. 2.

Katalog No: 307 **(Levha 111)**

Tip: Iygks
Müze Env. No: Muğla Müzesi, ETD
Kazı Env. No: 18DDS72-AG29
Buluntu Yeri: Değirmenderesi Mevki, 2478 numaralı parsel 18DDS72 numaralı sondaj alanı
Ölçüleri: Çap. 4,5; Kal. 0,8; Del. Çap. 0,3-0,4 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun miktarda ince gümüş, seyrek altın mika, seyrek kireç, kum ve kuvars katkılı, 10R 6/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeyinde yer yer kopmalar ve aşınmalar mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: Kenarları yontularak kabaca yuvarlaklaştırıldıktan sonra sert bir kayaya sürtülerek pürüzsüz hale getirilen kırık çömlek parçasının, orta kısmına iki delik oyulmasıyla oyuncak formuna dönüştürülmüştür.
Tanımı: Üzerinde biri diğerinden büyük iki delik bulunan, yassı kesitli ve disk şeklinde oluşuyla düğme olarak da tanımlanan *iygks*, iki delikten geçen ipin uçlarından tutularak kendi etrafında döndürüldükten sonra ipin uçlarının aniden çekilmesi sonucu diskin ters tarafa dönerek vızıltılı bir ses çıkardığı oyuncak türüdür.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: Geç Tunç Dönemi

Katalog No: 308 **(Levha 111)**

Tip: Iygks
Müze Env. No: Muğla Müzesi, ETD
Kazı Env. No: 18DDS72-PT04
Buluntu Yeri: Değirmenderesi Mevki, 2478 numaralı parsel 18DDS72 numaralı sondaj alanı
Ölçüleri: Çap. 3,8; Kal. 0,4; Del. Çap. 0,3cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun miktarda gümüş, büyük boyutta taşçık, kireç katkılı, 7.5YR 5/4. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeyinde yer yer kopmalar ve aşınmalar mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: Kenarları yontularak kabaca yuvarlaklaştırıldıktan sonra sert bir kayaya sürtülerek pürüzsüz hale getirilen kırık çömlek parçasının, orta kısmına iki delik oyulmasıyla oyuncak formuna dönüştürülmüştür.
Tanımı: Üzerinde aynı boyutta iki küçük delik bulunan, yassı kesitli ve disk şeklinde oluşuyla düğme olarak da tanımlanan *iygks*, iki delikten geçen ipin uçlarından tutularak kendi etrafında döndürüldükten sonra ipin uçlarının aniden çekilmesi sonucu diskin ters tarafa dönerek vızıltılı bir ses çıkardığı oyuncak türüdür.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: Geç Tunç Dönemi

Katalog No: 309 **(Levha 111)**

Tip: Iygks
Müze Env. No: Muğla Müzesi, ETD
Kazı Env. No: 18DDS72-PT03
Buluntu Yeri: Değirmenderesi Mevki, 2478 numaralı parsel 18DDS72 numaralı sondaj alanı
Ölçüleri: Çap. 4,19; Kal. 0,9; Del. Çap. 0,4 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun miktarda gümüş, kireç katkılı, 2.5 YR 5/8. Bant bezeme 2,5YR 4/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeyinde yer yer kopmalar ve aşınmalar mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: Kenarları yontularak kabaca yuvarlaklaştırıldıktan sonra sert bir kayaya sürtülerek pürüzsüz hale getirilen, üzeri bant bezemeli kırık çömlek parçasının, orta kısmına iki delik oyulmasıyla oyuncak formuna dönüştürülmüştür.
Tanımı: Üzerinde aynı boyutta iki küçük delik bulunan, yassı kesitli ve disk şeklinde oluşuyla düğme olarak da tanımlanan *iygks*, iki delikten geçen ipin uçlarından tutularak kendi etrafında döndürüldükten sonra ipin uçlarının aniden çekilmesi sonucu diskin ters tarafa dönerek vızıltılı bir ses çıkardığı oyuncak türüdür.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Kütahya Akalan Tümülüsü[3113]
Tarihleme Önerisi: Geç Tunç Dönemi

Katalog No: 310 **(Levha 111)**

Tip: Iygks
Müze Env. No: Muğla Müzesi, ENV-2019/134 (A)
Kazı Env. No: 18DDS521-PT01
Buluntu Yeri: Değirmenderesi Mevki, 2495 numaralı parsel 18DDS521 numaralı sondaj alanı
Ölçüleri: Çap. 3,5; Kal. 1; Del. Çap. 0,4-0,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun miktarda gümüş mika, kireç, taşçık katkılı, 7.5 YR 6/6. Astar 10YR 4/2. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeyinde yer yer aşınmalar mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: Kenarları yontularak kabaca yuvarlaklaştırıldıktan sonra sert bir kayaya sürtülerek pürüzsüz hale getirilen kırık çömlek parçasının, orta kısmına iki delik oyulmasıyla oyuncak formuna dönüştürülmüştür.
Tanımı: Üzerinde biri diğerinden büyük iki delik bulunan, yassı ve disk şeklinde oluşuyla düğme olarak da tanımlanan *iygks*, iki delikten geçen ipin uçlarından tutularak kendi etrafında döndürüldükten sonra ipin uçlarının aniden çekilmesi sonucu diskin ters tarafa dönerek vızıltılı bir ses çıkardığı oyuncak türüdür.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: Geç Tunç Dönemi

[3113] Türktüzün 1999, 125, Çiz. 2.

Katalog No: 311 **(Levha 111)**

Tip: Iygks
Müze Env. No: Muğla Müzesi, ETD
Kazı Env. No: 18DDS521-PT07
Buluntu Yeri: Değirmenderesi mevki, 2495 numaralı parsel 18DDS521 numaralı sondaj alanı
Ölçüleri: Çap. 2,8; Kal. 0,5; Del. Çap. 0,4-0,3 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun miktarda gümüş mika katkılı, 2.5 YR 5/1. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeyinde yer yer aşınmalar mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: Kenarları yontularak kabaca yuvarlaklaştırıldıktan sonra sert bir kayaya sürtülerek pürüzsüz hale getirilen kırık çömlek parçasının, orta kısmına iki delik oyulmasıyla oyuncak formuna dönüştürülmüştür.
Tanımı: Üzerinde biri diğerinden büyük iki delik bulunan, yassı kesitli ve disk şeklinde oluşuyla düğme olarak da tanımlanan *iygks*, iki delikten geçen ipin uçlarından tutularak kendi etrafında döndürüldükten sonra ipin uçlarının aniden çekilmesi sonucu diskin ters tarafa dönerek vızıltılı bir ses çıkardığı oyuncak türüdür.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Kütahya Akalan Tümülüsü[3114]
Tarihleme Önerisi: Geç Tunç Dönemi

Katalog No: 312 **(Levha 111)**

Tip: Iygks
Müze Env. No: Muğla Müzesi, ETD
Kazı Env. No: 18DDS420-PT13
Buluntu Yeri: Değirmenderesi mevki, 2491 numaralı parsel 18DDS420 numaralı sondaj alanı
Ölçüleri: Çap. 3,9; Kal. 0,6; Del. Çap. 0,4 cm.
Hamur-Astar-Boya: Gümüş mika, seyrek şamot, organik katkılı 7.5YR 6/3. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeyinde yer yer kopmalar ve aşınmalar mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: Kenarları yontularak kabaca yuvarlaklaştırıldıktan sonra sert bir kayaya sürtülerek pürüzsüz hale getirilen kırık çömlek parçasının, orta kısmına iki delik oyulmasıyla oyuncak formuna dönüştürülmüştür.
Tanımı: Üzerinde aynı boyutta iki delik bulunan, yassı kesitli ve disk şeklinde oluşuyla düğme olarak da tanımlanan *iygks*, iki delikten geçen ipin uçlarından tutularak kendi etrafında döndürüldükten sonra ipin uçlarının aniden çekilmesi sonucu diskin ters tarafa dönerek vızıltılı bir ses çıkardığı oyuncak türüdür.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: Geç Tunç Dönemi

[3114] Türktüzün 1999, 125, Çiz. 2.

Katalog No: 313 **(Levha 111)**

Tip: Iygks
Müze Env. No: Muğla Müzesi, ETD
Kazı Env. No: 18DDS579-AG01
Buluntu Yeri: Değirmenderesi mevki, 2495 numaralı parsel 18DDS579 numaralı sondaj alanı
Ölçüleri: Çap. 4,5; Kal. 0,8; Del. Çap. 0,3-0,4 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun gümüş mika, kireç, taşçık katkılı, 2.5YR 5/8. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeysel aşınmalar mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: Kenarları yontularak kabaca yuvarlaklaştırıldıktan sonra sert bir kayaya sürtülerek pürüzsüz hale getirilen kırık çömlek parçasının, orta kısmına iki delik oyulmasıyla oyuncak formuna dönüştürülmüştür.
Tanımı: Üzerinde biri diğerinden büyük iki delik bulunan, yassı kesitli ve disk şeklinde oluşuyla düğme olarak da tanımlanan *iygks*, iki delikten geçen ipin uçlarından tutularak kendi etrafında döndürüldükten sonra ipin uçlarının aniden çekilmesi sonucu diskin ters tarafa dönerek vızıltılı bir ses çıkardığı oyuncak türüdür.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: Geç Tunç Dönemi

Katalog No: 314 **(Levha 112)**

Tip: Iygks
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 18DDS420-PT15
Buluntu Yeri: Değirmenderesi Mevki, 2491 numaralı parsel 18DDS420 numaralı sondaj alanı
Ölçüleri: Çap. 3,1; Kal. 0,6; Del. Çap. 0,4 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun gümüş mika, şamot, kireç katkılı, 10YR 3/1. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeysel aşınmalar mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: Kenarları yontularak kabaca yuvarlaklaştırıldıktan sonra sert bir kayaya sürtülerek pürüzsüz hale getirilen kırık çömlek parçasının orta kısmına iki delik oyulmasıyla oyuncak formuna dönüştürülmüştür.
Tanımı: Üzerinde biri diğerinden büyük iki delik bulunan, yassı kesitli ve disk şeklinde oluşuyla düğme olarak da tanımlanan *iygks*, iki delikten geçen ipin uçlarından tutularak kendi etrafında döndürüldükten sonra ipin uçlarının aniden çekilmesi sonucu diskin ters tarafa dönerek vızıltılı bir ses çıkardığı oyuncak türüdür.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Kütahya Akalan Tümülüsü[3115]
Tarihleme Önerisi: Sub Geometrik-Erken Arkaik Dönem

[3115] Türktüzün 1999, 125, Çiz. 2.

Katalog No: 315 **(Levha 112)**

Tip: Iygks
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 18DDS420-PT17
Buluntu Yeri: Değirmenderesi Mevki, 2491 numaralı parsel 18DDS420 numaralı sondaj alanı
Ölçüleri: Çap. 2,2; Kal. 0,6; Del. Çap. 0,3. cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun gümüş mika, taşçık katkılı, 7,5YR 5/3. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser kırık-eksiktir, yüzeysel aşınmalar mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: Kenarları yontularak kabaca yuvarlaklaştırıldıktan sonra sert bir kayaya sürtülerek pürüzsüz hale getirilen kırık çömlek parçasının orta kısmına iki delik oyulmasıyla oyuncak formuna dönüştürülmüştür.
Tanımı: Üzerinde aynı boyutta iki delik bulunan, yassı kesitli ve disk şeklinde oluşuyla düğme olarak da tanımlanan *iygks*, iki delikten geçen ipin uçlarından tutularak kendi etrafında döndürüldükten sonra ipin uçlarının aniden çekilmesi sonucu diskin ters tarafa dönerek vızıltılı bir ses çıkardığı oyuncak türüdür.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: Sub Geometrik-Erken Arkaik Dönem

Katalog No: 316 **(Levha 112)**

Tip: Iygks
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 18DDS420-PT18
Buluntu Yeri: Değirmenderesi Mevki, 2491 numaralı parsel 18DDS420 numaralı sondaj alanı
Ölçüleri: Çap. 3; Kal. 0,7; Del. Çap. 0,4-0,3 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun gümüş, seyrek altın mika, şamot katkılı, 7,5YR 6/4. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Yüzeyinde yer yer aşınmalar mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: Kenarları yontularak kabaca yuvarlaklaştırıldıktan sonra sert bir kayaya sürtülerek pürüzsüz hale getirilen kırık çömlek parçasının orta kısmına iki delik oyulmasıyla oyuncak formuna dönüştürülmüştür.
Tanımı: Üzerinde aynı boyutta iki delik bulunan, yassı kesitli ve disk şeklinde oluşuyla düğme olarak da tanımlanan *iygks*, iki delikten geçen ipin uçlarından tutularak kendi etrafında döndürüldükten sonra ipin uçlarının aniden çekilmesi sonucu diskin ters tarafa dönerek vızıltılı bir ses çıkardığı oyuncak türüdür.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Kütahya Akalan Tümülüsü[3116]
Tarihleme Önerisi: Sub Geometrik-Erken Arkaik Dönem

[3116] Türktüzün 1999, 125, Çiz. 2.

Katalog No: 317 **(Levha 112)**

Tip: Dekoratif Koltuk
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3904
Kazı Env. No: STR85-A.14/232
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 14 No'lu Mezar
Ölçüleri: Yük. 8; Gen. 5.7; Der. 4,7 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 7.5YR 7/3. Astar White page 10YR_/1 9.5/, koltuk kolu 10YR 8/6. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser tümdür. Eser yüzeyinde aşınma ve kalker tabakaları mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: Arkalığı ile birlikte tek bir parça olarak biçimlendirilmiştir, altı boştur.
Tanımı: Koltuk yarım yuvarlak alçak bir arkalığa ve bu arkalığın devamı olan alçak kolçaklara sahiptir. Arkalık ve kolçaklar sade bırakılmıştır. Oturma düzleminde kalın bir minder bulunmaktadır. Koltuğun ön tarafı, minderin hemen altına gelecek şekilde kazıma ile yapılmış tek sıra yiv ile hareketlendirilmiştir. Ayrıca koltuğun ön tarafında, ayak hizasında, koltuğa birleşik olarak yapılmış basamak şeklinde bir ayak taburesi yer almaktadır. Dört köşe düz bacaklıdır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy (özellikle MS 50-100)

Katalog No: 318 **(Levha 112)**

Tip: Dekoratif Kline (Sedir)
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3906
Kazı Env. No: STR85-A.14/233
Buluntu Yeri: Aldağ Nekropolü, A. 14 No'lu Mezar
Ölçüleri: Uz. 11; Gen. 6,2; Yük. 6,5; Cidar 0,6 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 7/6. Astar 7.5YR 6/8, sırt 5R 3/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser, bacağın ön kısmındaki küçük kopmalar ve dökülmeler haricinde tümdür. Yüzeyinde aşınma ve kalker tabakaları mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: Arkalığı ile birlikte tek bir parça olarak biçimlendirilmiştir, altı boştur.
Tanımı: Eser dikdörtgen formunda minyatür bir kline/sedir olup alçak arkalığı ve yan korkulukları vardır. Dört köşe düz bacaklıdır. Oturma tabanının üzerinde yastıklı kalın bir minderi bulunmaktadır.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Assos[3117], Thessaloniki[3118], Myrina[3119], Eretria[3120]
Tarihleme Önerisi: MS 1. yy (özellikle MS 50-100)

[3117] Ağtürk-Arslan 2015, 99, Kat. 40 (MÖ 6.-5. yy).
[3118] Tsimpidou-Avloniti 2017, 419, Kat. No. 542 (MS 50-100).
[3119] Jeammet 2011, 12, (MÖ 2.-1. yy).
[3120] Jeammet 2011, 12, (MÖ 350-300).

Katalog No: 319 **(Levha 113)**

Tip: Korinth Başlıklı Sütun
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4970
Kazı Env. No: 12AS01-T01
Buluntu Yeri: Stratonikeia Agora Sondaj
Ölçüleri: Yük. 4,3; Gen. 3,1; Der. 1,1 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince tanecikli gümüş mika katkılı, 7.5YR 6/4. Astar White page 10YR_/2 9.5/; başlık 5R 6/6. Yüzey 7.5YR 8/6.İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Başlığı ve sütun gövdesinin üst bölümü olarak korunmuştur. Abakus tablası ve volüt yaylarında kırıklar mevcuttur. Yüzeyinde yer yer kalker tabakası bulunmaktadır.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp ile ön cephe olarak üretilmiştir. Arka yüzeyinde kazıma derin çizgiler yer alır.
Tanımı: Başlık ionik yivli bir sütun gövdesiyle birlikte yapılmıştır. Dekoratif karakterlidir. Sütun gövdesinin üst bölümünde yer alan apotikeden sonra başlığa geçilmektedir. Başlık iki sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. 1. sıra akanthus yapraklarının arasından 2. sıra yapraklar yükselmektedir. Akanthus yapraklar, kaulüs sapı ve kaulis çanağı üzerindeki yoğun aşınma nedeniyle tam olarak görülmemektedir. Kaulis çanağından çıkan heliksler kalathos dudağıyla birleşmiş, vücut yayları ise abakusun köşelerine açılmaktadır. Üç silmeden oluştuğu düşünülen abakusun ortasında ise yoğun aşınmaya maruz kalmış abakus çiçeği görülmektedir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Aigai[3121], Panticapaeum[3122], Myrina[3123], Priene[3124]
Tarihleme Önerisi: Hellenistik Dönem

Katalog No: 320 **(Levha 113)**

Tip: Dor Sütün Gövdesi ve Gövdeye Bağlı Dor Başlığı
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09SAY-02
Buluntu Yeri: Stratonikeia Anıtsal Yapı
Ölçüleri: Yük.: 6,4 Gen.: 2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun miktarda gümüş mika katkılı, 5YR5/8. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Başlığın abakus ve ekhinus kısmında kopmalar mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp ile ön cephe olarak üretilmiştir.
Tanımı: Başlık, ionik yivli bir pseudo sütun gövdesiyle birlikte yapılmıştır. Dekoratif karakterlidir. Görünen cephesinde 6 adet yiv bulunmaktadır. Yivlerin bittiği kısımdaki çıkıntlar ise pseudo sütunun yapıyla birleştiği bölüme ait olmalıdır. Sütunun üst bölümünde, sütundan başlığa geçişi sağlayan anuletlere yer verilmemiştir. Başlığın ekinus kısmı dışa taşkın yuvarlak formda yapılmış olup üst bölümde abakus bulunur.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy

[3121] Dereboylu 2012, Lev. 64-K. 313 (Hellenistik).
[3122] Ustinova 1998, 222, Fig. 5 (MÖ 2. yy).
[3123] Besques 1986, 90, Pl. 86.c-e, (3817) (Kampanie, Hellenistik); Mollard-Besques 1963 (1), 135, Pl. 165. e(MYR 668) (MÖ 1. yy'ın başı), 150, Pl. 187.c (MYR 393), 151, Pl. 188.a (MYR 394), d (S 3796).
[3124] Rumscheid 2006, 533-534, Taf.162. 1-3, Kat.-Nr. 398-400.

Katalog No: 321 **(Levha 113)**
Tip: İon Başlığı
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09MDO1/1-T01
Buluntu Yeri: Karakuyu Mevki
Ölçüleri: Yük. 3,2; Gen. 6,6; Der. 7,7 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika, seyrek kiremit parçacıkları, çok yoğun farklı boyutlarda taşçık katkılı, 5YR 6/6. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Başlık, abakus ve ekhinus bölümlerinin olduğu yerden kırılmıştır. Yarım olan başlık üzerindeki bölümlerde, özellikle sağ volüt, ekhinus ve pulvinus üzerinde yer yer kırılmalar ve aşınmalar gözlenmektedir.
Teknik ve İşçilik: Kalıp üretimi
Tanımı: Taş mimariden öykünülmüş ion başlığı tasviri şeklindedir. Başlık abakus ve ekhinus bölümlerinden oluşmaktadır. Başlığın ön cephesinde abaküs bitişi ve ekhinus başlangıcının olduğu bölümlerde ovallik gözlenmektedir. Ekhinusta olması gerekn ion-kymationu ve palmet bezemeleri betimlenmemiş olup, abaküs bölümü ile ekhinusun genişlikleri neredeyse eşittir. Sağ tarafta yer alan volütün ise volüt gözü dışa taşkın olarak yapılmıştır. Yan cephesinde ise attik-ion tipinde bir pulvinus (yastık) bölümü olduğu görülmektedir. Başlığın yastık kısımlarında saz yaprağı olduğu düşünülen bezeme bulunmaktadır. İki yastığın ortasında balteus bölümü yer almaktadır ancak yüzeysel bir şekilde verilmiştir. Bateusun yanlarında bulunan balteus sınırları ise balteusa göre belirgin bir şekilde işlenmiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: Hellenistik Dönem

Katalog No: 322 **(Levha 113)**
Tip: İon Başlığı Parçası/Volüt
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 13STRYB-T02
Buluntu Yeri: Stratonikeia Yüzey Buluntusu
Ölçüleri: Yük. 2,7; Gen.3; Kal. 2,7 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok ince az yoğun gümüş rengi mika katkılı, iyi arıtılmış hamur yapısına sahip, 2.5YR-5/6. Volüt içi 2.5YR-4/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğinde olup, başlığa ait volüt kısmı korunmuştur. Volüt ler üzerinde yer yer parça kayıpları gözlenmektedir.
Teknik ve İşçilik: Kalıp üretimi
Tanımı: Taş mimariden öykünülmüş İon başlığında bulunan volüt tasviri şeklindedir. Çift cepheli olarak yapılmıştır. Volütlerin içinde yer alan volüt gözü dışa taşkın biçimde betimlenmiştir. Volütlerin çift cepheli oluşu bu parçanın mimari düzende yapının köşesine geldiğini göstermektedir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 1. yy'ın sonu

Katalog No: 323 **(Levha 113)**
Tip: Karikatür/Oyuncak
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 2692
Kazı Env. No: 07BBS04-T02
Buluntu Yeri: Beybağ Mevki/ 07BBS04 No'lu Sondaj Alanı
Ölçüleri: Yük. 5,6; Gen. 3,3; Der. 3,5 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika katkılı, 5YR 6/4. Tüm yüzey 10R 5/6. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser parça niteliğinde olup, boyundan itibaren baş kısmı korunmuştur. Boyundan düzensizce kırılmıştır. Eser yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: İçi dolgu olarak yapılmıştır.
Tanımı: Stilize edilmiş insan başı. Başının üzerinde yivler ile süslenmiş bir başlık bulunmaktadır. Başlığın ucu kırıktır. İki adet göz çukuru vardır. Ağzın sol tarafında ve sağ çaprazında iki adet çukur daha yer almaktadır. Ağzı açık şekilde verilmiş olan figürün burun kısmı kırıktır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: Bizans Dönemi

Katalog No: 324 **(Levha 114)**
Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Satyr
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 06BS03-PT02
Buluntu Yeri: Börükçü Sondaj
Ölçüleri: Yük. 8,5; Gen. 10,1; Der. 5,6 cm.

Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun farklı taneciklerde gümüş mika, çok yoğun orta ve büyük boyutta taşçık, seyrek kiremit parçacıkları, iri kum katkılı, 5YR 6/6. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Panel ve sakal kenarları kırık ve eksiktir. Yüzeyde ve çerçeve kenarlarında etkili aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe olarak üretilmiştir. Arkası düzdür. K.2 ile aynı atölye üretimidir.
Tanımı: Çift kenarlı kemerli bir çerçevenin içinde, düz bir panelde yüksek kabartma olarak yapılmış dik saçlı, sakallı satyros/silenos başı betimlenmiştir. Kemer profili kazıma çizgilerle sonradan bezenmiştir. Saçlar alnın ortasından ikiye ayrılmış, paralel çizgilerle yanlara ve geriye taranmıştır. Kulaklar iri ve sarkık, gözler baskı çember olan düğme formunda, kaşlar çatallıdır. Yüz detayları aşınmıştır. Sakalı kopuk olduğundan özellikleri belli değildir. Köşeli çerçeve ile kemer arasında kalan boş alanda atölye işareti olan "X" şeklinde iki işaret bulunmaktadır.
İmza: X
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Milet[3125], Mısır/Naukratis[3126], Turgut[3127], Halikarnassos[3128]
Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 2.-1. yy

[3125] Targıç 2003, 78, K. 64. (Hellenistik, belki MÖ 2. yy)
[3126] Thomas 2015, 1-5, Fig. 1, 2, 4 (Satyr betimlemeli, MÖ 150-50).
[3127] Şahin 2000, 64, V.1, 84, Res. 14.V.1 (Hellenistik).
[3128] Şahin 2001, 100, Fig. 35 Ha 27 (Hellenistik).

Katalog No: 325 **(Levha 114)**

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Satyr
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 05BS06-PT01
Buluntu Yeri: Börükçü Mevki/05BS06 Numaralı Sondaj Alanı
Ölçüleri: Yük. 12 cm, Gen. 10.8cm, Kal. 6,2-1,6 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun farklı taneciklerde gümüş mika, çok yoğun orta ve büyük boyutta taşçık, seyrek kiremit parçacıkları, iri kum katkılı 5YR 6/6. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Panel ve sakal kenarları kırık ve eksiktir. Yüzeyde ve çerçeve kenarlarında etkili aşınma mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe olarak üretilmiştir. **K.325** ile aynı atölye üretimidir.
Tanımı: Çift kenarlı kemerli bir çerçevenin içinde, düz bir panelde yüksek kabartma olarak yapılmış dik saçlı, sakallı satyros/silenos başı betimlenmiştir. Kemer profili kazıma çizgilerle sonradan bezenmiştir. Saçlar alnın ortasından ikiye ayrılmış, paralel çizgilerle yanlara ve geriye taranmıştır. Kulaklar iri ve sarkık, gözler baskı çember olan düğme formunda, kaşlar çatallıdır. Burun kökü ve bıyığın sol yarısı belirgindir. Dik kavis yaparak aşağıya inen bıyık ince ve uzundur. Diğer yüz detayları aşınmıştır. Sakalı kopuk olduğundan özellikleri belli değildir. Köşeli çerçeve ile kemer arasında kalan boş alanda atölye işareti olan "X" şeklinde iki betim bulunmaktadır.
İmza: X
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Milet[3129], Mısır/Naukratis[3130], Turgut[3131], Halikarnassos[3132]
Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 2.-1. yy

Katalog No: 326 **(Levha 114)**

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Satyr
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09LBS-PT01
Buluntu Yeri: Lagina Kutsal Alanı/ Batı Stoa.
Ölçüleri: Yük. 10,9; Gen. 12,1; Der. 6,1-1,7 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun İnce ve orta tanecikli gümüş, seyrek ince tanecikli altın mika, çok yoğun orta ve çok büyük taşçık, iri kum katkılı, 5YR 6/6. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Yüzeyde ve çerçeve kenarlarında kopma ve aşınma mevcuttur. Sakalın ucu eksiktir.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe olarak üretilmiştir. Arka yüz iki göz şeklinde modellenmiştir.
Tanımı: Köşeli çerçeve içinde, düz bir panelde yüksek kabartma olarak yapılmış satyros/silenos başı betimlenmiştir. Yukarıya doğru ince çizgiler şeklinde düzgün taranmış, dik saç tuvaletine sahiptir. Kaşlar çatık, gözler yuvarlatılmış oyuk veya baskı çember olan düğme formundadır. Sarkık kulakları küçük olup ağız belirgin değildir. Çerçevenin her iki üst köşesine atölye işareti olan kalkan şeklinde kabartma daireler betimlenmiştir.
İmza: ◯
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Milet[3133], Mısır/Naukratis[3134]
Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 2.-1. yy

[3129] Targıç 2003, 78, K. 64. (Hellenistik, belki MÖ 2. yy)
[3130] Thomas 2015, 1-5, Fig. 1, 2, 4 (satyr betimlemeli, MÖ 150-50).
[3131] Şahin 2000, 64, V.1, 84, Res. 14.V.1 (Hellenistik).
[3132] Şahin 2001, 100, Fig. 35 Ha 27 (Hellenistik).
[3133] Targıç 2003, 78, K. 64. (Hellenistik, belki MÖ 2. yy)
[3134] Thomas 2015, 1-5, Fig. 1, 2, 4 (satyr betimlemeli, MÖ 150-50).

Katalog No: 327 **(Levha 115)**

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Satyr
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 19STRYB-01
Buluntu Yeri: Stratonikeia/Bılla Evi Sokağı Yüzey
Ölçüleri: Yük: 12,5; Gen. 11,5; Der. 6,3 cm.
Hamur-Astar-Boya: Az gümüş mika, farklı boyutlarda taşçık ve kireç 7,5YR 6/4. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Yüzeyde ve çerçeve kenarlarında küçük kopma ve aşınma mevcuttur. Sakalın ucu eksiktir.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe olarak üretilmiştir. Arka yüzde yatay dışa çıkık profil yer alır.
Tanımı: Köşeli çerçeve içinde, düz bir panelde yüksek kabartma olarak yapılmış satyros/silenos başı betimlenmiştir. Yukarıya doğru ince çizgiler şeklinde düzgün taranmış, dik saç tuvaletine sahiptir. Kaşlar çatık, gözler yuvarlatılmış oyuk veya baskı çember olan düğme formundadır. Sarkık kulakları küçük olup ağız belirgin değildir. Çerçevenin her iki üst köşesine atölye işareti olan "X" şeklinde iki betim bulunmaktadır.
İmza: X
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Milet[3135], Mısır/Naukratis[3136]
Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 2.-1. yy

Katalog No: 328 **(Levha 115)**

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Satyr
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 08SKK-PT01
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kuzey Kapı
Ölçüleri: Yük. 14,7; Gen. 11,9; Der. 7,9 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun İnce ve orta tanecikli gümüş, seyrek ince tanecikli altın mika, yoğun farklı boyutlarda taşçık, iri kum katkılı, 5YR 6/4. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Yüzeyde ve çerçeve kenarlarında kopma ve aşınma mevcuttur. Sakalın ucu eksiktir.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe olarak üretilmiştir. Arka yüzde yatay dışa çıkık profil yer alır.
Tanımı: Köşeli çerçeve içinde, düz bir panelde yüksek kabartma olarak yapılmış satyros/silenos başı betimlenmiştir. Yukarıya doğru düzgün olmayan ince çizgiler şeklinde taranmış, dik saç tuvaletine sahiptir. Diğer detaylar tahrip olmuştur.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 2.-1. yy

[3135] Targıç 2003, 78, K. 64. (Hellenistik, belki MÖ 2. yy)
[3136] Thomas 2015, 1-5, Fig. 1, 2, 4 (Satyr betimlemeli, MÖ 150-50).

Katalog No: 329 **(Levha 115)**

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Satyr
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3699
Kazı Env. No: STR82-59
Buluntu Yeri: Nekropol 1. Grup B-1 Sondajı
Ölçüleri: Yük. 11,1; Gen. 7,3; Der. 7,2 cm.
Hamur-Astar-Boya: İnce ve orta tanecikli gümüş mika, yoğun orta ve büyük boyutta taşçık, iri kum katkılı, 5YR 7/4. Arka yüzey 7.5R 5/4. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Yüzeyde ve çerçeve kenarlarında kopma ve aşınma mevcuttur. Çerçevenin formu bozulmuştur. Sakalın ucu eksiktir. Eser yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe olarak üretilmiştir. Arka yüz düz bırakılmıştır.
Tanımı: Köşeli çerçeve içinde, düz bir panelde yüksek kabartma olarak yapılmış satyros/silenos başı betimlenmiştir. Ortadan başlayarak yanlara doğru yayılan saç tutamları palmet gibi düzenlenmiştir. Alın çizgisi belirgin, kaşlar çatık, elmacık kemikleri çıkık, burun yapısı yassı ve kısa, burun kökü dar, ağız hafif aralıklıdır. Etli göz kapakları arasında göz bebekleri belirgindir. Uzun bıyıklar dik bir şekilde aşağıya uzanmaktadır. Sakal uzun olup detaylar işlenmemiştir. Çerçevenin her iki üst köşesine rozet motifi işlenmiş olup sol üst tarafta sadece üç yaprak yüzeysel olarak korunmuştur.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Milet[3137], Mısır/Naukratis[3138]
Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 2.-1. yy

Katalog No: 330 **(Levha 116)**

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Satyr
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09MDO4-1-PT297
Buluntu Yeri: STR84-T02 /Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 7,8; Gen. 9,6; Der. 8,2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun İnce ve orta tanecikli gümüş mika, yoğun farklı boyutlarda taşçık, seyrek kiremit parçacıkları, iri kum katkılı, 5YR 6/4. Astar 2,5YR 4/6. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Yüzeyde ve çerçeve kenarlarında kopma mevcuttur. Çerçevenin formu bozulmuştur. Sakalın ucu eksiktir. Eser yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe olarak üretilmiştir. Arka yüz yatay dış bükey profillidir.
Tanımı: Köşeli çerçeve içinde, düz bir panelde yüksek kabartma olarak yapılmış satyros/silenos başı betimlenmiştir. Ortadan başlayarak yanlara doğru yayılan saç tutamları palmet gibi düzenlenmiştir. Alın çizgisi belirgin, kaşlar çatık, elmacık kemikleri çıkık, burun yapısı yassı ve kısa, burun kanatları geniş ve etli, ağız hafif aralıklıdır. Etli ve şişkin göz kapakları arasında gözler oldukça kısık, sarkık kulaklar göz hizasındadır. Uzun bıyıklar dik bir şekilde aşağıya uzanmaktadır. Sakal uzun olup detaylar işlenmemiştir. Kulak detayı tahrip olmuştur.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Milet[3139], Mısır/Naukratis[3140]
Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 2.-1. yy

[3137] Targıç 2003, 78, K. 64 (Hellenistik, belki MÖ 2. yy).
[3138] Thomas 2015, 1-5, Fig. 1, 2, 4 (Satyr betimlemeli, MÖ 150-50).
[3139] Targıç 2003, 78, K. 64 (Hellenistik, belki MÖ 2. yy).
[3140] Thomas 2015, 1-5, Fig. 1, 2, 4 (Satyr betimlemeli, MÖ 150-50).

Katalog No: 331 **(Levha 116)**

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Satyr
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09SKC-PT04
Buluntu Yeri: Stratonikeia/Kuzey Cadde Güneybatısı
Ölçüleri: Yük. 10,9; Gen. 13,4; Der. 10,7 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun İnce ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika, yoğun farklı boyutlarda taşçık, iri kum katkılı, 2,5YR 5/6. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Her yönden kırıktır. Yüzeyde kopma ve aşınma mevcuttur. Çerçevenin formu bozulmuştur. Sakalın ucu eksiktir. Portre özellikleri yüzeyseldir.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe olarak üretilmiştir. Arka yüz yatay dış bükey profillidir.
Tanımı: Köşeli çerçeve içinde, düz bir panelde yüksek kabartma olarak yapılmış satyros/silenos başı betimlenmiştir. K.5 ile ikonografik ve stilistik anlamda benzerdir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Milet[3141], Mısır/Naukratis[3142]
Tarihleme Önerisi: MÖ geç 2.-1. yy

Katalog No: 332 **(Levha 116)**

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Satyr
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 2017
Kazı Env. No: 17STRYB-PT01
Buluntu Yeri: Stratonikeia/Bılla Evi Temeli
Ölçüleri: Yük. 9,4; Gen. 10,2; Der. 8 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun İnce ve orta tanecikli gümüş, seyrek ince tanecikli altın mika, çok yoğun orta ve çok büyük taşçık, iri kum katkılı, 5YR 6/6. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Her yönden kırıktır. Yüzeyde kopma ve aşınma mevcuttur. Sakalın ucu eksiktir. Portre özellikleri yüzeyseldir.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe olarak üretilmiştir. Arka yüz kırıktır.
Tanımı: Köşeli çerçeve içinde, düz bir panelde yüksek kabartma olarak yapılmış satyros/silenos başı betimlenmiştir. **K.329** ve **K.330** ile ikonografik ve stilistik anlamda benzerdir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Milet[3143], Mısır/Naukratis[3144]
Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 2.-1. yy

[3141] Targıç 2003, 78, K. 64 (Hellenistik, belki MÖ 2. yy).
[3142] Thomas 2015, 1-5, Fig. 1, 2, 4 (Satyr betimlemeli, MÖ 150-50).
[3143] Targıç 2003, 78, K. 64. (Hellenistik, belki MÖ 2. yy).
[3144] Thomas 2015, 1-5, Fig. 1, 2, 4 (Satyr betimlemeli, MÖ 150-50).

Katalog No: 333 **(Levha 117)**

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Satyr
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4904
Kazı Env. No: 12STYD-PT03
Buluntu Yeri: Stratonikeia/Tiyatro
Ölçüleri: Yük. 10; Gen. 8; Der. 8,1 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun İnce ve orta tanecikli gümüş, seyrek ince tanecikli altın mika, çok yoğun orta ve büyük boyutta taşçık, iri kum katkılı, 5YR 6/4. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe olarak üretilmiştir. Arka yüz düz bırakılmıştır. Çizgisel saç detayı sonradan kazıma ile yapılmıştır.
Tanımı: Köşeli ve iki bordürden oluşan kare çerçeve içerisinde sakallı satyros/silenos başı yüksek kabartma olarak betimlenmiştir. Tüm yüzey detayları plastik olarak verilmiş olan çok saçlı satyr başında çizgisel verilmiş saçaklı saçlar yukarıya doğru düzensiz taranmış biçimdedir. Üçgen alın kırışık, kalın kaşlar oldukça çatık, burun basık-yayvan, burun kanatları etli, elmacık kemikleri çıkık, gözler iri, hareketli dudaklar kalın, ağız hafif aralıklıdır. Kulak detayı çok belirgin değildir. Uzun bıyıklar dik bir şekilde aşağıya uzanmaktadır. Ancak uzanan kısım tahrip olmuştur. Sakal uzun olup detaylar belirgin değildir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Milas[3145], Milet[3146], Anadolu[3147], Troia[3148], Mısır/Naukratis[3149]
Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 2.-1. yy.

Katalog No: 334 **(Levha 117)**

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Satyr
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 3703
Kazı Env. No: STR82-63
Buluntu Yeri: Nekropol 3. Grup E Çukuru
Ölçüleri: Yük. 8,8; Gen. 6,9; Der. 6,4 cm.
Hamur-Astar-Boya: İnce ve orta tanecikli gümüş mika, yoğun orta ve büyük boyutta taşçık, iri kum katkılı, 2.5YR 7/8. Astar White page 7.5YR_/2 8.5/. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Sakalın ucu eksiktir. Eser yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe olarak üretilmiştir. Arka yüz düz bırakılmıştır.
Tanımı: Köşeli, iki bordürden oluşan kare çerçeve içerisinde sakallı satyros/silenos başı yüksek kabartma olarak betimlenmiştir. Kaşların üzerinde, ortadan başlayarak yanlara doğru yayılan saç tutamları palmet gibi düzenlenmiştir. Alın üçgen, alın çizgisi belirgin, kalın kaşlar çatık, elmacık kemikleri belirgin, burun yapısı yassı ve kısa, burun kanatları geniş ve etli, ağız hafif aralıklıdır. Etli göz kapakları arasında gözler badem şeklindedir. Kulak detayı sağda belirgindir. Uzun bıyıklar dik bir şekilde aşağıya uzanmakta ve görülebildiği kadarıyla sakala karışmaktadır. Sakal detayı işlenmemiştir. Kabartmayı sınırlandıran dikdörtgen çerçevenin iç köşelerine yerleştirilmiş sekiz yapraktan oluşan plastik bir rozet işlenmiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Milet[3150], Troia[3151], Mısır/Naukratis[3152]
Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 2.-1. yy.

[3145] Kızıl 2007, Res. 8 (Sakallı satyr başı).
[3146] Targıç 2003, 78, K. 64 (Hellenistik, belki MÖ 2. yy).
[3147] Schmidt 1785, 126, K.192, Taf. 36f (MÖ 1. yy-MS 1. yy).
[3148] Tavukçu 1999, 27, Lev. 33, Kat. No. 132 (Silen başı, MÖ 3. yy'ın ilk yarısı).
[3149] Thomas 2015, 1-5, Fig. 1, 2, 4 (Satyr betimlemeli, MÖ 150-50), Şahin 2001, Fig. 118, na 10 (Hellenistik).
[3150] Targıç 2003, 78, K. 64 (Hellenistik, belki MÖ 2. yy).
[3151] Tavukçu 1999, Lev. 33, Kat. No. 32 (MÖ 3. yy'ın ilk yarısı).
[3152] Thomas 2015, 1-5, Fig. 1, 2, 4 (Satyr betimlemeli, MÖ 150-50).

Katalog No: 335 **(Levha 117)**

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Satyr
Müze Env. No: Muğla Müzesi, Etütlük
Kazı Env. No: 11BS01-09
Buluntu Yeri: Bouleuterion güneyi
Ölçüleri: Yük. 9,2; Gen. 9,1; Der. 3,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta boyutta altın mika, yoğun farklı boyutta taşçık katkılı, 7.5YR 6/3. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Eser her yönden kırık ve eksiktir.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe olarak üretilmiştir.
Tanımı: Köşeli, iki bordürden oluşan kare çerçeve içerisinde satyros/silenos başı yüksek kabartma olarak betimlenmiştir. Ortadan ayrılıp, yükselmeden her iki yana ayrılan kısa saç tutamları, dar alnı üçgen bırakmıştır. Alın çizgisi belirgindir. Kalın kaşlar altında badem gözler yüzeyseldir. Kulaklar baştan bağımsız olup göz hizasından yukarı sivrilmektedir. Kabartmayı sınırlandıran dikdörtgen çerçevenin sağ iç köşesine yerleştirilmiş bir rozet yer almaktadır. Oldukça yüzeysel olan rozetin yaprak sayısı belirgin değildir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Milet[3153], Troia[3154], Mısır/Naukratis[3155]
Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 2.-1. yy.

Katalog No: 336 **(Levha 118)**

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Keçi
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 06LTYB-PT01
Buluntu Yeri: Lagina/Turgut
Ölçüleri: Yük. 9,1; Gen. 6,4; Der. 4,5-2,3 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun ince ve orta tanecikli gümüş mika, seyrek küçük boyutta taşçık, iri kum katkılı, 7,5YR 6/8. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Çerçeve kenarlarında ve yüzeyde küçük kopmalar mevcuttur. Burun ucu eksiktir.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe olarak üretilmiştir. Arka yüzde mangal kenarına oturmayı sağlayan girinti yer almaktadır.
Tanımı: Çerçeve içinde boğa başı plastik olarak yüksek kabartma şeklinde verilmiştir. Boynuzları arasında kapalı palmet motifi görülür. Alın üzerindeki perçem ve gözler sonradan işlenmiş olup çizgiseldir. Boynuz altındaki dikey yerleştirilmiş kulaklar sivri gösterilmiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Bodrum[3156]
Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 3. yy

[3153] Targıç 2003, 78, K. 64 (Hellenistik, belki MÖ 2. yy).
[3154] Tavukçu 1999, Lev. 33, Kat. No. 32. (MÖ 3. yy'ın ilk yarısı).
[3155] Thomas 2015, 1-5, Fig. 1, 2, 4 (Satyr betimlemeli, MÖ 150-50).
[3156] Şahin 1999-2000, 81, Res. 3 II.1 (Hellenistik).

Katalog No: 337 **(Levha 118)**

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Keçi
Müze Env. No: -
Kazı Env. No: 10STY-05
Buluntu Yeri: Stratonikeia Tiyatro/Diazoma
Ölçüleri: Yük. 6,1; Gen. 6,2; Der. 3,2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta boyutta altın mika, yoğun farklı boyutta taşçık katkılı, 7,5YR 6/3. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Çerçeve kenarlarında ve yüzeyde kopmalar mevcuttur. Burun ucu eksiktir.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe olarak üretilmiştir. Arka yüz düz bırakılmıştır.
Tanımı: Çerçeve içinde boğa başı plastik olarak kabartma şeklinde verilmiştir. Kısa boynuzları arasında kapalı palmet motifi görülür. Alın üzerindeki perçem ve gözler sonradan işlenmiş olup çizgiseldir. Boynuz altındaki dikey yerleştirilmiş kulaklar sivri gösterilmiş, büyük olan gözler badem şeklinde verilmiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Bodrum[3157]
Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 3. yy

Katalog No: 338 **(Levha 118)**

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Boğa
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09SKC-PT14
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kuzey Cadde
Ölçüleri: Yük. 9,2; Gen. 7,1; Der. 9 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun İnce tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika, yoğun farklı boyutlarda taşçık, iri kum katkılı, 2.5YR 6/6. Astar White page 2.5YR 5/6. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Her yönden kırık ve eksiktir. Eser yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe olarak üretilmiştir. Arka yüzde üç yaprağı korunmuş rozet motifi var.
Tanımı: Çerçeve içinde boğa başı plastik olarak kabartma şeklinde verilmiştir. Boynuzları arasında uçları kıvrık ranke motifi görülür. Arka yüzde yer alan rozet yaprakları, ince bir çizgiyle ikiye bölünmüş ve zengin bir görünüm yaratılmıştır. Çerçeve, alın üzeri perçemleri ve gözler sonradan işlenmiş olup çizgiseldir. Kısmen korunmuş olan sağ kulak yatay yerleştirilmiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Bodrum[3158]
Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 3. yy

[3157] Şahin 1999-2000, 81, Res. 3 II.1 (Hellenistik).
[3158] Şahin 1999-2000, 81, Res. 4 II.2 (Hellenistik).

Katalog No: 339 **(Levha 119)**

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Boğa
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09LKS-PT13
Buluntu Yeri: Lagina Kutsal Alanı/ Kuzey Stoa
Ölçüleri: Yük. 8,4; Gen. 9; Der. 4,9-2,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun İnce ve orta tanecikli gümüş, seyrek ince tanecikli altın mika, çok yoğun orta ve çok büyük boyutta taşçık, iri kum katkılı, 10YR 7/3. Astar 2,5YR 5/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Çerçeve kenarlarında ve yüzeyde küçük kopmalar mevcuttur. Burun ucu eksiktir.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe olarak üretilmiştir.
Tanımı: Ön yüzde yer alan boğa başı iki kazıma çizgiden oluşan bir çerçeve ile sınırlandırılmıştır. Çerçevenin içi, düzgün olmayan kabartma nokta bezeklerle doldurulmuştur. Yüksek boynuzları diktir. İki boynuz arasında hale ve ortasında rozet motifi görülür.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Bodrum[3159]
Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 3.yy

Katalog No: 340 **(Levha 119)**

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Boğa
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09MDO4-1-248
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 8; Gen. 13; Der. 5,5 cm
Hamur-Astar-Boya: Yoğun ince tanecikli gümüş, seyrek ince tanecikli altın mika, seyrek orta büyüklükte taşçık, iri kum katkılı, 5YR 6/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Alt yarısı eksiktir. Çerçeve kenarlarında ve yüzeyde kopmalar mevcuttur. Burun ucu eksiktir.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe olarak üretilmiştir.
Tanımı: Ön yüzde yer alan boğa başı iki kazıma çizgiden oluşan bir çerçeve ile sınırlandırılmıştır. Çerçevenin dış yan ve üst tarafında düzgün olmayan 0,4 cm çapında yuvarlak baskılar vardır. Dik İki boynuz arasında hale ve ortasında daire içinde rozet motifi yer almaktadır. Kulaklar yatay olarak yerleştirilmiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Bodrum[3160]
Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 3. yy

[3159] Şahin 1999-2000, 81, 82, Res. 5 II.3; Res. 6 II.4 (Hellenistik).
[3160] Şahin 1999-2000, 81, 82, Res. 5 II.3; Res. 6 II.4 (Hellenistik).

Katalog No: 341 **(Levha 119)**
Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Boğa
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09MD04-1-243
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 10,4; Gen. 11,6; Der. 7,4 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun İnce ve orta tanecikli gümüş mika, yoğun farklı boyutlarda taşçık, iri kum katkılı, 2.5YR 6/8. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Çerçeve kenarlarında kopmalar mevcuttur. Yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe olarak üretilmiştir.
Tanımı: İki boynuz arasında hale ve ortasında daire içinde rozet motifi yer almaktadır. Gözler oldukça bombelidir. Kulak detayı kaybolmuştur.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Bodrum[3161]
Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 3. yy

Katalog No: 342 **(Levha 120)**
Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Boğa
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 12STYD-PT02
Buluntu Yeri: Stratonikeia Tiyatro/Diazoma
Ölçüleri: Yük.: 8,4; Gen.: 8,06; Der.: 5,04 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun gümüş mikalı, yoğun farklı boyutlarda taşçık, kireç ve kum katkılı, 7,5YR 7/3. Astar 5YR 6/6. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Çerçevenin sağ üst kenarı kırık ve eksiktir. Burun ucu eksiktir.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe olarak üretilmiştir.
Tanımı: Ön yüzde yer alan boğa başı iki kazıma çizgiden oluşan bir çerçeve ile sınırlandırılmıştır. Çerçevenin içi, düzgün olmayan 0,4 cm çapında kabartma nokta bezekler ile süslüdür. Yüksek boynuzları diktir. İki boynuz arasında hale ve ortasında rozet motifi yer almaktadır. Boynuza bitişik olan kulaklar boynuz hizasınca yerleştirilmiştir. Kazıma olarak verilmiş gözlerin üzeri siyah boya ile belirginleştirilmiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Bodrum[3162]
Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 3. yy

[3161] Şahin 1999-2000, 81, 82, Res. 5 II.3; Res. 6 II.4 (Hellenistik).
[3162] Şahin 1999-2000, 81, 82, Res. 5 II.3; Res. 6 II.4 (Hellenistik).

Katalog No: 343 **(Levha 120)**

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Boğa
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 08SKK-PT02
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kuzey Kapı (Apsidal Havuzun Kuzeyi)
Ölçüleri: Yük. 9,8; Gen. 7; Der. 5,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun İnce ve orta tanecikli gümüş, seyrek ince tanecikli altın mika, yoğun farklı boyutlarda taşçık, iri kum katkılı, 7.5YR 6/4. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Çerçeve kenarlarında ve yüzeyde kopmalar mevcuttur. Burun ucu eksiktir. Yüzeyinde aşınma ve çözünemeyen tuz tabakaları mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe olarak üretilmiştir.
Tanımı: Ön yüzde yer alan boğa başı kazıma çizgiden oluşan bir çerçeve ile sınırlandırılmıştır. İki boynuz arasında hale ve ortasında daire içinde rozet motifi yer almaktadır. Rozet çok belirgin değildir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Bodrum[3163]
Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 3. yy

Katalog No: 344 **(Levha 120)**

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Boğa
Müze Env. No: -
Kazı Env. No: 11SS1-04
Buluntu Yeri: Stratonikeia Sondaj 1
Ölçüleri: Yük. 9,8; Gen. 7; Der. 5,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun farklı boyutlarda gümüş mika, yoğun büyük boyutta taşçık katkılı, 10R 5/6. Astar 2.5Y 8/1. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Burun ucu eksiktir. Yüzeyinde aşınma ve çözünemeyen tuz tabakaları mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe olarak üretilmiştir. Arka yüzünde mangalın ağız kenarına ait diş sırası yer alır.
Tanımı: Ön yüzde yer alan boğa başı kazıma çizgiden oluşan bir çerçeve ile sınırlandırılmıştır. İki boynuz arasında hale ve ortasında daire içinde rozet motifi yer almaktadır. Gözler kabartma şeklindedir.
Referans: Yayınlanmamış
Benzer Örnekler: Bodrum[3164], Halikarnassos[3165] (diş sırası).
Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 3. yy

[3163] Şahin 1999-2000, 81, 82, Res. 5 II.3; Res. 6 II.4 (Hellenistik).
[3164] Şahin 1999-2000, 81, 82, Res. 5 II.3; Res. 6 II.4 (Hellenistik).
[3165] Şahin 2001, 97, Fig 32. Ha 25 (back) (Satyros/silenos tasvirli, MÖ 2. yy'ın sonları).

Katalog No: 345 **(Levha 121)**

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Boğa
Müze Env. No: Muğla Müzesi, 4983
Kazı Env. No: 12STRYB-PT03
Buluntu Yeri: Stratonikeia/Gymnasion
Ölçüleri: Yük. 8,7; Gen. 11,6; Der. 10 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun İnce ve orta tanecikli gümüş, seyrek orta tanecikli altın mika, çok yoğun orta ve büyük boyutta taşçık, seyrek kiremit parçacıkları, iri kum katkılı, 2.5YR 6/6. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Çerçeve kenarı her yönden kırık ve eksiktir. Eser yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe olarak üretilmiştir.
Tanımı: Ön yüzde yer alan boğa başı yüksek kabartma olarak verilmiştir. Alın perçemleri, kulaklar ve çizgisel gözler belirgindir. Kulaklar boynuz hizasınca yerleştirilmiştir.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 3. yy

Katalog No: 346 **(Levha 121)**

Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Boğa
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 09MDO1-1-174
Buluntu Yeri: Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu
Ölçüleri: Yük. 9,8; Gen. 12,8; Der. 7,2 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun İnce tanecikli gümüş, seyrek altın mika, yoğun farklı boyutlarda taşçık, iri kum katkılı 2.5YR 7/6. Orta pişirilmiş.
Korunma Durumu: Çerçeve kenarı her yönden kırık ve eksik. Burun ucu eksik. Eser yüzeyindeki aşınma dışında iyi durumdadır.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe olarak üretilmiştir.
Tanımı: Ön yüzde yer alan boğa başı yüksek kabartma olarak verilmiştir. Alın perçemleri, kulaklar ve çizgisel gözler belirgindir. Kulaklar boynuz hizasınca yerleştirilmiştir. Arka yüzde iç içe geçmiş kalkan şeklinde farklı bir motif yer almaktadır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 3. yy

Katalog No: 347 **(Levha 121)**
Tip: Figürlü Mangal Tutamağı/Boğa
Müze Env. No: Muğla Müzesi
Kazı Env. No: 10YDTYB-PT01
Buluntu Yeri: Stratonikeia/Yeldeğirmen Tepe Güneybatısı
Ölçüleri: Yük. 6; Gen. 13,4 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun İnce ve orta tanecikli gümüş mika, yoğun farklı boyutlarda taşçık, iri kum katkılı, 7.5YR 6/5.
Korunma Durumu: Çerçeve kenarlarında ve yüzeyde kopmalar mevcuttur.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe olarak üretilmiştir.
Tanımı: Boğa başı kazıma çizgiden oluşan bir çerçeve ile sınırlandırılmıştır. Gözler kazıma ile yapılmış olup, burun üzerinde üç adet kazıma çizgi mevcuttur. Alın üzeri perçemi ve burun kırışıklıkları gibi anatomik detaylar verilmeye çalışılmış.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 3. yy

Katalog No: 348 **(Levha 122)**
Tip: Mangal Parçası
Müze Env. No: -
Kazı Env. No: Etütlük
Buluntu Yeri: Tiyatro/Doğu Parados
Ölçüleri: Çap. 46; Yük. 12; Cid. Kal. 2,4 cm.

Hamur-Astar-Boya: Yoğun farklı taneciklerde gümüş mika, farklı boyutlarda taşçık, kum katkılı, 2.5YR 5/6. Yüzey 10R 5/6 astarlı. Kötü pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğinde.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe olarak üretilmiştir. İç yüzünde çark izleri belirgindir.
Tanımı: Mangalın stand kısmına ait alt gövde parçası. En üst kısımdaki düz yüzeyde, standın diğer üst parçasıyla birleştiğini gösteren çentik şeklinde izler oldukça belirgindir. Korunan kısımda profilli kenarın hemen altından başlayan yüksek kabartma girland benzeri süsleme yer almaktadır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ Geç 2.-1. yy

Katalog No: 349 **(Levha 122)**

Tip: Mangal Parçası
Müze Env. No: -
Kazı Env. No: 12STYD-07
Buluntu Yeri: Tiyatro/Diazoma
Ölçüleri: Yük. 6,6; Gen. 14,4 cm.
Hamur-Astar-Boya: Yoğun gümüş mika, çok yoğun farklı boyutta taşçık, şamot, kum, organik katkılı, 7**.**5YR 7/6**.**
Korunma Durumu: Parça niteliğinde.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe olarak üretilmiştir.
Tanımı: Mangalın stand kısmına ait gövde parçası. Korunan kısımda yumurta dizisi ve aralarına konmuş mızrak ucu şeklindeki ara profilden oluşturulmuş "İon kymationu" bezemesi yer almaktadır.
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MÖ 2. yy'ın ortaları

Katalog No: 350 **(Levha 122)**

Tip: Mangal Parçası
Müze Env. No: -
Kazı Env. No: 12STYD-04
Buluntu Yeri: Tiyatro/Doğu Parados
Ölçüleri: Yük. 13,1; Gen. 8,2; Der. 3,1; Cid. Kal. 1,5 cm.
Hamur-Astar-Boya: Çok yoğun farklı taneciklerde gümüş mika, seyrek orta boyutta taşçık, organik katkılı, 7**.**5YR 6/3. Yüzey hamur renginde sulandırılmış astar. İyi pişirilmiş.
Korunma Durumu: Parça niteliğinde.
Teknik ve İşçilik: Tek kalıp içerisine ön cephe olarak üretilmiştir. İç yüzünde çark izleri belirgindir. Yuvarlak pişirme deliği vardır. Kozalak üzerindeki yuvarlak tanecikler thyrsos üzerine sonradan ekleme şeklindedir.
Tanımı: Mangalın stand kısmına ait gövde parçası. Korunan kısımda yatay uzatılmış thyrsos ve altında iki satırdan oluşan atölye imzası yer almaktadır. İkinci satıra ait harfin çok küçük bir bölümü korunmuştur. Thyrsos'un asa kısmı ise yüzeysel olarak yivlendirilmiştir. Yazıtın üst kısmı kazıma bir çizgi ile sınırlandırılmıştır. Üst tarafında ise yaklaşık 4 cm çapında pişirme deliği yer alır.
İmza: [ΔΙ]ΟΝΥϹ[ΙΟΥ] (*Dionysios*'un eseridir)
Referans: Yayınlanmamış
Tarihleme Önerisi: MS 2. yy

KAYNAKLAR

Antik Kaynaklar

Strab. *Strabon, Geōgraphiká*	*Coğrafya, Anadolu (Kitap XII-XIII-XIV),* A. Pekman (Çev.), İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 1987.
Herdt. *Herodotos, Historiai*	*Herodot Tarihi*, M. ÖKMEN-A. Erhat (Çev.), Remzi Kitabevi Yayınları, İstanbul, 1973.
Tac. *Tacitus, Annals III*	*The Annals,* John Church, William Jackson Brodribb (Ed.), Franklin Library, 1982.
Paus. *Pausanias, Description of Greece.*	*Description of Greece,* W. H. S. Jones, H.A. Ormerod, R.E. Wycherley, (Ed.), I-V, London 1918.
Plat. *Platon Devlet*	*Devlet,* C. Saraçoğlu, V. Atayman (Çev.), İstanbul, Bordo Siyah Yayınları, 2006.
Byz. Steph. *Stephani Byzantii, Ethnika*	*Ethnicorum Quae Supersunt,* A. Meineke (Ed.), Berlin, 1849.

Modern Kaynaklar

Ağtürk-Arslan 2015	T. Ş. Ağtürk - N. Aslan, *A Terracotta Treasure At Assos,* İstanbul, 2015.
Akarca-Akarca 1954	A.Akarca-T.Akarca, *Milas,* Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi, 1954.
Akat 2009	S. Akat, *A New Ephebic List From Iasos*, Epigraphica Anatolica 42, 2009, 78-80.
Akkurnaz 2015	S. Akkurnaz, "Koronza Mimari Terrakottaları", B. Söğüt (Ed.), *Stratonikeia Çalışmaları-1, Stratonikeia ve Çevresi Araştırmaları*, İstanbul, 2015, 45-70.
Ammerman 2002	R. M. *"The sanctuary of Santa Venera at Paestum II, The Votive Terracottas"* (Ann Arbor 2002).
Arıhan 2007	S. K. Arıhan, *Karia Bölgesi Ölü Gömme Adetleri*, Ankara

Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007,

Arslan 2007 — A. Arslan, "Roma Halkının Sevdiği Bir Oyun: Duadecim Scripta", *Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Dergisi, Sayı: 17,* Konya, 2007, 33-43.

Arslan-Metin 2004 — M. Arslan-M. Metin, "Yeni Bir Kybele Heykeli", *Anadolu/Anatolia 26*, 2004, 1-10.

Arvello 2005 — D. A. Arvello, A Hellenistic Masterpiece: The Medici Aprodite, Southeastern Louisiana University, 2005.

Ashour 2012 — S. Ashour, "*An Unpublished Granite Statue of Diskophoros Ephébos in Cairo*", BIFA 112, 2012, 19-56.

Ashour-Hassan 2017 — S. Ashour-A. Hassan "A Terracotta Portrait-Head of Alexander the Great from Karanis", *BIFAO 117*, 2017, 77-86.

Aşkın 1987 — H. Aşkın, *Stratonikeia Şehir Kapısı Restitüsyonu,* Selçuk Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 1987.

Atalay 1983 — E. Atalay, "Efes (Selçuk) Müzesinde Bulunan Karikatür Terracottalar", *ASTD 2*, 1983, 5-18.

Atasoy-Zeyrek 2004 — S. Atasoy-T. Zeyrek, "Amisos (Eski Samsun) Terrakotta Eserleri. İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nden Yayınlanmamış Örnekler, *Anadolu Araştırmaları* XVII/2, 85-124.

Atasoy-Zeyrek 2011 — S. Atasoy-T. Zeyrek, "Amisos'tan (Eski Samsun) Terrakotta Kadın Betimleri", *Anadolu Araştırmaları* 18/1, 111-124.

Ateş 2018 — G. Ateş, "Kybele İkonografisinde Typanon", *MCBÜ* Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 16, Sayı: 1, Mart 2018, 291-317.

Atila vd. 2015 — C. Atila-E. Korkmaz-B. Gürman, "Kyme Doğu Nekropolü Mezar Tipleri", Prof. Dr. Ömer Özyiğit'e Armağan, E. Okan, C. Atila (Ed.), 2015, 13-28.

Aulock 1962 — H. von Aulock, ed. *SNG Karien.* c.7 (No. 2334-2867), Berlin. The British Academi Deutsches Archaeologisches Institut Verlag Gebr. Mann., 1962.

Autiero 2017 — S. Autiero, *Bes figurines from Roman Egypt as agents of transculturation in the Indian Ocean,* Thiasos 6, 2017, 79-89.

Aybek 2004 — S. Aybek, "*Metropolis (İonia), Hellenistik ve Roma Devri Heykeltraşlık Eserleri,* Doktora Tezi, Ankara 2004.

Aybek 2009 — S. Aybek, "*Metropolis (İonia I), Heykel, Metropolis'de Hellenistik ve Roma Dönemi Heykeltıraşlığı*", İstanbul, 2009.

Aybek vd. 2009 — S. Aybek - M. Tuna - M. Atıcı, *İzmir Tarih ve Sanat Müzesi Heykel Kataloğu,* Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2009.

Aydaş 2006 — M. Aydaş, "Gladiatorial Inscriptions From Stratonikeia in Caria", *EA* 39, 105-110.

Aydaş 2015 — M. Aydaş, "Stratonikeia ve Lagina/Polis ve Peripolion", Stratonikeia ve Çevresi Araştırmaları I, B. Söğüt (Ed.), İstanbul, 2015, 71-77.

Aydaş 2018 — M. Aydaş, *Koranza ile Lagina*, Ege Yayınları, İstanbul, 2018.

Aytekin 2017 — F. Aytekin, Stratonikeia Kökenli Kabartmalı Mezar Stelleri, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Denizli, 2017.

Bakan 2009 — C. Bakan, *Assos Nekropolü S-3 Açması Buluntuları*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Çanakkale, 2009, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Bald Romano 1995 — I. B. Romano, *Gordion Special Studies II, The Terracotta Figurines and Related Vessels.* The University Museum Phladelphia, 1995.

Baldıran 1990 — A. Baldıran, *Stratonikeia Nekropol Buluntuları*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya, 1990.

Baldıran 1991 — A. Baldıran, "Stratonikeia Nekropolü'nün Tarihsel Süreci", *Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Dergisi, Sayı: 6*, 1991, 45-56.

Baldıran 1992 — A. Baldıran, "Stratonikeia Hellenistik Dönem Terracottaları", *Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Dergisi Sayı: 7-8*, 1992-1993, 207-220.

Baldıran 1993 — A. Baldıran, "Ereğli Müzesi'nden Terrakotta Heykelcikler", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 5,* 153-189.

Baldıran 1998 — A. Baldıran, "Stratonikeia'dan Unguanteriumlar". *Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 4*, 335-356.

Baldıran 2015 — A. Baldıran, "Stratonikeia'dan Rulet Bezemeli Unguentariumlar". Mustafa Büyükkolancı'ya Armağan, C. Şimşek, B. Duman, E. Konakçı (Ed.), İstanbul, 2015, Ege Yayınları, 71-83.

Ballet-Jeammet 2011 — P. Ballet and V. Jeammet, "Petite plastique, grands maux. Les 'grotesques' en Méditerranée aux époques hellénistique et romaine". Lydie Bodiou, Véronique Mehl et Myriam Soria

(eds), *Corps outragés, corps ravagés de l'Antiquité au Moyen-Âge*, Turnhout, 39-82.

Başaran 2004 — C. Başaran, "Kuşadası Hekatesi (Trivia)", 60. Yaşında Fahri Işığa Armağan, 2004, 89-94.

Başaran-Kurap 2015 — S. Başaran - G. Kurap, "Enez (Ainos) 2014 Yılı", *37. KST*, Cilt: 2, Ankara, 2015, 441-462.

Başgelen 2009 — N. Başgelen, "Antik Çağ Kent Yaşamında Kamusal Spor Mekânları ve Anadolu Gymnasionları", İstanbul, 2009.

Başoğlu-Pehlevan 2016 — O. Başoğlu - C. Pehlevan, "Aşağı Salat Höyüğü Zooarkeoloji Çalışmaları", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:15, Sayı: 58, 2016, 989-997.

Baudat 1953 — B. Baudat, "Terres cuites de I'Ecole Française d'Athenes" BCH 77, 1, 1-45.

Baumeister 2007 — P. Baumeister, *Der Fries des Hekateions von Lagina. Neue Untersuchungen zu Monument und Kontext*, Ege Yayınları, Istanbul.

Bean 1979 — G. E. Bean, *Turkey Beyond the Meander*, London 1979.

Bean 2000 — G. Bean, *Eski Çağ'da Menderes'in Ötesi,* Çev.: Pınar Kurtoğlu, İstanbul, 2000.

Beaumont 2003 — L. A. Beaumont, "The Changing Face of Childhood", in J. Neils, J.H. Oakley, eds, *Coming Of Age in Ancient Greece: İmages of Childhood from the Cllasical Past*, Hanover 2003, 59-83.

Bell 1981 — M. Bell, Morgantina Studies, I *The Terracottas*, New Jersey, 1981.

Bener 2013 — S. S. Bener, Antikçağ'da Oyun ve Oyuncaklar, İstanbul, 2013.

Bernabò Brea 1971-74 — L. B. Brea, "Maschere della commedia nuova di Lipari e di Centuripe." *Dioniso* 45 (1971-74), 167-80.

Bernabò Brea 1981 — L. B. Brea, L. *Menandro e il teatro greco nelle terrecotte liparesi*. Genoa, 1981.

Bernabò Brea 1992-93 — L. B. Brea, "Mask and Characters of the Greek Theater in the Terracottas of Ancient Lipara", *Meditarranean Archaeology* 5/6, 1992-1993, 23-31.

Bernabò Brea 2001 — L. B. Brea, *Maschere e Personaggi del Teatro Greco nelle Terracotte Liparesi,* con la collaborazione di M.Cavalier, Rome: ´L`Erma` di Bretschneider.

Bergquist 1973 B. Bergquist, *Herakles on Thasos*. (Uppsala: University of Uppsala 1973).

Besques 1963 S. Besques, *Catalogue raisonné des figurines et reliefs en 715ere-cuite grecs et romains. II. Myrina*. Paris, Musée National du Louvre, 1963.

Besques 1972 S. Besques, *Catalogue raisonné des figurines et reliefs en 715ere-cuite grecs, étrusques et romains. III. Epoques hellénistique et romaine, Grèce et Asie mineure*, vols. 1-2. Paris, Musée National du Louvre, 1972.

Besques 1978 S. M. Besques, Dans *Proceedings of the International Congress of Classical Archaeology, Ankara, 1973* (1978), « Le commerce des terres cuites au IVe siècle av. J.-C. entre les ateliers ioniens et l'Attique », 617-626.

Besques 1986 S. Besques, *Musée national du Louvre, Catalogue raisonné des figurines et reliefs en terre cuite grecs et romains*, 4,1, *Époques hellénistique et romaine, Italie méridionale, Sicile et Sardaigne*, Paris 1986.

Besques 1992 S. Besques, *Musée national du Louvre, Catalogue raisonné des figurines et reliefs en 715ere cuite grecs, étrusques et romains*, 4,2, *Époques hellénistique et romaine, Cyrénaique, Égypte ptolémaïque et romaine, Afrique du Nord et Proche-Orient*, 1992.

Bieber 1951 M. Bieber, *The Sculpture of Hellenistic Age*, New York, 1951.

Bieber 1959 M. Bieber, "Roman Men in Greek Himation (Romani Palliati)", *PAPS 103*, 1959, 374-417.

Bieber 1961 M. Bieber, *The History of the Greek and Roman Theater*, 2nd ed. Princeton, NJ, 1961.

Bieber 1977 M. Bieber, *Ancient Copies; Contributitions to the History of Greek and Roman Art*, New York, 1977.

Bieber 1981 M. Bieber, *The Sculpture of the Hellenistic Age*, New York 1981.

Bilgiç 2014 E. Bilgiç, "Epigrafik Veriler Işığında Antikçağ Anadolusunda Eğitim", *Cedrus* II, 2014, 323-338.

Bingül 2013 A. Bingül, *Antik Dönemde Gymnasiumun Önemi ve Pergamon Gymnasiumu*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2013, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Biondi 2013 G. Biondi, "In the Forger's Workshop Hellenistic Terracottas and the Mold-Made Fakes of Centuripe", *Newsletter Of The*

Association For Coroplastic Studies No. 10, Summer 2013, 7-9.

Blume 2010 — C. Blume, "When Colour Tells a Story: The Polychromy of Hellenistic Sculpture and Terracottas", Vinzenz Brinkmann; Oliver Primavesi; Max Hollein, *Circumlitio: the polychromy of antique and mediaeval sculpture,* Münih, 2010, 144-165.

Boardman 2002 — J. Boardman, *Kırmızı Figürlü Atina Vazoları*, 2002.

Bonifacio 2002 — R. Bonifacio, «*Statuette arcaiche dal santuario di Demetra e Kore*, «Bollettino dell'Associazione Iasos di Caria» 8, 2002, 14-16.

Bonnefoy 2000 — Y. Bonnefoy, Antik Dünya ve Geleneksel Toplumlarda Dinler ve Mitolojiler Sözlüğü, Çev.: Levent Yılmaz, I, Cilt, Dost Kitabevi, Ankara, 2000.

Bourgeois-Jeammet 2014 — B. Bourgeois-V.Jeammet, "Painting and repainting terracotta figurines in Hellenistic Greece", *Thérapéia*. Polychromie et restauration de la sculpture dans l'Antiquité, Technè n° 40, 2014, 84-95.

Boyana 2000 — H. Boyana, (Çev.): TUCHELT, Klaus: Pan ve Anadolu'da Pan Kültü (Levha 42-44). İstanbuler Mitteilungen, Band 19/20, (1969-1970), 223-236. XX/31 (1999-2000) 147-166.

Boyana 2005 — H. Boyana, Arkadia Kökenli Keçi Tanrı Pan. Aus Arkadia Gestammter Bocksgott Pan. *Tarih Araştırmaları Dergisi XXIV/37*, 2005, 165-193.

Boysal 1967 — Y. Boysal, "Karia Bölgesinde Yeni Araştırmalar", *Anatolia 11*, 1967, Ankara, 1-56.

Boysal 1970 — Y. Boysal, "Turgut Kazısı 1969 Yılı Raporu", *Anatolia 12*, 1970, 63-93.

Boysal 1979 — Y. Boysal, "Lagina Kazıları", *8. Türk Tarih Kongresi-1*, 1979, 389-390.

Boysal 1983 — Y. Boysal, "Stratonikeia", *Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Dergisi, Sayı: 2*, 1983, 123-134.

Boysal 1985 — Y. Boysal, "1984 Yılı Stratonikeia Kazısı", *KST* 7, 1985, 519-522.

Boysal 1987a — Y. Boysal, "Stratonikeia Nekropolünün Tarihsel Süreci", Remzi Oğuz Arık Armağanı, Ankara, 1987, 51-69.

Boysal 1987b — Y. Boysal, "Stratonikeia Kazısı 1986 Çalışmaları", *KST* 9.2, 1987, 237-238.

Boysal 1990	Y. Boysal, "Die Bauten der Hellenistischen Stadt Stratonikeia", *Documents of the XIII. International Congress for Classical Archaeology*, 1990, 501-502.
Boysal 1992	Y. Boysal, "Eskihisar 1991 Kazısı", *KST* 14.2, 1992, 117-121.
Boysal 1997	Y. Boysal, "1996 Yılı Stratonikeia Çalışmaları", *KST XIX, II.* 153-160.
Boysal-Kadıoğlu 1998	Y. Boysal-M. Kadıoğlu, "1997 Yılı Stratonikeia Nekropol Çalışmaları", *KST XX, II.* 215-228.
Bozbay 2013	H. Bozbay, Geçmişten Günümüze Aşık Oyunları, *Folklor/Edebiyat Dergisi*, Cilt:19, Sayı: 73, 2013/1, 147-161.
Bozkurt 2017	E.Bozkurt, "Tanrıça Hekate", Adnan Menderes Üngversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Bölümü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Aydın, 2017.
Bradley 1998	K. R. Bradley, "The Sentimental Education of the Roman Child: The Role of Pet-Keeping", *Latomus 57* (3, 1998), 523-557.
Breccia 1930	E. Breccia, *Monuments de l'Égypte gréco-romaine II. Terrecotte figurate greche e greco-egizie del Museo di Alessandria* 1, Bergamo, 1930.
Brewster 1993	H. Brewster, *Classical Anatolia; The Glory of Hellenism,* London: I. B. Tauris-Co Ltd. 1993.
Brinkerhoff 1978	D. M. Brinkerhoff, *Hellenistic Statues of Aphrodite: Studies in the History of their Stylistic Development,* Garland, New York, 1978.
Brogan 2000	N. V. Brogan, "Late Hellenistic Pottery in Athens. A New Deposit and Further Thoughts on the Associations of Pottery and Societal Change," *Hesperia* 69, 293-333.
Brommer 1956	F. Brommer, Pan, *RE Suppl. VIII*, 1956, 949-1008.
Brommer 1959	F. Brommer, Satyrspiele: *Bilder griechischer Vasen*, Berlin, 1959, 71-85.
Broneer 1950	O. Broneer, "Terrakotta Altars from Corinth", *Hesperia*, Vol. 19, No. 4 (Oct.-Dec., 1950), 370-375.
Bulba 2019	M. Bulba, "Kaunos Demeter Kutsal Alanı: Terakota Buluntular", *Cedrus VI1,* 2019, 123-167.
Burn-Higgins 2001	L. Burn - R. A. Higgins, *Catalogue of Greek Terracottas in the British Museum*. Vol. III. London: British Museum Press,

2001.

Burford 1972 — A. Burford, *Craftsmen In Greek And Roman Society*: Thames and Hudson, London, 1972.

Burr 1933 — D. Burr, "Excavations in the Athenian Agora. The terracotta figurines", *Hesperia* 2, 2: 184-94.

Burr 1934 — D. Burr, *Terra-Cottas from Myrina in the Museum of Fine Arts*, Boston, 1934.

Busse 1996 — F. Busse, *Hellenistische Terrakotten* I, Ü. Serdaroglu-R. Stupperich (Hrsg.), Ausgrabungen in Assos 1992. Asia Minor *Studien 21* (1996) 99-126.

Büyüközer 2011b — A. Büyüközer, *Anodos. Studies of the Ancient World 11/2011*, 37-48.

Büyüközer 2012 — A. Büyüközer, *"Börükçü'deki Atölyeler Mahallesi ve Zeytinyağı Üretimi"*, B. Söğüt (Ed.), Stratonikeia'dan Lagina'ya, A. A. Tırpan Armağanı, İstanbul, 2012, 127-146.

Büyüközer 2014a — A. Büyüközer, "A Tomb from Börükçü Nekropolis", *Anodos 11*, 2014, 37-48.

Büyüközer 2014b — Z. G. Büyüközer, "Börükçü Nekropol Alanından Bir Arkaik Mezar" *TÜBA-AR* Sayı: 17, Ankara, 2014, 111-128.

Büyüközer 2018 — A. Büyüközer, "The Sanctuary of Hekate at Lagina in the 4th Century BC", *Arkhaia Anatolika* 1, 2018, 15-30.

Büyüközer vd. 2019 — A. Büyüközer-Z. Büyüközer-A. A. Tırpan 2019, "Börükçü Kazılarında Açığa Çıkarılan Seramik Fırınları: Kumyer, Börükçü Ve Beybağ Örnekleri", O. Dumankaya (Ed.), *Çağlar Boyunca Üretim ve Ticaret: Prehistorya'dan Bizans Dönemi'ne*, 2019, 387-412.

Capocefalo 2013 — A. Capocefalo, *"Coroplastica.-in: Scoppieto, 3. Lo scavo, le strutture, i materiali (coroplastica, marmi),* (Roma 2013), 221-245.

Carlsen 2014 — J. Carlsen, "Gladiators in ancient Halikarnassos", ΛΑΒΡΥΣ *Studies presented to Pontus Hellström*, L. Karlsson S. Carlsson, J. B. Kullberg (Ed.), 441-450.

Caubet 2009 — A. Caubet, Les Figurines Antiques de Terre Cuite, *Perspective, La revue de l'INHA* 2009-1, 43-56.

Cevizoğlu 2005 — H. Cevizoğlu, Arkaik Dönem Klazomenai Kabartmalı Vazoları", Yayımlanmamış Doktora Tezi, İzmir.

Chamonard 1895 — A. Chamonard, *Les Sculuptures de La Frise du Temple*

d'Hekate a'Lagina, Cilt: 3, XIX, 1895, 235 vd.

Chamonard 1924 — J. Chamonard, *Exploration Archéologique de Délos, VIII: Le Quartier du Théâtre: Etude sur l'habitation Délienne à l'époque Hellénistique, 2: Construction et Technique*, Appendice. Paris 1924.

Chandler 1775 — R. Chandler, *Travels in Asia Minor*, London 1775.

Chidiroglou 2015 — M. Chidiroglou, "Female Figurines of Classical and Hellenistic Times from Euboea. An Exploration of their Votive and Funerary Uses", *Figurines grecques en contexte, Présence muette dans le sanctyaire, la tombe et la maison*, Stéphanie Huysecom-Haxhi, Arthur Muller (Ed.), Fransa 2015, 91-106.

Cirtil 2009 — S. Cirtil, "Muğla-Yatağan Börükçü Kazısı Türk Dönemi Buluntuları", *XI. Ortaçağ-Türk Dönemi Kazı Sonuçları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Bildiriler,* İzmir, 2007, 117-125.

Cirtil 2010 — S. Cirtil, "Muğla-Yatağan Tepecik Kazısı Türk Dönemi Buluntuları 2007", *XII. Ortaçağ-Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Sempozyumu*, Çanakkale, 2008, 93-102.

Chishull 1728 — E. Chishull, *Antiquitates Asiaticae,* London 1728.

Civelek 2006 — A. Civelek,"Stratonikeia-Akdağ Nekropolisi'nden Bir Mezar", *Anadolu / Anatolia 30,* 2006, 55-73.

Civelek 2013 — A.Civelek," Antik Dönem Sanatında Bereket Boynuzu", *Arkeoloji Ve Sanat,* 143: Mayıs-Ağustos 2013, 103-112.

Cohen 1994 — B. Cohen, "From Bowman to Clubman: Herakles and Olympia", The Art Bulletin, Vol. 76, No. 4, 1994, 695-715.

Cohen 2011 — S. L. Cohen, "Terracotta Figurines", Ashkelon 3. The Seventh Century B.C. L. E. Stager-D. M. Master-D. Schloen (Ed.). Eisenbrauns: 441-471.

Cook 1914 — A. B. Cook, *Zeus. A Study in Ancient Religion.* c.I, Cambridge, Universty Press., 1914.

Cooper 1978 — E. Cooper 1978, *Seramik ve Çömlekçilik*, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Coşkun 2019a — F. Ç. Coşkun, "Aphrodite Figürinleri", G. Coşkun (Ed.), *Afyonkarahisar Müzesi Terrakotta Figürinleri,* Ankara, 2019, 11-35.

Coşkun 2019b — F. Ç. Coşkun, "Kybele Figürinleri", G. Coşkun (Ed.)

Afyonkarahisar Müzesi Terrakotta Figürinleri, Ankara, 2019, 36-37.

Cousin 1904 — G. Cousin, "Inscriptions du Sanctuaire de Zeus Panamaros". *Bulletin de Correspondance Hellenique, c. XXVIII*, 345-352.

Crawford 2003 — M. Crawford, "William Sherard and the Prices Edict", *RN*, 6 e-Tome 159, 2003, 83-107.

Çakıcı 2007 — M. Çakıcı, Milas İsmet Paşa Mahallesi, 284 Ada, 23-3 Parsellerde Kurtarma Kazısı, *15. MKKS*, Ankara, 83-94.

Çakır 2018 — A. Çakır, "Antik Yunan ve Roma'da Çocuk Oyunları ve Oyuncakları", *Aktüel Arkeoloji*, Eylül-Ekim 2018, 60-80.

Çalık 1997 — A. Çalık, *Roman Imperial Sculpture from Cilicia*, London: King's College, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1997.

Çam 2012 — F. B. Çam, "Kyme Nekropolünden Figürlü Bir Mezar Steli*", OLBA XX*, 2012, 165-182.

Çam vd. 2006 — A. Çam, E. Güven, E. Zengin-Bıçakkıran, G. Alaybek, S.Okan, "Antik Çağda Terrakotta Oyuncaklar", Sanat/Art 18, Kasım-Aralık/November-December 2006, 102-105.

Çam vd. 2007 — A. Çam-G. Alaybek-S. Okan, "Seramik Müzik Aletleri", *Sanat Art*, 23, Kasım-Aralık 2007.

Çekilmez 2010 — M. Çekilmez, "Aydın Müzesi'nden Bir Grup Terra Cotta Figürin". Ed. A. Ataç, *4. Uluslararası Eskişehir Terrakotta Sempozyumu*, 14-27 Haziran 2010, Bildiriler Kitabı. Eskişehir (2010) 150-165.

Çekilmez 2011 — M. Çekilmez, "Geç Hellenistik Dönem'den Bir Mezar Steli", *OLBA XIX*, 2011, 107-126.

Çekilmez 2013 — M. Çekilmez, "Aydın Mesutlu Köyü'nden Terrakotta Figürinler", *Cedrus 1*,2013, 201-217.

Çekilmez 2015a — M. Çekilmez, "A Catalogue of the Greek and Roman Terracottas in the Aydın Archaeological Museum", *Les Carnets de l'ACoSt,* 13, 2015, 1-5.

Çekilmez 2015b — M. Çekilmez, "Halikarnassos Yarımadası'ndan Bir Grup Figürin", *TÜBA-AR* 18/2015, 109-123.

Çekilmez 2015c — M. Çekilmez, "*Hyllarima'dan Bir Grup Figürin", OLBA XXIII, 2015, 371-396.*

Çekilmez 2017 — M. Çekilmez, *Tralleis Güney Nekropolü Terrakotta Figürinleri*, Aydın, 2017.

Çelebi 2017 — B. Çelebi, *Hayat Veren Tanrıçanın Ölüm Tanrıçasına Dönüşümü: Hekate*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Arkeoloji Bilim Dalı, Doktora Tezi, Konya, 2017.

Çelgin 1997 — A. V. Çelgin, *Termessos Gymnasionları, Yazıtların Işığında Bazı Gözlem ve Değerlendirmeler*, Lev. XLII-LV, İstanbul 1997.

Çelikel 2008 — Z. Ö. Çelikel, "1985-2006 Yılları Arasında Assos Kazılarından Ele Geçen Mitolojik Tasvirli Terrakottalar", *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstiüsü Arkeoloji Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı*, Çanakkale, 2008.

Çevirici 1998 — F. Çevirici, *Kültler Açısından Daskyleion Terrakottaları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Ünv. Sosyal Bil. Esnstitüsü, İzmir, 1998.

Çevirici-Coşkun 2010 — F. Çevirici-Coşkun, "Adana, Mersin ve Silifke Müzeleri'nde Bulunan Kourotrophos Figürinleri", *4. Uluslararası Terrakotta Sempozyumu*, Eskişehir, 2010, 181-197.

Dasen 1988 — V. Dasen, "Dwarfism in Egypt and classical antiquity: Iconography and medical history", *Medical History*, 1988, 32: 253-276.

Dasen 2010 — V. Dasen, "Archéologie funéraire et histoire de l'enfance: nouveaux enjeux, nouvelles perspectives" A.-M. Guimier-Sorbet & Y. Morizot (Ed.), *L'Enfant et la mort dans l'Antiquité. Nouvelles recherches dans les nécropoles grecques. Le signalement des tombes d'enfants,* Paris, De Boccard, 2010, 19-44.

Dasen 2011 — V. Dasen, "Childbirth and Infancy in Greek and Roman Antiquity", B. Rawson (Ed.), A Companion to Families in the Greek and Roman Worlds, Oxford: Blackwell: 291-314.

Dasen 2019 — V. Dasen, "Saltimbanques et circulation de jeux", Archimède, Dossier" Jouer dans l'Antiquité. Identité et multiculturalité, 2019, no. 6, 127-143.

Daşbacak 2007 — C. Daşbacak, Hekate Cult in Anatolia: Rituals and Dedication in Lagina, *Anodos Studios of the Ancient World*, 6-7, (2006-2007), 143-148.

David 1955 — F. N. David, 'Studies in the History of Probability and Statistics I. Dicing and Gaming (A Note on the History of Probability)" *Biometrika 42* (1/2), 1955, 1-15.

Davidson 1952 — G. R. Davidson, The Minor Objects *Corinth XII*, American

School of Classical Studies at Athens, Princeton, 1952.

Deighton 2002 — H. J. Deighton, *Eski Roma Yaşantısında Bir Gün*, Çev. H. Kökten Ersoy, İstanbul, Homer Kitabevi.

Del Chiaro 1981 — M. A. Del Chiaro, "A Monumental Etruscan Medusa Head", *Marked Moulds of the Late Classical Period, The J. Paul Getty Museum*, Journal 9, 1981, 53-58.

Delemen 1999 — İ. Delemen, *Anatolian Rider-Gods. A Study on Stone Finds from the Region of Lycia, Pisidia, Isauria, Lycaonia, Phrygia, Lydia and Caria in the Late Roman Period*, Asia Minor Studien 35, Bonn 1999.

Dereboylu 2012 — E. Dereboylu, *Aigai Terrakotta figürinleri,* Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir, 2012.

Deschamps-Cousin 1888 — G. Deschamps-G.Cousin, "Inscriptions du Temple de Zeus Panamaros," *BCH*, c.XII, 1888, 82-104; 249-273; 479-490.

Dexter 2010 — M. R. Dexter, The Greco-Roman Medusa And Her Neolitic Roots", *Journal of Feminist Studies in Religion*. (*JFSR* 26.1, 2010, 25-41).

Didelot 1997 — O. Didelot, 'Réchauds d'époque hellénistique. La diffusion des signatures' in Muller, A (ed), *Le moulage en 722ere cuite dans l'Antiquité; création et production dérivée, fabrication et diffusion: actes du XVIIIe colloque du Centre de Recherches Archéologiques-Lille III (7-8 déc. 1995)*. Villeneuve d'Asq: 376-95. Lille.

Dinç 2016 — M. Dinç "Aizanoi Tiyatrosu'ndan Bir Medusa Başı", E. Özer (Ed.), *Aizanoi II*, 2016, 37-48, Ankara.

Dinç-Durugönül 2017 — M. Dinç-S. Durugönül, "Sculptural Workshop (s) of Lydia in the Light of Sculptures from Philadelphia and Thyateira", *OLBA XXV*, 251-270.

Doğan 2012 — İ. B. Doğan, *Tarih Öncesinde Ticaret ve Değiş Tokuş*, İstanbul, 2012.

Doğer 2014 — L. Doğer, "Antik Dünyanın Terrakotta Eserlerinde Aşk, Çıplaklık ve Erotizmden İzler", *Sanat Tarihi Dergisi*, Sayı/Number XXIII/I (2014), İzmir, 2014, 29-38.

Docter 2017 — R. Docter, "Carthage and the Spoils of War : an Update." *Carthage Studies* 8, 2014, 83-102.

Duchene-Mathieux 2007 — H. Duchene-N.Mathieux, *La lettre et L'Argile, Autour d'une Semaine de Fouilles a Myrina*. Editions Universitaires de Dijon, Dijon, 2007.

Duman-Baysal 2015 B. Duman-H. Hüseyin Baysal, "Tripolis and Meandrum 2014 Yılı Kazı Çalışmaları, Onarım ve Koruma Çalışmaları", *37. KST-1*, 563-584.

Duman 2017 B. Duman, "Tabernae in Tripolis", *Landscape and History in the Lykos Valley*, C.Şimşek- F. D'Andria (Ed.), 109-142, New Castle, 2017.

Durmuş 2016 Ç. Durmuş, *Batı Anadolu'daki Tiyatro Maskları*, Pamukkale Üniversitesi Arkeoloji Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2016, Denizli.

Durna 2001 G. E. Durna, *Antik Çağda Güney-Batı Anadolu (Karia) Bölgesi'nde Aphrodite Kültü, Aphrodite Karekterine Analitik Bir Yaklaşım*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2001.

Eileen Wardle 2010 M. Eileen Wardle, "A Study of the Aphrodite Anadyomene in the Greco-Roman", World Department of Art, Art History and Visual Studies, Duke University, 2010.

Ekici 2013 M. Ekici, *Karia Şehir Sikkeleri Ve Lagina'da Bulunan Sikkelerin Değerlendirilmesi*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya, 2013.

Ekici 2015 M. Ekici, "Coins Of Carian Cities And Administrators From Lagina and Its Territory", *Recent Studies on the Archaeology of Anatolia*, Ergün Laflı and Sami Patacı with the assistance of Gonca Cankardeş-Şenol, Ahmet Kaan Şenol and Gülseren Kan Şahin (Ed.), 2015, 137-162.

Ergürer-Keleş 2018 H. E. Ergürer-V.Keleş, "Parion Tiyatrosun'da Bulunan Gladiatör Graffitoları", *TÜBA-KED* 18/2018, 21-32.

Erhat 1996 A. Erhat, *Mythos ve Mythologia*, İstanbul, 1996.

Erinç 1982 S. ERİNÇ, Jeomorfoloji. Cilt I., İst. Üniv., Ed. Fak. Yay. No. 2931, İstanbul, 1982.

Erlich 2015 A. Erlich, The Oxford Handbook of Roman Sculpture, Elise A. Friedland, Melanie Grunow Sobocinski and Elaine K. Gazda (Ed.), 2015.

Erol 2008 A. F. Erol, "The Mother Goddess: Analyzing Her Feature as a City Protector", *Anodos. Studies of the Ancient World 6-7/2006-2007*, 173-186.

Erpehlivan 2011 H. Erpehlivan, *Metropolis'in Plastik Sanatlarında Tanrı ve Tanrıça Figürleri*, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne, 2011.

Ersoy 2018 — A. Ersoy, "Bazı Arkeolojik Buluntu Örnekleri Üzerinden Antik Smyrna/İzmir'de İnançlar", Dokuz Eylül Üniversitesi, *Edebiyat Fakültesi Dergisi 5/1*, 2018, 89-107.

Ersoy-Ersoy 2014 — A. Ersoy-G. Ç. "Ersoy, Smyrna/İzmir Kazıları Kemik Buluntuları", *TÜBA-AR 2012/15*, (2014), 95-113.

Evliya Çelebi — Evliya Çelebi *Seyahatname*, 9. Kitap, Haz.: Y. Dağlı-S.A. Kahraman-R. Dankoff, İstanbul, 2005.

Farnell 1992 — L. R. Farnell, "Hekate in Art", *The Goddess Hekate, Volume I*, Stephen Ronan (Ed.), Chthonios Books, 1992, 36-56.

Fazlıoğlu 2009 — İ. Fazlıoğlu, Damlıboğaz Finds: Inland Carian Archaic Pottery and Related Regions", bk. F. Rumscheid (ed.), Die Karer und die Anderen, Internationales Kolloquium an der Freien Universität Berlin, *13. Bis 15*. Oktober 2005, Bonn, 2009, 463-477.

Ferrazoli 2015 — A. F. Ferrazoli, "Statuine di terracotta da tombe rupestri in Elaiussa Sebaste (ı sec. *A.C.* – ıı sec. *P.C.*)", Figurines de 724ere cuite en Méditerranée grecque et romaine, *Terracotta Figurines in the Greek and Roman Mediterranean,* volume 2, Iconographie et contextes, Arthur Muller, Ergün Laflı (dir), Fransa 2015, 393-398.

Ferruzza 2016 — M. L. Ferruzza, *Ancient Terracottas From South Italy And Sicily*, In The J. Paul Getty Museum, Los Angeles, 2016.

Fellows 1839 — Ch. Fellows, *A journal written during an excursion in Asia Minor*, Murray, London, 1839.

Fellows 1841 — Ch. Fellows, *An account of discoveries in Lycia, being a journal kept during a second excursion in Asia Minor*, Murray, London, 1841.

Fındık 2014 — N. Ö. Fındık, "Anadolu Arkeolojisinde Bazı Seramik Oyuncaklar (XII-XV. Yüzyıllar)", *Millî Folklor*, Yıl 26, Sayı 101, 2014, 252-264.

Francis 1998 — J. E. Francis, "Re-writing Attributions: Alkamenes and Hermes Propylaos", *Stephanos*: *Studies in Honor of Brunilde Sismondo Ridgway*, Brunilde Sismondo Ridgway vd. (Ed.), Philadelphia, 1998, 61-68.

Franken 2002 — N. Franken, "Männer mit Halbmasken. Ein verschollener Bronzefund aus Teramo und ein seltenes Sujet hellenistischer Terrakotten", Antike Kunst. *Zeitschrift für Klassische Archäologie 45*, 2002, 55-70.

Friesländer 2001 — E. Friesländer 2001, "The Mantle Dancer in the Hellenistic

Period: Glorification of the Himation", Tel Aviv Department of Art History, University, 2001, 1-23.

Froehner 1881 — W. Froehner, *Terres Cuites D'Asie Mineure*, 1881.

Ful 2008 — Ş. D. Ful, *Yazıtlar Işığında Mysia Bölgesi Kültleri*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Erzurum, 2008.

Furtwängler 1901 — A. Furtwängler, "Aphrodite Diadumene und Anadyomene", *Monatsberichte euber Kunstwissenschaft und Kunstanstalten*, vol.1, 1901, 177-81.

Garan 2015 — H. Garan, *Antik Çağ'da Kemik Endüstrisi ve Perge'de Bulunmuş Kemik Eserler*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2015,

Garland 1995 — R. Garland, *The Eye of the Beholder: Deformity and Disability in the Graeco-Roman World*, London, Bristol Classical Press, 1995.

Geominy 2007 — W. Geominy 2007, "Meter Theon in Rom", *RömMitt* 113, 36-67.

Gersht 2001 — R. Gersht 2001, "Aquatic Figure Types from Caesarea Maritima, Assaph", *Studies in Art History* 6 section B, 2001, 63-90.

Giuliani 1987 — L. Giuliani, "Die seligen Krüppel: Zur Deutung von Missgestalten in der hellenistischen Kleinkunst", *Archäologischer Anzeiger*, 1987, 701-721.

Graepler 1994 — D. Graepler, "Kunstgenuβ im Jenseits?, Zur Funktion und Bedeutung hellenistischer Terrakotten als Grabbeigabe", *Bürgerwelten Hellenistische Tonfiguren und Nachschöpfungen im 19. Jh.,* Staatliche Museen zu Berlin, Philipp von Zabern: Berlin, 43-58.

Grandjouan 1961 — C. Grandjouan: "Terracottas and Plastic Lamps of the Roman Period", *The Athenian Agora*, Vol. 6, Terracottas and Plastic Lamps of the Roman Period, 1961, III-106.

Grosman 2001 — J. B. Grosmann, *Greek Funerary Sculpture: Catalogue of the Collections at the Getty Villa*, 2001.

Godley 1920 — Herodotus; *The Histories*, A.D. Godley (Çev.), Cambridge. Harvard University Press, 1920.

Goldman 1937 — H. Goldman, "Excavations at Gözlü Kule-Tarsus 1936" *American Journal of Archaeology*, Vol. 41, *No. 2*, 1937, 262-286.

Goldman 1942 H. Goldman, "The Origin of The Greek Herm", *AJA*, Vol. 4, No.1, 1942, 58-68.

Goldman 1963 H. Goldman, G. M. A. Hanfmann, E. Porada, *Excavations at Gözlü Kule, Tarsus*, The Iron Age, Princeton-New Jersey.

Goldman-Jones 1942 H. Goldman and F. Jones, "Terracottas from the Necropolis of Halae", *Hesperia*, Vol. 11, *No. 4*, 1942, 365-421.

Goldman 1950 H. Goldman, "The Terracotta Figurines, Excavations at Gözlü Kule", *Tarsus, Vol I*, The Hellenistic and Roman Periods, Princeton: Princeton Un versity Press, 1950, 297-383.

Going 1997 C. J. Going vd., "A Roman Child Burial with Animal Figurines and Pottery from Godmanchester, Cambridgeshire," *Britannia*, CXXCIII, 1997, 386-393.

Grossman 2001 J. B. Grossman, *Greek Funerary Sculpture Catalogue oft he Collections at the Getty Villa*, Los Angeles 2001.

Güçlü 2006 H. Güçlü, *Tekirdağ Çevresi Terrakotta figürinleri*, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne, 2006.

Gülalp 2008 S. Gülalp, *Başlangıcından M.Ö. I. Binin Ortasına Kadar Olan Dönemlerde Anadolu Oyun Tahtaları; Anadolu ile Yakındoğu'nun Diğer Örnekleri Arasındaki Karşılaştırmalar,* Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2008.

Gürbüzer 2012 E. D. Gürbüzer, *Klaros Kazılarında Bulunmus Olan Terrakotta figürinler Ve Kültler Açısından Değerlendirilmeleri,* Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2012.

Hannestad 2004 L. Hannestad, *Hverdagsguder. Graeske terrakotter ved Sortehavet, Mennesker og guder ved Sortehavets kyster*. Jakob Munk Højte (Ed.); Pia Guldager Bilde. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag, 2004, 65-74.

Hartman 1927 A. Hartman, "Silenos und Satyros", *RE* III, A.1: 35-53.

Hatzfeld 1927 J. Hatzfeld, "Inscriptions de Panamara," *BCH*, c.LI, 1927, 57-122.

Havelock 1971 C. M. Havelock, *Hellenistische Kunst*, 1971, Vienna.

Havelock 1995 C. M. Havelock, *The Aphrodite of Knidos and Her Successors, A Historical Rewiev of the Female Nude in Greek Art*, The University of Michigan Press, USA, 1995.

Head 1897	B. V. Head, *British Museum Catalogue of the Greek Coins of Caria, Cos, Rhodes,* London, 1987.
Hellmuth 2014	A. Hellmuth, "Horse, Bow and Arrow-A Comparison Between the Scythian Impact on the Mediterranean and on Eastern Middle Europe", *Mediterranean Review* 7.1, 1-38.
Hermary-Mertens 2014	A. Hermary-J. R. Mertens, *The Cesnola Collectıon Of Cypriot Art Stone Sculpture*, In memory of Anne October McKenzie Jourlait (1938-2013), The Metropolitan Museum of Art, New York Print-On-Demand Edition Distributed by Yale University Press, New Haven and London, 2014.
Heuzey 1878	L. Heuzey, *Les figurines antiques de terre cuite du Musée du Louvre*, 1878.
Higgins 1954	R. A. Higgins, *Catalogue of the Terracottas BMC vol.* I. Londra 1954.
Higgins 1963	R. A. Higgins, *Greek Terracotta Figures,* London, 1963.
Higgins 1967	R. A. Higgins, *Greek Terracottas*, London, 1967.
Higgins 1969	R. A. Higgins, *Greek Terracotta Figurines*, London, 1969.
Higgins 1976	R. A. Higgins, "Terracottas". In *Roman Crafts*, D. E. Strong and D. Brown (Ed.), London, 1976, 105-109.
Higgins 1986	R. A. Higgins, *Tanagra and the Figurines*, 1986.
Higgins 1987	R. A. Higgins, *Tanagra and the Figurines*, London, 1987.
Himmelman 1983	N. Himmelmann, *Alexandria und der Realismus in der griechischen Kunst.* Tübingen: E. Wasmuth.
Holt 2003	F. L. Holt, *Alexander The Great and The Mystery of The Elephant Medallions,* Berkeley, Los Angeles, California, 2003.
Hölscher 1995	T. Hölscher, *Archäologie und Geschechte*, Heidelberg: Vering Archäologie und Geschichte, 1995.
Hula-Szanto 1895	E. Hula-E. Szanto, Bericht über eine Reise in Karien, *SAWW* (Phil. Hist. Kl.) 132, Wien 1895.
Huskinson 1996	J. Huskinson, *Roman Children's Sarcophagi*, Their Decoration and Social Signihance, Oxford Monographs on Classical Archeology, 1996.
Iannace 2015	G. Iannace, *La riscoperta del teatro antico*, in Mastelloni M.A. (a cura di), *Lipara ed il Teatro in età tardoclassica ed*

ellenistica, Palermo 2015, 83-88.

İdil 1997 — V. İdil, *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi* 3, 1997, 1702.

İlyasoğlu 1995 — E. İlyasoğlu, *Zaman İçinde Müzik Başlangıcından Günümüze Müziğin Evrimi*, Yapı Kredi Yayınları, 2. Basım, İstanbul, 1995.

Işık 1980 — F. Işık, Die Koroplastik von Theagela in Karien und ihre Beziehungen zu Ostionien zwischen 560 und 270 v. Chr, Tübingen 1980, *IstMitt Beih.* 21.

Işın 2007 — G. Işın, "Patara Terrakottaları Hellenistik ve Erken Roma Dönemleri", *PATARA* V.1, İstanbul, 2007.

Işın 2008 — G. Işın, "Patara'dan Terrakotta bir Portre-Büst", Prof. Dr. Haluk Abbasoğlu'na 65. Yaş Armağanı EUERGETES, İ. Delemen vd. (Ed.), Zero Prodüksiyon, İstanbul, 2008, 587-599.

Işın 2010 — G. Işın, Patara Tepecik Akropolü "Bey Evi" Kazıları (2003-2007): Geç Arkaik-Erken Klasik Dönem Terracottaları, *OLBA* XVIII, 2010, 1-21.

Işın 2015 — G. Işın, "Terracotta Figurines from Arpalik Tepe in Pisidia: Apollo and the Great Mother Goddess in a Cave Sanctuary", *Figurines de 728ere cuite en Méditerranée Grecque et Romaine*, volume 2 Iconographie et contextes, (Arthur Muller-Ergün Laflı) France, 2015, 551-566.

Janssen 2007 — E. Janssen, Die Kausia *Symbolik und Funktion der makedonischen Kleidung*, Dissertation zur Erlangung des Doktorgrades (Dr. Phil.) an der Philosophischen Fakultät der Georg-August-Universität zu Göttingen, 2007.

Japp-Schwarzer 2015 — S. Japp-H. Schwarzer, "Figürliche Terrakotten aus zwei dionysischen Kultgebäuden in Pergamon", *Figurines de terre cuite en Méditerranée grecque et romaine*, volume 2 Iconographie et contextes, (Arthur Muller-Ergün Laflı) France, 2015, 243-260.

Jeammet 2003 — V. Jeammet, "Le costume grec à travers les figurines en terre cuite. Reflet d'une société démocratique ? ", François Chausson éd., *Costume et société dans l'Antiquité et le haut Moyen Age.* Editions Picard, 2003, 25-35.

Jeammet 2011 — V. Jeammet, *La vie quotidienne en Grèce antique*. Des figurines pour la vie et pour l'au-delà, 2011.

Jeammet 2014 — V. Jeammet, "Représentations et formes plastiques de l'altérité en Grèce ancienne", *Hıstoıre De L'art* N°75 2014/2, 7-18.

Jeammet 2015 — V. Jeammet, "Des figurines en tere cuite grecques pour le

musee du Louvre: la collection Bellon", La revue des musées de France: revue du Louvre, N° 4 , 2015, 20-33.

Jeammet 2017 — V. Jeammet, "Figurines en terre cuite de musiciens à l'époque hellénistique", Dossiers Archéologie*, n° 383*, 2017, 50-55.

Jones 1971 — A. H. M. Jones, *The Cities of The Eastern Roman Provinces*, Oxford: At the Clarendon Press, 1971.

Johnson 1927 — F. P. Johnson, *Lysippos*, Duke University Press, 1927.

Kara 2015 — O. Kara, "Kumyeri Erken Tunç Çağı Nekropolü'nde Saptanan Kremasyon Uygulaması ve KYM01 Numaralı Mezar", Stratonikeia ve Çevresi Araştırmaları I, B. Söğüt (Ed.), İstanbul, 2015, 29-44.

Karademir-Özdemir 2013 — H. Karademir-B. Özdemir, "Klasik Dönem Likya Mezar Kabartmalarında Ruh Taşıyıcı Olarak Sirenler", *Cedrus* I 2013, 89-105.

Karageorghis vd. 2016 — V. Karageorghis, *The Cesnola Collection Of Cypriot Art Terracottas*, The Metropolitan Museum of Art, New York, 2016.

Karagöz 2004 — Ş. Karagöz, "Die Kybele-Statuetten von Kestel bei Pergamon*", Istanbuler Mitteilungen,* Band 54, 2004, 351-357.

Karagöz 2011 — Ş. Karagöz, "Küçük Asya'ya Ozgü bir Tannça: Hekate", *Anadolu Araştırmaları* 16, 2011, 303-320.

Kart 2012 — E. Kart, "Anadolu'da İsis ve Sarapis Kültünün Kaunos'taki İzleri", Uluslararası Genç Bilimciler Buluşması I: *Anadolu Akdenizi Sempozyumu* 04-07 Kasım 2009, Antalya, 2012, 195-204.

Kasapoğlu 2012 — H. Kasapoğlu, "Heykelcik ve Figürinler", Antik Troas'ın Parlayan Kenti Parion, 1997-2009 Yılları Yüzey Araştırmaları, Kazı ve Restorasyon Çalışmaları, İstanbul, 2012, 177-233.

Kasapoğlu 2018 — H. Kasapoğlu, "X. Parıon Theater Terracotta Figurines", *Parion Studies I*, C. Başaran-H. E. Ergürer (Ed.), 2018, 237-306.

Kassab 1988 — T. D. Kassab, *Statuettes en 729ere cuite de Myrina: Corpus des signatures, monogrammes, lettres et signes.* Istanbul: Institut français d'études anatoliennes d'Istanbul.

Kassab Tezgör 2007 — D. K. Tezgör, *Tanagréennes d'Alexandrie*. Études Alexandrines 13. Cairo: Institut Français d'Archéologie Orientale, 2007.

Kekule 1911 — R. Kekule: Die Antiken Terrakotten Band IV-2 (tafeln); Architektonische Römische Tonreliefs der Kaiserzeit, Berlin-Stuttgart, 1911.

Kepçe-Gerçeker 2011 — S. Ç. Kepçe-S. Ö. Gerçeker, *Kilden Suretler, Sadberk Hanım Müzesi Koleksiyonundan Antik Çağ Terrakotta Figürinleri*, 2011, İstanbul.

Kızıl 2007 — A. Kızıl, "Milas Müzesi'ndeki 2004-2005 Yıllarında Yapılan Hayıtlı Mahallesi Kurtarma Kazısı Buluntuları", *AST*. 24-2, Ankara, 2007, 419-432.

Kızıl 2009 — A. Kızıl, "1990-2005 Yılları Arasında Mylasa'da Kurtarma Kazıları Yapılan Mezarlar ve Buluntuları Üzerinde Genel Bir Değerlendirme", Die Karer und die Anderen, Internationales Kolloquium an der Freien Universität Berlin, 13-15 Oktober 2005, F. Rumscheid (Ed.), Bonn, 2009, 397-461.

Kızıl 2011 — A. Kızıl, "Some Kerch-Type Pelikai from Mylasa", *Proceddings of the* XIII *Sypmposium on Mediterranean Arkhaeology*, BAR International Series 2200, England, 2011, 1-11.

Kielau 2018 — S. Kielau, *Terrakotten aus Pergamon*: Tonfiguren und-objekte aus der Wohnstadt am Südhang der Akropolis und von weiteren Fundorten. Pergamenische Forschungen 17. Mainz: Philipp von Zabern.

Kingsley 1976 — B. M. Kingsley, *The Terracottas Of The Tarantine Greeks*: *An Introduction to the Collection in the J. Paul Getty Museum*, Malibu, 1976.

Klages 1977 — C. Klages, *Tanzende Satyrn, Untersuchungen zur Typologi und İkonografhie hellenistischer Kleinkunts*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İnauguraldissertion zur Erlang der Doktor Würde, Bonn Universität, vorgelegt der Philosophischen Fakultät der Rheinischen Friedrich-Wilhelms.

Klages 1997 — C. Klages, *Tanzende Satyrn, Untersuchungen zur Typologie und Ikonographie Hellenistischer Kleinkunst*, Bielefeld, 1997.

Kleibl 2006 — K. Kleibl, "Terrakottavotive", dans D. Berges, *Knidos. Beitrage zur Geschichte der archaischen Stadt*, 2006, 153-182.

Kleibl 2009 — K. Kleibl, "Zypro-archaische Terrakottavotive aus dem Apollon-Heiligtum in Emecik (Türkei) als Zeugnis interkultureller Beziehungen", bk.: Bol-Kleibl-Rogge 2009, 113-138.

Klein 1932 — A. Klein, *Child Life in Greek Art*, New York, Columbia

University Press, 1932.

Kleiner 1942 — G. Kleiner, *Tanagrafiguren Untersuchungen zur Hellenistischen Kunst und Geschichte,* 15. Ergh. Berlin 1942.

Koçhan 2018 — N. Koçhan, "Kyzikos Nekropolünden Bir Taş Örgü Mezarı Ve Buluntularının Değerlendirilmesi", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 6, Sayı: 70, Mayıs 2018, 14-32.

Korkut 2005 — T. Korkut, "Psidia'da Chthonik Aphrodite Kültü", *Adalya* VIII, 2005, 151-166.

Kosma 2015 — M. Kosma, "A Group of Terracotta Figurines from Samos: a Case for a Domestic Cult?", *Figurines de 731ere cuite en Méditerranée grecque et romaine*, Volume 2 Iconographie et contextes, France, 2015, 275-281.

Kotan 1971 — N. Kotan, *Büyük İskender*, Adana, 1971.

Koukouvou 2017 — A. Koukouvou, "Terracotta figurines. Craftsmen and workshops", *Figurines a Microcosmos of Clay*, (Ed. Polyxeni Adam-Veleni, Angeliki Koukouvou, Ourania Palli, Evangelia Stefani, Elektra Zografou), Archaeological Museum of Thessaloniki, 2017.

Koukouvou 2017b — A. Koukouvou, "Figurines. A Microcosmos of Clay. An Exhibition", *Les Carnets de l'AcoSt*, Association for Coroplastic Studies, 16 | 2017, 1-11.

Kozanlı 2006 — C. Kozanlı, "Kuzey Troas'ın Zengin Kenti: PARION", *Arkeologlar Derneği Dergisi*, Sayı 8, 2016, 28-29.

Kozanlı 2015 — C. Kozanlı, "Trois tombes d'enfants de la nécropole de Parion", Figurines de 731ere cuite en Méditerranée grecque et romaine, *Terracotta Figurines in the Greek and Roman Mediterranean,* volume 2, Iconographie et contextes, Arthur Muller, Ergün Laflı (dir.), Fransa 2015, 379-392.

Kraus 1960 — T. Kraus, *"Hekate"*, Studien zu Wesen und Bild der Göttin in Kleinasien und Griechenland, Heidelberg, 1960.

Kriseleit 1994 — I. Kriseleit," "Fälschungen in der Berliner Sammlung, *Bürgerwelten Hellenistische Tonfiguren und Nachschöpfungen im 19. Jh.",* Staatliche Museen zu Berlin, Philipp von Zabern, Berlin, 59-69.

Krumeich 2014 — R. Krumeich, "Silen und Theater". Zu Ikonographie und Funktion des betagten Halbtieres in der attischen Vasenmalerei des 5. Jhs. V. Chr., in: ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΑΡΕΤΑΣ. Donum natalicium Bernardo Seidensticker ab amicis oblatum, Petropoli, Vol. 20, 2014, 139-157.

Kuhnert 1915	E. Kuhnert, "Satyros und Silenos", Roscher, *ML* IV (1909-1915) 444-531.
Köster 1926	A., Köster, *Die Griechischen Terrakotten*, (1926).
Köster-Kossatz 1980	R. Köster, A.U. Kossatz, "Ausgewählte Funde, Terrakotten vom Humeitepe", *IstMitt* 30, 49-55.
Kürüm 2006	N. Kürüm, *Helenistik Çağ Anadolu Mimarisindeki Karia Bölgesinde İon Kymationu'nun Gelişimi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Ana Bilim Dalı Klasik Arkeoloji Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2006.
Kürüm Durnagölü 2015	N. K. Durnagölü, "Antik Mankala Oyunu'nun Stratonikeia'daki İzleri", Stratonikeia ve Çevresi Araştırmaları I, B. Söğüt (Ed.), İstanbul, 2015, 107-124.
Laflı 2015	E. Laflı, "Archaeology of the Southern Black Sea Area During the Period of Mithridates VI Eupator", Recent Studies on the Archaeology of Anatolia, E. Laflı/S. Patacı (Ed.), BAR International Series 2750. Oxford: 313- 325.
Lambrothanassi-Touloumtzidou 2016	E. Lambrothanassi- A. Touloumtzidou, "A Terracotta Figurine of a War Elephant and Other Finds from a Grave at Thessaloniki", *JHP-Journal of Hellenistic Pottery and Material Culture*, Volume 1, 2016, 69-112.
Lang-Auinger 1998	C. Lang-Auinger, "Masken aus Ton und Masken in der Wandmalerei-eine Gegenüberstellung", *Öjh*, 67, 1998, 117-131.
Laumonier 1934	A. Laumonier, Inscriptions de Carie. In: *Bulletin de correspondance hellénique*. Volume 58, 1934, 291-380.
Laumonier 1936	A. Laumonier, "Archéologie Carienne", *BCH* 60, 1936, 286-335.
Laumonier 1956	A. Laumonier, "Les Figurines de Terre Cuite" *Explor, Archeol. De Delos* 23, Paris, 1956.
Laumonier 1958	A. Laumonier, *Les Cultes İndigines en Carie*, Paris, 1958.
Leake 1824	W. M. Leake, *Journal of a Tour in Asia Minor*, London, 1824.
Leyenaar-Plaisier 1979	P. G. Leyenaar-Plaisier, *Les Terres Cuites Grecques et Romaines, Catalogue de la Collection du Musee National des Antiquites A Leiden.* Tome III, Rijksmuseum van Oudheden te Leiden, Leiden, 1979.

Lightfoot 1994	C. S. Lightfoot, "Excavations 1993 The Sixth Preliminary Report". *Anatolian Studies* 44, 1994, 105-128.
Lila 2017	P. Lila, *Hellenistic terracottas in Asia Minor*, Encyclopedia of the Hellenic World, Asia Minor, Gougla Dafni (Çev.).
Lilimbaki-Akamati 1994	M. Lilimbaki-Akamati, *Λαξευτοί καλαμωτοί τάφοι τθσ Πζλλασ*, Athens 1994.
Lilimbaki-Akamati 2000	M. Lilimbaki-Akamati, "*Σο ιερό τθσ Μθτζραασ των Θεϊν και τθσ Αφροδίτθσ ςτθν Πζλλα*", Thessaloniki 2000.
Lilimbaki-Akamati 2011	M. Lilimbaki-Akamati, "Figurine: Aphrodite Anadyomene", in: Descamps-Lequime, S. (Ed.), Au royaume d' Alexander le Grand: la Macedoine antique, Paris 2011, 501.
Lorio 2015	V. Lorio, "Statuette di gladiatori in terracotta da Pompei", *Figurines de 733ere cuite en Méditerranée grecque et romaine*, volume 2 Iconographie et contextes, (Arthur Muller-Ergün Laflı) France, 2015, 97-107.
Lozano 1992	A. Lozano, Festividades religiosas de àmbito local en Estratonicea de Caria, *Geriòn. nùm. 10.* Editorial Complutense, Madrid, 1992.
Mach 1916	E. von Mach, *University prints. Series A: Greek and Roman sculpture*. Boston, Mass.: The University Prints.
Machaira 2018	V. Machaira, "Multifaceted Aphrodite: Cult and Iconography in Athens", T. Korkut-B. Ö. Kleine (Ed.), Festschrift für Heide Froning, Studies in Honour of Heide Froning, 2018, 241-254.
Magie 1950	D. Magie, *Roman Rule in Asia Minor*, 1950.
Malay-Sılay 1991	H. Malay-H. Sılay, *Antik Devirde Gladyatörler*, İstanbul, 1991.
Mallios 2004	G. K. Mallios, "A Hellenistic Sanctuary at Ano Poli, Thessalonica. The Terracotta Figurines", 2004, 239-266.
Mansel 1995	A. M. Mansel, *Ege ve Yunan Tarihi*, 6. Baskı, TTK Yayınları, Ankara, 1995.
Marvin 2008	M. Marvin, *The Language of the Muses, The Dialogue Between Roman and Greek Sculpture*, Getty Publications, Los Angeles, 2008.
Mastelloni 2015	M. A. Mastelloni, "Volti divini e figure umane a Lipára", in Mastelloni M.A. (a cura di), *Lipara ed il Teatro in età tardoclassica ed ellenistica*, Palermo 2015, 13-28.

Meer 1982 L. B. VAN DER MEER, "Ludi scenici et gladiatorum munus: A Terracotta Arula in Florence" *BaBesch* 57, 1982, 87-99.

Medows 2002 A. R. Meadows, "Stratonikeia in Caria: the Hellenistic City and its Coinage" (Plates 19-30), *NC* 162, 79-134.

Meineck 2015 P. Meineck, "The Neuroscience of the Tragic Mask", *Arion 19.1* Spring/Summer 2011, 113-158.

Mendel 1912 G. Mendel, Musées İmperlanx Ottomans, (Prieses de Tenpel d'Hekate d'Lagina), Cataloque des Scluptures, Costantinopole, I-III, 1912, 431 vd.

Mentesidou 2011 E. Mentesidou, "The Terracotta Figurines of Amisos", *School of Humanities MA in Black Sea Cultural Studies,* 2011.

Meral-Has 2011 K. Meral-A. C.Has, "Kyzikos'tan Bir Grup Terrakotta Figürin", *Arkeoloji ve Sanat* 138, 67-80.

Meriç 2002 R. Meriç, Späthellenistisch-romische Keramik und Kleinfunde aus einem Schachtbrunnen am Stattsmarkt in Ephesos, FİE IX/3, Verlag Der Österreischischen Akademie Der Winsenschaften, Wien, 2002.

Meriç 2007 A. E. Meriç, *Metropolis Anatanrıça Kült Mağarası,* Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2007.

Meriç 2013 A. E. Meriç, *Metropolis* İonia III, Ana Tanrıça Kutsal Mağaraları, İstanbul, 2013.

Merkelbach 1968 R. Merkelbach, "Zum Mirakel Des Zeus Panamaros", Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik, Bd. 2, Bonn, 1968, 39-40.

Merker 2007 G. S. Merker, *The Sanctuary of Demeter and Kore. Terracotta Figurines of the Classical, Hellenistic and Roman Periods* (American School of Classical Studies), Corinth 18, part IV. Princeton 2000.

Merker 2000 G. S. Merker, *The Sanctuary of Demeter and Kore, Corinth XVIII,4. Terracotta Figurines of the Classical, Hellenistic, and Roman Periods*. Princeton 2000.

Mert 1999 İ. H. Mert, "Anadolu Gymnasionları ve Stratonikeia Gymnasionu", *Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Dergisi* 13, 1999, 417-435.

Mert 2002 İ. H. Mert, "Der Theater-Tempelkomplex von Stratonikeia", Haz.: C. Berns-H. von Hesberg-L. Vandeput-M. Waelkens,

Patrius und Imperium, Bulletin Antieke Beschaving, Annual Papers on Classical Archaeology Supplement 8, Leuven-Paris, Dudley, 187-203.

Mert 2008 — İ. H. Mert, Untersuchungen zur Hellenistischen Kaiserzeitlischen Bauornamentik von Stratonikeia, *IstForsch 50*, Tübingen, 2008.

McClellan 1985 — M. C. McClellan, "To Play Properly with a Glass Ball" *Expedition Magazine* 27.2 (1985): n. Pag. *Expedition Magazine*. Penn Museum, 1985, 41-43.

Miller 1991 — S. G. Miller, Terracotta figurines. New finds at Ilion, 1988-1989, Mainz am Rhein 1991, *Studia Troica* 1, 39-68.

Miller 1974 — S. G. Miller, "Menon's Cistern", *Hesperia* 43, 1974, 194-245, PI. 29-49.

Miller 2004 — S. G. Miller, *Ancient Greek Athletics*, Italy.

Miniti-Peyronel 2005 — C. Miniti-L. Peyronel, "Symbolic or Functional Astragali from Tell Mardikh-Elba (Syria)", *Archaeofauna*, 14, 7-26.

Minten 2000-2001 — E. Minten, "Roman Children and their Pets: A Socio-Iconographical Survey". *Opuscula Romana*, 25/26, 73-77.

Mitchell 2013 — A. G. Mitchell, Disparate Bodies in Ancient Artefacts the Function of Caricature and Pathological Grotesques among Roman Terracotta Figurines. C. Laes, C. Goodey, & M. L. Rose içinde, Disabilities in Roman Antiquity Disparate Bodies A Capite ad Calcem, Leiden Boston: *BRILL*, 275-297.

Mollard-Besques 1954 — S. Mollard-Besques, Catalogue Raisonné des Figurines et Reliefs et Terre-Cuite Grecs, Étrusques et Romains, I. Époques Préhellénique Géométrique, Archaique et Classique, Paris, 1954.

Mollard-Besques 1963a — S. Mollard-Besques, *Les Terres Cuites Grecques*, Paris.

Mollard-Besques 1963b — S. Mollard-Besques, Catalogue Raisonne des Figurines et Reliefs en Terre-Cuite Grecs et Romains II Myrina, Musee du Louvre et Collestions des Universites de France. Editions des Musees Nationaux, Paris, 1963.

Mollard-Besques 1972 — S. Mollard-Besques, Catalogue Raisonné des Figurines et reliefs et terre cuite Grecs. Étrusques et Romaines III. Époques Hellénistique et Romains: Gréce et Asie Mineure Museé National du Louvre, 1972.

Mollard-Besques 1983 — S. Besques, "Une Aphrodite au collier de Myrina, signe par Menophilos", *AK*, 26, 1983, 22-30.

Morkholm 2000 O. Morkholm, Erken Hellenistik Çağ Sikkeleri, Oguz Tekin (Çev.), İstanbul 2000.

Most 2006 G. W. Most, *Hesiod. Theogony*. Works and Days. Testimonia. Edited and translated by Glenn W. Most. Loeb Classical Library 57. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2006.

Mrogenda 1996 M. Mrogenda, *Die Terrakottafiguren von Myrina,* Frankfurt 1996.

Muller 1990 A. Muller, Ελληνιστική κοροπλα- στική της Θάσου: Τα ειδώλια του ιερού του Εβραιόκαστρου, in Μνήμη Δ. Λαζαρίδη, Πόλις και Χώρα στην Αρχαία Μακεδονία και Θράκη, Πρακτικά Αρχαιολογικού Συνε- δρίου, Καβάλα, 9-11.05.1986, Thessaloniki, 437-455.

Muller 2014 A. Muller, "L'atelier du coroplathe: un cas particulier dans la production céramique grecque", *Perspective* 2014-1, 63-82.

Mutlu 2015 S. Mutlu, "Zeus Panamaros Kutsal Alanı ve Bayramları", *Stratonikeia ve Çevresi Araştırmaları I,* B. Söğüt (Ed.), İstanbul, 2015, 79-94.

Nankov 2007 E. Nankov, "Toward The Thracian Religion In The Early Hellenistic Period: A Terracotta Figürine Of Kybele From *Seuthopolıs* Reconsıdered", *Archaeologia Bulgarica* XI, 2007, 3, 47-67.

Naumann 1983 F. Naumann, Die Iconographie der Kybele in der prygischen und der griechischen Kunst, *IstMitt Suppl*. 28,1983.

Neils-Oakley 2003 J. Neils-J. F. Oakley, "Catalogue", *Coming of Age in Ancient Greece: Images of Childhood from the Classical Past*, J. Neils and J. Oakley (Ed.), Yale Üniversity Press, 2003,195-312.

Newby 2005 Z. Newby, *Greek Athletics in the Roman World: Victory and Virtue*. Oxford, 2005.

Newton 1863 C. T. Newton, *Discoveries at Halicarnassus, Cnidus and Branchidae I-II*, London, 1862-1863.

Nicholls 1952 R. V. Nicholls, "Type, Group and Series: A Reconsideration of Some Coroplastic Fundamentals". *BSA* 47: 217-26, 1952.

Nocoń 2016 K. Nocoń, "Hellenistic brazier from the Jagiellonian University Institute of Archaeology collection of antiquities", *SAAC* 20, 2016, 103-114.

Nohlen-Radt 1978 K. Nohlen-W. Radt, *Altertümer von Pergamon* XII, *Kapikaya, ein Felsheiligtum bei Pergamon*. Berlin: de Gruyter, 1978.

Nossov 2009	K. Nossov, *Gladiator: Rome's Bloody Spectacle*, Osprey, 2009.
Nutku 1995	Ö. Nutku, *Oyunculuk Tarihi. Başlangıcından XIX. Yüzyıla.* İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 1995.
Oğuzhanoğlu 2015	U. Oğuzhanoğlu, "Stratonikeia Antik Kenti Çevresinde Erken Yerleşim İzleri", Stratonikeia ve Çevresi Araştırmaları I, B. Söğüt (Ed.), İstanbul, 2015, 9-28.
Okan 2016	E. Okan, "Tykhe Ya da Fortuna", Düzce Üniversitesi, Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Yayını, *Sanat ve Tasarım Dergisi*, Cilt 01, Sayı 01, Aralık 2016, 01-14.
Oppermann 1924	H. Oppermann, *Zeus Panamaros*, Giessen.
Ökse-Taşkıran vd. 2013	T. Ökse-H. Taşkıran vd., "Ilısu Barajı İnşaat Sahası 2012 Yılı Kazıları", *KST 35/2*, 102-112.
Özbay 2019	A. Özbay, "Erkek Figürinleri", Afyonkarahisar Müzesi Terrakotta Figürinleri, G. Coşkun (Ed.), Ankara, 2019, 77-82.
Özbay-Özbay 2017	F. Özbay-A. Özbay, "Karantina Adası Kuzey Yamacı Kazıları Stratigrafik Değerlendirmesi ve Hellenistik Donem Terrakotta Figurinler", *Seleucia*, 7, 2017, 207-223.
Özcan 2003	A. Özcan, "Antik Çağda Terrakotta Oyuncaklar" *III. Uluslararası Terrakotta Sempozyumu*, Eskişehir, Haziran 2003, 166-171.
Özcan 2014	F. Özcan, "Isparta Müzesi'ndeki Yerel Stilde Bazı Roma Dönemi Mezar Stelleri", Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi, *32*, 143-154.
Özdemir 2019	T. Özdemir, "Stratonikeia Kuzey Şehir Kapısı'nın Kentin Kutsal Alanlarıyla İlişkisi", *Stratonikeia Çalışmaları 4,* B. Söğüt (Ed.), İstanbul, 2019, 139-151.
Özen Kleine 2018	B. Özen Klein, "Zwei Mädschen aus Kaunos", *Festschrift für Heide Froning / Studies in Honour of Heide Froning*, Ed. (Taner Korkut-Britta Özen-Kleine), 2018, 389-406.
Özer 2013	E. Özer, Aizanoi I, *2012 Yılı Kazı, Restorasyon ve Araştırma Raporları*, Ankara, 2013.
Özer 2016	E. Özer, Aizanoi, "Aizanoi'dan Horozlu Mezar", İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, *Art Sanat* 5/2016, 1-24.
Özer-Doksanaltı 2017	E. Özer-M. E. Doksanaltı, "Aizanoi Kuzey Nekropolis'te Bulunan Bir Mezarı Anlamak, Okumak ve Yorumlamak:

Heraklesli Mezar", *Cedrus*, 287-300.

Özgan 1995 — R. Özgan, *Die griechischen und römischen Skulpturen aus Tralleis*. Asia Minor Studien 15. Bonn: Habelt Verlag.

Özgan 1997 — R. Özgan, "Alkamenes'in Hermes Propylaiosu Üzerine Düşünceler", *TürkArkDerg*, XXXI, 155-180.

Özgan 1999 — R. Özgan, *Die Skulpturen von Stratonikeia*. Asia Minor Studien, Band 32, Bonn 1999.

Özgan 2013 — R. Özgan, *Roma Portre Sanatı I*, Ege Yayınları, 2013.

Özgan 2016 — R. Özgan, *Hellenistik Devir Heykeltraşlığı II*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2016.

Özgan 2019 — R. Özgan, "Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi'nde Himationlu Bir Erkek Torsosu", B. Söğüt (Ed.), *Stratonikeia Çalışmaları 4: Mimari, Heykel ve Küçük Buluntu Araştırmaları*, İstanbul, 2019, 51-64.

Palaczyk-Schönenberger 2003 — M. Palaczyk-E. Schönenberger, Amphorenstempeln Grabungen 1965-2001, Gollion 2003 (Eretria Ausgrabungen und Forschungen XII).

Papantoniou vd. 2019 — G. Papantoniou, D. Michaelides, M.D. Eliadou (Ed.), "Terracottas in a Domestic Context: The Case of the House of Orpheus in Nea Paphos, Cyprus", *Monumenta Graeca et Romana*, Vol. 23, 7-43. Leiden: Brill.,2019.

Picazo 2008 — M. Picazo, "Greek terracotta figurines: images and representations of everyday life". S. Montón-Subiás-M. Sánchez-Romero (Ed.), *Engendering Social Dynamics: The Archaeology of Maintenance Activities, BAR International Series 1862*. Oxford, 2008, 57-64.

Picón-Hemingway 2016 — C. A. Picón-S. Hemingway (Ed.), *Pergamon and the Hellenistic Kingdoms of the Ancient World*. Exh. cat. Newyork: Metropolitan Museum of Art, 2016.

Pinkwart 1965 — D. Pinkwart, *Das Relief Des Archelaos von Priene und Die "Musen Des Philiskos*, Kallmünz 1965.

Pischel 1981 — G. Pischel, *Sanat Ansiklopedisi I*, H. Kuruyazıcı-Ü. Alsaç (Çev.), Görsel Yayınlar, İstanbul, 1981.

Pochmarski 1992 — E. Pochmarski, "Lacerna", Kühnel, 1992,152-154.

Polat-Polat 2007 — G. Polat-Y. Polat, "Antandros Nekropolü 2001-2006 Yılları Ön Raporu", *Arkeoloji Dergisi* IX, İzmir 2007/1, 1-20.

Polat-Polat vd. 2009 — G. Polat-Y. Polat vd., "Antandros 2008 Yılı Kazıları" *31.KST-*

4, Denizli 2009, 1-22.

Polat 2016 — Y. Polat, *Teos Hellenistik Dönem Savunma Sistemi*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Haziran 2016.

Pottier vd. 1888 — E. Pottier-S. Reinach-A. Veyries, *La Nécropole de Myrina: recherches archéologiques exécutées au nom et aux frais de l'École française d'Athènes,* Paris, 1888.

Queyrel 1988 — A. Queyrel, Les Figurines Hellénistiques de Terre Cuite, Amathonte IV, Études Chypriotes X, Paris.

Raffiotta 2013 — S. Raffiotta, "Un Satiro Danzante aMorgantina", Csig News, Newsletter Of The Coroplastic Studies Interest Group, No. 9, Winter 2013.

Rayor 2004 — D. J. Rayor, *The Homeric Hymns*, Los Angeles, 2004.

Reinach-Pottier 1885 — S. Reinach-E. Pottier, "Fouilles dans la nécropole de Myrina", *BCH* 9, 1885, 485-493.

Rhomiopoulou 2017 — K. Rhomiopoulou, "Akanthos. Figurines from the coastal cemetery", Figurines a Microcosmos of Clay, Polyxeni Adam-Veleni, Angeliki Koukouvou, Ourania Palli, Evangelia Stefani, Elektra Zografou (Ed.), Archaeological Museum of Thessaloniki, 2017, 86-90.

Richardson 2001 — C. M. Richardson, *The role of terracotta gures and gurines in Mycenaean cult*, Durham theses, Durham University, 2001.

Richter 1936 — G. Richter, Red Figured Athenian Vases in The Metropolitan Museum Of Art, Volume 1, 1936.

Richter 1984 — G. Richter, Yunan Sanatı, B. Madra (Ed.), Cem Yayınevi, İstanbul 1984.

Ridgway 1970 — B. S. Ridgway, "Dolphins and Dolphin-Riders", *Archaeology* 23, 1970, 86-95.

Ridgway 1990 — B. S. Ridgway, *Hellenistic Sculpture I: The Styles of ca. 331-200 B.C.* Bristol: Bristol Classical Press, 1990.

Riss 1981 — P. F. Riss, Etruscan Types of Heads. A Revised Chronology of the Archaic and Classical Terracottas of Etruscan Campania and Central Italy, Copenhagen, 1981.

Robinson 1931 — D. M. Robinson, "The Terra-cottas of Olynthus Found in 1928", *Olynthus* 4, 1931.

Rous 2009 — I. H. Rous, "Les particularités techniques de la coroplathies

myrniote", ed.Isabelle Hasselin Rous, Ludovic Laugier ve Luc Martinez, *d'Izmir à Smyrne, Découverte d'une cité antique*, Musée du Louvre Éditions, 11.10.2009-18.01.2010.

Rous vd. 2015 — I. H. Rous, M. E. Çaldıran Işık und G. Kongaz, *Musées Archéologiques d'Istanbul: Catalogue des Figurines en Terre Cuite Grecques et Romaines de Smyrne*. İstanbul Arkeoloji Müzeleri: Yunan-Roma Dönemi Terrakotta Smyrna Figürinleri Kataloğu. *Varia Anatolica* 29. Paris: De Boccard. XVII, 2015, 1-222.

Rous-Yalçın 2018 — I. H. Rous-S. Yalçın, "The Roman City of Tarsus in Cilicia and its Terracotta Figurines", *Les Carnets de l'ACoSt Association for Coroplastic Studies* 18 /2018 Varia.

Rumscheid 1994 — A. Rumscheid, "Untersuchungen zur Kleinaslatischen Bauornamentik des Hellenismus", *İst. Mitt*. 1994, 132-139.

Rumscheid 2006 — F. Rumscheid, *Die Figurlichen Terrakotten von Priene, Fundkontexte, Ikonographie und Funktion in Wohnhausern und Heiligtumern im Licht antiker Paralelbefunde. Priene I*. Wiesbaden 2006.

Rumscheid 2008 — F. Rumscheid, Im Grab mit Aphrodite? Kleinskulpturen aus Mylasa und Stratonikeia, in: L. Karlsson-S. Carlsson (Hrsg.), Labraunda and Karia. Proceedings of the International Symposium Commemorating Sixty Years of Swedish Archaeological Work in Labraunda, The Royal Swedish Academy of Letters, History and Antiquities Stockholm, November 20-21, 2008, Boreas 32 (Uppsala 2011) 445-459.

Salapata 2001 — G. Salapata, "Triphiletos Adonis: An Exceptional Pair of Terracotta Arulae from South Italy", Published in in Studia Varia from the J. Paul Getty Museum, vol 2, 2001. Los Angeles, 25-50.

Sanidas 2016 — G. Sanidas, La production coroplastique ἐν ἄστει. Questions et approches sur la période classique in Muller & Laflı 2016, 17-31.

Saraçoğlu 2000 — A. Saraçoğlu, "A Group of Funerary Stelai and Votive Reliefs in The Museum of Aydın", *OLBA* III, Mersin 2000, 41-56.

Saraçoğlu 2005 — A. Saraçoğlu, "Grek Dünyasında Ölüler Ülkesi ve Ölümsüz Tanrılar", Ramazan Özgan'a Armağan, M. Şahin-İ. Hakan Mert (Ed.), Ege Yayınları, İstanbul, 317-334.

Saraçoğlu 2010 — A. Saraçoğlu, "2006-2007 Tralleis Kazılarında Ele Geçen Bir Grup Terrakotta Figürin", *4. Uluslararası Eskişehir Terrakotta Sempozyumu*, Eskişehir 2010, 487-501.

Saraçoğlu 2015 — A. Saraçoğlu, "Tralleis Batı Nekropolü Mezar ve Buluntuları",

PATARA VII.I, Kum'dan Kent'e Patara Kazılarının 25 Yılı, Uluslararası Sempozyum Bildirileri, 11-13 Kasım 2013 Antalya, İstanbul, 2015.

Sayın 2018 — E. Sayın, "Antik Çağ'ın Grotesk Figürinleri", *Akademik Sanat; Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*, Kış 2018, 6, 29-49.

Serdaroğlu 1972 — Ü. Serdaroğlu, "Hacıbayramlar Höyüğü Kazısı 1971-1972" *Anadolu* XVI, 1972, 84.

Sevin 2001 — V. Sevin, *Anadolu' nun Tarihi Coğrafyası 1*, 2001.

Sevim-Gönül 2012 — C. Sevim-E. Gönül 2012, "Tarihsel Süreç İçerisinde Oyuncağın Gelişimi ve Seramik Oyuncaklar", *Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, Eskişehir, 2012, 23-31.

Sezer 2014 — S. S. Sezer, "Apameia Antik Kentinden Heykeltraşlık Eserleri", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 42. Sayı, 2014, 135-144.

Sezgin 2015 — T. Sezgin, "Yeldeğirmen Tepe'den Geç Klasik Dönem'e Tarihlenen Bir Lahit", *Stratonikeia ve Çevresi Araştırmaları,* B. Söğüt (Ed.), İstanbul, 2015, 143-157.

Schadler 1996 — U. Schadler, "Spielen mit Astragalen", *Archaologischer Anzeiger*, 1, 61-73.

Schmidt 1994 — E. Schmidt, Martin-Von-Wagner, *Museum der Universität Wurzburg. Katalog der antiken Terrakotten I. Die figürlichen Terrakotten,* 1994.

Schober 1933 — A. Schober, *Der Fries des Hekatenios von Lagina*, 1933.

Schürmann 1989 — W. Schürmann, *Katalog der Antiken Terrakotten im Badischen Landesmuseum Karlsruhe* (1989).

Schwarzmaier 2010 — A. Schwarzmaier, "Theater Masks", The Art of Ancient Greek Theater, M. L. Hart (Ed.), Paul Getty Museum Publications, 2010, Los Angeles, 42-44.

Schwarzmaier 2015 — A. Schwarzmaier, "Terrakotten in der Nekropole von Lipari", Figurines grecques en contexte, Présence muette dans le sanctyaire, la tombe et la maison, Stéphanie Huysecom-Haxhi, Arthur Muller (dir), Fransa 2015, 233-244.

Shevchenko 2019 — T. Shevchenko, "Attributes of the Mother of the Gods on Terracottas from Olbia Pontike and Asia Minor", *Adalya* 22, 201-222.

Sina 2003 — A. Sina, "Karia Panamara'da Bulunan Saç Adakları Yazıtları", *Tarih Araştırmaları Dergisi* 22/34, 2003, 125-134.

Smith 1991 R. R. R. Smith, *Hellenistic Sculpture*, London, 1991.

Simon 1985 E. Simon, "Hekate in Athen", *AM* 100, 1985, 271-284.

Simon 1997 E. Simon, "Kybele", *LIMC* 8, 1997, 744-766.

Simone 2015 V. Simone 2015, *Dein Gott ist ein Esel. Griechische und römische Tierkarikaturen als Spiegel antiker Wertvorstellungen, D*issertation Universität Bern.

Smith 1859 W. Smith, A Dictionary of Greek and Roman Antiquities, 2.bs., Boston, Harvard University Press, 1859.

Smith 2002 R. R. R. Smith, *Hellenistik Heykel*, A. Y. Yıldırım (Çev.), İstanbul, Homer Kitapevi.

Snowden 1990 F. M. Snowden, "Review ofL. A. Thompson, Romans and Blacks (Oklahoma 1989)", *TAPA* 111, 1990, 543-557.

Sonkaya 2018 A. K. Sonkaya, "Hellenistik Dönem Lydia Mezar Stellerinde Kadın Ve Erkek Tipleri", Atatürk Üniversitesi, *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2018, 35-63.

Soykal 1993 F. Soykal, "Eine spatklassische Terrakottastatuette der Kybele aus Ephesos", *Österreichische Archaologische Institut Berichte und Materialien*, 5, 1993, 53-56.

Söğüt 2004 B. Söğüt, "Kömür, Dinamit ve Yeni Bir Yerleşim", *İdol* 21, 2004, 24-31.

Söğüt 2008 B. Söğüt, "Naiskoi From the Sacred Precinct of lagina Hekate: Augustus and Sarapis", *Anodos* Studios of the Ancient World, 6-7, (2006-2007), 421-432.

Söğüt 2009 B. Söğüt, *Lagina'da Osman Hamdi Bey*, Muğla, 2009.

Söğüt 2011 B. Söğüt, "The Sarapis relief from Lagina", Roman Sculpture in Asi Minor, Proceedings of the International Conference to celebrate the 50th anniversary of the Italian excavations at Hierapolis in Phrygia, held on May 24-26, 2007, in Cavallino (Lecce) (edt. F.D'Andria and I. Romeo), Journal of Roman Archaeology, Volume 80, 2011, 294-301.

Söğüt 2012a B. Söğüt, "Börükçü 2003-2006 Yılları Kazıları", Stratonikeia'dan Lagina'ya, Ahmet Adil Tırpan Armağanı, B. Söğüt (Ed.), İstanbul, 2012, 553-586.

Söğüt 2012b B. Söğüt, "Stratonikeia'da 2010 Yılı Çalışmaları", *33. KST-4*, Ankara, 395-419.

Söğüt 2013 B. Söğüt, "Stratonikeia'da Hellenistik Dönem Öncesi", Levent

Zoroğlu'na Armağan, M. Tekocak (Ed.), 2013, 605-623.

Söğüt 2015a — B. Söğüt, "Stratonikeia'da 2014 Yılı Çalışmaları", *37. KST-3*, 2015, 493-516.

Söğüt 2015b — B. Söğüt, Stratonikeia ve Çevresi Araştırmaları 1, 2015.

Söğüt 2019a — B. Söğüt (Ed.), Stratonikeia Çalışmaları 4: Mimari, Heykel ve Küçük Buluntu Araştırmaları, İstanbul, 2019.

Söğüt 2019b — B. Söğüt, Stratonikeia (Eskihisar) Kutsal Alanları, İstanbul, 2019.

Söğüt-Yılmaz 2012 — B. Söğüt-B.Yılmaz, "Stratonikeia'dan Üç Terrakotta Mask", *P.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 12, 2012, 1-7.

Söğüt-Yılmaz 2015 — B. Söğüt-B. Yılmaz, "Yeldeğirmen Tepe Çalışmaları Ön Değerlendirmesi", C. Şimşek-B. Duman-E. Konakçı (Ed.), Mustafa Büyükkolancı'ya Armağan, İstanbul, 2015, 569-586.

Sönmez 2015 — B. E. Sönmez, "Hellenistik Heykel Sanatında Toplumsal Bilinç ve Öz Biçim İlişkisi", Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 4, 2015, 160-183.

Stevenson 1975 — W. E. Stevenson III, "The Pathological Grotesque Representation in Greek and Roman Art." Ph. D. Dissertation, University of Pennsylvania.

Stewart 2012 — A. Stewart, "Hellenistic Free-Standing Sculpture from the Athenian Agora. 1. Aphrodite", *Hesperia* 81, 267-342.

Summerer 1999 — L. Summerer, "Hellenistichen Terrakottan aus Amisos. Ein Beitrag zur Kunstgescihte des Pontos Gebietes", *Geographica Historica* 13, 1999.

Süvegh 2014 — E. Süvegh, "Hellenistic grotesque terracotta figurines. Problems of iconographical interpretation", *Dissertationes Archaeologicae ex Instituto Archaeologico Universitatis de Rolando Eötvös nominatae Ser. 3. No. 2.* Budapest 2014, 143-156.

Swaddling 2000 — J. Swadling, *Antik Olimpiyat Oyunları*, B. Gürün (Çev.), İstanbul, 2000.

Spagnolo 2000 — G. Spagnolo, "Le terrecotte figurate dell'area della stazione vecchia di Gela e i problemi della coroplastica geloa nel V secolo a.C." Quaderni di Archeologia, Universita di Messina 1, no. 1, 2000, 179-201.

Spathi 2017 — M. G. Spathi, "Representations of Masked Figures: A Comparative Study and an Interpretative Approach to their

Cult-Use and Meaning", *Les Carnets de l'ACoSt Association for Coroplastic Studies,* 16, 2017, 1-5.

Şahin 1976 — M. Ç. Şahin, *The Political and Religious Structure in the Territory of Stratonikeia in Caria,* Ankara, 1976.

Şahin 1981 — M.Ç. Şahin, "Die Inschriften von Stratonikeia". *IGSK*c21,1 *(Die Inschriften von Panamara),* Bonn 1981.

Şahin 1982 — Ç. Şahin, Die Inschriften von Stratonikeia II, 1, Bonn, 1982.

Şahin 1999-2000 — M. Şahin, "Bodrum Sualtı Müzesi'nden Bir Grup Mangal Tutacı". *Adalya* 4, 61-90.

Şahin 2001 — M. Şahin, "Hellenistic Braziers in the British Museum: Trade Contacts between Ancient Mediterranean Cities." *AnatSt 51*, 2001, 91-132. *JSTOR.*

Şahin 2001b — N. Şahin, *Zeus' un Anadolu Kültleri*, 2001.

Şahin 2003a — M. Şahin, "Hellenistische Kohlenbecken mit figürlich verzierten Attaschen aus Knidos", *Knidos-Studien* 3, Paderborn 2003.

Şahin 2005 — M. Şahin, "Terrakotten aus Knidos: Die ersten Ergebnisse, die Kulte auf der Rundtempelterrasse", *Istanbuler Mitteilungen* 55, 2005, 65-93.

Şahin-Akın 2017 — M. Şahin-M. Akın "Nikaia'dan Musa Heykeli: Polyhymnia", *Olba* XXV, 2017, 241-250.

Şahin-Güçlü 2008 — I, Şahin-H. Güçlü, "Terracotta Figurines of Aphrodite from Turkish Thrace: The Cult of Aphrodite", *ANODOS* 6-7, 2016-2017, Trnava 2008, 403-412.

Şahin-Güçlü 2015 — I. Şahin-H. Güçlü, "Terracotta Gladiators from Eastern Thrace", *Figurines de terre cuite en Méditerranée grecque et romaine,* volume 2 Iconographie et contextes, (Arthur Muller-Ergün Laflı) France, 2015, 109-116.

Şahin-Güçlü 2017 — I. Şahin-H. Güçlü, "Terracotta Figurines of *Aphrodite* From Turkish Thrace: The Cult of *Aphrodite", Anodos. Studies of the Ancient World 6-7,* 2006-2007, 403-411.

Şakar 2015 — G. Şakar, *Smyrna Terrakottaları,* Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir 2015.

Şarman 2015 — A. S. Şarman, *Seferhisar Geleneksel Çocuk Oyunları ve Oyuncakları Üzerine Bir İnceleme*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2015.

Şenyurt-Akçay 2016 S. Y. Şenyurt-A. Akçay, "Kurul Kalesi (Ordu) VI. Mithradates Dönemi Yerleşimi Üzerine Ön Değerlendirmeler", *Seleucia*, Sayı 6, 2016, 221-248.

Şenyurt 2017 S. Y. Şenyurt, "Kurul Kalesi 2016 Yılı Kazı Çalışmaları", *39. KST*-3, Bursa, 2017, 133-146.

Şenyurt-Durugönül 2018 S. Y. Şenyurt-S. Durugönül, "Kurul (Ordu) Kalesi'nde Bir Kybele Heykeli (A Cybele Statue in the Fortress of Kurul (Ordu)", *OLBA* XXVI, Mersin 2018, 305-344.

Şimşek 2016 C. Şimşek, "Bir Salbakos Kenti: Attouda (Hisar) ve Heykeltıraşlığı", Havva İşkan'a Armağan, 2016, 791-812.

Şimşek-Kolancı 2016 C. Şimşek-B. Y. Kolancı, E. Özer (Ed.), "Aizanoi'dan İki Heykel", Aizanoi II, 2016, 53-76.

Tahberer 2006 S. Tahberer, *Adana Arkeoloji Müzesi'ndeki Helenistik ve Roma Dönemleri, Terracotta Figürinlerin Yapım Tekniklerinin Araştırılması ve Uygulanması*, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Adana, 2006.

Talloen vd. 2015 P. Talloen-J. Poblome-H. A. Ekinci, "Sagalassos Yakınlarındaki Kaya Kült Alanında Kurtarma Kazıları 2014", *ANMED* 13, (Ayrıbasım), 2015, 108-113.

Tamsü Polat 2013 R. T. Polat, *Stratonikeia Akdağ Nekropolü: Somut ve Soyut Kültür Üzerine Bir Araştırma I*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2013.

Tamsü Polat 2017 R. T. Polat, "Stratonikeia Akdağ Nekropolü", Stratonikeia Çalışmaları 2, İstanbul, 2017.

Taşlıkoğlu 1971 Z. Taşlıkoğlu, *Trakya'da Epigrafi Araştırmaları II*, İstanbul, 1971.

Tavukçu 1999 A. Y. Tavukçu, "*Troas Bölgesi Terrakotta Figürinleri*", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum, 1999.

Tavukçu 2006 Z. A. Tavukçu, *Parion Nekropolü 2005 Yılı Buluntuları*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum, 2006.

Tavukçu-Coşkun 2018 Z. A. Tavukçu-S. Coşkun, "Kocaeli Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nden Bir Grup Terrakotta Aphrodite Figürini", *ATASOBED* 22 (2), 2018, 1297-1311.

Tek 2001 A. Tek, "Antik Çağda Seramik Fırınları", I. Uluslararası

Terrakotta Sempozyumu, Eskişehir, 2001.

Tekin-Özdizbay 2012 O. Tekin- A. E. Özdizbay, Sylloge Nummorum Graecorum, *Turkey 8, Muğla Museum, Volume 1, Caria*, İstanbul, 2012.

Thomas vd. 2015a R. Thomas, "Portable stoves and braziers in terracotta", A. Villing, M. Bergeron, G. Bourogiannis, A. Johnston, F. Leclère, A. Masson and R. Thomas (Ed.). Naukratis: Greeks in Egypt. The British Museum, Online Research Catalogue, 2015, 1-17.

Thomas vd. 2015b R. Thomas, "Ptolemaic and Roman figures, models and coffin-fittings in terracotta" A. Villing, M. Bergeron, G. Bourogiannis, A. Johnston, F. Leclère, A. Masson and R. Thomas (Ed). Naukratis: Greeks in Egypt. The British Museum, Online Research Catalogue, 2015, 1-20.

Thompson 1957 D. B. Thompson, Three Centuries of Hellenistic Terracottas: Part II: The Early Third Century B.C. *Hesperia*, Vol. 26, No. 2, 1957, 108-128.

Thompson 1959 D. B. Thompson, Three Centuries of Hellenistic Terracottas: II B: The Altar Well, *Hesperia*, Vol. 28, No. 2, 1959, 127-152.

Thompson 1962 D. B. Thompson, "Three Centuries of Hellenistic Terracottas: II. C The Satyr Cistern", *Hesperia* 31, Atina.

Thompson 1963 D. B. Thompson, *Troy. The Terracotta Figurines of the Hellenistic Period*, Supplementary Monograph III, New Jersey: Princeton. University Press, 1963.

Thompson 1965 D. B. Thompson, "Tree Centuries of Hellenistic Terracottas", *Hesperia*, Vol. 34, No. 1, 1965, 34-71.

Thompson 1966 D. B. Thompson, "Tree Centuries of Hellenistic Terracottas": VII. The Early First Century B. C", *Hesperia*, Vol. 35, 1966, 1-19.

Thompson 1993 D. B. Thompson, "An Ancient Shopping Center", *The Athenian Agora*, No. 12, New Jersey, 1993.

Tırpan 1990 A. A. Tırpan, "Stratonikeia Şehir ve Sur Planı", *Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Dergisi,* Sayı: 5, 1990, 217-234.

Tırpan 1997 A. A. Tırpan, "Buluntular Işığında Lagina ve Yakın Çevresinin Tarihi Süreci", *Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Dergisi*, Sayı: 11, Konya, 75-98.

Tırpan 1998 A. A. Tırpan, *Stratonikeia Augustus-İmparator Tapınağı*, Konya, 1998.

Tırpan 2012 A. A. Tırpan, "A group from naos findings of Lagina Hecate

temple", *Ord. Prof. Dr, Ekrem Akurgal 100 Yaşında*, Ankara, 2012, 203-222.

Tırpan-Söğüt 2000 — A. A. Tırpan-B. Söğüt, " Lagina Hekate Temenosu 1999 Yılı Çalışmaları", *22. KST- 2*, 2000, 299-310.

Tırpan-Söğüt 2001 — A. A. Tırpan-B. Söğüt, "Lagina Hekate Temenosu, 1999 Yılı Çalışmaları", *22. KST- 2. Cilt*, Ankara, 2001, 299-311.

Tırpan-Söğüt 2004 — A. A. Tırpan-B. Söğüt, "Lagina ve Börükçü 2003 Yılı Çalışmaları", *26. KST- 1. Cilt*, Ankara, 2004, 371-386.

Tırpan-Söğüt 2005a — A. A.Tırpan-B. Söğüt, "Lagina ve Börükçü 2003 Yılı Çalışmaları", *26. KST- 1. Cilt*, Ankara, 2005, 371-386.

Tırpan-Söğüt 2005b — A. A. Tırpan-B. Söğüt, Kazı Arşivi, Lagina ve Börükçü 2005 Yılı Çalışmaları Raporu.

Tırpan-Söğüt 2006 — A. A. Tırpan-B. Söğüt, "Lagina ve Börükçü 2004 Yılı Çalışmaları", *27. KST- 2. Cilt*, Ankara, 2006, 257-270.

Tırpan-Söğüt 2007 — A. A. Tırpan-B. Söğüt, "Lagina ve Börükçü 2005 Yılı Çalışmaları", *28. KST- 2. Cilt*, Ankara, 2007, 591-612.

Tırpan-Söğüt 2008 — A. A. Tırpan-B. Söğüt, "Lagina ve Börükçü 2006 Yılı Çalışmaları", *29. KST- 3.Cilt*, Ankara, 2008, 387-410.

Tırpan-Söğüt 2009 — A. A. Tırpan-B. Söğüt, "Lagina ve Börükçü 2007 Yılı Çalışmaları", *30. KST- 4. Cilt*, Ankara, 2009, 243-266.

Tırpan-Söğüt 2010 — A. A. Tırpan-B. Söğüt, "Lagina, Börükçü, Belentepe ve Mengefe 2008 Yılı Çalışmaları", *31. KST- 3. Cilt*, 2010, 505-527.

Tırpan-Büyüközer 2010 — A. A. Tırpan-A. Büyüközer, "Börükçü 2 Numaralı Zeytinyağı Atölyesi", *Uluslararası Antik Çağda Anadolu'da Zeytinyağı ve Şarap Üretimi Sempozyumu*, 06-08 Kasım 2008, Mersin, Ü. Aydınoğlu-A. K. Şenol (Ed.), İstanbul, 227-240.

Tırpan-Gider 2011 — A. A. Tırpan- Z. Gider, "Lagina ve Börükçü 2009 Yılı Çalışmaları", *32. KST- 2. Cit*, Ankara, 2011, 374-395.

Tırpan vd. 2013 — A. A. Tırpan - M. Tekocak - M. Ekici, "Two Tombs from Börükçü Necropolis", *Euploia. La Lycie et la Carie Antiques*. Dynamiques des territories, échanges et ideddités, Actes du colloque de Bordeaux (5-7 novembre 2009), Bordeaux, 2013, 241-256.

Tırpan vd. 2016 — A. A. Tırpan - A. Büyüközer – Z. G. Büyüközer, "Arkaik Dönem'de Börükçü" (Koliorga?), S. Erkut-Ö. Sir Gavaz (Ed.), Ahmet Ünal Armağanı, 2016, 499-516.

Tolun 2009 — V. Tolun "Assos Batı Nekropolü'nde bulunan Terrakotta

Heykelcikler", *Arkeoloji ve Sanat*, 43-56, 2009.

Tolun 2015 — V. Tolun "Assos Batı Nekropolü nde bulunan Terrakotta Heykelcikler", Figurines de terre cuite en Méditerranée grecque et romaine, *Terracotta Figurines in the Greek and Roman Mediterranean,* volume 2, Iconographie et contextes, Arthur Muller, Ergün Laflı (dir.), Fransa 2015, 369-378.

Tomay-Değirmencioğlu 2017 — B. Tomay-H. Değirmencioğlu, "Antikçağda Anadolu'da Spor Turizmi", *Süleyman Demirel Üniversitesi Yalvaç Akademi Dergisi*, Sayı: 2: Isparta, 2017, 9-21.

Tozan 2017 — M. Tozan, "Bir Sağlık Kenti Olarak Antik Smyrna", Smyrna/İzmir Kazı ve Araştırmaları II, B. Yolaçan-G. Şakar-A. Ersoy (Ed.), 2017, 243-256.

Tozkoparan 1998 — A. M. Tozkoparan, *Stratonikeia Akdağ Nekropolünde 7 Mezar ve Buluntuları,* Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 1998.

Trantalidou 2006 — K. Trantalidou 2006, "Companions from the Oldest Times: Dogs in Ancient Greek Literature, Iconography and Osteological Testimony", *9th ICAZ Conference, Durham 2002, Dogs and People in Social, Working, Economic or Symbolic Interaction,* Lynn M. Snyder and Elizabeth A. Moore (Ed.), 2006, 96-119.

Trémaux 1864 — P. Trémaux, *Exploration arhéologique en Asie mineure,* Paris, 1984.

Tsimpidou-Avloniti 2017 — M. Tsimpidou-Avloniti, "The Coroplastic Workshops of Thessaloniki During The Hellenistic and The Roman Eras", Figurines a Microcosmos of Clay, *Association of Friends of the Archaeological Museum of Thessaloniki*, P. A. Veleni, A. Koukouvou, O. Palli, Evangelia Stefani, Elektra Zografou (Ed.), 2017, 136-140.

Tulunay 2013 — E. T. Tulunay, Nif (Olympos) Dağı Araştırma ve Kazı Projesi: 2012 Yılı Kazısı, *35. KST- 2*, Ankara, 2013, 343-357.

Tuna vd. 2007 — N. Tuna-N. Atıcı-İ. Sakarya, "Burgaz Kazıları 2007 Çalışmaları", *30. KST-1*, Ankara 2008,139-162.

Töpperwein-Hoffmann 1971 — E. Töpperwein-M. E. Hoffmann, *Terrakotten von Priene*, IstMitt 21, 1971.

Töpperwein 1976 — E. Töpperwein, *Terrakotten von Pergamon*, Pergamenische Forschungen 3, Berlini, 1976.

Türktüzün 1999 — M. Türktüzün, "Kütahya İli, Aslanapa İlçesi, Karadiğin Köyü, Akalan Tümülüsü Kurtarma Kazısı, 1997", IX. Müze Kurtarma Kazıları Semineri (1998-Antalya), Ankara, 1999,

125-140.

Ucko 1968 — P. J. Ucko, *Anthropomorphic Figurines of Predynastic Egypt and Neolithic Crete with Comparative Material from the Prehistoric Near East and Mainland Greece*. London: Andrew Szmilda.

Uğurlu 2002 — E. Uğurlu, "Heykeltraş Praxiteles", Anadolu Üniversitesi, *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 1, Sayı 3, Eskişehir, 2002, 376-400.

Uhlenbrock 1990 — J. P. Uhlenbrock, *The Coroplast's Art: Greek Terracottas of the Hellenistic World*. New Rochelle, NY: A. D. Caratzas, 1990.

Uhlenbrock 1992 — J. P. Uhlenbrock, "History, Trade and the Terracottas", dans D. White (Ed.), Gifts to the Goddesses: Cyrene's Santuary of Demeter and Persephone, Expedition 34, 1-2, 1992, 16-23.

Uhlenbrock 2002 — J. P. Uhlenbrock, *Atti della settimana di Agrigento 1999. 24-29 febbraio*, L. Braccesi, E. De Miro Ernesto, N. Bonacasa (Ed.), 2002, 321-337.

Ustinova 1998 — Y. Ustinova, Aphrodite Ourania of the Bosporus: The Great Goddess of a Frontier Pantheon, *Kernos* 11 1998, 209-226.

Uzun 2002 — K. Uzun, "Klazomenai'den Bir Grup Terrakotta Oyuncak Bebek", *II Uluslararası Eskişehir Terrakotta Sempozyumu Bildiriler Kitabı,* Eskişehir, 2002, 64-69.

Uzunaslan 2005 — A. Uzunaslan, "Antik Roma'da Gladyatör Oyunları", *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 12, Isparta, 2005,15-58.

Üreten 2003 — H. Üreten, "Hellenistik Dönem'de Pergamon'da Görev Yapmış Olan Gymnasiarkhos'ların Onurlandırılmaları", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi Sayı: 43, Cilt: 2,* Ankara, 2003, 175-186.

Üreten 2008 — H. Üreten, "Helenistik Dönem Pergomon Kenti Tanrı ve Kültleri", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 23, 185-214.

Vardar-Yavaşlı 2016 — S. Vardar - D. D. Yavaşlı, "Myrina Antik Kenti (Aliağa-İzmir) Çevresinde Paleocoğrafya Araştırmaları", *Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi,* Cilt:14, Sayı:3, Manisa, 2016.

Verdu Martinez 2012 — E. H. V. Martinez, "Oyuncak Türü Olarak Terrakotta Düdükler", *Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, Eskişehir, 2012, 74-90.

Veyne 2006 — P. Veyne, *Roma İmparatorluğu'ndan 1000 Yılına*, Özel

Hayatın Tarihi 1, P. Ariès/G. Duby (Ed.), Turhan Ilgaz (Çev.), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2006.

Voegtle 2013 — S. Voegtle, Dein Gott ist ein Esel. Griechische und römische Tierkarikaturen als Spiegel antikacı Wertvorstellungen, 2013.

Voigt 1983 — M. M. Voigt, *Hajji Firuz Tepe, İran: The Neolithic Settlement*. University Museum Monograph 50. Philadelphia: University Museum, University of Pennsylvania, 1983.

Vorster 1989 — C. Vorster, Bonner Abguβ einer verschollenen Heraklesherme. Ed. H. U. Cain, H. Gabelmann - D. Salzmann. *Festschrift für Nikolaus Himmelmann, Beiträge zur Ikonographie und Hermeneutik*, 1989, 281-7.

Waelkens 1977 — M. Waelkens, "Phrygian votive and tombstones as sources of the social and economic life in Roman antiquity". *Ancient Society* 8, 1977, 277-315.

Walters 1903 — H. B.Walters, Catalogue of the Terracottas in the Department of Greek and Roman Antiquities, London, 1903.

Webster 1995 — T. B. L. Webster, *Monuments illustrating new comedy*, vol. 1 et 2, Londres, 1995.

Welch 1996 — K. Welch, "A Statue Head of the "Great Mother" Discovered at Samothrac", Hesperia, Volume 65, Issue 4, 1996, 467-473.

White 1914 — H. G. Evelyn-White, The Homeric Hymns and Homerica with an English Translation by Hugh G. Evelyn-White. Homeric Hymns. (Cambridge, MA.,Harvard University Press; London, William Heinemann Ltd. 1914), Hymn 6.

White 1985 — D. White, "Roman Atletics" *Expedition Magazine* 27.2 (1985): n. pag. *Expedition Magazine*. Penn Museum, 1985, 30-40.

Wiegand-Schrader 1904 — Th. Wiegand-H. Schrader, Priene. Ergebnisse der Ausgrabungen und Untersuchungen in den Jahren 1895-1899, Berlin 1904.

Willers 1967 — D. Willers, Zum Hermes Propylaios des Alkamenes JdI. 1967, 37-109.

Wilkinson 2016 — R. H. Wilkinson, Mısır'ın Bütün Tanrı ve Tanrıçaları, A. F. Yıldırım (Çev.), Ankara, 2016.

Williamson 2009 — C. Williamson, "Panamara. The (mis) fortunes of a Karian", *Groniek Historische Tijdschrift,* 211-218.

Williamson 2013 — C. Williamson, Karian, Greek or Roman? The layered identities of Stratonikeia at the sanctuary of Hekate at Lagina,

2013, 1-6.

Winter 1903 (I) F. Winter, *Die Typen der Figürlichen Terrakotten* I., Verlag von W. Spemann: Berlin und Stutgart, 1903.

Winter 1903 (II) F. Winter, *Die Typen der Figürlichen Terrakotten* II., Verlag von W. Spemann: Berlin und Stutgart, 1903.

Wood 1877 J. T. Wood, *Discoveries at Ephesus*, London 1877.

Wrede 1985 H. Wrede, *Die Antike Herme*, 1985.

Wuilleumier 1930 P. Wuilleumier, *Le Trésor de Tarente*, Paris 1930.

Yağız 2015 K. Yağız, "Bir Troas Bölgesi Arkaik Nekropolisi: Antandros", Mustafa Büyükkolancı'ya Armağan, İstanbul, 2015, 707-722.

Yaraş-Yaraş 2010 A. Yaraş - C. Yaraş, "Antik Çağda Oyuncaklar ve Günümüze Yansıması" *Günümüzde Çocuk Oyunlarında ve Oyuncaklarında Yaşanan Değişimler Sempozyumu*, 2010, 61-74, 2010.

Yaylalı 1986 A. Yaylalı, "Hellenistik Devir İzmir Mezar Stelleri", *IX. Türk Tarih Kongresi*, 1. Cilt, 473-490.

Yıldız-Şakar 2017 V. Yıldız-G. Şakar, "Akhisar Arkeoloji Müzesi'nden Bir Grup Terrakotta Figürin", *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 15, Sayı: 1, Mart 2017, 397-430.

Yıldırım 2009a B. Yıldırım, "Antandros Nekropolisi Sikke Kontekstli Mezarlar", *Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi,* 2009.

Yıldırım 2009b Ü. Yıldırım, "Antik Dönemde Kadın ve Süslenme", *Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Klasik Arkeoloji Programı, Yüksek Lisans Tezi,* 2009.

Yıldırım 2012 N. Yıldırım, "Herakles Hermelerinin Anlamı ve Kullanımı*", MJH II/1*, 2012, 229-237.

Yılmaz 2016 C. A. Yılmaz,"Büyük İskender Hindistan'da", *International Journal of Social Science* Number: 53, 501-517, Winter II 2016.

Yüksel 1990 A. Yüksel, "Antik Yunan Tiyatrosunda Komedyanın Evreleri", *Fakülte Dergisi*, Cilt 33, Sayı 1-2, Ankara, 1990, 557-569.

Yücel 2017 Ç. Yücel, "Şanlıurfa Müzesinden Bir Grup Hayvan Biçimli Terrakotta Figürin", *SOBİDER*, Yıl: 4, Sayı: 18, Aralık 2017, 1 49-171.

Zanker 1990 P. Zanker, *The Power of Images in the Age of Augustus*. (Michigan: University of Michigan Press, 1990).

Zhuber-Okrog 1990 K. Zhuber-Okrog, "Die Terrakotten von Limyra", *Öjh* 60, 1990, 53-117.

Ziegeanus-Luca 1968 O. Ziegeanus- G. Luca, *Das Asklepion, Der Südliche Temenosbezirk in Hellenistischer und Frührömischer Zeit*, Deutsches Archäologisches Institut, Berlin, 1968.

Zimmer 1994 G. Zimmer, Frauen aus Tanagra, in: Bürgerwelten. Hellenistische Tonfiguren und Nachschöpfungen im 19. Jh. Staatliche Museen zu Berlin. Preußischer Kulturbesitz, Antikensammlung, Berlin,1994, 19-28.

Zografou 2015 E. Zografou, "Terracotta Figurines from the Hellenistic Bath Complex in the Agora of Thessaloniki", *Figurines de terre cuite en Méditerranée Grecque et Romaine*, volume 2 Iconographie et contextes, (Arthur Muller-Ergün Laflı) France, 2015, 237-248.

Zografou 2017 E. Zografou, *"Theatrical figurines and masks",* Figurines a Microcosmos of Clay, P. A. Veleni, A. Koukouvou, O. Palli, E. Stefani, E. Zografou), Archaeological Museum of Thessaloniki, 2017, 121-123.

Zunal 2017 O. Zunal 2017, "Klaros'ta Bulunan Ok Uçları". Mimarlar Arkeologlar Sanat tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu *MASROP e-Dergisi* 9/13, 41-53.

RESİMLER LİSTESİ*

Resim 1: 1985 Yılı Kuzey Kapıdan İğdemir Nekropolü'nün genel görünümü
Resim 2: İğdemir Nekropolü, İD16 numaralı mezar koteksti
Resim 3: Akdağ Nekropolü, AM2 numaralı mezar buluntusu iğ formlu unguentariumlar
Resim 4: Akdağ Nekropolü, AM2 numaralı mezar buluntusu torba formlu unguentariumlar
Resim 5: Akdağ Nekropolü, AM3 numaralı mezar buluntusu iğ formlu unguentariumlar
Resim 6: Akdağ Nekropolü, AM12 numaralı mezar buluntusu iğ formlu unguentariumlar
Resim 7: Akdağ Nekropolü, AM20 numaralı mezar buluntusu iğ ve torba formlu unguentariumlar
Resim 8: Akdağ Nekropolü, AM32 numaralı mezar buluntusu iğ formlu unguentarium
Resim 9: Akdağ Nekropolü, AM48 numaralı mezar buluntusu iğ formlu unguentarium
Resim 10: Akdağ Nekropolü AM62 numaralı mezar buluntusu iğ ve torba formlu unguentariumlar
Resim 11: Akdağ Nekropolü AM62 numaralı mezar buluntusu torba formlu unguentariumlar
Resim 12: Akdağ Nekropolü AM70 numaralı mezar buluntusu pyxis çizimi
Resim 13: Kabasakız Nekropolü B1 numaralı mezar konteksti
Resim 14: Kabasakız Nekropolü KS9 numaralı mezar konteksti
Resim 15: Aldağ Nekropolü A23 numaralı mezar buluntusu iğ ve torba formlu unguentariumlar
Resim 16: Börükçü Nekropolü 05BM22 numaralı mezar konteksti
Resim 17: Börükçü Nekropolü 05BM22 numaralı mezar buluntusu İğ ve torba formlu unguentariumlar
Resim 18: Börükçü Nekropolü 06BM47 numaralı mezar konteksti
Resim 19: 06BM47 numaralı mezar buluntusu kolye ve çizimi
Resim 20: 06BM47 numaralı mezar buluntularının çizimi
Resim 21: Lagina Hekate Tapınağı terrakotta naos buluntuları
Resim 22: Fırınlama hatası kapların buluntu hali
Resim 23: Kent merkezinde bulunan fırınlama hatası kaplar
Resim 24: Bodrum Müzesi'nde bulunan Stratonikeia nekropol buluntusu herme
Resim 25: Aphrodite Genetrix tipine ait terrakotta parça
Resim 26: Thessaloniki buluntusu koroplast imzalı Knidoslu Aphrodite
Resim 27: Hyllarima buluntusu koroplast imzalı Aphrodite rahibesi
Resim 28: Aigai buluntusu koroplast imzalı terrakotta figürine ait parça
Resim 29: Börükçü Nekropolü 05BM124 numaralı mezar buluntusu *"Sosimos"* imzalı kandil
Resim 30: Straronikeia Batı Cadde sütun gövdesi üzerinde yer alan *"Sosimos"* yazıtı
Resim 31: Figürin kaide arakasında yer alan *"Sosimos"* imzası (K.144)
Resim 32: Kandilin dip kısmında yer alan *"Sosimos"* imzasından detay (05BM124-PT03)
Resim 33: Bodrum Müzesi'nde bulunan koroplast imzalı Herme
Resim 34: Knidoslu Aphrodite pozundaki figürinler
Resim 35: Aphrodite Genetrix pozuna ait figürinler
Resim 36: Aphrodite Genetrix pozuna ait etütlük parçanın tamamlama önerisi
Resim 37: Aphrodite Genetrix pozuna ait varyasyonlar
Resim 38: Aphrodite Anadyomene pozundaki figürinler
Resim 39: Aphrodite Anadyomene pozuna ait varyasyonlar
Resim 40: Aphrodite Pandemos pozundaki figürinler
Resim 41: Aprodite-Eros tasvirli figürinler
Resim 42: Aphrodite'ye ait başlar ve farklı ikonografik tipler
Resim 43: Lagina Hekate Tapınağı doğu friz
Resim 44: Lagina Hekate Tapınağı kuzey friz
Resim 45: Lagina Hekate Tapınağı güney friz

* Metin içinde ve resim altında kaynak gösterilmeyen resimlerin tamamı Stratonikeia ve Lagina kazı arşivine ait olup kazı başkanı B. Söğüt'ün izniyle kullanılmıştır.

Resim 46: Lagina Hekate Tapınağı frizine ait parça kabartmalar
Resim 47: Troia buluntusu Aphrodite başı
Resim 48: Kybele ikonografisine ait farklı tipteki figürinler
Resim 49: Polos giyimli tanrıça ve başlar
Resim 50: Zeus Panamaros kült heykelinin at üzerinde taşındığının temsili gösterimi
Resim 51: Zeus Panamaros tasvirli sikke (MS 2. yy)
Resim 52: Zeus Panamaros tasvirli yazıtlı rölyef
Resim 53: Zeus Panamaros tasvirli figürlü anta başlığı
Resim 54: Herakles ikonografisine ait farklı tipteki figürinler
Resim 55: Eros ikonografisine ait farklı tipteki figürinler ve başlar
Resim 56: Dionysos'a ait başlar
Resim 57: Priene buluntusu satyr
Resim 58: Sicilya/Morgantina buluntusu satyr
Resim 59: Syracuse buluntusu dans eden satyr
Resim 60: Sicilya buluntusu yürüyen fildişi satyr
Resim 61: Sicilya/Centuripe Enna buluntusu dans eden satyr
Resim 62: Sicilya/Mazara Del Vallo buluntusu dans eden satyr
Resim 63: Pan ikonografisine ait farklı tipteki figürinler
Resim 64: Yatağan-Turgut köyü buluntusu Medusa kabartması
Resim 65: Boston Müzesi'nde bulunan İskender portreleri
Resim 66: Naukratis buluntusu idealize tipteki Medusa başı
Resim 67: Mısır/Karanis buluntusu genç İskender başı
Resim 68: Gladyatör tipleri
Resim 69: Gladyatörlere ait mezar stelleri (MS 3. yy)
Resim 70: Palestra sahnesini betimleyen rölyef
Resim 71: Palestra sahnesini betimleyen rölyef
Resim 72: Sadaklı Epheboslar
Resim 73: Yuvarlak rozetli *strophion* taşıyan sadaklı epheboslar
Resim 74: Yapraklardan oluşan *strophion* taşıyan sadaklı epheboslar
Resim 75: Yapraklar ve rozetten oluşan *strophion* taşıyan sadaklı epheboslar
Resim 76: Kabasakız ve Mylasa buluntusu sadaklı ephebosları
Resim 77: Börükçü ve Mylasa buluntusu sadaklı ephebosları
Resim 78: Stratonikeia buluntusu sporcu tasvirli mezar steli (MS 3. yy)
Resim 79: Cyprus Apollo Hylates Tapınağı buluntusu trigon oynayan heykel
Resim 80: Korinth buluntusu topla oynayan figürin
Resim 81: İonia Bölge'si buluntusu top çeviren hokkabaz çocuk figürin
Resim 82: Tanagra buluntusu top oynayan kadın figürin
Resim 83: Kaunos buluntusu kaya üzerinde oturan kadın figürin
Resim 84: Stratonikeia buluntusu oturan Musa Urania yontusu
Resim 85: Apameia buluntusu Urania Frankfurt tipine ait kadın yontusu
Resim 86: Yün eğiren kadın figürinler
Resim 87: Lagina Hekate Tapınağı güney friz
Resim 88: Patara buluntusu yün eğiren kadın figürin
Resim 89: Sadberk Hanım Müzesi Koleksiyonu oturan Kybele figürini
Resim 90: Teos buluntusu yün eğiren kadın figürin (Anatanrıça)
Resim 91: Teos buluntusu yüksek poloslu Anatanrıça figürini
Resim 92: Mudurnu buluntusu ayakta duran Kybele yontusu
Resim 93: Burgaz buluntusu elinde iğ tutan ve yün eğiren kadın figürin
Resim 94: Metropolitan Müzesi'nde bulunan bronz levha
Resim 95: Olbia buluntusu oturan Kybele figürini
Resim 96: Olbia buluntusu oturan Kybele figürini
Resim 97: Stratonikeia buluntusu yaşlı sarhoş kadın figürinleri
Resim 98: Milet buluntusu hydrophoros
Resim 99: Theangela buluntusu hydrophoros
Resim 100: Atina buluntusu hydrophoros

Resim 101: Stratonikeia buluntusu rahibe tiplemesi
Resim 102: Rahibe figürini'nde boya ile verilmiş küpe detayı
Resim 103: Kulebaşı buluntusu mezar steli (MÖ 2. yy'ın son çeyreği)
Resim 104: Tanagra buluntusu tambur tutan kadın figürin (MÖ 4. yy sonları)
Resim 105: Tanagra buluntusu tambur tutan kadın figürin
Resim 106: Tanagra buluntusu tambur tutan kadın figürin (MÖ 300-250)
Resim 107: Stratonikeia buluntusu ayakta duran giyimli kadınlar
Resim 108: Stratonikeia buluntusu elinde patera tutan kadın figürin
Resim 109: Lagina Hekate Tapınağı kuzey ve doğu frizler
Resim 110: Lipari buluntusu bebeğini yıkayan kadın figürin
Resim 111: Stratonikeia buluntusu çocuk figürinler
Resim 112: Stratonikeia buluntusu figürinden kopma başlar
Resim 113: Naos ve Bouleuterion buluntusu kavun dilimi saç modasına sahip kadın başları
Resim 114: Lagina Hekate Tapınağı güney friz
Resim 115: Lagina Hekate Tapınağı güney friz
Resim 116: Naos buluntusu mantolu kadın başları
Resim 117: Naos buluntusu farklı formlarda çelenk taşıyan kadın başları
Resim 118: Stratonikeia Anıtsal yapıda bulunan figürinler
Resim 119: Stratonikeia buluntusu figürinden kopma ayak parçaları
Resim 120: Stratonikeia buluntusu figürinden kopma el ve kol parçaları
Resim 121: Stratonikeia buluntusu Eros'a ait kanat parçaları
Resim 122: Stratonikeia buluntusu farklı ikonografideki masklar
Resim 123: Stratonikeia buluntusu Tragedia maskları
Resim 124: Kabasakız Nekropol buluntusu komedi maskı
Resim 125: Mylasa buluntusu Herakles maskı
Resim 126: Dionysos maskının bilgisayar ortamında dijital onarımı
Resim 127: Satyr maskının bilgisayar ortamında dijital onarımı
Resim 128: Limyra buluntusu kadın protom
Resim 129: Stratonikeia buluntusu farklı ikonografideki hermeler
Resim 130: Stratonikeia buluntusu Dionysos hermeleri
Resim 131: Stratonikeia buluntusu farklı ikonografideki groteskler
Resim 132: Smyrna buluntusu grotesk çıplak kadın figürin
Resim 133: Boiotia buluntusu grotesk çıplak kadın figürin
Resim 134: Cyrene buluntusu grotesk çıplak kadın figürin
Resim 135: Antik Mısır buluntusu grotesk çıplak kadın figürin
Resim 136: Atina Agorası buluntusu grotesk çıplak kadın figürin
Resim 137: Atina Agorası buluntusu grotesk çıplak kadın figürin
Resim 138: Atina Agorası buluntusu grotesk çıplak kadın figürin
Resim 139: Boiotia buluntusu grotesk çıplak kadın figürin
Resim 140: Almanya'nın Saarland kenti, Nennig köyü mozaik buluntusu üzerindeki *paegniarii* sahnesi
Resim 141: Parion tiyatrosunda blok üzerinde bulunan *paegniarii* sahnesi
Resim 142: Stratonikeia buluntusu hayvan figürinler
Resim 143: Tarsus buluntusu zoomorfik figürin
Resim 144: Knidos/Emecik buluntusu zoomorfik figürin
Resim 145: Cyprus buluntusu malta köpeği
Resim 146: Mısır buluntusu malta köpeği
Resim 147: Mısır buluntusu malta köpeği
Resim 148: Thessaloniki/Xirokrini buluntusu kule taşıyan fil
Resim 149: Myrina buluntusu kule taşıyan fil
Resim 150: Pompei buluntusu kule taşıyan fil
Resim 151: Mısır buluntusu fil
Resim 152: Priene buluntusu boğa kulağı
Resim 153: Parion buluntusu ceylan
Resim 154: Stratonikeia buluntusu oyuncaklar ve oyun araçları

Resim 155: Lagina Hekate Tapınağı naosu genel görünüm
Resim 156: Lagina Hekate Tapınağı naosu içinde bulunan boyalı aşık kemikleri
Resim 157: Börükçü Nekropolü 06BM47 numaralı mezar konteksti
Resim 158: Değirmenderesi sondaj buluntusu *iygk*sler
Resim 159: Portatif pişirme ocağının komple dekore edilmiş örneği
Resim 160: Mangal örneği (MÖ 2. yy ortası-Erken 1. yy)
Resim 161: British Müzesi'nde bulunan Stratonikeia tutaçları
Resim 162: Halikarnassos buluntusu satyr tasvirli mangal tutacı
Resim 163: Halikarnassos buluntusu keçi tasvirli mangal tutacı
Resim 164: Halikarnassos buluntusu boğa tasvirli mangal tutacı
Resim 165: Bodrum Müzesi'nde bulunan mangal parçaları
Resim 166: Teos buluntusu satyr tasvirli mangal tutacı
Resim 167: Naukratis buluntusu şarap amphorası tasvirli mangal tutacı (MÖ 250-200)

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Figürinlerin kil renkleri
Grafik 2: Naos buluntusu figürinlerin kil renkleri
Grafik 3: Börükçü buluntusu figürinlerin kil renkleri
Grafik 4: Figürinlerde kullanılan boyaların dağılımı
Grafik 5: Figürinlerin pişirme dereceleri
Grafik 6: Figürinlerin pişirme deliklerinin formlarına göre dağılımı
Grafik 7: Buluntu yerlerine göre figürinlerin dağılımı
Grafik 8: Figürinlerin yüzdelik dağılımı
Grafik 9: Figürinlerin kronolojik dağılımı
Grafik 10: Tanrıça tiplerinin dağılımı
Grafik 11: Aphrodite tiplerinin dağılımı
Grafik 12: Tanrı tiplerinin dağılımı
Grafik 13: Eros tiplerinin dağılımı
Grafik 14: Karışık varlıkların tiplerine göre dağılımı
Grafik 15: Erkek tiplerinin dağılımı
Grafik 16: Kadın tiplerinin dağılımı
Grafik 17: Figürinlere ait parçaların tiplerine göre dağılımı
Grafik 18: Mask tiplerinin dağılımı
Grafik 19: Herme tiplerinin dağılımı
Grafik 20: Grotesk tiplerinin dağılımı
Grafik 21: Hayvan tiplerinin dağılımı
Grafik 22: Oyuncak tiplerinin dağılımı
Grafik 23: Mangal tutaçlarının ikonografik dağılımı
Grafik 24: Satyr tasvirli tutaçların buluntu yerlerine göre dağılımı
Grafik 25: Keçi/Boğa tasvirli tutaçların buluntu yerlerine göre dağılım

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1: Güneybatı Anadolu, İç Karia'da Stratonikeia
Harita 2: Stratonikeia ile Lagina arasındaki kutsal yol çevresinde kazısı yapılan kırsal yerleşmeler ve nekropol alanları
Harita 3: Dünya ve Anadolu genelinde figürin üreten önemli merkezler

ŞEKİLLER LİSTESİ

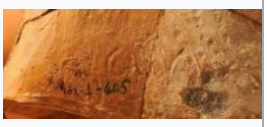
Şekil 1: Stratonikeia Kazısı çalışma örneklerinden bir bölüm **(XRF-XRD)**
Şekil 2: Stratonikeia Kazısı çalışma örnekleri (**SEM)**
Şekil 3: STR 2-1 numunesine ait SEM görüntüsü
Şekil 4: STR 2-1 numunesine ait EDS analiz sonucu
Şekil 5: STR 1-1, STR 1-2, STR 2-2, STR 3-1 örneklerine ait XRF analizi
Şekil 6: STR 1-1, STR 1-2, STR 2-2, STR 3-1 örneklerine ait XRD şablonu
Şekil 7: STR 1-1 numunesine ait ince kesit optik mikroskop analizi mikrofotoğrafları
Şekil 8: STR 2-1 numunesine ait ince kesit optik mikroskop analizi mikrofotoğrafları

KISALTMALAR DİZİNİ

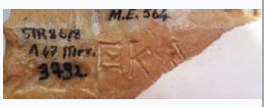
Yük.	Yükseklik
Gen.	Genişlik
Der.	Derinlik
Piş. Del. Çapı	Pişirme Deliği Çapı
Katalog No	Katalog Numarası
Müze Env. No	Müze Envanter Numarası
Kazı Env. No	Kazı Envanter Numarası
yy	Yüzyıl
vd.	Çokyazarlı eserlerde ilk yazardan sonrakiler
Res.	Resim
Şek.	Şekil
MÖ	Milattan önce
MS	Milattan sonra
TRK	Terrakotta
Bkz.	Bakınız
Çev.	Çeviren
Ed.	Editör
YB	Yüzey Buluntusu
M	Mezar
S	Sondaj
STR	Stratonikeia
AS	Agora Sondaj
SAY	Stratonikeia Anıtsal Yapı
SKK	Stratonikeia Kuzey Kapı
SKC	Stratonikeia Kuzey Cadde
STYD	Stratonikeia Tiyatro Diazoma
SS	Stratonikeia Sondaj
BS	Bouleuterion Sondaj
MDO	Müze Deposu
TN	Tapınak Naos
A	Altar
LKS	Lagina Kuzey Stoa
LDS	Lagina Doğu Stoa
LBS	Lagina Batı Stoa
LT	Lagina Turgut
LY	Lagina Yüzey
İD	İğdemir
AM	Akdağ
KS	Kabasakız
A	Aldağ
BM	Börükçü Mezar
BS	Börükçü Sondaj
BDA	Börükçü Dokuma Atölyesi
BC	Baca
YDT	Yeldeğirmen Tepe
DD	Değirmenderesi
BB	Beybağı

EKLER

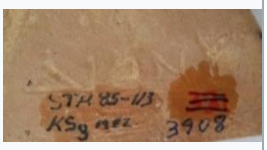
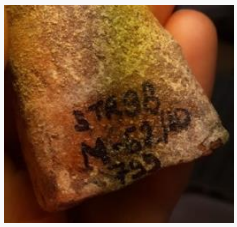
EK-1. İMZALAR LİSTESİ

İsim	Atölye/Koroplast İmzası	Yer	Mevki	Tarih	Örnek
Apollonios	ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ	Stratonikeia	Akdağ Nekropolü 32 No'lu Mezar	MÖ Erken 1. yy	
Apollonios	ΑΠΟΛΛΩ/ΝΙΟΥ	Stratonikeia	Akdağ Nekropolü 62 No'lu Mezar	MÖ Geç 1. yy	
Apollonios	ΑΠΟΛΛΩ⟩ΝΙΟΥ	Stratonikeia	Akdağ Nekropolü 62 No'lu Mezar	MÖ Geç 1. yy	
Apollonios	ΑΠΟΛΛΩ⟩ΝΙΟΥ	Stratonikeia	Akdağ Nekropolü 62 No'lu Mezar	MÖ Geç 1. yy	
Apollonios	ΑΠ[Ο]ΛΛΩ⟩[ΝΙΟΥ]	Stratonikeia	Nekropol 3. Grup, B-1 Mezarı	MS 1. yy ilk yarısı	

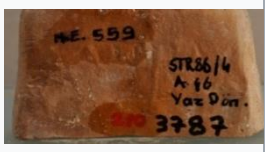
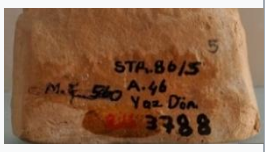
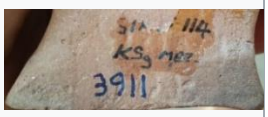
EK-1. (DEVAM) İMZALAR LİSTESİ

Apollonios	ΑΠ[ΟΛΛΩ]/[ΝΙΟΥ]	Stratonikeia	Aldağ Nekropolü A. 44 No'lu Mezar	MS 1. yy ilk yarısı	
Apollonios	ΑΠ[ΟΛΛΩ]ΝΙΟΥ	Stratonikeia	-	MÖ 1. yy	
Apollonios	[Α]ΠΟΛΛΥΟΙΝ	Stratonikeia	Akdağ Nekropolü 62 No'lu Mezar	MÖ 1. yy son çeyreği	
Nikode	ΝΙΚΟΔΗ	Stratonikeia	Kabasakız Nekropolü KS. 49 No'lu Mezar	MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy	
Nikode	ΝΙΚΟΔΗ	Stratonikeia	Kabasakız Nekropolü KS. 49 No'lu Mezar	MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy	
Heka	ΕΚΑ	Stratonikeia	Aldağ Nekropolü A. 47 Mezarı	MÖ 2. yy ortaları	
Heka	ΕΚΑ	Stratonikeia	Aldağ Nekropolü A. 47 No'lu Mezar	MÖ 2. yy. sonları	

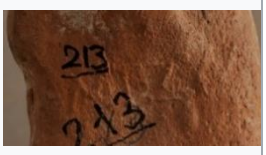
EK-1. (DEVAM) İMZALAR LİSTESİ

Heka	ЄKA	Stratonikeia	Kömür Havzası 18 No'lu Oda Mezar	MÖ 1. yy'ın ilk yarısı	
Sosimos	ZΩCIM[OY]	Stratonikeia	Aldağ Nekropolü A. 44 No'lu Mezar	MS. 2. yy.	
Sosimos	ZΩCIM[OY]	Stratonikeia	Aldağ Nekropolü	MS. 2. yy.	
Neyko	NЄIKO	Stratonikeia	Aldağ Nekropolü A. 44 No'lu Mezar	MÖ 1. yy sonu	
Dionysios	ΔIONY[CIOY]	Stratonikeia	Kabasakız Nekropolü KS. 9 No'lu Mezar	MS 2. yy	
Dionysios	ΔION[Y] [CIOY]	Stratonikeia	Akdağ Nekropolü 62 No'lu Mezar	MS 2. yy	

EK-1. (DEVAM) İMZALAR LİSTESİ

Dionysios	ΔΙΟΝΥ[CΙΟΥ]	Stratonikeia	Aldağ Nekropolü A. 46 Mezarı	MS 2. yy	
Dionysios	ΔΙΟΝΥCΙΟΥ	Stratonikeia	Aldağ Nekropolü A. 46 Mezarı	MS 2. yy	
Dionysios	ΔΙΟΝΥ⁄CΙΟΥ	Stratonikeia	Aldağ Nekropolü A. 34 No'lu Mezar	MS 2. yy	
Dionysios	ΔΙΟΝΙΟCΙΟΥ	Stratonikeia	İğdemir Nekropolü İD. 16 No'lu Mezar	MS 2. yy	
Dionysios	ΔΙΟΝΥ⁄CΙΟΥ	Stratonikeia	Kabasakız Nekropolü KS. 9 No'lu Mezar	MS 2. yy	
Dionysios	ΔΙΟΝ⁄YCΙΟΥ	Stratonikeia	Nekropol Kazısı	MS 2. yy	

EK-1. (DEVAM) İMZALAR LİSTESİ

Dionysios	ΔΙ[ΟΝΥ]ϹΙΟ[Υ]	Stratonikeia	Akdağ Nekropolü 2 No'lu Mezar	MS 2. yy	
Dionysios	ΔΙ[ΟΝΥϹΙ]ΟΥ	Stratonikeia	Akdağ Nekropolü 62 No'lu Mezar	MS 2. yy	
Dionysios	ΔΙ[ΟΝΥ]ϹΙΟ[Υ]	Stratonikeia	Akdağ Nekropolü 2 No'lu Mezar	MS 2. yy	
Diogenes	ΔΙΟΓЄ	Stratonikeia	Kabasakız Nekropolü KS. 49 No'lu Mezar	MS 1. yy ilk yarısı	
-	ΜΙ[…]W	Stratonikeia	Aldağ Nekropolü A. 47 Mezarı	MÖ 2. yy ikinci yarısı	
-	[…]VMOY ?	Stratonikeia	Kabasakız Mevki KS. 49 No'lu Mezar	MÖ Geç 1. yy	

EK-2. İMZALAR LİSTESİ TABLO

Apollonios	8
Dionysios	11
Heka	3
Nikode	2
Sosimos	2
Neyko	1
Diogenes	1
MI[…]W	1
[….]VMOY ?	1
	Toplam 30 Adet

EK-3. İMZALARIN MEZAR DAĞILIMINDAKİ GÖSTERİMİ

Akdağ Nekropolü	STR96 AM. 2 No'lu Mezar	ΔI[ONY⸗CIO[Y]	1
Akdağ Nekropolü	STR96 AM. 32 No'lu Mezar	[AΠ]OΛΛ[ωNIOY]	1
Akdağ Nekropolü	STR96 AM. 62 No'lu Mezar	AΠOΛΛω⸗NIOY	6
Akdağ Nekropolü	STR96 AM. 62 No'lu Mezar	AΠOΛΛω⸗NIOY	
Akdağ Nekropolü	STR96 AM. 62 No'lu Mezar	AΠOΛΛω⸗NIOY	
Akdağ Nekropolü	STR96 AM. 62 No'lu Mezar	[A]ΠOΛΛYOIN	
Akdağ Nekropolü	STR96 AM. 62 No'lu Mezar	ΔI[ONYCI]OY	
Akdağ Nekropolü	STR96 AM. 62 No'lu Mezar	ΔION[YCIOY]	
Aldağ Nekropolü	STR85 A. 34 No'lu Mezar	ΔIONYCIOY	1
Aldağ Nekropolü	STR85 A. 44 No'lu Mezar	NЄIKO	3
Aldağ Nekropolü	STR85 A. 44 No'lu Mezar	ZωCIM[OY]	
Aldağ Nekropolü	STR85 A. 44 No'lu Mezar	AΠ[OΛΛω]⸗[NIOY]	
Aldağ Nekropolü	STR86 A. 46 No'lu Mezar	ΔIONY[CIOY]	2
Aldağ Nekropolü	STR86 A. 46 No'lu Mezar	ΔIONY[CIOY]	
Aldağ Nekropolü	STR86 A. 47 No'lu Mezar	MI[…]W	3
Aldağ Nekropolü	STR86 A. 47 No'lu Mezar	ЄKA	
Aldağ Nekropolü	STR86 A. 47 No'lu Mezar	ЄKA	
Aldağ Nekropolü	Stratonikeia Kazı Evi Müze Deposu	ZωCIM[OY]	1
Kabasakız Nekropolü	STR80	ΔIONYCIOY	2
Kabasakız Nekropolü	STR80	ΔIONYCIOY	
Kabasakız Nekropolü	STR 82 Nekropol 3. Grup, B-1 Mezarı	AΠ[O]ΛΛω⸗[NIO]Y	1
Kabasakız Nekropolü	STR83 Oda Mezar 18	ЄKA	1
Kabasakız Nekropolü	STR85 KS. 9 No'lu Mezar	ΔIONY[CIOY]	2
Kabasakız Nekropolü	STR85 KS. 9 No'lu Mezar	ΔIONY⸗CIOY	
Kabasakız Nekropolü	STR86 KS. 49 No'lu Mezar	ΔIOГЄ	4
Kabasakız Nekropolü	STR86 KS. 49 No'lu Mezar	NIKODH	

Kabasakız Nekropolü	STR86 KS. 49 No'lu Mezar	NIK[ODH]	
Kabasakız Nekropolü	STR86 KS. 49 No'lu Mezar	[….]VMOY ?	
İğdemir Nekropolü	STR85 İD. 16 No'lu Mezar	ΔIONY⁄CIOY	1
-	09MDMA-T01	AΠ[OΛΛΩ]NIOY	1

Kazı Env. No:	İmza	Kat. No:
STR 98-M. 62/20	AΠOΛΛW⁄NIOY	**K.8**
STR 98 M.62/17	AΠOΛΛW⁄NIOY	**K.9**
STR 96-AM. 2/1	ΔI[ONY]⁄CIO[Y]	**K.14**
STR 98-M. 62/28	ΔI[ONYCI]OY	**K.16**
STR 98-M. 62/21	AΠOΛΛW⁄NIOY	**K.20**
STR 86-A. 47/7	MI[…]W	**K.21**
STR 86-A. 47/8	ЄKA	**K.34**
STR 86-A. 46/4	ΔIONY[CIOY]	**K.35**
STR 86-A. 46/5	ΔIONY[CIOY]	**K.36**
09MDMA-T01	AΠ[OΛΛΩ]NIOY	**K.38**
STR 86-A. 47/10	ЄKA	**K.71**
STR 85-KS. 9/113	ΔIONY[CIOY]	**K.95**
STR 85-A. 34/399	ΔIONVCIOY	**K.98**
STR 86-KS. 49/271	NIKOΔH	**K.102**
TR 86-KS. 49/276	NIKOΔH	**K.103**
STR 86-KS. 49/269	ΔIOΓЄ	**K.105**
STR 85-İD. 16/372	ΔIONV⁄CIOY	**K.125**
STR 98-M. 62/10	ΔION[Y]⁄[CIOY]	**K.137**
STR 98-M. 62/22	[A]ΠOΛΛ YOIN	**K.139**
STR 85-A. 44/475	NЄIKO	**K.140**
09MDO4/1-T31	ZΩCIM[OY]	**K.144**
STR 85-A. 44/478	ZΩCIM[OY]	**K.145**
STR 96-AM. 32/1	[AΠ]OΛΛ[ωNIOY]	**K.152**
STR 86-KS. 49/272	[….]VMOY?	**K.166**
STR 83-M.18	ЄKA	**K.167**
STR 82-53	AΠ[O]ΛΛΩ⁄[NIO]Y	**K.251**
STR 85-A. 44/479	AΠ[OΛΛω]⁄[NIOY]	**K.254**
STR80	ΔIONY⁄CIOY	**K.257**
STR 85-KS. 9/114	ΔIONY⁄CIOY	**K.280**

EK-4. KONKORDANS CETVELİ

Kazı Env. No:	Katalog No:	Kazı Env. No:	Katalog No:
STR 99-M. 98/2	**1**	05BS09-T01	**47**
STR 85-A. 21/296	**2**	04BDA1-PT20	**48**
STR 82	**3**	01TN-T28	**49**
STR 82	**4**	01TN-T34	**50**
STR 96-AM. 2/13	**5**	01TN-T38	**51**
STR 82	**6**	01TN-T8	**52**
STR 85-229	**7**	STR 98-M. 48B	**53**
STR 98-M. 62/20	**8**	STR 85-KS. 17/136	**54**
STR 98 M.62/17	**9**	01TN-T47	**55**
STR 99-M. 89/4	**10**	01TN-T41	**56**
STR 98-M. 62/19	**11**	09MDO4/1-T17	**57**
STR 85-A. 23/332	**12**	13TKS01-T01	**58**
STR 85-A. 20/286	**13**	01TN-T18	**59**
STR 96-AM. 2/1	**14**	STR 85-KS. 9/105	**60**
STR 96-AM. 2/31	**15**	STR 82-61	**61**
STR 98-M. 62/28	**16**	Etütlük	**62**
STR 99-M. 98/1	**17**	STR82-55	**63**
STR 98-AM. 62/8	**18**	STR82-57	**64**
STR 86-İD. 53/135	**19**	STR 85-A. 44/474	**65**
STR 98-M. 62/21	**20**	STR 98 M. 80/3	**66**
STR 86-A. 47/7	**21**	Etütlük	**67**
18SKC01-03	**22**	STR 99-M. 89/3	**68**
STR 96-AM. 2/15	**23**	09MDO4-1-T30	**69**
STR 96-AM. 2/32	**24**	STR 82	**70**
STR 82	**25**	STR 86-A. 47/10	**71**
STR 99-M. 98/10	**26**	STR99 M 89-7	**72**
STR 85-A. 23/331	**27**	STR 85-A. 44/477	**73**
STR80	**28**	03BS04-PT07	**74**
STR80	**29**	06BS10-PT01	**75**
STR 98-M. 62/18	**30**	09MDO1-1-T05	**76**
STR 98-M. 62/9	**31**	09MDO1-1-T08	**77**
STR 86-K. 49/277	**32**	01TN-T27	**78**
STR 99-M. 90/8	**33**	01TN-T45	**79**
STR 86-A. 47/8	**34**	01TN-T19	**80**
STR 86-A. 46/4	**35**	03TT02	**81**
STR 86-A. 46/5	**36**	01TN-T43	**82**
STR 85-A. 14/228	**37**	08A-T01	**83**
09MDMA-T01	**38**	09MDO4/1-T35	**84**
STR 85-A. 44/481	**39**	STR 85-KS. 9/112	**85**
STR 86-A. 47/6	**40**	01TN-T31	**86**
STR 82/57-60	**41**	10MDO1/1-T03	**87**
03BS05-PT09	**42**	10MDO1/1-T05	**88**
01TN-T1	**43**	STR 95-M. A7	**89**
09MDO1/1-T02	**44**	STR82-56	**90**
STR 96-AM. 2/32	**45**	STR 85-A. 14/230	**91**

09MDO4/1-T21	**46**	04BDA2-PT02	**92**

EK-4. (DEVAM) KONKORDANS CETVELİ

Kazı Env. No:	Katalog No:	Kazı Env. No:	Katalog No:
-	**93**	STR 98-M. 62/10	**137**
STR 85-A. 19/264	**94**	STR 82	**138**
STR 85-KS. 9/113	**95**	STR 98-M. 62/22	**139**
STR 96-AM. 32/7	**96**	STR 85-A. 44/475	**140**
STR 86-A. 47/11	**97**	STR 98-M. 62/16	**141**
STR 85-A. 34/399	**98**	STR 98-M. 62/27	**142**
STR98 M80-5	**99**	STR 99-M. 90/6	**143**
STR 85	**100**	09MDO4/1-T31	**144**
STR 85-A. 44/476	**101**	STR 85-A. 44/478	**145**
STR 86-KS. 49/271	**102**	STR 85-A. 42/469	**146**
TR 86-KS. 49/276	**103**	08A-T03	**147**
STR 86-KS. 49/275	**104**	10MDO1/1-T01	**148**
STR 86-KS. 49/269	**105**	STR 96-AM. 2/34	**149**
STR 86-İD 33/57?	**106**	09MDO4-1-T32	**150**
STR 85-A. 12/217	**107**	Etütlük	**151**
STR 97-M. 42/9	**108**	STR 96-AM. 32/1	**152**
STR 96 AM. 3/11	**109**	01TN-T5	**153**
STR 85-A. 34/396	**110**	STR80	**154**
STR 96-AM. 24	**111**	STR 96-AM. 27/6	**155**
05BM22-T06	**112**	STR 98-M. 62/14	**156**
05BM22-T04	**113**	STR 98-M. 70/5	**157**
STR 85-KS. 9/107	**114**	01TN-T15	**158**
STR 85-KS. 9/108	**115**	99TRK-6	**159**
STR 85-KS. 9/109	**116**	STR 85-A. 44/480	**160**
STR 96-AM. 2/35	**117**	09LKS-PT15	**161**
STR 85-İD. 16/371	**118**	STR 98-M. 70/1	**162**
STR 80	**119**	09MDO4/1-T38	**163**
STR85	**120**	STR 96-AM. 2	**164**
STR 99-M. 89/8	**121**	STR 86-A. 47/9	**165**
STR 85-A. 34/400	**122**	STR 86-KS. 49/272	**166**
09MDO4/1-T27	**123**	STR 83-M.18	**167**
STR 85-A. 34/403	**124**	STR98-M.82-6	**168**
STR 85-İD. 16/372	**125**	01TN-T35	**169**
STR 97-M. 42/15	**126**	01TN-T3	**170**
STR 85/557	**127**	STR.04	**171**
STR 98-M. 78/6	**128**	01TN-T23	**172**
STR 96 AM. 3/25	**129**	01TN-T42	**173**
STR 96-AM. 12/13	**130**	01TN-T36	**174**
STR 97-M. 42/4	**131**	01TN-T29	**175**
STR 97-M. 42/19	**132**	01TN-T24	**176**
09MDMA-T03	**133**	01TN-T44	**177**
05BM22-T03	**134**	01TN-T9	**178**
09MDO1/1-T04	**135**	01TN-T16	**179**

09MDO1/1-T15	**136**	01TN-T17	**180**

EK-4. (DEVAM) KONKORDANS CETVELİ

Kazı Env. No:	Katalog No:	Kazı Env. No:	Katalog No:
01TN-T37	**181**	01TN-T12	**226**
01TN-T11	**182**	STR 96-AM. 12-26	**227**
08LYB-T01	**183**	STR 97-M37	**228**
07LDS-T01	**184**	STR 97-M37	**229**
08A-T02	**185**	01TN-T10	**230**
99TRK-3	**186**	STR97/M39-97	**231**
99TRK-1	**187**	STR 98 M62-34	**232**
09MDMA-T10	**188**	01TN-T14	**233**
10LDS-T01	**189**	STR 85-A. 34/404	**234**
10MDO1/1-T04	**190**	09MDO4/1-T36	**235**
08BBS30-T01	**191**	09MDO4-1-T37	**236**
STR 82-62	**192**	STR 82-64	**237**
2000 TRK.14	**193**	09MDO4/1-T34	**238**
01TN-T22	**194**	STR 86-İD. 33/55	**239**
01TN-T30	**195**	STR 86-İD. 33/53	**240**
01TN-T20	**196**	STR 96-AM. 20/10	**241**
01TN-T4	**197**	STR 96-AM. 20/18	**242**
13STRYB-T01	**198**	STR 82/62-65	**243**
99TRK-2	**199**	STR 85-A. 44/482	**244**
2000 TRK.2	**200**	STR 85-A. 34/405	**245**
09LBS-T01	**201**	14STRYB-T01	**246**
06BS03-T01	**202**	Etütlük	**247**
01TN-T46	**203**	05BS16-T01	**248**
01TN-T7	**204**	STR 85-KS. 9/110	**249**
05BM22-T05	**205**	STR 85-KS. 9/111	**250**
09SAY-12	**206**	STR 82-53	**251**
09SAY-05	**207**	STR 86-KS. 49/270	**252**
09SAY-11	**208**	STR 97-M. 42/13	**253**
09SAY-17	**209**	STR 85-A. 44/479	**254**
09SAY-14	**210**	STR 86-KS. 49/268	**255**
12ES07-T01	**211**	09MDMA-T04	**256**
01TN-T40	**212**	STR80	**257**
01TN-T2	**213**	09MDO4/1-T29	**258**
STR 86-200	**214**	09MDO4/1-T22	**259**
Etütlük	**215**	STR 85-A. 34/397	**260**
12STYD-T01	**216**	STR82-56	**261**
03BS05-PT04	**217**	STR80	**262**
09SAY-06	**218**	17STRYB-05	**263**
12KBS01-04	**219**	2000 TRK.31	**264**
09SAY-03	**220**	09SAY-01	**265**
01TN-T13	**221**	STR 86-KS. 49/274	**266**
Etütlük	**222**	09MDO1-1-T07	**267**
Etütlük	**223**	STR 85-KS. 7/101	**268**

2000 TRK.3	**224**	STR 83-123	**269**
01TN-T6	**225**	STR 85-A. 34/398	**270**

EK-4. (DEVAM) KONKORDANS CETVELİ

Kazı Env. No:	Katalog No:	Kazı Env. No:	Katalog No:
Etütlük	**271**	18DDS420-PT17	**315**
STR79/1	**272**	18DDS420-PT18	**316**
STR 2004	**273**	STR 85-A. 14/232	**317**
STR 95-M. A7	**274**	STR 85-A. 14/233	**318**
09MDO4/1-T23	**275**	12AS01-T01	**319**
19SS1-PT02	**276**	09SAY-02	**320**
19SS01-03	**277**	09MDO1/1-T01	**321**
STR 96-AM. 2/29	**278**	13STRYB-T02	**322**
STR85-A. 37/433	**279**	07BBS04-T02	**323**
STR 85-KS. 9/114	**280**	06BS03-PT02	**324**
STR85-A. 29/358	**281**	05BS06-PT01	**325**
STR 96-AM. 2/33	**282**	09LBS-PT01	**326**
STR 86-İD. 33/56	**283**	19STRYB-01	**327**
09MDO1/1-T06	**284**	08SKK-PT01	**328**
09LKS-T01	**285**	STR 82-59	**329**
09MDO1/1-T03	**286**	09MDO4-1-PT297	**330**
01TN-T48	**287**	09SKC-PT04	**331**
08BBS21-T01	**288**	17STRYB-PT01	**332**
17DDS02-PT10	**289**	12STYD-PT03	**333**
08BCM01-T01	**290**	STR 82-63	**334**
07BBS04-T01	**291**	11BS01-09	**335**
08BBS23-PT01	**292**	06LTYB-PT01	**336**
09MDO4/1-T04	**293**	10STY-05	**337**
STR 96-AM. 20/30	**294**	09SKC-PT14	**338**
94 TRK4	**295**	09LKS-PT13	**339**
09MDO4/1-PT337	**296**	09MDO4-1-248	**340**
06BM47-PT06	**297**	09MD04-1-243	**341**
STR 86-KS. 49/273	**298**	12STYD-PT02	**342**
09MDO1/1-T09	**299**	08SKK-PT02	**343**
STR 96-AM. 2/30	**300**	11SS1-04	**344**
07TS03-PT01	**301**	12STRYB-PT03	**345**
07TYB-PT01	**302**	09MDO1-1-174	**346**
09MDB-PT20	**303**	10YDTYB-PT01	**347**
05BS18-PT26	**304**	Etütlük	**348**
18DDS521-T01	**305**	12STYD-07	**349**
17DDS02-AG04	**306**	12STYD-04	**350**
18DDS72-AG29	**307**		
18DDS72-PT04	**308**		
18DDS72-PT03	**309**		
18DDS521-PT01	**310**		
18DDS521-PT07	**311**		
18DDS420-PT13	**312**		

18DDS579-AG01	**313**		
18DDS420-PT15	**314**		

EK-5. KİL RENKLERİ

STRATONIKEIA VE ÇEVRESİ		
HAMUR RENGİ	**ADET**	**BOYA**
5R 5/8	1	Kırmızı
5YR 4/6	1	Sarımsı kırmızı
5YR 5/4	6	Kırmızımsı kahverengi
5YR 5/6	9	Sarımsı kırmızı
5YR 5/8	1	Sarımsı kırmızı
5YR 6/3	3	Açık kırımızımsı kahverengi
5YR 6/4	31	Açık kırımızımsı kahverengi
5YR 6/6	53	Kırmızımsı sarı
5YR 6/8	2	Kırmızımsı sarı
5YR 7/3	1	Pembe
5YR 7/4	15	Pembe
5YR 7/6	27	Kırmızımsı sarı
5YR 7/8	1	Kırmızımsı sarı
2.5Y 5/6	1	Kırmızı
2.5YR 4/6	2	Kırmızı
2.5YR 4/8	5	Kırmızı
2.5YR 6/4	2	Açık kırmızımsı kahverengi
2.5YR 6/6	25	Açık kırmızı
2.5YR 6/8	18	Açık kırmızı
2.5YR 5/1	1	Kırmızımsı gri
2.5YR 5/6	22	Kırmızı
2.5YR 5/8	8	Kırmızı
2.5YR 7/6	4	Açık kırmızı
2.5YR 7/8	1	Açık kırmızı
7.5YR 4/1	1	Koyu gri
7.5YR 5/3	2	Kahverengi
7.5YR 5/4	6	Kahverengi
7.5YR 6/3	7	Açık kahverengi
7.5YR 6/4	23	Açık kahverengi
7.5YR 6/6	14	Kırmızımsı sarı
7.5YR 6/8	1	Kırmızımsı sarı
7.5YR 7/2	1	Pembemsi gri
7.5YR 7/3	4	Pembe
7.5YR 7/4	25	Pembe
7.5YR 7/6	3	Kırmızımsı sarı
7.5YR 8/4	1	Pembe
7.5R 5/3	1	Zayıf kırmızı
10YR 3/1	3	Çok koyu gri
10YR 5/1	1	Gri
10YR 6/1	1	Gri

10YR 6/2	1	Açık kahverengimsi gri
10YR 6/4	4	Açık sarımsı kahverengi
10YR 7/3	3	Çok soluk kahverengi
10YR 7/4	1	Çok soluk kahverengi
10YR 8/2	1	Çok soluk kahverengi
10R 5/6	4	Kırmızı
10R 5/8	1	Kırmızı
10R 6/6	1	Açık kırmızı

NAOS BULUNTULARI		
HAMUR RENGİ	**ADET**	**BOYA**
5YR 5/6	2	Sarımsı kırmızı
5YR 6/4	3	Açık kırmızımsı kahverengi
5YR 6/6	15	Kırmızımsı sarı
5YR 7/4	3	Pembe
5YR 7/6	6	Kırmızımsı sarı
5YR 7/8	1	Kırmızımsı sarı
2.5YR 4/6	1	Kırmızı
2.5YR 5/6	3	Kırmızı
2.5YR 6/6	6	Açık kırmızı
2.5YR 6/8	3	Açık kırmızı
7.5YR 6/4	3	Açık kahverengi
7.5YR 6/6	1	Kırmızımsı sarı
7.5YR 7/6	1	Kırmızımsı sarı
10R 5/8	1	Kırmızı
10YR 5/1	1	Gri

BÖRÜKÇÜ BULUNTULARI		
HAMUR RENGİ	**ADET**	**BOYA**
2.5YR 5/6	2	Kırmızı
2.5YR 6/8	1	Açık kırmızı
5YR 6/6	7	Kırmızımsı sarı
5YR 7/6	3	Kırmızımsı sarı
10YR 7/4	1	Çok soluk kahverengi
10YR 6/2	1	Açık kahverengimsi gri
7.5YR 5/8	1	Güçlü kahverengi

EK-6. ASTAR VE BOYA RENKLERİ

ASTAR RENGİ	**ADET**	**BOYA**
White page 2.5Y_/1 8.5/	3	Beyaz
White page 2.5Y_/1 9/	1	Beyaz
White page 2.5Y_/1 9.5/	15	Beyaz
White page 2.5Y_/2 9.5/	1	Çok soluk sarı
White page 7.5YR_/1 9.5/	37	Beyaz
White page 7.5YR_/1 9/	14	Beyaz

White page 7.5YR_/2 8.5/	5	Pembemsi beyaz
White page 7.5YR_/2 9/	7	Soluk sarımsı pembe
White page 7.5YR_/2 9.5/	13	Soluk sarımsı pembe
White page N 9.5/	21	Beyaz
White page N 9/	1	Beyaz
White page 10YR_/1 9/	2	Beyaz
White page 10YR_/1 9.5/	16	Beyaz
White page 10YR_/2 8/	1	Çok soluk kahverengi
White page 10YR_/2 8.5/	1	Çok soluk kahverengi
White page 10YR_/2 9/	2	Soluk turuncu sarı
White page 10YR_/2 9.5/	3	Soluk turuncu sarı
2.5YR 4/6	2	Kırmızı
2.5YR 5/6	5	Kırmızı
2.5YR 5/8	3	Kırmızı
7.5R 6/1	1	Kırmızımsı gri
7.5YR 6/8	1	Kırmızımsı sarı
10R 4/6	1	Kırmızı
10R 5/6	1	Kırmızı
10YR 8/1	8	Beyaz
10YR 8/4	1	Çok soluk kahverengi
5Y 3/1	1	Çok koyu gri
5YR 4/6	1	Sarımsı kırmızı

BOYA RENGİ	ADET	BOYA
2.5Y 2.5/1	3	Siyah
2.5Y 3/1	7	Çok koyu gri
2.5Y 5/1	2	Gri
2.5Y 7/8	3	Sarı
2.5Y 8/2	1	Soluk kahverengi
2.5Y 8/4	2	Soluk kahverengi
2.5Y 8/6	1	Sarı
2.5Y 8/8	1	Sarı
2.5YR 2.5/1	1	Kırmızımsı siyah
2.5YR 2.5/4	1	Koyu kırmızımsı kahverengi
2.5YR 3/6	1	Koyu kırmızı
2.5YR 4/1	1	Koyu kırmızımsı gri
2.5YR 4/2	1	Zayıf kırmızı
2.5YR 4/3	1	Kırmızımsı kahverengi
2.5YR 4/4	4	Kırmızımsı kahverengi
2.5YR 4/8	3	Kırmızı
2.5YR 5/4	1	Kırmızımsı kahverengi
2.5YR 5/6	1	Kırmızı
2.5YR 6/8	1	Açık kırmızı
2.5YR 7/8	2	Açık kırmızı
2.5YR 8/3	2	Pembe
2.5YR 8/4	2	Pembe
5R 3/4	3	Koyu kırmızı
5R 3/6	10	Koyu kırmızı

5R 4/2	1	Zayıf kırmızı
5R 4/3	1	Zayıf kırmızı
5R 4/4	1	Zayıf kırmızı
5R 4/6	5	Kırmızı
5R 4/8	11	Kırmızı
5R 5/6	2	Kırmızı
5R 5/8	3	Kırmızı
5R 6/4	3	Soluk kırmızı
5R 6/6	4	Açık kırmızı
5R 6/8	9	Açık kırmızı
5R 7/3	3	Soluk kırmızı
5R 7/4	13	Soluk kırmızı
5R 7/6	8	Açık kırmızı
5R 8/2	1	Açık pembe
5R 8/4	3	Açık pembe
5YR 3/1	2	Çok koyu gri
5YR 3/2	1	Koyu kırmızımsı kahverengi
5YR 4/1	2	Koyu gri
5YR 4/6	1	Sarımsı kırmızı
5YR 6/6	1	Kırmızımsı sarı
5YR 7/6	1	Kırmızımsı sarı
5YR 8/4	3	Pembe
5Y 2.5/1	4	Siyah
5Y 3/1	7	Çok koyu gri
5GY 6/2	1	Açık grimsi yeşil
7.5R 3/1	5	Çok koyu gri
7.5R 3/6	5	Koyu kırmızı
7.5R 3/8	2	Koyu kırmızı
7.5R 4/6	11	Kırmızı
7.5R 4/8	1	Kırmızı
7.5R 5/4	2	Zayıf kırmızı
7.5R 5/8	3	Kırmızı
7.5R 6/8	1	Light red
7.5R 7/3	1	Soluk kırmızı
7.5R 7/4	2	Soluk kırmızı
7.5R 8/3	2	Açık pembe
7.5YR 3/1	3	Çok koyu gri
7.5YR 5/6	1	Güçlü kahverengi
7.5YR 6/6	1	Kırmızımsı sarı
7.5YR 6/8	5	Kırmızımsı sarı
7.5YR 7/6	2	Kırmızımsı sarı
7.5YR 7/8	9	Kırmızımsı sarı
7.5YR 8/4	2	Pembe
7.5YR 8/6	2	Kırmızımsı sarı
7.5YR 2.5/1	5	Siyah
10YR 3/1	6	Çok koyu gri
10YR 4/1	2	Koyu gri
10YR 6/6	1	Kahverengimsi sarı

10YR 6/8	1	Kahverengimsi sarı
10YR 7/4	2	Çok soluk kahverengi
10YR 7/6	3	Sarı
10YR 7/8	8	Sarı
10YR 8/1	1	Beyaz
10YR 8/3	1	Çok soluk kahverengi
10YR 8/4	1	Çok soluk kahverengi
10YR 8/6	6	Sarı
10YR 8/8	4	Sarı
10Y_5GY 10Y 6/2	1	Açık grimsi yeşil
10Y_5GY 5GY 4/4	1	Zeytin yeşili
10Y_5GY 5GY 5/2	1	Grimsi yeşil
10Y_5GY 5GY 6/2	2	Açık grimsi yeşil
10R 2.5/1	1	Kırmızımsı siyah
10R 3/4	1	Koyu kırmızı
10R 3/6	1	Koyu kırmızı
10R 4/6	2	Kırmızı
10R 5/8	3	Kırmızı
10R 7/6	1	Açık kırmızı
10R 8/3	1	Pembe
GLEY1 2.5/N	2	Siyah
GLEY1 4/N	3	Koyu gri
GLEY1 5/N	1	Gri
GLEY1 5/1 5G_/1	1	Yeşilimsi gri
GLEY1 5/2 5G_/2	2	Yeşilimsi gri
GLEY1 6/ 5G_/1	1	Yeşilimsi gri
GLEY1 6/2 5G_/2	1	Soluk yeşil
GLEY1 7/2 5G_/2	2	Açık yeşilimsi gri
GLEY1 7/1 5G_/1	1	Açık yeşilimsi gri
GLEY1 8/1 5G_/1	1	Açık yeşilimsi gri
GLEY2 4/1 5B	1	Koyu mavimsi gri
GLEY2 4/1 10B	1	Koyu mavimsi gri
GLEY2 5/1 5PB	1	Mavimsi gri
GLEY2 5/1 10B	1	Mavimsi gri
GLEY2 5/1 5B	1	Mavimsi gri
GLEY2 5/1 5BG	1	Yeşilimsi gri
GLEY2 6/1 5PB	2	Mavimsi gri
GLEY2 6/1 5B	4	Mavimsi gri
GLEY2 6/1 10B	1	Mavimsi gri
GLEY2 7/1 10B	3	Açık mavimsi gri
GLEY2 7/1 10BG	2	Açık mavimsi gri
GLEY2 7/1 5B	7	Açık mavimsi gri

EK-7. FİGÜRİN BULUNAN MEZARLARIN TABLO OLARAK GÖSTERİMİ

Mezarın Adı	Bulunduğu Yer	Açıldığı Yıl	Açıklama	Kullanım Evresi
ID 16	İğdemir Nekropolü	1985	Kuzey-Güney Doğrultulu Dromoslu Oda Mezar	MÖ 2. yy ortaları-MS 1. yy'ın ilk yarısı
ID 33	İğdemir Nekropolü	1986	Doğu-Batı Doğrultulu Dromoslu Oda Mezar	MÖ 2. yy ortaları/MÖ 2. yy- MS 2. yy
ID 53	İğdemir Nekropolü	1986	Doğu-Batı Doğrultulu Dromoslu Oda Mezar	MÖ 2.yy ortaları-MS 1-2 yy
AM 2	Akdağ Nekropolü	1996	Kuzey-Güney Doğrultulu Dromoslu Oda Mezar	MÖ 2. yy ortaları-MS 2. yy'ın 2. yarısı
AM 3	Akdağ Nekropolü	1996	Kuzey-Güney Doğrultulu Oda Mezar	MÖ 3. yy ortaları/MÖ 3. yy'ın sonları-MS 2. yy
AM 12	Akdağ Nekropolü	1996	Kuzey-Güney Doğrultulu Dromoslu Oda Mezar	MÖ 3. yy ortaları/MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy
AM 20	Akdağ Nekropolü	1996	Kuzey-Güney Doğrultulu Dromoslu Oda Mezar	MÖ 3. yy sonu/MÖ 2. yy başları-MS 2. yy'ın 2. yarısı
AM 24	Akdağ Nekropolü	1996	Kuzey-Güney Doğrultulu Dromoslu Oda Mezar	MS 1. yy sonu
AM 27	Akdağ Nekropolü	1996	Kuzey-Güney Doğrultulu Khamosorion Mezar	MÖ 1. yy-MS 1. yy ve sonrası
AM 32	Akdağ Nekropolü	1996	Doğu-Batı Doğrultulu Dromoslu Oda Mezar	MÖ 3. yy ortaları-MS 2 yy
AM 37	Akdağ Nekropolü	1997	Kuzeydoğu-Güneybatı Doğrultulu Dromoslu Oda Mezar	MÖ 2. yy ortası-MS 2. yy sonları/MS 3. yy başları
AM 39	Akdağ Nekropolü	1997	Kuzeybatı-Güneydoğu Doğrultulu Dromoslu Oda Mezar	MÖ 2. yy'ın 2. yarısından sonra- MS 1. yy ve sonrası
AM 42	Akdağ Nekropolü	1997	Kuzey-Güney Doğrultulu Dromoslu Oda Mezar	MÖ 1. yy/MS 1.yy'ın ilk yarısı- MS 2. yy'ın 2. yarısı
AM 48B	Akdağ Nekropolü	1998	Kuzey-Güney Doğrultulu Dromoslu Oda Mezar	MÖ 2-1. yy
AM 62	Akdağ Nekropolü	1998	Kuzeybatı-Güneydoğu Doğrultulu Dromoslu Oda Mezar	MÖ 2. yy ortası- MS 2. yy'ın 2. yarısı
AM 70	Akdağ Nekropolü	1998	Doğu-Batı Doğrultulu Dromoslu Oda Mezar	MÖ 2. yy'dan sonra-MS 2. yy
AM 78	Akdağ Nekropolü	1998	Kuzeybatı-Güneydoğu Doğrultulu -Dromoslu Oda Mezar	MÖ 2. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy'ın 2. yarısı
AM 80	Akdağ Nekropolü	1998	Kuzeybatı-Güneydoğu Doğrultulu Dromoslu Oda Mezar	MÖ 2-1. yy
AM 89	Akdağ Nekropolü	1999	Güneybatı-Kuzeydoğu Doğrultulu Dromoslu Oda Mezar	MÖ 2. yy'ın 2. yarısından sonra/MS 1. yy sonları-MS 2. yy'ın başı
AM 90	Akdağ Nekropolü	1999	Kuzey-Güney Doğrultulu Dromoslu Oda Mezar	MÖ 2. yy'ın 2. yarısı-MS Erken 2. yy
AM 98	Akdağ Nekropolü	1999	Kuzeybatı-Güneydoğu Doğrultulu Dromoslu Oda Mezar	MÖ 3.yy sonrası- MS 2.yy'ın 2. yarısı
B1	Kabasakız Nekropolü (III. Grup-B Çukuru)	1982	Kuzey-Güney Doğrultulu Lahit Mezar	MÖ 3. yy'ın ortası/MÖ 3. yy'ın sonu-MS 2. yy'ın 2. yarısı
KS 7	Kabasakız Nekropolü	1985	-	MÖ 1. yy
KS 9	Kabasakız Nekropolü	1985	-	MÖ 3. yy/MS 1.yy ortası-MS 2. yy

KS 17	Kabasakız Nekropolü	1985	Doğu-batı doğrultulu…	MÖ 3. yy
KS 49	Kabasakız Nekropolü	1986	Doğu-Batı Doğrultulu Lahit Mezar	MÖ 3. yy/MÖ 2. yy- MS 2. yy
A 12	Aldağ Nekropolü	1985	Tonozlu Oda Mezar	MÖ 2. yy ortaları -MS 2. yy
A 14	Aldağ Nekropolü	1985	Tonozlu Oda Mezar	MÖ 2. yy ortaları -MS 2. yy'ın 2. yarısı
A 19	Aldağ Nekropolü	1985	Kuzey-Güney Doğrultusunda Tonozlu Oda Mezar	MÖ 3. yy sonu/ MÖ 2. yy'ın başları-MS 2. yy.
A 20	Aldağ Nekropolü	1985	3 Klineli Oda Mezar	MÖ 3-2. yy-MS 1.-2. yy
A 21	Aldağ Nekropolü	1985	Kuzey-Güney Doğrultulu Dromoslu Oda Mezar	MÖ 2. yy'ın 4. çeyreği-MÖ 1. yy-MS 2. yy
A 23	Aldağ Nekropolü	1985	Kuzey-Güney Doğrultulu Tonozlu Oda Mezar	MÖ 2. yy ortası- MS 2. yy'ın 2. yarısı
A 29	Aldağ Nekropolü	1985	Kuzey-Güney Doğrultulu Oda Mezar	MÖ 3. yy- MS 2. yy'ın 2. yarısı
A 34	Aldağ Nekropolü	1985	Kuzeydoğu-Güneybatı Doğrultulu Oda Mezar	MÖ 1. yy-MS 2. yarısı
A 37	Aldağ Nekropolü	1985	Doğu-Batı Doğrultulu Oda Mezar	MÖ 3. yy/MÖ 2. yy-MS 2. yy'ın 2. yarısı
A 42	Aldağ Nekropolü	1985	Kuzey-Güney Doğrultulu Oda Mezar	MÖ 2. yy ortası/MÖ 2. yy-MS 2. yy'ın 2. yarısı
A 44	Aldağ Nekropolü	1985	Kuzey-Güney Doğrultulu Tonozlu Oda Mezar	MÖ 2. yy'ın 2. yarısı- MS 1. yy'ın 2. yarısı-MS 2. yy
A 46	Aldağ Nekropolü	1986	Doğu-Batı Doğrultulu Tonozlu Oda Mezar	MS 1. yy -MS 2. yy'ın 2. yarısı
A 47	Aldağ Nekropolü	1986	Oda Mezar	MÖ 2. yy'ın ortası-MÖ 2. yy'ın sonları
BM22	Börükçü Nekropolü	2015	Dromoslu Oda Mezar	MÖ 2. yy- MS 1. yy
BM47	Börükçü Nekropolü	2016	Kuzey-Güney Doğrultulu Örgü Tekne Mezar	MÖ 8 yy'n 2. yarısı-MÖ 4. yy başları

* Tabloda kullanılan ID: İğdemir, AM: Akdağ, KS: Kabasakız, A: Aldağ, BM: Börükçü olarak ifade edilmiştir.

EK-8. MEZAR KONTEKSTLERİNİN TABLO OLARAK GÖSTERİMİ

Ad	Fig	Ung	Kand	Kâse Kap	Tes	Ary	Sky	Lky	Lag	Pyx	Oin	Kap	Tav	Fin	Ur	Ağş	S	Str	Bıç	Yüz	Fib	Ay	Diad	Düğ	Kad	YT	Bn	Saç İğn	Mad	St
ID 16	2, 1	2, 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3, 2	1, 2	1, 4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ID 33	4, 1	1, 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	98, 5	-	-	-	-	-	-	-
ID 53	1, 1	8, 1	1, 1	2, 1	2, 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
AM 2	11, 1	13, 1	3, 1	-	6, 1	1, 1	-	-	-		-	-	-	-	-	-	1, 3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
AM 3	2, 1																													
AM 12	2, 1	7, 1	4, 1	10, 1	9, 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2, 3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
AM 20	3, 1	10, 1	1, 1	1, 1	5, 1	-	-	-	-	-	-	1, 1	-	-	-	-	9, 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
AM 24	1, 1																													
AM 27	1, 1	1, 1	1, 1	-	1, 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1, 2	-	-	-	-	1, 2	-	-	-	-	-	-	-	-
AM 32	2, 1	3, 1 2, 6	1, 1	-	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
AM 42	6, 1	6, 1	-	-	2, 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2, 1	4, ?	-	-	1, 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
AM 48B	1, 1	1, 1	1, 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
AM 62	13, 1	11, 1	4, 1	-	1, 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1, 7
AM 70	4, 1	2, 1	2, 1	1, 1 1, 2	3, 1	-	1, 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1, 2	-	-	-	1, 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
AM 78	1, 1	4, 1	2, 1	-	-	-	-	-	-	-	-	2, 1	-	-	-	-	1, 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
AM 80	3, 1	2, 1	2, 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1, 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
AM 89	4, 1	4, 1	1, 1	1, 1 2, 2	1, 1	-	1, 1	-	-	-	-	-	1, 1	-	-	-	6, 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
AM 90	1, 1	8, 1	2, 1	1, 1	-	-	-	-	1, 1	-	-	-	-	-	-	-	2, 2	-	-	-	-	1, 2	-	2, 8	-	-	-	2, 8	-	-
AM 98	3, 1	4, 1 2, 6	2, 1	1, 1	7, 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1, 1	-	30, 2 1, 3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
B1	11, 1	8, 1	1, 1	-	2, 1	-	-	-	-	1, 1		-	-	-	-	-	22, ?	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KS 7	1, 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1, ?	-	-	-	-	-	-	1, 9	-	1, 6	-	-	1, ?	-
KS 9	10, 1	2, 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KS 17	1, 1	-	-	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-	-	-	1, ?	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KS 49	10, 1	10, 1 3, 6	12, 1	3, 1	6, 1	-	-	-	-	1, 1	1, 1	-	-	-	1, 1	-	-	-	-	-	-	1, 10	2, 5	-	1, 6	-	-	-	-	-
A 12	1, 1	7, 1	-		9, 1	-	-	-	-	-	-	-	-	2, 1	1, 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
A 14	5, 1	7, 1	-	1, 1		-	-	-	-	-	-	-	-	1, 1	-	-	5, ?	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2, ?	-	-	-
A 19	1, 1	6, 1	1, 1		1, 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7, 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
A 20	1, 1	4, 1	2, 1	4, 1	8, 1	-	-	-	-	-	-	1, 1	-	-	1, 1	-	1, 3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
A 21	1, 1	4, 1	4, 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
A 23	2, 1	11, 1	4, 1	1, 1	5, 1	-	-	1, 1	-	-	-	-	-	3, 1	-	-	8, 2	-	-	-	-	-	1, 5	-	-	-	-	1, 8	-	-
A 29	1, 1	4, 1	1, 1	1, 1	1, 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

A 34	10, 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
A 37	1, 1	7, 1	1, 1	1, 1	1, 1	-	-	-	-	-	-	1, 1	-	-	-	-	2, 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
A 42	1, 1	2, 1	-	1, 1	2, 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
A 44	9, 1	1, 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
A 46	2, 1	1, 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1, 2	-	-	-	-	3, 6	-	-	-
A 47	6, 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1, 2	-	-	-	-	-	1, 5	-	-	-	1, 6	-	-	-
BM22	6, 1	2, 1	-	1, 1	3, 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2, 2	1, 2	-	-	-	-	-	-	-	-	1, ?	-	-	-
BM47																														

*Tabloda kullanılan ID: İğdemir, AM: Akdağ, KS: Kabasakız, A: Aldağ, BM: Börükçü; Ad: Adı, Fig: Figürin, Ung: Unguentarium, Kand: Kandil, Kas: Kâse, Tes: Testi, Ary: Aryballos, Sky: Skyphos, Lky: Lekythos, Lag: Laginos, Pyx: Pyxis, Oin: Oinochoe, Kap: Kapak, Tav: Tava, Fin: Fincan, Ur: Urne, Ağş: Ağırşak, S: Sikke, Str: Strygilis, Bıç: Bıçak, Yüz:Yüzük, Fib: Fibula, Ay: Ayna, Diad: Diadem, Düğ: Düğme, Kad: Kadeh, YT: Yüzük taşı, Bn: Boncuk, S. Iğn: Saç İğnesi, Mad: Madalyon, St: Stel'i ifade etmektedir. 1: Pişmiş toprak, 2: Bronz, 3: Gümüş, 4: Demir, 5: Altın, 6: Cam, 7: Mermer, 8: Kemik, 9: Fildişi, 10: Bakır.

LEVHALAR

LEVHA 1

ID16 Numaralı Mezar Buluntuları

ID33 Numaralı Mezar Buluntuları

LEVHA 2

AM2 Numaralı Mezar Buluntuları

AM3 Numaralı Mezar Buluntuları

LEVHA 3

AM12 Numaralı Mezar Buluntuları

AM20 Numaralı Mezar Buluntuları

LEVHA 4

AM32 Numaralı Mezar Buluntuları

AM42 Numaralı Mezar Buluntuları

LEVHA 5

AM62 Numaralı Mezar Buluntuları

AM70 Numaralı Mezar Buluntuları

LEVHA 6

AM89 Numaralı Mezar Buluntuları

AM90 Numaralı Mezar Buluntuları

LEVHA 7

Kabasakız B1 Numaralı Mezar Buluntuları

KS9 Numaralı Mezar Buluntuları

LEVHA 8

KS49 Numaralı Mezar Buluntuları

A14 Numaralı Mezar Buluntuları

LEVHA 9

A23 Numaralı Mezar Buluntuları

A34 Numaralı Mezar Buluntuları

LEVHA 10

A44 Numaralı Mezar Buluntuları

A46 Numaralı Mezar Buluntuları

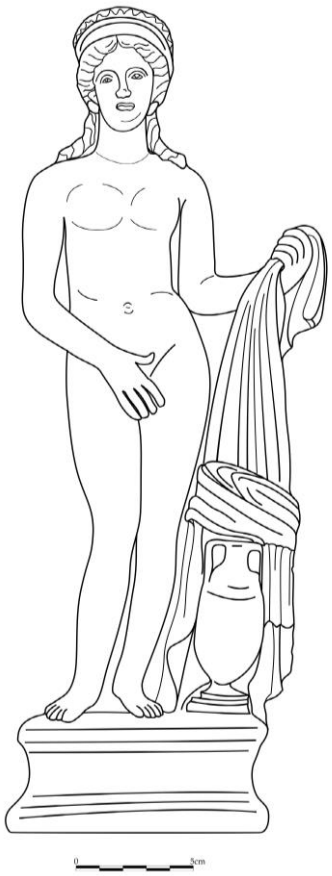
LEVHA 11

A47 Numaralı Mezar Buluntuları

05BM22 Numaralı Mezar Buluntuları

K. 1

LEVHA 13

K. 2

K. 3

K. 4

K. 5

LEVHA 15

K. 6

K. 7

LEVHA 16

K. 8

K. 9

K. 10

K. 11

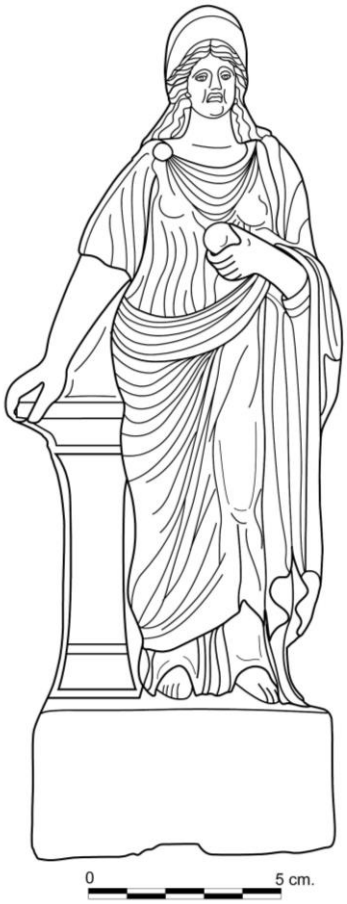
LEVHA 19

K. 12

K. 13

K. 14

K. 15

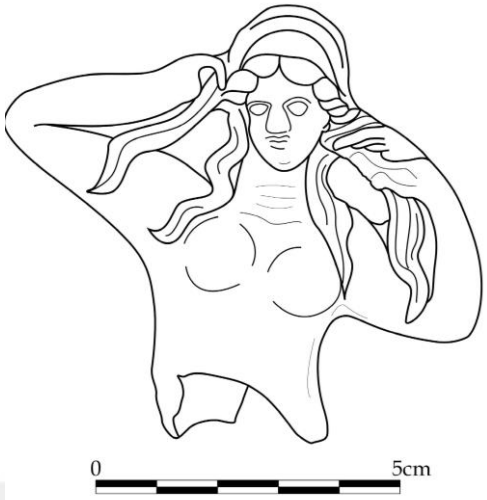
K. 16

K. 17

K. 18

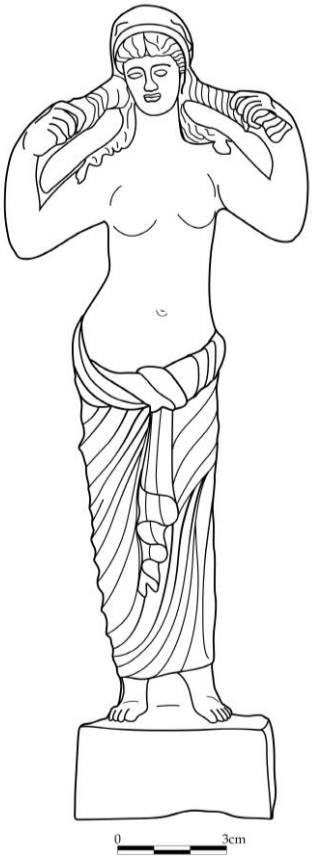

K. 19

K. 20

LEVHA 25

K.21

K. 22

K. 23

LEVHA 26

K.24

K.25

K.26

LEVHA 27

K.27

K. 28

K. 29

K.30

K.31

LEVHA 29

K.32

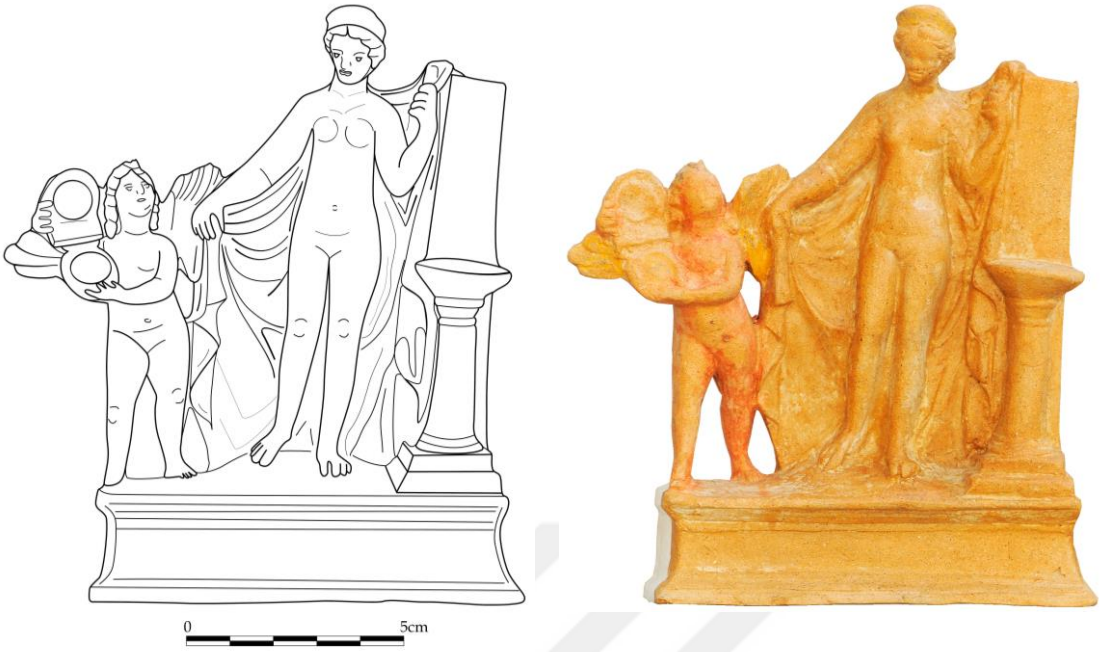
K.33

K. 34

K.35

K. 36

K. 37

LEVHA 33

K.38

K.39

K.40

LEVHA 34

K. 41

K. 42

K. 43

K. 44 **K. 45** **K. 46**

LEVHA 35

K. 47

K.48

LEVHA 35

K. 49

K. 50

K. 51

K. 52

K. 53

K. 54

K. 55

K. 56

LEVHA 36

K. 57

K. 58

K.59

LEVHA 37

K.60

K.61 **K.62**

K.63

LEVHA 38

K.64

K.65

K.66

LEVHA 39

K.67

K.68

K.69

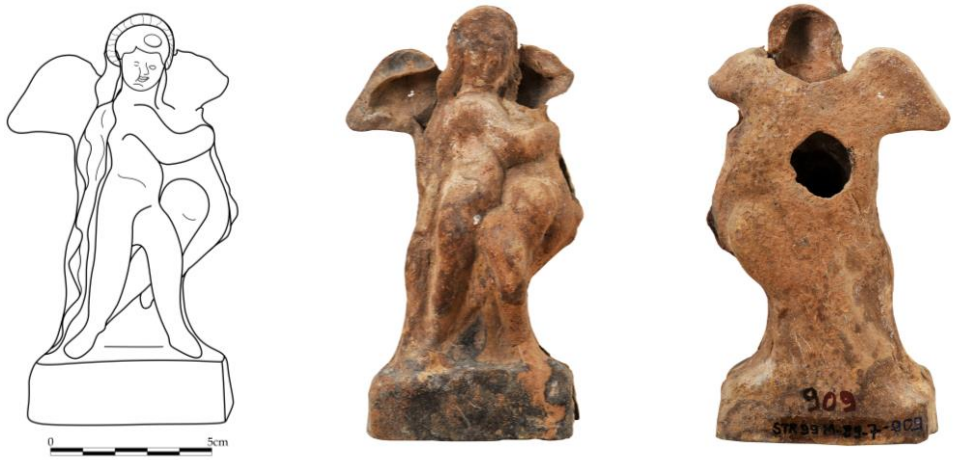
LEVHA 40

K.70

K.71

K.72

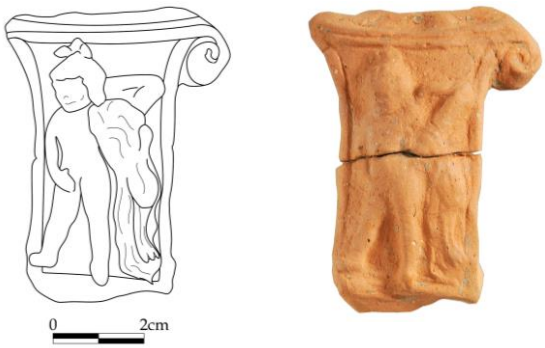
LEVHA 41

K.73

K.74

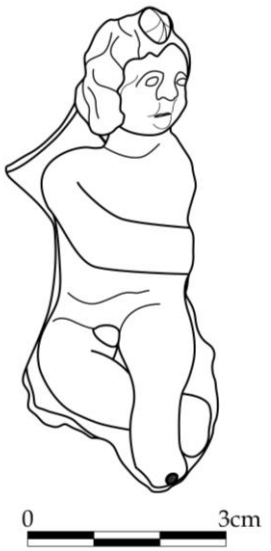
K.75

LEVHA 42

K.76

K.77

K.78

K.79

K.80

K.81

LEVHA 43

K.82

K.83

K.84

K.85

K.86

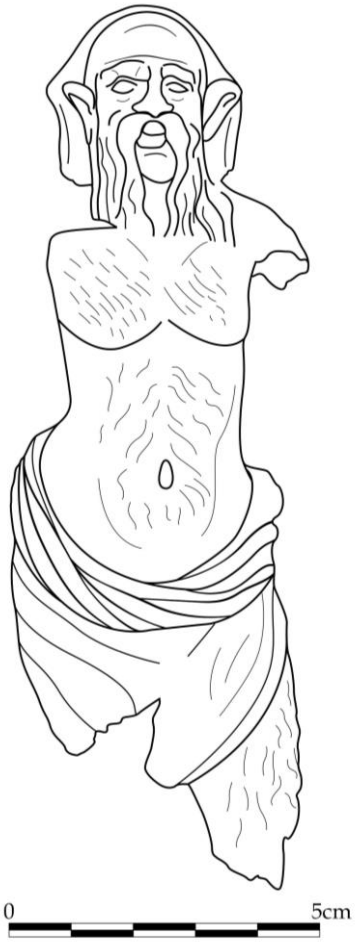
LEVHA 44

K.87

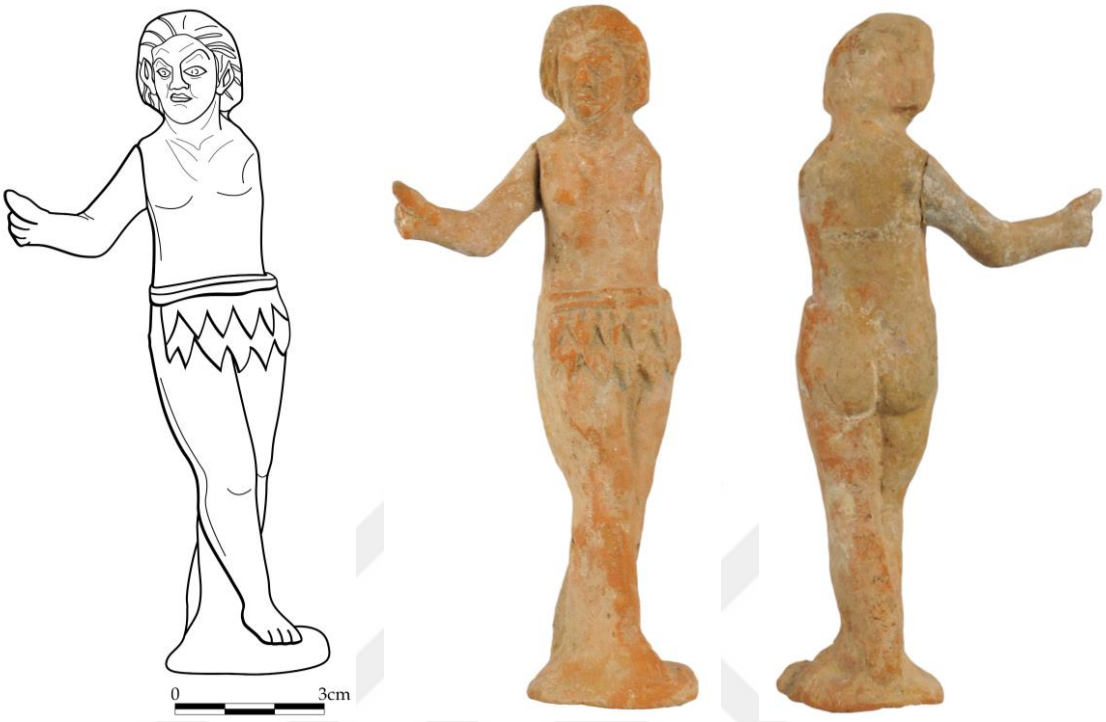

K.88

K.89

K.90

LEVHA 46

K.91 **K.92**

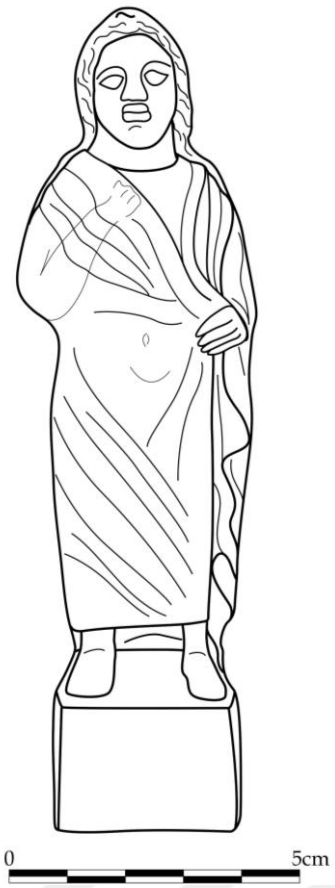

K.93

LEVHA 47

K.94

K.95

LEVHA 49

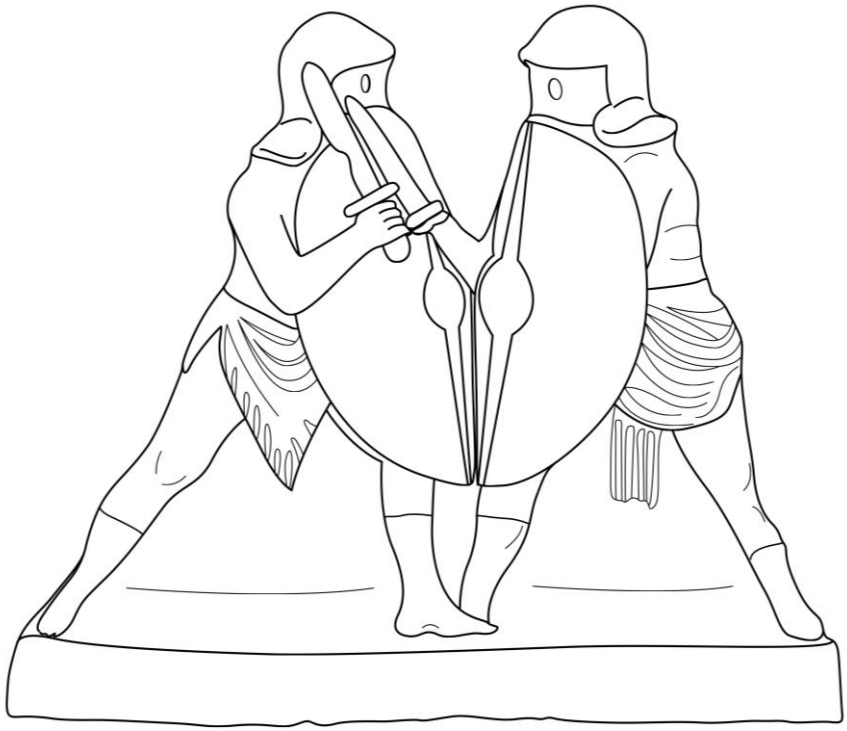
K.96

K.97

LEVHA 50

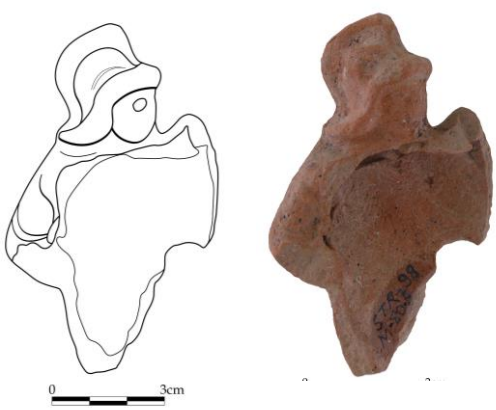

0 5cm

K.98

LEVHA 51

K.99

K.100

K.101

K.102

LEVHA 52

K.103

K.104

K.105

K.106

K.107

K.108

LEVHA 54

K.109

K.110

K.111

LEVHA 55

K.112 **K.113**

K.114

K.115

LEVHA 56

K.116

K.117

K.118

K.119

K.120

K.121

LEVHA 58

K.122

K.123 K.124

K.125

LEVHA 59

K.126

K.127

K.128

LEVHA 60

K.129

K.130 **K.131**

K.132

LEVHA 61

K.133

K.134

K.135

K.136

K.137

K.138

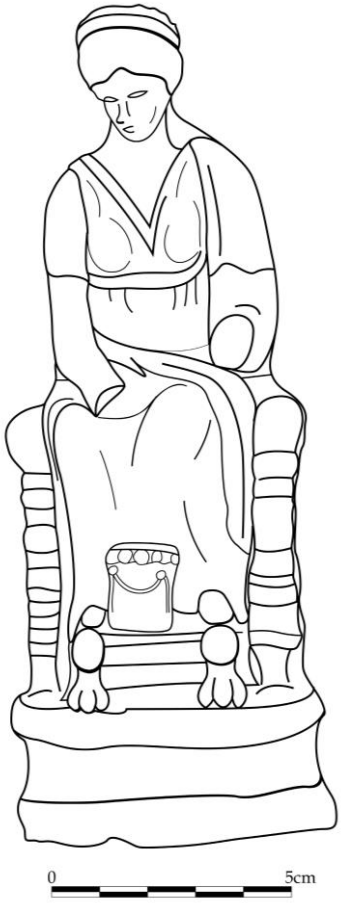
K.139

K.140

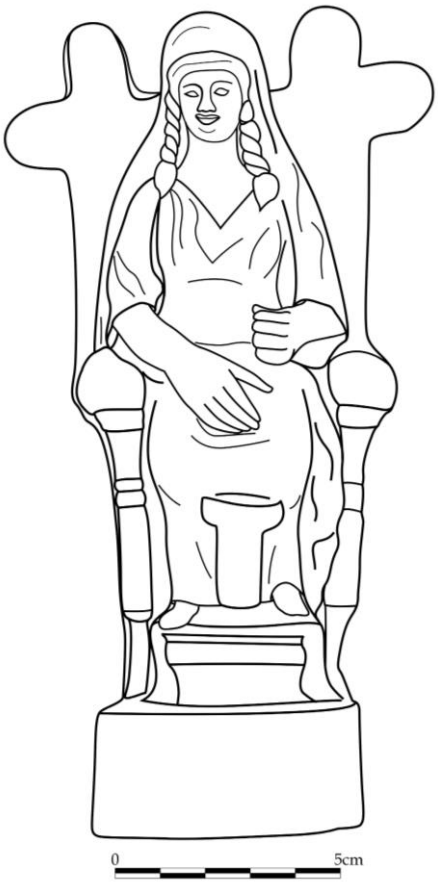

K.141

LEVHA 65

K.142

LEVHA 66

K.143

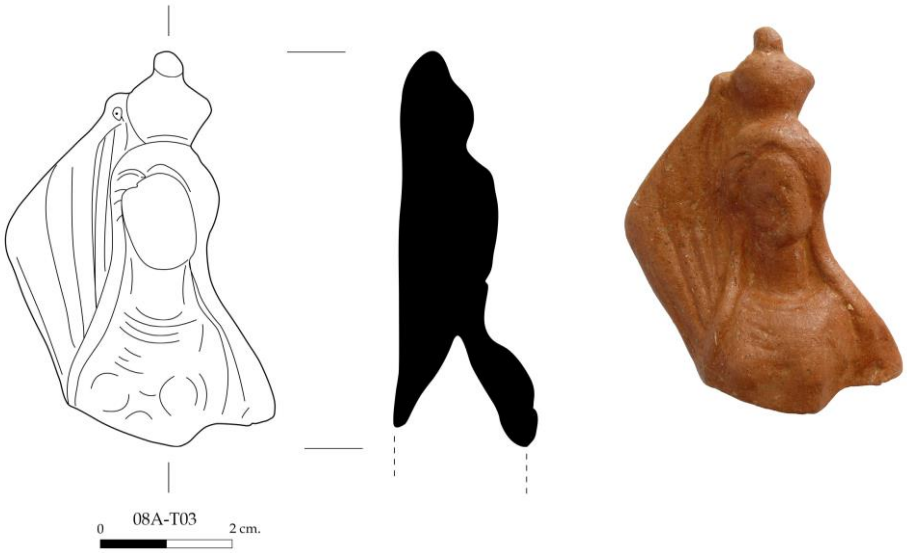
K.144

K.145

K.146

K.147

LEVHA 68

K.148

K. 149

K.150

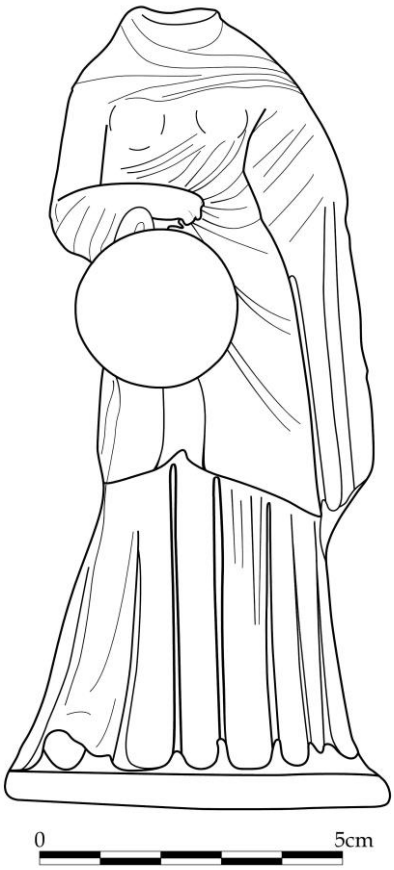
K.151

K.152

K. 153

K. 154

K. 155

K.156

LEVHA 74

K.157

K.158

LEVHA 75

K.159 **K.160**

K.161 **K.162**

K.164 **K.165**

LEVHA 76

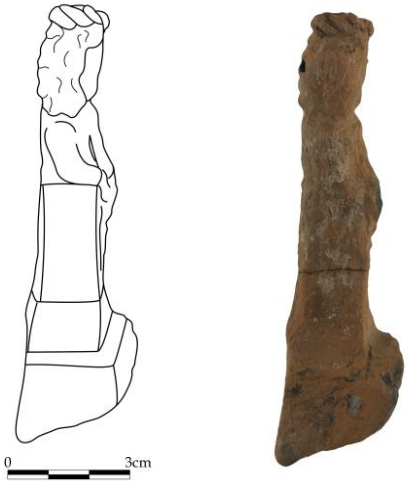
K.165

K. 166

K.167

K. 168

LEVHA 78

K.169

K.170

K.171

K.172

K.173

K.174

K.175

K.176

LEVHA 79

K.177

K.178

K.179

K.180

K.181

K.182

K.183

K.184

LEVHA 80

K.185

K.186

K.187

K.188

K.189

K.190

K.191

K.192

LEVHA 81

K.193

K.194

K.195

K.196

K.197

K.198

K.199

K.200

LEVHA 82

K.201

K.202

K.203

K.204

K.205

K.206

K.207

K.208

K.209

K.210

K.211

LEVHA 83

K.212

K.213

K.214

K.215

K.216 K.217

LEVHA 84

K.218

K.219

K.220

K.221

K.222

K.223

K.224

K.225

K.226

K.227

K.228

K.229

K.230

LEVHA 85

K.231

K.232

K.233

K.234

K.235

K.236

LEVHA 86

K.237

K.238

K.239

LEVHA 87

K.240

K.241

K.242

LEVHA 88

K.243

K.244

K.245

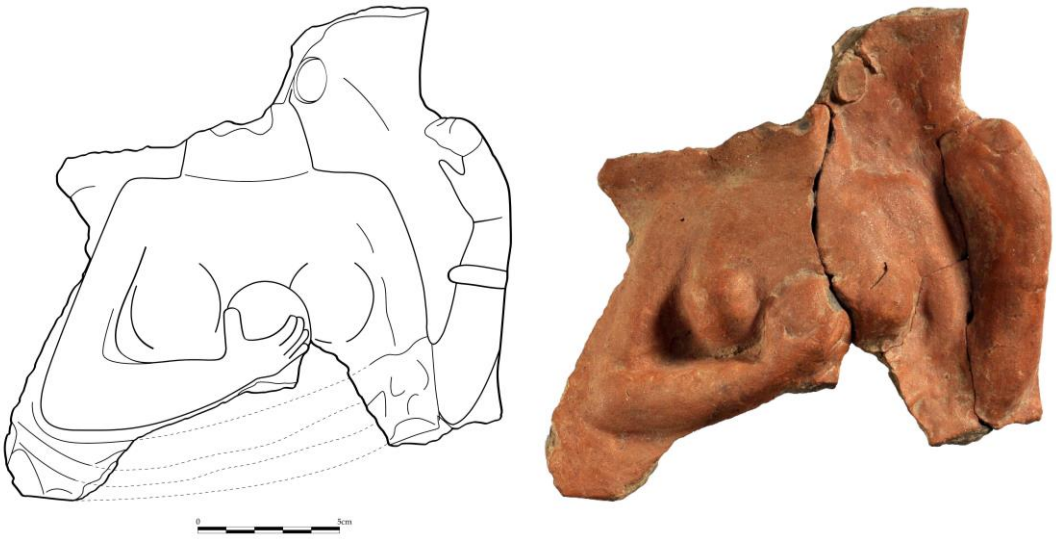
LEVHA 89

K.246

K.247

K.248

LEVHA 90

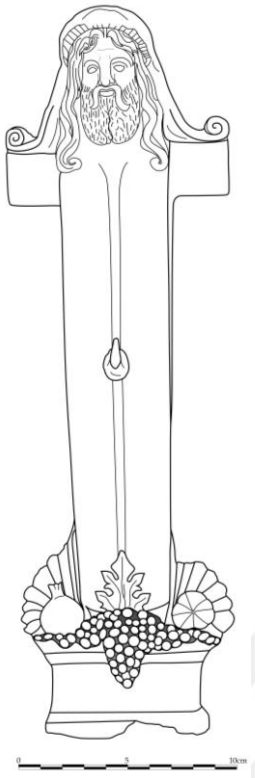

K.249

K.250

LEVHA 91

K.251

LEVHA 92

K.252

K.253

K.254

LEVHA 94

K.255

K.256

K.257

LEVHA 96

K.258

K.259

LEVHA 97

K.260

K.261

LEVHA 98

K.262

K.263

K.264

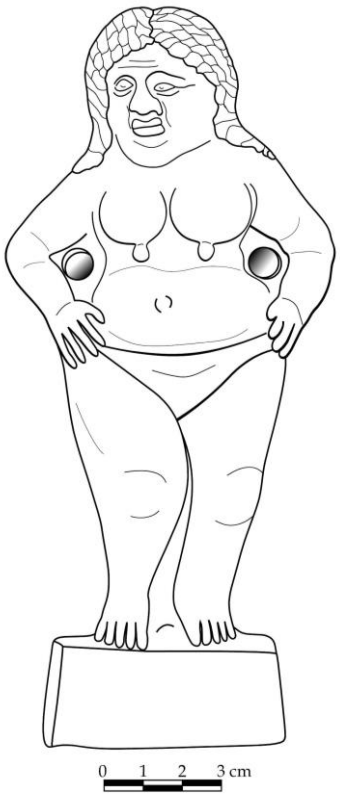
K.265

K.266

K.267

K.268

LEVHA 101

K.269

K.270

K.271

LEVHA 102

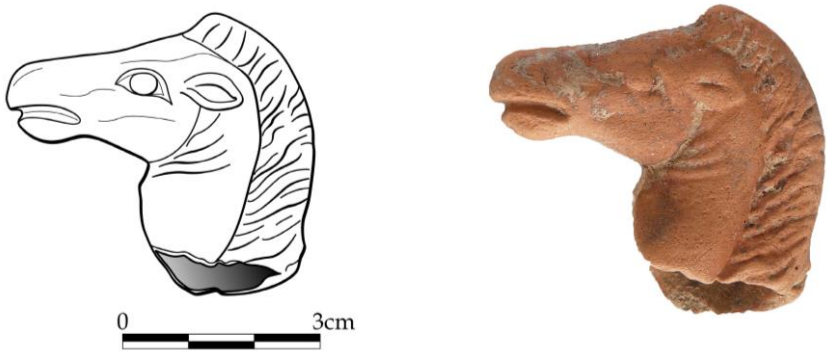
K.272

K.273

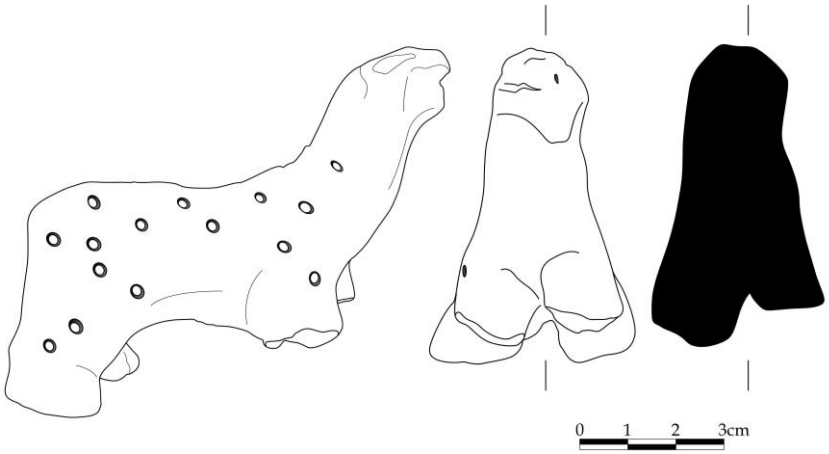
K.274

K.275

LEVHA 103

K.276

K.277

LEVHA 104

K.278

K.279 **K.280**

K.281

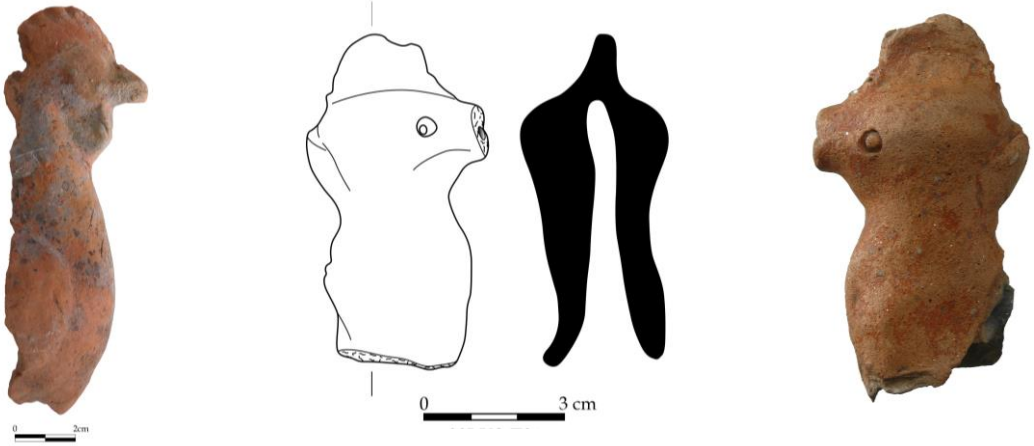
LEVHA 105

K.282

K.283

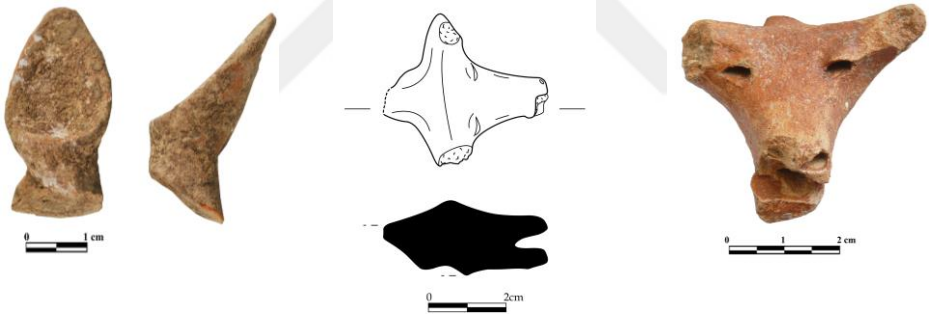

K.284 **K.285**

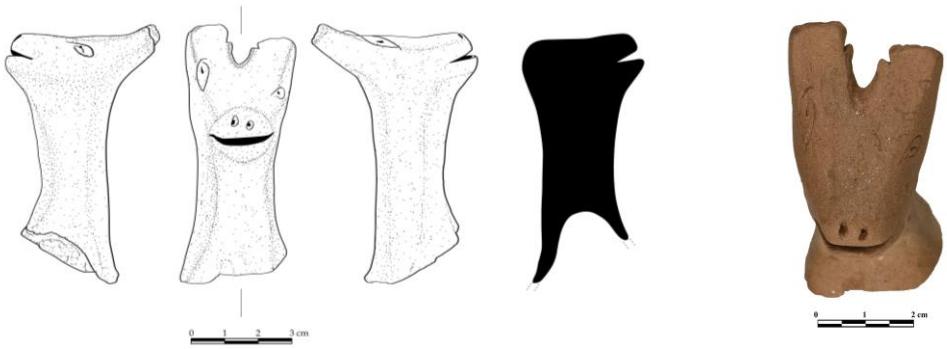
LEVHA 106

K.286

K.287 **K.288**

K.289

LEVHA 107

K.290

K.291

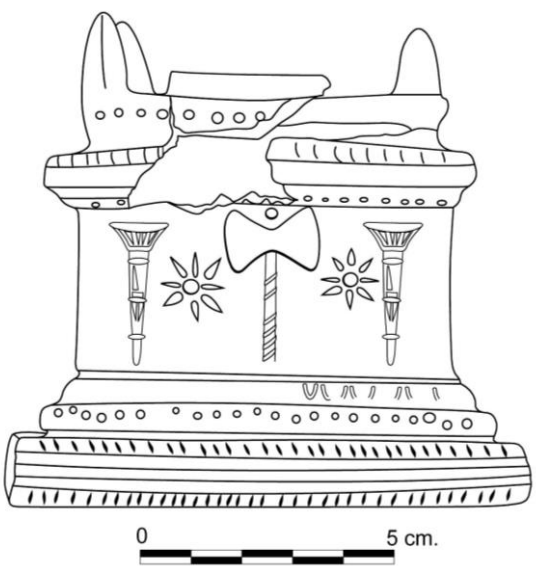

K.292

K.293

LEVHA 108

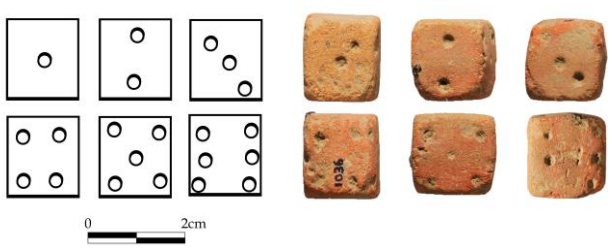

K.294

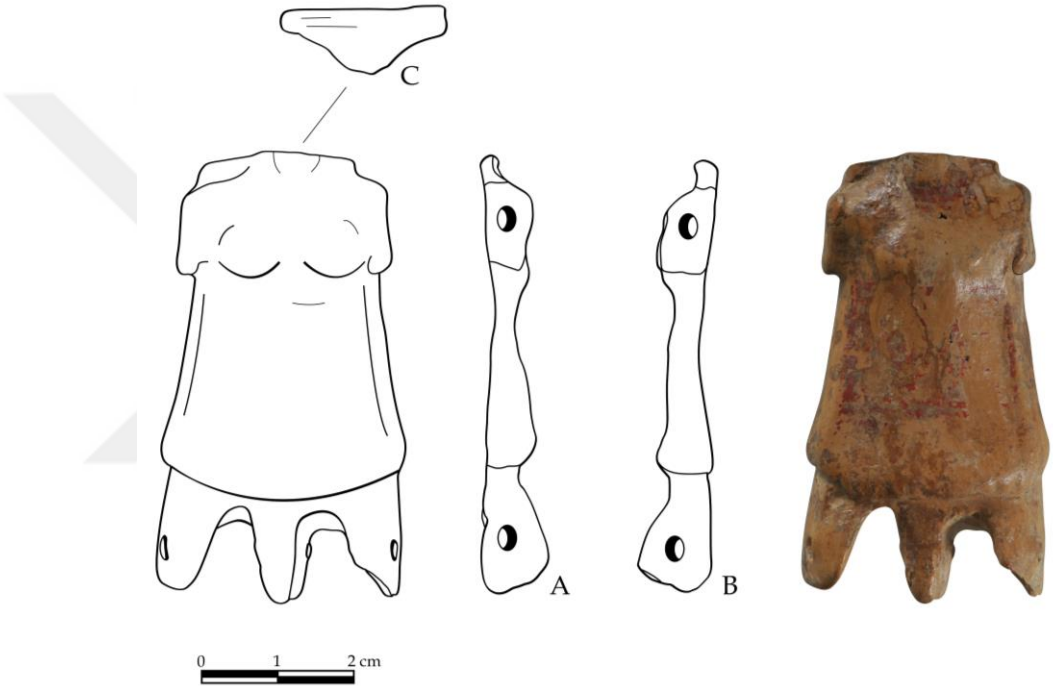
LEVHA 109

K.295

K.296

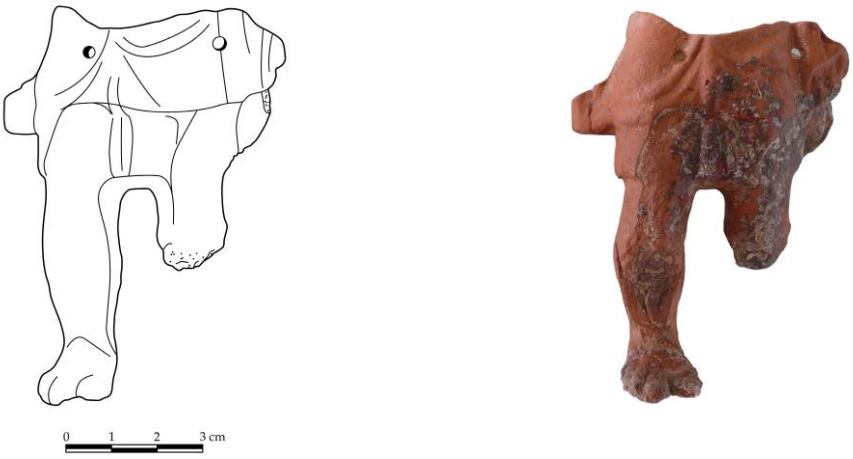

K.297

K.298

LEVHA 110

K.299

K.300

K.301 **K.302**

LEVHA 111

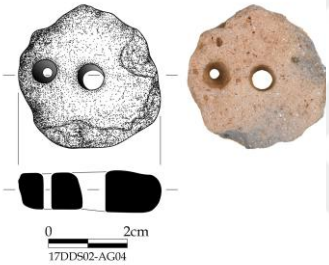
K.303

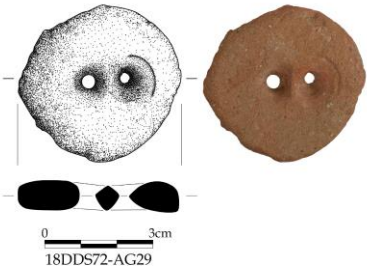
K.304

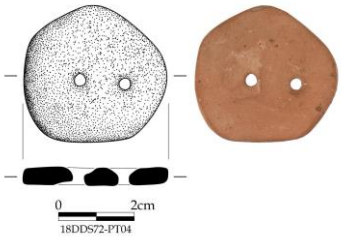
K.305

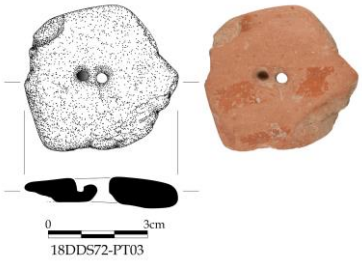
K.306

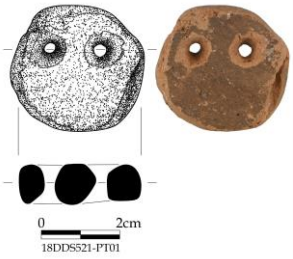
K.307

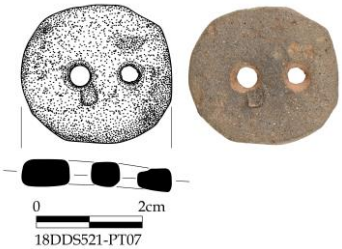
K.308

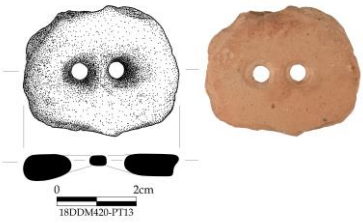
K.309

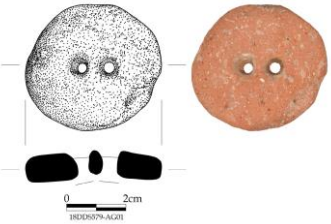
K.310

K.311

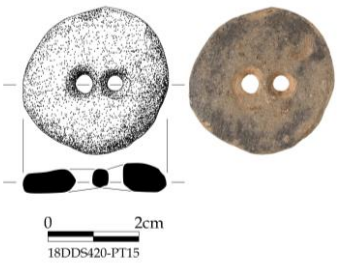

K.312

K.313

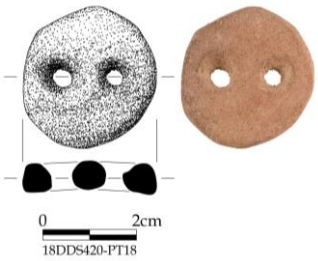
LEVHA 112

K.314

K.315

K.316

K.317

K.318

LEVHA 113

K.319

K.320

K.321 K.322

K.323

LEVHA 114

K.324

K.325

K.326

LEVHA 115

K.327

K.328

K.329

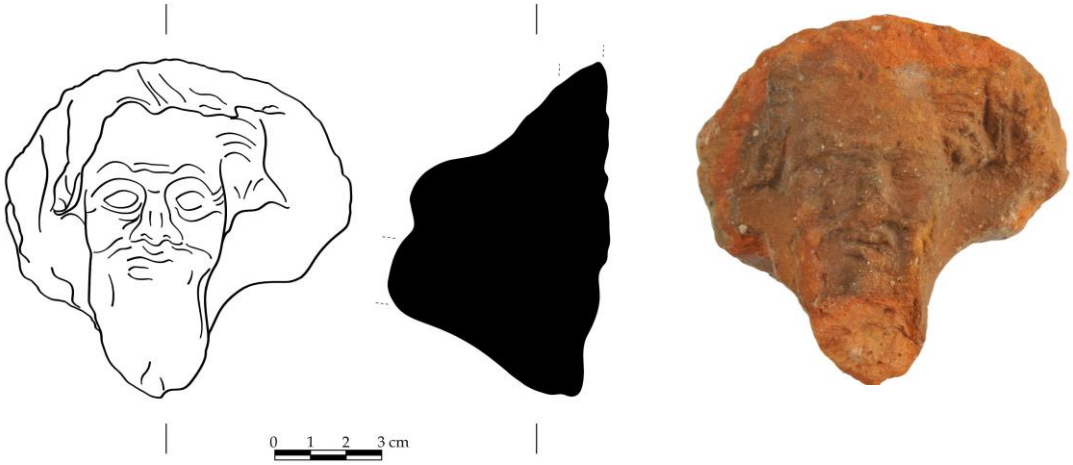
LEVHA 116

K.330

K.331

K.332

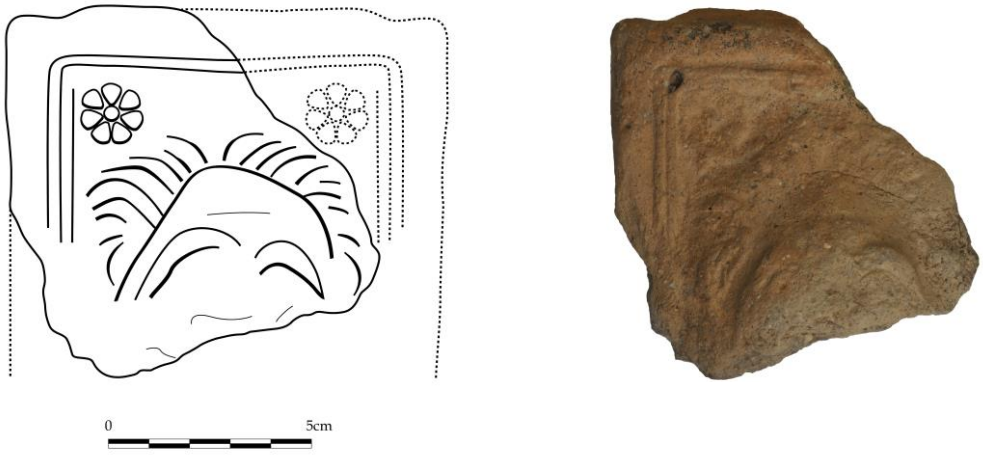
LEVHA 117

K.333

K.334

K.335

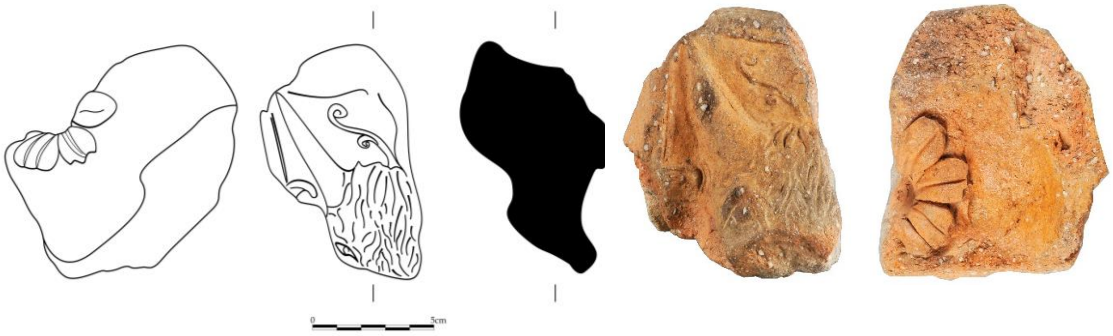
LEVHA 118

K.336

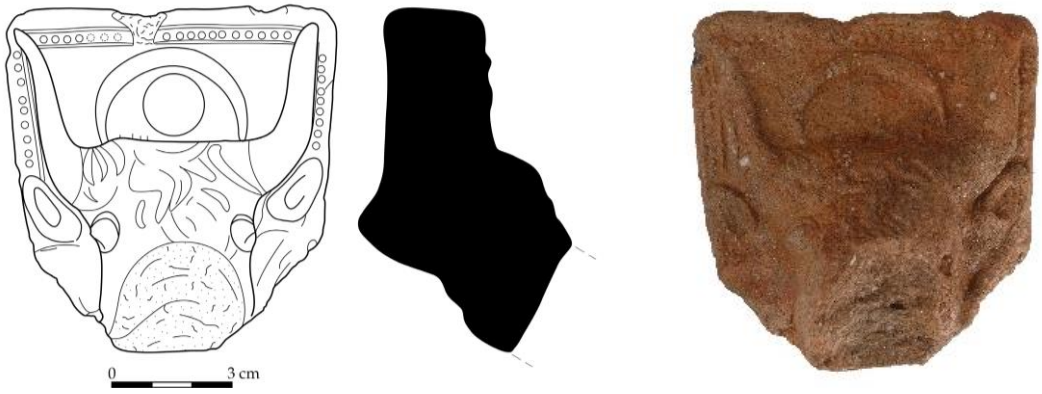

K.335

K.338

LEVHA 119

K.339

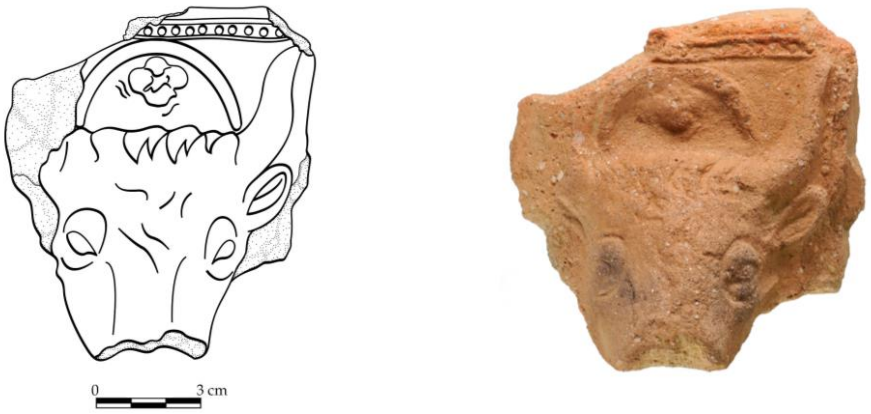

K.338

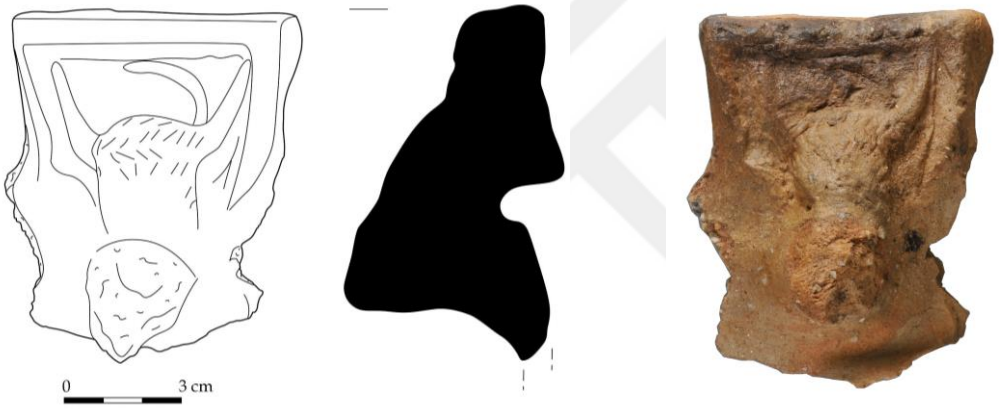

K.339

LEVHA 120

K.342

K.343

K.344

LEVHA 121

K.345

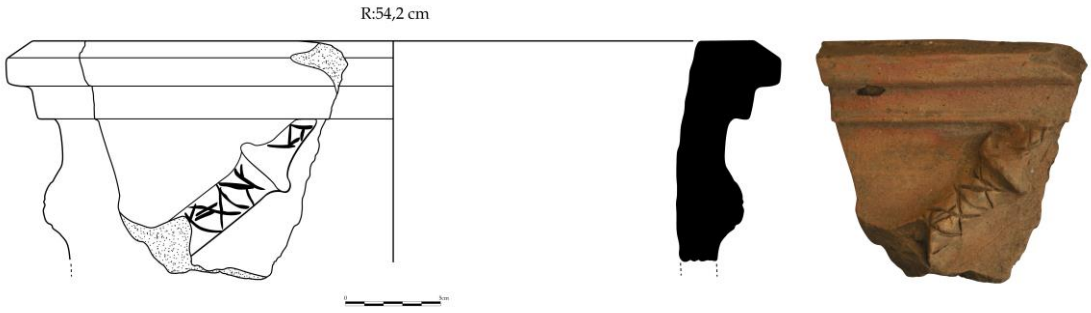

K.346

K.347

LEVHA 122

K.348

K.349

ÖZ GEÇMİŞ

Adı Soyadı : Nihal DURNAGÖLÜ
TC Kimlik No : 30961478716
Doğum Yeri : Elazığ
Doğum Tarihi : 11.08.1977
Eğitim Durumu : Yüksek Lisans
Telefon : 05054415511
E-posta : nihalkurum@gmail.com

EĞİTİM BİLGİLERİ

Derece	Alan	Üniversite	Yıl
Lisans	Klasik Arkeoloji	Selçuk Üniversitesi	1998-2001
Y. Lisans	Klasik Arkeoloji	Selçuk Üniversitesi	2003-2006
Helenistik Çağ Anadolu Mimarisindeki Karia Bölgesinde İon Kymationunun Gelişimi			
Doktora	Klasik Arkeoloji	Pamukkale Üniversitesi	2013-2020
Stratonikeia Koroplastiği			

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce (İyi)

İŞ DENEYİMİ

Kazı ve Projeler

2001-2004 Yıllarında *Muğla-Yatağan Lagina Hekate Kutsal Alanı Kazısı*
2005 Yılında *Muğla-Yatağan Börükçü Kurtarma Kazıları*
2006 Yılında *Muğla-Yatağan Tepecik ve Beybağ Kurtarma Kazıları*
2007-2008 Yıllarında *Muğla-Yatağan Börükçü Kurtarma Kazıları*
2007-2008 Yıllarında *Milas-Ören Belentepe ve Mengefe Kurtarma Kazıları*
2009 Yılında *Muğla-Yatağan Kumyer Kurtarma Kazıları*
2012-2015 Yıllarında *Muğla-Yatağan Stratonikeia Kazıları*
2016-2020 Yıllarında *Muğla-Yatağan YTEÜAŞ Kurtarma Kazıları*
2020 Yılında *Muğla Kafaca Kurtarma Kazısı*

Yüzey Araştırmaları

2014 Yılında *"Uşak İli ve İlçeleri Arkeolojik Yüzey Araştırması" projesinde araştırmacı*

Uzmanlaştığı Alan: Terrakotta figürin, grafiti, antik dönem masa oyunları

Diğer Uzmanlık Alanları

Bilgisayar destekli seramik ve küçük buluntu çizimi (Freehand Mx)
Grafiti çizimi (Freehand Mx)
Mimari çizim (AutoCAD)

YAYINLAR

-"Mankala Oyunu Örnekleri" (37. *KST. 3. Cilt,* 2014)
-"Antik Mankala Oyununun Stratonikeia'daki İzleri" (Ed.: B. SÖĞÜT, *Stratonikeia Çalışmaları 1*, 2015).
-"Değirmenderesi Nekropolisi'nden 102 Numaralı Mezar ve Buluntuları Üzerine Gözlemler" (Ed.: B. SÖĞÜT, *Stratonikeia Çalışmaları 4*, 2017).